

PEESE LIBRARY

UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Recd. March 27 1963

Los 000 50682

Southern Branch
of the
University of California
Los Angeles

Form L 1

PA
6105
V24
v. 5

This book is DUE on the last date stamped below

JUL 22 1953

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

APRIL

OF THE YEAR

1884

A P U L E I I
OPERA OMNIA.

VOL. V.

A P U L E I I

OPERA OMNIA

EX, EDITIONE OUDENDORPIANA

CUM NOTIS ET INTERPRETATIONE

IN USUM DELPHINI

VARIIS LECTIONIBUS

NOTIS VARIORUM

RECENSU EDITIONUM ET CODICUM

ET

INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS

ACCURATE RECENSITA.

75326

VOLUMEN QUINTUM.

T

LONDINI:

CURANTE ET IMPRIMENTE A. J. VALPY, A. M.

1825.

50682

tendis?' *Pric.*

Talis aspectus atrocitate perterrita, somno funesto parens excussa sum] Theocritus, vel, si mavis, Moschus: 'Ἡ δ' ἀπὸ μὲν στρατῶν λεχέων θόρε δειμαίνουσα, Παλλομένη κραδίην· τὸ γὰρ ὡς ὕπαρ εἶδεν ὕειρον. Propertius Cynthiam suam naufragantem somnians: 'Jamque ego conabar summo me mittere saxo, Cum mihi discussit talia visa metus.' Seneca Troad. 'Mihi gelidus horror ac tremor somnum excutit:' et Herc. Ceteo: 'Hinc meum pectus timor, Altrix, lacessit, hinc rapit somnos pavor.' Philostratus i. 13. Πηδύσεται ἡ καρδία, θαμὰ ἐκθρώσκοντος τοῦ ὕπνου· ὃ δὴ μέλιστα περὶ τοὺς ἐρῶντας φασὶ γενέσθαι. *Idem.*

B. animo esto me hercules] In Ed. Vic. et marg. Bas. pr. est *mi hercules*. In ceteris primis, item Beroaldi, Junt. pr. Vulc. *me hercules*, quod non recte Stewechius damnat eo nomine, quod feminæ non juraverint per *Herculis*, a cujus sacris mulieres abstinebantur, nomen, et de quo agit Gellius lib. xi. cap. 6. atque ibidem notæ. Nam hunc Veterum morem non observavit Appuleius. Lib. ii. pag. 21. mulier ait: 'Et Hercules! ob sedulum istud ministerium.' Lib. v. pag. 94. 'Sic est, Hercules!' et alibi. Nihilominus verissima ejus est emendatio. Et minus bene Aldus, Junt. post. Colin. Colv. Merc. dederant, *mea herilis*, quum Mss. ad unum omnes, quod sciam, præbeant *mi herilis*: ut pag. 187. loco a viris doctis citato. Et sic *mi* pro *mea* supra pag. 81. 'mi parens.' Lib. v. pag. 99. 'mi soror.' Lib. viii. p. 158. 'mi conjunx.' Plura vide apud Voss. de Anal. lib. iv. c. 8. Broukh. et Vulp. ad Tibull. lib. i. 6. 63. ubi Scaliger edidit, 'mi dulcis anus,' sed contra Mss. O. Merito igitur hoc recepere Wow. et seqq. Sed male idem Stewechius pro *esto* contra Mss. reponit *es*. Adi ad lib. ii. p. 27. 'Bono animo esto.' Vir doctus adscripsit Ed.

Delf. et Var. Clus.

Vic. margini: 'In textu antiquo scriptum erat *mea herilis*, et capitur pro *domina*.' Unde apud quemdam Poëtam Christianum legimus, 'familæ comitantur herilem.' Et in Epigrammate, quod est in calce bibliæ, quæ in sacrario templi divi Pauli Apost. extra muros servatur, legitur hic versus literis aureis perscriptus: 'Hunc Carolum regem terræ dilexit herilem.' i. dominum. *Oud.*

Nec vanis somniorum figmentis terreatur.] Apud Euripidem: Ψευδεὺς ὕειροι χαίπετ', οὐδὲν ἦτ' ἄρα. et proprie hic *vanis*. Lucanus: 'Ecquid (ait) vani terremur imagine visus?' Propertius: 'Si non vana canunt mea somnia.' Quintilianus x. Declam. 'Non fictus aut fucatus habitus: nec, ut somniorum vanitate conspicitur.' *Pric.*

Eventus pronunciant] Conjecturam Gruteri lib. vii. Susp. cap. 14. confirmant Mss. Reg. Pith. *prænunciant*; cui non ita debuerat refragari Pricæus, *pron.* pro simplici positum esse scribens. Gr. *πρωγορεύουσι, πρόφασι*. Vide statim ad *prædicunt*: sed et ad lib. ix. pag. 182. 'Arva sementis florentia pronunciant.' At Fux. *pron.* A deniq. ad *nunciant* exsulant a Fux. *Oud.* *Contrarios eventus nonnunquam pronunciant]* Vide hic Elmenhorst. et adde Plinii lib. i. Epist. 18. *Pronunciant* valet *nunciant*: nemo itaque in *prænunciant* mutet: supra lib. i. 'Porro eadem literis Demeas meus pronunciat:' ubi et male *porro nunciat* substituit. Isidorus Orig. xx. 10. de Pharo: 'Usus ejus, &c. ad pronuncianda vada, portusque introitus.' *Pric.*

Flere et vapulare, &c.] Ansonius Ephem. de Somniis: 'Sunt, qui et fletus et gaudia controversa Conjectent, varioque trahant eventa relatu.' Artemidorus lib. ii. cap. 65. Δακρύειν καὶ ὀδυνᾶσθαι καὶ ἐπὶ νεκρῷ καὶ ἐπὶ ἄλλῃ τινί, καὶ αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι χαρὰν ἐπὶ τινὶ καὶ ἡδονὴν ἐπὶ κατορθώματι ἐσομένην

Apul.

προαγορεύει ὀρθῶς καὶ κατὰ λόγον. Auctor Queroli: 'Talia egomet etiam manifesta malo, quam tua somnia. Funnus ad lætitiā spectat, lachrymæ ad risum pertinent, et mortuum nos ferebamus, manifestum est gaudium.' Astrampsychi Oneirocrit. Γελῶν καθ' ὕπνου δυσφόρους ἔξεις τρόπους, Κλαίων καθ' ὕπνου παγχαρῆς πάντως ἔση. *Elmenh.* Vide Suidam. *Oud.*

[*Et mellitis dulciolis, &c.*] In Edd. Junt. pr. Ald. *mellitissque dulcioli*: unde *Elmenh.* et *Scriv.* habere videntur *mellitissque*: dum a *Flor. Ed.* abest copula. In Edd. *Vicent.* et *Ms. Pith.* est, *et mellitiis dulcioli*. Hinc ille genitivus, qui et in *Ed. Bas.* sed in ceteris *Mss.* et *Edd. dulciolis*, diminutive a 'dulcia.' Græce *πλακουντάρια*. Quare nil mutem. *Adi Glossas*, et *Pricæum. Idem. Dulciolis*] *Glossæ*: 'Dulcium,' (melins *dulciolum*) 'πλακούντα.' *Pric. Mellitus dulcioli*] *Lege mellitis dulciolis*: et referatur ad cibaria, quæ *mellita* nominantur, a mellis conditura: de quibus apud *Suetonium* in *Nerone*, item apud *Varronem*, *Macrob. Gell.* est illud memoratissimum: 'bellaria ea maxime sunt mellita, quæ mellita non sunt: dulcibus enim cum pepsis societas infida:' quo dicto significatur, cibaria melle concinnata non facere ad stomachum, nèque satis conducere concoctioni, quam Græci vocant πέψιν. unde 'dyspepsia' *Catoni*, pro mala digestionem. *Beroald.*

[*Voluptatem Veneream*] *Philo* in de congressu erud. quær. gratia: τὰς σωματικῶν πρὸς σώματα μίξεις καὶ ὁμιλίας, ἡδονὴν τὸ τέλος ἐχούσας. *Virgilius*: 'Veneris nec præmia.' *Servius*: 'Voluptates' supra lib. i. 'Voluptatem Veneream.' *Pric.*

[*Tristitie*] *Colvii* emendationem confirmant *Mss.* tantum non omnes, pro vulgari ante eum *tristitiæ*. *Lib. ix.* p. 197. 'miraque tristitie deformis.' *Gloss.* 'Tristities, λύπη.' Ita alibi diximus de 'materies,' 'mollities,'

'planities,' 'segnities,' 'fallacies.' *Adi ad lib. v.* p. 106. *Vidit sensum Stewechins tristitia* reponens, ut in *Fux. Tristis* *Guelf. pr.* Cum pro animi male in eodem, *Regio, Fux.* et *D'Orv. Longobardiæ scripturæ* compendio. *Oud.*

[*Anxiatum iri*] *V. L. vel exatum.* Unde *Lipsius, delassatum.* Alii aliter. *Brant.* Non ita inepte sic putat *Colvius*. Nam licet *anxiatum* in aliquot *Mss.* invenisse potuerit *Beroaldus*, primus tamen palam sic edidit, omisso *vel*: cum in *Edd. prioribus* esset *vel axatum iri*, non, ut in *Marg. Ed. Bas. pr.* est, *vel laxatum iri*. Omiserunt hinc omnes istud *vel* præter *Bas.* qui dedere *vel anxiatum iri*, uti exaratur in *Reg. Guelf. utroque, Oxon. Palat. D'Orv. vel axata iri* *Pith.* et hinc patet ejus voculæ rationem adtente esse habendam, sive sumamus pro 'inprimis,' 'etiam maxime:' vide ad l. ii. p. 21. 'vel ipsam parentem:' sive potius statuamus, corruptam esse syllabam participii, quo hic usus est *Appuleius*. Neque enim opinor, ab illo relictum esse *anxiatum*; quod recentioris est inventi. Pro eo dicebant *Veteres angi.* At *Petrus Blesensis sec. xii.* dixit *Epist. xiv.* 'Anxiabar ad mortem.' Si ergo *vel* retineamus, posset scribi, *vel auctum iri*: quo facit *Fux. vexatum.* Namque 'mœrore' et 'damno augeri' dixere *Plant.* in *Sticho l. i. 54.* et *Terent.* in *Heant. iv. 1. 13.* Vel si corruptum putemus, *Stewechii* vestigiis insistentes, *velut lacinatum iri*: quod verbum crebro corrupe-runt, ut apud *Plin. lib. xi. c. 34.* 'aures lancinans:' ubi in *Mss.* aliquot *lanians.* *Harduin.* inepte *lacinians.* *Flor. l. iii. c. 21. § 26.* 'Ritu ferarum inter manus lacinatum.' *Al. lacerantium.* Alii *laniatum.* *Adi Cl. Duker. Solin. c. 40. in f.* 'eam lancinant universæ.' *C. 45.* 'calculus morsuque lancinatus est.' *Utro-bique eadem confusio.* Plura vide ad

lib. viii. p. 156. 'Multo dente laucinauit.' At perperam Auctori Corr. Eloq. adfingit Triller. l. i. Obs. p. 101. ubi recte 'pungens eloquentia' dicitur. Aut denique sequenda est lectio Florent. Cod. quam coniecit Lipsius, et expressit Vulcan. *delassatum*. Nisi enim fallor, alibi jam monui, *lassum, fessum, defessum, defatigatum* aliquein dici non solum labore, itinere, onere, sed et quibusvis malis, morbo, agritudine, fame, astu, et quæ sunt similia passim apud poëtas obvia. Vide et ad p. 87. 'tanta clade defessi.' Ceteræ conjecturæ nimis abeunt a Mss. *Oud. Velatum iri*] Legendum puto *Anxiatum*, quasi ab anxietate, sive ab angore ducto vocabulo. Quod si legas *rextatum*, Latinum id quoque verbum est, et quadrat. *Beroald.*

Prædicant] Reg. Fux. *prædicabunt*. Pal. Gnelf. sec. *prædicabant*. D'Orv. Pith. *prædicunt*, sive, quod supra est, *prænunciant*. Vere, ut reor. Ipsa ostenta et somnia *prædicere* dicuntur. Eadem confusio de Deo Socratis p. 646. 'Ut Flamínio auspicia periculum cladis prædicent,' vel *prædicant*. ac sæpe. Vide Drak. ad Liv. xxxv. 39. § 7. Sed adi ad Obs. c. 87. 'Vates portenderunt:' quæ lectio ibi egregie confirmatur a Sidonio Apollon. Carm. vii. 55. 'Quid rogo, biseno mihi vulture Thiuscus haruspex Portendat.' Immo 'somnia canere' dicuntur Propertio l. iii. El. 4. 31. 'Si non vana canunt mea, Lygdame, somnia testor.' *Oud.*

Evocabo] Delectabo, mulcebo: vel lege *Arocabo*, pro eo quod est abducam amoveboque a tristitia, quam conceperat visione somniorum. *Beroald. Ego te narrationibus lepidis antilibusque fabulis protinus avocabo*] Simplicius in cap. 8. Epicteti: 'Ἱστορίαι καὶ μυθικὰ διηγήματα ἡμᾶς ψυχαγωγεῖ. Scholiastes Theocriti: Αἱ Νύμφαι τὸν "Τλαν ἐπὶ τῶν γονάτων ἀνέχουσαι παρε-

ψυχοῦντο, καὶ παρεμυθοῦντο ἰλαροῖς τισὶ λόγοις κλαίοντα. Seneca iii. 39. de Ira: 'Si vehementior erit,' (furor) 'aut pudorem illi, cui non resistat, incutiat, aut metum; si infirmior, qualis esse mulierum solet, sermones inferet vel gratos vel novos, vel cupiditate cognoscendi avocabit.' Et bene hæc animum loquentem Appuleius inducit. Tibullus: 'Assideat custos garrula semper anus: Hæc tibi fabellas referat,' &c. *Pric.*

Et incipit] Absunt hæc a Cod. D'Orv. nec male. Nam supra jam dixit: 'Sic incipit.' Per *Erant*, &c. commune fabularum exordium, satis exprimitur initium. Ceterum Regius, aliusque incertus in ora Ed. Vic. etiam incipiunt hic librum v. Bene. Nam Fulgentius lib. iii. Myth. c. 6. ait, Appuleium Psyches fabulam enarrasse, 'pene duorum continentia librorum,' scil. lib. v. totius, et sexti usque ad p. 125. Ed. Pric. *Oud. Fabulis avocabo, et incipit, &c.*] Lib. i. 'Fabulam Græcam incipimus:' et ix. 'Fabulam bonam, &c. ad aures vestras adferre decrevi: et en occipio.' *Pric.*

Erant in quadam civitate] Hanc historiam scite et breviter recenset Fulgentius Mythol. lib. iii. p. 206. (c. 6.) Est autem commune exordium fabularum fere omnium. *Elmenh.* Totam ethicam, Psyches fabulam, ejusque tormenta et nuptias cum Cupidine elegantissime expressas vide in monumentis faberrime sculptis, collectisque a Cel. Montfauconio in Antiq. Expl. tom. i. c. 3. 24. et 25. *Oud. In quadam civitate Rex et Regina*] Lib. v. 'Accedit quadam civitatem, in qua regnum maritus unius sororis ejus obtinebat.' Andreas Casariensis ad Apocalypseos illud: Καὶ κόψονται ἀπ' αὐτῆς οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς. τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ἄρχοντας ὡς, περὶ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἰδοὺ, οἱ βασιλεῖς αὐτῆς συνήχθησαν. Sic 'Regem urbis' Phæ-

drus in Apologis dixit: et urbis Iontonæ βασιλέα Diodorus in fragmentis. *Pric.*

PAG. 83 *Quamvis grat. specie, idoneæ t. celebrari posse l. h. credebantur*] Non primus Aldus ita [Vid. VV. LL.] interpunxit, sed jam primi Editores, item Beroald. &c. sed male. Si retineas Adjectivum, constructio erit, *idoneæ posse*, pro ut, vel quæ possint celebrari humano ore. Verum Mss. Florent. Reg. Fux. Oxon. D'Orv. alii-que, cum Ed. Floridi exhibent *idonee*; quod placebat etiam G. Vossio. Bene et sensu facillimo; sive credebantur posse apte et convenienter celebrari per homines. In Flor. n. 16. 'ad innitendum idonee.' Salmasius margini adlevit *idoneo*, forsane Pith. Cod. Non autem capio, quomodo hunc locum intellexerint Vulc. et Elmenh. edentes *inidonee*, et Scriver. *inidoneæ*. In Pal. *credebatur*. Oud.

Puellæ junioris] Pal. *minoris*. Elmenh. Atque sic edidit Scriverius. Et recte. Opponitur enim 'majoribus natu.' Sic lib. x. p. 213. in duobus Mss. 'minorem incoram sui funerari.' Vulgo, *juniorum*. Eadem varietas in Florid. n. 1. 'discipuli minores.' Atque ita passim apud alios. Ovid. Ep. v. 101. 'minor Attridges.' Fabr. Inscript. pag. 371. ac sæpissime hæ voces confunduntur. Adi Drak. ad Liv. lib. vi. c. 27. et 34. 'Nuptæ Sulpicio major, minor C. Licinio.' Plura vide ad Sueton. Calig. cap. 1. 'minoris Antonia filius.' Sic et 'minimus,' ut David in S. L. Ovid. lib. vi. Met. 300. ac crebro. Ms. Sangerm. et alii in Colum. lib. vii. c. 9. § 10. 'Matricum et minorum.' Vulgo, *juniorum*. Oud.

Pulchritudo nec exprimi] Petron. 'Nulla vox est, quæ formam ejus possit comprehendere. Nam quicquid dixero, minus erit.' Elmenh.

Sermonis humani penuria] In de Deo

Socratis: 'Cum Plato, &c. frequentissime prædicet hunc, &c. non posse penuria sermonis humani quavis oratione vel modice comprehendere.' Infra lib. xi. 'Ejus mirandam speciem ad vos referre connitar, si tamen mihi disserendi,' (fors: *edisserendi*) 'facultatem tribuerit paupertas oris humani.' Xenophon Memorab. iii. Καὶ εἰπόντος, ὅτι κρείττον εἴη τοῦ λόγου τὸ τῆς γυναικὸς κάλλος. *Pric.*

Multi civium et advenæ] Eadem quæ Act. 17. 21. appositio. *Idem.*

Inaccessæ formositatis admiratione stupidi] Exprimitur quod Esdræ 4. 19. Εἰς αὐτὴν ἐκκέχρην, καὶ χάσκοντες τὸ στόμα αὐτὴν ἐθεώρουν. et ibidem: 'Ὁ βασιλεὺς χάσκων τὸ στόμα, ἐθεώρει αὐτήν. Vide et iii. Esdræ 4. 19. Servius ad Æn. vi. 'Serenus dixit Gorgonas puellas fuisse unius' (legendum forsani *nimiae*) 'pulchritudinis: quas cum vidissent adolescentes, stupore torpebant.' Virgilius de Camilla: 'Illam omnis tectis agnisque effusa juvenus, Turbaque miratur juvenum, et prospectat euntem, Attonitis inhians animis:' ubi Servius: 'Stupore quodam in ore patefacto.' 'Vultum inhiatione mirari' Trebellius in Galieno dixit. 'Inaccessæ,' est 'inaccessibilis;' teste Servio ad Geo. iii. Virgil. vii. 'Inaccessos lucos:' ubi idem Servius: 'Inaccessibiles, inaccessibiles:' sic ἀπρόσιτον ἀρετὴν Gregorius Nyssenus dixit. *Id.*

Admoventes oribus suis dexteram] Lucianus de Saltatione: Καὶ Ἰνδοὶ ἐπειδὴν ἔωθεν ἀναστάντες προσεύχωνται τὸν ἥλιον, οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς τὴν χεῖρα κύσαντες ἡγοῦμεθα ἐντελεῖν ἡμῶν εἶναι τὴν εὐχὴν, &c. Plura de hoc ritu ante nos alii. *Colv.* Vide quæ dixi ad Minutium (c. 27.) Elmenh. Heliad. lib. ix. p. 453. Vide ad Hesych. v. Ἀντίχειρες. *Soping.* Heum. in Misc. Nov. Lips. vol. vi. p. 483. *Oud.* Et admoventes oribus suis dexteram] Vide Lipsium Elect. ii. 6. Pythæum Ad-

versar. i. 7. *Præc.*

Ut ipsam prorsus Deam Venerem, &c.] Terent. ii. 2. Ennuch. 'Hæc superat ipsam Thaidem:' ubi Donatus: "'ipsam' addidit, quasi nimix pulchritudinis.' *Idem.*

Jam Numinis sui passim tributa venia, in mediis populi catibus conversari] Germanicus de Astrea: 'Mediis te læta ferebas Sublimem populis, nec designata subire Tecta hominum.' Vide quæ a Viro maximo, et post illum, a nobis ad Act. 14. 21. adnotata. *Tributa venia*, id est, *gratia*: sic in Apologia: 'Mihi hanc veniam tribueret.' Vox *conversari* occurrit et in lib. ix. § 1. ff. de Offic. Proconsul. et in lib. iii. § 2. de administr. et petic. tut. &c. In veteri Onomastico: 'Conversor, διατρίβω.' *Idem.*

Novo cælestium stellarum germine] Lib. vi. pag. 122. 'Cælestium siderum choirum:' et xi. pag. 244. 'Siderum cælestium stirpem.' Non autem putem adeo de nihilo esse Bertini codicis scripturam. Conjectio enim, reliquisse Appuleium *sphærarum*, id est, globorum, cujus glossa sit *stellarum*. *Globum* seu *σφαῖραν* describit Cicero de Nat. Deorum lib. ii. cap. 18. Sic vero non solum dicitur Sol Melæ lib. i. cap. 18. Silio lib. i. 258. Harpocrat. in v. 'Ἀναξάγορας, sed et quævis stella. Consule Cel. P. Burmann. ad Val. Flacc. lib. v. 46. 'Pleiadumque globos et agentes noctibus Arctos.' 'Astra suo nisu conglobata' Cicer. ibid. c. 46. Amat etiam Appuleius ipsas Græcas voces efferre. Sic vidimus lib. ii. pag. 25. 'Embammatum pastu.' Lib. xi. pag. 245. 'veste cataclista.' p. 252. 'Deæ penetrati fontem petitem spondeo ligat:' uti scribendum videbimus. De Deo Socratis p. 679. Ed. Fl. 'ad citimam Lunæ helicen.' Sic enim et ibi legendum. Alibi sæpius 'machæra,' 'teleta,' aliaque, quæ dudum observarunt viri docti, et conguessit T. Sellius cap. 15. Observ. In Florent.

est nova. Oud.

Venerem aliam] Fulgentius: 'juniorum esse tam magnificæ figuræ, ut crederetur Venus esse terrestris.' Rufinus in Antholog. libro vii. Epigr. 125. Κάλλος ἔχεις Κύπριδος, Πειθοῦς σπόμα, σῶμα καὶ ἄκμην Εἰαρινῶν Ὠρῶν, φθέγμα δὲ Καλλιόπης, Νοῦν καὶ σωφροσύνην Θέμιδος, καὶ χεῖρας Ἀθῆνης. Σὺν σοὶ δ' αἱ Χάριτες τέσσαρές εἰσι, φέλη. *Elmenh.* 'Veneris virginis' meminit Auctor etiam lib. x. pag. 233. Adde Cel. D'Orville. ad Charit. lib. i. pag. 1. Ἦν γὰρ τὸ κάλλος, &c. αὐτῆς Ἀφροδίτης παρθένου. Oud.

Immensum procedit indies opinio] Fux. Gneiff. sec. Palat. et Oxon. probante Pricæo, in *immensum*. Suet. Tib. c. 34. 'in immensum exarsisse.' Sall. B. Jug. cap. 48. 'Collis in immensum pertinens:' ubi in nonnullis non adparere in, monent eruditi interpretes. Sicut variant libri lib. x. pag. 220. 'in immensum damni procedentem querelam.' De Doctr. Plat. l. ii. p. 627. 'in immensum augeri.' Adde Bunemann. ad Lact. lib. vii. cap. 16. 'exercitibus in immensum auctis.' Ac facillime potuit elidi præpositio ob eandem sequentis vocis præpositionem; quod notavit Drakenb. ad Liv. lib. xxi. 33. 'in immensum altitudinis dejecit:' ac monimus etiam ad l. i. pag. 7. 'in infimum dejectus.' Immo librarii vastiores solebant repetitionem ejusdem syllabæ fere omittere. Nihilominus, quia in hisce et similibus, ut 'æternum,' 'sublime,' aliquoties subintelligitur præpositio, et sequitur *in dies*, nolui τὸ in hic inculcare. Consule omnino N. Heins. ad Lactant. Phœnic. vs. 103. 'Creverit immensum subito cum tempore certo:' quod male Bunemann. mutat in *Crescit in dies*. *Idem.* Sic *immensum indies procedit opinio]* Ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτῆς, ut Matth. iv. 14. ubi et Vetus, *opinio ejus*. Pro *immensum* lege in *immensum* cum Codice Oxon. Infra lib. x. 'Video in

immensum damni querelam procedentem.' *Pric.*

Fama porrecta pervag.] Bert. *projecta*, quod alii interpretantur, extensa. *Elmenh.* Seu protensa. Sic 'manus projectæ,' de quibus vide Munk. ad Hygini Astron. lib. III. cap. 5. 'hasta.' Vide Lamb. et alios ad Nep. Chabr. cap. 1. 'Venter.' Adi ad Sueton. Ner. cap. 50. Passim Geographi loca dicunt *projecta*. Cic. in Verr. IV. cap. 10. 53. 'projecta in altum urbs.' Mela I. 7. 'Promontoria vaste projecta in altum.' Sen. de Cons. Sap. cap. 3. Plura vide ad Lucan. lib. IX. 492. 'Sub nimio projecta die ora:' ubi eadem, ut sæpe, confusio. Hic nihil mutatum velim. Fama quasi de manu in manu tradita et *porrecta* dimanat in populos, et pervagatur gentes, non vero *projectur*. Heinsius prætulit *perrecta*. Oud. Sic insulas jam proximas, &c. provinciasque plurimas fama *porrecta pervagatur*] Aperte ex his Taciti de Caractaco: 'Unde fama ejus evecta Insulas, et proximas Provincias pervagata.' Annal. XII. Idem Annal. XI. de Italo Cherusco: 'Jamque ad proximos, jam longius clarescere.' Nicephorus Gregoras ad Andronicum seniore: τὸ σὸν κλέος, καθάπερ ἐπὶ νηὸς τῆς φήμης ὁχοῦμενον, &c. διὰ πάσης γῆς ἐρχεται. Isidorns Orig. V. 27. 'Fama dicta, quia fando et loquendo pervagatur.' Infra hic lib. V. 'Latiusque fama porrecta,' &c. Glossæ: 'Pervagatur, περιέμβεται.' *Pric.*

Altissimis maris meatibus] Hoc non capio. Melius certe foret *altissimi*. Ovid. Ep. X. 28. 'atque ita late æquora prospectu metior alta meo.' Sed opinor omnino rescribendum esse: *latissimis maris meatibus*. Eodem errore, quo supra in contrarium peccabatur, 'latiorem fenestram' pro *altiore*: pag. 71. Vide et Comm. ad Melam. I. 2. ad Liv. V. 37. 'præalto defluens alveo.' 'Latum mare' passim dicitur, ut Græce τὰ μέγιστα

πέλαγη Æliano lib. II. An. I. Ovid. Ep. II. 122. 'Qua pateant oculis æquora lata meis.' Ep. VII. 56. 'Multa tamen latus tristia pontus habet.' Confer viros doctos ad Val. Flacc. lib. I. 585. 'Hinc in terras, latumque profundum.' Oud. Jam multi mortaliū longis itineribus atque altissimis maris meatibus ad seculi specimen gloriosum contendebant] Auctor de Viris illustr. 'Virgineum pulcherrimam, ad cuius aspectum concurrebatur.' Plinius lib. II. Epist. 3. 'Gaditanum quendam, &c. ad visendum' (Livium) 'ab ultimo terrarum orbe venisse.' Eunapius de Magno Sophista: πάντες ἔπλεον, καὶ παρ' αὐτὸν ἐφόρουν, carpentis et navibus nempe, quod ipsum heic Appuleius. *Specimen* heic, *formositatis* intellige: sic Cicero Q. Scævola 'temperantiæ prudentiæque specimen' appellavit: de Nat. Deorum III. Valerius Maximus VI. 9. de Fabio Maximo: 'Nil eodem sene ornatus aut speciosius illo seculo nostra civitas habuit.' Notentur nec non illa, 'mortalium multi.' Poterat simpliciter *multi*, aut *multi homines*: at sexui non tantum consulere, sed et emphasi voluit. Fronto Gellii verbis XIII. 27. 'Multorum hominum appellatio intra modicum quoque numerum coliberi atque includi potest: multi autem mortales nescio quo pacto, et quodam sensu ineuarrabili, omne fere genus hominum, et ætatum, et sexus comprehendunt.' Ita est, doctissime et significantissime passim se explicat bipes Asinus noster: ubi male feriat homines inscitia Antiquitatis non tantum absone loqui eum, sed et rudere existimant. *Pric.*

Paphum nemo, Cnidum nemo] D'Orv. Palat. Guelf. sec. Oxon. et Edd. Vincent. Ber. Junt. utraque, et Aldi dant *Paphon*, *Cnidon* vel *Gnidon*, Græca terminatione, et poetico more. Quare ita reposui, uti ubivis e Mss. restituerunt viri docti, quamvis innumera etiam nunc suis locis instau-

rauda supersint. Exsulant duæ primæ voces a Ms. Regio, Fux, et Pith. in quo *Cydon*. Ond.

Ac ne ipsa, &c.] Male Vicent. Junt. at. Dein quidam Ed. Bas. sec. *Quidem* abest a Codd. D'Orv. Pith. Sic alibi in D'Orv. codice *ne ipse*, et similia. Vide ad lib. 1. pag. 17. Porro *sacra* inserunt itidem Edd. Juntinæ, et Colin. sed seq. versu 'sacra Dea.' Effectum hoc forsân et intrusum e corrupta lectione vocis *Cythera*. Nam in D'Orvill. est *Cytharea*, in Palat. Pith. *Cithara*, Oxon. *Cytherea*, Guelf. sec. *Citiara*. Idem.

Navigabant] Vide Sciopp. lib. III. Susp. Lect. Ep. 20. Mihi non placet. Respexisse Auctor videtur Plinium lib. xxxvi. cap. 5. 'Venus, quam ut viderent, multi navigaverunt Gnidon.' Sed observa, hic *τὸ* nemo etiam jungi verbo plurali, quia vel sic de pluribus agi liquet; ac ride insciam Th. Bentleii, qui Latinum non esse putavit, quod e Mss. reposui in Cæs. lib. 1. B. Civ. c. 69. 'Nemo erat adeo tardus, quin, &c. occurrendum putarent.' Cap. 79. 'Nulli licebat, quin exciperentur.' Vell. lib. 1. cap. 16. 'Nemo memoria dignus alter ab altero videri nequiverint.' Adi Burm. in præf. et de similibus supra ad lib. III. pag. 47. *Idem*. *Papum nemo, Gnidum nemo, ac ne ipsa quidem Cythera ad conspectum Deæ Veneris navigabant, &c.*] Apud Catullum: 'Downum conventu tota frequentat Thessalia, oppletur lætanti regia cœtu, &c. Deseritur Scyrus, linquunt Phthiotica Tempe, Grajugenumque domos, et mœnia Larissæa: Pharsaliam cœiunt, Pharsalia tecta frequentant, Rura colit nemo.' Hieronymus in Epist. ad Lætum: 'Auratum squallet Capitolium, fuligine et aranearum telis omnia Romæ templa cooperta sunt, &c. et inundans populus ante delubra semirata currit ad Martyrum tumulos.' Et post: 'Solitudinem patitur et in Urbe Gentili-

tas: Dii quondam Nationum, cum bubonibus et noctuis in solis culminibus remanserunt.' *Pric. Cythera*] 'Insula quæ numero tantum plurali dicitur.' Servius ad Æneid. 1. *Idem*.

Sacra deæ deferuntur] *Die* Pal. Pith. Guelf. pr. et Oxon. a m. pr. Errat vero Colvius, et per eum Wower. *deseruntur*, quasi ex Aldino, hic legentes, unde dimanavit in reliquis Editiones; cum Aldus non hic, sed inferius ita ediderit. At in Bas. sec. Colv. et Vulc. Edd. est *deferuntur*. Verum Reg. Fux. Pith. Oxon. D'Orv. Guelf. pr. *preferuntur*. In ceteris, et Edd. prioribus *proferuntur*, sive differuntur, procrastinantur: ut sæpissime. Vide Beroald. et Sciopp. Liv. l. III. c. 20. 'Ut inpediendæ rei nulla spes erat, de proferenda cum exercitu agere.' Suet. Cæs. cap. 81. 'periculum non proferretur.' Passim 'proferre diem' et 'dies prolatus.' Tum in Palat. Guelf. pr. *reformantur*. D'Orleans ad Tacit. Ann. lib. 1. pag. 54. *difformantur*. Ond. *Sacra Deæ deseruntur*] Propertius: 'At nunc desertis cessant sacraria lucis.' Idem II. 6. 'Velavit aranea fanum, Et mala desertos occupat herba Deos.' Catullus supra adductus: 'Deseritur Scyrus.' Seneca xcvi. Epist. 'Liberalia professi sine ulla frequentia desertis angulis præsident.' *Pric*.

Perferuntur] D'Orv. Pith. Fux. Guelf. bini, Edd. Rom. Vicent. Colin. *Deseruntur* Junt. post. et Vulc. Adi Pric. et notas ad Nepot. in V. Timol. cap. 3. § 2. 'fana deserta.' Vide Burm. ad Virg. Æn. II. 713. 'templum desertæ Cereris.' Alibi: 'desertis cessant sacraria lucis.' Sed ceteri Mss. et Edd. *proferuntur*: unde recte emendarunt Schicklerad. qui etiam legebat, *sacra deseruntur*, Salm. Wow. et Sciopp. *proteruntur*. Non enim est illud in Bertino, ut ait Elmenh. Sine dubio lusit Auctor in adfinitate verborum: *s. proferuntur, p. proteruntur*: ut in 'sero' et 'serio,'

'ingerens' et 'inferens,' plurimisque similibus. Vide ad l. iii. pag. 62. v. pag. 92. et alibi. *Oud.*

Incoronata simulachra] Quintilianus Declamatione cccxxi. 'Venenum inter Lares suos, inter sacra mensæ, coronatis pariter, quos colebamus, Diis immortalibus, venenum aliquis hilaris hilari dedit.' Noster lib. iii. supra: 'Eponæ Deæ simulachrum residens ædiculæ, quod accurate corollis roseis equidem recentibus fuerat ornatum.' Plautus Aulularia: 'Nunc tuscum eni, et hasce coronas floreas. Hæc imponentur in foco nostro Lari.' *Colv.* *Incoronata simulachra*] Euripides Hippol. 'Ἀστέφανοι δὲ Κόρας ἀνάπαιλαι Λατοῦς βαθεῖαν ἀνὰ χλδαν. Jupiter apud Lucianum in Bis accusato 'Ἀστειφάνωτοι ναοὶ ἡμῖν ἔσονται. *Pric.*

Et aræ viduæ frigido cinere sadatæ] Ibidem Jupiter: 'Ἀσπονδοὶ οἱ κρατῆρες, ψυχροὶ δὲ οἱ βωμοί. Idem apud eundem Lucianum in Icaro Menippo: Ψυχροτέρους ἂν μου τοὺς βωμοὺς ἴδους τῶν Πλάτωνος νόμων, ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισµῶν. Contra apud Avienum, 'Junone calent hic aræ Præside semper.' *Id.*

Puellæ supplicatur, et in humanis vultibus, &c.] Vide ad Act. Apost. xiv. 13. notata. *Idem.*

Et in matutino progressu virginis, &c.] Apud Catullum: 'Mibi floridis corollis redimita domus erat, Linquendum ubi esset orto Sole cubiculum.' Posidonius de Athenione quodam apud Athenæum: Πολλοὶ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθόντες ἀνέμενον αὐτοῦ τὴν πρόδον. *Idem.*

PAG. 84 *Veneris absentis numen propitiatur*] Vulgatum ante: *Veneris absentis nomen*, quod fortassis laud rejiciendum. *Colv.* Post editum contextum scilicet Colvins vidit, se temere *nomen* mutasse, cum præcederent, *Deæ t. numina*. Hiuc enim futilis oriretur repetitio, ut bene ex *Pricæo* monuit Floridus. Cum illo igitur revocavi τὸ *nomen*, quod habent

Edd. priores et Mss. O. nisi forsitan excipias Florentinos. Psyche mane incedens vocabatur a populo *Venus*, eoque nomine colebatur *Venus* absens, sed Psyche præsens. Statim rursus jungit, 'nomen meum cælo conditum profanatur, ac communi numinis piamto.' pag. 87. 'Sentio, me solo nomine *Veneris* perisse.' Lib. v. pag. 107. 'Venus Psychen vocat mei nominis æmulam.' De Mundo pag. 738. 'Jovem ad nos potentiam sui nominis tendere.' Male igitur τὸ *numen* hic reponi Stewechius etiam voluit ad Arnobium pag. 91. Ad me de *nomine* potius, quam *numine*, quæ ubivis confundunt librarii et viri docti, ad Lucan. lib. i. 405. 'Quaque sub Herculeo sacratus nomine portus.' Contra *numen* per illos in *nomen* abiit pag. 105. 'numine salutari:' et sæpe. Vide ad Liv. lib. vii. 30. 'nutum numenque vestrum.' Suet. Calig. cap. 24. 'per numen Drusillæ.' *Oud.* *Veneris absentis Numen propitiatur*] Non dubito rectius esse *nomen*, quod in vet. edit. Vicent. et Cod. Oxon. legitur: imo præcessit vox *numina*, quæ hic frigide geminaretur. *Pric.*

Floribus certis] Lege *sertis*, flores enim *serti* dicuntur, in coronamentis contexti. Luc. 'Accipiunt sertas nardo florente coronas:' et, ut auctor est Plinius, 'cum ex floribus fierent sertæ, a serendo serviæ appellabantur.' Apud priscos coronæ fuerunt partim pactiles, partim sutiles dictæ: summa auctoritas pactili coronæ habita est: sutiles, in cœnis solennes extiterunt. Serti flores dicuntur quasi juncti, contextique: nam serere apud Antiquos jungere est: unde fruges seri dicuntur, quia terræ junguntur: et sertorem pro assertore dixerunt, quod serendo, id est, competendo aliquem serat in libertatem, id est, jungat: hinc *serilla* quoque navigia appellari auctor mat Verrius Flaccus, quæ sparto ac

lino condensantur, a conserendo et contexendo dicta. *Beroald.* *Floribus sertis et solutis*, &c.] Servius ad Æneid. i. 'Sertum et sarta cum nihil adjicitur dicimus, &c. si autem sertos dixero, adjicio, flores.' *Pric.*

Adprecantur] Antiqui flores frugum in illos jactabant, quos cohonestare concupiebant. Vide Suidam in *Περισγεύρομενοι*, auctorem Etymologici in *Πάληξ*, et annotata ad Minutium Fel. pag. 70. *Elmenh.*

Vehementes inc. unimos] Adverbium, non adjectivum, hic habet locum. Nec enim dicit animos Veneris fuisse vehementes, antequam incendebantur, sed eos vehementer incensos. Quamquam igitur Mss. D'Orv. et Guelf. pr. ac Pith. quoque cum Edd. Bas. sec. Colv. Wow. *Pric.* præferant *vehementes*, ego vulgareni lectionem secutus sum. *Oud.* *Verè Veneris vehementer animos incendit*] Propertius: 'Præ se formosis invidiosa Dea est.' Servius ad Eclogam x. de Erynomia: 'Hæc cum esset nimiae castitatis, et hoc' (lege, et per hoc) 'a Minerva ac Diana diligeretur, Veneri esse cæpit invisa.' *Pric.*

Et impatientis indignationis, capite quassanti fremens altius, sic secum disserit] 'Stetit acri fixa dolore, Tum quassans caput, hæc effudit pectore dicta.' *Tò disserit* forsitan irreptitium est. Virgilius (ex quo hunc locum delineasse Appuleius videtur): 'Cum Juno æternum servans sub pectore vulnus Hæc secum;' supra heic lib. iii. 'Ac tunc sic tacitus mecum;' et vi. 'Et ipse mecum,' &c. Terentius: 'Egomet continuo mecum.' Donatus: 'Deest, volvebam, cogitabam,' &c. *Idem.*

Rerum naturæ parens] Perperam in Palat. Edd. Vicent. Junt. pr. Aldi, *natura*. 'Venus parens naturæ rerum.' Vell. lib. ii. cap. 66. 'Rerum naturæ corpus.' Plin. iv. 12. Solin. pag. 26. et passim. Adi *Miscell.*

Obs. vol. vii. pag. 274. et infra ad lib. xi. pag. 241. 'Rerum naturæ parens, elementorum omnium domina, seculorum progenies initialis:' ubi vulgo quoque sic peccatur. *Oud.* *Origo initialis*] Videsis quæ olim p. 153. ad Apologiam adnotata. *Pric.*

En orbis totius alma Venus] Nota, voci *almæ* Genitivum junctum pro 'altrice,' 'alumnatrice.' Sed non inepte dat Ed. Bas. pr. *anima*: quæ vox egregie convenit præcedentibus. Lib. xi. etiam Venerem adpellat, 'matrem siderum, parentem temporum, et orbis totius dominam.' *Oud.* *Orbis totius alma Venus*] De eadem infra xi. 'Matrem siderum, parentem temporum, orbisque totius Dominam.' *Alma*, i. e. 'altrix,' 'alumna.' Vid. ibidem pag. 74. dicta. *Pric.*

Cum mortali puella partiario majestatis honore tractor] Chrysostomus Homil. i. in Philemonem: 'Ἐξ ἵσου τιμῶντες ἄνθρωπον τῷ θεῷ, τὸν θεὸν ὑβρίζουσι. Latona apud Ovidium indignabunda: 'En ego vestra parens, vobis animosa creatis, Et nisi Junoni nulli cessura Dearum, An Dea sim dubitor, perque omnia secula cultis Arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.' *Idem.*

Et nomen meum cælo conditum terrenis sordibus profanatur] Scriptor Sapient. de Idololatriæ xiv. 21. *Tò ἀκοινώνητον ὄνομα λίθοις καὶ ξύλοις περιέθησαν.* *Idem.*

Circumferet puella moritura] Primum in Flor. est *circumsere*, in Regio, Fux. Palatin. Oxon. Guelf. sec. *circumferre puellam morituram*, in pr. Guelf. *circumsere*, ut illa pendeant quoque a 'sustinebo' sive patiar. Cogitavi aliquando, totam periodum ab Auctore in Infinitivo per indignationem mirabundam fuisse expressam, hoc modo: *incertum me sustinere, et im. m. circumferre puellam m.* de qua locutione vide ad Hirt. B. Afric. cap. 57. 'Usu venisse hoc civi Ro-

mano!’ Sed vulgaris lectio quum sit clarissima, nihil muto. Dein ex vestigiis Bert. Cod. Th. Sellius Observe. cap. 15. legebat *morsima*, Græca voce *μορσίμη*, quæ non solum significat ‘fatalem,’ sed et *θνητὸν*, ‘mortalem.’ Vide H. Steph. Lexicon. Mihi ejus codicis auctoritas hic tanti non est, ut quid inde extricari curem. Nam *morticina* Scioppii nullius assis est. *Moritura* est mortalis; quæ certo morietur, nec effugiet mortem. Horat. lib. i. O. xxviii. 4. ‘nec quidquam tibi prodest Aërias tentasse domos, animoque rotundum Percurrisse polum, morituro.’ Lib. ii. Od. iii. 4. ‘Moriture Delli.’ Lucan. lib. ii. 524. ‘In medios belli non ire furorcs jamdudum, moriture, paras.’ Sæpe etiam significat morti destinatum, vel brevi ob senectutem vel præ vi, vel sponte certo moriturum. Inf. lib. vii. p. 151. ‘Qui morituris auxilium salutare denegarint.’ Lib. ix. pag. 194. ‘jugulare moriturum gestiebat.’ Lib. x. pag. 211. ‘Cui morituram prorsus servabis uxorem.’ Flor. lib. ii. cap. 18. § 13. ‘Intellectum ab Imperatore consilium: itaque non est permissa pugna morituris.’ Suet. in Claud. cap. 21. ‘Ave Imperator: morituri te salutant:’ ubi me vide. Manil. lib. v. 551. ‘Adstrinxere pedes scopulis injectaque vincla, Et cruce virginea moritura puella pendit.’ Audacter primum versum ejicit Bentleius, quia præcedit, ‘per d. panduntur brachia cantes;’ sed ideo optime sequitur, ‘et injecta vincla adstrinxere pedes scopulis.’ Male post *scopulis* ponitur vulgo distinctio, quæ decipit nonnihil Bentleium. *Pedes* autem Andromedæ æque sunt adligati scopulo, ac *manus*, ut solent esse cruci adfixis. At quæ est ‘cruce virginea?’ Vitiosum id epitheton reor. Sed hæc ἐν παρόδῳ. Mart. lib. iii. Ep. 76. ‘Arrigis ad vetulas, fastidis, Basse, puellas: Nec formosa tibi, sed mo-

ritura placet.’ Talis est *morticina* Plauto. *Oud.*

Usurpavit] Juntis, quos secutus est Aldus, debetur τὸ *usurpabit*, et Mss. Florent. Sed Reg. Fux. Pith. Guelferb. pr. a m. s. Palat. D’Orv. Edd. pp. Ber. Colin. et Bas. habent *usurparit*; quod hoc loco possit quoque corruptum esse ex *usurparit* vel *usurparaverit*. In Gueif, sec. *usurpant*. Idem. *Sed non adeo gaudens ista, quæcumque est, meos honores usurpabit*] ‘Largis hæc gaudia faxo Compenset lacrymis.’ Apud Heliodorum lib. iv. Οἰμῶζει, ἔφη Θεαγένης, ὅστις ποτ’ ἐστίν. ‘Non gaudens’ Græcum est. Aristænetus i. 5. Τὴν ἐμὴν εὐνὴν οὐποτε χαλρουντα καθυβρίσει. Lucianus Gallo: ‘Ἀφ’ ἐσπέρας εὐθὺς ἦδη κέκραγεν, ἀλλ’ οὔτε χαίρων γε. et in Jove Tragædo: Πλὴν οὐ χαρήσουσι γε οἱ τὰ τοιαῦτα διεξιόντες. Julianus in Cæsaribus: ‘Ἀλλ’ οὐ χαρήσουσιν οἱ τοῦτων αἵτιοι. Infra heic lib. vii. ‘Sed non lætaberis cladihus meis homicida.’ Charon apud Virgilium: ‘Nec vero Alcidem me sum lætatus enntem Accepisse lacu:’ ubi Servius: ‘Non lætatus, propter supplicium suum.’ *Pric. Usurpabit*] Glossarium: ‘Usurpatio, ἐξιδιοποίησις, ὑφάρπασις.’ *Idem.*

Jam faxo hujus etiam ipsius illicitæ formositatis pœniteat] Minantis formula. Infra lib. v. ‘Jam faxo, &c. lus hujus pœniteat.’ Petronius: ‘Jam faxo sciatis non viduæ hanc Insulam esse.’ Supra lib. i. ‘Faxo eum sero, immo statim, immo jam nunc, ut, &c. curiositatis pœniteat:’ adde Claudianum supra adductum. In vet. Onomastico: ‘Faxo, ποιήσω.’ Verum est, voluntarium cuiquam non esse quali forma nascatur, eoque in ea causa rem non esse, ut rationem pœnitendi capiat: quam eleganter tamen festiveque adeo ea voce heic Appuleius usus sit, disce vel ex Anli Gellii xvii. 1. ‘Illicitæ est, nimis, mortali non congruæ:’ ejus vocis concinnitatem ac Veneres cum non

caperent Lipsius Colviusque, exemplo pessimo legi *illiciae* voluerunt. *Idem.*

Flammis et sagittis armatus] Zeno Sermone, de Spe, Fide, et Charitate p. 264. eleganter solens suo more: 'Est et alijs amor,' &c. Tzetzes Chiliad. Hist. 12. 'Ὠραῖον νέον μελ-
ρακα κ. λ. Elmenh. Puerum suum pin-
natum illum, qui, &c. *flammis et sa-
gittis armatus, &c.*] Ovid. ad Eund. de P. III. 3. 'Sic habeas ferientes cuncta sagittas, Sic nunquam rapido lampades igne vacent.' Senec. Hippol. 'Nulla pax isti puero per orbem: Spargit effusas agilis sagittas.' Horat. 'Ferus et Cupido, Semper ardentes acens sagittas Cote cruenta.' Pric.

Omnium matrimonium corrumpens] Moschus: Περέρεις ὅσον ὕρνις ἐφίπ-
ταται ἄλλοις. De eodem lib. VI. 'Quotidianis fabulis ob adulteria cunctasque corruptelas infamatum.' Glossarium: 'Domicorruptor, οἰκοφθόρος.' Et bene hic, *discurrrens*. Zeno Veronensis de Impudicitia: 'Discurrit, &c. per populos.' Cyprianus Epist. 55. de Felicissimo: 'Matrimoniorum multorum depopulator atque corruptor.' *Idem.*

Et nihil prorsus boni facit] Id est, omnia mala. De eodem Zeno Veronensis: 'Occasionem ullam prorsus nocendi non præterit:' et Seneca: 'Ille ferocem jussit Achillem Pulsare Iyram, fregit Danaos, Fregit Atridem, regna evertit, Priami claras dirnit urbes.' Ad Appuleii phrasin Aristophanes: Οὐ γὰρ ποθ' ὕγιες οὐδὲν ἐξελέγηθε Δράσους. Plaut. Bacchid. 'Nec boni ingenii quidquam in his inest, Nisi ut improbis artibus se teneant.' Lactant. III. 17. 'Nec boni quicquam faciendum putabit.' Seneca Epist. LXXVI. 'Nihil boni negotii habere quod agat.' *Idem.*

Hunc, quanquam genuina licentia procacem, verbis quoque insuper stimulat] Infra lib. IX. 'At illa præter genui-

nam nequitiam, contumelia etiam, quamvis justa, altius commota atque exasperata,' &c. et VIII. de canibus: 'Præter genuinam ferocitatem, tumultu suorum exasperati.' Livius lib. XXIV. 'Hunc natura et moribus immitem ferumque, insuper Dux ipse efferavit.' Non abit Taciti illud III. Histor. 'Super insitam perviciaciam secundis ferox.' Æneid. VII. 'Quam Juno his acuit dictis.' Servius: 'Irritavit et instigavit insaniam.' Glossæ: 'Stimulat, παροξύνει, ἐπέγει.' *Idem.*

Perducit ad illam civitatem] Lib. IX. 'Perducit ad illud suum grabatulum:' et III. 'Ad illud superius cubiculum me perducit.' *Idem.*

Prolata fabula] Sic legas in Edd. Wow. Elmenh. Scriv. et Pric. ut margini adleverat Groslotins, Salm. G. Vossins, ac solet *proferri* de sermone usurpari. Vide ad lib. I. p. 11. 'proferens vera.' Sed tamen Mss. cum Edd. ceteris habent *perlata*: quod hic significare videtur 'ad finem usque prolata tota illa fabula.' Lib. VII. p. 134. 139. 'Sic ille advocatus nostram causam pertulerat:' ubi vulgo quoque *prot.* Lib. X. pag. 215. 'Hæc verberone illo perferente,' pag. 216. 'Hæc ad ordinem pertulit.' In Ms. forsitan ibi melius *protulit*. De vi verbi *perferre* dicam plura ad lib. VI. pag. 115. 'partum perferre:' et pag. 122. 'pertulit legationem.' *Oud.*

Fremens indign.] Vide Heins. et Burm. ad Ovid. Met. I. 199. 'Confremuere omnes:' ubi eadem, ut passim, est confusio. Adi Drak. ad Sil. lib. XVII. 259. Sic in Juvenali Sat. X. vs. 73. 'Sed quid Turba Remi? Sequitur Fortunam, ut semper, et odit Damnatos:' ubi in Mss. aliis est *tremens*, aliis *fremens*. Bene utrumque, si post *turba* distinguas. Sic in Seneca Ep. XXIV. 'turba carnificum circa te frementem:' e Mss. O. non *frementium*. In seditione *fremere* quoque est obvium. Adi ad Valer. Max.

lib. vi. cap. 2. Ex. 3. Malim ibi tamen cum Heinsio ad Ovidii F. iii. 131. *Turba Remens quam plebem Remi vocant* Martial. lib. x. Ep. 76. et Prudent. lib. ii. in Symm. Nec mutarem *fremi* in *tremi*, apud Valer. Flacc. lib. v. 520. quem sic corripo: 'Talibus oranti, in vultu gravis ille minaci Jam dudum fremi, et furiis ignescit opertis.' Vulgo, *orantem* v. Idem. *Gemens ac fremens indignatione*] Chrysologus Serm. 51. 'Gemens, et tremens, et ejulans.' Livius de indignante Hannibale: 'Frendens, fremens, gemensque.' Pric.

Per ego te, inquit, maternæ charitatis fœdera [deprecor] per, &c.] Vide Gruter. Suspic. lib. vii. cap. 14. *Elmenh.* Docebit ille errare Stewechium hic, et lib. vi. init. Constructio est, *ego deprecor te per m. c. fœdera, per dexteram*, more illis formulis solito. Adde Ind. Elmenh. et omnino Celeb. Drakenb. ad Silium. lib. v. 82. 'Iliacas per, te, flammæ, Tarpeiaque saxa Oramus.' ac me ad Lucan. lib. x. 370. 'Per, te, quod fecimus una, Perdidimusque nefas, ades.' Oud.

Per tuæ sagittæ dulcia vulnera] Lib. ii. 'Ubi primam sagittam sævi Cupidinis in ima præcordia mea delapsam excepi.' Xenophon Memorabilium lib. i. fol. 724. Ὡ μωρὲ, τοὺς δὲ καλοὺς οὐκ οἶει φιλοῦντας ἐνιέναι τι, ὅ, τι σὺ οὐχ ὀρᾷς; οὐκ οἶσθ' ὅτι τοῦτο τὸ θηρίον, ὃ καλοῦσι καλὸν καὶ ὠραῖον, τοσοῦτον δεινότερόν ἐστι τῶν φαλαγγῶν, ὅσῳ ἐκείνα μὲν ἀψήμενα, τοῦτο δὲ οὐδ' ἀπτόμενον, ἂν τις αὐτὸ θεᾷται, ἐνίησιν τι καὶ πάνυ πόρρωθεν τοιοῦτον, ὥστε μαινέσθαι ποιεῖν; ἴσως δὲ καὶ οἱ Ἑρῶτες τοξόται διὰ τοῦτο καλοῦνται, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσιν. Vide Alexandrum Aphrodisæum Probl. lib. i. cap. 87. *Elmenh.*

PAG. 85 *Vindictam tuæ parenti, sed plenam tribue*] 'Egregiam vero laudem et spolia ampla refertis Tuque puerque tuus: magnum et memora-

bile nomen, Una dolo Divum si fœmina victa duorum est.' Pric.

Et pulchritudinem c. reverenter vindica] Præpositionem Appuleio restitui auctoritate Mss. omnium, et Edd. Veterum, quæ excidit a Bas. sec. nec adverterunt Interpretes, nisi quod cum Roaldo Pricæus probam esse docuerint lectionem, Auctori nostro frequentem. Lib. i. pag. 7. ii. 39. iii. 45. viii. 162. ubi vulgo quoque abest. Sed vide ibidem Pric. In Flor. ii. 7. 'in sacrilegium vindicaturus.' Atque ita passim optimi quique. Cæs. lib. iii. B. G. cap. 16. 'In quos gravius Cæsar vindicandum statuit.' Flor. lib. ii. 6. in f. 'clades in Africam vindicare.' Gell. lib. vii. 15. 'in fures vindicatum.' Septim. de B. Troj. lib. iii. cap. 14. in f. 'in auctorem tanti luctus vindicasset.' iv. 21. 'in auctorem paternæ cædis vindicatum est.' Adde Muncker. ad Fulgent. in fine, et Passerat. ac Broukh. ad Propert. lib. iv. 11. 20. 'In mea sortita vindicet ossa pila.' Male ergo in Palat. in *pulchritudine*. Ac restituendum id monostichis de moribus e Ms. Petav. in Catal. Burm. t. i. p. 572. 'te vindicat invidus in se.' Vulgo, *desævitque*, quod est 'sævire desinit,' contra mentem poetæ. Oud. *Pulchritudinem contumacem reverenter vindica*] De Eadem Achilles Tatius in Rhodopes et Euthynici fabula: Παραστησαμένη τὸν υἱὸν τὸν τοξότην. Τέκνον, (εἶπεν,) ζεύγος τοῦτο ὀρᾷς ἀναφρόδιτον καὶ ἐχθρὸν ἡμῶν, καὶ τῶν ἡμετέρων μυστηρίων; ἢ παρθένος καὶ θρασύτερον ὤμοσεν καθ' ἐμοῦ. Ὅρᾳς δὲ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν ἑλαφὸν τρέχοντας; ἔρξαι καὶ σὺ τῆς θήρας, ἀπὸ πρώτης τῆς τολμῆρας κόρης, &c. Vicent. edit. et Ms. Oxon. In *pulchritudinem*, &c. hand dubie rectius: sic sæpe 'in aliquem vindicare' Appuleius noster. Pric.

Idque unum, et præ omnibus unicum volens effice] 'Hunc mihi da proprium fili dilecte laborem, Hanc operam, ne noster honos infractave cedat Fama

loco: et nota, *unum et unicum*. Gellius xviii. 4. 'Cum ille se unum et unicum lectorem enarratoremque Sallustii diceret.' Catullus: 'Quem nemo gravius nec acerbius urget, Quam modo qui me unum atque unicum amicum habuit.' Volens hic, ut supra iii. 'Magnis suis artibus reformatur volens.' Horatius: 'Lauro cinge volens Melpomene comam.' Locutio Græcanica est. *Idem*.

Virgo ista amore teneatur flagrantissimo hominis extremi] Apud Quintilianum Declam. xv. 'Pauper sit, et amet quancunque meretricem, et amare non desinat.' *Idem*.

Et ipsius incolumitatis Fortuna dampnavit] Id est, *sanitatis*. Gloss. 'Πῶσις, Incolumitas, sanitas.' Item, 'Υγεία, salus, incolumitas.' Onomast. vetus: 'Incolumitas, υγεία.' Iterum Glossarium: 'Εὐεξία σώματος, Incolumitas: sic δλοκληρίαν Act. 3. 16. quam versio vulgata 'integram sanitatem,' Interpres vetus Irenæi 'incolumitatem' vertit. *Idem*.

Tamque infirmi] Bert. *infirmi*. Elmenh. Veram hanc esse emendationem, patet e Nostri lib. v. pag. 104. 'Parentis meæ Veneris præceptorum immemor, quæ te, miseri extremique hominis devinctam cupidine, infimo matrimonio addici jusserat.' Confirmant eam quoque Guelf. pr. et Pith. ac bene receperunt Pric. et Floridus. Corruerunt locum librarii nescientes, *tam* etiam jungi Superlativo. Sed adi Sciopp. in Susp. Barth. ad G. Briton. lib. x. 136. 'tam summa.' G. J. Voss. de Constr. c. 17. et me ad Cæs. lib. i. c. 43. 'munera tam amplissima.' Lib. iii. cap. 2. 'legionem, neque tam plenissimam.' Oud. *Tamque infirmi*] Ita bene ex Mss. Wowerius: antea, *infirmi*. In Eunuchio Terent. iii. 2. 'Tace tu, quem ego esse infra infimos omnes puto.' Pric.

Oculis hiantibus] Oculis Pith. Minus bene Sciopp. in Susp. *vibrantibus*

probat. Sequitur mox, 'vibrantium fluctuum.' Sunt autem 'hiantia oscula,' probe Venerea, petulca scilicet et *patula*, ut ait lib. v. p. 103. et sæpius. Immo sic lib. iii. p. 56. 'hiantibus osculis, et fragrantibus papillis.' Vide et Pric. Oud. *Et osculis hiantibus*] Amicus A. Gellii, οὐκ ἔμουςσος adolescens: 'Dum semiliulco suavio Meum puellum suavior,' &c. Apud Lucianum in Meretric. Dial. 'Ἐφίλουν με, &c. οὐκ αὐτὰ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χεῖλη, ἀλλὰ καὶ τὸ στόμα ὑπανόγουσαι. Pric.

Pressule savinta] Lib. ii. 'me presse deosculata.' Elmenh. Sic Martiali lib. vi. Ep. 34. 'Basia da nobis, Diadumene, pressa: quo loco minus bene aliquando *spissa* conjecit N. Heinsius. Sed vide ipsum Advers. lib. iv. cap. 8. et p. 191. Oud.

Plantisque roseis vibr. fluctuum summum rorem calcavit] Eodem modo Epigram. Græcorum lib. vi. vetus poetria Myro: Νύμφαι ἀμαδρῖαδες, ποταμοῦ κόραι· αἱ τὰδε βένθη Ἀμβρόσιαι ῥόδους στέλβετε πόσσιν ἀεί. Colv. *Vibrantium fluctuum, &c.*] Qui in levi vibrantur undam, ut supra lib. ii. locutus. Pric. *Summum rorem calcavit*] Prudentius: 'Ambulat per stagna Ponti, summa calcat fluctuum.' Florent. et Oxon. Mss. *summo rore calcato, ecce jam, &c.* et post, *sudo vertice*. *Idem*.

Maris udo resedit vertice] Male hic *verticem* exponunt per superficiem maris: quod idem foret ac 'summus ros.' Sed ait Appuleius, Venerem celerrime pervenisse ad maris fundum, et Aulam scilicet Deorum Marinorum, quos inde evocavit, ut secum irent ad patrem, Oceanum. Sic Thetis sedet apud Nereum patrem ἐν βένθεσσιν ἅλδς in Homero Il. A. vs. 358. sive 'tepidis antris,' Ovid. lib. ii. Metam. vs. 269. ubi vide. Unde illis adsignant ibi poetæ 'thalamos: immo Noster lib. v. pag. 106. docet, Venerem in profundo fuisse, ubi Ga-

via, ut ei indicaret Cupidini furtum, 'demergit sese propere ad Oceani profundum gremium. Ibi Venerem lavantem invenit.' Ut autem *vertex*, sic *fastigium* pro profunditatis ima parte alibi sumitur. Vide operose de talibus nos agentes in Misc. Obs. vol. v. pag. 65. ad Avieni Descript. Orb. vs. 19. Eodem modo *altum* sumitur de profundissima valle. Lib. v. pag. 97. 'de scopulo licentiosa cum temeritate prosiliunt in altum.' Confer finem lib. iv. et p. 106. Et sic 'alta vallis' Tibullo lib. i. 4. 43. ii. 3. 19. Ceterum Mss. mei omnes præbent *sudo*: unde magis adparet intelligi maris fundum. Non adeo quod finxerit, domum marinorum Deorum infra aquas esse *siccam*, sed *subdam*, sive puram et serenam: qualis dicitur 'sudus aër,' &c. Vide Gramm. ad Virg. G. iv. 76. 'ver sudum.' Valer. Flacc. lib. ii. 115. de Venere: 'Cum Dea se piceo per sudum turbida nimbo Præcipitat.' Martiano. Cap. lib. i. pag. 11. 'Aëria temperies, sudis tractibus renidebat.' Auson. Mos. vs. 12. 'Purior hic campis aër: Phæbusque sereno Lumine purpureum reserat jam sudus Olympum.' Ita 'sudæ nubes' opponuntur gravidis, et plenis aqua, de Deo Socratis p. 681. Ed. Flor. Oud.

Statim quasi pr. præcepit] In Flor. Palat. Guelferb. Fnx. Oxon. D'Orvill. est, et *statim*. Forsan, *en! statim*, creberrima confusione. Vide ad lib. ii. pag. 31. Tum *percepit* D'Orv. Sed *præcepit* item Reg. Pith. Palat. Guelferb. et Edd. Rom. Vicent. Beroald. Junt. Ald. Colin. quod probo, minus recte mutatum a Basil. quamquam *præcepit*, e conjectura, et sententiæ ductu se primum corrigere putet Barth. lib. xxv. Advers. cap. 13. Lib. v. p. 106. 'Quasi de morte parentum quidquam comperisset:' et creberrime, ut apud alios. *Idem*.

N. moratur marinum obsequium] Ox-

on. Guelf. pr. *moratus*. Barth. ad Claud. Cons. Prob. et Olybr. 104. 'Quem poscunt, tetigere locum:' legi jubet *moratura*. Quod, quid sibi velit, non percipio. 'Non moratur' significat, 'haud differt præceptum, sed exsequitur statim. Consule Heins. ad Ovidii Metam. lib. iii. 193. Sidon. Apollin. Carm. xi. 93. 'Sed quid vota moror?' Unde fit, ut sæpe inveniat pro impedire, de quo vide ad Frontin. lib. ii. 3. 23. 'ne quis non locus ejus victoriam moraretur.' 'Marinum obsequium,' sunt ipsi Dii marini obsequentes, nec morantes ejus mandatum; uti *arbitrium*, pro arbitris, *ministerium*, pro ministris, et similia innumera. Vide ad lib. i. p. 11. *Idem*. Et ipsum quod incipit velle, statim, quasi pridem præcepit, non moratur marinum obsequium] Senec. Herc. Cæt. 'Vincere quod parat, Jam victum est.' Q. Curtius de Alexandri militibus: 'His animis Regem audierunt, ut jam cepisse verticem viderentur.' Xenophon παιδ. 2. Πιθανὸν οὕτως, ὥστε πρὶν εἰδέναι τὸ προσταττέμενον, πρότερον πείθονται. De Deo vero Clemens quod de Dea falsa Madaurensis noster: 'Ἐπεταὶ τῇ χαρίσασθαι, μόνον τὸ βουλῆθῃναι αὐτὸν τὴν χάριν πεπληρωσθαι. τὸ γὰρ μέλλον τοῦ χρόνου, τῇ δυνάμει τοῦ θελήματος προλαμβάνεται. Pædag. i. 6. Pric.

Portunus] Palat. Guelf. sec. *Portunus*. Edd. Elmenh. et Scriv. *Portunus*. Perperam. Neque etiam solum optimi Codd. ubique scriptum exhibent *Portunus*, Virgilii v. Æn. 241. Cicer. ii. de Nat. Deor. cap. 26. Ovid. vi. Fast. 548. Arnob. lib. iii. pag. 113. Auson. Eclogar. de agonibus, ubi pag. 565. Ed. Toll. cum Vineto legendum e vetustissimis membranis: 'Isthmia Portno bimaris dicat Acrocorinthos.' Lactant. lib. i. cap. 21. 'Melicertes ejus filius Palæmon atque Portunus.' Sic enim veterrimus Cod. Bonon. Vulgo, *Portunus*, et pejus Bunem. Ed. *Portun-*

mus. Neque aliter præbent Mss. Festi a me visi; uti nec dubito de Varronianis lib. v. Ling. Latin. pag. 48. Ed. Dordr. Verum etiam Inscr. Gruteri pag. 95. IANO. PORTVNO. MARTI. ut observavit jam N. Heinsius ad Ovidium. Item in Kalendariis vetustis, apud Gruter. pag. 134. Salengr. t. III. pag. 875. Murator. pag. 150. Tab. B. PORTVNO. AD. PONTEM. ÆMILI vel ÆMILIVM. Rursus apud Murat. pag. 102. N. 4. PORTVNALIA. Nam quæ ibidem adfert alia, nec non Gdus pag. 59. &c. (Vide tamen Vulp. in Vet. Lat. lib. XI. cap. 2.) ex Ligorio, citata quoque a Clar. Gorio in Mus. Etrusco t. I. pag. 58. in quibus PORTVMNO legitur, sublestæ sunt fidei, ac minus bene Gorius PORTVMNVNVM quasi e monumentis idoneis exhibet. Notissimum vero est, vulgo *Portunum* et *Palæmona* eundem haberi. Verum cum Auctor noster eum describat, 'barba cærulea hispidum,' quæ puero Palæmoni non convenit, interque *Portunum* et *Palæmona* intererat Neptuni uxorem *Salaciam*, abunde patet, per *Portunum* designari ipsum Neptunum, ut monuit Floridus; sed quam observationem sublegisse videtur Grotio ad Martian. Cap. lib. I. pag. 2. 'Idque etiam Diti propositum atque Portuno:' cui idem lib. V. adtribuit quoque *tridentem*, Neptuni sceptrum, sicut et Neptunus et Taras tridentigeri sæpe insident delphino in nummis, apud Du Choulium et Begerum. *Neptunum*, *Portunum*, *Palæmona*, eundem facit Ausonius citato loco. Sed vide Grot. *Oud. Adsunt Nerei filiorum canentes, et Portunus, &c.*] Simillimum apparatus comitatumque habemus apud Lucianum in Dial. Noti Zephyrique. *Pric.*

Cæruleis barbis] D'Orv. *cæruleus*. Edd. Basil. *cæruleis*. Sed vide ad lib. II. pag. 26. 'cæruleos flosculos.' Eleganter vero tribuit uni Portuno *barbas* ob magnitudinem. Consule om-

nino Erhard. et Burmann. ad Petron. cap. 99. 'barbis horrentibus nauta;' aliosque. *Hispidis* Pith. *Oud.*

Sola] Corrige *Salacia*. Error literæ minutulus quidem, verum sententiæ disparilitas maxima. *Salaciam* autem fluxit antiquitas esse Neptuni uxorem, quam inferiorem aqua maris esse dixerunt. Venilia quoque Neptuno adjuncta est, et, ut interpretatio fabulosæ theologiæ demonstrat, Venilia nuda est ex eo dicta, quod ad littus veniat: sicut *Salacia* quod in salum redeat: auctor divus August. in VII. de Civitate Dei, qui in quarto quoque sic scribit: 'Quid est quod mare Neptuno tribuitur, terra Plutoni? et ne ipsi quoque sine conjugibus remanerent, additur Neptuno *Salacia*, Plutoni Proserpina, inferiorem maris partem *Salacia* tenet, terræ inferiorem Proserpina.' M. Varro *Salaciæ* Veniliæque breviter comminit his verbis: '*Salacia* Neptuni a salo, Venilia a veniendo.' *Beroald.*

Auriga parvulus delphini] Parvulum dicit, quoniam puer admodum Deus maris factus est. Claudianus de nuptiis Honorii et Mariæ v. 156. 'frenatque rosis delphina Palæmon.' *Elmenh.* Stat. lib. I. Theb. vs. 121. 'curvo delphine vagantem Arripuit frenis, gremioque Palæmona pressit.' Talis Palæmon, non Cupido insidet delphino in gemma apud Middleton. in Mon. Ant. Tab. VIII. N. 5. pag. 107. item in gemma Goriæi dactyl. t. II. pag. 567. a dextra habens Thetidem, item delphino insidentem, ut opinor: eo pertinet Silius lib. XIV. 570. 'curvum per cærulea piscem, Nereis humenti moderatur roscida freno:' ubi male *pristem* quidam substituere sunt conati. Forsan huc quoque pertinent nummi gentis Lucretiæ, in quorum una parte barbatus cum fuscina Neptunus, in altera puer alatus frenans delphinum, quo insidet, non secus atque in nummis gentis Cordiæ; fors in memoriam ali-

cujus mirificæ ereptionis e naufragio, et salutis in portu receptæ. Verum alii capiunt puerum enim Cupidinem. Certe Amores solent etiam per mare Thetidem, ut in Monumento Papenbr. pag. 56. et Venerem comitari, ut apud Claudianum cit. loco, et Sidon. Apollin. c. 11. 41. 'Pone subit turmis flagrantibus agmen Amorum. Hic colibet delphina rosis, viridique juvenco, Hic rectus spretis pendet per cornua frenis.' Quem locum si bene conferas cum Claudiani verbis, patebit, horum Amorum maritimum esse unum, puerum illum Palæmona, cui etiam *alæ* potuerunt adscribi, non secus ac Nymphis, aliisque Deis Deabusque aquatilibus. Vide Montf. Antiq. ill. t. 1. p. 75. N. 10. Certe non est Cupido, neque Arion, puer tibia canens, et currum insidens a dnobus delphinibus tracto, in Gemma Wildiana N. 60. sed vel Palæmo, vel puer quis ab iis amatus: de quo Statius canit lib. 1. Silv. 3. 27. 'Andaci junctos delphinas ephebo:' ac Gell. lib. vii. cap. 8. Qualisque puer est in Iasensium nummis. Vide omnino Ælianus lib. vi. Anim. cap. 15. et Polluc. lib. ix. § 84. *Oud. Auriga parvulus delphini Palæmon*] Gellius vii. 8. 'Delphini amantis, et pueri non abhorrentis consuetudines, lusus, gestationes, aurigationes.' *Pric.*

Muria persultantes] *Mare Palat. persulcantes* etiam in Oxon. Palat. D'Orvill. ut sane 'sulcare mare,' &c. crebro dicitur. Adi ad Lucan. lib. v. vs. 503. Claudianus in hac Veneris pompa, de Nuptiis Honorii, vs. 148. 'jam quarto Paphias tractu sulcabat arenas.' Et sic Auctor ait de Mundo pag. 730. 'fontes, fluminum sulcantes vias:' ubi male Edd. Vett. *saltantes*. At hoc loco *persulture* recte defendunt Colv. Elmenh. et *Pric.* eoque magis designatur lætitia, et chorus saltantium Tritonum. Auson. Mos. 173. 'Insultantque vadis:' et vs. 181. 'Tunc insultantes sua per

freta ludere Nymphas:' *prosultantes* in Ed. Bas. pr. *Oud. Maria persultantes*] Oxon. et alius Ms. *persulcantes*: at placet posita lectio. Lucretius: 'Inde fere pecudes persultant pabula læta:' sic Philo lib. de plantat. Noë, navem τοῖς κύμασιν ἐπιτρέχειν dixit. Vide Colvii notas. *Pric. Persultantes*] Quid si legas *persulcantes*, quasi sulco quodam atque vestigio inter natandum signantes, potest tamen *persultantes* legi: utraque enim lectio proba est, utraque recipitur. *Beroald.*

Tritonum catervæ] Scholiastes Lycophronis, Diodor. Sic. lib. iv. *Elmenh.*

Concha sonaci] Ovid. Metamorph. l. 1. vs. 331. Nonnus Dionysiac. lib. xxxvi. Turnebus Adversar. l. ii. c. 21. *Elmenh.* Oxon. D'Orv. Guelf. pr. *sonanti*. Male, quamvis eadem sit varietas in Ovidii loco vs. 333. 'Conchæque sonaci Inspirare jubet:' ubi vide N. Heinsium, et infra ad l. vi. p. 121. 'sonacibus oblatrans faucibus.' Lib. viii. p. 155. 'Aper dentium adtritum sonaci spumens.' In Pith. *hec circa*. Guelf. pr. *leviter*. *Oud. Concha sonaci*] Inter genera concharum, quæ multifaria sunt, conchæ quædam memorantur ad buccinam recurvæ, ut docet Plin. his tritones buccinant. De hoc concharum genere sic scribit Ovid. 'cava buccina sumitur illi Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo.' Nos quoque tales curiose sumus contemplati, figura videlicet turbinatore: videtur autem imitatus esse ingeniosissimum poetam sic scribentem in primo Metamorph. 'Cæruleum Tritona vocat, conchaque sonaci Inspirare jubet:' quidam codices Nasoniani non *sonaci* habent, sed *sonanti*: verum hoc elegantius, tersius, nitidius est. *Beroald. Hic concha sonaci leviter buccinat*] Virgilius: 'Cava dum personat æquora concha,' *Pric.*

Scribo tegmine flagrantia solis ob-

sistit inimici] Latinus Pacatus Panegyrico: 'Illos tenero perlucens amictu, et vix leve carbasum vitandi Solis tolerantes.' Nam sic ibi legimus, vel *vitando Soli*. Nec potest ferri, quod vulgatum est, *vitando Sole*. Etiam legendum in Panegyrico in-nominati auctoris Constantino Imp. dicto: 'Quales amena Græcia et deliciae Orientis educunt, vix leve pallium et sericos sinus vitandi Solis tolerantes.' *Colc.* Sericum tegmen, Veneri Marinae supra caput fluens, videri potest apud Monfauc. Antiq. t. I. l. III. c. 17. At hic tamen umbella designatur, lata a Tritone, ut bene explicat Beroaldus. In Ed. Vicent. et Marg. Bas. pr. est *obstitit*. Tum Edd. Basil. dant *inimicis*, sine sensu, nisi inde facere velis *inimici scilicet*: ut sint hæc verba pro glossa. Certe *inimici* deest Oxon. Palat. utrique Guelferbytno, et Par. nec, si abesset ea vox, desiderares. *Oud.* *Solis inimici*] Sol inimicus est diis aquaticis, ejus flagrantia infestantur, ideoque Tritonum unus serico tegmine ardorem Solis defendebat; sicut in usu prisecorum fuerunt umbellæ, quibus Soli obsistebant. *Beroald.*

Alius sub oculis Dominae speculum prægerit] Seneca Epist. xcv. 'Vetemus linteæ et strigiles Jovi ferre, et speculum tenere Junoni.' Infra lib. XI. 'Aliæque, nitentibus speculis pone tergum reversis, venienti Deæ obvium commonstrarent obsequium.' Oxon. melius, *progerit*: sic XI. 'divinas effigies progerebant:' et VI. 'sinn nucleos progestans.' *Pric.*

Currus bijuges alii subnatant] Edd. Vett. usque ad Basil. sec. dant *biges*, et pejus nonnullæ, *cujus biges*. Sed recte, ut est in Mss. *bijuges* emendavit Beroaldus; et sic 'quadrijuges, sejuges currus' in Flor. N. 16. ubi vide. 'Bijuges fasces' Claud. de Proh. et Olybr. Cons. vs. 233. 'bijuge curriculum' in Suet. Calig. e.

Delph. et Var. Clas.

19. Quæritur vero, an Auctor duos Tritones, qui currum trahunt, intelligat, an vero Tritonas, sub et circa currum ab duobus equis marinis, ut est in aliquot monumentis, tractum natautes. Si prius significarit, *clarior* videtur lectio Cod. Florent. *curru*, quo subnatate dicuntur bijuges Tritones, quia illis est altior. Sic Sil. l. XIV. 483. 'pars subnatat unda Membrorum, pars exstat aquis.' Ipsi vero Tritones recte *bijuges* dicuntur, ut passim 'equi bijugi,' 'quadrijugi,' 'sexjugi,' &c. dicuntur. Gloss. 'Bijugi, δίζυγοι.' Alterum sensum expressisse per glossam videtur Cod. Fulv. librarius, *subvagantur*. Verum Tritones duo ferunt etiam Venerem in concha sedentem apud Lucianum, inter alia citatum ab elegantissimo Bronkh. ad Tibull. l. III. El. 3. 34. 'Concha Cypria vecta tua.' Ceterum totum hunc Veneris comitatum vide quoque apud Beger. in Spicil. Antiq. p. 28. *Oud.* *Biges*] *Bigas* significat: sic enim appellantur equi duo juncti. Quidam codices habent *currus bijuges*: quæ lectio purior est et usitatior, eodem tamen intellectu. *Beroald.*

Perspicua pulchritudine] Me auctore, scripseris, *præcipua*. Wower. Perperam ita mutavit Wowerius, quod contra Mss. et Edd. priores male retentum in Edd. Elmenh. et Pricæi, ipso hic refragante. 'Perspicuum' Nostro aliquoties dicitur, ut aliis, pro 'conspicuo.' Adi Salmas. ad Solin. p. 543. l. II. p. 25. 'In aperto et perspicuo:' ubi erravit Pricæus, legens *conspicuo*. L. XI. p. 254. 'perspicua evidentique magni numinis dignatione:' ubi in multis *præcipua*, al. *prospicua*; uti hic in Oxon. In Pith. non est *sibi*, prave. *Oud.* *Perspicua pulchritudine*] Mutat Wowerius in *præcipua*, me nentiquam adprobante. 'Perspicuum' enim et Firmiens et alii Scriptores pro 'conspicuo' ponunt. *Pric.*

Apul.

6 T

Sed ut simulacrum, &c. mirantur omnes] Auctor Dialogi de Oratoribus, de Basso, quamvis insigni Poëta: 'Si quis' (eum) 'requirit, et semel vidit, transit, et contentus est, ut si picturam aliquam vel statuam vidisset.' *Idem.*

Olim duæ sorores, &c.] Oxon. Enim d. s. ut supra hoc lib. 'Enim vos bonæ frugi latrones.' *Idem.*

Quarum temperatam formositatem nulli diffamarunt populi] Id est, 'prædicarunt: 1 Esdræ iv. 12. 'Quomodo non præcellit Rex qui sic diffamatur?' Scholiastes vetus Horatii de Sappho: 'Diffamatur tribas fuisse.' Glossarium: 'Διαφημίζω, diffamo:' supra hic, 'Diffamas incendio repentino domum possideri.' De 'stata forma,' vel 'formositate temperata,' vide v. 11. A. Gellium. *Idem.*

Virgo vidua] Puto legendum, *viro*. Elmenh. Vulgatam lectionem satis commode exponere possumus. Quod Psyche, licet *virgo*, tamen ut *vidua*, antequam nupta, ut ait in Apolog. domi resideret, et nemo eam accederet: ut luserit Auctor in hac conjunctione *virgo vidua*. Sic 'puella virgo' l. vii. p. 140. passimque mulieres dicuntur *viduæ*, quarum absunt mariti, non poëtis solum, sed et aliis, ut Justino l. ii. c. 4. Magis tamen hic placet mihi Elmenhorstii conjectura *viro*, quam et recepit Sriverius. Solent hæ voces confundi, ut l. vii. p. 146. 'sive scitula mulier, sive virgo nubilis:' ubi male Edd. Vett. *viro*. Ond. *Virgo vidua, &c.*] Ut in Apologia, 'Vidua antequam nupta.' *Pric.*

Domi residens] Supra: 'Sic nobis otiosa domi residens, lusitabis.' Elmenh.

PAG. 86 *Animi saucia*] Reg. Fux. Oxon. Palat. Gnelf. sec. an. *audacia*. Corruptissime, forsitan pro *anxia*. Sed nil muta. De Genitivo huic voci juncto adi ad l. ii. p. 31. 'saucius inguinum.' Ac dicitur *saucius* quis æque animo ac corpore. Hinc 'amore'

et 'igne saucius;' item 'animus saucius' Ovidio, Ciceroni, &c. Septim. sive Dict. Cret. de B. Troj. iii. 3. 'Animi jactatione saucius.' Flor. l. iii. 23. § 4. sic junxit 'ægram sauciamque comp.' *Oud.* *Ægra corporis, animi saucia*] Πρὸς τῇ σάρματι καὶ τὸν νοῦν μαραινόμενη. ut l. 10. apud Aristænetum. Ovidius Trist. v. 14. 'Æger enim traxi contagia corpore mentis, Libera tormento pars mihi ne qua vacet.' *Pric.*

Iræ superum metuens] Errat Pricæus, τὸ *iræ* capiens dandi casu, cum sit Genitivus. Vide ad l. i. p. 7. 'capitativitatis metuens.' *Oud.* *Iræ Deum metuens*] *Iræ* heic dandi casu intellige: vide supra ad p. 23. notata. *Pric.*

Et tanto numine precibus, &c. petit maritum] Pricæus conjecit a tanto. Sed hoc non videntur librarii corrupturi fuisse. In Palat. est, et t. numine et prec. Malim legere, *Et tanta numina pr.* Sic simul vitabitur Ablativorum concursus. 'Petere' enim orandi sensu nonnumquam habet duos Accusativos. Vide Muncker. ad Fulgent. pag. 63. et Heins. ac Burm. ad Ovidii l. vii. Met. 296. 'Petit hoc Æetida munus.' L. xiv. 787. 'Hos petit auxilium.' *Numina* de uno Deo poëtice creberrime occurrit. Adimodo Drakenb. ad Silium l. i. 93. 'Hennææ numina divæ.' Immo ipse Auctor de Venere jam dixerat p. 83. 'Deæ tantæ numina placentur.' Sic et 'vana Junonis numina.' Vide Serv. et Burm. ad Virg. i. Æn. vs. 7. 'Quo numine læso Quidve dolens regina Deum.' Item 'Cupidinis numina' l. 665. ii. 232. 'Palladis numina.' *Oud.* *Et tanto numine, &c.*] *Divinaveram*, (quod et alium fecisse video) *Et a t. n.* *Pric.*

V. ingrata] Pricæus exponit 'tristiti.' Mihi magis adridet Beroaldi explicatio, 'inamabili, nulli gratæ,' passivo sensu, ut 'ignarus' pro non notus, et similia Adjectiva, ætivism

et passivam significationem obtinentia. Nam licet esset formosissima, nemo illam sibi cupiebat uxorem nimiae pulchritudinis respectu. Vide pag. præced. *Virginis* Fux. *Oud. Ingratae virgini*, &c.] Inamabili (inquit Beroaldus) et nulli gratæ: quippe quæ a nemine expeteretur: quam parum apte id dixerit, præcedentia monstrant: dicemus potius *mæstæ*: Servius ad *Æneid.* vi. 'Ingrato, tristi: ut gratum, lætum dicimus:' supra de Eadem, 'Deflet solitudinem suam:' at hoc, dum quid certius promatur. *Pric. Ingrata*] Inamabili, et nulli gratæ: utpote quæ a nemine expeteretur. *Beroald.*

Propter Milesiæ conditorum] Græcum scilicet, qui in Ioniam et Miletum primus intulit Apollinis cultum, et oraculum. Is sensus erit hujus loci, si sit sanus. Verum mihi hæc verba meri glossematis sunt suspecta, et ab librario margini adsuta. Quis enim *Milesia* usus est umquam pro urbe Miletu, vel etiam absolute pro terra seu regione Milesia. Nam conditor non tantum dicitur urbis, civitatis, sed et terræ, insulæ. Vide Cuper. et Wessel. &c. citatos ad Vellei. lib. i. c. 2. Suet. in Aug. c. 98. 'quasi conditorem insulæ:' uti et de conditore Miletu ad Vellei. i. 4. ac Steph. Byzant. *Oud. Apollo, quamquam Græcus*, &c. sic *Latina sorte respondit*] E converso in Floridis: 'Persius, quamvis, &c. optime Latine possit, tamen hodie nobis ac vobis Atticisabit.' *Pric.*

Desiste puellam] Fux. *subsiste*. Roaldus. Sic quoque Reg. Pal. Oxon. Guelf. bini, Par. d'Orvill. vel *susiste*. Rara est locutio *desistere* cum Accusativo, pro simplici *sistere*: quo usus est mox, 'scopulo me sistite.' Lib. v. p. 92. 'Sorores huc mihi sistat,' vel, si mavis, pro *destituere*, *sistere* ibi, ubi sola relinquatur, ut statim: 'itur ad constitutum scopulum montis, cuius in summo cacumine statutam pu-

ellam deserunt:' vel, ut ait Fulgent. 'solam dimittunt.' Sed nec *subsistere* cum Accusativo eo sensu occurrat, at quidem sustinendi et inhibendi significatione. Quid si scripsit Auctor, *Montis in excelsi scopulosis siste puellam*? Amat in topographicis Apuleius, optimorum more, adhibere Adjectivapluralia cum Genitivo. Vide *Pric.* ad pag. 1. 'Ardua montium,' &c. Et cum singulari, 'Ossæ ardua,' de Mundo pag. 706. Ed. Flor. Passim apud Livium occurrunt 'obliqua tumuli,' 'eminentia rupis,' 'infima clivi:' et quæ sunt similia, plena manu congesta per Drakenb. ad Liv. lib. xxxvii. c. 58. 'Ab ultimis Orientis.' Ovid. viii. 692. 'Et in ardua montis Ire simul.' Lucan. lib. ii. 421. 'Dexteriores petens montis declivia.' Et crebro apud omnes. Immo Nostro supra pag. 67. 'montis hujus per obliqua devexa.' In fine hujus libri: 'per devexa excelsæ rupis.' In Pith. *speret. Tum maritali st.* Guelf. pr. *maritali* sec. *Oud. Montis in excelsi*, &c.] Ediderunt Pithæus lib. i. pag. 8. et Scalig. p. 230. Versu primo *ne siste* correxerat Opatius. *Dis siste* Heinsius. Sed nulla mutatione opus est: et *desistere* hic pro simplici *sistere* positum esse, monet Coler. ad Sallust. p. 419. sic in oratione Gracchi apud Gell. lib. x. cap. 3. 'palus destitutus est in foro:' ubi in aliis *defixus*: sed *destitutus* est *statutus*: qui 'stipes desertus' dicitur Tibullo lib. i. El. 1. 15. &c. quia tamen hic in Mss. *susiste* vel *subsiste* legebatur, Cl. Oudendorp. conjiciebat, *Montis in excelsi scopulosis siste puellam*: ut 'scopulosa montis' dicantur, quomodo 'ardua montis' Ovid. viii. Met. 692. &c. *Burm. ad Anthol. Lat. t. ii. p. 619. Montis in excelsi scopulo desiste puellam*] Seneca de seipso: 'Infigar scopulo.' Oxon. *subsiste* p. ita et Codex Fuxensis. *Pric.*

Ornatam mundo funerei thalami] Achilles Tatiuss de Andromeda: Δέδε-

ται μὲν τὸν θάνατον ἐκδεχομένη· ἔστηκε δὲ νυμφικῶς ἐστολισμένη. *Mundo*] Mundum ornatum muliebrem vocant, de quo supra. Sensus est oraculi: Ornatur, inquit, Psyche non ornatu felicitium nuptiarum, sed mundo connubii funebris et infortunati, tanquam virum habitura sit ferum, sævumque ac funereum: hic autem Cupido significatur, qui stirpe non mortali, sed divina procreatus, fuit bacchabundus per pectora medullasque mortaliū: qui veneno viperco et dulci melle conditus, gustu dulcedinem propinat, amarum autem venenatumque virus ad satietatem usque aggerit. *Beroald.*

Sævum atque ferum, vipereumque malum] Primo non recte hic Sopiugius *sævum*, quod in Beroaldi legitur notis, emendandum esse margini adlevit. Nam Cupido, inmitis dominus, passim audit 'sævus Deus.' Adi notas ad Tibull. lib. III. El. 4. 74. Catal. t. I. p. 642. Dein Barthius ad Statium lib. I. Silv. I. 59. emendare se gloriatur *vipereum, atque malum*: quia sane vocis atque repetitione versiculis foret ineptus, et sensus frigidissimus. Ita voluit vero Barthius, quia sequuntur *qui* et *quem*: unde contra librarius Cod. D'Orvilliani utrobique reposuit *quod*. Sed perverse et inscite. Nam *malum* vocatur pessimus Cupido, ut 'scelus' pro 'scelesto,' et similia centena. Terentius: 'Ubi illic scelus est, qui me perdidit?' Martialis: 'Non vitiosus homo es, Zoile, sed vitium.' Supra p. 72. 'Senile illud facinus': pro facinorosa ann. *Oud.*

Pinnis volitans] Ita rescripsi, cum Pithæo et Burm. in Catal. t. I. p. 619. jubentibus omnibus Mss. et Editionibus ante Colvium, in cuius Editionem inrepsit, et hinc propagatum est in Vulc. aliasque *pennas*. Intelligit alas, quæ vocantur *pinnæ*; ut sæpe in hac historia. Lib. V. 102. 'Dei volatilis pinnæ roscidæ.' p. 104. 'pin-

nis in altum se proripuit.' Lib. VI. p. 119. 'propansis utrimque pinnis.' Lib. X. p. 233. 234. 'pinnula Mercurii et Cupidinum.' Vide et Eryc. Putean. Cent. I. Ep. 29. Hinc 'puer pinnatus,' et 'Cupido pinnatus' lib. III. et supra p. 84. Perpetua vero in Mss. est varietas. *Pinnas* jam præfero etiam in Lucan. lib. IX. 660. 730. quibus locis vide. *Æthere* Fux. *Idem.*

Singula debilitat] *Sæcula* Heinsius conjecerat. *Burm. Jovis*] Antiquus hic nominativus forsitan etiam restituendus est Solino p. 9. 'Quod ibi eo dimicante creduntur pluisse saxa.' Sic Salmas. edidit post Aldum, et est in Mss. nonnullis. *Pro ibi* alii dederunt *a Jore*. In plerisque et optimis Codd. exaratur *Jori*, et in antiquissimo Leid. *creditur*. Hinc lego: *Jovis e. d. creditur p. s.* Mart. Cap. p. 206. in eadem re: 'saxis ferunt pluisse' (in Leid. qu. *pluisse*) 'cælum.' Idem dixit pag. 118. ut e Mss. legendum: 'nisi forte de Deo dicatur aliquod, &c. quia notum est, qui pluat.' Vulgo, *de eo et quod*. *Oud.*

Fluminaque horrescunt] Quum *horresco* hic sensu timendi ac metuendi ponatur, non commode illi jungitur Ablativus quo præcedens, sed præstat Accusativus. Quare cum Scriverio amplector emendationem Barthii, confirmatam a Guelf. primo, *quem*, dicto ad Stat. loco, nec non N. Heinsii ad Sabini Epist. Par. vs. 35. 'Imperat ille Deis: quum vult, in cornua Tauri, Quum vult, in pennas destruit ille Jovem.' *Oud. Fluminaque horrescunt*] Lege *Flumina quem horr.* Pithæus. Recte: et sic Seriverius. Recte Oudendorpius rejiciebat Barthii emendationem in vs. 2. *vipereum, atque malum*. *Burm. Fluminaque horrescunt*] Lib. V. de Eodem: 'Dei, qui et ipsas aquas urere consuevit.' *Pric.*

Affatu] Colvii conjecturam typis expresserunt Vulcan. ac Scriverius.

Cic. de Leg. lib. ii. c. 8. 'Fatidicorum et vatum effata.' Et ita Heins. Sed *affatus* hic Mss. O. retinent, etiam Florent. Nam errat Elmenhorst, si fides Lindenbrogii Excerptis. Nec quidquam est mutandum. Dens enim regem alloquio, et monitione dignatus erat. Hoc autem est *affatus* passim Nostro, alii-que; et nonnumquam in *effatus* corruptum: ut lib. xi. p. 248. 'Sacerdos sic affatur:' ubi Colv. quoque *effatur* invenit. Apud Sil. lib. xvii. 311. 'ora solvere ad affatus:' ubi de Jove sequitur vs. 314. 'Sic ore effatus amico est:' ubi contra placebat Heinsio *adfatus*. Oud.

Piger tristisque] Vuleanius et Scriverius Lipsii conjecturam in contextum admiserunt. Nolle factum; cum *piger* nusquam, quod scio, reperiatur. *Pigeret* tamen est in Oxon. et e Florent. ad Vulc. Ed. nihil notavit Lindenbr. Sed recte *piger* dicitur rex, quia ob monitionem tarde revertit domum, triste vaticinium vel sic satis cito uxori relaturos. Solent etiam mesti pigrius incedere, ut contra, qui letatur, alacer currit. *Idem*. *Affatu sanctæ vaticinationis accepto, piger tristisque retro domum pergit*] Vide ad Matth. 19. 22. *affata* et *piger* habet et Oxon. Ms. et vetus Vicent. editio. *Pric.*

Præcepta sortis enodat] Supra lib. ii. 'fata enodare.' Lindenbr. Ibi pag. 28. non *enodare*, sed *donare* vidimus esse legendum. Sed adi *Pric.* et Heins. ad Phædr. lib. iii. f. 10. 47. 'Dannanda perscrutatus crimina:' ubi Heins. *enodanda*, Burm. *donanda* conjecterunt. Fortis Guelf. pr. Oud. *Præcepta sortis enodat*] Hoc sensu *λύειν συνδέσµους* Danielis 5. In veteri Onomastico: 'Enodo, *διαλύω*.' Apud Senecam Œdipo: 'Nodosa sortis verba, et implexos dolos.' *Pric.*

Moretur, fletur, lamentatur] Apud Quintilianum Declam. 315. 'Moriendum est: quid tibi præstare infæ-

lix pater possum? cum duceris, flebo, plangam.' Et nota impersonalia ista. Terent. Adelph. 'Ignotum est, tacitum est, creditum est:' ubi Donatus: 'Honestius impersonaliter, quam, ignovimus,' &c. *Idem*. *Fletur*] Terent. Andr. 'In ignem posita est, fletur.' Donatus: 'Bene impersonaliter, fletur: extrema enim mortuorum omnes ad lacrymas commovent.' *Idem*.

Urgent tetri effectus] Vitiose in Edd. primis, ut et in Colin. et M. Bas. pr. edebatur *urget tetri*: hinc Veneti fecere *urgent tetri*, quod secuti sunt plerique. At Beroaldus *urget teter*: quod expressere Junt. post. Bas. pr. Elmenh. Scriv. Flor. sive *urguet*. Et recte. Sic enim præter citatos jam Codd. præbent Palat. Oxon. D'Orv. Fox. Pith. Guelf. Oud. *Diræ sortis jam urgent tetri effectus*] Oxon. et duo alii Mss. *urget teter effectus*. Ammianus lib. xvii. 'Urgens effectus intepuit.' *Pric.* *Tetri effectus*] Lego, *teter effectus*, ne solæcismo et imparitate dehonestetur oratio. *Teter* autem *effectus* accipitur pro impio, crudeli, et evitabili. Lucretius 'absinthia tetra' dixit, amara intelligi volens. Beroald.

Feralium nuptiarum, &c.] Lib. ii. 'Feralium nuptiarum scæna.' *Pric.*

Tædæ lumen atræ fuliginis cinerem arcessit] Ex Bert. lectione, *cinerem arcescit* Modius fingebat, *in cinerem arcescit*. At durissima est catachresis, *lumen arcescit in cinerem*. Conjectura Floridi, quam, suo more, audacter in contextum recepit, vitiose tamen pro *marcescit* scribens *marcessit*, magis mihi æque ac Wasseo placeret, utpote qua omnes servantur litteræ, et passim 'ignis,' 'lux languere' dicuntur, et nonnihil juvat D'Orv. scriptura *nuere arcessit*. Verum nihil mutandum censeo. *Arcessit* est contrahit, admittit fuliginosum cinerem: ut docuimus ad lib. i. p. 2. 'stilo, quem arcessimus.' Lib. vi. pag. 139.

‘mortis tenebras arcessere.’ Quod alibi dicitur ‘mortem arcessere,’ ut Melæ lib. iii. 7. Luc. vii. 252. Tib. i. 11. 33. ibique Gebh. de Phil. Mor. p. 622. &c. Xenoph. lib. vii. Cyrop. p. 191. Πίτταν καὶ στυπείων, ἃ παρακαλεῖ πολλὴν φλόγα. Optimus hujus loci interpret ex parte est Propertius lib. iv. 3. 13. ‘Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa Traxit ab everso lumina nigra rogo.’ Corrigendus quoque Arnob. lib. i. p. 22. ‘Unde ignibus solis genitalis fervor arcessitur,’ vel *adsciscitur*. Vulgo, *adscitur*. Oud. *Jam lædæ lumen atræ fuliginis cinerem arcessit*, &c.] In veteri Epigramm. Ἀρτί μὲν ἐν θαλάμοις Νικιπρίδος ἡδὺς ἐπήχει Λωτὸς, καὶ γαμικοῖς ὕμνος ἔχαιρε κρότοις. Ὀρῆνος δ’ εἰς ἴμνιον ἐκώμασεν, ἥ δὲ τάλαινα ὀβιω πάντα γυνή, καὶ νεκὺς ἐβλέπετο. Bion de Veneris planctu super Adoni: Ἔσβεσε λαμπάδα πῦσαν ἐπὶ φλιαῖς Ἰμέβαιος, καὶ στέφος ἐξεπέτασσε γαμήλιον, οὐκέτι δ’ Ἰμᾶν, Ἰμᾶν οὐκέτ’ ἀειδόμενον μέλος, ᾄδεται δ’ αἶ, αἶ. Heliodorus ii. Τὸν Ἰμέβαιον ἀδόμενον ἔτι διεδέχετο θρῆνος, καὶ ἀπὸ τῶν πασάδων ἐπὶ τὸ μνήμα παρεπέμετο, καὶ δᾷδες αἶ τὸ γαμήλιον ἐκλάμψασαι φῶς, αἶται καὶ τὸ ἐπικήδιον πυρκαῖαν ἐξήπτον. Apud Propertium: ‘Quæ mihi deductæ fax omen prætulit, illa Traxit ab everso lumina nigra foco:’ et Ovidius: ‘Nostraque plorantes video super ora parentes: Et face pro thalami fax mihi mortis adest.’ Vox *modum* non est in Oxon. nec Fuxensi Ms. In alio non *arcessit*, sed *arescit* legitur. Pric.

Tibiæ zygiæ] *Gigiæ* exaratur in Mss. Reg. Fux. Pith. Guelf. Oxon. D’Orv. item Edd. primis, Junt. pr. Bas. unde Sopingius quoque conjecit *Gygiæ* a *Gyge*, Lydorum Rege, quod excusum est in Ed. Beroaldina: vel *Phrygiæ*, quod et in mentem venit Meursio in Spicil. ad Theocr. Id. xx. p. 144. Verum tibiæ quidem funebrium origo debetur Lydis vel Phrygibus, ut hoc ipso loco docet

Auctor, et Colv. ad Florid. N. 3. Modius lib. i. Misc. cap. 13. at inde non sequitur hic ita legendum. Contra potius primo loco debet mentio fieri læti cantus, et nuptialis; sed qui ‘mutatur in querulum,’ sicut subditur, ‘cantus lætus Hymenæi lugubri finitur ululatu.’ Alioquin inepte et sine sensu verbum *mutari* adhibuisset, cum *effundit querulum*, vel simile ipsi dicendum esset. Eadem ratio est, cur non admitti possit aliorum conjectura *gigrinæ* vel *gingrinæ*; quod est genus tibiæ lugubris et exiguæ, de qua adi notas ad Festum. Verissime emendatum censeo a Beroaldo, *zygiæ*. Creberrime enim Z et G in Mss. confunduntur. Ad hæc sic videtur esse in Pal. Bert. Florent. ac bene ceteri Edd. sunt secuti, sive *socialis* et *conjugalis*: quomodo hinc Dii omnes, nuptiarum præsidēs, ζύγιοι sunt vocati: quorum pleni sunt Veterum libri. Vide ad Hesych. et ad lib. vi. p. 112. ‘Juno, quam Oriens Zygiam adpellat.’ Adposite Ovidius Ep. xii. vs. 139. ‘Tibiaque effundit socialia carmina nobis, At mihi funesta flebiliora tuba.’ Porro quid velit Barthius lib. vi. Advers. cap. 13. legens *lygio*, a sono videlicet conjugii, non capio. Forsan voluit *zygius*. Ond.

In q. Lydii modum] In Floridis (N. 1.) ‘sive tu velles Æolium simplex, seu Asinum varium, seu Lydium querulum.’ Plato de Rep. lib. iii. fol. 398. Τίνες οὖν θρηνηθεὶς ἀρμονίαι; λέγε μοι. σὺ γὰρ Μουσικὸς. μιζολυδιστὶ, ἔφη, καὶ συντονολυδιστὶ. Elmenh. *Lydii modum* est, ut videtur, in Reg. Flor. et Edd. Vett. item Elmenh. et Scriv. At *Lydium modum* edidere Wower. Pric. Flor. citatque Barth. lib. vi. Advers. cap. 13. In Ms. D’Orv. est *ludimodum*. Guelf. sec. *lidimodum*. Pal. lectionem *Lydium cantum* firmare quis posset e lib. x. p. 235. ‘Jam tibiæ multiforatiles cantus Lydios dulciter consonant.’

Sed nullum mihi est dubium, quin simpliciter sit legendum *Lydium*, cum Fux. Bert. Pith. Oxon. et Guelf. pr. vocesque *modum* et *cantum* esse subditi-
tias, et glossatoris. Præterquam enim, quod hic e præcedentibus posset subintelligi *sonum*, Auctor cum aliis solet modorum genera adpellare substantivo expresso, ut in Florid. loco, per Elmenh. citato, item lib. x. p. 234. 'Tibicen Dorium canebat bellicosum:' ubi vide Comment. item in Elmenh. Indice. Adde Athen. lib. xiv. Deipnos. p. 635. Ed. Cas. Etym. M. V. Ἀσιάτις. De Lydio querulo et Dorio bellicoso consule omnino Plutarch. in Mus. tom. II. p. 1136. et Salm. ad Solin. p. 84. *Oud.*

Cantusque lætus Hymenæi] Dio Tharsiaca I. fol. 410. Ὑμέναιος ἰδίων τι μέλος ἐστὶν ἀρχαῖον ἐπὶ τῶν γαμούντων. Vide omnino Tzetzen Chiliad. 13. Histor. Elmenh.

Lugubri finiatur ululatu] Achilles Tatius lib. I. p. 49. Τάφος μὲν σοι, τέκνον, ὁ θάλαμος, γάμος δ' ὁ θάνατος, θρήνος ὁ ὑμέναιος, ὁ δὲ κακὸς τῶν γάμων οὗτος φθαί. *Idem.* Vide Manil. lib. v. vs. 544. &c. *Oud.*

Nuptura deterget l. ipso suo fl.] In Palat. *nuptat.* Oxon. Guelf. pr. *nupta*: ut summatur sensu proprio, sen *oblecta*. Placet magis vulgatum. Tum *deteget* prave est in Pith. D'Orv. Dein Edd. Vicent. Colin. *ipsa*, et suo deest Ed. Beroald. Ceterum in Fux. est *detergit*. Sed notandum est, Auctorem cum optimis quibusque prætulisse secundam conjugationem in hoc verbo, ut Apol. p. 5. Ed. Pric. 'Omnem gratiam corpore deterget.' Adi Giphani. Ind. Lucret. Comm. ad Horat. I. 7. 15. 'Albus ut obscuro deterget nubila cælo sæpe Notus.' Et sic Silius semper, ut lib. VII. 533. 'Detergere situm ferro.' Lib. XIV. 382. 'Detergent remos.' Quod e Colon. Ms. restituendum lib. VII. 344. 'cruorem Tergo detergent.'

Vulgo *u.* Hinc nequaquam recipiendam censeo Heinsii conjecturam lib. I. 62. 'demergere fœdera ponto:' scribentis *detergere*. Immo nec placet, quod contra Mss. O. reponant in Livio lib. XXXVI. 44. 'ab utroque latere remos detergunt.' Dixisset, ni fallor, Livius *detergent*. Sed rectum est, quod dant Mss. *distringunt*, sive diffingunt, dissecant; vel, si vis, *destringunt*: sive abradunt. Adi Cuper. Obs. lib. IV. cap. 5. Drak. ad Liv. lib. VIII. cap. 7. Sic apud Senec. Ep. 47. 'Alius sputa detergit:' ex Mss. tribus Leidd. scribendum *deterget*. Claudian. I. in Eutrop. vs. 268. 'dum talia fatur, ineptas Detergit lacrymas.' Mss. duo Leidd. *deterget*. Lib. II. 375. 'teneros detergunt stamine fletus.' Leidd. tres, *detergent*. In Cons. Malli Theod. vs. 191. 'fœdo detergis sæcula victu:' vetustiss. Cod. *deterges*. Hinc dubito, an recipiendum *terget* in tertia conjugatione apud eundem Præf. lib. I. in Rufin. 'sanguineis tangeret astra jubis.' Certe non apud Lucan. lib. V. 642. 'Nubila tanguntur velis:' ubi Cortius, Heinsius quasi sequens, legit *terguntur*, bene depexus a Burmanno, licet sciam, *tergit* et *terget*, *tergunt* et *tergent*, indifferenter in Mss. occurrere, ut Ovid. Ep. XXI. 166. Vide Heins. ad Virg. VII. Æn. 626. Sed velim mihi ostendi *tergat* et *tergere* vel *tergi* apud Poëtam. Semper etiam dicitur 'abstergeri, pertergeri,' ut e Mss. multis reddendum quoque Valerio Max. I. II. c. 4. 'spongia sua corpora pertergeri.' *Idem.*

Sic affectæ domus triste fatum cuncta civitas congemebat] Τὰ γὰρ τῶν βασιλέων παθήματα ἴσασι πάντες ὧν ἐπιτροφή τις, &c. ut est apud Euripidem. Tyrtæus: τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν δμῶς νέοι ἢδε γέροντες, Ἀργαλέφ τε πόθῳ πᾶσα κέκδη πόλις. Pric.

Luctuque publico confestim congruens edicatur justitium] Sidonius II. 8. 'Decessit nudius tertius non absque jus-

titio matrona Philimatia.' Ammianus lib. XIX. 'Indicto iustitio juvenis, &c. lugebatur.' Fronto apud Fulgent. Planciadem: 'Denique plebi iustitium indicitur.' Lucanus: 'Ferule per urbem Iustitium, latuit plebeio tectus amictu Omnis honos.' Ovidius ad Liviam, ubi de Druso mortuo: 'Urbs gemit, et vultum miserabilis induit unum, Gentibus adversis forma sit illa precor, &c. Jura silent, mutæque tacent sine vindice leges, Aspicitur toto purpura nulla foro.' *Idem*.

Misellam Psychen] Rom. et Bert. *Milesiam*. Elmenh. Sic et Vicent. cum Cod. Pith. Hinc et *necess. Milesia*, oraculi scilicet, coniecerat Berroaldus. Nam sane nusquam dixit Auctor puellam fuisse *Milesiam*; et Latine non debuerat tum respondisse Apollo Milesius. At idem *misellum* bene reposuit: ut dant ceteri Mss. Passim *Psychen* ita vocat Auctor, ut lib. v. 91. 105. vi. 123. *Parenti vitiose* in Edd. Ber. Bas. pr. *Flagitabat* Pith. *Oud. Misellam Psychen ad destinatam pœnam cfflagitabat*] Infra lib. vii. 'Destinatam sectionem meam flagitat.' *Pric. Milesiam*] Legendum videtur *misellam*, quod epitheton *Psychæ* cum primis convenit: vel lege, *necessitas Milesia*, ut ad sortem oraculi Milesii referatur: necessitati autem, quam nec Deus quidem superat, parendum esse, præcipiunt Plato et Plotinus. *Parcas ἀνάγκης*, id est, Necessitatis filias dixere: proverbium Græcum est, dignum scitu memoratuque, ἀνάγκην οὐδὲ θεοὶ μάχονται, id est, adversus necessitatem nec Dii quidem pugnant. *Beroald.*

PAG. 87 *Virum producitur funus*] Prave Oxon. Guelf. ambo, *perducitur*. De 'vivo funere' vide hic *Pricæum*, et Comment. ad Curt. lib. v. c. 12. 'digredientem velut a rogo intueretur.' Quæ ibi Mss. lectio nequaquam est mutanda, cum Acidalio et Trille-ro lib. i. Obs. c. 12. in 'a tergo,' a

rege,' 'vultu rigno:' quod non est Latinum, nec continet malum omen, Curtii scopum. *Oud. Toto prosequente populo virum funus producitur*] Lib. viii. 'Funus, toto feralem pompam prosequente populo deducitur ad sepulturam:' et ix. 'Frequente prosequente comitatu tradunt sepulturæ.' *Virum funus* elegantissime. Cyprianus de se ad bestiarum pugnam obicientibus: 'Viventes in ultroneum funus ornantur.' Manilius de Andromeda (ut et *Psyche*) rupi affigenda: 'Virginis et viæ rapitur sine funere funus.' Rutilius Numatianus: 'Perditus hic vivo funere civis erat.' Apud Quintilianum ix. Declam. 'Sonabant clangore ferali tubæ, illatisque Libitinæ toris ducebatur funus ante mortem:' et Senecam Controvers. vii. 4. 'viva cadavera.' Supra hic lib. i. 'Semimortuus, immo ipse mihi supervivens et positurus.' *Pric.*

Comitatur non nuptias, sed exequias suas] Seneca Controvers. vi. 6. 'Versæ sunt in exequias nuptiæ, genialisque lectus mutatus est in tenebrein.' Tacitus de Poppæa Annal. xiv. 'Huic primus nuptiarum dies loco funeris fuit.' Noster Florid. iii. de Philemone: 'Comœdiam ejus prins ad funebrem faciem, quam ad nuptialem venisse.' *Idem.*

Dum mæsti parentes, &c. nefarium facinus perficere contantur, &c.] Lib. v. 'Jam tum facinori manus admovens, adhuc incerta consilii titubet, multisque calamitatis suæ distrahatur affectibus.' *Idem. Tanto malo perciti*] Contra lib. v. 'Tanto bono percita.' *Idem.*

Quid infelicem senectum fletu diutino cruciatis] Non vos, sed senectum vestram. Terent. v. 3. Andr. 'Cur meam senectutem hujus sollicito amentia?' ubi Donatus: 'Non, me, sed meam senectutem: quod plus est et miserabilius.' *Idem.*

Quid spiritum vestrum, qui magis

meus est, crebris ejulatibus fatigatis] Paulus Act. 21. 13. *Τί ποιεῖτε κλαόντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν;* quo loco adnotata consule. *Aeneid.* iv. 'Desine meque tuis incendere, teque querelis.' In Euncho Terent. 1. 2. 'Ne crucia te obsecro, anime mi: ubi Donatus: 'Eo gestu dictum, quasi in eo etiam ipsa crucietur.' Seneca Epist. civ. de Paulina sua: 'Cum sciam spiritum illius in meo verti.' *Idem.*

In vestris oculis] Perperam in exsulat ab Ed. Floridi. pag. 83. 'in humanis vultibus Deū numina placantur.' Et passim. Vide ad Flor. lib. II. 8. 13. III. 7. 'In Cassio summi animi perdidisset.' Ovid. II. Met. 362. 'nostrum laniatur in arbore corpus.' *Ond.*

Quid caniciem scinditis? quid pectora, &c. tunditis] 'Pectora quid pugnis fœdatis, et unguibus ora?' Lucianus in Meretric. dialog. *Ἐσπαράττη τὰς κόμας, καὶ τὰ στέφρα ἐτύπτετο. Pric.*

Gens et populi] Vulgatum ante Elmenhorstium *gens* posset firmari ex Avieno Descr. Orb. vs. 1333. 'multæ denique gentis Absolvam populos.' Sed rectius Elmenh. e Mss. quibus tum aliorum, tum mei, Pith. D'Orv. Oxon. Guelf. nterque, Par. Flor. consentiunt, ceterique Editores prætulerunt *gentes*. In Oxon. et *gentes et p.* Non male. Perperam enim Cl. Withovius in Encæn. p. 63. negavit, *gentes et populos*, minores gentium partes, jungi. Sic enim copulantur Ciceroni de Leg. lib. II. c. 13. pro Marc. c. 2. Justino lib. VII. 1. VIII. 6. Lucano sæpe. Vide ad lib. VI. 442. 'Tot populis, tot sardas gentibus anres.' Lib. x. 31. 'Percenteret pariter populos, et sidus iniquum Gentibus.' Ad hæc in Guelf. pr. a m. s. exaratur, *et g. et p.* *Ond.*

Tunc dolere, tunc flere, &c. debuistis] Hannibal apud Livium: 'Tunc flere decuit cum adempta nobis arma,' &c. Curtius lib. VII. 'Tunc demens la-

crynare debueras, cum equo calcaria subderes.' *Pric.*

Sentio et video] Catullus: 'Sed facere, ut quisvis sentiat et videat.' *Idem.*

Ducite me, et cui sors addixit scopulo sistite] 'Nulla mora est, sequor, et qua ducitis, adsum.' Macaria virgo apud Euripidem: *Ἠγεῖσθ' ὅπου δέῃ σῶμα κατθανεῖν τῷδε, καὶ στεμματοῦτε, καὶ κατάρχεσθε, &c. Idem.*

Festinus felices istus nuptias obire] Sic in lib. VI. ff. de appell. de damnato: 'Perire festinans.' Apprime ad hunc locum faciunt Pacati in Panegyrico ista: 'Magno pectoribus humanis, atque adeo maximo lux amori, interitus horrori est: sed quatenus aut ista optari potest, aut ille vitari; at, si ultima supra caput steterit hora, et venerit dies nunquam reversurus, ac se confessa mors fuerit, non timeant extrema cum certa sunt. Hinc reorum usque ad damnationem metus, postea attonitus stupor, et ex desperatione securitas: et ad locum supplicii voluntaria, carnifice non trahente, properatio.' *Idem.*

Quid detracto v.] Mss. D'Orv. Oxon. Guelf. pr. *detracto*, ut passim est in libris veteribus, uti *contracto*, et similia, de quibus alibi. Vide et Drak. ad Liv. I. xxxiv. 15. Wass. ad Sallust. B. Jug. c. 57. 'Bonos detractant.' Pal. *detracto*. Edd. Junt. pr. Ald. *tracto*. *Ond.* *Quid differo? quid detracto? &c.]* Apud Senecam Octavia: 'Quid jam frustra miscranda moror? Rapide ad lethum.' *Pric.*

Sic profata virgo, conticuit] Lib. III. 'Sic profatus accusator, &c. vocem repressit.' *Idem.*

Tædasque nuptiales] Restitui quod est in Mss. O. et Edd. præterquam Wow. Elmenh. *Pric.* Flor. e conjectura Scioppii. Mihi legendum videtur: *deserunt, tædas quoque nuptiales, quibus præluxerant* (Oxon. *luxerant*) *ibidem, &c. relinquentes.* Sic omnia

placidissime procedunt. Quoque milites abiisse in *que*, ubivis notarunt docti Interpretes, et aliquoties ego ad Sueton. *Præluscrant* Guelf. sec. Oud.

Dejectis capitibus domuitionem parant] Doctorum virorum egregiam restitutionem confirmant plane membranæ D'Orv. Neque opus esse, ut post *tædus* ejiciamus *que*, cum Scioppio, vel delemus *ita*, cum Schotto et Ed. Scriverii, patet ex ante dictis, et restitutione τοῦ *que* in *quoque*. Edd. ante Wowerium carentes τοῖς *choragio itaque perf.* itemque Elmenh. Scriv. Flor. non habent quoque *que* post *dejectis*. Sed agnoscit etiam Paræanus, omissis quamlibet prioribus tribus vocibus. Ald. *deictis*. De *choragio* autem, sive apparatu scenico proprie, consule etiam l. ii. p. 34. 'momento choragii funebri.' Munck, ad Fulg. Myth. l. iii. c. 6. ubi legitur *jamque*. Barth. Advers. l. xxxvi. c. 13. Philandr. ad Vitruv. l. v. c. 9. *Domuitionem* male in Palat. Idem.

Clade defessi] Putat Pricæus, legendum *clade fessi*; quia simplex *fessus* ita sæpe occurrit; ejusque exemplis innumera possent addi. Sed si simplex, cur igitur non compositum? quum *de* nihil nisi significationem angeat. Vide ad pag. 82. 'tristitie animi damnisque ceteris delassatum iri.' Septim. de B. Troj. ii. 31. 'perniciæ defessi exercitus anxius.' Idem.

Abstrusi tenebris] Bert. *absconsi*. In luctu domi se continebant. Plin. l. ix. Epist. 13. ad Quadratum: 'Mitto ad Anteam: rogo, ut veniat, quia me recens adhuc luctus limine contineret.' Elmenh. Ibi vide plura. Bert. Cod. lectio est glossa. Adi Cl. Arntzen. ad Plin. Paneg. c. 45. 'homo otio aut situ abstrusus.' Et passim. Corrigendus Vitruv. l. iii. c. 2. 'Valvarum adspectus obstruitur columnarum crebritate.' Lege e Mss. duobus, Voss. Franek. *abstruditur*. Sic 'terra,' 'veritas abstrusa,' &c. Oud.

Et miseri quidem parentes ejus, &c. clausæ domus abstrusi tenebris, &c.] In fragmentis Petronianis: 'Orbique parentes, &c. Afflicti vitam in tenebris luctuque trahebant.' Ovidius Remed. Amor. ii. 'Nec sit tua janua clausa, Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.' Seneca Epist. cxiii. de Alexandro: 'Modo occiso amico, modo amisso, jacebat in tenebris, &c. mærens.' Infra lib. viii. de Charite: 'Tenebris imis abscondita, jam cum luce transegerat.' Sallustius Jugurth. 'Cæteri clausi in tenebris cum mærore et luctu morte graviores vitam exigunt.' Apud Quintilianum xii. Declam. 'Fletus inde, et desperatio, et lucis odium:' et Nostrum de Thrasyllo: 'Valvis super se diligenter obseratis, inedia statuit elidere sua sententia damnatum spiritum.' Pric. *Tanta clade defessi*] Sic 'calamitatum lassitudinem' Quintilianus in Declamationibus dixit. In Nostro *clade fessi* legendum videtur: τὸ *de* ex mediæ vocis fine irrepsisse credo. Seneca Thyeste: 'Malisque fessos gravibus,' &c. Claudianus: 'Et quamvis gemina fessum jam clade fugarit.' Nec aliter sæpe Tacitus, quo frequentius Noster neminem imitatur. Virgilius i. 'Fessi rerum:' ubi Servius: 'Dicimus, fessus animo, et, fessus corpore (quod magis proprium est): et, fessus rerum a fortuna venientium:' repone, *Dicimus, fessus corpore, et fessus animo, (quod magis proprium est), &c.* Idem ad Æneid. viii. 'Corpore fatigatum dicimus, animo vero fessum,' &c. Onomast. vetus excellentissimum: 'Fessus, ἀντιπρῆκῶς.' Idem.

PAG. 88 *In ipso scop. vertice deflentem*] Ipso abest a Palat. Et nescio quid elegantie hic vel virium habeat. Forsan ex alia voce est corruptum. Dein Sopingius conjecit *vertice se defil.* Ac sane nusquam utitur Auctor verbo *deflere*, nisi juncto Accusativo casu. Sed alii tamen adhibuerunt

neutraliter pro valde flere; uti hic sumi posset. Justin. l. xviii. c. 4. 'Tunc deslens ipsa lugubri voce Acerbam ciet.' Sic leg. e Mss. Septim. de B. Troj. l. iii. c. 9. 'Tum apud Trojam circa Sarpedonis cadaver cunctis deslentibus, ac præcipue feminis:' et alibi. Confer Wopkens. in Miscell. Obs. Nov. vol. 1. t. ii. p. 53. Alia quoque verba neutraliter posita vide ad l. i. p. 14. 'Eum vitalis color turbaverat.' Verum adtentius locum consideranti succurrit, Psychen induci a Nostro, ut *lacrimosam* quidem ante ipsam feralium nuptiarum executionem, sed dein luctus fletusque inhibentem. Hinc unice mihi placet Codicum Palatini et Guelf. sec. scriptura, in ipso scopuli vertice defluentem, id est, liquentem, deficientem, ac delabentem, exanimis instar. Quo facit, quod sequitur, 'sensim levatam.' Passim in defectu virium 'corpus ad,' vel 'in terram defluere' dicitur. Et de hoc verbo consule Drak. ad Liv. l. xxi. 15. 'jecur defluxisse.' Abest *deflentem* a Fux. Oud.

Melliter spir. [Zephyri] Simile quid accidit Iolæ, cum se præcipitem daret de muro (Æchaliæ, ut Plutarchus ex Nicia Maleote in Parallelis fol. 308. notat. Elmenh. T. ii. Ex. 13. Ad oram hæc adleverat Lindenbrogius. Addit ibidem Plutarchus Clusiam ex Theophilo. Vide ad Ovid. Ep. xv. 177. Oud.

Vibratis [Flor. vibrantis. Elmenh. Item D'Orvill. ex more libroriorum, ubivis *n* inserentium. Markland. ad Stat. Silv. l. v. c. 2. vs. 102. *mallet libratis*. Pravo sane iudicio. Passim *vibrari* Noster cum aliis dicit ea, quæ celeri motu quassantur. *Levatam* Oxon. Guelf. pr. *levata*. Corrupte. Val. Flacc. vi. 748. 'Ille super socias clementi turbine gentes Erigitur.' Oud.

Per dextera excelsæ vallis subditæ] Floridi notatur interpretatio; et

recte. Nam ut 'altitudo,' 'fastigium,' 'vertex,' de profunditate sumatur, de quibus dixi ad p. 85. et Cæsar etiam scripserit lib. i. B. Civ. c. 6. 'transcendere valles,' (ubi vide) quia iis semper continui sunt montes, non inde tamen sequitur, 'excelsum' etiam pro 'profundo' poni. Præterea quid erit 'excelsa vallis subdita?' Corruptum hoc sine dubio. Sed bene sit librariis Codd. Florent. Bemb. Regii, Fux. Guelf. ntriusque, et Patravani, qui lectionem unice veram servarunt: *per dextera rupis excelsæ, vallis subditæ fl. c. gremio d.* Fulg. l. iii. Myth. c. 6. 'puella per montis declivia Zephyri flantis leni vectura delapsa.' Infra l. vi. p. 118. 'insistentem celsissimæ illi rupi montis ardui verticem.' Psyche leniter, 'per dextera rupis altæ' delapsa est in 'gremium cespitis, florentis in valle,' quæ ei rupi erat subjecta sen subjacens. Vel potius construe: 'in gremium subditæ vallis cespitis florentis,' sive quæ prædita et vestita erat florenti cespite. In Guelf. pr. *dextera*. Forsan quoque olim fuerat, *florentis cesp.* pro *florentisque*. Elegantius certe clariusque ita scriptum fuisset. L. v. ait pag. 104. 'super ripam florentem herbis exposuit.' Fux. *subita*. Idem. *Florentis cespitis gremio leniter delapsam reclinat*] Seneca cap. 32. ad Polybium de Nerone: 'In præceps' (me) 'enntem, divinæ manus usus moderatione, deposnit:' id est, 'leniter reclinavit.' Curtius lib. viii. de Bucephalo: 'Multis vulneribus confossus deficiensque procubuit, positomagis Rege quam excusso.' Quintilianus xvii. Declam. 'Strictos circa collum laqueos aut nexus aut ipsius corporis ruina decepit: rotatos per abrupta mollis jactus explicuit.' Virgilius, ubi de Turno se in flumen projiciente: 'Ille suo cum gurgite flavo Acepit venientem, et molli-bus extulit undis.' Seneca Præfat. lib. iii. Naturalium: 'Nunc cum

maxime Deus alia exaltat, alia submittit: nec molliter ponit, sed ex fas-

tigio suo, nullas habitura reliquias, jactat.' *Pric.*

METAMORPH. LIB. V.

Hic quintus liber continet Psyches domicilium, Cupidinis amorem, sororum Psyches visitationem: earundem subsequitur invidia, ejus impulsu Psyche credula, maritum Cupidinem vultu suo percussit: ex quo devoluta e culmine beatitatis, fit ærumnosa, quam Venus infesta atrociter exagitat. Tandem, post multiplices exhaustas ærumnas, fit conjunx sui Cupidinis. Nuptiæ celebrantur in cælo inter cœlicolas. *Beroald.*

In ipso toro roscidi graminis suave recubans, &c.] Ovidius: 'Proque toro, terræ, non semper gramen habenti, Incubat.' Virgilius: 'Viridante toro consederat herbæ:' ubi Servius: 'Verbum de verbo: nam torus a tortis herbis dictus est.' *Pric.*

Dulce conquerit] Zeno Veronensis Serm. Attende tibi: 'Fœcundi cespitis viridantes et herbidi tori, &c. in quibus dulces et salubres somni nullis curarum morsibus effugantur.' Claudianus: 'Heic mollis panditur herba, Sollicitum curis non abruptura soporem.' Philostratus i. 4. de Apollonii matre: *Εἰς ἕπνον ἀπὸ χθὲν κλιθεῖσα ἐν τῇ κούρῃ.* *Idem.*

Lucum proceris et vastis arboribus consitum] Lib. viii. 'Pervenimus nemus quoddam proceris arboribus consitum.' *Idem.*

Fontem vitreo latice placidum] In Regio, Gnelf. pr. Edd. Ber. Bas. sec. Colv. Vulc. Wow. *Pric.* est *placidum*; dubitatque *Pricæus*, quid præferat, proferens ex lib. i. p. 14. 'In speciem placidæ paludis ignavus ibat.' Sed locus is non magis huc pertinet,

quam ille Virgil. *Ecl.* ii. 26. ab *Elmenhorstio* citatus. *Placidum* bene dicitur æquor et flumen, cum aquis innotum stat, sicut et palus, vel leniter fluit. Vide *Cerdam* ad l. Virg. locum, et passim poëtās. Nentrum convenit fonti scaturienti, et in receptaculo limpidissimas aquas ostentanti. Ad hæc præcedit *placido*. Verissima igitur est lectio a ceteris Mss. et Edd. confirmata, *perlucidum*, sive 'vitro æmulum in colorem,' ut ait Auctor lib. i. pag. 14. probata quoque ab N. Heinsio ad Ovid. *Epist.* xv. 157. 'Est nitidus, vitreoque magis perlucidus amni Fons.' *Sil.* lib. iv. 87. xiv. 228. 'Et perlucens splendenti gurgite Achaten.' *Sen.* de Tranq. An. cap. 1. 'perlucens ad inum aquas:' et ad Marc. c. 17. 'fontem perlucidi ad inum stagni:' ac crebro poëtæ aquæ puræ dant splendorem, pro rei natura. Græci aiunt et *διαγῆς* et *διαφανὲς ὕδωρ*. Sed et Auctor ipse lib. ix. pag. 179. 'Vas aquæ perlucidæ, de proximo fonte petitæ.' *Horat.* lib. i. O. 18. f. sed in alia re: 'Vitro perlucidior.' Scribi solet in Codd. *plucidum*. Hinc, non animadversa lineola, fecit librarius *placidum*. In Ed. Bas. est *placitum*. Sed male. Non enim mens Auctoris adhuc est dicere, quid placerit Psychæ, sed simpliciter loci topographiam elegantem depingere. Millies *placidum* et *placitum* confundi, quis ignorat? *Perlucide* Gnelf. sec. *Oud.*

Medio luci meditullio] Sic habent Mss. O. Prima vox suspecta tamen

est, nec injuria, Pricæo. Quid si hic potius, quam supra, scripserit Auctor, in ipso: ut lib. vii. pag. 146. 'Oneris in ipso meditullio:' ubi ipso exsulat a nonnullis. Lib. x. pag. 231. quæ citavit Pricæus, item lib. iii. in f. 'in ipso fere meditullio pilæ.' Lib. xi. pag. 256. 'In ipso a-dis sacræ meditullio.' Ac crebro τὰ in ipso inculeat Auctor. Nihil temere tamen mutes. Idem. *Fontem vitreo latice perlucidum medio luci meditullio*] Ovidius: 'Stat vetus, et multos incædnea sylva per annos, &c. Fons sacer in medio:' quæ vox postrema fortasse ex Appuleio expungenda: infra enim vii. 'oneris in ipso meditullio:' et x. 'in ipso scænæ meditullio' dixit. An vero 'medium meditullium' est quod supra lib. ii. 'libratam loci medietatem' vocat? *Perlucidum* est et in Oxon. Cod. et Vicentiæ edito libro: sic infra ix. 'Vas aquæ perlucidæ:' in aliis *placidum*: ut supra lib. i. 'Fluvius in speciem paludis placidæ ignavus.' Pric.

Jam scies] *Scires* ediderunt Scriv. Pric. et Flor. ex emendatione Piccarti Per. Crit. cap. 8. et Gruteri lib. viii. Susp. c. 2. Ovid. lib. i. Met. 162. 'Scires e sanguine natos.' v. 23. 'Scires a Pallade doctam.' Vell. lib. ii. c. 80. 'Scires, quid interesset inter duces.' Petron. c. 91. 'Scires non libenter servire:' ubi vide Erhard. et Burm. ac supra landatos. Lib. iv. pag. 73. *Cerneret*. Verum nullus codex favet. Sed Oxon. Guelf. Reg. Fnx. Pal. D'Orv. Par. præbent *sciens*, et in iisdem est *se pro te*, probante Pricæo. Sed tunc deficit verbum. Durissimum enim hic videtur erat subintelligi. Malim hinc cum viro docto ad Marg. Ed. Junt. post. emendare, *jum scias*, sive scire possis. Flor. lib. ii. cap. 16. 'Quantas opes cremaverit, hinc scias.' Et sæpissime in his vel præsens vel imperfectum Subjunctivi ponitur, pro quo tamen et Auctor noster non sprevit

forsan Indicativi futurum. Adi, quæ diximus ad lib. ii. pag. 23. 'Credes,' &c. uti pro *credas* vel *crederes* est in Mss. et Edd. O. Cave tamen, ne vulgatum defendas loco lib. iii. p. 53. 'Jam scies omnem domus nostræ statum.' Ille enim ad hanc formularem locutionem non pertinet. Crebro hoc *jum scies* est apud Minuc. Fel. ut c. 17. 33. Ceterum *diversorium* rursus edidi pro *div*. Oud. *Jam scires ab introitu primo Dei cujuspiam luculentum et amœnum videre te diversorium*] Ita plerique editi: in nonnullis *scies*: optime Oxon. Ms. *Jam sciens*, &c. (Psyche scilicet) *videre se diversorium*. Virgil. *Æneid.* i. 'Nympharum domus,' &c. ubi Servius: 'Talis locus est ut credatur domus esse Nympharum.' Pric.

Laquearia citro et ebore c. curata] Nequaquam quid est mutandum contra Mss. De 'argenteo cælamine' statim sequitur. Intelligit tecta ex citro et ebore in curvitatē formata, sive convexitatem, ut in templis et palatiis (Luc. x. 12.) seu cameram citream et eburneam arcuatam. Quomodo 'speluncarum concava' Ciceroni de Nat. Deor. lib. ii. c. 39. et 'saxa concava' Virgilio lib. v. *Æn.* vs. 677. ac 'concavum palati' Lactant. de Opif. Dei c. 10. quod aliis 'antrum' et 'camera palati.' Vide Bonem. ad § 17. ut contra aliquando *convexum* dicitur pro *concavo*; de quo ad Lucan. lib. ix. 502. Virg. *Æn.* x. 515. 'convexo in tramite silvæ.' Proprie lib. ii. pag. 33. 'Succinum mire cavatum in lapides.' In Guelf. pr. *citro debore curioso*. Ox. a. m. pr. *citro de cbo.* Oud. *Summa laquearia citro et ebore curata subeunt aureæ columnæ*] Ovid. de Solis regia: 'Sublimibus alta columnis, Clara micante auro:' et statim: 'Cujus eburnitidum fastigia summa tegebat.' Propertius: 'Quod non Tænariis domus est mihi fulta columnis, Nec camera auratas inter eburna trabes.'

Nec ebore domus ista, sed et citro cavata. Cant. Cantic. i. 16. 'Tigna domorum nostrarum cedrina, laquearia nostra cypressina.' 1 Reg. vi. 18. 'Ἐκοδόμησε τοὺς τείχους τοῦ οἴκου ἔσωθεν διὰ ξύλων κεδρίνων, ἀπὸ τοῦ ἑδάφους, &c. ἕως τῶν δοκῶν. Pric.

Bestiis et id genus pecudibus occurrentibus ob os introiuntium] Firmicus viii. 10. 'Erit quoque vinearum amator et cultor, &c. vel qui buxearum arbores tondens, in belluas fingat.' *Idem.*

PAG. 89. *Mirus prorsum magnæ artis homo, imo semideus, vel certe Deus*] Certo certius voces illæ unciis a Wowerio jam et Pric. inclusæ, magnæ artis, pessime huc irrepserunt ex seq. versu, 'magnæ artis subtilitate:' ac vere ejiciendas eas monuit Gruter. lib. viii. Susp. cap. 2. e conjectura, non vero Pal. Cod. Nam ad marginem Ed. Colv. ipse Gruterus notavit, non has voces, sed certe illic deesse, sicuti τὰ *vel certe Deus* desiderantur in Cod. Par. Ac sane non minus nihili sunt suspectæ. Nam nusquam certe sic adhibet Auctor pro 'revera,' sed 'saltem:' unde, si sanæ sint, certe sunt transponendæ: immo *Deus, vel certe semideus*; quod et in mentem venit Cl. Wasseo, et emendavit Ampl. ac Consultissimus Senator, Paanwius in Observ. Jur. p. 89. Vide ad lib. vi. p. 111. 'ira mitigetur, vel certe vires leniantur.' Ceterum *magnæ artis* jam desunt quoque Edd. Scriv. et Floridi. *Magna* notatur ab anonymo, f. Tollo, esse in Ms. *Prorsus* est in Mss. Palat. Oxon. D'Orv. Oud. *Mirus prorsum, &c. homo, &c.*] Propertius: 'Quicumque ille fuit primus qui protulit enses, Nonne putas miras hunc habuisse manus?' Pric.

Imo semideus, vel certe Deus, qui magnæ artis subtilitate, &c.] Theophrastus de textilibus: 'Ὡς χαρίεντα! θεῶν περονάματα φάσεις. Apud Scriptorem ad Hebræos: πόλις ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. Eustathius

Ἐρωτ. i. Ἀπάνθ' Ἡφαιστος ἐχαλκούργησε, καὶ Δαϊδάλου χεῖρ ἐτεχνούργησεν. Theodoretus iv. περὶ Προνοίας. Οἰκίαν ὀρῶντες ἱκανῶς μάλα γεγενημένην, καὶ στερβῶς κρηπίδος ἐρερυσμένην, εὐρὸς τε καὶ μήκος ἔχουσαν, καὶ ὕψος τὴν πρὸς ταῦτα διασάξον ἀναλογίαν, &c. καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τὰς τοιαύτας οἰκίας λαμπρύνειν φιλεῖ, εὐθὺς τὸν τεχνίτην θαυμάζομεν, καὶ τὸν οὐ παρόντα ζωγραφοῦμεν τῇ διανοίᾳ, καὶ εἰς τὴν ἐκείνου τέχνην πᾶσαν ἐκείνης τῆς εὐπρεπείας τὴν εὐμορφίαν ἀναφέρομεν. Et post: Ἐκ μεγέθους καὶ καλλοιῆς κτισμάτων ἀναλόγως τὸν γενεσιουργὸν θεωροῦμεν. λογιζόμεθα γὰρ ὀρθῶς καὶ δικαίως, εἰ τηλικούτων τῶν ποιημάτων τὸ μέγεθος, πηλίκος, ὁ ποιητής, &c. *Idem.*

Tantum effervit argentum] Primo pro *tantum* in Ed. Vet. est *tamen*: unde G. Vossius conjecit *tam* sive adeo. Sed *tantum* præstat, sive totos parietes argenteo cælamine tectos. *Tnm effervit* constanter retinent Mss. et Edd. primæ ac Junt. pr. nisi quod *effervit* sit in Oxon. et Guelf. pr. a m. pr. Nam a sec. m. illic exaratur *effucavit*, cum gl. *eracuarit*. Male Beroaldus, qui vulgare recte exponit, 'varias ferarum expressit formas,' e conjectura supposuit τὸ *effugavit*, seqq. Aldo, Junt. post. Collin. Bas. Wow. Pricæo, quos pluresque bene confutavit N. Heinsius, ne alios nomine, ad Valer. Flacc. lib. ii. vs. 661. Atque ita Stat. lib. iii. Achill. 19. 'raptum Superis Mars effervit anruin.' Atque ita feræ figuram indutus dicitur ἐκθηριώσας αὐτὴν Longo Past. lib. i. pag. 14. Ed. M. Tandem perperam Lipsii conjecturam recepere contra O. Mss. et Edd. Vett. Colvius, Vulcan. Elmenh. Scriv. Nihil est 'effervare argumentum cælamine.' Quin et *argumentum* dicitur opus, in qua historici vel fabulosi aliquid cælatum vel intextum est: ut patet notis ad Propert. lib. iii. 7. 13. Hic ait simpliciter, argenteos parietes, bestiis et id genus pecudibus in-

signitos, earumque picturis variegatos, ut dicit lib. xi. fuisse. *Oud. Tantum efferravit argentum*] *Efferravit*, in speciem ferarum formavit. Vide Firmicum paulo supra adductum. Scripturam hanc habet et Oxon. Ms. cum edito Vicentiae libro: prætulermi tamen cum Beroaldo *effigiarit*, coque id magis, quia vox 'artis' præcessit: sic 'statuas et imagines variis artibus effigiare,' in Apologia dixit. In vet. Onomastico: 'Effigio, εἰκονίζω.' Pro *argentum* Lipsius *argumentum*, multum Colvio laudante: cum tamen heic præcesserit, 'parietes omnes argenteo calamine conteguntur:' et l. ii. in non dissimili descriptione occurrat, 'vitrum fabre sigillatum, crystallum impunctum, argentum clarum, et aurum fulgurans, et succinum mire cavatum,' &c. *Pric. Efferravit*] *Lego effigiarit*: hæc enim purior mundiorque lectio est, ut *effigiarit* exponas, variis figuris simulacrisque effinxit argentum, ad ornamentum diversorii. Quod si legas *efferravit*, expone, in feras et ferarum imagines effinxit. Quod vero ait: 'homo, immo semideus vel certe Deus,' amplificatio est, qua per incrementum decenter crescit oratio. *Beroald.*

Lap. pretioso cæsim diminuto] Eleganter et erudite Casaubonus ad Sueton. lib. i. fol. 29. *Elmenh.* De Lithostrotis hic vario marmorum colore picturatis, sive sectilibus, quæ a tessellatis tñere diversa, adi etiam *Pric.* et *Comm.* ad Sueton. Cæs. c. 46. et talium pavimentorum egregia monumenta apud Montf. Supplem. Antiq. illustr. t. i. pag. 71. ii. 39. iv. 148. &c. &c. In Pal. et Pith. Cod. quoque *diminuto*. Male. Adi ad Suet. Cæs. cap. 5. *Oud. Pavimenta ipsa lapide pretioso cæsim diminuto, &c.*] Philostratus ii. 11. de Solis apud Brachmanas Templo: Τὸ δὲ ἔδος αὐτὸ μαργαρίτιδος σύγκειται ξυμβολικὸν τρόπον. Glossarium: 'Ψήφωσις, pavimentum.'

In alio: 'Pavimentum, ψηφολογητὸν ἔδαφος.' Ennius: 'Pavimento, atque emblemate vermiculato.' 'Cæsim diminuto,' est 'minutum cæso.' Gellius xvii. 8. 'In olla una lentis Ægyptiæ, et encurbitæ inibi minutim cæsæ.' *Pric.*

In varia pictura genera discriminantur] Isidorus Orig. xix. 11. 'Lithostrota sunt elaborata arte picturæ, parvulis crustis ac tessellis tinctis in varios colores.' Seneca Epist. lxxxvi. 'Nisi Alexandrina marmora Numidicis crustis distincta sint; nisi illis undique operosa, et in picturæ modum variata circumlitio prætexatur.' Cassiodorus i. 6. ubi de marmorariis: 'De arte veniat quod vineat naturam: discolora crusta marmorum gratissima picturarum varietate texantur.' Statius in Vopisci Tiburtino: 'Solum, varias ubi picta per artes Gaudet humus, suberantque novis asarota figuris.' *Idem.*

Iterum ac sæpius beatos] Quintilianus Declam. xiii. 'Iterum ac sæpius,' (Judices) 'admonco,' &c. Synesius in de Providentia: Αὐτὸς τε καὶ πολλὰκις εἰρῆσθαι ἄξιον. *Idem.*

Super gemmas et m. calcant] Tuto hunc locum transiliunt Interpretes, ut sanum. Sed quæro, quis Latine dixerit, 'super gemmas' pro 'cas pedibus premere?' Quum id verbum sit mere activum, et 'calcare gemmas' sit dicendum; ut fit in omnibus exemplis a *Pricæo*, et *Piccarto* *Peric. Cr.* cap. 8. prolatis. Nec secus usus est Auctor semper: qui et pag. 94. ait in eadem hac fabula: 'jacent monilia, splendant gemmæ, quantum passim calcatur aurum;' et lib. xi. p. 258. 'Calcas Tartarum.' Ad hæc an ille quæso toties beatus est, qui semel vel bis aut aliquando monilia calcet? Lege tu meo periculo, qui semper gemmas et mon. calcant: ut diserte exaratur in Cod. Oxon. si fides Excerptis Gronovianis. Certe sic libri sui margini e

conjectura quoque adlevisse video Cl. Burmannum. *Calcantur Pith. Ond. Qui super gemmas et monilia calcant*] Statius ubi supra: 'Dum vapor aspectu, vultusque per omnia duco, Calcabam necopinns opes.' Lucanus de Cleopatrarum palatio: 'Totaque effusus in aula Calcabatur onyx.' Martial. 'Calcatusque tuo sub pede lucent onyx.' Seneca de Tranquill. cap. 1. 'Jam domus etiam qua calcantur pretiosa.' Idem in de Ira III. 35. 'Qui nolunt domi nisi auro pretiosa calcare.' Iterum Epist. XVI. 'Ut terram marmoribus abscondas, et non tantum haberi tibi liceat, sed et calcare divitias.' et Epist. LXXXVI. 'Eo deliciarum pervenimus, ut nisi gemmas calcare nolumus.' *Pric.*

Domus sine pretio pretiosæ] Id est, supra omne pretium pretiosæ: sic 'auri damno pretiosum' infra lib. VI. Virgilius: 'Ignotum argenti pondus et auri:' ubi Servius: 'Aut quod ignorabat Dido: vel ad magnitudinem pertinet: tantum quantum nullus novit.' *Idem.*

Totique parietes solidati massis aureis, splendore proprio coruscant] Philostratus ubi supra: Οἱ δὲ τοῦ ἱεροῦ τοίχους πυρσοῖς λίθοις ὑπαστράπτει χρυσοῦς, αὐτὴν ἐκδίδους οἰκίαν ἀκτῖνι. Josephus VIII. 5. de Hierosolymitano templo: Τοὺς δὲ τοίχους κεδρίνοις ἀναλαβῶν σάνισι, χρυσὸν αὐτοῖς ἐντετόρνυσεν, ὥστε στίλβειν ἅπαντα τὸν ναόν. Plinius Proæmio libri III. 'Alibi divitiis foditur, quærente vita aurum, &c. alibi deliciis, gemmis, et parietum digitorumque pigmentis:' et ibidem cap. 3. 'In parietes quoque, qui jam et ipsi tanquam vasa inaurantur.' In vet. Onomast. 'Solido, στερεόω.' tititur Gellius II. 1. et Annal. XV. C. Tacitus. *Idem.*

Diem suum sibi domus faciat, l. sole nol.] Apprime huc facit Lucani locus lib. III. 410. 'non ulli frondem præbentibus antræ Arboribus suis horror inest:' ubi vide. *Ond.* *Ut diem suum*

sibi domus faciat] Homerus Odyss. Θαύμαζον κατὰ δῶμα διωτρεφέος βασιλῆος, ὥστε γὰρ ἡελίου αἴγλη πέλεν, ἥ σελήνης. Firmicus de Luna: 'Per noctem lucens hominibus, alterum pene diem facit.' *Pric.*

Licet Sole nolente] Corippus Africanus: 'Ædibus in mediis miro constructa paratu Extabat sedes, aura gemmisque superba: Lumen habens sine Sole suum.' Malmesberiensis lib. IV. 'Nos parum putamus actum, &c. nisi multicoloribus parietes picturis reniteant, et Solem ad lænnar sollicitent:' vide Apocat. 21. 23. et 22. 5. *Idem.* *Licet Sole nolente*] In Senecæ Hippolito: 'Etiam die nolente discutiam tibi Tenebras.' *Idem.*

Ipsæ vulvæ fulgurant] Lindenbrogius ex corrupta Florent. Cod. scriptura *valvæ* conceit *balneæ*, quod quia et in Palat. reperiebatur, avide arripuit Elmenh. et ex eo Scriv. confirmatumque ab Oxon. recepit quoque Floridus, falso scribens, adstructum id esse a Pricæo. Quin ego, licet sic quoque habeant Regius et Par. et Guelf. pr. *balneæ* opinor lectionem esse corruptam. Nec mirum foret, balneas fulgurasse, in quibus Veteres tantum ponebant luxum, magisque exornabant, quam *cubacula*. At *vulvæ* ipsæ, si hic idoneum habebit sensum, debet designare aliquid præcedentibus minus; nec tantum interiora domus membra ab *ipso* usque introitu adeo esse exornata, sed et extrinsecus porticus; immo ipsas *vulvas*. Quare omnino eam vocem cum D'Orv. Par. Bert. aliisque retinendam contendo. Fores autem templorum et magnificarum ædium sic exornari solitas, nemo nescit. Lucan. I. X. 120. 'Et subfecta manu foribus testudinis Indæ Terga sedent, crebro maculas distincta smaragdo:' ubi vide, et Servium ad Virg. Æn. VII. 791. ex Cicerone proferentem: 'Argumenta erant in valvis.' In Pith. *figurant.* *Ond.* *Valvæ*] Oxon. Palat. et Fuxensis Ms.

balneæ. Vide Senec. Epist. LXXXVI. *Pric.*

Nec secius opes cæteræ majestati domus respondent] 'In quacunque domus advertas lumina partem, Immensæ spectantur opes.' *Idem.*

Ut equidem recte videtur ad conversationem humanam magno Jovi fabricatum, &c. palatium] Lucianus in de Imaginibus: Καὶ εἰ οἰκίαν ἐπαινῇ καλὴν, καὶ ἄριστα κατεσκευασμένην, εἴποις ἂν. Ζηνὸς που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή. Egesippus v. 43. de Hierosolymitano templo: 'Quia tantum non nisi summi Dei crederetur domicilium esse.' *Idem.* *Ad humanam conversationem]* L. iv. de Venere: 'Jam Numinis sui passim tributa venia in mediis conversari populi cœtibus.' Vide Act. 14. 11. et notata ibi. In Græco Danielis: Οἱ θεοί, ὧν οὐκ ἔστιν ἡ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός. *Idem.*

Propius accessit] Oxon. prius, non male, quia sequitur *mox*: nec tamen alterum illud rejicio. Flor. iv. 'Propius accessit, ut incognosceret:' et Miles. i. 'Dubia mente propius accessi.' *Idem.*

Intra limen sese facit] Nil muta, quod perperam fecit Vulcan. Vide Pric. et Sciopp. ad lib. x. p. 235. Ed. pr. 'Facere se' est ire, e Græco ποιεῖν εαυτόν. Ad omnino Salmas. ad Tertull. Pall. p. 160. ad Flor. lib. iv. 2. 81. Casaub. ad Sueton. Aug. c. 16. *Jacit* conjecit quoque Groslot. *Oud.* *Intra limen sese facit]* Ita et Oxon. et Vicentina editio. Colvius, *sese agit*: quod et poterat ex his Virgilii fulcire: 'Æneas se matutinus agebat:' et, 'Is enim se primus agebat:' ubi Servius: 'Incedebat: sermo tractus a ratione physica: nam agitur corpus animi judicio.' Item vi. 'Ecce gubernator sese Palinurus agebat:' ubi Servius: 'Sese agere, est, sine negotio incedere:' quæ sana non dubito esse, an sint recta, dubito. Ex his Virgilii, inquam, suam poterat conjecturam adstruere: ego lectioni al-

Delph. et Var. Clas.

teri tamen adhærendum puto: quia et fide Manuscriptorum nititur: quia infra lib. x. Noster: 'Ut primum ante Judicis conspectum facta est,' &c. et quia Act. 5. 34. plane similem locutionem video: quo loco etiam Latinus Interpres verbo *faciendi* utitur. *Pric.*

Perlectante studio] Pal. *prolectante.* Wow. Item Flor. Oxon. Fux. Gueff. Pith. cum Ed. Rom. et notula Beroaldi, Groslotii, atque Edd. Colvium sequentibus. *Perlectante* in ceteris, male. Adi N. Heins. ad Ovidii Fast. lib. iv. 433. 'Præda puellares animos prolectat inanis, Et non sentitur sedulitate labor.' *Oud.*

Miratur singula] Atqui nondum viderat. Hinc suspice bonitatem Ed. Junt. poster. quæ sola nobis veram servavit lectionem, *rimatur*, i. e. adtente contemplatur, quod plane est Appuleianum: ut hoc lib. pag. 103. 'Quæ dum satis curiose rimatur atque pertractat.' Lib. ii. p. 37. 'Admoto lumine, revelataque ejus facie rimabar singula.' Lib. iii. pag. 61. 'rimatus fiondosum fustem cunctis vastiorem.' Lib. iv. p. 39. 'rimatus angulum.' Lib. viii. p. 155. 'quem primum insiliat, cunctabunda rimatur.' Lib. x. p. 221. 'Per quam modicam cavernulam rimantur me.' Qui locus juvat admodum viri doctiss. conjecturam in Petron. c. 140. 'dum frater sororis suæ automata per clostellum miratur:' legentis quoque *rimatur*. Ut verum tamen fatear, *miratur* ibi retineo pro 'mirabundus adspexit.' Sicut sane in *rimatur* hoc verbum non mutandum est cum Bentleio in Manilio lib. i. 735. de Phaëthonte: 'Dum nova miratur propius spectacula mundi.' Phaëthon enim non inquirebat illa aut contemplabatur adcuratius; sed dum prætervehabatur signa, *propius* (scil. quam consueverat in terris degens) *mirabatur* tanta spectacula. Sic ex ipsa Bentleyi emendatione vs. 714. 'Dum nova

Apul.

6 U

per cæcam mirantur lumina noctem, Inquiruntque sacras humano pectore caussas.' Commentarii Appuleii mentis vice fungi potest Silius lib. XII. 66. 'Lustrat inops animi, rimaturque omnia circum.' Eadem constructione, qua Virgilio G. I. 384. 'Asia circum rimantur prata:' ubi vide Burm. Solin. p. 17. 'Dum rimatur, quænam insideret loca:' et ibi in Mss. 2. *miratur*. p. 20. 'si veram rimere.' Ex dictis jam adparet, nihil novari debuisse, ut monui, lib. II. p. 23. 'Dum hæc identidem rimabundus eximie delector.' *Idem*. *Prolectante studio pulcherrimæ visionis, miratur singula*] Æneid. VIII. 'Oculos per singula volvit Miraturque:' ibid. 'Miratur, facilesque oculos fert omnia circum:' et I. 'Obtutnque hæret defixus in uno:' ubi Servius: 'In unoquoque: hoc est, singula miratur.' Calpurnius Siculus: 'Sic undique fulgor Percussit, stabam defixus, et ore patenti: Cunctaque mirabar.' Achilles Tatius lib. V. 'Εγὼ δὲ μερίζων τοὺς ὀφθαλμοὺς, &c. θεατῆς ἀκόρεστος ἤμην, καὶ τὸ κάλλος ὅλως οὐκ ἐξήρκουν ἰδεῖν, τὰ μὲν ἐβλεπον, τὰ δ' ἔμελλον, τὰ δὲ ἐπειγόμεν ἰδεῖν, τὰ δὲ οὐκ ἤθελον παρελθεῖν, ἐκράτει τὴν θέαν τὰ ὀρώμενα, εἴλκε τὰ προσδοκώμενα. *Pric*. *Prolectante*] Alliciente. *Ber*.

Horrea sublimi fabrica p.] Hoc sensu forsitan Rutil. Itin. vs. 149. 'Interea Latius consurgant horrea sulcis.' i. e. in altum ædificata, ut frumenta sulcis nata iis recondantur. Magis tamen adridet D'Orvillii mei conjectura, *hordea*, in Misc. Obs. V. III. p. 369. Consule Burm. *Oud*.

Nec est quidquam, quod ibi non est] Supra (lib. II. pag. 33.) 'Et quidquid fieri non potest, ibi est.' *Elmenh*. *Nec est quidquam quod ibi non est*] Quidquam quod ars ulla luxuriæ elaboravit: ut Seneca Epist. XVI. locutus. *Pric*.

Offert se vox quædam, &c.] In de Deo Socratis: 'Socrates non vocem

sibi, sed vocem quampiam oblatam dixit; quo additamento profecto intelligas non usitatam vocem nec humanam significare: quæ si foret, frustra, quæpiam: quin potius, aut vox, aut certe enjuspian vox diceretur, &c. qui vero vocem dicit se quampiam audivisse, aut nescit unde ea orta sit, aut in ipsa aliquid addubitat, aut eam quiddam insolitum et arcanum demonstrat habuisse.' *Idem*.

Corporis sui nuda] Ἀσώματος. Infra: 'Voces informes audiens.' *Elmenh*. Virg. lib. VI. Æn. 292. 'tenues sine corpore vitas.' Passim Echo vocatur 'vox sine corpore.' *Oud*. *Quid, inquam, Domina, tantis obstupescis opibus*] Calpurnius ubi supra: 'Quid te stupefactum, rustice, dixit Ad tantas miraris opes?' *Pric*.

Tua sunt hæc omnia] Supra lib. II. 'Tua sunt, &c. cuncta quæ vides' quo loco adnotata confer. Arrianus II. 17. in Epictetum: Ἐρχου εἰς τὰ σά, &c. σά ἐστι ταῦτα τὰ κτήματα. *Idem*.

Prohinc cubiculo te refer] Edd. Ald. Junt. post. Colin. *proin*, ex Beroaldi conjectura. Sed vide ad lib. III. p. 51. 'prohinc ep. vadam. differamus.' Inepte porro Floridus interpretatur, 'redi in cubiculum,' quod nondum intraverat Psyche. *Referre*, si sanum est, idem hic modo est quod 'ferre,' 'conferre se:' ut sæpe vidimus *re* in compositis quasi otiose poni: unde et sæpissime abiit in *deferre*. Sed præfero hic scripturam *Mediceam*, *offer*, sive *infer te*: ut lib. I. in f. et alibi ait cum optimis scriptoribus. 'Offerre se alicui' est occurrere, vel se alicui tradere. Supra: 'obfert se ei vox.' Horat. lib. I. Epist. I. 68. 'Nunc te melioribus offer.' Liv. lib. II. cap. 60. 'Concordiæ ducis exercitusque non ausi offerre se.' Passim: 'offerre se periculo,' 'invidiæ,' &c. *Oud*. *Lectulo lassitudinem refove*] Lib. I. 'Lectulo' (illum) 'refoveo, cibo satio,' &c. *Pric*.

Lavacrum pete] Veteres ante cænam

plerumque balneas petebant. Quod ex hoc Nostro non uno in loco est observare, ut supra lib. II. lib. III. lib. IV. et infra lib. VIII. lib. IX. Apolog. I. Ex hoc more Plantus Persa: 'Jam pol ille hic aderit credo congerro meus. SA. Medicis. Euge. To. Lantum credo a balneis Jam hic affaturum.' De pafasito vocato ad cœnam. Persins, Persicum invitans: 'jam nunc in balnea salva Fronte licet vadas: quamquam solida hora supersit Ad sextam.' Cole.

Sedulo præministrabimus] Sic lib. II. et VI. 'sedulum ministerium.' *Pric.*

Nec corporis curatæ tibi r. e. morabuntur] Wowerii conjecturam, *nec corporis cura te, nec r.* in contextum receperunt tacit. Elmenh. Scriv. *Pric.* et Flor. ut 'cura corporis' (quomodo etiam Scioppius volebat) ponatur pro 'iis, quæ ad curandum seu lavandum corpus pertinent.' Vereor ego, ut ullum produci possit exemplum; et tibi audacissime in *nec* mutatur contra Mss. O. Nam Flor. Fux. Oxon. Reg. D'Orv. Guelf. pr. aliique exhibent, *nec corporis curatæ*, vel pro more, *curate tibi r. e. morabuntur.* Bert. *nec corporis cura tibi r. e. m.* Pal. Guelf. sec. *nec corporis curate cibi regales morabuntur*, sine τῇ epulis. Unde patet, *corporis* bene defensum esse a Colvio contra Beroaldum et Bas. corpus reponentes, et perperam hinc in eum insurrexisse Scioppium; quem ideo notavit etiam N. Heinsius ad Ovid. lib. III. ex P. El. I. 142. Probavit quoque hanc locutionem, *corporis curata*, summus Vossius de Constr. c. 33. Neque ejus filius Gerardus pro glossemate suspectum τὸ *corporis* habere debuerat. Genitivum hunc sæpissime a Nostro jungi quoque participiis passivis, latius videbimus ad lib. VIII. init. 'morum inprobatus: uti sæpissime Genitivum præ alio casu amat. Sensus Auctoris sine dubio est, cum tu curata es, sive curaveris somno et lavatione corpus,

præsto erunt epulæ. Hinc Psyche obediens, 'somno et lavaero fatigationem diluit.' Sic p. 98. 'balnearum fontibus curatas triclinio oblectat.' Adde Serv. ad Georg. IV. 187. 'corpora curant.' Nec temere mutem, *curatæ tibi morabuntur.* Nam aliquam facilis esset emendatio, sequendo Pal. Cod. vestigia, et subintelligendo *te* hand ineleganter, *curatam cibi r. morabuntur*: et probabilior Heinsiana d. I. *curatam reg. epulæ m.* Sed videtur Auctor *morabuntur* sumsisse passive, sive differentur tibi, ulterius protrahentur. Ita *moratus* passive apud Silium lib. XV. 486. 'tennitque moratas A cæde, ut Libycus ductor providerat, iras.' Immo Vitruv. lib. V. c. 2. 'Ut vox ab iniis morata, priusquam in aëra elata dissipatur, auribus erit intellecta.' Sic lege e Mss. Vossianis et Franek. Vulgo, *iis, aëre, dissipetur.* Quidquid hujus loci sit, restitui priscam lectionem. *Oud. Nec corporis cura, &c.*] Id est, lavatio, balneatio. Infra heic, 'Balnearum vaporosis fontibus curatas:' et I. 'Lavaero trado, &c. probe curatum ad hospitium perduco.' Ita Plautus intelligendus: 'Ut lassus veni de via Me volo curare.' Servius (quem et Beroaldum adduxisse video) ad IV. Georg. 'Curare corpus, si de hominibus dicimus, et cibo et lavaero intelligimus, vel alterutro,' &c. at, hic posterius intelligendum, nam et *epulæ* speciatim additæ. *Pric. Nec corporis curatæ*] Quid si legas, *corpus curatæ*, hoc intellectu: ubi curaveris corpus lavaero et balneis, præsto tibi erunt regales epulæ paratæ. Annotandum est, quod 'corpus curare' hic accipitur pro lavaero et balneis refovere: alias 'curare corpus' est, cibo reficere. Servius, enarrans illud Virgilianum ex IV. Georg. 'tum tecta petunt, tum corpora curant,' sic exponit: 'Sane curare corpus, si de hominibus dicimus, et cibo et lavaero intelligimus, aut alterutro: si de api-

bus, tantum cibos accipimus: apud Livium et historicos fere semper 'curare corpus' ad cibum refertur. Sidonius: 'Archimagirus,' inquit, 'adventans, qui tempus instare curandi corpora moneret.' hinc illud quoque memoratissimum: 'Quid est quod tu habitior sis quam equus tuus? quoniam, inquit, ego me curo. Statius servus equum meum curat.' Cato boves 'curatiores' dixit, pro pingiores, habitioresque. *Beroald. Regales epulæ*] Virgil. vi. 'Epulæque ante ora paratæ Regifico luxu.' Idem i. 'Regales mensas.' Ibidem: 'Postquam prima quies epulis,' &c. ubi Servius: 'Propter regalem affluentiam:' ad alium tamen ejusdem libri locum sic idem Servius: 'Quidam dapes Regum volunt esse, epulas privatorum:' quæ, solens tacito Auctoris nomine, habet et xx. 2. Isidorus. In Veterum Catalectis: 'Regales dapibus gravare mensas:' et iv. 8. Isidori 'regales cibi.' Ammianus Marcellinus: 'Epulas curantes profusas, adeo ut eorum convivia regales mensas superent.' *Pric.*

PAG. 90 *Monitusque voces informes audiens, et, &c. diluit*] Haud quidem sensu carens, sed durissima et inelegans est locutio, *monitus voces informes*, sive monitus capias Genitivo casu, sive Accusativo plur. per adpositionem; ut videtur cepisse Floridus interpretatus, *parensque* illis monitis, quæ erant voces incorporeæ. Quare vel legendum erit cum Groslotio, et alio viro docto ad marg. Ed. Colv. item Salm. ac Burmanno, *m. vocis informis*, vel, quia statim et videtur abundare, utpote minus illic conveniente polysyndeto, scribendum potius: *monitusque et voces inf. audiens*, prius &c. uti divisasse quoque video eruditum, sed præmature raptum juvenem, Is. Toussaintium in Conjecturis ad Lactant. de Mort. Persec. per amicum ejus Is. Cahai editis. Ceterum minus bene Celeb. Burmannus reponi

etiam voluit *monitisque*: licet ipse docuerit, *audire* obediendi sensu etiam quarto casu comitari, ad Ovid. lib. v. Met. 382. 'Audiat arcum.' Adde me ad Lucan. iii. 593. 'carinæ Audivere manum.' Passim, 'te audi,' 'si me audies.' Ab Auctore amari substantiva quartæ declinationis alibi monni, et sæpe dixit *monitu*, licet et *monitis* aliquoties utatur. *V. imores Guelf. sec. Palat. Oud. Fatig. diluit*] Mss. omnino omnes, et Edd. Vett. addunt *sui*, quæ vocula demum excidit ex Ed. Bas. sec. Colv. &c. et perperam etiam post Roaldi et Elmenhorstii admonitiones est neglecta, cum tamen hic Genitivus pronominis possessivi Auctori nostro sit frequentissimus. Lib. i. init. 'Mei prosapia,' p. 15. 'sine fatigatione sui.' p. 37. lib. ii. 'sui fiducia.' Lib. xi. p. 245. 'medio sui patore.' Flor. N. 3. 'In primordio sui.' de Mundo p. 736. 'sui natura.' Sic et 'nostri similitudo' lib. viii. p. 156. 'noxa nostri' lib. ix. p. 194. Atque ita alii passim. Vide me ad Cæs. lib. i. B. G. c. 4. 'sui familiam:' ad Sueton. Cæs. c. 30. 'Adventu sui.' Nec secus Mss. et Art. Ed. apud Septim. de B. Troj. lib. i. c. 23. 'Consultorem sui.' iii. 24. 'servitium sui.' Mss. aliquot Luc. lib. ix. 29. 'Nil causa fecit in armis Ipse sui.' Sæpissime Solino, ut in f. 'nuncupationem sui:' uti habent Mss. quoque mei septem. *Idem. Lavacro fatigationem diluit*] Supra lib. i. 'Hospitem nostrum produc ad proximas balneas: satis arduo et prolixo itinere fatigatus est.' Aristophanes Ranis: 'Εγὼ μὲν οὖν εἰς τὸ βαλανεῖον βούλομαι, ἵππὸ τῶν κόπων γὰρ τῷ νεφρῷ βουβωνίῳ. Lexiphanes Lucianus: Χαίρω μετὰ κάματος ἀπολουόμενος. Clemens Pædag. iii. 9. Λούειν δεῖ, &c. τὸ σῶμα διὰ τὴν ἄσπην τὴν αὐτῷ ἐπιφυσμένην οὐ μὴν, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ ὑπεκλύει τοὺς καμάτους. Plautus Trucul. 'Præ lassitudine opus est ut lavem.' In Ejusdem Merca-

tore : ' Nunquam ædèpol omnes hanc mihi lassitudinem eximent : ' adde tertium Ejusdem locum paulo supra adductum. Oxoniensis, Fuxensis, Palat. et multi alii Mss. *fatigationem sui diluit*. Prie.

Visoque statim proximo semirotundo suggestum propter, instrumentum c. r. r. s. c. libens accumbit] Illustrat hunc locum Belgicæ lumen Lipsius cent. 1. Epist. 65. ad Bonavent. Vulcanium. Legit autem et distinguit hoc modo : *Visoque statim proximo semirotundo suggesto propter, instrumentum cænatorium rata*. Quibus verbis signa significari vult, quod erat non bielinium, ut ipse aliquando (quod fatetur,) sed falso putavit lib. III. Antiq. lectio. Non etiam diata aut cænatio tota, ut Cælius, non mensa ipsa, ut Brodæus (pro quo tamen stat acriter Joannes Savaro ad Sidon. Apoll. lib. II. Ep. 2) sed erat ex mente Lipsii certa in cænatione pars seorsim erecta et extracta ad recipiendum lectum, idque hemicycli aut lunata forma, qua littera illa Græca passim in lapidibus et priscis libris. *Suggestum*, inquit, quoddam ligneum, sive qua meliore materia semirotundum, in quo perpetuus unus lectus, ad sex septem convivas recipiendos. Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferiore ævo ad facilem et magis aptum usum. Hæc Lips. quem fusius hac de re vide epistola, quam dixi. Brant. Vulgo Interpretes *semirotundum* substantive capiunt, pro *hemicyclo* sive stibadio et accubitu, sigmate et lunari lecto, (omnia enim hæc nomina unum idemque designare, dudum viri docti satis docuerunt,) et *suggestum* pro *mensa*. Sed velim dent mihi tam hujus quam illius ullum simile exemplum. *Suggestus* de loco non dicitur, nisi is, in quo cumbimus, sedemus, vel stamus, non ad quem illa fiunt. Quare omnino recipiendam duco lectionem *suggestu*, quæ est non solum in Flor. sed et D'Orv.

Oxon. Pith. Guelf. Reg. Fux. Pal. ut plane pro lecto accubitorio ponitur apud Senecam de Vita Beata c. 11. ' Vide hos eosdem c suggestu rosæ expectantes popinam suam : ' ubi Gronovius, nec non Salmas. ad Tertull. Pall. p. 329. hic legunt *suggestu* ; ut ex eorum argumentatione colligi debet. Salm. *sem. suggestu, propter instr. cænatorium, rata ref. suo c.* Et per ' semirotundum suggestum ' solum satis intelligitur instrumentum cænatorium, non minus quam sola voce ' triclinii, ' lecti, ' tori, ' et similibus sexcentis. Meaque sententia confirmandæ aptissimus est locus hujus I. p. 98. ' lassitudine viæ sedilibus refotas, et balnearum fontibus curatas, pulcherrimo triclinio, munisque edulibus oblectat. ' Perpende quæso utrumque locum. Verum hac lectione admissa, et *propter* tum adverbialiter sumta pro *prope*, de quo vide ad lib. IV. p. 65. ' propter insistens ; ' abundabit *τὸ proximo*. Bene igitur sit egregio Cod. D'Orv. istam vocem non agnoscenti. Alioquin etiam pro *propter*, emendatio foret facillima *propere*, distinctione post *suggestum* posita. Eligat lector. Mihi præponderat vetusti sane Codicis auctoritas præ conjectura, utut blandiente. Frustra vero Lipsius reponerat *suggesto*, quamvis neutro usus sit Cicero lib. I. de Div. c. 54. ' illud suggestum, in quo causam dixerat, adscendenti : ' aliique. Vide ad Flor. lib. I. c. 11. ' De suggestu fori : ' ubi etiam Mss. duo Leidd. *suggesto*. Nam, ut sæpe dixi, quarta declinatio Auctori est in deliciis. Lib. III. Met. pag. 44. ' sublimi suggestu residere. ' Infra pag. 92. ' de tanto fortunarum suggestu. ' Lib. XI. p. 251. ' Indidem de sublimi suggestu. ' De Deo Soeratis pag. 671. ' usque ad regni ntabilem suggestum et pendulum tribunal evectus est. ' Ceterum *semirotundum* vitiose est in D'Orv. *Oud. Cænatorum*] Lego *cænatorium* :

nam instrumentum cœnatorium dicimus, quod ad cœnam instruendam est accommodatum: et ita instrumenti cœnatorii appellatione continebitur omnis cœnaticus apparatus, sicut de instrumento rustico, et instrumento histrionico, pro apparatu, crebra mentio est. *Beroald.*

Eduuliorumque] Interpretum nemo de ulla varietate Mss. vel Edd. monet: cum tamen in nulla Ed. ante Colv. vel Bas. sec. ita legatur, sed *edulium*; ut et in D'Orv. Guelf. atque Oxon. Mss. a Nominativo singulari *edule*. Et sic semper hoc nomen expressit Auctor, ut lib. 1. in f. 'edulium caritate.' Lib. h. pag. 98. 'beatisedulibus atque tucetis.' Lib. x. p. 219. 'mellitaedulia.' 222. 'Omne genusedulium solidorum fercula.' Et sic Mss. et Edd. quædam Solin. c. 28. 'Hoc aluntur, hoc illis edule est:' pro *dulce*. Male Salm. *aguntur*. Apud Fulgent. quidem legitur vulgo *Expos. Sermon. Ant.* 'Edulium, ab edendo dicitur prægustativa comestio. Apuleius Asino aureo: Edulibus opipare excepta.' Sed ibi vel *edulia* vel *eduliis* cum Edd. VV. legendum docet ratio. Ad hæc verba junctim nusquam sunt in Appuleio, sed pag. 93. 'lautitiis eas opipare refecit:' vel pertinent ad p. 98. quia in Voss. Cod. additur *beato*. Apud Gell. quoque lib. vii. 16. 'edulium genera:' sed lib. xix. 9. 'ubi eduliis fuiss.' In Suet. Cal. cap. 40. optimi Codd. habent *edulius* pro *eduliis*. Si quis tamen præferat *eduliorum*, æstimet Genitivum sic formatum, ut 'vectigaliorum,' a 'vectigalia.' Vide ad Snet. Tib. cap. 49. In D'Orv. est, *eduliumque variarum*. Oud. Nullo *serviente*, sed *tantum spiritu quodam impulsa subministrantur*] Lucianus ver. hist. 11. animarum in fortunatis Insulis convivio describens: Διακονοῦνται, καὶ διαφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἀνεμοὶ. Glossarium: 'Πνεῦμα ἀνέμου, flatus, spiritus.' Onomast. 'Spiritus, πνοή, πνεῦ-

μα.' *Pric.*

Verba audiebat excidentia] Participium hoc desideratur in Ms. Oxon. et Ed. Vicent. Perperam; nec recte Ill. Heins. ad Ovid. Fast. lib. v. vs. 360. 'Accidere in mensas ut rosa missa solet,' conjecit *accidentia*. Nam id sequitur mox, 'sonus aures ejus accidit:' ubi vide. Sed et Virgilius, quem perpetuo imitatur Appuleius, non solum ait lib. vi. Æn. 687. 'vox excidit ore:' quod huc non pertinet, sed et plane sic usus est de voce informi per aërem missa, lib. ix. Æn. vs. 111. 'Visus ab Aurora cœlum transcurrere nimbus Idæique chori: tum vox horrenda per auras Excidit, et Troum Rutulorumque agmina complet.' Oud. Nec quidquam illa tamen videre poterat, sed verba tantum audiebat *excidentia*] Vide ad Act. 9. 7. adnotata: τὸ *excidentia* non est in Oxon. Ms. nec veteri Vicent. editione. *Pric.*

Opimas dapes] Arnobius vii. 'Pinquibusque se dapibus atque opimis interficiunt cibis:' (fortasse *inferciunt* legend.) Glossæ: 'Dapes, πολυτελεῖ δειπνα.' *Idem.*

Cithara pulsavit] Fux. *citharam*. Roald. Suffragante Oxon. e Coll. Gronoviana; ut tacite, ex præcepto Pricæi, edidit Floridus. Et vere, ut puto. Nec enim Latinos opiuor dixisse, 'pulsare cithara:' per ell. vocis *chordas*, ut nos, *op de cyter slaan*, vel, ut dicitur 'sonare cithara' apud Phædr. F. 55. ubi vide Scheff. aliosque. Auson. Per. 8. Odyss. 'citharam jubet pulsare Demodocum:' et passim. Vulgo tamen erat apud Valer. Flacc. lib. v. in f. 'cithara pulsator Apollo.' Sed Heinsius correxit *citharæ*, ex conjectura tamen, ut videtur. Oud. *Alius cithara pulsavit*] Lege cum Fuxensi Ms. *citharam*. Congruè hoc autem post 'dapes opimas.' Maximus Tyrius: 'Αοιδῶ πρὸς κιθάραν μινυρίζοντος καιρός (ἔστιν) ἐπειδὴν πλήθουσιν αἱ τράπεζαι Σίτου καὶ κρείων, μέθῃ δὲ κρητῆρος ἀφύσσων Οἶνο-

χόος προχέουσι. Dissert. 37. Pric.

Quæ videbantur nec ipsa] Bert. *nec ipse*. Elmenh. Qui sic edidit. Quasi cithara visa fuisset, non vero eam pulsans. Nec enim subaudiri posse non ante verbum puto. Scriverius expressit, *qui videbatur nec ipse*. Sed Auctor sine dubio indicare voluit, non solum visos non esse eos, qui hic ministerium præstabant, sed etiam ne instrumenta quidem, quibus id peragebant. Optime rursus veram lectionem servarunt Pith. et D'Orv. Cod. *quæ non videbatur, nec ipse*, i. e. nec cithara, nec citharædus. Similia eleganter de cymbalorum sonitu audito, nec viso, vide apud Melam lib. i. c. 13. iii. c. 9. Long. lib. ii. Past. p. 57. Ed. Moll. *τῶν δὲ αἰγῶν ἡγεῖτο σύριγγος ἤχος ἡδίστος, καὶ τὸν σὺνπλῆτοισιν ἔβαλεν οὐδὲν*. Sil. i. xvii. 43. 'Nulla pulsa manu sonuerunt tympana diuæ.' At illa tamen videbantur. Videbantur nihil est nisi vitium Ed. Basil. sec. Oud.

Cum modulatæ multitudinis conferta vox aures ejus affertur] *Tunc in modum multitudinis exaratur in Regio*, Guelf. utroque, Oxon. et Par. non vero Ed. Vicent. ut ait Pricæus. Hinc emendandum puto, *Tunc modulata in modum multitudinis confertæ vox*. Nam mere est Appuleianum illud *in modum multiti*. Vide ad lib. ii. p. 40. 'In exanimis modum.' Lib. x. pag. 233. 'in modum Paridis indusiatus adolescens.' Lib. xi. p. 240. 'in modum speculi lumen emicabat.' pag. 255. 'In modum rotæ tortuosis apicibus.' 'Modulata vox multitudinis,' ut sæpe 'modulata cantica,' 'carmina.' Suet. Calig. c. 16. 'modulatum puerorum et puellarum carmen.' Præteritum tempus aliquin huc non quadrat: unde *modulantis* nimis calide conjecit Roaldus. Recte autem dicitur *multitudo conferta*, sive densa, spissa: ut occurrit millies, et Nostro 'conferta manus' lib. iv. pag. 76. 'confertus gradus,' 'confertum ves-

tigium' lib. v. p. 97. Vide plura ad lib. viii. p. 164. 'inter conferta jumenta.' Non vero Latinum est *conferta vox*. Tum scribendum fuisset *conserta*, sive mixta; ut docebimus ad lib. ix. p. 184. 'clamore conserto:' ut e Mss. legendum. In Palat. Guelf. sec. hic *confecta*. Dein *auribus* etiam Palat. Oxon. Par. D'Orv. male; quod forsitan natum ex Accusativi prisca terminatione *auris*. Consule notata ad lib. ix. pag. 187. 'Aniculæ sermo talis meas adf.' (vel *defertur*) 'aures.' Idem. *Tunc modulatæ multitudinis conferta vox*, &c.] Interpres vetus xxiii. 42. Ezechielis: 'Et vox multitudinis exultantis in ea:' ubi Grotius: 'Omnia hymnis Deorum perstrepebant.' Palat. Fuxensis, Oxon. Mss. *Tunc in modum multitudinis*, &c. ita et Vicentina editio. Pric.

Hominum nemo] Est, qui ad marginem exemplaris mei Junt. corrigat, *omnino* vel *omnium*. Vide ad Liv. lib. x. c. 26. Sed perperam. Terent. Eun. iv. 6. 19. 'Nemo est hominum, qui vivat.' Infra de Deo Socrati. p. 681. 'Nemini hominum visibilia:' uti est in Mss. Vulgo, *nulli*. Oud. *Quamvis hominum nemo pareret*] I. apparet. Glossarium: 'Paret, *πεῖθεται*, &c. *φαίλεται*.' In Distichis Catonis nomen præferentibus: 'Temporibus peccata latent, sed tempore parent.' Pric.

Chorus tamen esse pateret] Oxon. Guelf. pr. *quorum*. Bas. sec. Fux. Guelf. sec. *chorum* cum Edd. Wow. et Pric. sine necessitate. *Pareret* Guelf. sec. Negligenter Roaldus hunc locum ita proposuit, quasi in Fux. et Bas. sec. esset, *chorum t. e. putares*. Quæ omnia exsulant a Cod. D'Orv. tamen a Palat. Non male. Vide omnino ad lib. iii. p. 60. Oud.

Vespera suadente] Hom. Il. η. νυκτὶ πᾶσθαι. Elmenh.

Profecta nocte, et clemens q. bonus] Olim Gruter. lib. viii. Susp. cap. 2. et Sciopp. lib. ii. Susp. Lect. Ep. 18.

conjecerant: *j. prorecta nox.* Et cl. quo temporis sensu sæpe poni et constat, et alibi notavimus pluribus. Vide ad lib. viii. p. 155. in f. Adde Cl. Abresch. Lect. Aristæu. pag. 51. Vel etiam subodoratus est Scioppius legi posse *en.* Quod non improbarem, si hic de re visa, non audito sono in-viso, ageretur. Ad hæc et non compareret quoque in Codd. Flor. Reg. Fux. Pith. Guelf. Pal. D'Orv. Edd. Junt. post. Vulc. et seqq. *Demens* inepte Pal. Ed. Juntin. post. *Quidem* Pith. Oud.

Aures ejus accidit] *Accidit* videtur esse in Florent. ut cum Gifanio, Colv. Vulc. Wow. Elm. et Pric. ediderunt. Vide etiam Heins. ad Valer. Flacc. ii. 452. Drakenb. ad Liv. lib. xl. c. 32. Epit. lv. Et sic Græce προσπτεῖν ἀκοαῖς, ut Herodian. lib. iv. c. 5. et alii. Verum tamen cum ceteri Mss. et Edd. habeant *accedit*, quod revocarunt Scriv. et Florid. non ausim id damnare: præsertim cum variare orationem sit elegantius multo. Habuimus enim jam *excidere*, item *adferri*, ut lib. ix. p. 187. 'deferri aures.' Quidni ergo nunc non potuit adhibuisse *accedere*, sive *ad aures renire*, ut sæpe dicitur, et Valer. Flacco ii. 453. Ac fere semper Mss. in iis locis, in quibus lectionis certitudo non patet ex lege metrica, variant, ut apud Cicer. cap. 2. in Vatin. 'Verbum ad aures tuas accidit.' Ms. Voss. et alii *accedit*. Vide Passer. Infra de Deo Socrat. p. 696. 'Vox sibi divinitus ea accidebat.' In aliis Mss. *accede*bat. Vulgo aliter legebatur. Male. In Attii loco ex Non. v. Eliminare p. 38. 292. Ed. Merc. scrib. *simulac nota v. a. auris accidit*. Idem. *Clemens quidam sonus aures ejus accidit]* 'Mollior aura Venerat, exili murmure dulce fremens. Delia non aliter secreta silentia noctis submissa ac tenui rumpere voce solet. Non aliter teneris collum complexa lacertis, Auribus admotis condita

verba dare.' Oxon. et Vicent. *accedit*: at vide Colvii notas. Pric.

Virginitatis suæ metuens] Mss. D'Orv. Palat. Bert. Guelf. sec. sane præbent *virginitatis s.* ut Wowerius et Elmenh. cum Scriv. et Pric. rescripserunt. Sed perperam omnino. Aliud est *metuens virginitatis* sive *virginitatem*, aliud *virginitati*, uti diversum est 'metuens mihi et amico,' et 'metuens inimici' vel *inimicum*. Timemus hunc, de illo solliciti sumus, ne mali quid patiat, ut lib. v. p. 104. et hic Psyche, ne sibi virginitas periret. Quod bene advertit, monuitque Ill. N. Heins. ad lib. i. Ovid. Met. 323. 'metuentior illa Deorum.' Vide nos quoque ad lib. i. p. 7. 'captivitatis metuens.' Virg. G. i. 195. 'metuensque inopi formica senectæ.' Oud.

Pro tanta solitudine] Hoc est, pro ratione et modo solitudinis: ut lib. v. p. 115. 'pro cetera morum temeritate:' ubi in Ms. *præ*: quod hic præferam, sive propter. Plura ad lib. ix. p. 187. 'pro' vel 'præ morum acritudine.' Crebra quoque in his confusio. Adi Drak. ad Liv. vi. c. 40. 'præ indignitate rerum.' Id.

Paret et horrescit] Ambrosius in Lucan. cap. 2. 'Trepidare virginum est, et ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri adfatus vereri.' Elmenh.

Et quovis nulo plus timet quod ignorat] In Epistolis Ovidianis: 'Quid timeam ignoro, timeo tamen omnia demens.' Fulgentius in de Virg. Continent. 'Timor, juste amputatis et manibus et oculis et auribus pingitur, quod nec quod videt sentiat, nec quod audit sciat, nec quod gerat novit.' Ita expurgandus locus ille, qui vulgo corruptissimus. Pacatus in Panægyrico: 'Ita multiplici circumventus metu, quasi parum habeam timere quod video, quod timeam:' ubi Lips. (Epistol. quæst. iv. 6.) 'cogito quod timeam.' Quintilianus ii. De-

clam. 'Gravius necesse est expavescant, quibus de solitudine sua non renunciant oculi: et cujus conclusus animus non exit in visus, non habet unde timori suo par sit.' Scriptor Sapiientiæ, de Ægyptiis spissa caligine obsessis: 'Εκδαιματούμενοι τῆς μὴ θεωρουμένης ἑκείνης ὕψους. Oxon. heic, ignoratur. Pric.

Ignobilis maritus] Ignotus. Glossæ: 'Ignobilis, ἄγνωστος,' &c. e converso 2. 'nobilissimi' (i. notissimi) 'juvenes.' *Idem.*

Incenderat] Corrige, *insecderat*, significat enim, maritum ascendisse in thorum genialem: sic enim dicitur lectus nuptialis. *Beroald.*

Uxorem sibi Psychen fecerat] Hieronymus in *Oseam* tom. v. cap. 11. 'Homo cum uxorem acceperat, de virgine mulierem facit, id est, non virginem.' Philo de Cherubin fol. 78. ἀνθρώπῳ μὲν γὰρ ἐπὶ γενέσει τέκνων σύνοδος τὰς παρθένους γυναῖκας ἀποφαίνει. Fulgentius ad *Probam* Ep. 3. 'In opere corporalium nuptiarum virginitas carnis amittitur, ut ad carnis fecunditatem veniatur.' *Elmenh.* Passim τὴν γυναῖκα ποιεῖν, et 'mulierem facere' idem est, quod 'virginitatem interficere.' *Oud.* *Et uxorem sibi Psychen fecerat*] *Ovid.* vii. *Met.* 'Illic et gelidi conjunx Actæa tyranni, Et genetrix facta est.' *Martialis:* 'Et quæ te faciet prima puella virum.' *Isidorus Pelusiota* iii. 213. Τὴν παρθένον δ' ἀνὴρ συναπτόμενος, γυναῖκα, &c. ποιεῖ. Apud Theocritum puella imminuta: Παρθένος ἐνθα βέβηκα, γυνὴ δ' εἰς οἶκον ἀφέρψω. *Terent.* iv. 3. *Eunuch.* 'Ut illi, &c. in oculos involem venefico.' *Donatus:* 'Ex virginibus mulieres facienti.' *Julius Proculus* apud *Vopiscum:* 'Centum ex Sarmatia virgines cepi, ex his una nocte decem inivi: omnes tamen, quod in me erat, mulieres intra 15. dies reddidi.' (i. *feci.*) *Solinus* de *Milone:* 'Ictu nudæ manus taurum victimam fecit:' sic infra hic l. viii.

'cadaver facere.' *Pric.*

*Ante lucis exortum propere discesse-*rat] Lib. x. (etiam simili argumento) 'Operosa et pervigili nocte transacta, vitata lucis conscientia facessit mulier.' *Parthenius* de *Periandri* matre: Εἰσέρχεται παρὰ τὸν παῖδα, καὶ πρὶν ἢ περιφαλεῖν ἔω, λαθραῖως ἔξεισιν. Apud *Plantum* *Jupiter* post *Alcmenæ* concubitum: 'Cur me tenes? Tempus est, exire ex Urbe priusquam luciscent volo.' *Judic.* 14. 25. Καὶ ἔγνωσαν αὐτὴν, καὶ ἀνέπαιξαν αὐτῇ ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρῶτ, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὴν ἅμα τὸ ἀναβαλεῖν τὸν ὕθρον. *Idem.* *Ante lucis exortum*] Gloss. 'Πρὸς ὕθρον, ante lucem.' Aliud Glossarium: 'Πρὸ διαφάνματος, ante lucem.' *Idem.*

Notam nuptam intersectæ virginitatis curant] In collutatione *Veneræ* (scrobem scilicet virginalem effodientibus sponsis) scinditur hymen seu membranula illa, qua puellis menses effluunt, unde et sanguinem largum emittunt, quod pro indicio certæ et incorruptæ virginitatis etiam in veteri instrumento habitum, ut patet ex *Deuterono.* cap. 22. *D. Augustinus* de *Peccato Originali* ad *Pelag.* et *Cælestinum* lib. ii. c. 35. 'Non virginitatis integritas ad concupiscendos factus vi turbidi vitiaretur ardoris, et eo modo non esset dolor et cruor virginis concumbentis.' In *Regno Fessano* etiam nunc sponsum et sponsam ante nuptialem festivitatem includunt cubiculo, qui tum restincto omni pudore una volutantur, linteoque substrato coëunt, quod deinde cruore infectum tanquam virginitatis signum a vetula convivis cum magna lætitia et applausu monstratur. *Venerum medicorum filii* varie hac de re disputant, inter quos adeundi *Valesius* de *sacra Philosoph.* c. 25. *Realdus Columbus* lib. xv. De iis quæ raro in anatome contingunt: et excellentissimus *Doctor Rodericus* de *Castro* in *Medico-polit.* lib. iv. c. 12.

Elmenh. De interfecta virginitate vide omnino Pricæum. Tertull. de Pudic. cap. 4. 'pudicitia trucidatur.' Sic 'conficere,' 'peragere virginem,' et similia in hac re dicuntur, quo male trahit Donatus etiam Terent. Eun. v. 4. 6. Confer Comm. ad Sueton. Ner. cap. 29. 'Conficeretur a Doryphoro.' Fabrett. Inscript. pag. 699. 'Quo cecidit nostræ virginitatis honos.' Contra de virilitate Petron. c. 125. 'Funerata est illa pars corporis, qua quondam Achilles eram.' Et illic adi Comm. De verbo 'interficere' pro exstinguere, perdere res inanimas, latius agam ad libr. de Deo Socratis p. 692. p. m. 764. 'interfectis Sapientiæ officiis.' Errat igitur vir doctus, qui ad exemplaris sui marginem adleverat *interceptæ*, licet alibi non damnares. Nam 'rapta virginitas,' et 'spolium virginitatis' dixit Ovid. lib. viii. Met. 850. Ep. v. 140. xvii. 44. De verbo 'intercipere' adi ad Nep. Iphicrat. cap. 2. 'moram Lacedæmoniorum interceperat.' Sed Cupido Psyche's virginitatem non rapuerat, ut prædo, sed justam sibi uxorem fecerat. *Oud.* *Interfectæ virginitatis*] Sic 'virginitatem morituram' Hieronymus in Hilariionis vita. Zeno Veronensis Serm. de Continentia: 'Pretiosæ virginitatis dulcis occisio.' Tertullianus in de Pallio: 'Occisæ in publico castitatis.' Idem in de Spectaculis: 'Illæ pudoris sui interemptrices,' &c. et in de Pudicitia: 'Sicut nec de locis refert, in cubiculis an in curribus pudicitia trucidetur.' Longus ποιμεν. 3. Χλόη δὲ συμπαλαουσά σοι ταύτην τὴν πάλην, οἰμῶξει καὶ κλαύσεται καὶ αἵματι κείσεται πολλῷ, καθάπερ πεφονευμένη. Nec male *interfectæ*, extinctæ, ἀφαισθέσεως exponas. Tertull. Apologet. 'Quotidie lux interfecta resplendet:' sic in Meleagro Accins 'torrem interfectum:' et Plautus 'usum ædium interemptum, interfectum' dixere. Augustin. Confess. x. 31.

'indigentiam satietate occidi:' et supra lib. iii. Noster, 'lorum interire.' Pric.

Hæc diutino tempore sic agebantur] Petronius: 'Dum hæc magno tempore sic aguntur,' &c. *Idem.*

Ut est natura redditum] Mira hæc est locutio pro a natura comparatum, sive ut fit, vel ut fert natura. Verum in Oxon. Cod. exaratur, *ut est natura rerum*. Quod certe multo est melius. Auson. Grat. Act. pag. 733. 'Si rerum natura pateretur.' Non tamen hanc Appuleii manum puto, sed altius sedere vulnus. Nam et sequentia videntur esse ulcerata. *Oud.* *Ut est natura redditum*] Oxon. *natura rerum*: et statim, *delectationem ei commendatur*. Pric.

Novitas p. a. consuetudinem delectationem ejus commendat] In Mss. Reg. Fux. Gueif. pr. Pal. Oxon. Par. et Inc. ei, ut edidit Pricæus. *Commendavit* D'Orv. Placet omnino ei, sc. Psychæ. Forsan scripsit Auctor: *Atque, ut est natura*, (sive, ut alibi dicit, *ut res est*) rei iteratæ novitas per adsiduam consuetudinem ei se commendat: vel etiam interponendo *delectatione*. De verbo *iterare* adi ad. p. 92. 'sæpe iteravit:' ut legit Heinsius. Concubitu voce *re* designari, quisvis videt, et obvium nemo nescit, nec illud Ausonii: 'Imperium, litem, Venerem cur una notat res?' Sed hæc non nisi conjecturæ sunt, quibus ipse parum tribuere solitus sum. *Commendaret* Pith. *Oud.*

Mærore consenscebant] Minus bene Wow. et Pric. ediderunt *animi cons.* Saltem, si Palatinum Cod. sequi necesse duxissent, etiam simplex verbum exprimere debuerant, quo in Floridis et de Mundo usus est Auctor. At nusquam ille *luctum et mærorem* jungens addit *animi*. Sic lib. i. pag. 5. 'luctu et mærore diutino deformata.' Apol. pag. 559. 'te cum tuo luctu et mærore deseruit,' &c. Si quis tamen retinere velit *unimi*,

construat cum verbo *senescebant*: ut passim Auctor 'anxius animi,' 'furens animi,' 'confirmatus animi,' 'suspensus animi.' (Adi supra ad lib. II. pag. 28. 'recreabas animi.' et ad Cæs. lib. VII. B. G. cap. 80.) et conferat cum lib. VIII. pag. 157. 'Luctu ac mœrore carpebat animum.' Sed omnia illa exempla sunt singularis numeri. Atque opinor potius librarium pro *con* scripsisse aī, vel ita ejus mauum fuisse exceptam. Illa enim crebro variari solent. Vide ad pag. 97. 102. *Idem*.

PAG. 91 *Præter oculos et manibus et auribus sentiebatur*] Flor. a. nihil s. Elmenh. Sive tangi et audiri poterat, non vero videri, ut bene explicuere Beroaldus et alii. Non capio, quod Elmenh. et Scriv. e Florent. edidere, *aur. nihil sentiebatur*, licet sic lectum fuerit in D'Orv. a m. pr. In Mss. Palat. Guelf. et Oxon. quoque legitur, a. ille nihil sent. Par. et nihil auribus nihil sent. Reg. Fux. *præter oculis ac manibus, &c. ille nihil*. in Pith. *aur. hiis nihil*. An scripsit Auctor rigili, sive a vigilante, nec dormiente Psyche ille maritus sentiebatur? Tale quid sane latere opinor. *Oculus* in Guelf. sec. *Oud. Namque præter oculos, et manibus et auribus sentiebatur*] *Idem* Codex, ille nihil sentiebatur: moleste, nec otiose minus. Sensus est: Et manibus et auribus sentiebatur Cupido, non item (vel exceptis) oculis, id enim heic valet *præter*. Gellius VI. 17. 'Urbe, præter arcem incensa.' *Idem* XVII. 21. 'Tum Galli Romam præter Capitolium ceperunt:' et V. 17. 'Urbem præter Capitolium captam esse.' *Pric. Præter oculos*] Sentiebatur enim tactu corporali, sed oculis minime poterat videri. Beroald.

Fort. scævior] Perperam Vulcanius hic quoque contra Mss. et sanum sensum inculcarat *scævior*. Dicitur quidem *scæva Fortuna*, cum agitur de malo omine, vel de Fortunæ nutu

oculisque, ut aliquoties supra, sed quando simpliciter ut iniqua describitur, *scæva* rectissime se habet. Sic statim pag. 94. 'scæva et iniqua Fortuna.' Lib. VI. pag. 119. 'nutum Fortunæ scævientis expiare.' pag. 128. 'Tu, Fortuna durior, scævire jam desiste.' Lib. VII. p. 134. 'scævissimus Fortunæ impetus:' ubi male rursus Colv. aliique *scæv.* ibid. 'de Fortunæ scævitate conqueror.' pag. 143. 'Fortuna scæva me cruciatibus tradidit.' Vide ibi *Pric.* lib. VIII. p. 169. 'Sed illa Fortuna mea scævissima:' ubi rursus Vulc. Scriv. alii *scæv.* Lib. X. pag. 212. 'fortunæ scævientis procella.' Lib. XI. pag. 247. 'Adluc tantem mihi scævissimam Fortunam superaram.' *Oud. Tuumque vestigium requirentes*] Lib. VI. 'Venus anxia disquisitione vestigium tuum, &c. requirit.' *Pric.*

Adiere] Legendum est, *aderunt*. Beroald.

Diem t. lacrimis et pl. consumit] Cum inserunt membranæ D'Orvillianæ. Simul diem et lacrymas consumit. Perdit enim et consumit lacrimas, qui eas nequidquam effundit. *Ovid.* lib. II. *Met.* 575. 'Tempora cum blandis consumis inania verbis.' *Adi* *Burm.* Sec. ad *Catal.* t. I. pag. 141. 'tacitos consumere fletus.' *Mallet* tamen quis, quia præcedit *cum*, si per Mss. liceret, *in lacrimis*: ut *Cicero* ait 'consumere ætatem in studio,' et alia. Vide ad lib. II. pag. 38. 'mœstus in lacrimis.' Præcessit, 'simul cum nocte.' *Oud. Diem totum lacrymis et plangoribus misella consumit*] Lib. VIII. 'Dies totos totasque noctes insumebat luctuoso desiderio:' ubi notata vide. *Pric.*

Et humanæ conversationis colloquio viduata, &c.] Jacentem locum eriges, si legeris *mecum*, *at humanæ c.* *Septa* (inquit) beato quidem (h. e. bonis omnibus affluente) carcere: at maxima (cæterorum omnium condimento) jucunditate humanæ conversationis

viduata. Cicero in libello de Amicit. appositissime: 'Atque hoc' (quam necessaria res nempe sit societas) 'maxime indicaretur, si quid tale posset contingere, ut aliquis nos Dens ex hac hominum frequentia tolleretur, et in solitudine uspiam collocaret: atque ibi suppeditans omnium rerum quas Natura desiderat abundantiam, et copiam; hominis omnino aspiciendi potestatem eriperet: quis tam ferreus esset qui eam vitam ferre posset? cuique non auferret fructum voluptatum omnium solitudo?' Idem i. Offic. 'Si contingerit ea vita sapienti, ut omnium rerum affluentibus copiis ditetur; quamvis omnia quæ cognitione digna sunt summo otio secum ipse consideret, et contempletur, tamen si solitudo tanta sit ut hominem videre non possit, e vita excedat.' Idem. *Humanæ conversationis colloquio viduata*] Seneca Epist. viii. 'Quomodo solitudo in otio est, ita in dulcedine appetitio societatis.' Cicero citato de Amicitia libro: 'Natura solitarium nihil amat, semperque ad aliquod tanquam adminiculum nititur.' Idem.

Nec lavacro, nec cibo, nec ulla denique refectione recreata, &c.] Lib. viii. 'Vos autem (inquit) de cibo vel poculo, vel omnino ulla refectione cogitatis?' Idem.

Beati carceris custodia] In D'Orv. Pith. quoque est *bini*. At nesciebat adhuc Psyche, eam domum esse divinam. Neque huc convenire existimo carceris laudes; quod, deceptus vulgari lectione putabat Pricæus, et hinc mox pro *et* conjiciebat *at*. Psyche sola destituta queritur, se inclusam carcere, quo nemo accedit, ita ut humana conversatione sit privata; et jam ne suas quidem sorores sibi conspiciere, easque consolari licere. Littera *r* abiit rursus in *b*, legendumque *inrui*, vel *arui*, vel *derui*, cum Ill. Heins. ad Ovid. Epist. xvii. 178. ubi vide, et ad Front. lib. ii. cap. 5. §

17. lib. vi. pag. 120. 'deviis abditum locis.' In Flor. N. 17. 'avii fluvii:' quod quidam male mutare conantur. Solin. cap. 31. 'in aviæ solitudinis secretum.' Aliter 'iter invium,' ἄβατον, ἀνόδευτον, in Glossis. Drakenb. ad Liv. lib. xxxiii. 2. 'per invias atque ignotas rupes.' Oud.

Decessit ad somnum] Pricæus malebat *recessit*, ex lib. ix. pag. 195. 'suadebat maritum temporius quieti recedere:' vel ibi leg. *decedere*; uti sane est in Mss. et Edd. etiam ipsius. Et recte. Est enim hic simplex pro composito, ut 'decedere vita,' &c. Virgil. Ecl. viii. 89. 'nec seræ meminit decedere nocti:' al. *cedere*; ut vidimus ad Sueton. lib. x. pag. 225. 'Cænat et triclinio domini decesseramus:' scil. in cubiculum; ubi alii *rec.* al. *disc.* ut variatur passim. Eïs ὑπνον χωρεῖν dixit Longus in Pastor. lib. iii. pag. 75. Oud. *Flens ubertim decessit ad somnum*] Nullo cibo refecta. Plutarch. Consolat. ad Uxorem: 'Ἀμέλειαι σώματος ἔπονται τῷ κακῷ τούτῳ, (inæstitia) καὶ διαβολὰ πρὸς ἄλγος, καὶ λουτρὸν, καὶ τὴν ἄλλην διαίταν. Pro *decessit* forsau *recessit* scribendum. Infra lib. ix. 'Suadebat maritum temporius quieti recedere:' nisi locus ille ex hoc loco emendandus. *Pric.*

Lectum accubans] In Mss. Oxon. Guelf. et Palat. est *accumbens*. Minus bene, ut opinor. Jacuisse statim in lecto videtur Cupido e seqq. *accumbere* vero potius ille dicitur, qui lecti sponda superincumbit: ut passim ait Auctor, 'accumbere mensam,' 'cœnam,' ut lib. ii. pag. 28. iv. 68. vi. 125. viii. 158. ix. pag. 192. x. pag. 123. Eadem confusio in Flor. N. 16. 'jacebatque incumbens toro, similis cogitanti:' ubi male Edd. Vett. *incubans*. De *accubare* plura ad p. 101. Oud.

Hocine mihi pollicebare Psyche mea] Æneid. iv. 'Hoc illud germana fuit?' ubi Servius: 'Allocutio per conquestus

tionem.' *Æncid.* xi. 'Non hæc, o Palla, dederas promissa parenti.' Catullus: 'At non hæc quondam blanda promissa dedisti Voce mihi: non hoc miserum sperare jubebas.' 'Hocceine pollicebare?' (inquit). Donatus ad ii. 3. Andr. 'Pollicitatio et promissio eandem vim habent, at pollicitatio majoris asseverationis est.' *Pric.*

Et perfida] Corrige *perdia*, perdius enim, perdia, perdius, dicitur per totum diem pertinax et permanens: sicut 'pernox,' per totam noctem perseverans: unde et 'luna pernox' in plenilunio dicta est, tota nocte colucens. A. Gellius in secundo: 'Socrates,' inquit, 'perdius et pernox hisdem in vestigiis stabat.' Nunc Psyche accensatur a marito, quod dies totos noctesque lachrymis cruciatibusque consumat. *Beroald.*

Desinis cruciatus] *Cruciatus* exhibent Edd. omnes præter Elmenh. et Flor. quod non capio genitivo, de quo vide ad Hor. lib. ii. O. 9. 17. et ad Sil. Ital. lib. x. 81. 'desinit iræ:' sed accusativo plur. ut apud Cæs. lib. i. B. G. cap. 31. 'exempla cruciatuque edere:' ubi vide. 'Nam Noster semper cum illo casu jungit, ut statim, 'lugubres voces desinite.' Alibi, 'desinere emtionem.' Immo Mss. Flor. Reg. Fux. Gnelf. pr. Oxen. Palat. D'Orv. dant *cruciatum*; quod sequor, male a Brantio tentatum. Nam *cruciare* sæpe dicitur de eo, qui se ipse tristitia et ægritudine adfligit apud Terentium, aliosque. L. v. pag. 105. 'Luctum desine.' *Oud.*

Age jam nunc ut roles, &c.] Horatius ad librum suum: 'Fuge quo discedere gestis, Non erit emissio reditus tibi.' *Pric.*

Et animo tuo damnosa poscenti pareto] Apud Ovidium *Metamorph.* vii. 'Procrin habe, dixit: quod, si mihi provida mens est, Non habuisse volest.' Vide quæ ex Seneca, Philone, Simplicio, et aliis notavimus in hanc mentem ad Matth. vi. 8. *Idem.*

Memineris meæ seriæ monitionis cum caperis sero pænitere] Propertius: 'Quod si tu monitis tardas adverteris aures, Hæc referes quanto verba dolore mea.' Sirachides xii. 12. Μη καθίσης αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου· καὶ ἐπ' ἐσχάτῳ ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου, καὶ ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου κατανοήσῃ. Nota et loci paronomasiam: sic iii. 'Mihi sero quidem, serio tamen subvenit ad auxilium vile decurrere:' et in Floridis: 'Serum fortasse an, sed serium.' *Idem.*

Et dum se morituram comminatur] Jocasta apud Statium: 'Annuite, aut natum complexa superstitute bello Hæc moriar.' Curtius lib. x. 'Lugubrem totis castris edidere clamorem, denunciante se morituros, si Rex irasci perseveraret.' Apud Ovidium ix. *Metam.* 'Et, si rejiceret, potui moritura videri.' Infra hic lib. ix. 'Nam sibi statutam decretamque mortem proximare, ni cupito maturius potiat: ad quem locum plura notamus. *Idem.*

Ora conferat] Prave Edd. Ber. Bas. pr. *conserat*. Sic lib. iii. in f. et sæpe, 'capita conferre.' Sermonem conserimus in allocutione, non ora. 'Conserimus sermonem' in colloquio. Vide ad pag. 96. 98. Mox *eas* abest a Fux. in quo et *dare*. *Oud.*

PAG. 92 *Idem* idem monuit, ac sæpe *terrui*] Eleganter *sæpe* iteravit conjecit Ill. Heinsius ad Ovid. *Met.* lib. iv. 748. 'seminaque ex illis iterant:' de quo verbo, quod sæpius adhibet Auctor, ut patet ex Indice, vide eum, et Vel. Burm. ad Ovid. *Ep.* xviii. 135. et supra pag. 90. pro *redditum* leg. *rei iterata* forsan. E quibus liquet errare Schefferum ad Justin. lib. v. cap. 7. 'Perpeti nocte fortunam publicam questibus iterant,' legentem *onerant*. Nam 'fortunam questibus iterare' est 'sæpe de fortuna queri.' Hic tamen *terrui* potest explicari pro absterruit; 'caven-

da censuit;’ ut lib. hoc pag. 104. ‘Hæc tibi identidem cavenda censebam, hæc benevole monebam.’ *Idem.* *Sed identidem monuit, &c.*] Gellius xiv. 1. ‘Atque identidem commonebat,’ &c. *Pric.*

De tanto fortunarum suggestu pessum dejiciat] Infra hoc lib. ‘Nisi eam de tantis opibus pessum dejecero.’ *Idem.*

Prius, inquit, centies moriar quam isto tuo dulcissimo connubio caream] Terentius: ‘Animum potius relinquam quam illum deseram.’ *Idem.*

Et effictim te] A Pal. Fux. Guelf. utroque, et Oxon. exsulat copula. Bert. et D’Orvill. *affictim*. Edd. ante Beroald. *effictum*. Sed vide ad pag. 53. lib. iii. ‘effictim deperit.’ Ceterum non inepte Edd. Ber. et Bas. pr. iterant *te: te, quia, &c.* Oud. *Effictum*] Legendum est *effictim*: quod adverbium est, significans vehementer et enixe. Beroald.

Diligo atque ut meum spiritum] Samuel. i. cap. 18. ‘Dilexit eum tamquam animam suam.’ Elmenh. Mss. et Edd. ante Wower. uti et Ed. Elmenh. præbent, *diligo atque ut* (Guelf. pr. ne) *meum spiritum*. Postponere ceteri verbum *diligo*, quod plane abest ab Ms. D’Orvill. Latere quid videtur. Gruter. lib. viii. Susp. cap. 2. conjiciebat, *diligoque aque ut m.* Cur non tum, et *aque ut vel ac?* Oud. *Atque ut meum spiritum diligo*] Lib. iv. ‘Quid spiritum vestrum, qui magis meus est, &c. fatigatis?’ *Pric.*

Nec i. Cupidini comparo] I. e. multum præfero. Lib. vii. pag. 135. ‘Nescio an ulli præsentium comparandum:’ quia cunctos præstabat. Cæs. lib. i. B. G. cap. 31. ‘Nec conferendum esse Gallicum cum Germanorum agro:’ quia Gallicus multo melior. Prave illic tentant locum. Similia vide apud Birm. ad Ovidii Epist. iii. 51. Adde Pricæum. Oud. *Nec ipsi Cupidini comparo*] Id est, ipsi Cupidini præfero. Firmicus Matthes. iii. 8. ‘Faciet philologos, aut

laboriosarum literarum peritos, et qui naturam suam nolint cæteris hominibus comparare.’ Horatius: ‘Nil ego contulerim jucundo sanus amico:’ pro, omnibus jucundum amicū prætulero. Basilii Magni: *Τῷ βίῳ οὐδεμίαν πρὸς τοὺς ἀλλοὺς ἐπιδέχεται σύγκρισιν.* i. probitate, et vitæ integritate alios antecellit: simile lib. iii. ‘Me nullam aliā Fotidi meæ præmalle:’ ubi adnotata vide. *Pric.*

Imprimens oscula suasoria] Vide notas nostras ad Minut. Felicem. Elmenh. *Imprimens oscula suasoria*] Ovid. Metam. x. ‘Sic ait, et mediis interserit oscula verbis:’ ita in Suetonii Domitiano ‘persuasoria assertiones,’ ubi vereor ut recte Vir doctissimus Cressolius *perfusorias* substituat: hoc est, sine fide, summis labiis promittentes. *Pric.*

Ingerens verba mulc. et jungens membra cohibentia] D’Orvill. Fux. Pith. Guelf. amho. Palat. *ingerens membra c.* Oxon. *inferens m.* ut ait *Pric.* Sed ex Gronov. Coll. *inserens*. Unde legendum suspicor, et *inferens verba m.* et *inserens membra*. Vehementer enim amat captatque Auctor tales paronomasias. Vide ad lib. iv. p. 83. ‘Særa proferuntur, pulvinaria deterruntur,’ pag. 94. ‘Sic se gerebat ferebatque.’ In Flor. N. 3. ‘ceciuit et cecidit.’ Item ‘plaudere,’ ‘plangere,’ et passim in Adject. ‘scæva,’ ‘sæva;’ ‘parva,’ ‘prava,’ &c. Scripsi autem *inferens*: quia dubito, an ‘ingerere verba’ umquam occurrat in bonam partem pro ‘blanditias dicere.’ Certe plerumque in malam, sive querelas, convicia jacere. Liv. lib. xli. cap. 10. ‘Ingessit probra Junio.’ Sed consule modo notas ad Lucan. lib. v. 681. ‘Et non ingratas ingessit turba querelas.’ At crebro ‘inferre sermonem,’ ‘canssam,’ &c. de quo egi ad Cæsarem. Elegantissime autem dicitur *inserens*, dum intelligit per ‘membra’ linguam, ut et brachia pedesque ejus collum pedesque cobi-

bentes ' amplexibus tenacissimis,' ut ait lib. ix. pag. 271. Interpret sit Ovidius lib. iii. Am. 7. 9. ' Subjecit brachia collo, &c. Osculaque inseruit cupidæ luctantia linguæ, Lascivum femori substituitque femur.' Minus decore per ' membra cohibentia,' seu, ut frustra vel sic conjiciebat, *conniventia*, Sopingius intelligebat virginal solum. At tum potius *membrum* dixisset Auctor. *Oud. Et jungens membra cohibentia*] Lucilius apud Nonnium: ' Tuum latu' componit lateri, et cum pectore pectus.' Apud Euripidem ad Menelaum Helena: *Περὶ δὲ γυῖα χεῖρας ἔβαλον, Ἥδον' ὡς λάβω ὦ πόσις, ᾧ φιλάτῃ πρόσσωψις.* Oxon. *inferens m. cohibentia*: non male, cum præcesserit *ingerens*: et amet *παρηγήσεις* Noster, nec a priore tamen lectione recedimus. Scriptor de bono Pudicitiae: ' Hinc illud dicit,' (Apostolus,) ' membra Christi membris meretricis non esse jungenda.' *Pric.*

Hic etiam blanditiis adstruit] Receperunt vulgo Colvianam lectionem *his*, quæ esse videtur in Flor. *Hoc* Pith. cum in prioribus Edd. vulgo præter Bas. pr. in qua *hinc*, legatur *hic*. Putem id pro solito more esse loco τοῦ *hæc*, uti non solum exstat in Fux. sed et Oxon. Guelferb. utroque, et D'Orv. item Ald. et Junt. post. Adstruit blanditiis, quas jam fecerat *hæc*, scil. verba, sive *addit*, *jungit*, uti hoc verbum passim adhibetur. Vide me ad Frontini præfationem, Vell. i. 17. 31. 53. Plin. l. iii. Ep. 2. ' dignitati ejus aliquid adstruere.' Minuc. Fel. cap. 11. ' aniles fabulas adstruunt, et annectunt.' Supra lib. ii. pag. 32. ' Ad cujus noctis exemplar similes adstruximus alias plusculas.' L. xi. p. 239. ' Ad istum modum fuis precibus et adstructis miseris lamentationibus.' Mox *blandis his* pro *blanditiis* in Palat. et Guelf. sec. *Oud. His etiam blanditiis adstruit*] Oxon. *Hæc etiam*, &c. blan-

ditiis uxoriis intellige, ut initio vi. locutus. *Pric.*

Mellite, mi marite] Prave primum *mi* exciderat c Bas. priori, bene restitutum ab Elmenh. consentientibus Mss. O. et Edd. Vett. nisi quod secundum *mi* desit D'Orvill. libro. Quare malim, *mellite mi, mi marite*, licet alio ordine dent Mss. et Aldus quoque. Nam male Roaldus *mi mi* junctim, quasi ex Fux. et Ed. Aldi citavit. Sic melius adparet causa, cur semel exciderit. Apprime huc quadrat illud Martialis lib. x. Ep. 68. ' *Κύριε μου, μέλι μου, ψυχή μου* congeris usque:' ut egregie emendavit J. F. Gronov. lib. iv. Obs. cap. 22. *Oud. Mellite mi marite*] Mss. et principes editiones, *Mi mellite, mi marite*. Bene sanè, bene: Apud Terentium Hecyr. iv. 2. illa: ' *Mi Pamphile*,' &c. ubi Donatus: ' Principium hoc est aliquid precantis fæminæ: a blandimentis ergo incipit, ut libenter audiat.' *Pric.*

Tuæ Psyches dulcis anima] Plantus: ' Anima est amica amanti.' *Elmenh.* Ms. D'Orv. Pith. Fux. Guelf. *Psyche* hic et pag. 97. fors pro *Psychæ*. Vide ad lib. ii. pag. 23. ' illecebris Pamphilæ.' Sed pag. 24. ' a cautela Pamphiles:' et hic p. 107. ' *Psyches* nomine.' *Oud. Tuæ Psyches dulcis anima*] *Ζωὴ καὶ ψυχή.* ut apud Juvenalem Sat. vi. ubi Scholia: ' Quibus sermonibus Græcæ mulieres in concubitu blandiri solent.' Bene et *dulcis*. Servius ad Æneid. iv. ' Amantes amores suos sua dulcia dicunt.' *Pric.*

Vi ac potestate veneris usurus] *In hæc* Pith. *vi* et Fux. *Usurus* mordicus retentum a Mss. mihi hic nullum sensum, nisi obscurissimum et longissime petitum, habere videtur. Quare recte suspectum etiam fuit *Pricæo*, qui e lib. viii. ' Promissioni obpressus succubuit,' legit, *vi ac potestati oppressus*. Verum quis umquam *vi* in Dativo singulari dixit? Præterea nimis abeunt a vulgatæ scripturæ lit-

teris, et vox *oppressus* significans improviso deceptum, nimis vehemens est. Ego unice veram existimo alteram Brantii conjecturam, *ursus*, *inritus* s. Passim 'vis urguere' dicitur. Suet. Cæs. cap. 27. 'Luxuriæ vis urgueret.' Estque id verbum in amoris negotio et voluptatis Venereæ vi frequens, et quidem *de inritis*. Adposite satis Ovid. lib. 1. Am. 11. 17. 'Acrius invitos multoque ferocius urguet:' ubi cave, cum viro docto mutes in *urit*. Contra sic restitue Tibullo c Ms. Corvini, aliisque, lib. III. 9. 7. 'Desine dissimulare. Deus crudeliter urguet, Quos videt invitos succubuisse sibi.' Vulgo *urit*. Ad de ea verborum istorum commutatione me ad finem Lucani lib. v. Simile mendum, *ursura* pro *usura* reponeas, sustulit e Tacito Heinsius, adplaudente Burmanno ad Valer. Flacc. lib. VII. 93. Vir doctus ad marg. Ed. Colv. conjecit etiam *victus*. Oud. *Vi ac potestate Veneris usurus, incitus succubuit maritus*] Verbis nempe, et oculis snasoriis, sed præcipue membris cohibentibus demulctus. Virgilinus de Venere pro filio arma a Vulcano orante. VIII. 387. 'Dixerat, et niveis hinc atque hinc Diva laceratis Cunctantem amplexu molli fovet: ille repente Accepit solitam flammam, notusque medullas Intravit calor, et labefacta per ossa cecurrit.' Vocem *usurus* suspectam habeo: est qui *victus*, vel *usurus* proponit. Terent. II. 2. Hec. 'Patrio animo victus,' &c. ubi Donatus: 'Bene victus, quia non ratione facit.' Remotius ego, at certius forsitan *oppressus* scribo, *oppressus* (inquit) *potestati Veneris* (sic legendum enim) *succubuit*. Infra lib. VIII. de Thrasylo: 'Promissioni fallaciæ mulieris oppressus succubuit.' Firmicus 1. 3. de Socrate: 'Severæ animadvertentium potestati succubuit.' Pric. *Invitus succubuit*] Lib. VIII. 'Invita quidem, verum religiosæ necessitati succumbens.' *Idem*.

Et cuncta se facturum spondit] De Boccho Sallustinus: 'Sarpinus fatigatus lenitur, et ex voluntate Syllæ omnia se facturum pollicetur.' Infra hoc ipso libro: 'His verbis, et amplexibus mollibus decantatus maritus, &c. facturum spondit.' *Idem*.

De manibus uxoris evanuit] Infra de Eodem: 'Ex oculis et manibus, &c. conjugis tacitus avolavit.' *Idem*.

Festinantes adveniunt] Reg. Fux. Palat. et Ed. Vicent. *festinanter*; quod temere adripuit Colvius. Sæpissime jam monitum, Adjectiva præ adverbis amari a Nostro. Alibi, 'festinus adcurrit.' Mox, 'lætæ succedite:' 'tacitus avolavit.' Lib. VI. pag. 113. 'lætæ subvolant.' Lib. VII. pag. 139. 'libentes accedunt.' Et sexcenties. *Oud*.

Plangebant ubera] Pal. Guelf. sec. *pangebant*. Oxon. et Par. *percutiebant*, ex interpretis glossemate: pro quo et dixit *pulsabant ubera*. Vide Elmenh. ad lib. VIII. p. 253. Edd. Juntinæ et Aldi dant, *plangebant ubera*, et. Verissimum existimo, quod habent Florentinæ membranæ, *ubertim*, quod jam majorem luctum indicat. 'Plangere pectora,' 'ubera' crebro dici pro 'ferre,' nemo nescit, et homo lugens plangi, cum se sive pectora sua plangit: sed etiam *plangere* per ellipsin reciproci pronominis, ut in quam plurimis fit verbis, eodem sensu adhibetur. Vide Burm. ad Virg. G. 1. 324. 'Nunc nemora ingenti vento, nunc litora planguunt.' Lucan. lib. IX. 68. 'plenas plangemus ad urnas.' vs. 173. 'geminato verbera planguunt:' unde non facile recesserim a Mss. Ovidii l. VIII. Met. 527. 'Plangebant matres Calydonides E-veninæ.' Manil. lib. v. 558. 'Alcyones pennis planxere volantes.' Inmo Noster absolute usurpavit quoque lib. VIII. pag. 238. 'Clamare, plangere.' In Flor. n. 16. 'dolere, plangere.' Dein adverbio *ubertim* usus est etiam lib. III. init. 'Uberrim flebam.'

Supra, 'Psyche flens ubertim.' Lib. viii. 'Ubertim lacrimans.' Lib. x. 'Ubertim adlacrimans.' Atque ita Sueton. Cæs. cap. 83. 'Ubertim flere.' Item Catull. Claud. aliique. Cicero. Phil. xi. 31. 'fletet uberius.' *Id.*

Sonum resultant] Sen resultare facerent. Vide omnino Acidaliū ad Planti Stich. cap. 4. nisi *parili sonu* scripserit. Virg. Æn. v. 150. 'pulsati colles clamore resultant:' et passim. *Idem.* *Deflebant oculos, et plangebant ubera, quoad crebris earum ululatibus saxa cautesque parilem sonum resultant*] Virgilius: 'Consonat omne nensus strepitu, collesque resultant.' Cicero pro Archia: 'Saxa atque solitudines voci respondent.' Philoctetes apud Sophoclem: "ὦ λιμένες, ὦ πρόβλητες, &c. "ὦ καταβῶνες πέτραι, ὦ ἔργ' ὁ παῖς μ' ἔδρασε! Cicero ii. de Finibus: 'Turpe putandum est, non dico dolere, (nam id quidem est interdum necesse,) sed saxum illud Lemnium clamore Philoctetæo funestare: Quod ejulatu, questu, gemitu, fremitibus Resonando multum flebiles voces refert.' Bion: "Ὡρα πάντα λέγοντι, καὶ αἱ δρῦες, Αἱ τὸν Ἀδωνος καὶ ποταμοὶ κλαίοντι τὰ πένθεα τὰς Ἀφροδίτας. Scriptor tertii Maccabaici: "Ὅστε καὶ τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας συνηχῆσαντας ἀκατάσχετον οἰμωγὴν ποιῆσαι. Oxou. heie, percutiebant ubera. Prie.

Jamque nomine proprio sororem, &c. ciebant] Lib. ii. 'Me nomine ciere non prius desierunt,' &c. Lib. vii. 'Milites, suosque famulos nominatim cientes:' et viii. 'Clamore nominatim cientes illum juvenem.' *Idem.*

Per prona delapsæ] Lib. iv. 'Perque prona delapsus evomebat undas argenteas.' *Idem.*

Amens ac trepida] Lib. viii. 'Amens, et recordia percita.' *Idem.*

Quam lugetis adsum] 'Quam quæritis adsum.' *Idem.*

Lacrymis madentes genas] Seneca Octav. vs. 681. 'Cur genæ fletu ma-

Delph. et Var. Clus.

dent? Elmenh.

Quam plangebatis] A multo tempore, et eo momento, quo in scopulum deducta sum, huc usque scilicet. Non opus ergo est, ut cum Grutero lib. viii. Susp. cap. 2. fingamus novam vocem *plangitalis*. Ceterum 'plangere aliquem' significat 'plangere se,' sen lugere ob aliquem; atque ita apud Propert. lib. ii. El. 19. 36. 'ut me Demissis plangas, pectore nuda, comis:' ubi non male in Mss. aliquot *dimissis*, sen *dissolutis*, *diffusis*. Lucan. lib. vii. 44. viii. 833. 'Et quem tu plangens hominem testaris Osirim.' Adde Pomp. Melam lib. i. cap. 9. Auson. Parent. x. 'Murmura quem primis meditantem absolvere verbis, Indolis ut plenæ planximus exequiis.' *Oud.*

PAG. 93 *Præcepti maritalis*] Wowerius et Sciopp. e Fulvii libro, *præceptis maritalibus*. Elmenh. Ediderunt sic quoque Scriv. et Pric. ac consentiunt Codd. D'Orvill. ac Pitheanus, item Guelf. pr. in *pceptis*. Sed mihi obscura durissimaque videtur locutio. Secura Psyche, Cupidinem præcepisse Zephyro id, quod sibi promiserat, se jussurum illum elementi vectura, sibi illiturum sorores, admonet jam eum illius præcepti. Nec mora, &c. *Oud.*

Festinantibus saviis sese perfruuntur] Rursus *saviis* Pith. Fnx. Pal. D'Orv. *suaviis* Ed. Scriv. Insolens autem videtur locutio *perfrui sese amplexibus et saviis* pro jucunde et mutuo sese potiri inter amplexus et savia, idemque diceretur, si pronomen hinc abesset. Adi ad Valer. Flacc. lib. iv. vs. 38. 'Talibus orantem dictis, visuque fruement.' An *sese* pendet a *festinantibus*: ut basia dicantur festinare sese. Vix puto, licet Nostro sæpius *festinare* recipiat accusativum. Vide ad lib. iv. p. 66. *Idem.*

Prolectante gaudio] Infra lib. viii. 'Et quas in primo mœrore lacrymas non habebat, jam scilicet crescente

gaudio reddere.' *Pric.*

Sed et tectum et larem nostrum] Dele glossemata et *tectum* ex Bertino. *Elmenh.* Festinanter nimis sua collatione usus videtur vir doctus. A Bertino solum abest τὸ *et* ante *Larem*. Ac prius nequaquam est glossa. 'Succedere tecto' prius quis debet, quam 'Laribus.' Ultimique plus significat, ac maiorem familiaritatem; quum non tecto solum, sed et penitralibus recipimus. 'Succedere tecto' et 'tectum' sæpe dicitur. Vide *Pric.* Heins. ad Ovid. lib. XIII. Met. 64. Drak. ad Liv. lib. XXXVIII. 9. et me ad Cæs. lib. II. B. G. c. 6. 'portas succedunt.' *Oud.* *Tectum et Larem nostrum lætæ succedite*] Ex his Didonis ad Troianos *Æneid.* I. 'Quare agite o juvenes, tectis succedite nostris.' *Succedere*, etiam in subeundi significatu, recte et dativo et accusativo jungi docet Servius ad v. *Eclog.* Virgilii. *Pric.*

Summas opes domus aureæ, locumque servientium pop. familiam auribus earum] Præ defectu verbi olim tam varia [v. VV. LL.] effinxere viri litterati, in his J. Isac. Pontan. Anal. lib. III. c. 10. pro *summas* rescribere tentans *summat*, sive censet, æstimat. Pessime omnium rescripsit Vulcanius: *s. o. p. a. locumque et servientium p. f. a. ingrens lavacro p.* Quid sit interpolare, urere et secare, nescio, si hoc non est. Optime ex Mss. Palat. Bert. Fulv. Fnx. Flor. quibus accedunt Reg. Pith. Oxon. D'Orv. Guelferb. emendarunt viri docti, ut edidimus cum Wow. Scriv. *Pric.* Flor. nisi quod in septem posterioribus exaretur *locumque*, et in plerisque demonstrat ponatur ante *auribus earum*. Non opus autem est ut primo κεῖνεν addas oculis vel simile; licet aliquin e corrupta voce *locumque* talem quamdam præcessisse facile conjicias. Sed satis hoc declarat dicens, *opes* (Pith. opus) domus demonstrat. Sed quia non ita fieri id poterat, ostendendo voces

famulas, ideo addidit hic Auctor *auribus*. Et, quod ingerit *Elmenh.* quoque post *locumque*, non est in ullo scripto, nec debet. Voces ipsæ servientes ut famulæ bene dicuntur. *Oud.* *Sic allocuta, &c.*] Et hæc ex his ejusdem Virgil. loci: 'Sic memorat, simul Ænean in regia ducit Tecta.' *Pric.* *Locumque*] Subscribe verbum *Ostendit*, ne trunca et defectu verbi claudicans orationis structura sit. *Beroald.*

Populosam familiam] Fnx. *copiosam p.* sed glossa est verbi *populosam*. Roald. Quod et patet e Regio *copiosam al. populosam*. Guelf. pr. *populos f. demonstratque*. Palat. Guelf. sec. *populos ac fum.* Oxon. *populos atque familiam*. Sed alibi Noster dicit 'populosam plateam,' 'civitatem,' &c. et de hac voce adi Wass. ad lib. VIII. p. 156. ac Bentlei. ad Manil. lib. II. 224. 'scopulosus in undis Cancer.' Dein pulcherrime Pith. *Oud.*

Inhumanæ mensæ l.] Codd. D'Orv. Palat. humane, prave. Vulgatum jam optime explicuere Beroaldus et Gruter. pro divina et cælesti. Consule et *Pricæum*, Burm. ad Petronii locum, et Juret. ad Symmach. lib. I. Ep. 26. Tollium ad Auson. Par. cap. 39. Sic Sueton. Calig. cap. 52. 'Vestitu non humano est usus.' Et sic 'cibi humani,' non quibus utuntur homines, sed carnis humanæ, Flor. III. 5. 10. *Elmenhorstius* ita capit quoque locum lib. XI. p. 248. 'vultu geniali et hercules inhumano.' Sed ibi vide. *Idem.* *Inhumanæ mensæ*] Cælestis: sic infra lib. XI. 'Inhumans aspectus' et lib. de Deo Socratis, 'cælestis et inhumana sententia.' *Pric.* *Inhumanæ*] Non humanæ, ac per hoc divinæ cælestisque mensæ, alias 'inhumanus,' crudelis dicitur, et inamabilis. *Beroald.*

Præcordiis penitus nutriendi invidiam] Sic Oxon. et Vicent. malum tamen *penitis*. *Pric.*

Satis scrupulose curioseque] Ab Ox-

on. abest *satis*, ut et *curioseque*, sicut etiam a Fuxensi, et ultima vox a Guelf. pr. quam vocem editores, Wowerinm secuti, uncis incluserunt. Male. *Synonymis enim gaudet Auctor: ut vidimus ad lib. i. p. 13. 'Curiose sedulo.' Sæpe 'nudus et intectus.' Lib. vii. pag. 133. 'cæcam et exoculatam.' Lib. viii. p. 153. 'inermes et immuniti.' Lib. ix. 'incensi et inflammati.' Lib. x. 'sola et sine ullo comite.' Lib. ix. p. 253. 'perspicua evidensque.' Adde Wopkens. Misc. Obs. vol. viii. p. 79. Non exsulat a Pith. Oud. *Scrupulose curioseque percontari non desinunt*] Gloss. 'Πολυπραγμονῶ, sciscito, percontor.' Infra lib. viii. 'Percontatur anxie.' Pric.*

Quisve vel qualis] Desunt Mss. Palatin. Guelf. pr. et Oxon. uncis inclusa a Wowerio, et Pric. *Vel qualis* uncis circumscribere Elmenh. et Scriv. nullo, ut opinor, merito. Intelligit, ex qua gente, familia, quo habitu et forma sit maritus. Forte, *vel cujatis*. Vide ad lib. i. pag. 4. 'Quis sim et cujatis.' Oud.

Ipsius sit maritus] In iisdem et Guelf. sec. est *ejus*. Si Mss. addicerent, mallet cum Pricæo *ipsus*. Cincius apud Gell. lib. xvi. cap. 4. 'Nisi ipse eo die ibi sit.' Anson. præf. in Bissulam: 'Compedes ipse ut gestet faber.' In Dativo *ipso* occurrit lib. x. pag. 217. 'Ne ipso quidem succubuit igni:' ut *istæ, isto*. Vide ad lib. iiii. p. 56. lib. v. p. 109. *Idem. Quisve, vel qualis ipsius sit maritus*] Libentius *ipsus* legerim, expende proxime præcedentia: ac illa, *quisve, vel qualis*, non a Palat. tantum, sed et Ms. Oxon. absunt. Pric.

Ullo pacto] Etiam hæc male absunt a Palatino. Elmenh. Item ab Oxon. Guelf. sec. et Par. ac Scriv. patentes signis circumsignavit. Sed genuina sine dubio sunt. In Regio, Fux. et D'Orvill. est *nullo*, ut adhibuerit duo negativa. Sic lib. vii. pag.

148. in quibusdam: *neque nullo modo*. Lib. ix. pag. 202. 'nec noluit.' Sic in Plinii Mss. O. lib. xi. cap. 37. 'Nec in nullo ante Veneris usum.' Vulgo *ullo*. Septim. de B. Troj. lib. iv. cap. 18. 'neque se neque Æneam nequisse pati:' ubi al. *nequisse*, al. *quivisse*. Vide omnino Heins. ad Virg. Ecl. v. 25. Serv. ad Æn. ii. 247. Græv. ad Cic. lib. ii. in Verr. cap. 24. Drak. ad Liv. lib. xliii. c. 13. me ad Cæs. lib. v. B. G. cap. 4. 'neque nulla omnino navis.' Nisi ubique *luseum* librariorum statuamus. Oud. *Ullo pacto*] Et hæc ab iisdem Codd. absunt: an recte nescio. Infra lib. vi. 'Redire nullo pacto poteris.' Pric.

Pectoris arcanis exigit] Bert. *arcana*. Elmenh. Quod placuit olim Scioppio lib. ii. Susp. Lect. Ep. 10. In Reg. Fux. *exigit arcani*. D'Orv. *arcanis pectoris*. Si *arcana* valeret, *exiit* rectius diceretur. Nam *pectoris arcana* sunt 'secreta pectoris' lib. xi. ut bene advertit Pricæus. Vide de verbo hoc 'exigere' Burm. ad Ovid. Epist. ii. 124. et Comm. tum aliorum, tum meos ad Suet. Aug. cap. 94. Minuc. Fel. cap. 27. 'Dæmones tormentis verborum et orationis incendiis de corporibus exiguntur.' Isid. lib. xii. cap. 4. 'infusa pestis per venas discurrit et animam exigit.' Sic Mss. Vulgo *extinguit*. Oud.

Et commodum] Sic bene Mss. Florentin. D'Orv. et Edd. Elmenh. Scriv. Flor. quomodo jam legendum vidit Stewechius, sed citra necessitatem copulam delens ante *speciosum*. In Palat. Guelf. sec. *comm. et*. Verum, si mox *innumbrante* legas, *commode* abesse potest copula, uti deest reliquis Mss. et Edd. *Idem*.

Genas innumbrantem] Edd. Ald. Junt. ntr. et Colin. *innumbrante*, ut ad *barbitio* referatur: quando certe copula ante *commodum* debet abesse. Sic Claudian. Cons. Pr. et Olyb. vs. 9. 'Ante genas dulces quam flos juvenilis innumbrat.' Sil. Ital. i. 403. 'Tum

frontem Chremes intonsam umbrante capillo Septus.' Flor. N. 15. 'coma cervicem obumbrat.' Verum nil muta contra Mssos. Ipse juvenis bene dicitur 'innumbrare genas lanugine barbæ.' Ovid. Met. ix. 398. 'Pene puer, dubiaque tegens lanugine malas.' Infra pag. 98. 'Adolescens florenti lanugine barbam instruens.' De *umbra* vero barbæ, crinium, &c. egerunt multi. Tum *ac mont.* D'Orv. Fux. a m. Pith. *Idem.* *Commodum lanoso barbitio genas innumbrantem*] Glossæ: 'Ἀρχυένειος, lanuginosus.' Ovid. Metam. i. 'Pene puer, dubiaque tegens lanugine malas.' et xiii. 'Signarat dubias tenera lanugine malas.' Paenivius; 'Nunc primum opacat flore lanugo genas.' *Innumbrantem*, ut apud Euripidem Phœnissis: 'Ἐπεὶ δὲ τέκνων γένος ἑμῶν σκιάζεται, &c. Pric. *Lanostim*] Emendo, *lanoso*: ut junctim legas, *lanoso barbitio*: hoc intellectu, quod erat juvenis prima barbæ lanugine et flore genas vestiens: id enim, *lanosum barbitium* significat. Alibi *barbitium* quoque pro barba decenter usurpat: 'Hircino,' inquit, 'barbitio philosophum mentiebatur.' *Idem.*

Sermonis præcedentis labe] *Proced.* bene edidere Vulcan. Wower. &c. exstatque in Mss. Flor. Oxon. Pith. Pal. D'Orv. sive incrementis, ut lib. xv. pag. 83. 'Immensum procedit in dies opinio.' Lib. x. pag. 220. 'Silentio procedens simulas.' Lib. x. p. 220. 'procedens querela.' Paulo post: 'procedente consuetudine.' Eadem confusio lib. viii. in f. 'processit O tantum.' Tum in Oxon. a m. pr. est *labile*. Pro *auro facto* in al. a. *farcto*. Oud. *Auro facto*] *Goldplate*: sic in Glossario, 'Ἀργυροῦν σκεῦος, argentum factum.' Pric.

Gemmosisque monilibus] Claudianus: 'Luxurient tumido gemmata monilia collo.' *Idem.*

Sorores egregiæ] *Elegriæ* significat pessimas pro creberrima ironia, qua

utitur Appuleius. Vide ad lib. i. pag. 6. et lib. vii. pag. 150. Et sic 'bona Meroë' ibid. Ita lib. ix. pag. 181. 'nec quidquam suspicatus acer ille et egregius maritus.' Namque in primis hanc vocem in ironia adhibet, ut lib. ii. pag. 40. 'Uxor egregia capit audaciam et mente sacrilega,' &c. Lib. ix. p. 292. 'Uxor egregia, diras devotiones in eum inprecata.' Lib. x. p. 228. 'Tunc illa uxor egregia, libidinosæ Furie stimulis efferrata.' Et sic multis aliis locis ex Virg. Æn. vi. 523. Immo de his ipsis sororibus hoc libro pag. 104. 'sed illæ quidem consiliatrices egregiæ tuæ,' &c. Eundem errorem puto commissum ab Arnobii librariis lib. i. pag. 20. 'Transgredimur Opis soboles regias,' &c. immo ironice *egregias*. Pro *redecunt* in Oxon. *redecunt habes*. Oud.

Invidiæ felle] Ovid. lib. ii. Metam. de invidia: 'Pectora felle virent.' *Elmenh.* *Invidiæ felle flagrantes*] 'Ἐν χολῇ πικρίας ὄντα' ut Act. 8. 23. Pric.

En orba, sava et iniqua fortuna] Plinius lib. ii. c. 7. 'Toto mundo et locis omnibus, omnibusque horis omnium vocibus Fortuna sola invocatur, et una nominatur, una accusatur, una agitur rea, una cogitatur, sola laudatur, sola agnoscitur, et cum convitiis colitur, a plerisque vero et cæca est æstiniata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorumque fantrix.' *Elmenh.* Vocem *orba* suspectam habuit Ill. Heinsius, et conjecit, *acerba, rea, torra*; *Rea* etiam Heins. in Not. Ms. ad Juven. x. vs. ult. 'nos te, Nos facimus, Fortuna, Deam, cæloque locamus.' In alia schedula conjecit Heins. *Heu torra et sava, vel scava*, aut, *En dura* ex lib. vi. pag. 128. Ed. Pric. quarum vocum tamen nullam persuadere potuisse videtur summo Grævio. Vide Epist. Syll. tom. iv. p. 214. 215. 220. Nam *rea* nihili hic est, et *acerba, torra*, eadem sunt, quæ *sava* et *iniqua*. Aliquando conje-

surda, ex descriptione Tabulæ Cebetis pag. 15. Ed. Gron. οὐ μόνον τύφλη, ἀλλὰ καὶ μαινομένη καὶ κωφή. Verum recte examinatus ille locus patebit et ipse esse corruptus. Nam ejus naturam declarari subditur pag. 17. Ὅτι ἐπὶ στρογγύλου λίθου ἔστηκεν, &c. Inde non liquet esse κωφήν, 'surdam,' sed κουφήν sive 'levem,' et, ut pergit, οὐκ ἀσφαλῆ, οὐδὲ βέβαιαν. Adde pag. 59. &c. ubi apparebit, non surdam ab eo esse descriptam. Hinc divinati glabra, sive pro *calva* sumas, sive pro *laevi*. Vide ad p. 94. 'eucnrbita glabriorem:' vel *bruta*, ex Pacuvio apud Auctorem ad Herenn. lib. II. cap. 23. 'Fortunam insanam esse et cæcam et brutam perhibent philosophi,' &c. Vide totum locum. At nunc nihil omnino novatum velim. Præcipuum Fortunæ characterem malum *cæcilitatem* omittere non debuit Auctor. Sient bene in simili re lib. VII. pag. 133. ait 'cæcam, et exoculatam esse Fortunam:' et lib. VIII. pag. 169. 'Fortuna sævissima cæcos detorsit oculos.' Eoque sensu recte *orba* capitur a Beroaldo, alisque. Fateor rarius quidem occurrere vocem *orbum* pro *cæco*, sine addito 'lumine,' 'oculis,' vel simili, quo pateat, talem *orbum* sive privatum esse, ut proprie significat, visu. Verum id fecit Auctor ad imitationem Græcorum, qui voce *πηρὸς*, signante 'mutilum,' uti sunt, vel addito *τὴν ὕψιν*, aut simili, vel etiam absolute, ut Manetho lib. V. vs. 255. Εἰ δ' ἔμψω κατίδοι, ταχινὸν καὶ πηρὸν ἔθηκεν. ubi Clar. D'Orvillius meus legit, κατίδοι τ' ἀλαόν. Anthol. lib. I. cap. 31. Ep. 2. *πηρὸς*, ἀπαις, &c. ubi tertio versu malim *τριποθήτου*. Suid. Ὁφθαλμία, πῆρωσις. Gloss. Phil. Πηρὸς, cæcus, orbis. et Gl. Lat. 'Orbus, *πηρὸς*, ὀρφανὸς, τυφλός.' Immo quidam *orbum* proprie *cæcum* innere putat, quasi ὀρφνὸν seu ὀρφνὸν, tenebriosum. Vide Voss. Etym. quo facit Festus, 'Orbam' dicens, 'quæ personam caram, quasi oculos et lumen,

amisit.' Isidorus lib. X. 'Orbus, qui liberos non habet, quasi oculis amissis.' Confer Rigalt. ad Artemid. lib. I. cap. 28. et Comment. ad Auson. Parent. cap. 4. 26. Sic et *vacuus* simpliciter de vultu et facie oculis orbata. Confer Pric. ad lib. VIII. pag. 161. 'Attolle vacuum faciem.' Immo pag. 161. *orbitatem* clare Appuleius pro *cacitate* posuit. Mox minus recte cum Ms. Bert. Sopingius voluit *scava*, et temere ediderunt Elmenhorst. ac Seriver. Vide ad pag. 91. 'Fortuna sævior.' Oud.

PAG. 94 *Marilis advenis ancilla*] Sic apud Virgilium Andromacha: 'qui deinde secutus Ledaëam Hermionem, Lacedæmoniosque Hymenæos, Me famulo, famulamque Heleno transmisit habendam.' *Colr.* Non possum, quin elegantem adseribam Divi Augustini locum Confessio. Lib. IX. c. 9. ubi mater ejus alias matronas admonere solet: 'Ex quo illas tabulas, quæ matrimoniales vocantur, recitari audissent, tanquam instrumenta, quibus ancillæ factæ essent, deputare debere, proinde memores conditionis superbiere adversus dominos non oportere.' *Brant.*

Deditæ] Milesiarum scriptorem, Juris Romani et Latini peritum, fuisse testantur non solum voces, sed et formulæ antiquorum prudentium, quibus ille et multis utitur, et ad rem perquam accommodatæ: quare suspicatus sum eundem et hoc loco inibi fuisse, et scripsisse, *addictæ*, vel, quod propius vero, *dedititiæ*. Servorum manumissorum triplex olim conditio, ut meministi. Nam aut ci- ves Romani fiebant, aut Latini, aut Dedititii. Horum pessimam conditionem fuisse qui nescit, videat Institutiones Ulpiani, Caii, Theophili, et Livium lib. VIII. Andreæ Alciatum lib. I. Parer. cap. 15. Angeli Politiani Miscellanea, et alios. *Steuech.* Quasi vero *deditæ*, seu in possessionem et dominium traditæ, non satis

exprimeret rem. Atqui sæpe 'deditus' pro deditio occurrit. Vide Drakenb. ad Liv. lib. viii. c. 13. § 15. 'Vultis crudeliter consulere in deditos.' Neque ad manumissionem, sed servilem respicitur conditionem, qua quis deditur vel venditione, vel alio modo in alienam servitutem. Oud. *En orba et sava et iniqua Fortuna: hocine tibi complacuit, ut utroque parente prognatæ diversam sortem sustineremus? et nos quidem quæ natu majores, maritis advenis ancillæ dedita, &c.*] Contextus pluscula adscripsimus, ut cum his Senecæ conferantur: 'Hæc' (mors) 'ubi res fortuna male divisit, et æquo jure genitos alium alii donavit, exæquat omnia.' Consolat. ad Marc. cap. 20. Pincianus, et post eum Lipsius, aliis supponunt: nimirum *rebus*. ego nil mutandum contendo. De 'rebus' antea locutus, de 'personis' subjungit: 'donare' ergo ibi est 'addicere:' in hoc Appuleii loco 'dedere.' Loquitur Seneca de servitute, non ex natura re, sed ex jure gentium orta. Cyprianus ad Demetrianum: 'Ipse de servo tuo exigis servitutem, &c. et cum sit vobis eadem sors nascendi, conditio una moriendi, &c. æquali jure, et pari lege vel veniatur in istum mundum, vel de mundo postmodum recedatur, tamen nisi tibi pro arbitrio tuo serviatur,' &c. Adde, quod et *homines* exæquare Mors satis recte dicitur, *res* vero nequaquam. Plinius xix. 4. 'Mors certe æquabit quos pecunia separaverit.' In Trinummo Plantina: 'Nos homunculi, Qui cum salillum animæ extemplo amisimus, Æque' (lege æquo) 'mendicus atque ille opulentissimus Censu censetur ad Acherontem mortuus.' Adverte et ad illa Appuleii 'ntroque parente prognatæ:' annon id ipsum volunt quod Senecæ ea, 'æquo jure genitos?' Oxon. hic non *prognatæ*, sed *progenitæ* legit. Pric. *Maritis advenis ancillæ dedita*] Angus-

tinus Confess. iii. 9. 'Ex quo illas tabulas quæ matrimoniales vocantur, recitari audissent, tanquam instrumenta quibus ancillæ factæ essent,' &c. Scriptor de bono Pudicitia in Cypriani operibus: 'Virginitas quid aliud est quam soluta libertas? maritum non habet Dominum.' Vide i. Petr. 3. 6. Medea apud Euripidem: *Ἄς πρῶτα μὲν δεῖ χρημάτων ὑπερβολῇ Πόσιν πρίσθαι, δεσπότῃν δὲ σώματος λαβεῖν.* Quod inter antiquiores Romanos ne fieret, cōemptione cavebatur. Isidorus iv. 29. Orig. 'Antiquus nuptiarum erat ritus, quod se maritus et uxor invicem emebant, ne videretur ancilla uxor.' *Idem.*

Extorres et lare] Libet hic notare locum Tertulliani, et, si potest, si debet, emendare. De Præscriptione advers. Hæret. 'Plerique nec ecclesias habent, sine matre, sine Deo, orba fide extorres quasi late vagantur:' ubi legerim, *extorres quasi Lare vagantur*. Sed fortassis *late vagantur* etiam de lata fuga intelligendum, de qua Marcianns L. V. D. de interd. et releg. Sed hæc alterius loci. Colv. Sic 'extorres aris et focis' Flor. lib. iii. c. 13. ubi vide. 'Extorres Penatibus' Liv. lib. v. c. 30. vii. 4. Et passim 'agro,' 'domo,' 'oppido,' 'patria,' 'regno.' De loco Tertulliani vide Pric. contra Colv. Oud. *Extorres et Lare et ipsa patria degamus*] Apud Sophoclem illa: *Ὅταν εἰς ἡβὴν ἐξικώμεθ' εὐφρονας, ὠδοῦμεθ' ἔξω, καὶ διεμπολούμεθα.* Afferuntur heic (idque data opera) a Colvio Tertulliani ista: 'Plerique nec Ecclesias habent, sine matre, sine Deo, orba fide, extorres quasi late vagantur:' in quibus censet legendum, *extorres quasi Lare, vagantur*: putatque sapientissimum Scriptorem illum se aliquo beneficio obstrinxisse. Ego infelicitate eum operam posuisse, beneque se habentem locum vulnere deformasse puto. Lucanus: 'Lateque vagatur Ens, et a nullo revocatum est pectore fer-

rum.' Hoc aliis scriptoribus 'passim vagari' dicitur. Virgil. 'Quæ passim tota regione vagantur.' Servius ad Eiusdem Æn. iv. 'Ante inventum a Cerere frumentum, passim homines sine lege vagabantur.' et ad Æneid. viii. illa: 'Armenta videbant.' 'Quæ post mortem Caci passim, &c. vagabantur.' Prudentius: 'Capta passim vagus erat in Urbe.' Infra lib. xi. 'Inter has oblectationes ludicas quæ passim vagabantur,' &c. Glossarium: 'Vage, passim, *σποράδην*.' Tibullus: 'Passimque vagantes Dulce sonant tenni gutture carmen aves.' *Pric.*

Fatu satiante] D'Orvill. *sofiante*. Pal. Guelf. sec. *sautrante*. Ed. Bas. pr. *satiente*. Vitiose. Neque opus est quidquam mutari, ut suspicabatur Colvins. Fætus dicitur satiari mulierem, cum sæpe peperit, et jam liberorum satura est, sive 'visceribus lassis, partuque exhausta,' ut ait Lucan. lib. ii. 340. ubi vide. Sicut et omnia, quæ tædium et ægimonia adferunt, 'satiare' quem dicuntur. Adi Gebhard. ad Tibull. lib. ii. El. 1. 51. 'Agricola adsiduo primum satiat aratro.' *Oud.* *Hæc autem novissima, quam factu satiante postremus partus effudit, &c.*] Appositum e Virgilio locum præripuit Beroaldus: at non Philonis istum in de Abrahamo: *Πρεσβύτερος καὶ πρῶτος ἔστω καὶ λεγέσθω ὁ ἀστέιος, νεώτερος δὲ καὶ ἔσχατος πᾶς ἄφρων.* *Pric.*

Et Deo marito potita] Oxon. et alius Ms. *potita sit*: et poscit quidem imperfecta pendensque oratio. *Idem.*

Quæ nec uti recte tanti bonorum copia norit] Male hæc absunt ab Oxoniensi. Terentius de divitiis, amicis, &c. 'Atque hæc perinde sunt ut illius animus qui ea possidet: Qui uti scit, ei bona: illi, qui non utitur recte, mala.' Infra lib. ix. 'Potens, et dives, et juvenis, et prosapiæ majorum gloria male utens.' Apud Quintilianum ille ix. Declam. 'Non ego æs

alienum luxuria contraxi: nec profusus in vitia, fortuna nostra male usus sum.' Plato: *Οὐκ ὀρθῶς δαπεῖα κατακέχρηται.* Donatus ad ea Phormionis: 'Regem me esse oportuit. Ostendit pauperum affectiones, qui se solos uti divitiis scire aiunt, si eas haberent.' *Idem.*

Vidisti soror, quanta in domo jacent et qualia monilia] 'Quanta et qualia,' ut apud Virgilium: 'Nam qualis quantusque.' Totum hoc *κείμενον* abest ab Oxon. Ms. *Idem.*

Splendicant] *Splenditant* Reg. Fux. Pith. et Guelf. ambo, et Ed. Vic. *splenditant* Pal. Oxon. *splenditent* Edd. Junt. Colin. Sed cetera omnia efferruntur Indicativo modo, et ut a 'mordeo,' 'morsico,' a 'candeo,' 'candico,' de quibus lib. ii. pag. 27. sic a 'splendeo,' 'splendico.' Contra pro *cantitant* lib. vi. pag. 113. in aliis *canticant*. *Oud.*

Quantum præterea passim calcatur aurum] Vide supra notata. *Pric.*

Fortassis tamen] Si tamen hic bene intelligere velimus, sensu erit supplendum: immo licet nunc felicissima vivat, tamen etiam Dea fiet fortassis. Certe ita malum, quam per tandem explicare cum Piccarto, vel cum eodem in eam mutare, Peric. Crit. c. 8. licet sæpe hæc voces inter se commutata sint. Nimis enim friget is sensus. Edidit Scriverius *fortassis an.* de quo videndum. Voce *fortassean* bis utitur Auctor in Apologia, et de Deo Socratis p. 672. atque ita edidit Elmenhorst. in Flor. n. 17. in f. sed sine Mss. aut Edd. auctoritate. Vide etiam ad Gell. lib. vii. c. 3. xi. c. 9. xvii. c. 5. in f. Paræi Lexic. Crit. p. 498. et Elmenh. Indic. *Oud.*

Procedente consuetudine, et affectione roborata, &c.] Seneca in de Tranquillitate, &c. 'Longa conversatio amorem inducit.' Lucretius: 'Consuetudo connnat amorem.' Scriptor de Hierosolymitano excidio, i. 23.

'Usu et consuetudine amoris igneius adolescenti obrepit.' Ovidius: 'Fac tibi consuescat, nil consuetudine majus.' Fulgentius Mythol. 20. 'Amantur quædam speciei venustate, quædam etiam lenocinante consuetudine.' Achilles Tatius lib. 1. Τὸ σύν-ηδες τῆς κοινωνίας εἰς χάριν αἰδεσιμώ-τερον, εἰ γὰρ τὰ ἔργια τῶν θηρίων συνη-θεία τιθασσεύονται, πολὺ μᾶλλον ταύτη καὶ γυνή μαλαχθείη. Oxon. ut in affect. robor. Roborata autem in huiusmodi argumento significanter dixit. Ovidius: 'Amor vires sibi colligit usu; Si bene nutrieris, tempore firmus erit:' et alibi: 'Mora dat vires, teneras mora percoquit uvas: Et validas segetes, quod fuit herba, facit.' Pric.

Gerebat, ferebatque] Ait N. Heinsius ad Ovid. Met. lib. v. vs. 348. Appuleium hic inepte ταυτολογεῖν: quapropter legi voluit *efferebatque*. Verum errare virum doctissimum puto, et captatam esse a Nostro paronomasiam, ipsi frequentem. Statim 'plandeat, gaudebat.' Vide ad p. 92. 'Inferens verba, et inserens membra.' De verbo 'ferre' h. sensu consule notas ad Sueton. Vesp. cap. 23. 'Ingennum se et Lachetem mutato nomine cæperat ferre.' Virg. Æn. xi. 779. 'captivo se ferret in auro.' Schwartz. ad Mamertini Genethl. cap. 7. 'Sic vos fertis, quasi ambo iuniores.' Oud.

Decem spirat] Ammianus lib. xxii. 'Julianus prosperis elatus, ultra homines jam spirabat.' Hoc Sophocli in Ajace, μὴ κατ' ἄνθρωπον φρονεῖν. Sosiphani ἴσ' οὐρανῷ φρονεῖν. Scrip- tori Maceabæicorum ii. 9. 12. φρονεῖν ἰσόθεα. Pric.

Seniorem] Senes contemnuntur passim a juvenculis. Menander: Πικρὸν ἐστὶ θρέμμα γέρων ἐν οἰκίᾳ μένων. Etmeh.

Cucurbita glabriorem] Lucianus Iudicio vocalium: Ἀκούετε τοῦ θῆτα κρούοντος καὶ κεφαλῆς τὰς τρίχας τίλ-

λοντος ἐπὶ τῷ τῆς κολοκύνθης ἐστερῆσ-θαι. ubi allusio ad hoc proverbium manifesta. Colv. Sic Fulgentius de Prisco Sermonem hunc locum laudat. Bert. et Florentini: *calvior*, et q. p. *pusillior* legunt. Etmeh. Ut non negem *glabrum* de calvo diei, dicique posse, et Fulgentium ita citasse, nequaquam tamen ita ab Appuleio relictum censeo: quidquid contra inferant Beroald. Stewechius. Nam primo constat, Fulgentium ex memoria hunc locum citasse, atque hinc graviter errasse. Is enim intelligit 'mollem, levem et inberbem.' Nam invertens quoque omnia Appuleii verba citat: 'dein quovis puero *pusillior*, et *cucurbita glabriorem*. *Pusillios* dicunt molles atque enerves; *glabrum* vero levem et inberbem:' cum Auctor noster *calvum* velit præ sola senectute. Dein Mss. plerique et optimi, Flor. Bert. Pith. Gueff. ambo, Oxon. Reg. Fux. Pal. et Edd. usque ad Colv. præbent *calvior*. Nam prave Colvius tacite *glabriorem* in textum intrusit; quamvis confirmatum a D'Orvilliano. *Glaber* Nostro, aliisque, non est calvus, sed lævis, mollis, delicatus. Vide Indic. Gudium et Burm. ad Phædr. F. 63. ut et N. Heins. ad Valer. Flacc. lib. iii. 234. Accedo itaque Pricæo; et *calvior* præfero. Oud. *Cucurbita glabriorem*] Probabilem lectionem istam facit auctoritas Fulgentii, et Plauti locus Trinummio, ubi in ovium vituperio: 'Tam glabræ quam hæc est manus:' at *glabrum*, ubi de hominibus, sensu diverso ponitur. Glossæ: 'Ἀβρὺς, glaber, delicatus.' Infra heic de Cupidine: 'Corpus glabellum atque inulentum, et quale peperisse Venerem non pœniteret:' laud cunctanter itaque *calvior* præfero, quod et editio vetus Vicentina adstruit, et Oxoniensis Ms. cum Codice Florentino. Pric. *Cucurbita calvior*] Fulgentius Placiades, hunc ex Apuleio locum citans, legit, cu-

curbita glabriorem, et quovis puero pumiliorem, quæ sane lectio nitidior est, ut exponas *glabriorem* pro depilationem, cutisque nitidioris: *glabrum* enim depilatum dicimus, et levem: tales sunt senes, calvi scilicet, et omni capillitio depopulati, instar cucurbitarum, quæ (ut nemo non videt) glabræ sunt, et la-vore polituraque lubricæ. Plautus in Aulularia: 'Tu gallum, si sapis, glabriorem reddes, quam volsus ludius est: *glabreta* Columellæ dicuntur loca denudata arboribus, et herbis viuata. *Glabrescere* est glabrum fieri: idem Columella. 'Herbæ etiam ungulis atterruntur, atque ita glabrescit et fit idonea frumentis area: *'quadrupedum*, ut inquit Plin. 'dorsa pilosa sunt, ventres glabri.' Beroald.

Quovis puero pumiliorem. Cum cuncta domum serris et cat. obdita c.] Mss. omnes, si excipias D'Orvillianum, et manum secundam Guelf. pr. et Edd. primæ cum Junt. pr. et Colin. habent *pusilliolem* Par. *puiliolem*: ac præfert rursus Pricæus. Sic 'homines pusillos' ait Juven. Sat. xv. vs. 70. Hic tamen non displicet Fulgentiana lectio per Beroaldum, quem et vide ad Suetonii Tib. c. 61. Junt. post. Bas. &c. recepta; ut uanum et incurvum vel distortum maritum intelligat, de quo vide Comm. ad Suet. Aug. c. 80. 'pumilos et distortos, ut ludibria naturæ.' Clar. Wasse inter alia adscripsit: 'An puero pueriliorem, vel pumilo pumiliorem?' Acute. In Livii Epitome *binulo*, pro quo *pumilo* conjicit Stewech. stare nequit. Nam eum tum annos habuisse plures patet ex Epit. lv. Adi Comment. Ceterum decepit in seqq. Stewechium vitiosa Ed. Bas. pr. scriptura, *cum cuncta domum obdita*: quamvis cum inserat quoque Ed. Vicent. Sed Mss. et Edd. ceteræ recte exhibent simpliciter, *cunctum domum obditum*. Alioquin et *cuncta domus obdita* legi posset, ut sæpe. Vide Wopkens. in Misc. ad

Septim. de B. Tr. vi. 8. 'Cuncta domus fortunarumque edoctus.' Oud. *Et quovis puero pumiliorem]* Ita et Fulgentius: Vicentini, ac Mss. quos dixi, scripturam ego recipendam arbitror: est ea *pusilliolem*. Pric.

Seris et catenis] Fertis D'Orv. *seris* Pith. *serris* Edd. Vicent. Ber. Bas. pr. Male. Proprie autem seræ et obices, catenæque et pessuli obduntur domui et foribus; non domus et fores obduntur seris pessulisque. Sed et sic Plautus dixit Cas. v. 2. 17. 'Forem obdo.' Oud.

Articulari etiam morbo complicatum] Ante τὸ *etiam* inserit D'Orv. *na*. Guelf. sec. Oxon. Fux. carent τῷ *etiam*. Ill. autem Heinsius ad Ovid. lib. i. Met. 573. vult scribi *conflictatum*. Non persuadet. Solent homines in acerrimo præsertim podagræ dolore fieri membris contortis, et, ut sæpe dicitur, *duplicatis*; quæ vox in *complicatum* a librariis est mutata nonnumquam. Adi Socerum meum ad Val. Max. v. 1. Ext. 1. 'Corpus frigore duplicatum.' Vide et seqq. Virgilius de angue dissecto ait lib. v. 250. 'Nexantem uodos, seque in sua membra plicantem.' Hinc tales evadunt *curvi*, ut subdit. *Per hæc* Guelf. pr. a m. sec. *Idem*. *Articulari morbo complicatum]* Glossæ: 'Ἀρθρικὸς, articularius.' Cassiodorus x. 29. 'Limosæ podagræ inundatione complutus: pro quo substituunt Viri docti *completus*: in margine varians lectio *complectus* additur: unde facili correctione *complicatus* (ut in Appuleio) scribo. Pric.

Rarissime Vencrem meam recolentem] Ægroti inepti sunt ad Veneris sacra celebranda. Achilles Tatius de Clitoph. et Leucip. amorib. lib. vi. pag. 134. Νόσος γὰρ μοι ἐξάλφνης ἐπέπεσεν. ὁλοθα δ' ὅτι ὑγείας χάρις οὐδὲν ἔστιν Ἀφροδίτῃ. Elmenh. In Oxon. etiam Fux. Pal. et Guelf. pr. est *rarissime*. Et vere, ut puto, ut contra sæpissime 'adsiduo.' Certe notandum. Sic

'proximo' lib. i. p. 3. ubi vide: 'matutino' p. 99. lib. vii. p. 148. lib. ix. 179. 199. 'dubio' lib. ix. pag. 178. 'insperato' lib. ix. p. 204. 'repentino' Flor. N. 16. et de Mundo pag. 727. ut illic est legendum. 'Meritissimo' in Flor. N. 17. sive lib. iii. in f. ubi vide Colvium. Alibi 'arcano,' 'æterno,' 'longissimo,' et similia. Vide quæ laudavi ad Cæs. lib. ii. B. G. cap. 4. 33. i. Bell. Civ. cap. 19. Voss. de Anal. lib. iv. p. 218. 'Recolere autem meam Venerem non est arare fundum meum,' ut interpretatur Floridus. Numquam enim Venus ponitur pro illa corporis parte, sed peragere et frequentare coitum meum. Sive mecum. Vide ad l. vii. p. 143. 'Ob Venerem pasti satianter.' Lib. iii. p. 56. ix. p. 193. 'Miscebatur in Venerem.' Ac passim apud alios. Virg. G. ii. 329. 'Venerem repetunt armenta.' Plin. lib. x. 33. 'Venerem pati feminarum vice.' Solin. p. 17. 'Venerem sustinere.' Tib. i. 9. 76. 'Venerem jungere.' Oud. Ac, per hoc, rarissime Venerem meam recolentem] 'Amoris languidi desidia volentes meos amplexus discruciantem:' ut infra lib. ix. loquitur. Juvenalis de senibus agens: 'Coitus jam longa oblivia, vel si Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus, Et, quamvis tota palpetur nocte, jacebit.' Pric.

Duratos in lapidem digitos] Persius Sat. v. 'cum lapidosa chiragra Fregerit articulos:' ubi vide Casanbonum. Elmenh. *Detortos et duratos in lapidem digitos ejus perfricans*] Seneca Epist. xcv. 'Decolor vultus, &c. et retorti digiti articulis obrigescentibus:' id est, (ut hic Appuleius noster) 'in lapidem duratis.' Cassiodorus ubi supra: 'Petit' (arthritidis) 'concavas lacunas, ubi palustri statione pigrescens, saxa perficit de liquore: et quæ ad decorem inflexionis Natura laxaverat, in turpissimum rigorem soliditate peregrina constringit.' Phi-

lostratus de Polemone Sophista: Ἀθιάντων αὐτῷ τῶν ἄρθρων, παρεκελεύετο ἰατροῖς ὀρύττειν καὶ τέμνειν τὰς Πολέμωνος λειθομακας. Pric. *Duratos in lapidem*] Lib. ii. 'Et lapides quos offenderam, de homine duratos.' Idem.

Fomentis olidis] Teste enim Horatio lib. i. Epist. ii. 51. 'juvat illum sic domus et res, Ut lippum pictæ tabula, fomenta podagrum.' Sic enim lego auctoritate Ms. fragmenti vetustissimi, quod vidi; ut bene conjecit Cel. Benteius, quem vide. *Podager* est podagricus. Vulgo *podagram*. Oud. *Fomentis, &c.*] Scholiastes Vetus Horatii ad Epist. lib. i. 'Fomenta podagram juvant,' (sc. *levrant*): 'non sanant.' Seneca, cur hominis viris, &c. 'Cujus pedes inter fomenta subinde mutata tepuerunt.' Pric.

Pannis s. e. f. cataplasmatibus] Imitatus hunc locum Sidonius Epistolarum lib. iii. 'Taceo chiragricas manus unctis cataplasmatum pannis, tamquam cæstibus, involutas.' Colt. Flor. et Rom. *cataplasmatibus*. Elmenh. Accedunt Reg. Pith. Guelferbytani, Palat. Oxon. Par. D'Orville. Edd. Vi-cent. Ber. Colin. Bas. pr. mutaruntque prius, ut videtur, Juntæ. Nec temere rursus quid mutes: nisi constaret, omnes Mssos ibus præbere. Nam alioquin omnia illa tertiæ declinationis pluralia *ata* in tertio sextove casu declinarunt, ut nomina secundæ conjugationis, ut 'aromatibus' lib. iii. pag. 54. ubi vide Ber. lib. xi. p. 250. Flor. N. 19. quod et ex Mss. omnibus restitnendum Martiano Capellæ pag. 37. coll. cum p. 46. Male primo loco vulgo *aromatibus* editur. 'Toreumatis' Flor. N. 7. 'Emblematis' Cicer. iv. Verr. 17. 'Hypomnematis' lib. xvi. ad Fam. Ep. 21. Vide Mannt. 'Peripetasmatis' lib. iv. in Verr. c. 12. Immo hoc ipsum 'cataplasmatibus' apud Catonem occurrit, et in Mss. Celsi p. 409. aliaque, de quibus vide Voss. lib. ii. Anal. cap. 15. Gro-

nov. ad Gell. lib. i. c. 2. Immo et ut scē. declin. formarunt in Genit. plurali non minus ac 'vectigaliorum,' de quibus vide ad Suet. Tib. cap. 49. *Poëmatorum* optimi Codd. Voss. 2. et Franek. apud Vitruv. lib. v. in præf. Idem ut et Cotton. lib. x. cap. 1. 'Erisma^{rum} fulturis.' Ac vere. Nam idem etiam in vulgatis lib. ix. c. 7. ait, 'analemmatorum descriptiones,' et 'parapegmatorum disciplinas.' Huc facit Servius ad Virg. G. III. 298. 'turpesque podagras aieus respicit curam; quæ sine pannis et medicaminibus sordidis non fit.' Sil. i. 975. 'corpora fæda podagra.' Oud. *Et μιννις sordidis, et fatidis cataplasmatibus*] Virgilius III. Georg. 'Turpesque podagras:' ubi Servius: 'Respexit ad curam, quæ sine pannis et medicaminibus sordidis non fit.' Apud Stobæum Epictetus: quī quia non adest Græcus, pro tempore Latine loquetur: 'Corpus, omnium sordidissimum molestissimumque, curamus ac diligimus: quod si quinque tantum diebus vicini corpus curandum esset, molestiam ferre eam non possemus: quam grave esset, mane cum surrexeris, alienos dentes fricare, et illas corporis partes purgare, quæ ad naturæ necessitates fabricatæ sunt!' In Eundem III. 16. Arrianus: Σοῦ τίς ἀνάσχοιτο τῶν γράων ἐρῶντος, καὶ τῶν γερόντων, καὶ ἐκείνας ἀπομύττοντος, καὶ πλύνοντος; Oxon. cum Fuxensi Ms. et Vicentiæ edito, cataplasmatibus. Pric.

Manus, &c. adurens] Atterens. Plinius lib. xxviii. 'Femina equitatu atteri adurique notum est.' Idem.

Medicæ l. p.] D'Orvill. *medica et l.* Edd. Ber. Junt. pr. Bas. *modice*, vitiose. *Medici* etiam Guelferb. sec. Ed. Junt. post. sed interpolate. Nam et mulieres quædam erant medicæ. Nec enim necessitatem ullam video, cur *medica* semper obstetricem deberet notare in Inscript. ut censent Cangius, Bartholinius, Fabrett. Inscr.

p. 540. Gorius t. i. Insc. Etrusc. pag. 401. Adde illis, quas protulerunt, Muratorianam pag. 958. 6. Alioquin eleganter posset legi, *medicam personam*, sive p. medentis. Vide ad lib. i. p. 16. 'habitu mendico:' et alibi. Passim 'ars medica.' Vide Burm. ad Phædr. F. 14. Oud. *Nec uxoris officiosam faciem, sed medicæ laboriosam personam sustinens*] Vana querela: cum, ut semper alias, ita maxime decumbenti marito sedulitatem ac assiduitatem suam uxor approbare debeat. Clemens στρωμ. β. Αἱ σωματικαὶ νόσοι μάλιστα τὸν γάμον ἀναγκαῖον δεικνύουσι. ἡ γὰρ τῆς γυναῖκος κηδεμνία, καὶ τῆς παραμονῆς ἡ ἐκτένεια, τὰς ἐκ τῶν ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων ἔοικεν ὑπερτίθεσθαι προσκαρτερήσεις, ὅσῃ τῇ συμπαθείᾳ διαφέρειν καὶ προσδρέειν μάλιστα πάντων προαιρεῖται. Demosthenes in Neæram: Πλείστου ἀξία ἐστὶ γυνὴ ἐν ταῖς νόσοις παρούσα ἀνθρώπων κάμνοντι. Hieronymus de Paula filia Enstochio: 'Assidere lectulo, flabelum tenere, sustentare caput, pulvillum supponere, fricare pedes, manu stomachum confovere, mollia strata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omnium ancillarum prævenire officia.' De Domitii Tulli uxore viii. 19. Plinius: 'Parum decore secuta matrimonium videbatur divitis senis, ita perdit morbo, ut esse tædio posset uxori quam juvenis sanusque duxisset. Quippe omnibus membris extortus et fractus, tantas opes solis oculis obibat: ac ne in lectulo quidem nisi ab aliis movebatur, &c. Vivebat tamen, et vivere volebat, sustentante maxime uxore, quæ culpam inchoati matrimonii in gloriam perseverantia verterat.' *Non uxoris faciem, sed medicæ personam sustinens*, valet, *Non tantum u. f. sed et, &c.* similia Artemidori illa: Τὰ γυναικὸς, καὶ τὰ θυγατρὸς ἔργα παρέχουσα. Pric.

Collapsam indigne] Frustra hæc defendere conantur viri docti. 'Col-

lapsa indigne Fortuna' est miserrima et ærumnabilis, ut lib. xi. pag. 239. 'Tu fortunam collapsam affirma.' Hæc vero beata erat, ut additur; quare omnino legendum existimo, *collapsam* vel *collatam indignæ*, sive quæ obtigit inmeritis, partim cum Lipsio et Meursio, Crit. Arnob. iii. 8. partim cum Pricæo, Modioque, ut et Grævio, Heinsioque in Epist. Syll. t. iv. p. 214. et ad Ovid. lib. i. ex P. 2. 11. ex lib. vii. p. 133. 'Fortunam, quæ semper suas opes ad malos et indignos conferat.' In Palat. Gneff. sec. est *complassam*. Variant aliquoties *collatus* et *collapsus*. Vide ad Luc. lib. ii. 58. Minus bene Vulc. Ed. *collectam*. Oud. *Tam beatam fortunam collapsam indignæ* Scribendum *indignæ*. Infra lib. vii. 'Exoculatam esse Fortunam, quæ semper suas opes ad malos et indignos conferat.' ad quem locum notata vide, præcipue ex Herodiano et D. Halicarnassensi. *Pric.*

PAG. 95 *In vita projecit*] B. M. *invita*. Putean. Certissima est hæc lectio Mss. et Edd. Vett. quæ prave in Ed. Colv. et aliorum est separata in duas voces, quas, nescio quo sensu, Sopingius conatus est defendere, scribens, 'ἐν βίῳ'. Sic enim amant loqui.' Bene unam esse vocem monuit Gruterus in Suspici. Malevolentiam sororis exaggerant illæ per singulas voces. Sane efficacissime. Oud.

Præsentia nostra gravata] Legendum esse cum Pricæo, J. F. Gronovio ad Senec. Thyest. 108. 'jam tuum mæstæ pedem Terræ gravantur,' item Burmanno ad Suetonii Calig. c. 38. censo: *præsentiam nostram*: uti et iidem Mss. Flor. in Apol. legunt p. 304. Ed. Pr. 'falsas vituperationes gravari.' Adi ad Sueton. Tih. c. 50. 'matrem Liviam gravata:' ad Front. lib. iii. cap. 6. § 2. 'gravari belli incommoda.' Solin. cap. 27. 'carnes justo amplius devoratas cum gravantur.' Sic enim leg. ut inferius eodem capite p. 39. 'nec cognitionem gra-

vetur:' ubi vide Salm. Et sic tres Leidd. *Idem*. *Præsentia nostra gravata*] Sic editi omnes: sic Cod. Oxon. Repono, *præsentiam nostram gravata*. Ita, 'gravari aspectum alicujus' apud Tacitum Annal. iii. Servius ad Æn. x. 'Gravaris, negas, graviter fers: et hæc elocutione non nisi per accusativum utimur: ut, gravor adventum tuum, gravor præsentiam tuam.' Sic, 'falsam vituperationem gravari' Noster, ut olim ad Apologiam restitimus. *Pric.*

Nec sum mulier, nec o. spiro] Ubi vis in hac execratione malum sub-junctivum, adeoque hic legere *sim* et *spirem*, ut edidit Scriverius: nisi quis præsens Indicativi velit positum pro Futuro: uti et Belgice tali in re loquimur: *Ik ben geen vrouw*. Adi Clof. et Heins. ad Ovid. Metam. lib. iii. vs. 271. 'Nec sim Saturnia, si non Ab Jove mersa suo Stygias penetravit ad undas.' Dansq. et Drak. ad Sil. lib. ix. 111. 'Non sim equidem Sulmone satus, &c. fatearque nepotem Pergameo indignum Solimo, si evadere detur.' Alia ratio est in Petronio cap. 81. 'Nam aut vir ego non sum, aut noxio sanguine parentabo injuriæ meæ.' In Gneff. pr. *nec omnia spero*. Oud.

Pessum de tantis opibus dejecero] *P. dein t. Pith.* Vox *opibus* exsulat a Gneff. sec. et Palat. In Par. exaratur, *pessunde de tantis o. dejecto*. An *dejecto* est frequentativum? An voluit librarius, *pessundem t. o. dejectam*? Sed vulgata bene se habet, ut p. 92. 'de tanto suggestu pessum dejiciat.' *Idem*. *Nec sum mulier, nec omnino spiro, nisi eam pessum, &c. dejecero*] Apud Ovid. Metam. vii. 'Nec sim Saturnia, si non Ab Jove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.' In Menæchmo Plantina: 'Non hercle is sum qui sum, nisi hanc injuriam Meque ultus pulchre fuero.' Alius apud Petronium: 'Ant ego vir liberque non sum, aut noxio sanguine

parentabo injuriæ meæ.' *Pric.*

Inacuit n. cont.] Pith. matuit. Non improbavit hanc conjecturam *Pricæus*, quæ mihi ineptissima videtur. Non potest dubitare, an sorori innotuerit contumelia, quam una erat passa, sed an eam satis graviter ferret, et ista in ejus pectore amaritudinem creaverit, et bilem commoverit. Vide J. F. Gronov. lib. 11. cap. 21. et viros doctos ad Quinctil. Decl. VIII. cap. 1. Sic hoc libro pag. 108. dixit 'acidus' et 'amaras nuptias,' quas explicat Barthius lib. XXI. Advers. cap. 7. *Oud.*

Consilium validum] Pessimè *Pricæus* e Plauto hic mavult *calidum*. At calida consilia non bona sunt, nec inde optatum acciperent fructum. *Validum* hic unice verum est. Adi ad lib. 1. pag. 19. ubi recte 'calido consilio.' Statim in Palat. et Guelf. utroque elegantior verborum est ordo, *requiramus ambæ*. Idem. *Ac, si tibi etiam, &c. inacuit nostra contumelia, consilium validum ambæ requiramus]* Post verba, *Ac, si tibi etiam*, subintellige, *ut mihi*. Virgilius VIII. 'Quos illi bello profugos egere superbo:' ubi Servius: 'Sicut et vos: et movet conciliationem sententia ex fortunæ similitudine.' 'Inacuit' ab 'inacesco' sume: est autem qui (nec male) *innotuit* conjectavit. *Pric.* *Consilium validum ambæ requiramus]* 'Secede mecum te rogo, et rerum statum Dubium ac minacem juncta consilia explicant.' Pro *validum* (quod tamen et Ms. Oxon. et veteres editiones agnoscunt) malebam *calidum* scribi. In Epidico Plantina: 'Reperiamus aliquid calidi conducibilis consilii:' quibus vide quam hec similia: 'Consilium calidum requiramus:' confer quæ et supra ad pag. 19. adnotata. Terentius 'celere consilium dixit. P. Syrus: 'Iratus etiam facinus consilium putat.' *Idem.*

Quod ipsæ ridinus, quæ ridisse pœnituit] Ovid. lib. 11. Metam. 'Sed

videt ingratos, intabescitque videndo Successus hominum.' *Elmenh.*

Nec enim beati sunt quorum diritius nemo norit] Seneca Epist. xciv. 'Iritamentum est omnium in quæ insanimus admirator et conscius.' Idem de Natura loquens cap. 32. de beata vita: 'Curiosum nobis ingenium dedit, et artis sibi ac pulchritudinis suæ conscia spectatores nos tantis rerum speculis genuit, perditura fructum sui, si tam magna, tam clara, &c. solitudini ostenderit.' *Pric.*

Sciet, se non anc. sed sorores habere m.] Quidam, *Sciet, sorores*. Colvius. Quinam sint illi, haud scio. At Scriverius edidit, ut conjecit quoque Piccart. cap. 8. Per. Crit. *Sciat*. Bene, si ita esset in Mss. Nunc nihil muto: præsertim cum *sciet* efficacius videatur, ac minacius præcerto malo, quod ei obventurum sit. In præsentī Liv. lib. 1. 12. 'Jam sciunt longe aliud esse virgines rapere:' quo loco *sciant* leg. hic conjecerat Burm. *Oud.* *Sciet se non ancillas, sed sorores majores habere]* Lib. VI. 'Tandem ancilla nequissima Domina habere te scire cœpisti?' Plinius Panægyrico: 'Discat igitur Ægyptus credatque experimento, non alimenta se nobis, sed tributa præstare: sciat se esse populo Romano necessariam, et tamen serviat.' *Pric.*

L. p. nostros, sed p. sobrios] E Fulviano conjici posset legendum *scilicet*, ut sæpe in Appuleio: nisi mallet *sed* explicare pro 'sed et,' immo vero. Quo sensu sæpe 'quidem' in præcedentibus intruserunt librarii: ut Vulcan. de Phil. Mor. pag. 616. 'Nec plane, &c. Sed medie morati.' Consule Cort. ad Sallust. B. Catil. cap. 52. 'Res aspera est; sed vos non timetis eam.' *Oud.* *Lares pauperes nostros, sed plane sobrios]* In Pœnulo Plautina: 'Quanquam sumus pauperuli, Est domi quod edimus, ne nos tam contemptim protearas.' Hieronymus: 'Etsi pauper

sum, tamen frontem meam tueor, et fidem novi.' *Pric.*

Proinde ut merebantur] *Proinde* certe exaratur in Bert. Palat. Guelf. pr. Oxon. D'Orv. hic et p. 106. 'proinde ut merebatur : ' ubi sic quoque edidit Scriver. hic cum ceteris *perinde* retinens. Sed in Flor. N. 18. 'Proinde habetote, ut si in curia audiat.' De Deo Socratis init. 'Proinde ut dignitas postulabat.' p. 674. 'proinde ut est tributa potestas.' p. 681. 'proinde ut nos : ' ubi in Edd. aliquot etiam *perinde*. p. 698. 'proinde ut res est.' Et illic variant. Immo in Apol. p. 76. Ed. Cas. 'perinde ut loculi suppetebant.' Sic edidit quoque Elmenh. At Varro quoque l. XVIII. de Ling. Lat. 'proinde ut nihil intersit, utemur indiscriminatum : ' apud Non. v. 'Indiscriminatum' pag. 127. Ed. Merc. De v. Pop. R. lib. 1. 'proinde ut non reges nostri soliti sint habere.' In Ταφή Μενίππου 'proinde ut in arato porcas reddit : ' ut optime habet quoque Ms. in Non. v. 'Porcas,' p. 152. Plant. in Amphitr. apud Non. v. 'Autumare' p. 237. 'proinde ut factum esse autumo.' Et passim. Vide Iud. Paræi, et Gellium. Sic et 'proinde ac.' Vide ad Liv. lib. II. cap. 58. ad Cæs. lib. III. B. Civ. cap. 1. Sed lib. II. pag. 28. 'perinde ac si,' &c. Sæpe etiam *proinde* legitur in Mss. ubi certo *perinde* sensus flagitat. Adi Drak. ad Liv. lib. XXVII. cap. 8. Ceterum in Par. Reg. Fux. Oxon. Guelf. utroque est *merebant*. Oud. *Et perinde ut merebantur ora lacerantes]* Infra heic : 'Et perinde ut merebantur, laceratis visceribus,' &c. *Pric.*

Deserentes] Junt. pr. habet *deterrentes*. Vulcan. Ed. sec. sive 1600. jam receperat Colvianum *deserentes*, et post Elmenh. ceteri. Vide ad p. 101. Sed admodum dubito, an *deterrentes*, quod cum Edd. Vicent. Junt. post. et aliis servant Mss. O.

vel per unicum r, mutari mereatur. Voce *raptim*, illa cita parentum desertio satis exprimitur. Videntur jungenda *red. dolore deterrentes*, pro valde et vehementer terrentes ; ut *de* in compositis passim auget verbi vim. In multis Livii Mstis lib. VII. cap. 31. 'Consuli deterrito animi.' Vulgo, *territo*. Oud.

Dolum scelestum, imo vero parricidium struentes contra sororem] Isidorus v. 26. 'Parricidii actio non solum in eum dabatur, qui potentem, &c. interemisset, sed et in eum qui fratrem occiderat.' Jam 'fratris sororisque' eadem necessitudo est. *Pric.*

PAG. 96 *Magnis conatibus, &c.]* Lib. VI. 'Nec magno conatu res indiget.' *Idem.*

Neque omnino sermonem conferas] Videtur Pricæus voluisse, *conseras*, uti p. 98. in Bert. est 'sermone conserentes.' At aliud potest esse 'conserere sermonem,' aliud 'conferre.' Prius dicitur, cum idem solus, vel plures loquuntur, et sermonem ex sermone serunt, non respondente alio. At 'conferre sermonem' dicitur de colloquio, quod hic Psychæ vetat Cupido, ne rogantibus illis quidquam respondeat. Vide p. 91. ubi rursus male quidam *conserat*. Uti hic, sic l. VIII. p. 158. 'Neve sermonem conferas : ' ubi rursus pravo iudicio Pricæus cum Scriverio mavult *conseras*. Cic. l. II. de Inv. c. 4. 'Cum hoc in via sermonem contulit.' Lib. II. de Off. cap. 11. 'Quibuscum familiares possis conferre sermones.' Sic 'natus conferre loquaces' Tib. 1. 2. 21. Oud. *Neque omnino sermonem conseras]* Vide ad ipsum libri I. initium notata. *Pric.*

Infantis uterus] Vulgo, *infantulus*. Male. Elmenh. Non id adeo malum adjective sumtum, si idonei Mss. addicerent. Consule Heins. Advers. p. 76. et ad Ovid. Epist. IX. 86. 'Infantem cunis involuisse manum.' Et Gronov. ex Oxon. enotavit *infantil-*

lus; sed Pricæus infantilis, sic quoque e Glossis legens, quomodo Ms. Reg. Virg. Æn. II. 683. 'molles-comas exponit infantiles.' Et sane Flor. Pith. Guelf. pr. item D'Orv. a m. pr. exhibent, uti et edidere Scriv. ac Florid. Justin. lib. XVII. in f. 'Infantilibus blandimentis.' Actalia derivata in *ilis* amat Auctor. In Regio, Fux. est *infantibus uter*. Oud.

Familiam nostram propagabimus] *Familiam* stirpem intellige. Glossarium: 'Familia, οἰκετεία, γένος.' et bene hic *propagabimus*. Glossæ: 'Γένους ἐπίδοσις, propagatio.' *Idem*. *Infantulus uterus*] Lege cum Cod. Oxon. *infantilis*. Onomast. vet. 'Infantile, νηπια-χῶδες.' Pric.

Futuri pignoris gloria gestiebat] Pacatus in Panægyrico: 'Fugitiva successuum repentinorum voluptas, ut occupat, sic relinquit: felicitas longior est exspectare securum:' scribe mecum, *exspectare securum*. Plinius in Epistolis: 'Rerum quas assequi cupis, præsumptio ipsa jucunda est.' *Idem*.

Crescentes dies, et menses exeuntes anxia numerat] Nimirum 'Incusata spes ægra moras, longique videntur stare dies, segnemque rotam non volvere Phœbe.' Themistius Orat. XII. Γεγηθυῖα πρὸς τὴν ἐλπίδα, πλέον πρὸς τὴν μέλλησιν ἀνιῶ. *Idem*.

Sarcinæ nescia rudimenta] Pith. *sarcitiæ*. Oxon. Fux. Guelf. pr. *semel nescie rudimento*. Rectum illud *nescie* sive *nescia*, quod præbent etiam D'Orv. Guelf. sec. et Palat. in quibus et duobus *rudimento*. De 'nescio' et 'inscio' pro ignoto vide Pric. et ad pag. 105. item ad lib. VIII. p. 161. 'dolore nescio:' nec non Comm. ad Gell. lib. IX. cap. 12. Arnob. lib. I. pag. 25. 'Incomperta vobis et nescia.' Lib. IV. pag. 132. 'Cum esset vobis nescium.' Oud. *Sarcinæ nescia rudimenta*] Id est, quæ nesciuntur. Vide IX. 12. A. Gellium: apud quem etiam Plauti versiculum inter voces

nescitur et ignarus reponere: nimirum paulo altius quam in excensis occurrat. Pric.

De brevi punctula] Τῇ κέντρῳ Sotadæ, et *noctipuga* Festo, si vere emendavit Salmas. ad Solin. pag. 50. In Mss. ibi *noctitugam, noctinugam*. Vulgo, *noctilucam*. Sed hic non instrumentum, verum actionem Cupidinis significat, ut lib. VI. pag. 123. 'Psyche innoxio punctulo suæ sagittæ suscitatur.' Pro *punctulis* in Mss. optimis Solini pag. 26. *punctillis*. Oud.

Pestes illæ, teterrimæque furie] B. M. *deterrimæque F. Putean*. Item Fux. Palat. *pestes illæ teterrimæ F.* In Cod. Zabar. quoque *deterrimæque*, probante Ferrario lib. I. Elect. c. 19. At nihil ego hic mutari velim contra reliquos codices: præsertim cum dicat, eas 'anhelare viperæ virus.' Nam proprie venenum dicitur 'tetrum.' Consule Gebhard. ac Bronkh. ad Propert. lib. II. El. XIII. 70. Alibi Auctor 'teterrimum os,' 'teterrimam faciem,' 'teterrimum amorem,' &c. ait. Ac passim de pessimis hominibus occurrat. Adi Cl. Græv. ad Cicer. III. in Verr. cap. 34. Drakenb. ad Liv. lib. IV. cap. 3. 'decemviri teterrimos mortalium:' ubi eadem confusio; uti et infra lib. IX. p. 201. 'teterrimæ formidinis:' nec non de Philos. Mor. pag. 597. 'ingenium teterrimum pessimumque:' pag. 611. 'Amor teterrimus.' Oud.

Anhelantes vipereum virus] Auctor ad Herennium: 'Spumans ex ore scelus, anhelans ex infirmo pectore crudelitas.' Vide ad Act. IX. I. notata. Pric.

Momentarius maritus] Quem Fulgentius, hanc fabulam enarrans, 'mansionarium' vocat. *Idem*.

Aciem direxit] Lib. III. 'dirigitur præliaris acies.' *Elmenh.*

Classicum personavit] Ed. Vicent. *personavit*. Metuit scilicet editor, ut sonavit bene Latinum esset. Sed adi G. J. Voss. de Analog. I. III. pag. 85.

N. Heins. ad Ovidii Ibid. vs. 128. Bentlei. ad Horat. lib. 1. S. 8. 44. Hoc ipsum apud Prudent. Præf. *περὶ στεφανῶν* vs. 34. 'juvabit ore personasse Christum.' Oud. *Castra commovit, et aciem direxit, et classicum personavit*] *ῥοτερολογία*. Sonat tuba enim antequam castra commoveantur, et acies dirigatur. Pollux 1. 10. § 19. *ῥοτεσημῆσαντο οἱ σαλπικταὶ τὸ εἰς ἔφοδον*. Vide et 1 Cor. xiv. 8. *Pric.*

Tui nostrique miserere] Apud Virgilium: 'Natique patrisque Alma precor miserere.' *Idem.*

Religiosaque continentia] 'Ut te contineas a prodendis arcanis,' explicat Beroaldus. 'Silentio' interpretatur Floridus. Sed vereor, ut Latinn sit *continentia* pro taciturnitate. Prius malim. Conceditur quidem loqui; sed vetatur mariti faciem et habitum aperire. Alioquin rectius *continentiam* dixisset, ut est 'obtentia,' 'reticentia.' Nunc proprie loquitur, ut intus contineat, nec ore elabi patiatur tacenda. A Cod. D'Orvill. abest copula. Oud.

Post internecinum odium] Male Edd. Junt. et Ald. retinere prius, quod in Edd. primis expressum jam correxerat Beroaldus. Dein *internocuum* est in Par. *internocinum* in Guelf. pr. D'Orv. *internecuum* in Pal. Guelf. sec. *internecivum* in Flor. Pith. Fux. et Edd. multis, etiam Elm. et Scriv. *internocivum* Edd. pp. cum Junt. utraque. Male. Per v, an per n vox hæc debeat scribi, nondum constat. Variatur semper. Vide ad Cæsar. et Drak. ad Liv. lib. ix. cap. 15. 'perinde ac si internecivo bello certasset.' *Idem.* *Quas tibi, &c. sorores appellare non licet, &c.*] *Τὰς οὐκέτι ἀγίας κληθῆναι ἀδελφάς σου*. Vide ad Luc. xv. 21. dicta. *Pric.* *Post internecina odia*] Sic 'internecina odia' libro vi. Justinus. *Idem.*

PAG. 97 *More Sirenum*] Præpositionem addunt [vid. VV. LL.] etiam

Oxon. Pith. Fux. Guelf. uterque, Palat. D'Orv. Edd. Vicent. Juntinae, Aldi, et Margo Ed. Bas. pr. Ac satis defendi potest, per frequentem huius præpositionis quasi pleonasmum, et Græcum loquendi modum. Sic plane Ælian. lib. iii. Anim. cap. 18. *ἐν νόμῳ τῶν ἰχθύων*, more piscium.] Lib. x. pag. 214. 'More majorum iudicio reddito:' in Ms. *in more*. Sed ibi nihil mutandum est. Hic vero cum Elmenh. Scriv. et Pricæo præfero *in morem*: quia Auctor solet præpositionem in Ablativo jungere, quando significare debet rei causam vel instrumentum, sed Accusativo, cum indicat modum, similitudinem, vel quantitatem. Adi omnino notarum Indicem. Liv. lib. xxxviii. 17. 'Quantientium scuta in patrium quemdam morem.' Horat. lib. 1. O. 36. iv. 1. 'In morem Salium.' Virg. G. 1. 245. 'in morem fluminis.' Æn. viii. 18. 'in morem stagni.' Sil. Ital. l. xiv. vs. 631. 'In morem pecudum effudere cubilibus atris Inlaudatam animam.' Passim in Mss. Appuleianis omissa est littera m, sive ejus nota -. D'Orv. habet *in monte*. Ed. Bas. pr. *amore*. Oud. *Cum more Sirenum*] Oxon. *In more Sirenum*: lege, *in morem* S. Pric.

Singultu lacrymoso] Ovidius Eleg. ad Liviam: 'Singultu medios impediēte sonos.' Idem Remed. ii. 'Ruptaque singultu verba loquentis erant.' Horatius: 'Singultim paucæ locutus.' Scholiastes: 'Cum intervallo: interruptis verbis.' *Idem.*

Sermonem incertans] Pal. *sermone*. Edd. Junt. quoque et Colin. *insertans*. Perperam. D'Orv. *sermonem incerta*; quod facile noto Græcismo propagari posset. Sed verbum *incertare* adhibitum etiam est a Pacuvio et Plauto et Nostro ipso lib. xi. pag. 250. 'cursus spatio prospectum sui nobis incertat.' Lib. viii. pag. 162. 'Balbutiens incerto sermone.' Frustra igitur coniecit Burm. in margine

libri, *inceptans*. Oud. *Sermonem incertaus*] In Senecæ Apocol. 'Quid nunc profatu vocis incerto sonas?' Supra lib. i. 'Incerta verborum salebra balbutire.' *Pric*.

Parciloquii mei] Mss. Reg. Fux. Pith. Guelf. ambo, Pal. Oxon. Par. D'Orv. cum Edd. Vicent. Junt. pr. Ald. et marg. Bas. pr. præbent, *parciloquio meo*. Quasi legissent illi *pependisti*, ut 'documenta' illa præcipue consistant in prægnatione Psyches, ac promissis futuræ divinæ sobolis p. præc. Sed nil tenere muto: cum vulgaris lectio sit clarissima, et orationis nexui ac seriei adprime conveniens. *Documento* etiam in Oxon. Oud. *Jamdudum fidei atque parciloquii mei perpendisti documenta*] Apud Livium lib. xxxii. 'Vult sibi quisque credi: et habita fides ipsam plerumque obligat fidem.' Oxon. et Vicent. editus, *parciloquio meo*. *Pric*.

Sacrosanctæ imaginis tuæ] 'Sacrum' (inquit Jun. Philarg. ad Georg. ii.) 'dici volunt, quod sit cum religione: sanctum, quod cum amore:' ergo 'sacrosancta imago' heic, quam et amore et reverentia prosequor. *Idem*.

Redde saltem, &c.] De usu et vi particulæ istius vide xii. 14. A. Gellium. Servium, ad Æn. iv. Donatum ad ii. 1. Andriæ: et ii. 2. Adelp. *Idem*.

Sic in hoc saltem p. cognoscam, &c.] *Face* ex Colv. conjectura pro *saltem* solus recepit Vulcan. Ed. sec. 1600. forsan quia non multo ante præcessit *saltem*. At non modo hæc lectio *face* pro *fac* haud confirmatur ab nullo codice, sed et menti Auctoris est contraria. Non enim Psyche vult, ut Cupido faciat, se cognoscere ipsius faciem in parvulo, sed precatur sollemni votorum particula *sic* cum Subjunctivo, ut sorores videat, per infantem, quem utero gestabat, et in quo aliquando se cognituram vovet ejus faciem. Porro *Pricæus* malebat *recognoscam* ex lib. x. pag. 211. 'Illius'

Delph. et Var. Clus.

(patris) 'recognoscam imaginem in tua facie:' quomodo et legendum lib. viii. pag. 161. 'In vacua facie vindictam recognosce.' Verum Psyche non cognoverat imaginem mariti; igitur non in filio 'recognoscere,' sed 'cognoscere,' debebat. Quin etiam sic loquutus est Ovidius lib. iv. Met. 290. 'Facies, in qua materque paterque Cognosci possent:' ubi vide etiam Burmann. Oud. *Sic in hoc saltem parvulo cognoscam faciem tuam*] Non displiceat *recognoscam*: infra lib. x. noverca ad privignum: 'Illius' (patris tui) 'recognoscens imaginem in tua facie,' &c. *Pric*.

Precibus erogatus] Male Oxon. *recreatus*, Reg. Fux. Guelf. pr. et Pal. *rogatus*. Bene explicuit Beroaldus rogando exoratus, sive evictus. *E*, ut passim in Compositione, anget vim. Aliis etiam in usu est *erogitare*, pro exacte perrogare. Oud.

Devotæ dicatæque Psyches] *Dictareque* Pith. *Caræque* exhibent sc. Flor. quoque, Reg. Fux. D'Orv. in marg. habens *dicatæque*, nec dubito de Bemh. et Mang. ut post Wowerium ediderunt omnes. *Dicatæque* sine dubio e glossa τοῦ devotæ irrepserat: quare conjicere possis, et illud *caræque* modo e varia lectione vel correctoris manu esse natum; ac neutram vocem relictam ab Auctore. Certe non agnoscunt eam Palat. Guelferbytani, et Oxon. lib. xi. tamen pag. 245. 'dicati Serapi tibicines.' *Psyche* pro *Psychæ* rursus in D'Orvill. Fux. Pith. Guelf. utroque. *Idem*. *Tibi devotæ charæque Psyches animam gaudio recrea*] Τὰ σπλάγχνα ἀνάπαισόν μου' ut Paulus ad Philemonem locutus. in quibusdam et *dicatæque*: in Oxon. nec hoc nec illud. *Pric*.

Nocturnæ tenebræ] Lib. iii. 'Nocturnas tenebras causabatur sibi obistere.' *Idem*.

Teneo te] Cantic. iii. 4. 'Inveni enim quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam,' &c. *Idem*.

Apul.

6 Y

Amplexibus mollibus, &c.] *Palat. mollitis, male.* Virgilius: (ex quo Noster) 'Niveis hinc atque hinc Diva lacertis Cunctantem amplexu molli fovet.' *Idem.*

Jugum sororium consponsæ factionis, &c.] *Apud Achillem Tatium:* ὦ ζεύγος κατ' ἐμοῦ γοήτων, ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς! *Festus Pomp.* 'Consponsor, conjurator,' translatio a re connubiali ducta. *Idem:* 'Consponsos Antiqui dicebant mutua fide colligatos.' *Idem.*

Venti ferentis oppertæ præsentiam] Sic infra lib. xi. pag. 211. 'Tutus prosperitate ventorum ferentium.' *Senec. de beat. vita cap. 22.* 'sic illum afficiunt divitiæ et exhilarant, ut navigantem secundus et ferens ventus.' *Homer. Odys. H.* ὑμετέρῃ ἐπέλασσε φέρων ἄνεμός τε καὶ ὕδωρ. *Et Odys. I.* Ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος Κικόνεσσι πέλασσε. *Virg. II.* *Æneid.* 'Fieret vento mora ne qua ferenti.' *Et IV.* *Æn.* 'Expectet facilemque fugam, ventosque ferentes.' *Sciopp. in Symb.* *Ac passim. Oud. Venti ferentis]* *Suidas:* Φορὸς, δὲυτόνως, δ' ἐπιτήδειος ἄνεμος. *Æneid. IV.* 'Ventosque ferentes:' ubi *Servius:* 'Propitios, prosperos.' *Clemens in Protreptico,* ad *Ulyssem de Scylla:* Ἔασον αὐτὴν ἐπινέμεσθαι τοὺς νεκροὺς, πνεῦμά σε οὐράνιον βοηθεῖ· παρίθι τὴν ἡδονήν, *Interpres falsa lectione inductus,* 'tibi opem fert divinus spiritus:' at πνεῦμα οὐρίον scribendum. *Pric.*

Zephyrus, &c. susceptas eas gremio spirantis uiræ, solo reddidit] *Supra fine IV.* 'Psychen, &c. mitis anra mollior spiranti Zephyri, &c. florentis cespitis gremio leniter delapsam reclinat.' *Idem.*

Illæ incontatæ statim] *In Palat. est incunctante, Pith. incontate. in Oxon. incantate,* ut in *Guelf. pr.* cum glossa: *Ironice loquitur. Par. in charitate. D'Orv. Guelf. sec. incunctatæ,* ut passim. *Incontanter* edidit *Elmenh. Scriv. Flor.* ut duo ejusdem sensus

adverbia jungantur, de quibus vide ad lib. I. pag. 13. de voce *incontanter* ad lib. III. pag. 54. Sed nihil mutandum videtur. Non enim significat hic 'non moratæ,' ut explicant interpretes, sed ante fores non præstolatæ, nec rogantes, an intus esset Psyche, sibi que aditum permetteret, ut honestas jubebat, *penetrant domum,* quæ verba bene advertenda. 'Incontari' dicitur, ut 'percontari,' 'præcontari,' &c. *γρ. incontatu,* vir doctus ad oram *Ed. Colv. Illæ abest Palat. Guelf. sec. Oud.*

Conferito restigio] *Quinam ediderint confecto,* nescio; sed ita exaratur in *Palat. Guelf. sec. et Par. Conserito* cum *Vulc. Ed. sec. ediderunt quoque Lugdunenses, item Pric. estque in Mss. D'Orvill. Pith. Ed. Vicent. cum M. Bas. pr. habet conforto,* forte pro *confurto.* Sed rectum est *conferito,* ut in *Flor. Reg. Fux. aliisque, et Edd. Vett. Vide ad pag. 90. Ed. Pric. Idem.*

Domum penetrant] *Lib. III.* 'Cum penetraverint Larem quempiam.' *Pric.*

Complexæque suam prædam] *Ut quidem opinabantur eam. Infra lib. IX.* 'Opulentam prædam jam tenebat animo.' *Idem.*

Sorores nomine mentientes] *Vir doctus ad marg. Ed. Junt. post. legebat sororem, Psychen nempe, eamque 'sororis nomine' falso adpellantes. Alius rectius emendabat, sororis nomen ementientes; ac Pricæus, sororum nomen ementientes. Eum vide. Non opus autem esse, ut sororis mutetur in sororum, patet ex iis, quæ notavimus ad lib. II. pag. 26. 'Cænulos columbarum colli flosculos.' Unaquæque ementiebatur nomen sororis. Compositum 'ementiri' aliquoties adhibuit Noster. Vide ad lib. IV. pag. 66. 'Ementita lassitudine.' *Oud. Sorores nomine mentientes]* Sic excusus etiam *Vicentiæ liber, et Ms. Oxoniensis:* avebam tamen reponere *sore-**

rum nomen ementientes: sic infra heic, 'mariti mentito nomine:' et viii. 'Amici fidelissimi personam mentiebatur.' Gellius i. 2. 'Sanctissimæ disciplinæ nomen ementiri' dixit. Corrige Auctorem de Viris Illustribus, apud quem mendum simile delitescit: 'Gentilitas ejus Manlii cognomine juravit, ne quis postea Capitolinus vocaretur:' scribe, *G. e. cognomen ejuravit, ne quis*, &c. sublata etiam voce *Manlii*, quæ ut τοῦ ejus interpretamentum importune illapsa. *Pric.*

Thesaurumque penitus abd. fraudis] Plantus sic alibi, 'thesaurum stupri.' *Colv.* *Thesaurumque penitus abdite fraudis læto vultu tegentes*] In versu Græco: Θεσαυρός ἐστὶ τῶν κακῶν κακῇ γυνή. *Pric.*

Sic adulant] Oxon. D'Orv. *Palat. adulantur*: quod prave amplectitur *Pricæus*, prius frustra *alpellant* auguratus. Nam præterquam, quod amet activa præ deponentibus Auctor, de quo vide ad lib. i. pag. 17. et alibi, Beroaldus jam docuerat, aliis *adulare* in usu fuisse. Adde Vinetum ad Auson. Grat. Act. pag. 704. Ed. Toll. Comm. ad Cic. i. de Offic. cap. 26. Fabrum in Thes. Avien. Descr. Orb. 338. 'loca flumine adulat.' *Oud.* *Sic adulant*] Fortasse *appellant* scribendum, quæ vox insidianti congrua. Infra hic de Iisdem ad Eandem: 'Hoc astu puellam appellant.' Lectio potest vera esse *adulant*, nam et *contemplo*, et id genus alia usurpavit. Vide Beroaldum: at in Oxon. Ms. clare *adulantur* legitur. *Pric.* *Adulantur*] Blandiuntur. Veteres *adulat* dicebant, quod nunc dicimus *adulatur*. Luc. 'Longe alio pacto gannitu vocis adulant.' M. Tull. in ii. Tusculana in carmine Æschyli: 'Sublime advolans pinnata cauda nostro adulat sanguinem:' verbum compositum est ex accedendo et ludendo. Beroald.

Non ita ut pridem parvula] Oxon. *non pridie parvula*: unde *Pricæus* con-

jecit, *non ut pridie p.* Et sane in Regio, Fux. Guelf. sec. clare est, *non ita ut pridie par.* Nihilominus male. Immo pessime, me hercules. Nam *pridie* præcedentem modo diem significat, adeoque sensus ipse docet, hoc ineptum esse. Per aliquot menses abfuerant sorores, ex quo primum eam inviserant. Interea uterus creverat. Pro *parvula* autem Gruterus lib. viii. Susp. cap. 5. diviniabat, *puera, puerula, pupula*. Perperam. Nam *parvula* denotat *puellam*, cui obponitur *mater* seu *gravidula*; ut in Theocrito per *Pricæum* in Addendis citato: Γυνὴ μήτηρ τοκέων τροφὸς, οὐκέτι κώρη. Parri sunt admodum pueri. Adi, quos laudat Burmann. ad Ovid. Fast. ii. 385. et ad Calpurn. Ecl. ii. 30. 'Ille etiam parvo hoc dixit mihi non leve carmen.' Septim. de B. Troj. cap. 1. 'Plisthenes, iis admodum parvis, ipse agens in primis annis, vita funetus:' sc. Plisthenis filiis parvis. Male vulgo *parvus*. Sed alterum in Cod. Periz. et Ed. Art. Vide Wopkens. Misc. Nov. Obs. v. 1. tom. i. pag. 2. *Oud.* *Non ita ut pridem parvula*] Paulus ad Philemonem de Onesimo: οὐκ ἔτι ὡς δούλον. Oxon. *Non pridie parvula*: unde legendum conjicio, *non, ut pridie parvula*. *Pric.*

PAG. 98 *Ipsa jam mater es*] Sopin-
gins conjecit, *admodum mater es*, quasi dicas, *tantum non mater es*. Nam *mater*, pro ea, quæ gravida est, videtur durinseule dictum: nisi ita sumatur, ut 'gener,' 'maritus,' 'uxor,' &c. qui certo futuri sunt, utpote sponsalibus jam peractis, de quibus vide viros doctos ad Ovidium, et infra lib. vii. p. 140. Ac certe *mater* sæpe sumitur simpliciter de *nupta* matrona, quæ pariendi spem habet. Adi Heinsium ad Ovidii Epist. viii. 66. 'Tantalides matres apta rapina sumus.' Posset *es* deleri. *Oud.* *Psyche, non ita ut pridem, parvula, et ipsa jam mater es*] Apud Theocritum: Γυ-

νῇ μήτηρ, τοκέων τροφὸς, οὐκέτι κάρη. Quomodo mater autem quæ necdum pepererat? solvent hunc nodum autem ista A. Gellii: 'Idonei vocum antiquarum enarratores tradiderunt, matronam dictam esse proprie quæ in matrimonium cum viro convenisset, quod in eo matrimonio maneret, etiamsi sibi liberi nondum nati forent: dictamque ita esse a matris nomine non adepto jam, sed cum spe et omine mox adipiscendi: unde ipsum quoque matrimonium dicitur.' An vero mater, gravida quævis abusive appellari potest? Pric.

Geris in ista perula] Perula. Ita omnes Mss. et editi, quod Lipsius perperam innovat in arcula. Vide Notas ad Arnobium lib. iii. fol. 70. Elmenh. Item Beroald. Δεικτικῶς scilicet monstrant digito ventrem, sive saccum 'sarcinæ,' vel 'oneris,' quibus vocibus passim tam a Nostro, quam aliis factum designari scimus; Belg. *het pakje*. Ac perperam Vulcan. Ed. sec. arcula reposuit, et frustra Sopingius malebat ex ista Bas. corrupta lectione, in isto parrulo, sive nascituro infante. Palat. Fux. Gnef. ambo, in ista geris p. Oud. In ista perula] In utero et ventre, qui vicem peræ præbet, receptaculumque est fœtus concepti: pera, cujus diminutivum est perula, gestamen est Cynicæ familiæ: id enim Diogeni et Antistheni Cynicis philosophis pera est et baculus, quod regibus diadema, quod imperatoribus paludamentum, quod pontificibus galerus. Crates villas ornatissimas una perula mutavit, et suppellectilem Cynicam, hoc est, baculum et peram ultro divitiis abjectis appetivit. Beroald.

Quantis gaudiis totam domum nostram hilarabis] Sic 'domum nuptiarum gaudiis hilarare' lib. i. dixit. Pric.

Infantis aurei] Infantis aurei certissima est lectio, quam servavit etiam Regius, Bert. alique cum Edd. Aldi, Junt. post. Colin. Nam ceteræ ve-

terum, item Mss. Flor. Pith. Gnef. D'Orv. Palat. Oxon. a m. pr. in *tantis aureis* vel *aurei*, sine ullo sensu exhibent. 'Saturnus aureus,' 'Venus aurea,' Virgil. lib. ii. Georg. in f. Æneid. lib. x. 16. Sed adi Heins. ad Theocr. Id. xii. 16. Bronkhuis. ad Tib. i. 7. 64. 'iras aurea vincit anus:' et quæ notata sunt ad Inscriptionem 'Asinus aureus.' pag. 102. 'capitis aurei cæsariem.' Oud.

Paullatim sororis invadunt animum] In Ed. Junt. post. legas, p. in sor. invadunt animum. Certe id verbum hoc sensu passim cum præpositione repetita occurrit apud optimos quosque. Vide Nonium hac v. pag. 323. Ed. Merc. Manut. ad Cic. lib. xvi. ad f. 12. et Nizolium: item Cort. ad Sallust. B. Jug. cap. 32. 'in animos eorum veluti tabes invaserat.' Drakenb. ad Livium lib. ii. 47. § 6. 'Globus juvenum in ipsum Consulem invadit.' Verum Noster, qui multus est in verbo invadere, nusquam utitur eo, præpositionem iterans, sicuti nec solet in aliis verbis. Uti hic, ita fere lib. ii. pag. 23. 'Scrit blanditias, invadit spiritum.' In fine tamen lib. de Philos. Mor. 'adoptatus imperium invaserit.' Mss. duo ostentant, *in imperium*. Idem.

Lassitudine viæ sedilibus refotas] Non male Pricæus conjecit legendum, a lass. quod nimis temere Floridus tacitus in contextum inseruit. Nam ulcus alibi latet. Nusquam Auctor dixit *refovere aliquem a lassitudine*, sed ipsam *lassitudinem*: unde verosimilimum, et hic scripsisse *refota*. Sic lib. ii. pag. 32. 'poculis interdum lassitudinem refoventes.' Hoc ipso libro pag. 89. 'lectulo lassitudinem refove, et ex arbitrio lavacrum pete.' Lib. ix. pag. 178. 'mollitie cubiculi refota lassitudine.' Licet alii ament dicere 'refovere hominem,' 'vires,' 'nrhem,' &c. Vide Vell. i. 15. Tacit. lib. xii. Ann. 66. Suet. Cæs. cap. 35. Sil. lib. xvii. 422. et plures. Quod

verbum restitue e Ms. Periz. et Ed. Artop. Septimio de B. Tr. in. 22. 'Refovīt spiritum.' Alii *revolūt, re-vocat*. Idem. *Eas lassitudine viæ sedilibus refotas*] Nonne melius, *Eas a lassitudine v.?* Pric.

Et balnearum vaporosis fontibus curatas] Ms. *vapōseroseis fontibus*. Sciopp. in Symbola. Fulviano Codici accedunt Guelferb. pr. Oxon. Reg. Fux. D'Orvill. Inc. *vapore roseis f.* Palat. Guelf. sec. *vapore rasis f.* Hinc puto, voculam *et* ex sede sua naturali elapsam, huc esse reducendam, legendumque: *statimque eas, lassitudine v. s. refota, balnearum vapore, et roseis fontibus curatas*: nisi quis malit *et ambrosiis fontibus*, sive inhumanis, divinis, ac suavissimis. Sæpius 'roseus' et 'ambrosius' sunt confusa. De eo latins agam ad lib. x. pag. 226. 'labiasque modicas ambrosio rore purpurantes.' Inepte vero Lipsius ad oram Ed. Colv. et Barth. ad Statii Theb. lib. v. 174. conjecerunt *fontibus*; ut respondeat quasi præcedenti *refotas*. Balneas has 'fontes' vocat, quia non humana arte erant factæ, sed per se et divinitus, ac perennes purissimæque erant. Si ea vox mutanda esset, tunc saltem præstitisset *fontibus*. Oud.

Pulcherrimo triclinio] Abest vox *pulch.* a Guelf. sec. ac Palat. sed in Mss. D'Orv. Fux. Pith. Guelf. pr. Oxon. et Edd. Vett. usque ad Colv. et Bas. sec. exstat, *curatas pulcherrime, triclinio*. Et certe supra 'lavacrum pulcherrimum' dixit. Sed malim cum ceteris scriptis, quod nunc vulgo editur. Beroaldus etiam distinxit post *curatas*. Idem. *Et balnearum vaporosis fontibus curatas, pulcherrimo triclinio, &c.*] Oxon. sic legit et interpungit: *E. b. vapore roseis fontibus curatas pulcherrime, triclinio, &c.* quæ non conor defendere. Pric.

Mirisque illis, &c. eduliis atque tuctis, &c.] Seneca Epist. xii. 'Cum vino, et illis funereis epulis sepelis-

set se.' Idem.

Tibias agere, sonatur] Recepit Vulcan. Ed. sec. conjecturam Scaligeri [vid. VV. LL.] ad lib. v. Manilii vs. 326. 'Et quodcumque manu loquitur flatuque movetur:' uti etiam Junius, et dein Ad. Heringa Observ. c. 9. volunt lib. iv. 155. 'Et graciles nervos et nervis insita verba, Jugentemque sonum:' ubi in Mss. *ingentemque*, ac forsā legendum, *ventosumque sonum*, i. e. flatu motum. Nam recte Salmasius ad Solinum p. 87. ostendit, de omnibus tibiis *jugere* nequaquam esse verum. Certe de talibus hic non agi tibiis, quæ *jugere* dicuntur, quod ex milvorum pinnis, quorum jugitus, ut in Glossis, est proprius, factæ sunt. Ill. vero Heinsius divinavit, indigna sane tanto viro conjectura, *flari*, ad Ovid. lib. v. Fast. 703. 'Inflatam sentit habere sonum.' Nimum enim recedit a Mss. neque id a librariis mutatum fuisset in *agere*. Sed egregie vulgatum defendit summus J. Fr. Gronovius in Diatr. Stat. pag. 227. docens *agere* proprie dici de tibiis, quia inter scenicas *actiones* non tantum semper sunt tibiæ, sed et quia scenici ad tibiæ modum saltabant, quibus leges et instructus quasi dabant tibiæ. Ut ergo ipsa cithara dicitur loqui, et chorus canere, sic tibiæ bene *agere* dicuntur, nempe modos. In Inscriptionibus Comædiarum Terentii: 'modos egit tibiis:' et 'acta tibiis.' Sic 'signum datur tubis,' sed et ipsæ 'tubæ dant signum' apud Poëtas. Vide ad Lucan. lib. iv. 186. Ovid. x. Met. 651. 'Signa tubæ dederant.' Et ita passim ipsa signa, et tubæ dicuntur canere. Quid multa? Lib. x. p. 235. 'Tibiæ cantus Lydios consonant.' Virgil. lib. v. Æn. 112. 'Et tuba commissos medio canit aggere lidos.' Quare Mss. O. jubentibus, et sensu sano, prorsus id *agere* retinendum censeo. Oud.

Quæ nullo præsentē cuncta] Exsulat quæ a Bertin. *Quæ cuncta nullo præ-*

sente, est in Reg. Fux. Guelf. sec. et Ed. Junt. post. *Quæ cuncta præs. nullo* in Edd. Elm. Scriv. Flor. fors. præsente Ms. Florentino. Illud *cuncta* me offendit. An *concita* vel *incita*, sive impulsæ et motæ ad sonos reddendos? Vide pag. 90. Prudent. Cathemer. cap. 3. 93. 'Pulsat et incita quod resonam Lingua sub ore latens caveam.' Ovid. III. f. 764. 'Femineos thyrso concitat ille choros.' *Idem.*

Animos a. remulcebant] Ms. D'Orv. *demulcebant.* Frustra. Stat. lib. VIII. Theb. 92. 'minas stimulataque corda remulce.' Plura de hoc verbo dicam ad Flor. lib. 1. N. 3. 'Remulsis antiis et promulsis capronis:' ut illic legendum docebo. *Idem.*

Scelestarum feminarum nequitia] Priæus non intellexit mentem Scioppii, putans enim voluisse *strigarum feminarum*, deletæ τῇ *scelestarum*: quod foret ineptum. *Strigarum* loco τοῦ *femin.* in contextum receperunt Elmenb. Scriv. Flor. Mihi tamen istud *strigarum* videtur esse glossa ex vulgari Italico sermone de veneficis sumpta. Nam ceteri Mss. O. servant vulgatum, nisi quod absit hoc et illud a Guelf. pr. et passim tales mulieres 'feminas scelestas' vocat Auctor. Ad. lib. II. pag. 39. 'In nefariam scelestamque istam feminam vindicate:' ubi itidem intelligitur, ut hic, venefica. Veteribus non 'striga' vocatur talis mulier, sed 'strix', cujus Accus. sing. Græca forma est etiam 'striga,' et plur. 'strigas.' Caper Gramm. de verbis dubiis pag. 2250. *Striges*, non *strigæ*. Nihili itaque sunt, quæ pro Nominativo 'striga' disputat Burmann. post Kenchenium ad Petron. cap. 64. 'Scilicet jam strigæ puerum involaverunt:' quas *striges* appellat idem cap. 134. *Idem.* *Scelestarum feminarum, &c.*] In Ms. quodam *strivarum*: nude Sciopp. *strigarum*, i. *veneficarum*: at in Oxon. et vett. editis est *scelestarum*, quæ lectio sincerissima est. Supra: 'Ne illas scelestas fœminas, &c. nec audias, vel videas:' ut omittam, *strigarum feminarum* quam illepide dici. *Pric.* *Notalium*] *Lege natalium*: quærebant enim, quibus natalibus ortus esset maritus Psyches, et qua secta propagatus: namque a 'secta' *sectacula* derivatur, quasi sequela quædam et propagatio natalium. Beroald.

Magnis pecuniis negotiantem] Supra l. 1. 'Negotiator magnarius. *Pric.*

Jam medium cursum ætatis agere] Hesychius: Μεσῆλιξ, ἀπὸ τῶν τεσσαράκοντα ἕως πεντήκοντα. Ammonius, ubi de ætatum discriminibus: Ἐτρα νεανίσκος, εἶτα νεανίας, εἶτα ἀνὴρ μέσος, &c. Vide olim pag. 195. ad Apologiam notata. *Idem.*

Interspersum rara canicie] Hesychius: Μεσακόβλιος, οὐ σφόδρα πεπολιωμένος, ἀλλὰ μέσος, οὕτω γέρων. et bene *interspersum*. Virgilius v. 'Temporibus geminis canebat sparsa senectus.' Propertius: 'Sparserit et nigras alba senecta comas.' *Idem.*

Fraudium pedicam] Mss. Florent. Edd. Elm. Scriv. Flor. *fraudum.* Sil. Ital. lib. VI. 479. 'At non Karthago, fraudum domus.' Lib. XIII. 738. 'O fraudum genitor.' Gell. lib. XIV. 2. 'plenumque esse perfidiarum et fraudum ostendebatur.' Auson. in Grat. Act. pag. 731. Ed. Toll. 'Ardebant stirpes fraudum veterum.' Sed in Voss. recent. *fraudium.* Cic. lib. III. de Off. cap. 18. 'Qui fons est fraudum:' ubi tamen e Mss. plurimis a Manutio usque, et nunc *fraudium* legunt; sicut et infra constant Mss. pag. 100. 'Destrictis gladiis fraudium:' et lib. VII. p. 155. 'Nactus fraudium obportunum decipulum.' Item Ms. Serv. ad Æn. II. 16. Verum lib. X. p. 214. 'nescius fraudium pessimæ mulieris:' variant unus et alter Codd. ut et pag. 230. 'laqueis fraudium pessimarum.' Ego *fraudium* præfero. Oud.

Ad destinatam, &c.] Glossæ: 'Ad destinata, πρὸς τὰ ἀφορισθέντα.' Pric.

Sermones conferentes] In Reg. Fux. Guelf. pr. Pal. Oxon. D'Orvill. est sermonem. Bene. Sciopp. in Susp. lib. i. Ep. 10. amplexus erat consequentes: quod mihi hic videtur præstare. Nam ipsæ solæ serebant sermonem, sciscitari occipientes. Vide ad lib. i. init. 'Varias fabulas conseram:' item p. 96. Arnob. l. v. p. 156. 'altercabilem conseruisse sermonem.' Oud.

Unde natalium sectacula proveniret] Locus hic sane est vexatissimus. Natalium primus correxuit Beroaldus; cum in Edd. prioribus exhiberetur notatium vel noctatium, quod est etiam in Palat. præmissa etiam voce tanta, quam ibidem agnoscit quoque Guelf. sec. et in Ed. Bas. pr. Idem vero sectacula capiebat in Abl. 'qua secta esset propagatus.' At Scioppinus sequens fere Colvium, notacula legentem, sumit in Nominat. sing. ad Priap. c. 66. Wowerii, sive Pontani ad Macrobi. l. v. Sat. c. 6. conjecturam secta cuja in Ablat. receperunt Vulc. Ed. sec. et Elmenh. non improbante Pricæo: quo facit et Anson. in Præf. 'ego nomine eodem Qui sim, qua secta, stirpe, Lare, et patria.' In Bas. pr. est spectacula. Gnelf. pr. szeptacula. Par. et Oxon. Septacula, et in marg. cæptacula. Hinc Cl. Wasse coniecit, conceptacula provenirent. Nam in plurali, quasi sectacula essent dicta a Nom. 'sectaculum,' verbum expresserunt Ms. Fulv. Reg. Pith. Pal. Fux. D'Orv. Edd. Bas. Vulc. pr. Wow. ac Pric. et Florid. Voce autem ea proprie usus est Auctor lib. vi. pag. 118. 'undæ conceptaculo vallis inclusæ.' Lib. vii. p. 146. 'pluviæ pridianæ recens conceptaculum.' Adscripserat autem Was-sens locum de Dogm. Plat. init. 'Sunt, qui Platonem augustiore conceptu prosatum dicant.' Plin. lib. xi. N. H. cap. 37. 'Superbia aliubi

conceptaculum, sed hic sedem habet.' iv. 12. 'gelidisque Aquilonis conceptaculis.' Gell. lib. xviii. c. 11. 'Arteria, conceptaculum spiritus naturalis.' At tunc rectius dixisset, quo natalium conceptaculo proveniret; quo tempore ultimum verbum ediderunt Vulc. Ed. sec. et Elmenh. ut de filio lib. x. p. 210. 'quem tibi quoque provenisse cuperes vel talem.' De Phil. Mor. p. 626. 'Ut talibus observationum remediis et preventibus suboles natura discrepante confecta.' Accedo adhuc Beroaldo, construens unde proveniret (sic enim Florent. et Oxon. cum Edd. plerisque) natalium sectacula, sive serie, id est, unde genus duceret. Nam ipsa 'sectacula natalium,' sen 'longi natales,' ut ait de Deo Socratis p. 701. sive stemmatum series durissime 'provenire' dicuntur. Idem. Occipiunt sciscitari qualis ei maritus, et unde natalium sectacula proveniret] Ita Beroaldus maluit, nec aliter in Oxon. est. Colvius natalium notacula: infelicit. Wowerius et Pontanus, unde natalium, secta cuja p. quæ conjectura cæteris antecellit longe. Prudentius in pugna Concord. et Discord. 'Circumstat propere strictis mucronibus omnis Legio virtutum, exquirens fervente tumultu Et genus et nomen, patriam, sectamque,' &c. Ovid. Metamorph. i. 'Nec non et cujus, et unde, Quove sit armento, veri quasi nescia quærit.' Servius ad Eclog. iii. 'Antiqui dicebant, sicut meus, mea, menm, sic cujus, cuja, cujuum.' Bene autem curiosas et invidas istas sciscitari dicit. Donatus ad Eunuchum: 'Sciscitari, est occulta magis et secretiora rimari, et cognoscere velle.' Pric.

Altercantes] Ex VV. Edd. scriptura altercantes, male Stewech. supra alternantes faciebat. Altricantes est et in Edd. Vicent. Ber. Colin. Bas. Sed recte altercantur exhibuere Wow. Pric. Flor. quod confirmant quoque

Oxon. Guelf. ambo, D'Orv. uti et Reg. Fux. in quo *altrlicantur*. Forsan dederat Auctor *altercant*: ex quo variae illæ lectiones sunt natæ. Vide ad lib. vi. pag. 126. 'Dum secum altercantur de mea nece.' Oud.

Monstruoso] *Monstruoso*, quod Elmenh. Scriv. et Florid. ediderunt, propugnant Mss. Fulv. Flor. Pith. Fux. Guelf. ambo, Pal. Oxon. D'Orv. aliorumque scriptorum loca, ut Gellii iii. 16. Mart. Cap. p. 217. Arnob. lib. vi. p. 210. Solini p. 4. cap. 1. 'monstruosa fecunditate,' ut est in Mss. O. et Ed. Salm. sed idem cap. 9. pag. 19. edidit, 'monstruosi exercitus.' Verum et illic vidi in Mss. octo, *monstruoso*. et c. 30. p. 40. 'monstruosæ facies.' Mss. octo, *monstruosæ*. C. 56. Mss. novem, *monstruosa gens*. Sic et 'dorsuosus' Solino et Ammiano, 'saxuosus' Siculo Flacco de condition. Agr. pag. 5. 11. et passim Mss. in Nostro. Sed et contra, ut lib. vii. p. 147. Vide quæ de hac terminatione disputavi ad Sueton. Tiber. cap. 43. 'monstruosi concubitus,' pag. 104. 'hirtuosus' et 'hirtosus:' et infra l. ix. p. 205. 'portentosi cruoris.' Vide etiam Heum. ad Min. Fel. c. 20. in Misc. Nov. Lips. vol. vii. p. 443. *Idem*.

Nec in sermone isto tantillum morata] 'In alium sermonem intentionem earum derivans,' ut lib. i. loquitur. *Idem*. *Candenti canicie lucidus*] Eunapius de coma sua in Proæresii vita: *Διὰ πλῆθος πολιῶν τριχῶν ἀφριζούση θαλάσση προσεμφορῆς, καὶ ὑπαργυρίζουσα*. Pric.

PAG. 99 *Mendacium*, &c. *confin-gere*] Florent. Pith. Fux. Guelf. ambo, Oxon. Palat. D'Orv. dant *mendacio*: nec tamen Scioppii commentum et constructio placet. Vel igitur legendum, *mendacia*, vel *mendacio ista pes*. cum Salmasio, aliisque, vel orta est scriptura ex pronunciatione *mendaciom*, ut sæpissime. pag. 100. 'non videntur mihi mendacium fingere.'

Et passim. Oud. *Quorum utrum verum est*] Probo Rittershusii conjecturam, *Q. utrum utrum est*. Valer. Maximus de Socrate lib. vii. 'Ab adolescentulo quodam consultus utrum uxorem duceret, an se omnino' (malim omni) 'matrimonio abstineret: respondit, utrum utrum fecisset, acturum pœnitentiam.' Cicero de Nat. D. ii. 'Quorum utrumvis sit, sequitur, mundum Natura administrari:' unde scimus an et illic scribendum? *Q. utrum utrum sit*. Pric.

Opibus i. exterminanda] Palat. *extimanda*. Quod forsân arriperet antiquarius, sibi fingens, uti ab *intimus* formatum est *intimare*, sic ab 'extimus,' dici potuisse 'extimare.' Sed lib. ii. p. 37. 'Cubiculo protinus exterminatur.' Lib. ix. p. 202., 'frugalitate spoliatus ipsius etiam glebulis exterminare gestiebat.' Et sic optimi quique. Oud.

Si dicini puelli, q. a. hæc mater erit] Male rursus hic in Edd. Ber. Col. Bas. Verbum desideratur in Ed. Vicent. *Erit* est in Edd. Junt. Ald. Colv. Vulc. Wow. Pric. *Aderit vel adierit* Mss. Reg. Fux. Guelf. duo, Pal. Oxon. D'Orv. Inc. &c. Sed *audierit* verissime Florent. Pith. Bert. ut observat Modius, et jam Edd. Rom. Beroaldi, et Bas. pr. cum Elm. Scriv. Flor. Adi ad lib. ii. pag. 26. 'Ornata non possit andire.' *Idem*.

Laqueo nexilli, &c.] Sic *πλεκταῖς ἀρτάναϊς* Sophocles in Antigone. Infra viii. 'Sibi laquenm neccit.' Pric.

Quam concolores f.] Male *quam exsulat* a Ms. Oxon. Edd. Junt. et Aldi. Sæpe τὸ *quam* positivi Intentionem auget. Adi ad lib. iii. p. 46. 'In eodem colorales.' Guelf. pr. *corolares* cum gl. *conclusiones*. D'Orv. Pith. *coloris*. Par. cum *coloribus*. Tum Pith. *fallaciam*. D'Orv. *fallaciam detexamus*. Oud. *Exordio sermonis hujus quam concolores fallacias adtexamus*] Oxon. E. s. *hujus colorales f. a.* Onomast. vet. 'Coloro, σχηματίζω.' Pric.

Nocte turbatis vigiliis perditæ] *Perditæ* habent, quantum scio, Mss. O. et VV. Edd. usque ad A. 1600. quod capit Pricæus eo sensu, quo 'fame perditus' lib. iv. &c. Malim ego exponere 'vesanæ,' quales sunt homines pravi perditique. Vide ad lib. iv. p. 70. - 'Perdita securitate.' At Gruter. lib. viii. Suspici. c. 9. coniecit *perdita*, ut tacite edidit Wower. et hinc in Pricæi Editionem inrepsit. Sed id huic loco non videtur convenire. Nam 'perdere noctem' est sine fructu peragere, ut 'perdere annos,' 'tempus in somnum:' de qua elegantia vide ad Lucan. iii. 742. iv. 280. 483. vi. 54. x. 506. Atque ita emendandus Lactantius e veterrimo Cod. Bonon. quem temere sprexit Bunnemannus, lib. iii. cap. 16. 'Omni suam vitam, &c. in eloquendo perdant.' Vulgo *peragant*. Hic vero si quid mutandum est, omnino probem Lipsianam conjecturam, in Guelf. pr. quoque a manu correctrice repositam, a Vulcanio in Ed. sec. Elmenh. Scriv. et Flor. expressam, *percitæ*, scil. per Furias turbatis vigiliis, quibus agitabantur, ut passim 'ira percitus,' de quo vide ad Liv. lib. vi. 38. Septim. de B. Tr. i. 11. Apud Nostrium lib. iv. p. 65. 'rabie perciti.' Lib. viii. p. 156. 'vecordia percita:' pag. 158. 'percitæ mentis resideret furor.' Lib. xi. pag. 261. 'ad instar insanix percitum.' Martian. Cap. lib. v. init. de Silvano, tubæ sonitu adtonito: 'Percitus ac trepidans dextram tendebat inermem Deliacos poscens arcus, atque Herculis arma.' Sic enim illic e Mssorum vestigiis legendum duco. Vulgo ineptissime, *Bellaque composcens*. Legendum sic in Solino c. 32. p. 44. 'Audacia usque eo perciti.' In Mss. enim optimis *pergit*. Male Salm. *perditi*, al. *præditi*. Alio sensu 'prætervecti percitis curribus,' nt e Mss. leg. Solino c. 30. p. 41. Oud.

Soliti venti præsidio vehementer devo-

lant] Quid si legas *vehentis*? Florid. Adscripserat ita vir doctus ad oram Ed. Colvii, quæ servatur Parisiis, Salmasius adlevit margini, *solito v. p. vehentes*, pro *rectæ* scilicet. *Solito* est itidem in Par. Ms. et probarunt Scriv. Pric. Florid. ut infra p. 101. 'flatus alitis impulsu solito.' Quod si recipiamus, *vehementer* pertinebit ad vecordem earum audaciam, ut pag. 97. 'licentiosa temeritate prosiliunt in altum.' Verum illic hoc agebant jam ante, quam eas susceperat Zephyrus. Hic non poterant vehementius devolare, quam vehebat eas ventus. Quare cum aliis in ista voce latere mendam suspicor. Vir doctus in marg. Ed. Junt. adposuit *clementer*. In D'Orvill. Pith. Codd. est *vehementi*: unde reor scribendum *clementi*, nec mutandum esse *soliti*, uti pag. 93. 'statim clementissimis flatibus, innoxia vectura deportat illas:' de Deo Socratis p. 693. 'clementia ventorum.' Hinc et 'clementer navigare' in Florid. n. 15. Et sic apud alios. Claudian. Cons. Prob. et Olybr. vs. 273. 'liquidi clementior aura Favoni.' Sed vide Burmann. ad Valer. Flacc. lib. vi. 747. 'clementi turbine.' Oud. *Soliti venti præsidio*, &c.] Prætulerim *solito*: infra de iisdem: 'Flatus alitis impulsu solito super scopulum porrectæ.' Pric.

Lacrymisque pressura palpebrarum coactis] Virgilius: 'Dolis, lacrymisque coactis:' ubi Servius: 'Coactis, expressis.' Ovidius: 'Quinetiam discant oculi lacrymare, coacti.' 'Vexare oculos humore coacto' Juvenalis dixit. Propertius: 'Fletum invitis ducere luminibus.' In Eunuchio Terentii: 'Hæc verba mehercule una falsa lacrymula, Quam oculos terendo misere vix vi expresserit, Restingnet.' Xenophon: 'Ἐπεσπάσατο ἐμπληθῆναι δακρύων τὰ ὄμματα. Euripides Helena: 'Ἐκβαλόντες δάκρυα ποιητῷ τρόπῳ. Aristænetus i. 9. Δάκρυον ὑποκρίσεως ἀποματτομένη, τῶν μάτην

πρὸς αὐτῆς ὑποβλιβομένων βλεφάρων. Sirachides xxii. 24. 'Ο νύσσων ὀφθαλμὸν, κατάρχει δάκρυα. *Idem.*

Tu quidem felix, et ipsa tanti mali ignorantia beata] Apud Senecam: 'In malis nnum hoc tuis Bonum est, Thyesta, mala quod ignoras tua.' Plutarch. Consolat. ad Apoll. Met' ἀγνοίας τῶν οἰκείων κακῶν ὁ βίος ἀλυπώτατος. Terentius: 'Nos omnes quibus est aliennde objectus labos, Omne quod est interea tempus priusquam id rescitum est, lucro est.' In Mimis veteribus: 'Bene dormit qui non sentit quam male dormiat.' *Ibidem:* 'Miseriam nescire propriam sine periculo est vivere.' *Idem.*

Sedes incuriosa periculi tui] 'Nec quæ circumstant te deinde pericula cernis.' Seneca in de Vita beata, ex persona Socratis: 'Hoc vos nec intelligitis, et alienum fortunæ vestræ vultum geritis: sicut plurimi, quibus in Circo aut theatro desidentibus jam funesta domus est, nec malum annunciatum.' *Idem.*

Sedes incuriosa periculi tui: nos autem, &c.] Fadilla ad Commodum fratrem apud Herodianum: Σὺ μὲν, &c. μένων ἐπ' ἡσυχίᾳ, τῶν παττομένων ἀγνοία ἐσχάτῳ καθέστηκας κινδύνῳ. ἡμεῖς δὲ τὸ σὺν γένος ὅσον οὐδέπω ἀπολλύμεθα. *Idem.*

Pertigili cura rebus tuis excubamus] Lib. ix. 'Qui meæ tutelæ pervigiles excubias agitaverant.' *Idem.*

Pro vero comperimus] 'Pro vero obtinere' initio Apologiæ dixit. *Idem.*

Sociæ scilicet doloris casusque tui] Theophylact. ad 1. Cor. 12. 16. 'Ἡ ἀκριβὴς ἔνωσις κοινὰς ποιεῖ τε τὰς συμφορὰς, καὶ τὰς εὐδοκίμῃσεις. *Idem.*

Immanem colubram] Non est in Mss. colubram, ut scribit Cel. Burmannus ad Ovid. lib. iv. Met. vs. 474. 'rejecit ab ore colubras:' sed tantummodo in Edd. Beroaldo prioribus, ut et Juntinis: ut Lucano lib. ix. 634. 'subrectæ fronte colubræ:' aliisque. Adi Bentl. ad Horat. l. i.

Od. 17. 8. 'Nec virides metuunt colubras:' ubi *colubros* tamen est in Mss. a me visis, sed recentioribus. Verrum masculinum genus hic præferendum videtur: quia agitur ut de viro, et sequitur, 'eum' et 'te saginaturum et devoraturum:' licet et illic aliquid turbetur. Vide et Arnob. lib. vii. p. 251. Serv. ad Æn. ii. 470. *Oud.*

Multis modis voluminibus] Male Roaldus probat *multimodis*, quod non in Fux. est, sed in Ed. Bas. pr. ac pejus in sec. *multis modis*. Gyros serpentinos vocat *nodos*. Adi omnino Gruterum l. c. et N. Heinsium ad Ovidii Ep. ix. 86. lib. iv. Met. 490. 'Nexaque vipereis distendis brachia nodis.' Virg. Æn. ii. 218. 'divellere nodos.' Lucan. lib. vi. 490. 'Inque pruinoso coluber distenditur arvo, Viperei coeunt abrupto corpore nodi.' *Infra* pag. 101. 'noxii serpentis nodum cervicis et capitis abscede.' Lib. xi. p. 246. 'Contorto nodulo supersedebat aspis:' ubi etiam in Ms. *modulo*. *Idem.* *Immanem colubrum multinodis voluminibus serpentem, &c.]* Sic μυριέλικτον ὄφιν Ennapius apud Snidam dixit: et 'cerastarum sinnosa volumina' Avienus in Periegesi. *Pric.*

Veneno colla saginantem hiantemque inglutie] *Sanguinantem.* Bert. *saginantem.* Pontan. lib. i. Anal. 8. conjiciebat *saniantem*. Sed optime e Virgilio lib. ii. Æn. 207. 'jubæque Sanguineæ exsuperant nndas:' hunc locum defendit Pricæus. 'Sanguinare' est neutrum. 'Colla' adeoque per Græcismum æque dicitur pro circum colla. Lib. vi. pag. 118. 'longa colla porrecti dracones.' De verbo rariore 'sanguinare,' vide quos landat Burm. ad Quintil. Decl. x. c. 8. 'sanguinare planctibus lacerti.' *Idem* cap. 9. 18. dixit 'Sanguinantes laceratos.' Bene vero *que* cum Scioppio restituit Wow. et seqq. exsulans ante eos in editis, sed comparens et in Mss. Flor. Palat. Oxon. D'Orv. Reg.

Fux. Guelf. utroque, alisque. *Oud.* *Veneno noxio colla sanguinantem*] Pontanus Analect. i. 8. *saniantem*, affectatissime. Sciopp. ex Ms. quodam *saginantem*. Utraque manu amplectimur nos positam lectionem, non tantum a vetustis editionibus, sed et Cod. Oxoniensi firmatam. Glossæ: 'Αἱμάττω, cruento, sanguino.' In veteri et instructissimo Onomastico: 'Sanguinare, αἱμάσσεσθαι.' Æneid. ii. 'Immensis orbibus angues, Pectora quorum inter fluctus arrecta, jubæque Sanguineæ exuperant undas:' ubi Servius: 'Jubæ sanguinei coloris:' qui locus omnem hic controversiam dirimit. *Pric.* *Hiantemque ingluvie profunda*] Virgilius, itidem de angue, Georg. iii. 'Piscibus atram Improbus ingluviem, ravisque loquacibus explet.' Servius: 'Ingluviem, ventris capacitatem:' quæ forsaminus vera expositio. Glossæ Vindocinenses Ms. 'Ingluvies, gulæ spatium, vel gutturus.' Glossarium Stephani: 'Ingluvies, τράχηλος,' &c. Avienus, citato jam loco, de Cerastis: 'Immodice late patet oris hiatus Quippe feris, antro panduntur guttura vasto.' Jam et 'ingluviem' ab inglutendo, (quod gula, non ventre fit) formari, quis est qui nescit? ut omittam, vel ex voce *hiantem* patere, sic *ingluviem* accipiendam. *Idem.*

Tecum noctibus latenter acquiescere] Arnobius lib. v. 'In draconis terribilem formam migrat, ingentibus spiribus pavefactam colligat virginem: et sub obtentu fero' (malim *feri*) 'molliissimis ludit atque adulatur amplexibus.' *Idem.*

Sortis Pythica] Guelf. pr. *Psytiche*. D'Orv. et Ed. Vicent. *Psyticæ*. Oxon. Guelf. sec. Pal. *Psychæ*, vel *Psychæ*. Scriverius edidit *Pythiæ*: quod amplecterer, si vel unus suffragaretur codex: quia poetico Milesiarum stylo est convenientius: atque uti etiam sunt Cicero l. i. Div. c. i. 'sine Pythio oraculo:' et Livius, varian-

tibus tamen illic aliquoties Codd. ut ille utrumque adhibuerit. Ad Drakenb. ad lib. v. 15. in f. 'Oraculi Pythici:' sicut Valerio Max. l. i. 8. 10. viii. 15. in f. 'Pythica divinationio, cortina.' Verum dubito, an Oraculum Milesium, quod responsum dederat l. iv. in f. etiam *Pythium* dici queat. Quid si cum Mss. legamus, *recordare sortis, Psyche*? At Apollinis Pythii templum Athenis quoque. Vide ad Thucyd. l. vi. § 54. *Oud.*

Quæ te truci b.] Quæ abest a Ber- tin. te a Palat. Utrumque a Pith. *Pertruciæ* Elmenhorstii fide, cum illo edidere Scriv. et Flor. Et bene. Vide ad l. ii. p. 40. 'poculo pernioxio.' Si modo sic sit in Florent. Nam in mea Lindenbrogii collatione *per* non ad *truci*, sed ad *multi* refertur, ut fuerit 'permulti coloni.' Id quod verisimilius videtur. *Pro esse clam.* in Guelf. pr. *conclam.* Idem. *Et accolæ plurimi*] Glossarium: 'Accolæ, ἀκρογέτρος.' *Pric.*

Videre eum vespera r.] Flor. *viderunt.* Elmenh. Accedunt D'Orv. Pith. Fux. et Oxon. Bene. Sed male in Oxon. *eam bestiam r.* Ex glossa id natum. Guelf. pr. *viderunt eum bestia r.* Neque *eam*, quod et ostentat Palat. recipiendum, licet præcedat *bestiæ*: quia respicit ad *colubrum* vel *maritum*. De hoc loquendi modo dixi ad l. iv. p. 75. *Vespera* pro *vesperi* anari a Nostro vidimus ad l. i. *Oud.*

Redeunt e pastu] Oxon. *de pastu*. Quod perinde. Virg. i. G. 38. 'E pastu decedens agmine magno.' iv. 184. 'Vesper ubi e pastu tandem decedere campis Admonnit:' item vs. 434. Intelligit eum cibo per rura comparato et comeso ad satietatem reversum. Solin. p. 41. 'ad pastum exire.' p. 104. 'Vago pastu lasciviunt capellæ.' Arnob. l. vii. p. 226. 'pecudes pastibus incubare:' ubi pro ipsis pascuis snmi potest, ut apud Tacit. l. iv. Ann. c. 25. et Solin. c. 22. 'ut pecua nisi interdum a pas-

cuis arceantur, ad periculum agat satias.' Sic enim leg. e Mss. omnibus. Vulgo, *pascuis* et in *per.* C. 29. 'si recta ad pastus ora dirigant.' Sic Mss. non *pastum*. Ceterum maxime hic locus vindicare potest Silium a conjectura N. Heinsii l. vi. vs. 161. de serpente ad Bagradam: 'lateque repletus et asper Vastatis gregibus, nigro ructabat in antro. Isque ubi ferventi concepta incendia pastu Gurgite mulcebat rapido et spumantibus undis.' Atque hinc corrigo Valer. Flacc. l. vii. 550. 'Exeat Hæmonio messis memoranda colono: Tuque tuo pastum Graium da, nata, draconis. Ipsius adspectu pereant.' Vulgo, *tuum parti draconem*. Græci a dracone, per Medeam pasci solito, comedendi elegantissime 'Grains pastus' dicuntur. Metaphorice Arnob. lib. i. p. 30. morbi, depascentis humanos artus, vim 'intra unius verbi moram' (de Christo loquitur) 'continuato frenavit a pastu:' ubi vide Herald. Idem de sacrificiis l. viii. p. 213. *Idem. Videre eum vespera redeuntem e pastu*] Oxon. *Viderunt eam bestium redeuntem*, &c. et post, *radum innatantem*. Pric.

Pr. fluminis radis innatantem] In Ed. Vicent. est *proximisque*. D'Orv. *innatentem*, vitiose. Sed adtentionem meretur scriptura Cod. Oxon. *radum*, Guelf. pr. *radem*. Nam solet Anctor verbis per 'ad,' 'in,' 'per,' compositis jungere Accusativum casum, quod sæpe monendum habui. Immo plane eodem modo l. i. p. 7. 'Senex ille dolum innatans vini sui.' Virg. lib. ii. G. 451. 'undam levis innatat alnus.' Sed tamen l. ii. p. 40. 'Me post Lethæa pocula jam Stygiis paludibus innatantem.' Oud.

Alimontiarum obsequiis] Oxon. *alimontiorum*. Aliquoties hæc confunduntur. Vide Comment. ad Suet. Calig. c. 41. Sed l. ii. p. 21. 'alimontiarum socia fui.' L. vi. p. 112. 'Alimonia tua gloriatur.' In Apol. p.

535. Ed. Pr. 'ob xiv. annorum longas alimontias.' *Idem. Nec diu blandis alimontiarum obsequiis te saginatum omnes affirmant*, &c.] Philostratus de Lamiis: Καὶ ἀφροδισίων μὲν, σαρκῶν δὲ, (melius τε) καὶ μάλιστα ἀνθρωπείων ἑρῶσι, καὶ πάλλουσι τοῖς ἀφροδισίοις οὐς ἂν ἐθέλωσι δαΐσασθαι. et post: Δακρύοντι ἑώκει τὸ φάντασμα, καὶ ἔδειτο μὴ βασανίζειν αὐτὸ, μὴδ' ἀναγκάζειν ὁμολογεῖν ὃ, τι εἴη, ἐπικειμένου δὲ, (τοῦ Ἀπολλωνίου) καὶ μὴ ἀνέντος, ἔμπουσά τε εἶναι ἔφη, καὶ πιαίνειν ἡδοναῖς τὸν Μένιππον εἰς βρῶσιν τοῦ σώματος. Apocal. 12. 4. Καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναίκος τῆς μελλούσης τεκεῖν ἕνα, ὅταν τέκη, τὸν τέκνον αὐτῆς καταφάγη. *fructu* hic, ut apud Lucam i. 42. καρπὸς κοιλίας. Pric.

Prægnationem tuam pl. maturaverit ut.] Palat. Guelf. amho, et Oxon. *prægnatione in tua*. D'Orv. Fux. *prægnatione ista tua*: quasi *maturare* neutraliter pro *maturescere* esset positum. Sed vide ad lib. i. p. 14. et monitum meum ad pag. 97. 'in morem S.' *Istam* tamen recepi: cum id pronomen, δεικτικῶς positum, plane sapiat Appuleianum styli. p. 98. 'Quantum boni geris nobis in ista perula.' pag. 101. 'cunctis istis tecum relatis.' Et passim. *Devoratur* in Pith. Oud.

At hic jam tua est existimatio] *Ad hoc* est in Fulv. Pith. et Pal. *Ad hæc* Guelf. uterque, Oxon. et Ed. Scriv. probante Pricæo; ut sit pro *præterea*. Sed tum malim *ad hoc*. Vide ad Sueton. Aug. cap. 25. et infra ad l. x. p. 213. 'Ad hoc uxoris mentis lamentationibus.' Quod in Ed. Elmenh. est *at hæc*, nusquam apprehendi. *Ad hic* Ed. Bas. pr. Sed præstat hic cum Florent. nihil mutare. Sensus est: Cum igitur hæc ita sint, hoc ergo in statu, et hac rerum conditione cum tu verseris: ut passim occurrit, et plus semel in Appuleio. Vide ad lib. x. pag. 212. 'Hic non adeo mentiebatur.' In Pal. *extimatio*. Adi Comm. ad

Liv. l. xxxiv. c. 2. 'Utrum e rep. sit, nec ne, vestra existimatio est:' et Stew. ad lib. vii. p. 139. Desunt autem hæc omnia in D'Orv. usque ad sororibus. Oxon. pro sor. Idem. At hic jam tua existimatio est, utrum, &c.] Infra lib. vii. 'Hanc ex animo quidem meo conducibilem sententiam protuli: sed vos vestrorum estis consiliorum rerumque Domini.' In quibusdam heic, Ad hoc. Oxon. Ad hæc: bene. Gloss. 'Ad hæc, ἐπὶ τούτοις.' Pric.

PAG. 100 An sævissime bestię scpeliri visceribus] Antoninus iv. 13. Ὅσος ἀριθμὸς (ζῶων) καταναλίσκεται, καὶ οὕτως πῶς θάπτεται ἐν τοῖς τῶν τρεφομένων σώμασι! Tertullianus in Apologetico: 'Suffocatis et morticinis abstinemus, ne quo sanguine contaminemur vel intra viscera sepulto.' Sidonius de Thyeste: 'Fratris crimine qui miser voratis Vivum pignoribus fuit sepulchrum:' at 'bestię visceribus scpeliri,' peculiari quadam elegantia dictum. Enstathius ad Homerum: Τυμβεύσθαι τις λέγεται καὶ εἰς θηρίων γαστέρας, εἰ καταφάγωσιν αὐτόν. Ignatius ad Romanos: Μᾶλλον κολακεύσατε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένωνται. Apud Achillem Tatinum iii. Εἰς ἡμᾶς ἰχθύς ἀναλωσάτω, μὴ γαστῆρ χωρησάτω, ἵνα ἐν ἰχθύσι κοινῇ ταφῶμεν. De vulture Fennius: 'Heu quam crudeli condebat membra sepulchro!' Idem.

Nostrum officium f.] Tò officium dele ex Aldo et Florentino. Elmenh. Miror, Vulcanum in Ed. sec. hoc substantivum inseruisse, sequente Scriverio: cum neque in ullo Msto, neque Editio alio compareat: ac nemo nesciat, millies id subintelligi; immo sæpissime elegantius omitti, licet sciam legi apud Cæsarem, plene loqui solitum, l. iv. B. G. c. 25. 'Ego certe meum Reip. atque Imperatori officium præstitero.' Oud.

Animi tenella] Supra: 'si id tolerare pro genuina simplicitate, proque

animi tui teneritudine non potes.' Elmenh. Simplex, et animi tenella] Ἀκακός. Rom. 16. 18. supra hic de Eadem: 'Pro genuina simplicitate, proque animi tui teneritudine.' Pric.

Prorsus omnium mariti monitionum, &c.] Oxon. quod rursum omnium, &c. scripserim, Rursus omnium, &c. Idem.

Et in profundum calamitatis se precipitarit] Lib. viii. 'In profundam ruinam cupidinis, &c. se præcipitavit:' ubi dicta vide. Idem.

Tertiato verba] Notat Servius Catonem dicere: 'Tertiato et quartato verba dicere præ metu.' Quod num in Servio vulgari, an in loco ex Schedis eruditissimi Danielis aliis laudato habeam, non memini. Colv. Ex Schedis Danielis ad Virg. Æn. iii. 314. 'raris turbatus vocibus hisco.' Oud.

Semianimi voce] Flor. semihianti. Elmenh. Qui cum Scriverio sic edidit rectissime: nec de eo dubitare debuerat Pricæus, quem vide. Juvat Virgilius, et Codd. Pal. Guelf. sec. scriptura, semiante, Pith. semianti, Fux. semiati, Guelf. pr. seminante. Lib. x. p. 231. 'Semihiantes labias,' et 'semiadopertos oculos' alibi ait. Gell. l. xix. c. 11. 'Semihulco savio memi puellum snavior.' Oud. Semianimi voce] In Florent. Cod. non male semihiante: infra lib. x. 'Semihiantes adhuc compressit labias:' et Floridis: 'Semihiantibus in conatu labellis:' at forsan semianimem vocem hic appellat quam supra lib. iii. 'tenuem ac diminutam admodum.' Pric.

Sic ad illas ait] Tò ait credam vix nunquam non esse malæ manus interpolamentum: lib. vi. 'Confusisque in unum grumulum, sic ad illam. Videris mihi,' &c. eodem libro: 'Atque sic ad illum: Licet tu,' &c. lib. i. 'Et ad illum: Næ merito (inquam),' &c. mendum simile lib. iv. pag. 84. sustulimus. Idem.

Vel omnino cujus sit, novi] Lib. i.

‘Sed, ut prius noritis quis sim, et cuius,’ &c. *Idem*.

Marito] *Lege maritum*. Consentio, inquit, maritum meum esse bestiam aliquam, prout vos recte asseritis. *Beroull*.

Malumque grande de vultus curiositate præminatur] De curiosa vultus inspectione: sic II. ‘curiosus obtutus,’ IV. ‘curiosus aspectus:’ et I. ‘curiose arbitrari.’ ‘Malum grande’ est quod Plauto non semel ‘magnum malum.’ Olympias Alexandri mater, de Junone: ‘Malum mihi prorsum illa magnum dabit,’ &c. (apud Gellium XIII. 4.) ita et Terentius V. 4. Eunuchii. *Pric*.

Si quam salutarem opem periclitanti sorori potestis adferre, jam nunc subsistite] Apud Virgilium: ‘Tu pro germano, si quid præsentius audes, Perge.’ *Idem*. *Incuria sequens prioris providentiæ beneficia corrumpit*] Cyprianus in de bono Patientiæ: ‘Pereunt præterita, dum quæ cøperant, desinunt esse perfecta.’ Servius ad II. Virgillii Eclogam: ‘Tolerabilis est non incipere aliquid, quam inceptum deserere.’ Salvianus III. de Avaritia: ‘Laudari antea ætatis prudentia non merebitur, nisi bono fine claudatur.’ Isidorus Pelusiota: ‘Ἡ ῥαθυμία τοὺς προγεγενημένους πόνους, κὰν λαμπροὶ εἴεν, σβέσει.’ Arrianus IV. 3. in Epictetum: Μικρὸν ἂν ἀπονοστήξῃς, ἀπῆλθε πάντα τὰ μεχρὶ νῦν συνειληγμένα. *Idem*.

Nactæ, &c. nudatum sororis animum] Claudianus: ‘Et Veneri mentis penetralia nudant.’ *Idem*.

Omissis tectæ machinæ latibulis, districtis gladiis fraudium, &c.] Sic ‘clandestinæ proditionis cuniculis,’ ‘aperitæ simultatis machinas’ Sidonius III. 13. opponit: quibus similia heic infra lib. VI. ‘Rejecto velamento ad promptum’ (id est, manifestum) ‘exitium compelli.’ ‘Gladii fraudium’ hic, fraudulentum sermones, acumen gladio- rum exæquant. In versiculis Phocylidi adscriptis: ‘Ὅπλον τοι λόγος

ἀνδρὶ τομώτερόν ἐστι σιδήρου. *Idem*.

Simplicis puellæ, &c. cogitationes invadunt] Διὰ τὴν χρηστολογία τὴν τῆς ἀκάκης καρδίαν ἀπατῶσι. Rom. 16. 18. *Idem*.

Quoniam nos originis nexu, &c.] *Æneid*. IV. ‘O luce magis dilecta sorori:’ ubi Servius: ‘Per nomen necessitudinis ostendit se quæ sunt utilia suadere.’ *Idem*.

PAG. 101 *Periculum quidem nullum*] Sic vere dat Oxon. Guelf. pr. cum Edd. Aldi, Colin. Wowerij, et seqq. quod mentem Auctoris postulare, recte monuit Gruter. lib. VIII. Snsp. c. 9. Nam in ceteris Edd. et Mss. plerisque circumferebatur ullum. Oud.

Viam, quæ s. deducit iter ad salutem] *Perducit* edidit Scriver. Cave vero, ne cum Modio et Grutero deleas τὸ iter, ut fecere Vulcan. et Scriver. Falsum est enim Palatino τὸ iter deesse. Is habet cum Guelf. sec. *deducit, iterque*. Quamquam enim ‘via’ passim dicitur ‘ferre’ et ‘ducere,’ non sequitur hinc, haud rectum esse quoque *via deducit iter*; quoniam per *riam* instituitur iter, ut recte jam observavit Floridus, et ‘iter viæ’ ex Lucretio attulit Elmenh. in Ind. Immo et sic dixit Noster lib. II. p. 29. ‘maris et viæ iter:’ ubi vide. Hinc a Jctis *via* et *iter*, bene secreta sunt. Consule Dissertationem Amplissimi viri, et natalium, publicæ muneris splendorem, sua virtute et litterarum scientia illustrantis, G. Meermannii de Rebus Mancipi. Quid? nonne apud Horat. lib. II. O. 2. 22. ‘negata tentat iter via?’ J. Capitolin. in M. Anton. c. 14. ‘via, postquam iter ingressi sunt, periiit.’ In Ed. Bas. pr. corrupte *viam*. *Idem*. *Viam quæ sola deducit iter ad salutem, diu diuque cogitatam, &c.*] In Nubibus Aristophanis Ὀλην τὴν νύκτα φροντί- ζων, ὁδοῦ Μίαν εὗρον ἀτραπὸν δαιμονίως ὑπερφυᾶ. *Ælianus* apud Suidam: Καταδαρθέντι οἱ τῶν τις ἱερέων ἐδόκει λέγειν, μίαν εἶναι σωτηρίας ὁδόν, &c. *He-*

Iena apud Euripidem: Μὲ ἐστὶν ἐλπίς
ἢ μόνη σωθεῖμεν ἂν. Virgil. 'Ea visa
salus morientibus una.' Catullus:
'Una salus hæc est: hoc est tibi per-
vincendum.' Cato III. 6. A. Gellii:
'Alia, nisi hæc, salutis via nulla est.'
Pric.

Novaculam præacutam] Isidorus XX.
13. 'Novacula ferrum subtile, satis-
que acutum.' *Idem.*

*Ad pulsum et. palmulæ lenientis exas-
peratam*] Flor. *adpulsu.* Recte. *El-
menh.* Adde Reg. Pal. Guelf. Pith.
et Oxon. nisi quod in eo et Guelf. pr.
sit *a pulsu*, ut variatur in Martiano
Cap. p. 5. 'canora modulatio meliço
quodam crepitabat appulsu.' Veram
autem scripturam, *adpulsu*, recte pro-
bavit quoque Pricæus, et cum El-
menh. recepit Scriv. et Flor. Idem
error olim in vulgatis erat lib. VI. p.
114. 'Accepturus saviū blandientis
adpulsu linguæ longemellitum.' Mar-
tian. Cap. lib. I. p. 18. 'Quod tamen
si adpulsu ejusque luminis tangere-
tur.' Sic lege e Mss. Vulgo, *quo et
cujusdam*: et in uno Ms. *ad pulsum*.
Deceptus Beroaldus vulgari lectione
ad pulsum (Ed. ejus *pulsam*) exponit:
Ita cote exasperatam seu acutam
redditam, ut minima manus impulsione
seceat vitalia. Qui sensus nequaquam
ex his verbis elici potest. Et quid
quæso tunc significabit *lenientis*?
Nec melius Floridus per 'palmulam
lenientem' intelligit cotem, palmulæ
figura, lævem. Nam sine dubio Auc-
tor intelligit manum Psyches. Pas-
sim pro *manu* æque ac Fulgentius,
dixit *palmulam*, pro 'manibus palmu-
las.' Lib. II. p. 15. 'floridis palmu-
lis rotabat:' 32. 'glabellum feminal
rosea palmula obumbrans:' ubi et
vide. Lib. VIII. p. 159. 'decora bra-
chia sævientibus palmulis converbe-
rat.' Lib. XI. p. 245. 'porrecta pal-
mula:' ac sæpius. Solemus vero
acutissima cultra ante usum manu
leni levigare, ne pulvis vel sordes
quid officiant. Captavit autem Auc-

tor Oxumoron in verbis 'lenientis
exasperatam,' Nostro frequens. Adi
ad lib. VII. p. 138. 'centunculo di-
vite.' In Pith. *lamentis.* Oud. *Ad
pulsum etiam lenientis palmulæ exaspe-
ratam*] In Palat. Florent. et aliis
Mss. *appulsu palmulæ*, &c. quæ lectio
purior: sic infra lib. VI. 'suavium
blandientis linguæ appulsu mellitum.'
Pric.

*Lucernamque concinnem, completam
oleo, cl. lumine præmicantem*] Abest
que ab Ed. Bas. pr. contra *completam-
que* in Palat. Male. Sed placet, quod
est in Fulv. *concinne.* Nam eo adlu-
dit et D'Orv. *continue.* In Pith. est
continuum. Auctor nusquam eam vo-
cem usurpavit in tertia Declin. sed
secunda, ut lib. II. p. 30. in Apol. p.
436. Ed. Flor. in Floridis N. 23.
'corpus tam concinnum.' Nec secus
alii. Est autem adverbium *concinne*
optimis quibusvis in usu, Ciceroni
quoque pro Rosc. Com. c. 17. pro
apte, nitide, nec superflue. Dein in
D'Orv. exaratur *sumine.* Quod est
pinguedo porcina. Atqui non ea, sed
oleo complendam esse dixerat. *Ocu-
lo* in Pith. Oud. *Lucernamque concin-
nem*] Id est, aptam, mediocre. In
Floridis: 'Corpus tam concinnum
est, ut neque oppido parvum, neque
nimis grande sit, sed quantum satis
sit ad usum decoremque.' Onom.
vet. 'Concinnum, εὐθήμερον.' *Pric.* *Clu-
ro lumine præmicantem*] Lib. XI. 'Vi-
deo præmicantis Lunæ candore ni-
mio completum orbem.' *Idem.*

Claudentis auleæ tegmine] Miror,
Ald. Junt. post. Colin. Colv. Vulc.
aliosque secutos esse Beroaldum, e
conjectura reponentem *auleæ*; cum
ea vox hoc genere non sit Latina.
(Nam et apud Curt. lib. VIII. cap. 5.
e Mss. rescribendum est, 'post au-
læa, quæ lectis obdlexerat,' pro *au-
læam et lectos.*) Nec tali sub velo
bene recondita fuisset lucerna. *Tu-
bulæ* etiam est in Reg. D'Orv. Oxon.
Par. Guelf. pr. Inc. quod natum e

cerebro librarii non capientis veram Appuleii manum. *Aulæ* e Wowerii conjectura minus bene quoque recepere Pricæus et Florid. quæ vox recte quidem pro *olla*, ut apud Gellium lib. xvii. c. 8. 'Aula lentis et oleum in anlam indere:' ubi vide: et 'aula,' 'aular,' 'aulicoquus,' apud Plautum, Varronem, Festum. Sed si *aulam* probarunt pro *olla*, cur ergo non, ut ab *olla*, *ollula* apud Varronem, agnoverunt ab *aula*, *aulula*? Quum tamen hinc nomen sit Plauti *aululariæ*, et *aululæ* servetur a Florent. Pith. et Mss. Beich. Epist. 74. Edd. pp. item Junt. pr. Merito igitur Elmenh. et Scriver. revocarunt *aululæ*. De utroque usu τῶν *au* et *o*, in multis vocibus, ut 'caudex,' 'codex,' 'caulis,' 'colis,' 'collis,' 'cantes,' 'cotes,' 'Claudius,' 'Clodius,' 'Faustulus,' 'Fostlus,' 'plaudo,' 'plodo,' 'plastrum,' 'plostrum,' 'Plantius,' 'Plotius,' 'saurex,' 'sorex,' &c. vide Pricæum ad lib. iv. p. 67. vi. p. 127. Comm. ad nummos gentis Pompeiæ, Heins. ad Ovid. Met. lib. xii. 430. Burm. ad Suet. Ill. Gram. c. 10. me ad Lucan. vii. 139. Hirt. B. Afr. c. 21. Hinc sæpissime 'auspicium' in 'hospitium,' ac vice versa, mutarunt librarii. Vide Drak. ad Liv. lib. xxi. c. 2. In Gemma Wild. 175. 'Fostus' Sulla, pro 'Faustus.' De 'cote' et 'caute' erit aliquid monendum infra lib. vi. p. 118. 'cotibus cavatis.' *Oud.* *Clandentis aulæ tegmine*] Id est, *ollæ*. In Oxon. tamen et tribus aliis Mss. *tabulæ* exaratum. *Pric.* *Aululæ*] Lego *anlæ*, ut sit sensus: Incernæ lumen occultandum esse, contegendumque tegumento anlæ undique sepientis: 'anlæam' enim fœminino genere sic dicimus, ut 'anlæum' neutro. Quintus Curtius: 'Nec quicquam eorum quæ invicem jactata erant rex ignorabat, cum post anlæam, quæ lectos obduxerat, staret.' Sunt autem *aulæa*, panni et vela picturata, et versicolore textura specta-

bilia, quæ Græcis quidem vocabulis, sed apud Latinos usitatissimis, 'peripetasmata' et 'peristromata' nominantur. *Aulæa* autem dicta esse tradunt ab *aula* Attali regis, in qua primum inventa sint, postquam is populum Romanum scripsit hæredem: hinc *Attalica* a Propertio cognominata, illo versu: 'Nobilis anlæis porticus Attalicis.' Plin. auctor est, Attalum regem primum invenisse aurum vestibibus intexere: 'unde,' inquit, 'est nomen Attalicis.' *Aulæa* purpureo colore distincta, et simulachris hominum intexta fuisse, testis est Poëta, cum ait: 'Purpurea intexti tollant anlæa Britannii.' *Beroald.*

Sulcatos intrahens gressus] Sic infra xi. 'sulcos viperarum' dixit. Lucanus: 'Et contentus humum cauda sulcare paræas.' *Pric.*

Cubile s. conscenderit] Edd. Vic. Junt. pr. et Marg. Bas. pr. *concederit*, ex omissione *n* sen lineolæ. Supra p. 90. 'torum inscenderat:' et milites. Alta enim Veterum cubilia. Adi Broukh. ad Tibull. i. 2. 29. 'Illa docet fortim molli descendere lecto.' *Oud.* *Cubile solitum*, &c.] Ita, δρᾶκοντος φωλεῶν χειρῶν, Plutarchus in de Cræcul. defect. et κολτην συνήθη Ælianus vi. 47. de Animal. *Pric.*

Porrectus] Ed. Beroald. *prorectus*. Bas. pr. *projectus*. Unde quis metuens, ne porrectus tantum de mortuo et extenso dicatur, (vide ad Liv. lib. vii. c. 10.) emendare conaretur *projectus*. Solent enim hæ voces permutari. Vide ad lib. iv. pag. 83. ad Virg. Æn. ix. 589. Et ita dicitur is, qui se in solo, patuloque satis loco stravit. Hinc 'media projectus in herba' Virgilio, aliisque. Sed satia sana est lectio vulgata. Lib. x. in f. 'In medio arenæ gremio lassum corpus porrectus refoveo.' *Oud.*

Altum soporem flare caperit] Virgil. 'Toto proflabat pectore somnum.' Theocritus: Ὕπνον βαρὺν ἐκφυσῶντος. 'Altum soporem,' ut apud Ovid.

Metam. vii. 'Adhuc Regem sopor altus habebat:' et infra hic: 'In altum soporem descenderat.' *Pric.*

Pensilem gradum] Lib. iv. 'lenem g. et obnixum tolerans.' *Elmenh.* Vide *Pric.* et N. Heins. *Advers.* lib. ii. c. 1. *Oud.* *Pensilem gradum*, &c.] Quem supra lib. iii. 'vestigium suspensum' dixit: quo loco adnotata vide. *Pric.*

Minuens] Floridus interpretatur 'placide sustinens:' sed hoc non exprimit verbum *minuens*. Sine dubio Appuleius vult, eam ut tacite, sic lente suspensos pedes movere, ut tanto securius inaudita lucernam promat. Nec tamen placet Heinsii conjectura d. loco in *Add.* pag. 767. *movers* vel *commovers*. In Oxon. a m. pr. et Guelf. pr. est in *ria eris*. Videtur 'minuens gressum' significare procedens; quo fit, ut sensim minores gressus debeant fieri. Nam ex. gr. qui ex lecto ad fenestram iturus facere debet x. gradus, minuit eos paulatim, quo magis ad eam adpropinquat. Hanc unice fuisse mentem Appuleii contendo. *Oud.* *Paulatim minuens*] Lib. ii. 'Relictum paululatum labellis minuens,' *Pric.*

Dextra sursum elata] Gestus ferituri. Virgilius v. 'Ostendit dextram insurgens Entellus, et alte Extulit.' Idem x. 'Strymonio dextram fulgenti diripit ense Elatam in jugulum:' ubi Servius: 'Jugulo suo vulnus imitantem.' Sirachides xlvii. 4. de Davide: 'Εν τῷ ἐπᾶραι χεῖρα ἐν λίθῳ σφενδόνης, &c. Hesychius in ὀρεξάσθω, 'Ο τύπτων τὴν χεῖρα ἐκτείνει. Egesippus i. 45. de Herode: 'Levavit' (melius *elevavit*) 'dextram, cupiens sese ferire.' Idem ii. 18. 'Elevavit dextram, ac, formidabilem cunctis, subiciens sibi mortem, proprio victore mucrone transfixit.' Ammianus lib. xxvi. 'Elata prospere' (scribe *propere*) 'dextra ut Princeps fiducia plenus, increpasse quosdam ut seditiones,' &c. Vide et Latinum Josuæ

Delph. et Var. Clas.

viii. 26. Interpretem. *Idem.*

Nodum cervicis et capitis absconde] Ovid. *Metam.* i. 'Falcato vulnerat ense Qua collo est confine caput.' Hesychius: Σὺν ἐχμωτῇ σὺν ἀρμολογῇ τοῦ τραχήλου καὶ τῆς κεφαλῆς, &c. deformatum monstrosissime locum ita pristinae suae formae restitue: Συναρκομῇ τῇ συναρμολογῇ, &c. Seneca, quem statim adducemus, 'commisuram' vocavit: respexit autem Hesychius Homeri ista ex *Iliad.* ξ. Τὸν δ' ἔβαλεν κεφαλῆς τε καὶ αὐχένος ἐν συναρκομῇ, Νείατον ἀστράγαλον ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε. ubi τένοντες = νοθῆς Appuleio nostro: id est, nervi cervicis. Glossarium: 'Cervix, τένων.' Præsectis his nervis evitatur animal. *Odyss.* γ. Πέλεκυς δ' ἐπέκοψε τένοντας Αὐχενίους, λῦσεν δὲ βοὸς μένος. Apud Suidam quis e Veteribus: 'Ὁ ταῦρος, &c. διακοπεῖς τοὺς τένοντας, &c. ἡσυχῇ κατηνέχθη. Seneca: 'Magnarum virium animalia humanæ manus ictus impellit: tenui ferro commisura cervicis abruptitur: et cum articulus ille, qui caput collumque committit, incisus est, tanta illa moles corrui.' *Idem.*

Cunctisque istis sociis tecum relatis] Primum que deest Fux. At τὸ ἰστὶς auctoribus Mss. tantum non omnibus, et Edd. Vett. cum Scriverio reposui. Exciderat id vocabulum ex Ed. Colv. Dein *ocius* videtur esse in Florent. ut conjecere Stewech. et Colv. quod hinc recipere omnes. Sed in ceteris Mss. Edd. pp. est *sociis*, qua voce ridicule Beroaldus, forsitan et D'Orleans ad Tacit. i. Ann. p. 85. 'famulitium' intelligit, nec tactile, nec visibile, cum opes innuat, socias secum auferendas. Ita enim placuit Scioppio lib. i. Susp. Ep. 10. Quomodo et apud Vegetium dant Msst lib. ii. c. 7. 'Colligatos secum fasces pertrahunt socios:' nisi et illic *ocius* reponendum, quod hic servo. Vide ad lib. vi. p. 119. 'ut abiret hinc *ocius*:' S ex præcedenti *istis* adhæsit voci

Apul.

6 Z

ocius. Qua non intellecta, *opibus* deerunt librarii Oxon. et Par. ut pag. 99. 'opibus istis exterminanda est.' Sed malim tum cum alio viro docto *gasis* vel *copiis*: quod cum *sociis* etiam confunditur apud Cæsar. lib. vii. B. G. cap. 54. Pessime in Elmenh. et Floridi Edd. additur *rebus*. Sed jacentes illas quascumque divitias quasi digito demonstrans vocat 'omnia ista, ταῦτα πάντα.' Lib. ii. pag. 3. 'Omnibus istis cibariis vasculis raptim remotis.' Paulo ante: 'omni-que isto adparatu.' De vocula *iste* vide ad pag. 99. *Oud*. *Cunctisque ocyus tecum relatis*] Rom. et Vicent. (editt. principes) *Cunctisque istis sociis t. r.* Oxon. Ms. *Cunctisque istis opibus t. r.* quod sensum non inconcinnum efficit. *Pric*. *Istis sociis*] Famulitium intelligit, neque tactile neque visibile, quod *Psychæ* ancillabatur, præstoque erat. *Beroald*.

Hominem jungemus] *Palat. jugemus*. Ceterum optime observat *Beroaldus*, *hominem* dici de femina, probatque Cic. loco lib. iv. ad F. 5. 'Quoniam homo nata erat:' quæ pessime in *hoc modo* corrumpit *Lindenbr.* in *Gudian*. Epist. pag. 286. *Adi Ciof. et Burm.* ad Ovid. Met. xiii. 404. de Hecuba: 'Perdidit infelix hominis post omnia formam.' *Guelf. pr. hominum. Oud. Hominem te*] Appellatione hominis mas et femina continetur. *Ser. Sulpitius* epistola ad Ciceronem: 'Paucis post annis tamen ei moriendum fuit, quoniam homo nata fuerat.' Illud *Satyrographi* quis ignorat? 'clames licet et mare cœlo Confundas, homo sum.' *Beroald*.

Tali verborum incendio, &c.] *Jacobus* 3. 6. 'Η γλώσσα πῦρ. *Pric*.

Flatus alitis] *D'Orv. flatu*. *Junt. pr. flatis halitis. Ald. fl. halitis*. Nil muta. 'Flatus ales' est 'volucer ventus,' et 'Anster' ales,' ut apud *Virgilium*. Alas enim passim ventis adscribi a Veteribus, quis nescit? quamquam hic pro celeri simpliciter

sumi posset, ut 'currus,' 'passus,' 'imago,' 'jaculum ales,' et similia passim apud poëtas. Unde et corrigendus ex optimo *Leid. pr.* *Solinus* cap. 30. p. 41. 'in saliendo ita nissus habent alites.' Vulgo inepte, *alitis*. Alioquin conjici possit *flantis halitus*; quæ utraque vox hac in re supra quoque occurrit. Sed elegantius est, quod vulgatur. *Oud*.

Relicta sola, nisi quod infestis Furiis agitata sola non est] *Scriptor* de bono Pudicitiae in *Cypriani* operibus: 'Joseph in immum carceris truditur, sed sola non est in carcere pudicitia.' Vide *Joh. 16. 32. Pric*.

Similiter marenulo] In *Oxon. Gnelf. pr. similis*. *D'Orv. similes*. E *Florentino* nihil varietatis adnotatur. Sed in reliquis Mss. et Edd. *Vett.* usque ad *Bas. sec. vel Colv.* ubi primum prave innovatur, exstat *simile*. Verissime. Per adjectivum pro adverbio, quod crebro et præsertim apud poëtas occurrere, notum est. Vide *Grammaticos*, et *Voss. de Constr. c. 61. N. Heins. ad Claud. Prob. et Olyb. Cons. vs. 120. Falsteri Supplem. L. Lat. in v. 'Volabile.'* *Stat. Theb. lib. xii. 426. 'Flebile gavisæ.'* Sic in *Auson. Ep. 4. 'olidum fumans.'* nti est in Mss. et Edd. *Vett. Olim* illic inepte nunc circumfertur. Epist. xxv. 26. 'Obnixum taces.' Epist. xxi. 'magnum sonorus.' Sic lege e Ms. Inprimis vero cum *Cunninghamo* in *Bentlei. pag. 360.* et ex optimo ac vetustissimo *Cod. Leidensi* hinc emenda *Horat. lib. i. O. 3. 21. 'Abscidit Oceano dissociabile terras.'* *Appuleius* autem mire amat eum loquendi modum. Sic lib. ii. pag. 25. 'Quæ dulces condiens et ollam et lectulum suave quaterere novi.' Lib. v. init. 'suave recubans, et dulce conquivit.' Lib. ii. p. 107. 'Irata solidum.' Lib. vi. pag. 118. 'subridens amarum.' Lib. x. pag. 235. 'pectora suave mulcentibus:' et paullo post: 'mite conniventibus, acre comminat-

tibus pupillis.' Inde corrigendus quoque locus lib. viii. p. 157. 'Fratrem denique addito nomine, lugubre cicare:' ubi male vulgo *lugubriter*, e Pricai conjectura, in aliis *lugubri*. Forsan etiam lib. ix. p. 184. 'machinas simile circumrotari:' et x. pag. 235. scrib. 'alacere demonstrabat.' Sed ibi vide. *Oud.* *Æstu pelogi similiter mœrendo fluctuat*] Medea apud Senecam: 'Anceps astus incertam rapit, Ut sæva rapidi bella cum venti gerunt, Utrunque fluctus maria discordes agunt, Dubiumque pelagus fervit: hand aliter meum Cor fluctuat.' Vide supra sub initium l. iv. notata. *Pric.*

Statuto consilio] Lib. vii. 'Statuto consilio latronum.' *Elmenh.*

Jam tum facinorosas] Oxon. *facinorum*. Sed Reg. quoque, Guelf. Pith. *facinori*, ut omnes edidit, post Wower. et vere. Sed suas cum Fux. debuissent addere. Nam hinc natum est istud *facinorosas*, quod cum reliquis Mss. et Edd. servat quoque Florent. in quo item tamen pro *tum*, sive *in*, ut in Pith. et Fux. et aliis. Lib. x. p. 231. 'longe lateque cruentas suas manus porrigit.' *Oud.* *Jam tum facinori manus admovent, adhuc incerta consilii titubat*] Apud Quintilianum Declam. i. (etiam in homicidii argumento) 'Quem etiamsi nullæ fallerent tenebræ, metus, et conscientia, magni sceleris testes, incertum fecissent.' *Pric.*

PAG. 102 *Et, quod est ultimum, &c.*] Lib. vii. 'Quodque est cunctis extremis,' &c. *Idem.*

Corpore odit bestiam] Fux. *tempore*. Roald. Item Dorv. Pith. hand infrequenti permutatione. Vide ad Lucan. lib. vii. 406. In Palat. Guelf. sec. *odit diligit bestiam*, sine *τῷ maritum*. Contra auctius dant Oxon. Guelf. pr. *odit serpentem bestiam, d. m.* quod placet. Suet. Tib. cap. 72. 'serpentem draconem.' Adi Sanctium in Min. lib. iv. cap. 4. v. 'An-

guis.' *Oud.*

Vespera noctem trahente] In D'Orv. et Pith. *nocte*. A Palat. Guelf. sec. abest participium cum duobus seqq. nominibus. Pricæus mallet reponere *intrahente*, ut lib. xi. pag. 256. 'Sol curvatus intrahebat vesperam.' At illic quoque in Florent. est *trahebat*. Immo Ovidius ait lib. i. Met. vs. 219. 'traherent cum sera crepuscula noctem.' Contra Lucanus lib. vi. 335. 'Et per summa poli Phæbum trahit altior æstas.' *Idem.* *In eodem corpore odit bestiam*] Oxon. *odit serpentem bestiam*: sic 'bestiam proserpentem' alicubi memini Plantum dixisse. *Pric.* *Vespera, &c. jam noctem trahente*] Reposuerim *intrahente*: supra hoc libro: 'Sulcatos intrahens gressus.' Alius: 'Et Sol curvatus intrahebat vesperam.' *Idem.*

Nox aderat] In fabula Saturni genitalia patris demessuri Hesiodus: (ex quo hanc suæ particulam effinxit Appuleius noster:) Ἥλαθε δὲ Νύκτ' ἐπ' ἄγων μέγας Οὐρανός. *Idem.*

Et maritus aderat] Elegantius multo Fuxensis Codex, *et maritus advenerat*. *Idem.*

Altum soporem descenderat] Colvius legit, *altum in s.* Mihi vulgata non displicet. *Brant.* Atqui Latina non est. *Descendere* enim cum habet secum rem Accusativo casu positam, illa non significat id, *in quod* aliquis delabatur, vel se demittit, sed *de quo*: ut 'descendere montem.' Vide Burm. et me ad Suet. Cæs. cap. 37. et sic Drakenb. legit in Silio lib. xiv. 600. 'descendere fauces Abnuerant siccas jussorum alimenta ciborum:' ubi tamen *siccæ* non temere putem montandum, quæ prohibuerant, ne alimenta potuerint in ventrem descendere, Quidquid sit, 'descendere soporem,' esset evigilare, e sopore demitti. Quapropter, si verbum *descenderat* hic retinendum, necessario addenda est præpositio post *altum*, cum Colvio. Sic enim ille rectius coniecit, quam

quod Vulcan. Ed. sec. Wower. Elmenh. et ceteri tacite ediderunt, in altum s. quomodo tamen, nisi fallant excerpta, videtur exarari in Florent. Nam ceteri Mss. et Edd. non agnoscunt τὸ in. Et sane maxime mihi aridet Fulgentianum lib. III. cap. 6. Myth. extenderat. Diserte enim is videtur hic, ut sæpe, ipsam Appuleii locutionem arripuisse; ac longum dormivisse Cupido per sequentia omnia narratur. 'Extendere' autem de temporis spatio occurrit sæpissime. Confer quæ congersere Heins. et Burn. ad Virgil. Æneid. lib. VI. 807. 'virtute extendere vitam.' Ovid. lib. I. Met. 663. 'Æternum nostros luctus extendit in ævum.' Vellei. lib. I. 11. 'extentum vitæ spatium.' Atque hinc emendandum reor difficillimum Sillii locum lib. II. 69. 'Venatu et silvis primos defenderat annos.' Olim conieci *depend.* Sed legendum *extenderat*, docet ipse Auctor vs. 103. 'venatu extendere vitam Abnuat.' Oud.

Primisque Veneris præliis velitalus, in altum soporem descenderat] Ex his Virgillii: 'Optatos dedit amplexus, placitumque petivit Conjugis infusus gremio per membra soporem.' Supra lib. III. 'Jamque luminibus meis vigilia' (libidinosa) 'marcidis infusus sopor, etiam in altum diem nos attinuit.' Pric.

Psyche, corporis et animi alioquin infirma] Lib. IV. 'Psyche, &c. ægra corporis, animi saucia.' Idem.

Fati tamen sævitia subministrante, viribus roboratur] Metamorph. VIII. 'Faciente Cupidine vires.' Oxon. Furi tamen, &c. ex quibus aliquid extricare possem, si indulgere conjecturis vellem. Post vocem *subministrante* puto vires subaudiendum. Idem.

Arrepta novacula] Hesiodus ubi supra: Δεξιτερῇ δὲ πελάριον ἔλλαβεν ἄρπην, Μακρὴν, καρχαρόδοντα. Idem.

Sexum audacia mutavit] Lib. VI. 'Capta supra sexum audacia.' Idem.

Tori secreta] Gellius IX. 10. 'con-

cubii secretum' dixit. Quintilianus Declam. I. 'Secretum nuptiarum, et matrimonialis ætuli solitudinem.' Ibidem de eodem: 'Servuli longius quiescunt, et præstat Genio loci grande secretum.' Idem.

Formose cubantem] Decoro corporis situ dormientem. Florid. III. de Philemone mortuo: 'Jacebat incumbens toro, similis cogitanti, &c. stetero qui introierant, perculsi tam inopinæ rei, tam formosæ mortis miraculo.' Idem.

Hilaratum] *Hilarare* frequentatum olim Rom. scriptoribus fuisse non solum hoc loco testatus Apuleius, et alibi Cicero. Quin et Livius Ægystho *latrare* active protulit. Stacech. Pag. 98. 'Quantis gaudiis domum hilarabis:' et alibi. Oud.

Et acuminis sacrilegi novacula prænitabat] Lipsianam conjecturam [vid. VV. LL.] textui intrusere Vulcan. Wow. et seqq. Immo et videtur ea confirmari Mss. Florent. et Bertin. Nihil enim varietatis ex illis Codd. est adnotatum. Verum vulgatam ante lectionem, a ceteris membranarum servatam, quam ineptam pronunciat Elmenhorstius, bene defendit Pricæus. Immo ipsum Lipsium conjecturæ pœnituit. Nam Colvianæ Editioni *novacula prænit.* adscripsit: 'Recte.' Et, quæso, quomodo poterat novaculam pœnitere acuminis, qua nihil mali fecerat, nec Cupidinem læserat, quæque statim timore flagitii manu Psyche elapsa est? Sed, uti lumen lucernæ ad aspectu Cupidinis bilatum increbruit, sic novacula, quæ erat acumine sacrilego, ut bene exponit Pricæus, prænituit, sive validius splendorem emisit. De verbo 'prænitere' adi Heins. ad Vellei. lib. II. cap. 59. 'de cujus origine, etiamsi prænitente, pauca dicenda sunt.' Sic enim est legendum, vel *præniteat*. In Msto est *prænit et*. Frequenter hoc composito usus est Martianus Capella, cui etiam lib. I. pag. 7. e Mss. plurimis restituendum: 'Lactei fluminis

prænitens unda.' Vulgo, *renitens*. p. 17. 'electro alius prænitebat.' p. 18. 'lacteo quodam calummate prænitebat.' Itascribe e Mss. Leid. cum Grotio, non *galummate*. In Guelf. pr. *sacrillegii*. Idem. *Et acuminis sacrilegi novaculam prænitebat*] Lectionem istam oggessit Lipsius: quem et acuminis sui pænitere oportuit. Oxon. Ms. et omnes veteres editiones habent *novacula prænitebat*. Aspectu talis (inquit) corporis, non lucernæ tantum lumen increbuit, sed et prænituit novacula: id est, splendore plusquam proprio præmicuit. 'Sacrilegi acuminis novacula,' aut hypallage est, pro, 'novaculæ sacrilegi acumen:' aut ea forma dictum qua 'homo multæ prudentiæ,' et id genus multa. *Pric.*

Decedit in imos poplites] *Decedit* est in Mss. plerisque, et Edd. usque ad Wow. nisi quod Vulc. sec. det *discedit*: nec e Flor. varietatis quid est notatum. *Descendit* Oxon. glossa scilicet τοῦ *desedit*, ut cum vulgatis jam habet quoque bene Pith. Fox. Guelf. ambo, D'Orv. nisi malis *desidit*. Crebra hæc est confusio. Vide ad Luc. III. 630. Val. Flacc. VII. 55. Liv. lib. XXXII. 9. XLII. 16. et alibi. Infra quoque lib. VIII. p. 155. 'Quadrupes residens.' *Decidit* magis notaret, eam toto corpore prolapsam esse, quam succubnisse in poplites: cui imagini *desedit* vel *desidit* melius convenit. *Oud.* *Marcido pallore defecta tremensque, desedit in imos poplites*] 'Palluit, et subito sine sanguine frigida sedit.' Stesichorus de iis qui Helenam lapidibus obruturi erant: Ἄμα τῷ τὴν ὄψιν ἰδεῖν, ἀφείναι ἐπὶ τὴν γῆν τοὺς λίθους. Petronius: 'Gyton mirabili forma exarmaverat nautas.' Oxon. *descendit in imos* p. 'In imos poplites' hic, ut infra lib. VII. 'Totum corporis pondus in postremos poplites recello.' *Pric.*

Nisi ferrum timore tanti flagitii, &c.] Hieronymus in Epistola de muliere

septies icta: 'Quasi ferrum ream timeret attingere, circa cervicem torpet innoxium.' Ovidius III. Fast. 'Amne jubet mergi geminos, scelus unda refugit: In sicca pueri destituntur humo.' *Idem.*

Manibus temerariis delapsum evolasset] Pater filium deferens libro I. Heliodori: Ξιφήρης νύκτωρ ἐπήλθε, καὶ παρὰ τοσοῦτον γέγονε (scripserim οὐ γέγονε) πατραλίας, παρ' ὅσον ἀντέσχεν ἡ Τύχη, ἀπροσδοκῆται φόβῳ τὸ ξίφος τῶν τοῦτου χειρῶν ἐκπεσεῖν παρασκευάσασα. *Idem.*

Lassa, salute defecta] Falsum est, in Flor. et Rom. exhiberi, *lassa, saluteque d.* Copula ibi non comparet, uti nec in ceteris Mss. et Edd. ante Vulcan. pr. ubi, uti et Wow. *Pric.* inseritur, *l. et salute*. Nihilominus istud *que*, quasi e Ms. ediderunt cum Elmenh. Scrivinius et Flor. Habent tantummodo veteres, *lassa salute defecta*, vel *lapsa salute*, ut est in Oxon. Par. Guelf. pr. Palatin. pro perpetuo librorum errore. Videtur nil temere mutandum, sed distinguendum: *jamque lassa salute, defecta*. Sæpius enim Auctor voce *defectus* sic absolute usus est. Lib. I. pag. 20. 'Ac nequidquam defectum, jam incerta verborum salebra balbutire.' Infra pag. 101. 'sauciam Psychen atque defectam:' ac passim plurimis locis, quæ partim, uti et innumera aliorum auctorum, videre est in nota III. N. Heinsii ad Ovidii Fast. lib. III. 674. 'Quod sibi defectis illa tulisset opem.' 'Lassa salus' est languida, quales esse solent defessi. Claudian. lib. I. in Rufin. vs. 71. 'lassa vestigia venti.' Sed adi omnino Comment. ad Lucan. lib. I. in fine: 'lasso jacuit deserta furore.' Quia vero præcedit, 'impos animi, marcido pallore defecta,' conjicere quis posset, et hic *deserta* legendum. Vide ibidem, et ad Phædr. lib. IV. F. 4. Ego nil muto. *Oud.* *Lassa et salute defecta*] Oxon. *Lassa salute d.* Glossæ: 'Ἀπο-

καμῶσα, lassa, defessa, defracta:'] pro *defracta*, puto *defecta* scribendum. In vet. Onomast. 'Defectus, δύσθυμος.' *Pric.*

Recreatur animi] Oxon. Fux. Guelf. sec. *reccantur*. Pith. *recreatum*. Reg. *rec. cum*, ut supra. Auctius vero habet D'Orvill. *recreatur, animique sese angebat, facti pœnitens*. Certe hic pœnitentiæ Psyches melior est locus, quam supra novacula. 'Angere se' et 'angi' frequens est Nostro. Vide Indicem. Item *angi animi* æque dici atque *animo*, etiam a Cicerone, vel Lexica docent. *Pœnitens* autem et Ciceronem et alios dixisse, manifestum fit iisdem Lexicis. Hoc ipsum 'facti pœnitens' est apud Sueton. Vitell. cap. 15. Neque tentare id debuerant viri docti in Auson. Epist. xvii. 'Sat est unius erroris, quod aliquid eorum, me pœnitente, vulgatum est.' Idem enim in Grat. Act. pag. 729. Ed. Toll. 'At tu numquam pœnitenda fecisti, et semper veniam pœnitentibus obtulisti.' Verum rectius hæc, si Appuleiana sunt, inserebantur post *desedit in imos poplites, animique sese angebat, facti pœnitens, et ferrum quærît abscondere, sed in suo pectore*. Ond.

Ambrosia temulentam] Sive *ebriam*: ut aliis dicitur, etiam in S. L. ambrosiæ succo et liquore (de quo ad pag. 98.) ut bene explicuerunt interpretes. 'Ambrosias comas' aiunt Virg. I. Æn. 104. Sil. xii. 245. xv. 24. Perperam ergo in Pal. Pith. Guelf. *genilem c. ambrosiam*, et apud Bocatium lib. ix. de Genealog. Deorum cap. 4. *ambrosiam temulentiam*. Ed. Vicent. *temulenter*. Fux. *tumulentam*. Idem. *Videt capitis aurei genilem casariam, &c. genasque purpureas pererrantes crinium globos*] Propertius: 'Vidi ad frontem sparsos errare capillos.' *Pric.*

Cervicæ lacteas] Æneid. xi. 'Fusos cervix cui lactea crines Accipit.' *Idem.*

Alios antependulos, alios retropendulos] Palat. utrobique, *aliquos*. Male. Per 'antependulos crines,' quos et dixit sic Auctor lib. ii. p. 36. intelligit 'capronas' in fronte, et 'antias,' circa genas et aures pendentes. Nam male Beroaldus 'capronas et antias,' censet easdem cum multis eruditis, de quibus agam ad Flor. N. 3. et monui quædam ad Suet. Cæs. c. 45. *Oud. Antependulos*] Hos capillos Antiqui 'antias' appellaverunt, qui in frontem demissi sunt, alio nomine 'capronei' nominantur, quasi a capite proni. Appuleius in Floridis: 'Jam primum,' inquit, 'crines ejus præmulsis antiis, præmulsis caproneis anteventuli et propenduli.' *Beroald.*

Quorum splendore nimio fulgurante, &c.] Male doctiss. Ursinus *splendore minio*. Infra lib. xi. 'Video candore nimio Lunæ præmicantem orbem:' et ix. 'Demonstrat ei novitate nimia candentes aureos.' *Pric.*

Candicant] Oxon. Guelf. pr. *candidant*. Idem error in Flor. N. 3. et in aliquot Mss. et Ed. Ald. Solini p. 12. 'notis candicantibus.' p. 30. 'dentes candicant ad eburnam claritatem.' p. 46. 'limite candicante.' Sic et ibi bene Ald. Male d. reposuit Salmas. Ex meis ibi solus habet Huls. cum Ed. Camert. cap. 49. *nivibus candicantem*. Ibi quoque Mss. duo cum Ed. Salm. *candidantem*. Cap. 53. p. 61. 'candicant orbiculi:' et ibi Mss. quatuor d. *Prave*. Item Mart. Cap. lib. vii. init. 'radio candicat.' *Oud. Aliis*] Corrige *alis*: alas enim quiescentes et immotas in Cupidine sopito fuisse significat: cum tantum plumulæ illæ teneriores mollioresque tremore quodam agitantur. *Beroald.*

PAG. 103 *Corpus glabellum ac luculentum*] Gruterus lib. viii. Susp. c. 9. vult *suculentum*. Id si in Mss. esset, non damnamus. Sed hand minus bonum est *luculentum*. Passim hoc de

egregia forma occurrat. Lib. II. p. 22. 'Signum perfecte luculentum,' pag. 36. 'luculentam proferens faciem.' Et ita lib. IV. p. 80. 'faciem illam luculentam verberare.' Et ut hic, de Mercurio lib. X. p. 233. 'Ad est luculentus puer nudus.' Nec secus alii. Terent. Heaut. IV. 2. 12. 'Et quidem hercle forma luculenta.' Tum qualem Fux. Oud. *Ceterum corpus glabellum*] De Apolline Florid. II. 'Genis gratus, et corpore glabellus.' Pric.

Non pæniteret] Sic primus edidit tacite Wower. Antea vulgabatur, *non pænitet*. Sed *pæniteret* est in Palat. Pith. Fux. Gueff. Oxon. D'Orvill. quod præfero. Nondum enim scire fingitur esse Cupidinem, sed tam formosum puerum, ut mereretur Cupido esse. Oud. *Et quale peperisse Venerem non pæniteret*] Infra lib. X. 'Filium, &c. quem tibi quoque provenisse cuperes, vel talem.' *Pæniteret* hic, ut supra, elegantissime. Vide XVII. 1. A. Gellium. Pric.

Arcus, et pharetra, et sagittæ, magni Dei propitia tela] Notat ex Alpheno Agellius lib. VI. cap. 5. Noct. Attic. Veteres 'novum novitium' dixisse, et 'proprium propitium.' Ita hic acceperim ego, sed cum poeta nescio quo 'magis audiendum quam auscultandum censeo.' Brant. *Sagitta* Fux. *propitia* adscripsit Lipsius; *propria* vir doctus nescio quis. Certe benevola, ut alii exponunt, hic locum habere nequit. Potius interpretareris blanda, vel prona et facilia ad sum opus. In Flor. N. 17. 'Infesta rabies, propitia voluptas.' Oud.

Depromit un. de pharetra sag.] Edidit Scriverius, nescio qua de caussa, *e pharetra*. Lib. III. p. 57. 'Arcula quadam reclusa, pyxidas plusculas inde vel indidem depromit.' Sic et 'deripere,' 'detrahere,' 'dejicere,' cum præp. de aliquoties junguntur. Sæpius tamen 'depromere' sine præpositione occurrit. *Idem*.

Puncto pollicis] Melius fortasse legas *punctu*. Florid. Atqui videtur sumsisse, pro extimo pollicis articulo parvulo, qui est quasi punctum, non vero pro punctione et tactu, sive pungendi actu; ut apud Phædr. F. 84. sicut et sagittæ, spinæ, &c. summa acies dicitur 'punctum.' Infra lib. VII. p. 145. 'spinas acerrimas et puncto venenato virosas:' ut est in nonnullis Mss. Auson. in Cupid. Crucif. 76. 'stilus ut tenuis sub acumine puncti Eliciat tenerum, de quo rosa nata, errorem:' *puncta* in Oxon. *Idem*. *Puncto pollicis, &c.*] Glossæ: 'Νύμφη, punctum, punctio.' Pric.

Ut per summam cutim roraverint parvula sanguinis rosci guttæ] In Epistolis Ovidianis: 'Summa leviter stricta sagitta Pectora.' Prudentius: 'Summo tenuis extima tactu Læsa cutis, tennem signavit sanguine rivum.' Virgilius XII. 'Et summum degustat vulnere corpus:' ubi Servius: 'Leviter tangit: id est, stringit, propter exiguitatem sanguinis.' Seneca cap. 3. ad Helviam: 'Non summam cutim rupit,' (vulnus tuum,) 'pectus et viscera ipsa divisit:' 'roraverint,' ut apud Aldhelmum 'ritu rorantis rivi cruorem,' &c. et 'sanguinis rorantes maculæ' apud Hege-sippum. *Idem*.

Sic ignara Psyche sponte in Amoris incidit amorem] Vide ex parva punctura quantus animi ænus obortus. Theocritus: Τὸν κλέπταν ποτ' Ἐρωτα κακὰ κέντασε μέλισσα, Κηρίον ἐκ σιμβλῶν συλεύμενον, ἄκρα δὲ χειρῶν Δάκτυλα πάντ' ὑπένυξεν· ὁ δ' ἄλγεε, καὶ χέρ' ἐφύσση, καὶ τὰν γῶν ἐπάταξε, καὶ ἄλατο· τῇ δ' Ἀφροδίτῃ Δεῖξεν τὰν ὀδύνην, καὶ μέμφeto ὅττι γε τυτθὸν Θηρίον ἐντὶ μέλισσα, καὶ ἀλῖκα τραύματα ποιεῖ! Χὰ μάτηρ γελάσασα· τί δ'; οὐκ ἴσον ἐσοὶ μελίσσαις; Χὼ τυτθὸς μὲν ἔης, τὰ δὲ τραύματα ἀλῖκα ποιεῖς! Ovid. Met. X. 'Primaque cupidine tacta, Quod facit ignorans, amat, et non sentit amorem.' *Idem*.

Patulis ac petulantibus saviis] Ed. Vulc. sec. dedit *petilis*. Sed male. *Patulis* verissime habent Mss. O. et Edd. Vett. aliæque, 'sive petulcis et hiantibus osculis,' ut lib. iv. pag. 85. ubi vide. *Sabiis* in Pal. *labiis* D'Orv. *suariis* Edd. Colv. Vulc. Wow. Elm. Scriv. Male. Oud. *Prona in eum efflictim inhians, patulis ac petulantibus suariis, &c.*] Lib. 11. 'Pronus in eam, &c. mellitissimum illud suavius impressi.' *Pric.*

De somni tanta metubat] Ne brevior esset somnus ejus, et per hoc longiorem illa saviandi copiam amitteret: aut, cum non suaviari illum non posset, a suaviis tamen ne evigilaret, timebat. Apud Longum ποιμεν. 1. 'Οκνῶ μὲν, καὶ φιλήσας αὐτὴν ἀφηνήσω. *Idem.*

Bono tanto percita] Eximium voluptatis cruciatum sustinere nequicus: ut supra lib. 11. locutus. *Idem.*

Et ipsa] Huc quadrant 'petulantia lumina lychni' Auson. de Cup. Crucif. vs. 78. Oud.

Exomuit, &c.] Fulgentius: 'Cum altum soporem maritus extenderet, illa ferro armata, lucernæque modii custodia eruta, Cupidine cognito, dum immodesto amoris torretur affectu, sciutillantis olei desputamento maritum succendit.' *Elmenh.* *Exomuit, &c.]* Persius: 'Pinguem nebulam vomnere lucernæ.' *Pric.*

Lucerna, Amoris vile ministerium] Lucernam illa apud Aristophanem alloquens: 'Ἐν τοῖσι δωματίοισιν Ἀφροδίτης τρῶπων Πειρωμέναισι πλησίον παρασταεῖς, Χορδομένων τε σωμάτων ἐπιστάτην Ὀφθαλμῶν οὐδεὶς τὸν σὺν ἐξείργει δόμων Μόνος δὲ μηρῶν εἰς ἀπορήτους μύχους Λάμπεις, ἀφαύων τὴν ἐπανθοῦσαν τρίχα. In Græcis Paræmiis tamen: Χαῖρε φίλον φῶς. Γραῦς ἐθέλουσα ἀπολασταινεν γυμνῇ, ἵνα μὴ τὴν βακίωσιν τοῦ σώματος ἐλέγχῃ, τοῦτο εἶπε. *Idem.*

Psyche statim resurgentis ejus crure dextro ambabus manibus arrepto, sublimis erectionis appendix miseranda, &c.]

Scylla apud Ovidium ad Minoem *Metamorphos.* viii. 'Insequar iovitum, puppinque amplexa tenebat: Per freta longa trahar: vix dixerat, insilit undis, Consequiturque rates faciente Cupidine vires: Gnossiacæque hæret comes indivulsa carinæ. 'Appendix' (inquit) 'miseranda.' Infra lib. viii. 'Seque in præaltissimum puteum, appendicem parvulum trahens, præcipitat.' Non ergo insipidus ille qui *appendio* volebat? *Idem.*

Extrema consequia] Gruter. *consequa*. Quod placet. *Elmenh.* Lib. iii. Susp. c. 14. Atque sic edidit Wow. *Elmenh.* *Pricæus*. Sed male, ultimoque invito, ac citante lib. x. p. 224. 'Carpentis, quæ frustra novissimis trahebantur consequiis:' ubi vide Beroald. Vocat, ut est in Mss. et Edd. Vett. *consequia* *Psychen* sequentem quasi pedisequam, et tanquam Cupidinis consequentiam: uti 'servitia' et 'ministerium' passim pro servis et ministris. Oud. *Penduli comitatus extrema consequa]* Debemus (et utinam id minus) Grutero istud. Bene in aliis *consequia*. Infra x. 'Novissimis trahebantur consequiis.' *Pric.*

PAG. 104 *Derinetam cupidine]* D'Orovill. Oxon. Guelf. sec. Pal. Ed. Bas. pr. *devictam*, ut erratur passim. Vide Burm. ad *Æn.* viii. 394. 'devinctus amore:' et pejus Edd. Ber. Bas. pr. *cupidinem*: quæ vitiosa lectio *Stewechium* adegit ad otiosam frigidamque conjecturam. Oud.

Adrolari tibi] Mihi in mentem venit suspicari, ab Auctore ipso dictum fuisse, *adulari tibi*: quomodo Poëtam tragicum locutum, fragmentum testatur apud Cic. itidem in versibus Ennii erat *Eloqueret pro Eloquentur*. Similiter apud Nonium dicitur in membranarum *Ulcisco* pro *Ulciscor*, in verbo 'Exanclari:' et Apul. ii. Florid. 'Hesternum illi imbrem lachrymas auspicasse.' Consulendus Nonius Cap. De contrariis generibus ver-

borum. Jam paulo ante iisdem illis verbis mendosum est *deiectam cupidinem*. Non displiceret *dignam cupidine*. Nam solere Antiquos exarare *deicnam* pro *dignam* alibi docui. *Stewech*. Non opus fuerat *Stewechio* tam aliena constipasse, ut probaret *adulare* ab Appuleio usurpari potuisse. Ipsum hoc in eo jam vidimus, aliisque ad pag. 97. 'Sic adulant.' Verum istud et huc contra Mss. O. et dignitatem Dei atque ipsum fabulæ argumentum velle intrudere, est mera inuovandi et antiquata verba ubivis inculcandi prurigo. *Oud.*

Sed hic feci leviter] Vide Gruterum lib. viii. Suspicionum c. 9. *Elmenh.* Conjecerat is scilicet olim *nequiter*. Sed bene mutavit sententiam. Potest autem *hic* facile tolerari, et defendi hoc loco. Quia tamen in Regio est *hæc*, et in Flor. Pal. Oxon. Fux. Pith. D'Orv. Ed. Junt. post. *hoc*, istud admisi. Nil notatum e Guelf. *Oud.*

Præclarus ille] Sic Plantus Persa: 'Videsis: ego ille doctus leno pæne in fontem decidi.' *Colv.* *Ipsæ me telo meo percussit*] *Pator telis vulnera facta percussit.* Tale illud: *Τοῖς ἀντὶν περὶ τοῖς ἀλίσκομεθα.* Tibullus: 'Eheu nunc premior arte mea.' *Pric.*

Caput excideres] Pal. *excidere*. Pith. *excidens*, al. *excindere*, teste *Pricæo*. Ego enim nullum Cod. vel editionem vidi, sic exhibentem, sed *excindere* Guelf. pr. Est autem varietas creberrima. Vide quos laudavi ad Cæs. lib. vii. B. G. cap. 50. 'portas excidere.' Septim. de B. Troj. lib. ii. cap. 16. 'Urbes excidit.' Sic Mss. a me visi. al. *excindit*. Idem sæpe *excidere* pro 'abscidere' vel 'discidere' utitur, ut lib. ii. cap. 49. 'bifariam excisam hostiam.' Lib. iii. cap. 15. 'excisis manibus.' Cap. 18. 'Non columbam se, verum id, quo religata est, sagitta excisurum promittit.' ubi cave, ne cum aliis Mss. legas *excussurum*. Idem ait, 'execare ner-

vos,' 'aures,' lib. iii. c. 7. v. 12. *Oud.* *Caput excideres meum*] In nonnullis male *excindere*. In vetere Onomas-tico: 'Excido, ἐκτέμνω.' Florid. iv. Noster: 'Lingua excidenda est.' *Pric.*

Hæc t. i. s. c. c. hæc b. te monebam] Sic lego. *Sciopp.* in *Symb.* Bis *hæc* legas quoque in Mss. Flor. Reg. Fux. Guelf. pr. D'Orvill. Oxon. et Edd. Elm. Seriv. Flor. *hoc* Pith. Ald. In ceteris *hic*. Dein *te monebam* ediderunt ex Scioppii conjectura Scriv. et Florid. Sed Mss. quod sciam, omnes cum reliquis Edd. servant *remonebam*, sive 'iterumque iterumque monebam': ut est apud Virgil. Sic 'referre' pro iterum ferre apud Cæs. lib. v. B. G. cap. 49. ubi vide. 'Rememinsse,' 'rememorare' apud Ter-tullianum et alios. *Removebam* Guelf. pr. Quia tamen hic præcedit 'identidem,' et 'removere' nusquam alibi occurrit, nec etiam junctum sibi casum, ut præcedens 'tibi cavenda censebam,' secum habet contra Ap-puleii morem, fateor me proniorem esse in Scioppii emendationem; si modo Mss. quidam addicerent. *Supra sensbam* D'Orv. *Oud.*

Actutum] Bert. et Palat. *ad nutum*. *Elmenh.* Ne audias. Adverbium hoc Terentius, Livius, Virgilius, Ausoni-us, alii cum Nostro sæpius adhibent. L. vi. p. 181. 'Daturum scilicet actutum contumaciæ pœnas.' Eleganter quoque in minis, ut hic, Ovid. Epist. xii. 207. 'Quos equidem actutum. Sed quid prædicere pœnam Adtinet?' *Oud.*

Et cum termino sermonis pinnis in altum se proripuit] Virgilius: 'Dixit, et in sylvas pinnis ablata refugit.' Idem: 'Hæc ubi dicta dedit, lacrymantem, et multa parantem Dicere, deseruit; tenuesque recessit in auras:' ubi Servius: (ad Appuleii sensum non inconcinne:) 'Non metu, nec enim minantibus couenit: sed ne posset rogatu placari.' *Pric.* *Pinnis*

in altum se proripuit] 'Nec sese dedit in conspectum corde cupitus.' *Idem.*

Quantum visu poterat] Hæc non sunt in Palat. *Elmenh.* Immo deest modo *visu*, uti in Oxon. et Guelph. in quorum primo est *quanto pot.* in altero tantum *quantum.* Nihilominus uncis temere hæc includere *Elmenh.* et Scriv. ac Soping. male *nisu* coniecit: quod evincunt loca mox per Gruterum prolata, et Epist. Phæd. x. 28. &c. *Visi pro videri*, est in Pith. Salin. ex illo adnotavit nisi. Oud. *Quantum visu poterat*, &c.] Male hæc aberant a Cod. Palatino: supra lib. III. 'Quantum extensis primoribus pedibus adniti poteram.' *Pric.*

Volatus mariti suscipiens] Ita Ber- tin. Vulgo, *prosp.* Sciopp. in Symb. et Susp. II. 18. Proprie scilicet seu sursum adspiciens. Hinc crebro 'sus- cipere cælum.' De Deo Socratis p. 667. 'Suspicientes miris fulgoribus variata cælamina.' Ovid. l. v. Met. 296. 'Musa loquebatur. Pinnæ sonuere per anras; Voxque salutantum ramis veniebat ab altis. Suspicit,' &c. Nihilominus tanti mihi non esse videtur ejus codicis auctoritas, ut ideo alterum *prospiciens* damnem: ut ratio longinquitatis habeatur, quo sensu id compositum sexcenties ob- vium est. Immo etiam ex humiliore loco ad superius, ut hic, occurrit apud Nostrum l. vi. init. 'Prospec- to templo quodam in ardui montis vertice:' ibi æque deberet legi *susp.* Oud.

Remigio plumæ; captu maritum p. s. f. alienum] Nequeo quin in perpetuum orbatus eo, quod oculis his, quod hoc corde carius habebam, subnectam, quæ dissidium illud primum ideoque acerbissimum depingant. Ovidius lib. II. Metamorph. de Halcyone: 'Ubi terra recessit Longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultum, Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum. Hæc quoque ut haud licuit spatium summota videri, Vela tamen

spectat summo fluitantia malo. Ut neque vela videt, vacuum petit anxia lectum.' Item Epistola Hypsipyles ad Jasonem: 'Per lacrymas specto, cupidaque faventia menti Longius assueto lumina nostra vident.' Ite- rum Epistola Laodamiae ad Protesilaum: 'Incubuit Boreas, arreptaque vela tetendit; Jamque meus longe Protesilaus erat. Dum potui spec- tare virum, spectare juvabat; Sum- que tuos oculos usque secuta meis. Ut te non poteram, poteram tna vela videre: Vela diu vultus delinueræ meos. At postquam nec te, nec vela fugacia vidi, Et quod spectarem, nil nisi pontus erat; Lux quoque tecum abiit, tenebrisque exsanguis obortis, Succiduo dicor procubuisse genu.' Sed et non inepte Sulpicius Severus Epistola II. 'Subito mihi in sublime sublatus eripitur; donec emensa aëris istius vastitate (cum tamen rapida nube subvectum acie sequeremur oculorum) patenti cælo receptus vi- deri ultra non potuit.' *Grut. Susp. lib. VIII. cap. 12. Captu alienum* cum Edd. pp. et Beroaldo jungebat Casanbonus, sed pessime. Non enim sperare poterat Psyche, se capturam amplius Cupidinem, quem ambabus manibus arreptum tenere non potue- rat. Eo tamen et redit Sopingii con- jectura, *captura.* In Codd. Palat. est *captum*; quomodo conjecerat Linden- brogius, sive susceptum. Sed certis- sima est scriptura Codd. quos vel ci- tarunt viri docti, vel vidit, sed per- verso judicio sprevit, Beroaldus, *re- migio plumæ raptum*, iisque consenti- unt Reg. Fux. D'Orv. Oxon. Bemb. Mang. Guelph. Pith. et Ed. Junt. post. cum J. Isac. Pontano Anal. l. III. c. 10. uti ex Wowerii tempore recte edi- derunt viri docti. Est et, qui *aptum* conjiciat. *Raptum* est abreptum, ut sæpissime simplicia pro compositis usurpantur. P. 100. 'Rapitur verbo- rum tam tristem formidine;' et ali- bi. De 'remigio alarum,' quomodo

etiam loquitur Auctor in Flor. N. 2. consule præter Nostri commentatores, La Cerdam ad Virgiliti Georg. l. iv. 59. et quos laudavit magnus Hemsterh. ad Lucian. in Tim. c. 40. p. 151. Τῇ εἰσελά τῶν πτεράων. Ceterum notandum, hic *plumam* adhiberi de alis, quod negabat Bentleius ad Horatium Art. Poët. vs. 2. Quin et lib. vi. pag. 122. 'Amor in pinnas se dedit:' in Oxon. scribitur *plumas*. Atque hinc omnino firmari posset emendatio Broukhuisii et aliorum in Propert. lib. i. El. 20. 26. 'Hunc super et Zethes, hunc super et Calais, Oscula suspensis instabant carpere plumis, Oscula et æterna ferre supina fuga:' probante etiam Cl. Cannegietero ad Aviani Fab. xv. 11. Is. Vossius ibi volebat, *plantis*. Sed Mstorum lectio illic est *palmis*: quod non fuerat mutandum. *Palmæ* enim sunt alæ, seu *remigium*. Sic in Flor. N. xii. 'Intimis plumulis, exterioribus palmulis:' ubi male *parmulis*, *pinnulis* substituunt Lipsius, Salmas. alii. *Palmulæ* sunt *ραροὶ*, quæ vox significat 'pinnae' in ala, 'remos' in navi, (vide D'Orv. ad Charit. p. 102. et Minuc. Felic. c. 29.) 'digitos' in manu, quia hæc expansa, seu 'patula et porrecta,' ut ait Gell. l. vi. c. 6. eandem fere speciem præferunt. Adi Suidam, et Steph. in Thes. p. 1311. Ælian. l. ii. Anim. c. 1. *ραροὶ τῶν πτεράων*. De remis Catull. c. 4. 4. 'sive palmulis Opus foret volare, sive linteo:' et vs. 17. 'Tuo inbuisse palmulas in æquore.' Virg. l. v. Æn. 163. 'lævas stringat, sine, palmula cautes.' Adde et Festum in hac voce. Quin et partes gubernaculorum *pinnae* vocarunt, teste Nonio cap. 2. in v. 'Bipennes.' Propertii locum imitatus est Apollinaris Sidonius Carm. xi. 56. de Cupidine, matri oscula ferente, et in margine ejus manus pendente: 'Cernuus, et lævæ pendens in margine palmæ, Libratos per inane pedes adverberat alis, Oscula sic

matris carpens.' Oud. *Ubi remigio plumæ raptum maritum proceritas spatii fecerat alienum, &c.*] In plerisque *capto maritum, &c.* quod sic ad oram libri sui exposuit Casaubonus: 'alienum captum, id est, qui capi non posset:' nos illud *raptum* probamus, *remigio plumæ* nempe. 'Alienum fecerat' heic, ut infra viii. 'Lancea mali Thrasylli me tibi alienum fecit.' 'Remigium plumæ,' ut apud Lucianum ἡ τῶν πτεράων εἰσελά et Nostrium i. Florid. 'pennarum remigium.' Vide Elmenhorstium. *Pric. Captu*] Remigium, inquit, alarum cum in altum Cupidinem sustulisset, alienum fecerat a captione, ne iterum manibus Psyches prehendi posset. Dixit autem *remigio plumæ*, ex Virgiliana translatione, qui canit in vi. 'Remigium alarum, posuitque immania templa.' *Captu* dixit, quasi captione, prensioneque: quidam legunt *raptum*, sed prior lectio venustior. *Beroald.*

In honorem] Ed. Junt. pr. in odorem. Ineptc. Ceterum notandum hic, Latinitatis jam depravatæ esse locutionem, cum aurei ævi scriptores dixerint *honoris ergo*, vel simili modo. Alii etiam in *honore*, ut exaratur hic in Ms. Pithæi. Vide Duker. ad Flor. lib. iii. cap. 20. § 8. et vulgo apud Isidor. lib. xv. Orig. cap. 3. Verum Cl. Wopkens. vult tantum non semper legi per Accusativum, et libriorum culpa, si non ubique, certe plerisque locis deesse litteram *m*, in Misc. Observ. Nov. v. i. t. ii. p. 90. ad Septim. de B. Tr. lib. v. c. 13. ubi etiam Periz. dat *honorem*: uti et aliis locis. Sicut et Mss. variant passim in Solino, sed optimi plerumque præbent, in *honorem*, ut p. 2. bis. p. 10. 11. Adi et Struchtm. in Anim. p. 121. Opponi posset inscriptio lapidea apud Fabrett. p. 202. IN HONORE MEMORIÆ, et Append. ad Marm. Oxon. p. 62. IN HONORE S. TRINITATIS: nisi et sciremus, lapidarios sæpe omisisse ultimum *M*, præsertim se-

qnente eadem littera. Apud Horat. lib. 1. O. 7. necessario legendum est, *plurimus in Junonis honore*, sed ibi jungendum cum *plurimus*: uti sexcenties quis dicitur 'multus,' 'totus esse in aliqua re.' Sed alias plura de hoc loco. Oud. *Per proximi fluminis marginem præcipitem se dedit: sed mitis fluvius, &c. cam innoxio volumine super ripam exposuit*] Virgilius de Turno: 'Tum demum præceps saltu sese omnibus armis In fluvium dedit: ille suo cum gurgite flavo Accepit venientem, et mollibus extulit undis.' Ovidius supra adductus: 'Anne jubet mergi geminos: scelus unda refugit: In sicca pueri destituntur humo.' Pric. *In honorem Dri qui et ipsas aquas urere consuevit*] In Epist. Philostrati: Καὶ αὐτὸ ὑπὸ ξρωτος τὸ ὕδωρ καίεται. Idem. *Super ripam, &c. exposuit*] Justinus de Gargoris filio (eodemque nepote) in Oceanum projecto: 'Velut nave, non fluctu veheretur, leni salo in littore exponitur.' Idem.

Juxta supercilium amnis] Sic 'Istri supercilia' Ammianus lib. xxii. et lib. xvi. 'supercilia Rheni:' infra hic lib. vii. 'ripæ supercilium.' Tobia: veterem Interpretem xi. 5. 'supercilium montis.' Pollux ii. 4. Καὶ ὀφρύας καλοῦσι τὰ τῆς γῆς ἀνέχοντα. Idem.

Complexus hic humo Cannam D.] Hæc in Guelf. pr. qui a m. pr. non habet *complexus*. Homo etiam in Palat. Deest Oxon. unde eam vocem debebat Pricæus, legens sic, sedens sc. juxta supercilium amnis et incuriose, laudatque Burm. ad Petron. p. 687. Certe satis otiosa est vox *humo*, ac latere aliud quid videtur; sive ad Cannam, sive Pana pertinens. Vir doctus ad marg. Ed. Junt. post. adlevit, sinu. At non mihi satisfacit. An hic domi, ubi Deæ Cannæ sedes erat ad ripam fluvii? Cogitavi et *humidan*, sed veram haud puto conjecturam. Caram D'Orv. Canam Pith. Guelf. pr. cum glossa *senilem*. Oud.

Complexus hic humo Cannam Deam] Oxon. *Complexus hic Cannam Deam*: bene, nisi quod sic loco τοῦ hic reponendum. Sedebat juxta supercilium amnis: sic Cannam D. *complexus*. i. 'incuriose.' Horatius 'sic temere' dixit. Pric. *Cannam Deam*] Virgilius: 'Est mihi disparibus septem compacta cicutis Fistula.' Servius: 'Inæqualibus cannis.' Glossæ: 'Canna, συργγιον ἐκ καλάμων.' Isidorus xvii. 7. 'Arundo dicta quod cito arescat: hanc Veteres cannam vocaverunt.' Scholiastes vetus Horatii ad Art. Poët. 'Arundo canna est.' Glossarium; 'Κάλαμος δὲ οὗ γράφομεν, Canna.' Idem.

Recinere] Retinere Ald. Roald. Sic et Oxon. Pith. D'Orv. et Edd. Rom. Vicent. Ber. Junt. pr. Sed bene jam Beroaldus monuit *recinere* legendum esse, sive canendo voces omnimodas reddere, non *retinere*. In Guelf. sec. *reccinere*, in pr. *rectinere*. Eundem errorem optime viri docti sustulerunt de Deo Socratis p. 695. Ed. Flor. 'quam increpitu indignatum Amorem recinendo placasset:' ubi vulgo erat *retinendum*. Oud. *Retinere*] Commodior lectio est *recinere*, canna enim fistularis recinit, hoc est, canendo reddit voces omnimodas. 'Ad marem recanunt,' dixit Plin. de perdicibus scribens. Beroald. *Eamque vocalas omnimodas edocens recinere*] Servius ad Eclog. viii. 'Pan fistula canere primum invenit: quia calamos in usum cantilenæ adducens, inertes esse non passus est.' Oxon. cod. et antiquitus editi, *retinere*. Pric.

Tondentes] Lucret. lib. ii. vs. 317. 'Nam sæpe in colli tondentes pabula læta Lanigeræ reptant pecudes.' *Elmenh.*

Hirtuosus D.] Hircosus Pith. Guelf. sec. Vulgo receperunt *hircosus* ob hircina Panos cornua et pedes. Verum nullum vidi locum, quo ea vox non in malam ponatur partem, pro fœtido vel libidinoso. Vide Comm.

ad Plaut. Merc. iii. 3. 14. ad Sueton. Tiber. cap. 45. In Oxon. Pith. Guelf. pr. et D'Orv. quoque est *hircuosus*. In Reg. Fux. et Edd. Vett. item Colv. Vulc. est *hirtuosus*, quod sive *hirtosus* non temere spernendum videtur, sive admodum hirtus et hispidus ac *δασύς*. Ab 'hirmo,' 'hirtosus,' ut ab 'ebrio,' 'ebriosus,' et innumera. De scriptura *uv* vide ad p. 98. Barthius lib. xxxiv. Advers. c. 15. ait in membranis esse *hircuosus*: unde effingit vocem, Auctore, ut existimat, non indignam, *hircierus*: Quomodo scilicet 'hircipedem' Pana adpellat Martian. Cap. lib. ix. p. 307. Oud.

Permulcet verbis lenientibus ['Pallipantibus verbis doloris stimulum obtundere' infra viii. vocat. Pric.

PAG. 105 *Sum quidem rusticanus et opilio*] Ipse de seipso apud Lucianum in Bis accens. Μέχρι τοῦ πλαγίου καλὰ μου καὶ τῆς σύριγγος ἐγὼ σοφὸς, τὰ δ' ἄλλα, αἰπόλος. In veteri Onomastico: 'Rusticanus, ἀροϊκός.' sic in l. ult. ff. de doli mali et met. except. 'rusticanus homo.' Idem.

Senectutis prolixæ beneficio] Ovid. Metam. vi. 29. 'Seris venit usus ab annis.' Etmeh. *Sed senectutis prolixæ beneficio multis experimentis instructus*] 'Mihī multa vetustas Scire dedit.' 'Multa Tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.' De seipso D. Basilins: Τὸ ἡλικίας οὕτως ἔχειν, καὶ τὸ διὰ πολλῶν ἤδη γεγυμνάσθαι πραγμάτων, &c. ἐμπερὸν με τῶν ἀνθρώπων πεποιήκεν. et lib. ix. apud Nicephorum Gregoram ille senior Andronicus: Τῷ μακρῷ χρόνῳ μάλα πλείστην πείραν ξυνειλοχῶς καὶ προσθεὶς ἐμαντῶ. Idem Gregoras lib. vi. de Muzalone: Διὰ, &c. γῆρας, μακρὰν καὶ ποικίλην ἐμπερίαν πραγμάτων μετὰ φρονήσεως ἔχων. et lib. xi. de Alexio Philanthropeno: Ἐκ τοῦ γῆρας ἔσχε λαμπρὰν τὴν πολυπερίαν. Noster (in de Deo Socratis,) de Nestore: 'Experimentis cautus, senecta venerabilis.' Isidorus Orig. viii. 11. de Dæmonibus: 'Inest illis

cognitio rerum plusquam infirmitati humanæ, partim subtilioris sensus acumine, partim experientia longissimæ vitæ.' Suidas: Γέρων ἀλώπηξ οὐκ ἀλίσκεται πάγῃ, ἐπὶ τῶν διὰ τοῦ χρόνου πλῆθος ἐμπερίων. Isocrates in Nicocle ait, τοὺς τὴν φύσιν καταδεεστέρους (tales plerumque senes) ταῖς ἐμπερίαις πολὺ τῶν ἄλλων προέχειν. Virgil. viii. 'Retinet longævus aruspex:' ubi Servius: 'Argumento ætatis vult doctum videri.' Sophocles: Γῆρας διδάσκει πάντα, καὶ χρόνου τριβή. Jobi 12. 12. 'Ἐν πολλῷ χρόνῳ σοφία, ἐν δὲ πολλῷ βίῳ ἐπιστήμη. Plutarchus in de lib. educ. 'Ὁ χρόνος τ' ἄλλα πάνθ' ἀφαιρῶν, τῷ γῆρα πρυστίθησιν ἐπιστήμην. Antiphanes: Σοφὸν γέ τι πρὸς τὸ βουλεύειν ἔχει Τὸ γῆρας, ὥς δὴ πόλλ' ἴδον καὶ μαθόν. Jocasta apud Euripidem: Οὐκ ἅπαντα τῷ γῆρα κακὰ, Ἐτεοκλέες, πρόσσεστιν, ἀλλ' ἡμπερία ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. sic γῆρας ἐμπερία v. 10. apud Josephum. Anicula apud Heliodorum: Πείραν ἔχω σοῦ μᾶλλον τῆς Ἀφροδίτης. ἡ πολλὰ θρῖξ ἦν ὄρας, αὐτὴ πολλοῖς τοιοῦτοις ἐνήθλησεν. Pric. *Multis experimentis instructus*] Παλαιά τε πολλά τε εἰδῶς. Sirachides xxv. 8. 'Corona senum multa peritia.' Plinius Epist. i. 5. de Maurico: 'Gravis, prudens, multis experimentis eruditus.' Appuleius (supra adductus) de Nestore: 'Experimentis cautus.' Idem.

Si recte conjecto, quod profecto prudentes viri divinationem autumant, &c.] Terentius Hecyra: 'Plane hic divinat:' ubi Donatus: 'Nota, divinat de præterito dictum: unde proverbium: Audent divinare sapientem: quia qui verum dicit, divinus est.' Nepos in vita Attici, de Ciceronis ad Eundem Epistolis agens: 'Sic omnia de studiis Principum, vitiis Ducum, æmulationibus Reipublicæ perscripta sunt, ut nihil in his non appareat: et facile existimari possit Prudentiam quodammodo esse Divinationem.' Id.

Suspiritu] Est quidem in Pal. Bert.

Edd. Rom. Vicent. Junt. pr. Aldi, Colin. Bas. pr. &c. *suspiratu*. Sed Reg. quoque, Oxon. D'Orv. Guelf. et plures cum Beroald. Junt. post. dant, quod prætuli cum Colv. Vulc. Wow. Pricæo. Consule Comm. ad l. 1. p. 5. 'Cruciabilem suspirium.' Oud.

Et ipsis mærentibus oculis] D'Orv. *et in ipsis m.* Pric. mavult, ut istis. Alius, *ex ipsis*. Mox in Edd. Junt. et Aldi est *mentibus*. Quare optime conjecisse puto virum doctum ad marginem Ed. Junt. post. et Pricæum, *marcentibus*: uti bis de oculis amatoris dixit Auctor lib. III. p. 52. 'oculos udos, tremulos, et prona libidine marcidos.' Vide et p. 56. item lib. x. p. 210. 'Pallor deformis, marcentes oculi, lassa genua, et suspiritus vehementior.' Martian. Cap. lib. VII. init. 'Marcidulis poëta luminibus.' *Idem.* *Ab isto titubante et sæpius vacillante vestigio, deque nimio pallore corporis, et assiduo suspiritu, imo et ipsis mærentibus oculis tuis, amore nimio laboras*] Si recte conjecto, pro *ipsis, istis, et pro mærentibus, marcentibus* reponendum: supra lib. II. 'Oculos udos, et tremulos, et prona libidine marcidos.' Infra lib. x. 'Jam cætera salutis vultusque detrimenta ægris amantibus convenire nemo est qui nesciat: pallor deformis, marcentes oculi, lapsa genua, quies turbida, et suspiritus cruciatus tarditate vehementior.' Pric. *Deque pallore nimio*] Ovidius: 'Palles, facit hunc Amor ipse colorem.' Vide plura ad citatum libri x. locum. *Idem.*

Accersito genere] Bert. *arcessito*, Elmenh. Ut bene edi curavit Scriv. Vide ad p. 2. *Te* additur quoque in Flor. Fux. Pith. Guelf. sec. Pal. Oxon. D'Orv. et Edd. ante Bas. sec. e qua vitio operarum elapsum hoc pronomem modo esse videtur. Præcedit jam tamen *te*, ubi exsulat a Guelf. pr. Scilicet *te* hic scriptum est pro *tæ*, nota variæ lectionis *arcessito* vel *arcessitæ*; quod genus et casum

hic præfero cum Barthio *Advers.* lib. xx. 15. Est vir doctus, qui conjiciat, *arcessitio* g. quomodo *importatio* restituumus Cæsari. Oud. *Nec te, &c. ullo mortis accersito genere perimas*] 'Nec mortis maturatæ festinas tenebras accersito:' ut infra lib. VI. loquitur. Pric.

Luctum desine, et pone mærorem] Οὐ γὰρ τις πρῆξις πέλεται κρυερόιο γόοιο. *Idem.*

Pone mærorem, precibusque potius, &c. Deorum maximum percole] Apud Terentium III. 2. Adolph. 'Lacrymas mitte, ac potius quod ad honorem opus est, porro consule.' In Senecæ Hippolito, post ea, 'Sepone questus, non levat miseros dolor:' sequitur: 'Agreste placa virginis Numen Deæ.' Horatius: 'Desine mollium Tandem querelarum, et potius nova Cantemus Augusti trophæa Cæsaris.' *Idem.* *Precibusque potius, &c.*] Virgilius III. 'Junonis magnæ primum prece Numen adora:' et VIII. 'Juno ni fer rite preces, irasque minasque Supplicibus supera votis.' *Idem.* *Deorumque maximum, &c.*] De eodem apud Festum Ennius: 'Deus qui multo est maximus.' *Idem.*

Adolescentulum delicatum blandis obsequiis promercre] 'Blanditiis leni,' ut infra lib. VI. loquitur. Chrysus apud Petronium: 'Rescribe blandius Dominiæ, animumque ejus candida humanitate restitue.' *Idem.*

Numine salutari] Adde D'Orv. Palat. Pith. Fux. Guelf. sec. Edd. pp. Ber. et Bas. pr. pro perpetua variatione, de qua supra, et alibi. Bene Beroaldinam emendationem secuti sunt interpretes et Edd. Nec enim, credo, quis per *nomen* intelligi volet Cupidinem: cum per *numen* sit capiendus Pan, salutaria illi monens. Pro *pergit* in Palat. Guelf. sec. *prodit*. Oud. *Nomine salutari*] Lego *numine*. Psyche enim, cum adorasset numen Panos salutare et propitium, ire perrexit. Beroald. *Pergit ire*] A.

Gellius XIV. 2. 'A subselliis pergo ire ad Phavorinum.' Terent. Phorm. 'Domum ire pergam:' ubi Donatus: 'Hoc nos ἐλλειπτικῶς dicimus, Domum pergam.' Pric.

Sed antequam multum viæ] Florentinis membranarum accedunt Pithæanæ. Vulgata lectio abest a sensu communis. Quare lego cum J. F. Gronovio ad Gell. lib. III. c. 10. 'Sed quum aliquam multum viæ.' Vide ad lib. I. p. 17. 'post aliquam multum temporis.' Tò quum excidit per quam. Quare alias conjecturas, quæ facile fieri possent, non admittimus. Oud.

Laboranti vestigio] Non Colv. sed Vulcan. Ed. sec. exhibuit *labanti*. [Vid. VV. LL.] Prave. Nec tamen recte Pricæus exposuit *festinanti*. Est enim titubans et vacillans, quæ præcedunt, seu labascens et 'labans;' cum quo aliquoties confunditur; ut in Lucan. lib. VII. 521. 'Ne frons sibi prima labaret;' et Livio sæpius. Vide Drak. ad lib. XXII. c. 61. De 'laborare' adi Duker. ad Flor. lib. I. c. 12. 'laborat fides annalium.' Burm. ad Petron. c. 115. 'laborat carmen in fine.' In prælio sexcenties 'laborare' dicuntur milites fatigati, pressi, et nutantes in fugam. Idem. *Laboranti vestigio*] Inapte Colvius *labascanti vestigio*: 'laborans vestigium' hic vocat quod VI. 'festinans vestigium.' Pric.

Tramite jam delabante] Exponunt *tramite declivi*. Sed quis nunquam tramitem proclivem vocavit *delabentem*? Et quid volet illa vocula *jam*? Posset quidem intelligi, 'vestigium jam delabens per inscium tramitem.' Verum non ita solet Auctor. Vix dubium mihi est, quin vera sit ingeniosissima Barthii conjectura, non tam ad Statii Theb. I. 343. *jubare delabente*, vel *jubare jam del.* quam ad vers. 559. *jam die labente*, licet et *jubare del.* se satis probet, i. e. Sole jam occidente, ut sæpe Appul. lib. IV. init. p. 65. 'jam prono jubare.' Sed altera

correctio multo est simplicior. Vide tamen, num *labi dies* de vespere dicatur. Idem. *Inscio quodam tramite*, &c.] Id est, ignoto, sic infra VII. 'obliquam ignaramque' (i. ignotam) 'viam:' ad quem locum notata confer. Pric.

Nuntiari præsentiam suam] Ex ritu antiquo Romanorum, quem explicat dilucide in Quæstionib. Roman. Plutarchus. Tibullus: 'Tunc veniam subito: nec quisquam nuntiet ante: Sed videar cælo missus adesse tibi.' D. Ambrosius de Obitu Valentiniani: 'Atque utinam adventum ipsius nullus prævenisset nuntius!' Colv.

Alternis amplexibus mutæ salutationis] Non quidem plane damno vulgatum. Sic enim et 'mutua salutatio' lib. VII. init. ubi vide Pricæum: Quia tamen præter Fux. Fulv. Flor. etiam Mss. Palat. D'Orv. Par. et Ed. Junt. post. præbeant, *mutuis a. alternæ s. iis* auscultandum duxi, et sic edidi. Sæpe Nostro 'mutui nexus.' Vide ad lib. I. p. 1. 'Mutua oscula' lib. IV. init. Oud. *Alternis amplexibus mutæ salutationis*, &c.] Lib. VII. 'Sic mutæ salutationis officium indicabat.' Est qui ex veteri libro *mutuis amplexibus alternæ salutationis* mavult, non advertens hypallagen. Pric.

Percontanti causas adventus sui] Lib. I. 'Percontatur, &c. causas etiam peregrinationis meæ.' Idem.

Infat] Pal. et Flor. *incipit*. Elmenhorstius. Neque id mutatum oportuerat ex mera Colvii conjectura, ut contra Mss. O. et Edd. Vett. egerunt Vulcan. Ed. sec. Elm. Scriv. Flor. Non minus τῷ *incipit* utitur, quam τῷ *infat*. Lib. VI. p. 119. 'ob os puellæ prævolans, incipit.' Lib. VII. p. 151. 'tunsis uberibus incipit:' ubi frustra Pricæus quoque vult *infat*. Lib. IX. 188. 'Sic anus incipit:' et alibi: uti aliquoties 'incipiunt.' Oud.

Utræque placuerat] In Colviana conjectura non cohæret orationis nexus,

nisi voluerit, *ut utique*. Quare miror *utique* expressum a Vulc. Ed. sec. Elm. Scriv. *Utræque* est in Ed. Bas. sec. Sed nil muto. *Ut æque placuerat* significat, ut convenerat inter nos; ut æque mihi ac vobis placebat. *Uti-que* tamen in Florentino legi videtur. Nihil enim notatum a Lindenbrogio. *Idem*.

Conscio lumine] Oxon. *consilio lumine*, quasi pro luminis; ut pag. 101. 'de luminis consilio mutare:' ubi in eodem Cod. *lumine*. Sed vulgatum hic est elegantius. Vide pag. 103. Stat. lib. vi. Theb. 547. 'moritur prope conscius ignis.' Ut passim res inanimæ, sed præsentis, *consciæ* dicuntur, sexcentis locis. *Idem*.

Et nimia voluptatis copia, &c. laborarem inopia] Apud Quintilianum xii. Declam. 'Ipsa nimia cupiditate nocet abundantia.' Supra lib. iv. 'Opulentia nimia nimio ad extremas incitas redacti.' *Pric*.

Casu scilicet pessimo, &c.] Lib. iii. 'Quod me, pessima scilicet sorte conantem,' &c. *Idem*.

Rebullivit] Tacite Wower. et *Pricæus* ediderunt *ebullivit*: sed contra O. Mstorum auctoritatem. Ac solet Apuleius, cum aliis, hac præpositione *re* sæpissime uti in compositis; licet non significet ullam iterationem. Sic in 'residere,' 'renunciare,' 'respergere,' 'revellere,' &c. Vide Indicem notarum. Immo ita statim, 'somno recussus:' quod item male tentat Stewechius; ut patet ex dictis ad lib. iii. init. 'securæ quieti revulsus.' Pith. *rebullitum*. Guelf. pr. a m. pr. *rebulivere*. Oud.

PAG. 106 *Recussus somno*] Lib. iv. 'Repente somno recussa.' *Elmenh.*

Ob istud tam d. facinus] Seqq. Edd. hanc lectionem receperunt, et suffragari videntur membranæ Florent. *Ubi* est in Pitb. *Abi* in Oxon. Fux. Guelf. D'Orv. Inc. Schottus dicto l. conjecit, *hui, tam d. fac.* scil. ausa es. Et sane sic Venus indignans filio

ait pag. 107. 'Honestas, inquit, hæc et natalibus congruentia:' scil. facis. Sed vel sic *istud* excludi non merebatur, pro quo *illud* in Ed. Vulc. sec. Nec tam abrupte sequeretur *confestim*, &c. Præterea, si verbum velimus subintelligi, non opus erit ulla mutatione, ubi *istud t. d. facinus* (sc. ausa es) *confestim divorce*, pro *quandoquidem*. Sed acquiesco τῷ ob. In Oxon. supra tua. *Idem*.

Tibique res tuas habeto] Formula solemnitas divortii. Matthæus Monachus in Quæstionibus matrimonialibus f. 507. εἰ γὰρ καὶ πάλαι τοῖς ἀνθρώποις ἐξῆν, καὶ ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, καὶ ἐξ ἔθους μακροῦ, ἀναίτιως λύειν τὰ συνοικέσια, ὥστε λέγειν τὸν ἄνδρα τῷ ὁμοζύγῳ ΓΥΝΑΙ ΠΡΑΤΤΕ ΤΑ ΣΑ. καὶ ταύτην ἐκείνῳ ΑΝΕΡ ΠΡΑΤΤΕ ΤΑ ΣΑ. καθὰ δὴ καὶ τοῖς τῶν Ἑβραίων ἀνδράσι πάλαι νενομοθέτητο βιβλίον πέμπειν ἀποστασίῳ τῇ γυναικί· ἀλλὰ τὸ νῦν εἶναι τοῦτο παρὰ Χριστιανοῖς ἀνῆρηται. Vide Zosaram in Can. Concil. Trull. 87. et Brissonium de formulis lib. viii. pag. 725. *Elmenh.*

Sororem t. et nomen, &c. conjugabo] Varie hoc exponit Beroaldus. Sed quomodocumque capias, videtur mihi corruptum esse τὸ *et*, legendumque vel cum Lipsio ad marg. Ed. Colv. in *nomen*, sive ut gerat tuum *Psyches*, aut etiam uxoris meæ nomen. Sic passim 'adoptare,' 'adsciscere in suum nomen;' vel *et nomine*, sive etiam nomine eodem. *Oud*.

Quo tu censeris] Arnob. l. v. p. 188. 'Qui censentur his nominibus.' *Idem*. *Et nomen quo tu censeris, &c.*] Vide Beroaldum. *Pric*. *Nomen quo tu censeris*] Quasi dicat: Tu diceris *Psyche*, quod anima sonat, illa mihi erit anima et vita. Plautus ait, 'amicam animam esse amanti:' vel, sicut tu nomine uxoris et matris familias censeris, hoc est, in pretio es apud me; eodem hoc nomine sororem tuam mihi copulabo, ut illa mihi sit uxor, et mater familias. Vel expone, *Nomina-*

tim te nuncupavit, ad differentiam alterius sororis. *Beroald.*

Confestim arra atque his nuptiis conjugabo] A Mss. Reg. Fux. et Oxon. exsulant hæc, *jam mihi conf. arra atque.* A Guelferb. sec. absunt, *confestim arra atque,* a Guelf. pr. *arra atque.* Tò his exclusit Wower. ut scilicet vulgatum retineret. Et sic Ed. Pric. In Ms. D'Orvill. est *ac hiis.* Bertin. c. *arreathiis n. Pith. c. arreat his n.* Vocem *confestim* adhibuit jam Cupido, et *his* nullius est sensus. Quare omnino accedo Mercero ad Taciti lib. iv. Ann. cap. 16. 'omissa confarreandiconsuetudine:' ubi vide, et hic Pricæum. Immo in contextum *confarreatis n.* jam recepit Scriverius. Nam et Auctor noster ipse sic locutus est lib. x. pag. 232. 'Talis mulieris matrimonium confarreaturus.' Ceterum in Palat. est *nuptiis.* Oud. *Arra atque nuptiis conjugabo*] Mercero ad Tacitum 'confarreatis nuptiis.' Glossarium Isidori dictum: 'Confarreatus, consociatus.' Glossarium ab H. Stephano editum: 'Confarreatus, συμβιώσας ἄνδρι ζευχθῆς.' Oxon. Et nomen q. t. *censeris aiebat,* *his nuptiis conjugabo.* Pric.

Reconcinnato mendacio fallens maritum] Lib. ix. 'Confictis observationibus vanis, fallens maritum.' *Idem.*

Et quamvis alio vento flante] Nec inepte alieno scribas. *Idem.*

Inhians, dicens] Nota participia ἀσύνδρα, et respice ad lib. iii. pag. 45. 'spirantes, palpitantes.' Oud. *Accipe me, dicens, &c. saltu se maximo præcipitem dedit*] Apud Ovid. Art. iii. 'Accipe me, Capaneu; cineres miscibimus, inquit Iphias, in medios desiluitque rogos.' Pric.

Laceratis visceribus suis] Laceratis ob altitudinem præcipitii. Firmiens i. 3. 'Per præcipitia projectum corpus flebili laceratione dispersit.' Et vi. 19. 'Ipsos vero ex altis dejectos locis misera laceratione præcipitat.' *Idem.*

Nec vindictæ sequentis pœna tardavit] Nec 'scelestam Deseruit pede pœna clau do.' *Idem.*

Circuibat, at ille] Tò at delendum. Sciopp. in *Symb.* Sic etiam Gruter. lib. viii. Susp. cap. 12. et edidere Wow. Pricæus, ac Flor. Contra Elmenh. Scriv. secuti sunt Colvii conjecturam *interdum* pro *interea.* Dum tamen Elmenhorstius et al quoque omisit, quæ particula ab omnibus Mss. retenta ejici non debuerat. Sed vel *interdum,* vel *nna voce interdum,* ut 'adlucdum,' 'nondum,' et similia, legendum; quo modo clare est in Oxon. Oud.

Vulnere lucernæ] Sic 'vulnus venantum' apud Virg. initio duodecimi: et paulo post, 'nostrum vulnus:' quod nos scilicet intulimus. Vide Gellium xii. 9. in fine. Pric.

PAG. 107 *V. lavantem natantemque propter ads.*] Pal. *Veneri lavanti natantique.* Male. Elmenh. Nec secus est in Regio ac D'Orvill. et utroque Guelf. Neque adeo male. Pertinent enim ad 'adsistens indicat,' et 'propter' sine casu adverbialiter commodè sumi potest, ut passim apud Nostrum aliosque. Vide ad lib. iv. pag. 65. Nihilominus malim ceteris Codicibus et Edd. acquiescere: quia alibi Accusativum τῷ propter jungens, verbi casum subintelligit. Adi lib. ii. pag. 36. 'quam propter adsistens inquit,' sc. ei. In Pith. est *natamque.* In Fux. D'Orv. vitiose est *per.* Oud.

Dubium salutis jacere] Ovidius: 'Hic ego sum vitæ dubius.' Pric.

Ac per hoc non voluptas illa] Ulla conjecit Gruterus vel *hilara,* Suspici. lib. viii. cap. 12. *Ulla* confirmatur a Flor. Fux. Pal. D'Orv. Guelf. Oxon. Pith. et bene jam Wower. ac seqq. ediderunt. Minus bene vero vulgo plene distinguitur ante τὸ ac. Nam pendent æque ac præcedentia a τῷ quod; erratque vir doctus conjiciens, ac si. Pith. *voluptatis.* Guelf. pr. *per hæc.* Oud.

Nuptiæ conjugales] Vide Dionem Orat. vii. de Venat. f. 107. *Elmenh.*

Gluries] Lego *cluries*, quod ad sordes et dehonestamenta referendum est. *Beroald.*

Sq. federum insuare f.] Istud *risce-*rum, [vid. VV. LL.] est in sola Ed. Vulc. sec. quod non capio. *Fæderum*, inepte tentatum a Stewechio, bene in Mss. O. et Edd. sive conjunctionum et matrimoniorum: ut passim apud poëtas aliosque; ac Lexica jam notarunt. Martian. Capell. lib. vi. init. de Minerva: 'Hinc de patre fecerunt sine matris fœdere natam, Provida consilium quod nescit enria matrum.' Sic lege e Mss. cunctis (Vulg. *consilii*.) et construe: 'Quod provida curia nescit consilium matrum;' ut patet ex seqq. Grotius hic Capellæ mentem non adsecutus est. Dein Palat. *insuare*. *Oud.*

Hic illa, &c.] Sic placuit Grutero lib. viii. Susp. cap. 12. sed hæc dant Mss. Reg. Fux. Pith. Guelf. Oxon. D'Orv. Edd. Junnt. post. Elm. Scriv. quod jam sæpissime vidimus abisse in *hic*, in vulgaribus Appuleii exemplaribus. Eleganter autem avis dicitur *curiosa*: quod se rebus inmiscet alienis, et sit delator. Vide ad lib. i. pag. 2. 'non quidem curiosum, sed qui velim scire vel cuncta.' *Idem.*

Illa verbosa et satis curiosa avis] 'Loquacitatem' bene 'curiositati' junxit. Donatus ad Hecyram: 'Curiositas signum est loquacitatis.' Plutarchus in *περὶ ἀδολεσχ.* Τῇ δὲ ἀδολεσχίᾳ καὶ ἡ περιεργία (κακὸν οὐκ ἔλαττον) πρόσσστι· πολλὰ γὰρ ἀκούειν θέλουσιν, ἵνα πολλὰ λέγειν ἔχωσιν. Paulus 1. 5. ad Timoth. *φλύαροι καὶ περιεργοί*. *Pric.*

In auribus Veneris ganniebat] Malim, si per Mss. liceret, *in auris*, sive aures, ut apud Persium Sat. v. 96. 'Secretam gannit in aurem:' ut est quoque in quatuor Mss. a me visis, non *garrit*. Vide ad lib. iii. pag. 56. Terent. Phorm. v. 8. 41. 'Ei quod ad aurem obganniat:' quod imitatus est Noster lib. ii. p. 21. 'Incertum quid-

nam in aurem mulieris obganniit.' Post *Veneris* in Guelf. pr. fuerat *latter*, sed deletum. *Oud.*

Filium lacerans existimationem] *Filii*, si in Florentinis sit membranis, non rursus moveo id, quod ex Vulcan. Ed. sec. receptum est jam vulgo, ut apud Suet. in Cæs. c. 79. 'carminibus laceratam existimationem suam:' ac sæpe. Sed *filium* constantissime est in ceteris Mss. et Edd. prioribus. Hinc Gruterus lib. viii. Susp. c. 12. conjiciebat *filii unici*, ex p. 108. At Isac. Pontanus Anal. lib. iii. c. 10. cum Stewechio mox divinarunt, *filii inlacerans*; et sic edidit Scrivierus. Quæro exemplum. Interim amplector ego lectionem Mss. Fulv. et D'Orvill. *filium lac. existimatione*. Anson. Idyll. xv. 46. 'Vitam parvus agas: avari lacerabere fama.' Frequens est 'lacerare aliquem contumeliis,' 'probris,' 'rabie,' &c. *Idem.*

Irata solidum] *Soundly angry*. Hesychius: *Ἰσχυρός, ὑπερβαλλόντως ὀργιζόμενος*. Clamor iræ comes et pedissequus. Vide ad Matth. 12. 19. notata. *Pric.* *Solidum exclamat*] Solida voce, firma, magna, durabili: nomen pro adverbio: sic Virg. 'torvumque repente Clamat.' *Beroald.*

Ille bonus filius meus] Amare: sic in Apologia: 'Hascine gratias bonus filius matri rependis?' Venus ista ad Psychen infra lib. vi. 'Ego te excipiam ut bonam nurum concedet.' Vide supra ad lib. i. pag. 6. notata. *Pric.*

Quæ sola mihi servis amanter, nomen ejus] Desunt hæc Oxon. Fux. Guelf. ntrique, ac Par. In D'Orv. est *amat*. Lib. i. p. 18. 'Amanter agnitus invadit.' Lib. ii. p. 24. 'satis amanter cooperuit.' Lib. iii. pag. 50. 'Deus auctorem comitabitur amanter.' Lib. x. pag. 233. 'laciniam ventus satis amanter reffabat.' *Oud.* *Prome, &c.* *nomen illius quæ puerum, &c. incestem sollicitavit*] Procopius: Αἱ τῶν γυναικῶν ἀμαρτάνες οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀνδρας ἵενται μόνον, ἀλλὰ καὶ παῖδων ἄπτονται μᾶλλον.

Pric. Quæ soli mihi servis amanter] Male hæc absunt ab Oxoniensi: supra lib. II. 'Me, &c. satis amanter cooperuit.' *Idem.*

De Deorum numero] Herarum Flor. Reg. Fux. Orarum Guelf. pr. Sed Horarum quoque Pith. Guelf. sec. Oxon. et D'Orvill. a. m. pr. ut verissime emendarunt viri docti. Putidum istud *Deorum*, quasi reliquæ non essent Deæ, unde inrepserit, nisi ex marginali nasutuli cujusdam glossa, vel scriptura *orarum*, excogitare nequeo. Mentione de *Horis* Deabus plena sunt poetarum monumenta. Vide et lib. VI. pag. 125. Artemid. Oneirocr. lib. II. c. 49. Per eas quoque jurabant. Hinc Aristæn. I. Ep. II. κάλλος γε καλὸν νῆ τὰς φέλας ὄρας. ubi Abresch. laudat Casaub. ad Athen. lib. II. Anim. c. 18. Notanda vero elegans variatio particularum *sire, seu, vel.* De priore *sire, seu* ad Drak. ad Liv. lib. X. cap. 14. Altera *seu, vel* pro sen, non ita frequens est, in usu tamen fuit. Adi Duker. ad Flor. lib. IV. c. 2. § 79. Ac restituendum id de Deo Socratis pag. 672. Ed. Flor. 'Vel ut pastor, vel equiso, vel bubsequa seu balantium, vel hinnientum, vel mugientium greges.' Sic enim Edd. Vett. et Mss. Fulv. Harl. alique. Veget. lib. IV. cap. 1. 'Circumfuso mari sive paludibus, vel fluminibus.' Septim. de B. Tr. lib. VI. cap. 10. 'Sive supra modum, &c. præceps ierit, vel, &c. circumventa interierit.' Atque ita Græci. Ælian. lib. V. Anim. cap. 3. 'ΕΑΝ ΤΕ ἡμερον ζῶον, ἢ ἀγριον. Aliquando contra præcedit *vel* *aut*, et sequitur *sire*. Vitruv. lib. V. c. 7. 'Cum aut fabularum mutationes sunt futuræ, seu Deorum adventus.' Lib. VIII. c. 7. 'Aut fistulis plumbeis, seu tubulis fictilibus.' Male igitur Muret. et Acidal. tentant Auctorem de Corr. Eloq. cap. 5. 'Vel in judicio, sive in senatu:' primo loco *sire* etiam repouentes. Atque hinc egregie confir-

matur emendatio Cl. Drakenborchii, quam verissimam censeo, in Livio lib. XXII. cap. 49. 'Ne aut reus iterum e consulatu, sive accusator collegæ existat.' *Ond.*

Nec loquax illa conticuit avis] De qua supra Venus, 'quæ sola mihi amanter servis.' Donatus ad I. 2. Hecyræ: 'Servile vitium est tacere non posse.' *Pric.* *Loquax]* Corrigo, *loquax*: gavia enim avis loquax merito nominatur, quam et superius verbosam appellavit, quæ Veneri cuncta denarravit. Tales, lingulacæ, loquutuleiæ, blateratrices, eleganter dicuntur. *Beroald.*

Puellam (si p. m. p. n. dicitur) efflicte cupere] Tacite *efflictim* e Fulv. et Pal. reposnit Wow. et seqq. si Elmenh. excipias. Vide ad lib. III. p. 53. 'Efflictim deperit.' Verum tamen Mss. Flor. Reg. Fux. Pith. Guelf. Oxon. cum Edd. Vett. servant *efflicte*, et D'Orv. *afflicte*. Citatur e Symmachi I. I. Ep. 90. 'efflicte diligere.' Sed ibi non invenias. Paulo ante præfero *puellæ* e Flor. Pith. et Oxon. Sic magis ex decore parcit Cupidini, dicens modo, eum 'puellæ bene velle,' ut passim apud Cic. et alios, 'tibi maxime cupio;' non plane *illam* *amare*, sen *velle*: de quo vide Broukh. ad Tib. I. 10. 5. lib. X. pag. 225. Hinc respondet Venus: 'Immo scio, puellam illam vere diligit.' In Pal. et Oxon. Guelf. *capere*. *Ond.*

Vel maxime] Reg. Fux. Guelf. ambo, Pal. Oxon. D'Orv. *permaxime*. Pith. et *max.* Sed alterum videtur significantius elegantiusque. Vide Drak. ad Liv. lib. XXXVI. 41. 'Cujus eo tempore vel maxima apud regem auctoritas erat.' Sic sæpe 'vel in primis,' 'vel plurimum.' *Idem.*

Nimirum illud incrementum l. m. putavit] Miror, Scriverium in contextum recepisse conjecturam Elmenh. Nam præterquam quod hic *aurei* vox non conveniat, ntpote nisi laudis ergo adhiberi solita, non dubitabat de re,

quam dicit Venus, sed certo quasi sibi persuadebat, a filiolo se lenam existimari. Sæpius τῷ *nimirum* in indignationibus, vel gravi affectu utitur Auctor. lib. iv. pag. 81. 'Nimirum tanto compendio defraudare juvenes meos destinas?' Venus ipsa eodem libro p. 84. 'Nimirum vicariæ venerationis incertum sustinebo.' Lib. xi. p. 261. 'Nimirum perperam in me consuluerunt.' Dein male quoque Sopingius divinavit *excrementum*. Nam *retrimentum*, quod in quibusdam libris esse scribit Wowerius, ego nusquam reperi. Nec quidquam est mutandum. Egrege *incrementum illud*, vel potius cum Palat. *istud*, Græce veritas per τοῦτο τὸ θρέμμα, ut docuit Turnebus lib. xvi. Advers. cap. 13. ex Virgil. Ecl. iv. 49. ubi Saloninus dicitur 'magnum Jovis incrementum.' Supra p. 96. 'uteri incrementum.' Ovid. lib. iii. Met. 103. 'dentes, populi incrementa futuri.' Ceterum *illud* consideratur in Reg. Fux. id Gueff. pr. a m. pr. putat Ed. Scriv. *Idem*.

Hic queritans] Primo in Pith. est *hoc*. D'Orv. *nec*. Scribendum scilicet rursus erat *hæc* cum Reg. Fux. Pal. Edd. Junt. post. Scriv. Pessime vero in Edd. aliquot est *queritans*, pro *queritans*, sive identidem querens. Sed unice verum est *quiritans*, ut jam a Colv. et seqq. non solum, sed et a Junt. post. expressum est, consentientibus etiam Mss. Bert. Pith. Pal. D'Orv. Flor. Vide Ind. et Stewech. ad lib. vii. p. 142. Colv. ad lib. vii. pag. 156. 'Insana voce casum mariti quiritans:' ubi plura. Nam passim in Nostro *querit* et *quirit* confunduntur. Non inepte vero Beroaldus, alique inter *quer.* et *quir.* sic distinguunt, ut prius significet continuam querelam, alterum querelam cum imploratione opis quasi Quiritium. *Id. Queritans*] Id est, vehementer delamentata. Quod si legas *Quiritans*, expones, valde vociferans: 'quiritare' enim est Quirites ciere, et Qui-

ritium fidem clamando implorare: unde quiritare pro vociferari et clamare usurpatur: auctores M. Varro et Diomedes. 'Lex fuerat proquiritata,' dixit Sidonius, pro eo quod est promulgata, et præconis boatu denunciata, publicataque. *Beroald.*

Emergit a mari] Mss. Flor. Fux. Pith. Oxon. Edd. Junt. post. Elm. Scriv. Flor. *e mari.* sc. e profundo maris gremio, ut est p. præc. Quare id nunc malo. *A mari* tantum significat ab ea parte, qua est mare, ut statim 'a foribus boans.' Vide ad Cæs. lib. ii. B. G. cap. 24. 'a porta conspexere.' Drak. ad Liv. xxxviii. 32. 'navibus a mari fines eorum vastati:' ubi eadem confusio. *Oud.*

Jam inde a foribus boans] Pollux Onomast. ii. 4. τῶν τῆς γλώττης ἔργων ὀνόματα, βοᾶν, ἐκβοᾶν, &c. Boare ab ipsis foribus, indignantium est: simile ix. 'Introëntem maritum aspero sermone accipit.' *Pric.*

PAG. 108 *Honesta hæc, et nostris natalibus, &c. congruentia?* &c.] Donatus ad iv. 1. Andr. 'Ab interrogatione incipiunt qui nimis irascuntur.' *Idem.*

Ut primum quidem, &c. verum etiam] Contextus orationis non satis concinnus videri possit; et deesse *non solum*, vel simile quid. Colv. Non id video. Nam *verum* ponitur pro *dein*. Immo sæpe *primum* occurrit, licet nihil sequatur aliud. Vide Fabric. ad Cic. lib. i. de Offic. c. 13. Duker. ad Flor. lib. ii. c. 18. me ad Frontin. lib. i. c. 5. § 16. *Oud.*

Inimicam meam cruciaries, &c. tol. inimicam] M. *pollueres*. Putean. Sic etiam Oxon. Gueff. et Par. cum Pal. ut edidit Wow. et Pric. qui tamen malit *cruciaries*: quod est in optimis libris Flor. Reg. Fux. Bemb. D'Orv. Verum *sordidis* vox docet, *pollueres* verum esse: nec tamen damnarem alterum. Nam Bertin. habet diserte *cruciariesque*. Et hoc excidisse, ut credam, faciunt Codd. Palat. Gueff. ambo, Par. a quibus omnia post *pol-*

lucres, usque ad *sed utique*, exsulant.

Utrumque ergo *pollueres cruciariesque*, ex præcepto Veneris lib. iv. p. 85.

'Virgo ista,' et quæ sequuntur. Ineptissimum est istud Stewechii *inimicam meam*. In Ed. Beroald. *inimicam meam*.

A Gueff. abest quoque *meam*.

Oud. *Tuæ parentis, imo Dominæ*] Hi-

eronymus ad Gaudentiam, de filiolarum institutione: 'Amet' (matrem) 'ut

parentem, subjiciatur ut Dominæ.'

Lactantius iv. 3. 'Dominum eundem

esse qui sit pater, etiam Juris civilis

ratio demonstrat: quis enim poterit

filios educare, nisi habeat in eos do-

minii potestatem?' *Pric. Nec sor-*

didis amoribus inimicam meam pollueres]

Ita et Oxoniensis Codex: præfero

autem quod in editis permultis, *cruci-*

ares: sensus est: Nec non tantum

(quod meministi me contendisse a

te,) *inimicam meam sordidis amoribus*

non cruciasti: verum etiam, &c.

Idem. Per, &c. ora populorum rumori-

bus conviciisque, &c. male audire] In-

fra lib. viii. 'Hac infamia consternati,

quæ per ora populi facile dilap-

sa, merito invisos ac detestabiles eos

cunctis effecerat,' &c. *Idem. Ve-*

rum etiam hoc ætatis puer, tuis licentio-

sis et immaturis jungeres amplexibus]

In Apologia: 'Inter scorta et pocula

puer hoc ævi, &c. agit.' Inf. l. ix.

ille: 'Tu autem, tam mollis, ac tener,

et admodum puer, &c. ætatis flore mu-

lieres adpetis? &c. et intempestivum

tibi nomen adulteri vindicas?' *Idem.*

Inamabilis] Post reliqua hoc addi-

tum pro gravissimo convicio. Vide

ii. 6. A. Gellium. *Idem.*

Generosum] An pro generabili, gene-

ratore? Suadent sequentia: 'Nec me

per ætatem posse concipere.' *Wasse.*

Illæ suadent, ut credamus, Venerem

voluisse arrogantiam filii frenare,

minando ei, non 'solum' illum man-

suum Veneris prolem; sed et ac-

cepturum fratres, quibus melius sua

mandata committeret, ipsamque

sperneret. Hæret tamen hic mihi

aqua. *Oud.*

Nec me per ætatem posse concipere]

De liberis Hesiodus: *Γηράσκοντας*

ἀτιμήσουσι τοκῆας. Pric.

Eique donaturum istas pinnulas et

arcum, &c.] Ipsa Eadem de Eodem

apud Lucianum in Deorum Dialo-

gis: *Πολλάκις ἠπείλησα, εἰ μὴ παύση-*

ται τοιαῦτα, &c. κλάσειν μὲν αὐτοῦ τὰ

τόξα καὶ τὴν φάρετραν, περιαιρήσειν δὲ

καὶ τὰ πτερὰ. Idem.

Quam tibi dederam] Quod oculis

subjicit Gorlaei gemma apud Dra-

keub. ad Sil. Ital. lib. vii. 453. 'om-

nia parvis Si mea tela dedi blando

medicata veneno.' *Oud. Et omnem*

meam suppellectilem, quam tibi non ad

hos usus dederam]. Ut me nempe,

præter cætera morum tuorum dede-

cora, telis vulnerares tuis: etiam Ovi-

dinus ad lascivientem Deum istum iii.

3. de Ponto: 'Discipulo perii so-

lus ab ipse meo. Dum damus arma

tibi, dum te lascive docemus, Hæc

de discipulo dona magister habet.'

Notetur formula loquendi, 'non ad

hos usus.' Ovid. Metam. v. 'Non hos

adhibendus ad usus.' Virgilius: 'En-

semque recludit Dardanium, non hos

quæsitum munus in usus.' Manilius

de Andromeda: 'Induiturque sinus,

non hæc in vota paratos.' Porcius

Latro in Catilinam: 'Reminiscere,

reminiscere ferrum illud scelestum,

atque illas nefarias faces, &c. non ad

oppugnandam Urbem, neque ad eam

concremandam tibi datas fuisse: sed

potius ad salutem civium, dignitatem

imperii, libertatisque nostræ defensionem.'

Pric. Quam tibi non ad hos usus

dederam] Supra lib. ii. 'Gladium,

quem, &c. ad hos usus extuleram.'

Idem.

Prima pueritia instructus es] *Induc-*

tus retineo ex Jurisconsultis et Am-

miano. *Brant. Tua* ille cum Scriv.

et Flor. addidit. De 'prima pueri-

tia' vide ad lib. iii. p. 48. 'parvuli

hujus in primis annis destituti.'

Dein *inductus* habent et Oxon. Pith.

Par. Reg. et Edd. ante Bas. *indutus* D'Orv. Guelf. sec. et Pal. Sed unice verum est *inductus*, εἰσαχθεὶς Græce, de quo se acturum ad Jamblichum hic notavit Sopingins. Consule Beroald. Pric. Sciopp. et quæ nos congesimus ad Sueton. Vit. Persii: 'a quo inductus est in Philosophiam: uti e Mss. legendum docui. Revocavi igitur *inductus*: licet nihil notatum invenerim e Flor. Post vocem *pueritia* hic rursus magna est lacuna in Guelf. pr. usque ad lib. vi. p. 129. 'potest in asino meo: elapsis aliquot foliis.' Oud. *Mule prima pueritia instructus* es] Oxon. et plures alii Mss. *inductus es*: nec aliter antiquissimæ editiones. Gellius xvi. 8. 'Cum in disciplinas dialecticas induci, &c. vellemus.' l. gradatim, § 4. in hunc modum. ff. de muner. et honor. 'Eos qui primis literis pueros inducunt.' Socrates Histor. Eccles. iii. 24. 'Ὡς ἔθος τοῖς σοφισταῖς ποιεῖν ἐν τῇ νέων εἰσαγωγῇ.' 'Prima pueritia' est quam Gellius x. 19. 'primorem pueritiam' vocat. Pric.

Et acutas manus habebas] Bene Barthius l. xxi. Advers. c. 7. et, illo non nominate, Floridus exponunt 'petulantes,' et δέξῃ κέντρον armatas; nisi malis vertere per δέξχειρα; uti Mercurium vocat Lucianus ob furandi artem. Sed et sic quisque dici potest mannum celeritate præditus, ut et *acutus* sumitur. Vide Pric. et adi Clar. Hemsterh. ad Lucian. Dialog. D. vii. p. 221. tom. 1. Oud. *Acutas manus habes*] Quænam aut cujusmodi sunt 'acutæ manus?' num 'agiles?' ut 'motus acutus' apud Statium: et 'acuti ungues' apud Juvenalem: an quales 'immansuetas' Propertius vocat? 'In me mansuetas non habet illa manus:' et alibi, 'audaces manus.' 'Nen timeam audaces in mea membra manus.' An vero 'acutæ manus' metonymice pro 'acutis telis' quæ manu spargit? Psalmista 45. 6. τὰ βέλη σου ἡκονημένα. Pric.

Majores tuos irreverenter pulsasti toties] 'Crudelis mater magis, an puer improbus iste? Improbus iste puer, crudelis tu quoque mater.' Idem.

Parricida denudas quotidie] Arridet magis *defrudas*. Colv. Nec secus conjecit Meurs. lib. iv. Exerc. Crit. cap. 17. lib. v. Crit. Arn. 13. Perperam. Agitur enim de pulsatione et verberibus, ad quæ denudandi erant vapulaturi; uti bene advertit Pricæus. Pro *despoliare* est apud Ciceron. lib. xii. Fam. Ep. 15. 'Civibus crudelissime denudatis, et divenditis.' In Oxon. *parricidiam*, Pith. *parricidam*. Forte inserendum *tu*. Oud. *Et ipsam matrem tuam, me inquam, &c. denudas quotidie, et percussisti sæpius*] Seneca Octav. 'Timende matri teliger sæve puer.' Venus ista de Eodem apud Moschum: Καὶ χρύσεον περὶ νῶτα φαρέτριον ἐνδοθὶ δ' ἐντὶ τοῖς μικροῖς κάλαμοι, τοῖς πολλάκι κημὲ τιτρώσκει. nec non apud Lucianum: Ὑβριστὴς ἐστίν, ἐμὲ γοῦν αὐτοῦ τὴν μητέρα οἷα δέδρακεν! ἄρτι μὲν εἰς τὴν Ἰδὴν κατὰγων Ἀγχίσου ἕνεκα, &c. ἄρτι δ' ἐς τὸν Λίβανον, ἐπὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκείνο μειράκιον, &c. Colvins *defrudas* importune: agitur hic de pulsatione et verberibus, quibus denudatio prævia. Pric. *Me inquam, &c.*] Cicero in pro Cælio: 'Me ipsum, me inquam quondam pene ille decepit.' Idem.

Et quasi viduam utique contemnitis] Terent. Heaut. Act. v. Scen. 1. 'Qui sibi me pro deridiculo ac delectamento putat. Non, ita me Dii ament, auderet hæc facere viduæ mulieri, Quæ in me fecit.' Petronius: 'Ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluisti, sed non impune. Jam enim faxo, sciatis, non viduæ hanc insulam esse, sed M. Maniti.' Elmenh. Conferendus est elegantissimus locus Apollon. Rhod. iii. 90. &c. de Cupidine. Oud.

Puellas propinquare] Pro παραδιδόναι. Vide Suid. in v. Προπεπωκότες, et Comm. ad Ter. Eun. v. 9. 57. 'Hunc

comedendum et ebibendum vobis propino.' Barthius ad G. Briton. Phil. lib. II. 481. 'Themaque prolixum res gesta propinat.' Durius tamen hoc loco videtur; ac malim, *propitiare*, sive *propitias* et faventes Marti reddere. Sic Fotidi ait Lucius lib. II. p. 27. 'Jam dudum perii, nisi tu propitiaris.' Ac passim *propitiare* pro placare, ntitur Noster. Vide Indic. et alibi, 'propitia voluptas.' *Idem*.

Sed faxo] Flor. *Sed jam f.* Elmenh. Sic etiam Palat. Fux. Oxon. D'Orv. et Edd. Junt. post. cum Scriver. Verissime, et quasi ex formula minantis, se ex continenti pœnas inflicturam. Nam alioquin et sine hoc temporis adverbio occurrit. Lib. I. in f. 'Jam enim faxo, scias.' Lib. VI. p. 124. 'Jam faxo nuptias non impares.' Petron. c. 95. 'Jam enim faxo, sciatis:' ubi et vide. Efficacissime lib. I. p. 9. 'Faxo enim sero, immo statim, immo jam nunc.' Plura dixi ad lib. IV. p. 81. 'Quod si pergis ulterius, jam faxo, lacrimis,' &c. Oud. *Sed faxo te lusur hujus pœnitent*] 'At non impune feremus, Quæque inhonoratæ, non et dicemur insultæ.' *Pric.*

Stellionem istum] Glossæ: 'Κακοῦργος, maleficus, stellio:' sic enim, non *stellionatus*, legendum. *Idem*.

Hujus ipsius luxuriam] In Palat. Guelf. sec. male est *hujusmodi*. Hinc tamen puto tacite Elmenh. dedisse *hujuscemodi* l. Agitur vero de luxurie Cupidinis. Scriv. plus innovavit, ediditque: *hujuscemodi luxuriam sæpius offendi*. Pro eo verbo autem ineptissime in Palat. *peccavi*. Oud. *Irrisui habita quid agam? quo me conferam? &c. petamne auxilium ab inimica mea Sobrietate, quam, &c. sæpius offendi? an rusticæ, &c.*] Dido apud Virgilium: 'En quid agam? rursus ne procos invisa priores Experiar?' Ariadne apud Catullum: 'Nam quo me referam? quali spe perdita nitar?

Idmoneas ne petam montes, a gurgite lato Discernens Pontum truculentum ubi dividit æquor? An patris auxilium sperem, quem næ ipsa reliqui?' ubi in primo versiculo *nam* legerim *nunc*, quomodo in Appuleio nostro: et pro *perdita*, *prodita*: infra ibidem enim, 'Justam a Divis exposcam prodita multam.' *Pric.*

Nec tamen v. solatium tantum spernendum est] Unde unde verissime restituerunt viri docti a Wow. usque: uti exhibent etiam Guelf. sec. Reg. Fux. Oxon. Inc. cum Ed. Junt. post. Unde semel quoque in D'Orv. Pith. quod est vestigium veræ lectionis et fons vitii; male placens Roaldo. Nisi potius voluerit duplicari, et sit vitium typographicum. Adi et Comment. ad Sueton. Claud. c. 17. 'velletque triumphi decus unde unde acquirere.' Similia sunt 'qua qua' et 'quantulum quantulum:' de quibus vide ad lib. II. p. 22. et lib. IX. p. 202. Ceterum in Pal. Guelf. sec. corrupte *me t. &c. sperandum*. In Bertin. *sed tamen*. Pith. *prorsus mihi*. Oud. *Nec tamen vindictæ solatium tantum spernendum est*] Percommode Palat. et Florent. Mss. *solatium undeunde spernendum*: vindictæ (inquit) ex quacunque plaga flans aura recreabit me. Juno apud Virgilium: 'Quod si mea Numina non sint Magna satis, dubitem hand equidem implorare quod usquam est:' ubi Servius: 'Ac si diceret,' (ut hic Venus) 'etiam humilia.' In veteri locupletissimo Onomastico: 'Undeunde, ὁπόθεν οὖν.' Terent. Andr. IV. 'Ubi-ubi erit:' ad quæ Donatus: 'In prima parte vim suam tenet, in posteriore productionem: quemadmodum ut-ut, quagna, undeunde? De 'vindictæ solatio' abunde ad p. 39. diximus. *Pric.*

PAG. 109 *Pharetram explicet*] Fulvius, *expilet*. Recte. *Elmenh.* Idem in mentem venit Piccarto Peric. Crit. cap. 8. Uti passim apud optimos quosque pro despoliare occurrit, 'ex-

pilare templa,' 'thesauros,' 'armaria,' &c. Nihilominus haud sustinui cum Edd. Wow. posterioribus id in textum recipere, quia *explicit* servant mordicus Mss. O. et explicat Beroaldus, 'relaxet, resolvat, ut fluxura fiat sagittarum.' Et sane non vult Venus, ut Sobrietas pharetram sagittis spoliet; sed ut ea aperta, vel excussa, sagittarum retundat aciem et mucronem: sibi que respondent 'pharetram explicet, et arcum enodet.' Ut in glossis 'ἐνλυτῶ, explico, enodo.' 'Explicare' tamen dissolvendi sensu in malam partem an alibi dicatur, dubito. Ampliandum de hoc loco, quem tamen sanum fere pronunciam. *Oud.*

Arcum enodet] Vulgo, *denodet*. *Enodet* scilicet est in Palat. uti et Oxon. Fux. D'Orv. ac Guelf. sec. quod miror, Pricæo non magis potuisse placere. Cum *denodare* nusquam occurrat, et elegantius vice versa *ex* et *de* adhibuerit Auctor, cum Florido ego recepi. 'Enodare laqueos' Gellius, et metaphorice Noster supra, 'enodare præcepta sortis,' lib. iv. p. 86. et alii sæpius. *Oud.* *Arcum denodet]* Oxon. *enodet*; pro qua alteram non mitto lectionem. *Pric.*

Et ipsum corpus ejus acrioribus remediis coercet] Quod Paulo τὸ σῶμα δουλαγωγεῖν καὶ ὑπωπιάζειν. *Idem.*

Istis manibus, &c.] Istis δεικτικῶς. Vide ad Act. Apost. xx. 34. notata. *Idem.*

Aureo nitore perstrinxi] Hæc Beroaldus exponit, 'aureo vinculo nodavi,' frigide et falso. Ill. Heinsius ingeniose suo more emendabat: *Arabo nidore perunxi*: ad Ovidii Ep. xv. vs. 76. 'Non Arabo noster rore capillus olet.' Vide Comment. ad l. ii. p. 26. 'Capillum guttis Arabicis obunctum.' 'Nidor' etiam pro odore rei non ustæ, sæpe in Nostro. Hinc 'mellitus corporis nidor' l. viii. p. 168. Verum licet sic optime esset locutus Auctor, hic tamen nihil con-

tra Mss. mutandum censeo. Nam 'aureus nitor' debet capi de fulvo colore, quo capillos inluit Venus. Passim enim 'nitere' de auro dicitur. Consule Comm. Heins. et Burm. ad Ovid. l. b. x. Met. 647. 667. Bentleii. ad Manil. l. i. 737. apprimeque huc faciunt Valer. Flacc. lib. vi. 710. 'Et gravidæ maduere comæ, quas flore Sabæo Nutrierat, liquidoque parens signaverat auro:' et Stat. v. Theb. 227. 'quas finxerat auro Ipsa comas.' Quibus locis adcundi sunt interpretes. Unde patet, simul 'nitorem' dici ob delibutos liquido quasi auro capillos, tali unguento splendentes. Nemo enim nescit, unguentatas res vocari 'nitidas' et 'nitere.' Cic. ii. Catil. c. 5. 'qui nitent unguentis.' Mela l. iii. c. 9. 'Est locus, quo perfusa corpora quasi peruncta nitent.' Ovid. iii. Art. 443. 'Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo.' Adde Broukh. ad Tibull. ii. 5. 7. 'Sed nitidus pulcherque veni.' Hinc ob uncta athletarum corpora 'palæstra' vocatur 'nitida' Horatio aliisque. Aliquando cogitavi de 'aureo crinali,' quo distinctos capillos gerebat Cupido, teste Ovidio ex Ponto lib. iii. El. 3. 15. 'Nec torquem collo, nec habens crinale capillos, Nec bene dispositas comtus, ut ante, comas.' Sed ei non convenit *perstrinxi*, quod est levi, placide tetigi, finxique capillos. Sil. lib. iv. 352. 'Perstringit tacitas gemmanti gurgite ripas:' et sæpe. In Oxon. *prostr.* *Ond.*

Meo gremio nectarei fontis infeci] Pricæus ait esse hypallagen pro 'fonte gremii;' quo videtur intellexisse 'mammarum lac.' Sed an is fons gremii dici possit, dubito. Ill. Heinsius ibidem egit, *mei gremii nectareo fotu refeci*, pinnas lassas scil. a volando; unde sæpe Noster 'refota lassitudine,' de quo vide ad l. v. p. 98. Mart. Cap. l. i. p. 13. 'Uxoris fotibus repigratus.' *Refeci*, ut l. vi. p.

123. 'refectisque pinnis aliquanta quiete.' Non ausim tamen ego tam multa contra Mss. inmutare. Pal. *modo gr. nectari*. In Ed. Vet. *nectari in f. i. Junt. post. nectari f. infici*. In Guelf. sec. etiam *nectari*. Quæ nihil sunt. Nisi exciderit *guttis*, vel aliud quid, putem cum summo Vossio de Constr. cap. 30. construendum esse *infeci fontis*, ut Genitivus sit pro Ablativo, frequenter per Nostrum amatus, sive inplevi, dum sæpe jacebat meo gremio. *Idem*. *Meo gremio nectarei fontis*] Hypallage, qualis vi. 'Venus terrenis remediis inquisitionis abuens.' *Pric*.

Foras sese proripit] Pal. *præripit* cum Guelf. sec. Ed. Floridi *prorupit*: quod unde habeat, nescio. Eorum autem est frequens confusio. Vulgata recte se habet. Lib. iv. p. 61. 'cursu me concito proripio.' pag. 79. 'concito se gradu proripiunt.' Lib. vi. p. 127. 'Meque quadrupedi cursu proripio.' Lib. viii. p. 161. 'cursu furioso proripit se:' et passim. Vide Iadicem, pluraque ad Cæs. l. i. B. Civ. c. 80. 'Subito se proripiunt.' *Se* etiam in Oxon. Dein *infesta stomachabiles Venera* Guelf. sec. *Oud*. *Sic effata, foras sese proripit infesta*] Iliad. xxii. ὧς φάμενη, μεγάροιο διέσσοντο μαινάδι ἴση, Παλλομένη κρᾶδην. De Petro Nonnus in Joh. xx. 3. Ἐμπενοος οἰστροθήνenti ποδῶν διφήτορι ταρσῶ Ἀνθορεν ἐκ μεγάροιο. Achilles Tatius ii. Ταῦθ' ἄμα λέγουσα, ἀνέπήδησεν ἔξω. *Pric*.

Et stomachata biles Venereas] Pal. caret τῷ et. In eodem et Par. *stomachata*. Pal. *Venerayn*. Pith. *bilem Veneriam*. D'Orv. et Edd. Vett. *Venerias*. Intelligit biles, quales decebant Venerem, ut Deam, vel propriæ Veneri erant, ut vehementi, inpotentique feminini sexus Deæ. Nec temere quid innovandum opinor. F. *Venera*, adscripsit G. Vossius: quod non capio. Ceterum hæc verba Pricæus collocavit post *effata*. *Oud*. *Stomachata hi-*

les Venereas] 'Fœminæ ardentem enaræque iræque coquebant.' *Pric*.

Comitantur] Aliorum Codd. qui habent *continuantur*, accedunt Reg. Pith. Pal. Guelf. Oxon. Inc. uti confidenter reposni cum Mercero ad Nonium pag. 93. (ubi olim in Edd. et Ms. Voss. etiam active est *continuaré*) deponentialiter. Nam licet *continuaré* posset firmari ex notatis ad l. i. p. 17. deprehendi tamen, ubique in hoc verbo, Appuleii deliciis, plures et meliores Mss. præferre deponens, ut loco l. vi. p. 121. item l. xi. p. 242. in Imperativo: 'Continuare pom-pam.' Vide et lib. x. p. 234. Atque sic 'continuatus' pro 'continuo occurrens,' l. vii. p. 149. ex emendatione Merceri ibidem, N. Heins. ad Ovid. Met. l. xiv. vs. 239. Ac lib. xi. p. 255. 'Eum cubiculo suo commodum prodeuntem continuatus saluto.' *Oud*.

Vultu tumido] Pith. Fux. *timido*. Citra necessitatem Pricæus hic et l. ix. p. 191. 'Vultu turgido, subdunctisque superciliis iratus:' malebat *turbido*. Nam, uti illud in Mss. inventum nemo sanus damnaret, ita hoc æque bonum esse, et præ gravi ira vel vehementiore affectu commotos dici 'tumidos,' 'tumere,' et 'turgescere,' docent Comment. ad Liv. l. xxxiii. c. 11. Min. Fel. c. 14. Triller. Obs. l. i. c. 1. Bouhier. ad Petron. Carm. de B. Civ. 115. Et de vultu Ovid. Epist. viii. 57. 'Ora mihi pariter cum mente tumescunt.' Sil. lib. ii. 626. 'atros insibilat ore tumores.' *Idem*.

Quæsivere] D'Orv. Pith. Fux. Guelf. Pal. Oxon. Ed. Beroaldi, *quæsire*. Ac placet. Vide me ad Cæs. lib. i. B. G. cap. 32. Septim. de B. Tr. lib. ii. cap. 52. 'Rex Patroclum quæsiit.' Lib. iii. c. 2. 'Ad postremum quæsiit:' ubi al. *rogat, petit*. Frustra. *Id*. *Quæsivere cur truci supercilio tantam venustatem micantiæ oculorum coerceret*] 'Quæ causa indigna serenos Fæ-

daret vultus.' In Epistolis Philostrati: 'Ἀνθος ἐστὶ γυναικὸς ἡ τοῦ προσώπου γαλήνη' μὴ οὖν τραχεῖα γίνου, μηδὲ φοβερὰ· μηδὲ ἀποστεφάνου τὸ κάλλος, μηδὲ ἀφαιρῶν ῥόδων σεαυτὴν, ἃ ταῖς καλαῖς ὑμῖν ἐν τοῖς ὕμνοις φύεται. Ibidem: 'Ἐχθές σε ὀργιζομένην κατέλαβον, καὶ ἔδοξα ἄλλην βλέπειν· τούτου δὲ αἴτιον ἡ τοῦ θυμοῦ ἔκστασις, ἀκριβῶς σοι συγχέουσα τὴν τοῦ προσώπου χάριν. Itegitur: Οὐ πρέπει οὐδὲ ἡλίφ τοῦ προσώπου νεφέλην προβάλλεσθαι. τίς ἡ κατὰ φρεῖα αὐτῇ; τίς ἡ νύξ; τί τὸ συγγυῖν σκότος τοῦτο; μειδίασον, &c. ἀπόδος ἡμῖν τὴν τῶν ὀμμάτων ἡμέραν. Aristanetus 1. 17. Μὴ σκυθρῶπαζε, καλὴ γε οὖσα, μηδὲ τὰς ὀφρῦς ἀναγε· εἰ γὰρ φοβερὰ γένοιο, ἦπτον καλὴ ἔση. 'Micantes oculi' heic, ut supra 11. et 111. libb. Præ vultu tumido mihi vultu turbido placeret. Pacuvius: 'Caperata fronte, vultu turbido.' Infra lib. 1x. 'Dum Barbarus vultu turbido iratus incedit:' ad quem locum plura. Gellius x1. 7. 'vultum turbatum' dixit. Pric. *Venustatem micantium oculorum*] Ex hoc loco Ammianus lib. xxv. de Juliano loquens: 'Venustate micantium oculorum flagrans:' et bene heic *venustate*: supra lib. 111. 'Frontem tuam assidua venustate lætabit.' *Idem.*

Isto modo pectori] D'Orv. Pal. Edd. Junt. post. Wow. Pric. *isti*. Sed *isto ἀρχαϊκῶς* videtur prætulisse Auctor. Lib. vi. p. 120. 'laborique isto succumbis.' L. vii. p. 150. 'isto asino demere.' L. xi. p. 249. 'Vultum, candido isto habitu congruentem.' Adde Voss. de Anal. l. 1v. c. 6. et quæ supra disputavi l. 111. p. 56. 'Noctiistæ.' *Oud.*

Perpetrare venitis] *Perpetrare* est in Edd. Ber. Bas. Colv. Vulc. Elm. Scriv. Flor. de quo Infinitivo post verbum *renio*, adi Bnm. ad Val. Flacc. lib. vi. 646. 'Venistis saturare canes.' Virg. *Æn.* 1. 528. 'populare penates Venimus.' Verum pessime hoc loco. Non enim intellex-

erunt interpretes mentem Auctoris, qui hoc verbum referunt ad Junonem et Cererem, in quibus etiam Pricæus, ideo legens *volentia*, sive grata mihi, ac Marklandus substituens *volentiam*, sive rem gratam, e Solino, ad Stat. lib. 11. Silv. 3. 19. Dicit Appuleius: *Venitis opportune meo pectori perpetraturæ* (sic enim Mss. quoque D'Orv. Pith. Pal. Gnelf. Oxon. et alii cum Edd. primis, Ald. Junt. utraque, Collin. Wow. Pric.) *violentiam*. Quod etiam margini adscripsit Salm. Neque opus est, ut cum Cl. Wasseo substituas *perpetraturo*. Elegans est dictio, *meo perpetraturæ violentiam pectori*: uti in illis, 'mea defunctæ ossa,' 'meum solius peccatum,' et innumera similia, de quibus adi Grammaticos, et Heins. ad Ovid. Epist. v. 45. 'nostros vidisti flentis ocellos.' Sueton. Vesp. c. 5. 'ipsos adcumbentis pedes.' Immo et Noster sic ait lib. 1x. p. 187. 'tuos volentis amplexus.' Intelligit vero *violentiam*, qua præ nimio furore verberasset vel nimis castigasset filium, vel aliud quid violentius egisset, cujus forsam ipsam poenitnisset; nisi consilium opportune darent Juno Ceresque. *Idem. Opportune, inquit, ardenti prorsus isti meo pectori violentiam scilicet perpetraturæ venitis*] Lectionis istius, quæ impune per omnes editos discunrrit, sensum ego nullum perspicio. si 'pectori violentiam perpetraturæ' (aut, ut in quibusdam est, *perpetrare*) 'veniebant,' quomodo? 'opportune?' nemo qui malo dando vedit, tempestive adest: ut omitam loquendi modum satis absonum, 'violentiam pectori perpetrare.' Tentabam sic mederi, *pectori violentia s. p. v.* 'Volentia,' grata, jucunda, vel, quæ placeant mihi: ita Sallustius apud Nonium (a quo tot locutiones desumit Noster) 'volentia plebi facturus:' et bene huic sensui subsequencia congruunt. At (inquires) quis sic usus 'perpetrandi' verbo? Noster supra hoc li-

bro: 'Quo protinus perpetrato,' &c. et Scriptor significantissimæ Latinitatis Aulus Gellius: qui 'pacificationem perpetrare' (id est, *facere*) VII. 11. dixit. Festus: 'Perpetrat, peragit, perficit,' &c. *Pric.*

Fact. latuerint] Vulgo, *factum latuerit*. Elmenh. Ita scilicet, vel *latuerint*, erat in Edd. Junt. pr. Ald. Col. Colv. &c. etiam Pricæi. *Factum latuerunt* Edd. Bas. Sed *facta* est in Mss. O. et Edd. pp. Ber. et Junt. post. *fata* Oxon. a m. pr. *latuerunt* dant quoque Reg. Fux. Oxon. Pal. Edd. primæ, Ber. et Junt. post. quod præfero. Deas enim hoc scire, ipsa Dea merito sibi persuadebat, tantumque negotium cælestibus hand posse ignotum esse statuebat. *Oud.* *Nec enim vos, &c. famosa fabula, &c. latuerit*] Q. d. 'Omnibus in triviis vulgatur fabula passim.' *Pric.* *Domus meæ famosa fabula*] Plantus: 'Miserum famosum facit flagitiis suis.' Gloss. 'Κακόφημος, famosus.' 'Κακοφημία, famositas:' et in alio: 'Famosus, ἄτιμος.' *Idem.* *Et non dicendi filii mei, &c.*] Ob mores depravatos. Glossarium: 'Ἀφαιτος, ὁ μὴ λεκτός, nefandus:' et, 'Ἀλεκτος, infimus, indicendus:' frustra ergo exquisitissimæ doctrinæ Vir P. Faber *dicenda* reponebat. Senex Terentianus: 'Ego te meum dici tantisper volo, Dum quod te dignum est facis.' Scriptor Maccabaicorum: Τοῦ ἀσεβοῦς, καὶ οὐκ ἀρχιερέως Ἰασονος. supra hoc ipso libro: 'Illas scelestas fœminas, quas tibi post internecinum odium, et calcata sanguinis fœdera, sorores appellare non licet.' *Idem.*

Tunc illæ gnaræ] Rom. *ignaræ*. Elmenh. Non tantum Ed. Rom. sed et Vic. Bas. Vulc. Wow. &c. immo et Mss. O. habent *ign.* Verum quum statim ipsæ, per Venerem nondum edoctæ, narrent tamen cuncta, Beroaldus jam emendavit *gnaræ*, sequentibus Aldo, Junt. Colin. Florido. At Pricæus conjecit, *non igna-*

ræ. In Cod. D'Orv. est *ignorare*. Quid si hic quoque legas *gnarures*? Auson. Epist. xxii. ad Paullinum vs. 18. 'Arator gnaruris.' Adi ad lib. 1. p. 15. 'ignaruri relata.' *Oud.* *Tunc illæ, ignaræ quæ gesta sunt, &c.*] Infra lib. ix. 'Maritus ignarus rerum, &c. hospitium repetit:' loci tamen qui præ manibus sententiæ magis congruit *gnaræ*, vel *non ignaræ*: quod et video Beroaldum monuisse. Firmatur lectio talis ab his supra, 'Utunque casus ejus non inscius,' &c. *Pric.*

Palpare Veneris iram, &c.] Lib. viii. 'Verbis palparentibus stimulum doloris obtundere.' Onomast. vetus: 'Palpm, θωπελα.' *Idem.*

Quid tale Domina deliquit tuus filius, ut, &c.] Servius ad Æneid. x. 'Quæritur quid tantum iste commiserat, ut sic Æneas sæviret.' *Idem.*

Animo perrivaci] Fulviano accedunt Pith. et D'Orv. Sed vide Pricæum, et me ad Front. lib. ii. 3. 17. 'quorum perrivacia fidebat.' Lib. viii. p. 157. 'Instantia perrivaci.' Immo et in M. P. ut hic lib. vii. pag. 149. 'Fortuna meis casibus perrivax.' De Deo Socr. p. 670. 'Perrivaci audacia, pertinaci spe.' Nec secus alii. Ter. in Hec. iv. 1. 17. 'perrivaci animo.' 32. 'Aeone me perrivacem censes?' Liv. lib. ix. 34. 'Perrivacia tua et superbia coëgit me loqui:' ubi vide Drakenb. *Oud.* *Animo perrivaci*] Ita melius quam *perstinaci*. In veteri Tragœdia; 'Sed perrivaco Ajax animo et indomabili.' *Pric.*

Quod autem, oramus, isti crimen] *Que* in D'Orv. *Oramus* præbent Flor. Reg. Bert. Fux. et Edd. Vett. cum Elm. et Flor. ut *oramus* non significet veras preces, Deabus haud convenientes; sed formulâ sit vehementer rogantium, ut passim: 'Quid, quæso, fecit, quid, oro, peccavit:' mutarintque librarii in *damus* ob sequentem casum *isti*: unde *istius* et *istic* aliorum natum. Ultimum con-

jecit quoque Meursius Crit. Arnob. vi. 4. Verum Dativus ille pro Genitivo est. Nam sensus: Quod illi est crimen, seu quod crimen habet, quid peccavit? Quare non tenere cum reliquis istud *damus*, agnitum quoque a Guelf. sec. D'Orv. Fux. Oxon. Inc. admisserim, licet etiam lib. viii. p. 156. occurrat: 'culpam manns mentiens, bestiae dabat.' Alioquin non solet dici 'dare crimen, vitium alicui,' sed *crimini, vitio*. Consule Drak. ad Liv. lib. vii. c. 4. 'Criminique ei tribunus inter cetera dabat.' Oud. Quod autem *damus* illi crimen, si *puellæ lepidæ libenter arrisit*] Martialis: 'Quod, (rogo,) quod scelus est mollem spectare ministrum?' Apud Quintilianum Declam. cclx. 'Quid est igitur? amavit ille meretricem, et intra concessos adolescentiæ lusus (licet aliud parentibus videatur) Natura tamen datos, forsitan minus tenuerit cupiditatum frænos? &c. Et quomodo crimen istud hoc tempore est?' 'Puellæ lepidæ' heic, ut vi. de Eadem: 'Amoris uxori, puellæ lepidæ periclitanti,' &c. 'Alicui crimen dare,' ut infra lib. vii. 'Culpam manus suæ mentiens bestiae dabat.' Pric.

Eum masculum et juvenem esse] *Ipsam ju.* Fux. Negligenter Elmenhortsii collatione sua usus est, vel præ festinatione in scribendo aberravit, alteram pro altera voce scribens. Non enim *juvenem* deest Florent. Cod. sed *esse*, bene ab ipso hinc et Scriv. uncis inclusum. Nihilominus hinc deceptus Pricæus, et quod sequuntur, *jam quot sit annorum oblitas*, itidem et *juvenem* deleri voluit. At recte advertit Floridus, non 'seni' obponi *juvenem*, sed 'puero:' unde subjungitur: 'An puer tibi semper videtur?' Maxime conducit ad amores excusandos, quod sit *juvenis*. Nam licet masculus foret, at senex jam, et Japeto antiquior, in illo 'turpe fuisset Amor:' ac 'turpe

senex miles,' ut canit Ovidius. Dein *jam abest a Fux. Oud.* An ignoras *eum masculum et juvenem esse*] Apud Terentium ille: 'Male judicas: Non est flagitium mihi crede adolescentulum Scortari.' Alius apud Plautum: 'Meo filio non sum iratus: Neque te tuo est æquum esse iratum: si amant, sapienter faciunt.' In Senecæ Controversiis ii. 4. 'Amat meretricem? solet fieri, adolescens est.' Pric.

Vel certe jam quot sit annorum oblitas] Lucianus de puero isto: 'Ἀρχαῖος τοῦ Ἰαπετοῦ, ergo optime in præcedentibus et *juvenem*. Florentinus nescit. *Idem*.

An, quod ætatem portat bellule, puer tibi semper ætetur] Jupiter ad Eundem eodem Luciani loco: Δότι μὴ πάγωνα μὴδὲ πολὺς ἐφύσας, διὰ ταῦτα καὶ βρέφος ἀξίως νομίζεσθαι. *Idem*.

Filii tui lusus semper explorabis curiose] 'Indulge veniam puero.' *Idem*.

Amores retinces] Sive condemnabis, ut haud male exponunt Interpretes. Ut passim 'revincere crimen,' et aliquoties apud Nostrum. Notabilis tamen est lectio Cod. D'Orv. *remetes*, sive resecabis quasi et inhibebis luxuriantes ejus amores. Fateor quidem *remetere* nusquam nunc legi: sed plura sunt ἀπαξ νῦν λεγόμενα in Appuleio; et amat præpositionem *re* verbis jungere Anctor, pro *de*, &c. Ond.

Tuas artes in f. filio reprehendes] Cic. Orat. v. in Verrem: 'Omnia quæ vindicaris in altero, tibi ipsi vehementer fugienda sunt. Etenim non modo accusator, sed ne objurgator quidem ferendus is est, qui quod in alio vitium reprehendit, in eo ipse reprehenditur.' Ambrosius Epist. lxxvii. 'se magis ipse condemnat, qui in alio damnat, quod ipse committit.' Bernhardus ad Guilhel. Abbatem fol. 991. 'Humanitatis est, in quo sibi quisque indulget, aliis non vehementer irasci.' *Elmenh.* Et *tuas*

artes, &c. in f. filio reprehendes] Maximian. 'Quis suam in alterius condemnet crimine vitam?' Vide quæ in hanc mentem ad Rom. 2. 2. vir maximus H. Grotius. *Pric.*

'Passim cupidines populis disseminantem] Zeno Veronensis de Impudicitia loquens: 'Discurrit, &c. per populos.' *Idem.*

PAG. 110 *P. præcludas officinam]* Non cepit hunc locum Pricæus putans, ex præcedentibus liquere, hic oportere scribi *recludas*. Sensus est: Si *præcludas* tuæ domui officinam muliebris consuetudinis, et furti carum, quæ ceteris, et omnibus passim populis est publica. *Oud. Et vitiorum muliebrium publicam præcludas officinam]* Hæc est communis lectio, sed ineptissima: scribe, *recludas officinam:* expende præcedentia. *Pric.*

Patrocinio gratioso] *Glorioso* non est nisi in Fux. et Ed. Ald. *generoso* vidi in nullo. Nec *gratioso* junxerim τῷ Cupidini, vulgari significatione pro eo, qui facile gratiam et favorem adquiret, passive; sed active *patrocinio gratioso*, sive officioso, ut interpretatur Floridus, seu ambitioso, quo gratiam et favorem Cupidinis, licet absentis, mereri nitebantur. Est enim, ut ait Gellius lib. ix. c. 12. 'Gratiosus et qui adhibet gratias, et qui admittit.' Sic Cic. lib. ii. ad Fam. 6. 'Suffragatio gratiosa.' *Oud. Sic illæ, metu sagittarum, patrocinio gratioso Cupidini, &c. blandiebantur]* Supra heic: 'Sed mitis fluvius, in honorem Dei scilicet, qui et ipsas aquas nrere consuevit, metuens sibi, confestim

eam innoxio volumine super ripam, &c. exposuit.' *Pric.*

Prætersis illis] Neque hunc locum ceperunt interpretes, quorum Beroaldus exponit 'posthabitis et quasi relictis,' vel, ut cum Bas. edidit, *perrersis* seu abentibus alio itinere, immo Stewechius conjecit eo sensu fere *reversis*. In Guelf. sec. *præressis*. In Oxon. est *prærexis*; unde conjicere quis posset *prærectis*, sive prætervectis illis et ita post tergum relictis, de quo vide ad Sueton. Cæs. c. 37. Sed idem significat *præversis*, *haar roorby gegaan hebbende*. Ut in illo Virgilii lib. i. Æn. 317. 'volucrique fuga prævertitur Enrum.' XII. 345. 'equo prævertere ventos:' et alibi. Plura de hoc verbo dicemus infra. *Oud. Perrersis illis]* Junone et Cere jam conversis in aliud iter, atque abentibus. Vel expone 'perversis,' posthabitis, et quasi relictis Deabus, Venus ad undas, unde orta est, flexit iter, mariaque sulcavit. *Beroald. Venus indignata ridicule tractari suas injurias, &c. concito gradu pelago riam capessit]* 'Multa gemens, et se pelago Dea condidit alto.' 'Vertit se, et indignans abiit:' ut IV. Reg. 5. 13. Naämanus. Ælianus Var. XII. 57. de Menecrate: 'Ἐξαναστὰς ἀπὸ τῶν ὤχετο, καὶ ἔλεγεν ὑβρίζου. 'ridicule tractari,' &c. est, 'ridiculos in suas injurias jocos construi,' ut infra lib. VIII. locutus: sic alibi eodem libro, 'ridicule landare.' *Pric. Pelago riam capessit]* Lib. IX. 'Retro qua veneramus, viam capessit.' *Idem.*

METAMORPH. LIB. VI.

Post anxiam disquisitionem, post Cereris suasionem, post Junonis re-fragationem, Psyche ultronea Veneri sese offert. Veneris ascensus in cœlum et nominum imploratio describitur, ejusque in Psychen jussa imperiosissima memorantur: ut scilicet acervum omnifariæ frugis granis sejugatis disponderet: ut floecum velleris pretiosi quæsitum afferret, ut liquorem Stygium urnula deferret, ut Proserpinæ pyxidem formositate repletam referret: quibus omnibus divino adminiculo confectis, nubit Psyche in concilio Deorum Cupidini suo, celebranturque in cœlo nuptiæ, ex quo matrimonio nascitur Voluptas. *Beroald.*

Mariti vestigationibus] Alii, *investig.* Elmenh. Præpositionem scil. addunt Palat. et Gnelf. sec. Sed cum optimis quibusque amavit Auctor simplex *vestigare*, ejusque derivata. Ita 'vestigare' lib. vii. p. 135. ubi frustra τὸ in inculcare conatur Stewechius. Lib. x. p. 220. 'damni vestigabant reum.' De Deo Socratis init. ac sæpissime lib. viii. p. 154. 'prospectu vestigatorum:' ubi vide Pricæum, et Glosas. Aliquoties hic illic librarii istud in intruserunt. Adi Comm. ad Liv. lib. xxxix. c. 51. 'Quod vestigari volunt.' Sæpe in Plinio, et sic antiquissimus Ms. Leid. lib. ii. cap. 66. 'nec argumentis hoc vestigandum.' Boëth. lib. iii. de Phil. Prosa ix. 'Beatitudo nullo modo investiganda.' In antiq. Ms. Leid. *restiganda*. Et sic Edd. Vett. Cic. lib. i. de Off. c. 6. 'Artes in veri vestigatione versantur.' Sed *investig.* Mss. plures, et c. 9. *Oud.* *Mariti vestigationibus inquieta*] Virgilius: 'Vestigatque virum.'

Servius: 'Inquirit: translatio a canibus.' *Pric.*

Animo tanto cupidior] F. *nimio tanto*. Brant. Ita certe Noster sæpius loquitur, ut in Apol. 'multo tanto vanius.' Lib. vii. Met. p. 142. 'multo tanto pluribus.' Lib. x. p. 225. 'multo tanto inpensius.' Flor. N. 18. 'multo tanto præstat.' Sic 'nimium quantum' Terent. Phorm. iv. 3. 38. Verum nihil hic variant Mss. et Appuleius *animo* videtur expresse addidisse, ut opponatur τῷ *inquieta* corpore. Vide etiam ad pag. 125. 'Animo promptiores.' Quidam jungunt *inquieta animo*. *Oud.*

Cupidior, et ir. l. si non u. b. l. certe s. p. propitiare] Copula et hoc loco plane παρέλκει. Nec enim sequitur Adjectivum, quo jungatur τῷ *cupidior*, ut *parata*, vel simile. Quare vel explicari debet et licet pro *etiamsi*, vel transponi ante *animo*; vel potius deleri auctoritate Mss. Oxon. Pith. Palat. D'Orv. et Ed. Junt. post. Pro *iratus* est in Gnelf. *irā tamen*. Minus bene Meursius, ut constructionem inveniret lib. iv. Exerc. Crit. cap. 17. legebat *certa*. Verum *certe* in ἐπ' ἀποθώσει passim adhibet Auctor. Vide ad lib. iii. p. 49. 'Et certe lætitia delibuti.' p. 55. 'Certe eam reformatam videam.' Lib. hoc pag. 130. 'Certe utcumque mors ei erat destinata.' Ac sic præcedentibus τοῖς *si non*. Lib. v. p. 96. 'Et si id tolerare non poteris, &c. certe de marito nil audias.' Lib. ix. p. 197. 'Vel si id nequiverit, certe Larva vel numine inmisso violari spiritum.' De Deo Socratis pag. 686. 'Si non apud omnes, &c. at certe penes cunctos,' &c. Accedit lib. x. pag. 131. 'minus qui-

dem quam merebatur, sed quod dignus cruciatus excogitari non poterat, certe bestiis laniandam objecit.' Pro si non in Palat. Fux. Pith. sine. Idem.

Uxoris blanditiis] *Lego, uxoriis.* Elmenh. Sic jam Beroaldus in notis, et Meursius d. l. item Barth. lib. vi. Advers. c. 12. Piccart. Peric. Crit. cap. 9. etiam emendarunt, ut bene cum Elmenh. edidit Scriv. et Flor. Ita 'dos, res uxoria,' &c. apud Nostrium, et alios. Passim casus iis et ium abiere in Genitivum substantivorum, ut 'regiis' in 'regis,' 'gladiatorium' in 'gladiatorum,' et similia. Sæpe hoc post alios monui hic et in Suetonio. *Oud. Uxoriis blanditiis lenire*] Seneca Octav. 'Tu modo blando vince obsequio Pacata virum.' Interpres vetus Judic. xiv. 15. 'Blandire viro tuo.' Vide et ibidem xix. 3. Supra hic lib. v. in eodem argum. isto: 'Adolescentulum delicatum blandis obsequiis promerere.' Bene et *lenire*: sic, 'feminea lenitate ad veritatis humanitatisque viam maritum reducere,' lib. xiv. Ammian. Marcellinus: cui simile *φιλανδρία σώφρωνι* (*βιαστικῶ καὶ δικαίῳ φαρμάκῳ*) τὸν γήμαντα ἐπάγεσθαι. Pædag. iii. 11. apud Clementem Alexandrinum. *Pric.*

Certe servilibus precibus, &c.] Id est, saltem s. p. cupida uxoriis blanditiis maritum lenire, saltem servilibus p. p. Meursius certa, minus recte ponebat. *Idem.*

Prospecto Templo] Cereris nempe. Æn. ii. 'Est urbe egressis tumultus, templumque vetustum Desertæ Cereris.' *Idem.*

Unde autem scio? &c.] Supra lib. i. 'Unde autem (inquit) scio an?' &c. Infra lib. ix. 'Unde autem tu stultule asine, &c. scire potuisti?' &c. et x. 'Unde enim scio an?' &c. Quintilianus Declam. cccxxi. 'Et unde scio an exhausta potione statim concedat?' Arnobius lib. vi. 'Et unde novissime scitis an simulacra hæc?' &c. Seneca Epist. xvii. 'Unde enim

scis an jam nimis habes?' Ita et Latinus Interpres 1. Cor. 7. 16. et Augustinus Confessionum x. 18. et 37. *Idem.*

Gressum, quem defectum ass. laboribus spes incitabat, &c.] Ut hæc lectio defendi possit, præfero tamen scripturam Cod. D'Orv. *qua.* Dirigit gressum scilicet eo, qua, &c. Virgil. Æn. i. 405. 'Qua te via ducit, dirige gressum.' Adi me ad Cæs. lib. ii. c. 8. 'Ut si qua opus esset, subsidio duci possent.' Arnob. lib. v. p. 176. 'qua iret ac pergeret, inscitia itineris nesciebat:' immo supra lib. iii. pag. 55. 'qua nidor ducebat exuviarum, veniunt.' Posset etiam reponi *defectam*. Nam frustra Pricæus, quia pag. 112. sequitur, 'in tantis exantlatis laboribus defessam,' hic quoque *defessum*, vel illic *defectam* scribendum opinabatur. Uti utrumque recte dicitur, sic elegantius variaverit orationem Appuleius. 'Defectus' enim de fatigato sæpissime ponitur. Vide ad lib. iv. p. 102. 'lassa salute, defecta.' Quinctil. Decl. xiii. cap. 2. 'defectaque labore senectus:' atque illic Burmann. cui concinunt Schedæ Bibl. ineditæ. Sic et lib. ix. p. 184. 'jamque maxima diei parte tr. defectum alioquin me, nexu machinæ liberatum,' &c. pessime Wow. substituit *defessum*. Contra p. 112. et lib. vii. pag. 145. 'defesso mihi ferebat auxilium.' Pricæus maluit *defecto*. In talibus standum est a Mssis. *Oud. Dirigit citatum gradum*] Lib. ix. 'Rapidum dirigit gressum:' et vii. 'Dirigit gressum ad suam patriam.' *Pric. Quem defectum prorsus assiduis laboribus spes incitabat et votum*] Hieronymus in vita Pauli de Antonio: 'Neque vero gressus sequebantur animum, sed quamvis corpus inane jejuniis seniles etiam anni fregerant, tamen animo vincebat ætatem.' Symeon Metaphrastes de Joanne Evangelista: 'Ἐπιβὰς (ἵππου) ἤλαυνεν θλαῖς ἡνίας, τὸ τοῦ ἵππου τάχος πρὸς τὴν αὐτοῦ σπουδὴν ἤττον εἶναι διόμενος. Pro

defectum assiduis laboribus, malum defessum scribi: infra heic: 'In tantis exantlatis laboribus defessam:' nisi ex isto ille locus corrigendus. *Idem.*

Pulvinaribus sese proximam intulit] Forte, *proximans.* Elmenh. Ut pag. 112. 'sacratris foribus proximat.' Plura vide de hoc verbo ad fin. lib. 11. 'januam proximamus.' Hic tamen nihil mutandum censeo. 'Intulit se proximam' significat proxime accessit. Sic lib. viii. p. 171. 'Præsepio me proximum deligant.' Ita enim est in Mss. et Edd. Vett. Vulgo nunc *proximo*, quod est Wow. *Oud.*

Spicas, &c. flexibiles in corona] *Flexibiles* habent Mss. plerique, et Edd. usque ad Elmenh. præter Junt. post. quæ jam expressit id, quod in Flor. Oxon. Fulv. Codd. habetur, ut et Par. Inc. *flexiles*: quod et mihi præplacet; licet *flexibilis* etiam apud Cic. Ovid. et alios inveniat. Nulla vero caussa est, cur a Mss. recedentes legamus *plexiles* vel *plectiles* cum Priæo, nec non Heinsio ad Ovid. Met. lib. xiii. 894. 'Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis:' de quo et adi Comm. ad Gell. lib. xviii. cap. 2. 'coronam e lauro plexam:' et Harduin. ad Plin. lib. xxi. c. 3. *Flexilis* enim satis habet, quo se tueatur. 'Flexile cornu' Ovidio. Val. Flacc. v. 589. 'multa spirat coma flexilis aura.' Auson. Cent. ex Æn. v. 'Flexilis obtorti per collum circulus auri.' Immo in quatuor vetustissimis Solini libris cap. 52. p. 56. inveni *flexilitate* pro *flexibilitate*. Sed 'flexibiles libros' ait p. 57. Sic et 'nexilis' lib. v. p. 99. &c. Vide et ad lib. viii. p. 168. Vox *spicas* deest Palat. *Idem.* *Flexiles in corona]* Ita excudi debuit, ut et in Oxon. legitur, non *flexibiles*: at fortasse non *flexibiles* sed *plectiles* scribendum: sic 'plectilem corollam' Plantus Bacchid. dixit. Onomasticon vetus: 'Plectilis, πλεκτός.' *Pric.*

Et operæ messoriae modus omnis] Tot

codicibus optimis accedunt Oxon. et Guelf. cum Ed. Junt. post. ut edidere Wow. Elm. Scriv. Pric. Flor. et sine dubio voluit Vulcan. Ed. sec. in qua vitiose *munus omnis*. Ac frustra huic voci refragatur Gruter. lib. vi. Susp. c. 3. *modus* retinens pro copia, ut passim occurrit. Verum quid erit hic 'operæ messoriae copia?' Non enim 'opera' significat instrumenta; recte igitur *mundus operæ*, sive instrumenta, quæcumque pertinent ad messorum opus et actiones. Immo Gudius ad Phædr. lib. iv. f. 4. putat Auctorem imitatum esse Plautum e Mercatore, ut legit i. l. 65. 'multo opere in mundo rustico se exercitum.' Sed malim ibi cum aliis jungere *opere immundo*. Ut hic vero, ita et supra lib. iv. p. 81. 'mundo nuptiali ornabat,' corruptum fuit in *modo*: ubi vide; item Sanctium in Min. lib. iv. c. 15. Pro et vitiose in Ms. D'Orv. est in. Abest a Guelf. m. pr. *Oud.* Et *operæ messoriae mundis omnis: sed cuncta passim jacentia, et incuria confusa]* 'Dispersa jacebant Sarculaque, rastrique, graves, longique ligones.' Scholiastes ad Nubes Aristophanis: 'Ο αὐτῶν (ἀγροίκων) οἶκος πυρῶν καὶ δερμάτων μεστὸς ὢν, οὐδεμίαν ἔχει, &c. εὐθεσίαν, ἀλλ' ἄλλο ἄλλαχῇ κεῖται, ὡς ἐτυχε. *Pric.*

Æstu, laborantium manibus projecta] Virgilius: 'Rapido fessis messoribus æstu.' Claudianus: 'Et cum se rapido forsán projecit æstu.' *Idem.*

PAG. 111 *Rata scilicet nullius Dei funa et crimonias negligere se debere]* Propertius: 'Nullas illa suis contemnet fletibus aras.' Iolans apud Euripidem: Ποῖ τρεφόμεσθα; τίς γὰρ ἄστεκτος θεῶν; Ποῖον δὲ γαίης ἔρκος οὐκ ἀφίγμεθα. *Idem.*

Ain] Elegantius est *Ah*, tanquam dolenter hoc pronunciet Ceres. *Ber.*

Tuum vestigium, &c. requirit] Plant. Cistell. 'Vestigium heic requiro, Qua an fugit quædam nescio quo mihi.' *Pric.*

Teque ad extremum supplicium expetit] Catullus: 'Supplicium scævis exposcens anxia factis.' *Idem.*

Es totis, &c. viribus, &c.] Ita sæpe Appuleius: vide quæ olim ad Apolog. pag. 156. [514. Ed. Flor.] notata. *Idem.*

Ultionem flagitat] Malini ex Ber-
tin. *fatigat.* Sciopp. in Symb. et Susp.
Lect. lib. iv. Ep. 14. Pro deposcit
ex Virgil. 'Martemque fatigat.' Sed
aliud est 'fatigare Deos,' quod sæ-
pissime de precibus occurrit. Aliud
'fatigare aliquid.' Sed 'flagitare ultio-
nem' est omni conatu petere, exi-
gere. Val. Flacc. ii. 363. 'Tunc fla-
gitat iras In populos Astræa Jovem.'
Sil. Ital. ii. 41. 'Promissa piacula
turmas Flagitat.' Ac passim. Cor-
rig. est Mart. Capella lib. i. p. 23. ut
est in Mss. quinque Bib. Leid. 'Et
robur thalamos flagitat additum.'
Vulgo, *thalamo.* Oud.

Pedes ejus adtoluta] D'Orv. *pedi-
bus*; ut solent alii scriptores. Sed
Appuleium amare casum præpositio-
nis ipsum in talibus exprimere, sæ-
pius vidimus. Adi modo ad lib. i.
p. 16. 'Adsidebat pedes uxor.' In
Apol. 'ante pedes nostros advolutus.'
Idem.

Uberi fletu rigans] Ovid. lib. ii.
Metam. 'ter fletibus ora rigavit.'
Valer. Flaccus lib. iv. 'genas lachry-
mis rigat.' Seneca Troade vs. 409.
'Effuso genas fletu rigatis.' *Elmenh.*
Lucan. lib. iv. 180. 'Arma rigant la-
crimis, singultibus oscula rumpunt.'
Infra lib. x. p. 214. 'Ora sua recen-
tibus adhuc rigans lacrimis.' Sed
hinc tamen non licet vultum lacrimis
madentem vocare 'vultum riguum'
vel 'irriguum,' ut censet Triller. lib.
i. Obs. c. 20. Vox ea convenit pratis,
hortis, pascnis lætis, ac præ humore
fertilibus. Ceterum in Flor. pr. est
ubera. Sed eo situ, quo hic jacebat
Psyche, nec sua nec Deæ ubera po-
terat fletu rigare. In Oxon. *ubere.*
Non male; sed *i* in Ablativo usus est
Delph. et Var. Clas.

quoque in Apol. p. 540. Ed. Flor.
'in solo uberi.' *Fletu* exsulat a Fux.
Idem. Uberi fletu rigans Dea vestigia
Arnobius: 'Spirantia hæc signa quo-
rum plantas et genua contingitis.'
Pric.

Humumque verrens crinibus] Hoc fa-
ciebant in magnis calamitatibus, ut
dixi ad Arnobium. *Elmenh.* Et cui
non dictus Hylas? Adi Comm. ad
Liv. lib. iii. c. 7. 'stratæ passim ma-
tres, crinibus templa verrentes.' Ad
Silium Ital. lib. vi. 560. 'Ast aliæ,
laceris canentes crinibus, alta Ver-
runt tecta Deum.' Oud. *Humumque
verrens crinibus suis*] Claudianus: 'Nu-
minibus votisque vacas, et supplice
crine Verris humum.' Arnobius i.
'Cum Deorum ante ora prostrati, li-
mina ipsa oculis everrerent.' *Pric.*

*Rogo te frugiferam t. dextram i. de-
precor*] Ex corrupta Ed. Vet. scrip-
tura *rego* Basileenses Ed. utraque re-
fluxerunt *rogo*; ac Stewech. putans
per ego esse marginalem glossam,
conjecit, *per te, per fr.* ad finem lib.
iv. Sed verissime Mss. et Ed. Vi-
cent. ac Beroald. cum seqq. exhibent
per ego te fr. solita in precum initio
trajectione: ut late vidimus illo loco
pag. 84. Ed. *Pric.* 'Per ego te fœ-
dera deprecor.' Sic mallet quoque
lib. ix. p. 193. 'Juro per ego istam
sanctam Cererem.' Dein Pal. et Ox-
on. a m. pr. *dexteram tuam.* In ce-
teris etiam, et Edd. Vett. ac Scriv.
dexteram, ut edidi. In Fux. est, *per
ego fr. t. dexteram deprecor.* Oud. *Re-
go*] Lege, *Per ego*, precatu enim
Psyche Cererem Deam, per frugife-
ram dextram, et cætera omnia ad
numen Cereris pertinentia. *Beroald.*

Per tacita sacra cistarum] Non Bac-
chi tantum et aliorum, [vid. VV. LL.]
sed et Cereris, de qua hic agitur,
mysteria cistis inclusa. Adi Arnob.
lib. v. pag. 175. in sacris Eleusinis,
'jejunavi atque ebibi cyceonem, ex
cista sumsi, et in calathum misi,' &c.
item Pamelium de Nummis Cisto-

phoris § 3. Sed hæc nihil faciunt ad stabiliendam vocem *secreta*, quæ posset videri satis inclusa esse voci *tacita*, ut Val. Flacc. 11. 277. 'plenas tacita formidine cistas.' Et certe *sacra* defendunt tum Ms. Regius, tum Ovidius de Cereris sacris lib. x. Met. 436. 'arcanaque sacra frequentant.' Epist. 11. 42. 'Et per tardifera mystica sacra Deæ.' Horat. lib. 11. O. 2. 26. 'Cereris sacrum arcanæ.' Tibull. de Baccho lib. 1. S. 48. 'Et levis occultis conscia cista sacris.' Atque ita citat Ez. Spanhem. ad Callim. pag. 658. nec *sacra* mutat Wass. Sed tamen Mss. ceteri omnes, uti et Edid. ante Bas. habent *secreta*, ac convenientius Appuleiano stylo. Vide ad lib. 111. pag. 53. 'Arcana domus secreta.' Lib. iv. init. 'Opaca secreta.' Lib. viii. p. 158. 'Tacita pectoris sui secreta.' Lib. x. p. 227. 'Tacitum secretum aperuit.' Confer quæ dixi etiam ad Cæs. lib. 1. B. G. 31. 'In occulto secreto.' Oud. *Per tacita sacra cistarum*] Melins in Fuxensi et aliis, *secreta*: sic 'tacitum' (i. *tacendum*) 'secretum' iuxta lib. x. Pric.

Et per fam. tuorum draconum, &c.] Ovid. v. Metamorph. vs. 642. *Elmenh.*

Demeacula, &c. remeacula] Lib. x. 'Candidum quod cælo demeatur, cæculum quod mari remeatur.' Onomast. vetus: 'Demeaculum, *κατωποελα*.' Pric.

Eleusis Atticæ sacrarium] Reg. *Eleus* hîis. Pal. Guelf. Oxon. Par. Fux. *Eleus* in *his*, vel hîis. Sed vere Bertin. Pith. D'Orvill. Edd. Vulc. Wow. Elm. Scriv. Pric. *Eleusinis* in Genitivo, quod nescio cur spreverit Floridus, recoquens *Eleusis*. Alterum *Eleusin* est passim apud Poëtas. Consule omnino Heinsium et Burm. ad Ovidii Epist. iv. 67. 'inita est Cerealis Eleusin:' item Serv. ad Virg. Georg. 1. 162. Vox autem *sacrarium* deest Guelf. immo illa et seq. *miserandæ* requiruntur in Reg. Fux. Pal. Oxon. Par. Unde fuit cum conjice-

rem, *Eleusin, rus Atticæ*. Sed dietis acquiesco. *Secrarum* Pith. Oud.

Miserandæ Psyches animæ, &c. subsiste] 'Miserere laborum Tantorum, miserere animæ non digna ferentis.' Pric.

Inter istam spicarum congeriem patere, &c. delitescam] Plutarchus in Amator. narrat. 'Ἀπέκρυψαν αὐτὴν οἱ γυναιχοὶ ἐν τῷ σίτῳ, καὶ οὕτω παρήξαν μὲν οἱ διάκοντες. Idem.

Ira spatio temporis mitigetur] Abest ira a Palat. *inspiratio* inepte in utraque Ed. Junt. Quia vero sæpe absolute *spatio* dicitur, hinc quoque *Pricæus* in Add. et ad lib. ix. pag. 534. 'quoad spatio fervens mariti animus sedaretur,' ejici voluit *τὸ temporis*. Quare miror, eum lib. ix. pag. 522. pro *spatio* aliquando prætulisse *diei spatio*. Sed de illo loco in Add. mutavit sententiam. Mss. in his rursus sunt sequendi. Isti vero hic servant omnes *temporis*; ac 'spatium temporis' sæpe jungitur. Cic. pro Arch. cap. 1. 'Spatium præteriti temporis.' Veget. lib. 11. cap. 18. 'Intra breve temporis spatium.' Immo Noster lib. vii. pag. 136. 'Opes exiguo temporis amisi spatio.' pag. 138. 'Brevi temporis spatio.' Adposite Liv. lib. viii. c. 32. 'Ut iræ suæ spatium, et consilio tempus daretur:' ubi similia vide in Clar. Drakenb. nota. Oud. *Quoad tantæ Deæ saviens ira spatio temporis mitigetur*] *Tò temporis* exturbandum dixerim e loco nullo jure occupato. Seneca 111. 39. de Ira: 'Primam iram non audebimus oratione mulcere, &c. dabimus illi spatium,' &c. Clandianus: 'Spatio debilitatur amor.' Infra hic lib. ix. 'Nec saltem spatio, &c. pecuniæ cupido leniebatur:' et ibidem: 'Quoad spatio fervens mariti sedaretur animus:' ad quem locum notam vide. Pric.

Vel certe meæ vires] Male hic quoque, ut alibi, ubi hæc voces *vel certe* sic junctæ occurrunt, Elmenhorst. et Sriver. *τὸ vel* uncis includere. Vide

lib. III. p. 52. 'vel certe adversus.' Lib. v. pag. 89. 'Deus vel certe semidens.' Lib. VIII. pag. 164. 'lupi strepitu, vel certe n. luce deterriti.' pag. 173. 'Fatigati, vel certe suo laniatu satiati.' et alibi. Sueton. Tib. cap. 25. 'successionem, vel certe societatem.' Veget. Prol. lib. III. 'Virtute sola, vel certe felicitate.' De rois et certe vidimus ad lib. III. pag. 49. Alibi vel immo. Tum meæ res est in Palat. Guelferb. et Oxon. a m. pr. Oud.

Cum qua etiam antiquum fœdus amicitiae colo] Lib. IV. 'Qui jus amicitiae summum cum illo Demochare colebat.' Oxon. auctum fœdus: haud bene. Servius ad Æneid. XI. 'Firmiores sunt antiquiores amicitiae.' Pric.

Malam gr. subire nequeo] Sive animum inducere non possum, ut malam gratiam ineam a cognata mea, et bona præterea femina. In Reg. Fux. est nequeo subire. Si neque scriberetur statim post sed, subintelligi posset ex præcedenti cupio. Gruterus in Suspici. lib. X. sive lib. I. ineditarum in Biblioth. Remonstrantium Amst. cap. 3. suspicatus est, substitui posse, s. metuo. Haud inepte. Nec vere tamen. Vide Misc. Nov. Lips. v. III. p. 3. pag. 487. Oud. Bonæ præterea fœminæ malam gratiam subire nequeo] 'Bona fœmina,' ut apud Ciceronem Philipp. III. 'Tuæ uxoris, bonæ fœminæ,' &c. et Ennium: 'TarquinI corpus bona fœmina lavit et unxit.' 'Mala gratia,' ut apud Catonem: 'Utrubi bona, utrubi mala gratia capiatur,' &c. et Senecam Controvers. I. 5. 'Volo tibi malam gratiam cum sponso tuo facere.' Pric.

Discede itaque istis ædibus] Oxon. D. istis pedibus: supra: 'Psyche pedes ejus advoluta,' &c. Istis δευκρινῶς dixit. Idem.

PAG. 112 Optimi consule] Lib. VIII. 'Boni, &c. et optimi consules,' &c. Idem. Optimi consule] Accipe judi-

caque in bonam partem: proverbialis locutio. Quintilianus in primo: 'fit enim consul a consulendo, vel a iudicando: nam et hoc consulere Veteres vocaverunt: unde adhuc remanet illud, Rogat boni consulas, id est, bonum iudices:' in carmine obsæno: 'Consule poma boni:' apud Columellam, 'Ut boni consultat.' Beza ad lib.

Inter subitæ contrallis sublucidum lucum] Multum luci olim Diis Deabusque sacri erant. Plantus Aulularia: 'Vide fides etiam atque etiam, nunc salvam ut aulam abs te auferam. Tuæ fidei concedidi aurum. In tuo loco et fauo modo est situm.' Seneca Epistola XXI. 'Si tibi occurrat vetustis arboribus, et solitam altitudinem egressis frequens lucus, et conspectum cæli densitate ramorum aliorum alios protegentium submovens; illa proceritas silvæ, et secretum loci, et admiratio umbræ in aperto tam densæ atque continuæ fidem tibi numinis facit.' Plinius laudatione Trajani: 'Atque inter hæc pia mente adire lucos, et occurrere numinibus.' Dixi multum: quia non omnes sacri, sed illi duntaxat, qui non cædebantur. Ad quod discrimen Festus: 'Conlucare dicebant, cum profanæ silvæ rami deciderentur officientes lumini.' Quod et Seneca indicat, cum ait, 'vetustis arboribus frequens,' &c. Ovidius lib. VIII. Metamorph. 'Ille etiam Cereale nemus violasse securi dicitur, et lucos ferro temerasse vetustos.' Colt. Errat Colvinus scribens, lucos non semper Deo sacros fuisse. Immo vero lucus nunquam dicitur de profana silva vel nemore. Neque enim quævis silva est lucus, ut posset sumi in Virg. Æn. XI. 456. sed quivis lucus est silva vel ejus pars, Deo cuidam vel Diis sacra. Hinc recte Cel. Drakenb. non admittit virorum eruditorum correctionem in Livio lib. XXI. cap. 48. 'In loca altiora collesque impeditiores equiti castra movet:'

ubi, quia in Mss. est *locosque*, corrigebant *lucosque*: sed in aliis verius *sultus*. Vulgo etiam Plinio *lucus* pro quavis silva videtur sumi lib. XII. c. 7. 'Est etiamnum in India piperis grani simile, quod vocatur, Garyophyllon grandius fragiliusque. Tradunt in Indico luco id gigni.' Sed Mss. vulgares habent in *India*. Chifflet. Voss. pr. Leid. pr. vetustissimi, in *Indicato*, et correctum a m. sec. in *indico loco*. Sed potius emendassent, in *Indica lacu*, vel, ut unice scribendum puto, in *Indica loto*, sive arbore, sive fructu vel herba; uti et 'in spina,' vel 'spinis,' quomodo Mss. habent, gigni pergit Plinius. Sed apud Solin. cap. 27. ponitur pro vulgari silva: 'latifundium, quacumque lucis opacum est, varium implevit simiarum genus:' et cap. 30. 'Æthiopia lucis nitet, qui maxime virent hieme:' ubi Plin. lib. VI. 30. ait, 'silvæ virent hebeno:' et cap. 33. pag. 45. coll. cum Plin. lib. XII. 14. ut et pag. 46. 'in excellentissimis lucis:' ac bis pag. 47. ubi Solinum hinc carpit Salm. Item pag. 57. Tum malim *intra*. Templum erat in luco; quod non videt *inter* lucos, sed *intra* unum lucum. Vide Cæs. lib. III. B. Civ. cap. 44. item lib. VIII. pag. 179. Heins. ad Claud. I. Rufin. 81. Drak. ad Liv. lib. V. cap. 27. 2. Colum. lib. IX. c. 14. 'papilionesque enecentur, qui plerumque intra alvos morantes,' &c. Sic Ms. Sangerm. non *inter*. Solin. cap. 32. pag. 44. 'intra aquas suos serviunt.' Sed ibi Mss. et Ed. Cam. *inter aquas*, sive in aquis, ut passim. Vide Duker. ad Flor. II. G. 41. 'diversa terrarum:' me ad Cæs. lib. I. B. G. 36. Pro *subsitæ*, quod non temere ausim proscribere, compositum quippe, sicut 'dissitus,' 'ob-situs,' lu D'Orv. est *subsistæ*, Palat. Pith. Gneif. et marg. Ed. Bas. pr. *subsiste*. Haud male in Bert. *subditæ*, ut in fine lib. IV. 'Per devexa excel-sæ rupis vallis subditæ gremio.' Ovid.

lib. I. Metam. 62. 'radiis juga subdita matutinis:' idque Salmasius margini adlevit. Oud. *Inter subsitæ convallis sublucidum lucum prospicit fanum*] Apposita Glossarii illa: 'Ἰερὸν ἐν ἄλσει, fanum.' Ovidius Metamorph. VII. 'Templa Deum Matri, quæ quondam clarus Echion Fecerat ex voto nemorosis abdita sylvis.' Ait 'sub-lucidum lucum.' Glossarium: 'ὑποσκοτεινὸς, obscurus, subluculus:' crediderim, ut in Appuleio nostro, *sub-lucidum* reponendum. 'Convallis subsita' est fere qualem Virgilinus 'depressam' vocavit. Hesychius: καθήμενον, τὸ κοῖλον καὶ ὀμαλὸν χωρίον, καὶ πεδίον. at in Bertin. Ms. *subditæ* exaratur: sic 'vallem subditam' IV. ipso fine habemus. Pric.

Fanum sollerti fabri constructum] Vide rursus, quantas turbas ciere potuerit typothetarum error. Nul-lum enim mihi est dubium, quin in Colvii editionem hinc irreperit *fabri constructum*, pro *fabrica structum*, quod est in Mss. et Edd. prioribus. Ex Colvii Ed. defluxit in marg. Bas. Ed. et primam Vulcanii, &c. unde Lipsius conjecit, *s. subro*, vel una voce *sollertifabre*. Sed Vulcan. in Ed. sec. cum Rittershusio *ca* addens, retinuit *con*, et edidit *fabrica constructum*. Falso etiam Elmenhorst. tradit, in Florent. esse *instructum*. Nam Lindenbrogius, cujus excerptis usus est, notavit ibi esse *structum*. In Bertin. scribitur *fabrica structum*: unde *instr.* refingi possit, ut lib. X. pag. 232. 'mons sublimi instructus fabrica.' Manil. lib. V. 286. 'Instructu simili componitur ordo.' Plura de hoc composito vide ad Hirt. lib. VIII. B. G. cap. 41. 'Aggeres' vel 'aggreem instruere cœpit:' ad Sueton. Tib. cap. 30. Salm. ad Solin. cap. 1. 'instruere mœnia.' Hinc 'instructores.' Adi Scriv. ad Veget. lib. II. cap. 11. Verum Auctor noster sæpius adhibuit simplex, ut bene Wow. et seqq. edidere lib. IV. pag. 67. 'vice struc-

ti parietis.' Alibi 'parricidium,' 'cloragium,' 'voluptatem struere:' et pag. 121. 'telam struentes:' ubi alii etiam in addiderunt. Lib. xi. pag. 250. 'simili structu pompæ:' in Mss. quibusdam. Pro solerti in Palat. est soluti. Ond.

Adire Deæ 'veniam] Scio, 'adire Deos,' 'templa,' passim dici pro ire in templa ad Deos precatum, eosque et eorum veniam ambire. Vide Burm. ad Virg. Æn. iv. 56. 'delubra adeunt, pacemque per aras Exquirunt.' Sed 'adire veniam Deæ' eo sensu occurrere, vel Latinum esse, valde dubito. Barthius lib. xxi. Advers. cap. 7. subintelligit *petitum*. Sed ita quidvis explicari potest. Suspicio ego, scriptum ab Auctore adorare pro simplici orare vel valde orare. Apposite sane sic dixit Livius lib. vi. cap. 12. 'hostiaque cæsa pacem Deum adorasset:' ubi vide Comment. et ita apud eundem lib. xxxviii. cap. 43. pro quos *adorent*, in uno Cod. exaratur *q. adirent*. Idem. Sed *adire cujuscunque Dei veniam*] Ita 'Deos prece adire' apud Propertium. Virgil. 'Principio delubra adeunt:' ubi Servius: 'Adeunt proprie dixit: ad majores enim qui accedit, adit.' Terent. ii. 1. Phorm. 'Sed quid cessas hominem adire?' Donatus: 'Bene adire, quasi terribilem.' *Pric.*

Foribus] Glossæ: 'Θύραι ἱερῶν, fores, singulare non habet.' *Idem.*

Dona speciosa] Flor. *pretiosa*. Elmenh. Qui sic edidit cum Scriverio et Florido. Sed non in Flor. ita legitur, at in Palat. Guelf. Pith. et Oxon. Verum *pretiosa* est indubia glossa veræ scripturæ *speciosa*, servatæ a Reg. Flor. Bertin. D'Orvill. sive pulcherrima, adeoque pretiosa; ut passim ea voce nititur Appuleius. Lib. iv. p. 72. 'præter ceteram speciosi muneris suppellectilem:' ubi latins de ea egi. Ond. *Videt dona speciosa*] Servius ad Æneid. iii. 'Sciendum

inter sacratas res etiam dona esse:' complures Mss. habent *pretiosa*. Lactantius vi. 25. 'Etiam apud istos qui nullo modo rationem divinitatis intelligunt, donum est quicquid auro argentove fabricatur: item quicquid purpura et serico textitur.' *Pric.*

Lacinias auro litteratas, ramis arborum, &c.] Inscribebatur donariis utensilibusque sacris nomen Dei Deæve, cui data, dicata. Ad quem ritum respexit Plantus Rudente: 'Ut comprehendar cum sacra urna Venera. Nempe optimo me jure in vinculis enicet Magistratus; si quis me hanc habere viderit. Nam hæc litterata est: ab se cantat, cuja sit.' Sed postremum versum malo legere: *Nam hæc litterata est: capse cantat, cuja sit.* Colvius. Exponunt vestes aureis litteris intextas, vel ornatas, de quibus adite Comm. cum aliorum, tum Dav. Durandi ad Plin. lib. xxxv. cap. 9. 'Opes quoque tantas acquisiit' (sic Mss. 3. Leid. vetustissimi,) 'ut in ostentationem earum Olympiæ aureis litteris in palliorum tesseris insertum' (sic Mss. iidem) 'nomen suum ostentaret.' F. *sus-tentaret.* Et sane laciniarum voce de vestibus sæpe usus est Appuleius, easque inter votiva donaria fuisse aliunde patet. Verum quis credat, eas vestes votivas, et donativas 'ramis arborum et templi postibus adfixas:' ubi necessario brevi consumi, discerpi, atque exedi aëris iniquitate debuissent; cum tamen curabant vulgo, ut ea dona, quantum posset, manerent æterna, et ad posteritatis memoriam servarentur: quare et suum nomen dedicatores adscribebant; ut ex hoc et innumeris locis patet. Hinc magis mihi adridet lectio, quam Wowerins in Variis lectionibus ait esse in Fulv. *luminas*: quomodo habuimus l. iii. p. 54. 'Ignorabiliter laminas litteratas.' Potuitque Auctor intelligere clypeos votivos æneos, per artem *ἐμπαιστικήν* au-

reis litteris inscriptos, de qua videte ad Suet. Aug. cap. 7. et Petron. cap. 32. ac de clypeis illis Sponium in Miscell. et Comm. ad Plinii lib. xxxv. Immo fors ante oculum habuit Virgillii verba lib. iii. *Æn.* 286. 'Ære cavo clypeum, magni gestamen Abantis, Postibus adversis figo, et rem carmine signo.' Vel alias quascumque æneas tabulas. Vellei. lib. ii. cap. 25. 'Inscriptio templi adfixa posti, et tabula ærea intra ædem.' *Oud.* Postibusque suffixas] Ibidem Servius: 'Figi dona dicuntur.' *Pric.*

Cum gratia facti] *Εὐχαρισ. Elmenh.* Nota *factum* pro præstito beneficio, et inpetrato voto. *Oud.* Quæ cum gratia facti, &c.] Justinus lib. xxiv. de templo Delphico: 'Multa ibi opulenta Regum populorumque visuntur munera: quæque magnificentia sui redendentium vota gratam voluntatem, &c. manifestant.' Ovid. *Amor.* ii. ad Isidem: 'Ipse feram ante tuos munera tota pedes. Adjiciam titulum: SERVATA NASO CORINNA.' Virgilius: 'Ære cavo clypeum magni gestamen Abantis Postibus adversis figo, et rem carmine signo.' *Pric.*

Genu nixa, manibus aram tepentem amplexa] Plautus Rudente: 'Venus alma ambæ ted obsecramus, Aram amplexantes hanc tuam lacrymantes, genibus nixæ.' B. Ambrosius ad Marcellinum: 'Nec altaria tenebo, vitam obsecrans.' *Colv.* Ad aram confugere solebant supplices et noxam promeriti. Lucianus Jove Tragædo pag. 469. ὦ Τιμόκλεις· σὺ γὰρ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τινῶν βιαζόμενοι ἐπὶ τοῖς βαμοῦς ἡμῖν καταπέφυγας. Ambrosius ad Marcellinam *Epist.* xxxiii. 'Nec altaria tenebo, vitam obsecrans. Sed pro altaribus gratius immolabor.' Vide *Codic.* Theodos. lib. ix. *Titul.* 43. 'Edictum regium' de his, qui ad Ecclesiam confugiunt, tom. i. *Concil. Roman.* fol. 715. *Elmenh.* Vide ad *Æn.* lib. iv.

219. vi. 124. *Brisson.* de *Form.* p. 4. et quos non? *Fux.* Edd. *Ber. Bas.* pr. *repentem.* *Pith.* *repente.* Inepte et frequenti errore. *Ovid.* lib. ix. *Met.* 770. 'passis aram complexa capillis.' Vide ad lib. ii. pag. 40. 'torum tepentem.' Bene ait *Be-roald.* 'adhuc sacrificio calentem.' In *Oxon.* *amplexam.* *Pith.* *amplexans,* bene, ut apud *Plantum* et *Ciceronem.* Vide et *Non.* pag. 470. *Ed. Merc.* Infra eadem varietas p. 122. *Oud.* *Manibus aram, &c. amplexa*] *Scholiastes Sophoclis* ad *Ædip. Col.* Προστάτης, ὁ ἱκέτης· ὁ προσεσθηκὼς τῷ βωμῷ. *Servius* ad *Æneid.* iv. ex *Varrone*: 'Aras Veteres ansas dicebant, &c. necesse enim erat a sacrificantibus teneri: quod ni fieret, Diis sacrificatio grata non esset:' et ad vi. 'Rogabant Deos, ararum ansas tenentes.' *Pric.*

Detersis ante lacrymis] *Fux.* *manibus:* οὐδὲν ὀρίζω. *Roald.* Nam lacrymantes nefas ad sacra accedere. *Tertullian.* *Apologet.* cap. 9. *Brant.* Is locus, ubi agitur de infantibus, 'ne lacrymantes inmolarentur,' huc nequaquam pertinet. Nec verum est, non licuisse lacrymantibus ad sacra accedere. Id enim fiebat semper a mulieribus in grandi periculo, et extraordinaria calamitate. Quin et ipsa hæc *Psyche Cereris pedes advoluta*, 'uberi fletu rigavit Deæ vestigia, humumque verrit crinibus suis,' pag. præc. ac lib. xi. p. 238. 'Deam lacrimoso vultu sic adprecabar.' At forsitan tale quid ut de *Cerere* innuitur. Nam etiam in *Regio* est *manibus.* Me audacior conjiceret, *detersa ante crinibus*, vel potius, *detersis crine manubriis*, sive *ansis* et *λαβαῖς.* *Manubria* vasis vinarii sic dixit *Cicero* lib. iv. in *Verr.* cap. 27. *Liv.* lib. xxvi. 9. 'Crinibus passis aras verrentes.' *Oud.* *Detersis ante lacrymis*] *Snidas* in ἀπεμορξάμην· Παρέπεται τοῖς δάκρυσιν, ἀπομάττεσθαι. *Pric.* *Detersis ante lacrymis*, sic *appre-*

catur] Lib. xi. 'Deam lacrymoso vultu sic apprecabar.' *Idem*.

Sive tu Sami] Pausanias lib. vii. p. 403. *Elmenh*.

Quæ querulo partu] Reg. Fux. Pith. Guelf. et Palat. Oxon. D'Orv. habent *querula* vel *querola*, sine τῆ quæ. Ed. item Vicent. *querula*. In Bertin. est *vagitu partuque*. Latet aliquid. Salmas. ad M. Ed. Colv. conjecit, *quæ sola partu*. Non male. Videtur ipsa Samos dici *querula*, cum ipsa sc. terra e suo gremio pepererit Junonem ad amnem Parthenium seu Imbrasum. Adi Spanhem. ad Callim. H. in Delum vs. 48. Tunc et positum erit pro etiam. *Oud*.

Sive celsæ Carthaginis] Auctor Manuscriptus in vita Terentii: 'Natus in excelsis tectis Carthaginis altæ:' et Virgil. l. iv. 'Tu nunc Carthaginis altæ Fundamenta quatīs.' *Elmenh*.

Quæ te virginem rectora leonis calo commeantem] Petrus Faber Semest. l. iii. c. 2. Lips. Epist. Quæst. Epist. xxii. *Elmenh*. In Flor. pro Var. Lect. *rectura*. Sed Pœnam Junonem vectura leonis insignem vide eleganter depictam in A. Ortelii Theatro orbis ad Africæ Tabulam. 'Sarranam' vocat Silius lib. vi. 468. a Tyro, ubi vide Drak. 'Pœnam' Minut. cap. 25. 'Bonam' Virgil. i. Æn. 735. Passim alii 'Cælestem;' unde et in Inscript. 'Bona Dea Cælestis.' Consule Spon. Misc. p. 93. Fabrett. Inscript. p. 667. *Vecturam* Pith. *Oud*.

N. t. et reginam Dearum] *Regiam* Junt. post. 'Regia Juno' passim dicitur poëtis. Vide Heins. ad Ovid. Met. vi. 332. Sed 'regia Dearum' vix Latinum. *Regina* sæpissime vocatur. Inmo Romæ nomine 'Junonis Reginæ' colebatur ædem habens in Regione 13. Adi Liv. lib. v. 22. 23. Val. Max. J. Obs. Viet. &c. Hinc et ei tribuitur ut Jovi fulmen. Vide Cuper. Harpoc. pag. 101. me ad J. Obseq. cap. 116. Ovid. Met. iii. 263. 'Si me gemmantia dextra Sceptra

tenere decet, si sum regina, Jovisque Et soror et conjux.' Fulg. lib. ii. Myth. 3. *Oud*.

Inclutis Argivorum præsides mœnibus] Pausanias l. ii. fol. 114. et 115. *Elmenh*. Desunt hæc verba in Pal. Oxon. Par. Guelf. unde jam uncinis incluserunt Elmenhorst. et Scrivierius. Qua de caussa, non percipio. His verbis declarat Auctor, se innuere 'Junonem Argivam,' ut millies. Argi enim, ubi præcipue colebatur, erant ad ripas Inachi. Hinc Callimachus quoque H. in Delon vs. 74. 'Ἐπεὶ λάχεν Ἰναχον Ἥρη. ubi consule Spanhemium. In Palat. *regina*. *Oud*.

Zygiam veneratur] Lipsius, Groslostius, nec non vir doctus in Hist. Crit. Reip. Litt. tom. iv. p. 14. confundens Astarten Venerem cum Junone Syria, sive Tyria et Cælesti, de qua supra, hic legunt *Syriam*, quia Oriens totus non videtur posse dici, ea Græca voce uti; quare etiam Floridus per *Orientem* intelligit Græciæ populos ad Orientem Italiæ sitos. Verum nullus dubito, quin innuat Auctor veros Orientales, qui eo tempore, jam inde ab Alexandri M. expeditione, et divisus inter ipsius duces Orientis regnis, passim Græca in scriptis utebantur lingua. Syriæ vero epitheton hic plane otiosum et ineptum est. Psyche, virgo puella, nubere cupiens et gravis, optime invocatur Deam Junonem, non solum ut olim puellam etiam et virginem, sed et jam nuptam, præsidemque sacrorum maritorum et pronubam, Jugamque, ut passim Græcis et Latinis quoque vocatur, et pueris quoque notum est, immo et Lucinam, Sospitamque. Quæ cuncta huic loco adprime quadrant. De 'Junone Zygia' seu 'Jugali' vide, si vis, plura apud Schikeradum, Barth. lib. vi. Advers. c. 13. Comm. ad Hesych. et Gesner. ac Schrader. ad Musæum vs. 275. οὐ Ζυγίην Ἥρη. Serv. ad Virg. Æn. iv. 16. In Oxon. a m. pr. est *ziziam*, in Pal. Guelf. de more

Zigia. Nimis temere *Syriam* in contextum recepit Vulcan. Ed. sec. *Id.*

Sis meis casibus sospita] Emendandus Capella lib. 1. 'Junonis vero Sospitæ genius accitus ex nona.' Male vulgo, *Junonis vero hospitæ.* Colvius. Sic etiam Grotius pag. 16. me laud annuente. At hic D'Orv. *si.* Pricæus malebat *adsis.* Scio, sæpe adutores Deos dici *adesse.* Sic eo composito hic non opus est. Ait: Ostende te esse Junonem Sospitam, mihi sis sospita, ut aliis esse soles. Et patet ex hoc loco, recte a Latinis dici 'Sospitam' Junonem, quæ olim et præsertim Lanuvinis dicebatur 'Sispita.' Vide quos de hac Orthographia laudant Dansq. et Drak. ad Sil. lib. xiii. 361. Liv. lib. viii. 14. uti et Fabrett. Inscr. pag. 698. *Oud.* *Sis meis extremis casibus Juno sospita]* Sic ad Lunam xi. 'Meis jam nunc extremis arumnis subsiste:' et infra heic: 'Vos Superi,' &c. Pro *sis* heic malim *adsis.* Luna citato libri xi. loco: 'Adsum tuis commota Luci precibus.' *Pric.*

Meque in t. exanclatis t. defissam] Pleonasmus ille præpositionis in Nostro, sed et Arnobio, cunctisque Afris, sed et aliis est frequentissimus. Monumentum sæpe. Pal. Bertin. Pith. Fux. Guelf. et Edd. Vett. *exanclatis*, ut supra. In D'Orvill. et Flor. Codd. *exanhelatis.* Vide ad lib. i. p. 10. 'ærumnas exantlasti.' Tum Ed. Vicent. *defensam.* Bas. pr. *defisam.* Vitiose. Pricæus malebat *defectam.* Sed nil contra scriptos novandum docui jam ad p. 110. *Oud.*

Soles pragnantibus periclitantibus s.] Plutarchus in Quæst. Rom. fol. 282. et Symp. lib. iii. fol. 658. λέγεται τὴν σελήνην πρὸς εὐτοκίαν συνεργεῖν, ὅταν ᾗ διχομήνης, ἀνέσει τῶν ὑγρῶν μαλθακώτερας παρέχουσα τὰς ὠδύνας, ὅθεν οἶμαι καὶ τὴν Ἀρτεμὶν λοχείαν καὶ Εἰλείθυιαν, οὐκ οὐδὲν ἑτέραν ἢ τὴν σελήνην, ὀνομάσθαι. Vide notas nostras ad Arnob. lib. iii. fol. 71. Elmenh. Non placent nanti-

bus, tantibus. An pragnantibus? Wass. Nec mihi istarum syllabarum collisio placet, et *praguas, pragnatis* sæpe in Plantinis reperiri Codd. et Edd. jam lexica monuerunt. Primam vocem, sive dedita opera, sive casu hunc locum citans Brissonius de Form. p. m. 55. omisit. Mallem, abesset vox *periclitantibus*, quæ alterius varia Lectio esse videtur, et hinc in textum inlapsa, ut factum est creberrime. Certe versu proximo præcessit *periculi.* *Oud.* *Quod sciam, &c.]* Casaub. ad oram libri sui: *A ce que j'entends:* nos paulo aliter accipimus. Vide supra ad lib. ii. p. 33. notata. *Pric.*

Cum tota sui Numinis augusta dignitate] Σὺν πάσῃ μεγαλειότητι αὐτῆς: Act. 19. 27. Virgilius viii. de Ænea: 'Tanto lætus honore.' Servius: 'Quod manifeste viderat matrem, et plenam Numinis sui.' *Idem.*

Inquit Psyche] Nomen *Psyche* primus tacite reposuit Colv. vel Bas. sec. Ed. cum Beroaldus notaverat in Mss. nonnullis ita esse loco τῶν *per fidem.* Verum nec Ceres eam allocuta erat suo nomine, nec ullus Codex id nunc ostentat, sed cum prioribus editis præbent *per fidem;* pro quo Scaliger conjecit *præsidem.* Verum ea correctione nequaquam est opus. Vel enim *per fidem* potest significare, si per fidem liceret; ut capit Pricæus, proloato ex lib. iii. p. 51. 'Quam vellem, parens, jussis tuis obsequium commodare, si per fidem liceret.' Sive potius est iusjurandum per ipsam Deam Fidem, pro quo homines solent dicere 'medius fidius.' Si quis utrumque, *per fidem Psyche*, propugnare velit, non valde me opponam. *Oud.*

Nutum meum precibus tuis accommodare] Par. Cod. *nurum meam.* Ab Oxon. a m. pr. abest *tuis*, in D'Orvill. *tui.* Pricæo placebat delere τὸ *ac* in verbo, ut lib. x. p. 223. 'Verbis nutum commodaremi.' Sic et lib. iii. p. 51. 'jussis tuis obsequium commodare.' Lib. vii. p. 149. 'cursui me

commodabam:’ in nonnullis est *accomm.* At iic Mss. O. retinent præpositionem, et Nostro aliquoties *accommodare* est admovere, et sic adjuvare. Infra pag. 121. ‘manum paulisper adcommodes.’ Lib. ix. p. 180. ‘Quin mihi manum tantisper adcommodos.’ *Idem.* Quam vellem (*inquit*) *Psyche nutum meum, &c. accommodare*] Reponamus ex Florent. Palat. et Oxon. Mss. Q. v. i. *per fidem nutum meum, &c.* Supra lib. iii. ‘Quam vellem, parens, jussis tuis obsequium commodare, si per fidem liceret.’ *Pric.* *Per fidem*] Jusjurandum est per Deam Fidem cui Numia Pompilius solenne instituit, ut ejus sacrario flamines manu ad digitos usque involuta rem divinam faciebant, significantes, fidem tutandam, sedemque ejus etiam in dextris sacramentum esse. Apud auctores frequens est ista locutio, ‘Vestram imploro fidem,’ pro auxilium. Quidam codices habent non *per fidem*, sed *Psyche*: tanquam Juno nuncupatim Psychen appellet, ut sit vocativi casus o *Psyche*. Beroakd. *Nutum meum precibus tuis accommodare*] Melius *commodare*: sic infra x. ‘Verbis nutum commodare.’ *Pric.*

Veneris nurus meæ] Non comparet vox *Veneris* in D’Orv. et forsan, ex explicatione marginali vel superlineari in textum inrepsit. Nam sic supra Ceres non nominata *Venere* ait p. 111. ‘Sed cognatæ meæ, cum qua etiam fœdus amicitiae colo,’ &c. In Ed. Bas. pr. *mea* vitiose. *Oud.* *N. meæ, quam filia semper dilexi loco*] Omnino restituendum *nurus meæ*; neque sejungenda ea verba a præcedentibus. Postea gemino, *quam in filia semper dilexi loco.* Terentius Andria (1. 5. 57.) ‘Si te in germani fratris dilexi loco:’ nisi forte verius sit, utrobique auctores ipsos dedisse in locum. Stewechl. Errat vero Stewechius, hic et in Terentio aliquid novare studens. *Loco* et *in loco* pro instar

habere dicitur utrumque, ut ‘numero’ et ‘in numero’ habere, de quo vide me ad Cæs. l. vi. c. 6. ‘hostium numero se habiturum.’ Sic ‘in beneficii loco,’ &c. Cic. lib. ii. in Verr. c. 2. iii. 81. &c. ‘In proœmii loco’ ii. de Inv. c. 49. e Mss. Solin. p. 48. ‘habetur in loco principe:’ ut est in Mss. meis quinque optimis, et Edd. Ald. Salm. Ab aliis *in abest*, et *principis* prave dedit Aldus. ‘Meriti loco,’ ‘laudum loco,’ &c. illustrant Heius. et Burm. ad Valer. Flacc. lib. v. 493. *Oud.* *Nurus meæ, quam filia loco semper dilexi*] De socru sua apud Aristænetum ii. 8. ille: Ἀττὴ με κηδεστήν ἐξ εὐνοίας πάντα καλεῖ. *Pric.*

Legibus, quæ servos alienos] Ut Fabia de Plagiariis lib. v. D. ad L. Fab. de plagiar. et injuriarum etiam lib. xxv. D. de injuriis. *Colv.* Lib. v. digestorum de fugitivis. *Etmenh.* Vide lib. i. et tot. tit. D. de servis fugitivis. *Brant.* *Profugos*] Ms. Fulv. *perfugas*. Sciopp. in Symb. Item Palat. Oxon. Guelf. aliique, et Ed. Junt. post. *perfugas*, soleuni permutatione. Vide me ad Cæs. lib. v. B. G. cap. 45. Sed ‘*perfugæ*’ sunt transientes ab suis ad hostem, ‘*profugi*’ sunt quoquo modo ‘*fugitivi*,’ in his ‘*servi*,’ unde illi sæpe junguntur, neque hic *perfugæ* vox habet locum. Adi Comm. ad Liv. lib. xxii. cap. 22. lib. xxx. cap. 43. ‘*perfugas*, fugitivos, captivorum iv. milia tradiderunt.’ In Fux. *profugas*. *Oud.* *Tum etiam legibus quæ servos alienos profugos, &c. vetant suscipi*] Corippus Africanus: ‘*Profugis danus ostia servis? Legibus hoc nostris non convenit.*’ *Pric.*

PAG. 113 *Indipisci*] Infra ix. ‘*Vestigium adulteri posse se indipisci.*’ Excerpt. e Gloss. vet. ‘*Indipisci, ἐπιρυχεῖν.*’ *Idem.*

Jam quæ possunt alia meis ærumnis tentari subsidia, &c.] Æn. xii. ‘*Jam quid ego? aut quæ jam spondet fortuna salutem?*’ *Idem.*

Cui nec Dearum quidem, &c. potuere suffragia prodesse] Concepta ex Virgillii hisce: 'Heu quæ nunc tellus, (inquit) quæ me æquora possunt Accipere? aut quid jam misero mihi denique restat? Cui neque apud Danaos usquam locus.' *Idem.* *Cui nec Dæarum quidem, quanquam volentium, &c.*] Inscriptio vetus Hispaniensis: 'Nec Hercules, quem Gades colunt: nec Bellona, quam Camertes adorant: nec Dii omnes Romani eripere me a morte potuerunt.' *Idem.*

Quo rursum itaque, &c.] *Quorsum* coniecit Groslot. et Salmas. atque edidit Vulc. Ed. sec. Elmenh. Scriv. et probavit quoque Pricæus, ut pag. 121. lib. viii. pag. 154. lib. ix. pag. 205. et alibi. Sed non video causam, cur a Mss. et Edd. Vett. *quo rursum* servantibus recedamus. Sensum enim fundunt bonum: 'Quo itaque vestigium porrigam rursum.' Pro *itaque* in D'Orv. Pith. *utique*. In Pal. est *infraque*. Oud. *Tantis laqueis inclusa*] Lib. viii. 'longe peiores inhæsimus laqueos.' *Elmenh.* *Quo rursum, &c. tantis laqueis inclusa vestigium porrigam*] Vetus Tragicus apud Cicero-nem iii. de Orat. 'Quo nunc me vortam? quod iter incipiam ingredi?' apud Eundem Tuscul. iii. 'Quid petam præsidii, aut exequar? quoque nunc auxilio aut fuga Freta sim? Quo accedam? quo applicem?' Præ illis *quo rursum*, placet *quorsum* a Mercero substitutum: infra hic: 'Quorsum istam festinantem vestigio lucubrat viam?' *Pric.*

Oculos eff. quin ig. masc. tandem sumis animum] Ex Ms. Bertino tacite *Elmenh.* cum Scriv. et Florido *tandem* posuit ante *τὸ effugiam*, quo perit totius hujus dictionis elegantia. Infra pag. 127. rursus: 'Quin igitur masculum tandem sumis animum.' Aliquoties junguntur *quin tandem*. Pro *quin* in D'Orv. est *quibus*, et auctius etiam præbet cum *Incerto sumis arti-*

bus animum: item Reg. Fux. *summis actibus*. An scripsit Auctor *artubus* sive membris et corpore quamvis defesso? Oud. *Quibusque tectis, vel etiam tenebris abscondita, magnæ Veneris inevitabiles oculos effugiam*] Terent. i. 4. Phorm. 'Quod ejus remedium inveniam iracundiæ?' ubi Donatus: 'Plus est quam si diceret, nullum.' Psalmista 138. 7. 'Quo ibo a spiritu tuo? et quo a facie tua fugiam?' et post: 'Et dixi, forsane tenebræ conculcabunt me, et vox illuminatio mea, &c. Quia tenebræ non obscurabuntur a Te, et nox sicut dies illuminabitur.' Theodoretus Serm. viii. *περὶ προνοίας*: *Οὐκ ἐπέχουσιν ἐκείνον τὸν ὀφθαλμὸν ἃ βούλεται θεωρεῖν, ὄροφοι, καὶ τοῖχος, καὶ θύραι κεκλεισμέναι: οὐδὲ τῆς νυκτὸς τὸ ζοφῶδες ἐμπόδιον τῇ θεωρίᾳ γίνεταί.* Minucius in Octavio: 'Tenebris interest, interest cogitationibus nostris.' *Pric.*

Quin igitur masculum sumis animum] Catullus: 'Quin tu animum affirmas?' Ovidius: 'Quin animum firmas, teque ipsa recolligis?' infra hoc libro: 'Quin igitur masculum tandem sumis animum?' *Idem.*

Et ultroneam te Dominæ tuæ reddis] Ad Bessum Cobares apud Curtium lib. vii. 'Quin, &c. occupas gratiam, dedisque te? utcumque cesserit, meliorem fortunam deditus quam victus habiturus.' *Idem.*

Et vel sera modestia sævientes ejus impetus mitigas] Petronius: 'Sævi quoque implacabilesque Domini crudelitatem impediunt suam: si quando pœnitentia fugitivos reduxit: et dediticiis hostibus parcimus.' *Idem.*

Principium futuræ secum meditabatur defensionis] Apud Terentium ille: 'Quam ego nunc totus displiceo mihi! Quam pudet! neque quod principium incipiam ad placandum scio:' adde quæ ad Luc. 15. 18. adnotavimus. *Idem.*

Terrenis remediis inquisitionibus abnuens] Quia ante Wower. vulgo

edebatur *inquisitionibus*, ut est in Pith. Vulcanius aliquando coniecit *remediis* e glossa inrepsisse. pag. 115. in plur. 'circa tuas inquisitiones.' pag. 135. 'inquisitionibus commilitonum:' ubi male in sing. Edd. recentiores, sed *inquisitionis* cum ceteris Mss. habent Oxon. Reg. D'Orv. et Ed. Junt. post. detrectabat *terrena remedia* 'inquisitionis,' quæ propria in hac re est vox, ut docent Comm. ad Sueton. Cæs. cap. 1. 'seque ab inquisitoribus redimeret.' Utitur τῶ *abnuere* sic Auctor quoque in Apol. pag. 524. 'Contumeliis abnuitt.' Nec non de Deo Socratis p. 639. uti partim e Mss. partim ex ingenio legendum censeo: 'Cum Aulide desidibus, et obsessis ab ventis, ac tædio abnuentibus difficultati belli.' Eodem sensu etiam *abnuere* absolute ponitur. Vide Wopkens. in Misc. Nov. Observ. ad Septimium lib. iir. de B. Troj. cap. 13. 'neque multo post ex alia' (*alio latere* in Pciriz. e glossa) 'abnuentibus barbaris, ac sine ulla difficultate versis.' *Oud.*

Jubet construi currum] Non fieri sive confici nunc currum jubet Venus. Eum enim jam habebat ex Vulcani munere, ut addit Auctor. Quare, si sana est vulgata lectio, fingendum erit, dissolutum nunc jacuisse currum, demtis ei rotis, axe, temone, &c. et jussisse Venerem, eum denno *construi*. Quod tamen non temere admittendum videtur. Malim itaque legere *instrui*, sive ornari ac præparari ad Deæ receptum et vecturam. Sic aliud est 'construere domum,' 'navem,' aliud 'instruere eas.' Quod quivis sentit. Ad hæc ista composita passim confunduntur in Mss. Vide me ad Cæs. lib. i. B. G. 43. Drak. ad Liv. lib. iir. 59. et alibi. *Idem.*

Vulcanus] Istud *artifex*, quod Elmenhorstius quasi textus ipsius lectionem proposuit, non displiceret, si in Mss. fide dignis reperiretur. Est enim Deus 'faber,' ut sæpe vocatur,

cujus duras igne vel 'arte manns' ait Ovid. lib. ii. Art. 568. et passim fabrilia illi adscribuntur opera et ἔργα. Quæ vox etiam restituenda Ansonio Perioch. xix. 11. 'Achilles armis cælestibus opere Vulcani et munere matris instruitur.' Vulgo legas *opc.* Val. Flacc. v. 432. 'Aurea quin etiam præsaga Mulciber arte Vellera...cælarat.' Adde vs. 456. Ac dicitur 'Vulcanus artifex,' ut 'doctor,' 'lector,' 'pictor artifex,' &c. de quibus vide Savar. ad Apollin. Sidon. lib. iv. Ep. 1. Quin eidem lib. vii. Ep. 14. 'Deus artifex,' nec non Nostro de Habit. doct. Plat. pag. 572. Ed. Flor. Verrum cum præter tot aliorum Codd. etiam *aurifex* habeant Reg. Oxon. Guelph. Par. D'Orv. et Ed. Junt. poster. non potui non illud admittere, sive 'artifex auri,' ut est apud Manil. lib. v. 506. et Ælian. lib. i. Anim. c. 57. Nam Vulcanus opera sua præcipue aurea faciebat ipse, utpote in Deorum Deorumque et Heronum munus. Sicut et hunc currum fuisse aureum patet e seqq. Vide et ad Ovid. lib. ii. Met. vs. 107. quamvis eburnum currum Veneri det Ovid. Ep. xv. Her. 91. Est autem vox 'aurifex' Plauto, Ciceroni, aliis usurpata. Fuit, cum crederem cum Cl. Wasseo, *Vulcanus* e glossa esse intrusum; sed cum vox *aurifex* per se non satis ostendat, sicut, 'ignipotens,' 'Mulciber,' et aliæ, *Vulcanum* significari, omnino id nomen proprium quoque hic retinendum arbitror. *Oud.* *Curram quem ei Vulcanus subtili fabrica studiose poliverat*] Æneid. xii. 'Ensem, quem Dau-no ignipotens Deus ipse parenti Fecerat:' ubi Servius: 'Ac si diceret: non per ministros.' Oxoniensis hic, et plures alii Mss. *Quem ei Vulcanus aurifex:* et nota, 'studiose poliverat.' Virgil. scutum describens, de eodem artifice: 'Et lapsa ancilia cælo Extuderat:' ubi Servius: 'Extuderat, studiose fecerat.' *Pric.*

Ante thalami rudimentum nuptiale munus] Signate. Nam pro virginitate deposita novæ nuptiæ a novo marito munera dabantur. Juvenalis Sat. vi. vs. 203. 'nec illud, Quod prima pro nocte datur, cum lance beata Dacius et scripto radiat Germanicus auro.' *Elmenh.* Id jam Beroaldus monuerat; et ex eo Floridus. Sed errant. Intelligitur hic donatio ante nuptias, ut apud Cicer. pro Cluent. cap. 9. non vero, quod hodie dicitur *Morgengabe*, Græce ἀνακαλιπτῆρια. Vide tu Briss. de Ritu Nuptiarum in f. et ejus Comment. Trekell. *Oud.* *Ante thalami rudimentum*] Lib. vii. 'Post, &c. rudimenta Veneris:' et ix. 'Amori rudi litabant.' *Pric.* *Ante thalami rudimentum*] Primum concubium conjugalem decenter et verecunde significat. *Beroald.* *Nuptiale munus*] Apud Juvenalem de nuptialibus muneribus mentio fit illo versu: 'nec illud, Quod prima pro nocte datur, cum lance beata Dacius et sculpto radiat Germanicus auro.' Vulcanus currum hunc Veneri dono dederat pro munere nuptiali, post primos concubitus maritales: nam cum virginitas uxoris omnibus maritis acceptissima sit, pro ea erepta, quæ reddi nequit, munus repetitur, tanquam præmium sit devirginitatæ puellæ, cui nihil virginitatis flore est pretiosius. *Idem.*

Limæ tenuantis detrimento] De lectionis limæ veritate quis dubitare possit? uti et habent eam Mss. tantum non omnes, et jam Ed. Junt. post. cum marg. Bas. sec. In Pal. est *linire*, in Oxon. *lucn*, sed in marg. *limæ*. De ea vide *Pric.* et Comm. ad Cicer. lib. iii. ad F. Ep. 8. virosque doctos ad Plin. lib. v. Ep. 11. 'Opus jam non splendescit lima, sed adteritur:' ubi itidem in Ms. *luna*. Pith. *tenuitatis*. *Oud.* *Lunæ detrimento*] Significat currum Veneris arcuatum fuisse, et ad effigiem Lunæ corniculatæ figuratum. Luna enim in cornua tennatur, sentire quod vide-

tur detrimento: cum vero perverit ad orbiculatam rotunditatem, pleno orbe nihil patitur dispendii. Scite autem dixit, 'auri damno pretiosum.' Nam cum aurum in effigie currus corniculata deesset, prout fabrica talis deposcit, damnum auri fieri in vehiculo dicebatur, idque ex tali detrimento fiebat venustus. *Beroald.* *Limæ tenuantis detrimento conspicuum*] Id est, eo vel nomine pluris æstimandum. Plinius xxxiii. 11. 'Jam vero et mensas repositoriis imponimus, et ad sustinenda obsonia interradimus latera: et interest quamplurimum lima perdidit.' *Glossarium:* 'Detrimentum, ἀπότριμμα,' quod in vet. Onomastico: 'Retrimentum, διάτριμμα,' et ibidem: 'Rasamentum, βλήμα.' bene et 'limæ tenuantis.' Scholiastes vetus Horatii ad Epist. i. 14. 'Limat, attenuat, diminuit.' *Pric.* *Ipsius auri*] Ovidius de Solis enru: 'Aureus axis erat, temo aureus, aurca summæ Curvatura rotæ.' *Idem.*

Ante cub. d. stabulant] Imitatus est Auctor Virgilium lib. vi. *Æn.* 286. 'Centauri in foribus stabulant.' *Oud.* *Stabulant*] In eodem veteri Onomastico: 'Stabulo, ἀβλίζομαι.' *Pric.*

Candidæ columbæ] Artemidorus lib. ii. c. 20. σημαίνουνσι καὶ περισσότεραι καὶ τὴν ἐν τοῖς πρᾶσσομένοις ἐπαφροδίσιαν διὰ τὸ ἀνακεῖσθαι τῇ Ἀφροδίτῃ. Lact. ad Statii Thebaid. pag. 130. 166. et 446. *Elmenh.*

Picta colla torquentes] Passeratius ad Propertium p. 622. lib. iv. Eleg. 5. legit *torquata*. *Elmenh.* Ut solent incidentes columbæ colla torquere. Neque debuerat Passeratius, quia sæpe leguntur columbæ collum quasi *torque* ornata, hic etiam contra Mss. O. id inculcare ad Propertii illa: 'cape torquata, Venus o Regina, columbæ.' *Idem* satis docet vox *picta*. 'Torquere collum,' 'cervicem' recte dici, docuit *Pricæns.* *Oud.* *Picta colla torquentes*] Male ad

Propertium Passeratius *torquatus* scribit: supra lib. II. 'Cervicem intorsit:' quo loco adnotata consule. De pictis collis columbarum vide et supra ad lib. I. p. 26. notata. *Pric.*

Jugum gemmeum subeunt] Quia quatuor erant columbæ, Sopingius margini adlevit, *geminum*; at tunc non 'bijugæ' erant, sed 'quadrijugæ,' uni currui junctæ. Quin immo in curribus Deorum juga finguntur 'gemmata.' Adposite de Solis currum Ovid. lib. II. Met. 103. 'Vulcania munera currus Aurens axis erat, &c. Per juga chrysolithi, positæque ex ordine gemmæ.' Ceterum de Veneris columbis omnia satis sunt pervulgata. Sed adprime huc quadrat locus Claudiani de nuptiis Palladii et Celerinæ, vs. 103. 'Floribus exstruitur currus: juga floribus halant, Florea purpureas adnectunt frena columbas. Undique concurrunt volucres, quæcumque frementem Permulcent Athesium cantu.' *Oud.* *Jugum gemmeum subeunt*] 'Quatuor Dea magna columbas Curribus admovit, frenisque cœreuit ora: Et medium cœli terræque per aëra vecta est.' *Pric.*

Susceptaque Domina lætæ subvolant] Ovidius Metamorph. VII. de Eadem ista: 'Perque leves auras junctis invecta quadrigis, Litus adit Laurens.' *Idem.*

Passeres] Vide Cælum Rhodigium Antiq. Lect. lib. XIV. c. 6. *Elmenh.* Munker. ad Fulg. I. II. Myth. c. 4. *Oud.*

Canticant] *Palat. cantitant*: sed *cantitant* diserte Florent. Pith. Fux. Guelf. Oxon. et Ed. Junt. post. ut jam restituit Wower. et seqq. C et T in talibus aliquoties confunduntur. Adi ad lib. V. p. 94. *Cantitare* vero optimis scriptoribus est in usu. Apud Servium de Metris p. 1819. 'Thracicum nefas enarrat cantitans Hirundo:' ubi in vetustissimo Cod. Vossiano inveni *renarrat cantulans*. Prius *ren.* est verissimum. Mox in *Palat.*

Deæ currum. Idem.

Adventum deæ prænuntiant] Sic Ber-tinus. Alii, *promunt.* *Elmenh.* Receperunt etiam hanc lectionem Scriver. et Florid. ac præfero etiam hic loci, licet Mss. ceteri servant *pro*, sicut perpetua in his est confusio: ut apud Hirt. B. Afric. c. 42. 'Antecedere ac suum adventum prænunciare.' Terent. Phorm. v. 2. 12. 'Abi, prænunciā hanc futuram.' Mox de præcone rectius locum obtinet *pronunciante Mercurio. Oud.* *Et cætera quæ dulcè cantitant aves melleis modulis suare resonantes, adventum Deæ pronunciant*] Lib. XI. de hac Dea ipsa: 'Ut canoræ etiam aviculæ, &c. concentus suaves adsonarent: matrem siderum, parentem temporum, orbisque totius Dominam blandomulcentes affaminc.' *Pric.* *Melleis modulis*] Supra lib. V. 'Mellita cantus dulcedine.' *Idem.*

Cedunt nubes] Haud unius assis est et vana conjectura *Pricæi, discedunt.* Explicat Nostrum Lucretius lib. I. init. unde sua hansit Appuleius: 'Te, dea, te fugiunt venti, te nubila cæli.' Quod bene advertit Scioppius in Susp. Lect. lib. IV. Ep. 14. *Oud.* *Cedunt nubes, et cælum panditur*] Malebam *discedunt nubes.* Virgilius: 'Video medium discedere cælum:' at *cedere* forsā pro *discedere*: ut 'cernere' pro 'decernere' apud Virgilium eundem. Bene autem post nubium discessionem ait cælum pandi. Virgil. Georg. III. 'Quem super ingens Porta tonat cæli.' Servius: 'Aër nubibus plenus, per quem iter in cælum est.' *Pric.*

Æther cum gaudio suscepit Deam] Claudianus: 'Quam lætus post bella Jovem suscepit æther,' &c. 'cum gaudio' hic, ut infra: 'Acceptam cum gaudio plenam urnulam, &c. retulit.' 'Summum æthera' autem dixit exemplo Virgilii, qui proprium et perpetuum id ætheri epitheton dedit, ut docet nos Servius Fuldens. ad Æneid. I. *Idem.*

Obvias aquilas] Ingenium ostentare volens Pricæus ait: 'non inscite scribas, *obuncas*.' Sed accipitres non minus *obuncæ*, quam *aquilæ*, et utræque aves rapaces, quas sibi *obvias* fore haud pertimescit avicularum cohors. De '*obunca aquila*,' &c. vide N. Heins. ad Virg. *Æn.* xi. 753. et alibi. *Oud.* *Obvias aquilas*] *Obvia* quidem lectionis istius mens est: non inscite tamen κατὰ μετὰνυλας *obuncas* scribas. Florid. i. de *Aquila*: 'vel unguibus obuncet.' *Pric.*

PAG. 114 *Magne Veneris canora familia*] Catullus: 'Et canoras non tacere Dione jussit alites.' *Idem.*

Cæculum superc.] Evidens documentum rei constitutæ apud Jovem, nutu firmare vel motu concutere ac trenefacere cælum. Vide notas ad Arnobium lib. iv. fol. 87. *Elmenh.* *Nec renuit Jovis cæculum supercilium*] 'Annuit invicto celestem numine rector.' *Æneid.* i. 'Cœli quibus annuis arcem.' Servius: 'Nutu semper promittit aliquid Jupiter.' Et quia præ manibus *renuendi* vox, adducamus Taciti locum. *Annal.* xv. habet hæc de Fenio Rufo: 'Subrio Flavio adsistenti, annuenteque an inter ipsam cognitionem destringeret gladium, eademque Neronis patraret, retinuit, infregitque impetum:' quo loco optime *Fæcurnus renuit, infregitque impetum.* Gloss. 'Renuit, *ἀνα-ρέβει.*' *Pric.*

Orans, &c.] Id est, 'inovante gradu,' ut infra xi. loquitur. *Idem.*

Frater Arcadi] Alii, *Arcadis*. Alii, *Arcas*. *Elmenh.* Quinam habeant, et quo sensu *Arcadis*, nescio. Sed *Arcadi*, quod est in aliquot Mss. et Edd. ante Wow. posset vocativus esse ab '*Arcadius*.' Sed sanius *Arcas* exaratur etiam in Reg. Fux. Pith. Guelf. D'Orv. Oxon. et aliis, ut passim *Mercurius* vocatur. Adi Gronov. et Tollerium ad Ausonii *Idyll.* viii. 21. 'non *Cynthia*, non celer *Arcas* Finitimus terris:' ut clare exstat in antiquis-

simo Cod. Voss. *Oud.*

Sororem tuam Venerem sine Mercurii præsentia] Cave, ne credas propria nomina hic esse otiosa, vel e glossis nata. Habent enim vim emphaticam: quia sine blandimentis verborum sive *Mercurii* nihil pollet *Venus*. Vide *Beechem.* Ep. 74. Minus bene ad communem *Mercurium* seu κοινὸν Ἑρμῆν hoc refert Spanhem. ad Callim. H. in *Dian.* vs. 70. *Idem.*

Tuo præconio præmium investigationis p. edicere] *Plautus Mercatore*: 'Certum est præconum jubere jam quantum est conducier: Qui illam investigent, inveniant.' *Ulpianus*: 'si tibi indicium dederō, ut fugitivum meum indices, vel furem rerum mearum, non poterit repeti, quod datum est.' Lib. iv. de cond. ob turp. cau. *Petronius*: 'Puer in balneo paullo ante aberravit annorum circiter sedecim, mollis, formosus, nomine Giton. Si quis eum reddere aut com monstrare voluerit, accipiet nummos mille.' *Curius Fortunatianus J. C. Rhetoricæ* lib. i. 'Cujus servus fugerat, libello proposito, vel per præconem nuntians, dixit, daturum se denarios mille ei, qui ad se servum perduxisset.' Sed de hoc plura apud *Jurisconsultorum* maximum *Cujacium* *Observation.* lib. xi. *Colv.*

Indicia, quibus possit cognosci, man. designes] *Pith.* qui possit agnosci. Ms. Par. Fux. Guelf. i. quæ possint agnosci. *Palat.* D'Orvill. i. quæ possunt agnoscere. Ed. Junt. post. i. qui posse agnosci. An fuit, *indicia*, quæ possint agnoscere, scil. homines? An qui sive quis possit agnosci? Prius *Salm.* ad marg. Ed. *Colv.* Ultimum, quis vel quæis allevit etiam exemplari suo *Wasseus.* *Agnosci* certe malim, creberrime cum *cogn.* confusum. Vide *Drak.* ad *Liv.* lib. v. c. 36. Quamquam sciam, *cognosci* etiam pro *agnosci* sumi posse. Vide ad lib. i. p. 4. *Oud.*

Et simul dicens] Sic constanter dant

scripti. Ab Auctore tamen relictum puto, *Ea s. d. vel, Hæc simul dicens*; ut jam vidit Pricæus, et sæpius in Nostro occurrit. Adi ipsum: nisi cum Florido Græcum statuas καὶ ἄμα λέγων. Vide et Eruditiss. juvenem, G. Kæn. in Disp. Inaug. p. 35. Pro ubi in Pith. ut. Idem. Et simul dicens] Sic editi, sic Ms. ille: audebam tamen præferre, *Hæc simul dicens*. lib. II. 'Hæc simul dicens, in scenso grabatulo,' &c. et post: 'Hæc simul dicens, respexit ancillam.' Macrob. II. 14. Saturnal. 'Simul hæc dicens, amygdalam de lance tulit.' Græci (a quibus Latini) ἄμα λέγων ταῦτα. Pric.

Per omnium ora populorum] Lib. I. 'Quod ibidem passim per ora populi sermo jactetur.' Lib. VIII. 'Quæ per ora populi facile delapsa.' Elmenh.

A fuga retrahere, &c.] 'Retrahere' proprie de fugitivis dictum: quo Terentius respiciens, 'argentum fugitivum retrahere' Heautont. IV. 2. dixit. Pric.

Retro metas Murtias] Propertius lib. IV. (lib. III. 22. 21.) 'Quas si quis mihi rettulerit, donabitur auro. Quis pro divitiis ligna retenta velit? I puer, et citus hæc aliqua propone columna, Et dominum Esquiliis scribe habitare tuum.' De metis Murtiis ad hunc locum Tertulliani alium de Spectaculis cap. 8. etiam notaveramus: quem reperies apud principem virum Jos. Scaligerum Castigat. in Fest. Colv.

Indicinæ nomine] Sic recte Flor. I. In altero est, *indicii viæque n.* Vulgo, *indicii n.* Vide Indicem. Elmenh. Ibi male *indicinam* exponit præmium pro ipso indicio, quod jam monuit Floridus. Adi Comm. ad Petron. cap. 97. Veræ huic lectioni, quam bene Scriv. et Flor. receperunt, accedunt Palatin. Gnelf. *indicivæ*. Pith. *indicinæ*. Oxon. et D'Orv. *indicivæ*. Ita 'caussidicina,' 'juridicina,' &c. de quibus consule Juretum ad Symma-

chum lib. V. Ep. 73. 'Furatrina' infra pag. 118. ibique Colv. Sic et 'prædæ,' 'nauti nomine,' de quibus vide ad Hirt. B. Gall. lib. VIII. c. 4. ad Suet. Cæs. cap. 48. Oud.

Savia suavia] Sic apud Moschum Amore fugitivo: 'Α Κύπρις τὸν Ἑρωτα τὸν νιέα μακρὸν ἐβώσκει' Εἷς ἐν τριόδοισι πλανώμενον εἶδεν Ἑρωτα, Δραπέιδας ἐμός ἐστιν· ὁ μανυτὰς γέρας ἔχει· Μισθὸς τοι τὸ φίλαμα τὸ Κύπριδος. 'Voce Vennis natum ingenti clamore vocabat. Si quis oberrantem in trivis vidisset Amorem, Hic fugiens meus est: feret index præmia: merces Saviolum tibi erit Veneris.' Colv. *Savia*] Servius ad Æneid. I. 'Osculum religionis est, suavius voluptatis.' Pric.

Adpulsu linguæ] Vulgo, ad linguæ pulsum. Veteres lascivientes in osculando linguas solebant transmutare, morsiunculis ludentes, salivasque alternatim miscentes. Lib. II. 'jam patentis oris inhalitu cinnameo, et occurrentis linguæ allisu nectareo, prona cupidine allubescens,' &c. Petronius, sive alius quis author in Catalectis veterum Poëtarum pag. 204. 'Felix, si qua tuum corrodit fœmina collum. Felix, quæ labris livida labra facit. Quæque puella tuo cum pectore pectora ponit, Et linguam tenero lassat in ore suam.' Plantus Asinaria, Scena, Perfidia laudes. 'Fac proserpentem bestiam me, duplicem ut habeam linguam.' Et in Pseudolo, Scena, Si ex te tacente, &c. 'Jocus, ludus, sermo suavis, suaviatio, Compressiones arcæ amantum corporum, Teneris labellis molles morsiunculae.' Vide Achillem Statium pag. 59. lib. II. Elmenh. Et unum blandientis appulsu linguæ longe mellitum] Ovidius: 'Osculaque insernit cupida luctantia lingua.' Idem: 'Improba tum vero jungentes oscula vidi. Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.' Et post: 'Quod tota labellis Lingua tua est

nostris, nostra recepta tuis.' Vide Pollucem II. 4. Hesychium et Suidam in καταγλωττίζειν et κατεγλωττισμένον: et hoc loco Elmenhorsi- tium. 'Appulsum linguæ,' ut supra lib. v. 'appulsu palmulæ.' *Pric.* *Ad- pulsum*] Adpulsionem, vibrationem- que et ferruminationem linguæ cum lingua, labelli cum labello: quod suaviolum est dulci dulcius ambrosia: quod genus basiationis intelligi vo- luit Plantus, cum ait: 'Fac me pro- serpenterem bestiam: duplicem ut ha- beam linguam.' Alias *appulsus* est, pecorum accessus ad aquam, ut apud jurisconsultos. *Beroald.*

Contationem] D'Orv. Pal. Guelf. et Ed. Scriv. *cunctationem*, pro vari- atione perpetua: ut sexcenties ob- servatum est. Videntur tamen Ve- teres *contari* de inquisitione, *cunctari* de mora magis amasse. Unde 'Cunc- tator' Fabius, licet analogice et *contari* de mora inquisitioni et deli- berationi necessaria usurpari possit. *Oud.*

Jamque fores ejus Dominiæ proximanti, &c.] Τὸ *ejus* exturbandum videtur. *Pric.*

Una de famulatione Veneris, nomine C.] Non modo Pal. sed et Florent. item Reg. D'Orv. Guelf. dant *famuli- tione*. Eadem est confusio lib. II. pag. 21. 'frequenti famulatione.' In Palat. et Guelf. tantum scribitur, *occurrit d. f. Ven. Consuetudo*. Alio- rum stylo haud male. Sed aliter solet Appuleius. Vide ad lib. VIII. init. 'unus de famulis.' *Oud.* *De famulatione Veneris*] Onomasticon vet- tus: 'Famulatio, θεραπεία.' *Pric.*

PAG. 115 *Tandem ancilla nequissima Dominam habere te scire cœpisti*] A- grippa Rex apud Philonem: Καὶ γὰρ τίς εἰμι τῶν εἰδότεων ὅτι δεσπότην ἔχω καὶ Κύριον. Ad sensum loci allegori- cum D. Petrus: Ὡς τις ἡττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. *Idem.*

Quod meas potissimum manus inci- disti] Sic εἰς χεῖρας ἐμπίπτειν Hebr.

10. 31. et in Historia Susannæ com. 23. *Idem.*

Inter Orci caneros jam ipsos adhæ- sisti] *Intus* exstat in D'Orvill. et ali- quoties cum Accusativo construitur. Vide ad Liv. lib. XXIV. 10. XXVII. 11. 'intus cellam.' Sed *inter* hic ma- jorem constringendi et augendi vim habet quam *intus*. Ceterum pro *in- ter Orci caneros* Schottus lib. I. Ob- serv. cap. 10. ridicule subtitnebat *Dirce tauros*; quia alibi sic anum asi- no pendentem vocat Dirce ad simi- litudinem Dirces antiquæ. Non me- lius Dausqueius in Epist. Syll. Burm. tom. II. pag. 156. conjecit, *inter Orci caucos*, ut 'caucus,' sive poculum, hic sumatur de urna Æaci. Inepte. Ne- que etiam opus est, ut *caneros* e Glos- sis hic exponamus 'forcipes,' sed cum Beroaldo, Cælio Rhodig. lib. v. Ant. Lect. in f. 'cancellos,' sive septa. Deminutivum id enim a 'cancriis,' quibus continebatur ita Psyche, ut inde remeare non posset. Vide om- nino Festum v. 'Cancris,' ubi Sca- liger recte excitat Nostri locum. Hirt. B. Afric. cap. 15. 'intra can- cellos coniecti pugnare cogeantur.' Alibi cum aliis solet dicere, 'inter medias Orci fauces.' Vide Elmenh. ad lib. VII. pag. 137. vel 'medias Orci manus,' ut lib. VII. pag. 148. *Habesisti* corrupte etiam in Pith. Guelf. Oxon. a m. pr. *hēs isti* Palat. *ipsas hēs isti* Fux. Forte *obhæsisti*. Vide ad pag. 117. Ceterum *Orci* vox pro *Plutone* restituenda est epi- grammati in Catal. Pith. lib. III. p. 89. Ed. Par. 'Quantum ingens Or- ci, quantum Jovis alta potestas, Tan- tus in orbe fui, terram pontumque subegi.' Vulgo, orbis, et mare trans pro terram. *Oud.* *Inter Orci caneros jam ipsos inhæsisti*] 'In Proserpiuæ peculio, et familia Orci jam potes numerari,' ut supra lib. III. locutus. In Glossis Isidori, 'Cancer, forceps.' *Pric.*

Audaciter in capillos ejus immissa

manu] Infra heic : 'His editis, involat in eam, &c. capilloque discisso,' &c. In Eunuchō Terentii : 'Vix me contineo quin involem in capillum :' ubi Donatus : 'Minæ sunt istæ fœminarum, in se et in alios unguibus sævientium.' Aristænetus 11. 7. Ζηλοτυπούσα τὴν παιδίσκην, τῆς κόμης ἐξέιλκεν. Propertius 111. 7. 'Tu vero nostros audax invade capillos.' Idem 111. 16. 'Neu timeam audaces in mea membra manus.' Idem.

Trakebat eam] Ad Venerem nempe. Æneid. 11. 'Manns juvenem interea post terga revinctum Pastores magno ad Regem clamore trahebant.' Servius : 'Cum festinatione adducebant.' Vide ad Act. 8. 3. adnotata. Idem.

Nequaquam renitentem] Vide supra pag. 135. dicta. Idem.

Latissimum cachinnum] De iratorum risu adi Bourdelot. ad Petron. cap. 18. Latissimum, quod verissime conjecit Stewech. ad lib. 1. pag. 2. 'exserto cachinno,' confirmatur a Regio, Fux, et Oxon. e Coll. Gronov. et bene receperunt Editores Colvio posteriores. Adi Pric. ad lib. x. p. 221. ut πλατὺς γέλως pro πολὺς Attice. Vide ad Herodiani fragmenta. Sic 'latæ pecuniæ' pro amplis in Flor. N. 15. At recte lib. vii. pag. 140. occurrit 'lætissimo risu gestire :' ubi non convenit lat. quod nonnulli reponunt. Oud.

Furenter irati] M. frequenter. Putean. Sic etiam Pal. Oxon. Guelf. Par. Inc. perperam quidem, sed ex qua lectione patet, aliud hic olim fuisse lectum quam *furenter* ; quod sine varietate Mstorum nemini posset suspectum fieri. Verum in D'Orv. est *ferenter*, egregie. Creberrime iram igni comparari, nemo nescit. Vide Sen. de Ira, Gell. lib. 1. 26. infra de Dogm. Plat. lib. 1. in f. et sexcenties. Hoc ipso verbo utuntur Ovid. lib. 11. Met. 602. 'Tumida fervebat ab ira.' L. viii. 466. 'fervens ira.'

Delph. et Var. Clas.

Horat. 1. 13. 'fervens bile jecur :' et O. xvi. 'pectoris fervor.' Sen. Herc. Fur. 946. 'Iraque totus fervet.' Lucan. l. iv. 242. 'Fervet, et a trepido vix abstinet ira magistro.' Sil. l. xv. 809. 'Ferventemque ira mortis.' Virg. Æn. 1x. 736. 'fervidus ira.' Vide Isidor. l. x. v. 'Fervidus.' Infra l. 1x. p. 194. de irato : 'Fervet mariti animus.' Passim apud Arnob. Consule J. F. Gron. lib. 11. Obs. cap. 15. Oud. Latissimum cachinnum extollit, et qualem solent furenter irati] Mamertinus in Panægyrico : 'Quis nescit aliorum Imperatorum hilarem diritatem cachinnantemque sævitiam ?' γέλωτι ὕβριστικῶς χαίρειν dixit Xenophon παιδ. 8. Petronius : 'Invenit me cum fratre ludentem : risu itaque plausque cellam implevit, &c. nec se solum intra verba continuit : sed lorum de pera solvit, et me cœpit non perfunctorie verberare.' Oxon. heic frequenter irati : melior vulgata lectio. Cicero 1. 15. ad Atticum : 'Eum pueri aiunt furenter irasci.' Pric.

Caputque quatens] Homerus : Κίνησε κάρη, κακὰ βυσσοδομύων. Petronius : 'Iratum caput commovens.' Idem.

Et scalpens aurem, &c.] Heliodorus 11. Τὴν παρειὰν ὑπὸ τὸ οὖς ἐπικνῶσα, &c. Idem.

Sed esto segura] Amare, ut viii. 'Quiesce secure.' Idem.

Excipiam te] D'Orv. *exepiam*. Reg. Fux. *excipio*. Acidalius ridicule distinguens inter *uccipere* et *excipere*, scribi hic vult *eccipiam*, ad Vellei. l. 11. c. 77. 'Cum Antiochium cœna exciperet.' ubi vide Burn. et ad Petron. c. 100. 'Quam bene exsulem exciperet, sive tractaret, et acciperet.' Infra p. 122. 'Quæ te comiter excipiet.' Promiscue enim hæc composita eo sensu sumuntur. Virgil. G. 11. 335. 'Exciperet cœli indulgentia terras :' sive cælum indulgenter exciperet, seu tractaret et habe-

Apul.

7 C

ret eas. Neque quidquam mutandum censeo. *Oud. Excipiam te ut bonam nurum concedet*] Apud Terent. Adelph. 'Ego te exercebo hodie ut dignus es, silicernium.' Lucianus Lapith. Ἀβριον ἀμυνοῦμαι ὑμᾶς ὅν τινα καὶ χρὴ τρόπον. Apud Petronium illa: 'Si quis Deus manibus meis Gytona imponeret, quam bene exulem exciperem!' *Pric. Ut bonam nurum concedet*] Terent. Hecyra II. I. 'Uno animo omnes socrus oderunt nurus.' Donatus ad ejusdem Fabulæ IV. 3. 'Sententiose dixit, tunc congruere et concordare inter se mulieres posse, cum et illa esse desiderit socrus, et illa nurus: hæc enim inter illas est discordiosa conjunctio.' *Idem.*

Sollicitudo atque Tristities] Bene attribuit Dominae Veneri has ancillas non bonas. Quia, ut ille ait, 'Res est solliciti plena timoris Amor.' Boëthius lib. III. Metr. 7. de Consolat. Philosoph. 'Habet omnis hoc voluptas, Stimulis agit furentes. Apiumque par volantur, Ubi grata mella fudit, Engit, et nimis tenaci Ferit icta corda morsu.' *Elmenh. Ubi sunt Sollicitudo atque Tristities, ancillæ meæ*] Supra lib. IV. 'In voluptatem veneram convenire, tristitie animi, languore corporis, damnisque cæteris delassatum iri prædicant.' Lucretius: 'Primum Veneris dulcedinis in cor Stillavit gutta, et successit frigida cura.' In versu Græco: 'Ὡς πολλὰ διὰ τὰς ἡδονὰς λυποῦμεθα!' *Pric.*

Tormentis excruciatam] Lib. VII. 'Tormentis vexatum pluribus, et pene ad ultimam mortem excarnificationem.' *Idem.*

Et ecce (inquit) turgidi ventris sui lenocinio commoret miserationem] Quasi diceret: cum vel ex hoc ipso justior mihi excandescendi ratio. Juno ad Calisthum apud Ovid. II. Metamorph. 'Scilicet hoc etiam restabat, adultera, dixit, Ut sæcunda fores, fieretque injuria partu Nota, Jovisque mei testatum dedecus esset.' *Idem.*

Unde me præclara sobole aviam beatam scilicet faciat] Virgilius: 'Et pulchra faciat te prole parentem.' *Idem.*

In ipso ætatis meæ flore, &c.] Virgil. Eclog. X. 'Heic ipso tecum consummer ævo.' Servius: 'Ipso flore ætatis.' *Idem* ad IV. Æneid. 'Sciendum inter homines et herbas esse reciprocam translationem: sic enim pubentem herbam dicimus, quemadmodum, florem ætatis.' *Idem.*

Et vilis ancillæ filius nepos Veneris audiet] Indigner. Tacitus Annal. XIII. ubi de Nerone amore Actes incapistrato: 'Sed Agrippina libertam æmulam, nurum ancillam, &c. muliebriter fremere:' et nota hic, non, *meus nepos*, sed *Veneris*: quod iratæ congruum magis: apud Virgilium Juno stomachabunda: 'Ubi heic Juno?' ad quæ Servius: 'Melius, quam si 'ego' dixisset.' *Idem.*

Patre non consentiente] Tertullianus lib. II. ad Uxorem cap. 9. 'Nam nec in terris filii sine consensu patrum rite et jure nubent.' Codex canon. Græc. 54. *Elmenh. Et patre non consentiente factæ*] Donatus ad Terentii Andriam: 'Summa nuptiarum potestas in patre puellæ est:' et ad I. 2. Phorm. 'Filius familiæ non tam docit uxorem quam a patre accipit.' Æneid. XI. 'Alma tibi hanc nemorum cultrix Latonia virgo Ipse pater famulam voveo:' ubi Servius: 'Bene ipse pater, quia auctoramenti potestatem nisi patres non habent.' Tacitus XIII. Annali: 'Sed ubi mulier vacua fuit, nectere moras, adversam patris voluntatem causari.' *Pric.*

Legitimæ non possunt videri] Hero apud Musæum: 'Ἀμφοδὸν οὐ δυνάμεσθα γάμοις ὁμοίσι πελάσσαι, Οὐ γὰρ ἑμοῖς τοκέεσσιν ἐπειῶδεν. Evaristus ad Africanos Episcopos: 'Aliter legitimum non sit conjugium, nisi ab his qui super ipsam sæcunam dominationem habere videntur.' Vide quæ ad Matth. XXVIII. 30. illustr. H. Grotius. *Idem.*

Partum omnino proferre] Regius, Guelf. et Palat. Inc. cum Edd. Berroaldi, Colin. et Bas. pr. ostendant *perferre*. Quæ lectio nequaquam est spernenda. Significat enim ea, ad justam maturitatem ferre, ut aliquoties apud Plinium. Adi Salmas. ad Solin. p. 21. et Harduinum ad l. vii. c. 11. 'Sed ubi paullulum temporis inter duo conceptus intercessit, utrumque perfertur, ut in Hercule et Iphicle, fratre ejus, adparuit.' Sic enim e Mss. etiam Leidd. locus legendus. Vide et cap. 13. Nec secus cum Cel. Burmanno scribendum, suadet auctoritas Cod. Neapolitani, in Nemes. Ecl. iii. 8. 23. 'Hunc pater omnipotens venturi providus ævi Pertulit, et justo produxit tempore partus.' Vulgo quoque *protulit*. Distincte Arnobius l. iii. p. 105. 'Aboriri; perferre, et præpropere partu septimanas edere feturas.' Eodem fere sensu, sed aliis in rebus, *perferre* Noster usus est, ut l. iv. p. 84. 'tota illa perlata fabula:' ubi vide. Infra p. 126. 'Cum primum sarcinas istas pertulerit.' De Mundo p. 723. 'Nec jugi perseverantia spiritus perferentes.' Plura vide ad Lucan. lib. v. 672. 'Pertulit unda:' ad Sil. l. v. 326. 'letalem pertulit ictum.' Non ausim tamen proscribere vulgarem lectionem *proferre*, sive eniti, et edere partum. *Oud.*

His editis] Cur legendum crederem, *his edictis*, causam dixi in Commentario ad Fl. Vegetium. *Stewech.* Nempe lib. iii. c. 10. Favet ei D'Orv. et Oxon. scriptura, *his dictis*. Frustra tamen, et perpetuo librariorum errore. Vide ad Liv. l. xxi. 62. ac sæpissime. L. i. p. 10. 'His editis, remoto grabatulo.' Supra p. 111. 'Editis precibus:' ac passim. *Oud.*

PAG. 116 *Invadit in eam*] *Invadit* hic est in nullo nec scripto, nec edito, quod sciam. Et apud Terent. 'involare in oculos, in capillum.' Afranius in Privigno apud Nonium v. 'Frigit,'

pag. 308. 'Occasionem carta mulier involat in collum.' Sic Mss. vel *cartha*. Ed. Gothofr. *Occasione certa*. Legendum puto: *O. nucta*. At Codd. Flor. (errat enim Elmenh.) Fux. D'Orv. Pith. Oxon. Par. item Edd. Vicent. Junt. utraque, Aldi non agnoscunt hic præpositionem. Et recte, ut opinor. Vide ad lib. ii. in f. 'Latrones involo.' *Idem.*

Capilloque discisso, et capite conquassato, &c.] Cætera hæc sic recte videntur habitura, si rescribas: *capilloque discusso*. Quod vero sequitur, *et capite conquassato*, prioris interpretationem continet. Observavi non semel conjunctivam particulam *et* idem valere, quod 'id est.' In Pandectis obvia exempla; itidem apud Virgil. Itidem accipiunt illud Divi Hieronymi: 'De scammate et loco certaminis egrediens.' Plantus: 'Annos natus sexaginta, et senex.' Consulendus Laurentius Valla lib. ii. Itidem conjunctionem encliticam *que* interpretabar apud Virgil. iv. *Æneid.* 'Oceanî finem juxta, Solemque cadentem.' Iterum libro viii. *Æneid.* 'Attulit et nobis aliquando optantibus ætas Auxilium, adventumque Dei.' Extat apud Censorinum de die Natali cap. 24. pars plebisciti de prætore Urbano. Ea vulgo sic vulgatur: 'Duos lictores apud se habeto. Isque supremum ad Solis occasum jus inter cives dicito.' Ea in vetustissimis membranarum Colon. hoc modo perscripta: *Duos lictores apud se habeto. Isque supremam ad Solem occasum jusque c. d.* Unde faciebant: *Usque supremam, Solemque occasum jus inter cives dicito.* Vel si sic magis placet: *Isque ad supremam, Solemque occasum.* Præmisit quippe Censorinus: 'plurimi supremam post occasum Solis existimant.' *Stewech.* Et et *que* sæpe exegeticam viam habere, certum est. Vide Drak. ad Liv. l. vi. c. 16. in f. Sed tamen hic loci nequaquam. At *Stewechius* hujus præcepti memor

esse debuerat ipse lib. vii. p. 138. 'contorta' et 'vituperanti nare.' Duo hic diversa designantur, laceratio crinium, et capitis concussatio. 'Dis-
cisso' enim valet lacerato, distracto, et evulso. Tibull. lib. i. El. x. 53. 'Sed Veneris nunc bella calent, scis-
sosseque capillos Femina, perfractas
conqueriturque fores.' Male Fux.
discusso. Oud. *His editis, inrolat in
eam, &c. capilloque discisso, &c. gravi-
ter affigit*] Ovidius ubi supra: 'Dix-
it, et arreptam preusis a fronte
capillis Stravit humi.' Chrysostomus
Homil. 15. in Epist. ad Ephes. *Εἰς το-
σοῦτό τινες (Dominæ) ἀτοπίας ἤκουσιν,
ὡς ἀποκαλύπτειν τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπὸ
τρίχων σύρειν τὰς θεραπαινίδας.* Oxon.
et alii Mss. *inrolat eam.* Pric. *Et ca-
pite conquassato*] In Apologetico:
'Fronte et occipitio conquassatus.'
Idem.

Frumento et hordeo et milio, &c.] A
Palat. vox *frumento* abest. *Elmenh.*
Item a Guelf. Hinc Wow. et seqq.
illas voces uncis incluserunt. Stew-
ech. ad l. vii. p. 353. citat *frumenti*.
Mirum, eum hunc locum non advo-
casse in probationem significationis
τοῦ et pro 'id est,' quia hordeum et
cetera sunt frumenti species. Sed
dubium mihi laud est, quin Appu-
leius hic sumserit 'frumentum' pro
'tritico,' alioquin hic omisso: Idque
jam aliquo modo advertit Beroaldus.
Huc facit locus Hieronymi Epist.
cxxxiii. ad Marcell. 'Plures hor-
deaceis panibus pascit, frumentaceis
pauciores.' Atque ita 'frumentum'
solent capere scriptores Latini, cum
agunt de re frumentaria, cujus vice
in pœnam 'hordeum' sæpe dabatur
militantibus. In Pith. legas, *ordeo,
milio, papavere.* Oud. *Et accepto fru-
mento, et hordeo, et millio, et papavere,
et cicere, et lente, et fabu, commixtisque
acervatim, &c.*] Philo in de Ling. con-
fus. *Μίξις σωμαίων διαφερόντων ἐστὶν
οὐκ ἐν κόσμῳ παράθεσις· ὥσπερ ἂν εἴ τις
σάρδην ποιήσειε κριθὰς καὶ πυροῦς, καὶ*

*ὀρόβους, καὶ ἄλλα τὰ εἶδη τῶν σπαρτῶν,
εἰς ταυτὸν εἰσενεγκῶν, &c. Pric.*

In unum Glomulum] In omnibus
meis Codd. est quoque *grumulum*:
quod miror ab Edd. tam diu exsulas-
se, cique *glomulum* in nullo Msto nunc
comparens, nisi si in Fuxensi, esse
substitutum; pro quo inepte Floridus
cumulum conjecit, se ipse refellens.
Vide Plin. lib. xix. c. 6. 'Allium cast-
ellatim grumulis inponi.' Auct. B.
Hisp. c. 24. *grumum* dicit. Vide
Salm. ad Solin. pag. 62. Hinc Livius
Poëta magnos fluctus vocavit 'mul-
tigrumos,' teste Gellio lib. xix. cap.
7. Oud. *Confusis in unum glomulum*
Venus acervavit conglobavitque hæc
omnia confusaneo acervo facto, et
vix separabili; ut ita gravius torque-
ret fatigaretque Psychen in discer-
nenda congerie: 'glomus' accipitur
pro glomere, sive glomeratione, et
quidam quasi acervatione. Plinius
trahit in xxxvi. 'Si quis impropere
intra labyrinthum sine glomere lini,
exitum invenire non queat.' 'Glo-
mus' in sacris appellatur crustulum
cubi figura, quod obsouii genus est:
grumus vero dicitur agger, sive col-
lectio terræ minor tumulo, a congerie
dictus: hinc exgrumantes decentissi-
mo vocabulo Varroniano dictæ coch-
leæ, quasi grumos eruentes, et ex
grumis exilientes, accepto frumento
et hordeo. Ex Pliniana distinctione,
frumenti appellatione hordeum con-
tinetur: duo enim prima frugum ge-
nera facit Plinius: frumenta, ut tri-
ticum et hordeum: legumina, ut faba
et cicer. Videtur Appuleius frumen-
tum pro tritico posuisse, speciali quo-
dam significatu: frumenta autem et
fruges a fruendo dicta: frui est ves-
ci, a frumine, quæ est summa pars
gulæ, per frumen enim esculenta de-
labuntur. Hordeum vero antiquissi-
mum in cibis, sicut Atheniensium ri-
tu, Menandro auctore, apparet: inde
gladiatores hordearii appellati: po-
lentam Græci ex hordeo præferunt:

panem hordeaceum Antiquis usitatum vita damnavit. Plin. hordeum inter genera frumenti numerat, aitque id ex omni frumento minime calamitosum esse, et frugum omnium mollissimum. Quæri solet, cur a Columella hordei genus hexastichum sit nominatum, et aliud quod distichum vocant: dicitur autem hexastichum id, cujus spicæ senos ordines habent: sicut distichon, quæ binos: Græce κριθὴ hordeum, et κριθινὸς hordeaceus. Beroald.

Videris enim mihi] Ms. *videris, inquit, mihi*. Sciopp. in Symb. Sic et Pith. uti tacite edidit Wower. ac Pric. Utrumque exaratum est in D'Orv. *videris enim inquit mihi*. At multo elegantius subintelligitur verbum istud, ut jam vidimus ad lib. II. p. 39. 'Senex ille.' et mox 'misere mini.' Sed et malim, si per Mss. aliquos liceret, præponere τὸ enim, ut aliquoties, in allocutionibus præsertim, solet fieri. Confer notata ad lib. IV. pag. 68. 'Enim vos,' &c. ac Comm. ad Liv. lib. XXXIV. cap. 32. 'Enim, ut jam ita sint hæc,' &c. Oud. *Videris (inquit) mihi tam deformis ancilla, nullo alio, sed tantum sedulo ministerio amatores tuos promereri*] Lucretius: 'Nec divinitus interdum Venerisque sagittis, Deterior fit nunc uti forma fœmina ametur: Nam facit ipsa suis interdum fœmina factis, Ut facile insnescat vir secum degere vitam.' Pric. *Sedulo ministerio*] Lib. II. 'Ob sedulum istud ministerium:' lib. VII. 'Sedulum colendi frequentabam ministerium:' ibidem: 'Sedulum, &c. obibam culturæ sacrarum obsequium:' et v. 'Tibi sedulo præministrabimus.' Idem.

Passivam congeriem] Tertull. de Jejun. c. 2. 'Stationum, quæ et ipsæ snos quidem dies habeant, quartæ feriæ et sextæ, passive tamen currant neque sub lege præcepti.' Alibi 'passivos discipulos' vocat, quales occurrunt passim. Wass. Adi Beroaldum,

item Rittershus. ad Cassianum, et Colv. ad lib. IX. p. 202. 'Canes trans-euntium viatorum passivis morsibus alumnatos:' quos scilicet passim sine ullo discrimine in viatores exercent. In aliis ibi *passim*, unde nempe derivatur. Vide Broukhuis. ad Tibull. lib. II. 3. 41. 'Et passim semper amarunt.' Lib. XI. p. 240. 'Crines passive dispersi;' et illic turbatur. 'Passiva congeries' ergo est promiscua, indigesta, cujuscumque generis granis passim confusis; nec Vulcanius de lectionis veritate debnerat dubitare, adlito ad marginem, *sparsivam*. In Palat. Guelferb. *cong. pass.* in D'Orvill. *congeriam*. Oud. *Discerne seminum istorum passivam congeriem*] Theodoretus Serm. IX. περὶ Προνοίας. Κἂν ἀναμίξει θελήσης κέγχρον, καὶ φακόν, καὶ πυροὺς, καὶ κριθὰς, πάλιν αὐτὰ διακρίνεις εὐμαρῶς, ὥσπερ ἐθέλοις. Glossæ: 'Διαχωρίζω, discrimino, discerno,' &c. Pric. *Passivam congeriem*] Indiscretam et confusaneam, vocabulo a *passim* deducto: sic 'passiva Venus,' 'passiva libido,' apud Julium Firmicum usurpatur pro publica et communi ac promiscua: et 'passivi amatores' ab eodem dicuntur, qui passim indifferenter fœminas omnes amant. Beroald.

Opus expeditum adprobato mihi] Ex Plauti loco Sopingius non minus temere et hic voluit *expolitum*, quam Elmenhorstius fide Cod. Pal. et ex Phædro delere vocem. Prudentius se cum J. Gulielmo lib. II. Veris. cap. 8. gessit Colvius. 'Expeditum' est explicatum et bene dispositum. Sic 'expedire rationem' lib. III. pag. 49. 'commeatus,' 'aditus,' 'rem,' et innumera passim. Vide ad Cæs. lib. VII. B. G. c. 78. Liv. lib. IX. cap. 17. Hinc 'expedire' et 'explicare' confusa in Solino cap. 1. Prave etiam Fux. D'Orv. et Oxon. *approbabo*. Adi J. F. Gron. ad Senec. lib. VII. N. Q. cap. 16. 'Quæ approbari opus suum, et fieri populare non putet posse:' et

quos laudat Drakenb. ad Liv. lib. iv. 22. *Oud.*

Inconditæ molis] D'Orv. Cod. adstipulatur Fulviano, et hinc conjecturæ Scioppianæ, dans *incredito malo*, nec non vulgata male intellecta lectio lib. vii. pag. 143. 'Furfures adponebat incretos, et sordidos, multoque lapide salebrosos.' Sed illic significat cribratos et a frumentis ipsis separatos, ut passim 'incerno' idem est, quod cerno, discerno, διαλέγω, ut in Glossis. Vulgo quidem editur in Festo, *Increta, indivisa*; sed ibi Mss. 4. Leidd. cum aliis exhibent *Inercta*. Quod probō. Vide 'Erectum,' et Vossii Etymol. in verbo 'Cerno.' Contra reliquos igitur Mss. nihil hic temere mutandum. 'Incondita moles' enim recte dicitur indigesta et temere confusa. Qualis sæpe legitur 'incondita multitudo.' Confer N. Heius. ad Vellei. lib. ii. cap. 14. In Flor. N. 22. 'Turbatum et inconditum.' In Oxon. a m. pr. est *more*. Mox *conpernata* in Florent. *Idem*. Nec *Psyche manus admolitur inconditæ illi et inextricabili molis*] Pauægyristes ad Constantinum: 'Non est ratio conandi, cum non est spes ulla complendi.' Quintilianus vi. Declam. 'Labori incumbere oportet ubi effectus promittitur: stulta cura est quæ spem non habet.' *Pric. Manus admolitur*] Onomast. vetus: 'Admolior, επιχειρῶ.' 'manus admoliri' supra etiam i. dixit. *Idem*.

Immanitate præcepti consternata silens obstupescit] Seneca Natural. quæst. iii. 27. 'In extrema perductis hoc unum solatium est, quod transit in stuporem metus: non vacat timere mirantibus.' *Idem*. *Silens obstupescit*] Virgil. xi. 'Obstupuere silentes.' *Id.*

Form. illa p. a. rusticola] Phædrus fab. lib. iv. *rusticam* vocat. Vide Aristotelem histor. animalium lib. i. cap. 38. *Elmenh.*

Certatim] Modius adscripsit, ni fallor, ex Bært. *certa te*. In Pith. est

certata. Hinc Stewechianam lectionem proxime scribo: *certa tunc vel tum difficultatis tantæ, laborisque miserta contubernalis magni Dei, socer*. Nam vitiose vulgo distinguebatur post *miserta*; ut bene vidit quoque Pricæus. 'Contubernalis magni Dei' est Psyche, conjuga Amoris, Deorum maximi, cujus laborem est miserta formica, tunc certa tantæ difficultatis, et socrus Veneris sævitiam est execrata. 'Certus' cum Genitivo, ut alii, sæpius junxit Auctor. Vide ad lib. iv. pag. 71. 'jam certus erroris.' *Oud. Difficultatis tantæ, &c.*] Laborantem a prava distinctione locum sic emenda: *Difficultatis tantæ, laborisque miserta contubernalis magni Dei, socrusque sævitium execrata, &c. Pric.*

Terræ omniparentis] Columella præf. lib. i. de re rust. 'Non prudentis est credere tellurem, quæ divinam et æternam juventam sortita, communis omnium parens dicta sit; quia cuncta peperit semper, et deinceps paritura sit, velut hominem consensuisse.' *Elmenh. Terræ omniparentis agiles alumne*] Virgilius: 'Terræ omniparentis alumnum:' etiam Artemidorus Oneirocrit. i. 26. et iii. 6. formicas τῆς γῆς παῖδας vocavit. *Pric.*

Contubernalis magni Dei] Lib. v. de Eodem: 'Precibusque potius Deorum maximum percole.' *Idem*.

Puellæ lepidæ, &c.] Venustæ, speciosæ. Gloss. 'Lepidus, &c. χαρῆς, ὡπαῖος.' supra lib. v. 'Si puellæ lepidæ libenter adriserit.' *Idem*.

Ruunt aliæ, superque aliæ sepedum populorum undæ] Apollonius Argonaut. iv. itidem de formicis: "Ἀπληκτον μεµάσιν ἐπήτριμοι. Hesychius: 'Ἐπήτριμα, ἄλλα ἐπ' ἄλλοις, πυκνά. bene et *ruunt*. Servius ad Æn. iv. 'Ruunt, cum impetu festinant.' Idem ad Æn. viii. 'Ruebant: cum impetu veniebant: et hoc verbo more suo ostendit velocitatem.' Donatus ad iii. 2. Adelph. 'Ruere, est toto corpore uti ad impellendum: quod faciunt, qui

ipsi præcípites alios prosternunt.' Seneca cap. 1. de Vita beata: 'Inde ista coacervatio aliorum supra' (lege *super*) 'alios ruentium:' supra beic lib. 1. 'Socratem superruo:' bene *populorum* etiam. Proverb. 30. 25. 'Formicæ populus infirmus:' sic, 'populos apum,' Virgilius iv. Georg. 'Undæ' μεταφορικῶς. Juvenalis: 'Nobis properantibus obstat Unda prior.' Scholiastes: 'Populi multitudo,' &c. sic 'inundantem populum' Hieronymus ad Lætum. Ammianus lib. xxvi. 'Undatim coëunte plebe.' *Idem*. *Sepedum*] Id est, populosus numerus formicarum, instar undarum et fluctuum, undatim ruebant in auxilium *Psyches*. Virgilius: 'Mane salutatum plenis vomit ædibus undam.' 'Sepedes' autem eleganti vocabulo dicuntur, a numero pedum: formicis enim seni pedes sũnt, sicut insectis fere omnibus. Insecta vero sunt ea animalia, quæ Albertus Magnus annulat appellat, Aristoteles et Græci έντομα. Plinius in xi. 'Omnibus,' inquit, 'his seni pedes, plerique vermes duodenos habent, aliqua et centenos: numerus pedum impar nulli est.' *Beroald*.

Distributis dissitisque generibus] *Pricæana* Ed. de more Wowerianam secuta *distinctisque* ostentat. Salm. etiam margini adlevit. Sed ea vox sine dubio e glossa in Palat. et Guelf. Codd. irrepsit. 'Dissitis' est a se remotis singulis granorum generibus, ut lib. vii. pag. 148. 'dissitis femoribus:' sive disjunctis, ubi itidem male turbatur. In Florid. princ. 'Neque longule dissita, neque proxime adsita.' *Oud*.

Sed initio noctis, &c.] Melius, *Sic initio noctis*: supra lib. iii. 'Sic noctis initio Pamphile vecors animi,' &c. et x. 'Sic necessarium sanguinis sui munus aggreditur.' *Pric*.

Vino madens] Suidas: Διάβροχος, αίνωμένος. supra lib. ii. 'Conipotores, vino madidi.' *Idem*.

Fragrans] *Spirans*, redolens. *Ber*. *Nequissima*] Quia in Oxon. a m. pr. exaratnr *fæmina*, *Pricæus* utrumque retinendum putabat; quia sic alibi occurrit. Confer notata ad lib. ii. p. 38. 39. 'In nefariam scelestamque istam feminam:' et passim. Sed et lib. iv. p. 71. 'Sic nequissima illa deprecatur:' quem locum adscripserat etiam Cl. Wasse. *Istud opus* desunt Fux. *Oud*. *Non tuum, inquit, nequissima, &c.*] Oxon. *N. t. i. fæmina*. fortasse utrumque inserendum. lib. iii. 'Nequissimam facinorosissimamque fæminam.' *Pric*.

Nec tuarum manuum istud opus] *Tibullus*: 'Humanum nec fuit istud opus.' *Idem*.

Illius, cui tuo, imo ipsius malo placuisti] Lib. viii. 'Oculi isti, quibus male placui:' ubi plura. *Idem*.

PAG. 117 *Cibarii panis*] Id est, vilioris, sordidi, ut patet ex collatis, pag. 122. 'panem cibarium petitum esto:' et, 'cibario pane contenta.' Adde Davis. ad Ciceron. lib. v. Tusc. Disput. cap. 34. 'Cibarius in casa panis datus.' *Oud*. *Frusto cibarii panis ei projecto*] Post opus expeditum nempe. Chrysostomus Eclog. Homil. de Juramento: Πολλάκις τεχνίτης διωμόσατο τῷ μαθητῇ μὴ πρότερον αὐτὸν ἀφήσειν φαγεῖν καὶ πιεῖν, ἕως τὸ δοθὲν ἔργον ἅπαν ἀνύσῃ. τοῦτο δὲ καὶ παιδαγωγὸς πολλάκις πρὸς νέον, καὶ πρὸς θεράπαιναν ἐποίησε δέσποινα. 'Panis cibarius,' est, 'nec delicatus, qui servis ad cibum datur:' sunt verba Isidori Orig. xx. 2. *Projecto*, tanquam ad canem dixit, in majorem contumeliam. *Pric*.

Int. d. unici cubiculi custodia clausus] *Pricæum* offendit vox *unici*, isque, dum quid melius succurreret, corrigendum putavit *munili*. Melior sane magisque placita est conjectura N. Heinsii ad Ovidii Epist. xvii. 178. *invii*. Vide ad lib. v. p. 91. 'beati carceris custodia septa:' ut vulgo male editur. Nec tamen penitus pro-

scribere ausim istud *unici*, quod exponi potest ita, ut dicat, Cupidinem detentum fuisse, et coërcitum acriter in uno conclavi, neque illi licuisse ex eo in aliud transire. *Oud.*

Interioris domus unici cubiculi custodia clausus coërcetur acriter] In Eunuchio Terentii: 'Mili ne abscedam imperat, In interiorem partem ut maneam solus,' &c. *Ἐν δόμῳ μυχῶϊς φυλάσσειν* Menander apud Stobæum dixit: at quale hic 'unicum cubiculum' vix quisquam exposuerit: legamus, dum quid melius succurrerit, *munitique cubiculi*: supra lib. iv. 'Parva, sed satis munita domuncula,' &c. infra lib. ix. 'Mira custodela munita domi suæ, &c. cohibebat.' *Pric.* *Coërcetur acriter*] De eodem lib. v. 'Et corpus ejus acrioribus remediis coërcet.' Glossæ: 'Coërcet, &c. *κολάζει, τιμωρεῖται.*' *Idem.*

Aurora commodum inequitante] Lib. iii. 'Commodum puniçantibus phaleris Aurora roseum quatiens laceratum, cælum inequitabat,' &c.

Fluvio præterluenti] Scribo, *præterfluenti*. Infra lib. viii. 'Hic crenorem præterfluentis aquæ rore diluere.' *Colr.* At *præterluere* dicitur forsan, ut 'adhære,' 'interluere,' 'proluere,' 'subluere.' Vide ad Cæs. lib. i. B. Civ. cap. 48. Et sic 'perluere' Sil. lib. xiv. 222. 'Nereida perluit unda.' Mart. Cap. lib. vi. p. 212. 'Hebrus inter d. barbaros fluens Ciconas perluit:' ubi in uno Cod. *perfluit*, uti sæpe viri docti litteram *f* in hisce interseperunt. Verum in Cod. D'Orv. ac Pithæano exaratum reperi *præterruenti*: quod impense adridet. 'Ruere' de torrenti fluvio passim occurrit. Vide ad Valer. Flacc. lib. iii. 102. 'amnem Spumantem nimbis fluctuque arbuta ruentem:' et me in Miscell. Observ. A. 1734. ad Avien. Desc. Orb. vs. 337. 'Siris ruit.' Frequenter etiam *ruere* corruptum est in *fluere*. Adi ad Lucan. lib. iv. 77. 'Spissatæque ruunt.' Sed et con-

tra aliquando accidit: ut videre est ex Comm. ad Liv. lib. xxvii. c. 17. *Oud.*

Ripisque longis adtenditur] Male Elmenhorst. Modianam conjecturam accipit pro lectione Cod. Bert. qui, ut reliqui Mss. servat pertinaciter *ripisque longis*. Quare mallet, ne nimia fiat mutatio, *rupibusque longis*. Istæ autem voces sæpissime confunduntur. Vide ad Lucan. lib. i. 397. Heins. ad Ovid. Met. lib. xi. 138. 'Perque jugum rupis labentibus obvinis undis.' In Apol. 'præripia' vel 'prærupia' aut 'prærupta' pag. 9. Ed. Pric. et Gron. Obs. pag. 155. 'Adtenditur' autem est porrigitur, ut lib. xi. 'cælo manus adtendere.' Veget. lib. i. cap. 23. 'illam partem debet adtendere, ad quam est profecturus exercitus:' sive adnectitur, contiguus est. Lib. vii. pag. 143. 'mili machinæ adtento.' Cogitavi aliquando, *rupes per longas*. ob seqq. 'ejus imi gurgites' ad 'fluvium' pertinentia. *Idem.*

Imi gurgites fontem despiciunt] Hoc non capio, quomodo gurgites imi possint despicere fontem; cum fons debeat esse altior gurgitibus, et quidem imis. Floridus exponit, 'extremæ voragines prospectant fontem.' Sed talis interpretatio contextu ipso obscurior. Primo videtur legendum *summi*. At vel sic altior est fons, ex quo descendunt gurgites, (ut p. 118. lib. iv. p. 67.) qui idcirco fontem despicere non possint. *Prospicere* usus est Auctor pro 'ex imo sursum adspicere,' e longinquo tamen, initio hujus libri. *Suspiciere* contra pro 'despicere' lib. vii. p. 134. si locus est sanus. At *despicere* pro 'suspiciere' nusquam; et profecto contra sensum esse communem videtur. Vide ad Sueton. Ner. cap. 19. et Haverkamp. ad Tertull. Apolog. init. ubi tamen *dispicere* erat præferendum, ut satis docet Heraldus. Vide et Misc. Obs. v. vii. pag. 280. Hic etiam *dispic.* Guelferb. Quo circa unice rescri-

bendum arbitror e Ms. D'Orvill. *respiciunt*, de quo composito adi ad lib. i. p. 16. 'fenestras respicientes angiporum.' Sæpius hæc confusa. Hygin. Astron. ii. 18. 'Bellerophon despiciens ad terram.' Ms. Voss. *respiciens*. Nec male. Plant. Mil. ii. 4. 8. 'Respice ad lævam.' Mart. Capell. lib. vi. p. 201. 'promontorium respectans Austrum.' Unde optime Salmasius recepit Mssorum, in quibus et quatuor a me visi, lectionem in Solino pag. 10. 'domum respectat æquor.' Vulgo, *spectat*. At apud Septim. de B. Troj. lib. ii. cap. 47. 'Trojani ex muris respectantes nequidquam pro sociis ausi:' omnino e Cod. Periz. leg. est *desp.* ut lib. iii. c. 13. 'Qui muris despectantes Trojani.' Addidi ibidem *ausi* ex eodem Cod. et cap. 45. 'nihil ultra audendum rati.' Contra nihil mutandum censeo in Horatio lib. i. Ep. 1. 105. 'De te penditis, te respicientis amici.' i. e. oculos in te detinentis: ubi Heins. et Bentleius contra Mss. O. intrudi volunt *suspicientis*. Apud Tacit. lib. xv. Ann. cap. 55. 'Solem inde respiciens, et cetera sidera vocans:' ubi in aliis *despiciens*: vide quomodo explicet J. Gronovius, certe non per *suspiciens*. Idem.

Oves ibi nittentes, aurique colore flavescentes, &c.] Apud Ciceronem ex Tragedia veteri: 'Agnum inter pecudes aurea flavum coma.' Seneca de ariete Pelopis, in Thyeste: 'Hujus per omne corpus infusa coma Dependet auro.' *Pric.*

De coma velleris] Valer. Argon. lib. viii. 122. 'micat omnis ager, villisque comantem Sidereis totos pellem nunc fundit in artus, Nunc in colla refert.' Stat. Sylv. v. 183. 'Lanea cui Phrygii est coma fluminis.' Infra, 'lanosum aurum.' *Wass.* Adde *Pricæum* ad verba 'auri colore florentes:' cujus notæ ibi male præfigitur *flavescentes*, ut pag. 118. 'flaventis auri mollities.' *Oud.*

Fungatur] Peragit: fungi enim

agere est, defungi peragere, ut docet Agretius. Purior lectio est, si corrigas, *functura*: sicut verbum illud *habitatur*, corrogo *habitura*: est enim sensus, Psyche libenter utroque perrexit, non quidem obsequium injunctum peractura, sed requiem malorum habitura, inventuraque ex morte, quam subire destinaverat ex rupis præcipitio. *Beroald.*

Fluvialis rupis] Inde 'prærupia fluminis' (quæ nempe flumini prætenduntur) in Apologia. *Pric.*

Musicæ suavis nutricula, &c. Arundo] Scholiastes Horatii: 'Ripæ fluminum arundinum sylva decorantur, quæ a ventis agitata obscure sonant.' *Idem.*

Ærumnis exercita] Beda in de Orthographia: 'Exercitus laboribus, exercitatus studiis.' *Idem.*

Meas sanctas aquas polluas] In Dialogo ad Asclepium: 'Undæque divinæ non solum pollentur sanguine, sed,' &c. *Idem.*

Ferus aditum] Lib. viii. 'nulli contra nos aditum tulerunt.' *Elmenh.*

Quod de solis flagrantia mutuato calore] Male Edd. Wower. et *Pric.* *quod*, ut Vulcanius margini adscripserat. *Quoad* est *quamdium*, ut passim. *De* exsulat a Mss. Pal. Oxon. D'Orv. Fux. Guelf. Perperam, ut patet e lib. v. pag. 101. 'Opportunitatem de luminis consilio mutuare.' Lib. viii. pag. 160. 'de jussu dominæ.' Sæpe Noster cum aliis, Afris præsertim, de pleonastice utitur, sive pro *per*. Vide ad l. iv. p. 67. 'solatium de tam sera refectione tribues.' Tum D'Orvill. prave *flagrantia*. Guelf. *flagrantiam*. Tandem in Palatin. Oxon. D'Orvill. Fux. Guelf. est *mutuata calorem*: unde facillime confit *mutuatæ*, quod est in Ed. Junt. post. ut in citato loco pag. 101. et præferendum videtur ad nimium Ablativorum concursus vitandum. Alioquin a deponentibus solet Auctor formare participia passiva; immo et activum *mutuare* occurrit. Est et apud Plin. lib. ii. c. 9.

‘mutuata ab eo luce.’ *Oud.*

Truci rabie solent efferri] *Lego, efferari.* Lib. ix. ‘In suam perniciem advertit efferari.’ Plinius: ‘Fœminæ sucs in tantum efferantur, ut homines lacerent.’ *Elmenh.* Qui sic edidit, testante etiam Barthio, ita in Ms. reperiri, ac præplacet Pricæo, item Florido, nec non Wass. ad Salust. B. Jug. cap. 94. quia in Codice Paræi est *efferro*, ut lib. ix. pag. 177. ‘jumenta efferari simili rabie.’ Nec ego admodum refragor. Lib. viii. pag. 174. ‘infandis unguibus efferantur.’ Solet enim ita corrumpi hoc verbum. Solin. pag. 4. ‘canes in rabiem efferabuntur.’ In Mss. duobus prave *efferentur*. Sed p. 28. ‘sævium rabie libidinis efferati.’ Vox ultima abest a quinque Mss. melioribus, et Plinio viii. 32. Recte. Agit de *feris* cervis. Hos ut dicat *efferari*, non opus est. pag. 37. ‘serpens efferatur.’ cap. 49. ‘Genituræ cupidine adeo efferantur.’ Rursus male Delrius et Mss. aliqui, *efferuntur*. Vide tamen quæ pro vulgata lectione citavi ad Suet. Calig. cap. 50. ‘Vultum ex industria efferabat.’ Sophocl. Elect. 629. ἐκφέρῃ πρὸς ὀργήν. Min. Fel. cap. 14. ‘ut in execrationem et odium hominum plerique simpliciores efferuntur.’ Al. *efferantur*. Vide Misc. Nov. Lips. vol. vii. pag. 269. Septim. de B. Tr. lib. vi. c. 15. ‘dolore elatus multos custodum interfecit.’ Margini adlevit deiu Wass. deleto *efferari*: Recte, *f.* tamen *ecferri*. De hac scriptura vide Cort. ad Plin. v. Ep. 6. Ed. Bas. pr. *afferri*. In Pal. *rabiem*. *Oud.* *Truci rabie solent efferri]* Lucilius: ‘Studio atque odio illius efferor ira:’ at melius P. Colvius, *efferari*: infra lib. ix. ‘Efferari jam simili rabie:’ et ibidem: ‘In suam advertit perniciem efferari.’ Glossarium: ‘Efferatus, ἡγριωμένος.’ *Pric.*

Et nonnunquam venenatis morsibus in exitium sævire mortulium] Lib. viii. de lupis: ‘Exitiumque infestissimarum pecudum ipsis jam humanis ca-

pitibus imminere.’ De ‘venenatis morsibus’ sub initium libri ix. dicemus. *Idem.*

Dum meridies Solis sedaverit vaporem] Melius, me iudice, *sed dum meridii Solis sedaverit vapor*. Brant. Nihil muta. Sensus est: Postquam Solis vapor meridie sive per et post meridiem prono jähare (adi ad lib. iv. pag. 65.) sedatus est. Non enim sedatur, nisi cum adfuit meridies. Sic Phœbus occidens ‘reducit noctem.’ Virg. *Æn.* xi. in f. De similibus loquendi modis dixi ad Lucan. lib. iv. 68. ‘Incendere diem nubes oriente remotæ.’ Quod simileve participium videtur deesse Livio lib. xxxiii. c. 7. ‘Et jam juga montium detexerat nebula.’ Ibi consule Dukerum. *Oud.*

Spiritus fluvialis] D’Orv. Cod. *fluviales spēs*. Quod quid sit, nescio. ‘Spiritus’ est aura de fluvio veniens. Homer. Od. E. 470. Ἀῖρη δ’ ἐκ ποταμοῦ. Vide me ad Frontin. lib. ii. 2. 7. ‘Voluturnum annem ingentes auras proflare:’ et Cel. Burm. ad Lucan. vi. 369. et Calpurn. Ecl. iv. 4. ‘Vicini spiritus amnis.’ Omnino de ‘spiritu fluvii,’ ‘maris,’ &c. vide N. Heins. ad Virg. *Æn.* x. 291. ‘Qua vada non spirant:’ et Salm. ad Solin. cap. 22. ‘insula adspiratur mari.’ Hinc patet, male *Hæmi* tentari in Val. Flacco lib. ii. 515. ‘Qualis ubi a gelidi Boreas convallibus Hebræi Tollitur.’ De ‘vallibus fluvii,’ sive ad fluvium sitis, vide ad Lucan. in Cur. sec. lib. x. 130. In Pith. *fluvius spiritus*. *Idem.*

Quæ mecum simul unum fluentum bibit] Anacr. Ἡ γῆ μέλαινα πίνει, πίνει δὲ δένδρε’ αὐτὴν, πίνει θάλασσα δ’ ἄβυσσος. *Elmenh.* Operose hæc illustrarunt Cerda ad Virg. G. iv. 32. ‘Inriguumque bibant violaria florem.’ Achilles ad Tibull. lib. ii. 1. 44. ‘Tunc bibit inrignas fertilis hortus aquas:’ ac plures. In D’Orv. *meum*. Rectius foret *me simul*, de quo dicam ad Flor. n. 2. ‘simul urbibus homines.’ *Oud.*

Sub ista procerissima platano quæ mecum simul fluentum bibit] Lib. i. 'Hand longe radices platani lenis fluvius, &c. ibat:' ubi fusius. *Pric.*

Mitigata furia] Fulgent. Virg. contin. p. 166. 'ut primum furiam animi ebrietas ducat.' Hygin. c. 107. 'furiam accepta.' Wass. Ubi et in Fulg. lib. i. Myth. cap. 1. 'domini furiam evitantes.' Vide Munckerum, contra Barthium, negantem, *furiam* recte pro *furore* dici. Adde Ind. Elmenh. Nam de Emmenidum una, vel de homine furioso aliquoties occurrit. Sed pro *furore* optimi maluerunt *urias*. Liv. lib. i. cap. 47. 'Muliebribus instinctus furiis.' Ovid. Art. lib. ii. 487. 'Inurias agitantur equæ.' Oud.

Stirpibus connexum obhærescit] In D'Orv. et Ed. Junt. post. *stipibus*. Pal. *convexis*, sive incurvis. Oxon. etiam, Pith. Fux. Par. D'Orv. Edd. Vic. Ber. Bas. pr. *connexis*. Lucano lib. iii. 400. 'connexi rami' dicuntur. Sic hoc loco stirpes possent dici *connexæ* per lanam iis obhærentem, et sæpius. Nil tamen muto; nisi mallet quis adverbium *connexim*, quod tamen nescio, an alibi reperias. Dein Ms. Reg. Fux. Pith. Gnelferb. *obhorrescit*. Palatin. *oborescit*. Ed. Vicent. *obhorrescit*. Ms. D'Orv. *abhorrescit*, quo confirmatur Flor. scriptura *adh.* quo composito sæpe utitur Auctor. Vide Indicem, et similiter lib. xi. pag. 240. 'Individuo nexu corona totis floribus, totisque constructa pomis adhærebat.' Cic. pro Domo cap. 5. 'Ne in hanc tantam materiem seditionis ista funesta fax adhæresceret:' quem locum vindicat Cel. Fred. Ott. Menkenius a Grævii conjectura *adol.* in Misc. Nov. Lips. v. 1. tom. iii. pag. 515. Plin. lib. xii. c. 17. 'Æsypum in pulverem' (sic Mss. i. e. pulveris modo. Vulgo deest τὸ ἰν) 'madentibus villis adhærescere, atque ita ladanum depecti.' Lib. xxvi. 8. 'barbis caprarum adhærescens.' Nilominus præfero ex plurimis Codd.

cum Beroaldo et aliis *ob*, præpositionem Nostro amatam. Vide ad lib. ii. p. 39. et lib. iv. p. 66. Et *obhærere* est apud plurimos. Vide ad Sueton. Tib. cap. 2. 'Obhærentem vado navem:' ubi eadem varietas. Sence. lib. i. N. Q. cap. 16. 'caput merse-rat, inguinibusque alienis obhæserat.' *Idem.*

PAG. 118 *Furatrina facili*] Scribendum in Nonio: 'Moletrina a molendo, quod pistrinum dicimus, ut Furatrina.' Mendose enim legitur, *Feratrina*. Reperire etiam est hanc dictionem in lapidibus priscis, qui apud Aldum. Colv. Utitur Auctor l. viii. 'furatrina conjugalis:' et lib. x. pag. 219. 'furatrinae artificium.' Oud. *Subridens amarum*] Ammianus lib. xxvii. (ex Nostro, ut sæpicule:) 'Minutus suapte ingenio, et subamarum ridens.' Virgilius: 'Subridens mista Mezentius ira.' Hesychius: Σαρκάζων μετὰ πικρίας γελῶν. Infra hoc lib. 'Risn maligno salutant.' Cicero in de Orat. 'Et ridens, et stomachans.' Noster in Apologetico: 'Cum risu succensentem:' quo loco adnotata vide. *Pric.* *Subridens amarum*] E converso apud Catullum, 'Dulce ridentem.' *Idem.*

Fucti auctor] Glossæ: 'Αὐτοῦργος, auctor rei.' *Idem.*

Fontis utri fuscae undæ] Hom. Il. i. vs. 14. ὥστε κρήνη μελάννυδος. Elmenh.

Pauca Cocyti fluentia] Quasi ex compacto viri docti, ut Vulc. Elmenh. Scriv. *Pric.* Flor. Wass. vel receperunt, vel recipi jusserunt vocem *rauca*; nec ego melius quid comminisci possum, propius accedens lectioni Mstorum, et Edd. Vett. miro consensu servantium *pauca*. Passim poetæ mari et fluminibus torrentibus dant 'raucum sonum,' et 'raucas aquas.' Vide Ovid. Ep. x. Her. 26. xviii. 26. Lucan. lib. v. 218. 'Pontus ranca gemit:' ac crebro aliis. Hoc ipsum in Virgilio lib. vi. Æn. 326. 'nec ranca fluentia.' Plura vide in

Vindictis meis ad Avienum Misc. Obs. vol. v. t. i. ad vs. 385. 'rauca vitam producit in unda.' In Gueff. *defluente unda*. Pro *Cocyti* in D'Orv. est *concitæ*. Palat. Fux. Guefferb. *conciti*. Supra vice *roû inclusæ* dat Florent. *inclusa est*. Oxon. Fux. *inclusa*. Oud. *Pauca Cocyti fluenta*] *Rauca* excensum volui, quomodo Lipsius emendaverat. *Pric*.

Indidit mihi de summi fontis penita scaturigine rorem rigentem ista confestim urnula deferto] Juvenal. vi. 'Si candida jusserit Io, Ibit ad Ægypti finem, calidaque petitas A Meroë portabit aquas.' *Idem*.

Perferto urnula] Rom. *deferto u*. Elmenh. Sic agit Elmenh. quasi *perf.* esset in Mss. Sed ibi nusquam legas, verum in Edd. Juntinis et Aldi. In ceteris *def.* At in D'Orv. Pith. est *defers*, in Reg. Fux. Gueff. Pal. Oxon. *deferet*: ut Futurum sit tempus pro Imperativo, alibi etiam, ni fallor, sic obvium. Verum in omnibus mandatis Veneris hic utitur Auctor Imperativo. In Gueff. *istam d. urn.* *Urnulam* Palat. Oud. *Studiose gradum celerans*] Ex his Virgilio: 'Illa gradum celerans studio properabat anili.' *Pric*.

Cumulum] Scribe cum Colvio et Bertin. Cod. *tumulum*. *Idem*.

Vel illic inventura vitæ pessimæ finem] Hæc lectio profecta est a Beroaldo, et confirmata ab Mss. Flor. Reg. Fux. Pith. Bert. Par. atque elegantis Latinitatis; cum passim *invenire* pro *acquirere*, *comparare* occurrat; quare ei omnino videtur *acqui-escendum*. *Pricæus* tamen cum in Edd. primis reperit *in vitæ pessimæ* (non, ut ait *pessimum*) *finem*, quod in contextu retinuit quoque Beroaldus, et in Oxon. Cod. sit, *invitæ pessimo fine*, conjecit: *inventura pessimum finem*, vel, *peritura pessimo fine*. At nequaquam satisfaciunt. D'Orv. concinit tamen Edd. primis, et Pal. Gueff. habent *invitæ pessimæ*, ac Pal.

fine. Propius illam scripturam divinavit J. Isacius Pontanus lib. ii. Anal. cap. 15. 'invitæ vitæ perpersura finem.' At *vita* non est *invita*; sed 'invita remansisse in vita' dici potuisset de ea, ut est lib. viii. p. 156. Si quid novandum foret, quod non credo, malleim, *invisæ vitæ positura finem*. Sic Liv. lib. xxvi. c. 15. 'Invisæ hujus vitæ vindicta.' Virg. Æn. xi. 165. 'Quod vitam moror invisam.' Plura vide ad Lucan. lib. iv. 276. 'Invisa luce.' Dictum itaque foret 'ponere finem vitæ,' ut lib. iv. p. 71. 'dignum virtutibus vitæ terminum posuit:' pro quo alii etiam 'ponere vitam' dixerunt. Consule Comment. ad Nepot. Pausan. cap. ult. in fine. Sic 'ponere modum de fine.' Adi Burm. ad Virg. Æn. vii. 129. quod est etiam in Mss. nonnullis Horat. lib. iii. O. 15. 2. Oud. *Certe vel illic inventura vitæ pessimum finem*] Veterrimæ editiones, *Certe vel illic invitæ pessimum finem*. Oxon. Ms. *Certe vel illic invitæ pessimo fine*: ex quibus facile est conjicere, aut, *inventura pessimum finem*: aut, *peritura pessimo fine* scribendum. *Pric*. *Invitæ*] Ut lectio planior sit, legere malim, *Inventura vitæ finem*: volebat Psyche ex rupe ardua se præcipitans, invenire vitæ finem ærumnosæ scilicet, et infælicis: cum mors ærumnarum requies sit, et finis. Hinc illud Horatianum: 'moriari, mors ultima linea rerum est.' Beroald.

Fontes horridos evomebant] D'Orv. *horridas*. Edd. Wower. *Pric*. *emovebat*, typhotetarum, ut opinor, errore. Uti 'eructare,' de quo vide me in Misc. Observ. vol. v. tom. 1. ad Avien. vs. 75. sic et 'evomere' passim de aqua usurpatur. Adi omnino notas ad Lucan. lib. iv. 460. 'cumque cavernæ Evomuere fretum.' Immo Noster ipse lib. iv. p. 67. 'Fons per prona delapsus evomebat undas argenteas.' Nec dissimiliter lib. v. pag. 103. 'lucerna evomuit stillam

olci.' Oud.

Foraminis laciniis editi] *Lacunis editi*, ut emendarunt viri docti, confirmatur a D'Orv. Oxon. Pith. Gueff. Par. ut jam editum fuit in Junt. post. *Laciniis*, quæ vox huc non quadrat, videtur confecta a Beroaldo ex corrupto *lucinus*, ut est in Ed. Vicent. De earum confusione late egi ad lib. I. p. 6. 'laciniosa convalli.' Porro *educti*, quod e Flor. Cod. prætulit Elmenh. sequentibus de more Scriver. et Flor. nequaquam mihi se probat. Id potius est hominum, a quam e fonte extrahentium, quam ipsius fontis, qui editur terra, non educitur. Scilicet scriptum fuerat librariorum more *educti* pro *editi*; hinc alius fecit *educti*. Sed optime fontes dicuntur *editi*, quorum genitor est mons, ut in Auson. de Urb. cap. 13. 'Uti et inde fluvii eduntur.' Lucan. lib. III. 257. 'quos non diversis fontibus edit Persis.' Curt. lib. VI. cap. 4. § 5. 'Rursus velut ex alio fonte conceptus editur.' Hinc corrigendus Solin. cap. 37. pag. 48. Tigris 'in Armeniæ regione caput tollit mire quam lucidum' (Voss. *liquidum*) 'conspicuo fonte in loco editus, qui Elegos nominatur.' Vulgo, *in loco edito*: contra Plinium, qui ait *in planitie*. Ineptit enim Salm. Hinc Camers et Delr. *in l. haud edito*. Sed, ut correxerit, præbet Ms. Huls. et *editos* Voss. sec. Ibidem e Mss. dnobis leg. *Nam ab exordio*, non *nec*, ut et ibi verum dicat Auctor. Alibi *prodi* dicuntur. Sed et 'pari a monte,' ut Solino pag. 16. At vero etiam *edi* dicuntur flumina exeuntia in amnem, vel mare. Vide Burm. ad Val. Flacc. lib. V. 457. 'Cum se sole satus patriis penetralibus edit.' Sed forte ibi leg. *addit* se e penetralibus in templum, Jasoni sc. et ceteris, qui jam in templo erant, vs. 404. &c. Neque enim colloquium sequens in platea, verum in templo est habitum. *Idem*.

Cotibus caratis] B. M. *cautibus*.

Pntean. Adde Reg. Pal. Oxon. D'Orvill. Gueff. Pith. Quare Mstis obsequens ita edidi, licet *cotes* alias æque dicantur cantes quævis, ac lapides acuendi ferri usui inservientes. Uti passim *au* et *o* confundi, et in eadem voce adhiberi vidimus ad lib. V. pag. 101. et alibi, sic et variant Mss. in Cæs. lib. III. B. G. c. 14. et Luc. lib. VII. 139. Sed vide Davis. ad Cic. lib. IV. Tusc. Disp. cap. 14. 'e scrupulosis cotibus.' Atque ita minima mutatione apud Hygin. F. 89. pro *ceto religatæ* emendabis *cote*; ubi Clar. Valckenaer. in dissert. de Byrsa aliquando reponi volebat *caute*. Oud. *Dextra lævaque*, &c. *savi dracones, inconnivæ vigilie luminibus addictis]* Epitomator Festi: 'Dracones ἀπὸ τοῦ δράκειν dicti, &c. qua ex causa incubantes eos thesauris custodiæ causa Antiqui finxerunt.' Draconem infantiae Neronis custodem apud Tacitum Ann. XI. habemus: fluminis autem, ut hoc loco, custodem, apud Euripidem Phœnissis. *Pric. Inconnivæ vigilie luminibus addictis]* Hinc ἄπνοι δράκοντες II. 14. Philostrati. Seneca de M. Regulo: 'Et in perpetuam vigiliam suspensa sunt lumina.' *Idem*.

Jamque et ipsæ semet muniebant vocales aquæ. Nam et] *Movebant*, quod ediderunt Wow. Scriv. Pric. confirmatur a margine Cod. Oxon. At mihi nequaquam se probare potest. Nihil miri, si se movent fluentes aquæ: sed cum *vocales* dicat, adparet illi epitheto convenire debere verbum. In D'Orv. igitur cum sit, *Jamque ipsæ semet muniebant voc. undæ*, posses cum nobilissimæ stirpis, et elegantissimi ingenii, raræque doctrinæ Juvene legere, *ipsæ semet monebant*, ut vulgo infra, 'aquas præmonentes,' vel potius, ut jam olim divinavi in Misc. Obs. *ipsæ semet mugiebant*. Quod egregie convenit. 'raucis fluentis,' quæ sic audiunt pag. præc. 'Mugitus' ita mari adscribitur ab Horatio

Ep. x. 19. 'Ionius udo quum remugiens sinus Noto carinam ruperit.' Val. Flacc. lib. II. 498. 'Monstri feri mugire sinus:' cum nota Cel. P. Burmanni. Senec. Hippol. 1025. 'En! totum mare inmugit.' Sil. Ital. lib. IV. 300. 'Inmugit Nereus.' Avien. Descr. Orb. 181. 'jugis ubique Mugitus pelago est.' Sed et de flumine Sil. lib. VI. 283. 'Erupit tristis fluvio mugitus, et imis Murmura fusa vadis.' Lib. VIII. 631. 'fundoque imo mugivit anhelans Aufidus.' Quin hic 'tauriformis.' Horatio dicitur l. IV. O. 14. 25. ubi consulendus Torrentius. Stat. lib. VII. Theb. vs. 419. 'mugire potentem Inachon agricolæ narrant.' Atque ita 'ululare amnes' dicuntur Val. Flacc. lib. II. 537. Huc etiam pertinent *λίμνης μυκήματα* vel *ὠρυάματα*, uti viri docti recte corrigunt in Æliano lib. XII. V. Hist. cap. 57. ubi vide, et Trille- rum lib. IV. Obs. c. 1. *Oud.*

PAG. 119 *Et, Quid facis? vide et, Quid agis? Cave!* Σύστοιχον est. Hinc istud Terent. in Eunuchio: 'Vide quid agas:' ubi Donatus admonet id dici solere magna aggredientibus, *Brant.* In Regio, Fux. exaratur *facies*, quod juvat Gruteri conjecturam, in Suspici. ineditis legentis, ut vitetur battologia, *facias.* Vide Misc. Nov. Lips. vol. III. P. 3. pag. 488. Sed *quid facis, et quid agis?* sic repetit Auctor p. 129. Nec sine ratione, ut discas ex Gellio l. XIII. c. 23. citato per Pric. Adde Wopkens. in Misc. Nov. Obs. t. II. p. 28. Male vero, sed tamen e Ms. ut opinor, Bert. qui sic habet, tacite edidit Elmenh. cum Scriv. et Flor. *quid facis et vide. Oud. Quid facis? vide: et, quid agis? &c.* Donatus ad l. 3. Phorm. 'Perturbati est intercessoris dicere, Quid agis?' Arrianus III. 22. in Epictetum: Ποῦ φέρεσθε; τί ποιεῖτε; Persius: 'Quo deinde insane ruis? quo? Quid tibi vis?' Plinius lib. IX. Epist. 13. 'Quid audes? quo ruis? quibus te periculis

olijcis?' infra hic: 'Quid facis infelix puella? quid agis? cur ad Orcum festinas?' nec de nihilo heic post *Quid facis? etiam quid agis?* additum. Gellius XIII. 23. 'Atrocitatem rei bis idem dicendo alio atque alio verbo auxit inculcavitque: duplexque eadem compellatio admonitionem instantiorem facit.' Pric. *Cave, et, Fuge, et, Peribis!* Servius ad Æneid. II. 'Brevitas orationis in periculis congruit.' Hieronymus in Malchi vita: 'Vox per antrum sonat, &c. Exite morituri: quid statis? quid moramini? exite.' *Idem.*

Mutata in lapidem Psyche] Φρενοβλαβής, καὶ παρὰ τῶν δεινῶν παράπληξ. ut IX. Heliodorus locutus: supra hic lib. IX. 'Fixus in lapidem steti gelidus.' *Idem.*

Quamvis præsentē corpore, sensibus tamen aberat] Philo de congressu erud. quæ. causa: Τοῖς σώμασι παρῆναι, ταῖς διανοαῖς ἀπολλάχθαι, εἰδῶλων καὶ ἀνδριάντων μηδὲν διαφέροντας. Suidas: Παρὼν ἀποδημεῖ ἐπὶ τῶν αἰσθησιν ἑαυτοῖς μηδεμίαν παρεχόντων. Terentius Prologo Andriæ: 'Adeste:' ubi Donatus: 'Non, ut absentibus dicit, quippe qui corporibus præsto erant: sed intenti estote.' Augustinus Confess. VI. 8. ex Alipii ad socios persona: 'Si corpus nienm in Amphitheatrum trahitis, numquid et animum meum in illa spectacula potestis intendere? adero itaque absens,' &c. *Idem.*

Lachrymarum etiam e. carebat solutio] Ovid. lib. IX. Met. 'est quædam flere voluptas. Expletur lacrymis egeriturque dolor.' Et Seneca: 'Omnis adversa fortuna habet in querelis levamentum.' Contrarium asserit Menander, cujus lepidissimos versus adscribam pag. 118. Sentent. Vett. Comic. Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῖν τῶν κακῶν ἦν φάρμακον, 'Αεὶ θ' ὁ κλαύσας τοῦ πονεῖν ἐπαύετο, 'Ηλλαττόμεσθ' ἂν δάκρυα δόντες χρυσίον. Νῦν δ' οὐ προσέχει τὰ πράγματ' οὐδ' ἀποβλέπει. Εἰς ταῦτα δέσποτ' ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, 'Εάν τε κλαίης, ἔν τε μὴ,

πορεύσεται. Τί οὖν πλέον ποιούμεν ; οὐθὲν ἢ λύπη δ' ἔχει" Ὡσπερ τὰ δένδρα καρπὸν τὰ δάκρυα. *Elmenh. Lacrymarum etiam extremo solatio carebat*] *Infra lib.*

ix. 'Nec ullum verbum, ac ne tacitum quidem fletum tot malis circumventus senex quivit emittere.' Isidorus Pelusiota: Οἱ μὲν μετρίως λυπούμενοι καὶ δακρύειν ἰσχύουσιν, οἱ δὲ καταπληττόμενοι ἐπὶ, &c. συμφοραῖς, οὐδὲ δακρῦσαι δύνανται, τῇ τοῦ πάθους ὑπερβολῇ ἐαλωότες, καὶ πᾶν ὅσον εἶχον ὑγρὸν τῇ τοῦ πυρὸς ἀκμῇ δαπανήσαντες' ἀχανεῖς γοῦν καὶ κατηφεῖς εἰσι, μήτε λόγον, μήτε δάκρυα προϊέμενοι. *Apud Quintilianum ille Declam. xvii. 'Fractæ malorum contentione mentes, &c. caligant: non querelas post hoc invenio, non verba, non lacrymas.'* Ibidem i. 'Miser post omnia etiam lacrymas perdidit.' Bene autem 'solatio lacrymarum.' Euripides *Ænomao*: Ἔστι γὰρ δὴ καὶ κακοῖσιν ἡδονὴ *Θνητοῖς* ὀδυρμολ, δακρῶν τ' ἐπιβρόα'. Ἀλγηδόνas δὲ ταῦτα κουφίζει φρενῶν, καὶ καρδίας ἔλυσε τοὺς ἄγαν πόνους. *Pric.*

Regalis avis illa] *Cum Elmenh. Scriv. et Flor. præ tuli τὸ ales, suffragantibus Mss. D'Orv. Fux. Gneff. Oxon. et Ed. Junt. post. Virgil. l. i. Æn. 394. 'Ætheria quos lapsa plaga Jovis ales aperto Turbabat cælo.'* *Plin. lib. x. c. 5. 'Aquila Jovis ales adscribitur.'* *Infra in Flor. N. 23. Adi omnino Cl. Burmann. ad Phædri F. 13. 'Nulla prior ales foret.'* *Oud. Supremi Jovis regalis ales*] *Virgil. Ceiri: 'Aquilis semper gaudet Deus ille coruscis.'* *Pric.*

Propansis utrimque pinnis] *D'Orv. pennis: ut variatur semper. Propansis hic Mss. O. sed in Flor. N. 23. 'Propassis utrimque pinnis: ut illic legendum videbimus, et bene hic citat Pricæus. Adde Stephan. ad Saxon. Gramm. pag. 195. 'Propassis alis.'* *Oud. Propansis utrinque pinnis*] *In Floridis, etiam de aquila loquens: 'Propassis utrinque pennis prælabitur.'* *Pric.*

Deique numen in uxoris laboribus percolens] *Tale illud x. 'Illius recognoscens imaginem in tua facie, merito te diligo.'* *Idem.*

Alti culminis] *Numinis Fux. cumis Pal. Cave, quid mutes. 'Culmen' de cælo eadem figura dixit, qua sæpe 'ara' pro eodem sumi solet. Sic legendum quoque e Mss. in Mart. Cap. l. vi. pag. 195. 'Cum cæli culmina Sol elatus illustrat.'* *Ed. Grot. culmine. Oud.*

Diales vias] *Quidam inepte, sidereales vias. Sed operam mihi non video lusurus, si hic Arnobii locum, qui non alienus ab hoc loco, corruptum proponam, post emendem. L. i. 'Alicujne mortalium Jupiter ille Capitolinus hujusmodi potestatem dedit? Curionem, aut pontificem maximum, quin immo Dialem (quod ejus est) isto jure donavit?' Sermo ei de potestate sanitatis pristinae restituendæ hominibus verbo dumtaxat: quam Christus habuit, quam ab illo Apostoli accipiebant. Lego, quin immo Dialem, quo Deus est, illo jure donavit. Cum Jovi attribui audis flaminem Dialem; Diem etiam esse illum intelligis: hoc est, eum, a quo vita dari credebatur generi humano. Festus: 'Dialis autem appellatur a Dio, a quo vita dari putabatur hominibus.' Debebat igitur flamen Dialis præcipue potestatem sanitati homines restituendi habere; quandoquidem Deus, ejus ille sacerdos, a quo illi nomen, talis audiebat. *Colv. Adde Beroald. Salm. ad Solin. pag. 804. d. Viales Fux. Oud. Alti culminis diales vias deserit*] 'Diales vias' istas sic in Floridis circumloquitur: 'Aquila cum se nubium tenus altissime sublimavit, evecta alis totum illud spatium qua pluitur et ningitur, ultra quod cacumen nec fulmini nec fulguri locus est: in ipso (ut ita dixerim) solo ætheris, et fastigio hiemis,' &c. *Pric. Diales vias*] *Joviales et cælestes. Græci 'Dia'**

Jovem appellant : hinc 'flamen dialis' dictus a Jove cui sacra facit : a die quoque 'dialis' deducitur. Hinc scomma illud M. Tullii in consulem qui uno tantum die consulatum peregit. 'Solent,' inquit, 'esse flamines diales, modo consules diales habemus.' Inde 'sub dio' dicitur, quasi sub Jove, id est, cælo, quod et *sub divo* dicitur : unde 'subdiales' dictæ sive subdivales ambulationes, Plinio, quæ apertæ sunt, et ostentæ soli atque sub cælo : est enim æthra splendor ætheris, *Beroald.*

[*Simplex, &c. et expers rerum talium*] Supra lib. III. 'Taliū rerum expers et rudis.' *Pric.*

[*Sperasque*] *Sperasne*. Vulgo, *sperasque*. Colvius. Stewech. videtur etiam voluisse, quæ *speras*, non *sperasque*. Cogitavi aliquando, quæ vel pro, quoque, hic poni, vel ex eo corruptum esse, subintellecta interrogationis particula, an, ut fit millies, et mox. De quæ et quoque vide ad Liv. lib. v. c. 25. Misc. Obs. v. VIII. p. 38. Infra I. VII. p. 134. et passim. Sed, cum in Mss. Flor. et Pith. videatur esse *sperasne*, ut post Colvium ediderunt reliqui, rectius ne retineas. *Oud.*

[*Dii etiam, ipsique Jovi formidabiles aquas istas Stygias*] 'Formidabiles : per quas formidant pejerare. Virgilius : 'Stygiamque paludem, Dii cuius jurare timent et fallere numen.' Servius ad Eiusdem illa : 'Ipsa Deum pœnas docuit,' &c. 'Fertur ab Orpheo, quod Dii pejerantes per Stygiam paludem, novem annorum spatium in Tartaro puniuntur : unde Statius : 'Et Styx perjuriam Divum Arguit.' *Pric.*

[*Vel fando comperisti*] Virgil. II. Æneid. 'Fando aliquid si forte tuas pervenit ad aures.' *Elmenh.*

[*Dejeratis per numina Deorum*] D'Orv. *digeratis*. Oxon. *deger*. Corrupte. *Deorum* exsulat a D'Orv. Passim *Dei numen* et *Deorum numina* occurrunt. Vide Flor. I. 13. Ovid. Ep. XVI. 128.

'Non sine consilio numinibusque Deum.' Adi quoque Drakenb. ad Sil. Ital. lib. I. 93. Hinc infra, 'divina numina : ubi male inmutant, et plura dicam I. IX. p. 186. *Oud.*

[*Deos per Stygis majestatem solere*] Minut. 'Et ideo apud eos rex ipse Juppiter per torrentes ripas, et atram voraginem jurat religiose.' *Cole.* Vide quæ dixi ad Minutium Felicem fol. 65. et Aristidem Orat. I. in Neptunum, Senec. Herc. Fur. Ovidium Metam. lib. I. 2. et 5. *Elmenh.* Oxon. Pal. Fux. Guelf. Edd. *Elmenh.* Flor. *Stygiam*. Male. Præcessit 'aquas Stygias,' ac plus est 'Stygis majestas,' quam *Stygia*. Ea enim modo ad Styga pertinet, non vero ipsius est Stygis. Rectius *majestatem* statnere posses abesse a D'Orvill. ut etiam hic numen intelligatur. Sed præplacet tamen vulgata. *Oud.*

[*Arreptam completamque festinanter*] Silent hic omnes Interpretes ; nisi quod Florid. in paraphrasi edat : 'Et statim captum implevit.' At quæso dicat mihi quis, unde pendeat hic Accusativus. Ego enim verbum invenire nequeo. Dein nimis cito hic dicitur *completa* urna, quam demum ut compleat, avolat mox aquila. Hinc puto virum doctum in margine exemplaris sui conjecisse, *complexumque*, sc. unguibus passive. Atque ita sane exaratur in Guelf. Higtius conjecerat, *eaque arrepta complexaque*. Sed unum hoc idemque est, et manet difficultas casus. Quare cum in Florent. Oxon. ac Palatin. sit *festinat*, Fux. *festinant*, Pith. *festinatus*, puto relictum esse ab Auctore : *arreptam completum aqua festinat* : vel, si vis, *festinat iter*, ut 'festinare viam,' 'fugam,' et similia. Vide ad lib. IV. p. 66. 'festinata fuga.' Fraudi fuit librariis Supino junctus casus Accusativus, quem hic non ceperunt. Vide Terent. Eun. IV. 6 : 15. v. 2. &c. sæpe. Confer Sanctii Min. lib. III. cap. 8. ibique Perizon. Ac sic plane

Nostro ipsi in Florid. N. 23. 'Eamque raptum festinabant:' ubi vide Comm. *Idem*.

Libratisque pinnarum nutantium molibus] Alii, *vibratisque* p. n. Male. Ovidius de Dædalo lib. viii. Metamorph. vs. 202. 'Geminas opifex libavit in alas Ipse suum corpus.' *Elmenh.* Adde *Pricæum*, et *Drakenb.* ad Sil. Ital. lib. xv. 429. ubi idem error vulgo: 'Aurata puerum rapiebat ad æthera penna Per nubes aquila, intexto librata volatu.' Eorumque exemplis adde Ovid. ii. Art. Am. 68. 'Inque novum timide corpora librat iter.' Plin. lib. x. c. 3. 'Aquila librat sese ex alto.' Virg. lib. iv. G. 196. de apibus: 'sese per inania nubila librant.' De mutatione crebra verborum 'librare' et 'vibrare' vide ad Lucan. lib. iii. 433. iv. 40. Dein pro *nutantium* in Oxon. etiam, Guelf. et Par. est *mutantium*. Cave vero *nut.* mutes vel in *micantium* e Fux. vel in *natantium*, quod conjecit Ill. N. Heinsius ad Ovid. l. ii. Art. Am. 45. Verum quidem est, 'nare' cum derivatis et compositis passim dici aves, ob similitudinem motus alarum, et brachiorum, ac pedum in natante homine. Vide Comm. Interpretum ad loca a me citata in Lucano lib. v. 554. 'pennæ confisa nantanti.' Sil. Ital. lib. iii. 682. 'In Libyen niveis tranavit concolor alis:' ubi cum debeat describi avis nigra, similis columbæ Dodonæ, quæ præcessit, viri docti corrigunt, *furvis*, *nigris*, *piceis*. Quid? si, *Ibis tr. concolor alis*, vel *ales*? In verbo *nutare* corrigendum etiam Plinius lib. xi. cap. 11. 'Juxta vero terram volant in adverso flatu, vepribus hebetato:' ubi Mss. turba dat, *hebetatis*, *evacuatis*, *eritatis*, ut Dalecamp. et Harduinus de eo silens legunt. Sed Leid. pr. cum Cod. Hard. *euauatis*: unde commodè refingas *enatis*, vel *enavigatis*. Verum ne id huc intrudamus, vetat ipse Auctor per locum in Flor. N. 2. de aquila: 'nutu

clementi velificatas alas, quo libuit, advertens.' Audacter enim nimis Heinsius ibidem quoque *natatu* substituere conatur. Recte *nutare* dicuntur pinnæ moventium se volucrum; quomodo passim cristæ in galea Græce *νέθειν*, et Latine *nutare* describuntur, locis, quibus sæpe in Mss. *micare* est suppositum. Nisi quis malit *nictantes* cum Bentleio sic ad Callim. p. 437. legenti in Catulli Coma Beren. vs. 54. 'Unigera inpellens nutantibus aëra pennis:' nisi potius ex Nostri locis et ille defendatur. Adi Cl. Drakenb. ad Livium lib. iv. cap. 38. 'Nutant circumspectantibus galeæ.' N. Heinsium ad Sil. lib. i. 460. 'nutant fulgentes vertice cristæ.' L. ii. 398. 'niveæ tremulo nutamine pennæ.' Lib. xvii. 397. 'penna nutante.' Sic 'nutans lac' vel 'calathus' Calpurnii Ecl. ii. 78. ubi consulas Cel. Burmannum: et alia crebro, pro huc illuc vacillare. Noster plus semel ait 'nutanti capite.' Hinc insuper patet, non opus esse, ut cum eodem Heinsio, et Wasseo pro *molibus* legamus *motibus*, quia 'moveri' sæpe pro 'volare' poëtis in usu est. Ovid. lib. ii. Art. 65. 'monstratque moveri, Erudit infirmas ut sua mater aves.' Vide Burm. in Jov. Fulg. p. 248. et ad Luc. lib. i. 587. 'Fulminis edoctus monitus, venasque calentes Fibrarum, et motus errantis in aëre pennæ:' quod et nunc præfero cum Grævio Heinsioque Ep. 368. &c. ex Plinii lib. ii. cap. 7. 'Ecce fulgurum monitus,' &c. Verum hoc loco ille *motus* jam exprimitur per 'nutantes pinnas.' Ait autem pinnarum *moles*, ut exprimat istius aquilæ magnitudinem et pondus. Vide Græv. et Duker. ad Flor. lib. i. 18. ii. 6. § 50. Barth. ad Claud. i. Ruf. vs. 350. Burm. ad Valer. Flacc. lib. vi. 104. ubi malim legere: 'molem bello lateque ferentem Undique falcatos deserta per æquora currus.' *Bello* pro in prælio. Vulgo, *belli*. Burm. late

lateque. Sed et ipse Appuleius dixit lib. vii. p. 135. 'præter ceteram corporis molem:' et in Flor. N. 2. de aquila: 'nutu clemente tota mole corporis labitur.' Vide et ad lib. ix. p. 185. 'moles palearum.' Utrumque junxit Alcinus Avit. lib. i. vs. 32. 'Elatæ in cælo volucres, motuque citato Pendentes secunere vias, et in aëre sudo Præpetibus librant membrorum pondera pennis.' In Guelferb. a. m. pr. erat *moribus.* Oud.

Inter genas sævientium dentium et trisulca vibramina draconum] Recte satis explicuit hunc locum Beroaldus: 'inter dentes aculeatos, et trisulcas vibrantesque linguas draconum.' Sed tamen vulgarem lectionem se bene habere haud opinor; nisi statuamus hypallagen pro *inter dentes genarum sævientium.* Verum vel sic scabra et frigida est locutio, nec Appuleiana. Nullum mihi est dubium, quin *sævientium* pertineat ad *draconum*: ut eos p. præc. dixerat 'sævos dracones.' Id vidit jam N. Heinsius ad Sil. lib. i. 425. et ad Ovid. lib. v. Metam. vs. 450. at hic corrigens, *inter gingivas sævientium*, ejecta voce *dentium*, illic vero, *inter genuinos sævientium.* Ut passim 'genuini,' pro dentibus genuinis occurrunt. Vide ibid. Plinii Ind. et Gell. lib. iii. cap. 10. Catal. Burm. t. i. p. 435. 'Fameque genuini crepant.' Gloss. 'Genninum, ὀδόντα μολίτην.' Sic lego, non μύλην. Vide in 'Molaris.' Optime deletam credo ab eo vocem *dentium*, quo facit scriptura Codd. D'Orv. Pith. in quibus præponitur *dentium sæv.* Sed retineo *inter genas*, id est, maxillas. Crebro enim 'genæ' et 'malæ,' seu 'maxillæ' confunduntur inter sese. Vide ad Sueton. Aug. cap. 99. *Idem. Libratisque pinnarum nutantium moli-*
bis, &c. remigium dextra lævaque por-
rigens] Eodem Floridorn loco: 'Nutu clementi lævorsum vel dextrorsum tanta mole corporis labitur, velificatas alas quo libuit advertens, modico

candæ gubernaculo.' *Libratis* heic vox propria. Ovid. Amor. ii. 'Omnes quæ liquido libratis in aëre pen-
nas.' Virgilius de apibus: 'Sese per inania nubila librans.' *Pric.*

Volentes aquas] Vellem, explicuisset nobis Elmenh. quomodo hunc locum intelligeret, cum rescripsit *volentes*; uti sane exaratur in Mss. D'Orv. Florent. Edd. Ber. Bas. pr. et Scriv. Si voluissent hauriri aquæ, non præminatæ essent, ut abiret. Sed et si noluissent plane excipi, non potuisset eas haurire aquila. Quare patet satis, participium id esse corruptum. In Ed. Rom. *molentes.* Scribendum scilicet est *violentes.* Rarior terminatio vocis 'violens' pro 'violentus,' fraudi fuit librariis et editoribus. Sed egregie Stygiæ aquæ convenit. Horat. lib. iii. O. 30. 10. 'Violens Aufidus.' Mart. Cap. lib. i. p. 7. 'inversa undarum, violensque rapiditas.' Virg. G. iv. 373. 'violentior effluit amnis.' Immo Ovid. ait lib. iii. f. 812. 'Parcarum monitu Styx violenta trium.' Passim 'aquarum vis' vel 'vires' occurrunt. Est qui conjiciat *monentes.* Sed æque *vocales* c. præc. substituas. At mea emendatione nihil certius puto. In Glossis etiam pro *Violans, Blasos*, leg. *violens.* Uti in Mss. nonnullis Ser. Sammonici vs. 471. 'vehemens natura medelæ.' Sed diserte veterimæ Vossii et Reg. membranæ habent *violens.* Alibi quoque in nonnullis Mss. ea vocis terminatio invenitur. Adi Burm. ad Lucan. lib. vii. 125. Quod in prosaicis scriptoribus obvium sibi non fuisse testatur Drakenb. ad Liv. lib. ix. cap. 34. Hinc ergo nunc discant saltem tirones. Oud.

Ut abiret innoxius, &c. commentus] Aquilam epicæni esse generis vocem, [v. not. Florid.] exempla deberent probare; certe hic durius foret, cum præcesserit 'ales illa.' Quapropter rectius subintelligit Beroaldus 'armiger Jovis.' Quod si placet, statui oportet.

tet, hic quoque Auctorem mutasse genus, ut fecit alibi. Vide ad l. iv. p. 75. 'perditorum,' sc. ursorum, cum proxime antecedit 'ferarum.' 'Innocuum' vero et 'innoxium' confundi poetice, jam docuit Serv. ad Æn. lib. x. vs. 302. Sic infra lib. ix. p. 205. 'Nec innoxius ei saltem regressus evenit.' Verum hic aliud quid latere puto. Pro commentus in Bert. est commentusque: in Oxon. commentum. D'Orv. commentus. Edd. Junnt. Aldi, commenta, rectissime. Si quidem pro innoxius, legas hinc oculus, vel inde oculus: quo adverbio creberrime usus est Noster, sed aliquoties corrupto. Vide ad lib. i. p. 8. lib. v. p. 101. 'cunctisque istis oculis tecum relatis.' Lib. ix. p. 182. 'promerent oculis cantharum.' Lib. x. p. 213. 'Eodem oculis ab itinere regresso.' Et sic ociter. Vide ad lib. hujus p. 126. 'refectos ociter reducunt.' Verbum etiam seq. participium huic conjecturæ suffragatur. Idem. Præmonentes] Præmonentes e conjectura Beroaldi, cui favet tamen Bertin. recepere plerique Editores, sed præminantes etiam præbent Pith. Edd. Vicent. Colin. Bas. pr. cum Brant. et Pric. quo faciunt Oxon. Pal. Guelf. Par. minantes. Atque sic aliquoties loquitur Auctor, ut dicti viri docent. Quare id restitui. Nihilominus, quia in Reg. Fux. et D'Orv. est mirantes, Fulv. præmirantes, in Flor. potantes, amplius cogitavi, num scripserit Appuleius hic perorantes. Ac tunc monentes, supra posset habere locum. Idem. Et ut abiret innoxius præmonentes] Oxon. minantes. edit. Vicentina, præminantes: quod revocat et commode fulcit vir doctus hoc Isidori loco: 'Minator est monitor: sed monitor dicitur cum prænunciat bona: minator, cum adversa prænunciat.' Supra hic lib. v. 'Malumque grande de vultus (sui) curiositate præminatur.' Pric. Præminantes] Possumus etiam legere præmonentes, tanquam aquæ prius moverint

aquilam, ut abiret sine nocumento. Beroald.

Veneri citata retulit] Alii, cita. Elmenh. Si hæc sana lectio non erit capienda, quasi introvocata esset a Venere in cubiculum, postquam advenerat, ut canes ad Jovem apud Phædr. F. 74. 'citati non respondent:' ubi vide; sed cum Florido festinans; ut sit pro incitata, quomodo Cæs. ait lib. iv. B. G. c. 10. 'citatus fertur Rhenns.' Liv. lib. i. cap. 57. 'Citatis equis:' et alii. Immo Noster sic fere in Flor. N. 10. uti et N. 9. 'citata curricula:' et lib. x. pag. 234. 'Citato et intorto genere.' Neque opus est, ut cum Pricæo rescribamus citatim; quamvis et hoc adverbio sit usus Hirtius B. Afric. c. 80. 'In eum locum citatim contendit.' Si tamen Mss. plures Fulv. Cod. addicerent, præplaceret cita. In Oxon. Veneris: ut male erat in nonnullis p. 118. 'auri mollitie congestim gremium Veneri reportat.' Oud. Citata] Neque male citatim scribas. Gloss. 'κατὰ τάχος, citatim.' Pric.

PAG. 120 Majora atque pejora flagitia comminans] Σκληρότερα διαπειλῶσαμένη, ut 3. Maccabaico. Idem.

Renidens exitiabile] Ridens D'Orv. Guelf. Oxon. Par. Inc. ut p. 118. 'Subridens amarum:' ubi vide Pric. Horat. lib. iii. O. 27. 'Perfidum Venus risit.' Sil. lib. i. 398. 'Cui sævum adridens.' Nihilominus cum aliis servo renidens; quod optime exprimit iratæ et despicientis risum, et aliquoties in ridens est corruptum, ut vidimus jam ad lib. i. p. 29. Sic Tacito lib. iv. Ann. c. 60. 'Tiberius falsum renidens vultu.' Sil. Ital. lib. xiii. 375. 'Torvum et furiale renidens.' Oud. Renidens exitiabile] Scyllæum renidens, Hieronymus (Turnebo corrigente) dixit. Contra apud Mamertinum Panegyristen, 'serenum renidens.' Fuxens. et Oxoniens. 'ridens exitiabile.' Pric.

Magna quædam mihi et alta prorsus

malefica] Primo verissime *maga* exstat uti in Bembino, sic in Pal. D'Orv. Par. et aliis forsau, ac Beroaldus olim legendum statuit; quomodo exhibuerunt etiam Edd. Junt. Ald. Col. et postliminio restituerunt Wow. Vulc. Ed. sec. &c. De confusione τῶν *magus* et *magnus* adi ad lib. iii. p. 57. In Guelf. *magna videris*. A Reg. Fux. abest τὸ *quædam*. Dein et non comparet in Edd. Junt. et Aldi. Tandem pro *alta*, quod mordicus retinent Mss. et Edd. Vett. Vulcan. Ed. sec. expressit *cata*. Sed bene Wow. et seqq. *alte* reposuerunt, id est, πᾶν, omnino, valde. Confer Pric. Virg. *Æn.* vi. 145. 'alte vestiga oculis:' et quæ disputavi ad lib. iv. p. 66. 'in altioris vindictæ vicem.' Vellei. lib. ii. c. 35. 'prænitentem altissime inluminarunt.' Adde Wopkens. Misc. Obs. vol. viii. p. 44. *Malefitia* Pith. Oud. *Magna quædam*] Si legis *magna*, copulabitur cum *malefica*. Sed dispice an purior lectio sit *Maga*: dicit enim Venus, sibi magam quandam videri Psychen, et *maleficam* primi nominis, quæ mandata ipsius impossibilia, nedum difficilia factu, tam strenue exequuta sit. Beroald. *Et alte prorsus malefica*] Ita bene Scalliger. lib. iv. 'Meque in altioris vindictæ vicem,' &c. lib. ix. 'Aliius commota atque exasperata.' et viii. 'Fortunam domus herilis altius miserantes.' Pric.

Sed adhuc istud, mea pupula, ministrare debebis] Plane hoc erat quod (ν. ἀτεγκτος) ἐπίνονα, καὶ τῶν ἐσχάτων κινδύνων ἐχόμενα ἐπιτάττειν Ælianus apud Suidam vocat. In vet. Onomast. 'Pupus, παιδάριον.' Glossarium: 'Παιδάριον, puellus, pupus:' et in alio, 'Πάλλαξ, pupa, pupula:' in Palat. tamen, *pupilla*. Idem.

Sume istam pyxidem, et dedit protinus usque ad, &c. te dirige] Male vulgo, et dedit *protinus*, uncinis sepiunt; cum certo certius *sume et te dirige* sint copulanda. Hinc melius, *dedit protinus*,

modo circumscribuntur a Basil. sec. *Et dedit* a Scriver. Optime vero, quod non advertit rite Elmenhorst. exaratur in Flor. *Sume i. pyxidem protinus, et usque, &c.* Verum tamen malim vel sic retinere, et uncis includere, et dedit *protinus*: quia alioquin nusquam legitur, *pyxidem* a Psyche fuisse acceptam. Sed, ut dixi, inserendum alterum et. *Pro dirige* in Palat. Pith. Fux. et D'Orvill. est *diriget*. Guelf. *deriget*. Orcis Pith. Oud.

Tunc conferens pyxidem Proserpinæ, &c. dicit] Ms. *Tunc cum feres*. Sciopp. in Symb. Probabilem admodum hanc lectionem, *cum feres*, faciunt Mss. Fux. Reg. D'Orvill. et forsam plures (non in Coll. Par.) cum Edd. Vett. usque ad Bas. sec. in quibus est *conferes*; nec non Latinitatis ratio, quæ me dubitare facit, an umquam 'conferre alicui,' pro tradere rem unam usurpatum sit. Nam plura congesta recte dicuntur 'conferri alicui' vel 'ærarior,' &c. ut Vell. lib. i. c. 9. ubi male intulerat volebat Lips. lib. ii. c. 39. Sueton. Aug. cap. 31. Adi Drak. ad Liv. lib. v. cap. 25. § 8. Wopkens. Misc. Obs. v. viii. p. 24. Atque ita sæpius Noster, non vero de re una, ut lib. ii. p. 30. 'Spolia populorum conferat mari.' Lib. vii. p. 133. 'Fortuna suas opes ad indignos conferat.' p. 134. 'Mille aureos conferebat arcæ.' Neque tamen istud, *cum feres*, admodum placet. An *eam ferens*? Oud.

Petit de te] Oxon. dat *ad te*: unde facere posses *ab te*. Pal. Reg. Fux. Guelf. *a te*; quomodo legi placebat Pric. Cave quid mutes. Frequens in hac præpositione est Auctor; ut solent Afri. Martian. Capell. lib. ii. p. 47. 'Poscit de Jove:' supra lib. ii. p. 32. 'de me contendit.' Lib. viii. p. 173. 'pœnas de se suis manibus exposcere:' ut maluit ipse Pric. D'Orvill. Pith. *modicum miltas ei de tua f.* Sic in Inscriptionibus, 'acci-

pere,' 'comparare,' 'emere de aliquo.' Vide Saxii Dissert. ad Mar-mor. Murat. p. 439. *Idem.* Tum con-ferens pyxidem Proserpinæ, petit de te, Venus, dicito, modicum de tua mittas ci-fermositate] Zeno Verouensis, Serm. de Continent. 'Ecce rursus ad leno-cinia redis, colorem de pyxide mu-tuarius.' Lucianus de mulierum fin-cis, et formæ adulteriis: Καθάπερ ἐκ φαρμακοπώλου πνίξιδων ὄχλος, ἀγγεῖα μεστὰ πολλῆς κακοδαίμονίας. Oxon. ad te. scribe, *Petit a te.* Pric.

Sed haud immaturius redito] Supra lib. II. 'Sed, &c. cave regrediare ma-turius.' *Idem.*

Indidem delinatam] *Delinatam*, quod est in utraque Ed. Bas. non est nisi corruptela typothetarum, pro *delini-tam*, quod legas in plerisque Mss. et Edd. Vett. At *delitam* exaratur quo-que in Oxon. et Guelf. *delictam* in Pa-lat. 'Delinitam' dictum est a 'deli-nire' pro 'delinere,' unde et 'inli-nitus,' 'oblinitus,' citantur e Plin. et Columella. Sed vide quæ de his si-milibusque disserui ad Suet. Oth. in fine. Hic omnino mihi, ut Sciopp. et Pric. placet *delibutam*, ut diserte quoque exstat in D'Orv. et Pith. In Flor. N. 19. 'Jam os ipsius unguine odoro delibutum.' Auct. ad Herenn. lib. III. c. 22. 'rubrica delibutam in-ducamus.' Phædr. F. 83. 'Unguen-to delibutus, vestitu adfluens.' Ho-rat. Ep. 3. 'Hoc delibutis ulta do-nis.' Ad quos adi Gronov. Torrent. aliosque. Auson. Epist. XVII. 'Epi-stola velut succo nectaris delibuta.' Plus semel Nostro aliisque, 'gaudio delibutus.' Plin. lib. IV. 12. 'deli-buti serio luxu.' Vide Salm. ad So-lin. p. 147. Immo verbo, 'unguentis delibuit,' usus est Solin. pag. 23. In Petronii cap. 110. ubi consulas et Burm. ignarum editæ hujus Roaldi notæ, legendum mihi videtur e marg. Cod. Tragur. *sciteque naturæ lineamen-ta sequuta*, claro et commodo sensu. *Oud.* *Indidem delinitam]* Fuxens. et

Oxon. *delitam*: alii (quod non im-probo,) *delibutam*. Glossarium: 'De-libutus, κατάρβυτος.' Pric.

Et velamento rejecto ad promptum exitum sese compelli] 'Velamento re-jecto,' est, palam, sine obliquis arti-bus: 'omissis tectæ machinæ latibul-is, districtis gladiis fraudium,' ut lib. V. locutus. Contrarium *κατασοφίξεσ-θαι*: de quo ad Act. 7. 19. notata vide. *Idem.*

Pergit quampiam turrin] Velim, mihi dari exemplum, ubi *pergere* ci-vitatem occurrit. Nam aliud est 'per-gere iter' sive 'porrigere.' Istud, vel simile substantivum, in *pergere* semper intelligitur, cum quo Auctor semper cum aliis, nisi ubi sequitur proprium loci nomen, jungit præpo-sitionem, ut 'pergere ad balneas,' 'ad Oceanum,' 'ad scopulum,' &c. et p. 121. 'perges ad ipsam Orci re-giam.' Hinc judico, recte ab El-menih. revocatam esse præpositio-nem, exsulantem ab Edd. Junt. utra-que, Ald. Colv. Vulc. Wow. Pric. ad-stipulantibus præter priores, alias-que Edd. Mstis Flor. D'Orv. Pal. Bert. Oxon. Fux. Pith. Guelf. Atta-men Codd. aliquot Mart. Capell. suf-fragantur Colv. in lib. II. p. 36. Ed. Grot. 'Quo e terris illam in cælum pergere, inmortalemque factam:' ubi in non est in Mss. duobus, in uno ad. Vulgo vero prave verbum deside-ratur. *Oud.*

Recte atque pulcherrime] D'Orvill. Pith. *recte ac p.* Hinc lego, *recta et*. Certe *recta*, quod jam ad lib. I. p. 12. 'Tu mihi ad Inferos festinanti,' oc-cupavit Pric. verissimum reor. Lib. V. p. 97. 'recta de navibus scopulum petunt.' Lib. VIII. p. 161. 'recta mo-numentum mariti contendit:' ubi de-est aliis: circa al. Lib. IX. p. 206. 'Conato gradu recta festinat ad ci-vitatem.' ubi in nonnullis etiam *recte*. Lib. XI. p. 258. 'recta patrium Larem revisurus contendo:' ubi Edd. Vett. *recta via*: in Apol. p. 500. 'domum

suam recta contendisse.' Ibid. 'perrexit recta ad Forum.' In Flor. N. 16. 'Recta de ejus auditorio exsequias eundum.' *Idem*.

Et, Qui te, inquit] Et cum Mss. plerisque, et Edd. ante Bas. recte Elmenh. Scriv. Flor. reposuit distincte a *quid*. Nam si *Ecquid* junctim legas, abundat *inquit*. Constructio autem est: *prorupit, et inquit, quid te, o miscella, &c, quidque succ.* Ex qua repetitione τοῦ *quid* liquet etiam, non admittendam esse scripturam Bertin. quam præferebat Scioppius. *Idem*.

Quidque jam novissimo periculo, laborique isto temere succumbis] Scriptor ad Hebræos 10. 35. 37. *Pric.*

Inde nullo pacto redire poteris] Propert. 'Desine, Paule, meum lachrymis urgere sepulchrum: Panditur ad nullas janna nigra preces. Cum semel infernas intrarunt funera leges, Non exorato stant adamante viæ.' Catullus: 'Qui nunc it per iter tenebricosum, Illuc unde negant redire quenquam.' Seneca Herc. Fur. vs. 860. 'Nemo ad il sero venit, unde nunquam, Cum semel venit, poterit reverti.' et Herc. Cæto vs. 1550. 'Vadis ad Lethæ, Stygiumque litus: Unde te nullæ referent carinæ.' Elmenh. *Si spiritus corpore tuo semel fuerit sejugatus, ibis quidem profecto ad inum Tarturum, sed inde nullo pacto redire poteris]* Seneca Herc. Fur. 'Gradumque retro flectere liand unquam sinunt Umbræ tenaces.' *Idem* Hippol. 'Non unquam amplius Convexa tetigit supera, qui versus semel Adiit silentem nocte perpetua domum.' et in Ludo de morte Claudii: 'Cyllenius illum obtorto collo trahit, Illuc unde negant redire quenquam.' Lucianus in Mort. Dialog. Οὐ θέμις ἀνελθεῖν τινα τῶν ἀπαξ τὴν λήμνην διαπλευσάντων, καὶ ἐς τὸ ἔσω τοῦ στομίου παρελθόντων. nec alia Luc. 16. 26. sententia. *Pric.*

Mihi ausculta] Lib. viii. 'Experte mi ausculta.' *Idem*.

Lacedæmon] D'Orv. Fux. Guelf. et

Palat. membranæ dant *Lacedæmo*, ut alibi; defendique posset. Non enim tantum Græca in ὧν, ὄντος, sæpe Latine efferuntur per ο, *onis*, de quo vidimus ad lib. 1. p. 7. sed et Græca in ὧν, ὄντος, expresserunt Latini simpliciter per ο. Vide ad Lucani lib. 1. 214. 'Rubico.' In aliquot Mss. et Ed. Cuningh. Horat. Ep. vi. vs. 5. 'Laco.' *Oud.*

Achaïæ nobilis civitas] Πόλις (ut Act. 21. 39.) οὐκ ἄσημος. *Pric.*

Quære Tænarum] Vide Pans. lib. iii. p. 212. Elmenh. *Tænarum, &c.]* Virgil. Georg. iv. 'Tænarias etiam fauces, alta ostia Ditis:' ubi Servius: 'Tænarus Laconiae promontorium est, circa finem Maleæ, ubi Inferorum dicitur esse descensus.' *Pric.*

Iter inivium] In Palatin. Guelf. est, *iter inimum, vel inunum*. Ad Statii Thebaid. lib. 1. vs. 97. 'Tænariæ portæ:' et lib. ii. vs. 31. testatur Barth. in suo Cod. legi, *iter iter inv.* Hinc conjecit, *iter retro inivium*. Scilicet quia istud iter non videtur dici posse *inivium*, per quod directo canali quis deveniat ad Orci regiam. Verum nec dici potest *retro inivium*: cum sane retro sit pervium, quo ad hanc lucem posset redire. Nam alioquin fatidica turris Psychæ non monstrasset hanc viam. Quocirca opinor, *inivium* hoc loco capi oportere, ut Floridus bene exponit, pro infrequenti, insolito, quaque raro quis it, sive *avio*, cum qua voce sæpe confunditur. Vide me ad Frontin. lib. ii. 5. 17. 'Per invias regiones:' ubi vulgo, *arias*. *Oud.* *Inibi spiraculum Ditis, et per portas hiantes monstratur iter inivium]* Ex his Virgili: 'Hic specus horrendum, et sævi spiracula Ditis Monstrantur.' Bene autem *per hiantes portas*: πλατεῖα γὰρ ἡ πύλη, καὶ ἡ ὁδὸς εὐρύχωρος. Vide ad Matth. 7. 13. adnotata. *Pric.*

Cujus te limite transmeatam simul cominiseris] Bene quidem *transmeato*, consentientibus Mss. pluribus, ut et Palat. Reg. D'Orv. Oxon. Fux. Pith. Guelf. rescripsere Wow. et sequen-

tes. Verum *limite*, pro *limine*, an recte fuerit substitutum, pluribus est disquirendum. Nam quod Pric. *limitem* exponit curvam et inviam viam, et hinc dicat patere, ab aliis male edi *limine*, atque ipse corrigat *limiti*, haud capio, quomodo quis dici possit, 'se committere limiti transmeato.' Non committimus enim nos itineri transmeato, sed transmeando. Flor. vero exponit *cui*, scilicet itineri, 'statim atque te credideris, supergressa aditum ejus.' Sed præterquam quod eam explicationem non patiantur verba reliqua, *limes* non est aditus, sed *limen*. Atque illud non solum vocatur domus aditus, sed cuiuscunque loci et rei initium, porro quem ducens, sæpissime tamen corruptum in *limes*. Adi Comm. VV. DD. ad Ovid. II. Am. VI. I. Sil. IV. 105. XVI. 230. Flor. lib. III. c. 6. 'maris limen:' et Lucan. lib. II. 106. 'limine vitæ:' et quæ dicam infra lib. XI. p. 253. 'infinitæ lucis limine constitutos.' Sic ergo et hic *limine*, quod servant Reg. Fux. Flor. Oxon. ni mea fallunt excerpta, posset exponi, ut 'ejus' non pertineat ad 'iter,' sed 'spiraculum.' Huc etiam referri posset Martial. lib. VI. 58. 'O quam pæne tibi Stygias ego raptus ad undas, Elysæ vidi nubila fusca plagæ!' In Ms. enim D'Orv. est *lumina*, f. pro *limina*. Certe ea lenior esset medela, quam Is. Pontani ad Macrob. Somn. Scip. lib. I. c. 11. 'nubila frustra:' aut N. Heins. in Advers. lib. I. c. 3. 'nubila tesqua.' Quamquam *nubila fusca*, ego non temere moverim. Sic enim Sen. in Hippol. vs. 955. ait 'atra nubila.' Immo Ovid. lib. V. Met. 286. 'Fusca repurgato fugiebant nubila cælo.' Quin et apud Anson. Cupid. Crucif. vs. 50. in Inferno: 'Humida circum Nubila, &c. rutilæ fuscarent lampados ignem.' Unde et Plutonis 'fusca aula' Propert. lib. IV. El. XI. 3. quod contra Mss. O. non fuerat mutandum iu *furvæ*. Quod

et liquet e Stat. lib. II. Th. 55. de Infernorum aëre: 'Hac et tunc fusca volucer Deus obsitus umbra Exsilit ad Superos.' Festus e Varrone: 'Erebo creata fuscis crinibus Nox, Te invoco:' ubi tamen, cum Mss. tres dent *furcis* vel *furtis*, malim *furvis*. Vide ad Ovid. III. Met. 273. Tib. II. I. 89. Sed e deverticulo ad Appul. revertamur, in quo sive *limine* sive *limite* legas, deest omnino vox, quæ conveniat τῷ *commiseris*. Quapropter, cum in Bert. et Edd. Vett. sit *transmeatam*, et in D'Orv. exaretur, simul *gnorimiseris*, opinor emendandum, *cujus* te *limite transmeato viæ simul commiseris*. Jam locus clarus est et elegans. 'Limite itineris invii,' sive lima et transversa semita 'transmeata,' simul ac 'commiseris te viæ, directo canale,' &c. Vocis ergo proprietatem servavit Auctor. Ut enim *semita*, sive arta et peditibus pervia via, differt a *via* lata et spatiosa; (vide ad Phædr. Prol. lib. III. vs. 38.) sic *limes* est diversus a *via*. Adi omnino Liv. lib. XXII. c. 12. 'ac transversis limitibus in viam Latinam est egressus:' et Comm. lib. XXXI. 24. 'Intra portam extraque latæ sunt viæ; et extra limes in Academiæ gymnasium ferens.' Adde Ovid. Ep. XVIII. 133. Hinc metaphorice rectæ regiæque viæ opponit 'limitem' Sil. lib. VIII. 615. 'Nec famam lævo quærebat limite vitæ.' Lib. XV. 46. 'At si me comitere, puer, non limite duro Jam tibi decurrat concessi temporis ætas.' Licet alibi sæpius *limes* dicatur de omni eundi spatio et via, ac frustra corrigat Pric. locum Ovid. I. ex P. El. 3. 20. Consule Drak. ad Sil. lib. XVI. 338. Si vero quis omnino *limine* velit hic retinere, explicet ille per 'finem,' exitum,' ut in 'postliminio,' et in Inscrip. Fabretti pag. 189. ubi dicitur de puella, annum, menses XI. et dies XX. nata: 'Annus erat natæ primus, mox deinde secundi Liminibus rapuit

me sibi Persephone.' Ceterum *te* post *simul* male repetitur in Ed. Flor. *Oud.* *Cujus te limite transneato simul commiseris, &c.*] Malebam *limiti transneato*: apte porro post vocem *inivium*, addit *limitem*. Gloss. 'Limes, *παραδός*.' adeo male a nonnullis *limine* edebatur. *Pric.*

PAG. 121 Canale directo perges ad ipsam Orci regiam] Ovid. i. 4. de Ponto: 'Cernis ut e molli sanguis pulmone remissus Ad Stygias certo limite ducat aquas:' ubi forsan *tramite* scribendum: quod heic *canali*. Zeno Veronensis: 'Itineris vitæ tuæ rectum tibi tramitem demonstrare, qui te absque errore ullo ad ipsa cæli regna perducatur:' i. e. ut hic Noster, *canali directo*. Idem.

Offus polentæ mulso concretas] Ante Ed. Vulc. sec. in vulgatis erat *mulsa*; atque ita exhibet Reg. quod explicat Beroald. aquam melle mixtam, seu hydromel. Ac sane ita legitur lib. iii. p. 55. 'libat et mulsa:' dictumque, ut *caldæ* absolute. Nihilominus præfero aliorum Codicum, ut Fulv. Flor. D'Orv. Pal. Fux. Pith. Guelf. Oxon. Par. et Edd. recentium lectionem *mulso*, i. e. melle, quod vino mixtum est. Ut aliquoties apud Cic. et Petron. cap. 36. 'Mulsum sumere.' C. 42. 'Mulsi pultarium.' Huic autem loco illustrando faciunt *ἐλφίτα μελικροτόω* rigata, et draconi data apud Æl. lib. xi. Anim. c. 16. 17. locusque Ovidii, quamvis in alia re, lib. v. Met. 510. 'Dulce dedit, tosta, quod coxerat ante, polenta:' ac præcipue Virg. lib. vi. Æn. 420. ubi Æneas Cerberum sopit, ei dans: 'Melle soporatum et medicatis frugibus offam.' Pro *concretas* vero in Guelf. *concreatas*, in Oxon. est *concreptas*. Cum Sciopp. et Salm. Scriv. probavit, editque *contritas*: quod exstat item in Pith. nec Heins. ad dictum Ovidii locum displicuit, sed amplius conjicienti *conditas*; uti et ad sui exemplaris marginem adlevit Cl. Wass. addi-

to Tertull. loco de Spectac. c. 27. 'Nemo venenum temperat felle, sed conditis pulmentis et bene saporatis.' Utrumque est apud Nostrum lib. x. p. 244. 'Sapidissimis intrimentis succuum pulmenta condita.' Malum, *contritas*. Sic Colum. lib. ii. c. 11. 'Cicera fresa aqua maceratur, et ita mixta paleis subtritis pecori præbentur:' in Sangerm. et aliis, *succretis*. Alibi *intrita*, *protrimenta*. Plin. lib. ix. cap. 8. 'Intrita panis e vino.' Immo idem ait lib. xx. c. 13. 'Herba cum caseo in vino contrita,' i. e. polenta mulsea. Quid? quod alioquin hypallage est statuenda, ac potius dixisse debuit Auctor: *Mulsum polentæ offu concretum*, sive densatum, rigidum, conjunctum, conglutinatum, ut Serv. explicat Æn. vi. 737. uti passim hæc vox sumitur. 'Zonæ glacie concretæ,' et 'lac concretum' apud Virg. lib. ii. G. 236. 318. iii. 463. Ovid. lib. xii. Met. 436. Luc. lib. iii. 573. in Mss. plurimis, 'concreto sanguine.' Mamert. Genethl. c. 9. 'Anhelitus hominum concreti rigore.' 'Concretum frigus' Sil. lib. iii. 518. Adde quæ notavi ad Sueton. Aug. c. 80. 'Callis plurifariam concretis.' De Deo Socr. p. 754. ut legendum suspicor: 'concreta corpora multo tanto subtiliore filo:' quibus forsan stabiliri posset Medicei Cod. lectio apud D'Orv. lib. xiii. Met. 110. 'Nec clypeus vasti concretus imagine mundi:' ubi vulgo est *calutus*, ut sæpe. Vide Burm. ad Valer. Flacc. i. 402. *Oud.* *Mulso concretas*] In aliis *contritas*. Oxoniensis, *concreptas*: de quo amplius cogitandum. *Pric.* *Mulsa*] Potio est ex aqua et melle confecta, Græce vocatur *hydromel*, ab rei argumento, quæ præclaram utilitatem habet in cibo ægrotantium, in viribus recreandis, stomachoque mulcendo, ardore refrigerando: ut docet Plin. in xxii. et ut auctor est Hippocrates, scribens de regimine auctorum: 'Hydromel, id

est, aqua mulsa omnibus temporibus morbi bibi potest in acutis ægitudinibus: duo sunt mulsæ genera, alterum scilicet subitæ ac recentis, alterum inveteratæ. Repentina fit melle despumato utilior, inveteratæ usum damnare. Invenio apud auctores, hunc potum bibendum esse alsiosis, item animi humilis et præparci, quos micropsychos appellant. Sunt autem alsiosi, qui frigore conficiantur, et algores ferre non possunt. M. Varro pœns caprinum alsiosum esse tradit. Frequens est apud Plin. dictio hæc, in hoc significatu. Simpliciter autem dicitur *mulsa*, sicut et *mulsum* interdum adjectivum nomen est: ut 'aqua mulsa,' 'lac mulsum,' 'acetum mulsum.' Plin. 'lacte mulso' angere ait jecur anserinum. Apud eundem mentio est 'aceti mulsi,' quod fit ex aceto et melle, quod Græci dicunt *oxymel*. Tradit Hippocrates, pleureticis potum oxymellis dandum esse hyeme quidem calidum, æstate vero frigidum. Plin. in XIV. oxymellis confectionem docet. *Enomel* Palladio est quasi mulsum, ex vino scilicet et melle non despumato confectum: unde et nomen: apud eundem mentio est *omphacomelis*, quod fit ex succo uvæ semiacerbæ, et mellis mixtura. Græco vocabulo ὄμφακες dicuntur uvæ acerbæ, et cæteri fructus immaturi: inde Plin. omphacinum oleum et vinum quod fit ex uva immatura et olea drupa. sic enim vocatur, antequam cibo matura sit. *Ber*.

Ac in ipso ore duas ferre stipes] Ritus superstitiosus apud Veteres nummi mortuo in os imponere, Charonti portorium et nautium. Lucian. de luctu: Πρῶτα μὲν φέροντες ὄβολον ἐς τὸ στόμα κατέθηκαν αὐτῷ, μισθὸν τῷ πορθμεί τῆς ναυτιλίας γενησόμενον. Juv. Satyr. III. 'at ille Jam sedet in ripa, tetrumque novitius horret Porthmea: nec sperat cœnosi gurgitis alnum Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.' *Colvius*. Adi *Pric*. et

alios. *Oud*.

Continuaveris cl. asinum] *Continuare* ris cum plerisque Mss. in quibus *Fux*. Reg. D'Orv. Guelph. Oxon. retinet *Stewech*. ad l. XI. p. 385. Ed. Lugd. At mihi non est dubium, quin v solemni mutatione positum sit pro *b*, servato in Pith. Alioquin præferrem, quod habet quoque Ed. Junt. post. *continuaris*, cui favet Pal. *contuarius*. Sed Auctor amasse videtur hujus verbi deponens, quod bene jam *Vulcan*. Ed. sec. et seqq. expresse runt. Adi omnino ad lib. V. p. 109. 'Eam Ceres et Juno continuantur.' *Idem*. *Claudum asinum*, &c. cum *agassone simili*] *Lexiphanes* *Lucianeus*: 'Ὁ ἀσπραβηλάτης ἐπέσπερχε, καὶ ἀσκληιάδων αὐτός. Noster lib. IX. 'Senex claudus, cui nostra tutela fuerat permissa, universa nos iumenta, &c. bibendi causa gregatim prominabat:' et XI. 'Asinum pinnis agglutinatis, cuidam debili' (id est, clando) 'seni adambulantem.' *Pric*.

Decidenti sarcinæ fusticulos aliquos porrigas ei] Primo constanter Mss. et Edd. Vett. servant, *decidenti sarcinæ*, et *p. ci*. Quod facile defendas ex more Appuleii, aliquoties duos Dativos uni jungentes verbo, de quo dixi plura ad lib. II. p. 41. 'Ceram auribus ei adplicant.' Certe *decidente sarcina* male reposuerunt B. Pius tom. I. Thes. Crit. pag. 447. *Colv. Vulc. Elm*, ac *Scriven*. et *ei* omiserunt *Wow*. ac *Pric*. Immo *Flor*. nil monens edidit, *decidentes sarcina*. Si quid mutandum, malim dudum simpliciter rescribere: *decidentis*, pro *decidentes*, *sarcinæ f.* quomodo deinceps vidi, jam olim conjecisse *Grut*. in ined. *Suspici*. Vide *Misc. Nov. Lips. V. III. P. III. p. 488*. Ut vel *sarcinæ* sit Dativus reatus a 'decidere,' (nam et sic 'excidere' sæpe Dativum secum habet) vel *sarcinæ fusticulos* jungantur. Hi enim melius videntur 'decidere' dici, quam tota sarcina. Nescio vero, qui

Pius et Colv. hic sibi in animum potuerint inducere, legendum esse *funiculos*, eamque conjecturam in textum admittere Vulc. Wow. Elm. Scriv. Nam præterquam quod 'aliquot funiculis' non opus sit ad unam sarcinam ligandam, unde, quæso, Psyche istos funiculos sibi compararet? Lignorum gerulus cum esset hic *asinus*, optime decidere sarcinæ 'fusticuli,' sive parvi fustes dicuntur, quos et retinent omnes Mss. nisi quod in D'Orv. sit *fasticulos*: ex quo meliore jure faceres *fasciculos*, sive parvos 'lignorum fascies;' ut ait alibi Auctor. Potest enim una sarcina constare pluribus simul fascibus. Sed nihil hic innovare tutius est. *Aliquot* tandem, quod in Edd. Vulcan. sec. Elmenh. Scriv. Flor. excuditur, in nullo est Ms. nec antiquiore Ed. sed *aliquos*. Pro sibi dicitur ei, ut mox 'orabit, ut enim intra navigium traahas:' et sæpe. *Oud.*

Nec mora] Lib. vii. 'Nec mora, nec contatio.' Infra hic: 'Nec mora, cum cæna, &c. affluens exhibetur.' *Pric.*

Charon] A Tibullo appellatur 'Stygiae navita turpis aquæ.' Vide Virgilium lib. vi. *Elmenh.*

Subtilis cymba] *Futili* dant Palatin. Guelf. et Ed. Junt. pr. quod præfert *Pricæus* sensu τοῦ 'exigua.' Melius exposuisset 'rimosam.' Id enim est 'futile:' ut docuimus ad lib. i. p. 5. 'Futili,' al. *sutili*, 'centunculo faciem obtexit.' Et hoc ait Lucian. Dial. Mort. 22. Charontis τὸ σκαφίδιον καὶ ὅποσασθρόν ἐστι καὶ διαρρεῖ τὰ πολλά. Quidquid igitur eligas, liquidum est, Auctorem respexisse illa Virg. lib. vi. *Æn.* 413. 'genuit sub pondere cymba Sutilis, et multam accepit rimosa paludem:' ubi male Guellius præfert alterum contra Mss. eumque locum ob oculos habuit Prudent. *Περὶ στεφανῶν* cap. 11. vs. 79. 'rimosæ inponere cymbæ, &c. Quos ubi susceptos rapidum malesuta per

æquor Vexerit, et tumidis cæsa labarit aquis; Dissociata putrem laxent tabulata carinam.' Præfero tamen *sutili*, cum D'Orv. ad Charit. p. 437. qua voce usum puto Auctorem, ut lectorem doceret, sic antiquissimum genus navium fuisse 'sutarum.' Vide Plin. lib. xxi. cap. 9. Gell. lib. xvii. cap. 3. Nullum enim navigium Charontis cymba antiquius. Plura de hac voce vide apud N. Heius. ad Virgil. *Æn.* x. 313. Scheff. de re Nav. lib. i. cap. 3. Perperam vero in Ed. Flor. est *ducit*. *Oud.* *Ad ulteriorem ripam sutili cymba deducit conmeantes*] Sutilium navicularum apud Gellium, Plinium, nec non alios mentio. Virgilius de hac ipsa candicula: 'Genuit sub pondere cymba Sutilis, et multam accepit rimosa paludem:' prætulerim tamen Fuxensem librum, et ab Aldo editum, qui legunt *futili*: id est, exigua. Ipse apud Lucianum Charon ad Mercurium: Μικρὸν ἡμῖν, ὡς δρᾶτε, τὸ σκαφίδιον, &c. ἐστὶ. (In Dialog. Mort.) Apud Aristophanem Hercules ad Bacchum demere ad Inferos volentem: 'Ἐν πλοιαρίῳ τυνοῦ τῷ σ' ἀνὴρ γέρων Ναύτης δίδξει. Scholiastes: Τηνοντῶϊ, τοὺς δακτύλους καὶ τὴν παλάμην κοιλάνας φησὶν' ἀντὶ τοῦ, μικρῷ. de 'ulteriore ripa' supra ad lib. ii. p. 30. dixi. *Pric.*

Ergo, &c. patietur] Parentheticum hoc ἐπιφώνημα est ipsius Appuleii, vel aniculæ hanc fabulam narrantis. Priora enim et sequentia loquitur turris fatidica. Contraria huic Sententia Hyg. Astron. lib. ii. cap. 15. 'Quod cum facile a Deo non, ut homine, avaro inpetrasset.' Sic enim cum Munck. e Mss. est legendum. *Oud.* *Ergo inter mortuos vivit avaritia*] Petronius: 'Ergo amor etiam Deos tangit?' *Pric.*

Nec Charon ille, ditis et pater, tantus Deus] Ex nota Colvii [vid. VV. LL.] patet, enim a Charonte distinxisse 'Ditem patrem,' eumque secutum esse Beroaldi sententiam. Atqui

ille legebat, *nec Charon ille, nec Ditis pater*. Sed secundum *nec exsulat a Colvii et sequentibus Edd. pro quo Flor. edidit ex sententia Pric. et quasi ex Ms. Oxon. et Ed. Vicent. et Ditis pater*. Sed haud accurate satis egit Pric. Nam in illo Cod. et Ed. sicut etiam in Reg. Fux. D'Orv. Pal. Guelf. Edd. Rom. Ber. Colin. Bas. utraque exhibetur: *Nec Charon ille, Ditis et pater*. Quod non oportuerat mutari. Repetenda enim ἀπὸ κοινῶν non. Male voces *Charon* atque et desiderantur in Edd. Junt. et Aldi. Neque opus videtur *nec* ant *neque* reponi; multo minus substitui, *Charon Ditis portitor*, cum J. F. Gronovio in ora Codicis, et Celeb. Collega, Tib. Hemsterh. ad Lucian. Dial. Mort. p. 16. Ed. in 12. et tom. 1. p. 423. Ed. Maj. Fefellit egregios viros, quod copula et exsulabat a vulgaribus Edd. Vide omnino Burm. ad Ovid. lib. III. Met. 492. me ad Luc. lib. II. vs. 373. v. 341. Ex quibus patet, non fuisse mutandum in Ovid. Ep. II. vs. 90. 'Nec te mea regia tanget, fessaque Bistoniam membra lavabis aqua:' ubi contra O. Mss. nunc editur *fessare*. In Flor. N. 16. 'Nescirem ac prædicarem? ingratus essem.' Sic Mss. et Edd. subintellecto τῷ non. Vulgo, *haud vel nec*. Illie tamen non displicet aliorum conjectura: *nescirem ac prædicarem, ingratus essem*. Eodem modo explicanda foret Msstor. lectio in lib. de Dogm. Plat. p. 31. Ed. Colv. 'Et non solum nullam horum partem extra orbem relinqui, sed vim quidem ejus et extrinsecus inveniri.' Al. *sed nihil*; al. *sed necim*. Qui certe sensus esse debet. Sunt enim ex Plat. Timæo: Μέρος οὐδὲν οὐδενός, οὐδὲ δύναμιν ἐξωθεν. Sed ad nostrum locum redeamus. *Ditis* bene in Nominativo efferri pro *Dis*, ut 'Quiritis' pro 'Quiris,' abunde docuerunt viri eruditi ad citatum a Colv. Petron. locum. Oud. *Ditis et pater*]

Nitidior lectio est si legas, *Nec Ditis pater tantus Deus*: ut *Ditis* sit casus rectus, et pro *Plutone* accipiatur: sicut enim Græce πλούτος dicitur, quasi, πλούτων, id est, divitiarum dator, quoniam divitiæ omnes ex terra, sic Latine 'Ditis' et 'Dis,' et 'Divis pater,' a divitiis nuncupatur: auctores Plato et M. Tul. Est ergo sensus: Nec *Charon*, nec *Pluto* maximus manium Deus, quicquam gratuito faciunt. Vel referatur ad solum *Charonem*, qui sine viatico et nullo non navat operam transvectionis. Apud *Lucianum*, in dialogo qui inscribitur *Tyrannus*, conqueritur *Charon*, quod per totam diem ne unum quidem obolum lucrifecerit, et ob id timet ne a *Plutone* castigetur: infra avarus nauta dicitur ab *Appuleio* anus: eundem *Lucianus* inducit vociferantem, ἀπόδος ᾧ κατάρτε τὰ πορθμεῖα: id est, 'redde o scelestae nautæ:' et nisi obolus detur, negat se vecturum cymba *Menippum cynicum*. *Beroald.*

Pauper moriens viaticum debet quærere] *Plaut. Pænulo*: 'Facit illum heredem fratrem patruelem suum: Ipse abiit ad *Acherontem* sine viatico.' *Colv.* *Plautus* in Prologo *Pænuli*: 'Ipse,' &c. Vide *Etymol. magnum* fol. 247. et *Cælium Rhodig. Antiq. Lect. lib. x. cap. 1. Elmenh.* 'Viaticum' hoc, sive 'nautum' et 'portorium,' *Mæris* vocat κατιτήριον sive τὸν τοῦ νεκροῦ ὄβολον, pro descensu. Adeatur *Doctiss. J. Piersonus. Oud.* Et *pauper moriens viaticum debet quærere?* et, si æs forte præ manu non fuerit, nemo eum exspirare patietur] Apud *Lucianum* *Menippus* ad *Charontem* vecturæ ejus pretium flagitantem: 'Ο μὴ ἔχω πῶς ἂν λάβοις; *Char.* Σὺ δ' οὐκ ἤδεις ὥς κομίζεῖν δέον; *Menipp.* Ἦδεν μὲν, οὐκ εἶχον δέ τί οἶν; ἔχρην διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν; De paupere *Juvenalis*: 'Jam sedet in ripa, novitius horret *Porthmea*, nec sperat cænosi gurgitis alveum *Infe-*

lix, nec habet quem porrigat ore trientem.' 'Præ manu,' est 'in manu:' sic Terent. in Adelphi. *Pric.*

Huic, &c. dabis nauli nomine de stipibus, &c. alteram] Vetus Interpres Jo-
næ 1. 3. 'Descendit in Joppen, et
dedit naulum iis.' Glossæ: 'Ναῦλον,
navis vectura, naulum.' Glossæ aliæ:
'Vectura, φόρετρον, ναῦλον.' in qua
voce vide Hesych. et Suidam, nec
non in δανάκη ita enim, non δανάη,
legendum. Antiphanes: Τεθνῆην,
πλοντοῦσαν ἀφ' αἰς μεγάλην διαθήκην, 'Εκ
πολλῶν ὀβολῶν μόνον ἐνεγκάμενος. ad-
de Isid. Orig. viii. 11. Scholiasten
ad Sat. iii. Juvenalis. *Idem.*

Sic tamen ut, &c.] Eadem locutio
etiam in lib. xvi. ff. ad leg. Cornel.
de sicariis. *Idem.* Nec tu tamen illi-
cita affectare pietate] Codd. Palat. et
Bertin. *adfectare.* Oxoniensis, Fux-
ensis, et unus Fulvii scriptus, *adflec-*
tare. *Pric.*

Pigrum fluentum] Ms. ut videtur,
Flor. Edd. Vulc. sec. Elmenh. Scriv.
fluentem. Sic lib. de Deo Socratis
p. 54. Ed. Elmenh. 'Tantali vice, non
quidem fluentem illum fugitivum cap-
tat.' Ita enim Mss. O. ac Sarisber.
cum Edd. aliquot. Vulgo et ibi *flu-*
entum. Virg. G. iii. 28. 'magnum-
que fluentem Nilum:' ubi Serv. *mag-*
num tamen adverbialiter sumit. Val.
Flacc. lib. v. 208. 'Veneranda fluen-
tis Effigies te, Phasi, manet.' Sed
fluentum sæpius in Nostro, ut p. 117.
'quæ mecum unum fluentum bibit:'
et alibi. Atque ita Auson. Gloss. &c.
Oud.

Tibi, &c. putres adtollens manus, &c. orabit] Ms. D'Orv. et Edd. omnes
præter Elmenh. Scriv. Flor. *putris* in
Accus. recte. Notanda autem est
constructio, qua pronomen junxit τῷ
*adtolle*ns, non vero *orabit*, per speciem
anacoluthi, de quo dixi ad lib. iv. p.
65. 'Orare tibi' enim nusquam inven-
nias. Sed 'orare tecum' et alii dix-
erunt. Adi ad Cæs. lib. i. B. Civ.
c. 22. *Idem.*

Adfectare pietate] *Affectare* in D'Or-
vill. ut habent vulgares Edd. præter
Vulc. Ed. sec. et Elmenh. *afficiare*,
quod ante Wow. jam conjecerat Ber.
Elmenh. in Indice exponit 'summe
cupere,' quod quid velit, nescio:
cum debeat esse conjugationis pas-
sivæ Imperativus, adeoque recte fre-
quentative *adfectare.* Probat vero
Sciopp. in Susp. lib. iv. 16. *adfectare.*
Mihî tamen, videnti, non solum in
Fux. et Fulv. sed etiam in D'Orvill.
Reg. Oxon. Pith. Palatin. Guelf. Inc.
Par. et Ed. Junt. post. scribi *afflec-*
tare, suspicio oborta est, nullum ex
hiscæ omnibus veram esse Appuleii
manum. Conjeci itaque in Impera-
tivo *adlectare*, sive cave, ne capiaris
et alliciaris illicita pietate. Quo fre-
quentativo, præter alios, aliquoties
usus est ipse Cicero. Similiter pag.
114. 'Nec tu filia quidquam contris-
tare.' Uti hic *adlectare* depravatam
est in *adfect.* ita contra accidisse vi-
dimus lib. i. p. 2. 'jenticulum pro-
nus adfectat.' *Idem.* *Affectare*] Noli,
inquit, affici moverique sympathia et
pietate, quæ illicita et perinde dam-
nosa tibi futura est: posses legere
Afficiare. Beroald.

Manus paulisper accommodes] Sic
'manum commodare' Vell. Patercu-
lus. Infra hic lib. ix. 'Quin igitur
præcingeris, mihi que manum tantis-
per accommodas?' hoc sensu vetus
Onomasticon: 'Commodo, συνοφε-
λέω.' *Pric.*

Id tibi contingere fas] Abest tibi ab
Oxon. Interpretatur vero Flor. 'hoc
tangere;' sed præcessit *telam.* Qua-
re explicandum *id*, ut manum accom-
modes, tibi obvenire fas non est.
Lucan. lib. v. 528. 'Quibus hoc con-
tingere templis, Aut potnit muris,
nullo trepidare tumultu?' Vide Com-
ment. Burm. ad Phædr. lib. iv. F.
23. 9. 'Quid horum simile tibi con-
tingit, rustica?' *Oud.*

Omittas] Palat. *obmittas.* Elmenh.
Item Guelf. Verissime *omittas* exhi-

bent quoque Flor. Reg. D'Orv. Oxon. Par. Edd. Junt. post. Vulcan. Ed. sec. ac seqq. Neque opus est, ut cum Pric. amplius emendemus *amittas*; nisi statuamus *co* ex Longobardica scriptura litteræ *a* irrepsisse. Potius ex *o* fecerunt *o*, et inde *com*. Vide Drak. ad Liv. lib. x. cap. 19. et contra ad Front. lib. i. 1. § 6. atque alibi. Nam 'omittere e manu' quid dicuntur, qui casu quodam interveniente id amittunt. Consule omnino acutissimum Burni. ad Phædri F. 13. 'Amisit ore caseum.' Septim. lib. v. c. 7. de B. Tr. 'Aquila raptum omitit.' Oud. *Ut vel unam de manibus omittas offulam*] Melius ita, quam in veteribus, *committas*: at *amittas* repocendum. Alexander apud Q. Curtium: 'Nolite, &c. maturos fructus per inertiam e manibus amittere.' Sic 'e manibus victoriam amittere,' apud Cyprianum in de dupl. martyr. et, 'manibus prædam amittere' in Plautino Milite. Videantur quæ ad Apolog. p. 88. olim notata. Pric.

Altera enim perditâ, lux hæc tibi prorsus denegabitur] Vide Suidam in Τροφώνιος. Idem.

Canis numque pergrandis] Roman. et Ald. *prægrandis*. Vide Virg. lib. vi. Æneid. vs. 417. Senec. Herc. Fur. vs. 782. Elmenh. In Edd. prioribus Bas. sec. editur *prægrandis*: quod magis placet Pric. ut melius ex lib. ii. pag. 36. 'lucerna prægrandis.' Sic Mela lib. iii. c. 6. 'prægrandia flumina.' Verum tamen in Mss. quantum scio, omnibus, excepto Gneff. et Edd. Bas. secntis, est *pergrandis*; quod alibi quoque occurrit, sed hic illic variant etiam libri. Vide ad Sueton. Tiber. cap. 60. 'Locustam prægrandem.' Plaut. Pers. iv. 3. 23. 'unde tu pergrande lucrum facias:' ut illic est in Mss. O. vel *pergrandem*, ut habent Mss. Nonii v. Lucrum pag. 210. Ed. Merc. In nonnullis Edd. utrobique, *prægr.* Oud. Canis namque pergrandis, &c. amplo capite præditus, &c.] Glossæ:

'Amplum, ἐμμέγες.' Glossæ aliæ: 'ὑπεμεγέθης, amplius.' In editionibus vetustis melius *prægrandis*. Onomasticon vetus: 'Prægrandis, περιπληθής.' supra hic lib. ii. 'prægrandis lucerna.' Pric.

Conantibus oblatrans faucibus] *Conantibus*, quod est in Mss. Fux. Reg. Gneff. Oxon. Par. aliisque, et Edd. plurimis ante Vulc. sec. non displicebat Pric. sive 'conatu maximo hiantibus.' Mihi tamen durius, et obscurius esse videtur. Quare ego sequor cum aliis Lipsianam correctionem, præsertim firmatam, ut videtur, a Flor. Passim enim 'tonare' et 'intonare ore,' dicunt Poëtæ et Oratores. Vide ad Luc. lib. i. 578. Immo Auctor ait lib. vii. p. 141. 'Tonantique sermone personni.' Magis locum habet 'hiantibus' in aviditate, quam in latratu et boatu. Sed in Ms. D'Orv. et Edd. Junt. atque Ald. habetur *conatibus*. Hinc forsitan rectius emendabimus *tonacibus*, sive *sonacibus*. Certe *sonax* aliquoties adhibuit Auctor. Confer notata ad lib. iv. p. 85. 'Concha sonaci buccinat.' Oud. *Tonantibus oblatrans faucibus, mortuos, &c. territando*] Columella vii. 12. ubi de Canibus: 'Villæ custos eligendus est amplissimi corporis, vasti latratu, canorique, ut prins auditu maleficum, deinde etiam conspectu terreat.' In Oxon. Ms. et principibus editionibus, non male, *conantibus*: nec inficete Colvius, *sonantibus*. Infra lib. vii. 'Rudivi fortiter, tonantique clamore personui:' quæ etiam Lipsio favent, qui *tonantibus* emendavit. Beroaldus *comantibus*, infelicissime. Pric. *Conantibus*] Pro viribus, et conatu maximo hiantibus. Quid si legas *comantibus*? ut referas ad serpentes, quos habet pro capillis, qui vice capillorum et comæ collæ faucesque obnubunt. Virg. 'Cui vates horrere vides jam colla colubris.' Beroald.

PAG. 122 Mortuos, &c. frustra territando] 'Æternum latrans exangues

territat umbras.' *Pric.* Frustra ter-
ritando] In de Deo Socratis: 'Inane
terriculamentum.' *Idem.*

Serrat vacuum Ditis domum] Vide
Beroaldum. *Idem.*

Offulæ præda] Sic loquitur etiam
in Floridis, et eodem de Deo Socratis
libello. *Idem.*

Quæ te comiter excipiet, ac benigne] Seneca Epist. xxi. 'Paratus erit
istius domicilii custos, hospitalis, hu-
manus, et te polenta excipiet.' *Idem.*

Prandium opipare] Vulgo exponunt
laute. Sed Acidalius capit adjective
ad Vellei. l. ii. c. 77. 'cœna excipe-
ret.' Adi ad l. ii. p. 33. 'Opipares
citro et ebore nitentes lecti.' *Oud.*
Ut et molliter assidere, &c. suadeat] In
Equit. Aristophanis: 'Ἄλλ' ἐπανάλρου,
κῆτα καθίζου μαλακῶς, ἵνα μὴ τρήβης,
&c. *Pric.*

Panem sordidum petitu esto] Inepti-
unt Edd. primæ, Junt. pr. Bas. sec.
Vulcan. pr. exhibentes *petitu* pro *pe-
titione*, aut, ut ridicule per hypallage-
nem exponit *Pric.* *pete esui*. Quia
vero in Edd. Ber. Ald. Col. Juntiu.
post. Basil. pr. erat *petito esto*, Vulc.
Ed. sec. ejecit τὸ *esto*, ut *petito* sit
Imperativus. Sed ceterorum Mss. et
Edd. Wower. ac sequentibus acce-
dunt Flor. Oxon. Palat. Par. Reg.
D'Orvill. Guelf. *petitum esto*, i. e.
'edito panem, quem petieras,' sensu
clarissimo et facillimo. Consule om-
nino N. Heins. lib. i. Advers. c. 13.
ad illa Ovid. l. iii. Art. 757. 'Neve
domi præsume dapes; sed desine ci-
tra Quam capis: et panillo, quam potes,
esto minus.' *Essem* et similia
vide ad l. iv. p. 79. *Oud.* Et *panem
sordidum petitem esto*] 'Panis sordi-
dus' idem qui supra hic 'cibarius
panis.' Nonnius Marcellus: 'Ciba-
rium, quod nunc aut de pane sordido,
aut de alio indigno dicatur.' 'Pa-
num sordidorum' meminit et l. v.
Cod. Theodos. de annon. civic. In
Plauti Asinaria: 'Sordido vitam ob-
lectabas pane.' Suetonius de Ne-

rone: 'Panem quidem sordidum ob-
latum aspernatus est.' Seneca Epist.
xviii. 'Panis durus et sordidus:' sic
ἄρτοι ῥυπαροὶ i. 71. apud Artemido-
rum: contrarius in Colloquiis Græc.
καθαροὶ ἄρτοι Romæ porro et Vicien-
tiæ excensi *petitu esto*: quod si rec-
tum, ἀρχαῖσμος suberit, et hypallage.
archaismus, *petitu* pro *petitui*: ut i.
'primum ingressu stabulum:' et xi.
'isto habitu congruentem,' vide iv.
16. A. Gellium. hypallage, *petitu es-
to*, pro, *pete esui*. *Pric.*

Canis sævitiam offula reliqua redime] Isidorus Orig. xx. 2. 'Offa est pro-
prie frustum dentium:' (lege *eden-
tium*) 'nunc est' (melius *et*) 'latran-
tium: quia si in os canis jacitur, sat-
iatus illico compescitur.' Arnobius
lib. vii. 'Latratorum et canum ritu,
offis sævitias ponere.' De Cynico
Lucianus: Δῆλος ἦν οὐκέτι εἰρήνην ἔχων,
&c. εἰ μὴ κατὰ καιρὸν εἰσεκεκόμιστο πλα-
κοῦς εὐμεγέθης, πρὸς δὲ ἀποβλέψας, ἡμε-
ρότερος ἐγένετο. *Idem.*

Avuro nautæ] Sic quidem 'est in
D'Orvill. Guelf. Oxon. ac forsan
aliis. Sed in Flor. Pith. Fux. Reg.
Pal. Edd. Junt. post. Elmenh. Scriv.
Flor. *navitæ*, quod secutus sum; uti
infra in O. Edd. 'residua navitæ
reddita stipe;' ubi etiam D'Orv.
nautæ, minus eleganter. Non enim
poëtæ tantum, quorum omnia in Me-
tamorphosi imitatur sequiturque Ap-
puleius; sed et prosaici *navitam* pro
contracto *nauta* adhibent, et in plur.
navitas Gell. l. xvi. c. 19. *Oud.*

Data, quam servaveras, stipe] Ox-
on. *servaveris*. Ed. Basil. pr. *servave-
ras*. Eleganter vero Edd. Junt. et
Ald. habent *stipem*. Sæpissime enim
substantivum, quod ordine præce-
dere debebat, jungitur post relati-
vum eodem illi casu. Vide Cort. ad
Cic. lib. iv. ad F. 5. me ad Luc. l.
iii. 160. vii. 374. 'Credite, qui nunc
est populus.' Infra lib. x. p. 253.
'Superveniunt, quos ibi reliqueram
famulos:' ubi male in nonnullis *famu-*

li. In Flor. N. 9. 'Omnia quæ habebat, nihil eorum emerat.' *Idem*.

Recalcans priora vestigia] Flor. et Fulv. liber, *recolens*. Elmenh. *Recolens* forsân ex Oxon. *Wasse*. Probat etiam vir doctus in Misc. Obs. vol. II. p. 392. at damnat ibidem Burm. nec non hic loci Pric. ex l. IX. p. 184. 'Reciproco gressu mea recalcans vestigia:' ubi profecto ea lectio est verissima, et nequaquam sollicitanda. Hic vero istud *recolens* legas quoque in Fux. D'Orvill. (in quo *recoles*) Guelf. Pith. ex Salm. nota, Oxon. a m. pr. Inc. et Palat. Verum exempla, quæ producuntur a viro docto, non evincunt, *recolere vestigia* probam esse locutionem. Nam illa, aliaque, quæ proferri possent, partim ad animum pertinent, partim institutionem, vel integratam actionem festorum, sacrorum, &c. significant. Vide ibidem Burm. et ad Val. Flacc. II. 395. ad Virg. lib. VI. *Æn.* 681. N. Heins. ad Ovid. Epist. V. 123. Claud. Cons. Prob. et Olyb. vs. 262. Propius accederet locus Phædri F. 18. 'Nemo libenter recolit, qui læsit, locum:' quod posses interpretari 'iterum adit:' et sic hoc loco *repetens vestigia*; sed multo signantius est *recalcans*, sive pedem calcemque reponeus iisdem, quibus ante institerat, vestigiis. Si *relegens* in Ms. foret exaratum, libenter amplecterer. Vide infra ad p. 126. 'relaturi tædia nostræ tarditatis.' Oud. *Recalcans priora vestigia*] Oxon. et duo alii Mss. *recolens*, &c. male: infra lib. IX. 'Reciproco gressu mea recalcans vestigia.' Pric.

Ad istum caelestium siderum redies chorum] Sic de mundo: 'Atque unus stellarum chorus ex diversis occasionibus ortibusque.' Varro: 'Cum pictus aër fervidis lateignibus Cæli choreas astricas ostenderet.' Manil. Astron. l. I. 'Et quinque adverso incantantia sidera mundo Exercent varias naturæ lege choreas.' C. Pedo Al-

binovanus: 'Quæsivere chori juvenem sic Hesperon illum, Quem nexum medio solvit in igne Venns.' Colv.

Observandum præcipue tibi censeo] Sic et alibi: 'Observandum cautela pressiore censeo.' Pric.

Turris illa vel propitia] Ex vetustarum ante Vulc. Ed. sec. ἐκδόσεων lectione vel fabricandum coniecit Grnt. *belle*, ut docent Misc. Nov. Lips. V. III. P. III. p. 491. *Velut*, quod est Colvii inventum, uncis inclusit Scriv. sed recte deleverunt Wow. Pric. ac Florid. Non enim comparet quoque in Reg. Fux. Guelf. Oxon. Pal. Par. D'Orvill. nec Ed. Junt. post. Dein *perspicua* etiam dat Reg. Fux. et Flor. pro var. lect. sed verius *prospicua* a m. pr. nec non Guelf. Oxon. Par. Inc. præbent, uti Pric. monitu edidit Flor. et jam olim prætulit Grnt. citato libro. Vide ad l. I. pag. 16. 'Prospicue Demeas in me consuluit.' At apud Stat. lib. XII. Theb. vs. 15. 'Sic ubi prospicua scandentem lumina turris.' Mss. pluri habent *perspicua*. Vide illic Barth. Variatur quoque in Melæ lib. III. cap. 2. 'Ex loco superiore veluti perspicua.' Nam Mss. duo, *prospicua*. Infra l. XI. p. 242. 'me tibi propitiam frequens adorabis:' in Var. Lect. Flor. *perspicuam*. Male profecto; nisi rescribas *prospicuum*. Sed absque necessitate. Utrumque *vel prop.* delevit quasi e Pith. Salm. Oud. Sic *turris illa propitia*] Rectum proculdubio *prospicua*, ut in Oxon. et Florent. Mss. quibus prope accedit Palatinus, qui *perspicua* legit. Pric.

Formositatis divinæ abditum cures thesaurum] Scribe ex Oxon. et aliis Mss. *abditum curiosius thesaurum*, subaudi ex præcedentibus, 'aperire,' vel 'inspicere velis.' *Idem*. *Asinurio debili*] Lib. XI. 'Asinum pinnis agglutinatis, cuidam debili seni adambulantem.' *Idem*.

Canis horrendi rabie] *Horrenda ex-*

aratur in Guelf. Pal. Oxon. Fux. et Ed. Junt. post. sed rectius *cani* suum jungetur epitheton. In D'Orv. est *horrende*: unde proclive est conjicere *horrendæ*; nisi supra, 'canis præditus capite,' dixisset Auctor, et passim Cerberus describatur, ut mas. Verum tamen et feminino genere occurrit apud Ovid. l. vii. Met. 408. 'Illud Echidnææ memorant e dentibus ortum Esse canis:' ubi vide Commentarios. Passim quoque de canibus furialibus dicunt 'Stygias canes,' quas Furiarum comites, quam ipsas Furias malim nunc intelligere quoque in Lucan. lib. vi. 732. 'Stygiasque canes in luce superna Destituam:' ubi vide, et ad Val. Flacc. lib. iii. 228. 'Eumenidum canis:' item l. vi. 113. licet Græci et Parcas et Furias, Plutonis et Cocyti, &c. *canes* dixerint quoque. Adi Doctiss. Ruhnken. Epist. Crit. i. p. 59. Apoll. iii. 1216. iv. 1667. Quomodo Iris Harpyias vocat *μεγάλου Διὸς κύνας*, Apoll. ii. 290. alii 'famulas.' Adi Burm. ad Val. Flacc. iv. 520. Quin etiam *Pytho* serpens sæpe masculini generis, in feminino etiam effertur, ut docent viri eruditi ad Ovid. l. i. Met. 439. 'Incognita serpens.' In D'Orv. *consideratur rabie*. Oud.

Hospitæ sedile dedicatum] *Delicatum* rescribendum esse, jam olim vidit monuitque Beroald. ut ante Wower. dudum expressere Colin. et Junt. post. legiturque in Mss. omnibus, si Flor. forte exceperis. *Delicatum* enim non modo dicitur de rebus cibariis, sed et aliis pretiosis, mollibus, ad pompam vel ostentationem compositis. Adi Cuper. lib. i. Obs. cap. 3. Suet. Vitell. cap. 10. 'delicatissima navigia.' Cic. l. i. de Off. c. 40. 'delicatus sermo.' Infra lib. xi. 'delicati gestus.' Sed et de lecto l. ix. p. 200. 'licet non delicato quietis subsidio.' L. x. p. 225. 'pulvillis pluma delicata.' In Pal. male *hospiti*. D'Orvill. *sedili*. Ald. *sedilæ*. Idem. *Dedicatum*] Puri-

us est si legas *Delicatum*. Beroald.

Pertulit legationem] Margo Bas. Ed. sec. *perculit*. Perperam vero Wower. sequente eum Pric. auctoritate Pal. et Fulv. ut puto, Codd. rescripsit *protulit*; accedente Guelf. sed invitis ceteris Mss. et Edd. Vide ad lib. iv. p. 84. 'prolata fabula:' et ad Cæs. lib. iv. B. G. c. 27. 'Ad eos Imperatoris mandata perferret.' Item lib. vii. c. 8. Suet. in Cland. cap. 37. 'ordinem rei gestæ perferre ad senatum:' ubi et vide. Cic. lib. ix. ad F. Ep. 2. 'loquutus ea sum, quæ pertulisse illum ad te existimo.' Sestim. de B. Tr. lib. i. c. 20. 'Falsas litteras tamquam ab Agamemnone ad Clytæmnestram perfert.' Oud.

Secreto] Ne scilicet videret Psyche, quid in pyxidem conderet Proserpina. Nam male Grut. cepit substantive, quasi *secretum* esset ipse divinæ formositatis thesaurus, Misc. Nov. Lips. vol. iii. p. 3. pag. 492. *Idem*.

PAG. 123 *Adorata*, &c.] Ita et Oxon. Ms. *Pric*.

Mente capitur temer. curiositate] Nihil contra Mss. muta. *Mente* ponitur abundanter, ut sæpe *animo*; quia ea res ad mentem proprie pertinet. Sic 'tristis animo,' idem est, quod simpliciter tristis. Duos autem Ablativos diverso sensu uni verbo jungi, probarunt sæpissime viri docti. Vide ad Ovid. Met. lib. xiii. 216. ad Calpurn. Ecl. i. 56. me ad Lucan. lib. ii. 213. et Suet. Tib. c. 62. 'Veneno interemtum fraude Livillæ:' ac supra sæpius, ut vel ex Indice notarum patebit. Lib. iv. p. 78. 'poculis aureis vino mero libant.' Olim ita explicui illa quoque Lucani lib. vii. 681. ubi tamen nunc e Mss. optimis præfero: 'Ore quis adverso demissum faucibus ense Exspuerit moriens; animæ quis cornuat ictu:' vel 'animam ictus.' Pessime vero Stewech. infercire conatur *tamen*, quæ particula multo elegantius subintelligitur. Consule notata ad lib. iii. p. 60.

Quatuor autem hæ voces omisſæ erant a m. pr. Cod. Oxon. *Oud. Mente capitur temeraria curiositate*] Est qui inante capitur, &c. legit: ego κατ' ἐναλλαγήν mente pro mentis accipio: aut mentecapitur junctim legendum putarim. Pric.

Infernus somnus, ac vere Stygius] 'Alta quies, placidæque simillima morti.' Ovid. 'Sunt quoque quæ faciunt altos medicamina somnos, Vincæque Lethæa lumina morte premunt.' Idem.

Cooperculo revelatus] Palat. Fux. cooperculo sine revelatus, pro quo in D'Orv. Fux. Oxon. Guelf. Pith. et Par. est quoque revelato. Verum cooperculum non est revelatum. Hoc enim non fuit tectum alio velo, sed relevatum et reclusum; et sic revelatus est somnus. Sic Ovid. Ep. xi. 73. 'Eripit infantem, mentitaque sacra revelat.' Sic 'os veste revelatum' eidem lib. vi. F. 619. ac passim noster Auctor, ut lib. ii. p. 36. 'corpus splendidis linteis coopertum revelat:' et p. 37. lib. iii. p. 49. 'permittite corpora necatorum revelari.' L. ix. 'revelatis luminibus:' et passim. Dein contra Wow. mentem in ipsius et Pric. editione legitur: *inradit eam crassa sop. nebula, cunctisque. ej. m. p.* In Pith. et Ed. Flor. *crassique s. nebula cunctis.* In Edd. Vett. erat, *crassi s. nebula. Cunctis*, hiante periodo; pejusque in Elmenh. *crassique s. nebula. Cunctis.* Optime edidit Scriv. ut scribendum dein quoque monuit Pricæus, ac restitui, auctoribus Mss. Fulv. Flor. Reg. Fux. Guelf. Pith. Oxon. Par. Pal. D'Orv. *inradit eam, crassaque s. nebula cunctis ej. m. perf.* Frequens est 'crassus' de aëre caliginoso. Vide Gronovii Obs. lib. iii. cap. 7. et in Add. Virg. lib. ii. Georg. vs. 309. de aëre: 'picea crassus caligine.' *Oud. Soporis nebula perfunditur*] Virg. iii. Æneid. 'fessos sopor irrigat artus.' Elmenh. *Invadit eam crassa soporis nebula, cunctisque Delph. et Var. Clus.*

ejus membris perfunditur] Ex Oxon. et aliis Mss. sic lege et interpunge: *Invadit eam, crassaque soporis nebula cunctis m. e. p. Pric.*

Jacebat immobilis, et nihil aliud quam dormiens cadaver] Apud Quintilianum ii. Declam. 'Tu jaces, et in cadaveris similitudinem usque resoluta es.' Basilii in Epistolis: τῷ βαθεὶ κάρῳ κατακρατεῖσθαι, &c. ἐν θανάτῳ ποιεῖ τοὺς οὕτω καθεύδοντας. cui non dissimile illud in Simocattæ Epistolis: τὸ πέρα καθεύδειν τοῦ πρέποντος, τοῖς τεθνηκόσι μᾶλλον ἢ περ τοῖς ζῶσιν ἀρμόδιον. Supra l. ii. 'Me somnus profundus in imum barathrum repente demergit: ut ne Deus quidem ipse Delphicus facile discerneret duobus nobis jacentibus quis magis mortuus esset.' 'Cadaver dormiens' est ὀξύμωρον. sic 'vivum cadaver' Chrysologus paralyticum vocat: et 'spirans cadaver' Hieronymus in Epistolis dixit. Videamus nunc *immobilis* quam heic aptum vocabulum. Lactantius c. 18. de Opif. Dei: 'Corpus vigilante sensu licet jaceat immobile, non tamen quietum est.' Tertullianus c. 43. de Anima: 'Propone tibi corpus, &c. blanda quietis accessione prostratum, immobile situ: quale ante vitam jacuit, et quale post vitam jacebit.' Virgilius: 'Custode sepulto:' ubi Servius: 'Sine pulsu, sine motu.' Idem. *Immobilis, et nihil aliud quam dormiens cadaver*] Nam 'immobilitas' proprie cadaverum. In Apologetico: 'Ritu cadaveris, unum et immobilem vultum possidet.' Plinius Epistolarum l. iii. 'Extentus et immobilis, fidem peractæ mortis implevit.' Suidas: Φθορά ἐστι σωμάτων νέκρωσις, καὶ ἈΚΙΝΗΣΙΑ τῶν ὀργάνων τοῦ σώματος, τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦτου χωρισθείσης. Idem.

Per artissimam cubiculi fenestram] Fux. altiss. Et hoc rectum. Roald. Suffragantur Oxon. Pith. Guelf. Pal. D'Orv. Sed cave quid mutes. *Altitudo fenestræ* non poterat impedire volucrem Cupidinem, quo minus ca

Apul.

7 E

evolaret, sed angustiae, quæ majorem hic habent efficaciam ad ostendendam carceris securitatem, quo a matre inclusus erat Cupido. Passim hinc 'arta vincula,' et 'arta custodia' dicuntur. Vide N. Heins. in Misc. Obs. vol. ix. t. ii. p. 282. Voces vero 'altus' et 'artus' creberrime confunduntur. Adi Burm. et me ad Luc. lib. iii. 664. Heins. Advers. p. 86. et infra ad f. lib. viii. p. 175. In Oxon. est *cubili*. Ond. *Refectisque pinnis aliquanta quiete, &c.*] Supra lib. v. 'Vel certe vires meæ diutino labore fessæ, quietis intervallo leniantur.' Pric.

Psychen innoxio punctulo suæ sagittæ excitat] Simile apud Thucydidem: *ἀναστήσας αὐτὸν ὥστε μὴ ἀδικῆσαι*. vide ad Act. 12. 7. dicta. 'Innoxio punctulo' heic, ut in Cod. Theod. de cursu publ. &c. 'innocno titillo.' *Idem*.

Provinciam, quæ t. m. m. p. mandata est, exsequere] Fux. libro accedunt Reg. D'Orv. Pal. Oxon. Scio, *provinciam* passim de quovis munere dici: verum tamen talia solent addi verba, quæ propria sunt veræ administrandæ provinciæ, ut 'dare,' 'tradere,' 'capere,' 'suscipere,' et quæ sunt similia, ut de Mundo p. 739. Ed. Flor. 'Venatibus agendis provincias nacti.' De Deo Socratis p. 674. 'curant singula, proinde ut est eorum cuique tributa provincia.' Sed 'exsequi,' 'agere provinciam,' nescio, an facile reperias. Neque enim juvat locus lib. ix. p. 188. 'mira sagacitate commissæ provinciæ fidem tuebatur.' Manet enim et illic in metaphora veræ provinciæ. Quare suspectus est locus. Non ausim tamen credere, *provinciam* penitus delendum esse, sed forsân substitnendum *pro viribus*, vel simile. Dein *pro quidem tu*, in Pith. inveni, *quam tu â*. Fuitne *spartam*, cujus glossa irrepsit *provinciam*? Oud. *Tu provinciam quæ tibi matris meæ præcepto mandatu est, exsequere gnaviter*] Oxon. et Fuxensis Mss. *Tu*

quod tibi m. m. p. mandatum est, e. g. Pric.

Cætera egomet videro] In Colloquiis Græcis vett. 'Ἀμέριμνος ἔστω, ἐμοὶ μελήσει. Ælianus apud Suidam: 'Ὁ δὲ θεὸς λέγει ἐκείνους μὴ πολυπραγμονεῖν, αὐτῷ γὰρ εἶναι διὰ φροντίδος. *Idem*.

Amator levis in pinnas se dedit] *Lenis* Guelf. Frustra. Describitur *levis* ob agilitatem. Vide quæ notavi ad lib. iii. p. 57. 'pinnis leviter fluctuantibus.' Richteri Observ. Crit. p. 69. Burm. ad Val. Flacc. lib. i. vs. 389. 'Et levis Elis equis.' *In plumas* habet Oxon. de quibus adi lib. v. pag. 104. 'Pinnis se in altum proripuit:' et mox: 'remigio plumæ rapidum maritum,' &c. Oud.

Amore peresus] Virg. lib. vi. Æneid. vs. 442. 'Hic quos durus amor crudeli tabe peredit.' *Elmenh.* Pal. Gnelf. *pessus*. D'Orv. Pith. *percussus*. Prave. Vide Burm. ad Virg. Poætæ enim passim non solum 'ignem,' quo nomine amor millies venit, 'edere' cum compositis aiunt, sed et quibuscumque curis, quibus quis frangitur ac consumitur, 'esum' ac 'morsum' adscribunt. Vide ad Sil. Ital. lib. xiii. 679. lib. xvii. 345. 'Qui temetis edunt morsus, da noscere conjux.' Catull. c. lv. 31. 'Et multis languoribus peresus.' Oud.

Severitatem] Non solum Ed. Rom. sed Mss. et Edd. O. præter Flor. forsan, et Edd. Vulc. sec. *Elmenh.* ac Scriv. exhibent *sobrietatem*. Si tamen plures Codd. addicerent *severitati*, non refragarer; quia Auctor L. præc. p. 108. *Sobrietatem* inducit, ut inimicam Veneris, sed tamen pro ancilla ad castigandum filium adhibendam. An potius ergo scripsit Auctor: *repentinam servam* vel *servulam Sobrietatem*? In Guelf. exaratur, *repentinam sbodel sobrietatem*. *Idem*.

Ad armile redit] Infra lib. ix. p. 197. 'Tamen altius commota, atque exasperata, ad armillum revertit: et ad familiares feminarum artes accen-

ditur.' Proverbium hoc etiam apud Lucil. est lib. xxviii. 'Hinc ad me, hinc licet aius rursum ad armillum.' Nota vini cupiditas annum. *Colvius*. Fr. Dousa ad Lucil. lib. xxviii. hic quoque legit *ad armillum*, quod, sive *armile* proverbialiter sumunt nonnulli, pro 'ad ingenium,' metaphora ab ann ejusque bibacitate desumpta, præ vini cupidine subinde redeuntis ad *armillum*, i. e. vasis genus, *armo* portari solitum, teste Festo. *Armilum* loco lib. ix. habent Mss. Beroald. vero exposuit de armamentario frandium et artium. Mihi non liquet. Placet tamen magis prior explicatio. *Armilem* exstat quoque in D'Orv. Fux. Guelf. et Oxon. *Armilum* edidit Scriverius, ut in Glossis, 'Armillum, σκευός.' *Oud.* *Ad armile redit*] Vocabulum est infrequens, parumque protritum, quod significare videtur repositorium frandis et doli; accipiturque pro instrumento et apparatu versutiarum vafriarumque. Dicitur *armile* ab armis: arma autem dici instrumenta rerum omnium, testimonio Grammaticorum satis liquet: et auctoritate poetarum indubitatum est, apud quos legitur: 'ce-realique arma Expediunt.' Item: 'Dicendum et quæ sint duris agres-tibus arma.' Item: 'Quærere conscius arma.' Ubi Servius exposuit *arma*, pro dolos et fraudes: *Armilum* vero vas viuarium significatur, ab eo dictum quod *armo*, id est, humero deportetur: auctores Nonius, Festus, M. Varro. Beroald.

Aliisque pernicipibus cæli penetrato ver-tice] Avienus in Arat. 'Et cælum pernicipibus intrat Diva alis.' *Pric.*

Perpressa Cupidinis buccula] *Pressa* cum Ehenhorst. dat etiam Flor. unde rectius Scriv. edidit *pressa*. Vide ad lib. vi. p. 129. 'preso loro.' Quod Wow. *Pric.* et Florid. exhibuerunt *prehensa*, firmatur Mss. D'Orvill. Oxon. Guelf. Par. et Ed. Junt. post. *Præcisa* in Ms. inc. *Perpressa* erat in

Edd. ceteris. Quare cum Reg. etiam ostentet *prætensa*, mihi unice placet Roaldi lectio, *perpressa*. Certe *pressa* locum hic habere nequit. Nam satis id exprimitur per sequens 'consu-viat.' Mirifice huc facit Apoll. R. lib. iii. 128. ubi Venus Cupidinem blandiendi gratia, Γραθμοῖο κατασχο-μένη προσέειπε. et vs. 149. Ἐπειρύνσασα παρειᾶς Κῦσε ποτισχομένη. Sueton. in Galb. c. 4. a Beroaldo citatus: 'Pue-ro adhuc salutanti se inter æquales apprehensa buccula dixisse.' Estque id proprium ei, qui puero blanditur. Vide Burm. ad Suet. Ner. c. 34. 'Illa tractans lanuginem ejus.' In Pal. *boccula*. *Oud.* *Jupiter prehensa Cupidinis buccula, manumque ad os suum relata, consuaviat*] De eodem Æneid. i. 'Oscula libavit natæ:' ubi Servius Fuldensis: 'Multi nolunt ita intel-ligi, ut summum osculum filiae dede-rit: id est, non pressum, sed summa labella contingens: sed ita aiunt: libavit, id est, contigit: ut solemus, cum blandimentis quibusdam sinis-tram maxillam contingere puerorum, ac deinde ad os nostrum referre.' Sueton. August. 'Ejusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset.' Aristænetus i. 22. Καὶ λάθρα τὴν ἐαυτῆς πεφίληκε δεξιάν, ἣ προσήψατο τοῦ μαιρακίου. *Pric.* *Buccula*] Hoc nimirum specimen est amoris, affectus-que paterni, bucculam apprehendere et dissuaviari. Consimiliter apud Sue-ton. in Galba: 'Constat Augustum puero adhuc salutanti se, inter æqua-les apprehensa buccula dixisse.' Est autem *bucca*, et per diminutionem *buccula*, oris pars: interdum ipsum os significat. De buccis Plin. in xi. et nos copiose annotavimus in Suetonii commentariis: hic *buccula* tam signifi-cari potest os ipsum, quam genæ sive mala: namque mos est, cum puerum blandimenti causa osculari volumus, ut bucculam illius appren-damus, et ad osculum nostrum refe-ramus. Alio diverticulo significatio-

nis *buccula* dicitur vacca, alias accipitur pro parte cassidis et galeæ. Fulviæ M. Antonii altera bucca erat inflator. *Beroald.*

PAG. 124 *Concessu Deum*] *Concessum* Pith. Perperam hæc tentavit Colv. Decretus Jovi honor dicitur *concessu* Deorum; quia illi communi decreto primum Jovi honorem concesserunt. Atque id substantivum nomen, pro 'concessione,' adhibere sæpius Cic. Cæs. lib. vii. B. G. c. 20. aliique. *Deum* exsulat ab Oxon. *Oud. Licet tu Domine fili nunquam mihi concessu Deum decretum servaris honorem*] Virgil. Cæri: 'Malus ille puer quem nec sna flectere mater Iratum potuit, quem nec pater atque avus idem, Jupiter.' In Senecæ Octavia: 'Invicta gerit tela Cupido, Quis exstinxit fulmina sæpe, Captumque cælo Jovem traxit.' Ibidem: 'Tu fulminantem sæpe domnisti Jovem.' *Pric. Domine fili*] Hieronymus contra Jovianum, de cuiusvis *νεογάμου* filiola: 'Vocanda Domina, celebrandus Natalis ejus.' *Idem.*

Terrenæ libidinis fædaveris casibus] *Federaveris* Pith. Guelf. Ad vocem *casibus* offendit etiam Beroald. conjecitque *cassibus*, sive laqueis et pedicis; *Pric.* etiam in Add. ferri utcumque lectionem posse scribens, hariolatus tamen est *sordibus*, ex lib. iv. p. 84. 'nomen meum cælo conditum terrenis sordibus profanatur.' Verum *sordibus* nimis recedit a vulgari scriptura, et *τοῖς facibus*, vel *cassibus*, non convenit verbum *fædare*. Quare si quid mutandum est, malim *labibus*, sive maculis et sordibus. Sic 'impudentiæ labe' lib. i. p. 30. viii. p. 158. In Apol. pag. 409. 'tetra labe sordium.' De Deo Socratis p. 698. 'sine turpitudine, sine labe:' et propins Gellius lib. ii. c. 1. 'A voluptatum labe cavisse:' ac Minuc. Felix c. 26. 'spiritus a cælesti vigore terrenis labibus ac cupiditatibus degradati.' Immo sæpe vox *labe* de ad-

terio sumitur. Vide Senec. Hipp. vs. 667. Ovid. Epist. iv. 32. et omnino lib. iii. Am. El. v. 43. 'Livor et adverso maculæ sub pectore nigræ Pectus adulterii labe carere negant.' Hinc et *labi* Propert. lib. i. 11. 15. 'Ut solet amoto labi custode puella.' Vide tamen, num *casus* hic exponi possit per varia et quasi fortuita genera; ut lib. vii. p. 134. in f. 'variis, sed inipigris casibus, fortissimum quemque obpetisse.' Lib. x. p. 230. 'pari casu mortis fuerat exstinctus.' Vellei. lib. ii. c. 30. 'Variis gravibusque casibus affecere Italiam:' ubi tamen Cel. Duk. ad Flor. lib. ii. c. 18. legit *cladibus*. Vide illis locis plura. *Oud. Crebris terrenæ libidinis fædaveris casibus*] Ferri utcumque potest hæc lectio, at malim *sordibus*. Venus lib. iv. 'Et nomen meum cælo conditum terrenis sordibus profanatur:' ubi et *dirinum* vides *mortali* oppositum. Jam et *sordibus* quid aptius potest de libidinibus dici? *Pric. Crebrisque terrenæ libidinis fædaveris casibus*] Cyprianus de scænicis: 'Expriunt impudicam Venerem, adulterum Martem, Jovem illum suum, &c. in terrenos amores cum ipsis suis fulminibus ardentem.' Arnobius lib. iv. 'Et tolerari forsitan maletractatio hæc posset, si enim saltem personis conjungeretis comparibus, et adulter a vobis immortalium constitueretur Dearum: in humanis vero corporibus quidnam quæso inerat pulchritudinis, quid decoris, quod incitare, quod flectere oculos posset, &c. Jovis?' *Idem. Casibus*] Lego *cassibus*, ut *casses* exponas pedicas et laqueos, quibus amantes illaqueantur, quibus Jupiter se captum fædatumque a filio Cupidine quasi dolenter affirmat. *Beroald.*

Contraque leges, et ipsam Juliam, disciplinamque publicam, &c.] Lib. iv. de Eodem isto: 'Contempta disciplina publica, &c. nocte discurrens, et omnium matrimonia corrumpens.' *Pric.*

In feras, in ares] Ovid. Met. vi. vs. 108. Nazianzenus in Carm. ad Nemesium. Tatianus contra Græcos f. 280. Primasius in Epist. Pauli ad Rom. c. i. Achill. Tat. lib. i. de Clitoph. et Leucip. amoribus. Notæ nostræ ad Arnob. lib. iv. f. 88. *Elmenh.* *In aves et gregalia pecua serenos vultus meos sordide reformando*] Idem ad Eundem apud Lucianum in Deorum dialogis: Οὗτως ἐμοὶ ἐντροφᾶς, ὥστε μηδὲν ἔστιν ὃ μὴ πεπολήκας με· Σάτυρον, ταύρον, χρυσὸν, κύκνον, ἀετὸν, &c. Venus in iisdem dialogis de Eodem: Τὸν Δία πολύμορφον ἐπεδείκνυες, ἀλλάττων ἐς ὃ, τι ἂν σοι ἐπὶ τοῦ καιροῦ δοκῇ. Iterum ibidem de Eodem ad Jovem Juno: "Ἐπὶ αὐτῷ ἔνθα ἂν ἡγηταί σου, καὶ ἀλλάττη βραδίως ἐς ὃ, τι ἂν κελεύσῃ. et de Jove ipso, in de Sacrificiis: Ἄρτι μὲν γιγνόμενος χρυσίον, ἔρτι δὲ ταῦρος, ἢ κύκνος, ἢ ἀετὸς· καὶ ὅλως ποικιλώτερος αὐτοῦ Πρωτέως. Cyprianus ubi supra: 'Nunc in plumas oloris albescere, nunc aureo imbre desfluere, nunc in puerorum pubescentium raptus ministris avibus prosilire.' Arnobius lib. i. 'O digna et pretiosa dulcedo propter quam Jupiter maximus cygnus fieret, et taurus, et candidorum procreator ovorum!' 'Reformando' hic, 'mutando.' Glossæ: 'Μετατυπῶ, de-formo, reformo.' *Pric.*

Attamen modestiæ meæ memor] Apud Petronium ille: 'Non ero tui similis.' *Idem.*

Quodque inter istas meas manus creveris] 'Istas' δεικτικῶς. Vide ad Act. 20. 34. notata. *Idem.*

Dum tamen scias, &c.] Tertullianus Apologetico: 'Dum tamen sciatis,' &c. *Idem.*

Æmulos tuos cavere] Intelligunt Beroald. et alii rivales tuos Cupidines, vel alios invidos, eandem puellam expetentes, ut *cavere* sit metuere, vitare, ut lib. viii. p. 165. 'Quam ca-veremus cladem.' Ovid. lib. i. Art. Amat. 753. 'Cognatum fratremque

cave.' Mihi tamen videtur potius Jupiter de sese egisse, idque satis e sequentibus patere opinor. Non vero, ut cum *Pric.* audacter reponere sustineam, *æmulos meos cavere*; sed ut Cupidinem moneat, cavendos quidem esse æmulos, se ipsum præcipue intelligens, et hinc ne Psychen ipsi eripiat æmulus Jupiter, curet Cupido, ut pro hac concessionis beneficio, procuret ipsi puellam, quæcumque præpollet pulchritudine. Verum tunc forsitan rectius erit, *æmulis tuis cavere*, i. e. consulere, et prospicere, ut ibidem Ovid. vs. 84. 'Quique aliis cavet, non cavet ipse sibi.' *Oud.* *Æmulos tuos cavere*] Hæc quidem, utcumque ab aliis exposita, me non assequi fateor: si *æmulos meos amovere* quis legerit, multo clarior sententia erit. Virgilius de Misenio: 'Cava dum personat æquora concha Demens:' ubi Servius: 'Improvidus: qui non consideravit etiam Deos in æmulationem posse descendere.' *Pric.* *Æmulos cavere*] An reliquos Cupidines rivales intelligit? an quoscumque eandem puellam expetentes? qui in amore utique cavendi sunt in tantum, ut nulli satis fidendum sit: hinc illud Nasonis saluberrimum documentum: 'Cognatum fratremque cave, fidumque sodalem: Quos credis fidos, effuge, tutus eris.' *Æmulatio* enim rivalitatis acerrima est, ut inquit Propertius: 'Nullæ sunt inimicitiae, nisi amoris, acerbæ.' *Beroald.*

Pr. beneficii vicem per eam repensare] Stewech. ad p. 378. Ed. Lugd. sive lib. x. p. 229. delet præpositionem *per*: ut *vicem* ponatur pro *vice*, de quo egi ad lib. i. p. 9. ac 'repensare eam' construatur, sive Psyches loco comparare aliam puellam, quasi præmium pro hoc beneficio. Nam certe 'rependi præmium,' æque dicitur ac 'gratia' et 'beneficium.' Sed obstat tum junctim *vicem eam*; cum tamen *eam* non ad *vicem*, sed puellam foret referendum. Clarins

et elegantius tum dixisset Auctor in Ablativo *ea*, sicut sæpe ‘rependere aliquid aliqua re’ occurrit, ut in Apol. p. 510. ‘Tot incommoda virtutibus suis repensaret.’ Vide Sil. lib. vi. 349. xiv. 628. Burm. ad Vell. lib. ii. 12. et quos laudat vir doctus in Misc. Obs. vii. pag. 275. Quapropter nihil hic est mutandum. *Per eam* est idem ac comparatione, seu conciliatione istius puellæ tuæ. Ouid. *Et, si qua, &c. puella præpollet pulchritudine, præsentis beneficii vicem, per eam mihi te repensare debere*] Fuit hoc, non dare, (mi Jupiter) sed tenerare beneficium: quod, cum vel extero factum, laudabile minus, in suum, imo in filium suum patratum, quam illiberale censendum! *Pric. Repensare debere*] In vetere Onomastico: ‘Repensare, ἀντεξισθῶ.’ Glossarium: ‘Repensare, ἀντιστῆσαι, ἀναδοῦναι.’ crediderim ἀντιδοῦναι scribendum. *Idem.*

Ac si qui, &c.] Hoc sensu in Glossario: ‘Ac si quis, ἂν δέ τις.’ ad veterem enim videtur hanc formulam alludi. *Idem.*

In panam decem millium nummum conrentum iri] Sic ‘conveniri in crimen’ Tertullianus cap. 24. Apologistici: et cap. 35. ‘in sacrilegium conveniri.’ *Idem.*

Completo cælesti theatro, pro sede sublimi sedens procerus Jupiter, sic enunciat] De Eodem Ovidius: ‘Ergo ubi marmoreo Superi sedere recessu, Celsior ipse loco, sceptroque innixus eburno, Talibus inde modis ora indignantia solvit.’ *Procerus*, eminens, sublimis: sic in veteri Onomastico non solum redditur εὐμήκης, sed et ἔξοχος. ‘Sede sublimi sedens, ἐφ’ ὑψηλοῦ βήματος καθήμενος.’ Vide ad Act. 12. 21. notata: supra lib. iii. ‘Sublimi suggestu magistratibus residentibus.’ *Idem.*

Dei conscripti Musarum albo] *Albo* de more est in Mss. Pal. Pith. Fux. Guelferb. D’Orv. Edd. primis, quod bene correxit J. Gulielm. lib. iii.

Veris. c. 13. Sed et jam ante illum Beroald. prolato Fulg. loco e *Myth.* lib. i. p. 608. Ed. Stav. ‘Tum illa: Una, inquit, sum e virginali Heliconiadum curia, Jovis albo conscripta.’ Ac nota sunt *alba* senatorum, judicum, eorumque centuriarum. Quare facile eo allusionem potuit facere Auctor. Nihilominus commentum hic esse lectoris vel glossat. opinor, et adsentior Wow. Elmenh. nec non Vulc. delenda hæc censentibus, sicut et Scriv. ac Pric. semilunulis circumduxerunt. Immo Lindenb. notavit, ea desiderari in Flor. Videtur enim Appuleius simpliciter mutnatus esse adlocutionem solitam *P. Conscripti*. quo etiam respexit Horat. lib. iii. O. iii. vs. 53. de Romulo: ‘Ducere nectaris Sucos, et adscribi quietis Ordinibus patiar Deorum.’ Mart. Cap. ‘Superum S. C.’ *Oud. Musarum albo*] Corrige, *albo*. Fulgentius consimiliter: ‘Una,’ inquit, ‘e virginali sum Heliconiadum curia Jovis albo conscripta.’ Ubi corrigendum est *Heliconiadum curia*, quasi dicas, Una sum ex senatu Musarum, quæ in albo Jovis scriptæ sunt. De albo judicum, decurionum, pontificum, scripsimus affatim in Tranquilli commentariis. Illud adde, quod Græci tabulam hanc, quæ albi nomine significatur, λεύκωμα vocitant, ut testis est Julius Pollux: quod et ‘pitacium’ quoque dici videtur, ut in Alexandro Cæsare insinuat Ælius Lampridius: vulgo ‘matricula’ nuncupatur: qua dictione quamvis propterea vernaculaque utuntur apud nostros et Vegetius, et inferioris notæ scriptores. Pitacium vero in alio significato accipitur apud Corn. Celsum, videlicet pro eo panno medico, qui inodo præcordiis, modo capiti dolentis imponi solet, ad mitigandum cruciatum: ‘pitimam’ vocant, dictione quidem vulgari, quæ tamen ex Latino vocabulo inflexa esse videatur: in Decretis canonicis 30. quæstione secunda sic scriptum

est. Pitacium, quod nobis tua veneranda fraternitas obtulit, suscepimus.' Ubi 'pitacium' ponitur pro libello, sive charta epistolari: interpret a petendo 'pitacium' dici tradit: sed hæc barbarica est magis quam Latina: apud Laberium est tunica *pictacium*, pro velamento sive ornatu tunicæ, ut ego opinor, a pictura inclinato vocabulo. Sed ut domum repedemus: quod ait, Dei conscripti, alludit ad illud frequens in Orationibus, 'Patres conscripti.' *Beorald.*

Ad. istum, quod m. m. alumnatus sit, scitis omnes] In Oxon. a m. pr. *satis*. Nota sunt, quæ pro hac locutione *scio, quod sit*, loco Infinitivi, et contra eam, disputarint sæpe viri docti. Adi Comm. Burmanni ad Calp. Ecl. III. 35. et Phædr. lib. v. F. 2. 'Scio quod sit virtuti non credendum tuæ: nec non Drakenb. ad Liv. lib. III. c. 52. 'Scituros, quod redigi in concordiam res nequeant.' Quibus tamen locis ille et J. F. Gron. malunt *quam*; et certe si a Flor. Gueff. Pith. et Pal. recesseris, Mss. ceteri et Edd. O. antè Vulc. Ed. sec. præbent *quem*: unde facile *quam* possit refingi. Dein in Mss. Gueff. Pith. Pal. et sec. Vulc. Ed. &c. est *sit*; in ceteris Mss. et Edd. prioribus *sum*, et in Flor. *sim*. Passive quidem *alumnatus* extulit Mart. Cap. lib. VIII. p. 302. 'secretis sanctionibus alumnatæ: et ipse auctor lib. IX. p. 202. 'Canes viatorum morsibus alumnatos.' Lib. x. p. 227. 'Eamque prodidit vicinis alumnandam.' Verum etiam active usus est eo Appul. lib. VIII. p. 164. 'Quos ad tutelæ præsidia fuerant alumnati.' Quapropter saltem *sim* reposui, et *quam* legendum conjiciens; nisi si forte restituenda ceterorum Mss. et Edd. lectio, *quem sum*, idoneum sensum præbens: *Scitis, i. e. novistis* adol. istum, quem educavi ego. Scil. Cupidinem. *Oud. Cujus primæ juventutis caloratos impetus, &c.]*

Quintilianus Declam. CCCXXII. 'Adolescens est, omnes cupiditates, omnes impetus in hac ætate facilius convalescunt: infra hic lib. x. 'Caloris juvenilis impetu.' Fulgentius Mytholog. III. 'calorata juventutis igniculum' dixit. 'Flagrantia juventutis incendia' Cyprianus. Claudianus: 'Calidæ rapuit te flamma juventæ: pro *cujus* malum *hujus* scribi. *Pric.*

Ob adulterii cunctasque corruptelas infumatum] Firmicus VI. 17. Mathes. 'Faciet lupanaribus deditos promiscuo libidinum' (lege *libidine*) 'scorta sectari: ita ut ex hoc cum magna nota gravi pulsantur infamia.' In Actis Chrysanthii Martyris: 'Miserunt virum quandam turpissimum, et in scelere corruptionum opinatissimum.' (i. infamatissimum.) sic, 'famosum adulteriis et corruptelis,' in Claudio Suetonius. Lactantius VI. 19. 'Hinc stupra, hinc adulteria, hinc omnes corruptelæ extiterunt.' Idem in de Ira Dei cap. 8. 'Libidine utuntur ad corruptelas et voluptates.' Cyprianus Epist. LXII. de Diaconis: 'Quomodo possunt, &c. continentia præesse, si ex ipsis incipiunt corruptelæ, &c. procedere?' In vet. Onomast. 'Corruptela, διαφθορά.' *Idem.*

Tollenda omnis occasio] Ἐκκόπτειν ἀφορμὴν Paulus ad Corinthios dixit: at heic 'occasionem' intellige, aut libidinandi, (Chrysostomus Homil. 15. in Epist. ad Ephes. de ancilla scortatrice: Ζεῦζον (αὐτὴν) ἀνδρὶ, (tu Domina ejus) περίελε τῆς πορνείας τὰς ἀποθέσεις.) aut, ut apud Paulum Eundem ad Timotheum, ἀφορμὴν λοιδορίας χάριν. Apud Senecam ille Controvers. II. 6. 'Uxorem mature duxi, semper dilexi: quod ad omnem me fabulam tutum præstitit: id est, omnem rumusculorum occasionem abstulit ac præcidit. *Idem.*

N. pedicis colliganda] Mss. Flor. Pith. Fux. Gueff. Oxon. et Ed. Junt. post. suffragantur Wow. et seqq. Edd. in τῇ allig. Mihi magis placet Fulv.

et D'Orvill. Codd. scriptura, *religanda*. Vehementer enim Auctor amat particulam *re* in compositis. Vide ad lib. i. p. 8. 'recidens.' Luc. lib. ii. 671. 'Religare catenis.' Septim. de B. Troj. lib. iii. c. 18. 'Id quo religata erat columba.' Adde Wopkens. Misc. Nov. Obs. v. i. t. ii. p. 60. *Oud. Et luxuria puerilis nuptialibus pedicis alliganda*] Apud Aristænetum ille ii. 11. 'Ἐταίρας ἐρῶν, πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ πόθου, &c. συνεζύγην σῶφρονι γαμετῇ. Herodianus de Severo : 'Ἡγάγετο αὐτῷ (filio suo) γυναῖκα, γάμψω σῶφρονίῳσι θέλων. Plutarchus in de liber. educandis : Πειρατέον δὲ καὶ τοὺς τῶν ἡδονῶν ἡττους, καὶ πρὸς τὰς ἐπιτιμήσεις δυσηκόους, γάμψω καταξέειξαι· δεσμός γὰρ οὗτος τῆς νεότητος ἀσφαλίστατος. Ignatius in Damasceni Parallelis : Τοῖς νεωτέροις ἐπίτρεψον γαμεῖν, πρὶν διαφθαρῶσιν εἰς ἑταίρας. Clemens Constit. iv. 11. Σπουδάζετε ὦρα γάμου ζευγνῶναι, καὶ συναλλάσσειν αὐτοὺς, ἵνα μὴ τῆς ἡλικίας ἐν ἀκμῇ ζεούσης ἔθῃ πορνόκοπα ἀποβῇ. Augustinus Confess. ii. 3. 'Jam pestilentiosum, et in posterum periculosum, sentiebat coercere' (malim, *censebat coerceri*) 'termino conjugalis affectus, si resecari ad vivum non poterat.' Martialis : 'Legitimos esses cum vagus ante toros.' Hinc ista Panægyristæ ad Constantinum : 'Quo enim magis continentiam patris æquare potuisti, quam quod te ab ipso fine pueritiæ ilico matrimonii legibus tradidisti, ut primo adolescentiæ ingressu formares animum maritalem, nihil de vagis cupiditatibus, nihil de concessis ætati voluptatibus in hoc sacrum pectus admitteres.' Et Claudiani de Honorio : 'Hinc fuit ut primos in conjugē disceret ignes, Ordiriq. virum non luxuriante juventa, Sed cum lege tori casto cum fœdere vellet.' Bene autem heic *pedicis nuptialibus*. Apud Achillem Tatium lib. i. ille : Γάμον ἥδη σοι δίδωσιν ὁ πατήρ· τί γὰρ ἡδίκησας ἵνα πεδηθῇς. Augustinus ubi supra :

'Quia metus erat ne impediretur *spes mea compede uxoria*.' Paulus i. Cor. 7. 27. Δέδησαι γυναικί· μὴ ζῇτε λύσιν. vide et Rom. 7. 2. Artemidorus ii. 58. de crucifixione loquens : 'Ἀνδρὶ ἀγάμψω γάμον προσαγορεύει, διὰ τὴν δέσιν. *Pric.*

Puellam elegit] Quintilianus Declam. cccvi. 'Nusquam libertas tam necessaria quam in matrimonio est : ego eligam cum qua victurus sum,' &c. In Apologetico Noster de Pudentilla illum aliis procis præferente : 'Quæ electio tam gravis fœminæ,' &c. *Idem.*

Teneat] Id est, habeat : ita Scriptoribus nos enim hoc in argumento loqui. In Plaut. Trucul. ille : 'Haud mansisti dum ego darem illam, tute sumpsisti tibi : Nunc habeas ut nactus.' vide et Trinum. i. 2. In Ejusdem Bacchid. 'Illum exoptavit potius, habeat,' &c. In Aulularia : 'Ego quia sum tangere ausus, hand causificor quin eam Ego habeam potissimum : ' et in Cistellaria : 'Eo facetus, quia tibi alia est sponsa locuples Lemnia? Habeas.' Ovidius Metamorph. vii. 'Procrin habe dixit : quod, si mihi provida mens est, Non habuisse voles.' Vide ad ii. Oseæ D. Hieronymum. apud Terentium iv. 4. Adelph. 'Valeas, habeas illam quæ placet.' Donatus ad eandem fabulam : 'Haberī uxor dicitur.' Joh. 3. 29. 'Ὁ ἔχων νύμφην, νύμφιός ἐστιν. *Idem.*

Nec prosapiæ tantæ tuæ statuique de matrimonio mortali metuas] Idem ad filiam Cererem apud Ovidium in Plutonis fabula : 'Commune est pignus onusque Nata mihi tecum : sed si modo nomina rebus Addere vera placet, non hoc injuria factum, Verum amor est : neque erit nobis gener ille pudori.' *Idem.*

Jam faxo nuptias non impares] In amatoriis Græcorum Epistolis : Κυδίππην Ἀκοντίῳ συνάπτων, οὐ μόλυβδον ἀν συνεπιμίξαις ἀργύρῳ, ἀλλ' ἐκατέρωθεν

ὁ γάμος χρυσοῦς ἔσται. *Idem.*

PAG. 125 *Porrecto umbrosiæ poculo*] Qui in cœlitum numerum cooptabantur, ambrosiam hauriebant, qua hausta, humana procul dabantur. Hellad. apud Phot. p. 866. Νέκταρ, οὗ μὲν ἔστι δυνάτην τοῖς θνητοῖς, τούτέστι τοῖς κτεινομένοις, μετασχεῖν. Tzetzes Chil. x. hist. 351. Ἡ ἀμβροσία βρώσις θεῶν μυθογραφεῖται, ὥς ἀβροσία οὐδ' τις, οὐχὶ βροτῶν δὲ βρώσις. Mart. Capella de Nupt. Philol. et Merc. ubi Philologia in cælum sublimata Cyllenio copulatur: 'Tum illa: ut refector cœlum sublimisque conscendas, hoc tibi accipe sorbillandum. At tunc matri Apotheosi, quæ cum illa forte convenerat, etiam pridem libros, qui ex Philologiæ ore defluerant, manu contingens, ac dinumerans consecrabat, auferens aliquam globosam animatamque rotunditatem sumit ac virgini porrigit hauriendam. Postquam rem dulcissimam comperit, totam incunctanter exhausit: Continuoque novo solidantur membra vigore, Et gracilentia perit macies, vis terrea cedit, Æternumque venit sine mortis legibus ævum. Verum diva cum immortalitatis eam poculum cerneret ebibisse, quo e terris illam in cælum, immortalemque factam velut ænigmate redimiculi perdoceret.' Vide Proclum in Plat. Theolog. lib. iv. c. 15. *Elmenh. Porrecto, &c. poculo*] Juvenal. xi. 'Plebeios calices, &c. Porriget incultus puer.' Horat. Epist. i. 'Porrecta negantem Pocula.' Virgil. viii. 'Et pocula porrigite dextris.' *Pric. Porrecto Ambrosiæ poculo, sume (inquit) Psyche, et immortalis esto*] Apud Lucianum Jupiter de Ganymede, in Deorum Dialogis: Ἀπαγε αὐτὸν, ὃ Ἑρμῇ, καὶ πίνοντα τῆς ἀθανάστας ἄγε οἰνοχοῆσαντα ἡμῶν. Marciannus Capella: 'Ipsamque nupturam Deo convenire non posse, nisi Superum S. C. mortalis esse desineret.' *Idem.*

Istæ vobis erunt perpetuæ nuptiæ] Virgilius: 'Connubio jungam stabi-

li, propriamque dicabo:' ubi Servius: 'Dicendo connubio, ostendit legitimum: dicendo stabile, longam promittit concordiam: id est, quæ divortio careat.' Appuleius verbis continuo præcedentibus: 'Nec unquam digrediat a tuo nexu Cupido.' *Idem.*

Accumbebat summum thorum maritus] 'Summum thorum' cape non cum Serv. 'altiore' vel 'eminentiore;' sed medium lectum, qui locus dignior novo sponso, et nuptæ novæ hic attribuitur, sicuti semper in nuptialibus epulis fieri solet. Lib. vii. (p. 138.) 'summum pulvinar' vocat. *Elmenh.* Non medium lectum, sed primum mediū lecti locum, si statuamus hic triclinium. Vide Comm. ad Horat. lib. ii. S. 8. 20. Fest. in v. 'Ordo sacerdot.' Gell. lib. x. c. 15. Cic. lib. ix. ad Fam. Ep. 26. Liv. lib. xxxix. 43. Virg. Æn. ii. init. coll. cum lib. i. vs. 700. ubi se *mediam* locat Dido infra Æneam *summum*. Errat illic Serv. sed et hic cum Beroald. *Elmenh.* At si sigma sive stibadium fuisse credimus, summus locus erit in dextro cornu primus, ut secundus locus, in sinistro primus. Adi Sirmond. ad Sidon. Apoll. lib. i. Ep. 11. *Oud. Accumbebat summum torum maritus*] Horatius: 'Summus ego.' Scholiastes: 'Princeps, in summa parte lecti.' non ideo honoratiore tamen, quam hic sponsæ concessam putem. *Pric. Accumbebat*] Verbum proprium epulantium est. M. Tullius: 'Qui mihi accubantes in conviviis.' 'Recumbere summum torum' is dicitur, qui in summo, hoc est, honoratiore loco discumbit: in hanc sententiam Plant. in Sticho: 'Summates viri summi accumbent, ego infimatis infimus.' Horat. in ii. Sermonum: 'Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra, Si memini, Varius.' Contra qui in infimo mensæ loco accumbit, dicitur eleganter a Plauto 'imi subsellii vir.' Mendositas est tollenda de Plautinis codici-

bns, in quibus sic passim legitur: 'Scis tu me esse uni subselli virum.' Expunge illud *uni*, et in ejus locum succedaneam dictionem substitue *ini*. Plautum Horatius opinor æmulatus, scripsit in Epistolis: 'et ini Derisor lecti.' Seneca quoque in suasoriis sic refert: 'Subinde interrogabat, qui ille vocaretur, qui in imo recumberet.' Salustius quoque in historiis scripsit hæc: 'Igitur discubere Sertorius in medio, super eum Fabius senator, ex proscriptis in summo Antonius, et infra scriba Sertorii Verrius, et alter scriba Mæcenæ in imo, medicus inter Tarquinium et denarium Perpenna.' hæc Salust. Illud annotandum, quod non tam summus in mensa locus honoratior, quam medius fuit: ex quo illud Virgilianum: 'Anrea composuit sponda, mediaque locavit.' et Salustius in Jugurtha: 'Dextra Adherbalem assedit, ne medius Jugurtha foret, quod apud Numidas honori ducitur.' Xenophon quoque refert in Pædia, Cyrus solitum in medio recumbere, jussis compransoribus sedere partim ad dextram, partim ad sinistram, ex quibus honoratior sedebat ad sinistram, quod hæc insidiis magis subiecta sit quam dextra. *Ber.*

Psyche gremio suo complexus] Juvenal. 'Ingens Cæna, sed et gremio jacnit nova nupta mariti.' Cicero Philipp. III. 'Cum in gremiis mimarum mentum mentemque deponeret.' *Pric.*

Cum sua Junone Jupiter] Lib. VIII. 'Cum suo Adone Venus Domina.' *Idem.*

Tori Dei] *Tori* vitiose est in sola Ed. Bas. sec. *toti Dei* sunt omnes, ut passim. Vide ad lib. III. p. 53. 'Totas artis manus.' Nec tamen ineptum est istud *cali*, pro Diis, per metonymiam continentis pro contento. Ovid. lib. I. Met. vs. 184. 'Injicere captivo brachia cælo.' Infra lib. VI. p. 128. 'Cælum petens.' i. e. Deos

orans. *Oud.*

Nectaris] Tzetz. Chil. x. hist. 351. Νέκταρ δὲ πόσων τῶν θεῶν πάλιν φασὶν οἱ μῦθοι. Ἡμεῖς δὲ νέκταρ πᾶν γλυκύ φαμεν ἐν παραχρήσει. *Elmenh.*

Quod vinum Deorum est] Putidissimum glossema statuit *Pric.* immo tacite hoc omiserunt *Scriv.* et *Florid.* Nec admodum refragor. Quid si tamen statuamus, anicnæ, deliræ, et 'temulentæ,' ut Auctori vocatur, hanc fabulam narrantis esse monitum, quo simplicem puellam *Psyche* simul de illius nectaris inter Deos usu erudire voluerit, simulque ostenderit, quam suave sibi videretur? *Oud.* *Quod vinum Deorum est*] Dele glossema putidissimum. *Pric.*

Jovi quidem suus pocillator ille] *Ejus munus* non tantum præministrare pocula, sed etiam prælibare et sorbere aliquantulum, ut si quid noxium vel impuratum, dematur, idque non solum in potu, sed etiam in cibis observatum; unde et prægustatores, quibus imperatores, reges, et principes etiam nunc utuntur securitatis causa. Vide quæ *Joh. Talandonius* hac de re reconditarum rerum lib. III. cap. 17. observat. *Elmenh.* D'Orv. *Joris*, quæ vox exsultat a *Pal.* In eo pro *suus* est *servus*. Vocem autem *suus*, male uncinis circumscripsere *Elmenh.* et *Scriv.* Proprius enim soli Jovi erat pocillator *Ganymedes*: quare iste soli Jovi, ceteris Liber ministrabat. *Oud.*

Floribus purpurabant omnia] Vix alibi. 'Frondens purpurat albo,' nescio quis. *Buchanan.* 'Et virgineus purpurat ora metus.' *Furius Antias* tamen apud *Gell.* lib. XVIII. 11. 'Spiritus Eurorum viridis quum purpurat undas.' *Wass.* Primus locus est apud *Colum.* l. x. de Cultu Hort. vs. 101. ex scriptura *Col. Sangerm.* al. *auro*: ubi errat *Cl. Gesner.* aiens patere ex *Columella* et sequioris ætatis scriptoribus, esse hoc verbum intransitivum. Ex *Furii* et *Nostri*

loco liquet contrarium. Nec alia scio loca, nisi demum Prudentii, quibus neutraliter ponatur, quæ Lexica jam notarunt. In Columella ipso dubia est lectio, cum alii Cod. dent *frondes*. Oud.

Spargebant balsama] Lib. xi. 'Un-guentis et geniali balsamo plateas conspergebant.' Pric.

Musæ quoque canora personabant] J. Gulielmii ad Plauti Trin. cap. 4. emendationem non bono exemplo sibi subdole vindicavit Wow. Expresserat eam jam Vulcan. Ed. sec. et seqq. dein editores; ac videtur sic exarari in Flor. ac Pith. unde Salm. sui libri oræ adlevit. In ceteris Mss. et Edd. est *quoque*, inepte; nisi quod nec hæc nec illa conspiciatur in Oxon. Quod non displicet, ut *canora* sit Accusativus pluralis pro adverbio, Nostro frequentissimus. Vide ad lib. iii. p. 62. 'crebra tundentes:' aliisque locis. Statim videbimus, num *formosa* quoque eo casu dixerit. Ceterum egregie canentibus Musis jungit psallentem Apoll. ut Val. Flacc. lib. v. 693. 'Tunc adsuetus adest Phlegræas reddere pugnas Musarum chorus, et citharæ pulsator Apollo: Fertque gravem Phrygius circum cratera minister:' ubi vide. Et sic in Pelei ac Thetidos nuptiis Lucian. in Dial. Deor. Marin. v. tom. i. p. 301. Ed. ult. *Η τῶ Ἀπόλλωνι κιθαρίζοντι, ἢ ταῖς Μούσαις ἀδούσαις προσεχόντων. De Musis, Gratiis, Horis junctis vide Grammium in Obs. Xenoph. pag. 84. &c. Inepte mox *ciraram* in Ed. Bas. pr. Oud. *Musæ voce canora personabant, Apollo cantavit ad citharam*] Homerus: Δάλυνν', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὶς ἔσσης, οὐ μὲν φόρμιγγος περικάλλεος, ἦν ἔχ' Ἀπόλλων, Μουσῶν θ', αἱ αἶδον ἀμειβόμεναι ὀπι καλῇ. Pric. *Voce canora personabant*] Gellius i. 2. 'Aquis canoris et avibus personante.' Idem.

Suavi musicæ superingressa, &c.] Emendationi Wow. prævit Ed. Vulc.

sec. in qua editur *suppari gressa*, mendose, ut puto, pro *gressu*; atque ita reliqui Editores *suppari gressu* expresserunt. Quo facit nonnihil Ms. D'Orv. præbens *superingressu*. Nihilominus Pric. revocandam suasit aliam ceterorum Mss. et Edd. lectionem, *superingressa*: ex lib. x. p. 233. 'Super has introcessit alia:' ubi etiam de Venere sermo. Neque displicet Flor. et ita citat Cl. Gorius in Præf. ad Columb. Liv. Aug. lib. pag. 32. quasi hic quoque Appuleius monuisset, Venerem ingressam fuisse, postquam Musæ cantare inceperant, ac tunc formose saltasse. Verum id est ineptissimum. Saltatio enim non post cantum, sed ad ejus numeros modosque fiebat olim, uti nunc. Ac Diis omnibus simul ad cœnam nuptialem convenientibus, non poterat abesse Venus, ejus filii nuptiæ celebrarentur; quam etiam adlocutus jam fuerat Jupiter. Namque non leguntur rursus discessisse: nisi Venus fingatur recessisse, ut se nuptiali habitu magis exornaret. Sed illa non solebat frequentare Deorum theatrum, nisi bene comita; uti patet ex pag. 120. Latinum hand est, quod conjecit Gilb. Gaultminus ad Eustath. de Ismen. et Ismenes Amor. pag. 25. *supparigressa*, sive quæ supparem musicæ gressum præbuit. Optime vero 'gressus subpar musicæ,' est saltatio ac motus pedum congruens modis numerisque canentium. De Adjectivo 'subpar,' et quidem cum Dativo vide N. Heins. ad Vellei. lib. i. c. 17. 'Subpari ætate.' Cic. de Cl. Orat. cap. 7. 'Hinc ætati subpares.' Anson. Epist. i. init. 'Pæne ætas quia nostra eadem, nam subparis ævi Sum tibi ego, et possum fratris habere vicem.' Sic legendum puto e veterri-mo Codice, in quo, *bona ætas*. Vulgo ineptissime, *Atque æt.* vs. 32. 'fatebor Subparis hæc ævi tempora grata mihi.' Ceterum Heins. ibidem vult legi *gestu*; quia in manuum,

brachiorum, et laterum motu præcipuus saltandi decor apud Antiquos consistebat. Confer Rigalt. ad Artemid. Oneirocr. l. 1. c. 78. Broukh. ad Tibull. lib. 1. 8. 38. 'Ille liquor docuit voces inflectere cantu, Movit et ad certos nescia membra modos : ' et ipsum Heins. ad Ovid. lib. vi. Met. 308. et ad Remed. vs. 334. ' Fac saltet: nescit si qua movere manum.' Huc respicit Auctor lib. x. pag. 235. 'Venus leviter fluctuante spinnula, et sensim annutante capite cœpit incedere, mollique tibiærum sono delicatis respondere gestibus; et nonnumquam saltare solis oculis : ' ubi male reponit Pric. *gressibus*. Immo sic pag. 232. 'Incessu gestuosi : ' ubi vide Pric. et me ad pag. 234. 'procedens inaffectedata gesticulatione.' Verum tamen hic *gressu* non est mutandum contra Mss. Pedum enim ratio non minus habita est in saltu: ut millies occurrit, et de Venere Horat. lib. 1. O. 4. 5. 'Jam Cytherea choros ducit Venns, imminente Luna, Junctæque Nymphis Gratia decentes Alterno terram quatunt pede.' Reposian. in Catal. vs. 68. de Ven. 'Inque modum vocis motus decentes Corpore læta dabat.' Porro *Musc* vitiose in Palat. *Oud*.

Formose saltatit] Adverbium id placuit Piccarto in Peric. Crit. cap. 9. et de more cum Elmenh. receperunt Scriv. ac Flor. firmavitque Heins. Propert. loco lib. 11. 2. 27. 'posito formose saltat Iaccho.' Sed *formosa* constanter exhibent Mss. et Edd. Vett. quod possemus capere quasi epitheton ipsius Veneris in Nominativo. Malim tamen credere, pluralem esse Accusativum pro adverbio *formose*, ut monui paullo ante ex Auctoris genio ad v. 'canora personare.' Sic ferme Auctor Copæ vs. 2. 'Crispum sub crotalo docta movere latus, Ebria famosa saltat lasciva taberna.' Boëth. lib. 11. Cons. Phil. pr. 1. uti est quoque in Ms.

Leid. 'fortunam pernitiola ludentem.' *Idem*. *Venus suavi Musicæ suppari gressu formosa saltavit*] Revoce-mus antiquam lectionem *superingressa*: infra lib. x. 'Super has introcessit alia, &c. gratia coloris ambrosæi designans Venerem : ' ubi forsitan *coloris rosei* scribendum. *Pric*.

Scena ibi sic conc.] Male Vulc. Ed. sec. quod et conjecit Gaulminus, contra Mss. et Edd. totamque hujus loci elegantiam et solitum Appuleii stylum reposuerat *schema*. Vide ad lib. 11. p. 39. 'venerabilis scenæ facie.' Lib. 1v. p. 77. 'Scenam, quam sponte sumserat, retinens.' Infra pag. 127. 'Speciæculi scena.' Var. Lect. Flor. unius dat *cena*. Porro ex Wower. conjectura, quam et G. Voss. margini adleverat, a seqq. receptum est *ibi* pro *sibi*, quod erat in prioribus, et plerisque Mss. etiam Florent. Sed *ibi* confirmat D'Orv. In Reg. Gnelf. et Pal. *scenas ibi s. concinnatas*. Oxon. *scemas ibi s. concinnatas*. Non video tamen idoneam satis rationem, cur displiceat *sibi*. Venus saltatura ita *sibi*, sive suum in usum concinnaverat scenam, sive institui jusserat, ut Musæ canerent, &c. Paniscus fistulam inflaret, quamdiu ipsa saltaret. *Oud*.

Tibias inflaret Satyrus, et Paniscus ad fistulam diceret] Recte fecit Flor. quod defenderit vulgatum *dic*: sed male explicuit. 'Dicere ad fistulam' est canere carmen fistulæ sonis, non linguæ motu. Estque proprium *dicere* in levioribus ac lætis rebus, sive de Hymenæo, crebroque cum verbo *ducere*, quod hic in Oxon. est, confunditur. Adi N. Heins. ad Ovid. l. 1. ex P. 2. 133. et Broukh. ad Tib. lib. 11. 1. 54. 'modulatus avena Carmen ut ornatos diceret ante Deos.' Adposite etiam Horat. lib. 1v. O. 12. 9. 'dicunt Custodes ovium carmina fistula.' Nemes. Ecl. 1. 63. 'dixisti carmen avena.' Verum aliud quid latet. Nam non solum in Flor. sed

et D'Orv. Pal. Pith. Fux. Gneiff. Oxon. Par. exaratur *inflarent* et *dicerent* vel *ducerent*; ad hæc *tibiæ* non *Satyris*, sed *Musis* sunt propriæ; unde Diod. Siculus in nuptiis Cadmi et Harmoniæ lib. v. § 49. ait: 'Ἀπόλλωνα μὲν καθαρίσαι, τὰς δὲ Μούσας ἀνελῆσαι, et Horat. lib. i. O. 'Si neque tibiam *Enterpe* cohibet:' ac Cens. scribit de Nat. D. cap. 12. 'Non Apollini cithara, non Musis tibiæ, ceteraque id genus essent adtributa.' Hinc forsan legendum, distinguendumque: *Ut Musæ quidem chorum canerent, tibiæ inflarent; Satyrus et Pan. ad fist. dicerent*: vel adjecta copula distinctiva, *canerent, aut tib. vel tibiæ infl.* quod ultimum placuit N. Heins. ad Ovid. lib. vi. Fast. 701. de tibiæ inventore Marsya: 'Inventam *Satyrus* primum miratur; at usum Nescit, et inflatam sentit habere sonum.' Vulgaris tamen lectio nonnihil roborari posset ex Mart. Capella, qui Fanno dat tibiam lib. ix. p. 307. 'Silvanum harundinis enodis fistula sibilatrix, rurestris Fannum tibia decuerunt.' Vide et Gron. lib. i. Obs. c. 5. et Montf. Ant. tom. 1. Ceterum in Pal. desideratur vox *Musæ*. Idem. *Paniscus*] Diminutione vocum scriptorem istum ludere novum non est, neque ab istius stylo ad comicam levitatem sæpe accommodato alienum. Hinc est cur et *Satyriscum* diminuto vocabulo dixisse arbitrer a *Satyro*; proinde ut *Paniscum* appellavit, tamquam minutulum Panem. Infra octavo libro de Asino: 'De cibo,' inquit, 'vel poculo cogitatis: fallor? an verum est *potulo*. Stewech. Pro varia lectione in Flor. est *Pan Deus*, forsan ex lib. præc. 'Pan Deus rusticus,' vel ex corrupta scriptura, qualis est D'Orv. *panisus*. Sed *Satyros* et *Paniscos* junxere quoque Cic. et alii. Videad Suet. Tib. cap. 43. 'Paniscorum et Nympharum habitu.' Ex qua conjunctione patet quoque, *Satyriscus*

hic non reponendum. *Oud. Tibias inflaret Satyrus*] Glossæ: 'Flat, flator, φυσᾶ, αὐλητής.' lege, *Flat, φυσᾶ. Flator, αὐλητής. Pric. Ad fistulam diceret*] Oxon. *ducerent*: et statim, *Sic rite Psyche*, &c. Idem.

Sic esse] *Rite*, sive legitime, et sacris nuptiarum sollemnibus convenienter, præbent quoque Flor. Reg. Pith. Gneiff. Pal. D'Orv. Oxon. Edd. Junt. post. Elmenh. Scriv. et Flor. Miror *ecce* retentum a Pric. Mox mallet *Cupidini*, si per Mss. liceat, ut Cic. in Top. c. 4. 'Cum mulier viro in manum convenit.' Adi etiam *Pricæum. Oud.*

Convenit in manum Cupidinis] Lib. viii. 'Modo ne in Thrasylli manum convenias.' Terentius Andr. 'Hanc mihi in manum dat.' Donatus: 'Confirmatæ sunt legitime nuptiæ per in manum conventionem.' Pric.

Et nascitur illis maturo partu filia, &c.] Plutarchus in Parallelis: 'Ἐγκύμων κατέστη, καὶ εἰς τὸν ὀρίσμενον χρόνον ἐγέννησεν Ἀγλίππᾶν. Horatius: 'Rite maturos aperire partus *Lenis Elithya*.' Phocas in Virgilio vita: 'Cum maturo premeretur pondere ventris:' supra lib. v. 'Cum prægnationem tuam plenus uterns maturaverit.' Idem.

Dolebam mercurius quod pugillares et stilum non habeban, qui tam bellam fabellam prænotarem] Plaut. Mil. 'Habe tabellas? vis rogare? habeo et stilum.' Ammian. Marcellin. lib. xxviii. 'Cum hæc eadem numerantes notarii prope triginta assistant cum thecis et pugillaribus:' supra lib. ii. 'De industria quodam tabulis prænotante.' Idem.

Adveniunt] *Eveniunt* est in Edd. vulgo ante Colv. qui edidit cum seqq. *reteniunt*, ex conjectura Stew. ad l. iv. p. 79. 'cum latrones remeant:' ubi notandum illos remeasse, quos paullo ante dixerat, 'concito se gradu prorupisse.' Hic ergo de aliis sermo, qui priorum quidem socii, sed

nondum ab Lucio erant visi. Quare non ausim recipere quoque *reveniunt*, licet etiam Grosl. sic emendarit, nisi probetur e Mss. De eo verbo agam ad lib. vii. pag. 141. 'Civitatem revenimus.' In Mss. enim ceteris, ut docent eruditi, item Oxon. Pal. D'Orv. Ed. Junt. post. est *adreniunt*. Bene. Oud. *Latrones reveniunt onusti*] Livius lib. 1. 'In latrones præda onustos impetum facere:' infra hoc libro: 'Rapinis suis onusti coramprehendunt latrones.' De fure Phædrus: 'Onustus sacrilegio cum discederet.' Pric. *Eveniunt*] *Lege reveniunt*, hoc est, redeunt domum, et repedant. Beroald.

Immo promptiores] *Lege ex Ms. animo promptiores*. Elmenh. In quonam Ms. ita inveniatur, nescio. Fides sit penes Elmenh. Ex Veteri Mss. et Edd. scriptura vera *immo* Soping. effingebat *nimio*; uti et fecisse monui Brant. ad hujus lib. init. 'animo tanto cupidior:' aut etiam, *vel immo*: quomodo Auctor loquitur se corrigens p. 197. 3. 208. 7. Ed. Colv. Quin etiam Gruter. intrusam per Colv. et seqq. lectionem *animo*, denno mendæ suspectam habuit, et contra *immo* restituendum divinavit in Susp. Ined. sive Misc. Nov. Lips. v. iii. P. 3. p. 495. Et, ut opinor, rectissime, nonnulli tamen, *immo promptiores*: sive aliqui, sed non promiscui, at potius ex omnibus promptiores. Sic l. vii. p. 134. 'Quosdam, immo vero fortissimum quemque.' De Mundo p. 710. 'Quintus Phosphorus Junonia, immo Veneris stella censetur.' Quamvis igitur blandiatnr admodum conjecturalis lectio *animo*, contra Mss. non est admittenda, sensum idoneum etiam præbente τῷ *immo*. Oud. *Prandioque raptim tuburcinato*] Glossæ: 'Raptim, ἀπαγίμως, ἢ μετ' ἀπαγίης.' *tuburcinari*, est δαρδάπτειν. Hesychius: *Δαρδάπτουσι* ἐσθίουσι, *σπαράπτουσι*, μετὰ ταραγμοῦ ἐσθίουσι. lege, *Δαρδάπτουσι* λαύρως ἐσθίουσι, &c. et post,

μετὰ σπαραγμοῦ ἐσθίουσι. Idem Hesychius: *Δάψαι σπαράξαι*, &c. *καταφαγεῖν μετὰ σπαραγμοῦ*, &c. vide et in *δαρδάπτειν*. infra heic, 'ferinis animis cœnam invadere' dicitur. Pric.

Me et equum, rectores rerum illarum futuros, fustibus exinde tudentes producant in riam] Supra l. iii. 'Nos duos asinos et equum meum productos e stabulo, quantum possunt gravioribus sarcinis onerant, et domo, &c. minantes baculis exigunt:' optime hic Ms. Oxon. *prodeunt in riam*. Idem.

PAG. 126 *Perducunt ad quam speluncam*] Auctoritate Mss. Oxon. et D'Orv. sic confidenter rescripti, ut suasit Pricæus; immo dudum ante jam edidit Scriv. ac dein quoque Flor. Ad finem enim viæ tuoc pervenerant. Quo sensu creberrime occurrere præpositionem *per*, ac sæpissime in *pro* corruptam esse, passim monuere viri eruditi. Vide et notarum Indicem, ac l. ii. p. 36. Oud. *Producunt ad quampiam speluncam*] Scribe cum Oxon. fidenter, *perducunt*. Pric.

Ne breviculo quidem tempore refectos, &c.] Lib. vii. 'Nec mihi misero statuta saltem cibaria pro tantis laboribus præstabantur:' ubi dicta confer. Idem.

Obiter reducant] Adverbium hoc in duas voces divisit Beroald. non sapiens, quid sit *obiter*, sive 'e vestigio,' illico. Quod est in plerisque Mss. et Edd. Vett. Adi Cl. Burni. ad Quinct. Declam. x. c. 16. 'Pessimus parentum, qui dum liberos suos sepeliunt flere contenti, ut obiter ab rogo siccis oculis revertantur.' Vide et hic Pric. Et sic *obiter* in Amm. Marc. legit Doct. Canneg. in Brittoburgo p. 24. *Ob* sæpe quidem in Nostro potes explicare per *ad*; sed tamen sensum quemdam obpositionis, et vultui nostro objectæ rei habet; ut patet ex notatis ad l. ii. p. 39. 'Ob os corporis et pectori

ejus inponit.' Sic l. viii. p. 163. 'Ob iter illud jacere corpora.' Verum tamen præplacet hic mihi *ociter*: quod margini adleverat G. Vossius, et in Bemb. ac D'Orv. Codd. reperitur, ac plane Appuleii genium spirat. L. i. p. 17. 'Profer ociter, et hospitum produc' (f. *perduc*) 'ad balneas, satis arduo itinere fatigatum.' Lib. ii. p. 36. 'Ociter surrexit.' *Oud. Obiter reducunt*] Oxon. et alii Mss. imo et editiones antiquissimæ, *obiter reducunt*. quod a Beroaldo (quem secuti reliqui) perspectum minus, in duas voces dissiluit. *Obiter* hic, est 'similiter,' 'ut ante,' vel, 'e vestigio.' Glossæ: 'Obiter, *ὁμολως, ἐν τῷ αὐτῷ.*' Glossæ aliæ: 'Ἐν τῷ αὐτῷ, Eodem, inibi, obiter.' *Pric. Ob iter*] Annotandum, *ob iter* hoc loco dici, quasi *ad iter*, se junctim, ut duæ dictiones esse videantur. Alias *obiter* adverbium est, significatque inter eundem, incidenter, tali de causa: quæ particula Veteribus usitata, et Plinio frequens est. *Beroald.*

Tantaque festinatione trepidabant] Supra lib. iii. 'Me trepidatio simul et festinatio decepit.' Quintilianus xvii. Declam. 'Nec præcipiti, &c. trepidatione festinant.' *Pric.*

Unde crebris æque ingestis ictibus, &c. me ægre ad exurgendum compellunt] Lib. iv. 'Certus atque obstinatus nullis verberibus ad ingrediendum exurgere.' *Idem.*

Et imus] Corrige, *unus*. Beroald.

Quid, quod et pessimo pede domum nostram accessit] Apud Plantum Rudente: 'Malam fortunam te in ædes adduxi meas:' contra apud Laërtium Xenias de Diogene: 'Ἀγαθὸς δαίμων εἰς τὴν οἰκίαν μου εἰσελήλυθε. *Pric.*

Sarcinas istas, quamquam invitus pertulerit] Lib. v. 'Nec immemor Zephyrus regalis edicti, quamvis invitus, susceptas eas, &c. solo reddidit:' et ix. 'Apponebat propere mulier, quamvis invita.' *Idem.*

Protinus eum culturiis gratissimum

pabulum futurum præcipitabo] Plaut. Rudente: 'Teque ambustulatum obijciam magnis avibus pabulum:' id est, *culturis*: supra hic lib. v. 'Alitibus bestiisque obvinum ferens pabulum, interiit.' Seneca Thebaide: 'Et in alta nemora pabulum misit feris Avidis, avibusque.' Idem Thyeste: 'Utrumne sævis pabulum alitibus jacent?' et ibidem: 'Avibus epulandos licet Ferisque triste pabulum sævis tradat.' De Ajace apud Sophoclem Menelaus: 'Ἐκβεβλημένος, Ὅρμισι φορβὴ παραλοῖς γενήσεται. Bene et gratissimum pabulum. Homerus: Οἱ δ' ἐπὶ γαίῃ Κεῖατο γύπεσσιν πολὺ φίλτεροι ἢ ἀλόχοισιν. Statius ix. Thebaidos: 'Ibitis æquoreis gratissima pabula monstis.' *Idem.*

Mitissimi homines] Fux. *immitissimi homines*. Roald. Vulgo, *savissimi*. Elmenh. Scilicet *savissimi* invenit Elmenh. in Ed. Vulc. sec. Prave omnino. Sollemnis est Nostro ironia: ut bene monent Interpretes, quam non ceperunt etiam librarii isti, qui in addiderunt, ut est quoque in Pal. Guelf. Oxon. Unum eorum 'benignum comitem' vocat p. 130. Vide ad l. i. p. 6. 'Bona uxor:' et sæpissime, ac præsertim l. vii. p. 150. 'Pastores modesti.' *Oud. Dum secum mitissimi homines altercant de mea nece, jam et domum perveneramus*] Infra heic: 'Dum sic mecum fustem quatiens benignus jocatur comes, jam domus eorum extremam loricam perveneramus.' Fuxensis et Oxon. *immitissimi*: at spissis Lucii nostri ironiis magis alterum congruit. *Pric.*

Timor ungulas mihi alas fecerat] Virg. v. Æneid. 'pedibus timor addidit alas.' Elmenh. Vide *Pric.* et alios. Sil. Ital. lib. xii. 455. 'pennasque addente pudore Evolat.' Lib. xvi. 553. 'Sed enim sibi fecerat alas Concitus.' *Oud. Timor mihi ungulas alas fecerat*] Lib. viii. 'Sed illa perniciēs non erat alacritatis meæ, at formidinis indicium. Denique me-

cum sic reputabam, Pegasum inclytum illum metu magis volaticum fuisse, ac per hoc merito pinnum proditum.' *Pric.*

Ac ne meæ quidem necis habita] D'Orvill. ac nō ē q. n. Fux. sed me q. n. Palat. Guelf. et Oxon. sed meæ q. necis, scriptura *Pric.* conjecturæ congrua, quam recte refellit Florid. male tamen cogitans de pluribus inmentis lassis, quæ non habebant. Certe de se suoque equo loquitur modo Auctor, latronesque nec equi pascendi curam habuisse, nec sui necem, quam erant comminati, peregissee jam prærecurrendi festinatione. *Oud.* Nulla salutis nostræ cura, ac ne meæ quidem necis habita] Imo habitam curam necis ejus et præcedentia et sequentia monstrant: unde conjeceram legendum, *at meæ quidem n. h.* post vidi in Oxoniensi *ισοδύναμον*, sed meæ q. n. h. Sententia loci clara est, nec dissimilis Taciti illa: 'Non esse curæ Diis securitatem nostram, esse ultionem.' 'Salutem' heic 'refectionem' intellige, ex qua salus: hinc infra x. 'refectioni se ac saluti redderet.' Vide ad Act. 27. 30. notata. *Pric.*

Actutum recurrunt] Qua fultus auctoritate Vulcan. Ed. sec. Elmenh. et Flor. sequentibus, ediderit *actutum*, reperire non potui. Per se proba quidem vox est, ut vidimus ad lib. v. p. 104. 'Dabunt actutum mihi pœnas.' Sed Mss. et Edd. ceteræ constanter habent *dudum*: unde *Pric.* volebat legere *domum*, vel transponere *dudum vulnerati rem*: quia non satis dispexit vim particulæ *dudum*; quæ, uti et jam *dudum* ponitur cum præsentis tempore, quando significat actionem jam inceptam, sed adhuc durantem. Vide Cicer. Cat. 1. 5. Lucan. lib. iv. 545. v. 423. 'Modo,' 'quam primum' explicat Serv. ad Virgil. Æn. 11. 103. 'Jam dudum sumite pœnas:' ubi vide Burm. infra lib. x. p. 225. 'Jam dudum præstolantem offendimus.' Pitl. *accurre-*

runt. *Oud.* Comitibus adscitis qui vulnerati remanserant, dudum recurrunt] 'Dudum recurrere' quid valeat, non dispicio: conabar ita locum constituere: C. a. qui dudum vulnerati remanserant, recurrunt: vel pro *dudum*, *domum* substituere: supra paulo: 'Quid, quod et pessimo pede domum nostram accessit?' Elmenhorstius, qua fultus auctoritate non video, *actutum* edidit. *Pric.*

Relaturi tædia u. a. nostræ tarditatis] Hæc verba interpretari omisit Berroald. desperans forte, se bene expliciturum. Florid. tamen reddidit per 'reportaturi fastidia n. tarditatis;' quibus patet, cum per *tædia* intellexisse onera, adhuc ibi relicta. Sed præterquam, quod durissime ita locutus foret Auctor, non reliquerant ibi ceteras raptas res ob tarditatem asini, sed quod plures gestare non poterat; ut patet e præcedentibus. Vulgatum tamen non magis intelligo, nec quid velit Cl. Wass. capio. Suspicio quidem, Auctoris mentem hanc esse; Latrones, relicto illic asino præ tædio ipsius tarditatis, solos abiiisse, suis ipsos humeris adlaturos, non *reluturos* ea, quæ in spelunca adhuc relinquerant: unde rapinis suis onusti mox revertuntur, et in Lucium aufugientem cum puella incidunt pag. 129. Confer omnino Lucian. in Lucio pag. 591. t. 11. Quid vero scripserit Auctor, nescio. In Edd. Junt. Ald. est *laturi*, in Reg. Fux. Pith. Guelf. Bert. Pal. D'Orv. *relatori tædio*, quod ultimum et in Fulv. Oxon. aliisque esse, alii monuerunt. Conjeci aliquando: *relicto me, tædio, ut ai. &c.* vel præ altiore *tædio*: ut 'altius tædium' sit dictum, quo 'altior vindicta,' et similia: de quibus egi ad lib. iv. p. 66. An *me relicto, præ tædio*? An *reliqua laturi, tædio*? Sic vir d. ad M. Ed. Colv. An *relato iis*, sc. comitibus, vel *relato anui tædio*? sive narrato illi, ut ea probe custodiret illum necandum;

quo trahi possent sequentia. Quin quia in Oxon. est *relectiori*, et *tædia* servat idem in marg. uti et Florent. aliique, divinavi, num reliquerit Auctor, *relecturi tædia*, &c. sive repetituri et recalcanturi viam, quam cum tædio, ut aiebant, præ nostra tarditate emensi erant. Certe *relegere* eo sensu est elegantissimum. Adi omnino N. Heins. Advers. pag. 236. Bentlei. ad Horat. lib. i. Od. 34. 'atque iterare cursus Cogor relictos.' Valer. Flacc. viii. 121. 'Relegunt campos.' Et sic fere Ovid. lib. iv. Met. 569. 'relegantque suos sermone labores.' Atque deducta hinc metaphora explicio cum Heinsio ad Ovid. Fast. ii. 550. Horatii locum Epod. ii. in f. 'Omnem relegit idibus pecuniam.' Non 'collegit rursus,' sed 'renumeravit,' rursus ejus summam deduxit: *hertelt en opgenoomen, wat hy had*. Nam *relegit*, quod est in Mss. plurimis, etiam plerisque a me visis, ac placuit Gron. lib. i. Obs. cap. 20. Bentleioque, qui tamen de Gron. taceret, non videtur ibi locum habere posse. Talis enim pecuniæ redactio nequit uno die fieri. Sed ut ad Nostri locum redeam, *viæ tædia* aliquoties usurpat; et ita 'tarditas' ac 'tædium pompæ' apud Sneton. in Vespas. c. 12. Oud. *Relaturi tædia, ut aiebant, nostræ tarditatis*] Oxon. *relectiori tædio*, &c. Ms. alius: *relatori tædio*: subesse aliquid puto vulgato rectius. *Pric.*

Quid stas, Luci] In Guelf. *Quid istas, L.* in Pal. scribitur *quid istas, o Luci*: ex quo tacite Elmenh. cum Scriv. et Flor. videtur intrusisse τὸ ο. quamque exclamationis vocalem nunc addit, nunc omittit Auctor, uti hic ceteri Mss. respuunt, qui recte, ut docet *Pric.* simplex *stas* præferant quoque cum Beroald. et seqq. Edd. *Restas* placebat quoque Sopingio et Grnt. Sed idem conjecit itidem: *Quid hic stas.* Adi Misc. Nov. Lips. vol. iii. p. 111. p. 496. Et adverbium

Delph. et Var. Clas.

hoc omnino hic admittendum censeo. Nam diserte in D'Orvill. exaratur: *Quid stas hic, Luci?* In præfixis Beroald. notæ vocibus legitur, *quod istas*. Hinc fingi posset: *Quo hic stas, Luci?* Lucian. t. ii. p. 591. in hac re: *Τί ἐρί μέveis ἐν τῷ δῶ; Oud.* *Quid stas, Luci*] Melius ita Beroaldus, quam qui postea, *restas et instas*. Novius apud Nonnium: 'Quid stas? age, move te.' Horatius in Epistolis: 'Quid stas?' Infra hic l. xi. 'Quid stas o Luci?' In Menæchmo Plautino: 'Quid statis? &c. jam snblmem raptum oportuit.' Terentius Eunuch. 'Quid stas?' ubi Donatus: 'Quasi sit causa properandi.' Hæc autem cum sequentibus 'Vides istas rupinas,' &c. concepta (ni fallor) sunt ex Horatii hiscæ: 'Quid mori cessas? potes hac ab orno, Pendulum zona bene te secuta, Lædere collum.' *Pric.* *Quod istas luci*] Lego, *Quid stas Luci?* Sermocinatio est, quam secum habet Lucius Appuleius. *Beroald.*

Vel quid jam novissimum expectas] Apud Quintilianum ille Declam. ix. 'Tota cogitatione in mortem intentus, expectabam cruentum illum confectorem.' 'Novissimum,' pessimum, ultimum, rerum omnium extremum, supra lib. i. 'Pol dignus es extrema sustinere, et, si quid est novissimo extremius.' Tacitus Annal. vi. de Caligula: 'A summa spe novissima expectabat:' et apud Eundem xii. 'Novissima quidem exempla meritum.' *Pric.*

Et præcutas] De dubio τὸν silicis genere adi Comment. ad Ovid. l. ix. Met. 223. ad lib. iv. Trist. 6. 14. *Oud.*

In his præminentes silices] Alii, nescio qui, teste *Pric.* *præminentes*. Is *præminentes* defendit. Sed præterquam quod *præ* illico præcedat, apud idoneos Latinæ linguæ scriptores *præminere*, magis significat excellentiam seu præstantiam super alios,

Apul.

7 F

quam exstantiam. Quare præfero *prominentes*, quod præter Fulv. et Fux. servarunt Oxon. Par. et Pal. et forsàn Pith. cum Salm. Vide Burm. ad Valer. Flacc. lib. vii. 30. 'Prominet, atque oculos longe tenet.' Drak. ad Liv. lib. xxxvii. 23. 'prominet in altum.' Veget. lib. v. c. 13. 'prominentibus vel latentibus scopulis:' ubi in Ms. *proemin.* Plin. lib. v. Ep. 6. 'Porticum latam et prominulam:' et inferius, 'valvis in viridia prominet et exit.' Immo Auctor noster crebro hoc utitur composito. Lib. i. pag. 12. 'Tigillo, quod prominebat.' Lib. v. pag. 97. 'In more Sirenum scopulo prominentes.' Hoc libro pag. 131. 'sola facie prominente:' ubi eadem varietas. Lib. ix. pag. 195. 'Digitos, qui prominebant.' Lib. x. p. 233. 'pinnulæ prominebant.' Lib. xi. p. 216. 'Ejus orificium prominebat.' In D'Orvill. est vitiose, *in has præm. scilicet.* Idem. *Præminentes silices*] Mss. Oxon. et Fuxensis, *prominentes*: at antiquissimæ editiones *præminentes*: pro quo nonnulli *præminentes*, quod eodem cadit. Tacitus Annal. xii. 'Cæteros peritia legum præminebat.' Idem de Vatinius quodam Annal. xv. 'Optimi ejusque criminatione eo usque valuit, ut gratia, pecunia, vi nocendi etiam malis præmineret:' ubi *malos* pro *malis* Pichena, quod in sensum eundem recidit: ego *magis* scribendum conjeci, hae sententia. Præminebat gratia, præminebat pecunia, at magis vi nocendi præminebat. Ammian. l. xvii. 'Feroeia pares, et numero præminentes:' sic 'labra præminencia' Engraphius ad ii. 3. Eunuchi. Augustinus Confess. vi. 9. 'Ingressus ad cancellos plumbeos qui vico argentario desuper præminent.' Pric.

Penetrantes, qua decideris] Pith. *penetrante*. In Pal. q. Fux. *qm.* Quæqua receperunt Vulc. Ed. sec. Elmenh. Scriv. et Flor. Vide ad lib. ii. p. 22. Verum si silices *penetrarent*

corpus Lucii, videtur potius illis adfixus et hæsurus fuisse, quam ulterius decidisse. Quare cum Pric. et Wass. præfero Flor. Cod. marginalem lectionem, *pene antequam decideris*, non vero, *penetrantes antequam dec.* uti idem Pric. conjecit, probante Florido. Lib. v. p. 106. 'Nec tamen ad illum locum vel saltem mortua pervenire potuit. Nam per saxa cautium membris jactatis atque dissipatis et laceratis visceribus suis, alitibus bestiisque obvium ferens pabulum interiit.' Oud. *Quæ te penetrantes qua decideris, membratim dissipabunt*] Colvius, *quaqua decideris*, quod non improbo: est autem in Florentino, *Q. te pene antequam decideris m. d.* quæ vel ipsa, vel, quæ illi cognata, *Q. te penetrantes antequam decideris m. d.* est lectio, me judice, vulgatæ longe præferenda. Supra v. de sorore Psyches, quæ e scopulo se præcipitem dedit: 'Nec tamen ad illum locum vel saltem mortua pervenire potuit: nam per saxa cautium membris jactatis atque dissipatis, &c. alitibus bestiisque obvium ferens pabulum interiit.' Pric.

PAG. 127 *Non vultum, &c. tantum asini, rerum corium non asini er.*] Si vulgaris hæc lectio sana est, post *rerum* subintelligi debet *etiam*; de qua ellipsi dixi quædam ad l. i. p. 8. At multum præplacet scriptura Codd. Flor. Fux. Gneff. Oxon. Bert. Pal. et Edd. Elmenh. Scriv. Flor. hand agnoscentium primum *non*, clarissimo sensu. Magia tibi tantum circumdedit vultum, laboresque asini, non vero ejus corium. In Palat. Gneff. et Oxon. est *victum*, qui circumdari nequit. Adi Pric. *Tibi deest Pal. asinorum corium* Oxon. a m. pr. Ista omnia *rerum corium non asini* desiderantur in D'Orv. Oud. *Non vultum tibi tantum laboresque asini, &c.*] In Oxon. *Non victum tibi, &c.* quæ lectio lenocinatur quidem: supra fine tertii: 'Præsentem casum tolerans, in asini

faciem fœna rodebam : ' nil tamen ausim mutare : nam et iv. de ursæ pellem subennte : ' Vultu ferino se recondit : ' et supra hoc ipso libro : ' Potest in asino meo latere vel vultus hominis, vel facies Deorum.' *Pric.*

Hirundinis tenue membranulum] *Hirudinis*, quod servavit Fux. Cod. ediderunt jam Vulc. Elmenh. Scriv. et placet *Pric.* quia *hirundinis* entis non tenuior, quam aliarum avium. Verum non video rationem, ob quam Auctor sibi tribuat magis membranam *hirudinis*, palustris bestiolæ minimæ, quæ inter potandum gulæ illabi potest, ut docet Plin. l. xxiii. c. 1. § 27. et lib. viii. c. 10. quam alterius, quæ saltem magis accedat ad asini magnitudinem. Hinc cum Grut. in Susp. Ined. sive Misc. Nov. Lips. vol. iii. t. iii. p. 502. altius ulcus hic latere censo, mentemque Appuleii fuisse opinor, tam tenuem sibi esse cutem, ut non solum esset pervia silicibus acutis, sed etiam aculeo vel toti capiti sanguisugæ βδέλλης seu *hirudinis*, penetrantis eam, ut ebibat sanguinem ; nec missuræ, nisi cruoris plenæ. Vide ad Plin. l. xi. c. 34. xxxii. 10. Horat. Art. P. vs. ult. Theocr. Id. ii. 56. In Oxon. Ms. est *h. tenuum memb.* D'Orv. *h. tenue umbraculum*. Pith. *t. umbraculum*. Grut. conjectit, *hirudini tenue*, et explicuit ' membranam, quæ vel ipsius *hirudinis* confessione tenuior : ' quod vix capio. Rectius exposuisset *tenuē* et penetrabile etiam *hirudini* ; quam perforare facile *hirudo* posset. Idem quoque longius discedens ad litterarum apicibus, audacissimam proposuit conjecturam, *hirudinis stimulo memb. perrium dedit*. Sensus Auctoris sine dubio vidit. Ipsius verbis certior medicina a Codd. exspectanda est. De neutro *g. membranulum* vide *Pric.* *Circumdare* vero *corium alicui*, pro aliquem corio circumdare, æque probum est. Vide quos laudavi ad Hirt. l. viii. B. G. c. 7. et B. Afr. c.

38. ' oppido munitiones circumdare.' Infra l. ix. p. 193. ' *Lacinias cavæ circumdatas.*' Virg. lib. x. *Æn.* 483. de clipeo : ' Quem pellis toties obeat circumdata tauri.' Et sic alii quoque. Quare id verbum suspectum non esse debebat Grut. *Oud.* *Sed hirundinis tenue membranulum circumdedit*] In vet. Onomastico : ' *Membranulum, μνηγγιον.*' Glossæ : ' *Ἰμην, membranum, membranium :*' scribe *membranulum* : pro *hirundinis* alii *hirudinis* : quibus non illibenter accedo. *Pric.*

An custodiam anus semimortuæ formidabis] Sophocles : ' *Ἡ καὶ δοκέειτε τοῦ τυφλοῦ τιν' ἐντροπήν ἢ φροντίδ' ἔξειν ;* Idem.

Finire poteris] Perperam elegans verbum mutaverat solus Vulc. Ed. sec. *Finire* est interficere. Gr. *τελειοῦν*. Et sic in Mss. O. Atque hinc in Gemmis : *Fin.* Marius, Pompeius, Cleopatra, Olympia. i. e. *finitus* vel *finita* : sive occisa. Adi etiam *Pric.* Comm. ad Val. Max. lib. ii. c. 6. § 6. iii. 2. § 6. Ext. ' spiritum finire.' Duk. ad Flor. l. ii. c. 15. ' *Finita Carthago.*' De V. Plat. pag. 581. et Fabri Thesaurum. Sic etiam *finis* absolute pro vitæ fine sive morte ponitur Vell. lib. ii. c. 123. ' Nec quidquam de fine, si fata poscerent, recensans.' Luc. l. vii. 811. ' *finemque sui sibi corpora debent.*' Atque ita Ms. Lactantii de Phœn. vs. 161. ' At fortunatæ sortis, filique volucrum, Cui de se nasci præstitit ipse Deus : ' uti non male reposuit Heins. Vulgo *fatigue* e glossa τοῦ *finis*. Adde Cl. Canneg. ad Treb. Poll. de 30. Tyr. c. 8. *Oud.* *Pedis tui calce unica finire poteris*] Donatus ad Phorm. i. 2. ' Modo calces, non partes plantæ, sed percussiones pedum plagasque significat.' *Finire* Græcum est : sic Justinus lib. xxvii. de Sohemio : ' *Equo præcipitatus finitur :*' et ' *bestiis finiri,*' Tertullianus in de Scorpiace. *Pric.*

Et alacri statim nisu lorum quo fueram destinatus abrupto, meque quadrupedi cursu proripio] Homerus: Δεσμὸν ἀπορρίψας θελεῖ πεδίοιο κροαλῶν. Infra hic lib. vii. 'Cervice ardua elata, lorum quo tenebar abrupto, meque protinus pernici fugæ committo:' et ix. 'Protinusque vinculo quo fueram deligatus abrupto, cursu me totis pedibus proripio.' 'Lorum' hic est qui Polluci i. 11. δεσμὸς ἐπιφατνίδιος. *Idem.* Nisi] *Lege nixu:* hoc est, conatu et viribus. *Berould.* *Meque quadrupedi cursu proripio*] Infra xi. 'Inclementi me cursu proripui.' Aldhelmus in de Virginit. 'Multimodas ferarum naturas quadrupedante cursu orbem lastrantes:' sic 'quadrupedantes cantherii' apud Plantum Casina. *Pric.*

Astutule anus milcinos oculos, &c.] Oculos insidiantes mihi, me furtim observantes. Artemidorus in Oneirocriticis: "Ἱεραξ φανερός (malim φανερός) καὶ ὁμοσε χωροῦντας (σημαίνει) ἱκτίνος λάδρα ἐπιθεμέρους. verborum et temporis haud parum heic frustra Berouldus insumpsit.' *Idem.*

Capta super sexum, &c. audacia] Legi vult *Pric.* senilis *supra sexum*, sive ultra, majore audacia, quam sexus muliebris et ætas permittere videtur, ut 'supra vires,' 'modum,' 'morem,' &c. Solin. p. 19. 'Forma supra hominem angustiore.' Sed et eo sensu *super* alibi poni videas. Vide Serv. ad Virgil. Æn. viii. 303. 'super omnia' per *ultra* explicantem. Comm. ad Ovid. l. vi. Met. 927. viii. 678. Burm. et me ad Sueton. Claud. c. 25. 'super' vel 'supra numerum.' Variant quoque Mss. et Edd. apud Virg. iv. G. 231. 'Illis ira modum supra est:' et l. xi. Æn. 510. 'omnia quando Est animus supra.' Septim. de B. Troj. l. iv. c. 20. 'Quum super modum gravaretur egregius dux.' L. vi. c. 10. 'supra modum dolore adfecta.' Certe eodem modo utrobique scribendum videtur; at malim *supra*. Tem-

poris significatione sæpe *super* pro *ultra* ponitur, unde 'superesse,' 'superstes esse' et 'supervivere alicui,' ut l. i. p. 10. et hinc in Inscriptionibus: 'Vivere super' et 'supra aliquem.' Consule Fabretti Inscript. cap. 8. p. 551. In Par. et Oxon. Cod. est *audacius*, quasi fuisset *audaci* vi. Ond. *Capta super sexum, &c. audacia]* Infra statim: 'Virili constantia sumpta.' Justinus de Xerxe et Artemisia: 'Ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerne- res.' Pro *super* lege *supra*: Scriptor de Excid. Hierosolymit. i. 12. 'Nec medioeris mulieri spiritus, ut maxima quæque auderet: atque supra femineæ sexus conditionem prælia dispo- neret.' *Pric.*

Ac m. deducere ac revoc. contendit] *F. reducere.* Brant. Perperam. Non enim adhuc processerat asinus. Tunc annus eum loro prehendere non potu- issent, nec ab eo protinus calcibus in- peti; sed dum se quadrupede cursu proripit, eo ipso momento adprehendit lorum, tentans enim sistere, et ab alta pedum elevatione atque impetu, ut in fine pag. hujus, deducere humi- lem, nitem, et placidum, blandis il- lum interim vocibus, ut revertatur ad se et locum priorem, alloquens. Male enim interpretatur Flor. *reducere at- que retrahere.* In Fux. modo est *ducere*. Pro seq. ac malim cum Edd. Junt. et Aldi c. Ond. *Lorumprehendit, ac me deducere ac revocare contendit]* In- fra hic: 'Prenso loro, retrorsum me circumtorquet.' *Pric.*

Incussis in eam posteriorum pedum calcibus] Ὀπλὰς δὲ ὀπισθίων πυδῶν κι- νῶν Simonides apud Suidam vocat. Infra hic lib. ix. 'Ad tutelam salutis crebris calcibus velitatus.' *Idem.*

Applodo terræ] Vulgo, *applaudo.* El- menh. Creberrime vocales *au* et *o*, in iisdem vocabulis fuisse adhibitas, ut ejusdem fere soni, sapiens monitum est. Quare vix est operæ pretium, quidquam mutare. Quid tamen se-

quendi sunt codices, obtemperavi. Elmenh. non minus ac Scriv. et Florid. Quippe ita invenias in Flor. Palat. Oxon. D'Orvill. Fux. Guelf. Inc. et Ed. Junt. post. Ad hæc 'adplodere' videntur amasse in graviore adlisione. Vide Pric. ad l. ix. p. 206. 'Terræ graviter adplodit.' 'Adplaudere' vero de leviori percussione, palpitatione, vel læta gesticulatione, ut p. seq. 'quadrupede cursu solum replaudens.' Adi ad Nemes. Ecl. iii. 33. Sed tamen lib. i. pag. 5. 'dextra sæviante frontem replaudens.' Oud.

Tamen tenaciter loro inharebat, ut] Fux. loro tamen tenaciter inhare. Sensus postulat ita scribi. Roald. Scilicet ita ait Roald. ne quis *tamen* jungat præcedenti *prostrata*. Alioquin eum non capio. Nisi insuper voluerit legi *tam*, ut est in Fux. ejus Cod. ordinem præbent etiam Pal. Edd. Elmenh. Scriv. Flor. Pricæus ait hic, non supra, ut est in mea collatione, scribi *tam*, quod ei placet cum viro docto ad marg. Ed. Vic. ob seq. ut. Ob ordinis in Mss. variationem, malim ego cum D'Orv. *tamen* delere, ut sæpissime eam vocem post 'quamvis,' 'licet,' &c. ἀλλέπειν vidimus ad l. iii. p. 60. Præcessit jam bis 'nec tamen.' Adhæc voculæ 'ita,' 'tam,' &c. crebro omittuntur ante τὸ ut. Respice quæ notavi ad lib. i. p. 9. 'Viscera quatuor, ut,' &c. Oud. *Illa, quamvis humi prostrata, tamen tenaciter loro inharebat, &c.]* Æneid. i. 'Fertur equis, curruque hæret resapius inani, Lora tenens tamen: hinc cervixque comæque trahuntur Per terram.' Pric.

Ut me procurante, &c. sequeretur] In Mss. tantum non omnibus et Edd. Vett. legas, *me procurrente*. Quod explicari potest bene construendo, 'ut sequeretur, me procurrente,' sive dum procurrebam. Sed tamen præfero *procurrentem*, cum Wow. et seqq. ut diserte exstat quoque in D'Orv.

Pith. Fux. Guelf. At *me* idcirco contra illum ceterosque Codd. ex unico Pal. non excluderem, quod cum Wow. fecit Pric. Bas. hypothetæ error inposuit Gulielmio. Oud. *Tamen tenaciter loro inharebat, ut procurrentem (me) aliquantisper tractu sui sequeretur]* Bene Oxon. *Tam tenaciter, &c.* Pro tractu sui, alii tractus vi manunt. Pric.

Sed frustra fletibus cassum tumultum commovebat] Virgil. iii. Æneid. 'Talia fundebat lacrymans, longosque ciebat Incassum fletus:' ubi et Servius: (satis commode ad aniculam istam) 'Et longos, et incassum: ut femineos affectus monstraret.' Glossarium: 'Frustra, nequicquam, cassum:' ubi malim *incassum* scribi. Onomasticon vetus: 'Incassum, φρούδως.' Idem.

Quippe cum nullus afforet, qui suppeditis ei ferre possit] In Pluto Aristophanis: Ποθείς τὸν οὐ παρόντα, καὶ μάτην καλεῖς. vide Judic. xviii. 28. Id.

Illa v. capticia] *Illa* deest Pith. *Capticia* vel *captitia* legi videtur in plerisque Mss. certe Edd. primis, aliisque, quod defendit Beroald. similibus derivatis a participio hæc forma. Ac vide me ad Cæs. lib. iv. B. G. c. 2. 'Jumentis inportatitiis non utuntur:' et alibi, ac Schott. Obs. lib. i. cap. 10. Verum cum Auctor semper *captivam* vocat, malui parere auctoritati Cod. Flor. confirmatæ Mss. Oxon. Par. D'Orv. Guelf. et aliis, atque Edd. Bas. sec. Elmenh. Scriv. et Floridi. In D'Orvill. est *virgo illac*. Oud. *Capticia]* Dictio est eadem formula a 'capta' inclinata, qua ab 'empto' 'empticius,' a 'facto' 'facticius:' significat captam, sive captivam: sicut 'empticius' emptum, 'facticius' factum. M. Varro in iii. de Re rustica: 'Hic aprum glans cum pascit empticia, facit pingnem, illic gratuita exilem.' Lucian. et Græci αἰχμάλωτον dicunt captiviam. Beroald.

Vocis exitu procurrens] Posses explicare 'vocis finem,' ut Cæs. lib. iv. B. G. c. 8. 'Exitus orationis,' Supra lib. iii. et lib. iv. *In et cum isto fine sermonis.* Nihilominus placet admodum doctorum virorum conjectura *excitu*, quam etiam probarunt Schegkii in Præm. c. 13. Soping. atque in textum recepere Elmenh. Scriv. Flor. ac firmant Pith. et Fux. ac nonnihil Oxon. *excita*. Guelferb. *exari*, Palat. *exacu*, et sic ad marg. Ed. Vic. e Ms. quoque correxit vir doctus. Nam temere inde, ut videtur, Wow. et Pric. tacite ediderunt, *voce excita proc.* sine copula. Recte ita lib. viii. p. 175. 'cantusque mulcentibus modulis exitus procurrit:' ubi vide. Nec inhibere te debet, lector, quod nusquam alibi hoc Substantivum *excitus* reperiatur. Quam plurima nomina quartæ declinationis, in *us* exentia, in Nostro et aliis occurrunt ἀπαξ λεγόμενα: ut et supra monui late ad lib. iii. pag. 55. 'Eam in reformatu videam.' Oud. *Exitu*] Cum fine clamoris anilis. Malim legere *excitu*, ut significet excitatione vocis, et inelamatione virginem procurrisse. Beeroahl.

Non tauro, sed asino dependentem directe aniculam] F. *diirecta*, sed *Dircen* præsertim, ut jamdiu e Mss. legend. docuit Sciopp. Brant. Non capio istam Brant. conjecturam, nec magis ridiculam Schegkii in Præm. c. 13. lectionem *die recti* pro *ad diem erecti*. Ineptissimam quoque Pii lectionem *diirectam* ad Plant. Mostell. 1. 1. 8. et vulgarem esse scripturam *directe*, vel Ed. Vicent. *directæ*, certissimum est. Et quis dubitare possit de veritate vocis *Dircen*, quam ante omnes correctores jam nobis exhibuit Ed. Junt. post. ut bene monuit Schottus, et clarissime exaratur in Cod. Pith. et servarunt etiam Oxon. Inc. ac ferme etiam D'Orv. *dieten*, ac Pal. Guelf. *ducem*. Vide quoque Sciopp. in Corp. Epist. Burm. t. ii. pag. 52. Quin ex

hoc loco Cl. Gesner. in Luciani etiam Asino t. ii. p. 591. ubi dicitur anus Lucium prehensisse ἐκ τῆς οὐρᾶς, et mox puella ἰδοῦσα γραῦν, δίκην κέρκον ἐξ ὄνου ἡμμένην τολμᾶν τόλμημα γενναῖον, coniecit itidem legendum δίκην Δίρκης. Nec admodum refragor. Monendus tamen est Lector, Veterum neminem dixisse, *Dircen* Tauri can-dæ fuisse adligatam, sed erinibus ad ejus os vel collum. Vide Hygin. F. 8. Broukh. ad Propert. lib. iii. 14. 38. Quare non videtur Lucian. ex sua fictione aum tam bene, quam Appuleius, *Dircæ* potuisse comparare. Ceterum pro *tauro* in D'Orvill. est *temeo*, mirifice. Oud.

Sumtaque constantia virili] Flor. *audacia*. Elmenh. Accedit D'Orv. et sic edidere Wow. et Pric. id probans; quum tamen ipse ad lib. x. pag. 615. moneat, *constantia* sæpissime a Nostro poni pro 'audacia,' et 'impudentia,' ut ibi sumitur. Mihi certe hic loci e glossa irrepsisse videtur; quia altera magis convenire videbatur verbo 'sumere.' Sed sæpe *constantia* non est nisi virtus animi, timori non obnoxii, et intrepida fortitudo. Adi Davis. et me ad Cæs. lib. 1. B. G. c. 40. 'Quantum haberet boni in se constantia:' et ad lib. iii. c. 25. 'Constanter, et non timide.' Veget. lib. 1. c. 2. 'Constantiam ac fiduciam non habere communis pugnandi.' Oud. *Sumptaque audacia virili*] Est in nonnullis *constantia*: ego positam lectionem amplector. Justinus lib. xxvii. 'Puer, &c. virilem audaciam sumit.' Sallustius de Sempronia: 'Multa sæpe virilis audaciæ facinora commiserat.' Supra heic, de eadem ista: 'Capta supra sexum, &c. audacia.' Pric.

Facinus audet pulcherrimum] Γενναίαν ἄμα καὶ συνετὴν βουλὴν βουλευεται' ut vi. Anna Comnena locuta. Terent. ii. 3. Heautont. 'Non fit sine periculo facinus magnum,' &c. *Idem*.

Placidis] Alii, *placidis*. Elmenh. Certe *placidis* est in Flor. Reg. Pith. Guelf.

Pal. Oxon. (qui a m. pr. habet *plagis*) Pal. D'Orv. et Edd. Vulc. sec. Wow. ac Pric. placuitque magis Soping. nec raro invenias 'placidam vocem,' uti in f. hujus libri, 'placido sermone:' ubi eadem varietas, ut passim; quia sæpe utrumque adplicari sententiæ potest. Quia tamen facilius librarii crebriusque ex *placitus* fecere *placidus*; et hic optime 'placitos gannitus' exponemus, 'qui mihi egregie placebant,' cum ceteris præfero *placitis*. Adi me ad lib. ix. pag. 198. 'placita quiete recreabar.' Ac sic reponendum quoque in Cent. Nupt. Aus. e Ms. Leid. p. 513. 'placitone etiam pugnabis amor:' uti in Virg. lib. iv. *Æn.* vs. 38. dudum correxerunt viri docti. Dein *naviter* Guelf. *Oud.*

PAG. 128 *Sed et plagarum suasu, quæ me sæpicule commonebant*] E converso lib. vii. 'Cæterum plagis non magnopere commovebar.' *Commovere* hæc (ut passim) Latine, et venustissime. Virgilius: 'Pendens in verbera, telo Admonuit bijuges:' apud Plantum ille: 'Ego vos commonefaciam monumentis bubulis:' sic *νουθετεῖν κοινούλοις* in Vespis Aristophanes. In Cod. Theodos. de Curs. publ. &c. 'Placet ut omnino nullus in agitando fuste utatur, sed aut virga, aut certe flagro, cujus in cuspidē infixus brevis aculeus, pigrescentes artus innocuo titillo poterit admonere.' Pric.

Scalpendi dorsi mei simulatione] Ed. Junt. post. *scabendi*; quod e glossa ortum, et proverbiali locutione, 'mutuum muli scabunt;' quo titulo fuit Varronis opus, a Nonio sæpe citatum, ac vulgo in Aus. *Techn.* p. 176. Ed. Toll. 'mutuum muli scabant;' sed Mss. duo Leidd. quorum unus integerrimus et venerandæ antiquitatis, habent *scalpant*, bene. Ac dixit quidem Horat. lib. i. S. x. 71. 'digito caput scabere.' Sed alii maluerunt 'digito caput scalpere,' ut Juven. S.

ix. 133. Amm. Marcell. lib. xvii. c. 11. et Epigr. apud Schol. Luc. lib. vii. vs. 726. de quo vide illic, et Voss. lib. iv. *Inst. Orat.* p. 159. ac Scal. ad Aus. Epigr. 69. Supra p. 115. 'Venus caputque quatiens, et adscalpens aurem dexteram.' Lib. x. p. 217. 'modo hanc, modo illam partem scalpere capitis.' *Oud.*

Obligata cervice] *Obligata* non est, nisi *sphalma* typothetarum in Edd. Ber. et utraque Basil. Ita 'obliquare oculos,' 'caput' Ovid. lib. vii. *Metam.* vs. 411. Luc. lib. iv. 726. Sed præter Fux. et Fulv. *obliquatus a cervice* ostendant quoque Reg. Palat. Oxon. D'Orv. Inc. quod eandem præbens sententiam, sed constructionis magis elaboratæ, non ausim cum Pric. rejicere. Guelf. *obliquata arcerice*. 'A cervice' est ab ea parte, qua est cervix. Virgil. *Æn.* x. 270. 'cristisque a vertice flamma Funditur.' Ovid. lib. ix. *Met.* 33. 'tenuique a pectore varas In statione manus.' In Flor. N. 16. 'Articulum a crure defregerim.' De Deo Socratis p. 676. 'Servius Tullius flamma columinetur a capite.' Plura vide apud Sueton. in Vesp. c. 5. 'a frutice:' et supra ad lib. iv. p. 78. 'A gloria non perivit.' *Idem.* *Obliquata cervice*] Oxon. et alius Ms. *obliquatus a cervice*: rectior sine dubio vulgata lectio. Infra lib. ix. 'Dum obliquata cervice per quandam fenestru-lam, &c. prospicere gestio.' Pric.

Suspirans altius] Minus bene Mss. Oxon. D'Orvill. Pith. Fux. Guelf. cum Edd. Vic. Ber. Junt. Ald. Col. et Bas. exhibent *spirans*, quod est spiritus altiores sumens, elatior facta; minus obportuno hic sensu. 'Suspirare altius' sæpissime Noster cum aliis ait. *Oud.* *Suspirans altius*] *Idem* Oxon. et Vicentiae editus *spirans*, minus recte. De Axa Calebi filia Josue 15. 18. 'Suspiravitque, ut sedebat in asino:' qui locus valde similis isti. Pric.

Calumque sollicitu petens] Perperam mutavit viri docti, quia *nutum* crediderunt semper dici de gestu prono et demisso; sed et dicitur de obliquo, qualem hic exprimit egregie inclinatum supplicis et pendulum quasi a cervice caput. Dixi plura ad Suet. Vesp. c. 8. 'nutu adspernatus.' Sic 'numen capitum' Lucretio l. 11. 632. 'Petens cælum' enim est 'orans Deos.' *Qud.*

Opem ferte] Secure retinuerunt hic posteriores Editores id, quod intrusum est a Vulc. Ed. sec. quodque si vel maxime unus et alter Ms. haberet, constare posset tamen, e glossa inrepsisse. At ita nullus Cod. nec prior Editio habet; sed constanter exaratur editurque, *opem facite*. Quod ex Græco fonte petitum et elegantissimum est: uti passim dicitur 'facere medelam' et 'medicinam alicui.' Consule Præschium ad Phædri F. viii. 9. Plaut. Pseud. iv. l. 129. 'Faciam dona tibi.' Terent. Heaut. iv. 6. 15. 'Faciam tibi boni aliquid.' Ms. Cæs. Lib. iii. B. Civ. c. 36. 'Auxilium facere.' Immo Noster jam lib. v. p. 101. 'Quum primum illius morte salutem tibi feceris.' Sic et lib. x. p. 212. 'modo istud, modo illud causæ faciens.' et lib. viii. init. vulgo, 'Talem collegio suo nuncium fecit.' ubi vide tamen. Quare restitui τὸ *facite*. *Idem.*

Scire desine] Lindenbr. Coll. nihil varietatis habet. Sed Oxon. Guelf. et Inc. præferunt *desiste*. Quod contra reliquos Mss. tamen præplacet cum Elmenh. Scriv. et Florid. Edd. quia *desisto* in se continet mutatæ mentis significationem; ut sæpe vidimus in Cæsare; ac sæpe confunditur cum altero *desino*. Vide Drak. ad Liv. lib. xxx. c. 3. Infinitivo autem jungitur aliquoties. Consule Broukh. ad Tibull. i. 9. 71. 'Desistas lacrimare.' Gron. ad Plaut. Cistell. ii. 3. 39. 'Destiti instare.' *Idem.* Vos *Superi, tandem meis supremis periculis*

opem ferte, et tu Fortuna durior jam scire desine: sut tibi miseris istis cruciatibus litatum est] Infra lib. xi. 'Tu meis jam nunc extremis ærumnis subsiste: tu fortunam collapsam adfirma: tu sa vis exantlatis casibus pausam pacemque tribue: sit satis laborum, sit satis periculorum,' ad quem locum plura. *Pric.* *Et tu Fortuna durior, jam scire desine*] Ex illis Virgilii: 'Et tu Saturnia Juno, Jam melior, jam Diva precor.' *Æn.* xii. Donatus ad ii. 1. Adelphi. 'Jam, tarditatis incensatio est.' *Idem.*

Tuque prasidium meæ libertatis, meæque salutis, &c.] Justinus de Eumene: 'Nunc commilitones suos, nunc patronos appellans, &c. nunc refugia salutis suæ, et mica præsidia commemorans.' *Idem.*

Parentibusque, &c. reddideris] Donatus ad iv. 5. Eunuch. 'Redditur' (quis) 'cupientibus, ut Domino servus: restituitur cupiens, ut patriæ civis: redditur et restituitur, ut parenti filius.' *Idem.*

Jubam istam tuam probe pectinatam, &c.] De cervo Virgilius: 'Ornabat cornua sertis, Pectebatque ferum.' *Æneid.* vii. Pollux i. 11. ubi de feramentis ad equorum curam pertinentibus: τὸ δὲ διακτενίζον σιδήριον ὀδοντωμένον, πριονῶδες, ψήκτρα (καλεῖται). *Idem.*

Meis virginilibus monilibus adorn.] Wow. et Sciopp. obloquuntur *Pric.* et Burm. ad Ovidium loco mox producendo; quia multus *monilium* usus in equis adornandis. Esto. At istis nunquam ornabatur juba, sed frons, collum, et pectus: ut videbimus statim, 'monilibusque bullisque multis aureis inoculatum.' Aptius enim *manus* conveniunt voci *virginales*, quam *monilia*, quibus non se privare, sed alia equis nobilibus aptari solita illi dare vult. Hic promittit puella, se ipsam suis, non equisonis alicujus, manibus, licet tenera esset virgo, ejus jubam pexuram et adornaturam;

se ipsam ejus ornatricem fore. Qua in re sane summa consistebat *gratia*, cum honore conjuncta, quum adornatio per monilia fieri posset puellæ jussu per alios. Quapropter ego totus accedo Mss. legentibus, v. *manibus*. Vide et infra ad 'incuria lavacri,' et 'bullisque,' &c. *Ond. Meis, &c. monilibus adornabo*] In uno Fulvii Ms. erat, *manibus a.* quod (impense ab eruditis laudatum) nos nulli rei putamus. Claudianus de Honorii equo: 'Luxurient tumido gemmata monilia collo.' In de Deo Socratis Noster: 'Neque enim in emendis equis phaleras consideramus, &c. si ex argento, et auro, et gemmis monilia variæ gazæ dependent,' &c. Bardenes de mulieribus Bactrorum, (apud Eusebium) Μετὰ πολλῆς φαντασίας ἔφιπποι, κοσμοῦσαι πολλὰ χρυσῶ καὶ λίθοις βαρυτίμοις τοὺς ἵππους. *Pric.*

Caudæque setas incuria congestas] Vocem *lavacri*, ab Elmenh. et Scriv. additam, damnarunt *Pric.* et J. Fr. Gron. lib. 1. Obs. c. 13. ubi recte contra Stew. vocem *congestas* vindicat ex Apolog. p. 6. Ed. *Pric.* 'Capillus hirtus et globosus et congestus, prorsus inenodabilis diutina incuria:' aliisque. Senec. Hipp. 1248. 'Artus temere congestos.' Et uterque *incuriam* et *curam* proprie circa capillamenta dici probat: quibus adde Bronkh. ad Propert. lib. III. El. 12. Burm. ad Phadr. lib. II. F. 2. Valer. Flacc. lib. VIII. 238. 'ac sua flavis Reddita cura comis.' Horat. lib. 1. Ep. 1. 94. 'Si curatus inæquali tonsore capillos:' uti est etiam in Mss. quatuor a me visis, non *curtalus*. Consule Bentlei. Verum id non impedit, quo minus hæc *cura* in capillis pilisque jumentorum peragatur ope lavacri, ejus defectu, sive quia non lavabatur asinus, ejusque cauda, setæ pilique erant impliciti horridique. Immo *curare* verbum esse ad lavacrum pertinens, docuit ipse *Pric.* ad lib. v. p. 89. 'Corporis curata tibi:'

ubi vide nos quoque. Præterea *incuria lavacri cong.* confirmant insuper Reg. Guelferb. Oxon. D'Orvill. Inc. Quare et ego admisi. Egregie hic facit locus, quo simul *manibus* corroboratur, Virg. lib. VII. Æn. 483. de cervo: 'Adsueta imperiis soror omni Silvia cura Mollibus intexens ornabat cornua sertis Pectebatque ferum, puroque in fonte lavabat.' Ac Sil. Ital. lib. XIII. 122. de cerva: 'Aurato matres assuetæ pectine mitem Comere, et lumentis fluvio revocare colorem.' Quibus locis vide Comment. Alio sensu hæc junxit Ælian. lib. III. Anim. c. 2. Οὐ κόμας (τῶν ἵππων) κτενίζοντες, οὐ χαίτας ὑποπλέκοντες, οὐ λούοντες καμώντας. quo pertinet lib. IV. p. 66. 'Lassitudinem vice lavacri pulveris volutatus digerebam.' Nec tamen plane necesse est, vocem *lavacri* addi. Nam vel sic *incuria* de neglectione lavandi sumi potest, et explicari debet, ut lib. VIII. p. 157. 'Inedia misera, et incuria squalida, tenebris imis abscondita, cum luce transegerat.' Quibus illico opponantur 'lavacrum et cibi.' Post *lavacri* inserit etiam Guelf. *monilibus*. *Ond. Setas incuria lavacri congestas, et horridas*] In Apologetico: 'Capillus hirtus et nodosus, prorsus inenodabilis diutina incuria:' ubi olim notata confer. Τὸ *lavacri*, ut in aliis exemplaribus, melius abfuturum puto. *Pric.*

Compta diligentia perpolibo] *Cuncta* invenias in Fux. et forsitan in Bertin. et Oxon. ut maluerit Beroald. et Colv. atque ediderunt Vulc. Ed. sec. Wow. *Pric.* Flor. *Prompta* coniecit Soping. ut supra, 'prompta velocitas.' Sed recte vulgatum defendit Grnt. in Misc. Nov. Lips. vol. III. P. 3. p. 507. Neminem offendisset, si scripsisset Auctor, *accurata diligentia*, per metonymiam effecti pro efficiendi; verum pro ea maluit *comtam*, sive quæ nitide comat, dicere; quia 'comere' verbum est, quo præcipue

capillorum cura et ornatus exprimitur: quod nemo, qui vel primis labris Latinam linguam delibavit, nescire potest. Dein nimis temere ex unico Flor. Elmenh. sequentibus de more Scriv. et Florido, exhibuit *pectinabo*. Cum jam præcedat 'juba pectinata;' nec asini cauda pectinari soleat. Bene *perpolibo*, antiquo futuro, quo in quarta conjugatione usus Auctor est sæpissime, uti in imperfecto *ibam*, exaratur in ceteris Mss. exceptis Guelf. et Pal. in quibus desideratur. Atque hoc etiam verbum ad muliebrem refertur ornatum. Terent. Heaut. II. 3. 48. 'Nulla mala re esse expolitam muliebri.' Oud. Compta] Culta, exornataque. Purior lectio est *Cuncta*, ut dicat se omni diligentia perpolituram setas asininæ caudæ globosas, et prorsus inenodabiles diutina incuria negligentiaque discriminandi atque expediendi. Be-roald.

Bullisque te multis inoculatum, v. stellis, &c.] In Pal. est, quod omisit Wow. *munilibus bullerisque m. i.* In D'Orv. *monilibus mullisque te m. i.* Hinc nullus dubito, quin hinc exciderit, quod supra insertum est, *monilibus, bull.* Æque enim 'monilium' ac 'bullarium,' magnus usus in ornandis jumentis. Consule Burm. ad Ovid. lib. x. Metam. vs. 112. de cervo: 'Cornua fulgebant auro; demissaque in armos Pendebant tereti gemmata monilia collo. Bulla super frontem parvis argentea loris Vincita movebatur, parilesque ex ære nitebant Auribus in geminis circum cava tempora baccæ.' C. Barth. &c. ad Calpurn. Ecl. vi. 49. 'Alternat vitreas laterales cingula bullas. Cornua subtiles, ramosaque tempora molles Implere rosæ, rutiloque monilia torque Extrema cervice natant: ubi pendulus apri Dens sedet, et nivea distinguit pectora luna.' Virg. Æn. vii. 278. de equis Latini: 'Aurea pectoribus demissa monilia pendent.' Προ-

στερνίδια καὶ προμετωπίδια ψέλλια, vocant Græci. Vide Ælian. lib. vi. An. cap. 10. Achill. Tat. p. 49. Xenoph. Athen. Grammat. Porro *te* exsulat a Pal. Edd. Ber. Bas. pr. Dein Pith. *inocultatum*. Oxon. habet *inauratum*, Palat. Fux. Guelf. et D'Orv. quoque *inaulatum*: unde effingebat N. Heins. teste Burm. *inauriculatum*; sed 'bullæ' non pendebant ab auribus; nec eas solas ornare volebat puella. Adhæc e seq. comparatione, 'veluti stellis,' satis patet veritas scripturæ *inoculatum*. Plin. lib. II. cap. 5. 'stellarum colucentium oculos.' Et quoties 'oculos' amicarum 'stellis et sideribus,' non comparant amantes? Sicut et adscribuntur caudis pavonis, aliarumque rerum splendori. Vide Gron. lib. II. Obs. cap. 16. Immo ipsæ stellæ et sidera 'mundi oculi' vocantur. Adi Burm. ad Ovid. lib. IV. Metam. 228. 'mundi oculus.' Ac bene jam adseruerunt Wow. et Pricæus. Oud. *Bullisque te, &c. aureis inoculatum, veluti stellis sideris relucetem, &c.*] Virgilius II. 'Illi stellatus iaspide fulva Ensis erat:' ubi Servius ex Caio Memmio: 'Syriaci calceoli gemmarum coloribus stellati:' et Æn. III. 'Armatumque auro circumspicit Oriona.' Servius: 'Quia et balteus ejus et gladius clarissimus fingitur stellis.' Oxon. *inauratum*: hand bene. Onomast. vetus: 'Inoculo, ἐνοφθαλμίζω.' Pric.

Et gaudiis popularium pomparum orantem] Lib. XI. 'Comitare pompam sospitatricis Deæ inovanti gradu.' Idem.

Progestans nucleos, edulia mitiora] Ut Vernus Imperator, quem fors hac fabula carpere voluit Appuleius, ei æqualis, apud J. Capitol. cap. 6. 'Equo prasino passas uvas et nucleos in vicem hordei in præsepe ponebat,' &c. ubi vide his similia, ac de equo Calignæ Suet. cap. 54. item Casaub. ad v. Cæs. cap. 81. In Pal.

et Oxon. *progestas*. Porro videri possent ista *edulia mitiora*, esse glossa τῶν *nucleos*. Certe adpositio non elegans est; ac Scriber. jam uncis inclusit. Vulgaris tamen lectio maxime iuvabitur, si inseras copulam *et*. Salm. *et dulcia*. V. D. ad m. Ed. Colv. Oud. *Edulia mitiora*] Eodem lib. xi. 'Miti commonstrato cibo.' Pric.

Te, &c. saginabo] Glossæ: 'Saginat asinum, σάσσει ὄνον.' Idem.

Et depictam in tabula, &c.] Vide supra ad pag. 111. annotata. Idem.

V. regia] I. e. nobilis. Supra, 'summamem ejus regionis' vocat. (lib. iv. p. 79.) 'Filia regis' interpretatur Florid. Inepte. Wass.

PAG. 129 *Credemus etiam exemplo tuo veritatis*] Fux. *tuæ ver.* et Ald. Roald. Neque aliter Mss. ceteri et Edd. O. præterquam Basil. utr. quæ dant *tuo*: unde tacite Wow. rescripsit, *exemplo tuo veritati*, atque hinc inrepsit in Pric. sed cujus Auctor recte repudiavit. Constructio enim nequit esse, 'Credemus veritati,' sed 'Credemus, Phryxum supernatasse arieti, &c. exemplo tuæ veritatis,' sive tuo vero exemplo, e quo scire poterimus, talia vere accidisse. De similibus vide Davis. in Add. ad Cic. lib. v. Tusc. D. cap. 28. 'pravitatis erroribus.' Wopkens. in Misc. Nov. Obs. v. i. p. 31. ad Septim. de B. Tr. lib. ii. cap. 25. 'Exemplum admissi abhorrentem:' ut est in Periz. et jam edidit Artop. al. *exempli*. Voss. *exempli causa adm.* Postest enim et hoc referri ad illa, in quibus Genitivus ponitur pro Adjectivo; de quibus vide ad Suet. Aug. cap. 94. pag. 329. Infra lib. xi. pag. 249. 'Colours religionis:' ad Flor. N. 31. 'onus stercoris.' Solin. pag. 13. ut Ald. et Salm. ediderunt: 'Planasiam de facie supinitatis sic vocatam.' Sed in Mss. optimis est *supinatis* vel *supinati*. Leg. puto *supina nautis* sic vocatum. Ob syllabam *na* excidit *navi*. Porro in Pal. D'Orv. Fux. *etiam cred.* In Edd. Ber. Bas.

pr. quæ *etiam* non agnoscit, est *credimus*. Pith. *Citemus et*. Oud. *Accedes antiquis et ipse miraculis: credemus etiam exemplo tuo veritati*] Cornutus apud Sosipatrum Charisium: 'Jamque exemplo tuo etiam principes civitatum et Poëtæ incipient similia fingere,' &c. In ista autem, (quod in multis editionibus factum) *exemplo tuæ veritatis, &c.* excusum volui. Pric.

Phryxum arieti supern.] Diod. Sic. lib. iv. Palæphatus, Pausan. lib. i. et ix. Cælius Rhodig. Antiq. Lect. lib. xxx. cap. 34. *Elmenh.*

Arionem delphino gubernasse] Agell. lib. xvi. cap. 19. Cicero lib. ii. Tusc. Quæst. Oppian. 'Αλ. lib. v. vs. 448. Dio Chrysost. fol. 455. *Elmenh.* *Delphinum* exaratur in D'Orv. Palat. Oxon. Inc. ut tacite primus edidit Wower. et hinc seqq. sed in ceteris Mss. ni fallant excerpta, et Edd. prioribus est *delphino*. Verum 'gubernare alicui' vel 'aliquo,' quis dixit? Hinc vir Doct. ad marg. adlevit, *delphino enatasse*. Frustra sane. Verisimilius et ingeniosius J. Merc. ad Non. v. 'nare' p. 353. conjecit, *delphino supernasse*: ut observavit Auctor exacte distinctionem inter *nare*, quod est piscium et navium, uno ductu aquas secantium, et *nature*, quod est aliorum animalium. Et certe sic junxit, alia composita et derivata, ut p. 128. 'Gratias perhibebo,' 'honores habebō,' 'cibos exhibebo.' Lib. vii. pag. 138. 'Defecerunt et proferunt.' p. 149. 'me fugæ committo, et inmitto me campis.' Salm. quasi e Pith. adscripsit, *subernasse*. Vide plura ad Flor. N. 3. Forsan tamen simplicius *delphino* corruptum est ex Græca terminatione *delphina*, ut apud Ovid. Fast. ii. 79. 114. 117. Hyg. lib. ii. Astron. c. 17. et alios citatos ad lib. iv. p. 85. 'Auriga delphini.' Nam et in Flor. N. 17. ait: 'Inter delphinas Arion,' ex Virg. Ecl. viii. Oud.

Europam tauro supercubasse] Ovid. ii. Metam. Herod. lib. i. Lactant.

lib. i. cap. 11. Mart. de Spectaculis Epigr. 16. Paus. lib. ix. Festus in 'Enropam.' *Elmenh.*

Mugivit in borem] Ms. D'Orvill. et Ed. Scriver. cum Menrs. in Exere. Crit. P. ii. c. 17. et Piccart. Perie. Cr. cap. 9. præferunt, in *bore*, i. e. sub forma bovis. Sic Ovid. lib. xv. Met. 670. 'In serpente Dens præ-nuncia sibila misit.' Senec. Octav. vs. 208. 'Aureus idem fluxit in im-bri.' vs. 770. 'fulvo fluxit in auro.' Sil. Ital. lib. viii. vs. 388. 'Sæviturque in imagine virtus.' Adde Salm. ad Lamprid. Comm. cap. 11. 'pictam in Amazone : ' et ad Solin. p. 29. 'Ac sic præfert Ill. Bonhier. ad Petron. de B. Civ. p. 106. lectionem Codicis Theodos. *vir nubit in femina*, alteri Justin. in *feminam*. Sed utrumque recte se habere vel patet ex Salm. et in Solino e Mss. lego, 'in Æthiopem, sive Æthiopis speciem avium regeneravit.' In optimo tamen Leid. ibi legas *degen.* unde forsitan rectius foret, in *Æth. arum redegeneravit*. Adi J. Gothofredum ad Theod. Cod. lib. ix. tom. vii. N. 3. *In borem* igitur servo, sive instar bovis, ut solet imprimis Noster. Confer notata ad lib. iii. p. 50. 'In lapidem steti.' Egre-gie locus hic illustratur per Pol-lucis verba apud Philostr. lib. ii. de v. Sophist. p. 593. *Πρωτεύς, &c. εἰς λέοντα θυμοῦται, &c. καὶ εἰς δρά-κοντα χωρεῖ, καὶ εἰς πάρδαλιν ἄττει*. Sic Mss. Plin. lib. xii. cap. 17. 'glomerari in pulverem.' Vulgo, *pulvere*. Lib. xiii. cap. 15. 'mensis in venam crispis.' Ceterum ex antedictis patet, quantopere ineptiat Westerhöv. ad Terent. Andr. i. 1. 50. ubi Ovid. l. iii. Am. 8. 33. 'Sed postquam sapiens in munera venit adulter,' cor-rigens *in munere*, exponit, 'h. e. mu-nus quasi manu ferens.' Immo ipse Jupiter venit in aureo munere, sive sub auri figura, et instar aurei mu-neris; ut ex litteris meis monuit Cl. Burm. Sec. ad Catal. Lat. lib. ii. Ep. 119. vs. 88. de Jove : 'Dicitur in ni-

tidum proenbuissse bovem.' *Oud.*

Facies Deorum] 'Facies' gignendi casu, ut apud Cl. Quadrigarium An-nal. lib. i. notatur Gell. Noct. At-tic. lib. ix. cap. 14. *Colr.* Ita sumit etiam J. Gron. ad Gell. cap. 13. Vir doctus hic adscripsit *facie* pro 'fa-ciei,' ut alibi 'die,' 'acie,' pro 'diei,' 'aciei.' Vide me ad Cæs. lib. ii. B. G. cap. 23. iii. 21. Inscr. apud Gor. tom. i. Etrusc. pag. 37. Anso-nio etiam non infrequens : immo et Nostro de Dogm. Plat. pag. 573. 'Nulla specie significatione.' Sed tamen vide Comm. ad Gell. Quid si hic non Genitivus, sed Nominativus sit, ut *aliquid* valeat 'aliquantum,' 'aliqua,' ut apud Comicos crebro ; vel ut significet 'aliud quid' propria vocis vi. Vide me ad Sneton. Tib. cap. 47. 'quæ ab aliquo ederentur.' Virg. Æn. ii. 48. 'Aut aliquis latet error : ' cum jam alios nominaverat. Hinc passim 'alius' et 'aliquis' con-fusa. Adi ad Æn. vi. 665. ix. 186. Et id malo. *Oud.*

Illos ad r. commence] *Illac* quidem exaratur in D'Orvill. Fux. Guelf. utroque, Oxon. Inc. ut nunc ex Wow. placito edi videas. Sed in Reg. Fux. aliis, et Edd. Vett. est *illa*, quod opi-nor esse verius, et Appul. magis con-veniens. Ovid. Metam. iv. 360. 'Et nunc hac juvenem, nunc circumfundit-ur illa.' Solin. cap. 25. 'Heculo illa transeunte.' Sic recte Ed. Salm. cum Mss. meis plurimis. Vulgo *illac*. Plura vide ad Front. lib. ii. 5. 21. 'Illa in tergum Romanorum effusus.' Cort. ad Plin. p. 164. 'Hac vel illa cadit.' Licet *illac* non penitus dam-nem. Consule Drakenb. ad Liv. lib. ii. 19. 5. *Idem.*

Renitebar fortiter] Sciopp. acriter in Colv. invehitur in Susp. quod *re-tinebar* in contextu retinuerit ; cum sit merum typothetarum σφάλμα in sola ipsius editione, ut sæpissime erratum est. Pal. quoque, Inc. et Oxon. præbent *firmiter*. Nec ma-le, sive perveraciter, obstinato firmo-

que animo. Lib. v. p. 95. 'nisi longe firmiter præcaves.' Lib. viii. init. 'firmiter nutriendus amorem.' De Habit. Doctr. Plat. p. 617. 'Contumeliâ patientia firmiter toleret.' Creberrime vero 'firmus' in 'fortis' est depravatum. Adi me ad Cæs. lib. 1. B. G. c. 3. *Idem.* Ad quoddam pervernimus trivium, unde me arrepto capistro dirigere dextrorsum magnopere gestiebat, &c. sed ego guarus latrones illuc ad reliquas commeasse prædas, renitebar fortiter] Horatius ex persona equitis vectorem alloquentis suum: 'Quo tendis? non mihi Cumas Est iter, aut Baias, læva stomachosus habena Dicit eques: sed equi frænato est auris in ore:' ad quæ vetus Scholiastes: 'Hoc tanquam ad equum loquitur secundum consuetudinem vertentem: sed in equi ore frænato (inquit) auricula est quæ locorum famam captat, et prout cognorit, iter dirigit:' quæ, sententia longinqua satis prolata, apertissime tamen Appuleium illustrant. *Pric.* Unde me arrepto capistro dirigere dextrorsum, &c.] Vide Jacobi 3. 3. et ad eum locum adnotata nobis. *Idem.*

Quid facis? &c. quid agis] Vide supra ad pag. 119. init. notata. *Idem.*

Quid meis pedibus facere contendis] Venustissime: sic Philo de homine equo residente: 'Ἐφιδρόμενος, ἀνευ καμάτων, μετὰ πολλῆς ἡσυχίας, ἐτέρου σώματι καὶ ποσὶν τὸν δρόμον ξανύει. Ambrosius de Christo: 'Vestigiis nostris descendit ad mortis ærnmnam, ut nos suis vestigiis revocaret ad cælum.' *Idem.* *Meis pedibus facere, &c.]* Sic 'animo alieno amare' Declam. cccvi. apud Quintilianum. *Idem.*

Diversa tendentes] Lib. 11. 'Populus æstuat, diversa tendentes:' ubi dicta confer. *Idem.*

In causa finali] In causa finium. *Idem.*

Via erciscundæ] Vide Brisson. de Verborum Signific. lib. v. in voce: 'Erciscundæ familiæ.' *Elmenh.* Mss.

et Edd. aliquot Vett. tam hic, quam lib. ix. p. 196. 'Nec erciscundæ familiæ, sed communi dividundo formula dimicabo:' addunt *h*, ut variant ubique, aliis ab 'erectum,' aliis ab 'herctum,' derivantibus. Oxon. *hyrcise.* Fux. *greisc.* Dein *deprendunt* Guelf. pr. Oud. Imo *via erciscundæ]* Allusio ad notissimam Juris formulam, 'familiæ herciscundæ.' *Pric.*

Coram deprehendunt] Supra lib. 111. 'Reum coram deprehensum:' et ix. 'Non quidem coram, &c. deprehensum.' *Idem.*

Et ad Lunæ splendorem jam inde longius cognitos, &c.] Virgilius *Æneid.* 11. 'Addunt se socios Rhipheus, et maximus annis Iphitus, oblatis per Lunam:' ubi Servius: 'Docti per Lunæ splendorem.' *Idem* ix. 'Et galea Euryalum sublustri noctis in umbra Prodidit immemorem, radiisque adversa refulsit:' et x. 'Jamque dies cælo concesserat, almaque curru Noctivago Phœbe medium pulsabat Olympum:' et statim: 'Atque illi medio in spatio chorus ecce suarum Occurrit comitum, Nymphæ:' ad quæ Servius: 'Lunæ non sine causa commemoratio fit: nam aliter videri Nymphæ non poterant.' Ammianus lib. xxvi. ubi de Procopio saltubus et nemoribus delitescente: 'Cum a vespertino ortu Luna prælucens in diem metum augetet, undique facultate evadendi exempta,' &c. Dio Cassius de M. Crasso: 'Ἐπεχείρησε μὲν νυκτὸς ἀποδράναι, προδοθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς σελήνης, πανσελήνου οὐσῆς, οὐκ ἔλαθε. Achilles Tattius lib. 111. 'Ὅρῳ δύο τινὰς ἐξ ἐναντίας (σεληναῖα δ' ἦν) σπουδῇ θέοντας. Diodorus lib. x111. 'Ἀνακρινόμενος πῶς νυκτὸς οὐσῆς ἐπεγίνωσκε τὰς ὕψεις, ἔφησε, πρὸς τὸ τῆς σελήνης φῶς ἑωρακέναι. *Idem.* Ad lunæ splendorem] Lucian. καὶ πόρρωθεν εὐθὺς πρὸς τὴν σελήνην ἔγνωσαν τοὺς δυστυχεῖς αἰχμαλωτοὺς: 'Et procul statim ad lunam cognovere infœlices captivos.' *Beroald.*

Risu maligno salutant] Γέλῳτι ὕβρισ-
τη, ut II. 6. apud Aristænetum. Su-
pra hic: 'Latissimum cachinnum
tollens, et qualem solent furenter ira-
ti:' vide quæ olim ad Apologiam p.
12. adnotata. In nonnullis male *risu*
magno s. *Pric.*

Quorsum istam, &c. lucubratis viam] *Glossæ:* 'Εἰς ποῖον μέρος, quorsum.'
'Lucubrare viam' est quod lib. 1.
'antelucio ire' vocat: sic infra IX.
'farinam lucubrare.' *Idem.*

Nec noctis int. manes Larvasque] Lu-
cian. οὐδὲ τὰ δαιμόνια δέδουκας; Valer.
Flacc. lib. II. p. 40. (vs. 38.) 'Aux-
erat hora metus,' &c. Ovid. lib. 1.
Amorum Eleg. 16. 'At quondam
noctem simulachraque vana timebam.
Mirabar tenebris si quis amicus erit.'
Elmenhorst. *Nec noctis intempestæ*
Manes larvasque formidatis] Apud
Afranum: 'Quis tu es ventoso in
loco Soleatus, intempesta nocte sub
dio?' &c. 'Noctem intempestam'
non necesse est præcise accipere.
Festus: 'Intempestam noctem dici-
mus pro incertiore tempore, quia non
tam facile noctis horæ intelligi pos-
sunt:' et Servius ad Æneid. XII. do-
cet *intempestum* non tantum peculia-
rem noctis partem significare, sed et
perpetuum noctis epitheton esse.
Pric.

Intervisere properas] Lege cum Flor.
et Fulv. libro: *p. t. furtim visere p.*
Elmenh. Haud inepte sane. Luc.
lib. IV. 707. 'rapit agmina furtim.'
Et ceteri. 'Noctu præsertim.' Vide
Serv. ad Virg. Æn. II. 18. 'Inclu-
dunt furtim lateri.' At vulgarem lec-
tionem defendit *Pric.* ex h. l. pag.
115. 'An potius maritum intervisere
venisti.' Adde notata ad lib. I. in f.
'Quod intervisimus te.' Atque ita
Plant. Cic. et alii. Utrumque *furtim*
intervisere admisere Elm. Scriv. et
Florid. Nec refragor. *Oud.* *An tu*
probissima puella parentes tuos interri-
sere properas] Amaro risu prolata:
taliam supra illa: 'Tandem dignata es

socrum tuam salutare? an potius ma-
ritum, &c. intervisere venisti?' 'Pro-
bissima puella' moralissime dictum.
Terent. III. 5. Andr. 'Ehodum bone
vir:' ubi Donatus: 'Εἰρωνικῶς, cum
omne genus contumeliæ leve in eum
dicimus' (lege *ducimus*) 'in quem fe-
rimur iracundia.' Maluit docti heic
(ex duobus Mss.) *p. tuos furtim visere*
p. et *furtim* quidem 'furto noctis' ex
Tacito interpretari poterant: at nil
mutandum apparet, cum ex Onomas-
tici illis, 'Intervisio, διασκέπτομαι;
'tum præcipue ex collatione locorum
parilem amaritudinem exprimentium,
vocisque utroque loco unius et ejus-
dem adhibitione. *Pric.*

Præsidium præbeamus] Verbum
illud *præstare* sæpe abiit in *præbere*.
Vide notas ad Front. lib. I. cap. 5. §
23. estque etiam in Oxon. et Guelf.
et Luc. Sed offendit *præstabinus*,
monstrabinus. Quare ad aliorum Mss.
ductum, et D'Orvill. scripturam *peri-*
bemus, cum Ed. Scriv. multum malo,
perhibebimus. Quod compositum in
hac significatione est frequens. Cato
apud Gell. lib. III. c. 7. 'operam
reip. perhibuit.' Vide et lib. V. 13.
XII. 5. Sed et sæpe in *præbere* cor-
ruptum. Adi Burm. ad Quinctil.
lib. I. c. 1. p. 17. Gron. ad Plin. lib.
XXXV. c. 10. 'honorem ei perhibuit:'
uti exstat quoque in Leid. veterrimo;
idque reponere ex eodem, et alio Leid.
lib. X. c. 21. 'Aliti tantum honoris
perhibeat.' Vulgo *præbendo*. Sed vide
Hardnini Indicem. Noster inprimis
illud amavit, ut paullo ante: 'Quas
tibi gratias perhibebo,' &c. lib. II. p.
36. 'Testimonium perhibetote.' Lib.
III. pag. 47. 'solatium perhibuit:'
ubi vide. Eadem enim ibi confusio.
Lib. VII. 150. 'Testimonium innocen-
tiæ perhibere.' Lib. IX. p. 179.
'operas perhibendo:' uti legendum.
Vulgo *præbendo*. Nec aliter turbatur
lib. IX. p. 195. 'Auxilium meo per-
hibere domino.' *Oud.* *Solitudo tua*
præsidium, &c.] Lib. X. 'Desolatam,

&c. parentumque præsidio viduatam.' *Pric.*

Et verbum manu secutus] *Manu* exsulat ab Ed. Junt. post. forsan e lib. x. p. 222. 'Quod dictum dominus secutus.' Verum ibi non *res*, sed *rursus verba sequuntur*, ut lib. i. p. 19. 'Et dictum jurejurando secutus.' Lib. ii. p. 28. 'Quod dictum risu secutus.' Hic agitur de *re*, verba secuta, in qua frequens est ex jure desumpta formula 'injicere manum,' pro quo *inmittere* dixit pag. 51. Quare cum Fux. item et Reg. ac D'Orv. addant *injecta*, et crebro sic loquantur poetæ et historiei, cum Elmenh. Scriv. et Florid. inserui *injecta m.* Immo Noster sæpissime ita loquitur. Lib. i. p. 5. 'Injecta manu, ut adsurgat enitor.' p. 19. 'Injecta dextra me trahere adoritur.' Lib. ii. p. 41. 'Injecta manu nasum prehendo.' Lib. iii. p. 50. 'Injecta manu me renitentem adtraxit:' pag. 51. 'manu firmiter injecta me producit.' Adde lib. ix. sæpissime, ut p. 198. 'Injecta pistori clementer manu deducit eum:' nec non p. 205. plane ut hic. 'Et injecta statim manu loro, quo me ducebat arreptum, incipit trahere:' atque alibi. Et sic Horat. lib. i. O. 17. non significat 'verberare,' aliudve, sed apprehendere: 'male dispari Incontinentes injiciat manus.' Pro *verbum* in Pal. Guelf. utroque est *unus* e præced. repetitum. *Oud. Prenso loro retrorsum me circumtorquet]* Μεράγει, Jacob. 3. 3. ubi dicta vide. *Pric.*

Suetis ictibus temperat] In Edd. Vulc. sec. Elmenh. Scriv. Flor. legitur *sævis ictibus*: quam lectionem non damnam, si Mss. idoneis, ut Flor. ex quo varietatis nihil ad Vulc. Ed. notavit Lindenbr. confirmaretur. Confer enim notata ad lib. i. p. 5. 'dextra sævient.' Nunc revocavi id, quod Mss. et ceteræ Edd. obferunt, *suetis*, sive ejusmodi ictibus, quibus me latrones soliti erant ver-

berare: ut passim *suetus* cum compositis passive utitur Auctor. Vide me ad Suet. Aug. c. 23. 'a suetis et a peritis.' item inf. lib. ix. p. 200. item Sil. lib. iii. 541. xiv. 538. 'Namque manus servat suetos dum languida ductus.' *Oud. Nec baculi nodosi quem gerebat suetis ictibus temperat]* In Cod. Theodos. de cursu publ. 'Plerique nodosis et validissimis fustibus inter ipsa currendi primordia animalia publica cogunt quicquid habent virium absumere:' supra lib. i. 'Dei medici baculo, quem ramulis semiamputatis nodosum gerit.' Glossarium: 'Nodus, &c. ῥάβδου κονδύλωμα.' *Pric.*

PAG. 130 *Titubas ac vacillas]* Lib. v. 'Titubante, ac sapius vacillante vestigio.' Glossarium: 'Σάξω, titubo, vacillo.' *Idem.*

Et putres isti tui pedes fugere possunt, ambulare nesciunt] Lib. vii. 'An ipsum quidem sæpius incursare calcibus potuisti, moriturum vero acritate simili defendere nequivisti?' In Bæchid. Plant. 'Comesse panem tres pedes latum potes? Fores pulitare nescis?' In Ejusdem Milite: 'Si quid faciendum est mulieri male atque maliciose, Ea sibi immortalī memoria est meminisse, et sempiterna: Sin bene quid aut fideliter faciendum est, eo deveniunt, Obliviosæ extemplo uti fiant, meminisse nequeunt.' Salvianus lib. vi. 'Infirmi ad ambulandum, robusti ad bibendum: ad gressum nutabundi, ad saltandum expediti.' *Idem.* *Isti tui pedes fugere possunt]* Ammianus lib. xvi. 'Ad solam fugam strenui.' *Idem.*

Pegasi vincebas celeritatem] Lucianus p. 248. "Ἰππου ὠκύτερος καὶ πτηνός. Nonnus lib. xxviii. Seneca Troade vs. 384. Elmenh. *At paulo ante vincebas pinnatam Pegasi celeritatem]* In Plautina Triummo: 'Ubi nus nihil erat dicto, Spondeo, Dicebat: nunc hic cum opus est, non quit dicere.' Gloss. 'Μικροῦ πρότερον, paulo ante.' *Pric.*

Sic mecum fustem quatiens ben. jocatur] Fuit cum legerem, *sic me confustat totiens*. Confustat, ut 'Defustat, ξυλοκοπεῖ,' in Glossis. Sed jam vulgatam non repudio. *Elmenh.* Bene, quod ineptam conjecturam deseruerit Elmenh. Quis enim non videt jungenda sensu 'mecum jocatnr?' pro quo vitiose in Ed. Vicent. et M. Bas. pr. *vocatur*: ut monuit Beroald. 'Quatere fustem' dicitur pro concutere et vibrare com ergbro verberando, ut passim 'quatere hastam,' 'tela,' 'faces,' 'flamman,' 'fulmen,' apud Poëtas. Virg. in Cnl. vs. 218. 'Et flammæ et sæva quatit mihi verbera prænæ.' *Ond.* *Fustem quatiens*] Simul, ut vidimus, ejus de tarditate stomachans. Plautus Aulul. 'Si hodie hercle fustem accepero aut stimulum in manum, Testudineum istum ego tibi grandibo gradum.' *Pric.* *Vocatur*] Corrige, *jocatur*, nam per ironiam dicit, comitem illum talia secum jocatum esse. Lucianus ait, se adeo post hæc verba fustuario supplicio affectum esse, ut ulcerosus fieret. *Beroald.*

Domus eorum extremam loriceam, &c.] Simile τὸ τῆς πόλεως κράσπεδον apud Themistium: de 'domus lorica' fuse hic Beroaldus. *Pric.*

Proceræ cupressus] Lib. v. 'Involavit proximam enpressum, deque ejus alto cacumine,' &c. *Idem.*

Cum suo sibi funiculo devinctam dedere præcipitem] Lib. vii. 'Ipsos partim constrictos uti fuerant, provolutosque in proximas rupinas, præcipientes dedere.' Et nota, non sepultam hanc anum, sed præcipientem datam. Servius ad Æn. xii. 'Cautum fuerat in Pontificalibus libris ut, qui laqueo vitam finisset, insepultus abjiceretur.' Fabulam Græcicam quidem narrat Appuleius noster, ita tamen ut Romanos mores ubique alludat. *Idem.*

Puellaque statim distenta vinculis] In Pal. est, *Et puella gestat st.* Oxon.

Fux. Guelf. ambo, *Et puella quidem st.* D'Orvill. p. *quidem st.* Deiu destinata e Colvii conjectura recepere Vulcan. Ed. sec. Elmenh. Scriv. Flor. sive colligata et vineta. Vide ad lib. i. p. 9. 'membris destinatis.' Ac varietatis nihil adnotatum est e Florent. Alioquin Mss. et Edd. priores cum Wower. et Pric. servant *distenta*, quod non ausim hoc loco damnare pro, seorsum abducta, et a cotu separata, retentaque in vinculis. Vide ad p. 117. 'Distentis amatoribus.' Alterum tamen præfero. In Ms. Inc. *districta*. Fux. *distincta*. *Ond.*

Postrema diligentia] 'Postumam diligentiam' vel simpliciter vocat 'postremam,' vi primitiva vocis, vel quæ in adparanda cœna post mortem ejus usu venit. Talis fere est 'postuma spes' lib. iv. p. 106. Ed. Floridi, qui enim nonnullis ibi, ut hic Elmenh. male dedit *posthuma*. Est enim superlativum a *post*, ut 'extimms,' 'intumms,' &c. Vide Canter. lib. ii. N. Lect. c. 10. Periz. ad Sanct. Min. lib. i. c. 2. et quos laudat Duker. ad Flor. lib. i. c. 11. In nulla Ed. vidi *cœnus quus*, sed *cœnus quam*, e typographi vitio Vulcan. sec. *Idem.* *Cœnam, quam postrema diligentia præparaverat, &c.*] Ita 'sollicitæ cautionis diligentia præparare' lib. ii. apud Arnobium. Palat. et Oxon. *Cœd.* *postumam diligentia*: quod nemo doctior et sagacior non vulgato prætulerit. *Pric.*

Ferinis inradunt animis] Seneca Epist. 104. 'In pascuum emissus, cibum menm invasi:' en quam emphatice, imo Latine ubique Appuleius noster! *Idem.*

Ferocitate] Quid si legas *voracitate*: ut significet, ferinis et voracitate inexplibili latrones cœnam invasisse? Lucianus simpliciter ait: εἴτα ἐδείπνουν, καὶ πότος ἦν μακρός: id est, 'Postea cœnitarunt, et potio erat liberalis.' *Beroald.*

Secum considerare] I. e. inter se de-
liberare, alius alium consultare. Quod
videndum, an ita alibi occurrat.
Nam 'considerare secum' et 'cum
animo suo,' apud Terent. Cic. &c.
aliud quid significat, sive secum ta-
cite perpendere. In D'Orvill. est
consultare; quod si a pluribus Codd.
confirmaretur, non displiceret. *Oud.*
Incipiunt de pana nostra, &c. secum
considerare] In Senecæ Apocol. 'De
genere pœnæ diu disputatum est,
quid illum pati oporteret.' *Pric.*

Utpote in cætu turbulento variæ sen-
tentiæ suære] 'Ἄλλοι ἄλλο τι ἔκραζον,
ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη. *Idem.*

Ut primus viram censeret cremari
puellam] Theophylactus ad 1. Cor. 13.
Χαλεπώτερον πάντων τὸ ζῶντά τινα κα-
τακαῖναι. infra lib. ix. 'Addebat, et
tales oportere vivas exuri fœminas.'
Idem.

Tormentis excarnif.] Tertullian. Apo-
log. 'Civilis, non tyrannica domina-
tio vestra est. Apud tyrannos enim
etiam pro pœnis tormenta adhiben-
tur: apud vos soli quæstioni tempe-
rantur.' *Colr.*

Certe calculo, &c.] Lib. x. 'Cum
jam sententiæ pares cunctorum stilis
ad unum sermonem congruentibus ex
more perpetuo in urnam æream de-
berent conjici, quo semel conditis
calculis jam cum rei fortuna transac-
to nihil postea commutari licebat.'
Lib. vii. 'Calculis omnium ducatum
latrones unanimis ei deferunt.' Lu-
cian. in Amoribus pag. 176. Ovid.
lib. xv. Metam. p. 539. *Elmenh.* Te-
mere vocem *certe* uncinulis includere
Elmenh. et *Scriv.* Est enim mere
Appuleiana in conclusione. Quasi
dicas, 'quidquid sit, hoc certe verum
est, in somma:' sicut hinc e glossa
τὰ ἐν ἁπλοῇ inreperunt in Ms.
D'Orvill. quia sunt usus calculi in ra-
tionum summa conficienda. Vide su-
pra ad pag. 110. lib. vii. 159. 'Certe
hoc mihi concedas, necesse est.' *Oud.*

Tunc unus, omnium sedato tumultu,
Delph. et Var. Clas.

Apul. &c.] Simile Act. 19. 35. vide. *Pric.*

Placido sermone sic orsus est] Virgil.
'Maximus Ilioneus placido sic pec-
tore fatur.' *Idem.*

Ultra modum delictique sœvire termi-
num] Lex enim pœnam commensurat
delicto, ut Marcianus ait, Digest. de
pœnis Leg. xi. Ammian. Marcell. lib.
xxviii. 'Delictis supplicia non sint
grandiora.' *Elmenh.* Ac ne meæ qui-
dem modestiæ congruit, pati vos ultra
modum, delictique sœvire terminum]
Horatius: 'Adsit Regula, peccatis
quæ pœnas irroget æquas. Nec scu-
tica dignum horribili sectere flagello.'
Juvenalis: 'Flagrantior æquo Non
debet dolor esse viri, nec vulnere ma-
jor.' non 'ultra modum sœvire' in-
quit. Cicero Offic. i. 'Est enim ul-
ciscendi et puniendi modus:' hinc
'Judices immodice sœvientes' in lib.
ii. Cod. de custod. reorum. Isidorus
Pelusiota: 'Ἀντιμετρεῖν χρὴ τοῖς πλημ-
μελήμασι τὰς τιμωρίας, οὐκ ὑπερβαίνειν.
Julianus: Οὐδὲ γὰρ εἰ σφόδρα ἐπιτή-
δειοί τινες εἰσι πάσχειν κακῶς, καὶ κολά-
ζεσθαι, τοὺτους ἐκ παντὸς ἀπολέσθαι
χρεών. Leo Imper. Constit. 61. Τῆς
κρίσεως ἀπαντήσεως κατὰ λόγον τοῦ ἁμαρ-
τήματος τοῖς ἐξεμαρτηκόσι, δίκης ὡς ἀλη-
θῶς ἐστὶ ψῆφος, καὶ δίκαιον τὸ τοῖτοις
ἐπιτιθέμενον τίμημα' βαρυτέρας δὲ κολά-
σεως ἢ ἐφ' ὅσον ἔδει τὸ πταίσμα κολασ-
θῆναι προΐουσης, οὐκέτι δίκης ἔργον, ἀδι-
κίας δὲ εἶναι τὸ γιγνόμενον. *Pric.*

Arcessere] Seneca de Ira lib. ii. c.
24. 'Pœna dilata potest exigi, sed
exacta revocari non potest.' Cassio-
dorus Var. lib. vii. in Form. 1. Co-
miti Provin. 'Cunctatior esse debet,
qui judicat de salute. Alia senten-
tia potest corrigi. De vita transac-
tum non patitur immutari.' *Elmenh.*
Ac ne mortis quidem maturatæ festinas
tenebras accersere] Sed diutinam pœ-
nam aliquam cita morte graviorem.
Claudianus de Ruffino: 'Cruciatus,
vincla, tenebras, Dilato mucrone pa-
rat.' Ruffinus, versione Eusebianæ
Historiæ, de Origene: 'Ut mille

Apul.

7 G

mortibus vexatus sit, nec tamen una ei quam exoptabat accideret: persecutore summo studio id gerente, ut nec interitus præstaretur, nec pœna cessaret.' Philo de carnificibus Alexandrinos Judæos lacerantibus: Οὐκ εὐθὺς ἐπὶ τὰ κυριώτατα μέρη τὰς πληγὰς φέροντες, ἵνα μὴ θάπτων τελευτήσαντες, καὶ τὴν τῶν ὁδονηρῶν ἀντίληψιν ἀποθῶνται. Et nota hic 'mortis tenebras.' Virgilius: 'Malum virus serpentibus addidit atris.' Servius: 'Noxiis: ad tenebras et mortem' (id est, ad mortis tenebras) 'mittentibus.' 'Mortis tenebras' dixit et Orig. lib. x. Isidorus. Hesychius: Σκότος, ὀλεθρος, θάνατος. Σκότος ὅσσε κάλυψε, θάνατος κατέσχευ. *Pric.*

Meis itaque consiliis nuscultantes, &c.] Lib. viii. in fine: 'Expergite, mi ausculta:' ubi dicta vide. *Idem.*

Vitam puellæ, sed quam meretur largimini] Nudam nempe per mediam asini alvum insuite: 'Ingrata museras vita ducenda est in hoc, Novis ut usque suppetat doloribus.' *Idem.*

Semper pigro quidem, sed manducante summo] Γαστήρ ἀργός ergo, ut apud Paulum Epimenides locutus. *Idem.*

Virginalis fugæ sequestro] Sic ix. 'Anus stupri sequestra.' Interpret vetus Denter. 5. 5. 'Ego sequester et medius fui.' Gunthierns vi. 'Latrones apicumi, mandatorumque sequestri:' de Deo Tertullianus: 'Idoneus patientiæ sequester:' his adde a Beroaldo notata. *Idem.*

PAG. 131 *Totisque racuesfacto præcordiis]* Τὰ μὲν ἔγκατα πάντα ἔξω βάλωμεν Lucianus pag. 246. *Elmenh.*

Sola facie prominente] Refert Valerius Maxim. lib. ix. c. 11. in fine, 'Barbaros mactatarum pecudum intestinis visceribus egestis homines inserere, ita ut capitibus tantummodo emineant, atque ut diutius pœnæ sufficiant, cibo et potione infelicem spiritum prorogare, donec intus putrefacti laniatui sint animalibus, quæ tabidis corporibus innasci solent.'

Brant. Per mediam alvum nudam virginem, &c. insuere, ut sola facie prominente, &c.] Capitolinus de Macrino: 'Cum quidam milites ancillæ hospitis pudorem depravare suspecti essent, et per quendam frumentarium ille didicisset, adduci eos jussit, interrogavitque utrum esset factum: quod cum constitisset, duos boves miræ magnitudinis vivos subito aperiri jussit, atque his singulos milites inseri, capitibus, ut secum colloqui possent, exstantibus.' *Pric.*

Insititium et fartilem as.] Verum *insititium* est is, qui inseritur; [vid. VV. LL.] non is, cui alius inseritur. Quare licet Mss. et Edd. Vett. ante Vulcan. Ed. sec. dent *insititium* vel *insititium*, præferenda videtur lectio *insutitium*, ut adscripsit vir d. ad oram Ed. Vic. Nam et sic Mss. Melæ lib. iii. c. 7. 'Liberum femori Jovis insutum,' pro *insutum*, ex Ovid. l. iii. Met. 313. 'Insutur femori.' Scriv. enim *insuticium* nihil est, et *insitium* Beroaldi est ex typhotetarum errore, ut patet e notis. Pith. *insititium*, Guelf. pr. *insurcium*. Non repudio N. Heinsii conjecturam, *isicium* vel *insicium* vel *insiciatum*: ut posteriori *fartilem* priorem vocem explicnerit, ut fit millies, et sæpe a Nostro. Vide ad l. v. p. 93. 'scrupulose curioseque.' De isicis adi ad l. ii. p. 25. et Heins. ad Ovidii F. L. ii. 578. 'Obsutum caput.' Dein *fortilem* D'Orvill. *fertillem* marg. Basil. pr. Ed. Oud. *Super aliquod saxum scruposum, &c. exponere]* Lib. iv. 'Montis in excelsi scopulo desiste puellam.' *Pric. Insuticium, &c.]* Ita Scaliger correxit: at Oxon. et alius Ms. *insititium* legunt. *Idem. Insititium et fartilem]* Observa miram scriptoris in verbis elegantiam: nihil potuit inveniri significantius, quam asinum *insutitium* dicere, et *fartilem*, in quo puella inserta sit et inclusa: de 'insititio' sat notum. *Beroald.*

Et Solis ardentis vaporibus tradere]

Hieronymus in vita Pauli: 'Perseverantem in fide Martyrem, &c. jussit melle perungi, et sub ardentissimo Sole, &c. respinari.' Gellius vi. 4. de Carthaginiensibus: 'Uti erat Sol visus ardentissimus, repente' (e tenebris Regulum) 'educabant, et adversus Solis ictus oppositum continebant.' *Pric.*

Cum vermibus membra laniabuntur] Valer. Maximus ix. 2. 'Atque ut diutius pœnæ sufficiant, cibo et portione infelicem spiritum prorogare, donec intus putrefacti laniatus sint animalibus, quæ tabidis corporibus innasci solent:' ubi nova et mira voce Pontanns *saniatui* substituit: ex isto autem Appuleii loco mutandum nil apertissimum est. *Idem.*

Cum canes et vultures intima protrahent viscera] Catullus: 'Lingua exsecta avido sit data vulturio: Effoscos oculos voret atro gutture corvus, Intestina canes, cætera membra lupi.' Confer quæ olim dicta pag. 184. ad Apologiam. *Idem.*

Fame tabescet] 'Ignavissimo scilicet mortis genere.' Ammianus. *Elmenh.* *Inediæ diutinae lethali fame tabescet]* Plinius ii. 63. 'Ne, &c. diræ

famis mors, &c. lenta nos tabe consumeret.' Quintilianus xii. Declam. de *Fame* loquens: 'Animi tormentum, corporis tabes,' &c. *Pric.*

Mortem sibi fabricare] Est Græcum. sic *θάνατον τεύχειν* Homerus: et supra hic lib. iii. 'risum fabricare.' *Idem.*

Talibus dictis, non pedibus sed totis animis latrones in ejus cadunt sententiam] Infra l. vii. 'Talibus dictis universi omnes adsensere.' 'Orantem sequitur clamor, cunctique cruentas Porrexere manus, inventaque tristia laudant.' *Idem.* *Non pedibus, sed totis animis, &c.]* Lib. vii. 'Et, quod aiunt, pedibus in sententiam meam vado.' Apud Quintil. Declam. xii. 'Pedibus manibus ivimus in sententiam necessitatis.' *Idem.*

Quam m. t. magnis auribus acc.] Festus: 'Auritus a magnis auribus dicitur, ut sunt asinorum. Alias ab audiendi facultate.' *Elmenh.* *Quod meis tam magnis auribus accipiens, quid aliud quam meum crastinum deflebam cadaver]* Infra lib. viii. 'Hæc audiens, jam meas futuras novas cogitabam ærumnas.' *Pric.*

METAMORPH. LIB. VII.

Quod Lucianus uno tantum Volumine complexus est, id Appuleius membratim digessit: pluribusque voluminibus latissime evagatus explicavit: ne interpretis alieni operis, sed conditor novæ historiæ videretur; et ut rerum varietate, quæ gratissima esse solet, lectores mulceret, caperet, oblectaret citra fastidium. Nunc itaque ut exequatur ordinem destinatum, summatim argumentum proponatur hujusce septimi voluminis.

Sub dilectulum matutinum annus latronum reliquis collegis renunciavit, quemadmodum illa quæ contigerant in domo Milonis Hypatini latrocinia et facinora infanda, impntabantur Lucio Appuleio; et quod nullus latronum super tanto scelere insimulabatur, sed solus Appuleius omnis facinoris auctor fuisse credebatur, quoniam nusquam comparebat: quæ audiens Appuleius in asinum transformatus, secum querebatur et me-

dullitus ingemebat, quod pro insonte sons, pro innocente nocentissimus haberetur, nec causam suam agere posset. Inseruntur narratiunculæ festivæ: agasonis improbitas, et feminæ fraudes graphice describuntur. *Be-roald.*

PAG. 132 *Ut primum*] In Fux. non est distinctio. Pith. *explicit lib. vii. Metam. Incipit lib. viii.* D'Orv. Ms. *at pr.* Ceterum prima hæc sex verba Achilles Stat. ad Catulli c. 62. vs. 40. 'album æthera,' citat quasi ex sexto Ann. Ennii, exhibens, *inalbabat dies*; uti etiam edidere Columna et Hessel. Sed 'inalbare' est actiivum. Vide ad l. x. p. 225. 'Cerei tenebras inalbant.' *Oud.* *Ut primum tenebris abjectis dies inalthebat*] Initio 11. 'Ut primum nocte discussa Sol novus diem fecit.' 'Abjectis,' tanquam onerosum amiculum a nocte luci circumjectum; hinc *μελάμπειλοι* et *κναρόπειλοι* vix toties apud Græcos. 'Inalthebat,' ut apud C. Mattiini: 'Albicassit Phæbus, et recentatur.' *Pric.*

Collustrabat] *Πανόπτης* enim Sol est. Unde Valer. Flaccus l. v. vs. 274. eum vocat 'omnituentem;' et Ovid. l. iv. Fab. 4. (vs. 228.) 'Mundi oculum.' Homerus Il. Γ. *Ἥλιος δὲ πᾶσι ἰφορᾷ.* Videndus Orpheus in Hymnis pag. 503. *Elmenh.* *Can-didum Solis curriculum cuncta collustrabat*] Supra lib. i. 'Et jam iubaris exortu cuncta collustrantur:' ubi dicta vide. *Pric.*

Quidam, &c. peruenit] Vule. marg. adlevit *superuenit*, et sic ediderunt Wow. *Pric.* et Florid. ut l. xi. p. 253. 'Superveniunt de patria, quos ibi reliqueram famulos:' ubi in Oxon. *veniunt*: Stewech. ad p. 331. *con-jecit recentit.* At Mss. O. cum Edd. ceteris *perve.* retinent. *Oud.*

Sic enim mutua salutationis officium indicabat] Phædrus lib. i. Fab. 29. 'Ille indignans repudiat officium.' Optatus Afer l. iv. p. 122. 'Ut aufe-

rat etiam illud, quod inter omnes solet esse commune, salutationis videlicet officium.' Confer Lucianum. *Elmenh.* *Abest enim a Palat. Male Soping.* adscripsit libri sui oræ, *matutinae.* Vide *Pric.* et l. iv. init. 'Primus aditus et oscula mutua.' L. v. p. 105. 'alternis amplexibus mutua salutationis expletis.' Apud Isid. quoque in Glossis, 'officia salutationis,' in v. 'Munia.' Sic enim legendum cum viris doctis, non *salvationis.* Dein *indicabat* omiserat prima manus librarii Oxon. *Oud.* *Quidam de numero latronum peruenit: sic enim mutua salutationis officium indicabat*] Simillimus hic locus initio quarti: 'Apud notos et familiares latronibus senes divertimus: sic enim primus aditus, et sermo prolixus, et oscula mutua,' (quæ hic *officium mutua salutationis* vocat,) 'quamvis asino, sentire præstabant.' 'Officium salutationis' (ut multa) a Suetonio accepit. 'Mutuæ' autem 'salutationis officium' hec, ut v. 'Alternis amplexibus mutuæ salutationis expletis:' et apud Gellium ii. 2. 'Assurrexit placide Taurus, et post mutuam salutationem resedit.' *Pric.*

= *Ex anhelitu rec. spiritu*] Plant. Asin. Scena, 'ubi ego,' &c. 'Placide ergo unumquodque derogita, ut acquiescam: non vides Me ex cursura anhelitum etiam ducere?' Ovid. x. Metam. vs. 643. 'Aridus a lasso veniebat anhelitus ore.' Nonnus l. xxx. Dionys. vs. 61. *Ἀλλὰ διὰ στομάτων βιβημένον ἄσθμα τιταίνων.* *Elmenh.* *Ex anhelitu recepto spiritu*] Terentius iii. 2. Adelph. 'Animum recipe:' ubi Engraphius: 'Spiritus resume:' et Donatus: 'Quia præ anhelitu verba continuare non possit.' Cicero i. de Officiis: 'Cum nimias suscipimus celeritates, anhelitus moventur.' Arnobius lib. i. 'Anhelum pectus spiritum ex ore jaciit.' Achilles Tatius lib. v. *Εἰσπρέχει τις τῶν θεραπόντων ἀσθμαίνων.* Apollonius Rhodius:

Ἐτ' ἄσπετον ἐκ καμάτοιο Ἄσθμ' ἀναφυ-
σίων. Scholiastes ad Eiusdem 2. Ἄσθ-
ματι τῷ ἐν τῷ δρόμῳ γενομένῳ φύσημα-
τι. Heliodorus VIII. Ἐφίσταται τις
ἰππεὺς ὑπὸ συντόνου τῆς ἐλασίας ὥς ἐδό-
κει πνευστιῶν. Hesychius: Ἐπασθμα-
νων πνευστιῶν. 'Spiritum recipere'
præter Nostrum et Terentium, dixit
et Plautus Menachmu. Servius ad
Georg. I. 'Cum captos pisces super
herbam exposuisset in litore, et illi
recepto spiritu rursus mare petis-
sent,' &c. Petronius: 'Apertis scilicet
aliquatenus labris, quibus et
spiritum recipere possitis, et cibum.'
Pric.

Talem collegio suo nuncium fecit.] In
D'Orvill. Pith. Fux. Guelf. sec. est
tale. An neutro genere *nuncium* sub-
stantive dicatur, disputant eruditi.
Iis accedo, qui genus istud sine ad-
iuncto substantivo non admittunt.
Eadem confusio in pluribus I. VIII.
p. 156. 'Quæ quidem percepit talem
nuncium, qualem non audiet alium.'
Vide Calph. ad Terent. Heaut. III. I.
18. Drak. ad Liv. I. IV. c. 41. Broukh.
ad Tib. lib. III. El. 4. 5. et Fabri
Thes. *Fecit* potest explicari per *tulit*
; ut vidimus ad I. VI. p. 128. 'opem
facite.' Sed notabilis est hujus verbi
omissio in membranis D'Orv. Nam
videtur esse peculiaris idiotismus in
voce 'nuncius;' ut verbum non ad-
ponatur, subintelligendum facillime
e sensu. Confer Wopk. in Misc.
Observ. vol. VIII. p. 76. Cort. ad
Plinii I. V. Ep. 20. 'Donec de avun-
culo nuncius.' Tenui. et me ad
Front. I. I. 1. 10. 'Contentidi falsum
ad eos rumore.' Vulgo addebatur
perlatum. Hinc forsàn corrigi posset
Liv. I. XLV. c. 1. 'Consuli tabellarius,
qui se ex Macedonia venire diceret,
laureatas litteras dicitur:' ubi *red-
didisse* addunt alii, alii *reddidit* emen-
dant. Quid si tollas *dicitur*, ortum
ex præc. *diceret*; et subintelligas *tulit*.
Pariter in Martiano Capella I. II.
p. 37. 'Et ecce subito Deorum pro-

nuba nunciatur.' Sic enim recte in
vetustissimo Leid. Scriv. a m. pr.
Vulgo *adrenire* interserunt. Sæpius
vero venit subintellectum est. Vide
Burm. ad Lucan. I. X. 385. et Virg.
Æn. X. 214. quo loco malim tamen
Servio accedere. *Oud.*

Immixtus ego turbulis popularium]
Lib. IV. 'Populi, &c. turbulis immis-
ceor.' Oxon. et Fuxens. *turbellis*.
Pric.

Auctor manifestus facinoris postul.]
Nimium auctoritatem Fulv. Cod. ejus-
que possessoris iudicio tribuerunt viri
eruditi, et imprimis Elmenh. Scriv.
Florid. qui τὸ *manifesti* in textum ad-
miserunt; quia sæpe, 'manifestum
scelus,' 'furtum,' &c. occurrunt. Non
agebatur hic, an crimen esset mani-
festum, nec ne. Hoc ipsa res et Mi-
lonis expilata domus probabat, sed
disquirebatur de auctore. Is tandem
argumentis, ut putabant, sufficienti-
bus habebatur *manifestus* Lucius; ut
elegantissime servant reliqui Mssii.
Homo enim dicitur 'manifestus cri-
minis,' de quo nemo dubitat, quin
commisissum sit; cujus crimen clarum
est, licet ipse aufugerit, vel nondum
confessus sit. Vide Wass. Ind. Sal-
lust. et Cort. ad B. Catil. c. 52. 'De
confessis, sicuti de manifestis rerum
capitalium, supplicium sumendum.'
Ovid. lib. III. Art. Am. 801. 'Tantum
quum tinges, ne sis manifesta, cave-
to.' *Auctor* deletum est in Guelf. sec.
Oud.

Commendatitiis literis] Ἐπιστολαῖς
συστατικαῖς 2 Cor. III. 2. Gloss. 'Com-
mendatitiæ literæ, συστατικά.' *Pric.*

Virum commentitus bonum, &c.] Si-
rachides XI. 31. 'Non omnem homi-
nem inducas in domum tuam, multæ
enim sunt insidiæ dolosi.' Ἵποκρινό-
μενος ἑαυτὸν δίκαιον, ut Luc. XX. 20.
Virgilius 'bonum simulare' dixit, et
Lucilius: 'Blanditia certare, bonum
simulare virum se, Insidias facere.'
Cicero: 'Totius injustitiæ nulla ca-
pitalior est, quam eorum, qui cum

maxime fallunt, id tamen agunt, ut viri boni esse videantur.' Minucius Octavio: 'Creduli cirenmveninntur ab his quos bonos putaverunt.' In Mimo veteri: 'Malus bonum cum simulat, tunc est pessimus.' *Idem.*

PAG. 133 *Inter familiares intimos haberetur*] Lib. II. 'Inter cæteros familiares, &c. dehinc (te) numerabimus.' *Idem.*

Plusculisque ibidem diebus demoratus] Scribe *P. ibi d. d.* Infra lib. IX. 'Panculis ibi diebus commorati,' &c. *Idem.*

Animum irrepens] Temere Colv. conjecturam contra Mss. O. in textum receperunt Vulcan. Ed. sec. Elmenh. Scriv. ac Florid. probavitque Drakenb. ad Sil. Ital. l. VIII. 101. Nam, licet sæpissime metaphora in amore deducatur a nodis, vinctulis, catenis, et retibus; unde et l. II. p. 23. 'Spiritus amoris profundi pedicis alligat:' non minus recte se habet *inrepere*, sive clanculum se ejus animo insinmare. Sic apud Tibull. l. IV. 3. 21. 'Et quæcumque meo furtim subrepet amori.' Auctor vero suo more non addidit nomini præpositionem verbo adnexam; ut 'inrepit cubiculum' l. III. p. 58. VIII. p. 160. l. IV. p. 74. 'inrepsit caveam.' l. IX. 'inrepsit hospitium.' Sed etiam non displicet. Oud. *Falsis amoribus ancillæ Milonis animum irrepens*] Lib. XI. de hac eadem ancilla: 'Cum me Fotis malis incapistrasset erroribus.' *Pric.*

Procul ac procul, &c.] Snidas: Πορρωτέρω, καὶ πορρωτάτω· ἐπὶ συγκρίσεως καὶ ὑπερβέσεως, ἀπὸ τοῦ, πᾶν μακρὰν καὶ ἀπλῶς, ἀπὸ τοῦ, πᾶν. Glossarium Isidorus dictum: 'Procul, procul; longe longius.' Illa, *ac procul*, male omissa sunt in Cod. Oxoniensi. *Idem.*

Equum namque illum suum candidum rectorem futurum duxisse secum] Supra lib. VI. 'Quis enim vianitium vectorem suum non libenter auferat secum?' *Idem.*

Indicere] Corrige *indicem*: ut dicat, servum Appuleii fuisse conjectum in carcerem, tanquam indicem demonstratoremque futurum scelerum ab hero Appuleio perpetratorum. *Ber.*

Ad ultimam mortem] Sive dirissimam, atque ultima miserrimæ mortis, ut l. VIII. p. 175. 'ad extremam confecerant mortem.' Mel. lib. III. c. 2. 'ab ultimis cædibus temperant.' L. X. p. 228. 'ultime verberare' ait. Sed et 'ultima,' 'suprema mors' passim occurrit de ultimo vitæ fine, quod sæpe perperam in *sors, nox, &c.* mutant eruditi, et in his Markland. Sed vide Bentlei. ad Horat. lib. II. Ep. II. 171. 'Nunc morte suprema:' ut est quoque in Mss. Leidd. Franek. D'Orvill. Vlaming. Drak. ad Sil. v. 416. 'Jam morte suprema.' Virg. Æn. II. 447. 'Extrema jam in morte parant.' Sat. I. III. Theb. 70. 'Extremam nihil exhorrentia mortem.' Prud. c. 4. περὶ στεφάν. 133. 'Obitum supremum persecutoris gladius negarit:' atque ita lego in Catal. Burm. t. I. p. 360. 'Suprema Erravit jam morte dolor:' ubi vide. Minuc. Fel. c. 36. 'usque ad extremam mortem voluntatem hominis sciscitantur.' Justin. l. VII. c. 2. 'Mortis postrema:' ubi prave Freinshem. conjecit *morientis*. Boëth. 'mortis finem' dixit l. I. Cons. Phil. pr. 4. in f. Adi etiam ad Lucan. l. VI. 723. ubi legendum puto: 'Ah miserum, extremæ cui mortis munus inique Eripitur, non posse mori!' Vulgo in epte, miser, extremum. Oud. *Tormentis rexatum pluribus, &c. nihil quidquam rerum talium esse confessum*] Lib. X. 'Nec rota, vel eculeus tormentis ejus apparatus jam deerant: sed obfirmatus mira præsumptione, nullis verberibus, ac ne ipsi quidem succubuit igni.' *Pric.* *Pene ad ultimam mortem excarnificatus*] Sisenna in fragmentis: 'Vitam cum dolore et insigni cruciatu excarnificatus amisit.' *Idem.*

Missos p. p. L. illius multos numero] Multos numero viros edidit Scriv. Bene; quamquam verior videtur scriptura Oxon. Fux. Guelferb. pr. et D'Orv. in patriam Lucii viros multos numero: ac multos ab intempestiva Stewech. conjectura et explicatione τοῦ numero, recte defendit Colv. Numero per pleonasmum addi, fert Idiotismus Latinae linguae, de quo multi multa. Vide Burm. ad Ovid. lib. 111. Art. 355. me ad Hirt. B. Afric. c. 23. Cort. ad Sall. B. Jug. c. 93. 'Numero quinque.' Ovid. Epist. 1. 97. 'Tres sumus inbelles numero.' De Mundo pag. 709. 'Elementum numero quintum.' Oud.

Qui rerum] Emendo reum: ut dicat, missos esse in patriam Appuleii, qui reum, hoc est, nocentem Appuleium quaererent, deposcerentque ad penam. Beroald.

Veteris fortunæ, et illius beati Lucii, &c. et infelicitis asini facta comparatione medullitus ingemebam] Lib. ix. 'Veterisque Lucii fortunam recordatus, &c. submisso capite mærebam.' Quintilianus 11. Declam. 'Natura redit in extremis præteritæ voluptatis recordatio.' Tibullus: 'Cura novatur, Cum memor anteaotos semper dolor admonet annos.' Euripides: Κεκληµένῃ δὲ φωτὶ μακαρίῃ ποτὲ Αἰ μεταβολαὶ λυπηρόν' ᾧ δ' αἰεὶ κακῶς ἔστω, οὐδὲν ἄλγει, συγγενῶς δύστηνος ὢν. Maximianus: 'Dura satis miseris memoratio prisca bonorum.' Synesius in Epistolis: Συνεπιτίθηται δέ μοι τῇ πικρᾷ τῶν παρόντων αἰσθήσει μνήμη τῶν παρελθόντων αγαθῶν, ἐξ οἷων ἄρα ἐν οἷοις γεγόναµεν. Vide Numer. xi. 5. Augustini Confess. x. 21. Et nota 'comparationis' vocem. Seneca Troade: 'Est miser nemo nisi comparatus.' 'Medullitus ingemebam,' ut apud Ammianum lib. xiv. 'Hæc medullitus multis gementibus agebatur:' et lib. xxv. 'Illud tanien ad medullas usque honorum pervenit,' &c. i. e. ingemebant medullitus. Infra hic lib. x. 'Medullitus dolore

commotus.' Festus: 'Medullitus: ex intimis medullis.' Onomasticon vetus: 'Medullitus, ἐκ μυελῶν.' Pric.

Subiit itaque me, &c.] 'Subibat me illa frequens cogitatio,' ut infra isto libro loquitur. Idem.

Cæcam et prorsus exoculatam] Pacuvius apud authorem Rhetor. ad Herenn. 'Fortuna cæca et insana.' Coint. Smyrn. lib. vii. vs. 77. Καὶ ἀνέρι πολλάκις ἐσθλῷ Ἀμφεχύθη μέγα πῆμα, λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ἄλβος ὀφτι ἐκῶν. Galenus in exhortat. ad artes erudite, quem vide f. 1. et seq. *Elmenh.* Non de nihilo veteris prisæque doctrinae viros finxisse ac pronunciasse, cæcam et prorsus exoculatam esse Fortunam, quæ semper suas opes ad malos et indignos conferat] Pacuvius apud Auctorem ad Herennium lib. iv. 'Fortunam insanam esse, et cæcam, et brutam perhibent Philosophi:' et post: 'Brutam, quia dignum atque indignum nequeat internoscere.' Plinius 11. 7. 'A plerisque cæca est æstimata, vaga, inconstans, incerta, varia, indignorumque faulrix.' Seneca Hippolito: 'Res humanas ordine nullo Fortuna regit, spargitque manu Minera cæca, pectora fovens.' Herodotus v. Τὰ μὲν τῆς Τύχης δῶρα καὶ ἀναξίοις περιπίπτει. Palladius in Anthologia: Οὐ λόγον, οὐ νόμον οἶδε Τύχη, μερόπων δὲ τυραννεῖ, τοῖς ἰδίοις ἀλόγοις βρύμασι συρομένη. Μᾶλλον τοῖς ἀδίκοις βέπει, μισεῖ δὲ δικαίους, ὧς ἐπιδεικνυμένη τὴν ἄλογον δύναμιν. Dionys. Halicarnass. Τύχη ἄδικος, δωρομένη τὰ μέγιστα τῶν αγαθῶν τοῖς ἀνεπιτηδευστάτοις. De Pluto apud Phædrum Heracles: 'Odi (inquit) illum quia malis amicus est.' Saturni sacerdos apud Lucianum de Jove conquerens: Ἀγαθοὺς ἀφίει, καὶ πονηροῖς καὶ ἀνοήτοις ἀνδράσι περιχεῖ τὸν πλοῦτον. 'Cæcam et exoculatam' hic, ut ix. 'Nudis et intectis pedibus.' Vide ad Apologeticum pag. 139. adnotata. Pric.

Judicio] Boxb. ad Spartiani Hadrian. t. 111. Hist. Aug. p. 770. repo-

nit in iudicio: quia sic a Veteribus locum hunc laudatum reperit: et passim Appul. aliique hanc præpositionem abunde adponunt: de quo alibi. Hic non admiserim. *Oud.* *Nec unquam iudicio quenquam mortalium eligit*] Οὐ λόγον, οὐ νόμον οἶδε. ut supra in Palladii verbis. Ammianus Marcellinus lib. xxv. 'His ita cæco quodam iudicio Fortunæ peractis,' &c. de eadem viii. 11. Isidorus: 'Passim in quolibet incurrens, sine ullo meritum examine.' Menauder apud Stobæum: Οὐδὲν κατὰ λόγον γίγνεται ποιεῖ Τύχη. In Tabula Cebetis: Οὐδὲν ποιεῖ μετὰ λογισμοῦ, ἀλλ' εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε, πάντα. ibidem: 'Ἀφαιρεῖται δὲ δίδωκε, καὶ ἀλλοῖς δίδωσιν' εἰκῇ, καὶ ἀβεβαίως. Asclepius vetus Epigrammatarius: 'Injusto arbitrio tempora dividens, Quod dignis adiunit, transit ad impios: Nec discrimen habet, rectave iudicat.' *Pric.*

PAG. 134 *Noxiorum ore*] Meram Colv. ut et Grosl. conjecturam in contextum receperunt Vulcan. Ed. sec. et seqq. contra Mssos; eamque multis adstruere conatur *Pric.* Sed *noxiorum ore* non temere sollicitandum. Ex oppositione patet, Appul. mentem esse, bonum vitium a noxiis passim traduci, et contra malum sæpe bona frui fama. Non ergo de *more noxiorum*, sed *ore* agitur, et *plectere* pro verbis incessere, ut hic, invenias apud Nepot. in Attico c. 11. 'Cavit, ne qua in re jure plecteretur.' Quare si quid mutandum esset, multo rectius Casaub. Salm. Lips. aliique ad marg. Ed. Colv. conjecerunt, nulla littera mutata, *noxio rumore*. Sic *rumoribus* abiit in *moribus* in Mss. multis apud Cæs. lib. iv. B. G. c. 4. Nisi si ipsa quorundam Codd. ut D'Orv. et Edd. vetustissimarum Rom. et Vernet. *noxio ore* magis arrideret. 'Noxium os' poetice pro ore nocentium et reorum usurparit. Ita lib. v. pag. 96. 'Noxiis animis armatæ lamæ.' *Oud.* Quodque cunctis est extremius, varias opiniones imo contrarias nobis

attribuit, ut *malus boni fama gloriatur, et innocentissimus contra noxiorum more plectatur*] Frequenter id fieri patet vel ex Ciceronis hisce: 'Quæro,' (inquit,) 'si duo sunt, quorum alter optimus vir, æquissimus, summa iustitia singulari fide; alter insigni scelerare et audacia; et, si in eo sit errore civitas, ut bonum illum virum, sceleratum, facinorosum, nefarium putet; contra autem, qui sit improbissimus, existimetur esse summa probitate ac fide,' &c. Andronicus Rhodius x. 10. de Anaxagora: Φησὶν οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ δόξειε τις τοῖς πολλοῖς ἀποπος εἶναι δυνατόν γάρ, ἀγαθὸν καὶ εὐδαίμονα ὄντα, πονηρὸν καὶ ἀθλίον τοῖς πολλοῖς νομισθῆναι. Seneca Hippol. 'Tristis virtus perversa tulit Præmia recti: castos sequitur Mala paupertas, vitioque potens Regnat adulter.' Simplicius in cap. 1. Epicleti: 'Ἀσεβοῦντες πολλάκις περὶ τὸ θεῖον, αὐτοὶ τε εὐσεβεῖν ἑαυτοὺς ἡγοῦνται, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τοιοῦτοι νομίζονται καὶ, τὸ ἐναντίον, ἄλλοι σεμνοτέρας καὶ μεγαλειότερας ὑπολήψεις ἔχοντες περὶ τοῦ θεῖου, καὶ ἀνθρωπικὰ καὶ ἀτελῆ παραιτούμενοι περὶ αὐτοῦ λέγειν, ἀσεβεῖς παρὰ τινων ὑπολαμβάνονται. *Pric.* Ut *malus boni riri fama gloriatur*] Ecclesiastes viii. 10. 'Vidi impios sepultos, qui cum etiam adhuc viverent, in sancto loco erant: et laudabantur in civitate quasi justorum operum.' Dio Cassius cum Caium Marium artibus malis instructissimum dixisset, adjungit, 'Ἐκ τῆς Τύχης tamen, ἥ παράπαν τὰ πρῶτα ἀγαθῇ ἐχρήσατο, καὶ ἀρετῇς δόξαν ἐκτήσατο. *Idem.* Et *innocentissimus contra noxiorum more plectatur*] Casaubonus heic in margine libri sui correxerat *noxio rumore p.* opponit (inquit) viri boni famam rumore noxio: ingeniosam non possumus non laudare, nec tamen sequi conjecturam: non *rumore* enim, sed suppliciiis innocentes plecti, sententia est Appuleii nostri: nec ille solus hoc dixit, sed et alii. Seneca: 'Invadit, &c. validissimos phthisis, innocentis-

simos pœna, secretissimos tumultus.' Cicero ubi supra: 'In eo est errore civitas, vel potius orbis ipse totus, ut bonos et justos viros tanquam malos et impios, persequatur, excruciet, damnet, occidat,' &c. Boëthius in de Consolat. 'Premit insontes Debita sceleris noxia pœna: Latet obscuris condita virtus Clara tenebris, justusque tulit Crimen iniqui.' Philostratus vi. 11. de Socrate et Palamede: 'Ἀδικώτατα ἔπαθον, ὅντες δικαιοτάτοι. quibus adde viii. 14. Ecclesiastem. Jam vero et 'nocentissimorum more tractari' Tertullianus dixit libro de fuga in persecut. adeo ut de positæ lectionis veritate nulla amplius dubitatio supersit. *Idem.*

In bestiam extremæ sortis quadrupedem] Sic Phæd. lib. i. Fab. 21. asinum vocat 'naturæ dedecus,' et Apulei. lib. ix. Metam. adulteram 'muliebris sexus dedecus.' Lib. iv. anum decrepitam 'vitæ dedecus.' *Elmenh.* Optime monere Roald. et Sciopp. in suis codicibus interseri copulam et. Emphasin enim summam habet. Belg. *en dat wel.* Confirmatur quoque a Pal. Oxon. Guelf. Pith. Par. D'Orvill. et Edd. Wower. Pric. Floridi. Vide Acta Lips. A. 1716. p. 455. Wopk. in Misc. Obs. vol. viii. p. 58. ad Vellei. lib. ii. c. 60. 'Avunculo, et Cæsari.' Catull. C. 17. 'Puella, et puella:' ubi male Voss. ut. Supra p. 126. 'Mors et hæc sævissima.' Lib. x. p. 222. 'Canthiarum mulso et multo contemptera.' Ac sic etiam καὶ apud Græcos. Vide Doctiss. Abresch. Lect. Aristæn. p. 75. τὲ apud Herodian. lib. ii. cap. 5. Τυραννίδος ἀρπαγὰς τε καὶ βίας, 'EN TE ἀσωτίαις καὶ κραυαλαῖς: ubi nihil deesse opinor. Plura vide ad lib. i. p. 17. 'Et recte.' Quidam etiam in Luciano lib. v. 580. legunt: 'caussa est, et justa timoris.' Cort. ac, quod eo sensu nusquam inveni. Fux. Guelf. pr. quadrip. Oud. Et extremæ sortis quadrupedem] Ovid. Amor. ii. 'Auritus miserandæ sortis asellus:' sic

'extremæ conditionis mancipia' Ep. xx. apud Senecam. Glossæ: 'Infimiores, ὕστερα τύχη.' Pric.

Cujusque casus etiam cuius iniquissimo dolendus atque miserandus, &c.] Sophocles (Edip. Tyr. Θέαμα δ' εἰσὶν ταῖα τοιοῦτον, οἷον καὶ στυγούνη' ἐποικτίσαι. *Idem.* Cuius iniquissimo] In Apologetico: 'Cuius vel iniquissimo animum explesse,' &c. *Idem.*

Crimine latrocinii in hospitem mihi carissimum postulabar: quod crimen non modo latrocinium, verum etiam parricidium quisque rectius nominaverit] Petronius: 'Qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paulo minus quam parricida.' Noster lib. v. 'Domus suas contendunt, dolum scelestum, imo vero parricidium struentes contra sororem insontem.' *Idem.*

Silentio consentire] Ambrosius Sermon. 49. 'Taciturnitas pro consensu habetur. Videtur namque confirmare, quod obijcitur, cum non vult respondere.' Rufinus in vectiva i. in Hier. fol. 160. 'Compellor contra votum meum et propositum respondere, ne forte reticendo videar crimen agnoscere.' Greg. Magnus homil. 18. in Evangel. fol. 388. 'Quisquis conspiciat, quod contumeliam accipis et taces, non putat, quia patientiam exhibes, sed crimen agnoscis.' Vide notata ad Arnob. lib. i. *Elmenh.* Denique mala conscientia tam scelesto crimini præsens videretur silentio consentire, &c.] Demosthenes περὶ παραπρεσβ. τῷ μηδὲν αὐτῷ συνειδότῳ δεινὸν εἰσφέρει, εἰ πονηρῶν καὶ δεινῶν ἔργων δόξῃ κοινωνεῖν, τῷ σωπῆσαι. Donatus ad Adelphi. 'Confessionis genus est adversarium tacuisse.' Cicero in pro Sextio: 'Me vero non movit illius oratio, sed eorum taciturnitas in quos illa tam improba oratio conferebatur: qui tum, quanquam ob alias causas tacebant, tamen hominibus omnia timentibus, tacendo loqui; non inficiando, confiteri videbantur.' Marius apud Salustium: 'Cum omnibus locis me vosque maledictis lacerent, non pla-

enit reticere, ne quis modestiam in conscientiam duceret.' D. Hieronymus in Epistolis: 'Respondere compellor, ne videar tacendo crimen agnoscere.' Idem i. contra Ruffinum: 'Et hortamini ut respondeam criminanti, ne, si tacuerim, videar crimen agnoscere.' Cyprianus contra Demetrianum: 'Ultra tacere non oportet, ne jam, non verecundiæ sed diffidentiae esse incipiat, quod tacemus: et dum criminationes falsas contemnimus refutare, videamur crimen agnoscere.' Pric. *Mala conscientia, &c.*] Gloss. 'Κακόβουα' mala conscientia: infra heic: 'Conscientiæ malæ reatum sustinebo.' Idem.

Impatentia productus] Quid est *impatentia productus*? Coniciebat Pric. *perditus*. Lege leviori mutatione *perductus*, hoc est, *permotus*. Flor. Sic etiam Wass. *pro* et *per* millies confundi notum est; sed parum significans id compositum est hic loci, et forsitan *productus* explicari possit, post longam moram eo inductus; quomodo *produci* scimus eos, qui dolo et insidiis inciliuntur. Verum neque hic sensus loci sententiæ videtur congruus. In Regio, Fux. simpliciter est *ductus*: quod et sæpe occurrit pro 'inducto,' 'permoto.' Vide tamen, num scripserit Appulei. *prolectus*: de quo adi Heinium ad Ovid. lib. ii. Art. 718. 'Sed sensim tarda prolicienda mora.' Oud.

Volui dicere, non feci] Quinctil. lib. iii. c. 6. 'Longe fortissima tuendi se ratio est, si, quod obicitur, negari potest.' Ovid. de Amore iii. 14. 48. 'Sit modo, Non feci, dicere lingua memor.' Elmenh. Vide Pric. Oud. *Impatentia productus, volui dicere, Non feci*] Phædrus: 'Difficulus continetur spiritus, Integritatis qui sinceræ conscius, A noxiorum premitur insolentis.' 'Non feci,' idiotismus est suam aut alienam innocentiam testatam volentium. Cicero in pro Ligario: 'Causas Cæsar egi multas, &c. certe nunquam hoc modo: ignoscite

Judices: erravit, lapsus est, non pavit, si nunquam posthac: ad parentem sic agi solet: ad Judices, Non fecit, non cogitavit.' &c. Ovidius Amor. ii. 'Felix qui quod amat defendere fortiter aulet, Cui sua, Non feci, dicere amica potest.' Vide xix. 13. Sirachid. Apud Quintilianum ille Declam. xi. 'Miser ego nec ad cadavera accessi, non in sepulchra majorum meis manibus intuli: nec licuit super ipsa cadavera proclamare, Non feci.' Ibidem Declam. cclxxi. 'Non enim tibi proderit dixisse, Non feci: nunquam mens exitu æstimanda est: et converso apud Juvenal. vi. 'Sed clamat Pontia, Feci.' Quid sit *productus* nescio: forsitan *perditus* legendum: sic iv. 'fame perditus:' et v. 'vigiliis perdita.' Pric.

Sæpius ac immodice] Perperam pro *semel ac sæpius imm.* Sciopp. Wow. et Pric. ediderunt contra reliquorum Mss. consensum *sæpius ac imm.* invito Linguae Latinæ genio, de quo alibi, et ad lib. i. p. 10. ac præponentes vocali, et elegantiam *semel ac sæpius* tolerant. Consule notam meam ad Auctorem B. Hisp. c. 42. 'Semel et sæpius manus adtulistis.' Oud.

Disserere] Colvii conjecturam secuti sunt Vulc. Ed. sec. (*edissere* enim operarum est lapsus, sicut et in Mss. Pith. Fax. *dissere*.) et Scriver. Nec refragarer, si vel unus idoneus Codex servasset. Nam creberrima est horum compositorum confusio, ubi alii *diss.* al. *edias.* ostentant. Vide ad Cic. iii. de Offic. c. 5. Liv. lib. xxvii. 7. Sic et apud Cic. lib. i. de N. Deorum c. 18. in vetustissimo Voss. est 'fretus intelligentia vestra edissero brevius.' Vulgo *dissero*. Ac restituendum e duobus Mss. Mart. Capellæ l. viii. p. 287. 'Nunc planetarum orbes edisseram:' ut alibi sæpe. Virg. Æn. ii. 149. 'Mihique hæc edissere.' Sil. Ital. l. x. 517. 'Nunc populo consui totas edissere Cannas.' Hinc 'multa edissertata' Solin. p. 10. ut bene Salin. e Mss. quibus con-

spirant septem Leidd. In al. *edisserta*, quod et restituendum erat Plin. l. III. c. 8. 'ad singula toto orbe edissertanda properavi.' Sic enim est in antiquissimis Leidd. non *edisserenda*. Ac facile putaret quis ita reponendum in Septimio de B. Troj. lib. II. c. 30. 'Uti *causam* tanti mali edissereret:' pro *edisset*, ut vulgo et in Ms. Sed illic e ceteris Mss. et Edd. Vett. corrigendum *ediceret*; quod et vidit Wopk. in Misc. N. Obs. v. 1. t. II. p. 35. quod etiam et Codd. et Ant. Ed. bene dant c. 35. 'Eorum reges edicere.' Nec non lib. IV. c. 18. 'Recordati eorum, quæ Calchas edixerat, eadem, cunctaque congruentia inter se animadvertunt.' Sic lege e Mss. Vulgo, *dixerat e. cuncta congruentiaque an.* Infra quoque l. XI. p. 239. 'Mihi disserendi tribnerit facultatem,' placebat Pricæo *ediss.* De Deo Socrat. pag. 686. 'Id Latine dissertare,' Scriveris edidit *edissert.* Sed contra Mss. quibus satis exemplorum suffragatur, ne ubivis illud e ipsis refragantibus inseramus. Adi Burm. ad Phædr. Prol. l. 1. 'Ego plures dissero,' et Wopk. d. l. p. 3. ad Septim. l. I. c. 3. 'Alia singuli disserebant:' ut bene in Mss. *Idem.*

Sed in *prima voce remansi*] 'Inceptus clamor frustratur hiantem:' vide supra ad illum locum notata. Pric.

Quamquam nimia rotunditate pendula vibrasset labia] Lib. X. 'Contorta in modum linguæ postrema labia.' 'Rotunde vibrare,' est ἐπιστρέφειν. unde articulatio formatur. Pollux II. 4. de Lingua: τῇ ὑγρότητι τῆς ἐξόδου ἐπιστροφῆς τὰς φωνὰς τυποῦσα. id non effecit Asinus noster ob pendula et prominentia labia. Eugraphius ad II. 3. Eunuchi: 'Scimus retortis ad hiantium labris, sed præ eminentioribus, minus facile sonos exprimi.' *Idem.* Quamquam] Legi posset, *quam*: ut intelligas, quam scilicet fortunam non puduit fecisse me conservum cum equo meo, et conjugem, id est, con-

junctum copulatumque, et in eadem conditione conjugatum. M. Cato 'myrtum conjugulum' appellat, intelligi volens conjugalem, a conjugiiis quibus præest Venus, cujus tutelæ myrtus dicata est: unde Venerem modo Myrteam, modo Murtiam vocant. Beroald.

Et identidem boari: Non, Non] Oxon. boari, nixa: quod quid sit nescio, nisi forte *enixe* legendum. Pric.

Quamquam nec istud puduit] Immo potius, *vel istud*. Colv. Ut scilicet *puduit* referatur ad Appuleium. Sed rectius ad ipsam fortunam pertinet, quam ne puduit quidem, Appuleium facere conservum famulo suo et vectori equo. Quare Beroaldo placuit, semel modo *quam* scribere, suffragante, si fides Pric. Oxon. sed in Gron. Coll. nihil variationis erat. Lips. cum alio viro docto rescripsere *quamque*. Pric. hand male coniecit, *quam quidem*, tacite receptum a Florido. Nam in his ob scripturæ compendia frequens est confusio. Dispice tamen, an admitti non possit, quod interea incidit, *quam nequam nec* sive *ne quidem*, ut alibi sæpe. *Nequam* pro nequissimam. Sic in feminino genere Colum. lib. III. c. 10. Extr. 'Nequam vitis.' In neutro Mattius apud Gellium l. XX. c. 9. 'Nequam scitamenta.' Oud. *Quinquam nec istud puduit, &c.*] Nullam scriptura ista sententiam præbet: non male dudum Beroaldus, *Quam nec* i. p. quo et modo Oxon. legit: conieceram ego quidem ex ingenio, *quam quidem* legendum. Pric.

Conjugem] Quidni ejusdem servitutis jngo, vel eidem sorti et conditioni alligatum et obnoxium? Nec enim compascens cum equo cætus huc usque illi sub dio contigerat. 'Conservus' puero asinus dicitur p. 151. Videtur quoque allusisse ad contubernales, una in cella habitantes: quamquam sic dicuntur potius servus servaque coitu mutuo utentes; ut l. VIII. p. 168. 'Villicus habens ex

eodem famulatio conservam conjugam.' Vide Fabr. Iuscript. p. 307. &c. 314. 318. Oud. *Me cum meo famulo meoque vectore illo equo factum conservum atque conjugem*] Non memini illum equo suo *ἑρεποφευχθέντα*, unde putavi posse *congregem* scribi: infra hoc libro: 'Equinis armentis me congregem, &c. permiscuit.' *Pric.*

Cogitationibus fluctuantem] Mss. Reg. Oxon. Pal. Guelf. sec. Ed. Junt. post. *agitationibus*. Quod verum puto, sive cogitationum æstibus, metaphora desumta a mari, quod ventis æstuque vario 'agitatum fluctuat,' ut apud Ovid. Epist. vii. Her. 39. et alios poëtas. Ac sæpe hoc in *cogitat* e glossa abiit. Plura dixi ad l. i. p. 8. 'Si qui aliud agitarit.' Sic etiam e Ms. legendum videtur l. xi. p. 261. 'Mecum ipse cogitationes exercitius agitabam:' ubi sequitur 'cogitationis æstu fluctuantem.' Vulgo et illic, *exercit. cogitabam*. Oud.

Suspiciens meum] Quomodo asinus possit suspicere ventrem suum, non capio. Nec enim ille altior est capite. Nisi *suspiciere* posnerit Auctor pro obliquum et a latere adspicere, ac fere respicere. Vide ad l. vi. p. 116. 'Imo gurgites despiciunt.' In Palat. Guelf. sec. est *meum susp.* In Ed. Junt. post. *meam*. Idem.

Falsam notoriam] Glossæ Veteres: 'Ex notoria. *ἐκ τῆς ἀναφορίας*.' Item 'Μήνυσις, Indicatio, Notoria, Indici-um:' ubi etiam vulgatum *Notaria*. Sed *Notoria* et *Notaria* indifferenter. Adi Cujac. Observ. lib. i. et l. iii. Colv. Symmachus et Paul. l. vi. ad Scutum Turp. *Grosi. Notariam* est in sola Ed. Basil. pr. ut aliquoties apud alios in Mss. Adi Salm. ad Trebell. Poll. v. Claudii ii. cap. 17. 'Quam quod notoria tua intimasti:' et Theod. Marcil. ad Suet. Titum c. 3. Sed præter Fulv. etiam Palat. Fux. et Oxon. Codd. dant in plurali *falsa notoria*. Ac dicitur utrumque. Confer *Pric.* et Duk. de Latin. Jctorum p.

424. Sed vulgatum retineo. Gloss. Isid. 'Elogium, textum malorum dictorum, quod Notoriam dicunt.' Oud. *Qui commodum falsam de meo notoriam pertulerat*] In l. iii. § 4. ad leg. Cornel. de sicar. 'falsum indicium' vocatur. Vide Cujac. Observ. i. 3. Pancirollum Var. Lect. i. 37. et vii. 137. In Oxon. et alio Ms. *falsa notoria*. l. vii. Cod. de accus. 'Notorii insimulatus.' *Pric.*

Expromptis mille aureis] Donatus ad Terentium: 'Exprompta, in medium prolata.' *Idem*.

Quos in sinu laciniae contexerat] Pith. Fux. in situ. Vulc. Ed. sec. *insuta lacinia*; sed *insutos laciniae* exhibuere Elmenh. ac Flor. probante quoque *Pric.* uti et Burm. qui sic laudat ad Petron. c. 113. ubi itidem, ut hic, aurei erant insuti suturæ tunicæ. Verum elegantior, et a captu librariorum alienior, adeoque multo verisimilior lectio Cod. Florent. uti et Oxon. ac Guelf. *insutu lacinia*, quæ et ceterorum Mss. et Edd. scripturæ in sinu vicinior est, quamque jam olim expresserunt Ed. Juntin. post. et dein Scriv. citatque Falsterus in Supplem. Ling. Lat. Sæpe monendum fuit, Auctorem passim uti nominibus quartæ declinationis, et inter hæc illis, quæ nunc rarissimo vel nusquam alibi reperias. Adi ad l. iii. p. 55. 'Eam in reformatu videam.' Immo ne in Pal. quidem *insutos* legas, sed corrupte, *quos consutus insuta l.* sine verbo *contexerat*. Oud. *Quos in sinu laciniae contexerat*] Bene Palat. Ms. *insutos laciniae*: non zonis tantum, sed et vestibus nummos nonnunquam recondebant. Petronius: 'Scis frater ad nos rediisse thesaurum de quo querebaris? illa est tunica adhuc, ut apparet, intactis aureis plena.' *Pric.*

Communi conferebat arcæ] Papinianus: 'Jure societatis per socium ære alieno socins non obligatur: nisi in communem arcam pecuniæ versæ

sint.' L. XXXII. pro socio. Colv. Fux. *feribat*. Palat. τὸ ἀρχαῖ male omittit. Papinian. l. LXXXII. Digestorum pro socio: 'Si pecuniæ in communem arcam versæ sunt.' Inscriptio Grut. fol. 175. EROGENTVR. EX ARCA. COLLEGII. *Elmenh.* Vide etiam Scheff. ad Phædr. F. 69. Sic et lege cum Grævio in Cic. iv. Verr. c. 8. 'Communis arcæ et privatæ rei sociorum.' Collegiorum sc. propria est 'arca communis.' Alioquin *communi* substantive per se non foret damnandum. Vide ad Cæs. l. II. B. G. c. 5. *Oud.* *Communi conferebat arcæ*] Solomo μιμητικῶς, itidem de improborum cætu: Τὸν σὸν κληρὸν βάλε ἐφ' ἡμῶν, κοινὸν δὲ βαλλαντίον κτησόμεθα πάντες· μαρσῦπιον ἐν γεννηθῆτω ἡμῶν. *Pric.*

Oppetiisse] Fux. *opperisse*. Palat. Guelf. sec. et Oxon. a m. pr. *aperisse*. D'Orv. *operisse*. Edd. *Elmenh.* Scriv. Flor. *oppetiisse*. Mss. plerique et Edd. ceteræ, *adoppetisse*. Sed Flor. Guelferb. pr. Oxon. a m. sec. et Ed. Junt. post. *oppetisse*. Bene, et sæpe occurrens pro 'mortem oppetere' seu 'occumbere.' Nusquam *adoppetere* occurrit, natum, ut puto, ex varia lectione *ad* et *op*, simul posita. Ut in lib. de Mundo p. 743. 'His adpositi sunt torrentium cursus:' ubi alii *adp.* bene al. *opp.* Sic ex 'adgnoscerere' vel 'cognoscere' natum 'adcognoscere.' Vide ad Suet. Aug. c. 65. *Oud.* *Fortissimum quemque, variis quidem, sed impigris casibus adoppetisse*] Ovidius: 'Cum pereant acie fortissima quæque' III. 6. de Ponto. Justinus lib. v. 'Sed navibus exercitus deerat, fortissimis quibusque in Asiæ populatione amissis.' De bello Euripides loquens: Ἑσθλῶν δὲ χαίρει πτόμασι νεανίων, ubi ἑσθλοὶ, fortes, non ignavi: contra in Sallustii Jugurthino: 'Videre fugientes capi aut occidi: fortissimum quemque tutissimum:' et apud Suidam, ex Ve-

terum nescio quo, in ἀποθνήσκοντας· Ἐν πολέμῳ ἀποθνήσκοντας ὁρῶ τοὺς περὶ πλείστον τὸ ζῆν ποιουμένους, καὶ ζῶντας ὅσοι τοῦ ζῆν ἀπεγνώκεισαν. *Pric.* *Variis casibus adoppetisse*] Justin. l. XVII. 'Amisiss antea variis casibus quindecim liberis.' *Idem.*

Pacatis itineribus] Colv. *pausatis i.* Inepte. *Elmenh.* Nec enim volebat ille sua intermittere itinera: quomodo enim tunc conquirere potuissent novos socios? sed agi suadebat itinera sine prælio et ferro *pacata*, servatisque induciis. Auctor adhibet omnia verba in militari re usurpata. Guelf. pr. a m. pr. *paratis*. In Pal. Guelf. sec. pro *tantisper* est *tantisque*. *Oud.*

PAG. 135 *Inquisitioni*] Alii, *inquisitionibus*. Scal. *conquisitionibus*. *Elmenh.* Is cum Scriv. et Florido singularem hic numerum reposuit pro plurali, quem agnoscunt cum reliquis Edd. etiam Mss. præter Pal. Guelf. sec. et Oxon. Fux. Qui tantæ auctoritatis mihi non sunt, ut sine alia caussa hic pluralem spernerem; unde restitui. Sed et Pith. et forsan Flor. *inquisitioni*. Confer notata ad lib. vi. pag. 113. *Conquisitionibus* vero mallem, si addicerent Mss. quia 'inquisitio' magis propria est investigationi latronum, ad eos delendos, vel fugitivorum. Vide ad p. 132. 'Conquisitio' autem passim vocatur supplementorum adscriptio, in re militari; quique eam peragit, 'conquisitor,' sive, ut Front. dicitur, 'delector,' lib. iv. c. 1. § 3. ubi vide, et Drak. ad Liv. lib. XXIX. 35. 'Intentissima conquisitione ad xxx. m. peditum confecisset:' ubi al. *inquisitione*. Sed sine Mss. nihil muto. *insisteret* Fux. *Oud.*

Ad pristinae manus numerum, &c. integraretur] 'Instauraretur:' ita ad Andr. III. 3. Donatus. Idem ibidem iv. 2. 'Integratur quod ad integrum redit, quod repetitur, quod instauratur.' Festus Pompeius: 'Instaura-

ri, ab instar dictum est, cum aliquid ad pristinam similitudinem, &c. reficitur.' *Pric.*

Nam et inritos terrore compelli] Lycurgus in Orat. contra Leocratem. Dio Histor. Rom. lib. xli. Aristides Orat. de Rhetorica, Stobæus Serm. 43. *Elmenh.* *Nam et inritos terrore compelli, et volentes præmio provocari posse]* Hierocles: Οἱ τρόποι τῆς παραγωγῆς ἢ διὰ λόγων ἢ ἔργων γίγνονται λόγῳ μὲν, θαυπνόντων ἢ ἀπειλούντων ἔργῳ δὲ, δωρεὰς ἢ τιμωρίας προτείνοντων. Tacitus: 'Dona in promptos, minas adversus abnuentes.' Sallustius Jugurth. 'Formidine, aut ostendendo præmia affectare.' Ammianus lib. xxvi. 'Qui, &c. ad pacatiora jam vitæ discesserant, partim inviti, alii volentes adscisciebantur.' Themistius ix. Orat. de Spartaco et sociis ejus: τοὺς μὲν ὁμολοῦς συμπείσαντες, τοὺς ἀμείνονας δὲ βιασάμενοι. *Pric.* *Inritos]* Ad latrocinium exercendum inviti metu compelluntur, volentes præmio invitantur: nec parum multi reperiuntur, qui malunt in collegio latronum tyrannica potestate dominari, quam in vita privata humiliter degere, atque serviliter. *Beroald.*

S. vitæ renunciantes, instar tyrannicæ p. sectam suam conferre malle] Recte Mss. Flor. Bert. Oxon. Pal. Pith. Fux. Guelf. ambo, cum Edd. Junt. post. *Elmenh.* *Scriv.* Flor. præbent *ad instar*, ut passim loquitur Auctor. Vide ad lib. i. p. 19. 'ad instar solitudinis et scopuli.' Verum non intelligo quid sit, 'conferre sectam ad instar potestatis tyrannicæ.' Hoc nihil significare potest, nisi 'comparare eam potestati tyr.' Sed hinc non sequitur, eos quoque velle ea potestate uti: qui sensus Auctoris esse debet, eique etiam adfingitur a Beroaldo et Florido. Hunc ergo ut exprimamus, post vocem *renunciantes* addi quoque debet *se*; nisi velis recipere e *Fulv.* et Reg. Fux. *senectam*. At *jurentus*

potestati tyrannicæ exercendæ aptior est, quam *senectus*. Ac rarissime latrones fiunt senes, nec ea spe, rapinas suas exercent, ut in senectute iis vivant, instar militum veteranorum, de quibus hinc Cæsar apud Lucan. lib. i. 343. 'Conferet exsangnis quo se post bella senectus? Quæ sedes erit emeritis?' &c. Neque eam fuisse mentem Nostro, abunde e seqq. patet. Corruerunt librarii *sectam*, quia videbant casum verbi *conferre* decasse: Optime vero cuncta procedunt: *Mulle conferre se ad instar* sive imaginem *tyr. potestatis, sectam suam* per adpositionem. Latronum secta est instar tyrannidis. Sic de iisdem latronibus lib. iv. p. 80. 'Se ad sectæ suæ conferunt.' p. 79. 'Quos ad istam sectam paupertatis necessitas adigit.' Hoc lib. p. 130. 'Secta collegii.' Ita 'secta Deorum' de Deo Socratis pag. 683. 'Sectæ pastoris integritas' Flor. lib. iii. c. 12. et passim. Atque ita e Cod. Sangerm. aliisque legendum certo in Colum. lib. ii. c. 2. 'Secta agrorum.' Vulgo, *facta* vel *scita*. Dein *tuam* est in Reg. Fux. *male* in Pal. Guelf. sec. Oul. *Instar tyrannicæ potestatis]* *Mellius*, *Ad instar*, &c. Infra lib. x. 'Ad instar barbaricæ feritatis, vel tyrannicæ impotentis.' *Pric.*

Pro sua parte] Infra: 'pro virili parte.' *Elmenh.*

Statu procerum] Beroald. ait *statum* hic sumi pro *statura*. Nam alioquin 'status ad habitum refertur. Statum corpori adscribitur: sive status est σχῆμα. Statura longitudo corporis,' ut ait Donatus ad Terentii Ennuchum A. iii. 5. 50. ac patet clare e Cic. lib. i. de Offic. c. 35. 'Decorum in corporis motu et statu cernitur.' Item Asconio ad lib. i. Verr. c. 21. 'Signorum figuram, statum.' Quare non miraberis *statura* e Cod. Palat. correctum a Wow. *Elmenh.* *Pric.* et Florido; ac suffragatur iis D'Orvillian.

Nil notatum e Gneff. Nihilominus Scriv. veterem lectionem, a plerisque Mss. confirmatam, retinuit. Et sane *statu* pro *statura* videtur quoque sumsisse Auctor lib. xi. p. 260. 'præter indicium pedis cetero etiam statu atque habitu nocturnæ imagini congruentem:' ubi per *staturam* explicant vulgo. Quamvis ibi totus corporis modus et proportio possit intelligi. Nec aliter sumendum censeo Gellii locum lib. i. c. 1. 'Modulandaque status longitudinisque ejus præstantia.' Magis favent loca Colum. lib. vii. 9. 2. 'Scrofæ probantur longissimi status:' item c. 12. § 9. 'status longior productionque.' Lib. viii. c. 2. 9. 'In gallinaceis status altior quæritur.' Idem tamen dixit 'præcipuæ staturæ viros' lib. iiii. c. 8. 2. et 'humilis staturæ Cenas' lib. vi. c. 24. Quare cum separatim de mole corporis sit locutus, dicens *corpore vastum*, præplacet mihi quoque *statura*. Oud. *Statura procerum, et ætate juvenem*] Pacuvius apud Gellium xiii. 28. 'Ætate integra, feroci ingenio, facie procera virum.' Glossæ: 'Statura, ἀνδρόσημα, μέγεθος σώματος, μήκος ηλικίας.' In quibusdam hic *statu procerum*. Gellius i. 1. 'In reperienda, &c. status longitudinisque Herculis præstantia.' Pric. *Et statu procerum*] *Statura* corporis et proceritate grandissimum. Proceritatem tyronum, inquit Vegetius, ad victoriam scio semper exactam: ita ut senos pedes, vel certe quinos et denas uncias habere probarentur. Verum non tam staturæ ratio habenda est, quam virum: quod et Homeri suadet auctoritas, qui Tydeum corpore quidem parvum, sed armis fortissimum fuisse significat. *Statum* autem pro *statura* dixit, sicut tonsum pro tonsura. Alias *status* consistitio dicitur, a stando videlicet: inde 'basilicus status' Plauto, pro regius magnificusque consistendi modus. Apud eundem illud proverbiale: 'In statu stat senex:'

pro eo quod est, in procinctu est, et stat paratus. De statu oratorio, quæ res Græce dicitur *στάσις*, et alio nomine 'constitutio,' et de statu Reip. et private nihil notius. Scio tibi familiarem esse, ex crebra lectione, libellum meum de Optimo statu. *Be-rould*.

Et corpore vastum] Lib. ii. 'Vegetis et vastis corporibus:' ubi dicta confer: ad sententiam Hierocles: Πρὸς ληστείαν ὑπὸ βώμης σώματος ἐκφερόμενοι. Pric.

Eique suasisse, ac denique persuasisse] In Apologia: 'Suasi, ac denique persuasi:' ad quem locum vide notata. *Idem*.

Ut manus hebetatas dintina pigritia tandem referret ad frugem meliorem, bonoque secundæ, dum posset, frueretur valetudinis] Theophylactus in Epistolis: Ἀπαγε δῆτα τῆς ἀργίας, ὃ βέλτιστε· τὰ τῆς φύσεως γὰρ δῶρα κατῆσχυνας, τηλικαύτην βώμην καὶ εὐρωστίαν τοῦ σώματος ἀκόσμητον παριών. Menander apud Stobæum: Ἀργὸς δ' ὑγιαίνων τοῦ πυρέττοντος πολὺ Ἀθλιώτερος, διπλάσια γὰρ ἐσθλὴι μάτην. Palæologus vii. Orat. Οὐκοῦν γε λαμβάνειν ἀρμόττει τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς τὰς χεῖρας κατέχουσι; τοῦτο λελησθημένοις ἀνθρώποις καὶ παρειμένοις προσήκειν ἔοικεν· οἷς δὲ καὶ βώμη σώματος, νεότης, καὶ ὑγίεια, &c. τούτους δὲ γενναίους ἄνδρας αὐτοὺς δεικνύναι, &c. Et nota hic, 'hebetatas manus.' Sallustius Catilinario: 'Scilicet ne per otium torpesceret manus, gratuito potius malus atque crudelis erat.' Oxon. *deferret ad frugem mel*. *Idem*.

Nec manum, &c. hauriendo p. exerceret auro] Suspicio germanum Apuleii esse, *exereret*. Quomodo etiam apud Sex. Jul. Frontinum nuper emendavi. Deinde, quod subditur, 'alios ad supplendum numerum vestigare statuunt,' geminatione, i. retractione unius syllabæ, quæ in extremo verbi præcedentis delituit, persanandum puto, *numerum investi-*

gare statuunt. Stewech. Bene ita legit Stewech. in Frontino lib. II. c. 1. § 3. cum aliis: ibi vide. Sed hic male, ut vel patet ex Lucan. lib. III. 691. 'Incertasque manus, ietu languente, per undas Exercent:' ubi plura, et quam sæpe viri docti frustra exercere in exserere conati sint mutare, perspice ad Suet. Tib. cap. 11. 'jus exereuit.' Mamert. in Genethl. c. 2. 'Virtutum motus et impetus vis divinitatis exercet.' Fux. cum m. &c. porrigetur. Pith. ac m. Oud. Nec manum validam eroganda stipi porrigeret] Apud Claudianum: 'Tolerabis iniquam Pauperiem, cum tela geras?' 'Ad stipem manum porrigere' etiam Seneca dixit. Prudentius: 'Omnesque qui poscunt stipem.' Glossæ: 'Stipem, ἐλεημοσύνη.' Act. 3. 2. 'Ἡρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. Pric. Sed hauriendo potius exerceret auro] At sanius multo Chrysostomi illud, βέλτιον ἐπαυτεῖν ἢ ἀρπάζειν. Homil. 70. in Matth. Idem.

Universim omnes] Rom. et Flor. universi o. Elmenh. Nec soli illi, sed et reliqui Mss. et Edd. ante Vulc. Ed. sec. quam prave recentiores secuti sunt, exceptis tamen Pric. et Florido. Passim ita Plaut. Gell. alique. Vide Pric. et de similibus Burm. ad Lucan. l. III. 587. Duker. ad Florum lib. II. c. 12. 'Semel in perpetuum:' et omnino me ad Cæs. l. III. B. Civ. cap. 61. Vulgo vero universi: probavitque merito Wasseus. Oud. Universi omnes adsensere] Male in recentioribus quibusdam, universim: nam et Gellius XIX. 12. 'omnes universos' dixit. Pric.

Illum adscisci, et alios vestigare statuunt] Ille Pith. Dein et abest Fux. Prave Stewechium abripuit innovandi prurigo investigare præferentem, contra Nostri stylum. Confer scripta ad init. lib. VI. 'mariti vestigationibus.' Dein in Mss. Oxon. Fux. Guelf. utroque, et D'Orv. est vestigari, melius ex Pric. iudicio, sicut et Was-

seus i superscripsit. Errant viri docti. Non raro Activam Passivamque conjugationem in Infinitivis jungere amant auctores. Consule me rursus ad Cæs. lib. I. B. Civ. c. 32. 'Omnia permisceri, quam imperium dimittere mallent.' Oud.

Ulli pr. comparandum] Oxon. Guelf. pr. nulli. Illem et Par. comparandus. Male. Minus bene Pric. per præsentium intelligit omnes, 'Qui tunc vivebant homines, atque ævum agitabant.' Immo vero cape præsentibus ibi latrones, quos cunctos præstabat; qui cum illo comparandi non erant. Sic enim vice versa hæc verba, 'conferre,' 'comparare,' 'compensare,' 'mutare' construuntur dupliciter. Lib. V. p. 92. 'nec Cupidini comparo.' Vide Cæs. lib. I. B. G. cap. 31. et ibi Davis. et Lamb. ad Horat. lib. I. O. XVI. quosque landat Burm. ad Vell. lib. II. c. 12. et Ovid. Ep. III. vs. 51. Unde patet errare Delr. et Salin. ad Solin. c. 1. 'mutarent veteribus virides laureas:' quod est in Mss. O. bene. Id. Perducit immanem quandam juvenem, &c. nescio an ulli præsentium comparandum] Immanem hic intellige, 'Cui magni membrorum artus, magna ossa, lacerti.' Præsentium voce puto significari, 'Qui tunc vivebant homines, atque ævum agitabant:' qui vivunt sunt præsentibus, mortui abesse videntur. Pric.

Toto vertice cunctos antepollebat] Ἰδιωτισμός. Elmenh. Ovid. lib. III. Met. 182. 'colloque tenuis supereminet omnes.' Oud. Nam præter ceteram corporis molem, toto vertice cunctos antepollebat, et ei commodum lanugo malis inserpebat] Ammianus lib. XIX. 'Primæ pubis adolescentem, &c. proceritate et decore corporis æqualibus antestantem:' quæ sumpsit ex istis Quadrigarii apud Gellium: 'Viribus, et magnitudine, et adolescentia, simulque virtute cæteris antestabat.' Pric. Toto vertice cunctos antepollebat] 1. Reg. X. 23. de Saul. 'Altior fuit

universo populo ab humero, et sursum.' *Idem*.

Centunculis, &c. male consarcinatis semiamictum] Firmicus viii. 11. Matthes. 'Pannis male pendentibus nudus.' id est, semiamictus. Vide supra pag. 14. notata. 'Centunculus male consarcinatus,' est, quem *πυχικὸν καὶ πολυκόλλητον χιτῶνα* Homil. in Christi Baptism. Gregorius Nysseus vocat. *Idem*.

Inter quos pectus et venter crustula crassitie reluctabant] 'Pinguis aqualculus, toto ut sibi sesquipedale extet.' Justinus de Physcone Ptolomæo: 'Sagina ventris non homini, sed belluæ similis: quam feditatem nimia subtilitas et perlucida vestis' (scribe, *subtilitas pellucide vestis*) 'augebat:' quod ibi a pellucida veste, hic a pertusa factum. *Idem*.

Fortissimo Deo Marti, &c.] De Eodem v. 'Fortissimum bellatorem illum.' *Idem*.

Libentius vulnera excipientem, quam aurum manu suscipientem] *Δι' ὅλου νευνευμένον, &c. οὐδὲν πρὸς πληγὰς ἐνδόντα* utalicubi Philo locutus. Chrysostomus de SS. Martyribus Homil. 40. ad Antiochenos: 'Ἐπὶ τὸ ξίφος, ὡς ἐπὶ διάδημα καὶ στέφανον, ἔτρεχον' καὶ πᾶν εἶδος τιμωρίας ἡλεγχον, οὐ τῷ γενναίως φέρειν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ μετ' ἡδονῆς καὶ προθυμίας. Hesiodus Scuto Herculis: *Διαιόμενοι πολέμοιο Φυλόπιδα στήσιν, τὰ σφιν πολὺν φέρτερον θόλης*. ex quibus adumbrata puto hæc Marii apud Sallustium: 'Sudorem, pulverem, et alia talia nobis relinquunt, quibus illa epulis jucundiora sunt.' *Idem*. *Aurum manu suscipientem*] Glossæ: 'Χρυσυποδέκτης, susceptor aurarius.' *Idem*.

Ipsaque morte m.] Oxon. *ipsamque mortem*. Inepte. 'Melior morte' est θανάτου κρείττων, ut bene post Casaub. ad Apologiam p. 163. Pric. et Florid. exponunt. Qui contemtor mortis illam quoque vincit, eaque est superior. Ut 'honus,' 'melior,' 'op-

timus,' passim de strennitate bellica occurrat. Nugatur hic Beroaldus. *Oud. Ipsaque morte, quam formidant alii, meliorem*] Egesippus ii. 18. 'Formidabilem cunctis subjiciens sibi mortem.' Apud Lucanum ille: 'Pompeii vobis minor est causæque Senatus, Quam mihi mortis amor.' Curtius Alexandrum laudans: 'Clementia in devictis, &c. mortis, cujus metus cæteros exanimat, contemptio.' Ignatius de Petro et Apostolis: *Θανάτου κατεφρόνησαν, ἠνέρεθησαν ὑπὲρ θάνατον*. 'Morte melior:' Græcum est. *Pric. Morte meliorem*] Mortem scriptores bonam appellant, quoniam finis est ærumnarum, et requies malorum: ut M. Cicero latissime explicat in Tusculanis quæstionibus. Inde a poetis dicitur mors bona. Valerius Flaccus: 'miserere parentum Mors bona:' et, ut inquit Plinius noster, 'ex omnibus bonis quæ homini tribuit natura, nullum melius tempestiva morte:' præterea 'mors bona' ex eo dici potest, quod neminem fallit, neminem præterit, nec huic magis quam illi gratificatur, sed æqua lance cunctos tollit. *Beroald.*

PAG. 136 *Nec me pulctis egenum vel abjectum*] Sic 'vilis et abjectus homo' in lib. iv. Cod. de custod. reor. item 'abjectus et contemptus' apud Ciceronem in contra Rullum. *Pric.*

Neve de pannulis istis virtutes meas æstimetis] Lucianus in de Vita sua: *Μη μυσαχθῆς τοῦ σώματος τὸ εὐτελές, μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρὸν*. Cantie. i. 5. *Μη βλέψατέ με ὅτι μελανομένη εἰμί*. Sirachides xi. 2. *Μη βδελύξῃ ἄνθρωπον ἐν ὁράσει αὐτοῦ*. Apud Virgilium: 'Neve hæc nostris spectentur ab anis Quæ ferimus.' *Æneid.* ix. *Σκόπει με ἐξ ἐμαντοῦ, Bionis est apud Laërtium. Idem.*

Ego sum prædo famosus, Hæmus ille Thracius, cujus totæ Provinciæ nomen horrescant] Servius ad *Æneid.* x. 'Prædones sunt qui populandum alienam invadunt Provinciam.' Fit-

micus Mathes. III. 5. 'Faciet bellorum Duces, &c. quorum adventum civitates semper aut Provinciæ maxime perhorrescant.' Sua autem Apuleius effinxit ex Virgilio hisce: 'Sum pius Æneas raptos qui ex hoste penates Classe vello mecum: fama super æthera notus.' In Glossis: 'Κατάφημος, famosus: 'prædo famosus' autem, ut in l. III. § 1. ff. de Offic. Præf. vigil. et l. capitalium. ff. de pœnis, 'famosus latro: 'et infra heic lib. IX. 'latro inclytus.' Bene 'prædoni' etiam 'Thraciam' patriam assignat: vide Advers. III. 16. Turnebum. *Idem.*

Patre Therone] Hoc nomen a Virgilio, Virgilius (teste Servio) a Pindaro sumpsit. *Idem.*

Humano sanguine nutritus, interque ipsos manipulos factionis educatus] Seneca de Hannibale (II. 5. de Ira.) 'Innatus sanguini, et ab infantia cædibus admotus: 'apud Suetonium de Caio Cæsare: 'In castris natus, patriis nutritus in armis.' Themistius ad Valentinianum juniorem, Orat. XI. 'Ἐτι ἐν ἀγκάλαις περιφερόμενος συστρατεύεις τῷ πατρὶ καὶ συστρατηγεῖς καὶ τρέφει σε οὐκ ἐν θαλάμοις κατακοιμίζων, &c. ἀλλ' ἐπὶ τῷ Ἰστρῷ, καὶ τοῖς Σκυθικοῖς, &c. Justinus XII. 'Si veteranis patribus tirones filii succederent, militaturi in vallo in quo essent nati, constantioresque futuri, si non solum tirocinia, verum et incunabula in ipsis castris posuissent: 'et post: 'Neque castra aliter quam patriam, &c. duxere.' *Idem.*

Hæres et æmulus virtutis paternæ] Ovidius: 'Vivit et in nobis facundi vena parentis, Et res hæredem repperit illa summi.' Justinus lib. XIX. de Hasdrubale et Hamilcare: 'Per vestigia paternæ virtutis decurrentes, sicuti generi, ita et magnitudini patris successerunt.' *Idem.*

Exiguo temporis, &c. spatio] Lib II. 'Exiguum vitæ spatium deprecatur: 'et v. 'Modici temporis spa-

tium,' &c. *Idem.*

Amissi] Lego *amisi*, hoc est, perdidit: ut verbum sit, non participium. *Beroald.*

Procuratorem principis ducenaria perfunctum] De procuratoribus Ducenariis scribit cum cura ad X. Cod. columnen juris et humanioris doctrinæ omnis, J. Cujac. et vir item maximus B. Briss. in suo de verborum significatione commentario. Sed is ex hoc loco fortean arguatur non bene Leg. I. c. Theod. de Offic. Magistr. Offic. censere, legi oportere *ducenam* pro *ducenariam*. Verum et de his notata quædam Jos. Scalig. lib. II. Manilii (vs. 553.) *Colv.* Vide Lips. de Militia Rom. et Colvii notas. *Elmenh. Pith. ducentaria.* Dicti procuratores *ducenarii*, qui ducenariam mercedem procurationis, sive ducena sestertia accipiebant in stipendium seu salarium. Adi me ad Suet. Claud. cap. 24. 'Ornamenta consularia etiam procuratoribus ducenariis indulsit.' Alii fuere 'ducenarii' in re militari, alii 'judices ducenarii,' apud Suet. Aug. c. 32. *Oud. Procuratorem Principis, ducenaria perfunctum, &c.]* De 'procuratoris ducenariis' vide Cujacium ad lib. X. Cod. Brissonium in de V. S. et (qui nuper Cyprianum edidit) doctissimum Rigaltium. Beroaldus 'militum ducentorum præfecturam' intelligit: quo pertinent ista Servii: 'Illos centeni quemque secuti. Ex numero militum qui sequuntur, gradus dignitatis apparet.' *Pric.*

Prætereuntem coram fueram aggressus] *Prætereunte me Orato* dant Edd. primæ cum Mss. etiam Pith. Guelferb. D'Orv. Par. &c. *prætereire me orato* Oxon. *prætereunte me coram* Edd. Ber. Junt. pr. Ald. Colin. *prætereuntem coram* cum Beroaldo præbet Ms. Reg. et Edd. Junt. post. Bas. &c. quod recte refellunt viri docti; nti et *Orato*, quod a Wow. et seqq. in hunc diem falso est retentum. Sunt viri

docti, qui conjecerint: *præeunte meo patre, prætereuntium incoram, prætereuntem in oratum, vel prætereuntem oram, aut prætereuntem inconsiderato*; Soping. *prætereuntem inopinato*. Nou male. Sed placet maxime vel *oram*, (vide Misc. Obs. v. 1. p. 131.) vel potius *Wass. oria*: quod parvum navigii, litoris oras legentis, genus, 'oraria navicula' dicitur Plin. lib. x. Epist. 28. vel *horia, horiola* apud Plant. et Fest. Vide Walch. Act. Jen. v. 4. p. 65. Vide et Gell. lib. x. c. 25. 'Oria, lenunculi.' Nonium de Genere Navium v. 'Horia' p. 553. 562. Ed. Merc. Fulg. de Expos. Serm. Ant. v. 'Oria.' Nam Plotina adpulerat mari, et tabernam litori proximam incubabat. Sed tamen obstant huic emendationi litteræ *e* et *to* in Mss. quarum ratio in hac emendatione nulla habetur. Dein mirum est, Hæmum hic dicere, se aggressum esse procuratorem prætereuntem, nec meminisse uxoris, quam tamen dein præcipue, et fere solam memorat. Hinc suspicor altius sederé ulcus. An exciderunt quædam? Unde conjici posset, *prætereuntem cum consorte tori*. Vir doct. ad marg. Ed. Colv. *præter viam de meo irato*. Aut aliud quid excusculendum e litteris *corato, inorato*. F. *fortuito*. Certe in alia emendum censeo. Pro aggressus in Florent. Gueff. pr. et sec. a m. sec. est *aggressos*. Ond. *Prætereunte me orato*] Castigatio lectio est, *prætereuntem coram*: ut dicat latro Hæmus, se coram aggressum esse prætereuntem principis procuratorem, unde sibi prima mali labes extiterit. Beroald.

Ipsi etiam probe spectatus] Lib. iv. 'Spectata virtutis suæ fiducia.' *Elmenh.* *Ipsi etiam probe spectatus*] Supra lib. iii. 'Apud meos probe spectatus.' Virgil. 'Et rebus spectata juvenus.' Servius: 'Experimentis probata.' Piso ad Tiberinum apud Tacitum iii. Annal. 'Quondam D. Au-

gusto parenti tuo probatus, et Tibi amicus.' In vet. Grammaticis: 'Spectatur, qui videtur, vel, qui probatur.' Symmachus: 'Ita me Dii Dominis' (Imp.) 'probabilem' (id est, *spectatum*) 'præstent.' Ovid. de Ponto ii. 6. ad Græcinum suum: 'Quodque soles animo semper, quod voce precari, Omnia Cæsaribus sic tua facta probes.' *Pric.*

Hunc insimulatum quorundam astu projecit extorrem saviens invidia] Ita 'multorum obtrectatio unius virtutem devicit'; ut loquitur in Hannibalis vita Æmil. Probus. Lucianus in de non temere credendo: 'Ἰδοὺς δ' ἂν τοιοῦτους (διαβόλους) μάλιστα ἐν τε βασιλέων αὐλαῖς, καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστεύοντων φιλίας εὐδοκιμοῦντας.' ἔνθα πολλὸς μὲν φθόνος, μυρία δ' ἀπόνοιαι, πάμπολλοι δὲ, &c. διαβόλων διαθέσεις. 'Invidia' (inquit) 'projecit extorrem eum.' Tacitus Annal. iii. 'Conspiratione inimicorum, et invidia falsi criminis oppressum.' Vide ad Matth. xxvii. 18. annotata. Virgilius: 'Pulsus ob invidiam:' ubi Servius: 'Ne merito expulsus esse videatur:' bene et *projecit*. Amnianus lib. xxi. 'Unde omnes huiusmodi, &c. *projecit*.' Glossæ: 'Projectus, ἐκβεβλημένος, ἐξεβριμένος.' *Idem.*

Plotina quædam] Dele τὸ *quædam* ex Pal. *Elmenh.* Abest quoque ea vox ab Oxon. et uncis inclusa est per Scriv. et *Pric.* Sed perperam. Passim propriis nominibus additur hoc pronomen; cum persona, de qua agatur, vix aliunde nota sit, pluresque eo insigniti sunt nomine. Vide supra ad lib. ii. p. 29. 'Cerdo quidam nomine:' et ad Sueton. Ner. c. 33. 'a quadam Locusta.' Cic. xiii. ad Att. Ep. 50. 'Mancipio dari servo suo pro parte Heteroio cuidam.' Quibus innumera addi possent. Nec secus 'aliquis' et 'quis,' nomini proprio junguntur. Adi Burm. ad Virg. Æn. ii. 81. 'aliquod nomen Palamedis.' Dein in Guefferb. pr. legitur

ratæ fidei, cum gl. firmæ. Ond.

Raræ fidei, atque singularis pudicitie facina] In veteri Lapide: 'Fœminæ rarissimæ, singularis exempli, pudicitie,' &c. Apud Quintilianum in Declam. 'Exempli rarissimi uxor.' *Pric.*

Quæ decimo partus stipendio viri familiam fundaverat] Passim eruditionis Appuleianæ vestigia deprehendas: en tibi vel hoc ipso loco *fundaverat* quam Latine dixit. Statius Sylv. iv. 'Prole fundasti vacnos Penates.' Plautus Mostell. 'Parentes fabri liberum sunt, Et fundamentum substruunt liberorum:' hinc *παῖδας, οἰκων* *στόλους* Euripides Iphigenia vocat. Pollux iii. 2. *οἰκων στρωγμματα*. et ii. 10. 'columnis' Artemidorus assimilat. Plinius lib. iv. Epist. xxi. 'Cui nunc unus ex tribus liberis superest, domumque pluribus adminiculis paulo ante fundatam, desolatus fuleit ac sustinet:' nec alio vrsus vetus Pannægyristes respiciens, 'Reipublicæ fundamenta' appellavit leges eas, quæ muleta cælibes afficiebant, parentesque præmiis honorabant. *Idem.*

Sumptis atque contentis] *Sumptis* est in Palat. Edd. pp. Junt. pr. Ald. Bas. Sed verissime *spretis* emendavit Beroald. quod confirmant reliqui Codd. Synonymiam amari ab Auctore, sæpe vidimus. Adi et ad lib. viii. 158. Et sic l. hoc p. 151. 'contemnit ac despicit.' Jungit hæc etiam Terent. And. i. 5. 13. 'Quot modo contentus, spretus?' Eun. i. 2. 90. 'Contentus abs te spernor:' ubi tamen meliore locatur ordine. Plus enim est *spernere*, quam *contemnere*. Cic. ait 'spretis et pro nihilo putatis.' *Ond.* *Spretis atque contemptis*, &c.] Cyprianus in de Lapsis: 'Spretis his omnibus atque contemptis:' infra hic lib. x. 'Spretis illis suis Inculentis vehiculis, et præterhabitis, &c. carpentis.' *Pric.* *Sumptis*] Corripo *spretis*: sequitur enim, 'Atque contemptis.' Beroald.

Fugientis comes] Ovidius: 'Sola comes nostræ perstitit illa fugæ.' Augustinus in xiv. Joannis: 'Quam multi proscripti a castis uxoribus amplius dilecti sunt! probata sunt multa casta' (malim *cara*) 'conjugia calamitatibus maritorum: et, ne aliud amare conjuges quam maritos putarentur, non solum non deseruerunt, amplius, etiam secutæ sunt.' Tacitus Histor. i. 'Comitata liberos profugos matres, secutæ maritos in exilia conjuges:' et en exempla nonnulla. Idem xv. Annal. 'Novio Prisco, Glitio Gallo, atque Asinio Pollioni data exilia: Priscum Antonia Flaccilla conjux comitata est.' Plinius vii. Epist. xix. de Fannia Helvidii uxore: 'Bis maritum secuta est in exilium: tertio ipsa propter maritum relegata.' Valerius Maximus de Hyspicerate uxore Mithridatis: 'Victum a Cu. Pompeio per efferatas gentes fugientem, animo pariter et corpore infatigabili secuta est.' *Pric.*

Infortunis socia] Ita Theagena Agathoclis uxor apud Justin. lib. xxviii. dicit, se nubendo non prosperæ tantum, sed omnis fortunæ cum viro inisse societatem. *Elmenh.* Ms. Bertin. et Ed. Bas. pr. *infortunis*, non adeo male. Nam *socius* sic Dativo jungitur æque ac Genitivo. Vide me et Burm. ad Luc. lib. ii. 346. 'Non me lætorum sociam, rebusque secundis Accipis; in curas venio partemque laborum.' Sil. Ital. lib. vi. 372. 'ratique Inpositus mæstis socium me casibus addo.' Sive 'in omnes casus,' ut ait Solin. pag. 18. *Comes* autem et *socius* seu foris et domi passim junguntur. Vide ibid. et Horat. lib. i. 7. 26. Sil. xv. 345. Vavass. de vi et usu verborum. Manil. lib. ii. 121. 'Et socios tenet et comites, atque hospitio una Fungitur.' Sic lego e Mss. in quibus *hospitis*; vulgo, *hospitium jungitur*. Bentleius andaacter et perperam, *et consortes hospitibus* F. *Ond.* Et *infor-*

tunii socia] Seneca ex uxoris bonæ maritum alloquentis persona: 'Non possumus una faelices esse, &c. una infelices erimus.' Controvers. 1. 6. Ovidius v. 15. Trist. 'Esse bonam facile est, ubi quod vetet esse, remotum est, Et nihil officio nupta quod obstat habet: Cum Dens intonuit non se subducere nimbo, Id demum est pietas, id socialis amor.' *Pric.*

Tonso capillo, in masculinam faciem reformato habitu, &c.] Valer. Maximus ubi supra: 'Propter quem' (maritum) 'præcipuum formæ suæ decorem in habitum virilem convertere voluptatis loco habuit; tonsis enim capillis equo se et armis assuefecit, quo facilius laboribus et periculis ejus interesset.' *Reformato*, ut VIII. 'in Lemures reformati:' et XI. 'Non in alienam personam reformatus.' Glossæ: 'Μετατυπῶ, deformato, reformo.' *Idem.*

Auro monetali zonis refertis incincta] Olim peregrinantes pecuniam in zonis secum habebant. Adolescens jam jam profecturus, Plauti Mercatore: 'Zonam sustuli.' Unde lux etiam alii loco Persæ: 'cape Tunicam atque zonam et chlamydem afferto et causiam, Quam ille habeat, qui hanc lenoni huic vendat. SA. Heu prope. To. Quasi sit peregrinus:' et Truculento: 'St. Ubi est quod tu das? Solve zonas,' &c. Sic zona accipienda apud Ulpian. lib. vi. de bonis damnat. *Colv.* Adi Dempster. Paralip. ad Rosin. lib. II. cap. 9. *Oud.* Pretiosissimis monilium, et auro monetuli zonis refertis incincta] Ex more iter molientium, de quo ad Luc. 15. 13. adnotavi: inprimis autem Appuleium illustrant Justini ista de Ætolorum uxoribus: 'Quasi in perpetuum cum viris exulaturæ, pretiosissima quæque auferentes,' &c. 'Aurum monetale' vocat, quod in Jure 'signatum aurum.' Glossæ: 'Χρυσὸν νόμισμα, aurum signatum.' *Pric.*

Custodientium militum] Milites cus-

todiendis reis adhibitos sæpius legas apud nostros; ut lib. IV. § 1. D. si quis caution. Lib. x. ex quib. caus. major. et non semel, Tit. de Custodia reor. Alia, ni fallor, et plura decus illustre patriæ meæ J. Ræv. Conjectaneis snis necdum editis, quæ brevi ingem opera nostra videbunt, si nos adhuc eam. Sed et Lips. jam dudum etiam cum cura ad III. Annal. Taciti. *Colv.* J. Ræv. Conject. cap. IV. *Oud.* Inter ipsas, &c. militum manus, et gladios nudos intrepida, &c.] 'Nec insidias inter, nec militis ense, Nec mare, nec ventos, barbariemve timens.' Statius Sylv. v. de Priscilla Abascanti: 'Quod si anceps metus ad majora vocasset, Illa vel armiferas pro conjuge læta catervas, Fulmineosque ignes, medii-que pericula Ponti Exciperet.' Seneca cap. 16. Consol. ad Marciam: 'Clæliam, contempto hoste, et flumine, ob insignem audaciam tantum non in viros transcripsimus.' *Pric.* Et gladios nudos intrepida] 'Non illa pericli Telorumve memor... Nam fortem faciebat amor, nexusque mariti Fæderis.' De Amore apud Stobæum Aristarch. Οὔτος γὰρ ὁ θεὸς καὶ τὸν ἀσθενῆ σθένειν τίθησι, καὶ τὸν ἄπορον εὐρίσκειν πόρον. Maximus Tyrinus Dissert. IX. Οὐ θηρίον αὐτῷ δευνόν, οὐ πῦρ, οὐ κρημνός, οὐ θάλαττα, οὐ ξίφος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄπορα αὐτῷ εὐπορώτατα, καὶ τὰ δεινὰ εὐμαχώτατα, καὶ τὰ φοβερὰ εὐτελέστατα, καὶ τὰ χυλεπὰ εὐκολώτατα, &c. πανταχοῦ θάρρει, πάντων ὑπερορᾷ, πάντων κρατεῖ. *Idem.*

Cunetorum periculorum particeps] Philo de Abrahami uxore: Μυρία δείγματα τῆς φιλανδρίας ἐνεγκαμένη, τὴν σὺν αὐτῷ τῶν συγγενῶν ἀπόλειψιν, τὴν ἐκ τῆς οἰκίας ἀνευδοίαστον μετᾴστασιν, τὰς ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς συνεχεῖς ἐπαλλήλους πλάνας, &c. ἀεὶ καὶ πανταχοῦ παρῆν, οὐδένα τρόπον ἢ κλῆρον ἀπολιποῦσα, κοινῶνς ὕπνωσι βίου, καὶ τῶν κατὰ τὸν βίον πραγμάτων, ἐξ Ἰσου διακουῖσα μετέχειν ἀγαθῶν ὑμοῦ καὶ κακῶν.

Tacitus de Germanorum uxoribus: 'Ipsis incipientis matrimonii auspiciis admonentur venire se laborum periculorumque socias: idem in pace, idem in prælio ausuras passurasque.' *Idem.*

Pro mariti salute perrigilem curam sustinens] Supra lib. v. 'Pervigili cura rebus exenbamus tuis.' *Idem.*

Ingenio musculo sustinebat] Τὸν θῆλον λογισμὸν θυμῷ ἄρσενι διεγείρασα' ut de septem filiorum matre II. 7. 21. scriptor Maccabæorum locutus. Seneca ubi supra: 'Quis dixerit Naturam maligne cum muliebribus ingeniis egisse, et virtutes illarum in arcum retraxisse? par illis (mihi crede) vigor, par ad honesta, &c. facultas.' *Idem.*

Itineris difficultatibus, marisque t.] Bert. *itinerum.* Elmenh. Quod probari posset ex lib. IV. p. 83. 'Longis itineribus, atque latissimis maris meatibus.' Nisi potius correctoris sit, qui invenerat in Msto *itineribus pro itineris*, ut restat in D'Orv. Terrestre scilicet intelligit iter, oppositum maris meatibus. Atque ita Mss. Taciti, teste Gron. lib. XIII. Ann. cap. 53. 'Sublatisque itineris' (scilicet terrestris) 'difficultatibus, navigabilia inter se litora fierent: ubi vulgo quoque *itinerum*. Confer notata ad lib. II. pag. 29. 'Et maris ac viæ confeceris iter.' A Pal. et Guelf. sec. absunt *diffic. marisque.* Oud. *Itineris difficultatibus*] Ita Tacitus (e quo Noster) Annal. XIII. *Pric. Marisque terroribus*] Germanicus in Aratæis: 'Et cum terrores anget nox atra marinos.' *Idem.*

Temporariam sedem] Sic infra XI. 'Temporarium larem: contra I. VIII. 'Larem sedesque perpetuas.' *Idem.*

PAG. 137 *Grassabamur*] Flor. et Bertin. *grassabamus.* Elmenh. Sic etiam Reg. Fux. Pith. Guelferb. D'Orvill. Palat. Fux. et Edd. O. usque ad Basil. sec. vel *crassabamus.* Oxon. *classabamus.* Vide er-

go, num et hoc verbo active *grassare*, non deponentialiter *grassari* usus sit Auctor, ut multis aliis, de quibus dixi ad lib. I. pag. 18. pag. 35. 'reluctabant.' Sed lib. II. in Imp. 'grassare naviter: et de Habit. Doctr. Plat. p. 614. 'Grassari malitiam constat.' Oud.

Litus adpulisset] Fux. *applicuit.* Roald. Item Pal. Guelf. ambo, Oxon. Par. Ne muta. Nam 'adpellere locum,' pro 'loco' vel 'ad locum,' sæpiissime occurrit. Lib. VI. p. 118. 'Cum primum jugi conterminos locos appulit.' Adi ad Front. lib. III. 9. 4. et de similibus Heins. ad Æn. XI. 261. Oud.

Tabernulam] Pith. *tabernulam.* Rursus hoc natum ex confusione τῶν b et t. Infra lib. IX. pag. 407. 'Hortulanus in ipsa tabernula derepit in quamdam cistulam.' Vide et *Pric.* In D'Orv. est *tabernula quadam proxima.* Ne audias. 'Incubare' cum Accusativo dixit Noster quoque lib. IV. p. 69. 'folles incubabat.' et p. 75. 'Incos, &c. incubare;' ac passim apud Plin. ut docet index Harduini, et pluries in Mss. optimis. Ac male carpit Solin. Salm. ad p. 112. 'Delubra, quibus succedit aut incubat,' ut recte in Mss. O. *Idem. Tabernulam quandam litori marique proximam, &c. incubabat*] Florent. male, *cavernulam*: sequitur enim jam statim de *cubiculo*, cui nullus in *caverna* locus: imo et *tabernulam* vocat, quam § 5. Instit. de rerum divis. Jurisconsultus *casam*. 'Littorum quoque' (inquit) 'usus publicus est, &c. ob id, cuilibet liberum est *casam* ibi pouere, in quam te recipias,' &c. *Pric.*

Ineadiamus, &c. omnia] Solent prædones maris littora insidere, ut casu aut consilio appellentes infestare possint: vide supra p. 96. annotata: et bene *ineadiamus.* Gloss. 'Ἐπεισέρχονται βιαίως, invado: supra lib. II. 'Id omne latrocinialis invasit manus.' *Idem.*

Clamoribus inquietis cuncta miscuit] Lucret. 'Magnis clamoribus omnia complent.' Infra hic viii. 'Latratibus fervidis dissonisque miscent omnia.' Gellius de Polo histrione: 'Opplevit omnia, &c. lamentis veris et spirantibus.' *Idem.*

Suosque famulos nominatim, &c. suppetiatum convocans] Apud Theocritum Eidyll. xxvi. Δμῶας δὴ τὸτ' αὖσ' ὕπνον βαρὺν ἐκφυσῶντας. 'nominatim convocans,' ut solent periculis improvisis circumventi. Æneid. xi. 'Nomine quemque vocans:' ubi Servius: 'Per hoc extrema necessitas indicatur.' *Pric.*

Quem sibi quisque metuentes delit.] *Quum* conjecit Grosi. et reposuit Wow. cum Elm. Scriv. *Pric.* Flor. Sed Vulc. Ed. sec. recepit alteram Colvii conjecturam *qui*, non solum confirmatam a Ms. Fulv. sed et Flor. Reg. Fux. Palat. Pith. Guelf. utroque, Oxon. D'Orvill. et Ed. Juntin. post. Verissime. Ita lib. viii. pag. 156. 'Exciti quisque, familia mesta, concurrimus.' Prave in Reg. Fux. et D'Orv. est *metuens*, ac *delitescere* in Ed. Aldi. *Quique* etiam in Oxon. Oud. *Pavore cunctorum, cum sibi quisque metuentes delitescunt, effectum est ut impune discederemus]* Amnianus lib. xxv. 'Semet quisque reliquis omnibus anteponens, vitare, &c. terribilia festinabat.' Seneca iii. 24. de Benef. 'In tanta confusione, &c. cum sibi quisque consulere, omnes ab illa fingerunt.' Apud Achillem Tatium lib. iii. τὸ οἰκεῖον ἕκαστος σκοπῶν ἀσφαλές, τὸ πρὸς τοὺς ἐτέρους εὔγνωμον οὐκ ἐλογίζετο. supra lib. iv. 'Licet numerosa familia latis diversetur ædibus, tamen quisque magis suæ saluti quam Domini consulat opibus.' Oxoniensis heic, et alius Ms. *qui sibi, &c. Pric.*

Unicæ fidei fœmina] E converso lib. x. 'Malitiæ novercalis exemplar unicum.' *Idem.*

Bonis artibus gratus] A Tacito,

qui 'bonis artibus gratos' Annali i. dixit. *Idem* Annali iii. 'honestis artibus copiosum:' quas vi. 'sanctas artes' vocat: opponuntur supra hic ii. 'malæ artes:' item in lib. i. § 5. de servo corrupto. *Idem.*

Aggressuræ] Est in lib. iv. famil. ercisc. sic 'aggressores' in lib. vii. ad leg. Pomp. de parricid. et 'aggressionis insidiæ' in Valentiniani edicto. *Idem.*

Plenam vindictam] Supra lib. iv. 'Vindictam tuæ parenti, sed plenam tribue:' ut apud Plin. lib. x. Epist. 66. 'Et plenam ei humanitatem tuam præstes,' &c. *Brant.*

Latronis collegium] An *L. collegii vestigium?* Passim enim latronum cœtum Anctor *collegium* vocat, ut init. hujus libri: 'talem collegio suo nuncium fecit:' et mox pag. 136. 'sportulam vestro collegio.' Cujus nullas reliquias vel signa superesse noluit Cæsar, sicuti sine ejus permissu *collegii* constituere erat vetitum, ut e Suetonio et Digestis notum. *Oud. Latronis collegium]* Alii, *vestigium*; i. noluit ut nemo maneret superstes. Vir d. ad marg. Ed. Vic. *Idem.*

Interiit] *Interiit* est a Ber. Priores Edd. dant *interibit*, ut exaratur in Ms. D'Orv. Pith. Scilicet e perpetua confusione pro *interiit*; quod servarunt Oxon. et Inc. Guelf. pr. et bene cum Brant. vindicavit *Pric.* Vide ad lib. iv. p. 78. 'perivit.' Fux. *interium*. Guelf. sec. *interitum*, quod et habet margo Gnelferb. pr. in quo post *tantum* est lacuna vocis fere tetrasyllabæ. Ceterum interiisse latrones intelligit per *ληστοδιώκτας* et *ειρηνάρχας*, de quibus vide Auson. Epist. iv. 20. 'An majora gerens, tota regione vagantes Persequeris fures?' Misc. Obs. tom. i. vol. v. pag. 26. &c. Talis videtur fuisse in Cilicia *ειρήνης προστάς* Perilaus apud Xenoph. Ephes. lib. ii. p. 36. Sed confer dictum l. Misc. *Idem.* *Denique* noluit esse Cæsar *Hæmi latronis*

collegium, et confestim interiit] Arrianus III. 13. in Epictetum: 'Ορᾶτε ὅτι εἰρήνην μεγάλην ὁ Καῖσαρ ἡμῖν δοκεῖ παρέχειν, (id est, παρέχει,) ὅτι οὐκ εἰσὶν οὐκέτι πόλεμοι, οὐδὲ μάχαι, οὐδὲ ληστῆρια μεγάλα, οὐδὲ πειρατικά· ἀλλ' ἔξεστι πάσῃ ἡρᾷ ὑδεύνειν, πλεῖν τε, &c. Hoc præcipuum subditorum beneficium a Regibus acceptum: et hinc ἡρεμος καὶ ἡσυχὸς βίος ille, de quo ad I. 2. 2. Timoth. plena manu adnotavimus. Ad verba Appuleii autem illustranda faciunt unice Aristidis ista: Τῶν πάλαι τις αὐτοκρατόρων πεττενεῖ, ὡς λέγεται, καὶ μεταξὺ παρεθόγγετο, μὴ βούλεσθαι Νασαμῶνας εἶναι, εἴτα οἱ Νασαμῶνες ἀπώλοντο. Orat. in Smyrn. Oxon. hic *interiit*, et infra statim *transibiri*: sic IV. 'A gloria non perivit.' *Pric.* *Interiit*] Lego *interiit*: significat enim, confestim interiisse et extinctum esse collegium latronum, ubi id iussit Cæsar: nam de principe illud Psalmographi dici potest: 'Ipse dixit, et facta sunt: et ut scriptum legitur in libro Esdræ: 'Si rex dixerit: Exterminare, exterminant: plantare, plantant: et omnes Virtutes eum obaudiunt.' *Beroull.*

Tantum potest nutus etiam m. pr.] Oxon. *t. post nutus.* D'Orv. *t. potest esse nutus.* Vocem etiam nuncinis circumduxerunt Wow. et *Pric.* qua facile carere possumus. Nunc explicanda per *rel*: sed malim præponere τῷ *nutus*: ne etiam magni jungi possint, quæ mens Auctoris non fuit. *Oud.* *Tantum potest nutus etiam magni Principis]* Virgilius Ecloga I. 'Sæpe malum hoc nobis (si mens non læva fuisset,) De cælo tactas memini prædicere querens: ubi Servius: (quem ut opportune emendem adduco:) 'Significat motu Imperatoris posse agros eorum perire: ita, qua nunc utor, editio Genevensis: scribendum *nutu Imperatoris.* Ovidius de Augusto: 'Noluit, at poterat minimo me perdere nutu.' Sidonius de Avito Imperatore: 'Solut facit omnia nu-

tus.' *Pric.*

Militarium vexillationum indagatu] Latrones in provinciis per milites stationarios, mandato principis, a præsidibus proconsulibusve conquirebantur et vestigabantur. Tertull. Apologet. (c. 2.) 'Latronibus vestigandis per universas provincias militaris statio sortitur.' Huc non semel Jurisconsulti nostri spectant. Paulus lib. III. D. de Offic. præsid. 'Nam et in mandatis principum est, ut, cum is qui provinciæ præest, malis hominibus provinciam purgare.' Marc. lib. IV. ad Leg. Jul. pecul. 'Mandatis autem cavetur de sacrilegiis ut præsidēs sacrilegos, latrones conquirant.' Respicunt forte etiam Impp. Arcad. et Honor. lib. X. c. de Episcop. et Constant. lib. I. c. de Custod. reor. *Colr.* De hac re et διωγμῶν vide Casanb. et Salm. ad J. Capitol. in V. Marci c. 21. Alii *vexillarium.* Per 'vexillationes' hic intelligit sine dubio equestres turmas, sive manipulos equitum, ut vocat Auctor lib. IX. p. 182. quales erant auxiliarum in provinciis. Vide omnino Scheff. ad Mauricii Tactica p. 420. &c. Reines. Cl. VIII. 9. Alibi etiam 'vexillationes Legionum,' et præsertim in Britannia occurrunt VEXILLATIO LEG. VI. VICT. ut et XX. VICT. Quæ opus valli fecit per aliquot millenos passus. Confer Inscript. Grut. p. 2568. Fabr. Inscr. p. 758. Misc. Obs. Nov. t. IV. p. 320. easque vicissim corrige. Item vide Pasch. Caryoph. de Therm. Hercul. p. 20. *Oud.*

Concisa] Vide ad Hirt. lib. VIII. B. G. c. 31. 'Copias accisas.' Ceterum perperam in Fabri Thes. jungitur *factio mil. vexillationum.* Cum agat de factione latronum, deleta indagatu *m. vexillationum.* *Idem.* *Tota denique factione, &c. confecta atque concisa, ipse, &c. solus, &c. erasi]* Macrob. Saturnal. VII. 2. 'Vel, si quis tota pene classe, &c. occupata, seu ingenio seu viribus solus evasit.' *Concisa*, ut

apud Lucianum in Jove Tragædo, κακούργους ἐκκόπτειν. *Vexillationis* vocem, ut complures alias, a Suetonio sumpsit. *Factionem* heic, 'latrocinalem' intellige. Lib. III. 'Globus latronum invadit omnia, et singula domus membra cingit armata factio.' Tertullianus Apologetico: 'Illis nomen factionis accommodandum est, qui in odium bonorum et proborum conspirant.' *Pric.*

Sumpta veste muliebri, &c. Solertia non semel, nec de una causa usurpata. Plato in Critone: Καὶ ὥς τις ἀκούειεν ὡς γελοῖως ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου ἀπεδίδρασκες, σκεπτήν τινα περιτιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβὼν, ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐπισκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα σαυτοῦ μεταλλάξας. Gellius vi. 10. de Euclide: 'Tunica longa muliebri indutus, et pallio versicolore amictus, et caput et ora velatus, e domo sua Megaris Athenas ad Socratem commeabat.' *Idem.*

In sinus floccidos abundante] Ald. s. f. *alium dante*. Male. *Elmenh.* Ab Junt. pr. est corrupta illa lectio, s. f. *alium dante*. In D'Orv. *sinu*. Vide ad lib. II. p. 23. 'In levem vibrantur umbram.' Perperam vero Mss. aliquot cum Edd. pp. Ber. Junt. pr. Ald. Bas. Lugd. Colv. Vulc. pr. Par. *Elmenh.* Scriv. dant *floccidos*, quasi a 'floccis' dictos, qui in pannis eminent. Tales enim non conveniunt muliebri vesti floridæ: neque a Substantivo 'floccus' tale Adjectivum formari, Analogia permittit. Optime *floccidos*, sive laxos et fluxos, χαλαροὺς in Gl. ac rugis pléisque plenos, legas in Mss. aliis Beroaldi, Pith. Fux. Flor. Guelf. utroque, Palat. D'Orv. Inc. Edd. Junt. post. Wow. *Pric.* ac Flor. Sic 'aures, genæ flaccæ' et 'flaccidæ.' Oxon. vitiose *flavos*. Dein Beroald. legi vult *undante*, probante *Pric.* et Burm. ad Val. Flacc. lib. III. 525. 'Summo palla genu, tenui vagus innatat unda Crinis.' Quia scilicet

fluxæ vestes passim 'undare' et 'fluere' dicuntur. Exempla plura vide apud J. F. Gron. lib. II. Obs. c. 17. Heins. ad Phædr. l. v. F. 1. Broukh. ad Tib. I. 7. 47. et Propert. lib. II. 22. 26. atque alios. Sed 'vestis abundans in sinus' nonne idem significat? *Oud.* *In sinus flaccidos abundante*] In multis *floccidos*: *flaccidos* autem (quod hæc editio præfert) si 'rugosos' interpretamur, sententia in perspicuo erit. In veteri Onomast. 'Flaccidos, χαλαροί.' ita *floccidos sinus* dixeris, quorum striæ rugas imitantur: unde nec improbe Beroaldus *undante*, non *abundante* substituit: supra lib. II. 'Capillo fluenter undante.' Oxon. *In sinus flavos*, quod frugis nihil bonæ continet. *Pric.* *Floccidos*] A floccis, qui eminent in panno, dicti 'Sinus floccidi.' Cornel. Celsus, inter signa agroti mortifera esse dicit, si floccos colligit: et de floccis in hoc significationu crebra est mentio apud Plinium, et cæteros. Quidam corrigunt *flaccidos*, quasi languentes et fluxas atque laxas vestes intelligi voluerit: 'flaccere' enim est languere. Inde in Apologia scriptum est: 'Oratio rebus flaccet strepitu viget:' inde et cognomina Flaccorum, quorum scilicet aures essent flaccidæ. Beroald. *Abundante*] Quid si legas *Undante*? dicimus enim eleganter 'vestes undantes,' quæ instar undarum fluctuant et undantur. Alia nimirum intelligitur vestis illa quam Cymatilem ab undis et fluctibus dicunt, quæ κύματα nominantur: ejus meminit Plautus in Epidico. Namque Cymatilis vestis ex eo nomen accepit, quod fluctuum similis sit, et textura ipsa fluctus et undas imitetur: qualia hodieque vestimenta symbolata vulgo nominant. De hac cymatili veste Ovidium intellexisse arbitror, cum ait: 'Hæc imitata, undas nomen quoque traxit ab undis.' Quidam intellectum carminis Ovidiani ad cæruleum vestimentum referunt, qui color est undarum. *Id.*

Mitellaque textili contacto c.] Pith. *textili*. Nescio quid sibi velit Barth. lib. xx. Advers. c. 15. legens *tectili*. *Mitella* sive parva mitra, muliebre capitis tegumentum intelligitur *texta*. Vide Thes. Fabri. Sic infra lib. xi. p. 224. 'Simiam pileo textili crocotisque Phrygiis.' Martian. Cap. lib. ii. p. 28. 'Calceos præterea ex iapyro textili subligavit.' Oud.

Calceis femininis] At Ælian. Var. Hist. lib. vii. 'Ῥωμαίων δὲ αἱ πολλὰ γυναικες, καὶ τὰ ὑποδήματα αὐτὰ φορεῖν τοῖς ἀνδράσιν, εἰθισμένα εἰσιν. Addit Noster, *albis illis et tenuibus*. Notemus ergo hoc loco genus calceamenti feminei, diversi a virili, ut et apud Manil. lib. v. 'Femineæ vestes, nexæ sine tegmine plantæ, Et species, fictique placent ad mollia gressus.' Cic. lib. i. de Orat. 'Ut si mihi calceos Sicyonios attulisses, non uterer; quamvis essent habiles, et apti ad pedem, quia non essent viriles.' Hesych. Σικυνώνια, γυναικεία ὑποδήματα. Parum caute igitur Ælianus videtur scripsisse, Romæ feminarum virorumque fuisse calceamenta eadem. Apuleius noster hic quidem Romæ non est; omnia ei tamen ubique ad mores ejus urbis in Græcanica hac fabella facta et ficta. Quod quisvis in illa non hospes facile perspiciat, et nos non semel ostendimus. Et en tibi iterum in eo, quod sequitur. Colv. *Feminis* Pith. *Femininis* rarioris usus est, quam *femineis*; quod placet tamen ob consensum Codd. Flor. Bertin. Oxon. D'Orv. Reg. Fux. (nihil not. ex Guelf.) ut edidere Elmenh. Scriv. et Florid. Eadem confusio de Mundo p. 732. 'Mare et femineum secus.' Temere vero Colv. accusat erroris Æl. lib. vii. cap. 11. cum non loquatur Æl. de Rom. mulieribus *πάσας*, sed *πολλὰς*, ac plebeiis, ut bene explicat Baldinus de Calceo cap. 8. quamvis illic Nilantius etiam *omnes* seu *vulgo* intelligat, explicans de soleis domesticis, calceisque forensi-

bus. Oud.

Albis illis] Flav. Vopiscus Anrel. (c. 49.) 'Calceos mulleos et cereos, et albos, et ederaeos viris omnibus tulit, mulieribus reliquit.' Pollux lib. vii. cap. 22. 'Ἰδία δὲ γυναικῶν ὑποδήματα Περτικά. λευκὸν ὑπόδημα, μᾶλλον ἑταιρικόν. Colv. Vide Comm. ibid. et Pric. Oud. *Calceis femininis albis illis]* Clemens Pædag. ii. 11. Γυναιξὶ τὸ λευκὸν ὑπόδημα συγχωρητέον, πλὴν ἐλ μὴ δεύοιεν. Vide Colvii notas. Pric.

In sequiore in sexum incertus] Oxon. *intectus*, ut significaret hic idem, quod 'valde tectus.' D'Orvill. quoque Fux. Pith. Guelf. et Edd. O. ante Bas. sec. præbent *incertus*, ἄδηλος. Sed quid erit *in sexum intectus* aut *incertus*? Quare omnino et unice placet *insertus*, quod est in Reg. et Inc. ut legendum jam olim videre Beroald. et Cujac. Obs. i. cap. 3. ac cum Bas. receperunt Colv. et seqq. et recte etiam Pric. exponit 'insititium,' de quo vide et ad lib. vi. in f. ac Comm. ad Phædr. lib. iii. F. 4. 'insitivi liberi.' Suet. Aug. c. 42. 'Manumissos, insertosque civium numero.' Eadem simili modo aliisque confunduntur. Supra lib. iv. p. 81. 'Insertis mucronibus:' uti et illic legendum reor. Pro sequiorem in Ms. Inc. *segniorem*. Oud. *In sequiorem sexum insertus]* *Incertus* (ἄδηλος nempe) alii ex Mss. malunt: mihi *insertus* placet, ἐγκεντρισθῆς: neque aliter enim quam 'insititium' intelligo, metaphora non invenusta. Oxon. *intectus*: ut infra statim: 'Habitus alieni fallacia tectus.' Pric. *Incertus]* Qui ignorabar, delitescens sub habitu cultoque sæmineo. Purior lectio est, *Insertus*: nam qui induit vestimenta muliebra, quasi inseritur et transfiguratur in alterum sexum. Lex Judaica, ut in Deuteronomio scriptum legimus, præcipit, ne mulier induatur veste virili, nec vir utatur veste feminea. Probrosus enim id est, nisi quis ea causa indueret, qua Euclides factitavit:

qui, ut scriptores annotavere, sub noctem, priusquam advesperasset, tunica longa muliebri indutus, et pallio versicolore amictus, ad Socratem e domo sua clam contra decretum Atheniensium commeabat, ut sermonum doctrinae Socraticae fieret vel tantillo tempusculo particeps; rursusque sub lucem milia passuum paulo amplius viginti, eadem veste illa intertus, domum redibat. Sensus est: Indutus cultu vestituque faemineo, et ita hoc astu ignotus evasi. Legimus apud historicos, Volusium a triumviris proscriptum, assumpto habitu sacerdotali per itinera viasque publicas stipem emendicantem, hac fallacia salutem quaesivisse. *Beroald.*

Per medias] Lego, *per medias acies.* Idem.

Transabit] Flor. *transiei.* Elmenh. Qui cum Florido istud recepit, invitis reliquis Mss. et Edd. ut Statio saepe; et Virg. lib. ix. *Aen.* 432. 'viribus ensis adactus Transabit costas:' ubi vide Burm. Boëth. lib. iii. Cons. Phil. Met. 8. 'Stelliferum transabit polum.' Immo Noster aliquoties, ut lib. viii. p. 155. 'Aper calcata retiola transabit.' p. 163. 'difficultates illas transabiremus.' Recte ergo Pal. Fux. Guelf. ambo, et Oxon. *transabiri*, ut supra *interiri*: immo hinc u adhæsit seq. voci *nam.* Oud. *Transabit]* Infra viii. 'difficultates transabiremus illas.' Oxon. *transabiri*: ut et supra paulo non *interiit*, sed *interivit*: nec longinque hic Florent. Codex, qui *transiri* legit. *Pric.*

Mulierem, &c. asinarium] Gloss. 'Ὠνηλάτης, asinarius.' Idem.

Concedebant l. abitus] *Aditus* dant Reg. Fux. Oxon. D'Orv. Guelferb. et Edd. ante Bas. quam lectionem prætulit Scriv. pro 'accessu ad se.' Illorum ego iudicium sequi malim, qui rescripserunt *abitus*, præeunte jam Ber. hinc Bas. Colv. &c. licet immixtus aliquoties fuerit militibus: unde sequitur 'semitrepidus juxta mucro-

nes Martios constitutus.' In Pal. et *codebant.* Oud.

Quippe cum] Guelf. pr. q. *cum.* Oxon. *quippe enim*, probante omnino *Pric.* Sed non attendit, tunc debere sequi Indicativum modum, ut solet cum phrasi *quippe cum.* Hic vero subditur *splendicarent*; uti τοῖς *quippe cum* subjunctivus subnectitur. Ac sic legendum forsitan in Flor. N. 23. 'Quippe quum structor, &c. egomet, &c. lapides adferam;' ubi deest vulgo, *quum.* Nisi malis cum Mss. et Edd. Vett. ibi legere *quippe qui*: ut sapiens Noster. Iisque tam Subjunctivus quam Indicativus adponitur. Vide Drak. ad Liv. l. ii. 37. et l. xxxvii. 7. Quod et restituendum est Septim. de B. Troj. lib. ii. c. 28. 'Quippe qui cum per se amicus, tum præcipue, &c. nihil non mereri crederetur.' Sic enim Mss. et Ed. Artop. Vulgo deest *qui.* Ibid. cap. 29. 'Quippe qui, &c. tanti numinis Deum contemptui habuisset.' Idem. *Quippe cum mihi etiam tunc depiles genæ laxi pueritia splendicarent]* 'Nondum prima genas vestibat flore juvena:' et bene *splendicarent*: infra lib. ix. 'Puer, adhuc lubrico genarum splendore conspicuus.' Pollux ii. 4. Καὶ ἀνθοῦσαι παρειά, καὶ εὐανθεῖς, λάμπουσαι, στίλβουσαι, &c. Apud Aristoph. Thesmophor. τί δ' ἐστὶν ὦ παῖ; παῖδα γάρ σ' εἰκὸς καλεῖν, ὥς ἂν οὕτως τὰς γνάθους ψιλὰς ἔχῃς. Onomast. vetus: 'Depiles, ἄτριχες, ψιλοί.' Oxon. *Quippe enim mihi, &c.* quod ni vulgato prætulerim, parum Appuleium noverim. In Apologetico: 'Quippe etenim videbatur sibi peridoneum matri repperisse.' Cicero iv. de finibus: 'Quippe habes enim a Rhetoribus,' &c. et non semel Lucretius. Vide Merceri notas ad Nonnium Marcellum. *Pric.*

Nec ab illa tamen paterna gloria vel mea virtute desciri, quanquam, &c. juxta mucrones Martios constitutus] Lib. iv. 'Quanquam vitæ metas ultimas obiret, non tamen sui nostrique, vel

pristinæ virtutis oblitus.' *Idem.*

Habitus alieni fallacia tectus] Eodem lib. iv. nec dissimili argumento: 'Ad reliqua fallaciæ pergitur.' *Idem.*

PAG. 138 *Villus seu castella, &c.*] Glossæ: 'Κόμη, villa, castellum, vicus.' Isidorns xv. 2. Orig. 'Vici et castella et pagi, ii sunt, qui nulla dignitate civitatis ornantur, sed vulgari hominum conventu incoluntur, et propter parvitatem sui majoribus civitatibus attribuntur.' Τὸ seu est et, ut supra ad lib. i. monui. *Idem.*

Solus aggrediens] 'En latronem suncinctum, de civitate in civitatem exilientem:' ut xxxvi. 28. apud Sirachidem. *Idem.*

Diloricatis statim pannulis] Hege-sippus i. 25. 'Amictu diloricato.' *Idem.*

En, inquit, istam sportulam, &c.] Moris olim, pro introitu alicujus collegii, curiæ, corporis, prioribus gratuitum quid præstari. Scævola l. ciii. de Legat. lib. iii. 'Quæsitum est, si Sempronius eam militiam sibi comparaverit; sed et id quod pro introitu erogari solet, ex causa fideicommissi ab heredibus consequi posset.' Suet. Claudio: 'Postremo etiam HS oetogies pro introitu novi sacerdotii coactus impendere.' *Colc.* Ex more antiquo, ubi ob introitum solebant elargiri collegio, curiæ aut corpori. Vide l. vii. Cod. procurat. s. scriu. et l. iii. Digest. de Legat. Plin. libr. x. Epist. 40. *Elmenh. Vestro collegio*] 'Collegium' pauci nesciunt ἐκ τῶν μέσων esse: eam vocem iste tanquam ad legitimæ ejusdam militiæ socios aptavit. In Glossario: 'Τάξις στρατιωτική, collegium,' &c. *Pric.*

Neque vobis Ducem fidissimum, &c. offero] Catilina apud Sallustium: 'Vel Imperatore me vel milite utimini: neque animus neque corpus a vobis aberit.' *Idem.* Si tamen non recusatis] 'Si vestræ res est accommodata turbæ.' 'Nisi vobis nolentibus suadeo:' ut

hic infra locutus. Plautus Trinummus: 'Bene volo ego illi facere, nisi tu nevis.' Plinius lib. iii. Epist. 1. 'Liber legitur interdum, etiam præsentibus amicis, si tamen illi non gravantur.' *Idem.*

Brevi temporis spatio] Ita ex Flor. Bertin. D'Orv. Fux. Guelf. Oxon. cum Elmenh. Scriv. et Florido reposui, ut p. 136. 'exiguo temporis spatio.' Cæs. l. i. B. Civ. c. 24. 'longo temporis spatio.' In ceteris Mss. et Edd. est *brevis*. Auson. Vers. Pasch. 10. 'brevis ævi cursum.' Qualia passim variant. *Oud.*

Lapideam d. f. auream] Sic August. apud Sueton. cap. 29. gloriatur, se urbem, quam lateritiam acceperat, marmoream relinquere. *Elmenh. Brevi temporis spatio lapideam istam domum vestram facturum auream*] Alexander apud Q. Curtium: 'Totum exercitum aspice, qui paulo ante nihil præter arma habebant, nunc argentis cubant lectis, mensas auro onerant.' Virgilius: 'Nunc te marmoreum pro tempore fecimus, at tu Si factura gregem suppleverit, aurens esto.' Augustus apud Aurel. Victorem: 'Urbem lateritiam reperi, relinquo marmoream.' *Pric.*

Nec mora, nec tentatio] Ex Virgilio, qui 'Nec mora, nec requies.' *Æneid.* v. *Idem.*

Deferunt] Ed. Vic. *deferre*. Non ineleganter per Enallagen seu Ellipsin, ut sæpe Noster cum aliis. Vide ad l. ii. p. 33. 'obferre.' Nec obstat, quod sequatur *proferunt*. Nam ita non raro variant modos. Adi me ad Hirt. B. Afric. c. 7. et 25. 'Rursus se recipere; atque auxilia abduxit.' Infra l. x. p. 217. Duk. ad Flor. l. iv. c. 4. Et contra præcedente Indicativo, et seq. Infinitivo c. 20. 'frequentabat suas copias: Officinas ferrarias instruere:' ubi male Jurinius tentabat *frequentare*. Sept. de B. Tr. lib. i. c. 19. 'Lues invadit; atque, &c. milia fatigare et promiscue gras-

sari.' Lib. II. cap. I. 'evolant navibus, neque versis, atque in fuga (sic Mss. et Edd. Vett.) parere, sed, &c. obtruncare.' Ut hic, sic in Edd. Vett. l. x. p. 217. 'Verberonem corripere trepidatio et in vicem h. c. succedere pallor, perque membra sudor emanabat.' Oud. *Ducatum latrones, &c. ei deferunt*] In Glossario: 'Ducatus latronum, ἀρχὴ ληστείας.' Pric.

Sumeret abjecto centunculo divite. Sic reformatus] Emendandum puto locum. Forte sic: *Sumeret. Ac tectus centunculo divite, sic reform.* Colv. At vestis illa lautiuscula non potest nominari *centunculus*. Hinc Scriv. edidit: *Sumeret, abjecto centunculo, divitem*. Scilicet non perceperunt viri docti, quamvis jam monuerit Beroald. 'centunculum divitem,' per Oxumoron dici pannosas ejus vestes et lacinias, quibus insutum erat aurum, quæque ideo recte *divites* vocantur: ut 'cleimens violentia' lib. III. p. 50. l. v. p. 101. 'pulsu lenientis palmulæ exasperari.' L. IX. p. 184. 'vagarer errore certo:' ubi vide Pric. Flor. N. 18. 'stimulis refrenor.' Ita 'probrosus honor,' 'pravum decus,' et alia Sillio l. XIII. 30. XI. 34. 421. ubi vide quos laudat Drakenb. et in Horat. Animadv. Cuningh. c. de Oxumoro. Quia vero ita has vestes nunc vocatas esse a latronibus, non verisimile est, distinguo potius cum Oxon. Cod. *sumeret. Abjecto centunculo divite sic reform.* Male vero in Pal. est *sumerent*, et in D'Orvill. *sumere*. De illa ellipsi τοῦ καὶ, omnia sunt nota. *Centuculo Fux. Oud. Vestemque lautiusculam proferunt, sumeret abjecto centunculo divite*] Videantur quæ ad Luc. xv. 22. annotavimus. Oxon. hoc modo interpungit: *Vestemque l. p. sumeret. Abjecto centunculo divite sic reformatus, &c. et continuo, et singulos exosculutus.* 'Proferunt sumeret,' ut supra lib. II. 'porrigit bibam:' male Colvius hic operam impendit. Pric. *Divite*] Repugnantia sunt *centuculus* et *dives*,

cum 'centuculus' proprie pannosorum sit, et sordidulorum. Sed nunc ex causa scitissime 'divitem centuculum' cognominat, quasi divitiis factum: ex quo scilicet, diloricatis pannulis profuderat duo millia aureorum. Beroald.

In summo pulcinari] Id est, 'in summo toro,' ut lib. VI. locutus. Pric.

Cænu et poculis] Bert. Oxon. D'Orv. *cæne poculisque*. Palat. Pith. Fux. Ed. Junt. post. *cæna poculisque*. Flor. *cæne poculisque*. Guelf. sec. *cæne poculumque*. Edd. Elmenh. Scriv. Flor. *cænaque poculisque*. Malim tunc *cænaque et poculis*. Vide ad lib. II. p. 31. 'sequensque et tertium.' Sed aliud quid latere videtur. Pro *magis* in Pal. et Oxon. est *magis*: Oud.

Vinculis onusta] Ita 'vinculis onustum' 1. 45. apud Hegesippum. Ammianus lib. XV. 'Onustum catenis' dixit: infra lib. IX. Noster, 'vinculis obrutam.' Pric.

Contorta et vituperanti nare] Non bene defendit vulgatum Elmenh. qui monere debuerat, per posterius vocabulum ab Appuleio, suo omniumque scriptorum more, explicari prius, ita ut et ac καὶ sæpe ponantur instar *id est*. Vide ad l. VI. p. 116. ipsum Stewech. l. X. p. 213. 'pompe funebres, et sepultura filii:' ut leg. In Palat. *contexta*. Guelf. utroque *contenta*. D'Orv. et cont. *vitup*. Guelf. sec. *vituperata*. Oxon. a m. pr. *natura*. Guelferb. pr. *nature*. Oud. *Contorta et vituperanti nare*] Horat. Epist. 1. 5. 'Corruget nares.' Scholiastes: 'Quoties horret aliquis, nares contractæ rugam faciunt.' Idem Epist. 1. 19. 'Ad hæc ego naribus uti Formido.' Scholiastes: 'Caninis vituperantium naribus.' Suidas: 'Ἐπένυξεν, ἐξερυκτῆριον ἦχον διὰ τῶν ῥινῶν ἐποίησεν. Hesychius: 'Ἀποσιμῶν ἀποστρέφειν, &c.' 'Damnare simo vultu' Virgilius in Moreto dixit. Pric.

Malæ conscientia reatum intra me sustineho, si quod bonum mihi videtur dissimularero] Silius Italicus: 'Animumque nefas temerare silendo.' Fulgentius Mytholog. ii. 'Sicut livoris nota est silere quod noveram, ita crimen non est euarrare quod sentiam.' *Idem.*

Ego arbitror latrones quique eorum recte sapiunt, nihil anteferre lucro suo debere] Arrianus ii. 26. in Epictetum: τί κλέπτης θέλει; πρᾶξαι τὸ αὐτῷ συμφέρον. Theophylactus ad Marc. xi. τὸ ληστρικὸν γένος περὶ τὸ κερδαίνειν ἐπτόηται. Heliodorus lib. i. Λησταῖς καὶ ψυχῶν αὐτῶν τὰ χρήματα προτιμότερα. Ibidem de Petosyrīde: χρήματα πάμπολλα καὶ βοσκήματα τοῖς ζῶντα (Thyamiu fratrem ejus) προκομίσασιν, εἰς τὰς κώμας τὰς ληστρικὰς διαπέμπων ἐπεκίρυσεν, ὑφ' ὧν ἅλότες οἱ λησταί, καὶ μηδὲ παρὰ τὸ ζέον τῆς μάχης τῆς μνήμης τὸ κέρδος ἀποβαλόντες, &c. πολλῶν θανάτων ἐξώγησαν. τὸ quique bene hic a Colvio repositum. Glossarium: 'Οἷτινες ἄν, quique.' Ibidem: 'Ο, τι ἄν, quodquod: et, 'Οἷς τισιν ἄν, &c. quibusquibus: item, 'Ἀφ' ὧν τινων ἄν ποτε, a quibusquibus: iterum: 'Ἄς τινας ἄν, quasquas.' 'Ἄς τινας δῆποτε, quasquas, quascunque: et, 'Ἦς τινος ἄν, cujus, cujus.' 'Ἢι τινι δῆποτε, cui, cui.' Sic 'quemquem' in Hecyræ fabula apud Terentium. *Idem.*

Sine ullo compendio indignationem vestram exercueritis] Sic apud Senecam ii. 4. de Clementia: 'Non in compendium, sed occidendi causa occidere.' *Idem.*

Quin ego censeo, &c.] Apud Terent. v. 8. Eunuchus: 'Militem ego rivalem recipiendum censeo: ubi Donatus: 'Quod 'ego' addidit, eo dicto usus est quo uti solent, qui plus in negotio vident.' *Idem.*

Censeo deducendam eam ad quampiam civitatem, ibique venundandam] Horatius: 'Vendere cum possis captivam, occidere noli.' Hegesippus v. 47. 'Nec Romani, &c. abnuebant vitæ

indulgentiam, et studio captiva mancipia vendendi promptiores erant ad salutem reservandam.' Judas Genes. 37. ad fratres, de Josepho: τί χρήσιμον (quid compendii afferet nobis) ἔαν ἀποκτείνωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν; δεῦτε, ἀποδώμεθα αὐτὸν τοῖς Ἰσμηλίταις. *Idem.*

Nec enim levi pretio, &c.] Florid. iii. 'Neque enim levi pretio emit qui rogat.' *Idem.*

Distrahi] Oxon. a m. pr. Guelf. pr. distari. Notandum vero καταχρηστικῶς, distrahi pro vendi dici de nna re. 'Cum proprie venditione distrahantur variæ res, a diversis emtoribus comparatæ. Vide lib. ix. p. 199. Sed et sic 'fundus distrahi' dicitur a JCtis. Vide Briss. de verb. signif. Oud. Distrahi poterit talis atutula] 'In fornicem' nempe 'processura,' ut continuo subjungit. Quintilianus Declam. cccxl. de puerulo: 'Aut ob infelices contumeliæ annos vœnibit in lupanar aliquod.' *Pric.*

PAG. 139 Poterit unus] Sive tam dives est leno sen ὥρης ἔμπορος, ut eleganter in Anthol. l. i. p. 117. ut carissimo possit eam puellam emere, scilicet si quidem velit. Supponitur enim sub ista potestate voluntas. Quia tamen præcedit poterit, et certe requiritur ad emendum voluntas, forsitan non inepte legas optavit, vel optarerit cum Marklando Ep. Crit. p. 49. *Oud.*

Magnis equidem talentis] D'Orv. magnus. Unde confici posset magnarius equidem, ut lib. i. pag. 4. Sed vulgatum præfero. Sive magna accipias, quia alia majora, alia minora sunt talenta, sive potius pro multis: quod pessime reponi hic voluit Soping. l. v. p. 89. 'magnis gazis.' p. 98. 'magnis pecuniis.' Adde Cic. pro L. Man. c. 7. Cæs. lib. iii. B. Civ. c. 31. Anson. in Parent. Cogn. vii. 3. 'Magna cui et variæ quæsita pecunia sortis.' Et contra 'parvæ stipes' lib. ii. p. 29. x. p. 224. 'par-

væ pecuniæ' lib. ix. p. 182. Ita 'magna jugera,' 'magna milia,' 'magna juventus,' pro multis; quamvis, ne quid dissimulem, docti quidam viri tres postremas dictiones condemnent, et ibi reponant *multa*. Adi Bronkh. ad Tibull. l. i. 1. 2. Burm. ad Valer. Flacc. l. v. vs. 274. Sed correxit se ille ad Luc. l. v. vs. 365. post editas sc. meas Observ. in Misc. A. 1733. p. 135. *Magna pro multa talenta*, etiam Mss. aliquot Virg. Æn. x. 531. Catal. lib. iii. Ep. 217. 'Magnum continuo petis talentum.' Ita 'copiarum magnitudo' pro multitudine Hirtio B. Alex. cap. 26. 'magnus populus' Plin. lib. ix. Ep. 39. Immo nonne sic *tanta, quanta* passim pro *tot, quot* ponuntur? Et ipse Broukh. monnit ad Prop. ii. 16. 7. et plurimi. Immo sic et infra l. viii. p. 166. 'videbimus annos magnos.' Pro *quidem* in Pal. Gueff. utroque *quidem*. Sed adi ad l. i. p. 2. *Idem*.

Condigne natalibus suis] Infra heic: 'Suis monstruosis nuptiis condignam victimamus hostiam:' et x. 'Providentiæ divinæ condignum exitum accepit.' *Pric.*

In fornicem processuram] Præpositionem non agnoscunt Mss. D'Orvill. Fux. Pith. Gueff. ambo, Palat. Oxon. Edd. primæ, Beroald. et Bas. pr. Vide igitur, num *procedere* Auctor construxerit quoque cum Accusativo sine expressa præpositione, ut multa similia solet verba. Vel aliud quid latet. Nam *perpeccuram* probare nequeo ob voces 'condigne natalibus suis,' quæ suadent ambigue sumendam vocem 'fornicem,' sive pro domo laqueata et in lacunar incurvata, qualis est potentium et divitum; sed et qualis est cella meretricia, sen lupanar fornicato opere structum. At ambiguitas tolleretur, si *perpossuram* substituas. Sed et seq. in Mss. habentur corrupte. *Oud.* *In fornicem processuram*] Gloss. 'Fornix, πόρνη, καμάρα.' lege, πόρνης καμάρα. ibidem:

'Fornicaria, πόρνη, ἀπὸ καμάρας ἢ ἱστανται. *Pric.*

Ex animo q. m. s. conducibilem pr.] Plantine dictum, *meo quidem animo*, id est, meo iudicio utilem sententiam. Plaut. Aul. 'E meo quidem animo facias rectius.' Fulv. conjungit, *ex animo protuli, ἀπὸ καρδίας*. Sciopp. in *Symb.* Prius verum. *Oud.*

Nostrorum estis consiliorum, rerumque domini] Mea opinione concinnius sit: *rostrorum estis consiliorum, rerumque domini*. Pro me facit, quod idem, qui hæc loquitur, præmiserit in eadem sententia: 'Et non sum quidem tam brutus, vel certe temerarius, ut scitum vestrum inhibeam:' allusum autem ad Plebisciti formulam, quod Tribuno, id est, plebis magistratu rogante, plebs constituebat: itidem suadente quidem Hemo prædonum duce, reliquis latronibus consiliorum liberam existimationem, rerumque dijudicationem relictam sequentia hujus scriptoris clamitant. Usui porro fuere antiquis in suasionibus istiusmodi formulæ: 'at hic jam tua est existimatio,' quæ extat apud Apul. l. v. Plaut. Persa Scæ. 'Satin': 'tua mera, tua judicatio est.' Cicero: 'sed hoc tui et consilii et judicii est,' l. xiii. Famil. Epist. 72. l. ii. Epist. 2. Idem Bruto Ep. vi. Ep. vii. Ep. viii. et Ep. ix. Itidem Cicero: 'tuum judicium est, idque liberum,' l. x. Famil. Epist. 3. et lib. xv. Epist. 13. Idem: 'Tuum consilium est,' lib. xvi. Ep. 3. Iterum: 'vestrum jam consilium est, non solum meum,' l. xiv. Epist. 14. et Epist. 18. Iterum alibi: 'sed hujus rei totum consilium tuum est,' l. xv. Ep. 14. Reperias earum formularum apud eundem M. Tullium synonyma non pauca, sed meo animo non ad superiorum elegantiam; quales sunt: 'jam id vos videte.' Item: 'hæc pro tuo ingenio considera.' Item: 'sed hæc ipse viderit.' A. Gellii locum pæne imprudens præterieram, qui libro primo Nocturnum

Attic. c. 18. 'In hac re,' inquit, 'de viro tam excellentis doctrinæ non meum iudicium est.' Livio quoque non insolens ea formula: 'Utrum e rep. sit, nec ne, vestra existimatio est,' l. xxxiv. (c. 11.) *Steweck*. Possessivum æque pertinet ad *res*, quam ad *consilia*. Res certe Hæmi non erant, uti nec consilia, quæ jam sumserant latrones suo scito. Optime igitur emendavit *Steweck*. *vostrorum*, cui miror neminem suffragium dedisse; nisi quod *cestrorum* ediderint Elmenh. Scriv. et Florid. *Que* exulat ab Oxon. *Oud.* *Hanc ex animo quidem meo conducibilem sententiam protuli, sed vos nostrorum estis consiliorum rerumque Domini*] Plinius lib. 1. Epist. 20. 'Hæc est, &c. mea sententia, quam mutabo, si tu dissenseris.' Salustius ad Cæsarem de Republ. ordin. 'Mili quidem quæ mens suppetit eloqui non dubitabo: cæterum tui erit ingenii probare quæ vera' (id est, *justa*) 'atque utilia factu putes.' Cicero Famil. xvi. ad Tironem: 'Ita censeo, verum ut videbitur.' Apud Plutarchum in Sapientum Convivio: 'Εγώ, &c. τὰ ταῦτα ἀποκρίνομαι, τῶν δὲ ἁλλων ἕκαστος ἀποφαινεσθαι δίκαιός ἐστι τὴν ἑαυτοῦ γνώμην. Chrysost. ad 1 Cor. viii. 'Ο συμβουλευὼν λέγει τὰ περὶ ἑαυτοῦ, οὐκ ἀναγκάζων τὸν ἀκροατὴν, ἀλλ' αὐτὸν ἀφίησι (scribe ἀφελς) τῆς τῶν γενομένων αἰρέσεως κύριον. supra hic lib. v. ad Psychen sorores impiæ: 'Jam tua existimatio est, utrum sororibus pro tua cara salute sollicitis assentiri velis, &c. an sævissimæ bestię sepeliri visceribus.' *Pric.* *Conducibilem*] Gloss. 'Conducibilis, εὐχρηστος.' *Idem*.

Latronum fisci advocatus] Hujus meminit Marc. l. iii. de his quæ in testam. Ulpian. l. vii. de Jure Fisci. *Colv.* Adde Beroald. Sed in Reg. Fux. est *fisci conciliator*. In Pal. Guelf. pr. *fisci consiliator*. Oxon. Par. *frugi consiliator*. An fors jungenda *fisci advocatus consiliator*? De ultima

vocce consule Vinetum ad Anson. Grat. Act. p. n. 721. et Gloss. nec non de verbo *consiliare* Drak. ad Liv. vii Epit. 125. 'Eadem Fulvia consiliante.' *Oud.* *Ille latronum fisci advocatus*] Quia ne indignationem suam sine compendio exercebant consilium dederat. In Oxon. *Ille latronum frugi consiliator*. *Pric.* *Latronum fisci advocatus*] Allusio ad fisci principis advocatum. *Fiscus* autem, ut in commentariis Suetonii diligenter annotavimus, proprie ad principem pertinet, utrarum vero ad rempublicam. De jure fisci titulus est apud jurisconsultos, et apud eosdem de advocato fisci, scribit Ulpianus: 'Fiscus alicui status controversiam faciat, quod fisci advocatus adesse debet: quod si sine fisci advocato pronunciatum sit, Divus Marcellus rescipit, nihil esse actum.' Sicut ergo 'fiscus principis' et 'advocatus fisci' dicitur, ita nunc 'advocatum fisci latronum' festiviter nec inscienter appellat. Illud Satyrographi: 'Res fisci est ubique natus' intelligendum plane est de fisco principali, tanquam ad principem pertineret captura piscis generosi. *Beroald*.

N. causum pertulerat] Vide l. vii. c. de his qui accusantur. *Burn.* Sive totam ad finem sustinuerat egeratque. Male in Edd. Wow. et *Pric.* *protulerat*. Guelf. *pratul*. Adi ad l. iv. p. 84. 'Perlata fabula.' Hinc patet nihil mutandum in Lucano l. vii. 65. 'Cunctorum voces, &c. Pertulit.' *Oud.*

In diutina deliberatione ceteri cruciantes mora consilii mea præcordia, imo miserum spiritum, &c.] Festus: 'Cogitatio, &c. longa ejusdem rei agitatio in eadem mora consilii explicandi.' Ammianus lib. xxvi. ex Appuleio nostro: 'Gradum sensim referentes, moris diuturnis exercebant' repono, ex Auctore nostro *m. diutinis e.* sic infra hic lib. viii. 'Mora diutina commoti.' 'Cruciantes spiritum me-

um,' est quod Act. 21. *Τὴν καρδίαν μου συνθρύπτουντες. Pric.*

Vinculis exsolvunt] Vulgo, a *vinculis* *exs.* Elmenh. Certe præpositione a carent Flor. Reg. Fux. Pal. Guelf. pr. Pith. Oxon. ut apud Tacit. l. xii. Ann. c. 37. 'vinculis exsoluti.' Sed ibi in Mss. Flor. Bodlei. est *absoluti*: uti hic in D'Orv. *absolvunt*. Quod compositum in his amat Auctor. l. vii. p. 127. 'ubi me conspexit absolutum.' L. ix. p. 192. 'helcio tandem absolutus.' L. xi. p. 250. 'navis absoluta strophiliis anchoralibus.' Alibi, 'absolutus nodo,' 'somno,' 'ærumnis,' &c. Nec tamen vulgatum damno. *Exsolvere* pro solvere crebro. Vide ad Liv. ii. 32. Lucan. l. iii. 262. Hirt. B. Alex. c. 49. *Virginem* desideratur in Reg. Fux. ut mox *juvenem* in Palat. *viderat simul* Guelferb. sec. *Oud.*

Risu lætissimo] Beroald. et Colv. *latiss.* quos hic non audio. Elmenh. Bene judicat Elmenh. Nam, præterquam quod bene educatas puellas non decet latum extollere cachiinum: unde ait Ovid. lib. iii. Art. 281. 'Quis credat? discunt etiam ridere puellæ, Quæritur atque illis hac quoque parte decor. Sint modici rictus, sint parvæ utrimque lacunæ, Et summos dentes ima labella tegant,' &c. *Latus risus* hic sane non convenisset; nimisque latronibus suspectus fuisset, qui facile tam mirabilis mutationis, et auditi risus caussam interrogassent. Satis est, eam lætam fuisse, et vultus gestu ad risum compositi declarasse gaudium, quod diræ mortis pœna esset liberata. In Pal. Guelferb. sec. *gest. lat.* In Par. Guelf. pr. *gestiere*. *Oud.* *Risu lætissimo]* Lætitiā præferente: quia scilicet illum recognoverat non latronem esse, sed sponsum: quod si legas *latissimo*, expones pro cachiinabili et lato et spatioso risu, qualis interdu latissime effunditur. Physiци dicunt, quod et Lactantius credit,

Delph. et Var. Clas.

lætitiæ affectum in splene esse, in-temperantiamque ridendi constare ex lienis magnitudine: verum hæc viderit Democritus. 'Me,' ut inquit Cæsar apud M. Tull. 'non pudet nescire, quo pacto risus concitetur, ubi sit, quomodo existat: atque ita repente erumpat, ut eum cupientes tenere nequeamus: quæ ne ipsi quidem illi sciunt, qui scire se pollicentur.' Beroald.

Quin igitur (inquit) supplicatum Marti Coniti pergimus] De Thyami, etiam latronum Duce, lib. i. Heliodorus: *Τὸν ὑπασπιστὴν ἱέρειον ἄγων (l. ἄγειν) προσέειπεν, ὥς ἂν θεοῖς ἐγγυόλοις ἐναγίσαντες, οὕτω τῆς μάχης ἀρχοίεν. Pric.*

Potari] Corrigo *potatui*, ut conveniat cum dictione illa sacrificatui: est enim sensus: vinum non habemus potatui, hoc est, ad potandum satis copiosum ac sufficiens, ideoque id quærendum est, assumptis comitibus. Beroald.

Aram cespite virente Marti Deo faciunt] Virgilius, ubi de Turno et Ænea: 'In medioque focos, et Dis communibus aras Gramineas:' ubi Servius: 'Gramineas, quia et de bello res agitur, et Marti sacrificatur, cui gramen est consecratum, quod, secundum Plinium in Natur. Historia, humano cruore procreator.' 'Cespite virente aram' heic, ut apud Jul. Capitolinum 'aræ cespititiæ,' et in lib. xii. Cod. Theod. de Pagan. &c. 'erectæ effossis ara cespitibus.' Oxoniensis, vulgatis melius, *Aramque, &c.* Pric.

PAG. 140 *Comminantes]* Minare idem quod agere. Paulus Festi epitomator: 'Agasones equos agentes, id est minantes.' Et paulo post: 'Agere modo significat ante se pellere, id est minare.' Supra lib. iii. 'Nos duos asinos minantes, baculis exigunt.' Sic 'prominare' infra lib. ix. Utitur hac dictione Anianus ad Pauli libros sentent. et inferioris ævi

Apul.

7 I

alii auctores. *Colv.* Adde *Vinet.* ad *Auson. Epigr. lxxvii.* 'Ageret juven-
cas quum domum pastor suas, Suam
relinquens, me minabat, ut suam.'
Oud.

Unum prælectum] Vinum est in *Bas.*
pr. quod me recte capere non fateor,
licet hanc conjecturam margini adle-
verit etiam *Gruterus.* Unice verum
est unde pro ex quibus; uti dant præ-
terea *D'Orv. Pith. Guelf. pr. Oxon.*
et *Edd. O. a Wow.* usque. *Terent.*
Eun. i. 2. 35. 'E prædonibus, unde
emerat:' et sæpe alibi. *Idem.*

Grandem hircum Marti] *Pompon.*
Atellana apud *Agellium* lib. xvi. c.
6. 'Mars tibi voveo facturus bidente
ariete.' *Elmenh.* Solitum autem est la-
tronibus Marti sacra facere. *Xenoph.*
Ephes. lib. ii. p. 35. Οἱ δὲ περὶ τὸν
'Ἰππόθουον τὸν λήστην, &c. τῇ δ' ἐξῆς
περὶ τῇ θυσίᾳ ἐγίνοντο. Παρασκευάζετο
δὲ πάντα καὶ ἄγαλμα τὸ τοῦ Ἀρεως καὶ
σκύλα καὶ στεφανώματα. ut legi debet
locus ex emendatione egregii *Hem-*
sterhusii in *Misc. Obs. Oud.*

Marti secutori et Comiti] Custodem
intelligit per secutorem; ut lib. ix.
p. 188. 'Acerrimum uxori relinquens
sequutorem.' Nisi significet idem
fere quod comes. Vide *Pric.* in *Add.*
ad lib. iv. pag. 72. 'Bonum sequuto-
rem *Lamacho* dedimus;' aut transla-
tum hoc sit a gladiatoribus. Vide
Jos. Scalig. ad *Manil.* et *Lips. Saturn.*
Idem. *Grandem hircum, annosum et*
horricomem Marti, &c. victimant] *He-*
liodorus ii. Κρίον τινα τῶν ἡγούμενων
καταθίσαντες. In *Epistola Smyrnen-*
sis Ecclesiæ, de *Polycarpo:* Προσδε-
θὲς ὥσπερ κριὸς ἐπίσημος ἐκ μεγάλου
ποιμνίου, εἰς προσφοράν, &c. Bene au-
tem post hircum prægrandem, dixit
victimant. *Glossarium:* 'Victimæ,
τὰ μεγάλα θύματα.' bene et annosum.
Isidorus xii. 1. 'In victimis etiam
ætas considerabatur:' commode et
Marti additum. *Servius* ad *Æneid.*
iii. 'Ratio victimarum fit pro Numi-
num qualitate.' *Idem* ad ix. 'Sin-

gulis Numinibus certa sunt dona
quæ offeruntur: unde est, *Struerem,*
ve suis altaria donis: id est, propriis.'
Horricomem, φριξότριχα' ut in *Glossa-*
rio redditur. *Pric.*

Non modo, &c. expeditionum prada-
rumque, verum etiam voluptatum vestra-
rum Ducem me strenuum sentire debetis]
Suidas de *P. Emilio:* 'Ἐλεγε τῶν αὐ-
τῶν ἀνδρῶν εἶναι, τῷ τε πολέμῳ κρατεῖν,
καὶ ταῖς παρασκευαῖς τῶν συμποσίων ἐπι-
μελεῖς τε καὶ φιλοτίμους φαίνεσθαι. Pro-
prie autem voluptatum dixit. *Firmi-*
cus: 'Faciet popinarios, et qui alic-
narum voluptatum curam sollicitudi-
nemque sustineant.' *Galienus* apud
Trebellium Pollionem: 'Ecquid ha-
bemus in prandio, et quæ voluptatis
parata sunt?' *Gellius ii. 1.* de *Soc-*
crate: 'Parcendique moderandique
rationibus dicitur et a voluptatum
labe cavisse, et salubritates corporis
retinuisse:' sic *xix. 2.* 'gustus vo-
luptatem' dixit. *Terentius iii. 1.*
Eunuchi: 'Tum me convivam solum
abducebat sibi:' ubi *Donatus:* 'Hoc
supererat,' (ita enim, non superat, leg-
endum) 'ut qui esset minister mag-
narum rerum, &c. voluptatum quo-
que Regis particeps esset.' In tribus
(quorum unus est *Oxonien-*
sis) *Mss.* male *expositionum* legitur. *Onomast.*
vetus: 'Expeditio, στρατεία.' *Glos-*
sæ: 'Ἐξοδος εἰς πόλεμον, expeditio.'
Item: 'Ἡ εἰς πόλεμον ἐξοδος, expedi-
tio.' *Instit. de milit. testam. § sed et*
si: 'In expeditione degens:' et *ibid.*
§ 1. 'Cum in expeditionibus occupati
sunt.' *Idem.*

Gnaviter cuncta præministrat] *Glos-*
sæ: 'Navus, ἔμπρακτος, εὐστραφής,
εὐκίνητος.' *Hesychius:* 'Ελαφρίζων,
παρασκευαζόμενος ῥαδίως. *Idem.*

Tuceta concinnat] *D'Orv. tacita. Ed.*
Vic. tuceta. Edd. Junt. utraque, tu-
cetat. Dein concremat exaratur quo-
que in *Mss.* *D'Orv. Oxon. Fux.*
Guelf. utroque, Pal. Sed lib. ii. 'con-
cinnaticia mensa.' In *Dig.* 'vasa
concinnatoria.' *Vitruv. lib. viii. c.*

1. 'lucerna concinnata, oleique plena et accensa.' Sic Arnob. lib. II. p. 56. 'Paravit et concinnavit scientiolas artium : ut lego. Vulgo, *partas*. Oud. *Verrit, sternit, coquit, tuceta concinnat, apponit scitule*] Πῦρ ἄψας, καὶ ἐνθελς τῶν σκευῶν ὅσα πρὸς τοῦτο χρηστὰ, τὰ πρὸς τὴν δαῖτα ἄφθονα παρέχων, καὶ μᾶλα αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπισπέρχων, ut apud Philostratum in Iconibus ille. *Scitule* (quod et in Oxoniensi et aliis) Beroaldus ex conjectura reposuit : sic supra lib. II. 'scitule ministrare : in Vicentina autem, et aliis editionibus veteribus *satule* excusum ; unde *satulle* Colvius, cuius notas adi : ita 'satulle apponere,' erit quod in Philostrati verbis παρέχειν ἄφθονα. Pro *concinnat*, Oxon. et Ms. alius *concremat* : de quo ulterius dispiciendum. *Pric. Satule*] Abundanter et copiose, quasi a satis dictione deducta. Quid si legas *scitule*? quasi iuncta omnia, scitique saporis apposita esse significet. *Beroald.*

Poculis crebris grandibusque singulos ingurgitat] Gellius xv. 2. 'Crebris et ingentibus poculis omne ingenium ingurgitabat : sic 'pocula ingentia' apud Senecam III. 33. de Ira : quibus opposita apud Ciceronem in de Senectute, 'rorantia et minuta pocula.' *Pric.*

Interdum tamen, &c.] Id est, 'interdum autem,' ut passim in Appuleio. *Idem.*

In simulatione promendi] Minus bene vulgo iungebatur *insimul*. una voce. Sed pejns e solo Pal. Wow. Elmenh. Scriv. Flor. in ejecerunt. Afrorum et Græco more addidit præpositionem Appuleius pro 'per simulationem.' Vide ad lib. II. p. 21. et passim. Verum nequaquam displicet mihi Flor. et Fulv. scriptura *insinuatione*, sive callida monitione, quam faciebat latronibus, sibi hæc et illa petenda esse. 'Insinuare' enim sæpius significat, 'indicare,' 'docere.' Sept. B. Troj. lib. II. cap. 9. 'Is

namque tum mæsto luctu' (sic leg. e Mss.) 'obsito Agamemnoni insinuans, quæ circa filiam ejus evenissent.' Lib. v. cap. 14. 'sua quippe opera insinuantibus id ablatum.' Frequens est in hoc verbo Arnobius, ut lib. I. p. 39. 'Cum enim de animarum periculis multa, multa de medelarum natura insinuaret magister atque auctor.' Sic enim Mss. ope, vel *multa medelarum contra*, legendum opinor cum locum. Vulgo, *malu de illarum contra insinuator*, sine sensu. Lib. II. pag. 56. 'Quid enim aliud se spondent vel insinuare posse, vel tradere.' Lib. v. p. 155. 'Pro veris, et velut quiddam mirabile insinuare.' 158. 'Ex intimis eruta quemadmodum ipse scribit, insinuatque, mysteriis.' Glossæ : 'Insinuat, δηλοῖ, φανεροῖ.' 'Insinuate, δηλώσατε.' 'Insinuatio, διδασκαλία, ἡ φανέρωσις.' 'Insinuavimus, ἐγνωρίσαμεν.' Sic etiam Tert. August. &c. Macrobi. de quo et Solino breviter monuit Salm. ad illum p. 17. a. Oud.

Quæ poscebat usus] Arnobius I. 'Omnia quæ usus posceret.' *Pric.*

Commeabat adsidue] *Commetabat* repono ex Nonio. *Brant.* Nulla de caussa, nisi antiquata captandi amore, et novandi prurigine. *Commeare* eleganter de frequenti itu redditque, ut 'commeare ad mulierenciam' Terent. Heaut. III. 1. 36. ubi Benth. voluit etiam *cometare*. Consule omnino Burm. ad Suet. Claud. cap. 17. 'Commeare in urbem præsidibus permisit.' Cic. v. Verr. cap. 18. 'Quæ ad ea furta, quæ reliquises, commearet.' Oud.

Partesque subreptas clanculo] In Oxon. Guelf. pr. et Par. *subjectas*, Guelf. sec. *subrectas* : unde facili emendatione fingas *sublectas*. Quod *Pric.* scribit esse in Oxon. et, si alius fidei idoneæ codex addiceret, non spernerem. Vide Serv. ad Ecl. Virg. IX. 21. 'Vel quæ sublegi tacitus tibi carmina nuper.' In Pal. Guelferb.

sec. et Oxon. *clancule*. Idem. *Ad puellam commeabat assidue, partesque subreptas, &c. offerebat hilaris*] Esdræ iv. *λαμβάνει ἄνθρωπος τὴν βομφάλαν ἑαυτοῦ, καὶ ἐκπορεύεται εἰς ἐξόδειαν ληστεύειν καὶ κλέπτειν...καὶ ὕταν κλέψῃ καὶ ἀρπάσῃ καὶ λαποδυτήσῃ, τῇ ἐρωμένῃ ἀποφέρει.* Petronius: 'Delectatus miles et forma mulieris, et secreto, quicquid boni per facultates poterat cōmelbat, et prima statim nocte in monumentum deferēbat.' Oxon. *heic, sublectas*. Pric. *Et prægustatus, &c. potiones*] Ex Seneca Hieronymus: 'Potionemque nullam nisi alternis tactam labris vir et uxor hauriebant.' Idem.

Promptis suaviolis adlubescēbat] Lib. II. 'Patentis oris inhalatu cinnameo, et occurrentis linguæ illius nectareo prona lubidine adlubescēti.' Idem.

Hem! oblita es nuptiarum] 'Jamne flammatum geris Amore subito pectus, et Venere nova?' Idem.

Tuque mutui cupitoris] 'Qui voluntate mutua tibi mancipatus erat,' ut lib. II. loquitur. Idem.

Et illi nescio cui recenti marito quem tibi parentes junxerant, &c.] Catullus: 'Virginitas non tota tua est, ex parte parentum est, Tertia pars patri data, pars data tertia matri: Tertia sola tua est.' Supra lib. IV. 'Parentum consensu maritus nuncupatus.' Idem.

Hunc advēnam] Terent. Andr. 'Hanc peregrinam:' ubi Donatus: 'Hanc' cum contemptu dictum.' Idem.

Cruentumque percussorem] Infra *hic*, 'Abactorem indubitatum, cruentumque percussorem:' et IX. 'cruentus, et exercitatus percussor.' Glossæ: 'Percussor, σφάκτης,' sic legendum enim. Idem.

Necte conscientia stimulat] Lib. VIII. 'perpetuæ conscientia stimulum.' Idem.

Quid? si quo modo, &c. parabis] Male Stewech. cum Grosliotio, Salm. *quid* tentat. *Quæ* in Guelf. pr. Mil-

lies ita 'quid si.' Dein non melius ille, alique cum Edd. Wow. sequentibus, sententia, ut putabant, postulante, reposuerunt *quoquo* contra O. Mss. ut in Suet. Claud. cap. 24. Sed 'si quo modo' valet 'si aliquo modo,' ut sexcenties 'si quis' omni in casu ponitur pro 'si aliquis.' Vide modo Pric. ad lib. IX. pag. 536. 'Si quo modo possem,' pag. 145. 'Si quo casu prolapsus.' Virg. *Æn.* I. 18. 'Si qua.' Vide Burm. Ab Ed. Vulc. sec. abest *τὸ si*. Oud.

Ludis de alieno corio] Q. Tertull. de Pallio: 'Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgo dictum est de corio suo ludere.' Non fidus ad hunc locum interpretes Beroaldus. *Colv.* Infra p. 143. 'Panem sibi suisque de meo parabat corio.' Oud. *De alieno corio*] Proverbiale est, quod significat, quasi tu dicas, alieno, non tuo periculo ludis: ut corinnum meum, et entis, propter ludum tuum lancinetur: ex libidine tua periclitabor, impudicitia tua mihi magno constabit. Metaphora sumpta ab his lusoribus, qui ludunt aliena pecunia, quorum alea fit cum aliena jactura. Potes hoc quoque referre ad nummos, qui olim ex corio fiebant: et Numa Pompilius, ut scriptores annotaverunt, in congiario dedit asses scorteos: sic enim nominantur nummi ex corio facti. Hinc illud Hieronymi: 'De thesauris tuis ne scorteum quidem nummum proferre possis.' Donatus quoque, in commentariis Virgilianis, pecuniam autumat ex corio bubulo priscis temporibus fuisse, et inde dictam pecuniam, quod ex pecore fieret. Placet simpliciter exponas, ut 'ludis de alieno corio' dictum sit propter asini pellem: sicut dicimus, ludis de alieno auro, quando quispiam non suam, sed alienam pecuniam ludit in foro aleatorio: ex quo fit, ut qui ludit, impune ludat, citra sollicitudinem, altero, cujus pecunia luditur, anxio et periclitante. Apud Plaut.

‘Concidere corinm’ est, lacerare flagris tergum et pellem hominis vapulantis : et ita est exponendum : cui subscribit illud Senecæ, scribentis in Snasoriis : ‘Quod filius M. Tullii flagra protinus et afferri jussit, et Ciceroni patri de corio Celestii satisfecit.’ Beroald.

De verbis eorum quibusdam dubiis, sed non obscuris prudenti asino, cognosco, &c.] Oxon. et duo alii Mss. *sed non obscuris, prudens asinus cognosco, &c.* τὸ *prudens* heic epitheton temporale est : nec permittit enim nostri asini verecundia perpetuum intelligi : infra lib. ix. ‘Ipse gratas gratias asino meo memini, quod meo suo celatum tegmine, variisque fortune exercitatum, et si minus prudentem, multiscium certe reddidit.’ *Pric.*

Lepoleum] Ms. Lips. lib. viii. p. 92. Ed. Colv. *Thepolemus* dicitur, unde Colv. conjiciebat *Theopolemus*. Male. *Tepoleum* D’Orv. Fux. *Thepoleum*, Pith. *Alepoleum*. Infra, *Prapolemus*. *Tlepoleum* bene Flor. et Edd. Juntin. post. ac Vulc. sec. cum seqq. ut vidit Beroald. Homerus jam et Ovid. Epist. i. 19. *Tlepolepi* formarunt nomen. *Lepoleum* male in Edd. prioribus. *Tepoleum* Mss. plerique. Oud. Nihil hic invenio quod ad *Tlepoleum* pertinet : licet Beroaldum h. l. citet Oud. p. 468. J. Bosscha.

P. jam clarius contempta mea præsencia quievire mortui] *Carius* est in D’Orvill. Fux. Pith. et Edd. ante Beroaldum, qui correxit *clarius*. *Quievire mortui*, quæ voces sententiam turbant, non habent Mss. multi, neque Edd. præter primas, et Bas. Nam Beroaldus eas jam induci jussit. Cum tamen in Fux. Reg. et Flor. exaretur *quasiere mortui*, in D’Orv. *quasiere mortui*, videtur in illis aliquid latere, quo Appuleius monnerit, eas jam clarius et mutuo collocutos esse de inferenda latronibus morte, vel Chariten quævisisse ex *Tlepole-*

mo, num jam mortui essent, vel certe morti proximi, aut vino obruti. Quia subditur : ‘Bono animo esto : hostes statim captivos habebis.’ Vel potius existimo eas e glossa natas, simulque corruptas, pertinere ad sequentem periodum : ‘Cuncti denique,’ &c. ubi vide, ac legendas, *quasi vere mortui* : ut conjecisse postea e notula Grosi. Mercorum didici, immo diserte exstare vidi in Cod. Pith. sed h. loco. Oud. *Jam carius*] *Lege clarius* : id est, clariore voce, et subaltiore. Beroald. *Contempta mea præsencia*] L. ix. ‘Dum præsentiam meam parvi facientes, libere quæ volunt omnes et agunt et loquuntur.’ *Pric.* *Quievire mortui*] Obelo expungendum hoc est, tanquam subdititium, et alieno loco inculcatum ; nec enim convenit exponere, operantes Veneri jacuerunt quasi mortui, atque animam anhelantes : nec ad latrones referri congruenter potest, quod tanquam mortui quieverint, obruti vino, et crapula consepulti. Beroald.

PAG. 141 *Instantia validiore, &c.*] Gloss. ‘Ἐπιξίς, instantia,’ &c. lege Ἐπειξίς, ab ἐπείγω. Glossæ aliæ : ‘Instantia, σπουδή, &c. ἐνστασις, ἐπειξίς.’ *Pric.*

Vinum jam immixtum, &c. sauciis illis, et crapula vinolentiaque madidis, ipse abstemius non cessat impingere] *Immixtum* est *merum*, ἀκρατον. Nicolaus Damascenus de Parsonda et Nanybri cauponibus : Οἶνον ἡδιστον πίνειν ὑπέχρον ἀκρατέστερον, ἐπίτηδες ὡς μεθυσθεῖν. ‘Crapula vinolentiaque madidis,’ est quod Luc. 21. 34. ἐν κραδίᾳ καὶ μέθῃ βαρυνόμενοις. ‘Mero saucios’ dixit et xxiv. Justinus : ‘a vino fatigatos’ Interpretes vetus Judith. xiii. 2. *Abstemius* male abest ab Oxoniensi Ms. Suidas : κλεψιποτῶ τὸ, φειδόμενος πίνω, καὶ τὸν συμποτήν φενακίζω. Αὕτη γε μὲν κλεψιποτοῦσα, καὶ σωφρονοῦσα, &c. id est (ut hic Noster) ‘ipsa abstemia.’ Tibullus : ‘Sæpe mero somnum peperit tibi, at

ipse bibebam Sobria supposita pocula victor aqua.' Vide Judith. cap. 12. in fine. *Idem.* Non cessat] Gloss. 'Οὐ διαλείπει, non cessat, &c.' *Idem.*

Mihi fecit] Variat Lucianus, quem inspice, si otium est, p. 248. *Elmenh.*

Cuncti denique, sed prorsus omnes vino sepulti jacebant omnes partim parati morti] Magna huic periodo inest scabrities, Mstorum ope tollenda. Pricæus divinavit, *sed et prorsus omnes*, qui consuli potest de *cunctis et omnibus*. Sopingius conjecit audacius, *cum denique prorsus somno vinoque, &c. vel cunctum denique et universum somno vinoque*. Cum in Ed. quoque Junt. post. sit *cum*, rescribo cum Viro docto ad mei exemplaris marginem: *Cum denique omnes, sed prorsus omnes, vino sepulti j.* locutione vere Appuleiana. Vide ad lib. x. p. 226. 'Totum me, sed prorsus totum, recepit.' Sic et repetit p. 234. 'diceret tu Cupidines, et Cupidines veros.' Similes repetitiones aliis quoque frequentes sunt, ut Cic. de Leg. lib. III. c. 14. 'Pauci enim atque admodum pauci.' Stat. lib. III. Theb. 62. 'Omnes Procubuerunt, omnes.' Adde Drakenb. ad Silium Ital. lib. XVI. 490. 'Primus, sed primus.' Cort. ad Plin. lib. VIII. Ep. 24. 'Ad homines, maxime homines, ad liberos, maxime liberos.' *Omnes* vero secundo loco significat, plane, omnino, toto animo et corpore ebrios fuisse. Vide Salm. ad Solin. p. 267. 'Villosæ omnes.' Male vulgo, *comis*. In Mss. aliquot *comas*. Aliis deest vox: unde potius et ex Isidoro lib. XII. 2. legendum: 'villosæ, mammis prominulis, ac profundis comis.' 'Sed prorsus omnes' plane ita junxit Cicero lib. IV. ad Fam. Ep. 10. Noster in Flor. n. 9. 'prorsus omnes virtutes: 'cuncto prorsus' infra lib. x. p. 225. 'omnino totum' Cic. de Inv. lib. I. c. 48. *Sequentia omnes partim sunt delenda*. Nam primo *omnes* suo loco exciderat: dein *partim*, pro quo *passim* reposuere Wower. Pric. Flor.

sive hic illic per antri conclave, non est in Flor. natum scil. ex *parati*; quod contra exsulat a Reg. Fux. Guelferbytanis, Pal. D'Orv. Oxon. et Ed. Junt. post. in quibus legitur, *partem mortui*: Guelf. sec. *parti*, in Pith. etiam *mortui*. Scilicet huc pertinet superiora *quæsiere mortui*: ac scribendum puto: *vino sepulti jacebant, parati morti*: quibus glossa addita fuit, *quasi vere mortui*, quæ dein corrupte in textum alieno etiam loco inrepsit. Vide ad lib. II. p. 41. 'Vivus quidem, sed sopore mortuus.' Lib. IV. p. 66. 'jacens in mortuum.' Non ergo *partim* erant *parati morti*, sive ad mortem strati et occidendo faciles, ac neci ipsis inferendæ idonei, sed omnes; neque *passim jacebant*. Nam discurrens eos, suis sedibus excitos, nusquam dixit Auctor, quippe soporifero vino erant ingurgitati, quo non ad furibundos clamores et gestus sunt inebriati, sed tacite sauciati suffocatique jacuerunt. Quare minus bene *passim* legit quoque Is. Toussaintius in Conjecturis ad Lactant. de Mort. Persec. c. 17. 'Morti sopitus.' Fuit cum legerem, *sepulti jacebant quasi vere mortui, partim parati morti*; ut quidam jacuerint ita quasi jam mortui, in quibus nullum patebat indicium vitæ superstitis, alii tamen viderentur vivere, nihilominus morti essent affines, facilesque. Semel autem in talibus sæpe *partim* omitti, vidinius ad lib. IV. p. 79. et hic etiam factum censet Stewechius ad lib. XI. p. 255. Sed alterum verius credo. Post *morti* minima distinctio est ponenda. Groslotius divinavit: *omnes pransi parati morti*. Oud. *Cuncti denique, sed prorsus omnes vino sepulti jacebant*] Scripserim, *sed et prorsus omnes, &c.* Servius in schedis Fuldens. 'Cicero sæpe ait, cuncti atque omnes: quia omnes non statim sunt cuncti, nisi iidem simul sint juncti.' Hinc *cuncti, συμπαρτες*, in vetere Onomastico. Claudianus: 'Hujus paci-

ficis debemus moribus omnes, Quod cuncti gens una sumus.' Apud Casiodorum v. 16. 'Et ob id omnibus possunt esse gratissima, quia cunctis profutura noscuntur:' sic supra lib. III. 'Et singulis et universis.' *Sepulti* heic, ut apud Senecam Epist. XII. 'Cum vino, &c. sepelisset se.' Virgilius: 'Custode sepulto.' Servius: 'Dormiente sine pulsu, sine motu.' *Jacebant* autem Latinissime dictum. Interpres vetus Judith. XIII. 4. 'Porro Holofernes jacebat in lecto, nimia ebrietate sopitus.' Virgilius VI. Ecloga: 'Silenum pueri somno videre jacentem, Inflatum hesterno venas, ut semper, Iaccho.' Idem *Æneid.* III. de Polyphemo: 'Vinoque sepultus, Cervicem inflexam posuit, jacuitque per antrum:' ubi Servius: 'Verbum jacuit de Varrone mutuatus est, qui ait in lecto temuleutos jacere, sobrios cubare consnescere.' *Pric.* *Vino sepulti*, &c.] Gloss. 'Sopor e vino, *κάρπος ἐξ οἴνου*.' Idem. *Parati morti*] Ad omnes injurias expositi, ut et de ebrio illo lib. VIII. loquitur. *ἐκδοτοὶ ὑπὸ τοῦ ὕπνου*, ut VI. 14. Antiquit. apud Josephum. Claudianus: 'Largo sopita Lyæo Castra subit: pereunt alii dum membra cubili Tarda levant, alii letho junxere soporem.' *Paratos morti* heic, ut apud Tacitum Annal. XIV. 'incesto parata:' et Annal. XV. 'arguenti paratus:' ita enim cum Faërno legendum non ausim dubitare. Verba Taciti: 'Prior Natalis totius conjurationis magis guarus, simul arguenti' (vel, si malueris, *argenti* Neroni) 'paratior, de Pisone primum fatetur,' &c. In excusorum nullo non legitur, *arguendi peritior*. Id.

Tunc nullo negotio artissimis vinculis impeditis, &c. *illis*] Nimirum, 'Facilis victoria de madidis, et Blæsis, atque mero titubantibus.' Nullo negotio, est ἀπονητὶ, μετ' εὐκολίας, ὥσπερ ἐν σαγήνῃ λαβών· ut Chrysostomus in de Juramento locutus. *ἄνευ πολέμοιο*, Nonnus in Dionysiis dixit: cuius

versus ob similitudinem argumenti merentur apponi: Καὶ σφίσι λοῖγος ὕπνος ἐπέχραεν, ἀκλινέες δὲ Ἑσχατα βακχευθέντες ἐπενάζοντο βοέαις. Ἄλλοι δ' ἀστορέεσσι κατεκλίνοντο κατευναῖς, Νωθρὸν ἐπιτρέψαντες ἀκινήτῳ δέμας ὕπνῳ· Βάκχαις ἀδρανέεσσιν ἐλώρια καὶ Διονύσῳ. Τοὺς δὲ δίχα πτολέμοιο καὶ εὐθίκοιο σιδήρον Δούλιον ἐς ζυγὸδεσμον ἐληΐσαντο γυναικὲς Βριθομένους μελέεσσι, καὶ ἀντιβίων ὑπὲρ ὤμων Ὡς νέκυες ζῶοντες ἐλαφρῶντο μαχηταί. Loquitur de Indis post potum medicatum fluvium a Baccho subjugatis. Sisenna apud Nonnum: 'Inermes armati, impeditos expediti, sine ullo suorum vulnere cunctos interficiunt.' Idem.

Quam simul accessimus, tota civitas ad rotivum conspectum effunditur] Apud Athenæum Deipnos. v. Posidonius Aramaënsis: Καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἐκδοχὴν αὐτῷ ἐξεκέχυτο. supra lib. III. 'Ac dum primum angiportum insistimus, statim civitas omnis effusa, mira densitate nos insequitur.' Theodoretus Prodromus: Ἡ γὰρ μὲν πόλις, Ἐπεὶ τὸ ξυμβὰν καὶ τελούμενον μάθοι, Ἐξήσαν ξύγκλυδες ἐκ τῶν δωματίων. Josephus bell. Jud. VII. 22. de nobilibus Romanis, Vespasiano e Judæa Romam adveniente: Οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἦν ἀναμείνειν, ἀλλὰ πορρωτάτῳ τῆς Ῥώμης αὐτῷ προσεντυχεῖν ἔσπευδον· οὐ μὲν, οὐδὲ τῶν ἄλλων τις ἠνείχετο τῆς εὐτελέξεως τὴν ἀναβολὴν, ἀλλ' οὕτως ἐξεχέοντο πάντες ἄθροοι, καὶ πᾶσιν εὐποράτερον καὶ ῥᾶον ἐδόκει τοῦ μένειν τὸ ἀπιέναι· ὥς καὶ τὴν πόλιν αὐτὴν τότε πρῶτον ἐν ἑαυτῇ λαβεῖν ὀλιγανθρωπίας αἰσθῆσιν ἰδῆαν· (malini ἰδίας) ἦσαν γὰρ ἐλάττους τῶν ἀπιόντων οἱ μένοντες. Chrysostomus Homil. de Babyla: Καὶ γὰρ ποτε ἦν ἡ πόλις εἰς τὴν ὁδὸν ἐξεχύθη. Idem.

Læti, faciem gaudio delibuti] D'Orv. male facie. In Edd. primis, *læti faciem, gaudio delibuti*. Quod malim. Nam et *delibutus* sic occurrit lib. III. pag. 49. 'læticia delibuti, meque re-

spectantes,' &c. Lib. x. pag. 221. 'Magno denique delibutus gaudio dominus.' *Oud.* *Procurrunt parentes, affines, clientes, alumni, famuli, latii, faciem gaudio delibuti*] Infra lib. xi. 'Confestim denique familiares ac vernulæ, quique mihi proximo nexu sanguinis cohærebant, &c. repentino lætati gaudio, &c. ad menem festinant illico diurnum reducemque ab Inferis conspectum:' quo loco 'vernulas' vocat, quos hic 'alumnos.' Glossæ: 'Alumnus, οἰκοτραφής,' &c. *Pric.* *Gaudio delibuti*] Isidorus Orig. lib. x. 'Delibutus, de oleo unctus, &c. hinc et delibutum gaudio, id est, perfusum, vel plenum:' supra heic lib. iii. 'Lætitia delibuti.' *Idem.*

Pompam cerneret omnis sexus et omnis ætatis] Pollux Onomast. ix. 8. Οὐδὲς οὕτω γέρον ἢ παῖς ὅστις αὐτὸν οἶκοι κατεῖχεν. Justinus lib. v. 'Non pueros imprudentia, non senes debilitas, non mulieres sexus imbecillitas domi tenet.' Paulinus in Ambrosii funere: 'Erat exequiarum turba innumerabilis, totius dignitatis, totiusque sexus, omniumque pene ætatum.' Chrysostomus ubi supra: Κεναὶ μὲν ἀγοραὶ ἀνδρῶν, κεναὶ δὲ γυναικῶν ἦσαν αἱ οἰκίαι, ἔρημοι δὲ παρθένων οἱ θάλαμοι· οὕτω καὶ ἡλικία πᾶσα καὶ φύσις ἐκάτερα τῆς πόλεως ἐξεπήδησαν. Posidonius jam dicto loco: Συνέτρεχον ἐπὶ τὴν θέαν ταύτην, ἄνδρες, γυναῖκες, παῖδες. Theod. Prodromus: Ἀνδρῶν, γυναικῶν ὄχλος, ἡβῶντες νέοι, Γηρῶντες, οὐ γηρῶντες, εὐτυχῆς, πένης, Γραῶν ὄμιλος, παρθένων, οὐ παρθένων, &c. *Idem.*

Hercle memorandum spectamen] Lib. vi. 'Videt hercle memorandi spectaculi scenam:' et viii. 'Cerneret non tam hercle memorandum quam miserandum etiam spectaculum.' *Id.*

Virginem asino triumphantem] Sive in asino: quam præpositionem addit D'Orleans ad Tacit. lib. xiv. Ann. p. 724. Sed ita Ovidius lib. v. Fast. 52. 'Illa coronatis alta triumphat equis.' *Oud.*

Hilarior pro virili parte] Ovid. Trist. v. 12. 'Laudes Cæsar pro parte virili Carmina nostra tuas qualiacunque canunt.' *Pric.*

Proflatisque naribus] Glossæ: 'Εκφυσῶ, efflo, profflo.' Virgilius: 'Proflat de naribus ignem.' *Idem.*

Rudiri fortiter, imo tonante clamore personui] Lucianus Bæcho: 'Ο τοῦ Σεληνοῦ ὄνος ἐννάλιον τι ᾤκησατο. quod ὀγκᾶσθαι μάλα τραχὺ καὶ καταπληκτικὸν *Idem* in Piscatoribus vocat. Virgil. iv. 'Tercentum tonat ore Deos.' Servius: 'Aut quia, &c. aut, tonat, clara voce, et cum fiducia invocat.' *Idem.*

Colligatos adhuc rino magis quam cinculis, &c.] Chrysostomus Homil. de Ebrietate: "Ἀπαν καταδεσμοῦντες τὸ σῶμα, ἀλύσεως σιδηρᾶς χαλεπωτέρῳ, τῷ τῆς μέθης, &c. *Idem.*

Colligatos rino] Sic μέθη συμποδίζων τινὰ Plato vi. de Republ. *Idem.*

Erutisque rebus] Pal. Guelf. sec. *eruptis*, Oxon. Guelf. pr. *cunctisque*. Perperam Viri quidam docti probant *erudit*. Mera est librariorum aberratio, qua lapsi sunt descriptores etiam vetustissimarum membranarum Leidd. utrarumque Prol. lib. xii. 'Terra edita, ut inde eruta dicantur.' Nec melius se habet *eruderatisque*, quod ad marginem hic adlevit vir doctus. Proprie enim terra, ager dicitur *eruderi*, e quo rudera, et lapidosa quæcumque bene sunt sublata; ut apud Varr. lib. xi. c. 2. R. Rust. Hinc metaphorice quamvis purgationem et defæcationem significat. Confer Savaronem ad Sidon. Apoll. l. v. Ep. 7. et 15. 'Volumen prophetarum sua cura manique de supervacuis sentiis eruderatum.' Adeo ut si jam istud participium posset habere locum, antrum latronum vel spelunca dici deberet *eruderata*, non *res* et opes inde sublata. Bene *erutis* servant reliqui Mss. et Edd. Neque enim ea tantum erui dicuntur, quæ in terræ latent visceribus, sed et illa, quæ in

abditio sunt recondita. Sic de sanctiore arario Lucan. l. iii. 155. 'Tunc conditus imo Eruitur templo, multis non tactis ab annis Romani census populi.' Immo etiam de hominibus latentibus occurrit, si vulgaris lectio, a vetustissimis Codd. confirmata, est vera in Horatio lib. i. Sat. 4. vs. 26. 'Quemvis media erue turba.' Quod enim alii Codices, ut duo a me visi, *elige*, al. *cripe*, al. *arripe* dant, videntur interpretationes esse glossatorum. *Oud.*

In proximas ripas] *Rupes* coniecerat Lipsius, ut est in Ed. Junt. post. *Rapinas* Flor. et Oxon. Pith. Guelf. sec. ac margo Guelf. pr. Sed verissime *rupinas* præter alios Codd. præbent quoque Guelf. pr. D'Orvillianus, ut viri docti ex Wowerii monito, pro vulgari *ripas*, jam repositum iverunt. Vide ad lib. vi. pag. 126. In Ed. Junt. pr. *præcipitas*. Idem. *In proximas rupinas præcipites dedere]* Lib. iv. 'Per altissimum præceps in vallem proximam etiamnunc simul spirantem præcipitant.' *Pric.*

Suis sibi gladiis obtruncatos reliquere] Hegesippus iv. 32. de Vitellio: 'Peremittit in media urbe, vina et sanguinem fundens.' Petronius: 'Hic graves alios mero Obtruncat, et continuat in mortem ultimam Somnos.' De Sisara a Jaële occiso. Judic. iv. 14. 'Soporem morti consocians defecit.' Claudianus: 'tali letho junxere soporem.' *Idem.*

Tali vindicta læti, &c.] Infra hoc lib. 'Vindictæ, &c. gratularar.' Virgilius: 'Et tandem læti socrum ulciscimur umbras.' *Idem.*

Civitatem revenimus] D'Orv. *civitates*. Oxon. Guelf. sec. *recertimus*, ut in f. l. i. 'cubiculum reversus.' Sed l. ix. p. 194. 'Larem reveni meum.' In Apol. p. 499. 'Alexandria revernerit.' Atque Plautus, Cicero, alii. In Septimio etiam de B. Troj. l. i. c. 7. 'Alexander cum supradictis comitibus revertitur,' in Mss. et

Edd. Vett. *renit* pro *revenit*, ut l. ii. c. 27. 'Legati ad exercitum revenerunt.' De præpositionis ellipsi vide ad l. i. p. 4. *Oud.*

PAG. 142 *Diritias publica custodela commisere]* Quidni *publicæ custodela*? Certe cum aliis Noster alibi (vide ad pag. 149. 'Meque fugæ committo.') Dativum huic verbo junxit. Anne aliud quid latet? Nam in D'Orv. est *publico*, quod probum foret, si legeretur *ad vel in custodelam*. Vide ad Liv. l. v. c. 50. 'Quum in publico deesset aurum.' *Idem.* *Publica custodela]* Quæ Tacito Annal. iii. 'publica custodia.' Vide ad Act. 5. 18. notata. *Pric.*

Sospitatore nuncupatum m. prolixè quæritabat] Male abest *prolixè* a Pal. Guelf. utroque, Oxon. et Par. Dein *qui curitabat* in Pith. *quæritabat* est in Edd. Vicent. Ber. et vulgaribus usque ad Ed. sec. Vulcanii, qui tunc recepit cum Elmenh. et Scriv. ac Westerh. ad Ter. Eun. v. 9. 53. conjecturam Colvii, *pr. quam curabat*, bonam quidem quod ad sensum, sed nimis a Mss. recedentem. Nam in D'Orv. quoque et Inc. Guelf. utroque, et Ed. Junt. post. est *quiritabat*, Oxon. Fux. *quiritabant*. Deleta voce *nuncupatum* *Pricæo* etiam placebat *quiritabat*. Sed perperam. Verbum enim hoc numquam adhibetur, nisi in querela, et auxilii inploratione, ut patet ex iis quæ protulit Stewechius; et ex notatis ad l. v. p. 107. 'Hæc quiritans.' Comm. ad Plin. l. vi. Ep. 20. 'Alioquin et prolixum ejurare dixit' l. viii. p. 159. Quapropter ego cum Schikerado, Lipsio, Wower. Brantio, *Pric.* et Flor. Edd. quoque præfero *curitabat*, ut diserte est in Ms. Paræano, frequentative pro 'valde curabat.' Ut enim a 'clamo,' 'clamito,' 'dicto,' 'dictito,' &c. sic a 'curo,' 'curito.' Eamque formam enixe amat adhibere Appuleius. Egit ergo, quod promiserat puella l. vi. p. 128. 'sinu serico progestans nucleos

et edulia mitiora, te meum sospitatore[m] quotidie saginabo,' &c. uti et quæ hic sequuntur. *Prolixæ* autem est rei culinariæ proprium, unde et 'lixæ,' et 'caro elixæ;' neque enim a 'laxus,' sed a 'lix' derivatur. Vide Voss. in d. v. 'Curare' vero millies de cibaria re occurrit. Vide Broukh. ad Tib. 1. 5. 33. *Oud.* Enim me, sospitatore[m] suum nuncupatum, matrona prolixæ curitabat] Gloss. 'Prolixæ, &c. αὐταρκῆς.' fortasse ἀρετῆς legendum. Variant hoc loco et editi, et Mss. Oxoniensis, *matrona quiritabat*: quæ, si τὸ nuncupatum abesset, satis commoda lectio: quiritabat me sospitatore[m] suum, i. e. prædicabat, singulis instrepebat: hoc et olim Beroaldo placuit. *Pric.* Curitabat] Corrigendum est, *quæritabat*: ut sit sensus, Sponsa illa captitia me tunc maxime quærebat, utpote ipsius sospitatore[m]. Vel lege *quiritabat*, quod est clamabat, vocitabatque, et de me plurimum sermocinabatur: nam proprie 'quiritare' is dicitur, qui quiritum fidem clamans implorat: ut docet M. Varro. 'Quiritari,' inquit Donatus, 'Veteres dicebant, quiritis conclamari.' In hanc sententiam Lucianus: πολὺν λόγον εἶχεν ἐμοῦ συναίχμαλτον: id est, de me conceptivo multum fabulata est. *Beroald.*

Præsepium meum passim hordeo repleti jubet] Lih. ix. 'Cibariis abundanter præsepium instruxit.' Ovidius: 'Plenum ad præsepe juvenci.' Tibullus: 'Nunc ad præsepia debent Plena coronato stare boves capite.' Hinc πολυτελής καὶ φανώματικὴ παρασκευὴ in Plutarchi Apophthegm: vide Suidam, verbo ὄνος πρὸς ἀχυρὰ et Hesych. in Στατὸς ἵππος, et Καπανικώτερα. *Pric.*

Camelo Bactrino] Oxou. Guelf. pr. *Batrino*, D'Orv. *Vactrino*, Pith. *Vactrinæ* pro more confusionis τῶν b et r. Edd. Junt. pr. Alld. Colin. *Bactriano*; ut passim quidem Latinis hoc adjectivum effertur. Sed et οἱ Βάκτροι

Græcis, 'Bactri,' Latine, in sing. 'Bactrus.' Hinc ergo 'Bactrinus,' ut ab, Augustus, Augustinus et Augustianus; a, Drusus, Drusinus et Drusianus. Vide ad Suet. Claud. c. 11. Verum præfero lectionem Ms. Florent. et Pith. et Edd. Rom. Vincent. Beroaldi, et Bas. pr. *Bactrinæ*. Non enim Græci tantum amant κμηλον potius efferre genere feminino, sed et Latini; et imprimis Plinius. Consule Harduinum ad l. viii. c. 18. § 26. 'Camelos inter armenta pascit Oriens; quarum duo genera, Bactriæ et Arabiæ: differunt quod illæ bina habent tubera in dorso, hæ singula, et sub pectore alterum, cui incumbant.' Sic etiam vetustissimæ membranæ Leidd. et aliæ. *Oud.* Fænumque camelo Bactrino sufficiens] Vide 1. 10. § 8. Jul. Pollucem. *Pric.*

Diras derotationes imprecet] L. ix. 'Diras in eum devotiones deprecata.' Servius ad Æneid. iv. 'Jain utitur' (Dido) 'imprecationibus, i. e. devotionibus: unde devotor et devotrix dicitur, qui imprecatur.' *Idem.*

Inescatos] Nove pro 'saturatos.' 'Escandi gratia' Solio. 'Esculentus,' i. e. edax, Sidouio c. 12. 'propter escam bibendi,' Valg. Etr. xii. 6. *Wass.* Sic 'recens' et 'vetus esca' pro omni cibo avibus ad saginandum dato, Colum. l. viii. c. 7. ubi etiam pane obescant avem pro, saginant: sed in al. et Sang. Cod. *obesant.* *Oud.* *Largissimæ cænæ reliquiis rapinisque canes omnes inescatos atque distentos*] Ambrosius Sermon. xxxiii. 'Videas in nonnullorum domibus nitidos et crassos canes discurrere,' &c. Canis apud Phædrum: 'De mensa sua Dat ossa Dominus, frustra jactat familia, Et quod fastidit quisque pulmentarium.' 'Inescatos' hic, repletos: quia escis nempe solent corpora repleri: hinc infra 1x. metaphorice, 'odore sulphuris inescatus.' *Pric.*

Promitterent honores habituri] P. h. habituros. Putean. Num ita legi vo-

luerit Putean. an vero exciderint litteræ *B* vel *M*, ut notare voluerit, sic in Bembi vel Mangani vel utroque Codice exarari, nescio. Posterius tamen credo. Nam *habitu*ros inveni etiam in D'Orv. Fux. Sed mutatione non est opus. Adi *Pricæum*, et me ad Cæs. I. II. B. Civ. c. 86. 'id quod facturi confirmaverunt.' De hoc Græcismo consule et Jensiun Lect. Luc. p. 70. et seqq. Isque ter reddendus est Apollodoro e Ms. D'Orv. I. III. p. 167. Ed. Gal. Εὔτεκνος δὲ οὖσα Νύβη τῆς Αἰητοῦς εὐτεκνωτέρα εἶπεν ὑπάρχειν. Vulgo, εὐτεκνωτέραν. p. 212. εἶπεν, &c. μόνη γὰρ θεραπεύσαι δύνασθαι. Vulgo, μόνην. p. 224. εἴβωτο ἀφανῆς γενέσθαι; ut illic quoque habent Oxon. et Palat. non ἀφανή. Oud. Quod summos illi promitterent honores habituri mihi] Pro, 'se habituros mihi' sic Taciti Ann. xv. 'Fossam depressuros promiserant.' Virgilius: 'Sensit medios delapsus in hostes:' ubi Servius Fuldens. 'Sensit in medios se hostes esse delapsum:' ut Horatius: 'Dignis ait esse paratus:' pro, 'ait se dignis paratum esse.' Catullus: 'Ait fuisse navium celerrimus.' *Pric*.

Consilium datur] Sic I. Cor. 12. 25. γνώμην δίδόναι. *Idem*.

Quo p. facto, d. remunerarer] Abest a Cod. D'Orv. τὸ *facto*. Ac malim *pacto* sive *modo*: ut passim. Ac Nostro sæpe 'nullo pacto' pro 'nullo modo.' L. x. p. 226. 'Quo pacto mulier tam grande genitale susceperet.' Sed et 'quo facto' I. IX. p. 178. Sunt autem hæ voces millies confusæ. Dein *remuneraret* Edd. Vic. Ber. Junt. ntr. Ald. *Oud*.

Placuerat uni, domi me concl.] Mss. Reg. Fux. Guelf. ambo, Pal. Oxon. pl. *quidem dominæ concl.* D'Orv. pl. *quidem dominæ me concl.* Verum si *dominæ* id placuisset consilium, reliqui non fuisse dissensuri videntur. Ad hæc sequitur *alius*, ut advertit *Pricæus*. Quare corrigendum puto, si alii addicant Codd. in τῷ *quidem*,

Placuerat cuidam, domi me concl. Sed 'unus' et 'alius' I. VI. p. 126. ac crebro. *Idem*. *Placuerat uni, domi me conclusum*] Virgilius: 'Aut intus clausos satura ad præsepia servant.' In veteri Onomastico: 'Concludo, συγκатаκλείω.' Oxon. et Palat. Ms. *Placuerat quidem Dominæ conclusum*, &c. cui ne possim lectioni acquiescere obstat sequens illud, 'Sed obtinuit alius,' &c. Antithesis vocum *uni* et *alius* vulgatam lectionem stabili. *Pric*.

Hordeo, lecto, fubaque, &c.] Ineptè, ex Colvii conjectura, *secto* edidere Vulcan. Ed. sec. Elmenh. Scriv. Flor. Fructum ac fractum, vel etiam tunsus hordeum, datur in usus humanos, *sectum* nusquam. Et cui bono hoc asini dentibus, hordeum satis frangere valentis. Melior foret conjectura Stewechii *lente*. Sed Mss. et Edd. O. servant *lecto*. In Pal. *lecto hordeo*, bene, sive electo, puro, optimo, nec tantum recente, ut I. IV. p. 78. sed ex quo omnes furfures et lapilli erant secreti, quos contra queritur sibi adpositos p. 143. *Lecto* alii capiunt substantive pro cubili molliori. At eo non saginantur asini. Et certe tum præponi deberet. *Oud*. *Otiosum, &c. saginari*] Lib. VI. argumento simili: 'Inter cibos delicatos et otium profundum.' Horatius: 'Boveunque Disjunctum curas:' ubi vetus Scholiastes: 'Otiosum pascis.' Apud Phædrum lupus: 'Quanto est facilius mihi sub tecto vivere, Et otiosum largo satiari cibo!' *Pric*.

Rurestribus campis] Lib. VIII, 'arva rurestria' vocat. *Idem*.

Daturus Dominis inscensu generoso multas mulas alumnas] Philo II. de legg. special. Ὅρους ὑπερμεγέθεις, οὐς προσαγορεύουσι κήλνας, ἀνατρέφουσιν, ἵνα ταῖς θηλείαις ἀναβαλῶσι πώλοις. *Id*.

Armentario equisione] Equilone Fux. equisione hic præbent Oxon. et Edd. Beroald. Junt. utr. Ald. Colin. Bas. Colv. Vulc. utraque, et aliæ. Quo modo sæpius ea vox exaratur, uti in

Glossis ἵπποκόμος nunc 'equilio,' nunc 'equisio,' nunc 'equiso' vertitur. Et hinc forsā corrigi posset Epigr. in Catal. lib. v. Ep. 130. p. 310. 'Ubi iste post Sabinus, ante equisio Bidente dicit adtondisse forcipe Comata colla.' Vide Comm. Barm. et Add. Hic tamen malim *equisone*. Vide ad viii. init. *Armenta* D'Orv. *Oud.* *Evocato armentario*, &c.] 'Cui tradita cuncta Armenta, et late custodia credita campi.' Onomasticon vetus: 'Armentarius, ἀγελάρχης.' *Pric.*

Deducendus adsignor] Donatus ad ii. 2. Eun. 'Ducitur quis ad sepulcrum, deducitur ad lætitiā.' *Idem.*

Gaudens latusque] Supra hoc libro, 'Læti et gaudentes.' *Idem.*

Sarcinis et ceteris] *Et ceteris oneribus*, vel honoribus habent Flor. D'Orv. Oxon. Pith. Gnelf. cum Edd. Wow. Elm. et seqq. Absque quibus Mss. esset, facile descendissem in Stew. sententiam, inductus scriptæ lectionis in aliis Codd. variatione; et exsilio vocis *oneribus* in Edd. Vett. Quamvis, cum jam *clitellis* depravatum esset in *aliis*, *ceteris*, librarius quis temere addere potuerit *onerib.* Vide ad Phædri lib. i. F. 15. de asino: 'Clitellas dum portem meas.' At mirum est, nusquam Auctorem ea voce per totam hanc fabulam usum fuisse. *Oud.* *Sarcinis et cæteris oneribus jam nunc renunciaturus*] Post nempe insignem honorem salvam virginem reportandi: etiam hodie, camelus qui quotannis Mecham donaria Regis Turciæ portat, ex eo nunquam tempore ulla sarcina gravatur. Tò *oneribus* (quod et in Oxoniensi legitur) bene additum fuit ex Palatino Codice. *Pric.*

Nactaque libertate] Oxon. *naptaque*; unde quis refringere posset *adeptaque*. Quo participio optimi quique passive sunt usi. Passive tamen et Hyginus dixit F. viii. 'Ea occasione nacta, fugæ se mandavit' et alibi. Mallem tamen, si per Mss. liceret, *dataque*

lib. Certe *data* et *nacta* sic in Mss. crebro permutantur. Vide Drak. ad Liv. Ep. 15. 'pax et libertas data est.' *Oud.*

Pratis herbentibus] *Herbantibus* sive herbascentibus repusui auctoritate Mss. tum Roaldi et Elmenh. tum Reg. Pith. Gnelf. utriusque, Pal. Oxon. Bert. D'Orv. et Edd. Vett. usque ad Colv. et Lugd. nisi quod audacius a Scriverio sit repositum *vernantibus*, cum præcedat *veris*, adeoque minus eleganter dicatur 'veris initio vernare prata.' Quamvis aliter *vernare* per se sit egregium; et passim de agro, humo, aëre dicatur. Vide in Apol. p. 414. Plin. lib. vii. c. 2. Flor. lib. i. c. 16. Comm. ad Ovid. lib. x. Met. 166. *reperaturas* Gnelf. pr. *Idem.* *Veris initio pratis herbentibus rosas utique reperiturus aliquas*] Infra lib. x. 'Plane tenui, ut potui, specula solabar clades ultimas, quod ver in ipso ortu jam gemmulis floridis cuncta depingeret, &c. et commodum dirupto spineo tegmine spirantes cinnameos odores promicarent rosæ.' Horatius: 'Mitte sectari rosa quo locorum Sera moretur:' ubi vetus Scholiastes: 'Vetat puerum rosas, quæ jam peracto vere inveniri non solent, studiosæ quærere.' *Pric.*

Subibat me tamen i. e. frequens cogit] *Tamen* hic locum non habet, sed legendum est vel cum Puteani libris, *cum illa*, scil. cogitatione, quod veris initio rosas aliquas reperirem, et sic ex Fotidis promisso lib. iii. in hominem redirem, vel cum Oxon. *tum illa*. At prius malo. In Mss. vix distinguui possunt hæ voculæ. Ad hæc cum Mss. O. et Edd. ante Colineum, in ejus editionem vox *frequens* librariorum errore videtur inrepsisse, rescripsi *se-quens*. Non enim hoc frequenter cogitavit, sed ea quoque *subiit* cogitatio, se hominem factum, multo majore beneficiis honestatum iri. Miror, hunc locum tam negligenter ab viris eruditis esse prætermissum. *Oud.*

Subibat me tamen illa etiam frequens cogitatio] Oxon. et duo alii Mss. *S. m. tum illa etiam sequens cogitatio*. Pric.

Asino meo] Male omnino Wow. et seqq. receperunt scripturam solius Cod. Fulviani, quam merito exposuit Pricæus, et optime meo, ut dant ceteri libri et Edd. priores, vindicavit. Passim ita de se, ut asino, dicit 'asinum meum.' Vide Pric. lib. xi. p. 250. 'quo meus stabulaverat asinus.' Atque hinc in f. hujus libri, 'Meleager asinus interisset,' non *interissem*; et sic contra de se, ut homine, 'memm Lucium.' Quod corruperunt quoque lib. x. p. 232. 'promicarent rosæ, quæ me priori meo Lucio redderent:' ubi plura. Sic Arnobius ait lib. i. p. 41. 'hominem suum,' quem induerat Servator Christus, de quo dixerat. *Tributis* Guelf. pr. Oud. *Honoribusque plurimis asino modo tributis*] Non hanc damnaverim scripturam, prætulerim tamen *asino meo tributis*, quam et nonnulli editi et Codex Oxon. exhibent. Infra lib. ix. 'Ipse gratas gratias asino meo memini:' et xi. 'Ad illum locum pervenimus, in quo meus pridie stabulaverat asinus:' sic in eodem libro, 'Redde me meo Lucio:' et x. 'Rosæ, quæ me priori meo Lucio redderent.' Pric.

Multo tanta, pluribus] Tanto bene ex emendatione Stewechii Grosloii-que tacitus invexit Colvius et seqq. cum Mss. præter Palat. Fux. Pith. Guelferb. utrumque, et D'Orv. in quo est *me*. Sic de Deo Socratis p. 681. 'Multo tanto subtiliora?' item lib. x. p. 225. Vide J. F. Gronov. ad Gell. lib. iv. c. 9. 'multo tanto laudatiora.' Aliaque, et similia supra ad lib. vi. init. 'nimio tanto cupidior.' Oud.

PAG. 143 *Molæ mach. sub jugum*] Olim jam Beroaldus monuit, junctim et una voce leg. *subjugum*, ὑποζύγιον, ut est in Mss. O. ac Glossis. Vide et Pricæum. Male Grut. lib. iii. Susp. c. 14. *subjugam*, et Vulcan. Ed. sec.

subjugem. Sic 'conjugus,' 'disjugus,' 'sejugus,' &c. alibi. 'Trijugum caput' lib. vi. p. 121. Infra lib. ix. p. 186. 'subjungi machinæ asinum:' ubi in Mss. nonnullis quoque *subjugum*. Sed illic vide. Pro 'lora subjugia' Vitruv. lib. x. c. 8. Ms. Franck. *subjuga*. Sed aliter Catoni c. 135. *Idem. Molæ machinariæ subjugum me dedit*] Columella de hoc genus animalibus: 'Jam vero molarum et conficiendi frumenti pene solennis est hujus pecoris labor.' 'Subjugum me dedit,' (inquit) infra lib. ix. 'Subjungi machinæ novitium clamabat asinum.' In veteri Onomastico: 'Subjugalis, ὑποζύγιος.' Glossæ: 'ὑποζύγιον, jumentum, subjugium:' scribe, *jumentum subjugum*. Hesychius: ὑποζύγια κτήνη, τὰ ὑπὸ τὸν ζυγόν· καὶ τὰ ὑπόζωμα (fortasse καὶ τὰ ζῶα) πάντα τὰ ἐξευγμένα. Pric. *Subjugum*] Junctim et prima acuta lego, ut sit dictione unica *subjugus* eleganter dictus, qui sub jugum mittitur, qui Græce dicitur ὑποζύγιος. Beroald.

Vicinorum etiam frumenta, &c.] Oxon. *frugamenta*: quam vocem nondum alibi reperi. Pric.

Nec mihi misero statuta saltem cibaria pro tantis præstabantur laboribus] Infra lib. ix. 'Matutino lutum nimis frigidum, geluque præacuta frusta nudis invadens pedibus enitebar: ac ne suetis saltem cibariis meum ventrem replere poteram.' Jure autem hoc asinus conqueritur, cum, ut virga et onus portio ejus, ita et cibaria. Vide xxxiii. 25. Sirachidem. Δούλαφ μισθὸς τροφῆς, Aristoteles in Œconomiceis dixit. Seneca lib. iii. de Benef. 'Est aliquid quod Dominus præstare servo debeat, ut cibaria,' &c. Theano de servis loquens: Δικαία χρῆσις, ἵνα μήτε διὰ τὸν κόπον κάμνωσι, μηδὲ ἀδυνατώσι διὰ τὴν ἔνδειαν. Vide Proverb. 31. 15. Matth. 10. 10. Coloss. 4. 1. l. 22. et l. 50. ff. de oper. libert. *Idem*.

Hordeum meum frictum] Ordea

Gnelf. sec. Oxon. *frictum*, D'Orv. *fructum*; quomodo etiam in aliquot snornni Codd. exstare monuit Beroaldus, sed male hoc loco. Duo describit Appuleius, quæ solebant fieri frumentis, humano esui præparatis. Ea enim prius 'siccabant' vel 'torrebant' seu 'frigebant.' (Græci dicunt *φρύγειν* et *τηγανίζειν*.) Tum fricta sub mola frangebant, sive conquassando comminuebant in farinam. Hinc passim illa conjungi solent ab Antiquis. Virgil. lib. 1. Georg. 267. 'Nunc torrete igni fruges, nunc frangite saxo:' et lib. 1. Æn. 179. Plin. lib. XVIII. c. 7. 'Græci perfusum aqua hordeum siccant, ac postero die frigunt, deinde molis frangunt:' quem locum obportune inter alia citat Ill. Heinsius ad Ovid. Medic. Faciei vers. 71. 'Nec tu pallentes dubita torrere lupinos, Et simul inflantes corpora frige fabas, &c. Utraque da nigris comminuenda molis.' Ex quo verbo abunde patet, male eundem virum pro *torrere* conjecisse *frendere*. Hoc enim demum est *comminuere*. Rectius idem divinavit lib. IX. p. 193. 'Alveo frumenta confusa purgari consuevant.' De *hordeis* ibidem præcesserat vers. 57. 'Hæc ubi ventosas fuerint siccata per auras, Lenta jube scabra frangat asella mala.' Male autem vulgo jungunt *hordeum meum frictum*, cum post *meum* distinctio quædam sit ponenda. Dicit Appuleius, hordeum suum, sive quod sibi designatum erat et debebatur, ipsi non fuisse adpositum, sed illud ab ista muliere frictum (vide Glossas) et a se per molam quassatum et fractum, vel ab ipsa consumi, vel, quod pejus erat, vicinis venditari. Sic rem esse considerandam patet ex Luciano, cujus omnia hic nostris sunt simillima in Asino t. II. p. 597. καὶ τὰς μὲν κριθὰς, τοῦμυον ἄριστον, φρύγουσα, καὶ μοι, ὥστε ἀλεῖν ἐπιβάλλουσα. ibidem præcesserat: παρὰ τῶν ἄλλων, τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἀγροῖς ἔλευμα τὸν μισθὸν αἰτοῦ-

σα, ἐξέμισθον τοι ἐμὸν ἄθλιον τράχηλον. ac sequitur, ἐμοὶ δὲ πίτυρα ἄριστον ἦν. dum ipsa edebat μάζας ὄλας, de quibus vide omnino nostrum D'Orv. ad Charit. lib. IV. cap. 2. pag. 370. N. Act. Lips. A. 1751. pag. 110. *Oud. Hordeum frictum*] Ex Luciano, qui ait: καὶ τὰς μὲν κριθὰς τοῦμυον ἄριστον φρύγουσα, quod significat prandium fuisse hordeum frictum. *φρυγέω* enim est sicco, et frigo. Plautus dixit 'cicer frictum,' intelligi volens rem vilissimam. Quidam legunt *fractum*, referentes ad molam, qua cicer molitur, quassatur, infringitur: unde et 'faba fressa:' sequitur enim: 'Et sub eadem mola meis quassatum ambagibus.' Græci hordeum appellant *κριθὴν*, inde tuberculum oculorum a Græcis *crithe* nominatur, a similitudine videlicet hordei, cujus et Cor. Celsus meminit in VII. *Beroald.* - *Lab. machinæ attentō*] De hoc Genitivo etiam verbis et adverbis juncto agam latius ad lib. VIII. pag. 153. 'morum improbatas.' Ac sic edidit, probavitque e lib. IX. p. 185. *Pricæns*. Verum contra Mss. ceteros nihil innovandum fuerat. Nam, præterquam quod sumi posset, ut 'attentus negotio,' et alia, de quibus vide ad lib. IV. p. 79. 'Huic operi attentum,' uti legunt, male tamen, viri docti; videtur potius hic Auctor eam vocem proprie adhibuisse, pro tenso ad machinam et adnexo, ἐπιτεταμένῳ, ut in Glossis. Sic proprie lib. II. p. 31. 'Arcum vigor attendit:' et magis ad hunc locum lib. VI. pag. 116. 'rupibusque attenditur,' sive adnectitur, et eo usque porrigitur: ubi vide. *Oud. Laboriosæ machinæ attritō*] Infra lib. IX. 'Pectora copulæ spartæ tritura continua exulcerati:' exempla locutionis jam ab aliis adducta. *Pric.*

Furfures incretos] *Inertes* legas in Edd. Juntinis: quod significaret furfures non idoneos alimento præstando; quomodo 'iners arbor,' 'gleba.'

&c. quæ fructum non ferunt, red-
duntve, apud Poëtas. In D'Orv. Cod.
est *intirtos*. At recte in ceteris Mss.
et Edd. *incretos*; quod pessime Flo-
ridus snmsit pro 'non cretos, hand
cribratos,' contra verbi usum et Auc-
toris mentem. Nam si furfures non-
dum erant cribrati, tunc certe inmix-
ta erat iis bona et esculenta farina.
Verum eam subripiebat Lucio mulier,
et postquam eam cribro separaverat
a furfuribus, hos reliquos, ut erant
sordibus et lapillis salebroso, adpone-
bat illi; ut optime exposuit Beroal-
dus, a Florido et aliis non intellectus.
Unde etiam pessime Sciopp. lib. iv.
pag. 116. conjiciebat *incretæ moli* pro
inconditæ, indiscretæ. Adi me et
illic loci. Oud. *Furfures apponebat*
Suum, non jumentorum pabulum.
Plaut. Capteiv. 'Pistores scroph-
pasci, qui fursare alunt sues.' *Pric.*
Incretos] Vide Beroaldum. Id. *Fur-*
fures incretos] Accipe *incretos*, per-
mixtos, non purgatos, neque excre-
tos: sequitur enim, 'Sordidos:' sic
Horat. in Sermon. 'Incretum puris
circumposuisse catillis.' Ubi expo-
nunt commentatores, 'incretum,' per-
mixtum, vel 'incretos' expone pro
cribratos, quæ scilicet elegantior sci-
tiorque expositio est. 'Incernere'
enim et 'succernere,' est cribris et
excussoriis repurgare. M. Cato, 'cum
semen serito, cribro tanquam linum,
et eo terram, cribro incernito altam
digitum transversum.' Plin. in xviii.
'Farinario cribro succernunt:' inde
'incerniculum' cribri genus vocant,
de quo Plin. in viii. 'Ne frumentarii
negociatores ab incerniculis arcerent:'
item M. Cato jubet, in supellectile
villatica habendum esse 'incernicu-
lum' numm. 'Furfures' autem 'in-
creti,' hoc est, cribrati, hand dubie
deteriores vilioresque sunt, cum fa-
rina sequestrata sit ac separata. Lu-
cianus, ἐμοὶ δὲ πίτυρα ἄριστον ἦν: id
est, 'mili fursur prandium erat.'
Græci πίτυραν vocant fursurem, unde

fursurei panes 'pityrii' dicti: quo-
rum mentio fit a Galeno in i. de ali-
ment. 'Rustici veteres' (auctore Gel-
lio) 'apludam dixere fursurem fru-
menti, sicut floces vini sæcem.' Hinc
illud, in esitantem fursureum panem,
et vinum foetidum potantem: 'Aplu-
dam edit, floces bibit.' Plin. vero
tradit, purgamenta milii et panici 'a-
pludam' nominari. Inter vitia corpo-
ris sæda sunt et furfures, quorum
mentio apud Plin. frequens: 'cani-
cas' appellant furfures de farre: a
cibo canum. Beroald.

Fortuna sæva] Rursus *sæva* conje-
cit Sopingius, et ediderunt quoque
Vulc. Ed. sec. Elmenh. ac Scriv. Sed
vide Pricænum et me ad lib. v. p. 91.
'periculum tibi minatur Fortuna sæ-
vior.' *Sævis* Pith. et in D'Orv. Palat.
Fux. Gneiff. ordine inverso exaratur,
trad. cruciatib. Oud. *Talibus ærumnis*
edomitum novis Fortuna sæva cruciatib.
tradidit] Infra hic: 'Fortuna meis
casibus pervicax, &c. novas instruxit
insidias.' Item: 'Fortuna meis cru-
ciatibus insatiabilis, aliam denuo mihi
pestem instruxit.' Apud Virgilium:
'Nunc eadem fortuna viros tot casi-
bus actos Insequitur.' Apud Achil-
lem Tatium ille lib. vi. Ἐμοὶ δὲ ἡ συν-
ήθης Τύχη πάλιν ἐπιτίθεται, καὶ κατ'
ἐμοῦ δρᾶμα καὶ νὸν συντίθεται. In veteri
Mimo: 'Fortuna obesce nulli con-
tenta est semel:' apud Nonnium En-
nius: 'Hen mea fortuna, ut omnia
in me conglomeras mala!' 'Edomi-
tum ærumnis,' ut apud Servium (Æn.
ii.) 'ærumnis victum.' Catonis hoc
loco locum opportune corrigamus.
'Adversæ' (inquit) 'res se domant,
et docent quid facto opus sit:' ita
omnes Gellii editiones mihi visæ ex-
hibent; legendum, *adversæ res edo-*
mant, &c. habemus similem sententiam
in his Livii lib. v. 'Adversæ res ad-
monuerunt religionum:' et his Lu-
cretii: 'Multoque in rebus acerbis
Acrius advertunt animos ad religio-
nem. Quo magis in dubiis homines

spectare peticulis Convenit, adversisque in rebus noscere qui sint :’ item his Aurelii Victoris : ‘ Constat sanctos prudentesque sensu mali prudentiores fieri : contraque expertes arumnarum, dum opibus suis cunctos æstimant, minus consulere.’ Idem alibi : ‘ Perditæ res subigunt recta consulere.’ *Pric. Fortuna sæva*] Lib. v. ‘ En orba, et sæva, &c. Fortuna :’ et alibi : ‘ Fortunæ sævitatem meæ.’ *Idem.*

F. factis adoreæ plenæ gloriarer] In Mss. multis et Edd. Vett. tum hic, tum alibi est *adoriæ*. Vide Beroald. et lib. XII. p. 53. nec non in aliquot Codd. et Edd. Ber. Bas. pr. *plene*. Male. Non enim jungenda *facta adoreæ* ; sed per Gracismum *adoreæ plenæ gloriarer*. scil. *ἔρεκα*, ‘ de’ et ‘ ob adoream,’ ‘ adoreæ ergo.’ Vide quote ablegavi, lector, supra ad voces ‘ machinæ adtento.’ Groslot. conjecit, f. *plenus*. *Ond. Scilicet, ut, &c. domi forisque fortibus factis adoreæ plenæ gloriarer*] Seneca lib. cur bonis viris, &c. ‘ Fortuna fortissimos sibi pares quærit, quosdam fastidio transiit.’ *Pric. Fortibus fa. ado*] Proverbiale est, de hominibus qui domi, foris, in urbe, extra urbem, forti animo et subnixo labores ærummosos toleraverunt, qui fortibus factis adoriām laudemque consequuntur, qui gloriāntur fortunæ cruciatibus sese handquaquam succubuisse. *Adoriām* Veteres dicunt laudem, sive gloriam : quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret, quod ‘ ador’ nominatur. Plin. in duodevigesimo : ‘ Gloriam denique ipsam a farris honore adoriām appellabant.’ Horatiani vero interpretes exponentes illud Flacci : ‘ Qui primus alma risit adoria :’ tradunt, *adoriām* dici laudem bellicā, ex eo quod adorandi sint qui laudem ex bello reportant. *Beroald.*

Eg. armentis me congregem] D’Orv. *congrege*. Oxon. *cum grege*. Prave.

Vide Comm. ad Auson. Gryph. vers. 53. ‘ ut idem Congrege ter terno per ter tria dissolvatur :’ ac Vinet. ad Epist. x. 21. ‘ congrege vulgo :’ ac Bonhier. ad Pervig. Vener. p. 189. ‘ Congreges inter catervas.’ Solin. p. 12. ‘ Congreges volitant.’ Sic Mss. optimi, nihilque mutandum. *Ond.*

Serius auscultator] Pravo judicio Colvius et seqq. scripturam Cod. Pith. et primarium Edd. *serius* revocavit contra Beroaldi monitum, cui succiunt Mss. tantum non omnes, certe Flor. Pal. Fux. Gnelf. Oxon. D’Orv. cum Edd. Junt. Ald. Colin. &c. et docent ita legendum voces ‘ aliquando,’ ‘ tandem,’ ut jam advertit quoque Pricæus, et *serus* tacite restituit Floridus. Qualis dicitur omnis, qui sero quid facit. *Idem.*

Armentis me permisit] Bertin. *permiscuit*. Quod probō. *Elmenh.* Præeunte Scioppio in Susp. d. 1. et in textu exprimente Scriverio. Sed perperam. At Scioppius dein videtur hoc quoque inprobasse. Nam in Symb. de eo nil ait. *Permisit* significat plenam libertatem, qua asinus in greges equinos inmissus est. Hinc enim ‘ permiscus’ pro soluto, libero ponitur ab aliis. Vide Barthium et N. Heinsium ad Claudian. l. II. præf. in Rufinum : ‘ Permissis jam licet ire choris.’ Adde Cort. ad Sall. B. Catil. c. 51. ‘ In exsilium permitti.’ Et ut ‘ admittere,’ ‘ immittere equum,’ dicitur hostili animo, sic et majore et solutiore inpetu ‘ permittere.’ Hirt. lib. VIII. B. G. cap. 48. ‘ permisit se equo in eum.’ Confer Drakenb. ad Liv. lib. III. c. 70. § 9. ‘ Qua permiscus equitatus turbaverat ordines.’ Et ita ‘ permittere quid’ vel ‘ se alicui’ dici de eo, qui plenam rei suæ potestatem alteri tradit, et plus esse quam ‘ committere,’ tum alii, tum ego sæpius monendum habui. Eleganter Martian. Cap. lib. IX. p. 302. ‘ Et cum dicto resupina paululum, reclinisque pone consistentis sese per-

misit amplexibus Voluptatis: ut illic scribendum, rei natura, et Mss. 4. antiquissimis iubentibus. Vulgo *consistens*. In Guelf. utroque et Palatino est *promisit*. Ond. *Serius auscultator*] Serium auscultatorem nuncupamus, qui serio, diligenter, sedulo audit mandata domini, et ea naviter exequitur. Sed hic quidem malim legere *serus* quam *serius*, tanquam subindignanter dixerit *Serius*, hoc est, tardus, lentus, et cunctator: qui non statim mandatum dominicum peregit, sed sero et cunctanter id tandem impleverit. M. Cato duo hæc verba 'Audire' et 'Auscultare,' ita disparasse videtur atque disjunctisse, ut 'audire' sit negligentis, et ejus qui minime obsequi velit: 'auscultare' vero attentis, et auditioni obtemperantis. Verba Catonis subscripsi, quæ sunt hæc: 'Ita est cupidus orationis, ut conducat qui auscultet: itaque auditis, non auscultatis tanquam pharinacopolam: nam ejus verba audiuntur, verum ei se nemo committat, si æger est.' Beroald. *Mandati dominici serius auscultator*] Ex vocibus 'aliquando' et 'tandem,' quæ sequuntur, legendum, quantum ego video, *serus auscultator*: imo et sic scriptum reperi in Cod. Oxoniensi. *Pric.*

At ego tandem liber asinus, &c.] Virgilius: 'Tandem liber equus, campoque potitus aperto.' *Idem.*

Tripulians, gradusque molli gestiens] Georg. III. 'Altius ingreditur, ac mollia crura reponit:' ubi Servius: 'Cum exultatione quadam incedit.' Κυδρῶ σχήματι καὶ ὑγροῖν σκελῶν γαυρώμενος φέρεσθαι, Xenophon in de re equestri dixit. *Idem.*

Equas opportunissimas jam mihi futuras concubinas deligebam] Apud Plantum Mil. glor. 'Ad equas fuisti scitus admissarius.' In his autem cum proxime præcedentibus, puto exprimi gestum illum quem τὸν εἰς τὰς θηλείας σχηματισμὸν 1. 11. § 13. Julius

Pollux vocat: ejus loci aut ego intellectu, aut Interpres Latinus falsus. 'Deligebam' est eligebam. In veteri Onomastico: 'Deligo, ἐπιλέγομαι.' *Idem.*

Sed hæc etiam spes hilarior in capitale processit exitum] Vide sub initium libri IX. adnotata. *Idem.*

Ob admissuram veterem partim satianter, &c.] Vix credo, *Venerem*, quod post Wow. exprimitur in Edd. *Pric.* et *Flor.* esse in Fulviano Cod. [Respicit Oudendorpius Notam Scioppij. Vide VV. LL.] sed *Venerem*; uti diserte in Mss. Bemb. Mang. Pal. D'Orv. Fux. Guelf. utroque, Oxon. exhibetur, nec opinor, Veterum quemquam unquam dixisse *admissuram Venerem*, sed vel simpliciter *admissuram*, vel *Venerem*, ut Colum. l. VI. c. 26. 'Saginandus, ut Veneri supersit.' Quare non cum *Pricæo* censeo vocem *Venerem* esse glossam, sed alteram *admissuram*, ut vulgatiorem et in jumentaria re ubivis obviam. Quæ mea suspicio confirmatur scriptura Cod. Regii, ob *admissuras Venerem*. Hinc liquet, alios *admissuram*, alios *admissuras* adposuisse, et alios in textum recepisse, ac tum tandem *Venerem* in *veterem*, quod videtur in *Florent.* exstare, ut in Edd. ceteris, depravatam esse. Sic de Asino p. 148. 'Cum alioquin exsectis genitalibus possit neque in *Venerem* ullo modo surgere.' Adi et Colum. l. VI. c. 24. 'lasciunt in *Venerem*, quam si aut femina recosat.' Sic enim leg. e Ms. Sangerm. 27. § 4. et 10. 'Si admissarius iners in *Venerem* est, odore proritur.' Sic Sang. C. 86. 'sed hebes in voluptate rar. sollicitatur ad *Venerem*. Hujusce sensus magistri lacessant admota g. c. femina.' Sic Ms. Sangerm. Aliter volgo. Palad. l. VIII. t. IV. 'vaccas post vernam pinguedinem gestientes *Veneris* amare lasciviam.' Et passim apud poëtas. Nisi quis præferret *admissariam*, vel *admissuræ Venerem*. Plin.

l. xx. c. 12. § 48. 'Venerem stimulat. Ideo etiam equis asinisque, admissuræ tempore ingeritur.' Lipsius vero e conjectura adlevit, *ob admiss. uberem*. Neque melior est altera mutatio, *passim satiati*. Nullius enim usus hic est vox *passim*, quam miror potuisse placere Pricæo. Recte Vett. Edd. cum Mss. *pasti satianter*. Quod corruptum est, quia in multis, ut D'Ory. Pal. Oxon. Fux. Gneiff. pr. erat *pastim satianter*. Si quid mutandum, malim *pastu satiati*. Sed alterum efficacius: licet exemplum aliud nesciam. Sed formatur, ut 'amanner,' 'dignanter,' &c. In Ed. Vicent. *passi satianter*. Oud. *Ob admissuram Veneream passim satiati ac diu saginati*] Columella vi. 27. 'Roborandus est largo cibo, et appropinquante vere hordeo ervoque saginandus, ut Veneri supersit,' &c. Varro ii. 8. de Re Rust. 'Hos' (asinos) 'pascimus præcipue feno atque hordeo: atque id ante admissuram largius facimus.' Onomasticon vetus: 'Admissura, ὄχela.' Glossarium: 'Βίβασις ἢ ὄχela, admissura:' ibidem: 'Ὀχευτής, admissarius:' ita 'equus admissarius' Sirachidis xxxiii. 6. apud Latinum Interpretem: ut recte pro *emissarius* restituit æternum defendens honorandusque Vir H. Grotius. Tò *Veneream* ex Fulvii Ms. Sciopp. et Wowerius deprompserunt: habebant veteres editiones, *admissuram veterem*: Oxon. Ms. *veneream*: quod merum præcedentis vocis interpretamentum est: ego omnia ista inducenda crediderim, legendumque *ob admissuram passim satiati*, &c. Pric.

Et utique quovis asino fortiores] Lib. ix. 'Canes rabidos et immanes, quibusvis lupis et ursis sæviores.' *Idem*.

Adulterio degemer] Scribendum est *degeneri*: nam coitus asini cum equa inivis infestusque est equo generoso, tanquam degener et vilis: nec enim videtur esse decorum, quod

asellus vilis et vulgaris velit inscendere equas præstantiores, quarum mariti sunt equi, et non asini: ipsæ quoque equæ dicuntur fastidire asellum subactorem et adulterum: idcirco, teste Plinio, præcipiunt equarum jubar tonderi, ut asinorum in coitu patiantur humilitatem; comantes enim gloria superbire. *Beroald.*

Nec hospitalis Jovis serrato fadere] Lib. iii. argumento parili: 'Sed, prohi Jupiter hospitalis! &c. præclarus ille vector mens cum asino capita conferunt, &c. utque me præsepio videre proximantem, &c. infestis calceibus insequuntur.' *Pric.*

Ard. cap. et subl. vertice] Constant sibi Mss. et Edd. Nihilominus verissimam arbitror conjecturam Pricæi, *cervice*. Et dubito, an non ita intellexerit Beroaldus, ad hæc verba notans: 'Secundum Virgilianam descriptionem l. iii. G. 79. 'illi ardua cervix, Argutumque caput.' 'Infra p. 149. 'Arduaque cervicæ sublimiter elevata.' Nemes. Cyneg. vs. 245. 'Ardua frons, &c. Plurima se validos cervix resupinat in armos.' Apoll. iii. 12. 60. ὀρθοῖσιν ὑπ' οὐρασιναλχέων κεῖται. Adde Burm. ad Ovid. l. viii. Met. vs. 284. 'Riget ardua cervix.' Et sic passim 'alta cervix.' Vide Barth. ad Claud. i. in Ruf. vs. 53. 'a vertice' et 'cervicæ' sic confunduntur in Suet. Cæs. 45. Vitiose *arduus* Pith. Fux. Oud. *Arduus capite*] Virgil. de equo: 'Campo sese arduus infert.' *Pric.* *Arduus capite, et sublimis vertice*] Ita γάρυον καὶ ὑψαύχενα Πικρον, Orat. i. Themistinus: et ἐπιαύχενας Πικρον l. x. Homerus. Pro *vertice* (quod omnes editos, ino, quod sciam, omnes Manuscriptos insedit) puto *cervicæ* reponendum. Silius Ital. de generoso pullo: 'Insignis multa cervicæ.' Virgilinus xi. 'Arrectisque fremit cervicibus alte.' Infra hic de seipso: 'Arduaque cervicæ sublimiter elata, lorum, quo tenebar, abrumpo.' *Idem*.

Primoribus in me pugilatur ungulis] Lactantius de animalibus loquens : 'Alia eorum, &c. suffulta ungulis, vel instructa cornibus.' *Primoribus*, est, *prioribus*, ἐμπροσθίοις. sic ὁπλὰς ἐμπροσθίους μετεωρίζειν lib. III. apud Agathiam Scholiasticum : et, ὁπλὰς ἐμπροσθίους ἐνσελεῖν II. 3. 25. Macca- baicae historiae. Anacreon : Φύσις κέρατα ταύροις, 'Οπλὰς δ' ἔδωκεν ἵπποις. Xenophon Παιδ. B. 'Ἐπίσταται ὁ βοῦς κέρατι παῖεν, ὁ ἵππος ὁπλῇ, &c. *Idem*.

Hinnitu maligno, &c.] Hinnitu, quem infesta rabies, non propitia voluntas ciebat, κατὰ φύσιν enim hinnitum equis hilarem in Excerptis Floridorum tribuit. *Idem*.

PAG. 144 *Remissis auribus]* Recte Pricæus refellit eos, qui *demissis* legunt. Illi enim non conveniunt equis alacribus, et furentibus, ut vel patet ex notissimo illo versu : 'Demitto aurículas ut iniquæ sortis asellus.' Et Horat. lib. II. O. 13. 'carmínibus stupens Demittit atras bellua centiceps Aures.' Virgil. de equo ægroto l. III. G. 500. 'demissæ aures.' Habent illi 'aures subrectas,' ut docet experientia, et Plinius, citante Beroaldo, quem, male Roaldus ait, agnoscere τὸ *dem.* ac Lucano l. IV. 753. et Æliano l. VI. An. c. 10. τὰ ὦτα ἔρρωσεν αὐτὸς καὶ τοὺς μυκτῆρας διέστησεν. Hinc Noster p. 141. 'porrectis auribus proflatisque naribus rudivi fortiter.' Et sic alacribus canibus l. II. p. 22. tribuit aures rigentes, nares hiantes, ora sævientia. Adde Comm. ad Nemes. Cyneg. vs. 245. &c. Nam l. III. p. 60. vidimus legendum esse : 'rejectis auribus jam furentes.' Neque etiam placet, quod est in nonnullis Beroaldi Codd. item Fux. Reg. D'Orv. Oxon. Inc. et Edd. posterioribus Colvio, qui erravit, scribens sic esse in Rom. Ed. *remissis*. Aures enim remissæ sunt resolutæ, flaccidæ, marcidæ : quæ etiam non conveniunt furentibus equis. Revocanda igitur restat Vett. Edd. uti et Mss.

aliorum lectio, Pricæo etiam probata, *remulsis*, i. e. retro ac sursum reclinatis, ut exponit Beroaldus, sive reflexis et quasi supinatis, ex cuius corruptione *remusis* vel *remilsis* vel *remunssis*, quod dat Pithæanus, natum est *remissis*. Nec tamen huc quadrat citatus a Pricæo locus l. I. r. p. 2. 'Aures remulceo.' Ibi enim significat 'denuo permulceo,' quod est palpentis et curantis equum, καταψήχοντος, ut 'permulcere alicui colla,' 'malas,' &c. 'caput' Ovid. Ep. VI. 96. VII. Met. 320. Suet. Ner. c. 1. Sil. l. I. 104. Sed et 'mulcere' ac 'demulcere aures' ponitur pro demittere apud Nemes. Cyneg. vs. 258. quod non mutandum ; Lact. l. III. Inst. c. 10. de Ira Dei c. 7. ubi vide Bunem. Quæ mulcendi actio semper fit a superiori ad inferius. Ut ergo 'demulcere' est 'demittere,' sic 'remulcere' est 'reflectere.' Quod jam vidit Turnebus lib. XXI. Advers. cap. 22. intelligi per Virgil. lib. XII. Æn. 812. 'candamque remulcens.' Immo Noster eo sensu alibi hoc participio utitur, ut in Flor. N. 15. 'Crinibus a fronte parili separatu per malas remulsis.' Vide Salmas. ad Tertull. Pall. p. 259. et quæ dicemus ad Flor. N. 3. 'Crines remulsis antiis et promissis caproneis :' ubi itidem *præmissis* et *promissis* substituerunt. Immo *remulsis* unice verum esse evincit Cassiodori locus per Pricæum citatus l. VII. Var. c. 15. inter fervoris equini signa ponentis 'aures remulsas.' Oud. *Remulsis auribus]* Quidam codices manuscripti habent *remissis*. Natura generosissimo enique animalium notas animi peculiaries tribuit : cauda leonum index est : in equis vero et omnium iumentorum genere indicia animi aures præferunt : fessis marcidæ, nutantes pavidis, subrectæ furentibus, resolutæ ægris. Ex hac Pliniana sententia 'aures remulsas' accipio, non tam resolutas et remissas, quam

subrectas, et quasi retro ac sursum reclinatas. Antiqui 'remissum' dicunt, quasi repandum. Quidam legunt *remissis*, sensu manifestario. *Beroald.* *Remissis auribus*] *Remulsis* Vincentina editio, et non unus Ms. Frustra fuerunt illi qui *remissis* maluerunt: supra lib. 1. 'Aures' (equi) 'remulceo.' Cassiodorus VII. 15. de Equis: 'Crispatis naribus, ac rotundis et constrictis membris, anribusque remulsis:' de lupo Virgilius: 'Candamque remulcens Subjceit pavitantem utero:' supra libro III. in re simili, 'dejectis auribus furere' vocavit Noster: nec tamen ad mentem Colvii hoc in loco *demissis* scribendum: quid sit 'demittere aures,' in promptu est ex notissimo illo: 'Demitto aurículas ut iniquæ sortis asellus:' quod quam huic loco alienum, quis ille qui nescire fatebitur? *Pric.*

Dentiumque candentium hastis] *Parcistis: an serris, sicis, sarissis, spiculis?* Latet vera lectio. *Wass.* Sed vide *Beroald.* qui bene *candentium* correxit pro *cadentium*, quod erat in Edd. primis. Quæ vox hic etiam ad terrorem facit. *Adi Burn.* ad *Nemes. Cyneg.* vs. 171. 'niveis arman- tur dentibus.' *Pal. Fux. Guelf. astis,* *Flor. Pith.* et *D'Orv. asteis.* Non tamen sic exseruntur, vel porriguntur, nec tam acuti sunt dentes equini, quam *hastæ*. Quid, si legamus *saxis*? Quomodo 'dentes saxeï' l. x. p. 226. et l. xi. p. 247. Ceterum vox *renu- datis* docet nihil mutandum in *Virg. G.* III. 512. de equis furibundis: 'Discissos nudis laniabant dentibus artus.' Ob acumen sic dictos credit *Barth. Adv.* LVIII. 1. *Apris* 'gladios dentium' dat *Pindarus Homericus* vs. 604. Immo *Plin. l. XVIII. c. 1.* 'dentium sicas:' et in *S. L.* et *Psalm.* LVI. 4. *δδόντες* vocantur *δδράτα* καὶ *βέλη*, ut *γλῶσσα μάχαῖρα ὀξεῖα.* que abest a *Fux.* et mox *me tot.* dat. *Oud. Cudentium*] *Lego candentium*, hoc est,

albicantium dentium: nam decidui dentes, signum sunt senectutis et in- valentiæ. Dentes in cæteris senecta rubescunt, equo tantum candidiores fiunt. Senectus in equis intelligitur dentium brochitate sive bruncitate: hoc est, præminetia: brochi enim dentes, sive brunci, dicuntur promi- nuli. Hoc transeunter dictum sit, ut intelligas dictiones, quibus *Plinius, Varro, Lucilius*, et cæteri utuntur. *Beroald.*

Qui miseros hospites ferinis equis suis, &c.] De Eodem *Ovidius*: 'Quique suis homines pabula fecit equis.' Vide præter alios *Servium* ad finem 1. *Æneid.* 'Ferinis equis:' quia ut feræ hominum carnes vorabant. *Pric.*

Adcon' præpotens ille t.] *Diomedis Thraciæ regis* historiam attingit: qui, cum equos suos carne humana aliquamdiu aluisset, ab *Hercule* victus et equis suis in pabulum projectus est. Auctor *Poëmatis in Ibin*: 'Ut qui Threicii quondam præsepia regis Fecerunt dapibus sanguinolenta suis.' *Ovidius* Libro nono *Metamorph.* 'Qui cum Threicis equos humano sanguine pingues.' *Stewech.* Innuit *Diomedis* tyrannidem, qui hospites advenas benigne domi suæ receptos vino som- noque sepeliebat, occisosque deinde equis suis in pastum offerebat. *Hyg- ginus Fab. 31.* *Albricius* de *Deorum Imaginibus.* *Ovid.* in *Ibin* vs. 381. et alibi. *Elmenh.* Fuitne inter hos- pites eos aliquis *Candaules*? Certe illi se in hac historia comparat *Lucius* apud *Lucianum* t. II. p. 596. An potius respicit ille ad *Limonem*, quæ a patre *Hippomene* equo in stabulo discerpenda est relicta? Vide *Comm.* ad *Ovid. Ibin* vs. 337. 461. 'Solaque Limone pœnam ne senserit illam, Et tua dente fero viscera carpat equus.' Ceterum cum *Scioppio* et *Modio* facit *Ed. Rom. Beroald.* et *Bas. pr.* cum interrogatione *Adcon'* exprimen- tes, ut passim in *Comicis*, etiam seq. consonante. Sed non ita solet Auc-

tor. Nam l. viii. in f. p. 175. 'Adeone, inquit, mente excidisti tua?' Ad hæc simpliciter pergit narrare. Quare sequi malo ceterorum Codicum et Edd. etiam Vicentinæ, lectionem: *Adeo præpotens ille*. quæ jungenda sensu. In Reg. Eux. Pal. et Guelf. *Adeo ille præp.* Oudl.

Rursus molares illos circuitus requiebam] Apud Horatium: 'Obsecro et obtestor, vitæ me redde priori.' De deliciis humanorum votorum Maximus Tyrius: *Εἰ τις θεῶν, ὥσπερ ἐν δράματι ὑποκριτὰς, ἀποδύσας ἕκαστον τοῦ παρόντος βίου καὶ σχήματος, μεταμφιέσει τὰ τοῦ πλησίον, αὐθις οἱ αὐτοὶ ἐκείνοι ποθήσουσι μὲν τὰ πρότερα, ὀδυροῦνται δὲ τὰ παρόντα.* Lactantius cap. 3. de Opific. Dei: 'Magnisque clamoribus conditionem pristinam flagitant.' Arrianus Epictetæorum iii. 16. de eo qui e servitute in libertatem et divitias evaserat: *Πεφίληκε παιδικάριον, καὶ δυστυχῶν ἀνακλαέται, καὶ τὴν (προτέραν) δουλείαν ποθεῖ.* adeo vere Eubulus: *Πολλοὶ φυγόντες δεσπότας, ἐλεύθεροὶ ὄντες, πάλιν ζητοῦσι τὴν αὐτὴν φάτνην.* Pric.

Fortuna meis cruciatibus insatiabilis] Heliodorus ii. *Ἐρινὺς τοῖς ἡμετέροις κακοῖς ἀκόρεστος.* De eadem Theodorus Prodromus: *Οὐ ταῦτα τὴν ἀπληστον αὐτῆς γαστέρα Ἐπλησεν, οὐκ ἔδωκε τῷ λιμῷ κόρον.* Idem.

Delegor enim ligno monte devehundo] Lactantius de Ira Dei cap. 13. 'Utitur' (homo) 'terra ad percipiendam frugum varietatem: collibus ad conserenda vineta: montibus ad usum arborum atque lignorum.' Asinos his usibus deputatos Græci *ἀγκαλιδάγωγους* vocant. Vide vii. 25. Pollucem. Idem.

Puerque mihi præfectus imponitur] 'Præfectum' lepide dixit. Terentius: 'Elephantis quem Indicis præfecerat:' ubi Donatus: 'Etiam hoc stulte, cum hoc ad dignitatem sumat, et sic pronunciet ut magna esse præfectura videatur.' Bene et *imponi-*

tur. Quintilianus xiii. Declam. 'Et vacca, et armenta, et omne pecudum genus: sed illa impositus cohibet magister:' hinc in Glossario, '*Ἐπικτηνίτης*, jumentarius,' &c. quo loci non inepte *superjumentarius* reponas: nec enim vim nullam illud *ἐπὶ* habet, nec altera vox illa apud Suetonium non extat. Idem.

Omnium ille q. p. deterrimus] In Edd. Rom. etiam et Beroaldi scribitur *omnibus*, notatque Beroaldus, figuram esse archaisimon pro Genitivo. Neque aliter exhibent Mss. Florent. Palat. (errat enim Elmenh.) Bert. Fux. Pith. Guelf. ambo, D'Orvil. Par. et Oxon. teste Pricæo, qui hoc dixit de codice Appuleii, non Gellii, vel Macrobbii, ut falso credidit J. Gronov. ad Gell. lib. ii. c. 18. 'omnes omnimodis diis exosos.' Facillime vero potuit superlativum adhibuisse Auctor pro positivo, *deterrimus omnibus*, quod aliis exemplis cum Ablativo recte defendit Cl. Arntzen ad Anrel. Vict. de Cæs. c. 26. et aliquatenus magnus J. G. Vossius de Constr. c. 17. qui tamen cum ab Elmenhorstio deceptus crederet in Mss. esse *omnibus modis*, probavit Gulielmii conjecturam, a Vulcanio Ed. sec. et Elmenh. receptam, *omnimodis*. Nec intercedo, quominus *omnimodis* adverbialiter hic illic occurrat; quomodo etiam Pearceus ex vetustissimo Cod. legit in Cic. lib. i. de Orat. c. 20. 'omnimodis disputaret,' et Wopkens. in Misc. Nov. Obs. vi. t. ii. p. 25. in Septim. de B. Tr. lib. ii. c. 16. 'Agri referti jngi pace, deprædati omnibusque vexati.' Sed cum ibi Ms. addat *rebus*, et alius exhibeat *deprædationibusque*, malim *deprædationibus*, *ignibusque vexati*. Verum Noster vel *omnimodus* utitur Adjective, ut discas ex Indice Floridi, vel plene effert *omnibus modis*, uti est lib. x. p. 215. 'sisti modis omnibus oportere.' Lib. xi. p. 252. 'Inerum certum modis omnibus significari.' Et pas-

sim alii, ut *multis modis*. Atque hoc probavit Pricæus, immo in textum admisere Scriverius et Floridus, inducti quoque falso Elmenhorstii testimonio. Sed *omnimodis* adverbialiter non adhibuit. Nam, quod ita citent ex Flor. N. iv. falluntur viri docti. Ibi enim cum Ed. Junt. post. et Salm. Plin. Exerc. p. 84. et aliis legendum, *Omnis modi peritus modificator*: scil. musici. Quamquam et illic *omnibus modis* rescribi posse suo loco videbimus. Ceterum salvo quidem sensu et constructione, sed, ut videtur, interpolate, ediderunt Vincent. Junt. utraque, Colin. Cole. Vulc. pr. Merc. Wow. Pric. *omnium*. Quod an in Cod. Regio exaretur, non audeo pronunciare. Sed ad Ed. Colvii nihil ex illo erat notatum. Ille abest ab Oxon. Pal. Fux. Guelf. Oud. *Omnibus deterrimus*] Attende loquutionem inusitatam, neque ex regula Grammatices, quæ præcipit superlativa jungi debere cum genitivo: ut dicatur, 'omnium deterrimus,' 'omnium pessimus.' Archaismos figura est: sic enim Veteres loquebantur, quibus mutatio casuum erat frequens, et quasi peculiaris. Illud Ciceronis non absimile videtur: 'Simillimum Deo iudico:' quod tamen (ut docet Priscianus) significat valde simile: hoc autem totum transtulit ex Luciano, qui ait: *εἰς τὸ ὕψος ἄνω ἐπεμύομην, καὶ ξύλα τοῖς ἄμοις ἐκόμιζον*: id est, 'in montem superiorem mittebar, ad ligna humeris deferenda.' De puero quoque quem deterrimum pessimumque mortalium Appuleius appellat, Lucianus Græce inquit: *ὀνηλάτην παιδάριον ἀκάθαρτον*: id est, 'Asinarium puerulum impurissimum.' Beroald. *Omnium ille quidem puer deterrimus*] Gulielmus *omnimodis ille*, &c. at melius duo Mss. *omnibus modis*: infra lib. xi. 'Lucrum certum modis omnibus significari.' Gellius lib. ii. cap. 18. 'Ex quibus latenter intelligas non omnes modo Diis exosos esse,

qui in hac vita cum ærumnarum varietate luctantur:' quo loco mihi perliceret, *non omnibus modis Diis*, &c. reponi: est et *omnibus* in Oxon. Codice, τῶ *modis* negligenter omisso. Pric.

Nec me montis excelsi tantum arduum fatigabat jugum] Cyprianus in de habitu virgin. 'quem laborem, cum conamur ascendere colles, et vertices montium!' at cum de lignatione heic agatur, apponamus congruum hunc Horatiani Scholiastis locum: 'Non facile itur in ea loca ad cædendum ligna, quæ sunt nimis alta atque abrupta.' De 'montium jugis arduis' supra ad lib. i. pag. 2. dixi. Idem.

Saxeas tantum sudes incursando conturbabam ung.] Palat. *saxeas sudes incessando conterebam ungulas*. Wowerius. *Incessando conterebam*. Sic Bertin. Sciopp. in *Symb.* *Incursando conterebam*. Sic Aldus et Palat. Flor. i. *contribam*. Bert. *incessando conterebam*. Vulgo, i. *conturbabam*. Roin. i. *conturbam*. Male. Elmenh. B. M. *contribam ungulas*. Putean. *Saxens sudes* ita [ut Floridus] exposuit quoque Beroaldus. Sed forsitan melius explices arborum radices e saxis eminentes aut lignorum frusta saxis superjacentia. Lib. ix. p. 183. 'per iter arduum, scrupis et hujusmodi stirpibus infestum.' Florid. ult. de via molesta: 'Adde et lapidum globos et caudicum toros.' Verum *sudes* non agnoscunt Mss. Reg. Fux. Guelferbytani, Oxon. Par. D'Orv. Inc. et Palat. præbentes *saxosa*. Nec male. Adi Passer. ad Propert. iv. 5. 20. 'Saxosamque terat sedula culpa viam.' Quid, si fuerit olim *saxa sudesque*, aut simile? aut *saxeta*? quæ vox etiam restituenda est Colum. de Arbor. c. 23. 'loca aprica, calenlosa, glareosa, interdum et saxeta amat.' Sic enim Mss. Medic. Sangerm. et Lips. Vulgo, *saxosa*. Dein Pith. *incrasando*. Ne mutes

incursando. Liv. lib. v. 31. 'Agros incursavere.' Plura de hoc verbo vide apud N. Heins. ad Phædr. lib. II. F. 7. Porro *conterebam* ex conjectura pro *conturbam* reposuit Beroaldus, eumque sequentes Junta, Aldus, Colin. Basil. ac dein e Ms. Bert. Wower. et recentiores, quod etiam divinarat Grut. Ac forsitan eam lectionem firmant Reg. Fux. et alii. Sic lib. IV. p. 65. 'Ungulis extritis.' Lib. IX. p. 295. 'digitos adulteri ungula compressos, ad summam minutiam contero.' Sed in Vicent. Colv. Vule. Merc. &c. *conturbabam*. Æque retingi potuisset *contundebam*, ut lib. IX. p. 182. 'Crebris offensaculis contusis erubris meis.' Certe ungula non *conturbantur* ab inferiore parte. Scilicet ex Flor. Bemb. Mang. Fux. Pith. Guelf. utriusque, item D'Orv. scriptura *contribam*, Palat. *contributa*, collata cum *conturbabam*, existimo corrigendum esse *contribulabam*, eleganti metaphora desumpta a frumenti contusi extritique tribulatione. Similiter ait lib. IX. p. 185. 'pectora copulæ spartæ tritura exulcerati.' Huc pertinet locus Judic. lib. I. c. 8. § 6. Ἀλοήσω τὰς σαρκὰς ὑμῶν ἐν ἀκάνθαις. et § 16. ἤλωση ἐν αὐταῖς τοὺς ἄνδρας. ubi καταξανῶ et κατέξανε, quod Mss. nonnulli ostentant, e glossa est natum. Oud. *Nec saxcas tantum sudes incur-sando conterebam ungulus*] 'Sudes sax-eas,' ut potnit, exposuit Beroaldus: bene interim Oxoniensis Ms. *nec sax-osa tantum incur-sando contribam ungu-las*. Pric. *Saxeas sudes*] Ut sudes ligneæ ustulatæ vicem telorum im-plant, et perforant, sic et saxa acuta, quæ 'sudes saxeæ' dicuntur, ungu-las asini comminebant, conterebant-que: et id facilius contungebat, prop-terea quod soleis ferreis minime erat calciatus. Lucianus: ἀνυπόδετος ὕπει ἐν λίθινῳ: id est, 'in monte saxeo eram sine calciatu.' Jumentorum autem calciamenta sunt soleæ ferreæ. Beroald. *Conturbam*] Corrige *cont-*

rebam. Idem.

Persape dedolabar] *Prosape* in Pa-lat. *perclire* Pith. Edd. Vicent. Ven. Veram esse puto Bertinianam lec-tionem. Ad puerum enim referenda sunt, sicut seqq. 'ictus incutiens,' &c. sive puer me *procliviter*, i. e. prono ad verberandum animo manu-que, ac facile, et levissima quaque de causa dedolabat. Quamvis et pas-sivum retineri possit. Eodem enim redit. *Dedolabor* D'Orv. *desolabor* Pith. Adjectiva neutra ab Auctore, passim adverbiorum in vicem esse posita, docebit notarum Index. Est vir doctus, qui conjecit *pro clivo* sive ante clivum; ut sit quasi παροιμία. 'Equus in clivo' Senec. Ep. 31. Pet-ron. &c. Non persuadet. Oud. *Fus-tium quoque crebris ictibus persape de-dolabar*] Glossæ: 'Ξυλοκόπος, ὁ τύπ-των ξύλῳ, fustuaris;' et ibidem: 'Ξυλοκοπῶ, τύπτω ξύλῳ, defusto, fustigo.' *Dedolabar*, ut in alio Glossa-rio: 'Dolat, πελεκᾷ, καὶ τύπτει.' Pric.

Ut usque plagarum mihi medullaris insideret dolor] Bert. *medullitus*. El-menih. Quod placuit Scioppio in Susp. lib. IV. 10. *et usq.* Pith. D'Orv. *medu-liaris*. Singularem esse et hypalla-ges similem locutionem pro 'usque medullas insideret mihi plagarum do-lor,' Beroald. Pricæus, et Flor. aiunt. Nam male post *plagarum* in aliquot Edd. distinctio quædam ponitur. Sed perperam. Significat enim vel 'continuo semper perpetuo,' vel 'tantum non,' 'adeo vehementer,' 'et eo usque,' ut medullas penetra-ret dolor, uti apud Terent. Adelphi. II. 2. 5. 'Ego vapulando, ille verbe-rando, usque ambo defessi sumus.' IV. 2. 19. 'Ctesipho me pignis mise-rum usque occidit;' et alibi. Vide Plant. Ind. Par. I. IX. p. 204. 'fines usque et usque proterminaveris.' Oud. *Ut usque plagarum mihi medullaris in-sideret dolor*] Hypallage, pro, 'Ut me-dullas usque plagarum dolor inside-ret mihi.' Virgilius: 'Altius ad vi-

vum persedit:’ ubi Servius: ‘Medullas, &c. penetravit.’ Scriptor ad Hebræos 4. 12. Διῖκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ, &c. ἀρμῶν καὶ μυελῶν. *Pric.*

Coxæque dextræ semper ictus incutens, &c.] Apud Plantam Bæchid. ille: ‘Stimulo cor foditur:’ cui alter cavillans, ‘Pol tibi multo æquius est coxendicem.’ *Idem.*

Ulceris latissimi facto foramine] *Vulneris* (in Bert. *vulneris*) edidit Wow. Scriv. et *Pric.* Male, si quid video. *Vulnus* perpetua incensione ulcerosum erat, sed præterea ulcus hoc rescissum iteratis plagis fiebat, adeoque *latissimum*. Virgil. lib. III. Georg. 464. ‘ferro rescindere summum *Ulceris* os.’ Grat. Cynege. 355. ‘lacerique per *ulceris* ora.’ Estque ‘foramen *ulceris*’ Virgilio ‘specus atri vulneris’ lib. IX. *Æn.* 700. quod bene contra *Pricæum* alti reponentem vindicavit Drakenb. ad Sil. lib. VI. 68. ‘atri *Vulneribus* qui ferret opem.’ *Oud.* *Et vulneris latissimi facto foramine, imo vero forea]* Libanius XIV. Declam. ‘Ὀρωρυγμένους ὑπὸ τῶν μαστιγῶν. In martyrio Polycarpi: Μάστιγι μὲν καταξανθέντες, ὥστε μέχρι τῶν ἔσω φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν τὴν τῆς σαρκὸς οἰκονομίαν θεωρεῖσθαι. sic ‘vulnerrum foveas’ Cassiodorus cap. 15. de Anima dixit: ‘fossare telis corpora’ apud Varronem Ennius: et ‘tergum vulneribus defossum’ Claudianus. Virgilius: ‘Reddit specus atri vulneris undam Spumantem:’ ubi Servius: ‘Poëtica exaggeratione specum pro cavatione posuit.’ Pro atri, alti autem quid nos prohibet legere? Prædictam sancti Viri passionem, cum Ignatii Epistolis ex Mss. nuper in lucem edidit celeberrimus sanctissimusque Præsul, Usserius, Armachanus Archiepiscopus: ‘qui’ (quod de Sophocle Val. Maximus,) ‘certamen cum natura rerum gloriosum habet: tam ille benigne opera sua mirifica exhibendo, quam illa operibus tempora’ (commiodiora utinam) ‘li-

beraliter subministrando.’ *Pric.*

Vulnus sanguine delibutum] Edd. Ald. Junt. post. *sanguinem*. Ill. N. Heinsius ad Ovidii Epist. XI. vs. 12. legebat *sanie*: quod facile admitterem, si addicerent Mss. ob præcedens *ulceris*. Gell. lib. V. c. 14. ‘Conceptamque saniem vulnere intimo expressi.’ Verum lib. VIII. p. 158. ‘Vulnera illa, quorum sanguinem lacrymæ tuæ proluerunt.’ At illic quoque *sanie* reponere conatur. Lib. IX. pag. 205. ‘prioris plagæ vulnere prolapsam capite sanguinem detergens.’ *Oud.*

Lignorum vero tanto me premebat pondere, ut, &c.] ‘Molem immensam humeris, et non tractabile pondus imponens.’ Seneca cap. 5. de Tranquill. ‘Necesse est opprimant onera quæ ferente majora sunt:’ nec solum *pondere* eum, sed et *verberibus* multat: hæc sors, hoc genus animalium: ‘Πάθος καὶ φορτία ὄν’ apud Sirachidem est: bene et *premebat*. Lucilius: ‘Mantica cantheri costas gravitate premebat.’ *Pric.*

Ut sarcinæ molem, &c.] Festus: ‘Moles pro magnitudine fere poni solet.’ *Idem.*

Quoties in alterum latus præponderans declinaret sarcina] Hoc volunt Hesychii ista: ‘Ρέπει κλίνει, βαρεῖ, καθέλκει. *Idem.*

Vel certe in alterum latus translatis peræquare] Hoc illud est quod ὑποζύγια ἀφ’ ἐκατέρας πλευρᾶς εἰς τὸ ἰσορροπον βαρύνειν Philo in Flaccum vocat. Pollux IV. 24. Ἀνασηκωθῆναι δὲ λέγεται ἂν, τὸ προσθεῖναι τῷ ἀναφερομένῳ πρὸς τὸ βαρύνον ἰσορροπίαν. *Idem.*

Iniquitati p. medebatur] Pal. et Bert. *inequitati*. Flor. *iniquitate*. Elmenh. Immo in Pal. Fix. et Gnelferb. utroque est *inequitate*. *inequitati* Pith. Scriverius *iniquitate* edidit. Sed vere D’Orv. et Oxon. habent *inequitatem*, sen *iniquitatem*, vel *inacquitatem*. Nam *mederi* etiam cum Accensativo construi probant Grammatici ex Terentii Phormione, V. 4.

3. 'Quas mederi possis.' Serv. ad Virg. Georg. i. 193. *Oud.*

Sarcina pondere] Glossarium: 'Bápos, sarcina, pondus, gravamen.' *Pric.*

PAG. 145 *Pedibus s. consulens*] Flor. *peronibus*. Recte. *Elmenh.* Verissime sic edidit Scriverius; *Perones* enim sunt rusticorum inprimis calceamenta. Atque in eadem hac re ait Luciano, ejus hic omnia Nostri sunt simillima, tom. ii. p. 599. καὶ ποταμὸς ἦν ἀένναος ἐν τῇ ὁδῷ. ὃ δὲ τῶν ὑποδημάτων φειδόμενος, ὑπίσω τῶν ξύλων ἐπ' ἐμοὶ καθίζων, ἐπέρα τὸν ποταμόν. De *peronibus* præter alios consule omnino Balduin. de Calc. cap. 17. et ejus Comm. Du Cangium in Gloss. Latino. Græcæ Gloss. 'ἐμβάσι. pero. soccus.' *Oud.* *Madore*] Onomast. vetus: 'Mador, διέσις, ὑγρασία.' utitur et i. libro. *Pric.*

Superpondium] In eodem Onomast. 'Superpondium, ὑπέμετρον.' *Idem.*

Limo cænoso ripæ supercilio lubricante] Vel Ablativorum nimis hac in periodo concursus persuadere interpretibus, editoribusque debuerat, vitii aliquid hic latere; præter syntaxeos rationem, qua verbum 'lubricare' numquam non est Activum, sive Lubricum facere. Gloss. 'Lubrico, γλοιῶ.' unde et lib. ii. p. 25. 'sua membra leniter inlubricans.' Prudent. περὶ στεφ. c. 12. 33. 'Namque supercilio saxi liquor ortus excitavit Frondem perennem chrismatis feracem. Hinc pretiosa ruit per marmora, lubricatque elivum.' Sic enim lego non *nunc*: ibique etiam in Oxon. *clivo*. Utrobique vitium natum ex pronuntiatione vel scriptura syllabæ *om*: nisi quis malit hic *supercilia*, Gr. ὑφρυας. Adi Serv. ad Virg. Georg. i. 108. *Pric.* ad lib. v. p. 107. 'juxta supercilium amnis.' Rittersh. ad Oppiani Ἀλιευτ. lib. ii. 34. Davis. ad Hirt. B. Afr. c. 58. Liv. i. xxvii. 18. xxxiv. 29. Mel. lib. iii. cap. 3. Vitruv. lib. v. cap. 7. 'sedes præcitantur, et qua præcisio fuerit, ibi

constituantur itinerum supercilia.' Ita hic locus e Mss. et Edd. Vett. constituendus est. Solin. c. 24. 'Minutis orarum superciliis sponte fluctus ingruui resistuntur.' Uti et illa e Mss. sunt legenda; nisi quod *minutis* e conjectura emendarim pro vulgari *intimis* et Salmasiano in *extimis*. Si quis *resistunt* ex aliis Codd. et Edd. Vett. præferat, pro *subsistunt*, *stant*, per me licet. *Oud.* *Ripæ supercilio*] Vide supra p. 282. dicta. *Pric.*

Capistro suspendere, cauda sublevare] Scilicet me, ut Luciano tom. ii. p. 599. ubi lego: οὐ γὰρ ἦν, καταβάς τε χεῖρά μοι ἐπιδύναί, καὶ χαμόθεν ἐπεγείρειν. Vulgo οὐ et τοῦ χ. Adi Comm. Sed elegantissime hic exaratur in Codice D'Orv. *capistro os suspendere*, probante eximio ejus possessore in Miscell. Observ. v. i. p. 150. Et vere, si modo pro *cauda* tum legas *cauda me*. Quo faciunt egregie Oxon. et Par. Codd. in quibus *cuadam*. *Oud.* *Cauda sublevare*] Lib. iv. 'Non fustibus, non stimulis, ac ne cauda quidem, &c. cruribusque undique versum sublevatis, tentabat exsurgere.' Vide Exod. 23. 5. de asino sub onere deficiente: ubi Latinus: 'Sublevabis eum eo.' Ita 'plaustrum conversum sublevare,' in lib. Lii. ff. ad ieg. Aquil. In vet. Onomast. 'Sublevo, ὑποαίρωμαι.' *Pric.*

Certum partem tanti ponderis] Flor. certe tanti operis partem. Benc. *Elmenh.* Accedunt D'Orv. Oxon. ut jam edidere Wow. Elm. Scriv. *Pric.* Flor. et centies occurrit in Nostro. p. præc. 'vel certe in alterum latus transferre.' Mutaverunt forsitan, quia sequitur, 'quoad resurgerem saltem detrahare.' Sed jungenda ibi *resurgerem saltem*. Ceterum cum Scriverio non solum ordinem mutavi, *t. pond. partem*, e Florent. sed ex eodem, Fux. Reg. D'Orv. Pith. Guelf. ambobus, Oxon. Par. rescripsi *oneris*, φοπρίον in Luciano. *Surgerem* Pith. *Oud.* *Certe partem tanti ponderis quoad*

resurgerem saltem detrahere] Panægyristes ad Constantinum: 'Nimia mole depressi, levato onere consurgimus.' *Pric.*

Defesso mihi] *Pricæus* malebat *defecto*; sed vide ad lib. vi. init. p. 110. 'defectum laboribus.' In Ms. D'Orv. mox est *mi* pro *mihi*. Adi ad lib. ii. p. 24. 'mi salutare.' Quod non solum vetustioribus, ut *Ædituo* apud Gell. lib. xix. cap. 9. *Ennio* apud Cicero, i. de Off. cap. 12. *Catullo* cap. 5. *Lucretio*, *Varroni*, &c. sed et ipsi *Ovidio* fuit in usu lib. ix. Met. 191. 'Nec mihi *Centauri* potuere resistere, nec mi *Arcadiæ* vastator aper:' ac *Virgilio* *Æn.* vi. 104. 'nova mi facies inopinave surgit:' ubi errat *Servius* *synæresiu* tantum adhiberi dicens, cum incipiat esse blandientis adverbium. Vide *Burm.* et vs. 123. *Oud.* *Nullum quidem defesso mihi ferebat auxilium*] Hæc est vulgaris lectio, et satis commoda: crederem commodiorem tamen *defecto*. Lib. viii. 'Meisque defectis lateribus consulas:' et libri vi. initio, 'defectus gradus:' et post, eodem libro: 'Lassa, saluteque defecta.' Glossæ: 'Defectus, *ἐξαιονήσας*.' *Pric.*

Compilabat] *Fulvius* et *Lipsius* *compilabat*. Male. Lib. ix. 'Me niembratim compilassent.' Vide *Indicem. Elmenh.* Sed eo loco p. 178. Ed. *Pric.* *Lipsius* lib. ii. Ep. 22. legit *concpilassent*. At perperam. Recte *Ascon. Ped.* et *Festus* docent 'compilare' proprie esse ita 'pervellere,' ut ne pilos relinquant, et hinc pro 'involare' et 'spoliare' poni: ut bene *Beroald.* et *Flor.* cum *Elmenh.* monere. In *Apol.* p. 552. 'Invasisse me domum *Pudentillæ*, et compilare bona ejus.' In D'Orv. *compilabat*. Male. Vide tamen *Misc. Obs.* v. i. p. 150. *Oud.* *Compilabat*] *Pilos* pervellebat: signat enim ita se fustuario cæsum, ut nec pilus in toto corpore relinqueretur. Namque 'com-

pilare' (ut auctor est *Asconius Pedianus*) est ita pervellere et furari, ut ne pilos quidem in corpore 'compilatores' relinquant. Ex eodem fonte illa quoque verba sunt 'suppilare' et 'expilare:' hinc 'compilare' dicitur scriptor, qui aliena furatur, et in unum quasi corpus redigit: 'compilare' enim, auctore *Festo*, est cogere. *Ambrosius* dictus est a *Hieronymo* 'compilasse' hexameron *Origenis*: quoniam videlicet, quæ ab *Origene* dicta fuerant Græca lingua, hic furtim in librum suum transtulit. Latine compositum; et quod ille fusiùs tradiderat, et uberius, hic succinctius retulit, et astrictius. *Virgilius* 'compilator' *Homeri* dictus est ab æmulis, quoniam versus *Homericos* ad verbum pene transferebat, ex alienisque racemis vindemiam sibi faciebat: quod ille respondit magnarum esse virium, clavam *Herculis* extorquere de manu. Auctores veteris bibliothecæ mutuo se 'compilaverunt,' ut inquit *Macrobius*. *Lucianus* in hanc sententiam: ἀλλὰ ἄνωθεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὤτων ἀρξάμενος συνέκοπτέ με τῷ ξύλῳ, ἕως ἐπεγέλρωσί με αἱ πλῆγαι: id est, 'superne incipiens a capite et auribus, fuste me concidebat, eo usque dum me plagæ ipsæ excitarent.' *Beroald.*

Cædens fuste gravissimo] Ob horum hominum insolentem inhumanitatem prohibitum fuit *Cod. Theodos.* de cursu publ. angariis et parangariis, ne aliquis in agitando fuste uteretur. Verba adscribam: 'Quoniam plerique nodosis et validissimis fustibus inter ipsa currendi primordia animalia publica cogunt, quidquid virium habent, absumere, placet ut omnino nullus in agitando fuste utatur, sed aut virga aut certe flagro, cujus in cuspide infixus brevis aculeus pigrescentes artus innocuo titillo poterit admonere, non ut exigit tantum, quantum vires valere non possunt.' Loci hujus indicium mihi faciebat

doctiss. Juvenis Joann. Loccenius Holsatus, qui Curtii historiam emendatam et illustratam nobis brevi dabit. *Elmenh.* Istud *cidit* non est in mea Coll. sed *cadit* dant Edd. ante Beroald. item Junt. post. *adit* Pith. *Fusti* ex Flor. et Pith. recepi. Vide lib. iv. p. 66. 'non fusti tantum, sed et machæra perfossus:' et in Variis Lect. ad Auct. B. Hisp. cap. 17. 'Fusti percussit.' Ceterum male ante Wowerium et contra Mss. O. editum erat *grav.* pro *grandissimo*. Lib. ix. 'anribus grandissimis.' Lib. x. p. 222. 'grandissimum calicem:' et sic Varro, Plinius, alii. *Oud.* *Cedit*] Purior lectio est *cadens*: hoc est, feriens ac percutiens. *Beroald.*

Fom. vice me plagæ] Pro *vice*, quod recte se habet, malebat *vicem* Stew. ad p. 378. Ed. Lugd. sive lib. x. p. 229. Sed adi me ad lib. i. p. 9. 'Vice Calypsonis.' Vocem *ipsæ* ante *Elmenh.* e Codice Pal. jam addidit Wow. ut ille e Florent. et alii inserendam ex aliis Codd. monnerunt, quibus accedunt Reg. Fux. Guelf. Oxon. D'Orv. Inc. Pro *me* in Ed. Vicent. est *meæ*. *Oud.* *Donc fomentis vice ipsæ me plagæ suscitarent*] Petronius: 'Oculis, tanquam fomentis aggressus est.' De eo, qui plagis velut fomentis quibusdam ad coitum incitari solebat, vide Cælium Rhodiginum. *Pric.*

Spinas acerrimas] Ad Ovidii lib. vii. Met. vs. 265. 'Succos incoquit acres,' N. Heinsius legi vult, *sp. asperrimas*, sine necessitate. *Acre* enim passim pro sævo, aspero ponitur. Vide Wopkens. Misc. Obs. vol. viii. ad Vellei. lib. ii. cap. 6. 'Majora et acriora repetens.' *Acre* et *acutum* *συμπαγνύς* et vice versa passim usurpantur. Deest ea vox Fux. *Oud.*

Viriosas] Plerique quidem Mss. et Edd. *viriosas* exhibent. Nihilominus prætuli cum Palat. Oxon. Guelf. sec. et Edd. Junt. Ald. Vulc. sec. Wow. *Pric.* Flor. *virosas*; quia sic scriben-

dum esse docent poëtæ. Eadem confusio infra, sed alio sensu, lib. ix. p. 186. 'Scæva, sæva, virosa, ebriosa.' In Pith. et Ed. Scriv. perperam *virosas*. Idem.

Infeste] Præfero omnino scripturam Edd. Vicent. Junt. utriusque, et Aldi, *infestæ*. Passim Adjectiva præ Adverbiis amat Noster, et quidem plurajunctim. Lib. i. p. 14. 'Lenis fluvius ignavus ibat.' Lib. ii. p. 26. 39. vii. p. 145. viii. p. 159. x. p. 234. et aliis locis innumeris. Idem. *Spinas acerrimas, et punctu venenato virosas, &c. caudæ meæ pensilem deligavit cruciatum: ut incessu meo commotæ incitæque funestis aculeis infeste me convulserarent*] Glossa ordinaria ad Matth. 23. 5. 'Faciebant grandes fimbrias, et in iis ligabant acutas spinas, ut eundo vel sedendo interdum pungerentur, et sic quasi commoniti, ad Dei officia retraherentur.' In veteri Onomast. 'Aculeus, κέντρον.' *Pric.*

Si dolori parcens, &c.] Opportune heic stabiliendam censeo vulgatam in Jure lectionem, quam e doctorum numero non unus (Gothofr. Scharidius) immutatam voluit. In lib. i. § 7. ff. si quadrupes pauper. fecerit: 'Si equus dolore concitatus calce petierit, cessare actionem istam:' ex lib. lxi. § 1. sequentis tituli *dolone* substitunt: quos vel hic locus Appuleianus erroris manifestos facit: at cum supra etiam libro iv. 'dolorem plagarum' legam: apud Curtium iii. Darii equos 'dolore efferatos:' et Senecam, (de animalibus sessorem recusantibus,) 'Compescimus ea, ut dolor contumaciam vincat.' (lib. In sap. non cad. injur.) Cum hæc legam (inquam) et apud Ciceronem (quem imitatus Jurisconsultus videtur) Orat. pro Scauro apud Priscianum: 'dolore concitatum:' non ipse tantum persuadeor, sed et aliis me persuasurum crediderim, in tam concinna lectione nil quidquam novandum. *Id.*

Nec quidquam videbatur aliud exce-

gitare puer ille nequissimus, quam ut, &c.] Suidas: 'Αεὶ φέρεῖ τι Λιβύη κακόν· ἐπὶ τῶν κακούντων, καὶ αἰεὶ τι κακὸν νεώτερον ἐξευρισκούντων. Josephins VIII. 3. de Jeroboamo: Οὕτως ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον, καὶ παρηνόμησεν, ὥς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τι καὶνὸν καὶ μισρότερον τῶν ἡδὴ τετολμημένων ἐργάζεσθαι. Idem.

Idque jurans et nonnunquam] Pro idque in Palat. non ineleganter est id quod. Ut sæpe vidimus in Casare Hirtioque. Et sic Ed. Ven. A. 1471. Lib. III. B. Civ. c. 86. 'Id quod facturi confirmaverunt:' ubi vide, ac Drakenb. ad Liv. lib. XXIII. c. 5. § 9. 'Id quod ante Cannensem certe cladem maximum fuit.' Oud. *Idque jurans etiam nonnunquam, comminabatur assidue]* Infra lib. IX. 'Carcerem, et perpetua vincula, mortem denique, &c. comminatus, &c. idque dejerans etiam confirmat per omnia divina Numina.' Philo in de legg. special. Εἰσὶ γὰρ οἱ ὑμνούντων, ἐὰν τύχη, τραύματα καὶ σφαγὰς. Chrysostomus Homil. 15. in Epist. ad Ephes. Εἰσὶ δὲ τινες αἱ καὶ ὀρκους προσπιθέασιν, (nempe iræ suæ litaturas sc.) οὐδὲν δὲ αἰσχρότερον τῆς οὕτω θυμουμένης. Supra hic lib. V. 'Nec sum mulier, nec omnino spirem, nisi eam de tantis opibus pessum dejecero.' Pric.

Et plane fuit quod ejus detestabilem malitiam ad peiores casus stimulet] Philo de Flacco loquens: Προσεπέβρωσεν δ' αὐτοῦ τὴν ἐκ μαθήσεως τὸ πλέον ἢ φύσεως ἐπιτετηδευμένην ἀπόνοιαν καὶ συντυχία τις τοιαύτη, &c. Idem.

Nimia ejus insolentia expugnata patientia mea] Ovidius: 'Vitiiis patientia victa est.' Idem.

Calces validos extuleram] Ut rescribere Elm. Scriv. Flor. extat c. in eum in Reg. Guelf. utroque, Oxon. D'Orv. Inc. ac Ed. Junt. post. Ordinem Mang. Cod. dederunt Wow. Pric. A ceteris exsulant, τὰ in eum. Dein talidis, ut est in Fux. et Fulv. præbent Reg. quoque Guelf. sec. et Pa-

lat. Contra lib. VI. p. 127. in vulgatis erat calce unica, in aliis unico. Infra p. 147. 'calcis, quam inefficacem fuisse doleo,' in unoquem. Scilicet utrumque genus in usu fuit. Consule Heims. et Drakenb. ad Sil. Ital. lib. VII. 696. 'Calce ferrata.' Canneg. ad Aviani F. XXVIII. 10. In Oxon. Guelf. sec. etiam etuleram. Oud.

Denique tale facinus in me comminiscitur] Infra lib. X. 'Tale denique comminiscitur facinus.' Pric.

Propereque funiculis constrictum] Wow. ordinem, quem ait esse in Fulviano, in contextu expressit, et hinc Pricæi Ed. Sed ex Scioppij notula videtur patere, propere ei codici abesse, sicut et exsulat ab Mss. Reg. Fux. D'Orv. Oxon. Pal. exhibentibus funiculisque, (e Guelf. nil notatum,) nisi quod in ultimo vitiose, funiculumque. Bene advertit Stew. hic festinationi non esse locum. Quare cum illo, item Salmasio et Pricæo, malim quoque probeque, vel funiculisque constrictum probe, prod. Nam in Pith. est propeque. Frequens est hujus vocis usus nostro Auctori. Vide Indicem, et lib. III. p. 87. 'Utres probe constrictos.' Lib. XI. p. 248. 'me probe muniveram:' ubi alius proprie. Perducit male in D'Orv. Via Fux. Oud.

Stuppæ sarcina me satis onustum, funiculisque constrictum, propere producit in riam] In aliis, onustum, propereque funiculis constrictum, producit, &c. quod propius veræ lectioni: quam putamus probeque funiculis constrictum. lib. III. de caprinis utribus: 'Quos cum probe constrictos, &c. cernerem.' Pric.

PAG. 146 [*Fomento tenuis]* Plauti tenuis e Bacchid. Act. IV. 6. 23. huc nihil pertinet. Vide illic Comm. et Salmas. ad Tertull. Pall. p. m. 161. Si fomento tenuis propugnare quis velit, fingat ille, carbunculum istum fuisse quidem igne spirantem, sed non totum perustum ita, ut stuppam statim accendere potuerit; sed tum demum, cum carbo ad stuppam usque

conceperat ignem, eam quoque incendisse et surrexisse in flammam. Nihilominus ego quoque prætulī *temi* cum Wow. Mercero, Sciopp. lib. iv. Susp. L. Ep. 12. ac ceteris; consentientibus Mss. Flor. Pith. Guelf. Reg. Pal. D'Orv. Oxon. Inc. &c. ut et Junt. post. *Coalescens* vero est in Ms. Incerto, non *calescens*, forte *convalescens*. Sæpe enim hæ voces sunt confusæ. Vide ad Jul. Obs. c. 103. Acid. ad Vell. l. ii c. 48. Quintil. lib. v. Inst. c. 13. 'Convalnit flamma.' Solin. p. 11. 'anguem ad immensam molem ferunt convalescere,' i. adollescere, augeri. Vide Delr. et Salm. ac sic Mss. Leid. plurimi. Male *coalescere* Edd. Vett. et Struchtmeier. Anim. Crit. p. 128. Sic et c. 26. 'ne malum in perniciem convalescat.' C. 37. 'receptis in se aliquot annibus convalescit:' ubi rursus vide Salm. Oud. *Fomento temi calescens et nutritus ignis surgebat in flammam*] Vide ad Jacobi 3. 5. notata. *Pric.*

Pestis extremæ] Ustrinæ, incendii. Virgilius: 'Quid pestem evadere belli Jovit?' ubi Servius: 'Pestem, incendium: significat: ut, Toto descendit corpore pestis: cum de navibus incensis loqueretur.' *Idem.*

Ustrina talis] D'Orvill. *usterna*, ut vulgo in Glossis, 'καὸς νεκρῶν, bustuarium, usterna:' ubi in Mss. Sangerman. monente Cangio, est *ustrena*. *Pricæus* legit *ustrina*, solito more. Adi Elmenh. ad Arnob. lib. vii. p. 222. Fabr. Inscript. pag. 176. 230. *Ustrinam* Fux. *Tali* Oxon. Oud. *Ustrina*] Gloss. 'καὸς νεκρῶν, bustuarium, usterna:' an non melius *ustrina* legas? in veteri Onomast. 'Ustrina, τὰ καυτηρεῖα.' *Pric.*

Moram non sustinet, sed meliora consilia prævertitur] Primo rescripsi *moras* auctoritate Flor. Fux. Pith. Guelf. D'Orv. Pal. Oxon. et Ed. Junt. post. uti sæpe in plurali apud poëtas, sed et lib. viii. p. 158. 'Inter moras.' Flor. N. 21. 'Habet necessaria fes-

tinatio honestas moras:' et alibi. Restituendum hoc etiam Martiano Capellæ lib. ix. p. 301. auctoribus Mss. tantum non omnibus: 'Quippe scruposis: fateor, lassata duellis Insuetis lædor testificata moris.' *Duellis* rescripsi e conjectura pro *puellis*. Vide Vulcan. Grot. Heins. ad Valer. Flac. lib. ii. 518. Dein in Mss. Reg. Fux. Guelf. Pith. D'Orv. Oxon. Palat. exaratur *sustinens ad mel*. Florent. ut notavit Lindenbrogius, *sustinens at mel*. Wow. emendationem pro *sustinet*, sed secuti sunt reliqui. Latet aliquid, quod erueri nunc ingenii obtusior acies non permittit. An *maturioru* c.? Tandem *pervertitur* perverse est in D'Orvill. Adi ad lib. iv. p. 66. 'Tam bellum consilium meum prævertit sors deterrima.' Oud. *Ustrina talis moram non sustinens meliora consilia prævertitur*] 'Moras extrema recusant.' Infra lib. x. 'Perturbatus, excussusque toto consilio, et ob angustiam temporis spatii cogitandi privatus:' et ix. 'Præcipitante consilium periculi præsentia:' ad quem locum fusius dicemus. *Pric.*

Affulsit Fortunæ nutus hilarior, nescio an futuris periculis me reservans] Infra heic: 'Mediis Orci manibus extractus, sed extremæ pœnæ reservatus:' supra lib. i. 'Recordabar bonam Meroën non misericordia iungulo meo pepercisse, sed sævitia me cruci reservasse:' ad quem locum pag. 12. adnotata inspicie. *Idem.*

Conceptaculum] Cel. Drakenb. citat *receptaculum* ad Silium lib. ix. 614. ubi ardens elephas idem nostro Lucio agit: 'Huc atque huc jactas accendit belua flammæ. Donec vicini tandem se fluminis undis Præcipitem dedit,' &c. Sed memoria vel festinatio fefellit. Recte *concept*, in Mss. et Edd. O. ut apud alios et ipsum Nostrum lib. vi. p. 118. 'Undæ proximæ conceptaculo vallis inclusæ Stygias irrigant paludes.' Vide *Pric.* Simile huic est muli factum in flumine

procumbentis, ut salis onus maderet, apud Ælian. lib. vii. Anim. c. 42. *Oud.* *Pluria*, &c. *conceptaculum*] Onomast. vetus: 'Conceptaculum, ἐκδοχεῖον.' 'collectam' et 'collectaculum' vocant finium Scriptores: ad quos eruditissimi Viri Rigaltzii Glossarium vide. Ejusmodi receptacula video et 'lamas' dicta. Scholiastes vetus Horatii ad Epistol. lib. i. 'Lama, est aqua in via stans, ex pluvia: item: 'Lamas dixerunt majores lacunas, aquam cœlestem continentes.' *Pric.*

Ibi] Ex Grammatica: legibus dicendum fuit, eo memet abjicio. Floridus. Non video. *Ibi* est eo locum. Sed et lib. ix. p. 205. 'ubi ducis' pro quo. Solin. p. 9. 'abjecto ibi corpore: ubi vide Salm. p. 45. p. 13. 'colonias ibi deduxerint: ac Salm. p. 68. 227. et sæpius. *Oud.* *Ibi memet improvido saltu totum projicio*] Inconsulto (id enim est *improvido*) saltu ustrinam fugiens. Auctor de cardinal. Christi oper. cum Cypriano excusus: 'Non attendi quo prosilirem, dum me vorax incendium non cremaret.' *Pric.*

Gregariisque, &c.] Gloss. 'Gregarius, ἀγελάρχης, ποιμήν.' *Idem.*

Titubanti gradu prolapsus] Lib. vi. ad eundem istum: 'Rursum titubas, ac vacillas?' *Idem.*

Ignem ultroneum arcessisse] *Arcessisse*, quod conjecit et Lips. in textum recepere Vnlc. Ed. sec. Elmenh. Scriv. et Florid. suffragante Cod. Oxon. sive suo lapsu ignem sibi contraxisse. Ad notata ad lib. i. p. 2. 'stilo, quem arcessimus.' Virg. iv. G. 224. 'Sibi tennes arcessere vitas.' Quod certe elegantius multo et proxime magis ad scripturam ceterorum Codd. quam andax N. Heinsii commentum, 'igne ultroneo exarsisse: ad Ovidii lib. iv. Fast. 795. Lucian. ait p. 601. ὡς παριῶν, ἐκὼν ἑαυτὸν ἐν σείσαιμι τῇ ἐστίᾳ. Neque vulgatum plane damno, pro ultro accessisse ad

ignem, eique me injecisse. Passim enim vidimus, Auctorem addere verbis accusativum vi præpositionis verbo adhærentis. Et hoc ipsum accedere optimis quibusque ita in usu est. Vide Cerdam ad Virg. Georg. ii. 483. 'Ne possim naturæ accedere partes.' Sil. Ital. lib. iii. 446. 'Accedit Rhodani festino milite ripas.' Alibi forsitan in Nostro 'accedere aures.' Quia in Pith. Cod. exaratur *accensissim*: vir doctus conjecit *accendisse mihi; et arr.* *Oud.* *Mihi etiam arridens*, &c.] 'Subamarum arridens,' ut supra lib. vi. locutus. *Pric.*

Ignigenum istum] *Igninum* Reg. *minigimium* Fux. *ugignū* Pith. *nugrinium* Guelf. pr. et in marg. *numinium* habent: *ingrinum* Guelferb. sec. Pal. *etigarum* D'Orv. *nugonem* Oxon. Par. 'Ignigenus' certe asinus hic dici nequit, qui non ignem fecerat et generarat aliis, uti Solis equi; sed sibi modo arcessiverat, et in dorsum collegerat. Hinc non inepta est conjectura viri docti ad marg. exemplaris mei Ed. Junt. *ignigerum*. Nam *igninus* an eo sensu dici possit, dubito. *Nugo* vocatur Cupido a Venere lib. v. pag. 108. Verum istud prædicatum huic loco non quadrat. Restat ergo nihil, quod aptius refingamus, quam *igniarius*, seu *πυρεῖον*, et ignis conceptaculum; seu *ignitubulum*, atque *igniferum*, sive *ignigerum*; quod nusquam occurrit. Et licet occurrat, ridicule magis dixit *igniarius*. Vide Gloss. et Dn Cangium, atque inprimis N. Heinsium, hujus lectionis auctorem, dicto Ovidii loco lib. iv. F. 795. nec non Salm. in Plin. Exerc. p. 126. *Oud.* *Ignigenam istum*] Ex præcedentibus exponere hanc vocem minus arduum foret: at Mss. aliam, imo tertiam et quartam exhibent. Oxoniensis *nugonem istum*: ut 5. 'nugonem istum castiget: quod hoc loco tamen non est cur approbem. *Pric.*

In casulam vendito] Aptissimus hic locus defendendo lectionem nonnul-

lorum Suet. Mstorum Cæs. cap. 54. 'Aurum promercale in Italiam divenderet:' ubi vide Burm. ac me. Oud.

Jam se nequitie meæ proclumans imparem] Saturnus apud Lucianum: Οὐκ ἡδυνάμην ἀρκεῖν πρὸς οὕτω πολλὴν ἀδικίαν. 'Non capiunt vires crimina tanta meæ.' Servius ad finem iv. Georg. 'Hoc vult dicere: Res quidem publica habet optimum Imperatorem, sed tanta sunt vitia, &c. ut ea, licet optimus rector, refrænare non possit.' Seneca ii. 8. de Ira: 'Omnia sceleribus ac vitiis plena sunt: plus committitur quam quod possit coercitione sanari.' Pric.

Querelas hujusmodi concinnat] Id est, falsas criminationes. Glossæ: 'Querela, μέμψις καταία.' Proprie autem argumento tali *concinnat*. In eodem Glossario: 'Concinnat, &c. ἐπὶ συμφώνῳ συγκαττίει, &c. συνσκευάζεται.' Aliud Glossarium: 'Κατασκευάσθης, ὁ κακοπράγμων, concinnator,' &c. sic, 'criminum concinnatores' iii. 13. Sidonius: et apud Eundem iv. 22. 'mendacium concinnare:' infra hic lib. viii. 'frandulentas ambages concinnare:' et ix. 'mendacium reconcinnare.' Idem.

Tardissimamque, et nimis asinum] Arnobius lib. ii. 'Bovis ritu; aut asini, porci; aut si est ullum animal tardius.' Idem.

Me, præ cæteris flagitiis, nunc notis etiam periculis angit] In Apologia: 'Cur autem præterita conqueror, cum non sint acerba minus præsentia?' In Adelphis Terentii i. 2. 'Nam illa quæ antehac facta sunt Omitto, modo quid designavit?' et alibi: 'Nam, ut alia omittam, pitissando modo mihi Quid vini absumpsit!' In Florentino hic et Oxoniensi, *Me præ cætera flagitia*: unde recte in recentius editis quibusdam, *Me præter c. f. Ait novis periculis* Noster. Cicero v. Verr. 'Id agit, ut semper superius suum facinus novo scelere

vincat.' Vide supra pag. præc. ad τὰ 'nec quidquam,' &c. notata. Idem.

Vetula mulier sive viro nubilis] Scitula bene reposuerunt Vulc. Ed. sec. Wow. et seqq. quibus suffragantur Pal. Florent. Gneff. bini, Pith. Inc. et Ed. Junt. post. Sic enim passim Nostro. Lib. i. p. 6. 'Meroën, anum, sed admodum scitulam.' Lib. ii. p. 14. 'Forma scitula Fotis.' Lib. iii. p. 53. 'scitulæ formæ juvenem.' Lib. v. p. 104. 'puella scitula.' Arnob. lib. v. p. 179. 'Scituli pusiones.' Dein viro nubilis posset firmari ex Virg. lib. vii. Æn. 53. 'Jam matura viro, jam plenis nubilis annis:' et Nostri lib. viii. init. 'nubendo maturuisset.' Sed Mss. omnes, quantum scio, cum Edd. Juntin. post. Vulcan. Ed. sec. et seqq. præbent *virgo*. Adi me ad Frontin. lib. ii. c. 11. § 5. 'Eximiae formæ virgo nubilis:' ubi in Mss. ut hic in D'Orv. *nobilis*. In primis huc facit Luciani locus p. 601. ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἣ παρθένον καλὴν καὶ ὠραῖαν ἴδῃ, ἣ παιδα. *Mulier* scilicet, ut Gr. γυνή, est nupta femina, virum jam experta, si opponatur *virgini*. Quod jam Lexica notarunt. Vide Quintil. lib. vi. cap. 3. p. 353. 'Cicero objurgantibus, quod sexagenarius virginem duxisset, Cras mulier erit.' Herald. ad Arnob. lib. v. pag. 172. 173. 'Cum legeret nondum mulier flores et adhuc virgo Proserpina.' Barth. ad Claudian. p. 750. Vopisc. in Proc. cap. 12. 'Ex his virginibus una nocte decem inivi; omnes tamen, quod in me erat, mulieres intra dies xv. reddidi.' Unde et sæpe *mulier* pro uxore ponitur. Tandem *pro sive* v. in Pal. Gnefferb. utroque, et Ed. Juntin. post. est *seu*; quod malo. In Fux. vel *virgo*. Oud. *Scitula mulier*] Glossæ: 'Scitus, &c. χαπίς.' Pric. *Virgo nubilis*] Cornel. Nepos: 'Aut virgo amici nubilis.' Virg. vii. 'Jam matura viro, jam plenis nubilis annis.' Idem.

Seu tener puellus] Infra lib. ix. 'Te-

ner, et admodum puer.' Lucilius: 'Tener ipse etiam, atque puellus.' Ovidius XIII. Metamorphos. 'Nam tener, et lactens, pueroque simillimus ævo est.' Juvenalis: 'Quo tener Hedymeles operas dedit.' Scholiastes: 'Tener ad ætatem retulit.' hinc 'primæ teneritudinis pueros' Suetonius in Tiberii vita. *Idem.*

Etiam ipsis stramentis] A Pith. abest etiam. D'Orvill. *ipsis etiam st. Oxon. instrumentis.* Vulc. conjecit *sagmentis*, seu saginis, procul dubio suspiciens, *stramenta* pro *stratis* parum Latina esse. Sed adi infra lib. VIII. p. 174. 'Me stramentis renudatum;' et quæ congeSSI ad Cæs. lib. VII. B. G. c. 45. 'Eque iis stramenta detrahi.' *Oud. Stramentis abjectis*] Gloss. 'Stramenta, χορδίστρατοι στιβάδες.' *Pric.*

Sese, &c. furcus incurrit] Scio, sæpe *incurrere* dici cum Accusativo de eo, qui violenter aliquem impetit, ut passim dicitur, 'incurrere hostem.' Vide Wass. Ind. Sallust. et Cort. ad Jug. cap. 101. et ita poni pro *avide* et *caeco* impetu coitum alienjus adpetere, ut lib. x. p. 270. 'Ne nescius nesciam sororem incurreret.' Adde laudata a *Pric.* Sed in omnibus illis dicitur *incurrere alium*, vel *aliam*, vi præpositionis verbo adhærentis, non vero *incurrere sese*; neque *furcus sese* possunt jungi; neque anacoluthio hic locus est. Certo certius locus est corruptus. Cum Gulielm. Stew. ad lib. x. 190. conjecit *ecce pro sese*. Sed cum supra verbum *sit*, a nonnullis scriptis absit, sicut hic *sese* a Pal. D'Orv. Fux. Guelf. ambobus, putem hoc loco *sit* collocandum, vel *siet* antique. Nisi quis existimare malit *incurrit* e glossa inrepsisse pro *inruit*. Hoc enim est, cum furore feminam inire. Vide Donatum ad Terent. Enn. IV. 7. 18. *Ruere* atque *inruere* in re Venerea crebro adhibuerunt. Plaut. Cas. v. 2. 15. 'magis jam lubet in Casinam inruere.' Seneca in

Hipp. vs. 705. 'Etiam in amplexu ruit.' Lamprid. in Comm. cap. 5. 'Nec inruentium in se juvenum carebat infamia.' Ac præcipue, ut hic, de animalibus, Liv. lib. III. 47. 'Placet pecudum ferarumque ritu promiscue in concubitus ruere.' Virg. lib. III. Georg. 244. 'In furias ignemque ruunt: Amor omnibus idem:' ubi vide La Cerdam. Horat. lib. II. Od. v. 3. 'Nec tauri ruentis In Venerem tolerare pondus.' Auson. de bucula Myronis Ep. 63. 'Inruet in me Taurus amans.' Manil. I. III. 655. 'Tuuc pecudum volnerumque genus per pabula læta In Venerem partumque ruit:' ubi male Bentleius supposuit *pastumque*, ei loco alienum. *Partum* addit poëta, ut doceat æque feminas ac mares tunc coitum adpetere. Catal. Petron. pag. 689. 'Non ergo, ut pecudes libidinosæ, cæci protinus irruamus illuc.' Ut autem 'ruere se,' 'proruere se,' cum aliis dixit aliquoties Noster, sic etiam 'inruere se' est apud Terent. Adelph. IV. 2. 11. 'Vide, ne ille hic prorsus se inruat.' *Oud. Furcus incurrit*] Juvenalis, ubi de salaci matrona: 'Si nihil est, servis incurritur.' Infra hic l. x. 'Verrebatur ne quo casu juvenilis calor impetu lapsus, nescius nesciam sororem incurreret.' Tertullianus in de Pudicitia: 'Nec enim interest, alienam nuptam an viduam quis incurset, dum non suam fœminam.' Salvianus de Gubern. VII. 'In quacunque eos primam fœminam ardens impudiciæ furor traxerit, irruunt:' utitur et Declam. III. hoc sensu Quintilianus. Minucius Octavio: 'Dum domi natos alienæ misericordiæ frequenter exponitis, necesse est in vestros recurrere,' (scribendum *incurrere*), 'in filios inerrare.' *Pric.*

PAG. 147 *Anator talis*] 'Trux' nempe, 'et insnavis amator,' ut hic infra vocatur: sic IX. 'Talis illa mulier,' &c. detestanter prolutum. *Idem.*

Prostratis illis inhians] Tertullia-

mus: 'Libidine fera humanis membris inliant.' Supra v. de Psyche: 'Prona in eum' (Cupidinem) 'efflictim inlians.' *Idem*.

Et ferinas voluptates aversam Venerem invitare ad nuptias] Qui *aversam Venerem* hic nobis fabricaverunt, sine dubio *et ferinas voluptates* iunxere præcedenti verbo *tentat*, ut clare in Colv. Vulc. &c. Edd. obscuriorem sentientes esse locutionem, *invitare voluptates ad nuptias*: quod possit exponi, irritare et accendere voluptuosum impetum, et ferinum ardorem ad humanas nuptias, ut passim *invitare* cum rei substantivis construitur. Adi omnino Burm. ad Vellei. l. ii. c. 67. 'Invitamentumquesceleris.' Cic. lib. v. de Fin. c. 6. 'Ut ipsum per se invitaret et adliceret appetitum animi.' Sic l. viii. p. 153. 'parentum invitaret iudicium:' ubi plura. Ovidio, 'invitare amores, culpam.' Sic sæpe 'somnos invitare,' de quo vide Markl. ad Stat. l. i. Silv. 3. 41. et ita Mss. duo meliores Solini cap. 30. p. 41. 'objiciunt gramina medicata, quantum potest ad invitandum soporem.' Verum tunc deest copula, vel *invitans* legendum, ut vidit Pric. Sed *aversam Venerem* est in solo Bert. *aversam Venerem* Oxon. *aversa Venere* Flor. Reg. Fux. Pith. Barth. quod Beroald. Wow. Elmenh. Scriv. expressere, capientes de averso et præpostero coitu, plurimarum bestiarum more. Sed optime, ut statim videbimus, cum aliis et Ed. Pric. *aversa Venere* præbent D'Orv. Pal. Guelf. ambo, et Par. et pro *ferinas voluptates*, exaratur in Par. *feminas voluptatas*, Oxon. *feminas volutatas*, egregie, sive humi prostratas. Quam scripturam merito amplexus in notis est Pric. Docet Lucianus: πάντων ὑβριζομένων, πάντων ἀνατρεπομένων, δάκνει ἐν φιλήματος σχήματι, καὶ πλησιάζειν βιάζεται. Confer et cum illo quæ sequuntur. Suet. Cal. c. 41. 'Invitans in libidine juvenes senesque:' ubi vide.

Delph. et Var. Clas.

Apul.

Volutatas abierat e frequenti scriptura in *voluptatas*, ut vidimus ad l. iv. p. 66. et patebit latius l. ix. p. 180. l. x. p. 219. Hinc quasi emendarunt *voluptates*; et *feminas* in *ferinas*. Sic contra *feminæ* pro *feris*, corruptum in Cæs. de B. Civ. l. i. c. 84. 'Nunc vero, pæne ut feminas circummunitos:' ubi vide, et Sil. l. i. 569. 'Saucia dum castris clausa est fera.' Inepte in Cæsare Th. Bentlei. mavult; *circumcinctos, circumclusos*, quæ glossæ sunt. Ceterum hinc jam apparet, *Venerem* hic loci non sumendam pro coitu, sed ipsa Dea, invita, et tam propudiosis ac monstrosis commixtionibus adversante, iisque inimica; ut bene jam olim vidit Barthius lib. xxxii. Advers. cap. 15. Quamquam ille minus bene cum aliis *aversa* legebat. *Acersi* sunt Dii, qui antea amici juerunt, sed mutata sententia se averterunt, nec amplius favent, etiam cum destitutione hominum locorumque; *adversi* sunt simpliciter inimici, iniqui, noxii. Vide omnino Burm. ad Ovid. Ep. vii. 4. 'Adverso movimus arma Deo:' et hinc nunc cum Cortio malim retinere in Lucan. l. vi. 314. 'Deserit adverso possessam numine sedem.' Illic me vide. Hinc, licet 'aversari aliquem' sit frequentius, de quo vide ad Suet. Tiber. c. 27. tamen cum Mss. et Augustino malim de Deo Socratis pag. 683. Ed. Flor. 'Osore et amatores quorundam hominum Deos fingere; hos evehere et secundare, illos contra adversari et adfligere.' Nam diserte *secundare*, vulgo contra Mss. *prosperare*, et *adversari* sibi opponuntur; ut *evehere* et *adfligere*. Sic pag. 691. 'Secunda regere, adversa corrigere.' Ac passim Deus *aversatur*, quando non amplius juvat, *adversatur*, quando etiam nocet et adfligit. Accusativus vero Nostri more regitur a præpositione, verbo adhærente. Oud. *Aversa Venere]* Concubitum puerilem, et obscœnum atque præ-

7 L

posternum, eleganter *aversam Venerem* appellat. Julius Capitolinus in vita Albini imperatoris: 'Mulierarius,' inquit, 'fuit inter primos amatores, aversæ Veneris semper ignarus.' M. Cato in hominem muliebria patientem: 'Adversus,' inquit, 'et aversus impudicus es.' Præpostera quoque et postica libido nuncupatur *aversa Venus*, de qua dixit Plinius severiter et sancte: 'In hominum genere maribus diverticula Veneris excogitata, omnia scelera naturæ, feminis vero abortus: quantum in hac parte multo nocentiores quam feræ sumus?' Quicumque horoscopus habuerit in quarta parte Capricorni præposteris libidinum amoribus mulieres persequetur, ut hoc Maternus in septimo: item ille cum uxore sua impuro coitu miscetur, in cuius horoscopo Jupiter et Mercurius positi fuerint in occasu, et eos Saturnus diametra raditione percutiat. Coitum aversum esse elephantis, camelis, tigribus, leoni, cumculis tradunt, quibus aversa sunt genitalia. Beroald.

Ore improbo compulsat] Gloss. 'Συνωθῶ, contrudo, compulso.' Onomast. vetus: 'Compulso, συναπάττω.' Pric.

Pariet] Oxon. *parient*. Idem.

Festus hic amasio] Prudentius, περὶ στεφανῶν 'Nubent puellæ, sæpe luditur dolis, Amasionum comprimuntur fraudibus.' Brant.

Mulierem incoram omnium gestiebat inscendere] Florid. II. 'Ibidem, in loco celebri, Ince clarissima accubuit.' Nicetas Choniates ad milites quosdam, de nescio quo libidinoso sene: 'Αποφλαυρίσας τὰς ὑμῶν ἐντολὰς, ταῖς παρθενικαῖς, ἐπὶ μάρτυσι πολλοῖς, ἀνθρώδων ἐπιβριμώμενος, οὐχὶ δέδωκε.' Pric.

Ploratu questuque famineo] Pollux lib. VI. Θρηῶδες γυναικείον γένος. Virgilius: 'Lamentis, gemituque, et famineo ululatu.' Idem: 'Fœmineum clamorem ad cæli sidera tollunt.' Tacitus Annal. III. 'fœminarum ululatum' dixit. Horatius: 'Et illa non

virilis ejulatio.' Scholiastes: 'Planetus, &c, magis fœminis conveniens.' Seneca Troade: 'Nos flebilis clamor movet, Furorque cassus fœminæ?' Seneca alter cap. 3. ad Helviam: 'Lamentationes, et ululatus, et alia, per quæ ferè muliebris tumultuatur dolor.' Pric.

Comparita] *Comparida* est in Ms. D'Orvil. Fux. Inc. Edd. Ber. Junt. Bas. et aliis; sed recte jam Beroaldus vidit *comparita* legendum, sive conculecata. Contra Colv. tamen ubi vis a pro u in compositis reponentem adi Salm. ad Solin. p. 41. 'parcius depavita:' quod etiam legitur in Leid. pr. sive calcata, (male enim explicat Salmas.) et Dacerium ad Fest. in 'Depuvire:' ubi e Mss. Leidd. supplendum ἀπὸ τοῦ παλεῖν. *Comparitaque* Gnell. sec. Oud. *Comparita*] Ita et Oxon. vide Colvium. Pric.

Dirupta] Sic infra x. 'Dirupta nobili fœmina:' et ix. 'Nates illas candidas diruptus.' Idem.

Talibus mendaciis admiscendo sermones alios, &c.] Ψεύδεα πολλὰ λέγων, ἐτύμοισιν ὅμοια. Idem.

Animos pastorum in meam perniciem, &c. suscitavit] Lib. IX. 'Magisque in suam perniciem advertit efferari.' Idem.

Denique unus ex illis, &c.] Lib. VIII. 'Inter hæc unus ex illis,' &c. Terent. Eunuch. 'Illi invidere misere, verum unus tamen Impense.' Donatus: 'Proprie unus: nam unus ex multis dicitur.' Idem.

Imo communem omnium adulterum] Seneca III. 28. de Benef. 'Libidinis et gulæ servus: et adulteræ, imo adulterarum commune mancipium.' Idem.

Hemus tu] Lego, *Heus tu*, ut vox sit vocantis, inclamantisque puerum. Beroald.

Obtruncato protinus eo, &c.] 'Obtruncare' (vox qua plures quam qui intelligunt utuntur) est, a collo caput dividere. Servius ad Æneid. III.

'Obtruncare, est proprie capite cædere.' In veteri Onomastico: 'Obtrunco, ἀποδειροτομέω.' Hesychius: 'Ἀποδειροτομήσω' ἀποτεμῶ τοὺς τραχήλους. Lucianus hoc loco, laxius, ἀποφάττε. *Pric.*

Canibus jacta] *Pricæus* ait, insolentius hoc esse pro *jace*; et ne ita solus videretur locutus Appuleius, corrigit Glossas, timide tamen, 'Ἀκοντίζω, jactum jacio,' in *jacto, jacio*. Sed non opus est, eo recurrere. Nam et sic Phædrus in eadem re lib. III. F. 7. de cane: 'frusta jactat familia:' ac Petron. c. 44. 'Canis jactans candidum panem.' *Oud.*

Ceterum v. carnem omnem] Dele τὸ *omnem* ex Palat. *Elmenh.* Accedunt *Fux.* et *Oxon.* sed omnino male et contra Appuleii genium, qui solet ejusdem fere significationis voces geminare, et præsertim hæc. Lib. II. p. 23. 'Ceteros omnes decedere.' Lib. VIII. p. 153. 'Ceteris omnibus id genus viris antistaret.' Lib. X. p. 220. 'possumus omnia quidem cetera fratres manere.' De Deo Socrate. p. 698. 'In omnibus ceteris membris.' Vide et ad lib. III. p. 54. Immo sic Græcis ἄλλοι πάντες junguntur, ut Herodiano lib. V. c. 8. et Latini 'alios omnes' frequenter aiunt. Hoc ipsum et Cicero initio lib. I. ad Fam. 'ceteris satisfacio omnibus.' Tibull. lib. I. 2. 57. 'cetera cernet Omnia.' Gellius lib. II. c. 24. 'ceteris aliis diebus omnibus.' Arnobius, alii. Restituendum quoque e Mss. et Edd. Vett. Vegetio lib. II. c. 10. 'Cetera omnia aut in hac arte consistere.' Item Mamert. Geneth. c. 8. 'ut absque paucissimis ceteri omnes fortasse crediderint.' Vulgo homines, quod rectum in eo cap. 9. In Guelf. pr. *ceterum*. *Ond.*

Operariorum cænæ] De carnis asininæ cibo consule Th. Reinesium lib. II. Var. Lect. pag. 293. *Idem.* *Intestina quidem canibus nostris jacta, cæteram vero carnem, &c.*] Catullus: 'In-

testina canēs, cætera membra lupi.' *Jactare* pro *jacere* insolentius, nec fortasse tamen solus dixit. Glossarium: 'Ἀκοντίζω. jactum jacio, jaculor:' quod facile dicat prolatum quis, ut 'cænare cenam:' 'pugnare pugnam,' &c. neque timeo proponere tamen an *jacto, jacio, &c.* legendum. *Pric.*

Corium affirmatum cineris inspersum] Istud Aldi *offeratum* profluxit e conjectura Beroaldi, quam expresserunt quoque his Juntæ. *Affirmatum* e conjectura etiam doctorum edidit *Wow.* *Elmenh.* *Pric.* sed *adfirmatu* *Fux.* et *adfirmatum* hic servant Mss. ceteri, uti et plerique in f. hujus libri, 'stabuli fores adfirmari solebant.' Vide Sciopp. ibi et in Susp. Lect. IV. 12. Sed lib. X. p. 217. 'Obfirmatus mira præsumptione.' Recte illic; hic nihil mutandum fuerat. Ceterum *inspersu cineris* præponunt eadem Edd. et *inspersum* est in Pal. Pith. Edd. primis Ber. Bas. pr. Perperam. Lib. X. pag. 198. 'Comæ sordentes inspersu cineris.' De Ablativo quartæ declinationis per Nostrium amato vide supra sæpius. Corium minuto cinere inspersum, in Sole sicari et obfirmari solitum, patet ex lib. IV. 73. *Oud.* *Affirmatum cineris inspersum*] Sic emendo, *offeratum cineris inspersu*, ut sit sensus, Dominis reportabimus asini corium offeratum, hoc est, purgatum, induratum, concinnatum, inspersum in inspergine cinerulenta. *Beroald.*

Ejusque mortem de lupo facile mentiemur] Genes. 37. 20. 'Occidamus enim, et mittamus in cisternam, &c. dicemusque: fera pessima devoravit eum.' *Facile* hic non tam εὐχερῶς aut βεβλῶς, quam πιθανῶς signat. *Pric.*

Sublata contatione] Lib. IX. 'Jamque omni sublata contatione,' &c. supra hoc lib. 'Nec mora, nec contatio.' *Idem.*

Meis insultans malis] Servius ad Æneid. II. 'Insultare, est in alienum dolorem exultare:' et ad X. 'Insul-

tare, est iniuicis per cavillationem illudere.' Glossæ: 'Insultat, ἐπιγαυριᾷ, ἐπιχαίρει.' &c. sic τῇ τύχῃ (ἀλλοτρίᾳ) ἐπεμβαίνειν, Vetus quis apud Suidam: et ταῖς συμφοραῖς ἐπεμβαίνειν III. 17. apud Polluce. *Idem.*

Calcisque illius admonitus, &c.] Æneid. VI. 'Et nimium meminisse necesse est:' ubi Servius ex Cicerone: 'Cui placet, obliviscitur, cui dolet, meminit.' *Idem.*

PAG. 148 Gladium cotis adtritu parabat] Conjecit Pricæus legendum, *exasperabat*, ut lib. V. p. 101. 'Novaculam adpulsu palmulæ lenientis exasperatam.' Sil. lib. IV. 19. 'saxoque exasperat ensem.' Lucan. lib. VII. 139. 'cantibus asper Exarsit mucro.' Verum passim in hac re dicitur 'parare arma,' ut eidem lib. VIII. 520. 'Hoc ferrum, quod fata jubent proferre, paravi Non tibi, sed victo.' In Ms. D'Orv. est *præparabat*, ut pag. seq. 'Ferramenti huic curæ præparatis.' *Oud. Gladium cotis adtritu parabat]* 'Destinatæ lanienæ cultros acuebat:' ut infra lib. VIII. loquitur. *Parabat*, in re tali significanter dixit. Donatus ad IV. 2. Andr. 'Apparari ad horrorem et timorem refertur:' ne quid dissimulem tamen, fortassis *exasperabat* scribendum: supra lib. V. 'Novacula, &c. lenientis palmulæ adpulsu exasperata.' *Pric.*

Nefas (ait) tam bellum asinum sic enecare] Lib. IV. de urso ille: 'O grande (inquam) et extremum flagitium! vere pretiosam perdimus bestiam.' *Idem.*

Propter luxuriam lasciviamque amatoriam culpatum, &c.] Lib. V. 'Mater autem tu, &c. filii tui lusns explorabis curiose? et in eo luxuriam culpabis, et amores revinces?' *Idem.*

Servitioque tam necessario, &c.] Plinius Panægyr. de Ægypto: 'Sciat se esse Pop. Rom. necessariam, et tamen serviat.' *Idem.*

Exsectis genitalibus, &c.] Animalia quibus natura adempta, languidioris

plerumque sunt petulantia. Porphyrius de Abstin. ab Animalib. lib. II. fol. 40. εὐνουχιζόμενα μαλακίζεται. οἱ μὲν τε ἀλεκτρούνες οὐδὲ ἄδουσιν ἔτι, ἀλλὰ τὴν φωνὴν ἐπὶ τὸ θῆλυ μεταβάλλουσιν ὥσπερ ἄνθρωποι. Quod de gallis dicit Porphyrius, id non omnino verum. Nam ego sapius vidi capum, qui non solum ut gallus, cui testes integri, cantabat, sed gallinam quoque incendebat et adulterabat. Vide notas ad Arnobium. *Elmenh.*

Neque in V. ullo modo] Mss. Reg. Fux. Guelf. Oxon. Pal. carent τοῖς *ullo modo*, quæ uncinis inclusa videas in Edd. Elm. et Scriv. In Pith. et primis Edd. ante Beroaldum est *nullo modo*: ut duæ negationes hic quoque vehementius negent. Vide ad lib. V. p. 93. 'Nec nullo pacto temerat.' *Oud. Nullo modo]* Legendum est, *ullo modo*: aut duæ negativæ particulæ unius significantiam habebunt, ex ritu scilicet, et consuetudine priscae loquutionis. M. Varro: 'Non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnis heroas negat nescisse.' Beroald.

Crassior atque corpulentior effici] Plaut. Epidico: 'Corpulentior videre atque habitior.' Oxon. fieri. *Pric.*

Asinos inertes] Lib. IX. 'Iners asellus iste.' *Idem.*

Nimio libidinis calore lab.] Nemo nescit libidinem passim igni et flammæ comparari. Nilominus etiam Reg. Fux. Pal. Oxon. Guelf. et alii hic carent τῷ *calore*, quod uncis circumscripsit Wow. ut *nimium* sit pro nimietate. Sed vereor potius, ne ob vicinitatem τοῦ *laborantes* exciderit *calore*. *Oud. Nimio libidinis calore laborantes]* Abest, (ut male, vereor) *calore* ab Oxon. et Florent. Mss. supra lib. VI. 'Cujus effrenæ juventutis caloratos' (id est, libidinosos) 'impetus,' &c. ubi dicta pag. 124. vide. *Pric.*

Mansuetos ac mansues] Quia inlepidi et ingrati hæc videtur vocum ejusdem sensus, aut potius unius varia

terminatione geminatio, non inmerito viri docti locum suspectum habuerunt, quamvis Mss. ad unum omnes utrumque vocabulum agnoscant. Ac Scriverius edidit simpliciter, *mansue exinde fuctos* per tmesin pro *mansuefactos exinde*. Pricæus quidem pro *mansues* coniecit infeliciter *mites*. Rectius saltem e Luciano *ἡμερος καὶ πλωγ, pingues* supposuisset. At G. Vossius, Sopingius, et Piccart. Peric. Crit. c. 9. censuerunt *mansuetos ac* esse delenda, utpote nata e glossa *al. mansuetos*. In D'Orv. Pith. est *atque*. Namque vox *mansues* non adeo nota fuit librariis, adhibita tamen ab Attio, Catone, Varrone, aliisque. Adi Gron. ad Gell. lib. v. c. 14. 'Mitis et *mansues* accessit:' ac Festum. Piccartus vero legebat *mansuetes* ex Planti Asinar. i. 2. 19. 'Reddam ego te ex fera fame mansuetem:' ut citat Nonius p. 483. Ed. Merc. sed Mss. ibi dant *mansuetam*, et ipse Nonius ex Varrone citat accusativum *mansuem*. Quare illic saltem pro *mansue* et *mansues* legendum est *mansuetem et mansuem*: quod patet e seqq. 'pro mansuetum, ut sit nominativus mansues.' Sed et Noster ipse *mansuem*, non *mansuetem* declinavit lib. xi. pag. 244. 'Vidi et ursam mansuem.' Ne tamen aliquid temere deeam, facit similis locus lib. iv. p. 69. 'solus ac solitarius.' Oud. Adhibita *detestatione mansuetos ac mansues, &c. factos*] Ælianus in Epistolis: *Τούτο* (de castratione agit) *τὰ ζῶα ἀναπείθει ἡσυχίαν τε ἔχειν, καὶ σωφρονεῖν*. *Mansuetos ac mansues* habent editi omnes, habet et Oxon. Ms. Ego qui tam clare non video ut discrimen harum dictionum cernam, vitandæ illepidæ geminationis ergo *mansuetos ac mites* reposuerim. Gellius v. 14. 'Mitis ac mansuetus accessit.' Gloss. 'Πρᾶος, lenis, mitis, mansuetus.' Ibidem: 'Καταπαύνω, mitigo, mansuefacio,' &c. Pric. *Detestatione*] Quidam corrigunt *deseccatione*, pro *exsectione* geni-

talium, amputationeque virilitatis. Mihi oppido quam placet ut legas *Detestatione*, quod vocabulum novum mire congruit novatori opificique verborum Appuleio. Itaque *eleganter detestatio* significatur testium abscissio, emasculatioque, a testibus videlicet, hoc est, testiculis formata dictione. Aliis *detestatio* dicitur denuntiatio, facta contestatione, ut docet Ulpianus. Alias ponitur pro execratione. 'Apocopi' eleganti vocabulo dicuntur a Julio Materno, castrati: quasi abscissi, amputata virilitate. Castratorum quoque illa nomina sunt, 'eunuchi,' 'spadones,' 'thlibiæ' et 'thlasia': priora vocabula omnibus nota: posteriora pluribus ignota, a me explicantur in commentariis Tranquilli, et corriguntur in libris jurisconsultorum. Beroald.

Et oneriferundo non inhables] 'Neque enim quid de fortitudine jumentum castratione detrahitur.' lib. xxxviii. § 6. ff. de ædilit. edicto. Pric.

Nisi volentibus] Per anastrophe expone: id est, si vobis volentibus persuadeo. Beroald.

Mercatum proximum, &c.] Glossæ: 'Mercatus, &c. *παράγοις*.' Pric.

Ferramentis] Arnobius iii. 'Aut ruris ferramenta procudat.' Cato apud Servium in Virgilium: 'Vir bonus, cujus ferramenta splendent.' Glossæ: 'Σιδηρεῖα ἐργαλεῖα, ferramenta:' at heic speciatim intellige quæ 'castratoria ferramenta' Palladius vocat. Idem.

Trucemque amatorem istum, &c.] In Apologia, de vulgaria Venere: 'Immodico truci percussorum animalium serva corpora complexu vincientem.' Idem.

Atque insuavem] Græcissat, ut et ix. 'Insuavis, &c. mariti.' Idem.

Dissitis femoribus] Colvianam conjecturam [vid. VV. LL.] temere in contextum receperunt Vulc. Elm. Scriv. Flor. Castrantes dissecabant virilia et exsecabant genitalia, non

dissecabant femora. Hinc patet, non admittendam quoque esse conjecturam N. Heinsii ad Ovid. Fast. i. 408. *dissutis*: quod Iudicare dictum foret pro *dissectis*: multo minus Pricæi suspensiones *desectis*, vel *destinatis*: quod certe nimium a vulgari scriptura abit. In Ms. Oxon. *discisis*, Gueff. pr. *disisit*, Ed. Ber. *discitis*. Optime Beroaldus *dissitis* exponit, 'disclusis, diductis, divaricatis,' sive disjunctis et a se invicem remotis: ac bene monet Pricæus, eam vocem sibi satisfacere c. lib. vi. p. 116. 'distributis dissitisque generibus.' Quo adi. Oul. *Dissitis femorib.*] Disclasis, divaricatis, diductis. *Dissitum* media correpta dicimus, distans, remotum, disclusum. E contrario *adsitum*, adjectum ac propinquum. *Dissitum*, quasi procul situm: *adsitum*, juxta situm. In Floridis hæc duo veluti inter se contraria opposuit atque disparavit, sic scribens: 'Homines neque longule dissita, neque proxime adsita possumus cernere.' Agretius Grammaticus *adsitum* dixit esse, cui aliquid ut sustineat adjungitur, citatque Horatii testimonium ex Epistolis: 'qua populis adsita certis Limitibus:' tanquam populus arbor ab Horatio adsita nuncupetur, quia vitibus maritatur. Ego vero ab Agretio dissentiens, ita interpretor, ut 'populus adsita' dicatur ab Horatio, arbor sita positaeque juxta certos limites, ad jurgia inter conterminos dirimenda: quales hodieque in limitibus agrorum conspiciuntur: et ita *Adsita* simpliciter accipietur pro opposita ad limites agrorum, et fines, sive maritata sit vitibus, sive cælebs: immo fere semper in collimitio agrorum sunt arbores incultæ, minimeque frugiferae. Qui sumpserit in manum novissimam Horatii epistolam, eamque accurate perlegerit, is haud dubie cognoscet, interpretamentum hoc nostrum cum Horatiæ sententia ad amissim convenire; illud autem A-

gretii affectatum esse nimis et præstigiosum. Igitur ut ad rem redeamus, femora discluduntur, dissepantur, disjunguntur, et (ut dixit Appuleius) dissita fiunt in asino, quem ferramentis castratoriis velis excuttrare, et abscindere virilitatem. Beroald. *Dissitis femoribus emasculare*] Onomasticon vetus ornatissimum: 'Emasculo, ἐμβουχίζω.' 'Salacem ferro eandem demetere,' Horatius dixit. Colvins *dissectis f.* Oxon. cod. *discisis*: τὸ *dissitis* nobis satisfacit: lib. vi. 'Distributis dissitisque generibus:' nisi forsan, cum de castratione agatur, *desectis* vel *destinatis* scribendum: supra lib. i. 'Vel, membris ejus destinatis, virilia desecamus?' In vetere Onomastico: 'Deseco, ἀποτέμνω.' Pric.

Quoris terrece mit.] Hinc Plantus Mercatore in senem exoletum: 'Itane vero vervec intro eas?' Et Cassina: 'ne qua ignavissimis Liberi loci potestas sit vetulis vervecibus.' Similiter Arnobius lib. v. 'Quam cum vervecem Jupiter bene validam, floridam, et succi esse conspiceret plenioris.' Non aliter legendum Pænnulo, quam, *ain* vero terreceum caput? ex sententia politissimi Lipsii. Cole. *Vervece mitiorem efficere*] Proverbiale est: sic viii. 'Vervecem, non asinum vides:' ad quem locum fusius dicemus. Oxon. male, *viliorem*. Pric.

Mediis Orci manibus extractus] Achilles Tatius lib. vi. ἐκ μέσων τῶν τοῦ θανάτου πυλῶν ἀναγαγεῖν dixit. infra lib. ix. 'Mediis Ianii manibus ereptus.' Idem.

Sed extunc pænæ reservatus mærebam] *Extremæ pænæ r.* in quibusdam legi Codicibus, jam monuit Beroald. quibus consentiunt omnes, qui nunc sunt cogniti: atque sic bene jam reposnerat Ed. Junt. post. uti dein Colv. &c. Ante typis circumferebatur *extunc*, ἐκτοτε. Sed uti illud Græce minus bene dicitur, ut docent Grammatici, ita *extunc* Latini negotio. Satis

acutè hinc conjecerat Sopingius *extumæ*. Verum observandum est, Appuleio *extumum*, semper significari *de buitenste*, extremum, vel ultimum, vel maximum ac pessimum, *de elendigste*, ut hic. Nec enim de morte agitur, sed quod morte erat pejus, castrationis supplicio. Verum tamen aliud quid latet forsan. Nam *pænæ* non est in Lips. Palat. Guelf. sec. qui pro *sed* habent *si*. Immo in Flor. legas *extrema vitæ*, quæ explicari possent per vitam miserrimam, luctuosissimam; cum esset nobilissima corporis parte, ut ait, privatus. Quod si admittamus, quæstio manet, unde *reservatus*, et *despiciens* in Mss. exaretur. Vide igitur, num *rimatus* dederit Appuleius, et ejus glossa fuerit *de* vel *dispiciens*. Certe ab eo frequentari hoc verbum, sæpius vidimus; et inprimis lib. v. p. 89. 'prolectante studio visionis rimatur singula.' Timide tamen hanc conjecturam propono: cum vulgatæ lectioni idoneus inest sensus, et bona Latinitas. Oud. *Extremæ pænæ reservatus*] Ovidius: 'Pænæ crucianda reservor.' Pric. *Extunc*] Ex illa hora, et temporis momento: sicut *exnunc* dicitur, pro ex hoc tempore et hora. Quidam codices habent *Extremæ*, extrema autem pæna mortis est: et, ut inquit Celsus jurisconsultus, 'ultimum supplicium solam mortem interpretamur.' Beroald.

In novissima parte c.] *Jam nov.* D'Orv. 'Novissimam partem,' vulgo exponunt ultimam, extremam, respectu corporis asinini, et dependentem. Frigide et male. Nam novissima pars corporis asinini est cauda. Legendum omnino est *nobilissima*. Ut egregie cum Barthio lib. xxi. Advers. c. 1. correxit N. Heinsius ad Ovidii Fast. lib. i. 408. Adde Burm. ad Petron. c. 129. 'funerata est illa pars corporis, qua quondam Achilles eram.' Contra ait Ovid. lib. iii. Am. 7. 'pars pessima nostri.' Ut Pru-

dentius Cathem. H. ii. 81. 'nutabat inguen sancium, Quæ corporis pars villior.' Error ortus ex confusione τῶν b et v: unde hæ voces variant etiam in Mss. lib. viii. p. 167. item Melæ lib. iii. c. 10. 'Africæ se fatigantis novissimus angulus:' ubi in Leid. male *nobilissimus*. Solin. c. 45. 'Infra nobilitatem sati.' in duobus Leid. male *novitatem*. Oud.

Paritutum] *Lego peritutum*: hoc est, moriturum. Beroald. *Et in novissima parte corporis totum me peritutum deflebam*] Tale illud, 'Exstinctæ corpus non utile dextræ.' Pric.

Præcipiti ruina memet ipse quarebam extinguere] Ex θαραίωντων consuetudine, de qua fuse ad Matth. 27. 5. pag. 250. dixi. 'Præcipiti ruina,' ut apud Ennium: 'Præcipiti sese traxere ruina:' et Maximum Taurinensem: 'Etiam Magum illum Simonem orationibus suis' (Petrus) 'de aëris vacuo præcipiti ruina prostraverat.' Idem.

Dumque in ista necis meæ decontor electione, &c.] Hegesippus i. 45. 'De genere necis tractat.' Ovidius: 'In necis electu parva futura mora est:' supra lib. i. 'De genere mortis tumultuario deliberabam necum:' ubi notata p. 50. vide. Idem.

Vestigium] Si Mss. addicerent, facile paterer emendationem *fastigium*, quæ est in Ed. Ven. Sed nunc nihil muto. 'Suetum montis vestigium,' non est pes montis, sed via, qua inerant vestigia asini, quamque adsidue consueverat ire. Lucret. lib. i. vs. 407. 'Institerant vestigia certa viai.' Oud. *Montis suetum vestigium*] xi. 'Sneto lavacro traditum:' pro *vestigium* cur non *fastigium* legimus? supra in hac ipsa narratione: 'Nec me montis excelsi tantum arduum fatigabat jugum,' &c. Pric.

Securi lignum quod deveheret] Jerem. 46. 22. 'Cum securibus venient, quasi cædentes ligna.' Ovidius: 'Et,

cæsa securibus, urar.' *Dereheret*, de monte veleret, nec enim illud de valeat. *Idem*.

De proximo specu] D'Orv. Pith. *proxima*. Nec male. Omnis enim generis est *specus*. Ac femininum in multis nominibus videtur aniasse Auctor: ut in 'calx,' 'cinis,' 'margo,' 'pulvis,' &c. de quibus vide suo loco, in Notarum Indice citato. In fine hujus libri *finis* gen. femin. si tamen vulgaris lectio sit sana. *Oud. Vastum attollens caput*] Seneca (Edipo: 'Altum taurus attollens caput.' *Idem* Hippol. 'Alto vertice attollens caput:' infra heic lib. xi. 'Caput attollens arduum:' et viii. 'deformem attollens faciem.' *Pric.*

PAG. 149 *Quam simul conspexi*] In membranis D'Orvill. a m. pr. est *prospexi*. Optime, utpote ex alto, et eminns. Lib. viii. p. 166. 'de summo colle prospectat.' Lib. vi. p. 112. 'Inter subditæ vallis sublucidum lumen prospicit fanum.' Et sexcenties. *Oud. Quam simul aspexi,* &c.] Catullus: 'Simul te Lesbia aspexi,' &c. *Pric.*

Repentina facie contreritus] Lib. ix. 'Mobili, ac trepida facie percitus.' *Idem*.

Recello] Oxon. *recellero*. D'Orv. *retollo*. Lib. x. p. 226. 'nates recellebam:' ubi eadem varietas. Optime Festus: 'Recellere est reclinare, et excellere in altum extollere.' Egit de hoc verbo J. F. Gron. Obs. lib. i. cap. 7. et ad Liv. lib. xxiv. cap. 34. 'Gravi libramento plumbi recellente ad solum:' quem locum corrupte citat Beroaldus hic inspiciendus. *Oud. Totum corporis pondus in postremos poplites recello*] Phædrus: 'Feroque viso retulit retro pedem.' *Pric. Recedere*] Ut inquit Festus, est reclinare: 'excellere' vero, in altum tollere. Livius in xxiv. 'Ferreæ manus cum injecta proræ esset, gravique libramento plumbi recelle-

ret ad Solem suspensa, prora navim in puppi statuebat.' Sensus Appuleii est: Visa, inquit, ursa vasta et formidanda, omnibus viribus nervisque contendi effugere imminens periculum: ita poplites pedum posteriorum cæpi retrahere, reclinare, reintrodúcere, ut ita rupto loro quo alligabar, saluti fuga consulere: ab hoc verbo 'Recello,' Plantina dictione, epitheto meretricario 'recelluncinæ' nominantur meretrices, quod scilicet in concubitu recellant clunes et nates torqueant, ut concinnior fiat venerens coitus. Sed in omnibus fere Plauti codicibus leges, non *recelluncinias*, sed *reliquias alicarias*, in Penulo. 'Relicinus' vero 'coma' significatur, viduatus coma, capillitioque depopulatus: a relinquo dictus, non a recello. Itidem 'frons relicina,' aperta capillis dimotis, a relinquendo deducta dictione. Nescio an satis decenter dici possit *relicina coma*: sed 'homo relicinus coma,' quasi relictus a capillis: et 'frons relicina,' quæ capillitio velata non sit, recte et eleganter dicitur. Frontem in Alexandro Magno 'relicinam' fuisse, laudat Appuleius in Floridis: quæ scilicet lata, aperta, spectabilis, et a capillorum tegumento libera viseretur. *Ber.*

Meque pr. p. fuga concitato] Quod Colvins e Lipsii codice reposuit [vid. VV. LL.] et secuti sunt reliqui editores, præter Elmenh. Scriv. et Florvix sensum aut constructionem habet idoneam. Nam, si hic Ablativus adhibitus esset pro Nominativo, specie temporis, 'meque concito, inmitto me,' durissime sane, nec ferri æque facilis, ac lib. xi. p. 257. ut est in nonnullis: 'coronato me et constituto errabam.' Nihilominus confirmatur Mss. Pal. Oxon. Guelf. Pith. retinentibus tamen *fuga*. Opinor *τὸ concitato* librariorum culpa scriptum pro *concito*, prima persona verbi 'concitare.' Quod inrepsit nasutuli

culpa, pro aliorum Codd. et Edd. scriptura *committo*: quia sequitur *immitto*. Sed Appuleium solereungere composita ejusdem verbi, vidimus jam lib. vi. p. 129. *Committo* autem sic dicit lib. ii. p. 33. 'Cœnæ me committo.' *Oud.* *Meque protinus pernici fuga concitato, &c.*] Maximus Tyrius Dissert. 32. Τῷ τῶν ἵππων γένοι συγκεκλήρωται πρὸς σωτηρίαν ὁδός. Xenophon in de re equestri: 'Ἐκφυγὼν οὐδέις ἵππος βάδην πορεύεται. In vett. editt. melius, *pernici fugæ committo*. Pric.

Perque prona non tantum pedibus, verumetiam toto projecto corpore, propere devolutus, &c.] Theophylactus ad illa Philipp. iii. τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος. Τοῦτ' ἔστι, πρὶν φθάσαι, λαβεῖν σπουδάζων καὶ τοὺς πόδας, καὶ τοὶ τρέχοντας, τῷ λοιπῷ σώματι προλαμβάνειν σπεύδων, τὸ ἐπικλίνειν ἑαυτὸν εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ὅπερ ἀπὸ πολλῆς προθυμίας γίνεται. Virgilius: 'Mox sese ad litora præceps Cum fletu precibusque tulit.' ubi Servius: 'Præceps, sine respectu salutis: scilicet postquam Cycloperum graviora pericula cogitasset:' et post: 'Quo eat non cogitat, eorum comparatione quæ fugit:' et nota τὸ *devolutus*. Aristoph. Acharn. Εἰ μὴ σχολὴν ἔχεις κατελθεῖν, ἐγκεκλήθητι. Scholiastes: Συστράφηθι. *Idem.*

Immitto me campis subpatentibus] Lucianus in de Domo: 'Ἴππος ἥδιον ἀνοῖμαι δράμοι κατὰ πρानοὺς πεδίου καὶ μαλακοῦ, προσηγῶς τὴν βάσιν δεχομένου, καὶ ἡρέμα ὑπέικοντος τῷ ποδί, καὶ μὴ ἀντιτυπῶντος τῇ ὀπλῇ' ἀπαντὶ γοῦν τότε τῷ δρόμῳ χρῆται, καὶ ὅλον ἐπιδούς ἑαυτὸν τῷ τάχει, ἀμικλάται καὶ πρὸς τὸ κάλλος τοῦ πεδίου. *Idem.*

Summo studio] Wowerius non admittendo præpositionem *ex*, vel copulam *et*, secutus est auctoritatem Codd. Lips. et Pal. quibus accedit Oxon. uti et margo Bas. sec. et Edd. Colv. Vulc. pr. Merc. &c. Ac certe crebro sic locutus est Auctor. Lib. viii. p. 153. 'summo studio petitio-

nis ejus munus obierat.' Lib. ix. p. 187. 'in maritum eximio studio commentus est.' Lib. xi. p. 259. 'summo studio percontabar singulos:' ubi nulla necessitate motus Pricæus malebat quoque, *ex studio*. Variant etiam libri lib. viii. p. 155. Hic vero et agnoscunt Bert. D'Orvill. Pith. Fux. alique, cum Edd. ante Colvium; immo *ex* diserte exhibent tum pag. 155. tum hic Florentinæ membranæ. Quare admisi cum Edd. Vulc. sec. Elmenh. Scriv. Flor. Vide Pricæum hic, et notata ad lib. ii. p. 42. 'Ex summis viribus.' Adde lib. ix. pag. 187. 'Faciem videre cupiebam ex summo studio.' Lib. xi. pag. 262. 'largitus ex studio pietatis.' Adde lib. ix. p. 190. 'ex magnis suis laboribus:' ut videtur legendum; item Gronov. ad Gell. lib. vii. c. 3. 'Ex summa ope nititur:' nec non Comm. et Ind. ad Flori lib. i. cap. 9. 'Ex summo studio adnissus est.' *Oud.* *Summo studio fugiens immanem ursam*] Melius, *Ex summo studio, &c.* Lib. viii. contraria sententia: 'Ex summo studio bestiam insequentes.' Lib. iii. 'Ex summis viribus irruentes:' et sæpe alibi. *Pric.*

Tunc quidam viator solitarium vagumque me respiciens, invadit, &c.] Factu. res haud ardua. Isidorus Orig. xii. 1. de hoc genus quadrupedi: 'Animal tardum, et nulla ratione renitens, statim ut voluit, sibi homo substravit.' *Idem.*

Baculo, quem gerebat, obrerberans] *Baculum* Guelf. pr. In Palat. *q. ger.* unde quis conficiat *quod*, ut vulgo lib. i. p. 3. ubi contra in aliis *quem*. Istud *obumbrans*, quod dant Edd. ante Beroald. et Mss. Oxon. Guelf. pr. inpense placet Pric. qui interdicto unde ri suo loco restituendum censebat. Idque, ut puto, significaret, 'vibrans baculum ita ut continuo mihi umbram faceret.' Nimis sane quam acute, et contra reliquos Mss. quorum auctoritas roboratur maxime lib.

ix. p. 196. 'Ferula nates ejus obverberans.' Sic ergo bene emendavit Beroaldus. *Oud. Baculo quem gerebat obverberans*] Commentus est Beroaldus lectionem istam, quam miror cæteros editores ita facile secutos. Oxon. codex, primique omnium Romæ et Vicentiæ cnsi, elegantissime *obumbrans* legunt: quod ego interdicto *Unde* vi suo loco restituendum censeo. *Pric. Obumbrans*] Lego, *obverberans*: hoc est, verberibus et fustibus cædens. *Beroald.*

Per obliquam gravemque m. d. viam] In Oxon. est *gnaramque*. Palat. Guelf. sec. *gravamque*. Lips. *gravemque*, ex quo perperam et male de Appuleio merens Colv. id tacite intrusit, quod miror a nemine deprehensum. Nam cum Mss. plerisque, in his D'Orv. Pith. Fux. priores Edd. O. habent *ignaramque*; ut vere jam Elmenh. et Scriv. restituerant. Ad quoque Serv. ad Virg. *Æn.* x. 707. 'ignarum Laurens habet ora Miman-ta.' Merc. ad Septim. de B. Tr. lib. II. cap. 37. 'Avidus ignara cognoscendi.' Comm. ad Sall. B. Jug. c. 21. 'ignara lingua:' ad Ovid. lib. I. Met. 137. VII. 672. 'Ignara ex arbore:' ad Plin. Paneg. cap. 54. 'locus ignarus:' ad Lucan. lib. VII. in f. 'nuda atque ignara jaceres.' Eadem confusio in Mss. auctoris ad Herennium lib. III. cap. 6. pro *ignotos* et *ignoti*, vidi *ignaros* et *ignari* in antiquissimo Voss. et varia lectione Leidl. Cod. Vide et Gronov. Contra *gnarus* pro cognito in Flor. N. 16. 'Cunctis prioribus gnaris.' Sic et *nescius*, *inscius* pro ignoto. Lib. v. p. 96. 'sarcinæ nescia rudimenta:' et 'inscio tramite' lib. VI. Ex adverso *ignotus* pro ignaro, *incautus* pro inprovisio, et alia ponuntur. Confer, quæ laudantur ad Virg. *Ecl.* VI. 40. *Lucan.* lib. IV. 719. ad Catonis *Dist.* I. 40. 'Carus amicus.' In Oxon. est *me deducbat*. Mox ego abest a Palat. *Oud. Per obliquam gravemque me du-*

cebat viam] Reponendum ex Cod. Florent. *obliquam ignaramque*: quod et (prima tantum literula ommissa) est in libro Oxoniensis Bibliothecæ. Servius ad *Æneid.* x. 'Ignarum: id est, ignoratum: qui nesciretur.' Isidorus lib. x. Orig. 'Ignarus duo significat: vel, qui ignorat, vel, qui ignoratur:' quæ sumpsit ex his Gellii IX. 12. 'Ignarus utroque versum dicitur, non tantum qui ignorat, sed et qui ignoratur.' Ita *ignarum* pro *ignoto*. Tacitus *Histor.* III. et *Annal.* XV. Ab eadem ultro citro communicatæ significationis forma, supra etiam lib. v. 'tramitem inscium' dixit. contra in *Floridis*: 'Prioribus gnaris, sequentia exspectare:' id est, notis: et in *Apologia*: 'Alta illa, &c. Platonica, rarissimo cuique piorum gnara.' *Pric.*

Cursui me accommodabam] *Reg. cursu*, antique; ut sapissime. Vide ad lib. I. p. 4. Idem et Fux. caret *τῷ me*. Tum *accommodabam* est in Edd. ante Colv. Sed id Nostro potius significat admovere, et sic adjuvare. Cum sensus Auctoris sit, se hand invitum pedes suos aptasse ad celerissime currendum, quod ipsi, ut asino, non erat solitum, ac se commodum facilemque cursui præbuisse. Quare Mss. Flor. Lips. Pal. Oxon. D'Orvill. retinui *commodabam*. Vide ad I. III. p. 54. 'locum artibus suis commodatum:' ad lib. VI. p. 112. 'Nutum meum precibus tuis commodare.' De nihilo tamen non est lectio Fux. et *Reg. Codd. Pricæo* arridens, *commen-dabam*, seu committebam, ut præcedit, sive pro 'mandabam me fugæ:' quod non est infrequens. *Oud. Lani-nenam*] Ms. Pith. *lanic*. Nam. Mss. D'Orvill. Lips. Fux. Guelf. Oxon. a m. pr. et Coll. Voss. *lanien*. Nam c. Quasi *lanies* pro *laniatione* diceretur, cum alioquin *laniena* plerumque significet laniæ tabernam. Vide ad Liv. I. XLIV. 16. Sed pro ipsa laniandi actione usurpavit, præter Prudentium,

in Lexicis jam citatum, Noster ipse l. II. p. 41. 'Vicariam pro me lanienam suscepavit.' Lib. IV. p. 80. 'sub incerto salutis, et carnificinae laniena.' Lib. IX. p. 176. 'Lanienam imminenti fuga vitare.' *Idem.* *Nec invitus ego cursui me commodabam, relinquens atrocissimam virilitatis meae lanienam*] Lib. VIII. 'Nec me pondus sarcinae, quamquam enormis urgebat, quippe gandiali fuga detestabilem exsectorem virilitatis meae relinquentem.' 'Virilitatis' voce utitur et IX. 4. A. Gellius, Jurisconsultus in lib. IV. ff. ad leg. Cornel. de sicar. Quintilianus Declam. CCCXL. et VII. de Civ. Dei D. Augustinus: eodem etiam sensu Graeci ἀνδρείαν ponunt. Artemidorus I. 47. τοῦ ἰσχύος, καὶ τῆς τοῦ σώματος ἀνδρείας αἰδοῦν αἰτιὸν ἐστὶ διδ' ἀνδρεία πρὸς τινῶν καλεῖται. Fuxensis, non male, *Cursui me commendabam*: sic I. 'fugae mandes' (id est, *commendes*) 'praesidium.' *Pric.*

Caterum plagis non magnopere commovebar] Hinc ὄνος ἀήττητος Arriano I. 18. in Epictetum. Plant. Pseudolo: 'Neque ego homines magis asinos unquam vidi, ita plagis costae calient.' *Idem.*

Consuetus ex fortuna concidi fustibus] *Ex forma* exaratur in Lips. Pith. Oxon. Par. Pal. Guelf. *Ex fortuna* omnes secuti sunt post Colv. et bene explicat *Pric.* ἀπὸ τύχης, et sorte asinina. Sicut et notaverat Sopingius, lectorem delegans ad notata in Jamblichum. De variatione 'formae' et 'fortuna' vide ad p. 1. Verum cum sequatur illico *Fortuna*, ac satis esse videatur *consuetus*, optimique Codd. (in quibus et D'Orv. ac Fux.) non agnoscant has voces *ex for.* unci per Elmenh. et Scriv. inclusas, putem eas rectius abesse, e glossa inlapsas. *Oud.* Quippe *consuetus ex fortuna concidi fustibus*] 'Ex fortuna,' est, ex sorte hoc genus animalium. 'Πάσθος καὶ φορτία ὄνυξ' Sirachidem jam dicentem audivimus. Ovid. Amor. II. 7.

'Aspice ut auritus miserandae sortis asellus, Assiduo domitus verberare tardus eat.' Apud Arrianum III. 7. παροιμακῶς, ὧς ὄνον ξυλοκοπήσαι. Non commovebar plagis (inquit,) quippe fustibus caedi consuetus. Ovidius III. 7. de Ponto: 'Ductus ab armento taurus detrectat aratrum, Subtrahit et duro colla novella iugo. Nos quibus assuevit Fatum crudeliter uti, Ad mala jam pridem non sumus ulla rudes.' Virgil. IX. 'Assuevi longo,' &c. ubi Servius: 'Docet usum in omnibus rebus plurimum posse.' Plinius VI. Epist. 2. 'Mihī, &c. leviora incommoda, quod assuevi.' Apud Senecam Agamemnone: 'Exilia mihi laud sunt nova, assuevi malis.' Sallust. Jugurthino: 'Quae quamquam gravia sunt, tamen consuetudine jam pro nihilo habentur.' *Pric.*

Fortuna meis casibus pervicax] *Libentius pertinax* legerem. Seneca Epist. CIV. de Catone: 'Cum quo infestius Fortuna, et pertinacius egit.' *Idem.*

Opportunum latibulum m. celeritate praeversa] *Palat. opportune.* D'Orv. *latibuli m. c. perversam.* Lips. *Fux. patibulum m. c. perversa.* Edd. Juntin. et Ald. *perversae.* Prave. Fortuna praeversa est, sive praevenit latibulum celeritate misera sen infelici. Vide ad l. IV. p. 66. 'Tam bellum consilium praevertit sors deterrima.' *Oud.*

Perditam sibi requirentes vacculam, variasque regiones peragranter] Vide I. Samuel. 9. 4. *Pric.*

Me, cognito capistro, prehensum] *Me* abest a Pith. *Cognito* est in Pal. Lips. Guelferb. sec. et forsā Flor. ut cum Colv. rescripsere ceteri, praefer Elmenh. et Scriv. qui ceterorum Codd. et Edd. scripturam *cognitum* restituerunt. Non vero jungenda *cognitum capistro*, ut vulgo fit, et Floridus exponit, 'capistro quod agnovant.' Tunc rectius legas *cognito*, sed, ut vere distinxit Scriv. *me cognitum*, ex notis, quae ipsi inerant, *capis-*

tro prehensum. De participiis sine copula junctis vide ad p. 45. l. iii. Hinc cave ne addas copulam cum allis in Lactant. de M. Pers. c. 57. 'Valeria provincias pervagata, p. a. Thessalonicam cognita, comprehensa pœnas dedit:' uti et monuit Cl. Abresch. in Lect. Aristæn. pag. 208. *Reprehensum* Ed. Bas. pr. Oud. *Dominum*] *Lego Deum pro Deorum:* est enim exclamatio usitatissima, 'Proh Deum atque hominum fidem:' de qua M. Tullius in Oratore: 'Nam proh Deum atque hominum fidem, pro Deorum aiunt:' hic *fides* accipitur pro auxilio, ut apud comicos frequenter. *Beroaldi.*

Raptatis violenter] Non agnoscunt adverbium Pal. Pith. sed ceteri omnes; uti passim eo utitur Auctor, et adposite huic loco l. iv. p. 82. 'De toro violenter extracta.' Lib. viii. in f. 'Nodum violenter invadens.' L. x. p. 230. 'elusus violenter medicus.' Oud. *Quid me raptatis violenter? quid invaditis*] In Menechmo Plantina: 'Quid hoc est negotii? quid illic homines ad me currunt obsecro? Quid vultis vos? quid queritis? quid me circumstititis?' Tò *violenter* ejiciunt, ego non moveri malim. Lib. viii. 'Finestum nodum manibus amhabus violenter invadens:' et x. 'Sic elusus violenter spectatissimus medicus.' *Pric.*

An te nos tractamus inciviler? Ain' habent Pith. Edd. Beroaldi, et Bas. pr. Atque sæpe istud abiit in *an*. Vide ad lib. i. p. 6. 'Ain' tandem? Male vero post *nos* in Cod. D'Orv. inseritur *inquit*. Certissimo indicio, quoties hoc verbum inepti librarii inculcarint. *Te* abest a Pal. Gnelf. sec. in *quis tractemus*. Nimis temere vero Scriv. in Ed. recepit *τὸ incongrue*; quod, licet aliquoties usurparit Auctor, hic mihi glossam sapit. Utrumque, *violenter et inciviler*, junxit Suet. in Tito cap. 6. 'Egit aliquanto incivilius et violentius.' Immo con-

tra l. ix. p. 205. 'precatur, civilius atque mansuetius versari commilitonem.' Oud. *Quin potius effaris ubi puerum ejusdem agasonem, necatum scilicet occultaris*] Vibulenus apud Tacitum Annal. i. 'Responde Blæse, ubi cadaver abjeceris.' *Pric.*

Calcibus contusus] Idem Ms. *concur-sus*, al. *contrusus*. Num *concisus*? Colv. Sic etiam Fux. At Oxon. *ac-tusus*: et Gnelf. pr. *attusus*. Male vero conjecit Colv. *concisus*. Recte quidem sæpe, et paullo ante occurrit, 'concidi fustibus,' &c. Sed hoc improprie admodum diceretur de incensione calcium, quæ non cædunt, sed tundunt. *Concursus* vitiose scriptum erat pro *concussus*, in quod sæpe mutatum est *contusus*. Vide ad Lucan. l. ii. 335. 'contusaque pectus Verberibus crebris.' Oud.

Ductorem] Mutandi prurigne laborabat Pricæus, cum hic *rectorem* malebat. Præcedit 'per obliquam me ducebat viam:' et lib. ix. de hortulano asinum insedente occurrit p. 205. 'Ubi ducis asinum istum?' *Idem.* *Infit dejerans, nullum semet vidisse ductorem*] Lib. x. 'Dejerant utrique nullam se prorsus fraudem, &c. factitasse.' *Pric.* *Nullum semet vidisse ductorem, sed plane, &c. solum et solitarium, &c.*] Non moveo illud *ductorem*, nam et ix. 'Ubi ducis asinum istum?' magis placeret tamen *rectorem*. Ammianus Marcellinus: (et fortasse hæc Appuleii respiciens:) 'Inmentum solum, solum, sine rectore.' Virgilius: 'Curruque hæret resupinus inani.' Servius: 'Inaoi: sine rectore.' 'Solum et solitarium' hic, ut iv. 'solum et solitarium.' *Idem.*

Concinnatum] *Concinatum* est in Ms. Pal. Gnelf. et Edd. Ber. Basil. pr. In Edd. ceteris vett. *concinatum*. At *concitatum* placuit etiam Stew. ad pag. 146. 'querelas concinnat:' eique ac Wow. &c. ad sensum præbuerunt seqq. Editores. At in Flor. Pith. et D'Orvill. est *continuatum*. Hinc Salm,

Merc. ad Non. p. 93. et N. Heinsius ad Ovid. l. xiv. Met. vs. 239. legunt *continuatum*, sive continuo secutum, et ad me accurrentem. Quo pertinent nonnihil præcedentia, 'solitarium vagumque me respiciens.' Et certe 'continuari' hoc sensu sæpius uti Auctorem, et alibi pro eo 'continuari' scriptum, vidimus tum alibi, tum l. i. p. 17. 'Me egredientem continuatur.' Immo et voces 'concinnatus' et 'continuatus,' inter se confusas esse, patebit pag. seq. Quia tamen *concitatum* firmatur etiam a Mss. nonnullis, istud retinui, sive præcipiti et concito gradu currentem, pro quo et *citatum* dicit. Adi ad lib. vi. pag. 119. 'Urnlant Veneri citata retulit.' *Ond.*

Ob indicinæ præmium] Quod 'gratiam indicii' Minucius in Octavio vocat. Vide Exod. 23. 5. Julium Pollucem vi. 41. *Pric.*

PAG. 150 *Vidissem*] Notandum pro *vidisse vellem*, per ellipsin τοῦ ὑτινὺμ, ἀπὸ κοινοῦ repetiti. *Ond.* Quem nunquam profecto vidissem, &c.] Eustathius ad Homeri Odyss. xviii. Ἔθος τοῖς θυμουμένοις μέμφεσθαι καὶ τὸ ἥδη γεγόνος, καὶ ἐπαῤῥεσθαι, μὴ ἂν γενέσθαι, &c. *Pric.*

Vocem quiret humanam dare] Eam scilicet Lipsii, ut opinor, [vide Colvii Notam in VV. LL.] conjecturam in contextu exprimi curavit Vulc. Ed. sec. Sed perperam omnino; quia Codicibus adversatur, et 'dare vocem' Latine sat dicitur pro 'vocem edere.' Sic 'dare dicta,' 'sermonem,' 'sonum,' 'verba' denique, pro loqui. Consule Doctiss. H. Canegieterum Dissert. ad Avianum c. 20. et f. 37. 'Insertis verba dedisse sonis.' Immo Ovidius, vel quisquis sit auctor Epist. xxi. Her. vs. 141. 'Sed si nil dedimus præter sine pectore vocem.' A Pal. abest *vocem*. In Florent. est *quirem*. Guelf. pr. *queret*. *Ond.*

Hujus omnis injuriæ, &c.] *Omnis* a Vicentino abest, et ab Oxon. Ms. *Pric.*

Sic adseverans nihil quidquam promovebat, nam collo constrictum, &c.] Lib. ix. 'Has, et similes affanias frustra obblaterantes eos retrorsum pagani abducunt: statimque vinctos in Tullianum compingunt.' Curtius lib. vi. de Philota jam ad necem ducendo: 'Gentium jura, Deos patrios, nequiquam apud surdas aures invocabat.' *Id.*

Pastores molesti] Pricæus hanc vocem, in omnibus Codd. sic scriptam moleste fert. Nec minus ego. *De-*disse Auctorem per solitam sibi ironiam opinor *modesti*, ut l. vi. p. 126. 'latrones vocat mitissimos homines et benignos comites:' ubi vide: item ad l. iii. p. 60. 'Illi gratissimo famulo:' ad l. v. p. 107. 'bonus ille filius.' L. viii. p. 158. 'Nec cepti nefarii bonum pignit amicum.' Et passim ironice: 'egregius maritus,' 'egregia soror,' 'uxor.' Item: 'bona,' 'pudicissima uxor,' de inpudica. *Ond.* *Pastores molesti*] Fero moleste vocem istam, nec moveo tamen: est enim in omnibus libris, nec saltem in scriptura variatur. *Pric.* *Lignum egerere*] Ligna exportare, educere. *Beroald.*

Reperitur ille] Item in D'Orv. Pal. Fux. Oxon. Guelf. *operitur*. Florent. Pith. *aperitur*. Anne idem hoc, quod *adparet*; *hy word ontdekt*. Quomodo terram recens inventam vel intratam 'aperire' dicimus. Confunduntur vero *aperire* et *apparere*. Adi Drakenb. &c. ad Liv. l. iii. c. 15. 'Lux deinde aperuit bellum.' In Edd. Ber. Bas. pr. *illo*. *Ond.*

Conspicitur] Oxon. *Conspicantur*. l. ii. 'Conspicor in medio foro,' &c. *Pric.*

Seræ vindictæ gratulabar] Idem Codex, et ille quo Colvius usus, *Feræ*: id est, *ursæ*: sic viii. de apro: 'feræ quidem pepercit.' *Idem.*

Ægreque concinnatum] Fulviano suffragatur D'Orv. in *continuatum*. Quod explicari posset ita, ut membra membris fuerint conjuncta, et corpus factum continuum sive totum. Præfero tamen hic *concinnatum*, sive, ut heue

interpretantur, *coaptatum*. Ond. *Et cadaver quidem disiectis partibus tandem totum repertum, agrequē concinnatum, ibidem terræ dedere*] Lucanus de Pompeium tumultante: 'Et collecta proencl laceræ fragmenta carinæ Exigua trepidus posuit scrobe.' Seneca Hippol. 'Errant per agros funebres famulæ manus, Per illa qua distractus Hippolitus loca, Longum cruenta tramitem signat nota. Mæstæque Domini membra vestigant canes, Nec dum dolentum potuit sedulus labor Explere corpus.' Et nota, *ægre concinnatum*. Euripides de discerpto Penthei cadavere, Οὐ βῆδιον ζήτημα. *Pric. Terræ dedere*] 'Solatium est vivorum humare defunctos.' Servius ad Æncid. x. *Idem. Terræ dedere*] Lactantius vi. 12. 'Non patiamur Dei figuram jacere feris in prædam: sed reddamus id terræ.' Cicero ii. de legibus: 'Terræ corpus redditur.' *Idem.*

Ad magistratum] Omnes secuti sunt Colvinum, et *magistratum* videtur etiam legi in Florent. et Guelf. pr. In ceteris et Edd. Vett. est *magistratus*; uti Auctor noster cum optimis scriptoribus semper in plurali dicit de toto iudicium vel regentium temp. corpore; at de uno ex iis *magistratum*. Adi modo Indicem. Nec enim hic potest intelligi præses provinciæ, vel aliquis ejus vicarius aut adessor. Non ausim tamen negare, aliquando *magistratum* dici de toto corpore. Nep. in Themist. cap. 7. § 4. 'Ad magistratum, senatumque Laedæmoniorum adiit:' ubi olim margini adscripsi *magistratus*, ut supra ibidem, et Justin. lib. xviii. c. 4. 'Rem ad magistratus desert.' Cæs. lib. vi. B. G. c. 20. 'Ut ad magistratum deferat.' Sed illic potest unus denotari. Sequitur enim, 'magistratus consulunt.' Ond. *Ad casas interim vinculum suas perducunt, quoad renascenti die sequenti deductus ad Magistratum, &c.*] Ammianus lib. xxvi. de Proco-

pio: 'A comitibus suis arctius vinctus, relato jam die, &c. Imperatori offertur.' Supra hic lib. iii. 'Priusquam iste clandestinis itineribus elaberetur, mane præstolatus, ad gravissimum Iudicii vestri sacramentum curavi produci:' ubi dicta pag. 45. vide. *Pric. Ad casas suas*] Glossæ: 'Σκηπή ἀγροίκων, casa, tugurium:' aliud Glossarium: 'Καλίβη, casa, tuguriolum,' &c. Isidorus xv. 12. Orig. 'Casa est agreste habitaculum virgultis arundinibusque contextum.' *Idem.*

Pœnæ redderetur] Seneca Hippol. (589.) 'Quis me dolori reddit.' *Wasse.* Melius huc quadrat locus Octaviæ vs. 809. 'Populi nisi iræ conjugem reddat novam:' et vs. 829. 'Suspecta conjux et soror semper mihi Tandem dolori spiritum reddat meo, Iramque nostram sanguine extinguat suo.' Ac passim reddere pro 'dare,' 'dedere' occurrit, præsertim in iis, quæ aliquam in se naturalis juris vel legis quasi ex debito continent obligationem. Quare non opus puto, ut cum Heinsio retingas *dederetur* ad Ovidii lib. xiii. Metam. vs. 664. 'pectora pœnæ Dedit.' Ond.

Puerum plangoribus querebant] Prave sic [*sc. querebant*] reposuit Colvinus, quem tamen omnes rursus secuti sunt, aliquot forsitan Codd. ut Palat. Guelf. sec. Pith. auctoritate decepti. Sed recte Fux. Reg. D'Orvill. Oxon. Guelf. pr. cum Edd. prioribus dant *querebantur*. Non jam querebant puerum, utpote qui inventus erat. Indagationi illi parum condixissent plangones et ululatus. Rectius dixisset *cum plang.* vel *plangentes*, &c. Sed *querebantur*, et lugebant cum mortuum non modo, sed et tam fæde dilaceratum. Error ortus, quod prima syllaba sæpe per æ sit scripta et edita, ut et supra vidimus, atque ultima in Mss. per notam indicata creberrime omittatur. *Querī* cum Accusativo hand raro construi, docere potest vel nota Burm. ad Ovid. lib.

iv. ex P. 9. 95. et Lamb. ad Horat. i. 2. 6. ac sexcenties. Ceterum interpungenda sic sunt seqq. *dum parentes puerum querebantur, et adveniens rusticus sectionem meam flagitabat vel flagitat non est, inquit, in his unus. Male enim in vulgatis multis post flagitat, major adponitur distinctio. Nisi cum Flor. D'Orv. Fux. et Edd. Bas. sec. Elmenh. Scriv. Flor. deleamus et post querebantur; sed tunc non est, &c. nimis abrupte subiungi videntur; ac frequentissime ait Auctor: 'Et ecce.' Soping. placebat quirabant, vel curabant, melius certe, quam querebant. Idem. Dum puerum istum parentes sui plangoribus fletibusque querebant, &c.] Luc. 2. 48. 'Ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. Pric.*

Destinatam sectionem meam flagitat] Supra lib. iv. 'Misellam Psychen ad destinatam pœnam efflagitabat.' *Idem.*

Demere] Verissime, simul et eleganter concepit N. Heinsius *demetere* ad Ovidii lib. v. Metam. vs. 104. 'Demetit ense caput.' Consule quoque quos ibidem laudat Burm. et Drakenb. ad Sil. lib. x. 147. Arnob. lib. v. p. 159. nec non, quæ adferunt viri eruditi ad Suet. Calig. c. 33. 'Tam bona cervix simul ac iussero demetur;' videbisque, quæ sit differentia inter τὰ 'demere' et 'demetere caput.' 'Αποκείρεσθαι γονίμην φλέβα Anth. lib. i. p. 70. Minuc. Fel. c. 24. 'Cui obscæna testa sunt demessa.' Passim ita Græcis ἀμᾶν, cum compositis. *Oud.*

N. t. ministerium deerit. Hoc sic effectum e.] Hoc pro istorum, substituit Colv. et seqq. ut exaratur sane in Mss. Reg. Fux. D'Orvill. Oxon. Guelserb. Pith. Pal. deerit hoc. *Sic eff.* Mss. qui agnoscunt istorum, carent τῷ hoc, quod rectius abesse vidit Pricæus, et Elmenh. ac Scriv. uncinis circumcludere, et induxit Floridus, revocato τῷ istorum. Forsan dederat Auctor, *horumce. Sic eff.* Male vero

figit Floridus, hæc accidisse, dum aberant famuli ad quærendum puerum. Sciebant enim jam puerum esse dilaceratum ab fera, nec jacturam ejus ab asini libidine ortam, sed a fuga, ut p. seq. Ipsosque illos intelligit locutor, qui pueri membra terræ dederat, et se ex his unum. *Pro sic* in Oxon. Lips. Pal. Guelst. sec. sed. Idem. *Hoc sic effectum est]* Tò hoc ex duorum Mss. auctoritate delere possis. *Pric.*

Gratius agebum bono puero, quod, &c. unam carnificinæ meæ dieculam donasset] 'Diecula una' solet tempus brevissimum denotari: sic supra vi. 'Ad unam saltem dieculam sufficiens.' Cicero: 'Huic latroni unius diei usuram non dedissem.' Et in mortis (ut hic) luctatione, apud Achillem Tatium lib. v. Οὕτως ἐξεφύγομεν τὴν ἐπιβουλήν, ἐκερδήσαμεν δὲ οὐδὲν ἢ μίαν ἡμέραν. Apud Lucianum mortuorum cymbæ Dives imponendus: Μίαν ᾧ Μοῖρα ἔασόν με τὴν ἡμέραν μείναι. Heliodorus lib. ix. Οἱ ἀπεγνωκότες ἐαυτῶν ἄνθρωποι, καὶ τὴν αἰὲ παρούσαν ὥραν κέρδος εἰς ὑπέρθεσιν θανάτου νομίζουσιν. *Idem.*

PAG. 151 Mater pueri mortem deplorens acerbum filii] Tò τέκνον ἐαυτῆς κλαίονσα' Matth. 2. 18. ubi dicta vide. *Idem.*

Fleta et lacrimosus] Catull. in Pelei nupt. ex Scalig. correct. Sic alibi in Apuleio, *flebilis* pro lacrymante et flente. Groslot. 'Ἀρχαῖσμός. Elmenh. *Fleta]* Pro 'flens:' sic apud Virgilium 'Tunxæ pectora palmis:' nomen pro participio: fortasse et Græcisat. Philo in de Mosis vita: Δεδακρυμένοι τὸν παῖδα ἐκτιθέασιν, &c. et post: Καὶ δεδακρυμένον ὀρώσαν, ἐλεείν, item: Συνδραμόντες εἰς τὰ βασιλῆα δεδακρυμένοι. *Pric.*

Fuscaque veste contexta] Ut solent luctu indulgentes: vide supra pag. 36. dicta. *Idem.*

Ambabus manibus trahens cinerosam canitiem] Mos antiquus in luctu, cri-

nes cinere fœdare. Catull. (Carm. LXIII. 224.) 'Canitiem terra atque infuso pulvere fœdans.' Ovid. lib. VIII. Metamorph. Fab. IX. 'Plangunt ora simul matres Calydonides, elien! Pulvere canitiem genitor, vultusque seniles fœdat humi fusos.' Et sæpe in Bibliis hæc occurrunt. *Elmenh.* *Ambubus manibus trahens cinerosam canitiem*] Scholiastes ad Pacem Aristoph. τίλλειν ἑαυτὸν, λέγεται, τὸ τῶν ἑαυτοῦ τριχῶν ἐπιλαμβάνεσθαι, καὶ τὰς κόμας σπαράττειν. infra lib. X. 'Trahens cinere sordentem canitiem.' supra lib. II. 'Deprecantis, suamque canitiem distrahentis.' Vide II. 10. Fabri Semestrium. *Pric.*

Exinde proclamans] Flor. exponit 'eminus.' Sed Nostro et aliis hæc vox usurpatur pro 'ex eo tempore;' nisi forsitan capi possit pro 'identidem,' 'usque inde.' Juvat aliquantum locus I. VIII. p. 157. 'Sed exinde odiosus emtor aliud de alio non desiit quærere.' *Pricæo* placet vel de *limine* vel *jum inde*, ab ostio scilicet, ut alibi loquitur Auctor. In *Fux*, est *drinde*. Oud. *Et exinde proclamans*] Fortasse melius, *Et de limine proclumans*: infra lib. VIII. 'De primo limine proclamat:' ant ita, *Et jum inde* (id est, a limine, vel foribus) *proclamans*: supra lib. V. 'Jam inde a foribus, &c. boans.' *Pric.*

Tunsisque, &c. uberibus] Lib. IV. 'Quid ubera sancta tunditis?' et VIII. 'Nec non interdum manus Charites a pulsandis uberibus amovere:' item IX. 'Et interdum pugnis obtundens ubera.' *Idem.*

Incipit] Magis Appuleium saperet, *inft.* *Idem.*

Et nunc iste securus] Bertin. *Et metusiste securus*. Sciopp. in Symb. *Idem* id prætnlerat in Susp. Lect. IV. 12. Ut *metus* sit casu secundo a *securus* recto: quomodo sæpe occurrit. Vide Heins. ad Ovid. Met. VII. 435. 'suis securus.' Et ne alia citem, Nostro ipsi in Floridis N. 16. 'Auditorii se-

curus.' Verum multo est elegantius *et nunc* post tam sceleratum facinus, et efficaciores habet veneres, quam languens illud *metus*. Vide *Pricæum*. In Edd. Junt. Aldi male *et tunc ipse*. Oud. *Et nunc iste, &c.*] Ex his Virgili: 'Et nunc iste Paris cum semiviro comitatu.' *Pric.* *Securus incumbens præsepio*] 'Securus' hic est quod Varro in Menippæis, 'Habens ante positam alimoniam, Neque ante prospiciens, neque post respiciens:' quod in Epistola Judæ ἀρόβως ἑαυτὸν ποιμαίνειν. Ignatius de hoc genus animalibus: Μηδὲν τοῦ μέλλοντος φροντίζοντες, μόνον τοῦ φαγεῖν ὀρεκτικοὶ εἰσιν. Epist. ad Tarsenses. Infra hic lib. X. 'Nec tantillum commotus ego, securus esitabam.' 'Incumbens,' κύψας. 'demersus circa præsepium caput' lib. IX. dixit. Aristophanes de Cleone: Οἶον δὲ κύψας ὁ κατάρτος ἐσθίει! ad quæ Suidas: Διὰ τοῦ σχήματος τὴν ἀδηφαγίαν αὐτοῦ δηλοῖ καὶ γὰρ ἀνθρώπων καὶ θερμεμάτων οἱ τοῖς ἐδέσμασι μάλιστα ἐγκεκυφότες καὶ προσκείμενοι δοκοῦσιν ἀπλήστως καὶ περισπουδαστὺς ἐσθίειν. *Idem.*

Voracitati suæ deserit] 'Farit ardor edendi, Perque avidas fauces immensaque viscera regnat.' 'Deservit,' ut Rom. XVI. 18. Τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ δουλεύειν. Τῇ γαστρὶ λειτουργίας λειτουργεῖν Chrysostomus Homil. 15. ad Antiocheus dixit. *Idem.*

Miseriæ] Purior sensus est, si verbum sit *Miseret*. Beroald.

Detestabilem casum, &c.] Glossæ: 'Detestabilis, οἰκτρὸς, ἐλεεινὸς,' &c. *Pric.*

Defuncti magistri] Sic infra VIII. 'Equorum magister.' Quintilianus Declam. XIII. 'Et vacca, et armenta, et omne pecudum genus: sed illa impositus cohibet magister.' Servius ad Æneid. XII. 'Proprie magistri sunt militum, pastores pecorum: sed reciprocæ sunt istæ translationes, nam et ductor militum pastor vocatur, et magistros pecorum dicimus.'

sic 1 Maccab. vi. 37. Latinus, 'Magister bestiarum': vide et Senecam ii. 19. de Beneficiis. *Idem*.

Senectam infirmitatem meam] Colvio antiquata captanti, quia in Lips. cod. erat *infirmitatem meamque*, obsecuti sunt Vule. Merc. Wow. Adi et Gruter. l. iii. Susp. c. 11. et Septim. lib. iii. de B. Troj. c. 21. 'Quin contemptui sit adolescentiæ senecta ætas: ubi tamen in Ms. est *senectæ*. Sed *que* hic bene servant Mss. et ceteræ Edd. ac rite vindicavit in notis Pric. In Guelf. primo tamen non est *que*, sed inter *senectam* et *inf.* lacuna et littera vocabuli fere dissyllabi quasi *atque*. In D'Orv. *senectum*. Oud. *Senectam infirmitatem meam contemnit ac despicit*] Tacitus Annal. vi. 'Senectutem Tiberii ut inermem despiciens.' *Idem* i. Historiarum: 'Ipsa ætas Galbæ irrisioni et fastidio erat.' Dio Cassius de Nerva: *Διὰ τὸ γῆρας καταφρονούμενος*. Hesiodus: *Ἀἶψα δὲ γηροπρόκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας*. Maximianus, ubi de senectutis incommotis: 'Iurgia, contemptus, violentaque damna sequuntur.' Cicero in Catone M. de Salinatore et Albino: 'Deplorare solebant' (senectutem) 'cum quod voluptatibus carent, tum quod spernerentur ab iis a quibus colli soliti erant: ibidem de senibus: 'Contemni se putant, despici, illudi.' 'Senectam infirmitatem' exponere quoquomodo Colvius conatur: at veteres editiones sincerius, *senectam, infirmitatemque meam*; et hanc germanam scripturam esse probat sequens illud: 'Senties efficiam misero dolori naturales vires adesse: id est, quamvis infirma sim, dolori tamen vires suppetere: accedat Taciti locus ex prædicto Historiarum libro: ubi *senectæ* et *infirmitatis* contemptum videbimus conjungi. 'Superior' (Germaniæ) 'exercitus Hordeonium Flaccum spernebat, senecta ac debilitate pedum invalidum.' De juventute contempta ad 1 Tim. iv. 12. dice-

mus.' *Pric.*

At utrumque] Soping. *mallet, et utrumque*, ut l. viii. in f. 'Et utrumque metuens.' Rectius et vere, ut puto, Edd. Wow. et Pric. *atque utrumque*. Nec placet enim Pricæi commentum, *et utique*. Sensus est: Quidquid sit, certe se quoque innocentem præsumit. Vide ad lib. iv. pag. 69. 'Sed illum utrumque nimia virtus premit.' Fux. *utrumque*. Oud. *Atque utrumque se præsumit innocentem*] Malin, *Et utique præsumit innocentem*: lib. v. 'Sed utique præsumis nugo, et corruptor,' &c. *Pric.*

Est enim congruens pessimis conatibus contra noxiam conscientium sperare securitatem] 'Contra noxiam conscientiam,' exponas, 'contra morem noxiæ conscientiæ: quæ plerumque adeo parum secunda est, ut quod meretur assidue expectet. Non longe ab his (saltem verborum conceptione) discedunt Symmachi ista: 'Moribus scævus familiare atque cognatum est armare spiritus impunitatis exemplo: et forsitan *securitatem* Noster pro *impunitate* dixit: ita sensus Symmachiano quadrabit. *Idem*. Circa n.] Legi potest, *contra noxiam*. Beroald.

Quadrupes nequissime] Gloss. 'Nequissime, ἄδαιε.' *Pric.*

Licet pr. v. us. sumeres] *Sumens*, quod vulgo ante Wow. editur, invenitur in Guelf. sec. pro *sumus* sive *sis sumens*, idque videntur voluisse Wower. et Pric. in quorum editionibus est vitiose *sumes*. Sed in Pith. *funeris*, in Mss. O. et Edd. Junt. post. Elmenh. Scriv. Flor. *sumeres*. Cui temporis tamen aptius respondere videtur *posses*, quam *possis*. Dein Fux. *ineptissime*. Oud.

Culpa curere] Vulg. *vacare*. Colv. *Vacare*. Vulgo, *carere*. Elmenh. Alterum hic alterius verbi glossam esse, liquido adparet. Quare, licet Lips. Cod. faveant Reg. D'Orv. Oxon. Par. cum Edd. Vule. Wower. Pric. tamen adsentior Elmenh. Scriv. et Flor. qui

restituerunt vetustam lectionem *vacare*, quia id retinent vetustissimi, Flor. Fux. aliique, et *carere* magis sapit glossam, quam *vacare*. Eadem in his verbis est confusio apud Ovid. lib. iii. Am. El. iv. 23. l. ii. Met. 422. item in Mamert. Geneth. c. 13. 'Ut omnino vacent aditu suorum.' Quod non mutandum. *Oud.*

Arcere morsibus m. pueri] Si hæc sana sunt, quæ scabra admodum mihi videntur, ut ut intellecta facilia, subintelligendum erit, 'latronem,' 'homicidam,' quem a puero arcere debuerat *morsibus*, sive per suos morsus; neque enim opus *mordicibus* hic reponi: de qua voce alibi plura dixi. Forsan hic legendum erat *carere*: pro quo supra male irrepsit *carere*. Idem.

Certe dorso receptum auferres protinus] Theodoretus *περὶ προνοίας* v. de Equo loquens: *Οὗτος καὶ θηρῶντι συνθηρεύει, καὶ πολεμοῦντι συναγωνίζεται, καὶ κατὰ τῶν ἀντιπάλων μετὰ ῥύμης χωρεῖ· κἂν φεύγειν ἐβελήσης, δειλιῶν μεταβάλλει τὸ θράσος, καὶ σὺν τάχει φερόμενος τῶν διωκόντων ἐλευθεροῖ.* Vide quæ de elephantis Pori Q. Curtius, et de Bucephalo Alexandri A. Gellius. *Prie.*

Deserto dejectoque, &c.] Si excipias Codd. Bert. et Pith. Mss. omnes præbent Lips. Cod. lectionem *dejectoque*, a Colvio et seqq. receptam. Ut sensus sit; Asinum debuisse potius puerum istum dorso recipere, quam eum dejicere et deserere. Et sic *re-jectus* forsan abiit in *derelictus*, apud Cæsar. lib. v. B. G. c. 13. 'Ab æstu derelictæ naves.' Verum tum potius *dejecto* præcedere debuisset, ut vitaretur *ὑστερον πρότερον*. Adhuc mulier ista satis innere videtur, filium suum, (quem etiam 'asini ductorem' adpellat Auctor pag. 149. nbi vide,) non insedissee asino, cum a latrone, ut credebat, invaderetur: Quare ait ipsum debuisse, 'auferre enim dorso receptum.' Amari vero a Nostro synonyma innumeris locis patet. Et

sic 'deserens' ac 'relictus' jungantur a Virg. l. ii. Æn. 28. 'Desertosque videre locos litusque relictum:' ac decompositum hoc optimis quibusque in usu fuit. Consule Cl. Drakenb. ad Liv. lib. xxxix. c. 30. 'Quæ derelicta inter nocturnam trepidationem erant.' Immo Nostro ipsi in Apolog. p. 524. Ed. Flor. 'Eam a quodam honestissimo juvene, cui prius pacta fuerat, post satietatem derelictam.' Quocirca in *derelicto* magis inclino. *Oud.*

Q. contra bonos mores, &c.] Formula Jctis usitatissima, ut Beroaldus observat. Sic 'contra legem fecit,' qui facit, quod lex prohibet. Brisson. de Verb. significat. l. iii. Elmenh. *An ignoras eos etiam qui morituris auxilium salutare denegant, quod contra bonos mores id ipsum fecerint, solere puniri*] Seneca i. 14. de Ira: 'Cogitet quam multa contra quam bonum morem faciat.' Propert. 'O nimum nostro felicem tempore Romam, Si contra mores una puella facit:' ex Jure formula desumpta est, ut notavit Beroaldus: 'Morituris intellige perituros.' Lactantius vi. 11. 'Qui succurrere perituro potest, si non succurrerit, occidit.' De furtis (Homil. π. διδασχῆς) non aliena Chrysostomus: *Οὐχ οἱ κλέπτοντες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ κύριοι ὄντες καλῶσαι, μὴ ποιοῦντες δὲ, τὴν αὐτὴν ἐκείνοις δίδουσι δίκην.* *Prie.*

Sed non diutius meis cladibus lataberis] Vide supra pag. 84. adnotata. *Idem.*

Senties, efficiam, misero dolori naturales vires adessee] Dolori, etsi fœminæ, etsi aniculæ. Apud Senecam Andromache: 'Dabit ira vires.' Ovidius de Hecuba: 'Facit ira valentem.' Idem i. Amorum: 'Quamlibet infirmas adjuvat ira manus.' Servius ad Georg. iii. 'Languentia corpora in vires quandoque furor excitat.' Esaiaë LXIII. 5. 'Indignatio mea ipsa auxiliata est mihi.' Philo

in de Josepho : 'Ράμη κραταιοτέρα τοῦ πάθους ἰσχύει ἐπιδιδόντος, ὃ καὶ τοὺς ἀσθενεστέρους νευροῦν εἴωθε. *Idem.*

Subsertis manibus] *Assertis*, quod est in omnibus Vett. Edd. Beroald. exponit, 'liberatis, exertis, expeditis.' Verum nulla re impeditæ fuerant, neque adeo exserendæ manus sunt ei, quæ sibi fasciam vult solve- re. Neque ullus Ms. ei lectioni fa- vet. Colvii conjecturam *substrictis* exponere posses sursum adductis, et sic fasciæ admotis manibus. Lib. XI. p. 218. 'Compressis in artum femi- nibus et superstrictis accurate mani- bus : ' ubi male Pric. voluit *super- strictis*. Huc faciunt Gloss. Isidori : 'Unca manu, stricta.' Adi P. Burm. ad Nemes. Ecl. III. 32. 'Digitis au- res substringit acutas.' At neque huc nos ducunt Codd. Multo minus eo, quod audacissime conjecit Pric. *sub suris*, deleta voce *manibus*, intelligens fasciam cruralem ex Petronio c. 20. 'Dnas institas ancilla protulit de suris : alteraque pedes meos alligavit, altera manus.' Sed ibi legendum est *de sinu*, ut viri docti, ipsiunque ver- bum *protulit* ibi probant. Præterea quis credat, mulieri rusticæ servæ tantas fuisse crurales fascias, ut ea- rum una potuerit singulos asini pe- des illigare, eosque sic constringere? Mihi potius nudis pedibus fuisse vi- detur. Certe cum Beroaldo et Florido non ambigas, velim, quæ fuerit fascia : sive pectorale strophium, seu crurales fasciæ, seu vitta crinalis. Nam ultimam sane non habuit, 'quæ fleta et lacrimosa, fuscaque veste contexta ambabus manibus trahebat cinerosam canitiem,' ut supra describitur. Intelligenda est unice zona, qua erat 'succincta sub papillas,' ut Fotis ancilla lib. II. p. 25. In Fux. *subseptis*, Gueff. pr. *subsertis*. In D'Orv. Cod. ut in marg. Lips. est *susceptis*. Unde aliquando existimavi scribendum *subjectis*. Scilicet ut ma- nus supposuerit solvendæ faciæ, non

concinne constrictæ, sed rustice laci- niis in sinu involutis atque implicitis sic satis ligatæ, ut se potuerit conti- nere. Quomodo, ni fallor, alibi dici- tur 'manum sinu subjicere : ' et ad- posite Ovidius, quando a Nymphis Dianam vestibus exui canit, lib. III. Metam. vs. 167. 'Altera depositæ subjecit brachia pallæ, Vincula dnæ pedibus demunt.' Verum adtentius loco considerato, unice retineo *sub- sertis*, eodem sensu. Ut subinserne- rit manus pectori, ad fasciam expe- diendam, non vero vi detrahendam, ut ait Floridus. Sic enim diserte ex- aratur in Flor. Reg. Pal. Oxon. aliis- que, coque tendunt cetera lectiones. 'Manum in sinum meretrici insere- re,' Terent. Heaut. III. 3. 3. 'Insinu- are manus,' ait Auctor lib. IX. pag. 180. *Ond.*

Pedesque m. sigillatim alligans] Pri- mo rescribendum omnino ex optimis membranarum *singulatim*, vel saltem *sin- gillatim* : uti est quoque in iisdem membranarum ac Pith. et Ed. Vic. in Flor. N. 9. ac Mss. O. de Deo Socr. sæpino. Vide ad Suet. Aug. cap. 9. Restituendum id quoque e Mss. Mart. Capell. lib. VI. p. 228. 'Singulatim- que potest, nisi rebus incidat.' Prave ibidem in Edd. *accidat*. Sept. de B. Troj. lib. I. c. 11. 'nomina singulatim exponere.' Sic Voss. In alio *singill.* Vulgo, *sigill.* Dein *alligans*, cum Lips. Cod. et Edd. Colv. Vulcan. Merc. Wow. ac Pric. habet Oxon. ut lib. II. p. 25. 'Anoris profundi pedicis æ- ternis alligat.' Nihilominus cum re- liquis Mss. et Edd. præferendum tam illic quam hic *illigans*. Eadem fascia utrosque pedes singulatim inligavit, atque involvit et inpedivit, ac sic fasciæ extremitatibus eos artissime constrinxit et alligavit, ut pedes mo- vere aut calcitrare non potuerit. Rectius igitur *illigans* legas. Eadem confusio apud Cæs. lib. IV. B. G. c. 17. 'tigna fibulis inligata artius tene- rentur.' Cæs. lib. V. B. G. c. 45. Liv.

lib. xxxv. c. 46. Val. Max. vi. 8. 4. Liv. l. v. c. 27. 'Manibus post tergum inligatis:' ubi non opus esse *alligatis* vel *relegatis*, quod viri docti substituere tentant, ex Cel. Drakenborchii nota patebit. *Idem.* *Subsertis* manibus, *exsolvit* suam sibi fasciam, *pedesque meos sigillatim alligans*, &c.] Non alibi major varietas quam in primæ vocis scriptura: in Oxon. Ms. *subsertis*: in alio *subseptis*: in tertio *obseptis*: et in editis quibusdam, *assertis*: et nemo quidvis horum explicavit nobis: delendum forsitan τὸ *manibus*, et pro *subsertis*, *sub* suris scribendum. Sub suris exsolvit suam sibi fasciam, &c. Petronius: 'Duas institas' (Appuleius *fascias* diceret) 'ancilla de suris protulit, alteraque pedes meos alligavit, altera manus.' *Pric.*

PAG. 152 *Et pertica, &c. arrepta, &c.*] 'Non oblita animorum, annorum oblita snorum.' *Idem.* *Affirmari*] *Mellius affirmari*: pro eo quod est occludi, obturari, obserari: indicat perticam illam vicem implevisse claustrum et repagulum.

Non prius me desit obtundere, quam victis fessisque viribus, &c.] Josephus Antiquit. xiii. 21. Τραπεῖτας (Ἰουδαίους) ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεῦντες, ἕως οὗ καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλύνθη, &c. καὶ αἱ χεῖρες παρείδθησαν. *Pric.*

Manibus degravatis] Sic Passerat. ad Propertium lib. iii. El. 7. f. 448. In Mss. et vulgatis est, *m. degravatus*. Male. *Elmenh.* Immo in Mss. et vulgatis est *degravatus*, *m.* uti debet; et pessime ineptam Passeratii conjecturam receperunt *Elmenh.* ac *Florid.* Tunc enim non *suapte*, sed *ejus*, fustis pondere debnerat dixisse, si manus gravatas intellexisset Auctor. Non vero manus, quæ languerunt fessis viribus, sed fustis suo pondere degravatus, elapsus est manibus lassatæ verberando semina. Plin. lib. ii. Epist. 1. 'Liber, quem forte acceperat grandiore, et seni et stanti ipso

pondere elapsus est.' Plura similia vide apud *Pric.* Oxon. Fux. *gravatus*. Ond. *Quam, &c. suapte pondere degravatus, manibus ejus fustis esset elapsus*] Virgilius xii. 'Vi victus, et ipso Pondere defecit, prædantque ex unguibus ales Projecit.' Plinius lib. ii. Epist. 1. 'Liber, quem forte acceperat grandiore, et seni, et stanti, ipso pondere elapsus est.' Petronius: 'Fracta est putris sella, quæ staturæ altitudinem adjecerat: animumque suo pondere dejectam super foculum mittit.' Nota et argumento tali τὸ *elapsus*. De Poro Q. Curtius: 'Multoque sanguine profuso, languidis manibus magis elapsa quam excussa tela mitteret.' *Pric.*

Tunc de brachiorum suorum cita fatione conquesta, &c.] Propertius iv. 9. 'Atque ubi jam nostris lassavit brachia plagis.' Terent. Adelphi. 'Ego vapulando, ille verberando ambo defessi sumus.' Vide i. Samuel. 14. 31. *Idem.*

Ardentem titionem] Infra lib. x. 'Atque cuncta fingentem, titione candenti inter media femora detruso, crudelissime necat.' *Colr.* *Procurrit ad focum, ardentemque titionem gerens, &c.*] Virgilius: 'Ambusta torrem Corinæus ab ara Corripit.' Sic 'ignes ex proximo raptos' inter subitaria tela Quintilianus Decl. xix. numerat. 'Titio' autem muliebris vindictæ non infrequens adjumentum. Lib. x. de altera illa: 'Velint mentitam, atque cuncta fingentem, titione candenti inter media femina detruso, crudelissime necavit.' *Ælianus* Var. xiii. 2. de Macarei uxore: Χίζαν ἀρπάσασα, &c. ἠμύκωνον, ταύτη τὸν παῖδα ἀπέκτεινεν. 'Ardentem' licentiosius ait: 'titionem' enim extractum foco torrem semistum et extinctum vulgus appellat: sunt verba iv. 14. Lactantii. *Pric.*

Præsidio nisus] *Præsidio nisus* est in Flor. Guelf. sec. Pal. *præs. risus* Guelf. pr. *nisus præsidio* D'Orvill.

Fux. Pith. in præf. *nisus* Bertin. In Edd. Colvio prioribus, *innixus præsidio*. Quis *enixus* dederit, vel coniecerit, nescio. Sed vide Burm. ad Phædr. lib. iv. F. 8. 'Nixa celsis cornibus.' Præsidium considerari hic potest quasi fulcrum aliquod, quo innitebatur. *Nisus* tamen cum optimis Codd. præfero. *Oud.*

Liquidissimo stercoris strictim egesto] Corruptam et glossemate interpolatam Bert. Cod. scripturam temere arripuit Sciopp. latius de ea agens in Susp. lib. iv. 12. et hinc *liquidissimo stercore st. egesto*, edidit Scriv. et *liquida stercore* Florid. Sic vara vihiam sequitur. Mss. reliqui constanter cum Edd. ceteris habent, *liquida fimo egesta*, nisi quod in Palat. Guelf. utroque, et Oxon. sit *egressa*. 'Fimus' enim est sterens, unde Phædr. lib. iv. F. 17. 'Fimoque turpi maximam expleant famem; Dum naribus scrutantur escam in stercore.' Solin. cap. 41. 'Proluvie citi ventris sinum egerit per longas adspergines,' ut leg. est. Et alii. Sed quia ceteri *fimum*, masc. vel neutro genere (vide Burm. ad Ser. Samm. vs. 72. ut ibi quoque in Voss. Cod.) extulerunt, forte melius e Bert. *liquido fimo egesto* reponemus. Immo ipse Auctor eo genere extulit lib. iv. p. 104. 'Fimo fistulatim exensso.' Deïn Edd. Juntin. pr. Ald. *strictum*. Pith. *strictis*. *Idem*. *Donec solo quod restabat præsidio nisus, liquida fimo strictim egesta, &c.*] Solinus cap. 43. de Bonaso: 'Quicquid præsidii monstro illi frons negat, alvus sufficit: nam cum in fugam vertitur, proluvie citi ventris fimum egerit, per longitudinem trium jugerum: ejus ardor quicquid attigerit, adurit.' *Pric. Liquida fimo strictim egesta, &c.*] Nonnius: 'Foria, stercora liquidiora.' Glossarium: 'Ἐσφριμένως, strictim.' *Idem*.

Qua cæcitate atque fætoze tandem fugata est a me pernicies] Cicero de bestitiis agens: 'Multæ etiam insectantes odoris intolerabili feditate depel-

lunt.' II. de Nat. Deor. Solinus ubi supra: 'Ita egerie noxia summovet insequentes.' Cassiodorus x. 30. de Elephantis: 'Quod si aliquis' (circumstantium) 'præbere contempserit postulata,' (id est, stipem,) 'vesicæ collectaculo patefacto, tantam dicitur alluvione egerere, ut in ejus penatibus quidam fluvius videatur intrasse, contemptum vindicans de fætoze.' *Idem*.

Ceterum titione delirantis Altheæ Meleager asinus interisset] Errant viri eruditi. [sc. Wass. et Floridus.] *Interisset* scripsit Appuleius, non *interissem*. Eodem enim modo sæpe ait, 'meus asinus' pro ego Asinus, et 'meus Lucius' pro ego Lucius. Vide ad hujus lib. p. 112. *Ceterum pro alioquin* recte corripuit, Mss. id confirmantibus, Beroaldus. Male Edd. priores, uti et Bas. dant *certum*. Lib. v. p. 91. 'Ceterum tibi summum creabis exitum.' Liv. lib. iii. c. 40. 'Ceterum neminem, majore cura occupatis animis, verum esse, præjudicium rei tantæ adferre.' Vide quos ibi laudat Klockius, et Piccartum Peric. Crit. c. 9. In reliquis etiam turbant quidam libri. Nam *titionem* habet Reg. *delibrantis* Pith. Pro *Meleager* Par. Guelf. pr. et Oxon. *me legaliter*, et in ultimi marg. *Meleagritaliter*. A Reg. Fux. abest *asinus*. In Edd. Basil. *interisisset*. Ceterum non possum, quin hæc occasione emendem insignem Ovidii locum Ep. ix. Her. vs. 156. de Meleagro: 'Alter fatali vivus in igne fuit.' Cum tamen perierit, 'flammis absentibus ardens;' ut passim Ovidius et alii cauant, notumque est. Hinc alii alia tentarunt; et Clar. Witliov. in Orat. de Allegandi Abusu pag. 29. 'Alterius fatum stipes in igne fuit.' Mihi scripsisse videtur poëta: *Alter fatali stipes in igne fuit*. Porro in Reg. Fux. Cod. hic demum explicuit lib. vi. et incipit vii. *Oud. Certum*] Legendum est *Ceterum*. Beroald.

METAMORPH. LIB. VIII.

Hoc volumine nex mariti Charites miseranda, exoculatio amatoris Thrasylli facta per Charitem, ultronea puellæ mors explicantur. Mutatio domini, enarratio sacerdotum Deæ Syriæ luculenta, et illorum spurcissimæ libidines, flagra, dissectionesque membrorum, frandes ac decipula detecta continentur. *Beroald.*

Proxima civitate] In mea Bertin. Cod. collatione æque desideratur *ex*, ac reliquis Mss. O. et Edd. præter Wower. Pric. Flor. Necessaria si existimetur præpositio, malim credere *e* vel *ex* excidisse post *proxima*. Recte vero Floridus contra Sciopp. Elmenh. Pric. et Scriv. qui *villula* recepit, vulgatum *civitate* defendit et lib. vii. p. 217. Nam si famulus Charites fuit, venit *e* civitate, in qua illa habitabat. Infra pag. 238. 'Civitas cuncta vacenatur studio visionis, in eadem historia.' *Ond.* Venit quidam juvenis *ex proxima civitate*] Rectius in Cod. Bertin. *ex proxima villula*. lib. vii. 'De proxima villula spirantem carbonem furatus,' &c. et lib. i. 'Utrique comites ad proximas villulas lævorum abiire.' *Pric.*

Unus ex famulis] *Ex* ante Colv. quem ceteri secuti sunt, jam exhibuit Ed. Junt. post. et agnoscitur a Mss. plurimis; quia illa præpositio supra forsan elapsa hic sedem occupavit, extrusa *de*. Quæ æque proba est, et compareret in Pith. D'Orv. &c. ut satis docuerunt viri docti. Adi Burm. ad Suet. Domit. c. 11. Drak. ad Liv. lib. xxxv. 29. 'Unum de auxiliariis.' Sil. lib. xiii. 80. 'tot de milibus nnum.' Justin. lib. xxiv. c. 5. 'Unus de principibus.' Hygin. Astron. ii. 23. 'De duobus asellis dici-

tur nnum deprehendisse eorum, et ita eam' (paludem) 'esse transvectus.' Sic Cod. Voss. Sed et Appuleio ipsi non infrequens est. Lib. ii. p. 38. 'Unus de optimatibus.' Lib. iii. p. 62. 'Unoque de sociis relicto.' Lib. vi. p. 114. 'Una de famulatione Veneris.' Lib. ix. p. 20. 'Una de cetera cohorte gallina.' Lib. xi. pag. 260. 'De pastophoris nnum.' Et sic in Mss. nonnullis lib. i. p. 5. 'Unam de duobus laciniis.' Variatur quoque in Mss. Virg. *Æn.* iii. 602. Aus. Grat. Act. p. 725. Restitui igitur *de*, licet p. 166. 'nnum *e* nostris:' et lib. ix. in f. 'nnum *e* commilitonibus.' Lib. xi. p. 246. 'Unus *e* ministerio.' p. 218. '*e* cohorte nnum:' et passim aliis. In D'Orvill. *de famulis unus Charitis*. Palat. semper *Carithes*. Oxon. Guelferb. pr. *Charice*, vel *Carice*. *Ond.*

Par. ær. exantlaverat] Guelf. pr. *exanglaverat*. Reg. Fux. *anhelaverat*. Sed *exantlare*, pro quo Pal. Guelf. sec. Edd. Vett. de more dant *exanclar*. Noster passim hac in re nititur. Vide ad lib. i. p. 12. 'Qui mœnium tot ærumnas exantlasti.' In D'Orv. Pith. *exantl. par. ær.* Idem.

Mira, &c. ignem propter assidens, inter conservorum frequentiam sic annuntiabat] Apud Athenæum Xenophon Colophonius: Πὰρ πυρὶ χρῆ τοιαῦτα λέγειν, χειμῶνος ἐν ὥρᾳ. Lncianus in de Peregrini morte: Σὺ μὲν πόρρω ταῦτα καὶ μακρῶ ἀσφαλέστερον ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ πῦρ αὐτὸ, καὶ ἔτι πρότερον ἐν πολλῶ πλήθει τῶν ἀκροατῶν εἶπον αὐτά. Bene autem frequentiam conservorum propter ignem posuit. Martialis: 'Cingunt serenum lactei focum vernæ.' *Pric.*

Equisiones, opitionesque, et bubseque,

fuit, &c.] *Equisitiones*, in sola est Bas. pr. corrupte. *Equisiones* in plerisque Edd. Vett. ut *equitio* in multis Edd. et Mss. etiam Flor. de Deo Socratis p. 672. Sed *equisones* hic recte exhibent Flor. Pal. Pith. Fux. Guelf. Oxon. D'Orv. Edd. Rom. Vic. Bert. ut jam Sciopp. monuit. Adi ad lib. vii. pag. 142. 'Armentario equisone:' et *Pricæum*. Contra male *opilonesque* in Vic. et Ber. Al. *upil*. Vide ad Virg. Ecl. x. 19. *Oud.* Et *bubsequæ f.*] *Etiam pro et editur* in Edd. Ber. Junt. utr. Aldi. In Ed. Vicent. *omnes boui sequi*. In marg. Bas. pr. et *bovis equi*. In Fux. Pith. Ed. Junt. pr. *buseque*. Sed, ut in Lipsiano, sic in Palat. Oxon. D'Orv. Guelf. utroque, exaratur, *op. omnesque p. f. vel omnisque*: in Par. o. et *omnesque f.* In Incert. o. *omnes quæ profuit*. Latere quid videtur, quod, quale sit, nescio. *Fuit* certe non mutandum, ut obvium in descriptione mortis. Neque etiam cum N. Heinsio addi placet, *subulcique*, ad Ovid. Ep. Her. xvii. 192. Quod ad-texti voluit, quia cur eos omitteret, causam non videbat vir acutus. Contra ego nullam causam video, cur eos Mss. invitis addamus. In Flor. N. iii. 'Virgilianus opilio seu bubseque.' Junt. *bus*. In Apol. p. 416. Ed. Flor. 'Virgilianos opiliones et bubsequas.' De Deo Socratis p. 672. 'Velut pastor, vel equiso, vel bubseque.' Junt. rursus *bus*. Mss. multi *boseq.* Elm. *bobs*. Sed in Ind. *bubseque*, ut apud alios et in Glossis. *Idem.* *Equisitiones, opilionesque, et bubsequæ*] Vide olim ad Apologiæ p. 23. notata. *Pric.*

PAG. 153 *Fuit c. nobis quam misella*] Gruterus sic distinguit, *fuit Ch. n. quoniam misella*. Elmenh. Scilicet post *nobis* distinguit Grut. lib. i. Sns. c. 14. Quam nollem perdidisset conjecturam; aut excidisset N. Heinsio substituere τὸ *inquam*, loco Ovidii citato. Præcedit 'sic annunciabat.' Idem 'quam misella,' quod miserrima. Intendit enim significationem vox

quam positivo juncta æque ac superlativo apud Nostrum aliosque sæpissime. Adi ad lib. iii. p. 46. In Pith. *que*. *Oud.*

Nec vero incomitata Manes adiit] *Æneid.* iv. 'Comitemne sororem Sprevisi moriens?' et xii. 'Et misero fratri comes ire per umbras.' Titinius statim interfecturus se, ad Cassium jacentem: 'Accipe me fati tui comitem.' Ovid. in Eleg. ad Liviam, de mortui Neronis Drusi comitibus: 'Quorum aliquis mæstus tendens sua brachia, dixit, Cur sine me? cur sic incomitatus abis?' Statius ad Priscillæ Manes de Abascanto: 'Rupisset tempora vitæ, Ne tu Tartareum Chaos incomitata snbires.' Clotho in ludo Senecæ de morte Claudii: 'Hos tres uno anno, exiguis intervallis temporum divisos mori jubebo: nec illum' (Claudium) 'incomitatum dimittam.' Frequëntius hæc et hujusmodi notamus, ut eximia nostri Auctoris eruditio, servatæque diligentius proprietates legentibus elucescant. *Pric.*

A capite] Aristoph. Pluto Act. iii. Scē. 5. τὰ πράγματα Ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν κεφαλὴν σοι πάντ' ἐρῶ. Elmenh.

Quibus stylum f.] Mss. quidem longe plurimi cum Edd. Junt. post. Colv. Vule. Wow. *Pric.* exhibent *stilos*. Guelf. pr. *stilo*. Sed cum Bertino Florentini, Pith. et Edd. priores, ut Elmenh. ostentant *stilum*. Quod metuebant forsā librarii ne Latinum esset ob pluralem *quibus*. Verum multo elegantius est. *Singulis* enim unus sufficit. Adi me ad lib. ii. pag. 26. 'Cæculos columbarum colli flosculos.' Burm. ad Virg. G. i. 267. 'fruges nunc frangite saxo.' Cave vero, ne pro *Fortuna* rescribas *natura*, quia hæ voces creberrime confunduntur, ex Lampridii Heliog. c. 35. 'Te vero, Anguste venerabilis, multis paginis, iisque disertioribus illi prosequuntur, quibus id feliciter *Natura* detulerit.' Hic enim loquitur servus, cujus *Fortuna* non patiebatur histo-

riam scribere, quod est *ingenuorum*, vel eorum saltem, quibus plus otii et facultatum *Fortuna* concesserit. *Ond.*

In Historias speciem] Temere Colv. cum M. Bas. sec. Vulc. Wow. Pric. eiecerunt præpositionem *in*, exsulantem forsân quoque a Palat. Tam contortis adpositionibus uti non solet Auctor; et alterum 'in modum,' 'faciem,' 'similitudinem,' &c. similia crebro adhibet. Quare cum Florido auctoritate ceterorum Mstorum et Edd. restitui *in*. Idem. *Quæque possent merito doctiores, quibus stilos Fortuna subministrat, in historiarum specimen chartis involvere*] Pacatus sine Panægyrici: 'Ad me longinquæ convenient civitates, a me gestarum ordinem rerum omnis stilus accipiet, &c. compensabo Tibi istam (Imperator) injuriam, si cum de Te nihil ipse dixerim quod legendum sit, instruam quæ legantur.' Ausonius Panægyrico: 'Qui dicturi estis laudes Principis nostri, habetis velut seminarium, unde orationum vestrarum jugera compleatis.' Vopiscus in Probo: 'Illud tantum contestatum volo, me et rem scripsisse, quam, si quis voluerit, honestius eloquio celsiore demonstrat.' Idem in Carino extremo: 'Habe nû amice meum munus: quod ego, &c. non eloquentiæ causa, sed curiositatis, in lumen edidi: id præcipue agens, ut si quis eloquens vellet facta Principum reserare, materiam non requireret, habiturus libellos meos ministros eloquii.' Cicero de Casare: 'Dum voluit alios habere unde sumerent, qui' (melius *si qui*) 'vellent historiam scribere.' Pric. *Quibus stilos Fortuna subministrat*] Lampridius in Heliogabalo: 'Te vero Auguste venerabilis multis paginis, iisdemque disertioribus illi prosequebantur, quibus id feliciter Natra detulerit.' A. Gellius vi. 8. 'Sed hauc utramque declamatiunculam, &c. celebraverint quibus abunde et

ingenii, et otii, et verborum est.' *Id. Charitis*] Emendo, *chartis*: ut sit sensus, se cuncta velle referre, ut historici possint chartis et libris ista conscribere. Occulte denotat semetipsum, a quo hæc chartis involvuntur, et historico stylo conscripta posteris produntur. *Beroald.*

Equo clarus] 'Equo clarus' hic significare equestris ordinis virum, et equo publico honoratum, tunc credam viris doctis, quum probarunt, equum simpliciter ita nunquam usurpatum esse, sine adjuncta quadam dignoscendi nota. Neque etiam, quod sciam, in ullo reperitur Codice, ut male scribit Colvius. Beroaldi est correctio; cum ille in Mss. quibusdam, ut ait, invenerat *loco*, quod posset exponi, 'domi suæ et in patria civitate;' vel de ordine, munere, dignitate et magistratu potius sumi, quo fungens effulgebat, utpote natalibus prænobilis. Sic passim 'locum capere,' 'tenere in rep.' Liv. lib. iv. c. 57. 'primoribus patrum splendore gratiaque ad petendum præparatis, omnia loca obtinere.' Vile Gron. c. 16. Comm. ad Sueton. Aug. c. 54. 'Contradicerem tibi, si locum haberem;' ut et Burm. ad Quinct. lib. vi. Inst. Orat. c. 3. p. 547. 'Tu enim non times, ne locum perdas.' Et huc facit adjectivum *clarus*, quod senatoribus et magistratibus loci conditione splendidis tribuunt Romani epitheton. Quare ego *in loco* amplexus sum, donec certius quid e Mss. prodicaretur. Sed vox *locuples* videtur eam extrusisse. Seq. *τῷ loco* favent etiam Mss. Flor. et Ed. Vicent. *quo*, in Ed. Rom. *eoque*, quod placuit N. Heinsio ad Ovid. lib. xiv. Met. vs. 208. Sic certe *eorum* in *equorum* abiit apud Frontin. lib. ii. c. 5. § 31. At in Mss. Fnx. Pal. Oxon. Guelf. Reg. Lips. et D'Orv. est *qui*: unde Lipsius margini adlevit *æque*. Mallem hinc formare *loci*; ut *clarus* Genitivo junxerit, sicut passim alia Adjectiva, et

statim 'pecuniæ locuples.' Vide Ind. Not. Pro *clarus* in Reg. etiam *charis*. Oud.

Et pecuniæ simul satis locuples] Flor. *pecuniæ simul fuit satis* l. Elmenh. Errat Elmenhorst. In Flor. et Pith. est, *eo p. fuit satis loc.* sicut et in Ed. Vicent. excusum *eo*: quasi voluisset Auctor illum eo loco et munere satis pecuniæ habuisse, sicut natalibus, genere, et possessionibus propriis erat locuples. Alioquin enim notum est e Nonio pag. 42. et Comm. ad Quinct. lib. v. Inst. 10. p. 412. 'pecuniosum' et 'locupletem' differre. Utrumque debebat Heinsius d. l. Dein *simul*, quod primus pro *fuit* restituit Colvius, dant ceteri Mss. præter Fux. Flor. Oxon. et Pal. in quo *fuit valde loc.* In Guelf. sec. Edd. Vett. *fuit satis* l. Sed neutrum nec *fuit* nec *simul* comparet in Guelf. pr. Edd. Col. et Bas. pr. unde illa nota. Posset hic refingi, *Eoque pecuniæ simul fuit satis loc.* *Locuplex* etiam in D'Orv. Pith. Fux. et Ed. Junt. pr. ut passim. Vide Voss. de Anal. lib. i. 42. Oud. *Jurenis natalibus prænobilis, &c. pecuniæ satis locuples, sed luxuriæ popinalis, &c.*] Gracchus apud Gellium vii. 11. de adolescente Lucano quodam: 'Apprime summo genere natus, sed luxuria et nequitia pecuniam magnam consumpserat.' In versu Græco: Πολλοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς εἰσὶν κακοί. De Clodio Plutarchus: Γένει εὐπατρίδης· πλούτῳ καὶ λόγῳ λαμπρὸς· ὕβρει δὲ καὶ θρασύτητι τῶν ἐπὶ βδελυρίᾳ περιβοήτων οὐδενὸς δεύτερος. Pric. *Equo clarus, et pecuniæ simul satis locuples*] Oxon. Quo *clarus, et pecuniæ fuit satis locuples*: quo accedit Vicentina editio: 'Pecuniæ satis locuples,' est, εἰ χρημάτων ἔχων, οὐ μὲν τοι ὑπερπλουτῶν, ut lib. lxx. Dio Cassius locutus. Id. *Equo clarus*] Equitem, equestrique claritudine nobilem fuisse significat. Quidam codices habent, *loco clarus*: ut loci conditione splendidum fuisse demonstret. Beroald. *Luxuriæ popi-*

nalis] Nonnius Marcellus: 'Popinones, quos nunc dicimus tabernarios: vel luxuriosos qui se popinis dedant.' Pric.

Et diurnis pot. exercitatus] Nobil. Heinsius d. Ovidii loco coniecit *diutinis*. Sicut hæc tres voces perpetuo in Mss. confunduntur, et sæpissime Appuleio. Vide Ind. Not. Verum tamen non temere mutem vulgatum. 'Diurnæ potationes' capi possunt pro tempestivis, quæ vel de medio die fiunt, vel in diem usque protrahuntur. Vide Curt. lib. vi. c. 2. Huc pertinet lib. ix. p. 186. 'Matutino mero, et continuo stupro corpus manciparat.' Alibi, 'mero et prandio matutino sancia.' Quidquid sit, multo minus mihi probatur ejusdem Heinssii ingeniosa quamvis conjectura *exesitatus, sive* opibus contritis exhaustus. Quo putat apertiore red- di causam, cur se latrocinii addixerit, nempe quia iis rebus bona abligurrierat, et ad inopiam redactus erat. Verum *ob id* facile intelligas pertinere ad ingenium ejus, ob quod talibus se adjuugebat hominibus, cum quibus scortari et potare poterat, licet satis locuples et privatis opibus et munere publico maneret, et ideo etiam 'eximia munera parentibus' Charites mittere possit, ut sequitur. *Exercitatus* autem dicitur homo quacumque re, quam frequenter agit, etiam pessima. Vide hic Pric. et ad lib. ix. p. 203. 'multis flagitiis exercitatus.' Sallust. B. Catil. cap. 6. 'Huic ab adolescentia bella intestina, cædes, rapinæ, &c. grata fuere. Ibique juventutem suam exercebat.' Cic. xi. Catil. cap. 5. 'scelerum et stuprorum exercitatione adsuefactus.' Herodian. lib. ii. c. 2. ἀπαγαῖς τε καὶ βλαῖς ἐγγεγυμνασμένους. Atque ita passim Græci. *Exerc. pot.* Pith. Oud. *Scortisque et diurnis potationibus exercitatus*] Apud Suidam v. ἐφήδοιτα, de nescio quo Ælianus: 'Ῥάθυμον καὶ λαγνὸν βίον, τὸν εἰς ἐταίρας καὶ πότους

προσημμένω. In Apologia: 'Puer hoc ævi inter scorta et pocula,' &c. Plutarchus de Themistocle: 'Ἐν πότοις καὶ γυναιξὶν ἐκυλινδεῖτο. sic, 'scortari et potare,' Terentius Adelph. junxit: et bene, 'exercitatus scortis.' Plautus Bacchid. 'Saliendo se exercebant magis quam scorto:' sic, 'exercere scortum,' Idem in Amphitryone. Terent. Phorm. III. 1. 'A sua palæstra exit foras:' ubi Donatus: 'Bene palæstram ejus dixit lenonis domum, in qua est exercitus' (melius *exercitatus* legas) 'amator assidue.' Suetonius de Tiberio: 'Infantiam pueritiamque habuit luxuriosam et exercitatum.' Pric.

Manus infectus] Duriusculum hoc eidem Heinsio videbatur: quare reponi malebat *manum*. Id si scriptum legeretur, certe non mutarem. Sed absque hoc retineo *manus*. Alia enim est pronunciatio et sonus Accusativi pluralis in *us*, alia nominativi singularis: quod ex syllabæ quantitate patet. Ovid. lib. III. Am. 8. 22. 'Forsitan et quoties hominem jugulaverit, iste Indicet. Hoc fassas tangas avare manus?' Adde Pric. *Infectas* Pith. Fux. Oud. Nec non *manus infectas humano cruore*] Lib. 1. 'Cruore humano aspersum atque impiatum.' Firmicus vi. 31. 'Latronem, et humano semper cruore perfusum.' Salvianus de sui temporis moribus: 'Quis est aut humano sanguine non cruentus, aut cænosa impuritate non sordidus?' Et bene in hujusmodi argumento *infectas*. Tertullianus in de Baptismo: 'Quisquis se homicidio infecerat,' &c. Propertius: 'Infectas sanguine habuisse manus:' pro quo apud Senecam Tragicum, 'Hominum cruenta cæde pollutas manus:' vide et Festum in 'Impias.' Pric.

Idque sic erat, et fama dicebat] Communem lectionem, nec eam ineptam, ut ipse fatetur Pricæus, putant tamen in meliorem mutari posse refi-

gendo: *Isque sic erat, et fama dicebatur*. Heinsius vel glossema esse, vel rescribendum, ibidem opinabatur: *isque hic erat, ut et fama dicebatur*. Alius vir doctus conjecit: *Idque sic erat, ut fama dicebat*. Non male *isque* reponas. Sive, *et is ita vivebat, sic vita ejus erat*. Ut apud Plaut. et Terent. sæpius 'sic sum,' 'sic est.' Nisi malis: *Idque, sicut erat, et pro etiam, fama dicebat*. Certe *et fama dicebat*, sive testabatur, nequaquam est mutandum. Ait Auctor, eum tali vita fuisse, nec tacite vel clam, sed et istius vitam turpem civibus innotuisse, fama dicente. De qua locutione vide tum alios, tum me ad Sueton. Cæs. cap. 33. 'fama distulit.' Ita passim 'fama loquitur.' Oud. *Idque sic erat, et fama dicebat*] Hæc est communis lectio, nec inepta ea: quam tamen sæpius putavi in meliorem sic mutari posse: *Isque sic erat, et fama dicebatur*. Ovid. Metam. vii. 'Felix dicebar, eramque.' Suidas: Ἡ μὲν κλέος, ἡδὲ καὶ ἦσθα. Ἐπὶ τῶν ὁμοίων τῇ περὶ αὐτῶν φήμῃ. Themistius iv. Orat. Σοφιστὰὶ ὁμῶς, καὶ ἡσθὴν καὶ ἐλεγέσθην. Simplicius de Diogene et Heraclito: Ἀξίως θεοὶ ἦσαν, καὶ ἐλέγοντο. Eunnapius in Ædesii vita, de Sapore Rege: Τυραννικὸς καὶ ἄγριος, &c. ἥν τε ἀληθῶς, καὶ ἐξηγγέλλετο. Horatius: 'Si curas esse quod audis:' ubi Scholiastes: 'Si talis es qualem te fama testatur.' In Excerptis e lib. v. Pachymerii: 'Quædam de aliquo dicuntur, et sunt: quædam nec sunt, nec dicuntur: quædam dicuntur, sed non sunt: quædam contra sunt, sed non dicuntur.' Pric.

Cum primum Charite nubendo maturisset] Cum esset 'Jam matura viro, jam plenis nubilis annis:' infra lib. x. 'Ubi flos ætatis nuptialem virgini diem flagitabat.' Plato in Critone: Ἦδῃ εἰς ἀνδρὸς ὥραν τῆς κόρης ἡκούσῃς. Hesychius: Ὠρὰ γάμων ἐν ἀκμῇ γάμων. Idem: Ἐπιτελής ὥρῃα γημᾶσθαι. Idem.

Is genere] Ineptam hanc lectionem, quam primus intrusit Colvius, confirmatam a Pal. Oxon. Reg. Fux. D'Orvill. (in quibus esse videtur *is genere juris*) Guelf. in quorum primo hiis, miror a seqq. Editoribus temere esse receptam, neque priorem elegantissimam *id genus*, quam merito probavit et explicuit bene Beroaldus, ab ullo hic esse vindicatam: nisi quod Sopingius in Colv. Ed. margine id præstiterit. Reservata scilicet erat hujus loci vindicatio egregio N. Heinsio ad d. Ovidii locum, et Claudiani finem. *Id genus*, quod Pithæanus Codex servat quoque, plane Appuleianum esse, docebo pluribus ad lib. xi. p. 244. 'Alio genere facium lumine.' Male hanc elegantiam quidam tollunt e Minucio Fel. c. 19. 'Hoc genus cetera, rerum vocabula esse, non hominum.' Corrigendus etiam est Ausonius Epig. 140. 'Et si genera qua civium sunt id genus.' Sic citavi, ne lex Pedia laboraret. Gronovii nota, credo, ibi vitio operarum vel Tollii fœdata. Secundus iambi pes non potest esse dactylus. In marg. Bas. sec. *id genere*. Oud. *Id genus*] Ejus generis, scilicet procorum: vetus et perinde elegans locutio, 'id genus,' 'hoc genus,' pro hujus generis, et illius generis: hac locutione scatent volumina eruditorum. Beroald.

Parentes invitaret: judicio morum t. improbatu] Lipsiani codicis lectioni, quam post Colvium admiserunt omnes, adstipulantur D'Orv. Pal. Oxon. Fux. Inc. Guelf. Reg. probatque Pricæus vel ob Tit. Codicis, 'de repud. et judicio morum sublato.' Sed vero omnibus modis efficacius, elegantius, magisque Appulcianum est, quod servant alii, in quibus Florent. Pith. et Bert. cum Edd. prioribus, *parentum invitaret judicium, morum t. improbatu*. Quod merito revocari jussit N. Heinsius ibidem. Nisi jamis poetice *judicia* cum Pithæano, ut

adlevit Salmasius. 'Invitare parentum judicium' est muneribus eos adlicere, ut secundum se de filia pronuntiarent. De verbo 'invitare' hoc sensu, etiam cum rei substantivis constructo, vide ad lib. vii. p. 147. 'voluptates invitat,' ut vulgo male legitur, et Drakenb. ad Liv. lib. ii. c. 42. 'largitiones temeritatisque invitamenta.' Tum *morum improbatu* pro morum causa, ob mores, ἕνεκα, unice verum est. Passim tales Genitivos, non solum cum meris adjectivis, sed et verbis ac participiis, jungere amat Auctor. Adi me ad lib. iv. p. 78. 'viae fatigati:' ad lib. v. p. 89. 'corporis curata:' ad lib. vii. p. 143. 'Adorea gloriarer:' item Heins. et Drakenb. ad Sil. lib. xvi. vs. 166. 'Animique probarat.' Immo lib. x. p. 216. 'Ætatis adprobatus.' Oud. *Eximisque muneribus parentes invitaret, judicio morum tamen improbatu, repulsa contumeliæ fuerat aspersus*] 'Apud Veteres' enim 'in eligendis maritis non genus et pulchritudo tantum, sed et virtus spectabatur.' Cicero ii. de Offic. Achilles Tatius de Callisthene: Προσελθὼν τῷ Σωστράτῃ (Leucippes patri) ἤτειτο τὴν κόρην· ὃ δὲ βδελυγτόμενος αὐτοῦ τοῦ βίου ἀκολασίαν, ἠρνήσατο. Roman. Vincent. et Aldina editt. *parentum invitaret judicium, morum tamen improbatu, &c.* quod vix probo tamen, vel ob Tit. Codicis: 'De repud. et judicio morum sublato.' Pric. *Repulsa contumelia*] Phædrus: 'A quo repulsus' [*repulsa?* J. B.]. 'tristem sustinuit notam.' Idem.

In manum venerat] Fulvius mavult, *conven*. Sicut inf. pag. 129. 'Modo ne in Thrasilli manum sacrilegam convenias.' Sciopp. in Symb. Atque ita [sc. ut Fulv.] tacite ediderunt Wower. Pric. et Florid. quasi ex formula, quæ etiam bis apud Nostrum occurrit. Adi hic Beroald. et Pricæum ad lib. vi. p. 125. 'Rite Psyche in manum Cupidinis convenerat.'

Cic. in Top. c. 3. 'Una matrum familias earum' (Ms. Voss. *hæ sunt*, indicium glossæ) 'quæ in manum convenerunt, altera earum, quæ tantummodo uxores habentur.' Mart. Cap. p. 15. 'Nupturam Deo conveneri non posse.' Contra O. tamen Mss. id in textum intrusum nolim. Hi enim cum ceteris Edd. dant simplex *venerat*. Sic alibi 'venire in complexum.' Ovid. lib. II. Art. 579. 'veniunt ad fœdus amantes.' Apud Gell. lib. XVIII. c. 6. 'In matrimonium venisse.' Quin etiam 'in manum' et 'manns venire' dicuntur illi, qui in potestatem alterius concedunt, uti 'in manum convenientes sponsæ.' Confer, quæ congegit Drak. ad Liv. lib. II. c. 46. 'pugna in manus venerat.' Oud. *In manum tenerat*] Id est, denupserat Lepolemo, ejusque uxor facta erat. Quod autem ait, 'in manum convenerat,' usus est verbo nuptiali, ex ritu scilicet consuetudineque priscorum: et ut id quod dicitur planius fiat, scito duobus modis uxorem haberi solitam, usu et cœmptione. Nam confarreatio, de qua suo loco dicitur, solis pontificibus conveniebat: quæ in manum per cœmptionem convenerant, eæ matresfamilias vocabantur: quæ autem usu, nequaquam. Cœmptio certis solennitatibus peragebatur, et sese in cœmendando invicem interrogabant, vir ita: An mulier sibi materfamilias esse vellet? illa respondebat, velle. Item mulier interrogabat, utrum vir paterfamilias esse vellet? ille respondebat, velle. Itaque mulier viri conveniebat in manum, et vocabantur hæ nuptiæ per cœmptionem, et erat mulier materfamilias viro loco filiæ: auctor Ulpianus, et post Ulpianum Boëtius in commentariis Topicorum: qui alio quoque loco tradit, quod bona mulieris post ejus mortem vir adipiscatur, quæ in viri manum conveniret: efficitur enim per in manns conventionem, ut quæcunque sunt mu-

lieris, viri fiant dotis nomine. Hanc solennitatem nuptiarum signavit A. Gellius, cum ait: 'Matremfamilias appellatam esse eam solam, quæ in mariti manum mancipiumque venisset.' Hoc idem denotat Servius Maronius interpres, scribens in XI. commentario: 'Matremfamilias dici, quæ in matrimonio convenit per cœmptionem, per quandam juris solennitatem.' Triviales magistri et minuti Grammatistæ, quorum Deus est Servius, legentes hæc Serviana annotamenta, hallucinantur atque cæcitiunt: apud quos commentator commentatore, interpres eget interprete: qui nostra quoque interdum vellicant, quia scripta non sunt verbis vulgariis, et stylo rubiginoso. De hac cœmptione conjugali, qua uxor in mariti manum conveniebat, intellexit poëta illo versu: 'Teque sibi generum Tethys emat omnibus undis.' Hic autem ritus sic peragi solebat. Nubentes asses tris ad maritum venientes ferre solebant, atque unum quem manu tenerent, tanquam emendi causa, marito dare; alium, quem in pede haberent, in foco Larinum familiarium ponere; tertium, quem in marsupio condidissent, compito vicinali resonare. *Beroald.*

Permiscens] Planior lectio est, *reminiscens*. Idem. *Denegati thalami permiscens indignationem*] 'Manet alta mente repostum Judicium morum, spreteque injuria vitæ.' *Pric.*

Cruento facinori quærebat accessum] *Ἐξήρει εὐκαρίαν* ut Matth. 26. 16. Luc. 22. 6. *Idem.*

Nactus d. præsentia suæ tempestitam occ.] In Oxon. et utroque Guelferb. Codd. est *tempestillam*; non vero in illis *pestilam*, ut ait vir doctus in Miscell. Obs. vol. II. p. 394. refingens inde *persubtilem*. Sed vide ad lib. IV. p. 65. 'subtilem occasionem nactus.' Huc referri forsitan possit 'sollertia somni' lib. XI. p. 253. Sed nec hoc, multo minus *postibilem*;

quæ vox in Cod. etiam occurrit, placet. Vel ipsa Codicum lectio sequenda, vel nihil novandum potius. In Pal. Guelf. sec. et Coll. Voss. *nactusque*, item in Pal. Guelf. sec. *præsentia sua*. In Guelf. pr. *nam cunctus d. s. t. o. præsentia*. Oxon. *naptus d. t. o. præsentia*, sine τῷ *sua*. Haud male. Oud. *Nactus denique, &c. tempestivam occasionem*] L. x. ‘Nacta solitudinis damnosam occasionem:’ et iv. ‘Subtilem occasionem nactus:’ infra hic: ‘Nactus fraudium opportunitum decipulum.’ Pric.

Sceleri, &c. accingitur] Donatus ad v. 8. Eunuchi: ‘Accingor’ dicimus in rebus magnis suscipiendis.’ Servius ad Æn. i. ‘Accingunt se: studiose parant:’ infra hic lib. ix. ‘Ad expugnandum tenacem domus disciplinam totis viribus accingitur.’ Idem.

Infestis mucronibus] Vide supra pag. 3. adnotata. Idem.

Turbæ gratulantium, &c. permiscuit sese] Donatus ad v. 8. Eunuchi: ‘Multi se fingunt gratulari, cum invideant; vadere, cum dolent.’ In excerptis vet. Glossarii: ‘Turba lætantium, χορδός.’ Idem.

Salutique præsentia f. s. n. m. gaudibundus] Recte puto Scriv. ac Florid. recepisse Lipsianam emendationem, quæ et Groslotio in mentem venit, *præsenti ac fut.* pro qua conjunctione Salmas. Wow. et Pric. non debuerant supponere *et*. In ceteris Edd. et Mss. O. sine sensu est, *salutique præsentia fuit*. In Inc. *salutarique pr. f.* Nec, quid sit ‘salutaris præsentia,’ intelligo. Gratulabatur eis ‘præsentem salutem,’ quod manu latronum erepta esset, et volebat, ‘futuram subolem’ novis maritis. Notandum vero, *gaudibundus* jungi dativo casui, pro quo lib. i. in fine habet genitivum, ‘voti gaudeo:’ al. *gaudebundus* in Fab. Thes. quod significabit ‘cum gaudio adplaudens saluti.’ Oud. *Gaudibundus*] In aliquo vetusto auctore id videtur reperisse Appuleius,

ut ‘lætabundus,’ ‘indibundus,’ et alia, de quibus consule Gellium lib. xi. cap. 25. Idem. *Salutique præsentia*] Videtur legendum, *salutarique præsentia*. Beroald. *Gaudibundus*] Scribendum *gratulabundus* puto. Pric.

Ad honorem splendidae prosapiæ] Vulgo hæc verba jungunt τῷ *receptus*, et exponunt, ‘ut prosapia atque dignitas Thrasylli postulabat;’ dubitat tamen Pricæus, an hæc eo sensu Latina sint. Nequaquam ego adfirmare ausim. Nec enim hæc ad ‘receptus’ pertinent, verum ad ‘soboli gaudibundus,’ quamvis voleat Thrasyllus ‘in honorem generis Tlepolemi et Charites;’ uti eorum splendida prosapia ex nova subole crescat etaugeatur honore. ac h. Fux. Oud. *Ad honorem splendidae prosapiæ inter præcipuos hospites, &c. receptus*] Si vera ista scriptura, quæ mihi parum Latina videtur, ‘Ad honorem splendidae prosapiæ,’ valet, ‘Ut prosapia atque dignitas ejus postulabat;’ ut infra lib. x. loquitur. *Ejus*, intellige Thrasylli, non Tlepolemi. Pric.

Occulto consilio sceleris, amici fidelissimi personam mentiebatur] ‘Tuta frequensque via est per amici fallere nomen.’ Vide sub initium libri vii. notata, ad ea: ‘Virum bonum commentitus,’ ‘Occultato’ (inquit) ‘consilio sceleris.’ Augustinus in Psalm. 119. de doloso homine: ‘Obtento velo probitatis et mansuetudinis, sæpe virns occultat.’ Idem.

PAG. 154 *Cæna poculorumque communis cariorque factus*] Theophylactus ex persona Christi. Luc. 22. Ἐξ ἐνὸς ἄρτου ἐφάγετε, καὶ ἐξ ἐνὸς ποτηρίου ἐπίετε· φίλους ὑμῶν καὶ ἐνωμένους ἡ μίᾳ τράπεζᾳ ποιεῖ. Homerus: Ἐπεὶ οἱ ἐταῖρος ἦν φίλος εἰλαπναστής. ‘Communis cæna’ heic, ut apud Euripidem κοινὴ τράπεζα. et Chrysologum Serm. 171. ‘mensa, ac convivium commune.’ Idem. *Carior cariorque*] Vide Scaligerum ad ea Tibulli pag. 167. ‘candidior candidiorque.’ Idem.

In profundam ruinam Cupidinis sese præcipitaverat] *Rimam* divinavit Gros-
lot. Barth. lib. XXXIII. Adv. c. 12.
ex veteri, ut ait, codice, reponerat
rogmam seu *ρωγμήν*, i. e. voraginem.
Sed ego nullos Mss. aut editos vidi,
in quibus non legeretur *Romam*, vel
ruinam: quod præter Bemb. et Fulv.
Codd. exstat etiam in Oxon. D'Orv.
Pith. Guelf. pr. et Par. Audacius
proposuit etiam *Pricæus* legendum,
in profundum Cupidinis, ut lib. v. pag.
100. 'in profundum calamitatis se
præcipitare.' Verum e similibus Ap-
puleii locis de vera hujus lectione
disputandum non est. Eandem hanc
sententiam ejusque adfines variavit
sæpissime. Lib. II. p. 23. 'Amoris
profundi pedicis æternis alligat.' pag.
29. 'Et prorsus me in ipsum barathrum
saltu concito præcipitare.' pag.
37. 'Cum me somnus profundus in
inum barathrum repente demergit.'
Catull. c. LXVII. 107. 'tanto te absor-
bens vertice Amoris Æstus in abruptum
detulerat barathrum.' Adde
Pricæum. *Foream* cum Ber. et Ald.
ediderunt etiam Junt. et Colin. *Æ-
rumnam* edidit Vulean. Ed. sec. quod
et adscripsit Vir d. Ed. Vicent. Sed
mihi præ omnibus placet lectio Ms.
ruinam, quam jam amplexi sunt in
contextu Wow. Elm. Seriv. et Flor.
Huc trahi possunt et *libidinis labe*
vel *casus*, de quibus vide ad lib. VI.
p. 124. ac 'fidei præcipitum' lib. IX.
p. 187. et 'ruina mentis' apud Ovid.
Ep. XII. 33. 'Præcipitare se in rui-
nam' est fere idem ac ruina, sive
lapsu præcipiti demergere se, vel op-
primi casu, de quo egi ad Hirt. B.
Alex. c. 31. et Sueton. Calig. c. 57.
'proripiens se ruina.' Sopingius per
forinam, ni fallor, intellexit canalem
seu tubum instar eorum, quibus sor-
des deluuntur. Quo trahunt Inscript.
Grut. p. IX. n. 5. 'Genio forinarum.'
Nam male eo adtulit locum Apollin.
Sidonii lib. I. Ep. 5. Illic bene edi-
tur *formas*, sive aquæ canales forma

structili; quod multis exemplis con-
firmarunt J. Savaro, Sirmondus, et
maxime Polenus ad Frontin. de A-
quæduct. pag. 143. 'Formas rivo-
rum perforant.' Pith. Cupidis. Oud. In
profundum ruinam cupidinis sese paulu-
tim nescius præcipitaverat] Magis pla-
ceret mihi, In profundum cupidinis,
extrita intermedia vocula: sic v. 'in
calamitatis profundum præcipitare
se:' apud Valer. Maximum IX. 1.
'in profundum turpitudinis cadere:'
et apud Eundem II. 10. 'in profun-
dum miseriarum abjici:' at cum rui-
nam Oxoniensis Ms. habeat, eorum
qui *rotam*, *arumnam*, *rimam*, &c. volu-
erunt, præterhabitis conjecturis, τὸ
ruinam (quod et Scaliger, vel potius
Faber reponendum existimaverunt)
haud invitus amplector. *Ruinam* vo-
cat, quod argumentis similibus alii
'barathrum,' 'abyssum,' 'charyb-
din.' Catullus: 'Tanto te absorbens
vortice amoris Æstus, in abruptum
detulerat barathrum.' Clemens Alex-
andrinus in Protreptico: 'Ἡδέτι γαρ-
γαλίζει ἡ συνήθεια, ἀλλ' εἰς τὸ βάραθρον
ᾧθεῖ, sic, εἰς λαγνέας ἄβυσσον ἐμβά-
λειν ἑαυτὸν, v. 29. Isidorus Pelusio-
ta: et, εἰς τὸ Σοδόμων βάραθρον κατα-
κοντίζειν τινα apud Suidam (v. σπά-
δων) Cyrillus Alexandrinus: sic,
'stupri barathrum,' Hieronymus in
Epistolis. Anaxilaus de scorto Phry-
ne: Τὴν Χάρυβδιν οἰχὶ πτόρω ποιεῖ, τὸν
τε ναύκληρον λαβοῦσα καταπέπωκ' αὐτῷ
σκάφει. Horatius: 'Ah miser, Quan-
ta laboras in Charybdi!' quibus con-
gruum, in re non dissimili, apud Si-
rachidem IX. 13. τῷ πνεύματι εἰς ἀπό-
λειαν ὑλισθαίνειν. quo tamen loco αἴ-
ματι Latinus legit. *Pric. Romam*]
Dicitur hoc in loco futilis, et nihil va-
lens, ac intempestiva: pro qua sub-
stituto vel *rotam*, vel *foream*: utrum-
que enim amor congruit. De rota
Cupidinis auctorem habes Plantum,
sic scribentem in Cistellaria: 'Jac-
tor, erucior, agitor, stimulator: ver-
sor in amoris rota miser.' Foveam

autem et pedicas et casses dici, quis ignorat? translatione decentissima a feris facta, quæ foveis et cassibus capiuntur, irretiunturque. Itidem amantes irretiti lapsique tenentur. *Beroald.*

Paulatim nescius sese præcipitaverat] Cyprianus in de zelo et livore: 'Qui odit fratrem suum, &c. it nescius in gehennam.' Augustinus Confess. vi. 8. de Alypio in amphitheatro sedente: 'Ut vidit illum sanguinem,' (gladiatoris cadentis) 'immanitatem simul ebibit: et non se avertit, sed fixit aspectum, et hauriebat furias, et nesciebat.' et ibidem v. 13. 'Propinquabam sensim, et nescivi.' Bene autem hoc argumento *paulatim*. Infra x. de matrona libidinosa: 'Per admirationem assiduam, paulatim in admirabilem mei cupidinem incidit.' Terent. Phorm. 'Amare cepit:' ubi Donatus: 'Cepit: non amavit: ut ostendat vim amoris non, &c. rem esse quæ semel suscipi possit.' Vide notata ad ea lib. v. 'Accedente consuetudine, et roborata affectione.' Bene et *præcipitaverat*. Plautus: 'Qui in amore Præcipitavit, pejus perit quam si saxo saliat.' Paterculus lib. ii. 'A rectis in vitia, a vitiis in prava, a pravis in præcipitia pervenitur.' *Pric.*

Fomento consuetudinis exæstuans] *Extuans* Oxon. et Palat. Idem error est in nonnullis lib. x. p. 210. 'Immodice debacchatus amor exæstuebat.' Vide ad Sueton. Tib. cap. 72. 'ut exæstuarat adflatus aura.' Sed tamen in f. lib. vi. 'fietore nimio nares æstuebat.' Contra lib. x. p. 213. 'magnis ærumnarum procellis æstuat,' in uno est *exæstuat*. Sed ibi perperam, ut patet lib. ii. p. 40. 'populus æstuat, diversa tendentes:' ut passim Ciceroni, Livio, Suetonio, aliis. *Oud.*

Immodici ardoris et totos comburat] *Immodici ardoris totos*, quod est in Edd. Vett. defendi posset per Græ-

cismum, ut si dicas ὅλος τῆς ὀργῆς, ἔρωτος, et similia; quomodo et 'totus iræ,' 'amoris,' &c. efferri possunt. Adi J. F. Gron. Obs. lib. i. cap. 21. Abresch. Lect. Arist. pag. 80. Burm. ad Valer. Flacc. lib. i. 207. 'Totusque Dei.' Cort. ad Plin. lib. v. Ep. 16. 'pietatis totus est.' Verum tamen hoc loco contra Mss. O. se mihi probare nequit. In Ed. Ber. inseritur et; in Bas. sec. immodicis ardoris et t. in Regio Fux. etiam est *adurit*. In Flor. et Lips. *adurat*, quod omnes recipere post Colv. Ego *comburat* e ceteris Mss. etiam Bertin. ac Pith. rescripsi: a qua veterum quoque Edd. lectione cur recedatur, nulla est causa. *Idem.* Cum *flamma sævi amoris*, parva quidem primo vapore delectet, sed fomento consuetudinis exæstuans, immodicis ardoribus totos *adurat homines*] Lucretius: 'Primum Veneris dulcedinis in cor Stillavit gutta, et successit frigida cura:' infra lib. x. 'Sed mulier illa, quamdiu primis elementis Cupido parvulus nutriebatur, &c. facile ruborem tennem deprimens, silentio resistebat: at ubi completis igne vesano præcordiis totis immodice debacchatus amor exæstuebat, sævienti jam Deo succubuit.' *Pric.* *Fomento consuetudinis exæstuans*, immodicis ardoribus totos *adurat homines*] Ovidius argumento isto: 'Nam mora dat vires, teneras mora percoquit uvas, Et validas segetes, quod fuit herba, facit. Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras, Quo posita est primum tempore, virga fuit. Tunc poterat manibus summa tellure revelli, Nunc stat in immensum viribus aucta suis.' Apud Xenophontem παιδ. ε. 'Εγω' οὖν ταύτην ἑωρακώς, καὶ πάνν μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅμως παρὰ σοὶ εἶμι, καὶ ἱππεύω, &c. cui Cyrus: Ναί, μὲ Δί', ἴσως γὰρ θάπτον ἀπήλθες ἢ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε συσκευάζεσθαι ἄνθρωπον' καὶ πῦρ γὰρ τοί ἐστι θίγοντα, μὴ εὐθὺς καλεσθαι καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει.

adde Clementis locum paulo supra adductum. *Idem.*

Quo vel claud.] Quo valet qui, vel quomodo. Vide ad Liv. lib. xl. 26. 'Si quo usui esse possit.' Cæs. lib. vi. Bell. Gall. cap. 11. 'Quo differant hæ nationes.' *Vel* significat saltem, duntaxat. L. hoc p. 169. 'Quare vel donemus eum:' ubi male a nonnullis exsulat. L. x. init. 'Quem provenisse tibi cuperes vel talem.' Flor. n. 18. 'Quapiam vel parva querimonia.' Adi et Cæs. ad l. iii. de B. Civ. c. 25. Deliberaverat, ut sive quo pacto saltem clam cum ea conloqueretur; cum et adulterare non posset, &c. Supra *liberarerat* Ed. Ber. *Oud.* Quo, &c.] Id est, quo pacto. *Pric.*

Magis magisque] Virgil. ii. *Æneid.* 'Et magis atque magis:' ubi Servius: 'Iteratione sermonis fecit augmentum:' supra lib. ii. 'Magis magisque cum æmulatione virum crebrius insultantes:' et iii. 'Magis magisque ad indignationem erecti.' *Idem.*

Puella furatrinæ conjugalis incommodaret rudimentum] Sensum, quem Auctori adfingit Floridus, juvat nonnihil locus Ovidii Ep. xvii. vs. 141. 'Sum rudis ad Veneris furtum, nulla que fidelem (Di mihi sunt testes) lusimus arte virum.' Verum, ut locum desidero, in quo *incommodare* ponitur pro 'commodare,' 'præbere,' quomodo explicuerat Beroald. sic peto exemplum, ubi *rudimentum* adhibeatur pro *imperitia*. Locus sine dubio corruptus est. In D'Orv. et Pith. Codd. est *nutrimentum*, quod tamen nihil juvare videtur: nisi corrigas *rudimenti nutrimentum* vel *incrementum*. Suspiciens aliquando sum, num exciderit vox *thalami* vel *lecti* vel *tori*, aut e Fnx. scribi debeat, *conjugalis inc. rudimentum nominis*: unde illa glossa *initium nominis* sc. quod *conjug* vocaretur. Sed donec certius præbeant Mss. placebit maxime viri doc-

ti ad Ed. Junt. post. marginem adlita conjectura *conjugale*; ac forsans adhæsit, corruptum ex *scilicet*; de quo vide ad l. iii. p. 61. Constructio est: Rudimentum conjugale incommodaret furatrinæ seu furto puellæ. *Conjugale* vero *rudimentum* sunt primi conjugalis lecti seu nuptialis fœderis cum marito concubitus, et 'dileis primordia tædæ,' ut ait Valer. Flacc. l. viii. 402. quæ impediabant, ne puella Veneris furtum cum allo perageret, si vellet, quamquam non poterat velle. Ita sæpe Noster. Lib. vi. p. 113. 'Ante thalami rudimentum nuptiale munus obtulerat.' L. vii. p. 142. de eadem Charite: 'Post unicam noctem et rudimenta Veneris, recens nupta,' &c. Apol. p. 547. Ed. Flor. 'Virgo adfert ad maritum pulchritudinis gratiam, floris rudimentum,' sive primitias virginitatis delibandæ. Lib. ix. Met. pag. 190. 'novis amplexibus Amori rudi litabant, prima stipendia Veneris militabant.' Obstat tamen huic lectioni, quod jam diu illis *rudimentis* imbuta fuerit Charite. Quare priores conjecturas plane non nihili facio. Verbum *incommodare* eodem modo adhibet Auctor in Apol. p. 514. 'ne quid filiis suis eo nomine incommodaret.' Adi Gron. ad Gell. l. i. c. 17. 'nihilque incommodaretur:' uti etiam vidit legendum esse Muretus e Fulviano Cod. l. i. Ep. 6. ac confirmatur lib. vii. c. 17. 'cui quid ab eo incommodari et noceri potest.' *Oud.* Et *puellæ, si vellet, quamquam velle non posset, furatione conjugalis incommodaret rudimentum, &c.]* Ista quidem nec satis intelligere, nec in transitu emendare possum. *Pric.* *Furatrinæ conjugalis]* Furtivi concubitus. Martiali *furatrina* eleganti vocabulo, pro furto et re furtiva dicitur, eodem indicatu quo 'sutrina,' 'moetrina,' feratrina.' Veteres 'moetrinam,' ut id transeunter explanem, dixerunt pro pistrino, a molendo scilicet. *Ber.*

Contensiosa pernicie] Scripserim *pervicacia* vel *percie* a, *pervico*. Sed non urgeo *pervicaciter*. *Brant*. *Perperam*. Amat talem *hypallages* speciem Auctor pro *perniciosa contentione*. L. ix. p. 178. '*Pestilentia letalis pervicaci rabie possessus*,' pro *pestilentia letali pervicacis rabiei*: ubi itidem mutare conantur viri docti. L. x. p. 233. '*membrorum voluptatem*' pro *voluptatis membris*. In *Apol.* p. 465. '*cothurnum facundia*,' et alia, quibus adde *Grævium* ad *Cic. Off.* l. iii. c. 7. '*a communi tamquam humanitate corporis*,' ut vulgo legitur. *Frequens* *is loquendi mos* est *Gracis*. *Xenoph.* p. 258. *ὁν τοῖς παροῦσι τῶν πλείστων* pro *πλείστοις παρόντων*. *Ælian.* l. ix. *Anim.* c. 42. *καταμένουσιν εἰς τὴν τῆς ἐπιδημίας ἰσημερίαν*. ubi sane unicus loci sensus est *ἰσημερίας ἐπιδημίας*, ut malebat *J. F. Gronov.* *Longus* in *Pastor.* l. i. p. 11. *Ed. Moll.* '*Ὁ δὲ ἀνέβη ταῖς τῆς ὀλκῆς ταῖναις ταῖς χερσὶν ἀκολουθῶν*.' *Ascendit* vero manibus *tæniis*, quibus trahebatur, subsequens.' *Mollius* voluit *τῆς ταῖνας*, ut in *sing.* præcedit, *ὀλκαῖς*. *Oud.* *Ad hoc ipsum quod non potest, contentiosa pernicie quasi posset impellitur*] *Heaut.* ii. 3. '*Hand stulte sapiens, si quidem id sapere est, vellet id quod non potest contingere*.' *Seneca* i. 3. de *Ira*: '*Concupiscunt homines et quæ non possunt*:' de proximo autem rem præsentem illustrant ista *Maximi Tyrii*: '*Ἀκόλαστον παύεσθαι μοιχεύων οὐκ ἔωσιν αἱ ἐλπίδες, προστάττουσαι ἀνήνυτα πονεῖν καὶ ἀτελείτητα*. *dissert.* xxxvii. *Hieronymus* in *Epistolis*: '*Impatentia nescit modum, et desiderium non sustinet*,' (*οὐ μακροθυμεῖ*) '*unde et nos oblitii virum nostrarum, et, non quid possimus, sed quid velimus tantum cogitantes, cupimus*,' &c. *Terent.* *Andr.* '*Nodnm in scirpo quæris*:' ubi *Eugraphius*: '*Rem quæ omnino esse non potest, nimia sollicitudine et cura inquiris*.' *Pric.*

Delph. et Var. Clus.

Quod nunc arduum factum videtur, amore per dies roborato, facile videtur effectu] '*Ἐχω δὲ τόλμης καὶ θράσους διδάσκαλον*.' *Ἐν τοῖς ἀμυχανοῖσιν εὐπορώτατον*, '*Ἐρωτα*.' dixit nescio quis apud *Enripidem*. *Idem.* *Amore per dies roborato*] *Lib.* v. '*Accedente consuetudine, et affectione roborata*,' &c. *Idem.*

Spectate denique, &c.] L. iv. '*Spectate denique scænam meæ calamitatis*.' *Id. Spe. ætate*] '*Spes*,' quam *Græci* *ἐλπίδα* vocant, quæ sola in terris remansit, ut cecinit *Hesiodus*, cunctos ferme mortales fovet ac pascit: in primis vero amatores spe aluntur, quæ melius cras fore semper ait, ut inquit *Tibullus*. A *Seneca* quoque dictum est, '*O spes amantem credula*.' Itaque *spes* et *ætas* juvenilis, quæ maxima sunt in amore præsidia, *Thrasylo* persuaserant, facile effectu fore quod concupiscebat. *Beroald.*

Sollicitis animis intendite] '*Quæ dicam animis advertite vestris*.' *Infra lib. xi.* '*Imperii istis meis animam intende sollicitum*.' *Pric.*

Prorupit inpetus] *Lipsiano Cod.* accedit forsitan *Pith.* ac *Colvio* paruerunt *Vulc.* *Wower.* *Pric.* potestque indicativus satis defendi. In *Reg. Fux.* *Gueff.* *D'Orvill.* *Palat.* *Oxon.* est *proruperit*, ut edidere *Elmenh.* *Scriv.* *Flor.* *Ego revocavi antiquarum Edd. lectionem confirmatam, præterquam a Florentinis*, ab *Fux.* aliisque. *Lineolæ* sub *p* et super *n* exciderunt. *Passim* *Noster* cum optimis quibusvis auctoribus *inpetus* plurali numero adhibet. *Lib. vi.* p. 113. '*sævientes inpetus ejus mitigas*.' p. 124. '*juventutis caloratos inpetus*.' *Lib. vii.* p. 137. '*In eam furiosos direxit inpetns*.' *Lib. xi.* pag. 239. '*Triformi facie larvales inpetus comprimens*.' *Plura* vide ad h. libri p. 163. '*dirarum bestiarum repigrantur inpetus*:' ut in *Mss.* nonnullis: item ad *Liv. lib. i. cap. 4.* et *Cæs. lib. i. c. 26.* *Oud.*

Apul.

7 N

Indagaturus feras, si quid tamen in capreis feritatis est] Æneid. iv. 'Feræ capræ:' ubi Servius: 'Capræa.' Xenophon παιδ. 1. Ἄρκτοι πολλοὺς ἤδη πλησιάζοντας διέφθειραν, καὶ λέοντες, καὶ κάπροι, καὶ παρθάλεις· οἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες ἀσινεῖς εἰσι. In vet. Onomast. 'Caprea, δορκάς.' Pric. In capreis veritatis est] Verba nullo intellectu consistentia sunt, dignaque obeli jugulatione. Itaque illis confossis, expunctisque, ista substitue, *In capreis feritatis*: ut sit sensus purus et lucidus, Leporem ivisse venatum, indagaturum quidem feras, sed mitiores, quales sunt capræ, in quibus feritatis minus est, minusque periculi: et hoc faciebat, ut uxori amorabundæ sollicitæque de conjugis salute obsequeretur. Consimile consilium dat Venus Adonidi suo deliciouso, apud Ovidium, monens ut lepores, cervos, capreas, tutæque animalia prædæ securus exagitet, abstineat apris, leonibus, ursis; neque feras, quibus arma dedit natura, lacesat. Usitata locutio est, et perinde elegans, si dicas, *Quod in capreis feritatis est*: pro, quæ feritas est in capreis. Capreas autem fugaces esse, exarmatæque feritatis, nemo non novit. Beroald.

Nec enim Charite maritum suum quærere patiebatur bestias armatas, &c.] Propertius: 'Incipiam captare feras, et reddere pinu Cornua, et audaces ipse movere canes. Nec tamen ut vastos ausim tentare leones, Aut celer agrestes cominus ire sues. Hæc igitur mihi sit lepores audacia molles Excipere, aut stricto figere avem calamo.' Adumbravit autem hæc sua Appuleius ex Ovidianis hisce in Veneria et Adonidis fabula: 'Hortaturque canes, mutæque animalia prædæ, Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum: Aut agitat damas, at fortibus abstinet apris: Raptoresque lupos, armatosque unguibus nros Vitat, et armenti saturatos cæde

leones:' quibus statim subjunguntur ista: 'Te quoque ut hos timeas, si quid prodesse monendo Posset, Adoni monet: fortisque fugacibus esto Inquit, in audaces non est audacia tuta. Parce meo juvenis temerarius esse periclo, Neve feras, quibus arma dedit Natura, lacesse.' Oxoniensis, non *quærere*, sed *quætere* legit. Pric. *Armatas dente vel cornu]* Lactantius (cap. 2. de Opif. Dei) de animalibus loquens: 'Alia eorum, vel plumis levibus in sublimi suspensa, vel suffulta ungulis, vel instructa cornibus: quibusdam, &c. arma sunt dentes,' &c. 'Animalia ad nocendum armata' Seneca Epist. 121. dixit. *Idem.*

Frondosum tumulum] Guelf. sec. *fundosum*. Pal. *fundosum*: quod possit scriptum esse pro antiquo *frondosum*, ab substant. frus vel fros, frundis. Vide ad Cæs. B. Civ. l. iii. c. 58. et in Add. Item Pier. ad Virg. Georg. l. ii. 372. Toll. ad Auson. in f. Technop. ubi in veterrimis membranis exaratur: 'Aut de frunde loquens, cur dicit populea fros,' al. *frus*. Dein Mss. D'Orv. Guelferb. pr. et Oxon. *cumulum*; quod non displicet Pric. Mihi secus videtur. Nam præterquam, quod vere esse potuerit sepulcrum, nemore et arboribus de more incinctum, passim ita dicitur: 'montis, terræ tumulus.' Adi ad l. ii. p. 34. vi. p. 118. 'montis petit tumulum.' *Cumulus* est factus, *tumulus* est naturalis, vel sepulcrum. Oud. *Frondosum tumulum]* Onomast. vet. 'Tumulus, λόφος.' Glossarium: 'Λόφος, ὑψηλὸς τόπος, tumulus, collis:' nec male in Oxoniensi, *frondosum cumulum*. Glossæ aliæ: 'Cumulus, collis, βουνός, φάραγξ.' lege, *Cumulus, collis, βουνός, Contallis: φάραγξ.* vel, *Cumulus, βουνός. Contallis, φάραγξ.* Pric.

Ramorumque densis tegminibus umbrosum] Hesychius: Δάσκιον, μεγάλως σκιάζον, διὰ τὸ σύνδεστρον καὶ δατύ. Pollux 1. 12. § 10. de ramis: Σκιεροί,

εὐσκιοι, σύσκιοι, δασεῖς, βαθεῖαν ποιοῦμε-
νοι σκιάν, &c. 'Ramorum tegmina,'
sunt quæ 'nexus ramorum' Tacitus
in Germania vocat. 'Densis' hic, ut
supra iv. 'marginem densis arbori-
bus septam.' Glossæ: 'Δασεῖα, ἐπὶ
ῥλης, densitas.' Ibidem: 'Δρυμὸς, ne-
mus, saltus, condensum.' *Idem.*

*Prospectu vestigatorum obseptis cam-
pis]* In Guelf. Reg. Fux. Pitb. et Inc.
est *capreis*, quomodo conjecerat edi-
deratque Beroald. et cum eo Juntin.
post. Quando sensus hic foret, ves-
tigatores juxta frondosum tumulum
prospexisse capreas, easque obsepi-
visse retibus, vel quia 'obsepi' non
fit 'retibus,' sed frondibus et ramis,
pro *obseptis*, legendo *obsentitis*, quod
novum etsi vocabulum, placuit tamen
J. Vlitio pro 'sentium prospectu spar-
sis campis,' ad Gratium vs. 49. 'Hæ-
monios includis sentibus apros:' et
vs. 241. 'Aspretis medius qua clau-
ditur orbis:' ubi et illum et Burni.
vide, docentes, feras majores etiam
'sentibus' fuisse inclusas. Verum
tunc malim *obsentis campis*, quod est
in Palat. Guelf. sec. *absentis* in Par.
Guelf. pr. Notum enim adjective
'sentus ager,' qui sentibus est fre-
quens. Certe de 'capreis' hic co-
gitandum non esse, satis evincunt se-
quentia. Nulla enim erat caprea.
Verum nec de venatione aprorum su-
mas. Hos enim minime quærebant.
Aliud quid latet. Quid enim quæ-
so significabunt 'prospectu obsepti
campi,' eo sensu, quo Interpretes
hæc accipiunt de 'cura' per vesti-
gatores adhibita? quæ simplici voce
'prospectu,' ut capiebat Flor. expri-
mi nequit. Hoc sentiens, credo,
Vulcanius adscripserat margini *præ-
cinctu*: ut scilicet cum canibus, de
quibus statim sequitur, totos præ-
cinxerint seu præseperint aditus.
In Cod. Pal. Guelf. sec. est *prosepectu*.
Urs. Oxon. Lips. *prosectu*. Fux.
Guelf. pr. *prosectu*. Hinc posset quis
conjectare, refigendum *objectu*, scil.

frondium, sentium, ramorum, quibus
velut indagine incluserant feras, ne
ab alia camporum parte excitæ huc
ad tumulum frondosum possent eva-
dere, et post quæ frondium tegni-
menta se deinceps abscondere co-
nantur; ut ait Auctor in seqq.
Quando et legi posset *projectu ob-
septis agris*: de qua voce adi Heins.
ad Virg. Æn. x. 587. Sic 'objec-
tum frondium' dixit Mela l. ii. c.
2. Verum nec *objectu* sine re, quæ
objicitur, probare se mihi potest.
Existimoque longe aliam esse Appu-
lei mentem, quam hucusque opinati
sunt viri eruditi; neque obseptos
esse campos per vestigatores, sed tu-
mulum frondosum eripuisse vestiga-
toribus prospectum, eosque ramis
densis inpeditos non potuisse prospic-
cere; quare canes generosas inda-
gini inmiserrunt, ut si quæ laterent
feræ excitarentur. Adeoque vel le-
gendum, *umbrosus*, a *vest. prospectu
obseptis campis*: unde forsân illud *um-
broso*, vel *prospectu* esse Dativo casu
sumendum pro *prospectui*: ut creber-
rime apud Appuleium. Vide ad l. i.
p. 4. Infr. p. 156. 'vulnera simi-
lia prosectu dentium.' Campi ergo
frondibus et ramis obsepti inpedive-
runt prospectum, ut 'aditum prohibet
horreum validis claustris obseptum'
l. iii. p. 61. Eoque participio sæ-
pius usus est Auctor. Vide Ind. Ac
passim 'via,' 'iter,' 'campi obsepi'
dicuntur. Huc facit et Cæsar l. ii.
B. G. c. 17. 'Arboribus incisis atque
inflexis, crebrisque ramis et rubis
sentibusque interjectis effecerant,
quo non modo non intrari, sed ne
perspici quidem posset:' et c. 22.
'sepibusque densissimis interjectis
prospectus inpediretur.' Liv. ait l.
i. cap. 27. 'parti peditum conspec-
tum intersepire.' *Oud. Prospectu ves-
tigatorem, &c.*] Glossæ: 'Vestigator,
ἰχνευτής.' Ulpianus l. xii. § 22. ff. de
instruct. vel instrum. leg. 'Venato-
res, vestigatores,' &c. Vide Servium

ad ea *Æneid.* iv. 'Saltusque indagine cingunt;' et ipso Orig. libri x. fine Isidorum. In Oxon. et duobus aliis Mss. *prosectu*. Pric. *Obseptis campis*] Circumvallatis saltibus. Tale est illud: 'saltusque indagine cingunt.' Potes legere, *obseptis capreis*. Vestigatores enim in venatu capreas reliquasque feras obsepiunt, et indaginibus in arctum vallant. *Beroald.*

Canes, venationis indagini generosæ, &c.] Quod recepit et explicuit, probante Flor. Pric. *canes, venationis indagini generosæ mandatæ*, sive destinatæ ad generosam indagine, primus in contextum tacite inmisit Wow. contra Mss. O. et Edd. priores, ipsamque Latinitatis rationem. Velim enim mihi dari exemplum hujus constructionis, *ille est mandatæ ei rei pro destinatus*. Dein quid est *destinari indagini generosæ*? quod fieri nequit, nisi ipsæ canes sint *generosæ*: ad quas sine dubio ea vox est referenda, non ad *indagine*: ut fecerunt Editores etiam alii, mox *partiti* circumferentes. Canes dicuntur *generosæ indagini* prospectati generis et natæ ad indagine seu indagandum; sive quæ sunt *generosæ indaginis*, ut habent nonnulli libri, ac *sollertis disciplinæ*. Quomodo coniecit aliquando Vnlc. delens *venationis*, vel legens *venatici*. Sed frustra. Recte Pric. cepit *venationem* de ipsis feris. Adi etiam ad Front. l. iii. c. 13. § 3. 'Venationi insuerunt litteras, membranis mandatas.' Et ita sæpe etiam sumitur 'venatus.' Consule Drak. ad Sil. l. viii. 517. *Generoso* perperam est in Pal. Fux. Guelf. sec. Sed et in Mss. O. et Edd. præter Wow. Pric. Flor. *mandato*. Quod omnino rectum est. Non tamen ut jungas cum aliquibus, item Edd. Elmienh. ac Scriv. *mandato cubili residentes*. Nequaquam. Canes non residebant in cubili; sed bestiæ feræ. Construendum est cum Beroaldo 'mandato inmittuntur,' sive per mandatum, quod consistebat in hac re,

'invaderent bestias cubili residentes.' Vel absolute potest sumi *mandato*, seu postquam mandatum hoc erat, inmittuntur et laxantur. Hinc enim liquet, non audiendos esse Codices Lips. Reg. Pal. D'Orv. Inc. qui præbent *invadere*; quod tamen Colv. et seqq. secure receperunt. Fateor Latiniissime posse dici *inmittor invadere*; sed tunc *mandato* plane abundaret, unde id in *mandatæ* contra Latinæ Linguae genium deformavit Wow. At unice verum est *invaderent*, quod cum Edd. Vett. servant Mss. Flor. Bert. Fulv. Pith. planeque Appuleianum per ellipsin conjunctionis *ut*. Sicut recte vidit et explicuit Beroald. Sic l. iv. p. 80. 'Præcipiunt, solaretur alloquio.' v. p. 92. 'Præcipe, sistat.' p. 97. 'Præcipe, fungatur.' l. xi. 'præcipit, inviniss essem.' Adde Pric. ad l. vii. p. 138. et alia ad l. ix. p. 178. Immo lib. x. p. 230. 'Ad uxorem mandat, saltem promissam mercedem mortis geminatæ deposceret:' nbi in recentioribus nonnullis prave inseritur *ut*. Sed alio modo legit vir doctus ad M. Ed. Colv. *canes venationis indagine generosa circumdato cubili residentes*. Oud. *Canes, &c.*] Est sensus: Canes sagaces ex seminio generoso ad indagine venaticam comparatæ, inmittuntur ad feras ex cubilibus latibulisque exagitandas. Nolito autem junctim legere, *Mandato cubile residentes*: sed illud *Mandato*, per se sejunctum legas: namque denotat, inmissos esse canes sagaces, ex mandato scilicet vestigatorum, ut scilicet invaderent bestias stabulantes in cubili atque latibulo. *Beroald.* *Canes venationis indagini generosæ mandatæ*] Constructio est, *Canes mandatæ* r. i. g. *Mandatas, destinatas* intellige: et *venationem, μετωννικῶς*, rem venatu quæsitam. Ad sententiam Theodoretus περί Prov. ε. Οὔτος (de cane loquitur) ἰχνεύσαι θήραν ὑπὸ κυνηγέτου κελεύόμενος, καὶ τῶν ὁσμῶν ἀντιλαμβάνεται, καὶ ταύτας οἶον

ἔχουσιν τισι κατ' ἀκρίβειαν ἐπόμενος, οὐ πρότερον ἀφίσταται ἕως οὗ εὕρῃ τὸ θήραμα. *Pric.*

Partiti] Femininum genus optime confirmant Mss. O. ut bene Colvius cum seqq. rescripserunt, ac legendum patebat ex voce *generosa*; quod miror a Beroaldo, qui cum Rittershusio ad Oppianum in Cyneg. p. 95. recte eam vocem explicenerat, non animadversum esse. Sed ita hallucinati sunt et ille et alii paullo infra, 'canum procaciores, quæ comminus contulerant vestigium, consectas interfecit:' nam et illic vitiose dedecrant *qui*. Canes passim, quando de venatione agitur, in feminino genere occurrunt: ut vere monent Colvius, Rittersh. et mox Sciopp. Idque innumeris locis confirmari posset; sicut et nunc in usu est venatoribus. Consule Titium ad Gratii Cyneg. vs. 185. N. Heins. et Burmann. ad Ovid. l. III. Metam. vs. 140. pluribusque locis. Sic in Epigrammate Mnasaleæ, quod edidit L. Kusterus ad Snidam. v. Εἰ νοσίφυλλον, Ἐγκονέουσα, &c. Εἴτε κατ' εἰνοσίφυλλον ὕρος ποσὶ, πότνια, βαλνεις, Δεινὸν μαιώσας ἐγκονέουσα κυσίν. Sed tamen hujus libri fine 'canis venaticus:' et l. IX. init. 'canem rabidam invasisse canes venaticos.' Ceterum in Cod. D'Orv. exaratur hic *percite* q. mandato et memoria disciplinæ. Sed aptior huic loco videtur vulgata vox *partitæ*. Guelph. pr. *partire*. Dein *musitatione* Guelph. Fux. D'Orv. &c. Pal. et *reditu* Oxon. Pro sibi in Pith. *sunt*. Ond.

Totos præcingunt aditus] Virgilius: 'Saltusque indagine cingunt.' Idem Ecl. VI. 'Jam claudite saltus:' ubi Servius: 'Ne scilicet latius evagetur, eoque minus investigari possit.' *Pric.*

Tacitaque prius servata mussitatione, &c.] Seneca Thyeste: 'Sic cum feras vestigat, et longo sagax Loro tenetur Umber, ac presso vias Scrutatur ore, dum procul lento suem Odore sentit, paret, et tacito locum Rostro perer-

ret.' Et in Hippol. 'At vos laxas Canibus tacitis mittite habenas.' Horatius: 'Seu visa est catulis cerva fidelibus:' ubi vetus Scholiastes: 'Sagacibus: vel silentium in vestigando servantibus.' Pollux Onomast. v. 10. aut bonæ canis esse φροντίζειν μὲν κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ὀσμῶν, ἡσυχάζειν δὲ κατὰ τὴν εὕρεσιν τῶν ἰχνῶν. et Longinus lib. II. ὑλακτεῖν, κακῶς πεπαιδευμένων esse. Arnobius II. 'Asellus et bos, usu atque assiduitate cogente, discit arare et molere, &c. canis, cum invenerit prædam, cohibere et continere latratum.' Oppianus Cyneg. II. Μηδ' ὑλάειν ἐθέλουεν, ἐπεὶ μάλα θηρευτῆρι Σιγῇ τέθμιός ἐστι, πανέροχα δ' ἰχθυεντῆρι. Plinius VIII. 40. 'Qna' (fera) 'visa, quam silens, et occulta, quam significans demonstratio est! cauda primum, deinde rostro.' *Idem.*

Signo sibi repentino reddito, &c.] Plutarchus in de Deo Socratis: Οὐκ οἱ πολλοὶ κύνες τῶν θηρατικῶν σημείων, &c. συνίσαισι, ἀλλ' οἱ μεμαθηκότες, εὐθὺς ἀπὸ σιγῆς τοῦ τυχόντος, τὸ προσταττόμενον αἰσθανόμενοι, ῥᾷδίως εἰς δὲ δεξιὰ καθίστανται. Vide Hesychium in Ἐπίσηγμα et Ἐπισήττειν. Pollucem ubi supra: et magni Etymologici Anctorem in Ἐπισιστον. *Idem.*

Latratibus fervidis] Errat Elmenh. In Rom. est *latrantibus l. ferundis*. In Vicent. Ed. *latrantibus fervidis*. Hinc *latratibus fervidis* emendavit Beroald. et hoc cum aliis secutus est Aldus, certe Ed. qua utor A. 1521. *ferundis* legas itidem in Fux. Guelpherb. sec. *latrantibus ferundis* exstat quoque in D'Orv. Cod. *fecundis* in Ms. Par. et Oxon. Quod exponi posset per tales, qui auditi alios provocant et excient, et sic plures latratus sibi similes pariunt. III. Heinsius d. Ovidii I. conjecit, *furibundos* vel *fremebundis*. Sed prima vox nimis abit a Msta lectione, et altera non valide satis exprimit vehementem canum boatum tali in occasione. Aliud quid enim est, cum 'fremere canis,' 'aper,' 'ursus,' 'lupus' dr. ut mox, et l. IV. p. 78.

'obnixo mugitu et ferino fremitu.' Ovid. l. v. Met. 627. 'luposque frementes.' Non temere ausim *ferridis* mutare; modo constet in Mss. esse. Passim enim omnia, quæ vehementissime aguntur, dici *ferrere* notum est. Unde et nonnunquam Oratoris voci *fervor* adscribitur: ut vel ex Lexicis videre est. Mox *que* post *dissonis*, omissum est in Ed. Vicentina. *Oud.* *Latratibus, &c. miscent omnia*] Ex his Lucretii: 'Et cum jam latrant, et vocibus omnia complent.' *Pric.* *Latrantibus ferundis*] Ita emendo, *Latratibus ferridis*: fervido enim et vehementi latratu utitur canis sagax, post inventam feram. *Beroald.*

Nec ulla capra] *Cāpa* Pith. *caprea* Guelf. D'Orv. Reg. Fux. Oxon. Inc. Ed. Junt. post. Verissime. Non hic quærebantur *capræ*, quæ sunt mites *αἴγες* et compascuæ pecudes, *Geiten*. Sed *capræ*, *ζόρκες*, *δόρκες* seu *δόρκαδες*, vel *capræ feræ*, *Rhebokken*, *Steen-geiten*, (*Æn.* xii. 414.) seu *silvestres* Solin. p. 24. quales feras, aliasque dente vel cornu non armatas, hic investigabant. Vide Serv. ad *Æn.* iv. 152. His vero confundendis non tantum *æpe* errarunt librarii, sed et peccarunt viri doctissimi, ut latius ostendi ad Sueton. Tiber. c. 45. 'Hircum vetulum capris naturam ligurrire.' *Capreolorum* matrem male etiam Burm. vocat *capram* pro *caprea*, ad Virg. *Ecl.* ii. 40. Delirius erravit quoque in Solini c. 11. *capræ* pro *capræ* substituens. *Capreas* cum *subus feris* (ut leg. esse docet quoque Sangerm. Cod.) conjungit quoque cum aliis Colum. l. ix. init. ubi vide. *Oud.*

Pavens damula] *Ælianus* vii. 19. de Animal. Νοθέτερά πως δοκεῖ πρόβατον καὶ ὄνος· ἀτολμα δὲ, νεβροὶ καὶ πρόκες. Artemidorus in Oneirocriticis: Κατὰ δειλὰ καὶ δρομικὰ καὶ ἀνελεύθερα, δειλοὺς ἢ δραπέτας παριστώσιν ὡς ἔλαφος, λαγὼς, &c. *Pric.*

PAG. 155 *Aper immanis*] Confer Oppianum de Venatione l. i. vs. 364. et Hesiodum de Scuto Herculis (vs.

386.) Ovid. l. viii. *Metamorph.* Fab. 8. *Elmenh.*

Invisitatus] *Invitatus* Guelf. Oxon. *munitatus* Par. sed *invisitatus*, ut correxit Colv. recte sequentibus (si excipias Ed. Vulc. sec.) reliquis, exaratur in ceteris Mss. et jam conspicitur in Ed. Junt. post. Innumbris locis hoc restituerunt viri eruditi. Consule præter alios Salm. ad Flor. l. i. c. 18. Gron. et Drak. ad Liv. l. v. 35. xxvii. 39. Gell. l. v. c. 14. 'Omniumque ferarum *invisitata* erat aut forma aut ferocia.' Noster etiam pluribus locis compositum id participium adhibet, ut in Flor. N. 10. 'forma *invisitata*.' N. 18. 'pueritia *invisitatus*:' ubi idem error in Edd. quibusdam. Plura vide ad Sueton. Aug. c. 43. 'si quando quid *invisitatum*, dignumque cognitu esset:' ubi tamen simul videbis, aliquoties ea emendatione temere abusos fuisse Criticos. *Assurgit* Fux. *Oud.*

Exurgit] *Ἐκθορε φοβάδος κόλης* ut Babrias apud Suidam locutus. *Pric.*

Pilis inhorrentibus corio squalidus] In Palat. est simplex *horrentibus*, ut sæpe. Adi N. Heins. ad Ovid. lib. viii. Met. 285. 'Sanguine et igne micant oculi: riget ardua cervix, Et setæ densis similes hastilibus horrent.' Sed et compositum haud infrequentius est, et hic ob adjectum Substantivum necessarium. Verum majus latet ulcus in *corio*, quod non differt a præcedente *cute*. Clare vero patet, ab Appuleio pro ejus more singula apri membra describi, quibus horrendus adpareat. In his sunt ejus pilosæ villosæque aures: unde lubens amplector ingeniosam N. Heinsii conjecturam *auri*, ad Ovid. lib. xi. Met. vs. 176. Auctor de se *asino* lib. iii. p. 59. 'Cutis tenella duratur in corium, &c. &c. Sic et aures inmodicis horripilant auctibus.' Scriptum fuerat *ori* pro *auri*; vel præ solita τῶν *au* et *o* permutatione, vel quia librarius *auri* vocem de metallo sumens ita correxerat; at alius vi-

dens sequi frementis oris, inde corio fabricavit. *Oud. Pilis, &c. squalidus*] Lib. xi. 'Squalens pilus defluit.' A. Gellius xi. 6. 'Quicquid nimis inculcatum obsitumque aliqua re erat, et incuteret visentibus facie' (id est, *specie*) 'horrorem: id squalere dicebatur.' *Pric.*

'*Setis, &c. hispidus*] Sidonius Carm. xxiii. 'Formam imponit apri, caputque setis Et tergum asperat: hispidisque malis Leve incurvat ebur.' Ammianus Marcellinus lib. xxiv. 'Cervicibus jubatis leones, armisque hispidos apros.' *Idem.*

'*Dentibus attritu sonaci spumans*] Errat Elmenh. tradens in illis Mss. [vid. VV. LL.] et Edd. Rom. esse *dentium*, et idcirco ita edens. Sic exaratur in Bert. Sed in istis, ut et ceteris Mss. et Edd. *dentibus* eodem modo, ut subditur, 'oculis adspectu minaci flammeus.' At recte revocavit idem τὸ *spumeus*, quod male Colv. e Ms. Lips. *spumens*, cui accedit D'Orv. Palat. Guelf. mutavit in *spumans*, licet dixerit Virgil. lib. i. *Æn.* 324. 'Aut spumantis apri cursum clamore prementem:' et Auson. *Epist.* iv. 28. 'Aut spumantis apri cursum clamoribus argues.' Verum æque Latina vox, ejusdemque sensus est *spumeus*, præ alia hic adhibita Appuleio, ut genio suo indulgeret, et *ὁμοιοτελευτὰ* congereret, 'spumens,' 'flammeus,' 'fulmineus,' quem ejus esse morem nimium et hinc vitiosum, patet innumeris locis. Colvium tamen secuti sunt Vulcan. Wow. ac *Pric.* quem de attritu dentium hic vide, et Burm. ad Ovid. lib. viii. *Met.* 369. 'dentibus in querno stipite tritis.' *Oud. Setis insurgentibus spinæ hispidus, dentibus attritu sonaci spumeus, oculis aspectu minaci flammeus*] Hæc tria in apri ferocientis descriptione etiam alii junxerunt. In vet. *Anthologia*: Καὶ τὰς αὐχενίους πεφρικῶτα, θηγὸν ὀδόντα Βρυχώτα, γλῆναις φρικτὸν ἰέντα σέλας. Ἀφρῷ χεῖλεα πάντα δεδευμένα. Philo-

stratus Icon. i. 'Ὁρῶ δὲ αὐτὸν καὶ τὴν χαλτὴν φρίττοντα, καὶ πῦρ ἐμβλέποντα, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς πατάγουσιν. Ante omnes in Scuto Herculis Hesiodius: Θήγει δὲ τε λευκὸν ὀδόντα Δοχωμῶεις, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιχῶντι Λεῖβεται· ὅσσε δὲ οἱ πυρὶ λαμπετῶντι ἐκτεγν' Ὁρθὰς δ' ἐν λοφίῃ φρίσσει τρήχας. *Pric. Attritu, &c.*] Sidonius ubi supra: 'Hirtum dorsa feram, repanda tela Attritu assiduo cacuminantem:' adde paulo post notanda, ad ea, 'Dentium compulsi,' &c. *Attritu* autem, arboris vel saxi intellige: utroque enim pro libitu sicas dentium acuunt: ut libri xviii. *Præfatione* nos Plinius docet. *Idem.*

'*Oculis, &c. flammeus*] 'Ab ore Scintilla absistunt, oculis micat acribus igois.' *Idem.*

'*Impetu frementis oris totus fulmineus*] Claudianus de apri Herculis: 'Fulmen ab ore venit.' Phædrus: 'Aper fulmineis ad eum venit dentibus.' Ovid. x. *Metamorphos.* 'Fulmen habent acres in adancis dentibus apri.' Fast. ii. 'Fulmineo celeres dissipat ore canes:' et de Arte Amandi ii. 'Fulmineo rapidos dum rotat ore canes.' Ausonius: 'Stringere fulmineo venabula cominus hosti.' *Idem.*

'*Canum pr. qui c. c. v. g. h. i. j. consecras int.*] Quæ verissime dant Flor. Pith. Guelf. Reg. D'Orv. Inc. &c. et Ed. Junt. post. nti et e Palat. reposuit tacite Wow. &c. Vide supra. Miror, Vett. editores potuisse edere qui; dum exhibent simul *consectas*, pro quo contra in D'Orv. etiam est *consectos*, non recte probatum ab Er. Puteano. Pravo autem judicio prætulit Floridus τὸ *confectas*, quod est in Cod. Inc. et solis Scriverii editionibus, forsân e typosethæ errore, licet ita quoque ad Ovidii d. l. citet Heinsius. *Secare* proprium est aporum, dentibus laniantium. Hinc infra p. 155. 'prosectu dentium laniantum:' ubi vide. Similiter et Ovidius lib. viii. *Met.* 344. Fast. ii. 232.

ait dissipari canes apri dentibus. Ibidem etiam *interfecit* citat Heinsius; quod non opus est, licet sequatur *transabiit*. Nihil crebrius in historica relatione, quam ista temporis variatio. Mox 'pepercit, sed amputat:' ubi itidem variatur. *Oud.* *Canum procaciores, quæ cominus contulerant vestigium*] *Ovid.* Halient. 'Canum viginti est audacia princeps.' Seneca Epist. LXXVI. 'In cane sagacitas' (virtus) 'prima est, si investigare debet feras: cursus, si consequi: audacia, si mordere et invadere.' *Pric.*

Genis hac illac jactatis, &c. interfecit] *Ovidius* simili argumento: 'Ille ruit, spargitque canes, ut quisque furenti obstat.' *Idem.*

Calcata retiola] *Plautus Rudente*: 'Nam nunc et operam ludos faciam et retiam.' Ceterum hic locus notari potest ad lib. XXII. D. de Instruct. vel instrum. leg. ubi retia apraria inter venationis instrumenta. Ergo apri retibus olim etiam capti, quod non nemo negat. *Colv.* *Adi Vlitium d. l. Gratii*, sed et *Comment. ad Horatii O. 1.* 'Seu rupit teretes Marsus aper plagas.' At hic non apro, sed mitibus feris erant expansa retia. *Oud.* *Dein, calcata retiola, &c.*] *Seneca* lib. 1. de Clementia: 'Feras lineis et pinnis conclusas continet: easdem a tergo eques telis incessat: tentabunt fugam per ipsa quæ fugerant, proculcabantque formidinem.' *Pollux* v. 10. τὰς ἀρκυς διακόψειεν ἄν, καὶ τὰς στάλικας ἀνατρέψειεν. et quia τῶν ἀρκύων meminimus, corrigamus *Hesychii* locum: Ἀρκύτατα, (inquit) οἱ τόποι ἐνθα αἱ ἀρκυες πῆγνυνται. legendum ἀρκυστάσια. *Pollux* v. 4. Ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ (αἱ ἀρκυες) ἴστανται, ἀρκυστάσιον. *Pric.*

Qua primos impetus reduxerat] *Pricæus direxerat* recte. *Flor.* Sic certe sæpe loquitur Auctor. Verum hic locum habere nequit. Non enim aper primos impetus direxerat ad retia

post ipsum tensa, sed ad canes, quæ eum invaserant, proterere conatæ. Sed iis consectis et dissipatis, primos illos impetus non retorsit, ut mox sequitur, terga dans, sed 'reduxit' retro iens et referens pedem, ut se colligat, simulque 'retiola tenuia,' nec apris, sed imbellibus capreis et damis tensa calcans, et pondere corporis prosternens, transabiit facillime. 'Reducere' ergo impetus est retrahere eos inlibendo et retrorsum legendo vestigia. Consule omnino N. Heinsii notam ad *Ovidii* lib. vi. *Metam.* 107. 'timidasque reducere plantas.' Sic 'reducere' anhelitus contrarium emittendo] *Solino* p. 33, et 'aciem,' 'cornua' sæpe *Frontino*: *Vide* lib. II. c. 3. § 5. 7. *Lucan.* lib. III. 659. 'Postquam inlibent remi puppes, et rostra reducunt:' ut poëtice magis legendum est ex optimis Mss. non remis, aut recedunt. Nec, si remi legamus, necesse est recedunt servari, quia si remis actio datur, ea etiam rostris dari debet. Perperam sic ratiocinatur *Celeb. Burmannus*. Rostra enim non possunt moveri nisi remigando sive per remos. *Remi igitur reducunt ea*, non ipsa recedunt. In *Pith. Gueff.* pr. est quæ. *Oud.* *Qua primos impetus reduxerat, transabiit*] *Hegesippus* v. 27. 'Fera ipsæ, cum se circumvallatas armatis viderint, majore in eos impetu ruunt, ut vi sibi iter aperiant.' Quid autem hic impetus reduxerat? legendum direxerat puto: sic VII. 'In eam furiosos direxerit impetus:' et IX. 'Canem rabidam, &c. per posticam impetu miro se direxisse:' et passim uti amat dirigendi voce: lib. III. 'Dirigitur præliaris acies.' VI. 'Dirigit citatum gressum:' et X. 'Domum juvenis, &c. se direxit scæva rivalitas.' *Pric.*

Nos, &c. pavore deterriti] 'Nos pavidi trepidare metu.' *Æn.* II. *Idem.*

Inermes atque innunti] *Palat. immuniti.* *Flor. attoniti.* *Elmenh. Ul-*

timum alicui placere posset, nisi præcessisset 'pavore deterriti.' Nihil igitur muta, et *inermes* ad manum, *immunitos* ad corpus refer cum Pricæo. Qualia *συνονύμως* seu *συνεκδοχικῶς* prolata amat Auctor. Vide ad lib. III. p. 56. 'nudi intectique sine veste et stragulis:' ad lib. V. p. 93. 'scrupulose curioseque:' ad lib. VII. 136. 'spretis atque contemptis.' Guelf. sec. *inminuti*. Oud. *Inermes atque immuniti*] *Inermes* ad manus refer, *immuniti* ad corpora. Pric.

Tegumentis frondis et arboribus] Et dant Lips. Guelf. Par. et Edd. Vulc. Wow. Pric. sed *rel* servant Mss. ceteri et Edd. reliquæ. Quod non opus est, ut interpreteris cum Pric. per *et*. Abscondiderunt se tegumentis frondium, fruticum, et sentinum, *rellatuerunt* post ipsos arborum ibi stantium truncos. Respondent enim hæc præcedentibus p. 154. 'apud frondosum tumulum, ramorumque densis tegminibus umbrosi.' Cum eodem tamen Pric. malim *froudeis*, quod adjectivum apud Virg. Ovid. Plin. Claud. aliosque occurrit. Sic alibi corrupte *funeris* pro *funereis*, *Veneris* pro *Veneris*, et similia. In Oxon. *tegamentis*. Oud.

Abscondimur] Sic quidem primus edidit Vulcan. Ed. sec. A. 1600. quod confirmant Mss. Flor. D'Orv. ac Par. Quare retineo. Sed Reg. Fux. Pal. Pith. Lips. sen Coll. Voss. et priores Edd. dant *abscondimus*. Quod capit Voss. per casus ellipsin lib. III. de Anal. pag. 8. At potest huc retrahi accensativus: *Et nos quidem cuncti, &c. abscondimus*: sicut Auctor sæpius ait 'latenter se abscondere.' In Oxon. Guelf. pr. est *ascendimus*, quasi in arborum ramis se celaturi. Sed recte Pric. ait, 'non male, si Latinitas constaret.' Atqui non constat; nec *ascendere* convenit prioribus *froudeis tegumentis*, nec seq. celeritati equos inscendendi. *Idem*. *Tegumentis frondis et arboribus latenter abscondimur*]

πάπηνεν δ' ἑκάστος ὑπὲρ φύλοι αἰπὺν ὄλεθρον. pro *frondis* malim *froudeis* scribi. Servius ad Æneid. I. 'Fron-dosus locus est qui frondes habet: frondeum, totum est de frondibus.' In Oxon. melius, *rel* (id est, *et*) *arboribus*: et post, *ascendimus*: non male, si Latinitas constaret. Tacitus Annal. I. 'Turpi fuga in summa arborum nisi, ramisque se occultantes:' at recta est lectio vulgata, nam et VI. et infra hoc libro 'latenter se abscondere' dixit. Pric.

Captiose compellat] Insidiose, fraudulentè. Onomast. vetus: 'Captio, ὑπαγωγή.' *Idem*.

Cassa formidine] Lucretius: 'Sollicitamque geris cassa formidine mentem.' *Idem* alibi: 'Cassa formidine torpes.' *Idem*.

Humilitati sercorum istorum] Oxon. Fox. Guelf. pr. *humilitati*. D'Orvill. *humilitate*. Merito Pric. castigat eum, (Vlitium ad Grat. Cyn. vs. 85.) qui hic reponere ineptissime tentabat *sercorum*, quasi hic cervos fugientes ostenderet. Servi adsunt, ut dominos in venatione adjuvent, et instrumenta venatoria gestent. Qualis erat ipse, qui hæc referebat, et adfuerat, 'unus e famulis Charites.' Eundem tamen errorem nuper erravit quasi e suo ingenio ita emendans doctus vir in Fer. Davent. p. 227. Oud. *Humilitati sercorum istorum*] Sic supra lib. VII. 'humilem et servilem vitam:' iterum ac sæpius dico, Appuleio magis proprie vix quenquam loqui: apud Senecam Phædra: 'Matris superbum est nomen, et nimium potens, Nostris humilium nomen affectus decet: Me vel sororem Hippolite, vel famulam voca:' sic Luc. I. 48. *δούλης ταπεινώσις*. Philip. 2. 7. *μορφὴν δούλου λαβών*. et post, sequente versiculo, *ἐαυτὸν ἐταπεινώσε*. Servos hic, eos intellige, qui in venatu Dominis operas exhibebant: ejusmodi recept. sentent. III. 6. Paulus meminit. Ammianus lib. XXVIII. 'Si agros visuri processerint

longius: aut alienis' (id est, servorum) 'laboribus venaturi,' &c. qui ergo cervorum reponebat, minus cante bonam lectionem immutavit. [Vlit. ad Grat. Cyneg. 85.] *Pric.*

In modum patoris feminei] *Medea* apud Euripidem vs. 263. Γυνή γάρ τέλλα μὲν φόβου πλέα, Κακή δ' ἐς ἀλκήν καὶ σίδηρον εἰσarfᾶν. *Elmenh.*

Mediis manibus amittimus] De hac loquendi forma ad pag. 121. lib. vi. diximus. *Pric.*

Quin ocius indipiscimur] Fallit *Elmenh.* [Vid. VV. LL.] In Palat. enim non legitur *quin cum ocius*, sed tantum *quin cum* a m. sec. dum a pr. n. fuerat *ejus*, fons scil. corruptionis hujus loci. Hinc tamen deceptus Scriv. edidit, q. *cum ocius*. Habent τὸ *cum* quoque Guelferb. pr. Oxon. D'Orv. Inc. sed cur potius *cum* quam *aprum* dixisset Thrasylus? Is vero sine casu celeriter clamavit, *indipiscimur* scil. *prædam*, quam præmiserat. Quare præstat solum *ocius*, frequenter ab Appuleio adhibitum, sicut *ociter*, supra etiam corruptum. *Oud.*

Et cape tenabulum, et ego sumo lanceam] Si sana hæc est lectio, intelligendum erit solita ellipsi verbum dixit, ac distinguendum, *et, Cape ten. et, Ego s. l.* Quam vellem tamen, Mss. aliqui addicerent elegantissimæ conjecturæ N. Heinsii ad Ovid. lib. iii. Am. El. iii. 11. *I, cape ten. En! ego sumo l.* Sæpissime illas inveniri corruptelas illic, plurimisque apud poëtas locis evicit, præter Passeratium ad Propert. lib. ii. 22. 22. *I* etiam restituendum est Calpurnio e Ms. Ecl. iv. 24. 'I, potius glandes rubicundæ collige corna.' Vide Burm. in Add. de vocula *en* in *et* corrupta. Consule jam supra dicta ad lib. ii. pag. 31. et alibi. *Idem.* *Quin equos inscendimus? quin ocius indipiscimur? et cape tenabulum, et ego lanceam sumo*] Aristoteles in equi Apologo: 'Ἡρώτα τὸν ἄνθρωπον, εἰ δύναται μετ' αὐτοῦ κολάσαι τὸν ἔλαφον· ὁ δὲ

ἔφησεν· 'Ἐὰν λάβῃ χαλινὸν, καὶ αὐτὸς ἀναβῇ ἐπ' αὐτὸν, ἔχων ἀκοῦπια. Oxon. *quin cum indipiscimur?* *Pric.* *Quin equos inscendimus*] Collatinus apud Livium i. ad Tarquinium: 'Quin, si vigor juventæ inest, conscendimus equos?' *Idem.* *Lanceam*] Quam supra lib. i. 'lanceam venatoriam' appellat. *Idem.*

Nec tantillum morati, &c.] Lib. ix. 'Nec quidquam moratus,' &c. *Idem.*

Nec tamen illa genuini vigoris oblit, retorquet impetum] Cicero pro Milone: 'Hoc et ratio doctis, et necessitas barbaris, et mos gentibus, et feris Natura ipsa præscripsit, ut omnem semper vim, quacunque ope possent, a corpore, a capite, a vita sua propulsent.' Plinius de bestiis loquens: 'Si vis inferatur, nulla est cui non sit anima injuriæ impatiens: et prompta, si noceas, ad se defendendum alacritas. Sentit enim vim quidque suam, qua possit abuti:' ut rectissime Lucretius: 'Impetum retorquere,' est 'fugere:' contrarium illius quod præcessit, 'impetum dirigere.'

Et incendio feritatis ardescens] At legi jubet *Pric.* sed cur non potius ipsam quorundam Codd. sequitur verbum *sed*, quod cum Lips. dant Fnx. Guelf. pr. D'Orv. Palat. Oxon. Temere vero Wower. ex solo Bertin. contra ceteros Mss. et Edd. ut et Scriv. receperunt *ferocitatis*, licet invent loca p. 163. 'Lupos nimia ferocitate sævientes.' pag. 164. 'Canes præter genuinam ferocitatem, tumultu s. exasperati.' Sed non minus proba est *feritas*, et quidem de fera ipsa. Conf. *Pric.* Cic. lib. iii. de Off. c. 6. 'feritas belluæ.' Superiore pag. 'Si quid in capreis feritatis est.' Lib. x. ait quoque Auctor: 'ad instar barbaricæ feritatis.' *Oud.* *Et incendio ferocitatis ardescens*] Incendebatur (h. e. angebatur) irritatione ista naturalis ferocitas ejus. In Oxon. Ms. et veteribus editt. (etsi in sensu delictum nullum) rectius *feritatis*. Se-

neca i. l. de Ira: 'Non vides, ut omnium animalium simul ad nocendum insurrexerunt; procurrant' (melius *præcurrant*) 'notæ? &c. ac feritatem suam exasperent? spumant apris ora,' &c. et post: 'Nullum animal tam horrendum, &c. ut non appareat in illo, ubi ira invasit, nova feritatis accessio.' Pro et, lege, at incendio, &c. Pric.

Dente compulso] *Dentium compulso*, quantum sciam, solum legitur in Edd. Colv. prioribus, item Wower. Scriv. Pric. Flor. et forsân in Ms. Pith. At in reliquis Mss. ut Flor. Reg. Fux. Palat. D'Orv. Oxon. et Edd. Colv. Vulc. Merc. *dente compulso*. Forsân dedit Auctor *dentium complosu*, vel per Græcismum suo more, et *dentes complosa*, sive dum dentes complodit, sive inter dentium complosionem, vel postquam comploserit dentes. Quidquid sit, intelligit Auctor collisionem dentium, quam præ ira et indignatione agit aper diversam ab dentium exasperatione; ut acuantur, cum quam confundit hic Pric. De dentium collisione frequentissime 'frendere dentibus' dicitur, ut Plauto, Festo, aliisque. Vide Burm. ad Ovid. lib. viii. 369. 'Dentibus ille ferox in querno stipite tritis Imminet exitio, frendensque recentibus armis.' Hoc est quod supra dixit, 'dentibus attritu sonaci spumeus:' et Oppian. Cyneg. iii. 370. αὐτὰρ ὀδόντων Πολλὸν ἐπικροτέει λευκόχροον ἄσθματι θερμῷ. Oud. *Dentium compulso*, &c.] Ovidius: 'Dentibus ille ferox in querno stipite tritis Imminet exitio.' Seneca i. l. de Ira: 'Spumant apris ora, dentes acuantur attritu.' Pollux ubi supra: τοὺς ὀδόντας θήγει. et post: τῷ πρὸς ἀλλήλους κόμπῳ τῶν ὀδόντων ἀπειλεῖ. Aristophanes Ranis: Θήγοντος ὀδόντας Ἀντιτέχνου. ubi Scholia: Ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν χοίρων, οἱ θταν εἰς μάχην παρασκευάζονται, ταῦτο ποιοῦσι. De apro D. Basilii: Τὸν ἐνδοθεν θυμὸν διὰ τῆς τῶν ὀδόντων παρατρίψεως

ὕπεκφαίνων. adde quæ paulo supra ex Philostrato notata. Pric.

Quem primum insiliat, cunctabunda rimatur] Apollonius de lupis in ovili: Μαίονται δ' ὃ, τι πρῶτον ἐπαΐζαντες ἔλωσι, Πόλλ' ἐπιπαμφαλόωντες ὁμοῦ. Seneca Thyeste: 'Jejuna sylvis qualis in Gangeticis Inter juvencos Tygris erravit dnos, Utriusque prædæ cupida, quo primos ferat Incerta morsus: flectit huc rictus suos, Illo reflectit, et famem dubiam tenet: Sic dirus Atreus capita devota impiæ Speculatur iræ, quem prins inactet sibi Dubitat, secunda deinde quem cæde immolet.' Ovidius Metamorphos. v. 'Ille nihil contra, sed et hunc et Persea vultu Alterno spectans, petat hunc ignorat, an illum.' Hegesippus iv. l. de Vespasiano: 'Cum paucis, quos præsentis habebat, imperterritus stetit: quasi in quos sese excuteret, considerans.' Idem.

Jaculum, &c. contorquet] Glossæ: 'Contorquet, immittit, jaculatur, ἐμβάλλει.' Glossæ aliæ: 'Ἐνακοντίζω, intorqueo.' Idem.

Feræ quid. pepercit, sed, &c.] Præter Flor. Pith. et Bert. et Edd. Vett. ceteri Mss. habent *parcens* cum Edd. Colv. Vulc. Merc. Elm. Flor. Verum, licet frequenter participia amet Auctor, de quo alibi plura, hic tamen *sed* otiosissimum foret. Et certe bis præcedit *sed*, at, ac Mss. Pal. Oxon. Fux. non agnoscunt τὸ *sed*. Forsân tamen scripserit Auctor *parcit*, ut *amputat*, vel in præt. *parsit*: et inde duplex orta sit scriptura. Quamvis alibi *pepercit* dicere maluerit. Adi Bos. ad Nepot. Thrasil. c. l. 'quibus parserat Fortuna.' Oud.

Sed equi, &c. postremos populi. l. f. amputat] Captans παρήχησιν Pric. mallet, si vel unicus codex addiceret *feræ q. p. feri*, &c. Verum ea hic loci nimis ambigua foret. Nam *ferus* quidem absolute aliquoties vocatur equus. Unde passim 'semiferi' di-

cuntur Centauri. Arnob. lib. iv. p. 145. 'Induisse formam feri et hinni-
tibus evolavisse jactatis:' ubi vide
notas, et adi insuper N. Heins. ad
Ovid. lib. vi. Met. vs. 77. Verum
etiam quævis fera, ut cervus, leo, &c.
adpellantur feri. Consule eundem
ad Ovid. Epist. ix. 114. Comm. ad
Phædr. lib. i. F. 13. et 22. Immo
ipse aper nomine feri crebro occur-
rit, docentibus id rursus Heinsio ad
Ovid. lib. iii. Met. 224. viii. 355.
422. et viris eruditissimis ad Phædr. lib.
iv. F. 3. 'Sonipes iratus fero.' Quare
nihil novandum contra Mssos. Dein
in Coll. Voss. *postremo*. Post *vehē-*
batur desideratur in Pal. *Tlepolemus*.
Idem. At *Thrasylus fera quidem pe-*
percit, sed equi, quo vehēbatur Tlepo-
lemus, postremos poplites, &c. amputat]
Ita fateor quidem in omnibus legi et
editis et Mss. cogitabam tamen con-
cinne scribi posse, *Sed feri, &c. Fe-*
ræ pepercit quidem, at feri, &c. quæ
παρήχσις (quo genere nemo spissior
Nostro) adeo quidem blanditur mihi,
ut si vel in uno Ms. reperirem, reci-
pere non dubitarem. 'Ferum de
equo' dici, præter alios docet Ser-
vius ad Æneid. ii. et vii. Idem ad
Æn. i. 'Feras dicimus, aut quod om-
ni corpore feruntur, aut quod natu-
rali libertate utantur, et pro deside-
rio suo ferantur: propterea omnes
quadrupedes feras dicebant.' Hesy-
chius: *Θήρεια, τὰ ζῶα καὶ ἐπὶ τῶν ἵπ-*
πων οὕτω λέγουσι. corruptum et muti-
lum locum (si videbitur) sic consti-
tues mecum: *Θηρία, τὰ ἄγρια ζῶα καὶ*
ἐπὶ, &c. Pric.

Residens] Sic Bert. Alii, *recidens*,
non æque bene. *Elmenh.* Qui cum
Scriv. et Flor. in contextum recepit,
confirmatum a D'Orvill. Nihilomi-
nus male. Noster enim verbo *resi-*
dere nititur de placida sessione. Vide
ad lib. i. p. 14. 'juxta platanaum *resi-*
damus.' Lib. i. p. 10. 'varicitus
super faciem meam residentes.' Lib.
ii. pag. 32. 'super me sensim resi-

dens.' Hic autem agitur de vehē-
menti lapsu. Equus enim 'toto ter-
go supinatus est.' Quod vere est *re-*
cidere. Alia vide apud Pric. Sed et
recidere, pro simplici cadere posuit
Auctor. Adi ad lib. i. p. 9. 'Humi
recidens.' Ond. *Quadrupes recidens*
qua sanguis effluerat, toto tergo supi-
natus, invitus Dominum suum devoleit
ad terram] Polybius apud Suidam:
'Ο ἵππος τοῦ Σκιπίωνος ἐδυσχρήστησε
μὲν ἀπὸ τῆς πληγῆς, οὐ μὴν ὀλοσχερῶς
ἐσφάλησε, διόπερ ὀρθὸς Σκιπίων ἐπὶ τὴν
γῆν ἀπέπεσεν. Heliodorus lib. ix. in
Blemmyum et Persarum pugna: 'Ε-
λυμαίνοντο τὴν ἵππον ὑπὸ τὴν γαστέρα
κατὰ τὴν διεξέλασιν τοῖς ξίφεσιν ἀποκόπ-
τοντες, ὥστε ἐπιπτον μὲν οὐκ ὀλίγοι τῶν
ἵππων, πρὸς τὸν ἀλγηδόνα τὸν χαλινὸν
ὑπερορῶντων, καὶ τοὺς ἀναβάτας ἀπο-
σειομένων. Agathias lib. iii. de ele-
phanto saucio: Πρὸς τὴν πληγὴν δυσ-
ανασχετῶν, καὶ πρὸς γε τοῦ δορατοῦ
ἀμφὶ τὸν ὀφθαλμὸν κραδαιομένου ἐκτα-
ραττόμενος, &c. τοὺς ὑπερβεν ἐστῶτας
ἀποσεισάμενος κατέβαλε. et statim, de
equis illius belluæ rabie turbatis: Οὐ
μάλα τοῖς ῥυτῆρσιν ἐπέθοντο, ἀλλὰ τὰς
ἐμπροσθίους ὀπλὰς μετεωρίζοντες, ἐξεκί-
λουν τοὺς ἐλατῆρας. Illa *toto tergo*,
non sunt in Oxon. Ms. Ab eodem
et Palat. Cod. τὸ *invitus* abest. Pro
recidens (quod Oxoniensis, et edit.
vett. agnoscunt) male ex nno codice
Elmenhorstius *residens*. Onomasticon
vetus: 'Recido, ἀναπίπτω.' Hunc
locum autem effinxit Noster vel ex
isto Æneid. xi. 'Archilochus Ro-
muli (quando ipsum horrebat adire)
Hastam intorsit equo, ferrumque sub
aure reliquit. Quo sonipes ictu fu-
rit arduus, altaque jactat Vulneris
impatiens arrecto pectore crura.
Volvitur ille excussus humi:' vel
certe ex hoc e decimo, quem et video
Beroaldum adduxisse: 'Multa mo-
vens animo jam tandem erumpit, et
inter Bellatoris equi cava tempora
conjicit hastam. Tollit se arrectum
quadrupes, et calcibus auras Verbe-

rat, effusumque equitem super ipse secutus Implicat : ' ubi Servius : ' Multa movens, utrum scilicet in ipsum an in equum tela intorqueret ; quo vulnerato Mezentius effugio carebat : ' ad mentem Thrasylli nostri non importune. *Pric. Supinatus*] Hesyechius : Παλιμπετές τὸ εἰς ὀπίσω πεπτακός. *Idem.*

At enim furens aper, invadens primo lacinias ejus] Primo prave nec diu absumt a Mss. Lips. Pal. Reg. Fux. Oxon. Inc. D'Orv. eiecitque Colv. cum Vulc. Merc. Wow. *Pric.* Elliptice dicitur pro ' nec diu moratus, ' vel, ut poetæ aiunt, ' nec mora. ' Vide ad lib. iv. p. 80. ' Nec diu, cum repente somno recussa. ' Ex seqq. quæ varie interpolantur librarii et viri docti, patebit clarius, *nec diu* hand abjicienda fuisse. In Edd. ante Colv. erat *sed eum*. Mss. Lips. Pal. Reg. Fux. Guelf. D'Orv. Oxon. Inc. *At eum furens aper* vel *ap. fur.* pro quo Colv. cum Vulc. Ed. pr. Wow. et *Pric.* exhibuerunt *at enim*. Ex ea vero et Colv. conjectura *ecce eum* Vulc. effinxit ediditque in Ed. sec. *At ecce*. Sed egregie exaratur in membranis Florent. quo et alludit Bertin. ut ediderunt Elmenh. Scriv. et Florid. *Nec diu. Et eum f. a.* In Pith. *Nec diu, sed eum* est. Ecce, eo temporis momento, quam vim huic particulæ tam apud alios, quam Nostrum inesse docui, tum ad Lucan. lib. i. 231. tum ad Cæs. lib. vi. B. G. c. 37. tum supra lib. v. p. 90. ' Profecta nox ; et clemens quidam sonus, ' &c. Lib. ix. p. 190. ' Commodum Veneri militabant ; et contra opinionem improvisus maritus adsistit : ' ubi etiam male mutare conantur. Similior nostro locus est h. lib. p. 165. ' Vix hæc dicta ; et statim lapidum cessavit imber. ' Lib. x. p. 213. ' Vixdum sepultura fuerat explicata ; et statim, ' &c. nec non Statii lib. vii. Theb. vs. 300. ' Nec longum ; et pulcher Alathrens Editus. ' Adde Burm. ad Virg. Æn.

iii. 9. ' Vix pr. inceperat ætas ; Et pater Anchises dare fatis vela jubebat. ' Hinc patet, eam copulam non mutandum esse cum Heinsio in *at* vel *stat* apud Silium Ital. lib. vi. init. ' Titan jungebat equos, &c. Et fœda ante oculos strages. ' Ceterum male eum postposuerunt τοῖς furens *aper* Elm. Scriv. Flor. contra O. Mss. et Edd. Pessime vero Colv. sequentibus Vulc. Merc. Wow. et *Pric.* e Lips. Cod. cui accedunt Guelf. Palat. et Fux. interpolavit *invadens primo lacin.* cum ceteri Codd. et Edd. bene dant auctius *invadit jacentem, ac primo lac.* sed et *ejus* abest item a Palat. Guelf. sec. Oxon. *Oud.*

PAG. 156 *Laniavit*] Flor. *laniatum*. Male. Elmenh. Sic etiam Pith. Ms. Posset videri corruptum esse inversis litteris e *lancinat*, in præs. ut *amputat*. Hoc enim inferarum laceratione hand infrequens verbum est. Respice dicta ad lib. iv. p. 82. de canibus. Lib. ix. p. 203. ' Vulneribus distrahunt ac lacerant, ' in Ms. *lancinant*. Solin. c. 15. ' Cadavera ipsa dentibus lancinare. ' C. 27. ' lancinatas examinant pedum nisibus. ' Sic Mss. 2. vetustissimi. Vulgo *dilaniatas*, Salm. *dilancinatas*. Hinc Sen. in Thyeste vs. 778. ' Lancinat gnatos pater Artusque mandit ore funesto suos. ' Nil mutet tamen temere. Nam et lib. iv. p. 77. ' multisque numero morsibus ' (canum) ' *laniatum*. ' p. 78. ' morsibus laceratus ferroque *laniatus*. ' *Oud.*

Bonum piguit amicum] Amare. sic Declam. cccxxi. apud Quintilianum : ' Illud interim testor, hunc bonum amicum utrique maledicere. ' *Pric.*

Vel suæ sævitie litatum, &c.] Lib. v. ' Tunc meæ injuriæ litatum crediderim, ' &c. hæc autem cum sequentibus usque ad verbum *contegenti* sorte qua mala nescio Oxoniensis ignorat, connectit hoc modo autem contextus seriem : *Nec cepti nefarii bonum piguit amicum, sed suum auxilium miseriter roganti, &c. Idem.*

Parcito] Videtur legi posse *percito* pro commoto, et se moventi: quod ad Tlepoleum est referendum: si legas *percitus*, de Thrasylo erit intelligendum. Beroald.

Plagosa crura contegenti] In aliis *p. vulnera c.* quod et nos rectius putamus. Virgil. 'Et vulnera dira tegentem.' *Pric.* *Plagosa crura*] Ita Bert. Fl. et Fulv. Vulgo, *vulnera*. Elmenh. At *vulnera* habent etiam Flor. Reg. Lips. D'Orv. Inc. ut post Colv. Vulc. et Merc. edidere, et rectius putavit *Pric.* e Virg. *Æn.* vi. 498. 'Et vulnera dira tegentem.' Quomodo scilicet h. l. Servius citat ad l. i. 355. ex interpretatione. Nam Virgilius dederat, 'Et dira tegentem Supplicia.' Ad hæc talia exempla me non movent. Nam qui vulnera circumtegit, ipsa etiam tegit crura, illa saltem parte, qua sunt vulnerata. Nihilominus varia hæc lectio fuit in aliorum etiam Mss. unde et Cod. Pith. et Edd. Vicent. utraque Junt. et Aldi exhibent, *crura vulnera*, non male inde viro docto ad marginem effingente, *crurum vulnera*. Verum cum amplius in Ms. Bert. ex Coll. Modii exaretur *crura vel tene vulnera*, legendum esse certe mihi persuasi, *plagosa femina*, quorum glossæ sunt *crura* et *vulnera*. Latius hanc conjecturam adserui ad Sueton. Titum c. 4. 'sub feminibus,' docens, femora et inguina maxime adpecti ab apris. Oud.

Miseriter roganti] Regius Fnx. *commiseriter*. *Pric.* nisi Apuleianum quid sonaret, pro ea voce maluerat *miserabiliter*. Prave. In hac ejus Adverbii forma Auctor imitatus est Laberium, Ennium, Catullum Carm. LXIV. 49. 'Patriam adlocuta est ita voce mœsta miseriter.' Et ex iis Lexica dudum notarunt. *Idem*.

Per femur dextrum] Adscripsit libri sui oræ Grut. 'Forte guttur.' Ne audias. Ipse Appuleius dat rationem, cur Tlepolemi *femur*, non alias corporis partes, vulnerarit Thrasyllus;

ut ferri vulnera similia viderentur: prosectu dentium, quos feminibus infixerat aper. *Idem*.

Lanceam immisit] Non *demisit* in vulgatis ante Colv. est, sed cum Pith. quoque *dimisit*, e manu scilicet, ut iret per medium femur. 'Demittere: ferrum' dicitur, quando a superiore corporis parte deorsum immergitur. Vide ad Lucan. lib. vii. 621. 'Ore quis adverso, demissum faucibus, enssem Expulerit moriens. Animam quis corruiat ictus?' uti nunc lego, et Cl. Burmann. ad Ovid. Ep. xiv. 5. Sed *immisit l.* hic præbent etiam Reg. Oxon. Palat. D'Orvil. quod retinendum suadeo. Exempla plurima vide ad Lucan. lib. iii. 426. 'Hunc jubet immisso silvam procumbere ferro.' Omnes vero Mss. et Edd. Vett. *lanceam* verbo postponunt; quo ordine recudi jussi. *Idem*. *Suumque auxilium miseriter roganti, per dextrum femur lanceam innisit*] Alterius spreitis precibus suum opus perficit. *Æn.* xii. 'At fervidus advolat hasta Messæpnus; teloque orantem multa trabali Desuper altus equo graviter ferit.' Ibid. x. 'Tum caput orantis nequicquam, et multa parantis Dicere, deturbat terræ.' Et i. 'Tum validam perque arma viro perque ossa securim, Altior insurgens, oranti et multa precanti Congeminat.' Ovid. ix. *Metamorph.* 'Dicentem, genibusque manus adhibere parantem, Corripit Alcides: ac terque quaterque rotatum, Mittit in Enboicas tormento fortius undas.' *Pric.* *Suumque auxilium miseriter roganti*] Lib. ix. 'Deprecatur periclitanti sibi ferret auxilium.' *Miseriter* (Appuleianum quid sonans) non austin expungere: malueram autem *miserabiliter*. In vet. Onomastico: 'Miserabiliter, ἐλεεινῶς.' *Idem*.

Prosectu dentium] Edd. primæ *prosecta*. Junt. utraque et Ald. *profectu*, quod significaret *effectu*. Sed frustra. Vere Beroald. *prosectu* emendarat, uti est in Mss. plurimis. Græce sic

plane dixit Ælianus lib. i. An. 31. ὁδόντων διατομὰς. Infra pag. 173. 'prosectu gladiatorum, ictuque verberum.' Adi et ad lib. ii. p. 40. 'prosectis naso auribusque.' De casu Dativi in u ad lib. i. p. 4. Oud. *Prosecta dentium*] Corrigo *prosectu*, ut sit casus dandi: *prosectui*, id est, laniatui et prosectioni: hæc enim nomina quarti ordinis casum dativum litera i finiunt: ut Lucilius dixit *Anu* et *victu*, pro *anui* et *victui*. Virgilius: 'teque aspectu ne subtrahe nostro,' pro aspectui: et in Georgicis: 'Quod neque concubitu indulgent.' Cæsar quoque in Anticatoe, posuit *dominatu* pro *dominatui*. Sensus est: Fidentius percussit Lepolemm lancea, cujus vulnera credebat futura simillima prosectionibus et laniationibus dentis aprugni. Beroald.

Nec non tamen ipsam bestiam, &c.] Oxon. *Per f. d. lanceum immisit: ipsam etiam bestiam, &c.* expunctis intermediis omnibus. *Pric.*

Transadiit] Vere Roald. et Colv. ac jam ante illos Groslot. immo Ed. Junt. post. cum Mss. legunt *transadigit*: nam *transadiit*, quod in ceteris erat, vel *transabiit*, de ipso homine telum mittente, non est Latinum. Latius de hisce actum est ad lib. iv. p. 71. 'gladium per medium pectus transadigit.' In D'Orv. Guelf. pr. et Oxon. atque Ed. Scriv. est *transadegit*, scilicet ut tempora convenient; sed citra necessitatem. Oud.

Defuncto juvene] *Pricæ* est, quod Flor. per plagium sibi vindicavit. Confer notata ad illum l. lib. vi. p. 127. Apud Gell. lib. xx. c. 2. codicem Pembrocianum habere *vita functos et finitos et s.* notavit Wassens: priora sine dubio Interpretis sunt. Et sane *definito j.* hic vidi etiam in D'Orv. Par. Pith. Fux. *defuncto* Guelf. exstatque, si fides *Pric.* in Oxon. Nam in Gron. collatione nulla erat varietas. *defuncto* Guelf. Sed et in reliquis Mss. optimisque Flor. uti et

ante Beroald. in Ed. Vicent. exstat *defuncto*. Quod nolim ego dampnare præ altero *definito*, cujus exemplum ea in significatione nescio. In Indice citat quidem Elmenh. Sidon. Apoll. lib. v. Epist. ult. 'justissimum est, ut definito sic quisque nostrum succedat.' Sed qua id fecerit auctoritate, scire velim. Nam in Edd. legas vel *defuncto* vel *die functo*, at in Ms. Leid. olim P. Danielis, *die functi*, et pro V. Lect. *die finito*. Id. *Ad hunc modum defuncto juvene, &c.*] Redonemus ineptam hanc Beroaldo conjecturam. Oxon. Cod. duo alii Mss. vetusque ed. Vicent. *definito* legunt: unde veram scripturam *finito* haud ægre elicimus. L. vi. 'Quam' (vetulam) 'licet claudi pedis tui calce unica finire poteris:' ubi dicta p. 127. vide. *Pric. Definito*] Elegantius est *defuncto*. Beroald.

Quancum perfectro voto] Placet Bertin. codicis scriptura, *peracto voto*. Satis jam facit mihi communis lectio. Infra lib. ix. 'Magnis suis laboribus perfectum desiderium Philoetæro, &c. nunciat.' *Pric.*

Vultu gaudium tegit] Plinius panegyrico: 'Aliud solitudinis, aliud securitatis ingenium est, alia tristem intentio, alia gaudientium, neutrum simulationes expresserint.' Elmenh. *Vultu tamen gaudium tegit*] 'Consilium vultu tegit.' Virgilius. *Pric.*

Et frontem adseverat] Lib. ii. 'Vultuosam frontem rugis, &c. adseverabat.' *Idem.*

Cadaver av. circumplexus] *Amplexatus*, quod e Lips. Colvius intrusit, et post eum iidem, quos supra dixi, admisere, legitur etiam in Palat. Guelf. Reg. Fux. D'Orv. Oxon. Par. Sed ut bonæ notæ sit verbum, sapit tamen glossam alterius *circumplexus*, quod Flor. Bertin. Pith. et alii cum Edd. prioribus retinent. Vide Sciopp. Lect. Susp. lib. iv. Ep. 4. ac vindicavit illud etiam N. Heins. ad Virgil. lib. v. Æn. 312. 'lato quam circumplectitur auro Balteus.' Cujus ut et

Burm. exemplis addi possunt Suet. in Tib. c. 6. 'Flamma omnem comitatum circumplexa.' Hygin. lib. 11. Astron. c. 14. 'Eum draco circumplexus.' Avieni Descript. Orb. vs. 1138. 'Gens circumplectitur oram:' ac restituendum quoque est e Mss. et Edil. Vett. Nostro in lib. de Mundo p. 737. Ed. Flor. 'Maximis intervallis disjuncta circumplectitur.' Vulgo, *complectatur*. Passive usus est Appuleius de Habit. Doctr. Plat. p. 585. 'Ventrem gyris intestinorum circumplexum.' Oud.

Officia solerter affingit] *Solerter* male desideratur in Mss. Lips. Palat. Guelferb. Oxon. Edil. Colv. Vnlc. Merc. Tum *finxit* dant iidem et Reg. Guelph. ac D'Orvill. *effinxit* citavit Heins. sed *affinxit* Flor. Bert. Pith. et Edil. Ber. Juntin. Ald. Bas. Elm. Scriv. Flor. *Affingit* Edil. primæ cum Par. et Fulv. Edil. Wow. et Pric. quod restitui. Istud compositum præ simplici vel aliis *conf.* et *eff.* amavit Appuleius. Hinc lib. 1. p. 13. 'Adfecto ex tempore haud absurdo joco.' Lib. 1v. p. 74. 'Litteras adfingimus.' Utroque loco simplex verbum æque valisset. *Idem.* *Et cadaver quod ipse fecerat, avide amplexatus, omnia quidem lugentium officia solerter finxit*] Josephus Antiquit. 15. de Herode, Aristobulo ejus fraude occiso: Πᾶσι τοῖς ἐξώθεν πιθανῶς ἐπεσκευάζετο, μὴ μετὰ προνοίας γενέσθαι τῷ παιδί τὸν θάνατον· οὐκ ὅσα πρὸς πένθος ἐπιτηδεύων μόνον, ἀλλὰ (en peritiorem Thrasylo artificem,) καὶ δάκρυσι χρώμενος, καὶ σύγχυσιν τῆς ψυχῆς ἀληθινὴν ἐμφαίνων. *Idem* Bell. Jud. 11. de Hierosolymitanis sicariis: Ταῖς ἐσθήσεσιν ὑποκρύπτοντες μικρὰ ξιφίδια, τοῦτοις ἔτυπτον τοὺς διαφόρους, ἔπειτα πεσόντων, μέρος ἐγένοντο τῶν ἐπαγανακτούντων. Sequentia heic usque ad vocem *conformatus* membranæ Oxonienses ignorant. Pric. *Cadaver quod ipse fecerat, amplexatus*] Seneca, Alexandrum inprimis designans, at fide bona pœnitentiam e-

mendantem. 'Transfoderunt' (irati quidam) 'amata corpora, et in eorum quos occiderant jacere complexibus:' de Ira 11. 37. *Idem.*

Solæ lacrymæ procedere noluerunt] Nec decebat sane Naturam penitus ab imitatore exæquari. Seneca Epist. xi. 'Artifices scænici qui imitantur affectus, qui metum et trepidationem exprimunt, qui tristitiam repræsentant, hoc indicio imitantur verecundiam: deiciunt vultum, verba submittunt, figunt in terram oculos, et deprimant: ruborem sibi exprimere non possunt.' *Idem.*

Sic ad nostri similitudinem, qui v. lumentubamur, conformatus] *Nostram* non male exaratur in D'Orv. Fox. Ne tamen temere mutes, adi Pric. et me ad lib. v. p. 89. 'fatigationem sui.' Hetruscarum vero membranarum lectionem *amaritudinem* Vir doctus geminam Auctoris existimat in Misc. Observ. vol. 11. p. 394. Quia, ut ait, ea vox propria lgentibus, et ab ipso Appuleio adhibita. Verum exemplum, quod ex Apologia profert, 'lingna amaritudinum præministra,' non persuadet. Nam ibi significat convicia. De Adjectivo 'amarns' concedo id adhiberi in luctu, non vero *amaritudo*; quod, translate quoties sumitur, significat verborum contumeliam et linguæ quasi fel, quæ hinc *amara* Ovidio l. 11. Art. 151. et 'Juno amara' præ conviciando Propert. lib. 1v. 9. 43. Retinere igitur malum vulgatum, quod totum Appuleianum est. Nam 'ad nostri similitudinem' est 'nobis similis in speciem.' Hoc ipso libro in f. 'Femur ad similitudinem perditum.' In Apol. p. 471. 'Ossa ad similitudinem talorum.' Item de Mundo p. 728. Vide et Burm. &c. ad Suet. Cæs. c. 84. 'Ad simulacrum templi.' Mox in Coll. Voss. erat, *ecrum dimentabamur*: in Cod. Inc. *verum dementamur*: in Fox. *verum elament*. Oud. *Ad nostri similitudinem, &c. conformatus*] Servius ad Æneid. 11.

'Nostri et vestri, genitivi plurales sunt antiqui, et ex Græcis venientes.' (sic enim, non *convenientes* scribendum.) 'Ad nostri similitudinem conformatum' phrasi Paulina dicas, *σύμμορφον τῆς ἡμῶν εἰκόνας γινόμενον* Rom. VIII. 29. ubi et Vetus, *conformis*. Pric. *Ad nostri similitudinem qui vere lamentabamur conformatus*] *Ἀληθινὴν τῆς ψυχῆς σύγχυσιν ἐμφαίνων*, ut Josephum jam loquentem audivimus. *He-sychius*: *Σχηματίζόμενοι προσποιούμενοι, σχῆμα ἐπιδεικνύντες*. Seneca Epist. XCIX. 'Remota omni lugentium scæna, nihil erat nisi quod veris dabatur affectibus.' Gellius VII. 5. 'Opplevit omnia, non simulacris atque imitamentis, sed luctu atque lamentis veris et spirantibus.' *Idem*.

Culpam bestię dabit] Primo in Par. Guelf. pr. est, et *culpam manu suā*. Pal. et Guelf. sec. quoque inserunt *et*. In D'Orv. Pith. et O. Edd. ante Colv. est *manus suę culpam*: quem ordinem restitui. Dein *mentiens*, quod addidit Colv. et seqq. agnoscitur quidem similiter a Pal. Guelf. D'Orv. Reg. Fux. Oxon. Par. Nihilominus suspicor, e glossa vel interpretatione esse natum. Certe plane vacat; et abest a Pith. nec male Elmenh. ac Scriv. uncinnulis inclusere. In Reg. Fux. Guelferb. *dabit b*. Oud.

Fama dilabatur] Non displicet lectio Bert. Cod. *dilatatur*. Stat. I. IX. Thebaid. p. 306. 'Fama per Aonium rapido vaga murmure campum Spargitur in turmas, solito pernicior index, Cum lugenda refert.' Josephus de Bello Judaico lib. III. c. 15. 'Nec nuntius aliquis superfuerat; sed ipsa per se fama excidium prædicabat.' *Elmenh.* Nihil hæc faciunt ad discernendum, utra lectio, *dilatatur* an *dilabatur*, sit præferenda. Scioppius olim in Susp. Lect. I. IV. Ep. 4. probaverat *dilatatur*; sed cum in Symbola simpliciter eam lectionem proferat, iudicium mutasse, vel saltem suspendisse videtur. Pricæus non

Delph. et Var. Clas.

inprobat; sed exemplis, quæ proferunt, magis se refellit, quam id evincit. *Dilatatur fama* potest dici, quæ late manat, et passim distenditur, ut lib. V. p. 90. 'latiusque porrecta fama.' Verum licet 'Fama,' more poetarum, inducta, ut persona, non potest 'dilatarī,' sed recte 'dilabi,' ut alibi 'pervagari.' Nam sequitur 'detorquet cursus, et percutit aures.' Volans vero fingitur, ut millies. Jam de volatu 'labi' et 'lapsum' sexcenties occurrere, neminem fugit. Immo de 'Fama' Ovid. lib. IV. ex P. v. 16. 'Fama per immensas ære lapsa vias:' et in ipso, quem Pricæus adfert, exemplo Virg. lib. IX. Æn. 474. 'Nuncia Fama ruit, matrisque adlabitur aures.' Sed et h. libro ait Auctor p. 174. 'Infamia consternati, quæ per ora populi facile dilapsa.' Dein 'cursus detorquet' Auctor sumit ex Virg. IV. Æn. 196. de Fama: 'Protinus ad regem cursus detorquet Iarbam:' ut ibi monuit Burm. Oud. *Nec dum satis scelere transacto Fama dilabitur*] Donatus ad v. 6. Andr. 'Fama mali celerior quam boni:' non improbo Bertin. codicis lectionem, *fama dilabatur*: supra lib. IV. 'Fama porrecta pervagatur.' Totius porro istius loci imaginem Appuleius ex hoc Virgilio cepit: 'Interea pavidam volitans pennata per urbem Nuncia Fama ruit, matrisque allabitur aures Euryali, ac subitus miseræ calor ossa reliquit: Excussi manibus radii, revolutaque pensa. Evolat infelix, et, femineo ululatu, Scissa comam, muros amens atque agmina cursu Prima petit: non illa virum, non illa pericli, Telorumve memor: cælum dehinc questibus implet.' Pric.

Simul percepit t. nuncium] Obvia est locutio 'accipere nuncium,' Latinis æque ac Græcis. Ut hic, *τοιάντην ἀγγελίαν ἐδέχeto* Herodian. lib. I. c. 4. § 20. *Percepit* tamen exulata D'Orv. de qua ellipsi vide quæ notavi ad initium l. VII. 'Talem collegio nuncium

Apul.

7 O

fecit.' *Oud.*

Talem nuncium, qualem non audiet alium] *Aliud* in Coll. Voss. *alius* D'Orv. Quin in Oxon. Gueff. Palat. Fux. Inc. etiam *tale n. quale n. a. aliud.* In Pith. quoque *aliud.* Verum *tale nuncium*, sine adjuncto substantivo, Latini non esse monuimus jam ad lib. vii. locum, ubi etiam in uno et altero est *tale.* An scripserat Auctor *alias*, sive alio tempore? An vero totam vocem omiserat? Judicet Lector. *Idem.*

Amens] 'Vestigium amenti similis accelerans,' ut supra lib. ii. loquitur. Ὀψή γὰρ ὀργή τ' εἰς ἕνα ψυχῆς τόπον ἔλθοῦσαι, μανία τοῖς ἔχουσι γίνεται, ut olim Cleanctus scripsit. *Æneid.* ix. 'Femineo ululatu, Scissa comam, muros amens, atque agmina cursu Prima petit.' Ovid. *Metam.* ii. 'Lugubris et amens, Et laniata sinus, totam percensuit urbem.' *Pric.*

Cursuque bacchata furibundo, &c.] Virgilius Ceiri: 'Infelix virgo tota bacchatur in urbe:' et *Æneid.* vii. 'Immensam sine more fuit bacchata per urbem.' Ovidius de Phyllide: 'Ibat, ut, Aonio referens trieterica Baccho, Ire solet fisis barbara turba comis:' bene et *cursu furibundo.* Scriptor Maccabaici tertii, de Hierosolymitanis mulieribus, Antiocho templi penetrali ingresso: τὴν ἀρμόζουσιν αἰδῶ παραλείπονσαι, δρόμον ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσταντο. hoc habitu, interfectis matre et fratribus, Antigone ab Euripide describitur. *Idem.*

Per plateas populosas] Sidon. c. 15. 'Plurimus hic Briarens populo corpore pugnat.' Ammian. Marcell. lib. xxiv. cap. 5. 'Civitas ampla et populosa virtute roboris excisa.' Aurel. Vict. de Cæs. c. 21. 'Alamannos, gentem populosam.' Gloss. 'Populosa, πολυοχλοῦσα.' et aliis. *Wass.* Vide supra ad lib. v. p. 93. 'populosam familiam.' *Oud.* *Per plateas populosas, &c. fertur*] Ἀνὰ πόλιν οἰκτρὸν ἀελδεῖ ut Adoni Venus interfecto. Chryso-

logus de archisynagogi filia: 'Illa secretas languoris sui sustinet passionis: hic' (pater ejus) &c. 'toto fertur et jactatur in populo.' Curtius ubi de Alexandro mortuo: 'Nobiles pueri, custodia ejus corporis assueti, nec doloris magnitudinem capere, nec seipsos intra vestibulum regiae retinere potuerunt: vagique et furentibus similes, totam urbem luctu ac mœrore compleverunt.' *Pric.* *Et arva rustria fertur*] 'Mœret, illacrymat, gemit: Et huc et illuc anxios gressus refert.' Cicero *Tuscul.* iii. 'Ex hoc evenit, ut in animi doloribus alibi solitudines captent, ut ait Homerus de Bellerophonte: Qui miser in campis mœrens errabat Aleis, Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.' Bion ubi supra, de Venerc: Ἀνὰ δρυμὸς ἀλάληται. et post: Δι' ἄγκυα μακρὰ φορεῖται. Homerus de Achille Patroclum interfectum lugente: Δινεέσκε' ἁλῶν παρὰ θῖν' ἁλός. De Hercule, rapto Hila, Theocritus: Ἐν ἀτρίπτουσιν ἀκάνθαις Παιδα ποθῶν δεδόνατο, πολὺν δ' ἐπελάμβανε χώρον. et statim: Ἀλάμενος ὅσσ' ἐμόγησεν Ὀρεὰ καὶ δρυμὸς! deinde: Ὁ δ' ἔκ πόδες ἄγον, ἐχάρει Μαινόμενος. ex quibus Ovidiana ista de Canente, marito Pico amisso: 'Latos errat vesana per agros, Per juga, per valles, qua sors ducebat euntem.' *Idem.*

Cusum muriti quiritans] Beroaldus jam monuit ab aliis legi *quiritans*: ut certe hic quoque habent Mss. plerique, Edd. Junt. post. et Edd. post Colv. Sed *queritans* servatur a Pith. Fux. D'Orv. et Inc. ac præfertur a Beroaldo, uti et Cl. Arntzen. ad Plinii Panegy. cap. 29. 'Nequidquam quiritantibus sociis;' tum quia hic de sola querela, sine opis imploratione, agitur, tum quia Accusativus *casum* melius τῷ *queritari* quam *quiriture* jungitur. Sed et lib. v. pag. 109. in melioribus libris est: 'Hæc quiritans:' ubi vide. Et facile iste Accusativus per præpositionis ellipsin

etiam *inquirare* præcedit. *Oud.* *Queritans*] Sæpe conquerens lamentabili voce, et queribunda : a querendo, id est, lamentando, inclinatum frequentativum fit *queritans*. Quidam legunt *quiritans*, quasi vociferatione clamans. 'Quiritare,' enim clamare est, tractum ab his qui Quirites invocant, conclamantque : quod Veteres 'quiritari' dicebant. Lucilius : 'Clare quiritans.' Nigidius : 'Clamat quiritatum :' apud Plin. in epistolis anceps scriptura est, partim enim legunt, 'infantium quiritans,' partim 'infantium quiritatus :' utraque lectio satis proba est. 'Quiritatus' dicitur querela et vociferatio : 'Quiritatus' vero inclamatio, et quasi quiritum imploratio. *Beroald.*

Confluunt, &c. civium catervæ] Lib. x. 'Magnæ civium turbæ confluunt :' et xi. 'Tunc ecce confluunt undique turbæ.' *Æn.* xi. 'Fluuntque ad regia plenis Tecta viis.' Servius : 'Fluunt, festinanter incedunt.' *Pric.*

Obvii omnes] *Flor. obii.* Male. *Omnes* non est in Bert. et *Flor. Elmenh.* Hinc eiecit rursus *Elmenh.* receptam vocem a seqq. Edd. nisi quod *Scriv.* nucis circumscripserit et *Flor. Elmenh.* paraverit. Sed et agnoscunt eam *Pal. D'Orvill. Fux. Oxon. Guelf. Par.* ac bene observavit Appuleius discrimen *omnium*, qui possunt esse alii post alios venientes, et *cunctæ civitatis*, conjunctim et una studio visionis sese effundentis. Quare *omnes cunctique* bene jungi possunt, ut a Cicerone aliisque factum, et observatum recte a priscis Grammaticis, *Asconio, Festo, Servio* ad l. i. *Æn.* 518. pluribusque. Vide *Drak.* ad *Liv.* lib. vii. c. 34. 'Admiratione paventibus cunctis, quum omnium in se vertisset oculos.' Quare male fecit *Colvinus*, quod contra sequens *cuncta* deleverit, ut jam videbimus. *Oud.*

Civitas vacuatur] Perperam hic *Colvinus* secuti sunt *Vnlc. Merc. Wower. Pric.* Nam servant eam quoque

D'Orvill. Pith. aliique, cum Edd. prioribus ; et Appuleius centies 'cuncta,' 'tota,' 'omnis civitas,' ac nusquam fere simpliciter *civitas* dixerit. Plura vide ad lib. iii. p. 45. 'Cunctæ civitatis ostiatim.' Abest tamen a *Reg. Pal. Oxon. Par. Guelf. Idem. Civitas vacuatur studio visionis*] Lib. vii. 'Tota civitas, &c. conspectum effunditur :' ubi dicta p. 141. vide. *Pric.*

Labantique spiritu] *Flor. labentique.* *Elmenh.* Retinuit tamen *Elmenh.* ut omnes post *Colv. labantique.* Sed *Pric.* in notis prætulit *labenti* e *Taciti* lib. vi. Ann. c. 50. 'Labi spiritum, nec ultra biduum duraturum firmavit.' Sic et 'morientium animæ' labi dicuntur. Consule congesta ab *N. Heins.* ad *Ovid.* lib. iii. Art. 742. 'Labor, io !' Quia tamen ceteri *Codd.* certe *Reg. Pal. Guelf. Bert. Oxon. Par. D'Orvil.* etiam dant *labantique*, et *Charite* mortua non est, haud sane id spreverim pro vacillante, et deficiente, nondum tamen penitus excidente sive *labente* : quod bene aliquin explicuit *Beroald. effundit Pith. Guelf. pr. Oud. Labantique spiritu totam se super corpus effudit*] *Donatus* ad iv. 5. *Adelph.* 'Animo male fieri dicitur, cum ictu alienjus mœoris percussus, non sustinet corpus, sequiturque ruina membrorum.' *Zeno Veronensis* : 'Mortua spiritu, labentibus ad terram membris, incertas reddebat exequias, cui' (melius, *et cui*, id est, *utri*) 'lacrymas commendarent : mortuone, an morienti :' pro quibus Appuleius : 'Penissime ibidem, quam devoverat ei, reddidisset animam,' &c. Et nota in verbis *Zenonis*, 'lacrymas commodare :' sic ad l. i. *Andr. Donatus* : 'Qui alienis lacrymis suas commodabat :' quos locos si incidissent eruditi homines, haud ita male eandem in *Petronio* locutionem vexassent : nec, dum lucem afferre se crederent, *Scriptori* illi tenebras offudissent. Pro *labantique spiritu*, cum *Florent. cod.* et *Vi-*

cent. edit. *lubentique* scribe. Tacitus (quem, ut sæpe monui, sæpissime imitatur Noster) de Charicle medico: 'Labi spiritum,' (Tiberii) 'nec ultra biduum duraturum, &c. firmavit.' *Pric.*

Totam se super corpus effudit] Servius ad v. Eclog. 'Lugentium est, ut et corpori inhæreant.' *Æneid.* x. de Mezentio, Lauso filio occiso: 'Ambas Ad cælum tendit palmas, et corpore inhæret.' Ovidius *Fast.* ii. ubi de Lucretia: 'Ecce super corpus communia damna gementes, Obliti decoris virque paterque jacent.' Q. Curtius de Alexandro: 'Super amici' (Ephestionis) 'corpus ejulans procubuit.' Hieronymus de Eustochio, matre Paula mortua: 'Deosculari oculos, hæere vultui, totum corpus amplexari.' Virgilius de Evandro: 'Venit in medios: feretro Pallante reposito, Procubuit super.' Statius de Abascantio: 'Ore ligato Incubat amissæ:' amissæ uxori scilicet. Philostratus de Ajace, Palamede intercepto: 'Ἐπιβρίψας ἑαυτὸν τῷ νεκρῷ. *Heliodorus* 11. 'Ἐπὶ τὸ σῶμα τῆς κειμένης κατενεχθεὶς, &c. εἴχετο, καὶ προσεπεφύκει. *Idem.*

Ac plenissime] In locutione *plenissime reddidisset animam*, otiosa est vox *plenissime*, quam exhibent Edd. Vett. O. Nam sensus nihilo minor esset, si id adverbium abesset. Quare accedo viris doctis, qui, Stewechio Colvioque præeuntibus, ediderunt *pænissime*, præsertim cum suffragentur Flor. Guelf. Reg. Palat. Inc. Sed miror Colv. non monuisse, se etiam e Lips. Cod. *reddidisset* mutasse in *reddidit*: uti fecit melius, quam Stew. et cum eo Scriv. retinentes *reddidisset*, ut est etiam in omnibus Colvio prioribus. Si enim *pænissime* recipimus, omnino *reddidit* flagitat totius loci constitutio; iidemque Mss. ita exhibent, quibus succiuit D'Orv. habens *reddit*. Lib. i. p. 14. 'Corpus in flumen pæne cernmarat, uisi altero

ejus pede retento, vix et ægre ad ripam superiorem adtraxi.' *Oud.*

Quam devoverat ei] *Quem* Pithi. D'Orvill. *quem devoraverat ei*. In Ed. Beroaldi etiam *devoraverat*; sed explicat *devoverat*. Conjicere posses *devotaverat*. Quomodo certe id verbum corruptum est in *devorare* a nonnullis lib. ix. p. 191. 'Cuncta cæli numina, quæ dejerando temere devotasti.' Verum ibi longe aliud significare, suo loco videbimus. Nec tuto viri docti probant, *devotare* dici pro *devovere* ex Cic. *Parad.* i. cap. 3. 'Quæ patrem Decium, quæ filium devotavit, atque inmisit in armatas hostium copias.' Namque in binis Bibl. Leid. antiquissimis membranarum optime legitur a m. pr. *devota vita, inmisit*: et recentior manus addidit litteram *c*, quasi fuisset *devotavit, ac i*. Sed cum *ac* seq. vocali vix sit Latinum, certe non auri argenteive seculi, alii inde fecerunt *atque*. Sic vara vibiam sequitur. *Idem.*

Ægre manibus erepta s.] Melius legas cum Ms. Pal. *erecta*. Se totam enim super corpus effuderat. *Florid.* Pricæi scrinia compilans. Id sine dubio verum est; quod in Guelf. sec. etiam reperitur. Solent ea verba perpetuo confundi. Adi Drak. ad Liv. lib. iii. c. 5. 'Vulnere accepto, ægre ab circumstantibus ereptus, et suorum animos turbavit, et ferociores hostes fecit.' Ibi rectum est *ereptus*, sc. ne ab hostibus caperetur. Sed hic officium consistere non potuit, nisi in adtollendo et erigendo heram, ut Lucan. l. viii. 65. deficientem Corneliam: 'frustra que adtolle terra Semianimem conantur heram.' Et passim. *Ægre* vero jungendum esse τῷ *erecta*, non vero τῷ *remansit*, ut putabat in notis Pricæus, sed in Add. sententiam mutavit, evincit vel ille Livii locus, et Nostri l. i. p. 14. 'ad pænissime citatus.' *Ibid.* p. 5. 'lassus ipse, fatigatum ægerime sustineus.' Et sæpins. In

D'Orv. *creptam*. Oud. *Sed, ægre manibus erepta suorum, &c.*] Melius, ut in Palat. *crecta*: se totam enim super corpus effuderat. *Pric.*

Invita remansit in vita] Pal. Rom. et Ald. primam vocem inducunt. *Elmenh.* Hinc Scriv. uncis inclusit adjectivum. In O. Edd. antiquis solum est *remansit in vita*. Sed Beroaldus jam dubitavit, *invita* pro ingratitis et coacta una voce scribi debeat, an duabus *in vita*; et Palat. atque Oxon. præbent *invita remansit*; ut hoc sensu ait Cyprianus Ep. XL. '*remansit invitus*.' Immo Mss. Flor. Guelf. Reg. D'Orv. Inc. diserte exhibent quoque *invita remansit in vita*: ac vide de hac elegantia notas ad Lucan. l. viii. 61. '*spe mortis decepta jacet*.' Nec Pricæus debuerat de ejus lectionis veritate dubitare; quia ipsi videbatur Appuleius tunc additurus fuisse *quamvis*: ut alibi sæpius facit. Nam hoc ei non est perpetuum. Sine tali conjunctione scripsit etiam lib. v. p. 92. '*Vi ac potestate Veneris usurus, invitus succubuit maritus*.' 95. '*Deque tantis divitiis exigua nobis invita projecerit*.' h. lib. p. 155. '*Quadrupes toto tergo supinatus, invitus dominum devolvit ad terram*:' ubi ea vox desideratur male in nonnullis. In Apol. p. 513. '*Invitam eam conciliare studebat*.' Fuit, cum et hic conjicerem, *invisa remansit in vita*. De quo vide ad l. vi. p. 118. Sed *invita* nominative retinere malo. Oud. *Invita remansit in vita*] Ovidius ad Liviam, Druso mortuo; '*Vix etiam fueras paucas vitalis in horas, Obtulit invitæ cum tibi Cæsar opem*.' Pro *invita remansit, &c.* magis ad Appuleii morem *quamvis invita* scribas. Lib. v. '*Quamvis invitus, susceptas eas, &c. solo reddidit*.' Lib. vi. '*Cum primum sarcinas istas, quamvis invitus, pertulerit*:' et ix. '*Apponebat propere mulier, quamvis invita*:' at Palat. Cod. et antiquissimæ edit. ita locum concipiunt:

Ægre m. e. s. remansit in vita. Oxon. Ms. *invita remansit*. *Ægre* autem *remansit* intellige, non *ægre erecta*. Justinus lib. xii. '*Ægreque ab eo obtentum ut vellet vivere*.' Potest et alterum illud permitti: *Ægre erigi* hic, ut supra lib. i. '*Fatigatum ægre sustinere*.' *Pric.* *Invita*] Non libens, coacta et ingratis. Quidam se junctum legunt, ut duæ dictiones sint *in vita*: hoc est, vivere perseveravit. Beroald.

PAG. 157 *Funus vero toto scralem pompam prosequente populo, deducitur ad sepulturam*] Ovidius, ubi de Druso: '*Funeris exequiis adsumus omnis eques*.' Vide supra p. 86. 87. dicta. Dio Cassius de Augusto mortuo: Παρὴν δὲ, καὶ συνεξέφερον αὐτὸν ἦ τε γερουσία, καὶ ἡ ἱππὰς, αἱ τε γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὸ δορυφορικὸν, αἱ τε λοιποὶ πάντες ὡς εἰπεῖν οἱ ἐν τῇ πόλει ὄντες. P. Chrysologus Serm. cxxi. '*In obsequium divitis migrat tota civitas cum funus effertur: pauper vadit solus*:' ubi *obsequium* erudite dixit. Terent. Andr. '*In funus prodeo*:' ubi Eugraphius: '*In obsequium funeris*.' Luc. vii. 12. de vidua filium efferente: Καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. Florid. iv. Noster: '*Aspexit in pomæriis civitatis funus ingens locatum: plurimos homines ingente multitudine, qui exequias venerant circumstare*.' Laërtius de Platone mortuo: Πανδημεὶ παρεπέμφθη. De 'pompa exequali' supra p. 38. dixi. *Pric.*

Nimium clamare] In Lips. Cod. non est *nimium nimium*, quod sine copula stare posset, ut Græce μάλλον μάλλον, sed *nimium nimius*, ut in iis quos laudavit Elmenh. item Oxon. Guelf. sec. Palat. D'Orv. Fux. Inc. Hinc dubito valde de veritate Colvianæ correctionis, quam etiam probavit Pricæus; licet alioquin proba et frequens sit locutio '*nimium nimiumque*.' In D'Orvill. ut in Bert. est *clamore*. Hinc etiam refingi posset, *nimium nimio clamare*, pl. ut l. iii. p.

61. 'junxit opulentia nimia nimio :'
ubi vide. Vel *nimius clamore* videtur
explicatio glossaria vocum *nimum*
plangere. Quidquid sit, mihi nondum
constat de certitudine lectionis hujus
loci. In D'Orvill. etiam est *plangens*.
Oud. *Sed Thrasyllus nimum clamare*,
plangere, &c.] Tacitus Annal. II. 'Et
perisse Germanicum nulli jactantius
mererent quam qui maxime lætantur.'
In Oxoniensi et duobus aliis Mss. *ni-*
nium nimius clamare : unde *nimum*
nimumque c. putavit bene Colvius
legendum : supra fine tertii : 'Et cer-
vice proluxa, nimum nimumque por-
rectis labiis,' &c. ut quidem in ve-
tere Vicentina, et Codice Oxoniensi
legitur : in nuperis enim editionibus,
mutile, *cervice, proluxa, nimumque* p.
I. Pric.

Lacrymas reddere] Pro *edere*. Sic
Tac. XVI. Ann. 'Ac mox redditum
odium' pro *editum*. Groslot.

Veritatem ipsam fallere] Supra lib.
II. 'Ipsos Solis et Justitiæ oculos
frustrari.' Pric.

Illum, &c. coætaneum, contubernalem,
&c.] Ex quibus vinculis necessitudo
arctior, proin gravior jactura : supra
lib. IV. puella sponsum erectum de-
flens : 'Tantulo triennio major in æ-
tate, mecum primis ab annis nutritus,
et adultus, individuo contubernio,'
&c. ad quem locum pag. 81. adnotata
confer. *Idem*.

Fratrem d. addito nomine lugubri,
ciere] Recte animadvertit Pricæus,
stare hic non posse *nomine lugubri*.
Tale enim non erat Tlepolemi no-
men, aliaque ejus epitheti ratio non
adparet. Immo non comparet vox
nomine in Pith. Cod. Non tamen cum
eo hinc refingerem, *add. nomine, lugu-*
briter ciere : quia lib. V. p. 48. ait,
'plangere sublatum lugubriter eju-
lare :' quod ideo tacite, sed temere,
in textum hic recepit Floridus. Sed
æque facile excidisse potuit *sono lu-*
gubri, vel *lug. voce* ob vicinas præce-
dentium vel sequentium syllabarum

litteras. L. V. p. 92. 'Plangebant
uber, deshebant oculos, nomine pro-
prio sororem miseram ciebant ; quoad
sono penetrabili vocis ulnabilis amens
et trepida procurrit e domo.' Sed
malim simpliciter legi, *ad. nomine, lu-*
gubre c. hoc est, lugubriter et flebili-
ter. Vide ad I. V. p. 101. 'Simile
mœrendo :' ubi vulgo, *similiter*. Dein
in Pal. et Guelf. utroque Cod. est
cire, quod eodem reddit. Utraque
enim conjugatione occurrit, et hinc
recte Ampl. Bonhier. ad Petron.
Carm. de B. Civili p. 106. bene cor-
rexit I. XXXI. Cod. ad L. Jul. de
Adult. 'Ubi scelus est id, quod non
proficit *cire*?' Vulgo *scire*. Contra
circumfertur ubi in Mart. Capella
I. IX. p. 309. 'Jam vos verenda, quæ-
so, cæli germina, Quæ multiforme
scitis *cire* barbiton.' Sed non utitur
Capella spondeo in quarta sede, et
Mss. dant *scit ciere*, ut *barbiton* sit no-
minativus : et ita Mss. quatuor lib.
II. p. 28. 'Sonus multifidis suavitati-
bus ciatur.' Vulgo, *suscitatur*. Sed
vide Doct. Bondami V. Lect. p. 57.
A m. tamen secunda in Leid. Cod.
quarto est *scitis ciere*. Certior lectio
est apud Nostrum de Mundo p. 735.
'Ventorum prælia ciuntur.' Sic enim
Mss. non *cientur*. In Flor. N. 17.
'Voces, quas infesta rabies vel pro-
pitia voluntas ciant.' Glossæ : 'Cio,
κινῶ.' Nec mutandum in Catal. t. I.
p. 496. 'Phæbumque cio :' ubi vide
Burm. Oud. *Fratrem denique, &c.*
Fratrem post omnia dixit, quasi ceteris
majus omnibus. Lib. I. 'Comes,
et pater, et frater meus :' ubi dicta p.
22. vide. Pric. *Addito nomine lugubri*,
ciere] Virgil. IV. 'Et morientem no-
mine clamat :' at quid heic *nomen lu-*
gubre? aut quæ ratio epitheti illius?
locum interpunctionis, et (quod hand
paulo gravius) vitiosæ lectionis ma-
cula deturpatum, ita mecum restitue:
Fratrem denique, addito nomine, lugu-
briter ciere : sic supra III. 'lugubri-
ter ejulare.' Livius lib. I. 'Solvit

crines, et flebiliter nomine sponsum mortuum appellat: id est, (ut heic Appuleius,) 'lugubriter ciet: supra lib. v. 'Jamque nomine proprio sororem miseram ciebant, quoad sono penetrabili vocis ululabilis, &c. trepida Psychê procurrit,' &c. quæ quid sibi volunt quam quod hic, *lugubriter ciere?* Idem.

V. exemplis multivagi casus solatia nectere] Sic Ms. Ald. et Bas. 1. Alii, *multijugi casus*. Colvius. Non male leg. *multijugi*. Soping. Quinam alii ediderint vel conjecerint, *multijugi*, sive varii, et, ut alias dicit, *multiformis*, nescio. Sed Auctor est frequens in hac voce. Vide Indicem, et l. iv. p. 72. 'multijugi adparatus.' L. xi. p. 241. 'multiformi specie, ritu vario, nomine multijugo: ac sæpe cum *multivagus* in Mss. confunditur. Vide ad l. v. p. 111. 'multijugis precibus: infra p. 168. 'multijuga scaturigine.' De Deo Socratis init. 'Luna circumversione oris discoloris, multijuga pollens.' At hic Mss. O. quod sciam, *multivagi* servant. Quod significabit, Thrasyllum exempla adferendo, de alio ad aliud transiluisse, et sic per varias historias vagatum exempla variasse. Apud Plin. l. ii. c. 10. 'Multivagus Lunæ flexus.' Mox in Gnelf. pr. *solatio*, in D'Orvill. et Palat. est *solatia* vertere. Oud. *Verbis palpantibus stimulum doloris obtundere, variis exemplis multivagi casus solatia nectere]* Petronius, ubi de matrona Ephesina: 'Cœpit' (miles) 'hortari lugentem ne perseveraret in dolore supervacuo, &c. omnium eundem exitum esse, sed et idem domicilium, et cætera, quibus exulceratæ mentes ad sanitatem revocantur.' Paulus l. 10. 13. ad Corinth. Πειρασμός ὑμᾶς οὐκ ἐλλήφεν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος. Enripides: Οἶμοι! Τι δ' οἶμοι; θνητὰ τοι πεπόνθαμεν. his casus *multivagus* illustratur. Pric.

Contrectandæ mulieris] Scriptura vetus, *contractandæ*. Colv. Per a

etiam Oxon. teste Pricæo: ut passim hæc varietas in compositis verbi tracto. Vide ad Hirt. B. Afr. c. 72. supra in f. l. iv. Infra l. x. p. 217. 'Contractatis manibus: et præter alios Burm. ad Suet. Domit. c. 1. 'Contractatis multorum uxoribus.' Atque Mss. 2. Justini, a me collati, l. vii. c. 3. 'Petulantius Persis eas contractantibus.' Ammian. Marcell. l. xxiv. c. 4. 'Ex virginibus nec contrectare aliquam voluit, nec videre: al. *contractare*. Oud. *Studium contrectandæ mulieris adhibere]* In Milite Plantino: 'Te compellare, et complecti, et contrectare.' Cicero lib. i. de Deorum Nat. 'Cur non gestiret taurus equæ contrectatione, equus vaccæ?' Cyprianus in de habitu virgin. 'Cum amictu vestis honor corporis ponitur: denotanda et contrectanda virginitas revelatur.' Achilles Tatius lib. iv. Χειρὸς θίγειν, ψαῦσαι σώματος, αἷται ἐρώτων παραμυθία. Ibidem: 'Ἀκοῦσαι θέλω φωνῆς, χειρὸς θίγειν, ψαῦσαι σώματος. Oxoniensis, et alius Ms. *contractandæ*: quod eodem cadit. Glossæ: 'Ψηλαφῶ, tracto, contracto, &c. palpo.' Pric.

Delectando] Sive valde eam lactando. Ut frequentissime de in compositis Nostro aliisque augeat significationem. Nec ausim contra Mss. cum N. Heinsio ad Ovid. lib. xi. Metamorph. vs. 412. reponere simplex *lactando*: quamvis nunc *delectare* hoc sensu alibi non occurrat. Oud.

Statim factis] In Flor. non est *exactis*, sed *erectis*, ut in Fux. Regio, et marg. Ms. Lips. *ereptis* est in Pith. ut excusum est in Edd. Vett. ante Colv. *Factis* dant etiam Pal. Guelf. sec. Oxon. Par. Edd. Vnlc. Merc. ut l. iv. p. 87. 'perfectis thalami feralis solemnibus.' In Gnelf. pr. *sacris* exaratur. *Peractis* tacite invitis Mss. edi enravit Wow. adsentientem habens Pric. hic et in Add. ad p. 199. *Exactis* Elmenh. Scriv. et Flor. con-

tra Mss. ediderunt. Est et, qui *exceptis* rescribendum conjecerit. At verius Mss. Urs. et aliquot Codd. Beroaldi, ipso probante, nec non Ed. Colin. præbent *expletis*; ut rursus Nostro l. v. p. 105. 'Alternis amplexibus mutuæ salutationis expletis.' L. ix. p. 199. 'Jamque nouo die rite completis apud tumulum sollemnibus.' Cæs. l. iii. B. Civ. c. 46. 'His rebus completis.' In D'Orv. est *expleitis*. Verum omnes illæ variantes lectiones, *ereptis*, *erectis*, *expletis*, *factis* (nam ceteræ sunt conjecturæ) movent me, ut credam, illarum nullam esse ab Auctoris manu, ac cum N. Heinsio ad Ovidii d. l. hæc esse mendosa pronunciem. Et quidem maxime me offendit vox *statim*, sequente *protinus*. Neque enim verosimile est, illam officia inferialia explevisse, seu *conclusisse*; ut ait Donatus ad Terent. Phorm. i. 1. ante solitum et *statum*, sive *nonum*, post sepulturam, quam memoravit hujus paginæ initio, diem: unde notissima sunt, 'sacra novemdialia,' ab Auctore etiam observata p. 199. Quare aliquando, ut in Misc. Obs. a. 1733. p. 131. cogitavi rescribendum esse, *stato more explicatis*, vel *explicitatis*, sive *expletis*, et ut ait l. i. p. 5. 'persolutis officiis feralibus.' 'Stato more' est ritu et die sollemni: ut passim. Juvat apprimè locus l. x. p. 213. 'Vix dum pompæ funebres et sepultura filii fuerant explicatæ.' Alibi ait Auctor 'explicare munus,' ut l. vi. p. 122. Et pro peragere, absolvere et finire, sæpe, ut l. i. p. 3. 'In flexibus tortuosis saltationem explicat.' L. x. p. 232. 'Ambages tubæ terminalis cantus explicuit:' ut crebro hoc verbum ponitur. Vide, præter plurimos, Duker. ad Flor. l. i. 17. 'bellum difficillimum explicavit.' Et sic 'explicaturi consilium' abiit in *expleturi* apud Cæs. l. i. B. Civ. c. 78. *Idem*. Officiis inferialibus *statim exactis*] Malueram *peractis*: sic ix. 'Peractis feralibus officiis:' et in l.

xliv. de manu. testam. 'solennia mortis peragere.' 'Solennia tumuli peragere,' Servius ad Æn. ix. dixit. Seneca cap. 13. ad Marciam: 'Peractis quæ moris erat præstare defunctis,' &c. *Pric.* *Expletis*] Quidam legunt *Exceptis*, quod placet: ut sit sensus, Peractis officiis inferiarum, decrevisse Charitem mori, ne marito superstes viveret. Beroald.

Puellæ protinus festinat ad maritum suum demere] Infra: 'Jam tempus est ut, &c. deorsum ad menm Tlepolemmum viam quæram.' *Pric.* *Cunctasque prorsus pertentat vias*] Ut Porcia Bruti. *Idem*.

Vias; certe illam lenem, &c. consimilem: inedia] Male vulgo distinguunt, posito pleno puncto post *vias*, et commate solo post *consimilem*. Eo enim usque pertinent ad *perpentat*. Sequentia *Inedia*, &c. ad *transegerat*. In Oxon. male *illa*. Tum in Guelf. pr. *lerem*, et in Pal. ridicule *lenam*. Pith. *lene otiosam, nec*. Mortis viam *lenem* vocat inedia. Vide Beroald. et *Pric.* *Oud.* *Certe lenem illam, &c.*] '*Inedia*' scilicet, ut continuo subjungitur: ergo bene *lenem*. Tacitus Ann. xi. 'Hortantibus, &c. quibusdam inedia, et lenem exitum:' id est, '*lenem inedia exitum*.' Seneca Epist. lxxvii. de Tullio Marcellino se inedia luci subtrahente: 'Paulatim defecit, ut aiebat, non sine quadam voluptate, quam afferre solet lenis dissolutio.' *Idem*, lib. cur bon. vir. &c. 'Lenior jejuno mors est, cruditate dissiliunt:' liceat, dum quid certius excogitaverit quis, *cruditantes* repone: qua voce adversus Psychicos, et alibi, Tertullianus utitur. Valer. Maximus vii. 1. 'Lenique genere mortis, &c. extinctum.' *Pric.* *Illam lenem*] Sensus est, destinaverat Charite mori inedia, tanquam ea mortis via lenis esset, et placidæ quieti consimilis nec telis ullis indigens. *Inedia* autem est septimus casus. Attende, genus mortis lene et otiosum, et pla-

cidum videri Appuleio, inedia mori : cum alioqui camœnæ Græce canant, οἰκτιστον λιμῶ θανέειν, miserrimum esse fame mori : et, ut scribit Hieremias in Threnis : 'Melius est occidi gladio quam fame extabescere.' In Ezechiele quoque legimus : 'Sagittæ famis mortiferæ sunt.' Plautinus parasitus miserrimum esse hominem autumat, qui cum esse cupit, quod edat non habet. Cæterum hæc omnia referuntur ad homines qui cupiunt vivere, quibus esuritis videtur malum acerrimum. Sed in homine qui mori omnino decreverit, mors per inediam pedetentim recepta in corpus minus truculenta sentitur, cum vi nulla adhibita moriatur. Hoc genere mortis periit Sisigambis Darii mater, quæ audita Alexandri Magni morte, succumbens dolori, cibo pariter abstinuit : et Lucan. quinto : Postquam mori statuerat die extincta. Beroald.

Inedia d. misera] Negligenter admodum Elmenh. notulas describilla- vit. *inediæ d. miseria* ex Lips. et Colv. placito editum est in Vulc. Ed. sec. Nusquam conspicitur *misera*, quod sensu careret. Mss. ceteri et Edd. *inedia d. misera*, nisi quod in Guelf. sec. sit *miseria*. Recte autem *incuriam* Beroald. et Flor. exponunt illuviam et negligentiam lavacri ac balneorum, ut patet e seqq. Consule omnino notata ad l. vi, p. 128. 'Caudæque setas incuria congestas.' Oud. *Incuria*] Negligentia et illuvie : septimus est casus. Beroald.

Cum luce jam transegerat] Mss. Flor. D'Orv. Pith. Fux. Guelf. Edd. Elm. Scriv. *jam cum l. tr.* De locutione *transigere cum luce*, eique, transactione ac pactione facta, quasi cedere, et sic vitam finire, adi Beroald. et l. x. p. 216. 'Jam cum rei Fortuna transacto.' Tacit. de V. Agric. c. 34. 'Transigite cum expeditionibus, inponite L. annis magnum diem.' Florus ait l. iv. c. 7. 'Transactum

de partibus.' Septim. de B. Troj. l. iii. c. 25. 'Quia fortunam labantis' (Mss. 2. *labentis*) 'patriæ dolens de perniciæ publica cum exitio ejus transigat.' Quod vindicavit ab Annæ conjectura Wopk. in Misc. Obs. Nov. v. i. t. ii. p. 66. Oud. *Cum luce*] *Transigere* verbum est forense, ad creditores et debitores maxime pertinens : quod idem valet, quod componere atque decidere. Debitor transigit cum creditore per decisionem, et ita lis negotiumque finitur. Ex hac translatione conceptus sensus elegantissimus a nostro Lucio, qui ait, quod Charite cum luce transegerat : id est, cum vita et luce ætheria deciderat, tanquam debitor cum creditore : ut nihil sibi amplius foret cum luce, ut luci resolveret totum quod debebat : et ita per decisionem transactionemque cum luce factam transiret ad tenebras. Qui pro sociis transigit, satsdat, neminem postea eorum petiturum, ut auctor est M. Tull. in oratione pro Roscio Comædo. Beroald. *Tenebris imis abscondita, cum luce jam transegerat*] 'Caput ferali obducit amictu, Decevitque pati tenebras :' ut apud Lucanum Cornelia. Vide supra pag. 87. adnotata. Pric.

Familiares et necessarios] Tacitus Annal. iv. 'Amici, aut necessarii :' sic, φίλοις et ἀναγκαίοις Dio Cassius lib. XLVII. junxit. Confer ad Act. 10. 24. allata. Idem.

Religiosæ necessitati succumbens] Seneca Epist. LXXX. 'Interdum non licet palam esse miseros, sed inter ærumnas cor ipsum exedentes necesse est agere felicem.' Idem.

Obediens, ut jubebatur, viv. munia] *Obediens* prave exaratur in Flor. Pith. et D'Orv. vitio Appuleii librariis frequenti. Vide ad lib. iv. p. 74. 'munus obeundum.' Tum *videbatur* est in Regio, et D'Orv. Edd. Colv. Vulc. Merc. Wow. Pric. At sensu inepto. Non videbatur Charite mu-

nia obire, sed re vera obibat; at non sponte et volens; sed invita et jussa a parentibus. Bene igitur τὸ jubebatur, quod in ceteris Mss. et Edd. est, præstare judicantur Pric. et N. Heinsius ad Ovidii lib. xiv. Metam. vs. 208. 'Invita ergo obsequebatnr.' Quod adjectivum restituendum Colm. lib. vi. c. 2. e Ms. Sangerm. Oud. Obiens, ut videbatur viventium munia, &c.] Melius in aliis jubebatur. Clitophon apud Achillem Tatium lib. v. Θερσπευθεὶς ἄκων τὸ τραῦμα, τοῦ Μενελῆδου με παρηγοροῦντος, ζῶν διεκαρτέρησα. Pric.

Prorsus in pectore, immo vero p. i. m. carpebat animum] Ibidem Heinsius ait, neminem non videre, quam inconcinna sint 'prorsus in pectore carpere animum.' Quam ob rem substituit *pereso pectore*. Non temere tamen ego quid ausim mutare, quia ista in *pectore*, &c. videtur opponere externæ actioni et sereniori vultui Charites. Extrinsicus fingeat, se non adeo mœstam amplius; sed intus et in pectore carpebat animum, sive se ipsam. Immo *animus in pectore* dicitur, ut Græcis θυμὸς ἐν φρεσίν. Sed et Latinis 'mens animi,' et 'mens animusque' sæpe junguntur, ut in Flor. n. 4. Hinc et Vellei. lib. ii. c. 66. 'Erumpens animo ac pectore indignatio.' De priori adi etiam Grævium ad Hesiodi Ἔργα vs. 381. Alioquin pro *prorsus* in D'Orv. et Fux. Codd. est *rursus*, et *vere* in D'Orv. pro *vero*. Sed vox *prorsus* singulis fere paginis hoc sensu occurrit apud Nostrum; quamvis fatear, nusquam subsequi *immo vero*. Huic loco proxime accedit lib. iv. p. 79. 'Nullam quidem, prorsus sarcinam, vel omnino, licet vilem, laciniam.' Male vero Elmenh. Scriv. et Florid. ediderunt, *sed immo vero*: quod unde habeant, nescio. Oud.

Vultu non quidem hilario, verum paulo sereniore, &c.] L. III. 'Paulisper hilario vultu renidens, quantumque pot-

eram, lætiorem me refingens.' Sex versus subsequentes, usque ad verba *solatio cruciabat*, male desunt in Oxon. Ms. Pric. *Penitus in medullis*] Lib. x. 'Perniciem cæcam, &c. medullæ penitus attraxerant.' Idem. *Mærore carpebat animum*] Glossarium: 'Carpitur, τρύχεται, δρέπεται, κακοπαθεῖ.' Idem.

Dies totos, totasque noctes insumebat luctuoso desiderio] 'Sævumque arcte complexa dolore Perfruit lacrymis, et amat pro conjuge luctum:' ut Cornelia apud Lucanum: qui fortasse ista patrum imitatur: 'Teneas licet, et amplexeris dolorem tuum, quem tibi in filii locum superstitem fecisti.' (cap. i. Consol. ad Marciam) et post eum Augustinus: 'Solutus fletus erat dulcis mihi, et successerat amico in deliciis animi mei.' Confess. iv. 4. Idem. *Dies totos totasque noctes, &c.*] Lib. v. 'Diem totum lacrymis et plangoribus misella consumit.' In veteri lapide: 'Desiderio natæ diem ac noctem cum lacrymis traxit.' Apud Quintilianum vi. Declam. 'Quæ misera desiderio tui dies noctesque jungit.' Seneca cap. 6. ad Marciam: 'Si fletibus Fata vincerentur, &c. eat omnis inter luctus dies: noctem sine somno tristitia consumas.' Petronius ubi supra: 'Positumque in hypogæo corpus custodire, et flere totis noctibus diebusque cæpit.' Homerus: Νυκτὰς τε καὶ ἡμέατα δακρυχεύσῃ. Scriptor Tobix vitæ, de matre ejus: 'Ἡμέρας ἄρτον οὐκ ἤσθιε, τὰς δὲ νύκτας ὅλας οὐ διελύπανε θρηνοῦσα. Horatius: 'Tu semper urges flebilibus modis Mysten ademptum: nec tibi vespera Surgente decedunt amores, Nec rapidum fugiente Solem.' Cinna in Smyrna apud Servium in Georg. ii. 'Te matutinum flentem conspexit Eous, Et flentem paulo vidit post Hesperus idem.' Lucretius: 'Nec nox ulla diem, neque noctem aurora secuta est, Quæ non audierit mistos vagitibus ægris Plora-

tus, mortis comites et funeris atri.' *Idem. Tolasque noctes*] Virgil. iv. Georg. 'Flet noctem:' ubi Servius: 'Jugi nocte: continuo fletu.' *Idem.*

— *Et imaginem defuncti, &c.*] Admetus apud Euripidem ad uxorem suam, ut putavit, morituram: Σοφῇ δὲ χειρὶ τεκτόνων δέμας τὸ σὸν εἰκασθὲν ἐν λέκτροισιν ἐκταθήσεται. Lactantius II. 2. 'Fingendarum similitudinum ratio idcirco, &c. inventa est, ut posset hominum memoria retineri.' Apud Quintilianum x. Declam. 'Clamat itaque, clamat mater infelix: Si mihi aliquam imaginem filii mei, &c. auferres, injicerem tamen misera tantquam corpori manum: illam similitudinem flens tenerem: illos oculos, illam gratissimam faciem, et rictus oris expressos, et adumbratos artificis manu vultus.' *Idem. Imagines defuncti*] Imitabatur Laodamiam, quæ et ipsa imaginem defuncti Protesilai in larario domestico colebat. Polla quoque Lucani conjunx imaginem mariti habebat in toro, pro solatio et fomento: de quo Papinius in epicedio Lucani: 'At solatia vana subministrat vultus, qui simili notatus auro, stratis prænitet incubatque somno.' Beroald.

PAG. 158 *Ad habitum dei liberi formaverat*] Soli Elmenh. et Flor. receperunt *formarat*. In ceteris Mss. et Edd. *formaverut*. Quam sæpe autem talis defuncti consecratio, deformatioque in habitum alicujus Dei facta sit, docent hic Beroald. et Pric. item Ill. Ez. Spanhem. t. i. de Præst. Num. p. 439. Burm. ad Sueton. Calig. c. 7. 'Cujus effigiem habitu Cupidinis dedicavit.' *Oud.* *Quam ad habitum Dei Liberi formaverat*] Suetonius Calig. 'Unus jam puerascens, insigni festivitate, cujus effigiem habitu Cupidinis in æde Capitolina dedicavit.' Scriptor Sapientiae xiv. 15. Ἀσπρὴ πένθει τρυχόμενος πατήρ, τοῦ ταχέως ἀφαιρεθέντος τέκνου εἰκόνα ποιήσας, τὸν τότε νεκρὸν ἀνθρώπον, νῦν ὡς θεὸν

ἐτίμησεν. Statius Sylv. II. 'Hæc te non Jhyasis procax dolosis Falsi numinis induit figuras: Ipsum sed colit, et frequentat ipsum Imis altius insitum medullis:' quod ipsum heic Appuleius noster. *Pric.*

— *Affixo servitio*] Ita exposuerat [ut Florid.] Beroald. Sed vereor, ut *affixo* sic umquam occurrat. Hinc dubitans Beroaldus explicuit etiam, 'adpositis mancipiis ad hoc ministerium;' uti sæpe *servitium* pro *servis* ponitur: ut ipsi Ciceroni de Har. Resp. c. 12. Verum cultus ille vel ministerium sacrum per *servos* indignum fuisset manibus, nec decorum ipsi Charitæ. Fuerunt quidem 'servi' et 'liberti Venerei,' Martiales, et alii; sed fuerant ii homines liberi, dein Deo Dææve mancipati, ut docet Græv. ad Cicer. Divin. c. 17. III. in Verr. c. 62. Quare etiam malim cum Pricæo, quem consule, et N. Heinsio ad Ovid. lib. xiv. Met. 208. legere *adfixa*, i. e. unice intenta divino sui mariti cultui, et, ut alibi, *adharens*. Tibull. lib. i. El. III. 87. 'pensis adfixa puella:' ubi vide Comm. Liv. lib. III. c. 68. 'Hærete adfixi concionibus, et in foro vivite.' D'Orv. *affisso*. Non æque bene Heins. ibidem vocem *servitio* tentat mutare in *sacrificio*. Nam *servitium* ponitur pro *λατρεία*, ut recte monuerat Beroald. ac divino cultu, ut clare rursus scribit Noster lib. xi. p. 249. 'Quorum sibi servitium Dææ nostræ majestas vindicavit.' Eoque sensu putem pro sacerdote vel saltem ædituo a Vitruvio vocari præf. lib. VII. 'Demetrium' (*Democritum* Æg. Menagins ad Laërt. lib. ix. s. 49.) 'Dianæ servum:' et ne de pluribus *ιερόδουλοις* dicam, alias apposite magis ad hunc locum, 'Bacchi famulas' præbent Inscriptiones. Consule doctiss. Gorium in Inscript. Flor. t. i. p. 374. *Oud.* *Affixo servitio*] Excusis omnibus prohibentibus *affixa* reponendum crediderim. Seneca cap. 2. ad Marcianum: 'Intenta in unam rem,

et toto animo affixa.' Virgilius de Palinuro: 'Clavumque affixus et hærens Nusquam amittebat:' infra lib. ix. 'Affixus atque conglutinator, &c. commissa provincia fidem tuebatur.' Eucherius ad Valerianum: 'Qui amat egregie rem aliquam, velut affixus et colærens illi, nusquam eam relinquit, &c. Cicero Famil. i. 8. 'Me tibi in omnibus rebus affixum habebis:' ita 'pensis puellam affixam' Tibullus, et 'affixam foribus' dixit. Minucius Felix de Sole: 'Cælo affixus, sed terris omnibus sparsus:' apud Quintilianum vi. Declam. 'Semper estis intra domum, uno plurimum in loco, levibus officiis affixæ.' Porcius Latro in Catilinam: 'Nilil illo affixius ad colenda bonorum consortia.' i. *Nemo affixius illo*. Ita de personis, non rebus positum ubique vides. *Pric. Affixio servitio*] Appositis mancipiis ad hoc ministerium: vel *affixio servitio* accipe pro cultura diligentis ipsius Charites, in colendo marito: ut *servitium* pro latrâ posuerit: id est, servitute: est autem *latrâ*, ut docet August. in x. ea proprie servitus, quæ pertinet ad colendum Deum: unde idololatriam vocant, idolorum servitutem. *Beroald.*

Ipsa se solatio cruciabat] Tertullianus in de Anima, cap. 56. de Homero: 'Tanto magis curam sepulturæ collocavit, quanto etiam moram ejus injuriosam animabus incensavit: simul et ne quis defunctum domi detinens, ipse amplius cum illo maceretur enormitate solatii dolore nutriti.' Seneca cap. 1. ad Helviam: 'Ne dolorem tuum ipsa solatia irritarent.' Idem cap. 1. ad Marciam: 'Hæc tristitia et misera, et in se sævientia, ipsa novissime acerbitate pascuntur: et fit infelicitis animi prava voluptas dolor.' Lucanus: 'His se stimulis dolor ipse lacessit.' Fulgentius Mythol. i. de Syrophane Ægyptio: 'Doloris angustia (quæ semper inquit necessitatis solatium) filii sibi simulacrum in

ædibus constituit:' et statim: 'Fecerat ille unde luctus resurrectionem indies acquireret, non quo luctus solatium inveniret:' ubi nota (ut et in Lucio nostro) quæ loquendi proprietates. Mortuorum vel absentium amicorum memoriam per eorum imagines aut statuas renovatam, plerumque veteres Scriptores *solatium* vocaverunt. Isidorus viii. 11. Orig. 'Fuerunt etiam aut quidam viri fortes, aut irribum conditores, quibus mortuis, homines, qui eos dilexerunt, simulacra finxerunt, ut haberent aliquod ex imaginum contemplatione solatium.' Servius ad Georg. i. de Sylvano: 'Anavit puerum Cyparissum, qui habebat mansuetissimam cervam: hanc cum Sylvanus nescius occidisset, puer est extinctus dolore: quem amator Deus in arborem ejus nominis vertit, quam pro solatio portare dicitur.' Tacitus Annal. xii. de Agrippina, post veneno Claudium sublatum: 'Velut victa dolore, et solatia conquirens, tenere amplexu Britannicum: veram paterni oris effigiem appellare.' Minucius in Octavio: 'Dum gestiunt eorum' (Regum) 'memorias in statu detinere, sacra facta sunt quæ fuerant assumpta solatia.' Seneca Epist. xl. de imaginibus loquens: 'Desiderium absentiae falso atque inani solatio levant.' Lactantius ii. 2. 'Si qui imaginem hominis peregre constituti contempletur sapiens, ut ex ea solatium capiat,' &c. Statius Sylv. v. 'Si manus aut similes docilis mihi fingere ceras, Aut ebur impressis aurumve animare figuris; Hinc Priscilla tuo solatia grata marito Conciperem.' Ibidem ii. 'At solatia vana subministrat Vultus qui simili notatus auro, Stratis prænitet, incubatque somno.' Symmachus x. 22. 'Senatus, impatiens dispendii sui, solatium petit de honore virtutis: vestrumque Numen precatur, ut virum nostra ætate mirabilem statuarum diuturnitas tradat oculis

posterorum.' Perseus ironice ad Phineum, quem in saxum verterat, Metam. v. 'Inque domo soceri semper spectabere nostri, Ut mea se sponsi soletur imagine conjunx.' *Pric.*

Thrasyllus vero præceps et temerarius] In Flor. et Bert. legitur: *Th. v. p. alioquin qui et de ipso nomine t.* Quod glossam olet. *Elmenh.* Miscet diversas eorum Codicum lectiones in unam *Elmenh.* ut e seqq. patebit. *Sed Thr.* habent Bert. Pith. et D'Orv. cum Edd. Colvio prioribus. Sed minimi hoc est momenti. Verum pessime Colv. quique eum secuti sunt, post *præceps* ejecerunt *alioquin*: quæ vox comparet in omnibus Mstis, etiam Lips. et singulis fere paginis ab Apuleio est adhibita. Quare recte Sciopp. in Symb. eam revocari jussit cum N. Heinsio et Wasseo. Vide omnino ad lib. II. init. 'Anxius alioquin et nimis cupidus.' Ex prolatis illic exemplis, quibus innumera possent addi, patet, Auctorem solere voci *alioquin* subungere sæpe Adjectivum synonymum cum copula; atque inde liquet *τὰ et temerarius* nequaquam esse inducenda, tamquam nata e glossa vocis *Thrasylli*, quod olim ob lectionem Bertin. Cod. *qui et temerarius*, opinabatur Sciopp. in Susp. Lect. lib. IV. Ep. 4. uti et ad marg. Ed. Colv. Soping. Quo videmus, temere nonnunquam Criticos ab uno procedere ad aliud. Eadem enim de causa Colv. ut glossam cum seqq. Edd. delevit *de ipso nomine*: quæ certe absunt quoque a Pal. Lips. Reg. Oxon. Par. Sed antiquissimæ membranæ Flor. Pith. nec non D'Orv. servant omnia, *alioquin, et de ipso nomine temerarius*: atque ex iis ingeniosissime N. Heinsius d. I. emendavit: *p. alioquin, et re et ipso nomine temerarius*. Quomodo apud Ovid. lib. I. Am. El. VIII. *Dipsas annus 'ex re nomen habet'*: ubi vide Burm. Et sic apud alios passim: unde vulgare 'nomen et omen.' Solet vero Appu-

leius semper nomen indere personis, quod convenit earum moribus, vitæque generi, ut plurimis patet exemplis, quorum quædam a me congesta sunt ad lib. II. p. 30. At tamen nusquam hoc ita addidit Auctor. Quare potius simpliciter cum Clar. D'Orv. ad Charitonem p. 79. 'de ipso nomine temere,' retinco hoc sensu: 'Præceps alioquin sua natura; sed et temerarius, nomine ipso cum stimulante, quod quasi insusurrabat illi: Audendum est tibi, Thrasyllæ, ut hoc viri fortis nomen digne geras.' Affrorum, et in his Nostri, more, de pleonastice positum sumi potest. Vide omnino ad lib. IV. p. 68. 'solatium de tam sera refectione tribues.' *Oud.*

D. I. satiarent, et percitæ m. r. f. et in sese n. s. lacerasset luctus] Ex mutandi prurigine nata est Stew. conjectura *exsatiarent*. Creberrime simplex adhibet Auctor, nusquam compositum. Et p. 173. 'laniatu satiati.' Vide Indicem. *Satiaret* Oxon. Dein D'Orv. e glossa, *et perterrita*. Minus bene vero *Elmenh.* Mss. Pal. et Edd. Rom. Ald. adscribit lectionem, *lassesceret*. Est sane in Cod. Flor. Inc. et Ed. Beroaldi, quem præter modum et *Elmenhorstium* secutus est *Scrivenerius*. Verum, ut Latina satis vox sit *lassescere*, de qua consule Lexica, nunquam credam, *in sese lassescere*, scriptori idoneo fuisse usurpatum. Mss. ceteri, ni fallor, omnes, et Edd. primæ, ac post Beroald. reliquæ ad Colv. usque dant *lacerasset, lacerarent, lacerasset, vel lacerasset* sine sensu; unde præferrem omnino Lipsii conjecturam, a J. Rhoer. in Fer. Dav. p. 227. quasi suam propositam, quam et alii protulerunt, ac Vulc. Ed. sec. fidenter expressit, *flacerasset*. Verum et illi scripturæ obstant *τὰ in sese*. At huic difficultati subvenit N. Heinsius ad Ovid. lib. x. Met. 194. XIV. 208. legens: *Et sensim n. s. flacerasset*. Quæ divinatio certe multum præferenda est ejusdem conjec-

turæ lib. II. Advers. c. 7. *In sese n. s. murcesceret*; utpote nimis abeunti a scripta lectione, et otiosas voces in *sese* retinenti. Omnibus rite perpensis, unice recipiendam duxi cum Colv. Wow. Vulc. Ed. pr. Merc. Pric. Flor. Stewechianam et Groslotii emendationem, *fucesseret*. Lib. III. in f. 'Omnis ignavia facessat e pectore.' Hoc est, fugiat, deserat, ut alias sæpe occurrit. Vide ad lib. v. p. 102. 'Lassa salute defecta' vel 'deserta.' Nescio autem, cur Colv. perverse voluerit, *hinc sese facesseret*: cum passim Noster τῷ *fucessere* pro *cedere*, *abire*, neutraliter sit usus. Adi ad lib. I. p. 16. 'Intro facessit' ubi vulgo *capessit*. Dictum vero in *sese fucessere*, ut lib. XI. pag. 243. 'Numen invictum in se recessit': ubi, ut hic, confer Pricæum. *Idem*. *Et in sese nimicitatis sentio facesseret*] Beroaldus *laccesseret*. Lipsius *flaccesceret*. τὸ *fucesseret* est a Colvio, et probamus: at non illud ejusdem, *Et hinc sese*, &c. 'In sese facessere' heic, est quod XI. 'in sese recedere': id est, evanescere, non amplius apparere: 'Sic oculi, &c. fine prolato, Numen invictum in se recessit.' Pric.

Vestes lacerantem] In Oxon. *vestem*, quod videtur probare Pric. excitato loco lib. IV. pag. 79. 'Mærentem et crines cum veste sua lacerantem.' Et certe creberrime eam vocem in sing. numero cum aliis eleganter adhibet. Atque in simili re lib. II. p. 38. 'capillos distrahere, vestem discindere.' Lib. VI. p. 116. 'Involat in eam, vestemque diloricat, capilloque discisso,' &c. Nihilominus invitis reliquis Mss. nolim hic mutari pluralem, quem Auctor hic loci videtur prætulisse, ut frangeret nimium litteræ *m* concursum. Oud. *Adhuc vestes lacerantem, capillos distrahentem*, &c.] Ἐτι ἐν χερσὶν τὰ πένθη ἔχουσιν, καὶ νεκροῦ τάφῳ προσοδυρόμενην. ut XIX. 3. apud Sapient. Scriptorem. Esdr. IX. 3. Διέβρηξα τὰ ἱμάτιά μου,

&c. καὶ ἔτιλλον τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου. Ctesias apud Hesychium v. Σάραπισ· Διαβρήξαμένη τὸν Σάραπιν, καὶ τὰς τρίχας καθεϊμένη, ἐτέλετό τε (Ἰσ. ἐτίλλετό τε,) καὶ βοήν ἐποίει. Oxon. *vestem lacerantem*: supra I. IV. 'Mærentem, et crines cum veste sua lacerantem.' Pric.

Non dubitavit de nuptiis convenire] Est et hic κυριολογία. Festus Pompeius: 'Veteres *conveniendi* voce utebantur, cum primus sermo de nuptiis habebatur.' *Idem*.

Et impudente labe] Pith. et Gneif. uterque, *imprudentiæ*. Frustra adferunt viri docti locum lib. II. pag. 30. ibi enim leg. esse *imprudentiæ suce* (quod pronomen hic quoque addit Oxon.) *labem*, ni fallor, evicimus. At hic *imprudentiæ* verissime exaratur in ceteris Mss. et Edd. nisi quod in Bas. pr. etiam *impudente*. Lib. v. p. 93. 'Ne qua sermonis procedentis labe consilium tacitum proderetur.' Min. Fel. c. 16. 'conviciorum amarissimam labem, verborum veracium flumine diluamus.' A D'Orvill. abest τὸ *et*. Oud.

Tacita pectoris sui secreta] Lib. x. 'Tacitum' (id est, tacendum) 'secretum apernit.' Pric.

Vocem n. et horruit et detestata est] Mss. Oxon. D'Orvill. v. n. *exhorruit*. Melius, iudice Pric. non me. Nisi legamus, *et exhorruit, et det*. Singulis enim paginis polysyndeto utitur Auctor. Vide ad lib. I. pag. 16. et Ind. Notarum. *Exhorrescere vero fucinus* sic occurrit lib. IX. p. 189. x. p. 211. Sed ferme, ut hic, lib. v. pag. 90. 'Virginitatis suæ metuens et pavet, et horrescit, et quovis malo plus timet, quod ignoret.' Lib. VII. p. 136. 'Cujus totæ provinciæ nomen horrescunt.' Oud. *Vocem nefandam et horruit, et detestata est*] Gloss. 'Horruit, ἔφριξεν, ἐφοβήθη.' melius autem Oxon. Cod. *exhorruit, et d. e.* lib. IX. 'Exhorruit Myrmex inanditum facinus, et oclulis auribus aufugit pro-

tinus.' *Pric.*

Gravi tonitru] Idem liber, *tonitruo*. Tonitruum et tonitru promiscue apud Antiquos: e quibus exemplum darem, si jam succurreret. *Colv.* Adde *Guelf. sec.* Locuples testis est Seneca lib. 11. N. Q. cap. 56. '*Tonitrua* nos pluraliter dicimus. Antiqui aut *tonitruum* dixerunt, aut *tonum*.' Quod et hodie superest in Trebellio Pollione de Gallienis c. 5. '*Auditum tonitruum*:' ac Vopisco de Caro c. 9. '*post illud præcipue tonitruum, quod cuncta terruerat.*' Hygin. Astron. lib. 11. c. 5. in Mss. et Edd. aliquot: '*Tonitruum et fulgorem cæli indicium significationis fecisse*:' ubi Schefferus ait *tonitruum* pro *tonitru* ab ipso Cic. usurpatum. Sed frustra in illo hoc quæras. *Tonitrua* ibi, vel in Genit. plur. *tonitruum*, uti reliquis. Apud Nostrum de Deo Socratis pag. 681. olim edebatur: '*Quid super tonitruum Lucretius facundissime disserat*;' estque in Ms. Cantabr. *tonitrum*. Sed Latinum non credo '*disserere super tonitruum*.' Tunc *tonitruo*, ut hic in Lips. fuisset dicendum. Et in Mss. ceteris ibi, ut hic, est *tonitru*. Non igitur captandum id ἀπαρκῶν cum *Colv.* et *Sop.* Grave in Oxon. *Oud.* Et velut gravi tonitru, &c. vel ipso Diali fulmine percussa, corruit, &c.] '*Ut fulminis ictu Concidit.*' Heliodorus lib. vi. Ὡς περ βέλει, τῷ ῥήματι βληθείς. Petronius: '*Fulminatus hac pronuntiatione, &c. in lectulum decidi.*' Hegesippus 1. 43. de Antipatro: '*Velut ictus et saucius gravi vulnere, jacebat ante pedes patris.*' *Pric.* Corruit corpus] Apud Senecam Controvers. vii. 1. '*Obortæ sunt subito tenebræ, sublapsus est intercepto spiritu corpus.*' *Idem.*

Obnubilavit animam] Perverso sane judicio Bert. Cod. scripturam prætulit Sciopp. lib. ix. p. 194. '*acerri- mo gravique odore sulphuris juvenis obnubilatus.*' Gellius lib. i. cap. 2. '*vultus serenitatem ægritudine ob-*

nubilari.' In eandem Nostro sententiam dixit Ovid. lib. i. Trist. El. iii. 11. '*Non aliter stupui, quam qui Jovis ignibus ictus Vivit, et est vitæ nescius ipse suæ. Ut tamen hanc animo nubem dolor ipse removit.*' Ubi vide Ciofanum, et imprimis *Pric.* ad Apolog. p. 124. '*Repentino mentis nubilo.*' Sic et *animum* hic in Coll. Voss. sive Lips. quod tamen non sequor. Ipsi vero Charitæ tribuit Auctor, quod in ea effecit '*vox nefanda.*' Nam inepte neutraliter per ellipsin secundum κατὰ exponit Florid. '*corruit*' et '*obnubilavit.*' De Activo '*corruiere*' adi ad lib. i. p. 14. p. 161. '*dolore nescio crapulam cum somno discutit.*' Thrasylo tribuit quod in eo dolor effecit. *Oud.* Et obnubilavit animam] Cod. Bertin. obumbravit, male: vide olim ad Apologiam pag. 124. notata. *Pric.*

Sed intervallo, revalescente paulatim spiritu, &c.] Lib. x. '*Sed revalescente rursus astutia,*' &c. *Idem.*

Ferinos rugitus iterans] *Mugitus re-iterans*, edidit Elmenh. sequentibus illum Scriv. ac Florido e membranis Flor. Immo *mugitus* cum Fulv. libro dant etiam Oxon. *Guelf. Pal. Lips.* ac probat aliisque exemplis confirmare utitur *Pric.* Verum quæ Nostri loca adlegat, non persuadent. Nam in iis agitur de gravi mussitatione sine magno clamore, quæ ad Nostri locum nihil facit. Quare ego non temere antiquam lectionem, a multis Codd. corroboratam, (in D'Orv. est *rugiens*.) spreverim. *Ferini rugitus* etiam melius conveniunt, quam *mugitus*. Nam feræ leænæ, cui sæpe comparatur irata mulier, proprius est *rugitus* et fremitus. Vide Appul. in Flor. n. 17. De ursæ faciem sustinente Thrasy Leone lib. iv. p. 78. '*obnixo mugitu et ferino fremitu*:' adeoque *rugitus* satis exprimunt muliebris ejulationis insanam vocem, quam ante descripsit. Quidquid sit, *reiterans* certe non admittendum fuerat; licet

id quoque exstet in D'Orv. et Lips. Monachorum hæc videtur Latinitas: nec credo, verbum 'reiterare' apud idoneum scriptorem illum reperiri: ac Noster crebro cum aliis *iterare* adhibet: ut lib. v. pag. 91. 'se nunc prorsus perisse iterans.' Lib. ix. p. 191. 'tacitos secum mugitus iterans.' Lib. x. p. 226. 'dulces gannitus iterabat:' et sic sæpius. Suspiciatus aliquando sum, a manu Appuleii fuisse, *rugitus ore iterans*. Sed ἐπέχω. Oud. *Ferinos rugitus iterans*] Placet quod in Oxon. Ms. et editis multis, *mugitus iterans*. Lib. ix. 'Tacitos secum mugitus iterans:' lib. iv. 'Obnixo mugitu, &c. præsentem casum, &c. tolerans.' Virgil. de Laocoonte: 'Clamores simul horrendos ad sidera tollit, Quales mugitus fugit cum saucius aras Taurus:' et xii. de Turno: 'Oculis micat acribus ignis: Mugitus veluti cum prima in prælia taurus Terrificos ciet:' ubi Servius: 'Apparet mugitus et dolentium et irascentium esse.' Hieronymus in Joannis Monachi vita: 'De inferno quodammodo mugitum cordis gemitumque reddebat.' Interpres vetus Psalm. 37. 9. 'Rugiebam' (fortasse *mugiebam*, ut jam alibi monimus legendum) 'a gemitu cordis mei.' Tertullianus cap. 9. de pœnitent. 'Ingemiscere, lacrymare, et mugire, &c. ad Dominum Deum suum.' Varro de ling. Latina lib. vi. 'Multa ab animalium vocibus ad homines translata.' Sophocles: Ὅρεστέναζε, ταῦρος ὡς βρυχάμενος. Non dissimile illud Nicephori Gregoræ de Cæsarissa, marito mortuo: Ἐστέναζε βύθιον, καθάπερ ἐκ μεγάλης καμίνου τῆς ἔνδου πικρίας καπνοῦς ἀναπέμπονσα ζέουτας καὶ φλογώδεις. *Pric.*

Et jam scenam p. Thr. perspicie[n]s] Obtemperavi viro docto ad marg. Ed. Colv. et *Pric.* vocem *etiam* bene sic dividenti. Duas voculas olim fuisse docet Cod. D'Orv. cui deest *jam*. Sensus quoque postulat. Ante Be-

roald. vero inepte edebatur *cænum*, ac frustra Vulcanius margini sui libri adlevit *schemam*. Ea huc non quædrat. *Scena* est actio Thrasylli personata. Vide ad lib. iv. p. 77. 'Scenam cum anima retinens, variis corporis sui schemis ac motibus,' &c. ubi pessime item inculeant quidam *schemam*. In Guelf. pr. *særam pestem T.* In Pitl. hic et alibi *Tharsylli*. Oud. *Etiam scenam, &c.*] Concinnius *et jam scribas. Pric.* *Cænum Thrasylli*] Lego *scenam* pro apparatu et actione involuta: qua dictione in hoc significatu prope peculiariter nititur Appuleius. *Beroald.*

Tunc inter moras, &c.] Florus iv. 10. 'Et subinde inter moras mortem a gladiatore suo efflagitasset.' Sallustius: 'Et inter eas moras promissa legatorum expectare.' Idem: 'Inter eas moras Metellus se cum exercitu ostendit:' sic loquitur etiam Suetonius in Nerone: Marcellus in lib. xxviii. ff. de administr. et peric. tutor. et in lib. xxxiii. de ritu nupt. item Paulus lib. vi. § 4. eod. *Pric.*

Sane cruenta] Mira obstinacia Mss. O. et Edd. usque ad Elm. Scriv. Flor. retinent *sane*. N. Heinsius etiam *sanie cruentum* correxerat ad Ovid. Ep. Her. xi. 125. ubi citat 'inter moras hæce.' Ac *cruentam* cum Edd. ante Colv. et Elm. Scriv. Flor. ostentant membranæ Flor. et Fux, sed in reliquis Mss. et Edd. legas *cruenta*, nisi quod tota vox exsulet a Pal. ut constructio sit, 'faciem deformem sanie cruenta et pallore.' Quomodo alibi 'atra sanies.' Sed res eodem redit. Immo ipsa 'umbra sanie cruenta' potest stare. Quia ex ante dictis concludas, reliquum potius Tlepolemi corpus, quam faciem, sanie cruenta fuisse sedatum, ut illam letali pallore fuisse deformem. In Oxon. Guelf. pr. est *pallorem*. Talis Didoni in somno occurrit Syphæus occisus 'ora modis adtolens pallida miris, Crudelis aras, tra-

jectaque pectora ferro Nudavit' apud Virg. *Æn.* i. 354. *Oud.* *Umbra illa miscere trucidati Tlepolemi sanie cruciatam, et pallore deformem attollens faciem, quietem pudicam interpellat uxoris]* Ovid. *Metam.* xi. 'Luridus, exaui mi similis; sine vestibus ullis, Conjugis ante torum miseræ stetit.' *Pric.* *Pallore deformem attollens faciem]* Virgilius: 'Simulacra modis pallentia miris.' *Idem.* *Quietem, &c. interpellat uxoris]* Lib. xi. 'Quietem meam rursus interpellat,' &c. *Idem.*

Mi conjunx] *Æneid.* iv. 'O luce magis dilecta sorori:' ubi Servius: 'Per nomen necessitudinis ostendit se quæ sunt utilia persuadere.' *Idem.*

Non licebit] Nullus, inquit, alius te conjugem appellabit, nulli deinceps licebit uxorem te suam nominare, si memoria pristini amoris nostri infixæ medullitis est pectori tuo, atque præcordiis, nam femina pudica, quæ casto amore primum maritum prosequitur, post illius obitum de secundis nuptiis non cogitat: et digamiam reprobandans, alterius conjunx dici aspernatur: et merito: illi enim vivit adhuc prior conjunx, ejusque memoria perinde ac viventis refovetur. 'Magis se' (ut inquit Divus Hieron.) 'unicis applicat feminae: et nihil aliud nosse, magnum arctioris indulgentiæ vinculum est.' Memoratissimum est illud Porciæ dictum: quæ, cum laudaretur quædam bene morata, quæ secundum habebat maritum, sapientissime respondit: 'Fœlix et pudica matrona nunquam præter semel nupsit.' Marcella major rogata a matre sua, an gauderet se nupsisse, respondit: 'Ita valde, ut amplius nolim.' Valeria Messalarum soror, amisso Servio viro, nulli volebat nubere: quæ interrogata, cur hoc faceret, ait, 'sibi semper maritum Servium vivere.' *Beroald.*

Si pectori tuo j. perm. nostri memoria, vel, &c.] Copula et [vid. VV. LL.] apparet in Mss. tantum non omnibus,

Delph. et Var. Clas.

ut et Edd. præterquam Beroald. Bas. pr. Florid. Plane tamen vacat, ac delet eam *Pric.* Posset tamen refingi at, vel ei, sive hei, dolentis et ingemiscentis particula. Nihil autem hic vidit Colv. varie errans. Optime jam hujus loci sensum percepit Beroald. Est autem hic: Si memor es mei, non maritaberis alio, vel, si excedit tibi fœdus nostrum per meam mortem, tunc nube alii, non Thrasylo. Non opus autem videtur contra Mstos cum *Pric.* repeti *vel si.* Quod sic satis ex præcedentibus potest suppleri, vel saltem verisimilinus excidisse post vocem *casus*, aut *caritatis*. Textui inseruit Florid. *Permanent* est in Guelph. Oxon. Pal. Fux. *permaniet* D'Orv. *nostra* quoque in Oxon. Item et pro *vel* prave in D'Orv. Pith. *Oud.* *Et si pectori tuo, &c.]* Tò et inducendum credo: hoc vult: si pectore tuo manet memoria nostri, te alius nemo conjugem vocaverit. *Pric.*

Mortis meæ casus fœdus caritatis intercidit] Viri docti conjecerunt *casu*; quia *intercidit* neutraliter rapiebant; ut eos monuit Acidalius ad Planti Stichum cap. 4. Sed *intercidit* a 'cædo' valet 'interrumpit.' Quod apud Cæsarem, Hirtium, Plinium, aliosque occurrit. Adde Barth. ad Claudiani Cons. Prob. et Olyb. vs. 172. 'Intercisa dies.' Sic pro abrupte, 'incidere ludum' Horatio, 'spem' Livio. Quare nec opus est, cum *Pric.* scribere *interscidit* a 'scindo.' Nungatur vero Colv. archaisimorum studiosus. Nec *interdicat* est in Cod. Lips. sed *intercidit*, librarii aberratione, sicut tyothetarum culpa in Edd. Vicent. Junt. pr. et Ald. est *interdicat*. *Oud.* *Vel uerbæ mortis meæ casus fœdus caritatis intercidit]* Legendum puto, *Vel, si acerbæ mortis meæ casu f. c. intercidit*, aut, *acerbæ mortis meæ casus f. c. interscidit*: quæ utraque scriptura efficiet sensum commodum. *Pric.* *Casus fœdus]* Infortunium crudele ac deforme: et ita non

Apul.

7 P

parum multi exponunt, sed falso et perperam: namque legendum est *Casu*, ut sit ordo et sensus: Si charitatis conjugalis fœdus interruptum est casu mortis meæ, nubito cuicumque voles alteri, modo ne Thrasylo nugas, percussori meo, et parricidæ nefario. Quod si legas *casus fœdus*, pro cruenta calamitate, inutilis et levis erit sensus, minimeque consistens. Inclinatur autem hoc in loco 'fœdus fœderis,' non 'fœdus, fœda, fœdum.' *Beroald.*

Quovis alio f. mariture] Dissuadet umbra mariti nuptias sui percussoris. Cuilibet (inquit) alii conjungere potius, quam Thrasylo. Sententia aperta est. Sed verba vim passa a sciolis, qui non animadverterunt, *alio* hic positum tertio casu. Scribo, *cuius alio felicius maritare*. Sed dicent investes quidam pueri: At hodie nemo ita loquitur. fateor; sed Veteres scimus aliter multo locutos, quam quomodo nos loquimur: imprimis pronomina multa non in 'ius' genitivo, et dativo 'i,' sed genitivo 'i' et dativo 'o' declinasse, testis Priscianus lib. vi. Hinc alia aliæ aliæ, illa illæ, neutra neutræ, utra utræ, una unæ, ulla ullæ, &c. apud Sospitrum Charisium l. ii. Ea phrasis in omnibus Apuleii exemplaribus est libro septimo: 'Sed plane crastino libet, non tantum naturam, verum etiam caput quoque ipsum pessimo isto asino demere.' Eandem phrasim et libro octavo observabam: 'Uno potiundi studio postponens omnia.' Iterum libro decimo: 'Inhiansque toto filiæ patrimonio imminerebat, et capiti.' Identidem libro undecimo in missione populi: 'Principi,' inquit, 'magno, senatuique, et equiti, totoque Romano populo renuntiat.' Sed res ipsa vix tanti esset, ni mihi in animo foret confirmare lectionem Ulpiani, quæ in Pandectis Flor. quam alii pervertere conati, in l. invitus CLVI. ff. de diver. regulis juris: 'Cum quis in alii lo-

cum successerit, non est æquum ei nocere hoc, quod adversus eum nocuit, in cuius locum successit.' Nam qui substituere, *cum quis in alicujus locum*, eos ego hanc phrasim non intellexisse assero. Sed hactenus subsidium a libris, quibus instar corollarii accedat vetus inscriptio: DATE. TER. FRUCTVM. VT. TERRA. REDDERE. POSSIT. AB. ALTERO. SPERES. ALTERO. QVOD. FECERIS. *Alii rei*, pro *aliæ rei* Plantum dixisse: rursus alios *alimodi* pro *aliusmodi*, Festus notavit. Sed utrumque a nominativo *alis* declinabat: de quo Priscianus lib. xii. Sospiter Charisius lib. ii. Diomedes lib. primo. Rursus alibi Plantum dixisse 'aliæ mulieri,' et Ciceronem 'unæ mulieri,' alii mecum observant. Adhibe et Agellium libro ix. cap. 4. *Stewech.* De compacto quasi cum Grosliotio hic archaizant interpretes, alius alium in ridiculum producentes errorem. Si vero quid mutandum esset, recipi deberet cum Ed. Florid. lectio *quovis* antique, (non *cuiris*, ut prave ediderunt Wower. Elmenh. Pric.) quod valide propugnat Sciopp. in Susp. Lect. l. iv. Ep. 12. Ad i. ad l. vii. p. 134. 'Quovis iniquissimo.' Burni. ad Virg. Ecl. l. 21. Verum sic agentes potius corrumpunt, quam corrigunt Auctorem. Verbum 'maritare,' si umquam Dativum, multo pluribus certe locis casum Ablativum adsciscit. Horat. Epod. ii. 9. 'Adulta vitium propagine Altas maritat arbores.' Unde 'maritatum frondem' dixit Pentadius in Epigr. Pithæan. l. iv. Fulgent. l. i. Mythol. c. 2. 'Maritatus aer igne.' Hinc cum Horatio Ovidius ait Ep. iv. Her. 34. 'Fratre marita soror:' ubi vide Burmannum. Hor. iii. 5. 'conjuge barbara maritus.' In Fux. *mar. felic.* Oud.

Neve sermonem conferas, nec mensam accumbas] Apud Synesium Epist. XLIV. Οὐδὲ ἐμβαλοῦμέν σοι δεξιάν, οὐδὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς σιτησόμεθα. pro *conferas*,

conseras lege. Vide supra pag. 1. notata. *Pric.*

Mei percussoris] Gloss. 'Percussor, *κολαφιστής, σφάκτης.*' *Idem.*

Noli parricidio nuptias auspicari] Parricidio, quia me amicum et hospitem interemit. Lib. VII. 'Ego denique, &c. latrocinii crimine in hospitem mihi carissimum postulabar: quod crimen non modo latrocinium, verumetiam parricidium quisque rectius nominaverit:' si expilatio hospitibus parricidium, multo magis occisio ejus. *Idem.*

Quorum sanguinem tuæ lacrymæ proluerunt] Flor. hæ. Elmenh. Istud hæ ille et Florid. receperunt. Quasi adhuc lacrimas Charites suis in vulneribus demonstraret hæc umbra. Sed nihil lacrima citius arescit; umbræque adparent ea facie, qua occisæ, non vero, quo honoratæ sunt. Tunc enim et odoribus fragrare deberent. *Tuæ*, quod ceteri Mss. et Edd. servant, omnino est retinendum. Pro *sanguinem* vero Pith. Fux. *sanguine*. At N. Heinsius ad Ovid. Epist. XI. 125. malebat *saniem* sine ulla necessitate; quamvis si *saniem* haberent Mss. nollem substituere *sanguinem*. Sed l. VII. p. 144. 'Vulnus sanguine delibutum:' ubi confer, quæ notavi. Tandem protulerunt Oxon. *proluere* Edd. Colv. priores, et Scriv. verum Msstis, quantum scio, invitis. *Oud.*

Vulnera. Lancea] Pal. *sed lancea*. Wowerius. Secuti id tacite sunt Elmenh. Scriv. *Pric.* Flor. et confirmatur *sed* a D'Orv. Guelf. Reg. Oxon. Par. Coll. Voss. Nihilominus puto esse additamentum lectoris, glossatoris aut librarii. Multo elegantius adversativa ista particula, et præsertim post *non*, omittitur, a ceteris Mss. et Edd. In Flor. N. 23. 'pari studio, inpari celeritati:' ubi prave Flor. rursum inseruit *sed*. Vide omnino J. F. Gron. ad Senec. Epist. XXIV. et quæ laudant Drakenb. ad Liv. l. I. c. 32. Burmann. ad Vellei. l. II. c. 72.

'Non electionem daret, perflugium ostenderet.' Cort. ad Plin. Epist. II. Ep. 17. VIII. 2. me ad Lucan. l. II. 85. 'non ille favore Numinis, ingenti Supernum protectus ab ira.' Ovid. Epist. XIII. 132. 'Non subiti casus; numinis ista mora est.' Virg. *Æn.* XII. 890. 'Non cursu, sævis certandum est cominus armis.' Fraudis fuit librariis hæc ellipsis in Lucano, quem sæde corruperunt, l. I. 170. 'Antiquos Curiorum passa ligones Nolle sub ignotis extendere rura colonis.' Vulgo *longa sub ign.* sine idoneo sensu, et præcedente jam 'longos fines Agrorum.' *Oud.*

Et addidit cætera: omnemque scenam sceleris illuminat] Hæc non leguntur in scripto Codice. Colv. Immo usque ad *emanantibus* desunt in Pal. Parvæano, ac Guelf. sec. in quibus *alienum*. Quod audiens Charite decoras genas, intermediis rursus omissis, *sævientibus palmulis verberabat*. In Edd. Ber. Bas. pr. Scriv. *addit* ob sequens *inluminat*. Sed frustra; ut supra h. libro sæpius, et sexcenties in Appuleio, ac Cæsare olim movendum habui. *Oud.* *Omnemque scenam, sceleris illuminat*] Virgilius: 'Cæcumque domus scelus omne rexit.' *Pric.*

At illa] Subjungit D'Orv. *audiens*; ut fere in Pal. et Par. sicut et Guelf. pr. ante *tà et addidit* inserit Quod audiens Charite; sed pinguem olet interpolationem. Ac si vel maxime id verbum ab Appuleii manu profluxisset, demum haberet locum post *eo humidat, et illa audiens*. Nunc ab umbræ Tlepolemi sermone se convertens ad Charites descriptionem, primum narrat, quomodo mæsta cœperit dormire, et dein quid egerit, has umbræ voces audiens. *Oud.*

Ut primum mæsta conniverat] Ita bene Bertin. Ms. non, *quieverat*: supra lib. I. 'Commodum conniveram,' &c. id est, ut hoc loco, 'ut primum conniveram.' *Pric.*

Toto faciem impressa] Virgilius: 'Os

impressa toro.' Juvenalis: 'Cubat in faciem, mox deinde supinus.' Petronius: 'Tota facie, &c. torum meum pressit.' *Idem*.

PAG. 159 *Lacrymis emanantibus*] Perennibus, jugiter fluentibus. Hesychius: θαλερὸν δάκρυον· τὸ πολὺ, καὶ μὴ ξηραίνόμενον, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἰεὶ θάλλων. *Idem*.

Decorus genas] Ejeci vocem *decoras*, quæ non comparet in ullo Msto, nisi in interpolatis hic Pal. Guelf. et Par. et mox D'Orv. nec ulla Ed. ante Colv. qui perperam tacitus intrusit, et secure nimis retinuerunt seqq. Edd. Sequitur 'decora brachia.' *Oud.*

Conhumidat] Sic Aldus et Bas. *conhumitat*. Rom. Flor. Bert. *genas contundit*: unde alii *confundit*. Elmenh. Ex hac nota vix quidquam sani elicias. *Conhumidat* est in Flor. In Fux. *convidat*. In Bert. Pith. D'Orv. aliisque, item Edd. pp. Juntin. Aldi, ac vulgo *cohumidat*; in Edd. Ber. Colin. Bas. pr. *cohumitat*: unde Soping. faciebat *cohumeat* vel *cohumigat*, sicut Liv. Andronicus apud Nonium dixit 'inhumigare.' Vulgo initio Flor. 'cespes humigatus.' Sed ibi legendum esse *fumigatus* ex optimis membranis suo loco videbimus. At in Glossis quoque *humigatus*, βεβρεγμένος. Perperam vero Colv. cum Vulc. et Merc. e Cod. Lips. edidit *confundit*, quod lacrymarum non est. Nam planetus descriptio statim demum sequitur. Nihil temere mnto. Sed quia ex varietate lectionis et interpolatione Codd. et in iis omissione hujus verbi patere videtur scriptum fuisse verbum a librariis non intellectum, mihi in mentem venit, num scripserit Auctor *confundit*, sive obruit et plane confundit. Nam 'funditare' est apud Plautum, 'diffunditare' apud Ammianum Marcell. Plautum imitari solet Noster, Nostrium Ammianus. Alioquin 'humectare ora,' 'genas lacrymis,' obvia poetis est locutio, 'humidare' vel

'humitare' vel 'nuidare' invenias, credo, nusquam. A Guelf. Pal. Oxon. Par. hoc verbum cum seqq. usque ad *brachia* absunt rursus. *Oud.*

Inquieta quiete excussa] Flor. *quieti*. Elmenh. *Quieti* item Lips. Pith. Fux. et Ed. Vicent. *Quiet* in Bert. An scripsit hic quoque Auctor in Dativo *quiei*? Vide ad lib. III. init. 'secnræ quieti revulsim.' Lib. IV. p. 80. 'somnia recessum' ait. Crebrum est poetis 'excuti somno.' Suet. Calig. c. 38. 'expergefacta somno:' ubi vide. *Oud.* *Velut quodam tormento inquieta quiete excussa*] Lib. IV. 'Lymphatico ritu somno recussa:' ubi dicta confer. Virgilius, (quem imitatur Noster) *Æneid.* XI. 'Excussus Acontens Fulminis in morem, aut tormento ponderis acti.' Ovidius: 'Terque quaterque rotatum Mittit in Enboicas tormento fortius undas:' Josephus Bell. Jud. II. 20. non absimili locutione: καθάπερ ὄργανον τινὲς τῇ δεισιδαιμονίᾳ συνεκκόμενοι. *Pric.*

Prolixum ejulat] Roman. p. *hejulat*. Flor. p. *heu heu ejulat*. Bene. Elmenh. Atque sic edidit Scriv. *hejulat* Edd. Ber. Bas. pr. Mihi videtur rescribendum *prolixum Eheu ejulat*, pro quo passim librarii medii ævi et posteriores *heu heu* scripserunt. Nec enim adsentiri possum illis viris doctis, et in his Cel. Burmanno ad Virgil. Ecl. II. 58. et III. 100. *Æn.* II. 248. ejusque cognato ad Lotich. p. 467. qui censent, præeuntibus aliquot Mss. ubique in Horatio, Virgilio, Ovidio, aliisque poetis, pro *Eheu* legendum esse *heu heu*: quia existimant e brevem esse syllabam, adeoque locum in spondeo pede habere non posse, decepti vulgari scriptura Terentii Heaut. A. I. I. 31. 'Quæso, quid de te tantum meruisti? Eben!' ubi certe Iambus esse debet in ultima sede. Sed animadvertendum simul iis fuerat, ibi deesse syllabam; nisi synæphæ admittamus neglectiorem. At verissime summus Bentleius illic, et

in Eunuchō, A. iv. 4. 47. atque alibi ex antiquissimis Codd. restituit *Oiei*, vel *Eoiei*, tribus syllabis: unde contractum et hinc in metrica lege productum est *Eheu*. Immo ut Charisius ait p. 1. 'Natura longæ syllabæ, aut ex una syllaba producta vocali sunt, ut e, o.' Adhæc vetustissimæ membranæ, tum Virgillii, tum Horatii, ubivis fere *E* servant. Merum idcirco librariorum commentum censeo cum aliis esse istud geminatum *heu heu*. Adi Drakenb. ad Silium lib. xi. 212. Bronkh. ad Tib. lib. i. 11. 81. Propert. lib. ii. El. 24. 37. 'Certus eras, elen! quamvis nec sanguine avito Nobilis, et quamvis non ita dives eras.' Obiter monendum ibi in Mss. uno excepto, exarari *navita*: unde librariorum Propertio cognomen *Nautam* fecisse notum est; sed miror, non suboluisse viris doctis, corrigendum fuisse *haud ita*. Nam non nimis a corrupta scriptura recedit. *Oud.*

Discissaque interula] Onomast. vetus: 'Interula, *χιτωνίσκος*.' *Pric.*

Verberabat] In Lips. Reg. Fux. Pal. Guelf. Oxon. Par. cum Edd. Colv. Vulc. Merc. Wow. *Pric.* est *verberabat*. Sed Flor. D'Orv. Fulv. Pith. et alii cum Edd. O. usque ad Colv. item Elm. Scriv. Florid. dant *converberat*, sive utraque brachia simul verberat, ut supra 'colnectat genas.' Lib. ix. p. 206. 'Qua pugnīs, qua cubitis, qua morsibus totam faciem, manusque ejus et latera converberat.' Adde Lexica. *Oud.*

Participatis nocturnis imaginibus] Pal. *participat* nocturnarum imaginum secreta. Elmenh. Immo in Pal. Oxon. Guelf. utroque, Reg. Par. Inc. itidem exaratur, *n. im. sec. participabat*, non *participat*, ut scribit quoque male *Pric.* In D'Orv. et *participabat* nocturnorum imaginum secreta. Quia vero omnes illi codices in hoc Charites somnio admodum mutili et interpolati sunt, non ausim cum *Pric.* eam lectionem reponere. Nam et

hinc, collatione cum reliquis Codd. et Edd. facta, refingi posset: *nocturnarum imaginum secretis participatis*: a qua conjectura non sum alienus. *Oud.* *Nec tamen cum quoquam participatis nocturnis imaginibus*] Reponamus Oxoniensis, Fuxensis, et Palat. Mss. scripturam, quæ fere sic habet: *Nec tamen cum quoquam nocturnarum imaginum secreta participat. Pric.*

Indicio facinoris prorsus dissimulato] 'Non ulli cordolio patefacto:' ut infra lib. ix. locutus. *Idem.*

Tacita decernit] Vulgo, *tacite*. Elmenh. Istud Adverbium *tacite* prave Colvius, et qui eum de more secuti sunt, reposuerant pro Adjectivo *tacita* contra Mss. O. et Edd. Vett. ac genium Appuleii. Sic 'tacitus inprecatus,' 'taritus avolavit,' immo statim 'taciti coëamus,' 'tacitus accedas.' Lib. ix. p. 186. 'tacitus ingemiscerem:' et similia innumera. Vide ad lib. i. p. 14. 'Ignavus ibat:' ad lib. v. p. 92. 'festinantes adveniunt:' ad lib. vii. 139. 'libentes accedunt:' et creberrime. Ceterum in Oxon. et D'Orv. est *decerit*. *Oud.*

Petitor, aderat] F. *adorat*. Brant. Sic plane legitur in D'Orv. membranīs. Verum tamen id verbum nimis abrupte hic poneretur. Appuleius in tali negotio ait: 'Sic adorat,' prolata verba tum subjungens. Vulgatum insuper firmatur ex lib. v. p. 90. 'jamque aderat ignobilis maritus:' et ita de sororibus *Psyches* in malam partem *adreniunt*. p. 92. Et similia sæpius. *Oud.*

Aures obseratas de nuptiis obtundens] Ibidem: A. o. *ad nuptias o.* Donatus ad Andr. ii. 2. 'Obtundere, sæpe repetendo dicere: translatio a fabris, qui sæpe repetunt, aliquid malleo trudendo.' Suidas: *Διαπεθρυνόμενος τὰ ὦτα οἶον, κατηδολεσχήμενος*: ἢ, *οἶον, πλειστάκις, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πλείστα ἀκηκόως. Pric.* *Obseratas aures*] Horatius: 'Quid obseratis auribus fundis preces?' *Idem.*

Astuque miro personata] *Ἰποκριθεῖσα*. Forte *mimo*. Vide pag. seq. *Soping. ad marg.* Atqui *mimus* eo sensu non pro *mimico* ponitur, sed est substantivum, sive ipsa simulatio. Vide ad Suet. Tib. c. 24. Plin. lib. vii. c. 12. 'Mimum commendationis peregerit.' Auctor etiam passim 'artibus' et 'sagacitati' jungit vocem *mirus*, ut lib. ix. p. 188. lib. x. p. 212. 223. &c. ac sæpiissime *mirum* pro singulari, novo, magno, &c. sumit. Vide Pric. ad l. h. p. 469. Nec secus alii. Vell. lib. ii. 27. 'miro opere fabricati.' Vide Burm. ad Flacc. Valer. lib. iv. 551. 'mira senectæ majestas.' Virg. Æn. iv. 458. 'mirus honor.' Barth. lib. xxiv. Advers. c. 12. Oud. *Illu clementer uspernata sermonem Thrasylli astuque miro personata*, &c.] *Ἀπατηῆσαι αὐτὸν ἔδοξεν, ἀντιλέγειν γὰρ οὐκ ἀκίνδυνον ἦν* ut iv. Achillis Tatii. Penelope de procis suis apud Homerum: Οἱ δὲ γάμον σπεύδουσιν, ἐγὼ δὲ δόλους τολυπέωσα. Pric.

Adhuc, &c. carissimi mariti facies pulchra illa in meis diversatur oculis] Curtius de Alexandro mortuo: 'Vigor ejus, et vultus educentis in prælium milites, obsidentis urbes, &c. occurrebant oculis.' Quomodo hic *frater* sumendum vide in pag. 22. notatis. *Idem*.

Odor cinnamæus ambrosi corporis] Cantic. Solom. i. 1. 'Ὅσμη μύρων σου ὑπὲρ πάντα ἀρώματα. vide et iv. 13. 14. 15. Plutarchus Sympos. i. 6. de Alexandro: Λέγεται καὶ τοῦ χρωτὸς ἥδιστα ἀποπνεῖν, ὥστε καταπιπλάναι τοὺς χιτωνίσκους εὐωδίας ἀρωματίζούσης. In Epistola Smyrnensiini de Polycarpo jam igni adducto: Εὐωδίας τοσαύτης ἀντελαβόμεθα, ὥς λιβανωτοῦ πνέοντος, ἢ ἄλλου τινὸς τῶν τιμίων ἀρωμάτων. Lucianus de Endymione: Ἀναπνέει τὸ ἀμβρόσιον. adde Gen. 27. 27. *Idem*.

Boni ergo et optimi consules] Haud inepte, nec ineleganter, nescio nunc quis, ex amicis meis, conjecit: *Boni*

ergo, o optime, consules, per ironiam, ut Thrasyllum securius decipiat Charite: quomodo et paullo post dixit, 'mi Thrasyllé,' ut videbimus. Lib. x. pag. 229. 'Non prius, Medicorum optime,' &c. In Apolog. p. 559. 'Accipe, inquam, filiorum optime.' Estque frequens allocutio gratiam captantium. Lib. i. p. 16. 'parens optima, dic oro.' Adde N. Heins. ad Ovid. lib. i. Trist. 7. 5. 'Hæc tibi dissimulas, sentis tamen, optime, dici.' Invitis tamen Mss. tutius est nihil novare. Nam explicari potest per incrementum, quo frequenter Auctor utitur. Quasi dicas *boni, immo optimi consules*. Similiter Cicero pro L. Manil. c. 18. 'Magna ac multo maxima parte.' In Pith. *bono*. Oud. *Optimi consules*] Lib. vi. 'Et, quod a me retenta, &c. non sis, optimi consule.' Pric.

Si luctu leg. n. concesseris tempus] *Luctu* dixit antiquè pro *luctui*, quæ phrasi apud Varronem et alios, 'præire exercitu:' quæ de re nos ad Fl. Vegetium, et Gellius lib. iv. cap. 16. Itidem lib. primo de Asino dicitur, 'primum ingressu stabulum.' De luctus tempore legitimo visum est rei illustrandæ Imperatoriam constitutionem subicere, quæ est in l. si qua c. de secundis nuptiis. 'Si qua ex fœminis perduto marito intra anni spatium alteri festinaverit nubere, (parvum enim tempus post decem menses servandum adjicimus, tametsi id ipsum exiguum putemus,) probrosis innsta notis, honestioris nobilisque personæ et jure et decore privetur, atque omnia, quæ de prioris mariti bonis vel jure sponsalium vel judicio defuncti conjugis consecuta amittat.' Decem menses olim luctus, proinde, ut anni quoque totius spatium fuerunt, testatur Plutarchus in Numa. Gellius videndus lib. iii. cap. 16. et versus Ovidiæ, ex primo Fastorum: 'Per totidem menses a funere conjugis uxor Sustinet in vidua tristia sig-

na domo.' De L. Ascanii Eppicani conjugē elegans et digna memoria inscriptio vetus inter Baias et Anversam: Liviæ Rufinæ nomen illi fuit; pars inscriptionis saltim adhibenda causa brevitas; 'Quæ adfecta cineribus conjugis adeo fuit, Ut ad secundum nullo unquam tempore transire Voluerit; quamvis diu superviveret: et ætas, Posceret et valida natura virilem, Quem semper servavit, animum fidemque, Pudicitia quasi mutare compelleret, Et ne brevem domesticam pugnam credas post maritum Vix. Ann. L. m. viii.' &c. Quod ad luctui præscriptum tempus, de eo remissum quoque fuisse, cum privatis, tum publicis de causis, didici ex Festo: 'Minuitur,' inquit, 'populo luctus ædis dedicatione; cum Censores lustrum condiderunt; cum votum publice susceptum solvitur. Privatis autem, cum liberi nati sunt; cum honos in familia venit; cum parens aut liberi aut vir aut frater ab hoste captus domum redit; cum desponsa est; cum propiore quis cognitione, quam is, qui lugetur, natus est; cum in Casto Cereris est, omnique gratulatione.' Post cladem vero Cannensem, dum non essent matronæ, quæ sacra Cereris facerent, propter frequentiam lugentium, institutum Romæ fuisse, ne amplius centum diebus lugeretur; præter alios idem quoque Festus memoriæ prodidit. *Stewech.* D'Orvil. Fux. Guelferb. sec. quoque cum Edd. Elmenh. Scriv. et Florid. *luctui*. Quod tamen non necesse est, ut bene monet *Stewech.* Adi ad lib. i. pag. 4. Inmo lib. iv. p. 86. 'luctuque publico congruens justitium.' Sed l. ix. p. 198. edunt omnes 'pausam luctui fecit.' Inscriptionem, cuius partem hic refert *Stewech.* suspectæ fidei vide apud Grut. p. cccv. 2. *legitimi* Guelf. pr. *Tum confeceris* a m. pr. Guelf. pr. *Oud.*

Quoad residuis mensibus spatium reliquum complectatur anni] Apud Achillem Tatium ubi supra: 'Ἐπέρευσε γὰρ ἡ γυνή, (dissimulante, ut hic Charite,) ἀξιοῖ δὲ, &c. ὀλίγην αὐτῇ χάρισσθαι ἡμερῶν προθεσμίαν. De annuo luctus spatio vide c. 12. de divers. temp. præscript. Cujacium, et hoc loco Beeroaldum. *Pric.*

Tum meum p. tum, &c.] Tum bis cum Lips. Cod. habent Reg. Fux. Pal. Oxon. Par. D'Orv. et Edd. Vulc. Merc. Wow. *Pric.* de more; et ex perpetua fere variatione. Sed tamen Mss. antiquiores in hisce edere magis solent *quum et tum*; ut Flor. Pith. cum ceteris Edd. Consule omnino Drakenb. ad Liv. lib. i. c. 22. 'Quum ætas viresque, tum avita quoque gloria:' et ad lib. vi. c. 23. 'Ferox quum ætate et ingenio, tum multitudinis spe inflatus.' In D'Orv. est, *quæ res testes tum m. p. tum et l.* In Guelf. utroque, annique *res fastum m. &c.* Secundo loco in Guelf. sec. *tumen*. *Oud.* *Quæ res, cum meum pudorem, tum etiam tuum salutare commodum respicit]* In Andria Terent. ille: 'Si in rem est utrique,' &c. ubi Donatus: 'Beue, utrique: non alteri utile, alteri inutile:' cur suum *pudorem* dixerit, ex lib. viii. 10. et 11. disce: cur 'commodi salutaris' meminerit, continuo subiungit. Ovidius, etiam in nuptiarum argumento: 'Quamvis properabitis ambo, Differ, habent parvæ commoda magna moræ.' *Pric.*

Immaturitatem nuptiarum] In Jure enim *immaturum* dicitur *matrimonium*, quod intra luctus tempus contrahitur. Vide Cort. ad Plin. lib. iv. Ep. 2. 'nuptiæ lugentis immaturæ.' *Oud.* *Indignatione justa Manes acerbos mariti ad exitium salutis tuæ suscitemus]* Lib. ix. 'Certe larva, vel aliquo diro numine immisso violenter ejus spiritum expugnari.' *Acerbos*, ante tempus factos. Virgil. 'Funere mersit acerbo.' Servius: 'Immature: a pomis

translatione facta: 'supra hic hi Manes ipsi: 'Acerbæ mortis meæ casu,' &c. *Pric.*

Nec isto sermone Thrasyllus sobrius factus, &c.] Lib. ix. 'Nec isto saltem tam nefario scelere impuratissima illa capita confutari, &c. potuerit.' 'Sobrius factus, σωφρονισθεὶς.' *Idem.*

L. sauciantis susurros] Non male *sauciantis* exponit Beroaldus 'aures Charites vulnerantis.' Quis enim nescit, *linguam* tam in sacris, quam profanis libris comparari cultro, gladio, vel telo? Quia tamen in Mss. optimis et in his Pith. est *satiati* sine sensu, opinor corruptum hoc ex *latratu*, sive lascivo *gannitu*, ut alibi sæpe, instar canis Veneris rabie incensi, coitumque poscentis, et, ut subdit, 'improbis susurris.' In malam partem hic *latratu* quam *gannitu* maluit Auctor, quomodo mali oratores apud Ciceronem 'latrant magis, quam loquuntur.' Et Varro, 'cui lingua procax oblatrat senatum.' Sil. lib. viii. 251. quomodo et Græci ὑλακτεῖν et ἀνθυλακτεῖν τινα dicunt. Vide Ælian. de Anim. iv. 19. Long. Past. i. 15. ac 'canina verba latrant' Ovid. in Ibid. vs. 234. et Val. Max. lib. viii. 3. 2. 'insinitatis forð latratibus.' Atque Electra apud Sophoclem vs. 301. τοιαῦθ' ὑλακτεῖ. *Oud.* *Sauciantis]* Cujus verba instar jaculorum sauciabant, convulnerabantque aures Charites, et mentem. *Beroald.*

Ingerere] Colvii vel Lips. *invergere* expresserunt Vulc. Ed. pr. et Merc. cum Edd. Wow. et *Pric.* Beroaldi commentum *ingerere* propagarunt Junt. Ald. Colin. Bas. Vulc. Ed. sec. sed *inurgere* etiam D'Orv. Reg. Fux. *inarguere* Oxon. Par. et *inurguere* Pith. Gneff. ambo, Ed. Vicent. quod merito probarunt Wow. *Pric.* et divulgavit Elm. Scriv. Florid. Id multo est efficacius ac bene *latratui* convenit, et idem, quod supra dixit, 'instante garrire,' ac quasi impri-

mere ei susurros. Lib. ix. p. 182. 'Eos identidem urgenti sermone comprimunt, promerent ocus aureum cautharum.' Hoc compositum restat et apud Lucret. lib. v. 1034. ubi male *inurget* in Edd. aliquot. Vett. enim amarunt magis *urgueo*, quam *urgeo*, ut sexcenties a viris elegantioribus monitum est. Vide ad lib. iv. p. 70. *Oud.* *Inurgere]* Emenda, *ingere*. Beroald. *Susurros, &c. intergere]* *Inurgere* recte veteres editiones habent: quibus proxime accedit Oxoniensis Cod. in quo *inarguere* scriptum. Gloss. 'Urgues, ἐπείγει, κατασπεύδει, ἐπικεῖται.' *Pric.*

Reiecta] Nihil mutandum. Ulpianus lib. iii. de susp. tutor. 'Si datis pupillo advocatis in mendacio revincatur.' *Colv.* Hoc monet Colv. quia in Lips. Cod. erat *ericta*, ut alibi passim. Sed *rerinci* idem esse quod *convinci* tam de homine, quam re, jam Lexica satis probant; quamque crebro *revincendi* verbum adhibuerit Auctor, insipienti Indicem in Delphini usus confectum patebit. *Oud.*

Istud quidem certe, &c.] Sic 'illud quidem certe' in lib. Lii. § 2. ff. ad leg. Aquil. *Pric.*

Concedas nec. e. mihi, Thrasyll] Sic vulgo Mss. et Edd. sed perquam languide. Quanto efficacius elegantiusque est, quod servarunt Mss. Pith. Palat. et D'Orv. *mi Thrasyll!* Atque ita olim ex ingenio emendavit J. Gruterus lib. iii. Susp. c. 11. et haud admonito lectore ediderunt Elmenh. et Florid. Posses suspicari *mihi, mi Thr.* a manu Appuleii fuisse. Sed deprecanti satis declarat, cui id concedat, necesse sit. *Oud.* *Deprecanti concedas]* In fragmentis Petronii: 'Saltem concede precanti.' *Pric.*

Ut interdum tacite clandestinos coitus obeamus] Sic supra v. 'clandestinos concubitus.' 'Furtivos amplexus obire' infra lib. ix. vocat. *Interdum* est *interim*: dum nempe reliquos dies

annus metiretur. *Idem.*

N. quisquam persentiscat] In Guelf. *persentificat.* In Mss. D'Orv. Pal. et Edd. Junt. legitur *præsentiscat*, sive ante sentiat. Verum Charite fingit, se cavere velle, ne interim aliquis quidquam de clandestino Veneris furto sentiat, et *persentiscere* aliquoties adhibuit Auctor. Vide Indicem. Eadem confusio est apud Terent. in Heaut. iv. 5. 21. 'Ne tu id persentisceres?' et Septimium de B. Troj. l. iii. c. 25. 'Nonne adhuc præsentiserunt, eandem causam extitisse tantorum funerum?' quo loco non persuadet mihi Wopkens. Misc. Nov. Obs. t. 11. p. 66. illud esse idem quod *persentire*. Nam Mss. Obr. et Voss. præbent *pers.* uti eidem et Periz. lib. iv. cap. 3. 'reliquo adhuc ad persentiendum spiritu,' non *præsent.* Lib. iv. c. 11. 'Moxque ad aram, quo ne hostis dolum persentisceret, aversusque a duce, resistit.' Sic Mss. meliores, non *adsistit.* Lib. v. cap. 12. 'Et si qui persenserant.' Item in Solino c. 6. p. 16. Ed. Salm. 'Ex ejus fumo incolæ præsentiscunt, quinam flatus in triduo pertendant.' Sed et illic sex Mss. Leidd. optimi et Ed. Cam. *pers.* p. 18. 'Cum visos se persentiscunt.' Ita Mss. et Edd. p. 22. 'ubi terram persentiscunt.' pag. 24. 'persenserit.' p. 27. 'ubi eas persentiscant.' p. 44. 'Indicio odoris persenserunt.' Male Ed. Cam. *præs.* In Oxon. est *quicquam.* Ond.

PAG. 160 *Prolixe consentit*] Lib. x. 'Prolixe, &c. pollicetur.' *Pric.*

Opertas ex. u. tenebras] Facile quis substituat *opacas*, ut Virgil. l. x. Æn. 162. 'opacæ Noctis iter.' Lucan. l. viii. 373. 'per opacas Bella geret tenebras,' sive noctis sive silvarum, ut opaca vita rustica in montibus et nemoribus Silio l. i. 395. ac passim. Noster l. xi. init. 'Noctis opacæ silentiosa secreta:' de dogm. Plat. p. 581. 'Opacitas noctis.' Vide et de Deo Socratis p. 770. Gell. l. x. 3.

Sed tamen cave, quid mutes hoc loco. Stat. l. x. Theb. vs. 18. 'dux noctis opertæ, Sorte Meges.' Quinctil. jam citatus a Pricæo Decl. x. c. 15. de incantatore: 'nunc opertæ arcana mea tenebræ adjuvate.' At ibidem vox *opertæ* Celeb. Burmanno suspecta est, eamque vix capiens coniecit inter alia *opacæ*. In Mss. ibi exaratur *opinor*, quod forsitan ex persona perorantis dictum explicari, adeoque servari possit. Alioquin proxime accedit *opimæ*, i. e. spissæ, densæ, et incantatori utilissimæ, ac grande lucrum adlaturæ. In Guelferb. sec. ten. ultro. Ond. Noctemque, et *opertas exoptat ultro tenebras*] Ex more id genus sectæ, et similium lucifugarum disciplina. Prudentius: 'Aptamque noctem turpibus Nocturnus adulter fovet.' Horatius: 'Nocturnis ab adulteris.' Scholiastes: 'Occultis: hoc enim' (i. noctis) 'tempus criminis aptum est.' 'Opertæ' (id est, *operientes*) 'tenebræ,' sunt quales infra ix. 'illumem caliginem' vocat. Proverb. vii. 9. de mæcho juvene: 'Graditur in obscuro noctis, &c. in tenebris et caligine.' Job. xxiv. 15. 'Oculus adulteri observat caliginem: dicens, non me videbit oculus,' &c. Theodoretus Serm. 9. de Provident. Μοιχοι, &c. καὶ οἱ τὰ τούτων συγγενῇ μετιέναι πολὺ μῶντες, σκότῳ συνεργῶ κεχρημένοι, ταῦτα ποιεῖν ἐπιχειροῦσι. Tatius Achill. 'Densa noctis gavisus in umbra Tempestiva suis torpere silentia furtis.' Infra heic lib. ix. 'Jamque nocte promota, &c. amatorem strenuum infert ad usque Dominæ cubiculum.' Firmicus viii. 12. de hujusmodi tenebrionibus: 'Puellarum concubitus cæca nocte sectantes.' *Pric.* *Opertas, &c. tenebras*] Quintilianus Declam. x. ex incantatoris persona: 'Opertæ arcana mea tenebræ adjuvate.' *Idem.*

Uni potiundi studio postponens omnia] Terent. ii. 3. Eunuch. 'Mea nihil refert, dum potiar modo:' ubi Engra-

phius: 'Quælibet causa sit, dummodo ad hoc perveniam, ut possim potiri.' Infra lib. ix. de alio scortatore: 'Quidvis facere, quidvis pati paratus.' Plato in Symposio ait, τοὺς τὴν πάνδημον Ἀφροδίτην ἀσπαζομένους ἐρᾶν ὡς ἀνδύονται ἀνοητοτάτων, (melius ἀνοητότατα,) πρὸς τὸ διαπράξασθαι μόνον βλέποντας. Heliodorus lib. i. Πόθος ἀκριβῆς, &c. τῶν μὲν ἔλθωεν προσπιπτόντων ἀλγεινῶν τε καὶ ἡδέων πάντων ὑπερφρονεῖν' πρὸς ἔν δὲ τὸ φιλοῦμενον καὶ ὀρᾶν καὶ συννεύειν τὸ φρόνημα καταναγκάζει. supra heic lib. ii. 'Paratus vel uno snaviolo recreatus, super ignem istum porrectus assari.' *Idem.* *Uni potiundo studio postponens omnia*] Lilius: 'Uno hoc non omnia muto.' Phædrus: 'Nihil respiciens dum dolorem vindicet.' *Idem.*

Tacitus accedas] Tacitus non est in Flor. *Elmenh.* Neque in Palat. ac displicuisse videtur *Elmenh.* et *Scriv.* qui uinculis circumscripsere, forsan quia sequitur 'unoque' (Reg. *uno quoque*) 'sibilo contentus,' quasi ideo non posset dici 'tacitus accedere.' Sed ita Tibull. l. i. 2. 32. ubi bene Nostri locum adfert Bronkhusius: 'Et vocet ad digiti me taciturna sonum.' Mamert. in Genethl. c. 3. 'Auræ tacitæ labuntur.' Adde Burm. ad *Æn.* ii. 225. Liv. l. i. c. 16. 'taciti arguerent.' In Fux. Gnelferb. utroque, *tacitus for. m.* Ond. *Quam probe veste contextus, omnique comite viduatus, &c. fores meas tacitus accedas*] Et statim: 'Te, &c. ad menm perducet cubiculum.' Infra lib. ix. 'Jamque nocte promota solum perducit ad domum, probeque capite contextum amatorem strennum infert adusque Dominae cubiculum:' ad quem locum de adulteris coopertis plura. *Pric.*

Sibilo] Lib. ix. 'Januam pulsat, sibilo etiam præsentiam suam denuntiavit.' *Elmenh.* Vide *Pric.* *Oud.* *Unoque sibilo contentus*] Hieronymus in Hilarionis vita: 'Tactu, jocis, nutibus, sibilis, et cæteris hujusmodi,

quæ solent morituræ virginitatis esse principia.' Tibullus l. 2. 'Reseret modo Delia postes, Et vocet ad digiti me taciturna sonum.' Basilus Hexaëm. vii. de vipera murænae coitum appetente: Συριγμῶ τὴν παρούσαν σημήνασα. Desumptus mos hic amatoriae fortasse ex castrensi militia. In fragmentis Sisennæ: 'Procul sibilus significare Consuli cæpit,' &c. Servius ad *Æneid.* ix. 'Secundum Homerum, exploratores quæcunque volunt plerumque sibilo significant.' *Pric.*

Claustis adhærens] De *clatris* vide quæ quosque laudet Arntzen. ad Plin. Pancg. c. 81. 'domitas fractasque claustris feras:' et Comm. ad Propert. l. iv. 5. 72. Quamvis ubivis nimum eam vocem intrudere nitantur viri docti. Arnob. l. vii. p. 214. 'feræ cavearum discentiant claustra.' Vide et ad Luc. x. 445. Verum utut sit, *clatri* vel *clatra* sunt fenestrarum vel cavearum, non januarum. Nihil ergo ob corruptam Editionis lectionem quid novandum. L. i. p. 8. 'non claustra perfringi, non fores evelli.' Adde p. 10. 'ad claustra pessili recurrunt:' et *Pricæum.* *Adventu* rursus antique Pith. *Oud.* *Nutricem, &c. quæ claustris adhærens, excubabit adventui tuo*] De simili l. 6. Tibullus: 'Hæc mihi te adducit tenebris, multoque timore Conjungit nostras clam taciturna manus. Hæc foribusque manet noctes affixa, proculque Cognoscit strepitus me veniente pedum.' Pro *claustris* Colvius *clatris*, insulsissime: lib. iii. 'Domus januas, &c. evellere gestientes, claustrisque omnibus, &c. violenter evulsis,' &c. et vii. 'Januæ claustra sedulo exploraverat,' &c. adde l. xvii. § 1. ff. de action. empt. et vend. *Pric.*

Nec sequius aliquid suspicatus] Lib. ix. 'Nec quidquam moratus ac suspicatus,' &c. eod. lib. 'Ac nihil etiam tunc sequius suspicatus.' Terent. i. I. Andriæ: 'Nihil suspicans etiam

mali.' *Idem.*

Sed exspectatione turbidus] Menander: Πράγμα ἐστὶν ἐπίπονον τὸ προσδοκᾶν. Velleius Paterculus lib. II. 'Difficilis est, &c. utcumque conceptæ spei mora.' Achilles Tatius lib. IV. Οὐ δύναται τις πρῶθ' εὖ ἀνέχεσθαι. Sallust. Jugurth. 'Animo cupienti nihil satis festinatur.' P. Syrus: 'Est cupiditati et ipsa tarda celeritas.' *Idem:* 'Etiam celeritas in desiderio mora est.' Firmicus VIII. 12. 'Puellarum concubitus cæca nocte sectantes, et nimio impatientiæ ardore poscentes.' *Idem.*

De diei spatio, et vesperæ mora queretur] Tacitus Annal. II. 'Vix diei moram perpersus.' Cassianus X. 2. de monacho acedia tentato: 'Solem, velut ad occasum tardius properantem, crebrius intuetur.' Sensus Appuleiano Ovidius in Epistolis: 'Longa mora est omnis nobis quæ gaudia differt.' *Idem* IV. Metamorphos. 'Pacta placent, et lux tarde discedere visa est.' Claudianus in de nupt. Honorii et Mariæ: 'Incusat spes ægra moras, longique videntur stare dies, et lux tarde discedere visa est.' Heliodorus de Thyami lib. I. Ὅτι τῆς περὶ τὴν Χαρίκλειαν ἐπιθυμίας, καὶ παροῦσαν ὥραν ἀπέραντον χρόνον μῆκος εἰς ἐπέρθεσιν ἡγοῦμενος. Macrobius Saturnal. IV. 6. 'Nascitur præter hæc de nimietate amatorum pathos. Si mihi non hæc lux toto jam longior anno est.' Aristænetus: Ἀπαντα βραδύνειν ἐδόκει τῷ Ἀκοντίῳ καὶ οὔτε ἡμέραν ἐκείνης (qua Cydippen duxerat) ἐνόμιζε μακροτέραν εἶναι, οὔτε νύκτα τῆς ἐκείνης νυκτὸς βραχυτέραν. *Idem.*

Sol tandem nocti decessit] Pith. Edd. Vett. noc. tand. Reg. Fux. dec. noc. Oxon. Guelf. pr. nocte. Male. Dicitur enim hoc, ut 'decedere alicui de via' passim. Sic Varius et Virg. Ecl. VIII. 88. 'nec seræ meminit decedere nocti:' ubi vide Ursin. Alioquin vulgarius *Sol cessit*, ut I. III. p. 53. 'Quod ni Sol nocti cessisset.'

Transfertur etiam ad homines. Vide me ad Sueton. Cæs. c. 59. 'cedere adversæ tempestati.' Et forsân restituendum Septimio de B. Troj. I. II. c. 4. 'Igitur adventante nocte cunctis cupientibus requies belli facta:' ubi Ms. Perizon. *cedentibus.* Bene, si *adventanti nocti* reponamus. *Oud.*

Et imperio] *Et ex imp.* est in Edd. primis et Beroaldi; *sed et imp.* Mss. Flor. atque Edd. Junt. Ald. Colin. Bas. Colv. Vulc. Merc. ut copulæ hic sit rursus abundantia. Placet tamen id quod reposuit Wower. *ex* cum seqq. confirmaturque a Reg. Fux. Oxon. Pith. Guelf. utroque, Bert. D'Orv. Coll. Voss. etiam Nostri de more, præpositionem passim addentis; uti 'ex studio,' 'ex viribus,' 'ex jussu.' Pricæo adridebat magis *et.* *Idem.* *Adornatus]* *Adhortatus.* Colv. Sic etiam est in D'Orv. Guelf. pr. Quod placebat Sopingio et Pricæo, passive pro 'stimulatus,' 'incitatus,' ut opinor. In Coll. Voss. est *exhortatus.* Sic passive dixit 'cohortatus' Cato apud Gellium I. XV. c. 13. Noster 'canes inhortatos' I. IX. p. 203. de qualibus participiis plura vide ad I. IV. p. 71. 'Gladium deosculatum:' et statim 'mentita tarditate.' Verum non convenit ei vox *imperium*. Quare *adornatus* retineo. Nam, ut recte monuerunt interpretes, respicit ad Charites jussum, 'veste contextus et comite viduatus accedas.' *Oud.* *Ex imperio Charites adornatus]* *Contextus* sicut Charite præceperat: at in Fuxensi et Oxoniensi Mss. *Et imperio Charites adornatus, et nutricis capt. vigilia deceptus:* quam præ altera scripturam amplectimur. *Pric.*

Et captiosa vigilia nut. deceptus] In Mss. et Edd. est hic ordo: *Et nutr. capt. vigilia d.* nisi quod prave cuncta desint Edd. Wow. et Pric. Necquidquam est mutandum. Sic I. IX. p. 182. 'Astn captioso.' Et sic alii passim. Dein in Ed. Scriv. est *ac-*

ceptus, ex prioribus *nutrix* acceptum: 'te ad meum perducit cubiculum.' Sed ita *deceptus* est Thrasyllus. *Oud.* *Irreperit cubiculum, pronus spei*] Hieronymus de simili juvene in vita Hilarionis: 'Venit, præsumptum animo stuprum gerens.' 'Pronus spei' hic, ut lib. iv. 'spei fatigati.' Falsi porro qui *irrupit* pro *irreperit* reponerant. Lib. ix. de simili tenebrione: 'Irreperit temerarius adulter:' sic iv. 'caveam, &c. festinus irreperit.' Cato apud Gellium: 'Ibi pro scorto fuit: in cubiculum subreptavit e convivio.' *Pric.*

Quod immixtum vino soporiferum gerebat venenum] Lib. vii. 'Et hercle suspicionem mihi fecit, quasi soporiferum quoddam venenum cantharis immisceret.' *Idem.*

Mentita d. tarditatem] Mediceis membranis accedunt D'Orvillianæ, passivæ ex frequenti tum aliorum, tum præcipuo Appuleii usu. Supra lib. iv. p. 66. 'ementita lassitudine.' v. p. 105. 'mentito nomine:' et h. l. p. 157. 'mentitæ pietatis.' Lib. ix. p. 184. 'stupore mentito.' p. 186. 'mentita præsumptione Dei.' Lib. x. p. 213. 'mentitis lamentationibus.' p. 230. 'mentitas lacrimas uxoris.' Quocirca Ablativum recepi; licet et lib. ix. p. 193. 'Intrepidum mentita vultum:' sed ubi multi Ablativi sunt proximi. *Oud.*

Crebris potionibus, &c. facile sepelivit ad somnum] Plantus: 'Ut me deponas vino cari affectas viam.' *Pric.* *Sepelivit ad somnum*] Lib. ii. 'In profundam quietem sepulto.' *Idem.*

Jamque eo ad omnes injurias exposito ac supinato] Sic, 'vinctum, omnique patientiæ expositum,' Seneca lib. iii. de Ira dixit: bene autem de ebrio, *expositum*: supra lib. vii. 'Omnes vino sepulti jacebant, omnes parati morti, et expositi.' Basilii de poculis obruto: 'Ετοιμος παθεῖν τοῖς ἐχθροῖς ὅσα βούλονται. exemplum in Oloferne: bene et *supinato*, quod alie-

no arbitrio subjectissimum notat. Lib. ix. 'Nec ille, ut primum humi supinatus est, vel repugnare, vel omnino munire se potuit.' Infra hoc libro: 'Supinato illi, &c. immanem draconem mandentem resistere.' *Id.*

Introvocata Charite] Onomast. ventus: 'Introvoco, εἰσκαλέω.' *Idem.*

Masculis animis, impetuque diro] Lib. ix. 'Ardentibus animis, impetuque vesano.' *Idem.*

Fremens invadit] Colvins, *ferine invadit*, inficete: supra lib. iv. 'Gemens ac fremens indignatione.' *Idem.*

Ac superstitit sicarium, et inquit] *Superstitit*, quod in Pith. et Edd. est ante Colv. *Pricæus* sumit in præsentii, *supersistit* rejiculum putans, ad Apol. p. 44. Perperam omnino. Ei suffragantur Mss. reliqui. Quod si *Fux. supersistens* ab aliis confirmaretur, lubens in eam lectionem inclinarem. Sed in mea collat. est *supersistit*. Tum *sacarium*, *sicarium* de more in Mss. et Edd. aliquot. *En! inquit* confirmant Mss. O. Pithæano excepto. Vide ad p. 155. *Oud.* *Supersistit sicarium*] Virgilius, non dissimili materia: 'Quem Turnus superadsistens, sic ore profatur.' *Pric.*

En carus maritus] Guelf. sec. *etrus.* Oxon. Guelf. pr. etiam *trux m.* Quod intrusum est ab nasutulo, qui non capiebat solitam Auctoris ironiam; nec melior est lectio, quam prolata per Pontanum lib. iii. Anal. c. 17. ex conjectura exhibent Wower. et *Pricæus*, *carus mariti*: quod sine addito substantivo Appuleiani ævi Latinitas adhuc non patiebatur, licet lib. ix. p. 202. 'per suam suorumque carorum salutem' occurrat. Multum præstaret tunc scriptura Regii Codicis, *En carus amicus*. Sed per amarum sarcasum Thrasyllus *Charite* vocat *maritum*, quod quasi sponsalia jam cum ipsa contraxerat, et sua spe futurus erat maritus. Uti 'Mariæ maritus' Josephus Matthæi c. 1. 16. Sic 'socer' et 'gener' de futuro sô-

cero et genero. Vide ad Terent. And. iv. 4. 53. Serv. ad Æn. ii. 343. Burm. ad Valer. Flacc. lib. iii. 497. 'Conjux de sponsa' apud Virg. Ecl. viii. 18. Æn. ix. 138. Tibull. iii. 2. 4. ubi vide Brunkh. et ipse 'maritus de sponso,' ibid. Lib. iii. 4. 31. 'Virgo deducta marito:' quo loco consule eundem, ac Pricæum ad lib. iv. p. 81. 'Tabulis etiam maritus nuncupatus.' Immo et Nostro lib. x. pag. 227. 'exciti frater et maritus.' Oud. Carus mariti] Lib. ix. 'Suam, suorumque carorum salutem adjurans:' ubi plura dico. Oxon. *trux maritus*. Pric.

Qui meum sanguinem fudit] Mariti mei: lib. iv. Psyche ad parentes: 'Quid spiritum vestrum, qui magis meus est, &c. fatigatis?' Idem.

Quod fraudulentus ambages in meum concinnavit exitium] Lib. ix. 'Scænas fraudulentas in exitum mariti subdolis ambagibus construebat:' de voce 'concinnare' supra pag. 146. dixi. Idem.

Oculi isti quibus male placui] Quibus dum placerem, male fecisse videor mihi: 'plus justo placui,' Horatius diceret: Beroaldus locutionem non intellexit. Hippolitus apud Senecam: 'Sum nocens, merui mori, Placui novercæ.' Seneca alter consol. ad Marciam cap. 24. 'Nullius spei se præbuit, et cum quarundam usque ad tentandum pervenisset improbitas, erubuit, quasi peccasset quod placuerat.' Idem.

Qui quodammodo jam futuras tenebras auspicantes] Scriptor Sapientiæ xvii. 20. de Ægyptiis: 'Εκείνοις ἐπέτατο βαρεῖα νῦν, εἰκὼν τοῦ μέλλοντος αὐτοὺς διαδέχεσθαι σκότους. Cyprianus in de hab. virg. 'Audaci conatu crines tuos inficis: malo præ sagio futurorum capillos jam tibi flammeos auspicaris:' ex quibus forsitan desumpta hæc Hieronymi: 'Nec caput' (filiolæ tuæ) 'gemmis oneres, nec capillum irrufes, et ei aliquid de gehennæ ignibus au-

spicaris.' Idem.

Quiesce securus, beate somniare. Non, &c.] Temere et contra genium Appuleii ex unico Bertin. Codice, eoque recentissimo edidere Elmenh. et Scriv. *securæ*, et audacius Wower. et inde Elmenh. ceterique contra Mss. O. et Edd. priores *somnia*, non ego te. Verosimilius ex *somniare* effinxerat Sciopp. *somnia: te non ego*. Sed *somniare* deponentialiter usurpatur. Vide ad lib. iii. p. 57. 'Vigilans somniabar:' ut est in aliquot Mss. Quare nil temere mutandum erat. Si quis tamen te putet hic necessarium magis, quam ego, Scioppii amplectatur conjecturam. Oud. Quiesce secure] Judic. 18. 27. 'Venerantque in Lais, ad populum quiescentem et securum.' Pric.

Quiesce secure, &c. non ego te gladio, non ferro petam] Infra lib. ix. ille: 'Nihil triste de me tibi fili metuas: non sum Barbarus, nec agresti morum squalore præditus: nec ad exemplum mæchæ truculentæ sulphuris te lethali fumo necabo.' Idem.

PAG. 161 Absit, ut simili m. g. c. m. m. coæqueris] Paræanus quoque et Pithæanus ac Gnelferhytani suffragantur Edd. ante Colv. non agnoscendo *τὸ velim*. Sed cum ceteri Mss. Flor. Reg. D'Orv. Pal. &c. inserant *velim*, quod vel sic satis defendi potest, nni-ce tamen placet conjectura sive Colvii, sive Lipsii: *vel in simili m. genere, ἐνεργητικῶς*. Istud in præ ignorantia, et haud adtenta Appuleiani styli observatione sæpe ejectum vel corruptum est. Vide Ind. Notarum. pag. seq. in 'unita sepultura marito perpetuam conjugem dedere.' Sic apud Colum. lib. iii. in f. 'vel inseras' corruptit Sangerman. librarius in *velim* seras. Oud.

Viro tibi morientur oculi] Seneca Snasor. vii. 'Vives, sed eruentur oculi tibi.' Donatus ad Terentii Eunuchum: 'In oculis maxime sævire fœminas, et Tragœdiæ omnes et Co-

mœdiæ protestantur.' at hic de causa adæquata oculi excæcati. Terent. III. 2. Adelp. 'Adolescenti ipsi eriperem oculos : ' ubi Donatus : ' Bene oculos amoris indices ' (malim illices scribi) ' et flagitii adjutores. ' *Mori-entur* hic, ut apud Enripidem, ὁμῶντων φόβος. Philo in de Princip. creat. 'Οφθαλμοὶ μὴ βλέποντες, νεκροί. *Pric.*

Dormiens] Homo dormiens nihil videt nisi in somnis, et per nocturnas visiones, qui exoculatus est, nihil videre potest, nisi in somnis et dormiens. Talem videndi usum Thrasylo renunciat. *Beroald.*

Faxo felicior em necem inimici tui quam vitam tuam sentias] Sirachides xxx. 17. Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ ζῶν πικράν. Saxo Grammaticus lib. vi. 'Cavendum duxerat, ne clarissimas manus turpissimi cinitlonis exitio commodaret : improbi amoris faces gravius ignominia quam morte multatas existimans ; ita a quibusdam calamitosus extincto punitior existimatur.' In veteri Onomast. 'Faxo, ποιήσω.' *Pric.*

Lumen certe non videbis] Tobias ad Angelum Raphaelē v. 12. 'In tenebris sedeo, et lumen cœli non video.' Ibid. xi. 8. 'Aperientur oculi ejus, et videbit pater tuus lumen cœli.' Artemidorus lib. v. de cœco : Τὸ φῶς οὐκ ἔβλεπε. *Idem.*

Manu comitis indigebis] Χειραγωγῶ. vide, si videbitur, non injucunda ad Act. 13. 11. adnotata. *Idem.*

Charitem non tenebis] *Tenebis* proprie dictum. Lib. vi. 'Puellam elegit, &c. teneat,' &c. ad quem locum pag. 124. notata confer. *Idem.*

Nuptiasque non frueris] Sic Pal. et Flor. Vulgati, nuptiis non fr. Elmenh. In solo Flor. est nuptiasque. In Regio, Fux. Guelf. utroque, Palat. Oxon. nuptias. Vere, non nuptiis. Cum Accusativo verbum fruor quoque construxere Veteres, Cato, Plautus, et Terentius. Vide Elmenh. in Indice, Færnus ad Heant. II. 4. 21. 'In-

genium frui.' Scheffer. ad Phædr. lib. IV. F. 4. 'ne data possideant aut fruantur.' Placuit etiam Heinsio ad Ovid. lib. II. Art. 227. Infra lib. IX. p. 192. in Ms. et Edd. aliquot, 'libertatem fruitur.' *Oud.*

Nec mortis quiete recreaberis, nec vitæ voluptate letaberis] Apud Quintilianum ille Declam. XII. 'Sic tabuimus, ut, &c. nec vivos habeamus, nec mortuos.' Optatus Milevitanus de Corali et sociis ejus : 'Ne beneficium de mortis compendio consequi viderentur, dum non essent digni vivere, nec mori iis concessum est.' Tacitus (at proposito diverso) de Poppæa, Annal. XIV. 'Malorum præsagio jam a vivis exempta, nondum tamen morte acquiescebat : ' scribe, *e vivis*, et, *morte quiescebat*. De 'mortis quiete' supra pag. 40. dixi. *Pric.*

Errabis inter Orcum et Solem] Multimodis miseri sunt, misereque vivunt homines cæci. Chrysost. in Johan. homil. 16. fol. 603. Edit. Savilii : εἰ γὰρ οἱ τὸ φῶς τὸ ἡλιακὸν μὴ θεώμενοι, παντὸς θανάτου πικροτέραν ὑπομένουσι ζῶν, τί παθεῖν εἰκὸς τοῦ φωτὸς ἀποστερηθέντας ἐκείνους ; ἐνταῦθα μὲν γὰρ ἐν τούτῳ μόνῳ ἀθυμία. ἐκεῖ δὲ οὐ μέχρι τούτου μόνον (καίτοι καὶ εἰ τοῦτο μόνον ἦν τὸ δεινόν, οὐδὲ οὕτως ἴσον τὸ τῆς κολάσεως ἦν, ἀλλὰ τοσοῦτ' ἡλεπώτερον, ὅσον ὁ ἥλιος ἐκείνους τούτου κρείττων ἀσυγκρίτως ἐστί.) νῦν δὲ καὶ ἑτέραν ἐστὶ προσδοκῆσαι τιμωρίαν. Elmenh. *Inter ortum*] Lego *ortum*, hoc intellectu : Inimicibus orbatus erat, incertus et dubius utrum viventibus an defunctis sit annumerandus. Nam nec plene vivus dici potest, cum careat usu oculorum, qui vitam a morte distinguunt : nec plene mortuus, cum ambulet et spiret : sed *inter Orcum*, hoc est, Plutonem, qui Deus est tenebrarum, et Solem, qui Deus est luminis, intermedius, et quasi in medietate mortis ac vitæ collocatus videtur. *Beroald.* *Incertum simulacrum errabis inter Orcum et Solem*] Seneca Contro-

vers. III. 5. 'Nihil est miserius quam incertum inter vitam mortemque destitui.' Thesens in ejusdem Hippolito: 'Ambiguus ut me sortis ignotæ labor Detinuit inter mortis et vitæ mala.' Idem Controvers. I. 3. 'Inter Superos Inferosque jactata, in novam pœnam revixisti.' Mirifice autem Appuleii locum illustant Artemidori ista: 'Ἐδοξέ τις λέγειν τινὰ εἰαυτῶ, ἀποθανεῖν μὴ φοβοῦ, ζῆν δὲ οὐ δύνασθαι· ταφλὸς ἐγένετο' ὁρθῶς, καὶ κατὰ λόγον ἀποβάντος αὐτῶ τοῦ τοιούτου· οὐκ ἐτεθηῖται γὰρ, παρόσον ἔζη· οὐκ ἔζη δὲ, παρόσον τὸ φῶς· οὐκ ἔβλεπε. lib. v. § 78. *Pric.*

Quodque est in ærumna miserrimum, nescies de quo queraris] Seneca Agamemnone: 'Nec hoc levamen denique ærumnis datum est, Videre saltem et nosse quo pereas malo.' Guntherus lib. x. 'Vehementibus ora sagittis Figuntur: neque scire licet, neque cernere fas est Vulneris auctorem.' *Idem.*

At ego sepulcrum mei Tlepolemi t. l. cruore libabo] Conjecturam Beroaldi *libabo* Elmenhorst. et Seriver. in contextum receperunt. Sed, quæso, quid erit 'litare sepulcrum cruore?' An significabit 'placabo cineres Tlepolemi tuo cruore;' ejusque manibus tuis oculis parentabo? Quomodo Servius ad Æn. IV. 50. ait dici 'Deos sacris litare,' i. e. *placare*. Verum erravit Servius. Nemo, quod sciam, dixit 'litare Deos,' sed in dativo *Diis*, tum omisso, tum addito quarto vel sexto casu ejus rei, quam *Diis* offerebant, et qua eos placabant, quæque et ipsa dicebatur 'litare,' omisso dativo *Diis*. Adi Comment. quos citavi ad Suet. Aug. c. 96. 'sacrificio non litante.' Neque usquam aliter locutus est Auctor noster. Lib. II. in f. 'tanto numeri litemus.' Lib. III. p. 48. 'de latronis hujus sanguine legibus vestris et disciplina publicæ litate.' Lib. v. p. 109. 'Injuriam meam litatum crediderim.' Lib. VI. p. 128. 'Tibi

meis cruciatibus litatum est.' Lib. hoc p. 156. 'sux sævitiam litatum tanto periculo.' Lib. IX. p. 190. 'Amplexibus litabant rudi Amori.' Lib. x. p. 230. 'Feralia mortuis litantur obsequia.' Posset quidem quis 'litare sepulcrum cruore tuo' explicare 'mariti mortem ulcisci tuo sanguine,' excitato loco Auctoris B. Hisp. c. 24. 'Centurionum interitio hac adversariorum pœna est litata.' Verum istius militis stylus tanti mihi non est, ut ad illum Appuleianum sermonem reformari velim. Ad hæc Mss. ad unum omnes, et Edd. ceteræ constant in verbo *libabo*. Quartum quidem casum cum aliis aliquoties huic verbo junxit Auctor, ut lib. XI. p. 242. 'primitias commeatus libant mei sacerdotes.' Tales pomorum primitias intelligit Tibullus lib. I. El. I. 13. 'Et quodecumque mihi pomum novus educat annus Libatum agricolæ ponitur ante Deo.' Ill. Buher. ad Cic. lib. I. Tusc. Q. c. 23. censet leg. *primum*, ne omne pomum intelligatur Deo esse oblatum. Verum in verbo *libatum* satis liquet pomorum primitias modo intelligi. Unice id evincit locus ejusdem Tibulli lib. I. El. x. 21. 'Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam, seu dederat sanctæ spicea sorta comæ.' Adde Plinium lib. XVIII. 2. citatum a Bronkhusio. p. 250. 'Insuper fluctus libant intritum lacte confectum.' p. 252. 'Deque penetrali fontem petitem spondeo libat:' ut legendum opinor. Verum et Ablativo non parcius utitur, ut lib. III. p. 55. 'litat vario latice, libat et mulsa.' Lib. IV. p. 78. 'poculis aureis, memoriæ defunctorum comitum vino mero libant.' Priore sensu Virg. Æn. VII. 245. 'Hoc auro libabat ad aras.' Valer. Prob. apud Broukh. ad Tib. p. 8. 'et hunc diem colentes lacte libant.' Lib. XI. p. 246. 'Aureum vasculum, de quo lacte libabat:' quod male sumunt ibi in Accusativo antique. Nihil igitur hic mutandum.

Sed ex iis patet voculam *at* vel *sepulcrum mei* esse corrupta. Pro *at* certe in D'Orvill. Cod. est *ac*, in Flor. et Ed. Vulc. sec. ut coniecit Colvius, *ad ego sepulcrum*; ut præ vesana commotæ mentis perturbatione et festinatione *ego* inter præpositionem et ejus casum interponatur; sicuti milles in jurejurando et precibus, 'per ego te fœdera, dextram deprecor,' &c. quod et Noster adhibuit. Consule notata ad lib. iv. p. 84. et lib. vi. p. 111. Nam aliquin passim *et ego* pronomini ejusque adjectivo vel participio medium inserit Auctor. Perperam vero hinc tacite ediderunt Wower. Pric. Florid. *Ego ad sep.* quod ferrem, si in ullo exstaret codice, quia *ego* sæpe gravis orationis ejusve periodi initio adhibetur. Vide Drak. ad Liv. lib. xxi. c. 3. 'Ego istum juvenem domi tenendum, &c. censeo.' Vel aliud latet. Pro *mei* enim in Pith. est *me*, in Lipsiano ac Guelf. sec. est *mis*, quod ridicule Sopingius capiebat ἀρχαῖκᾱς pro *mei*; in Palat. nris. et pro *sepulcrum* scribitur *sepulc^c* passim: Hinc confici potest vel *ad ego sepulcrum umbris Tlepolemi*, vel *at ego sepulti umbris Tlep. tuo* (in D'Orv. tuorum) *luminum errore libabo*; quod explicat 'ejus manibus istis parentabo.' Oud. Libabo] Potes legere *libabo*, pro eo quod est *expiabo*, placaboque tali sacrificio. Beroald.

Sed quid mora temporis dignum cruciatum lucraris] Claudianus ix. 'Dum mora supplicii lucro est.' Statius: 'Quonam usque moram lucrabere fati?' sic, 'tormenta imminencia lucrari:' lib. iii. apud Victorem Uticensem: et, 'lucrum suppliciorum captare,' iii. 17. apud Egesippum. De voce 'lucrari' hoc sensu posita ad Act. 27. 21. dixi. Pric.

Et meos forsitan, &c. imaginaris amplexus] Lncretius iv. 'Et cui quisque fere studio devinctus adhæret, Aut quibus in rebus multum somnus ante

morati: Atque in qua ratione fuit contenta magis mens, In somnis eadem plerumque videmur obire.' In versiculis Catonis dictis: 'Mens humana quod optat, Dum vigilans sperat, per somnum cernit id ipsum.' In veteri Mimo: 'Amaus, quod suspicatur vigilans, somniat:' et in Veterum Poëtarum Catalectis: 'Vidi ego me tecum falsa sub imagine somni.' Servius ad ii. Eclog. 'Epicurei dicunt (quod etiam Cicero tractat) geminam esse voluptatem: unam quæ percipitur, alteram imaginariam: eam scilicet quæ nascitur ex cogitatione.' Macrobius Somn. Scip. i. 3. ἐνυπνίαν unam esse speciem ait, 'cum cura animi qualis vigilantem fatigaverat, talem se dormienti ingerit: ut, si amator deliciis suis fruentem se videat,' &c. Scholiastes vetus Horatii ad Serm. ii. 'Solent homines quod cupiunt per somnium videre.' Hegesippus ii. 2. de Glaphyra: 'In somnis Alexandrum vidit, et complecti desideravit.' Idem.

Ad alium pānulem caliginem exigilu] Caliginem cæcitat. Apud Senecam Quintilian i. 9. ille: 'Non video, nox oboritur, et crassa caligo.' Idem.

Attolle vacuum faciem] Frequens satis est locutio 'attollere oculos,' 'vultum,' 'genas.' Verum non video, quomodo hic Charite Thrasylo vacuum faciem adscribere possit; cum eam nondum oculis orbarit, ant jubere, cum, qui supinatus jacebat, faciem attollere. Neque id opus erat: cum e præc. et seqq. pateat, oculos ipsius satis expositos Charitæ fuisse, ut eos convulnerare potuerit. Sed bene, quod Mss. aliam lectionem nobis servarint, quam temere transierunt eruditi. Nam etiam in Regio, Palat. Guelf. Oxon. Par. D'Orvill. scribitur *ac vel at tu vel tum in vacuum* (Oxon. Guelf. pr. vacuum) *faciem vindictam* (D'Orv. Guelf. sec. vindicta) *recognosce*. Quare vix

dubito, quin legendum sit, *ac tum in vacua facie vindictam recognosce.* Ait Charite: Evigila ad caliginem, et tum recognosce pœnam in facie, quæ erit oculis orbata. L. v. p. 97. 'In hoc parvulo cognoscam faciem tuam.' Nisi hæc velis jungere τῇ *vindictam*, ut sit, *vindicta quæ fiet in tua facie*, vel *in tuum faciem*. Nam sic Accusativus servari posset. Adi ad l. iii. p. 52. 'Cape in perfida muliere vindictam:' et ad seq. p. 'vindicavi in mariti perentorem.' Oud. *Vacuam faciem*] Oculis vacuum. Jocasta ad jam cœcum Œdipum: 'Quo avertis faciem vacuosque vultus?' Pollux ii. 4. τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττειν, κοιλάειν, ΚΕΝΟΤΝ. *Pric.*

[*Ærunnus computa*] Lib. vi. 'Quin et ceteras ejus ærunnas, &c. numerate.' *Idem.*

[*Faces nuptiales*] Vide Servium ad iv. Æneid. *Elmenh.* Sic *faces nuptiales tuos illuminarunt thalamos*] Ovid. ubi supra: 'Affuit Alecto brevibus torquata colubris, Suntque sepulchrali lumina mota face.' *Pric.*

[*Ultrices habebis pronubas*] *Pronubas*, ni excerpta fallunt, cum Edd. ostentant Florentina membranæ, forsitan et aliæ; probavitque cum Beroaldo *Pricæus*. Sed Mss. Fux. Lips. Pal. Oxon. Par. Guelf. uterque, Reg. D'Orvill. dant *prævias*: unde Scriverius junctim edidit, *prævias pronubas*. Male, si quid video. *Pronubæ* non præibant, sed deducebant, comitabantur sponsam, manu ducentes, matronæ univiræ; uti et Græca παρανύμφων vox docet. Ineptit enim Isid. l. ix. Orig. c. 8. Vide Serv. ad Æneid. l. vii. 319. et Burm. ad Lucan. l. ii. 357. cum quo nunc omnino illic intelligo pronubam, matronam, non sponsam, qui sic dici nequit. Sed et eadem ratio valet contra solam vocem *pronubas*, distinctas a *comite*, quæ potius est *pronuba*. Quin etiam dari mihi velim exemplum, in quo sponso plures uno adsignantur

παρανύμφοι, seu *pronubi*, et sponsæ plures una παρανύμφοι seu *pronubæ*. Hinc passim tam proprie quam figurate *pronuba*, sponsæ et nuptiis comes, singulari numero ponitur. Exempla sunt innumera. Adi modo Brisson. de Ritu Nupt. p. 319. et in fine ejus comment. et sæpissime 'pronuba Juno.' Quod et observarunt poëtæ in nuptiis infaustris. Ovid. Epist. ii. 117. 'Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis.' Lucan. l. viii. 90. 'me pronuba duxit Erinny's.' Neque obest mihi Senecæ locus, ab Elmenhorstio et Pricæo allatus in Œd. vs. 644. Nam ibi emendandum est ex Mediceis membranis: 'Et mecum Erinnyn pronubam thalami traham, Traham sonantem verbera.' Nec etiam ab hac sententia demoveor Donati verbis ad Terent. Eunuch. Act. iii. Sc. 5. vs. 45. 'cam in lectum illæ conlocant.' Ipsum verbum *conlocant* proprium est, et adscribitur pronubis. Nam vel erravit Donatus, vel potius in genere dixit, verbum 'conlocare' esse proprium pronubis quibuscumque, licet singulis sponsæ nuptiis tantum adsint singulæ. Uti Grammatici passim et in specie de 'pronubis' ubique scribunt. Male enim quidam solis pronubis adsignant Catulli jussum Carm. lxx. 187. 'Vos bonæ senibus bonis, Cognitæ bene feminæ, Collocate puellulam.' Hoc enim munus cum pronuba peragebat et sponsæ mater, et nuptæ sanguine proximæ, quæ et lectum paraverant, straverantque. Hinc apud Senecam in Phœn. vs. 505. 'non te duxit in thalamos parens, comitata primos.' Ne ad alia provocem, et longior hæc fiat nota. Ob hæc omnia ab hoc loco alienas censeo *pronubas*, et vocem ex falsa glossa in textum irrepsisse opinor, sublata *prævias*, quæ unice vera erat. *Ultrices habebis prævias* jactantes faces furiales, et atras, pectorisque tui conscientiam perpetuo correpturas. Tædas enim faces-

que in nuptiis a pueris puellisque 'præferri solitas,' ut 'prælucent' sponsæ sponsoque subsequenti, ut millenis locis patet, quis tandem nescit? unde infaustis in nuptiis Eumenides sive Furiæ et 'Ultrices di-ræ' passim faces præferunt. Ovid. l. vi. 470. Metam. 'Eumenides tenere faces de funere raptas; Eumenides stravere torum.' Ep. Her. vi. 46. 'sed tristis Erinys Prætulit infestas sanguinolenta faces.' Adde Burm. ad Val. Flac. Argon. lib. ii. vs. 173. 'Stygias infanda ad fœdera tædas:' at inprimis proprie Senec. in Troasin, vs. 1132. 'Cum subito thalami more præcedunt faces, It pronuba illic Tyndaris, mæstum caput Demissa.' Sic hic Ultrices præviæ sunt, Orbitas comes sive *παράνυμφος* aut *παράνυμφος* (de quibus vocibus, num differant, nec ne, consule H. Steph. in Thes. et Comm. ad Hesych.) et *pone* stimulus conscientiæ. Oud. *Ultrices habebis pronubus*] Oxon. Fuxensis, et Palat. Mss. *prævias*: P. Fabro approbante: ego *pronubus* (quod Vicentina aliæque veteres editiones præferunt) non puto rejiciendum. Ovidius in Epistolis: 'Pronuba Tisiphone thalamis nublavit in illis, Et cecinit mæstum devia carmen avis.' Seneca Œdip. 'Et mecum Erynnis pronubas thalami traham.' Pric.

Perpetuæ conscientiae tuæ stimulum] Melius, ait Pricæus, legas, quod etiam margini adlevit J. Tollins, *perpetuum*, nisi enallagen malueris. Ego sane eam malo, licet p. 162. 'marito perpetuam conjugem reddidere.' Quia animadverti eam hypallages speciem aliquoties iteratam esse ab Auctore nostro. Vide ad l. i. p. 15. 'Amnis vicinia sempiterna:' ad h. l. p. 154. 'Contentiosa perniciis:' ad l. ix. p. 182. 'cohibita eorum curuli rabie,' non *currulium*. ad l. xi. p. 241. 'palmae victricibus solis,' et 'Arabiae felicia germina,' ut in Mss.

pro victricis et *feliciis*. Porro in Edd. Vulc. sec. Elmenh. et Scriv. additur *tuæ* contra Mss. O. *Famulum* Gnelf. pr. et in marg. al. *stim.* Ond. *Perpetuæ conscientiae stimulum*] Melius *perpetuum* legas, nisi enallagen malueris. Pric.

Ad hunc modum vaticinata mulier, &c.] Lib. xi. 'Ad hunc modum vaticinatus sacerdos:' et vi. 'Sic turris illa, &c. vaticinationis munus explevit.' Idem.

Acu crinali] Acus ad crines distinguendos in mundo muliebri. Tertullianus de pœnitentia: 'Cedo acum crinibus distinguendis, et pulverem dentibus climandis.' Idem de virginibus velandis: 'Vertunt capillum, et acu lascivior comam sibi inferunt, crinibus a fronte divisim apertam professæ mulierositatem.' Petronius: 'Et huic Psyche acu comatoria cupienti mihi invocare Quiritium fidem malas pungebat.' Cole. Hieron. in Esaiam lib. ii. cap. 3. f. 15. 'Habent acus mulieres, quibus ornatorum crinium compago retinetur, ne latius fluant, et in sparsos dissipentur capillos.' Et contra Rufinum: 'linguam veridicam discriminati acui confodiebant.' Elmenh. *Acu crinali, &c.* *Thrasylli tota convulserat lumina*] Terentii iv. 3. Eunuch. 'Ut ego, &c. in oculos involem venefico.' Donatus: 'In oculos, quasi amatori.' Idem ibidem ad Sc. 6. 'In oculos maxime sævire fœminas et Tragœdiæ fere omnes et Comœdiæ protestantur.' Propertius: 'Præcipueque oculos qui mœnere ferit.' 'Acus crinalis' autem non infrequens mulierum sævientium adjumentum. Philostratus de zelotypa quadam: *Ἐπιστάσα τῇ εὐνῇ, τῆς μὲν ἄμφω, τοῦ δὲ ἑτερον τῶν ὀφθαλμῶν ἐξέκοψεν, ἐναράξασα ταῖς περόναις*. quibus adde quæ e Hieronymo et Petronio jam alii adduxerunt. Pric. *Acu crinali*] Isidorus Orig. xix. 31. 'Acus sunt, quibus in fœminis ornandorum crinium compago reti-

netur, ne laxius fluant,' &c. scribe, *ornatorum crinium*, ex his Hieronymi in Esaïam: 'Habent acus mulieres, quibus ornatorum crinium compago retinetur, ne latius fluat,' &c. vicissim in Hieronymo *laxius*, non *latius* scribe. Noster supra II. 'In effusum laxa crinem.' *Idem*. *Acu crinali*] Ut 'crinale aurum,' 'crinales vittæ' dicuntur, quibus fœminæ utuntur ad crines vinciendos: ita 'crinalis acus' ad cultum capitis adhibetur, ut in statione sit coma, nec sint sine lege capilli. 'Calamistrum' acus est major, quæ calefacta in cinere capillos torquet et ornat: cujus ministri a cinere 'cinerarii' et 'ciniflones' appellati. A 'calamistro' dicti 'calamistrati,' et 'calamistrata:' quam M. Tul. Gabinius effeminato adprobavit. Est et 'discerniculum' acus matronalis, a 'discernendo' dictum, quoniam eo discernitur capillus, et 'discrimen' capitis componitur. Ita enim dicitur divortium distinctioque capillitii in fronte. Ovidius 'Compositum discrimen erit, discrimina lauda.' Item: 'Longa probat facies capitis discrimina puri:' divus Hieronymus hoc discerniculum, quo discriminem ornat, eleganti scitoque vocabulo 'discriminale acum' appellat, qui scribens contra Rufinum, quod annotatu cognituque dignum est, sic ait: 'Fecerunt hoc et Fulvia in Cicronem, et Herodias in Joannem, qui veritatem non poterant audire, et linguam veriloquam discriminali acu confodiebant.' *Beroald*.

Exoculatum] Luminibus orbatum, exœcatumque. *Idem*.

Dolore nescio crapula eum somno discutit] Bene restituit priorem lectionem Elmenhorstius, [vid. VV. LL.] confirmatam a Mss. meis O. nisi quod in D'Orv. Fux. et Oxon. male sit *crapula*. Colvius e Lips. Cod. videtur mutasse, quia non capiebat, quomodo Thrasyllos ipse dicatur somnum discussisse. Quod tamen non facit *cra-*

pula, sed *dolor*, ut quis forte legere vellet, sciens in D'Orvill. esse *nescius*, et in Oxon. Guelf. pr. *nescium*. Sed ita solet Auctor ipsi personæ adtribuere, quod est rei: ut et monimus ad p. 158. 'Velut gravi tonitru percussa obnubilant animam.' De usu vocis *nescius* passivo, sive pro ignoto, vide Beroald. Pric. et supra ad lib. v. p. 96. 'nescia rudimenta.' Guelf. pr. *discute*. Oud. *Nescio*] Casus est dandi, ut exponas *Nescio* scilicet Thrasyllo, pro ignoranti, nescientique, a quo sit hoc passus. Quid si junctim legas *Dolore nescio*, ut sit septimus casus, et epitheton doloris, atque ita interpreteris, *Dolore nescio*, pro ignorato et latente? Namque apud priscos *nescius* dicitur, tam is qui nescitur, quam qui nescit: sicut et *ignarus*, non tam qui ignorat, quam qui ignoratur. Auctores Gellius, Servius, et cæteri: sic Virg. 'Pastor agens telis liquitque volatile ferrum Nescius:' ubi 'pastor nescius' significatur, qui nescitur et latet. *Beroald*. *Dolore nescio*] Dolore cujus efficientem causam nescivit: supra: 'Quodque est in ærumna miserrimum, nescies de quo queraris.' Vide IX. 12. A. Gellium: cujus obiter perturbatissimum locum sic ordina: 'Nescius quoque dicitur tam is qui nescitur, quam qui nescit. Plautus in Rudente: Quæ in locis nesciis nescia spe sumus. Sed super eo qui nescit,' &c. *Pric*.

Arrepto nudo gladio, &c. per mediam civitatem cursu furioso proripit se] Apud Petronium: 'Hæc locutus, gladio latus cingor, &c. mox in publicum prosilio, furentisque more omnes porticus prosilio.' *Idem*.

Solebat accingere] Bene vidit Colvius, se temere Lips. Codicis lectionem arripuisse. Nihilominus Vulc. Merc. Wower. Pric. ejus editionem sunt secuti, contra reliquos Mss. et Edd. O. De hoc verbo adi ad Ovid. lib. III. Met. 102. Ep. IX. 66. 'In-

cingi zonis dedecuisse putes.' Et passim. Sed et ipse Auctor rursus lib. xi. p. 243. 'Hic incinctus balteo militem gerebat.' In D'Orv. pro solebat exaratur consueverat. Oud.

Proculdubio nescio quod scelus gestiens] 'In vultu pignora mentis habens.' Progne apud Ovidium vi. *Metamorph.* 'Magnum est quodcumque paravi, Quid sit adhuc dubito.' Heliodorus lib. v. *Δῆλος ἦν ἀπὸ τοῦ βλέματος ἐμμανές τι διανοούμενος. Pric.*

Monumentum mariti contendit] *Pricæi* notam compilavit Floridus. Non vero *recta* est in Codd. Flor. et Fulvii, sed *secta*, ut habet Pithæanus. In D'Orv. a, certissimo indicio locum in mendo cubuisse. A plerisque Mss. abest hæc vox, sicut ab Edd. Colv. Vulc. Merc. Wow. Pric. Posset videri reponendum, sic ad m. sed malum cum Elmenh. Scriv. Pric. Florid. in Ursini concedere sententiam. Vide omnino ad lib. vi. p. 120. 'Ad inferos recta se posse descendere:' ac de verbo 'contendo' sine præpositione ad lib. ii. p. 30. 'Cubiculum meum contendo.' Oud. *Monumentum mariti contendit*] Repone ex cod. Fulviano, *Recta monumentum m. contendit*: infra lib. xi. 'Et recta patrum Larem, &c. contendo.' In vetere Onomastico: 'Recta, τὴν εὐθείαν.' Pric.

Vi luatis totis ædibus] Istud *viduatis* pro conjectura ad marginem adlevit quoque Sopingius. Et sic primus edidit Vulcan. Ed. sec. quem secuti sunt Scriv. et Florid. E Florent. Cod. hic nihil varietatis est annotatum. Sed reliqui Mss. cum Edd. ceteris dant *nudatis*, sive vacuefactis, quod non erat mutandum. Ita 'nudari' dicuntur 'mœnia,' 'urbs,' quibus milites civesve excedunt. Vide præter alios Drakenb. ad Liv. lib. xxi. c. 11. 'muros defensoribus nudasset.' Voce *viduatus* crebro quidem utitur Auctor, sed non nisi pro

privatus, adjuncta re, qua quis sit destitutus; ut 'viduatus solatio,' 'præsentia,' 'alloquio,' 'comite,' &c. Confer Iudicem. *Nudatis* igitur restitui. Oud. *Nudatis totis ædibus*] Basilins Homil. in Gordium Martyrem: 'Ἐξέλειπον τὰς φυλακὰς τῶν οἴκων οἱ φύλακες, ἀκλειστα ἦν τῶν ἐμπορῶν τὰ ἐργαστήρια. Pric.

PAG. 162 *Capulum* [capit] *Tlepolemi* propter adstists] Non primus induxit vocem capit Elmenhorstius; sed cum Colvio etiam Vulc. Merc. Wow. et ante eos, ut vidimus, Stewech. e conjectura, confirmantibus Mss. Flor. Vide me ac Pric. ad lib. x. p. 213. 218. 'Cooperculo capuli remoto.' Egitque de hac voce sen conditorio corpus capiente etiam G. Cuperns lib. ii. Obs. c. 9. Scriv. ad Æn. xi. 64. Absque iis codicibus Nostrique et aliorum exemplis, servari posset scriptura Codd. Lips. Pal. Oxon. Fux. Par. D'Orvillii, Guelf. utriusque, capit *Tlep.* ut Charite adstiterit ad illam monumenti partem, ubi jacebat compositum cadaveris capit. Belg. aan 't hoofde end. Sic enim clare Sueton. in Cæs. c. 84. 'Intraque lectus eburneus, et ad caput tropæum cum veste, in qua fuerat occisus.' Domit. c. 17. 'Neque ad caput' (lecti) 'quidquam, excepto capulo.' scil. pugionis, quo sensu si hic sumserit Auctor, quod nullus credo, quædam deessent. Oud.

Propter assistens] Vulgo, *prope a.* Elmenh. *Propter* Scrivierius etiam edidit, cum Edd. Colvio prioribus et Mss. Fux. Pith. et Guelf. vere, ut hic docuit Stewechius, et adi ad lib. ii. p. 36. 'quam propter adstists.' Fatendum est tamen, τὸ *prope* non solum in ceteris post Colvium Edd. sed et in Florent. (ui fallant excerpta) ac D'Orvill. inveniri, solemnī scil. confusione. Oud.

Gladique fulgenti singulos abigens, &c.] Excerpta Diodori Siculi de Aquilio quodam (ut heic Charite) sibi

mortem illaturo : Τὸς ἐπ' αὐτὸν ὀρμῶν-
τας ἐποίησε μὴ τολμῆσαι πλησίον αὐτοῦ
προσελθεῖν. ' Fulgentem gladium '
Noster, Virgilium imitatus, dixit.
' Abigere gladio ' autem etiam apud
Ulpianum est Tit. de Abigeis. *Pric.*

Abjicite importunas lacrymas] ' Mu-
lires tollite luctus : Flete alios, mea
mors lacrymis non indiget ullis. ' *Id.*

Vindicari mei m. c. perentorem] Lipsiano codici, cujus auctoritate Col-
vius cum seqq. et Florido temere
ejecit præpositionem, accedunt Pal.
Pith. Oxon. Par. D'Orvill. sed per-
peram, ut latius docet Pricæus ; rec-
teque cum Elmenhorstio restituit
Scrivierus. Plura vide ad lib. iv. p.
85. ' In pulcritudinem contumacem
r. vindica ' ubi itidem vulgo exsula-
bat. Fux. in meam. Pith. *judicati mei*,
Oud. *Vindicari mei mariti cruentum*
percussorem] Lætabunde, ut solent
qui plenarie litatum suis injuriis cre-
dunt. Apud Quintilianum III. De-
clam. ille : ' Percussi, &c. occidi,
hansi sanguinem noxium ultrice dex-
tra. ' Ibidem v. ' Erige vultus pater,
&c. vindicati de sævissimis prædoni-
bus sumus. ' *Vindicari in mei* autem,
non, ut hactenus in excusis, legen-
dum : supra lib. i. ' Statutum est ut
in eam, &c. saxorum jaculationibus
vindicaretur : ' lib. II. ' Extremum fac-
inus in nefariis scelestamque istam
fœminam vindicate : ' lib. III. ' Con-
stanter ferte sententias de eo crimine
quod etiam in civem vestrum, &c.
vindicaretis : ' et i. Florid. ' Haud
secus in eum quam in sacrilegum vin-
dicaretur. ' Jul. Paulus Sentent. v.
23. ' In honestiores pœna capitis vin-
dicari placuit. ' *Pric.*

Punita sum fun. m. n. prædonem] De vi hujus participii similiumque
vide, inter alia, Gifanii Ind. Lucret.
v. ' Consultus. ' Sciopp. Veris. lib.
II. 2. Gudium ad Phædr. F. 2. Peri-
zon. in Sanct. Min. p. 136. Burm. ad
Vellei. lib. II. c. 97. ' peragratus par-
tes : ' et Comm. ad Suet. Aug. c. 21.

' multatus est pœna : ' sed ubi *ultus*
prætulit. In Edd. Elmenh. Scriv.
Florid. est *nupt. mear.* Oud. *Punita*
sum funestum mearum nuptiarum præ-
donem] Quintil. IX. 3. ' Est et in ver-
bis : ' (figura) ' ut, fabricatus est gla-
dium : et, inimicos punitus est : quod
mirum minus est, quod in natura ver-
borum, est et quæ facimus patiendi
modo sæpe dicere : et contra, facien-
di, quæ patimur : ut, vapulo : ideo-
que frequens permutatio est, et ple-
raque utroque modo efferuntur. '
' Nuptiarum prædo ' hic, ut apud
Petronium, ' corporis prædator. ' *Pric.*

Jam tempus est, ut] Exsulat ver-
bum substantivum a Mss. Lips. Pal.
Pith. Guelf. sec. et Edd. Colv. Vulc.
Merc. Wower. Pric. In ceteris Mss.
et Edd. comparet, non quidem ne-
cessario, sed videtur Auctor ad ex-
sequiarum indicendarum formulam
adluisse. Terent. Phorm. v. 8. 37.
' Exsequias Chremeti, quibus est
commodum, ite. Jam tempus est : '
ubi vide Comm. et Kirchm. de Fun-
ner. In Ed. Florid. *uti*, et mox Oxon.
Ms. *deorsum*. Oud. *Jam tempus ut*
isto gladio deorsus ad meum Tlepolenum
viam quæram] Theagenes apud Helio-
dorum ad Charicliam suam, quam
crediderat interfectam : ' Απολείψῃ με
μικρὸν ὕστερον, ἰδοὺ γὰρ σοι χοὰς ἐπάξω
τὰς ἐμαιοῦ σφαγὰς. ' Appuleius hunc
locum e Virgilio sumpsit, apud quem
sic Dido : ' Et nunc magna mei sub
terras ibit imago : ' et statim : ' Ulta
virum, pœnas inimico a fratre recepi.
Jam tempus, ' &c. cum luce transigen-
tium sermo. Seneca (III. 23. de Be-
nef.) de C. Vettio captivo : ' Gla-
dium militi ipsi a quo trahebatur
eduxit : et primum Dominum occi-
dit : deinde, Tempus est (inquit) me
et mihi consulere, jam Dominum ma-
numisi : atque ita se uno ictu trans-
jecit. ' *Pric.*

Et enarratis ordine singulis] Sic in
Bertin. esse [vid. VV. LL.] Sciopp.
in Susp. Lect. scripsit, probavitque.

Sed rectum est omnino *enarratis*, quod servant reliqui, ac statim sequitur *nunciaverat*; pro quo tamen in D'Orvill. est *narraverat*. Lib. ix. p. 206. 'cunctisque enarratis:' ut est in Mss. optimis. Lib. x. p. 230. 'Vixque enarratis cunctis ad uxorem mandat.' Et sic 'ordo narratæ rei' Phædr. l. F. 2. ibique Scheff. *per ordinem* etiam est in Palat. Guelf. sec. et Regio. *Ordinem* Fux. Frustra. Adi Pricænum ad lib. ix. p. 188. 'Ordine mihi singula retexe.' Burm. ad Virg. G. iv. 4. *Oud. Et enarratis ordine singulis, &c.*] Vide supra pag. 72. notata. *Pric.*

Ferro sub papillam dexteram transacto] In D'Orvill. est *dextra*. Quod juvat Pricæi conjecturam *dextera*, sc. manu, ut papillam intelligat sinistram, qua per ictum cordis paratior ad Orcum via est. Dein *transacto* est in D'Orvill. Pith. Guelf. pr. et Edd. Colvio prioribus. Passim quidem dicitur 'transigere aliquem gladio,' ut docere possunt commentarii eruditorum ad Phædr. lib. iii. F. 10. sed an *transigere gladium* occurrat, dubito. In Oxon. est *transadacta*. At Flor. Reg. Fux. Inc. Palat. cum Lips. Par. *transadacto* præbent, ut Colv. et seqq. rescripserunt. Vide ad lib. iv. p. 71. 'gladium per medium pectus transadigit.' Nec minus defendi posset *adacto* Ovidii aliorumque exemplis. *Oud. Ferro sub papillam dextram transadacto, &c.*] Ovid. 'Ferro per pectus adacto.' Per dextram (inquit) papillam transadacto: ita supra hoc libro: 'Per femur dextrum' (ei) 'lanceam immisit:' at cum per mammam sinistram ad Orcum sit paratior via, quid mali est credere *dextra* Appuleium scripsisse, sinistramque *papillæ* nomine ἐξόχως intellexisse? Paternus lib. ii. de M. Bruto: 'Cum mucronem gladii ejus' (Stratonis) 'dextra tenens sinistra admovisset papillæ, ad eum ipsum locum qua cor emicat impel-

lens, &c. uno ictu transfusus expiravit.' *Pric.*

Corruit] Sic quidem 'exaratur in Reg. Fux. Bert. aliisque, ut reposuit Colvins et seqq. sed Coll. Voss. *concurruit*, Flor. D'Orvill. Pith. Guelf. Oxon. Pal. aliique cum Edd. Vett. *concorruit*, forte pro una, simul, statim cum ictu corruit. *Oud. Corruit*] Supra, de eadem ista: 'Corruit corpus, et obnubilavit animam.' *Pric.*

Perroluta] Flor. *perrolutata*. Bert. *provoluta*. Elmenh. Ultimum edidit Scriverius, et placuit Salmasio et Wasso, ob seq. *perefflarit*, quod notaret, eam pronam cecidisse. Sed Guelf. pr. *perroluptata*, ac verissime legitur in aliis, item D'Orv. Pith. Oxon. ex coll. Gron. *perrolutata*, sive crebro se intorquens, et palpitans in multo sanguine, ut lib. iii. pag. 139. ubi vide Pricænum. *Oud. In suo sibi perroluta sanguine*] Vide supra p. 45. adnotata. In Fuxensi et Florent. Mss. *perrolutata*. *Pric.*

Balbutiens incerto sermone] Ut solent animam efflati: supra lib. i. 'Cum ille impetu teli præsecata gula, &c. incertum stridorem per vulnus effunderet:' ad quem locum p. 10. notata vide: Lex 15. Cod. de Testam. &c. 'linguam seminecem' vocat. *Idem.*

Perefflavit v. a.] In Ed. Vicent. *perefflavere*. Ber. correxit *perflavit*, ut exaratur in Mss. O. (excepto Pithæano *perafflavit*) et Edd. usque ad Colvium, qui tacite rursus *perefflavit* reposuit. Et certe 'efflare animam,' in morte sollemnis est locutio. 'Perefflare' ergo esset penitus efflare. Magis tamen inclino in Pricæi conjecturam *proflavit*; quo usus est Auctor lib. vii. p. 141. 'proflatis naribus.' Anson. Epigr. 65. 'mactata est vacca Minervæ. Sed Dea proflata transtulit huc animam:' ubi tamen in Ms. est *proflatu*, scilicet *suo*. Plura de hoc verbo vide ad Frontin. lib. ii. c. 2. § 7. 'Auras proflare:' uti et Hein-

sus legit in Curtio lib. ix. c. 4. § 21. 'Efflare' et 'reflare anhelitus' confunduntur etiam lib. ix. p. 194. ubi plura. Oud. *Pereflavit virilem animam*] Ovidius de alia sui interfectrice, Lucretia: 'Fertur in exequias animi matronā virilis.' In Oxon. *perflavit*: unde non male *proflavit* scribas. Pric. *Per efflavere*] Corrigen- dum est, *perflavit*, quod est efflavit, exhalavit animam, tamquam anima sit halitus et spiritus, super quo in primo commentario Tusculanarum copiosissime. Beroald.

Corpus ablutum] Superstitio Vete- rum cadavera lavare. Ælianus Var. Histor. lib. iv. ὅτι Δαρδανεῖς τοὺς ὑπὸ τῆς Ἰαλλυρίδος ἀκούω τρεῖς λούεσθαι μόνον παρὰ πάντα τὸν ἑαυτῶν βίον, ἐξ ὠδίνων, καὶ γαμοῦντας, καὶ ἀποθανόντας. Nos- ter Lucius infra lib. ix. 'summis plangoribus, summisque lamentatio- nibus, atque ultimo lavacro procur- rant.' Lucianus de luctu: Μετὰ ταῦ- τα δὲ, λούσαντες αὐτοὺς ὡς οὐχ ἱκανῶς τῆς κάτω λήμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ. Colc. Ex more antiquo, quo mortuos lavabant. Lib. ix. 'Eum ultimo la- vacro procurant.' Socrates apud Pla- tonem, in Phædone f. 115. ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ, φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικὸς, ἡ εἰ- μαρμένη, καὶ σχεδὸν τί μοι ὥρα τραπέεσθαι πρὸς τὸ λουτρὸν. δοκεῖ γὰρ ἤδη βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον, καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναῖξι παρέχειν νε- κρὸν λούειν. Act. Apost. c. 9. v. 37. Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενή- σασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν Ταβιθὰ, λούσαν- τες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν τῷ ὑπερώφῳ. Sic apud Galenum de Methodo medendi lib. xiiii. c. 15. Theagenem jam mor- tuum, cui nec servus nec mulier, nec puer erat, Cynici lavant. Elmenh. *Corpus ablutum*] Ex ritu priscorum, apud quos cadavera abluebantur, et ungebantur. Ennius: 'Tarquinii corpus bona fœmina lavit et unxit.' Virgilius quoque vetustum morem expressit illis versibus: 'Pars cali- dos latices, et ahenā undantia flami-

nis Expediunt, corpusque lavant fri- gentis, et ungunt.' Lavare cadavera proximis concedebatur. Anna Ma- roniana infit: 'date vulnera lymphis Abluam.' Beroald.

Munita sepultura] Mss. O. constant in scriptura *munita*, nisi quod Palat. et Guelf. sec. dent *munitam*. Nam fallit Wower. Lipsii et Groslotii con- jectura *unita*, soli displicent Vulcanio, qui ἐκδύσει sec. exhibuit *uncta*. Quo scilicet 'lavatio' et 'unctio' cada- veris jungatur: ut fit sæpissime. Vide modo Beroald. et Kirchn. de funer. Sed solius lavationis hac in re meminit quoque Appulei. lib. ix. pag. 198. Contra solius unctionis in Flor. n. 19. ubi de utroque conguessit multa Colvius. Nihilominus non placet hic *munita*, neque Roaldi explica- tio. *Minuta* non convenit dignitati Charites. Quare omnino cum Bran- tio, sed divisis vocibus, lego, in *unita sep.* Πλεονάζει τὸ ἐν frequentii Nostri more. Vide p. 161. 'In simili mor- tis genere coæquari:' et Indicem no- tarum. Unico sepulcro jungi ama- bant carissimi conjuges. Vide Be- roald. Pricæum, et mox Elmenhorst. item Alard. ad Val. Flacc. v. 58. 'nec separe conteget urna.' Ovid. Epist. xi. 123. 'Et refer ad matrem, socioque impone sepulcro: Urnaque nos habeat, quam libet arta, duos.' Et passim in Inscriptionibus, 'sibi et uxori suæ.' De participio *unitus* adi Cellar. Cur. post. p. 157. Et sic le- gendum lib. xi. p. 259. docuerunt viri docti: 'unita ratio numinis religio- nisque.' In Mss. Sueton. Aug. c. 62. etiam est *uniri*. Oud.

Ibidem] In eodem sepulchro conse- pultam una cum marito significat: ut sicut viventes fuerant mutua concor- dia copulati, ita et defuncti simul quiescerent. Cleopatra cum Antonio in eodem sepulchro concludi voluit. Beroald. *Corpus ablutum, unita sepul- tura ibidem marito perpetuam conjugem reddidere*] Antiquæ editiones, ut et

Oxon. Codex, *munita*: quod est qui (Roald.) conatur adstruere ex his veteris monumenti; 'Structura cum minutura sarcophagi,' &c. ego Lipsii (a quo *inita*) et sequor et conjecturam munio. Tobias ad filium de uxore sua: 'Όταν ἀποθάνῃ, θάψον αὐτὴν παρ' ἐμοὶ ἐν ἐνὶ τάφῳ. vide et Judith. xvi. 28. Amator de amasio suo apud Lucianum: Τελευτηῶν δὲ ἐντολὰς τοῖς μετ' ἐκεῖνον ὑπ' ἐμοῦ στεργουμένοις ἐπιθήσομαι, κοινὸν ἀμφοτέροις ἐπιχῶσαι τάφον· ὅστέοις δὲ ἀναμίζαντες ὁστέα, μηδὲ τὴν κωφὴν κόνιν ἀπ' ἀλλήλων διακρίναι. quibus adde quæ apud Euripidem Admetus ad Alcestidem, et hoc loco ab Elmenhorstio allata. De ablutione cadaverum jam heic alii dixerunt: quædam et ad Act. 9. nos adnotasse meminimus. *Pric.*

Dedere] Conjuges uno sepulchro sepeliebantur. Burchardus Decretorum lib. iii. c. 162. 'Unaquæque mulier sequatur virum suum, sive in vita, sive in morte; quos conjunxit unum conjugium, jungat unum sepulchrum.' Ovid. Metamorph. lib. iv. Fab. 2. 'Quos certus amor, quos hora novissima juxxit, Componi tumulo non invidetis eodem.' Sic Monica serio mandat filiis suis, ut illam edita anima in sepulchro chari mariti collocare velint, ut Augustin. lib. ix. c. 10. confessionum notat. Et Chrysost. matrem sepelit in conditorio patris. Grego. Patriarcha Constant. in Vita Chrysostomi. *Elmenh.*

Sponte delatus] Gloss. 'Τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει, sponte, ultro.' *Pric.*

Ultronea vobis infesti Manes en adest victima] Excerpta Diod. Siculi, de Adrasto, quamvis involuntario homicida: Κατ' ἰδίαν ἐπὶ τὸν Ἄρτος (id interfecto nomen) πορευθεὶς τάφον, ἐαυτὸν κατέσφαξε. *Idem.* *Ultronea*, &c. *victima*] De bove Julius Obsequens: 'Injussa de montibus per hostium classem adnatavit, sequæ ad arani percutiendam obtulit.' *Idem.*

Valvis super se diligenter obseratis,

&c.] 'Conspectum lucis fugiens, tenebrisque pudorem Celans.' *Idem.* *Valvis*, &c. *obseratis*, *inedia statuit elidere*, &c. *spiritum*] Supra heic de Charite: 'Inedia, &c. tenebris imis abscondita, jam cum luce transegerat.' Seneca (ad Marc. cap. 22.) de Cordo hoc idem genus mortis adsciscente: 'Lumen omne præcludi jussit, et in tenebras se condidit.' Curtius de Sisigambi, Alexandro mortuo: 'Abstiniuit cibo pariter et luce;' adde supra pag. 87. notata. Tertullianus de Lycurgo: 'Ut in secessu inedia de semetipso judicavit.' *Idem.*

Damnatum spiritum] Apud Petronium: 'Quid proderit hoc tibi, si soluta inedia fueris? Si te vivam sepelieris? Si, antequam fata poseant, indemnatum spiritum effuderis?' *Brant.* *Sua sententia damnatum spiritum*] In lib. i. ff. de confess. 'Qui quodammodo sua sententia damnatur.' Philotas ap. Q. Curt. 'Memet ipse non deseram, nec committam ut damnatus etiam mea sententia videar.' In veteri Inscriptione: 'Inferno Plotoni, tricorpori oxori cariss. Tricipitique Cerbero munus meum ferens, damnatam dedo animam, vivamque me hoc condo monumento,' &c. *Pric.* Spuria est inscriptio, quam hic profert Pricæus. Adi Cel. D'Orvill. ad Chariton. p. 67. *Oud.*

Hinc ille longo trahens spiritu] *Hæc ille recte exaratur* in Flor. Pith. Oxon. Par. D'Orv. et Ed. Junt. post. ut restituit Wower. *Sic* nusquam invenit. Nam Vulc. Ed. utraque habet quoque hic. Lib. i. p. 15. 'Hæc Aristomenes:' et passim. Dein *longo spiritu* est in Flor. Bertin. Pith. et Edd. ante Vulc. sec. Ed. Quod commode explicari posset, scil. ut dicat Auctor, 'nuncium traxisse hæc verba relata longo spiritus ductu,' ut apud Virg. i. Æn. 371. 'suspiras, imoque trahens a pectore vocem.' Sil. lib. viii. 79. 'Verba trahens largis cum fletibus.' Verum tamen malim cum

aliis Mss. et Edd. posterioribus retinere Accusativum, sive *longos spiritus*, ut apud Gell. lib. XII. c. 2. 'spiritusque et anhelitus e pectore.' Sive *suspiritus* cum Brantio et J. F. Gron. ad Script. Eccles. p. 113. et Livium lib. XXX. c. 5. 'Crebro suspiritu et gemitu.' Quod præfero, quia ita clare præbent *longos suspiritus* membranæ Regiæ. Vide plura hic apud Pric. et ad lib. I. p. 5. 'Cum ille imo de pectore cruciabilem suspiritum ducens.' Item ad lib. V. p. 105. et ad lib. XI. p. 249. 'Fatigatos anhelitus trahens.' Quinctil. Decl. XIII. c. 4. 'fatigatæ anhelitum traherent.' Ovid. lib. XI. Met. 709. 'gemitus e corde trahuntur;' et sæpe. Apage vero conjecturam Sopingii: 'Hic ille longo trahens spiritum,' pro *ilia*: licet 'trahere,' 'ducere *ilia*' frequenter hoc in negotio occurrant. Necessarium est pronomen *ille*. Oud. *Longos trahens spiritus*] 'Fatigatos anhelitus trahens,' ut infra XI. Gellius XII. 5. 'Spiritusque et anhelitus e pectore ejus evadere.' Vide supra pag. 5. notata. Horatius: 'Et latere Petitus imo spiritus.' Pric.

Mutati domini] *Dominii* habent Pal. Oxon. Fux. Guelferb. D'Orvill. &c. cum Edd. Wower. Scriv. Pric. et Florid. Verissime. Consule J. F. Gronov. ad Senec. de Const. Sap. c. 13. 'sed venales, sed novum ancipantes dominium;' et quos laudat Arntzen. ad Aurelii Victoris Epit. c. 6. 'salvo exempta dominio.' Mox in Par. Guelf. pr. male *mentientes* pro *metuentes*. Fux. met. nov. Oud.

Fugere comparant] Perperam Brantius Colvio adversatur, allato loco, qui hic nihil probat. *Fugere* habent O. Mss. et Edd. præter Beroaldi, Junt. Ald. Colin. Bas. 'fugæ se substituentes.' Si quid mutare malebant, refinxisset potius, *fugam comp.* Sic enim Auctor rursus ait lib. IX. p. 200. 'profectionem comparat.' Lib. XI. p. 257. 'domuitionem comparo.' Verum ut *paro*, sic etiam *comparo* cum

Infinitivo construitur. Adi P. Burmann. ad Ovidii lib. I. Metam. 225. et lib. II. Trist. 267. 'Urere tecta comparo.' Atque ita Terentius, Cicero, alii. *Idem.* *Fugere comparant*] Prior lectio, *fugæ se comparant*. Beroald.

Magna il. quidem commendatione] Offendit magnopere me istud *ille*, hac certe in sede. In D'Orv. est *magna illa comm.* siue *τῆ quidem*. In Regio Fux. *mea illa q. comm.* Respicit Auctor lib. VII. p. 142. 'evocato armentario equisone, magna cum præfatione deducendus adsignor.' Estne ergo leg. *m. illa quidem comm.*? vel *m. illa cum comm.* Amat enim Auctor ad emphasin addere pronomen: ut vidimus jam p. 2. 'a Plutarcho illo inclyto;' aliisque in locis. Oud.

Quidquid in casula pretiosum conditum percolat; meo atque, &c.] In Mss. plerisque et Edd. ante Colvium pro *percolat* legitur *servabat*. Wowerius primus inverso ordine præposuit *percolat quidquid*. Sed deletio etiam *τῆ servabat*. Hinc Elmenhorstius et Scriv. *percolat q. i. c. pretiosum conditumque servabat*, quod et ex Oxon. Cod. protulit Pricæus. Verum hiulca sic fit oratio. Non enim *meo, &c. describit*, cohærent præcedentibus. Quare tacite Floridus edidit *meque*, quod Oxon. Exc. Gronov. ostendant. In Cod. Regio nec *percolat* nec *servabat* invenitur. In plerisque deest *percolat*. In Pal. Oxon. Par. Lips. Pith. Guelf. utroque, *conditumque serv.* quod Elmenh. Scriv. et Florid. edidere. Immo in Florentino scribitur, *q. i. c. pr. conditumque servabat, meo atque*: unde existimo istud *que* æque ac *servabat* et *percolat* sua sede lapsum esse, et legendum, ut edidi: *quidquid i. c. pretiosum conditum servabat, percolat, meoque*: sive celerrime petit et aufert omnes pretiosas res, quas servabat conditas in casula, et meo dorso inpositas absportans deserit sedes. Sic omnia aptissime procedunt. De verbo 'percolare' adi Schwartz. ad Ma-

merit. Genethl. cap. 8. Nequaquam opus est τῶν *que post conditum*; sicut eo carent plerique Mss. et Edd. usque ad Elmenh. De rebus conditis adi Cas. et Salm. ad Spartiani Hadrian. c. 11. et ad Veget. lib. iv. c. 8. 'servare in conditis.' Non inepte etiam legas: *quidquid pretiosi*, ut apud Flor. lib. i. c. 13. § 11. 'Quidquid religiosissimi:' et passim. Colum. lib. iv. c. 17. 'Quidquid teneri est.' Sic enim ex Cod. Sang. aliisque leg. Vulgo *tenerum*. Prave est *quid* in Oxon. D'Orv. quod Fux. Gnelf. bini. *casu Pith. capsula Gnelf. pr. Idem. Perrolat quicquid in casula pretiosum conditum, meo, &c.* In aliis *conditum perrolat*: at nec sic constructio procedit: repone ex Oxon. Ms. *Quicquid in casula pretiosum conditumque servabat, meo, &c.* vel, melius adhuc ex Vicentina editione, *conditum servabat. Pric.*

Asportans] In Edd. pp. Ber. Colin. et Mss. est *absportans*, ut alibi sæpius. Vide Hirt. B. Alex. in f. Nep. Them. c. 2. contra sententiam Prisciani pag. 571. Restituendum hoc verbum est e Mss. Septimio de B. Tr. lib. i. c. 9. 'Ea secum de domo Menelai asportata.' Sic in Voss. Vulgo *apport*. Cic. Parad. i. 'Multa de suis rebus secum asportarent.' Septim. lib. ii. c. 51. 'Asportatas prædas in commune solitum redigere.' Vulgo idem est error, sed, ut citavi, exstat in Voss. Periz. et Ed. Obr. *Oud.*

PAG. 163 *Pullos, passeress, hædos*] *Passeres* præbent Mss. Flor. Bert. Pith. et Edd. Colvio priores. Quare eos denno inculcavit Elmenhorstius, sed a nemine auditus, ut oportuit. *Anseres* dant ceteri Mss. O. et Palat. p. et *anseress*. Neque *passeres* defendere aliquo modo debuerat Colvius. Quis credat, eos in hoc rerum statu curasse, ut servarentur *passeres*, puerorum quidem, sed urbanorum et mollium, non rusticorum delicia? Prospexere futuræ vitæ, adeoque omnia illa congressere, quibus cum uxoribus, vel contubernalibus potius,

et infantulis vitam tolerare, vel iis divenditis pecuniam comparare possent. Adhæc talia hic nominantur, quæ *infirmo gradu fugam morarentur*. De *passeribus* ergo non cogitarunt. Confer et Lucian. t. ii. p. 603. *Idem.*

Hædos, catellos] Non minus, quam *passeres*, displicent hic loci *catelli*. Certe rusticis istis majori usui futuræ essent *capellæ*, quas *hædis* bene junxisset Appuleius. Quod miror, nemini tot interpretum et Criticorum suboluisse præter solum Piccartum, verbo monentem, *capellus* rescribendum in Peric. Crit. c. 13. *carellas* Gnelf. pr. *Idem.*

Quidquid i. g. fugam morabatur, n. q. p. ambulabat] Fl. *morabantur n. g. p. ambulabant*. Elmenh. Hanc potius, quam præced. *passeres*, scripturam Elmenhorstius amplecti debnerat. Nam sane hand est spernenda, et favet D'Orv. in quo *morabantur*. Quippe, uti *quisquis* jungitur plurali, de quo vide Cl. Burm. ad Ovid. Art. lib. i. 267. 'Quisquis ubique viri dociles advertite mentes:' sic etiam *quidquid* merito construi posse censendum est, nec minus ac 'quid hominum litigant' apud Terent. &c. Vide ad Sueton. Ner. c. 31. item 'quantum essent' in Aug. c. ult. et Comm. Alibi construitur et cum Adject. plurali. Adi Cel. Duker. ad Flor. lib. i. cap. 13. § 11. 'Quidquid, &c. partim in doliis defossa terræ recondunt.' Gnelf. ambo, Pal. *fuga*. In Pith. nostrisque p. *Oud. Infantulos, &c. et quicquid infirmo gradu fugam morabatur, &c.* Quod præcipue infantuli solent. Vide Matth. xxiv. 19. Virgilius de Inulo, jam capta Troja: 'Sequiturque patrem non passibus æquis:' vide et Genes. xxxiii. 14. Judic. xviii. 21. 'Fugam morari' supra etiam lib. iv. dixit. *Pric. Nostris quoque pedibus ambulabat*] Plinius: 'Alienis pedibus ambulamus:' supra l. vi. 'Quid meis pedibus facere contendis?' ubi dicta p. 128. vide. *Idem.*

Camporum ad spatia perrecti] In Ma-

nusc. omittitur præpositio, Apuleiano more. *Reposita* dicit, ut superius lib. iv. 'convalles repositas.' *Sciopp. in Synb.* Tò ad abest in Flor. *Elmenh.* Iis codicibus accedunt Palat. Oxon. D'Orvill. Fux. Pith. Gnelf. Omnino recte. Non vult Auctor, se pervenisse in campos, quod significat τὸ *perveli ad camporum spatia*; de quo vide ad l. i. p. 15. 'me usque ad ipsam civitatis portam pervecto:' sed post superatum montem emensos etiam esse camporum jacentia spatia. Tacit. l. ii. Ann. c. 8. 'Lacus unde et Oceanum usque ad Amisiam flumen secunda navigatione pervelitur.' Arnob. l. vii. p. 174. 'Eleusinius etiam pervelitur fines.' *Prærecti* hic quoque probum esset, sive *præterrecti*, de quo alibi sæpe. *Oud.*

Jam respera semitam tenebrante] Ex Nostro lib. xxv. Ammianus: 'Vespera tenebrante, a cæna Jovianus raptus.' *Pric.*

Nos nocturna, i. v. matutina prohibebant egressionem] Gnelf. pr. *egressionem*. Vehementer Pricæo placuit Cod. Oxon. scriptura per Græcismum: *nocturnam, i. v. matutinam egressionem*. Mihi id nimis andax et anomalum videtur, 'prohibeo te illam rem.' Librarii vero Appuleiani passim illam litteram *m* vel addiderunt, vel omiserunt, sensu ac constructione contrarium flagitante. Contra N. Heinsius ad Ovid. l. xii. Met. vs. 66. ubique Accusativum rei verbo *prohibere* junctum mutat in Ablativum. Sed adi Wopkens. in Misc. Obs. Nov. t. ii. p. 12. me ad Cæs. l. ii. de B. Civ. c. 35. 'Aditum prohibebant:' ubi tamen intelligi possent 'ipsi advenientes hostes,' ut Cicer. Phil. v. 4. 'hostium aditus urbe prohibentur.' Ceterum inepte D'Orv. *perhibebant* sine conjunctione *etiam*. Ed. Ven. *prohibeam*. Abest etiam a Fux. *Oud.* Unde nos *incolæ nocturna, imo vero matutina etiam prohibebant egressionem*] Oxoniensis: *Nocturnam, imo vero matuti-*

nam e. p. egressionem: quam loquendi figuram Græcam nemo humanior respuerit. Sed et quarto et sexto casui jungi docet Servius ad ii. Æneid. *Pric.* *Prohibeam*] Lego *prohibebant*, ut sensus fiat Incidior, nitidiorque. *Beroald.*

Numerosos grandes] Sal. *numero grandes*. V. D. ad m. Ed. Colv. *Oud.*

Vastis corp. sarcinosos] *Saginosos*, quod exhibet sola Vulcanii Editio, unice probabat N. Heinsius ad Ovid. Fast. l. vi. vs. 229. Sed bene vulgatum defendunt Beroaldus, exemplo Priap. Ep. 79. 'Non es poëta sarcinosior nostro:' et Pricæus loco l. iv. p. 73. 'sarcina corporis prævalebat:' ubi Vulcan. et alii pluribusque locis *sagina* substituere conati sunt. *Idem.* *Sarcinosos*] *Prægraves*, et carnis sarcina onustos. Ovid. in Priapeis: 'Nemo est poëta sarcinosior nostro.' *Beroald.* *Vastis corporibus sarcinosos*] Male Colvius *carnivoros*: supra iv. 'Ursam, quæ ceteris sarcina corporis prævalebat,' &c. sic, 'pabuli sarcinam,' in de Dogm. Platonis dixit. *Pric.*

Passim rapinis ads. infestare] Sic Mss. O. dant. Nec muto. Haud ineleganter tamen conjecit Pricæus ad l. ix. p. 202. 'Transeuntium viatorum passivis morsibus alumnatos:' ubi vide, et supra ad l. vi. p. 316. 'passivam congeriem.' Ceterum in Mss. Reg. Fux. D'Orv. est *infestatione* vel *infestatōe*. Si alicubi legeretur *infestitare*, ab eo hand alienus forem, ut mox *observitare*: ubi idem irrepererat vitium. *Oud.* *Jamque ipsus vias obsidere*] Plinius Panægyrico: 'Nec mediocre pacis decus habebatur submota campis irruptio ferarum, et obsidione quadam liberatus agrestium labor.' *Pric.*

Et in modum latronum prætereuntes aggredi] Judic. ix. 25. de Sichemitis latronibus: Ἀνήρπαζον πάντας τοὺς διαπορευομένους ἐν τῇ ὁδῷ. *Idem.*

Immo vero] Colvium secuti sunt reliqui: de qua formula vide ad l. i. p.

10. Sed Flor. Pith. Fux. Guelf. pr. et D'Orv. servant *immo etiam*; et vero abest ab Oxon. Alibi *immo et*. Vide ad l. iv. p. 74. In Palat. et Guelf. sec. est, *Immo vero etiam*; ut paullo ante: '*Immo vero matutina etiam prohi. egressionem.*' Dein male *rapidos* Pith. Fux. Guelf. pr. Adi ad p. 164. Oud.

Inertissimorum pecudum] Pricæus in notis exhibet *inertissimarum*; quasi ita hic vulgo legeretur, ex communi loquendi modo. Verum non modo Edd. O. sed et Mss. universi servant vocalem *o*. unde proclive est corrigere *pecuum*; quia solet Appuleius eam hujus vocis declinationem *pecu*, *pecua* usurpare. Vide ad lib. ii. init. '*boves et id genus pecua.*' Immo de Genitivo *pecuum* consule Ursinum ad Cicer. pro Lege Man. c. 6. et ad Festum; itemque Gronovium ad Gell. l. vii. c. 3. ex Ms. emendantem, *pecuum numerum*. Nihilominus, jubentibus Codd. servo *pecudum* a Nomin. Plur. *pecuda*. Nam et eo usi sunt Veteres, ut late docet Nonius cap. 2. p. 159. Ed. Merc. Adde Vossium de Anal. l. i. c. 32. et sic Ms. in l. ix. p. 201. Ac forte restituenda est ea declinatio in Martiano Cap. l. vi. p. 204. Ed. Gr. '*In hac provincia Rhodanus fluvius ex Alpihus veniens, per Lemannum lacum meat, et caussas fertilitatis inportat, terræ germinibus, ac fœcundis:*' ubi Grotius conjecit *fœcundat*. Sed cum Glossæ exponant *pecoribus*, præfero ejusdem emendationem *fætubus*; nisi malis *fæturis*, ut alibi sæpissime: vel, quia rarior vox corruptioni caussam dedit, *pecudis* sive *pecudibus*. Guelf. sec. *ineptissimorum*. Idem. *Exitiumque inertissimarum pecudum ipsis jam humanis capitibus imminere*] Ita ix. de cane rabida: '*Ac dehinc proximum petiisse stabulum, atque ibi pleraque jumenta, &c. incurrisse: nec postremum saltem ipsis hominibus pepercisse.*' '*Inertissimæ pecudes*' heic, ut in Apologia,

'*segnissima corpora,*' de eodem genere animalium. Pric. *Exitiumque, &c. pecudum*] Seneca cap. 17. consol. ad Marciam, de Dionysio Siculo: '*Libertatis, justitiæ, legum exitium.*' Idem.

Ossibus cuncta candere] Ovid. Fast. i. v. 558. '*Squallidaque humanis ossibus albet humus.*' Virg. xii. Æneid. Valer. Flac. lib. iii. Argon. v. 165. Ammianus lib. xxxi. *Elmenh. Suisque visceribus nudatis ossibus cuncta candere*] '*Campos sub clade latere.*' Imperator Claudius apud Trebell. Pollionem: '*Campi ossibus latent tecti.*' Plinius ii. 3. de Terra loquens: '*Quamque sanguine nostro irrigamus, insepultis ossibus tegimus.*' '*Visceribus suis nudatis ossibus,*' ut apud Zenonem Veronensem: '*Ubi, que dispersi, ubique deperditi: semesis ossibus etiam, suis carnibus nudis:*' et Agathiam lib. ii. *Γυνὰ δὲ τὰ ὅστα πίθεται σποράδην ἀνὰ τὰ πεδία περιεβρίμμενα.* et infra hoc ipso libro, '*ossa pulpis viduata.*' '*Candere ossibus cuncta,*' proverbiale est. Virgilius de Sirenium scopulis: '*Multorumque ossibus albos.*' Idem xii. '*Campique ingentes ossibus albes.*' Ammian. lib. xxxi. '*Campos ossibus albescentes.*' Seneca Œdip. '*Et albis ossibus sparsum solum.*' Horat. '*Albis informem spectabunt ossibus agrum.*' Tactius Annal. i. '*Medio campi albertia ossa, ut fugerant, ut restiterant, disjecta vel aggregata.*' Pric.

Cautione summu viæ reddi debere] Vitiose in Edd. Colv. et Vulc. sec. excusum est *summæ*. Certo certius *summa* pertinet ad *cautione*, et rectius hæ voces transponuntur in Mss. Reg. Fux. Guelf. D'Orv. Oxon. *summa cautione*. Perperam etiam in D'Orvill. Pith. Fux. est *via*. L. vii. p. 150. '*pœnæ reddi.*' L. ix. p. 191. '*rumsum se reddidit quieti:*' et sæpius. uti et '*thalamo,*' '*lecto,*' '*cubiculo se reddere,*' *similiaque.* Oud.

Et die jam propecto] Avienus Periegesi: 'Vix evecta dies illuminat:' ubi nialim *propecto* scribi: sic supra 'provectam noctem' II. lib. habuimus. *Pric.*

Sole florido] Eleganter, ut Lucretius lib. IV. 'Bina lucernarum florentia lumina flammis:' et alibi, 'flammai flore coorto.' Ubi notant docti ex Homero, *ἄνθος πυρός*. Etiam sic Æschylus Prometheo, ad Vulcanum: *Τὸ σὸν γὰρ ἄνθος παντέχχον πυρὸς σέλας θνητοῖσι κλέψας ὥπασεν*. Sed quidni eadem hic emendem Nævium sic apud Marcellum corruptum Lycurgo: 'Ut videam Vulcani opera hæc flammis fieri flora,' legamque, *hæc flammis fieri flora*. Certe Junius, nostræ decus Belgicæ, dum legit, *hæc fimbriis fieri florida*. Junius non est. An non etiam protrahenda in lucem antiqua lectio apud Virgil. *Æneid.* XII. 605. 'Filia prima manu flores Lavinia crines, Et roseas lacerata genas:' quæ hactenus in Servii scriniis latuit, pro seque supponi passa, *flavos Lavinia crines*. 'Est,' inquit Honoratus, 'sermo Ennianns.' Nullus in ejus scriptoris, quæ ad nos pervenere, reliquiis. Sed Attius Bacchis: 'Nam flori crines video ut propexi jacent.' Pacuvius Antiopa: 'flores dispargite crines.' Sunt, qui in Virgiliano versu nescio quam episynalæpham velint, *floreos Lavinia crines*; quos non bene sentire, hinc clarum. *Colv.* Adde eundem ad Sidon. *Apoll.* I. r. Ep. 6. 'prati floreas opes:' et Gronov. ad Gell. I. III. c. 9. 'flora et comanti juba:' qui bene Servii notam disposuit. *Oud.*

Bestiarum repigratur impetus] Confirmatur conjectura Lipsii, *repigrato f.* Putean. Hæc non capio, nisi respiciatur ad locum I. r. p. 7. 'repigrato fœtu.' Ed. Bas. pr. *repinguat.* Ms. D'Orvill. *repigrantur*, hand male. Passim enim *impetus* Noster cum aliis in plur. usus est, ut de asino I. VII. p. 147. 'furiosos direxit impe-

tus:' de apro supra I. I. p. 155. 'qua primos impetus reduxerat:' et sæpe. Solin. p. 22. de coturnicibus: 'impetus differunt.' Confer notata ad I. hujus p. 154. 'Quorsum proruperint impetus.' Pro *best.* in Pithæano *legas ferarum*. *Oud.* *Dirarum bestiærum, &c.]* Luporum. *Æneid.* VIII. 'Dirarum nidis domus opportuna voluerum:' ubi Servius: 'Dirarum, non nunc mali ominis dicit, ut sunt bubones: sed quæ humanis cadaveribus vescebantur:' ad mentem Auctoris nostri illustrandam appositissime. *Pric.*

Laciniatim disperso] Optime hunc locum illustravit, simulque vindicavit Beroald. e Colum. I. VII. c. 5. 'grex in laciniis colonis distribnatur:' ubi vide. Glossæ: 'Lacinia, ἀπόσπασμα πλῆθους.' Palat. Pith. Guelf. pr. et Oxon. *dispersos*. De *commeatu* adi ad p. 165. *comitatu* Guelf. sec. a m. pr. *resperso* Fnx. *Oud.*

Cuneatim stipato commeatu difficultates illas transabiremus] Ammianus lib. XXIV. de asinis agrestibus: 'Ideo simul incedentes, ut constipatione densa feroces leonum frustrarentur assultus.' In vetere Onomastico: 'Cuneatim, κατὰ στίφη.' Glossæ: 'Stipata cohors, συνελθὼν τάγμα.' et in aliis: 'Κόνηιον, τὸ σύστημα, cuneum.' 'Densi cuneis se quisque coactis Agglomerant:' qui locus e Virgilio desumptus. *Pric.*

Ecce festinationis] Purior lectio est, si legas *Cæcæ*. Nam bono epitheto 'festinatio cæca' nominatur, cum fere semper improvida sit, et cæcitiens: quam præposteram Cyprianus appellat, quam Livius inimicam consiliis esse tradit: et sane multi festinatione periclitantur: e contrario cunctatio nomen est virtutis, quo bono censentur probi imperatores. *Beroald.*

Et metu incertæ insecutionis] De qua, an superventura esset, incerti erant: sic infra IX. 'incertam venditionem' dixit. *Pric.*

Vigiliam noctis] Amicorum, ut pu-
to, quispiam deleri vellet τὸ *noctis*.
Quia sic Auctor ait l. i. p. 8. 'Circa
tertiā ferme vigiliam conniveo.' L.
iii. p. 45. 'Quum fere tertia vigilia
cuncta civitatis circūmirem;' atque
ita ceteri. Vide ad Pomp. Mel. l. i.
c. 10. 'A quarta vigilia.' Suet. Ca-
lig. c. 54. Cic. passim. Nolim tamen,
quum Mss. hic *noctis* retinent, quid-
quam innovari. Nam et sic Hirt.
ait B. Afric. c. 47. 'Circiter vigilia
secunda noctis.' C. 67. 'Quarta noctis
vigilia.' Auct. B. Hisp. c. 11. 'Noctis
tertia vigilia.' Immo ipse Appu-
leius pluribus locis τὸ *noctis* addit:
ut l. iii. p. 56. 'Jamque circa pri-
mam noctis vigiliam.' L. xi. init.
'Circa primam ferme noctis vigiliam.'
Notandum tamen, semper *noctis* præ-
cedere. Et hisce aliquo modo defen-
di posset nonnullorum Codicum lec-
tio in Cæs. l. i. B. G. c. 27. 'prima
noctis vigilia e castris Helvetiorum
egressi.' Malium tamen vel sic ibi,
ut dixi, *prima noctis*. Nec secus mem-
branæ optimæ plurimæque præbent
in Martiano Cap. l. vi. p. 194. 'de-
fectus Solis in Campania diei septi-
ma visus.' Vulgo additur *hora*, ut
paullo ante, 'Lunam noctis secunda
hora defecisse.' Sed et illic in qui-
busdam a m. pr. *hora* est omissa. *Oud.*

PAG. 164 *Tunc ego metu prædicti
periculi*] *Metu* pro *non inscius* revoca-
vit Scriverius, quod editur ante Colv.
et servavit item Pith. Cod. Sed *me-
tu* præcedit et sequitur illico. Ac *non
inscius* confirmatur a Reg. Oxon. Inc.
et D'Orvill. quamquam admodum fri-
get. Pal. Gnelf. uterque, *non sciūs*.
Vide, num scripserit Auctor: *Tunc
ego eximie metuens præd. periculi*, et
confer notata ad l. i. p. 7. 'metuens
captivitatis.' Alibi quoque hæc junc-
xit Auctor ut l. i. p. 15. 'Eximie me-
tuens militi.' L. iii. p. 46. 'Simul
eximie metuens et hospitibus meis
et mihi.' L. v. p. 101. 'tanti mali con-
finium sibi etiam eximie metuentes.'

Alibi 'eximie trepidus,' 'eximie tre-
pidans.' *Idem.*

Quam potui] Non male *quam potui*
reposuit Colvius e Ms. Lipsii, cui suc-
cinere videtur Regins. Inspice Heins.
ad Ovid. l. iii. Art. Am. vs. 262. et
Rem. Am. vs. 325. Sed, ut adparet e
nota Elmenhorstii, in aliis Mss. exa-
ratur, quod prius vulgatum fuit, *quan-
tum poteram*: et in Oxon. Par. Fux.
Pal. Gnelf. pr. D'Orv. habetur *quan-
tum potui*. Corrigendum existimo,
quantum pote. Et sic dein comperi
esse in Cod. Pithæano. Quod, uti
et *quantum potest*, omnibus personis
et numeris adponitur. Vide Fabric.
ad Terentii Eunuch. ii. 3. 85. ac
Phorm. iv. 3. 69. Solin. c. 30. ibi-
que Salm. p. 275. Supra l. iii. p. 61.
'nos, quantum pote,' vel potest, 'gra-
vioribus sarcinis onerant:' ubi vulgo
possunt. Catull. c. 46. 'Quantum
qui pote plurimum perire.' Afranius
Suspecta apud Nonium p. 186. Ed.
Merc. 'In Orpinos jam, quantum
pote, explodam hominem.' Sic recte
Voss. a m. pr. et Ed. Gothofr. *potes*
alii. Auson. Epist. xiv. 5. 'sed tan-
tum adpropera, quantum pote.' Un-
de id restituendum existimo eidem
in Technop. p. 474. 'Sed laboravi,
ut, quantum ejus pote, absurda con-
cinerent.' Vulgo *posset*, ubi in Ms.
vetustissimo *possent*, in alio *quantum
posset videri*. Solin. c. 11. p. 21.
'quanta pote tamen fide in designan-
do operam locabimus.' Sic enim leg.
e Mss. optimis, non *possumus* vel
quantam potest. Vel etiam legi pos-
set *quam pote*. Vide ad l. i. p. 8.
'Ante lucem anfigiamus illinc, quam
pote, longissime.' L. ii. p. 28. 'Ac-
cubueram, quam pote, tutus.' Var-
roni passim *pote* pro *potest*. Sic de V.
Pop. R. apud Nonium. v. 'Abste-
mius' p. 69. ut legendum e Ms. Voss.
vetustissimo. Marcopoli περὶ ἀρχῆς
ibid. v. 'Comest' p. 81. Plura apud
Grammaticos. *Idem.* *Quam potui,
turbæ medius, &c.*] Virgilius: 'Ipse

agmine Pallas In medio:’ ubi Servius: ‘Hic mos fuit, ut tirones ponerentur in medio, et ambirent viri fortes exercitum.’ *Pric.*

[*Inter conferta jumenta*] Recte contra Scioppium judicat Elmenhorst. [vid. VV. LL.] licet etiam in D’Orv. et Edd. Vic. Ber. Bas. *conserta* legatur. Harum vocum perpetua est confusio, librariis, et nonnumquam viris doctis haud recte discernentibus earum significationem et vim. *Confertus* enim significat densum, spissum, frequentem: adeoque huic loco recte convenit, ut mox, ‘confertæ juventutis strepitu.’ Sic enim legendum bene monuit jam Wowerius. L. iv. p. 76. ‘Confertæ manus violentia.’ L. ix. p. 203. ‘Inter confertam trepidæ multitudinis stragem.’ Solin. c. 25. ‘Si confertis pecoribus occurrerent.’ Et sic passim. Vide ad Frontin. l. ii. c. 2. § 1. ‘Phalanx conferta sibi ipsa esset impedimento:’ ad Liv. l. xxii. c. 28. ‘Conferto agmine mittit equites.’ Virg. G. iii. 369. ‘confertoque agmine cervi.’ Sen. Cons. ad Marc. c. 16. Justin. l. xxiv. c. 8. Stat. Theb. vii. 728. Flor. i. 14. *Consertus* vero significat commixtum, connexum; ut ‘conserta cadavera’ Lucano l. iii. 575. ubi consule notata. Et sic ‘conserta tellus’ in Ætna Severi vs. 130. 156. Nam male Scalig. et Gorall. illic mutant *conferta*. Sic et ‘consertus clamor,’ ‘conserta vox,’ est mixta et inter se confusa, de qua dicam ad l. ix. p. 184. ‘clamore conserto.’ *Oud.*

[*Sed illa pernecitas non erat alacritatis mœ, sed formidinis indicium*] Firmicus in de error. prof. relig. ‘Facta ex ipso timore velocior:’ supra hic lib. vi. ‘Timor mihi ungulas alas fecerat.’ *Pric.*

[*Metu magis volaticum f.*] Oxon. *metu*. Gnelf. pr. *mecum*. Dein D’Orv. *vollatius*. Oxon. Gnelf. pr. *volatilum*; unde proclive est facere *volatilem*. Quia *volaticus* magis dicitur, qui in-

constans, vagus, et levis est: ut ipsi Nostro l. v. p. 109. ‘Psychen illam fugitivam, volaticam, mihi requirite.’ At *volatilis*, qui est volucer, facile et cito volare potest. L. v. p. 102. ‘per humeros volatilis Dei pinnae roscidæ.’ L. vi. p. 113. ‘nec indipisci maritum volatilem quiens.’ In Glossis tamen: ‘Volaticus, *περὸεις*. Volatile, *πτηρόν*.’ Dein per hæc Gnelf. pr. *Oud.* Pegasus inclytum illum metu magis volaticum fuisse] Nicetas Choniates in Isaacio Angelo, de fugiente Brannæ Alexii exercitu: *τὴν τῶν πολεμίων ἐπιδίωξιν δeditτόμενοι, ἡύχοντο τοὺς (αὐτῶν) ἵππους μὴ ποσὶ κόπτειν τὸ δάπεδον, ἀλλ’ ἵπτασθαι κατὰ Πήγασον.* *Pric.*

[*Dum altum adusque cælum*] Veterem et plurimorum Codd. etiam Florentini, Pith. Fux. Oxon. D’Orv. et Gnelf. lectionem *in altum, et adusque c.* tacite jam revocavit Wower. et seqq. Temere Colvius e Lipsiano *in et et*, et hinc Vulcan. ejecerant. Abest quidem *in a Palatino*; nisi fallant excerpta. Sed Lipsius ipse a suo tantum abesse notavit *et*. Verum copula est necessaria. Pegasus non modo subsiluit *in altum*, sed etiam *adusque cælum*. Melius *in* posset omitti. Quia ‘altum subsilire’ adverbialiter sumi quit pro ‘alte’ vel ‘in altum,’ ut ‘sublime tolli,’ ‘volare,’ &c. Sed tamen in Appuleio occurrunt ‘in altum elevari,’ ‘efferri,’ ‘proripi,’ ‘sublimari,’ l. iii. p. 57. iv. p. 64. v. p. 104. ‘pinnis in altum se proripuit.’ vii. p. 143. et l. v. p. 97. ‘Licentiosa temeritate prosiliunt in altum.’ *Oud.*

[*Igniferæ morsum Chimæræ*] Oppianus Cyneget. l. ii. vs. 233. Plinius lib. ii. c. 106. Martian. Capella l. vi. Tzetzes Chiliad. vii. Hist. 149. *Elmenh.* An ex poëta aliquo? Vide quæ margo Cod. *Pric.* det. *Wass.* *Dum in altum, et adusque cælum subsiluit ac resultat, formidans scilicet igniferæ morsum Chimæræ*] Ut primum hæc legi, imaginem horum versiculorum

concepi: 'Scilicet igniferæ morsum timet ille Chimæræ, Indeque ad extremum subsilit usque polum:' qui, ut nescio an sint Ovidii, ita hoc et scio et profiteor, ad marginem eos Oxon. Codicis totidem verbis me appictos invenisse. *Pric.*

Pastores qui nos agebant, in speciem prælii manus obarmaverunt: hic lanceam, ille venabulum, &c.] Diodorus de Siculorum divitum pastoribus (in Excerptis): Περιφέροντες βόπαιλα, καὶ λόγχας, καὶ καλαίροπας, &c. καταπληκτικὴν εἶχον τὴν πρόσφιν, καὶ πολεμικῶν ἔργων οὐ πρόβω κειμένην. *Idem.* Hic lanceam, ille venabulum, &c.] Supra hic: 'Cape venabulum, et ego sumo lanceam:' et ix. 'Me lanceis illis et venabulis, &c. compilassent,' &c. *Idem.*

Salebrosa semita] Glossæ: 'Salebræ, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀνωμαλῖαι, καὶ βόθυροι.' Onomasticon vetus: 'Salebræ, ἐκρήγματα.' *Idem.*

Erant qui sudcs præcutas attollerent] Sallustius de parte quadam exercitus Catilinæ: 'Ut quemque casus armaverat, sparos aut lanceas, alii præcutas sudcs portabant.' Virgilius: 'Hic torre armatus obsto, Stipitis hic gravidi nodis.' *Idem* vii. 'Non jam certamine agresti Stipitibus agitur duris, sudibusve perastis.' *Idem.*

Nec quidquam præter unicum tubam deerat, quin acies esset præliaris] Ammianus lib. xxviii. 'Cum hæc eadem numerantes notarii prope triginta assistant, cum thecis et pugillaribus tabulis, ut deesse solus magister ludi literarii videretur.' *Idem.*

Nequidquam frustra, &c.] Delerunt quidam posteriorem hanc, ut prioris vocis interpretamentum: quin potius copulam interposuerunt? Catullus: 'Rufe, mihi frustra ac nequidquam cognite amice:' at nil expungi debet: amat Scriptor hic (ut supra lib. i. monui) adverbia duo ponere, nullo ligamento adnexa. Glossarium: Μάτην, frustra, nequicquam, cassum: videtur incassum legendum. *Idem.* Ne

quisquam] Corrige, nequicquam. Græci τὸ αὐτὸ vocant, quando idem bis dicitur, junctim enim posuit *Nequicquam* et frustra: sicut etiam 'Ergo igitur' copulat: namque hæc repetitio dictionum idem significantium ornat identidem orationem, ut ostendit Gellius in xii. Attamen apud Aristophanem facetissimum comicorum, Euripides Æschylum insectatur, quod idem his dicat ἦ καὶ κατέρχομαι, utrumque enim significat 'venio:' sicut μάκτρα καὶ κάρδοπος duo verba sunt idem significantia, hoc est, 'arcam panariam.' *Beroald.*

Timorem i. s. inanem] Lipsius conjectit *immanem*. Nihil mutandum censeo. Eventu patuit, illorum timorem fuisse vanum, quem tamen frustra perfuncti sunt; quum inde iis imminabat periculum, unde non metuerant. N. Heinsius minus accurate ad Claudian. lib. i. in Ruf. vs. 35. citat *timore inuni*. Nam vide ad lib. iii. p. 51. 'paupertinam Milonis cœnam perfunctus.' *Illum tem* Guelf. pr. *Oud.*

Piores inhæsimus laqueos] Alibi Noster sæpius hoc verbo usus id jungit Ablativo cum aliis scriptoribus. Vide Indicem. Vel sic tamen nihil innovari velim: quia similibus compositis crebro Accusativum adponit, ut 'incubare,' 'insidere,' 'insistere,' &c. ut discere lector potest ex notarum Indice. Probat etiam Salmasius ad Tertulliani Pallium pag. 373. 'humerum adhæret.' Simile est Virgilii lib. viii. 124. Æn. 'dextramque amplexus inhæsit:' nisi subintelligamus *cervice* cum Burmanno, cui favet parodia Ansonii in Cent. nuptiali p. 511. 'fixitque in virgine vultus, Oscula libavit, dextramque amplexus inhæsit.' sc. ori. In uno Cod. illic *adhæsit*. *Idem.*

Confertæ juvenutis, &c.] Servius ad Æneid. ii. 'Juventus enunciatione singulare est, intellectu plurale.' *Idem* ad iv. Æneid. 'Juventa, Dea

illius ætatis est: juvenus, juvenum multitudo.' *Pric.*

Lupi, &c. nulli contra nos aditum tulerunt] *Plautus Capt.* 'Quasi lupus esuriens, metui ne in me faceret impetum.' *Idem.*

Satis agentes, &c. eximieque trepidi] *Glossarium:* 'Ἀγωνῶ, satago, trepido.' *Supra lib. i.* 'Trepidans, et eximie metuens mihi.' *Idem.*

Canes rabidos et immanes] *Columella* de re rustica lib. vii. c. 12. de canibus: 'Villæ custos eligendus est amplissimi corporis, vasti latratus, canoricque, ut prius auditu maleficum, deinde etiam conspectu terreat.' *Elmenh. Villæ coloni, &c. canes rabidos et immanes, &c. quos ad tutelæ præsidia curiose fuerant alumniati, &c.*] *In lib. xlv. ff. de acquir. rer. domin.* 'Cum pastori meo lupi porcos eriperent, hos vicinæ villæ colonus cum robustis canibus et fortibus, quos pecoris sui gratia pascbat, consecratus, lupis eripuit,' &c. *Philo in de Plantat. Noachii:* Τοῦ ἀνθρώπου κτήματα φρουροὺς ἔχει καὶ φύλακας ἀγριωτάτους θήρας, εἰς τὴν τῶν ἐπιόντων καὶ κατατρεχόντων ἄμυναν. 'Immanes canes,' ut apud *Ennium*, 'Immane' canes ut. *Immanes* hic ad mensuram corporis, non animi feritatem refer: ita vocem eam et ἀγρῶν et μεγίστων *Glossarium* exponit. *Pric. Quibusvis lupis et ursis sæviores*] *Solinus c. 20.* 'Apud hos populos nati canes, omnibus feris antepponuntur: frangunt tauros, leones perimunt.' *Vide supra pag. 65. notata. Idem. Ursis sæviores*] *Juvenalis:* 'Sævis inter se convenit uris.' *Ammianus lib. xxiv.* 'Ursos ultra omnem rabiem sævientes.' *Id.*

Cujuscemodi vocibus] *Hujuscemodi*, quod ante *Colvium* vulgo edebatur, est in *Regio, Fux. Hujusmodi Pith. Ed. Colin.* sed *cujuscemodi* præbent *Mss.* quantum scio, reliqui; ut et posteriores omnes exhibuerunt pro 'cujuscemque modi.' *Adi Colv. et Roald.* ad lib. ix. p. 77. 'arreptis

cujuscemodi telis.' Sic et legendum *lib. x. p. 219.* 'et cujuscemodi pulmentorum reliquias.' *Vulgo ejuscemodi.* *Lib. xi. p. 250.* 'Vannos onustas aromatizet et cujuscemodi supplicis congerunt;' non *huj.* *Flor. ii. 15.* 'speculis, poculis, et cujuscemodi utensilibus,' e *Mss. Florentino et Pithæano.* Adde *Mercer. ad Septim. de B. Troj. lib. ii. c. 18.* 'Aurumque et alia cujusque modi dona.' *Vulgo et illic hujuscemodi.* item *lib. ii. c. 27.* 'multa cujuscemodi pecora:' ubi in *al. ej. huj. cujuscumque m.* Plura vide apud *Duker. ad Flor. lib. iii. 4. 2. me ad Hirt. B. Afric. c. 19. 36. &c.* et ad *Cic. lib. ii. de Inv. c. 44.* 'legem cujuscemodi sit.' *Ceterum in Oxon. exaratur voce n. inh. quod. Gnelf. pr. mort. nobis. Oud.*

Jubilationibus solitis, &c. nobis inhortantur] 'Notæ vocis hortatu cient.' *Aristoph. Equit. [Vesp. 703.]* ἵνα γιγνώσκῃς τὸν τιθασειντὴν, καὶ θ' ὅταν οὗτός γ' ἐπισίῃ 'Ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τιν' ἐπιβρύξας, ἀγρίως αὐτοῖς ἐπιπηδᾷς. *Hesychius:* 'Ἐπιβρύξαι' κύνας ἐπαφίεσθαι, καὶ παρορμᾶν. *Infra l. ix.* 'Canes pastoriciος, villaticos, feros atque immanes, &c. laxari, atque in eorum exitium inhortatos immitti præcipit:' *supra lib. iv.* 'Conclamant canes, utque ad melaniandum, &c. ferrent impetum, cohortantur.' *In vet. Onomast.* 'Hortatus, ἐγκέλευσις.' *Proprie etiam de rusticis, jubulari.* *Gloss.* 'Κραυγὴ ἀγροίκων, ejulatio, jubilatio:' vide et *Festum Pompeium.* *In eodem Glossario:* 'Ἐξαλαπίζω, exclamo:' fortasse ἐξαλαλάζω scribendum. *In alio Glossario:* 'Ἀλαλαγμὸς, jubilatio,' &c. *Pric. Jubilationibus*] Ut 'quiritare' urbanorum est, sic 'jubitare' rusticorum: auctor *M. Varro.* Hinc 'jubilationes' et 'jubila' dicuntur inclamationes, et voces rusticorum. *Calpurnius in Bucolicis:* 'Et tua merentes expectent jubila tauri.' *Ecclasiastici scriptores cum vulgo concinunt, a quo 'jubilar' accipitur pro*

exultare, et voce gaudium ostentare: quod Psalmographus prophetae in psalmis Græce habet: ἀλαλάξατε τῷ κυρίῳ, id nostri interpretati sunt, 'jubilate Domino.' *Beroald.*

PAG. 163 *Undique, &c. circumfusi*] Virgilianum est: 'Undique visendi studio Romana juvenus Circumfusa ruit.' *Æneid. II. Prie.*

Sine ullo delectu, &c.] Lib. IV. 'Sine ullo ciborum delectu.' *Idem.*

Canes copiosos, ardentibus animis alios] *Cupiosos* Guelf. sec. G. Vossius etiam e Ms. Lips. margini adscripsit *cupiosos*, et conjecit *rabiosos*. Sed frustra. Tunc enim bis idem dixisset Auctor. Ac *copiosi* pro multis occurrunt non modo apud Plinium sapissime (vide Indicem) aliosque, sed et Nostrum aliquoties, ut lib. IV. p. 83. 'Multi denique civium et advenæ copiosi.' Lib. X. p. 225. 'Brevibus admodum, sed satis copiosis pulvillis.' Immo, ut hic, lib. IV. p. 77. 'Cuncti canes de proximo angiportu satis feri, satisque copiosi.' *Oud.*

Inscindere] Colv. *insecundere*. Ego vulgatam non sollicitaverim, quod videam nimiumquam familiare huic Nostrum esse verbis et nominibus, ut paulo ante monuimus, τὸ ἐν jungere. *Brunt.* Scilicet, ut compositum ponatur pro simplici *scindere*; ut alibi 'incoactus,' 'integere' et 'intectus,' 'intollere,' de quibus vide loca in Indice citata; et sic habent Mss. longe plurimi. Quamquam in Oxon. et Par. videtur esse *insecundere*, ut in quibusdam codicibus esse scripsit *Beroaldus*, et hinc post Colvium admitterunt omnes Editores, ut 'insecundere equum,' 'asinum,' de quo vide ad lib. IX. pag. 206. 'insecenso me.' Lib. II. p. 32. 'Insecenso grabatulo, super me residens.' Ego tamen neutrum hic esse puto ab Auctore: sed *insidere*, quod egregie nobis servarunt D'Orvillianæ membranæ. Hoc enim compositum sive a 'sido' sive a 'sedeo' (nam sexcenties in Mss. con-

funditur) partim cum quarto etiam casu construxere Veteres. Hic vero loci est a 'sedeo.' Vide Græv. et Duker. ad Flor. lib. IV. c. 7. *Drak.* ad Sil. lib. V. vs. 3. Liv. lib. IX. cap. 14. 'insecsis viis.' Senec. Phœn. 122. 'saxum insidens:' al. o. Et præsertim Nostrum lib. III. init. 'grabatum insidens.' Lib. IX. p. 199. 'dorsum insidens meum.' De Mundo p. 736. 'cogitationes insidere.' Mox ita 'residere:' et 'supersedere' cum Accus. lib. XI. p. 246. 'Quam supersedebant aspis.' Et quod hic 'insidere,' infra de Dracone ait: 'supinato illi mandentem insistere.' Frequenter autem 'insecundere' et 'insidere' cum derivatis permiscuntur. Adi ad lib. IX. p. 205. 206. Ceterum non possum, quin hac occasione de verbo 'insidere' oblata simul emendem Lucani locum lib. II. vs. 654. 'tot obpressæ depulsis hostibus arces.' Ubi in veterrimis Mss. invenitur *infestæ*, in aliis *obsessæ*; quod placuit Cortio. Unice putem verum esse *insecundæ*, cujus glossa est *obpressus*; quodque crebro abiit in *infestus*. Flor. lib. II. c. 1. 'Infestum, et insecundum ab hostibus tumulum occupavit:' ubi Leid. Ms. non habet et *insecundum*: duæ aliæ Leid. membranæ *infestum*; unde cum Salmasio ex Jornande opinor *infestum* esse a varia lectione. Sed idem lib. III. 3. 13. 'In subsidio Noricos insecundat Alpium tumulos.' Ita recte Mss. vel *insiderat*. Tacit. lib. XIII. Ann. cap. 39. 'montis præsidii insecsi.' Stat. lib. XII. Theb. 236. 'insecunda cubilia monstris.' Adde me ad Frontin. lib. I. c. 5. § 32. 'In loca insecunda.' Vulgo erat *infesta*. Immo 'insidere arcem' frequentissima Auctorum est locutio. Virg. I. II. *Æn.* 615. 'Jam summas arces Tritonia (respice) Pallas Insecundit.' Liv. lib. XXVI. c. 44. 'Quingentis militibus arcem insecundit.' Tacit. lib. III. Hist. cap. 69. 'Arcem præsidii insecundit.' Flor. lib. III. c. 21. 'Arcemque Capi-

tollī quasi captivam victor insedit.' Tandem etiam Appuleii. Apol. pag. 344. Ed. Colv. 'Verticem hominis velut arcem insedit.' Oud. *Cerneres non tam hercule memorandum quam miserandum spectaculum: canes copiosos ardentibus animis alios fugientes arripere, alios stantibus inhærere, et per omnem nostrum comineatum morsibus ambulare*] Fortasse ex his Taciti in Agricolæ vita: 'Tum vero patentibus locis grande et atrox spectaculum: sequi, vulnerare, capere: atque eosdem oblati aliis trucidare.' Pric. *Alios fugientes arripere*] De aliis canibus infra lib. ix. 'Latratibus absonis horribiles, emunt in homines, &c. nec fugientibus saltem compescunt:' quo loco plura. *Idem. Alios stantibus inhærere*] Ovidius: 'Hæsus cerno per ossa canes.' Infra heic de formicis, 'morsimiculis inhærentes.' *Idem. Inscindere*] Discindere, dilacerare, divellere. Quidam codices habent *Inscindere*, ut dicat, canes supra jacentes homines inscendisse, insillisseque. *Beroald. Per omnem nostrum comineatum morsibus ambulare*] Supra lib. iii. 'Per totam domum cædes ambulet.' Pric.

Eccc tanto periculo malum majus insequitur] Virgilius: 'His aliud majus Juturna adjungit.' *Idem.*

Rusticani illi] Onomast. vetus: 'Rusticanus, ἀρποῖκος.' *Idem. Rustica*] Emendo *rusticani*: alioqui sensus confunditur, et structura solæismo claudicat. *Beroald.*

Quam p. c. cladem] Vulgo, *qua p. caderemus clade*. Elmenh. Is itaque revocavit cum Scriv. Pric. (in notæ præfixis) et Flor. antiquarum Edd. lectionem, quam unice veram quoque decerno. Neque Latinum credo *cavere aliqua re* pro *aliquam rem* vel *ab al. re*. Certe exemplum quæro. Nec statui potest esse singularis Appuleii stylus. Aliis enim locis vel præpositionem *a*, vel Accusativum addit, ut e seqq. patebit. Nihilominus Mss.

Flor. Reg. Fux. D'Orv. Lips. Pal. Oxon. Guelf. Par. et Edd. Vulc. pr. Wow. Pric. ostentant *qua clade*. Unde Vulcan. Ed. sec. dedit *caderemus*. Perperam. Pejns vulgo *carere pro ritare* habet junctum sibi Dativum lib. xi. p. 253. 'Quippe cum aviditati contumaciæque summe cavere, et utramque culpam vitare deberem.' Sed in optimis Florentinis membranis est *ariditate contumaciæque*. Hicne ergo excidit *a*, ibique *ab*? An potius utroque loco præferemus Accusativum, ut clapsæ sint lineæ – loco τοῦ *m*. Pro priore conjectura facit Auctor lib. ii. p. 23. 'Cave tibi fortiter a malis artibus Pamphilæ illius.' Apol. p. 539. Ed. Flor. 'ut sibi ab insidiis Rufini caveret.' Pro Accusativo, in quem pronior sum, stat idem ibid. p. 24. 'Hæc tibi cavenda censeo.' Lib. v. p. 104. 'Hæc tibi cavenda censebam.' Item de Deo Socr. pag. 692. Ed. Flor. lib. vi. pag. 124. 'dum t. scias æmulos tuos cavere:' de quo tamen loco ibi vide. In Apol. p. 403. Ed. Flor. 'peccatum sollicitins cavet.' p. 448. 'potentia caveri potest.' Pro quo Accusativo Auctor etiam posnit Genitivum, participio junctum, de Deo Socr. p. 697. 'similium numinum caventes.' Ceterum in Ed. Junt. pr. legitur, *q. p. nequiremus cladem*. In Guelf. pr. quoque *cladem*. Optime. *Qua* sive *qua parte caremus* seu *vitaremus cladem*. Oud. *Ut discernere prorsus nequiremus quam potissimum caveremus cladem*] In Andria Terent. ii. 6. 'Quem (inquam) ad cœnam vocabo meorum æqualium Potissimum?' ubi Donatus: 'Æqualium ætate, potissimum dignitate:' vel ex isto Appuleii loco quam fallat vides: addemus tamen et alium ex Æmilii Probi Hannibale: 'Cum quid potissimum vitarent, non viderent,' &c. *Quam* hic pro *utram*: vide ad Matthæum pag. 98. et 185. dicta. Pric.

Cominus canum, an eminus lapidum]

Seythæ apud Q. Curtium, ad Alexandrum: 'Inimicos sagitta eminus, hasta cominus petimus.' Vide p. 4. ad Apologiam notata. *Idem*.

Quæ dorsum meum residebat] Isidorus Orig. XII. 1. 'Asinus et asellus a sedendo dictus, quasi assedus: sed hoc nomen (quod equis magis conveniebat) ideo hoc animal sumpsit, quia priusquam equos caperent homines, huic præsidere' (lege *residere*) 'cøperunt.' *Residere* et tertiæ et quartæ inflexioni Appuleius jungit: priori sæpius, posteriori et hic, et x. 'Consuetæ loca residentibus:' et ibidem: 'Me, &c. residens, &c. comisimis sermonibus affatur.' *Idem*.

Quo dolore commota] Infra hic: 'Quo dolore, &c. instincta.' *Idem*.

Fletu cum clamore sublato, maritum suum pastorem illum suppetiatum ciet] Lib. ix. 'Atque ut ejus lethalem ululatum cognovere ceteri fratres, adcurrunt mesti suppetias.' *Idem*. *Fletu cum clamore sublato*] Infra lib. ix. 'Sublato flebili clamore.' Seneca Troade: 'Et vos flebilis clamor movet, Furorque cassus femine?' *Idem*.

Domini fidem clamitans] Fux. *Deum f. cla.* Bene. Roald. Monuit id quoque Beroaldus, et expressere Junt. post. Colin. &c. Nam priores Edd. habebant *domini*, quo posses Imperatorem intelligere, cujus fidem implorare, et per ejus Genium obtestari solebant, ut lib. ix. p. 208. 'Militem fidem Cæsaris identidem implorantium, at illius, adsidue Deum nomen obtestantis:' ubi itidem *domini* in Edd. pp. sed contra Mss. tam illic, quam hic. Milites Cæsaris fidem implorant, non rustici et pastores. Est autem illa corruptio frequens ex contractione *dm* nata, ut lib. vii. p. 149. 'fidem hominum Deumque testabatur:' item p. 172. 175. lib. ix. p. 190. 'fidem Deum boantem dominum,' et pluries. *Deum f. Pith. Oud. Fidem Deum clamitans*] Lib. ix. 'Recipit, &c. fidem Deum boantem Domi-

num.' Juvenalis: 'Nos hominum Divumque fidem clamore cimus.' *Pric. Domini fidem*] Tersiior lectio est, *Deum fidem*, pro Deorum: usitata enim exclamatio est, ut Deorum fidem, hoc est, auxilium imploremus. *Beroald.*

Cruorem uxoris abstergens] Passim quidem hac in re *abstergere* et *detergere* dicunt auctores, sed tribus illis Codd. accedunt hic D'Orvill. Guelf. sec. in *abigens*: eoque abeunt Reg. Fux. *abiens*, Oxon. Par. Guelf. pr. *abjiciens*, seu *abiciens*. Immo in Coll. Voss. est etiam *uxore*. Quare, ni inluberet me Medicearum membranarum auctoritas, *abigens* reposuissem; quomodo *scabies abigenda* corrigit N. Heins. in Macrob. lib. iii. Sat. c. 3. Sic certe 'exigi macula' et similia sunt in usu. Adi Comment. ad Sueton. Aug. c. 94. Quin et apud Petron. c. 89. legas 'metus abigit lacrimas,' sive amovet, non lacrimare facit; quamvis aliter explicet Burmannus. *Oud. Cruorem uxoris abstergens*] Gellius v. 14. 'Detersi cruorem:' infra hic lib. ix. 'Prolatum capite sanguinem detergens.' *Pric.*

Quod] Lege, *quid*: hæc est enim pastoris illius, cujus uxor saxo iecta fuerat, vociferatio, per interrogationem miserationemque deprompta. *Beroald.*

Miseros homines, et laboriosos vintores] Firmicus viii. 29. 'Faciet viatores, &c. qui omnis laboris onere prægravati, vitam miseram ducant.' *Pric.*

Invaditis, perteritis, atque obruitis] Duo tantum verba, ut edidere Colvius et seqq. *incaditis atque obteritis* habent quoque Reg. Fux. Flor. Oxon. Guelf. Pal. Par. D'Oiv. cum Ed. Junt. post. cum antea ederetur *invaditis ac perteritis* (vitiose *terri* Junt. pr. Ald. Col. Bas.) *atque obruitis*. Grosi. et Stew. *proteritis*, Colv. ad lib. iv. pag. 76. *proterretis*. Ms. Inc. *perterretis*. Ego malim cum Heinsio

ad Ovid. Am. lib. i. 9. 12. vetustam lectionem, a Ms. Bertino servatam sequi, *inv. perteritis atque obruitis*. In Pith. est quoque *inv. ac prosternitis atque obruitis*. Plantus et Columella usi sunt τῷ *perterere*, ejus glossæ videntur 'prosternere' et 'obterere.' Nequaquam certe delendum est *obruitis*. Dno enim dicit Auctor, et *perterere* ad canes, *obruere* ad lapides pertinet. Hinc mox etiam jungit 'lapidum imbrem' et 'canum procellam' et 'lapidis' ac 'morsus vulnera.' Proprie autem *obru* dicitur de lapidum jactu. Vide Curt. lib. iii. 4. 11. vi. 11. 10. 38. Ipse Appul. lib. x. p. 214. 'Lapidibus obrutum publicum malum.' *Oud*.

Quas prædas munitis] Inepte a Colvin defendi hic *munitis*, bene monuit nota præcedente Scioppius. Archai-zantem Brantium non moror. *Metuitis* e Fulviano receperunt Wower. Pric. et Florid. e seqq. scil. 'hanc ipsam cladem de vestris protelamus manibus.' Sed ibi fatentur, se prædas metuere. Idcirco aliud latere e proximioribus patet. *Minutis* Guelf. sec. *minutis* etiam in Palat. *initis* in Florent. Scilicet legendum erat *punitis*. Nihil a vobis *prædati* sumus: ob quod nos *puniatis*, nihil *damni* vobis attulimus, quod *vindictis*. Creberrime enim 'punire,' Ciceroni et aliis jungitur ipsi crimini, ob quod quis *puniatur*. Et sic Noster lib. v. pag. 95. 'ad superbiam *puniendam*.' Apol. p. 542. Ed. Flor. 'mendacium *puniendum*.' In Flor. N. 3. 'ad stoliditatem *puniendam*.' Immo forsane pejus est corruptus locus, et scripserat Appuleius *punitum itis*. Ut apud Plant. et Terent. 'is perditum, is quæsitum,' &c. Gell. lib. vii. c. 3. xii. 1. 'socios servatum ire, interfec-tum ire.' Vide et Salmas. ad Tertoll. Pall. p. 106. Quin Nostro de Deo Socratis p. 644. 'Incepta prohibi-tum ibat, non adhortatum.' Sed et corrigendus sic e Mss. Auctor in

Flor. N. 16. 'Quibus tandem verbis gratias habiturus te commemoratum eam.' Vulgo *es* vel *sum commemoratu meo*. Idem.

At non speluncas ferarum, vel cantes incolitis Barbarorum] Seneca Thyeste: 'Tale quis vidit nefas? Quis inhospitalis Caucasii rupem asperam Heniochus habitans?' Pollux ix. 4. Θηρίων μάλλον ἢ ἀνθρώπων πόλεις. Pric.

Ut humano sanguine profuso gaudeatis] Firmicus vi. 31. 'Homicidam, latronem, et humano semper crnore perfusum.' Idem.

Lapidum congestus imber] Sive *con-jectus*, ut e glossa pro *congestus* irrep-sisse Vitruvio diximus ad Sueton. Calig. c. 15. Eidem lib. ii. c. 7. 'Gel-licidiis et pruina congesta:' uti legi debet e Mss. 2. Vossianis, et Franek. Vulgo *pruinis* sine sensu. Cap. 8. p. 31. 'Gellicidiis et pruina taeta.' *Oud*. *Lapidum, &c. imber*] Phocas in Virgilii vita: 'Nocturnum furem saxeus imber habet.' De Stephano Prudentius: 'Per imbrem saxum Cælos apertos intueus.' De eodem Gregorius Nyssenus: Ταῖς τῶν λίθων νιφάσι καταχωννύμενος. Χερμάδων ἐπομβρίας apud Licophronem habemus. Lucianus Timone: Πλείστους λίθους ξυμφορήσας, ἐπιχαλαζῶ, &c. αὐτούς. Pric.

De summo cupressus cacumine] Lib. v. 'Involavit proximam cupressum, deque ejus alto cacumine sic eam, &c. affatur.' Florid. iv. 'In quadam proxima quercu, in summo ejus cacumine, &c. sedit.' Idem.

De vestris protelamus manibus] Onomast. vetus: 'Protelo, ἀπείργω.' Sisenna in Histor. fragm. 'Romanos impetu suo protelant:' et quia Sisen-nam citavimus, aliquantillum de eo boni mereamur. In omnibus libris editis ita apud Gellium xii. 15. loquitur: 'Nos una æstate in Asia et Græcia gesta idcirco literis continen-tia' (lege *continenter*) 'mandavimus, ne velitatim et saltuatim scribendo lectorum animos impediremus.' Ita

excusi omnes, dico in ea parte quam nos graviter corruptam restitnemus: in nonnullis enim alium verborum ordinem esse, et *rellicatim*, non *relitatum* scribi nequaquam ignoramus. Est autem pars affecta, pars prima, quam hoc modo sanamus: *Nos non una æstate*, &c. Res (inquit) non una æstate gestas, &c. literis continenter (nimirum, quasi continenter gesta fuissent) mandavimus, ne saltuatim scribendo, lectorum animos impediremus: id est: reminiscencias eorum perplexas redderemus. Tacitus Ann. i. (quem Sisennæ imitatum verba negabit nemo) 'Hæc, quanquam a duobus Ostorio Didioque pro-prætoribus plures per annos gesta, conjunxi, ne divisa haud perinde ad memoriam sui valerent.' Hic forsitan aliquis obstreperuit, mutandum nil, et hanc mentem Sisennæ esse. Est Asia quidem a Græcia divisa, nos tamen in iis æstate una res gestas conjungendas putavimus, ne saltuatim scribendo, &c. Penitus insipientem putabo tamen idem mecum sensurum, Sisennamque corrigendum e Tacito, quam id acuminis amplectendum. *Idem.* *Protelamus*] Propulsamus, et longe propellimus: ne scilicet vos de nobis spolia auferatis. Terent. in Phormione. 'Ne te iratus suis sævis dictis Protelet:] exponit Donatus *protelet*, protrahat, præveniat, exagitet. Festus Pompeius: 'Protelare,' inquit, 'est longe propellere:] ex Græco videlicet *τῆλῶθι*, quod significat 'longe:] alii a telorum jactu dici autumant. 'Protelare' est prolongare: in Deuteronomio scriptum est: 'Protelentur dies vestri:] id est, prolongentur. Nonius plures significatus hujus verbi explicat. 'Protelum' dicitur a Lucretio tenor, illo versu: 'Undique protelo plagarum continuato:] hoc est, tenore. Beroald.

Jam denique pacc tranquilla securi potestis incedere] Lib. vii. 'Discussa

sollicitudine jam potestis securi esse.' *Pric.*

Alius lapidis, alius morsus vulnera referentes, universi tamen saucii] Juven. 'Paucæ sine vulnere malæ, Vix cuiquam aut nulli toto certamine natus Integer.' Petronius: 'Multi utrinque semimortui labuntur: plures eruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem.' Videtur imitatus Noster Sallustiana ista: 'Paolo diversi alius alibi stantes, omnes tamen, &c. ceciderunt.' *Idem.*

PAG. 166 *Paululum conquiescere]* Recte e Mss. quibus concinnunt Reg. Fux. Pith. Gueff. Inc. Oxon. D'Orv. &c. Jam olim Ed. Junt. post. hanc vocem [*refectui*] addidit, et dein Wower. Elmenh. et seqq. Sic lib. ix. p. 192. 'Helcio absolutus, refectuique secne redditus.' Sive malis cum Var. Lect. Flor. *refectu*, ut statim *renu*, et centies Nostro. Adi ad p. 4. 'Ingressu primum fuerit stabulum.' Quo facit et Gueff. pr. *refecti*. Ond.

Recurare] Cum Fulviano D'Orv. dat *recreate*. Cave, audias. Lib. vi. p. 125. 'Vulneratis domi relictis et plagas recurantibus.' Lib. ix. p. 181. 'dolum probe recraturum:] ut bene emendavit Is. Voss. ad Catull. c. 45. 'Et me recravi otioque et urtica.' Sed male id participium pro *recreato* Aicardus Hirtio adfingere tentavit de B. Afr. c. 67. At restituendum e duobus Mss. est Hygino Astron. lib. ii. cap. 20. 'Aquæ magnam copiam nacti corpora recraverunt, et Libero nunciaverunt,' non *recuperaverunt*, quod sit cibo, haud aqua, qua corpora recreantur et animi fatigati recuperantur, ut et hic sequitur. *Idem.*

Passim prostrati solo] Virgilius: 'Passimque in littore sicco Corpora cunctantes:] ubi Servius: 'Passim, prout quisque voluit.' *Pric.*

Adhibere festinant] Volens defendere Colvius τὸ *festinant*, hujus verbi,

non τοῦ *properare*, exempla debuerat proferre; quæ in promptu sunt. Cic. lib. III. ad Fam. 6. 'Quam festinares decedere.' Horat. lib. II. O. 7. 'festino deproperare coronas.' Colum. lib. IV. c. 27. 'vineta festinabimus emundare.' Anct. de Corr. Eloq. c. 3. 'Maturare libri huius editionem festino:' ubi frustra Gronovius coniecit *gestio*; ut vel patet ex Horatii loco. Nostri autem vindicat ipse Anctor p. 159. 'puella protinus festinat ad matitum demere.' Sed nec ignoravit ea Stewechius, ac seqq. Infinitivi faciunt omnino, ut elegantius saltem abesse etiam hic videatur τὸ *festinant* per modi enallagen, historicis frequentissimam. De ipsa re vide ad Silium lib. VI. vs. 90. 'purgat vulnera lymphæ, Nunc mulcet succis; ligat inde.' Oud. *Hic cruorem præterfluentis aquæ rore diluere*] Ovidius: 'Cruentia vulnera lymphis Abluere.' Propertius: 'Et Dominum lavit mærens captiva cruentum.' Lucianus in Deorum Dialogis: Ἀπειμι, ὕδωρ αὐτῷ πρὸς τὸ τραῦμα οἶσω. Vide hic Beroaldum, et a nobis ad Act. 16. 33. notata. *Pric.*

Spongiis macidatis] *Inacidatis* propugnat quoque Sciopp. in Corp. Epistol. t. II. pag. 52. estque etiam in Regio, et Inc. eique favent omnes Codd. et Edd. Vett. in quibus *macidatis*. Pith. *matidatis*, Gueff. pr. *maccedatis*, sec. *macedatis*. Sed æque inaudita vox est *inacidatus* ac *macidatus*, quam hinc damnarunt Beroaldo posteriores Editores, substituentes *madidis*, ut est in Ed. Junt. post. vel *madidatis*, quod Salm. adlevit, ut in Edd. Wower. Elmenh. Pric. Florid. *maditatis* Scriv. Præferrem tum quod et Oxon. habet *inacetatis*. Aceto enim vulnera dilui satis probavit Pricæus. Vide et ad Petron. c. 136. licet ipse alterum *maditatis* præferat, quia non videntur illi, quorum fuga tam præceps fuerat, acetum hic paratum habuisse; dum aquæ, ad quam pro-

strati jacebant, copia abundabat. Ad-
do ego, quod non usi sunt hi spongiis ad vulnera aperta, sed modo ad tumores comprimendos, quod a crnore et vulneribus distinguit Anctor. Quamquam et hoc alias fiat aceto, oleo, aliisque, quæ parata habemus. De verbo 'madidari' adi præter Glossas Barth. ad Cland. lib. II. de R. Pros. 88. 'madidantes nectare pennas.' Val. Antias apud Arnobium lib. V. p. 155. 'injecisse madidatis,' i. e. ebriis vincula. Sed forsitan omnibus hisce verior est lectio Codicis D'Orvilliani *marcidatis*, i. e. emollitis, sive succidis. Nam alias comprimere tumores lana succida solebant, teste Celso de re Med. lib. VII. c. 1. Gloss. 'Marcidat, τήκει, τήκεται.' Posset et conjici *malaxatis*, quod adhibuit Laberius apud Gell. lib. XVI. 7. et restituendum est e Mss. Leidd. Isidoro I. XX. Orig. c. 2. 'spongia, panis aqua diutius malaxatus.' Vulgo legitur *diutissime laxatus*. In D'Orv. Gueff. est *spongais*, ut passim ostendant Mss. Oud. *Ille spongiis madidatis tumores comprimere*] Hippocrates in de Medico: πρὸς μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὀθονοίσις, πρὸς δὲ τὰ τραύματα σπῆγγσις. Vetus-
tissimæ editiones hic *macidatis*: Mss. quidam, *inacedatis*. Oxoniensis, *inacetatis*. Aceto vulnera leniri docent hæc Petronii: 'Vulnusque cruris, &c. aceto diluo:' et Sereni Sammonici ista: 'Nec non peniculo calidum annectatur acetum, Quo lita sanescunt depulso membra dolore.' Plinius XXIX. 2. de lana succida: 'Vulnera ex vino, vel aceto, vel aqua frigida et oleo expressa sanat.' At, cum isti ad flumen sedeant, ubi *aceti* facultas nulla, *aquæ* autem plus satis, libentius Colvii conjecturam *madidatis* probō: nimirum aqua profluenti mactactis. Chrysostomus Homil. 27. ad Antiochenos: τὰ φλεγμαίνοντα τῶν τραυμάτων οὐδὲ ἐπιβολὴν χειρὸς ἀνέχεται, οὐδὲ ἀφὴν ὑπομεῖναι τραχυτέραν διὰ τοῦτο οἱ σοφοὶ τῶν ἱατρῶν μαλακῇ

τὴν σπογγίᾳ τὰ τοιαῦτα καταψήχουσιν ἔλκη' ἐπεὶ οὖν καὶ τοῦτοισ' ἔλκος ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ φλεγμαῖνον, ὥσπερ ἀπαλῇ τινι σπογγίᾳ προσηγνὲς ὕδωρ καὶ πότιμον σπῶντες, οὕτω τὰ εἰρημένα ἅπαντα καταψήσαντες, πειρόμεθα καταστέλλειν αὐτῶν τὸ φύσημα, καὶ τὸν ὕγκον καθάρειν. adde Plinium jam supra adductum. 'Madidare' est in vetere Onomastico: et ὑγρᾶναι exponitur. At antequam spongas dimittamus, emendemus (ubi de cognato spongiæ, peniculo) Terentium: apud quem sic Thraso: 'Peniculo ne pugnare, qui istum huc portas cogitas?' respondet Coquus: 'Egone? imperatoriam virtutem noveram, et vim militum: Sine sanguine hoc fieri non posse, qui abstergerem vulnera.' In versu medium occupante mihi jacet sententia: ἀδῆλως καὶ ὑποσκοτεινῶς Donatus interpretatur: eam erigo interrogationis notam tollendo, legendoque, *Næ ego imperatoriam, &c. Qui abstergerem vulnera autem, ἐλλειπτικῶς* pro, idenque peniculum attuli quo vulnera abstergerem. *Pric. Macidatis*] Liqueoris infusione madentibus: vocabulum infrequens minimeque protritum. Plin. in XXXII. refert, vulnera fracturas spongiis utilissime foveri, quæ vulnerum inflammationibus imponuntur, nunc siccatæ, nunc ex aceto inspersæ: nunc ex vino, nunc ex aqua frigida: ex aqua vero cælesti positæ, secta recentia non patiuntur intumescere. Cum *mucor* pro *macie* apud priscos accipiat, quidam 'macidatas spongas' interpretati sunt, quasi aqua expressa siccatas, quales imponuntur his morbis, quos vaporari oporteat. Ego secus existimo: ut scilicet 'macidatæ' dicantur, quasi 'madidatæ,' hoc est, madore et humoris infusione perfusæ ac madidæ. 'Spongia' enim (ut docet Celsus) 'quocunque modo imposita est, dum madet, prodest.' *Beroald.*

Alius fasciis hiantes vincire plagas] Luc. x. 34. Κατέδησε τὰ τραύματα αὐ-

τοῦ. Appianus Alexandrinus: 'Ἐπιδησάμενοι τὰ σάματα, ὡς τετρωμένοι. 'Hiantes,' ut apud Statium, 'Vulnus hiat, magnæque patet via lubrica plagæ.' *Pric.*

Saluti suæ quisque consulebat] Lib. IV. 'Tamen quisque magis suæ salutem quam Domini opibus consulat.' *Idem.*

Profecto clamabant] In meis Bertin. Cod. excerptis est *profecte*. Fox. *perfecto*. N. Heinsius ad Claudian. in Rufinum lib. I. vs. 151. conjecit ex *professo*, vel *professione*: atque ita L. D'Orleans ad Tacit. lib. I. Ann. pag. 17. Verum tam crebro Auctor inserit vocem *profecto*, ut eam et hic non ausim damnare. Vide Indicem. Immo eodem fere modo lib. II. pag. 21. 'Aurum, &c. intentum matronam profecto confitebatur.' *Oud. Senex de summo colle prospectat, quem circum capellæ pascentes opilionem esse profecto clamabant*] Apposite Theocriti Scholiastes ad Eidl. I. Αἰπόλοι εἰσὶν, οἱ ἐν τοῖς αἰπέσι, τούτέστιν, ὑψηλοῖς τόποις, &c. τὰς αἰγὰς νέμοντες. sic 'Saxi de vertice pastor,' apud Poëtam præcipuum. *Pric.*

Lacte] *Lac* in Flor. Reg. D'Orv. Bertin. ex vulgari usu: pro quo tamen vetustiores plurimi *lacte* in Accusativo æque ac nominativo adhibuerunt. Vide Vinet. aliosque ad Ansonii Technop. p. 496. Gronov. ad Gell. lib. XIX. c. 8. Harduin. ad Plinium lib. XV. § 16. et lib. XX. § 71. ubi sic quoque in Mss. Leid. nec aliter Ms. 'Fragur. in Petron. c. 38. 'Lacte gallinaceum invenies.' Voss. Cod. pr. in Hygini Astron. lib. II. c. 43. 'Junonem dedisse lacte, et jusuisse ei lacte præhere.' Burm. ad Ser. Sammon. vs. 1079. 'Lac asinæ, &c. prodesse loquuntur:' ubi etiam in Voss. antiquissimo *lacte*. De Nominativo *lacte* vide Grammaticos, quos citavit doct. P. Bondam. in V. Lect. p. 17. Apud Paulum æque ac Festum v. 'Snbimari' in Mss. O. est, 'lacte sugentes rumine trahunt.' Et

sic in Accensativo viri docti sumunt locum lib. xi. p. 246. 'Vasculum, de quo lacte libabunt.' Sed ibi Ablativum esse docui ad p. 161. h. l. 'ernore libabo.' Verum nec lacte, nec lac, sed lactem exaratur in Oxon. Palat. Guelph. utroq. Zabar., teste, sed repugnante Ferrario lib. i. Elect. c. 15. Quod amplecti malo, a Nominativo lactis, de quo vide Is. Voss. ad Catull. c. 63. 393. 'lacti fumantibus aris:' ut est in Mss. apud Plinium lib. xi. c. 39. 'Mammæ ova gignentium nulli, nec lactis, nisi animal parienti.' Sic Mss. 5. Leidd. vel lactis. Vulgo luc. Adi et Taubm. ad Plant. Bacch. a. v. s. 2. 16. 'Oves, quæ nec lactem nec lanam habent.' Apud Vitruvium quoque lib. vii. c. 14. veterrimus Voss. habet: 'nec lactem miscentes,' uti et libri aliquot Gell. lib. xii. c. 1. 'Ad præbendum lactem.' Immo ipse Auctor sic et infra declinavit p. 173. e consensu Mss. et Edl. 'ut quorumdam hominum lactem, sic illa sanguinem concupisceret humanum:' at ibid. 'nec non et vini cadum, et lactem, et caseos.' Quod perperam mutant quidam. Oud.

Inchoatum] Sic Florid. 2. Alii, *coactum*. Elmenhorstius. Scil. simplex *coactum* ediderat Vulcan. Ed. sec. quem secutus est Scriverius, quodque prætulit Cl. Burmannus, existimans τὸ in adhæsisse ex præcedente voce *recentem*. Sed Mss. plerique, et in his Reg. Fnx. Pith. Guelph. Oxon. D'Orv. cum Edd. primis, ceterisque vulgaribus, dant *incolatum* vel *inchoatum*, quod, bono sensu carens, pravo iudicio revocavit Elmenhorstius, et ex quo ad Claudiani lib. i. in Ruf. vs. 151. refigendum divinavit N. Heinsius, *recenter coagulatum*. Verum præterquam, quod longius abit, a scripta lectione, videretur mihi potius esse glossa, quam vera Appuleii manus. Cum Colvio et Pricæo putem omnino rectam esse

scripturam *incoactum*, ut est in Mss. Lips. Bertin. Palat. et edidere Berroald. Vulc. Ed. pr. Merc. Wower. Florid. pro *concretum et coagulatum* per epenthesis τοῦ in, more plane Appuleiano. Adi notarum Indicem. Cogere proprium est in hac re, ut post Pricæum hic docuit Burmann. ad Nemes. Ecl. ii. 34. 'cogendi lactis in usus.' Virg. G. iv. 35. 'frigore mella cogit hiems.' Hinc Lactant. in Phœnice vs. 99. 'in massam cineres in morte coactos:' ubi in morte exponi debet 'jamjam, dum moritur;' ut apud Lucanum lib. ii. vs. 26. 'oculosque in morte minaces.' Catal. Scal. p. 142. 'forte furenti Erravit in morte dolor.' Sed Mss. in Lactantio variant, habentque in more, in monte, de more, et similia: unde N. Heinsius legebat sine more pro massa incondita. Malim reponere non more, atque interpretari, 'inaudito,' præter exemplum. Consulè omnino ipsum Heinsium, et Drakenb. ad Silium Ital. lib. xii. 449. 'Victis non more carinis.' Oud. *Haberet ne tænuī lac*] Calpurnius Eclog. iv. 'Et lac venale per urbem.' Pric. *Vel adhuc liquidum, vel in caseum recentem incoactum*] Eodem Polyphemus discrimine apud Ovid. Metam. xiii. 'Lac mihi semper adest nivem, pars inde bibenda Servatur, partem liquefacta coagula durant.' 'In caseum recentem incoactum,' ipsum id quod Nonnus Dionys. 17. τυρὸν νεοπηγέα vocat. Hesychius: Νεόθρεπτον τὸν νεωστὶ πεπηγότα τυρὸν. Idem: Τετρυεμένον, συγkéμενον ἀπὸ τοῦ πηγνυμένου γάλακτος. Quod his πήγνυσθαι, Empedocli est γομφῶν καὶ δεσμεύειν. Ὅπδς γάλα γλαυκὸν ἐγρόμφωσεν καὶ ἔδῃσε. qua facie viii. 64. Martialis 'lac alligatum' dixit: quod Appuleius noster *incoactum* vocat: τῷ in (quod insolens non facit) initio verbi adfixo. Virgil. Georg. iii. 'Quod surgente die mulserere, horisque diurnis, Nocte premunt.' Servius: 'In caseos cognat:'

sic Eclog. i. 'Et pressi copia lactis:' ubi Servius: 'Emulcti, et in caseum coacti:' adeo male hic nonnulli libri *inchoutum* legunt. *Idem.* *Inchoutum*] Nitidior scitiorque lectio est *incoctum* a cogendo scilicet: ut exponas concretum, coagulatumque: etenim cogitur coagulaturque lac ad caseum figurandum. Dixit Maro: 'et pressi copia lactis:' intelligi volens caseum quem dicimus manu pressum, cuius Columella mentionem facit in viii. In primo commentario enodatus est Ciceronis nodus, de tyrotarichii patina, quod genus obsonii esse diximus, ex caseo salsamentisque confectum. Illud adde, 'patellam tyrotarieham' ab Apitio celebrari inter edulia ganeata, quum ex quocunque salso coquendam eam oleo esse dicens inquit: 'Exossalis et cerebella et pulpas piscium, jecuscula pullorum, caseum mollem excoctatum, hæc omnia calefacies in patella: teres piper, ligusticum, ad lentum ignem coques: ovis crudis obligabis: cuminum minutum asperges, et inseres.' Notandum, non esse junctim legendum in his Apitii verbis, *piper ligusticum*, ut male literati legunt, sed se junctim et seorsum. *Beroald.*

De cibo vel poculo] Ridicule novam vocem deminutivam *potulo* a *potu* format Stewechius ad lib. vi. p. 125. vocem 'paniscus.' Recte se habet *poculo*, quod non modo scyphum, sed et ipsum illud, quod bibitur, significat: unde 'poculentus.' Vide ad lib. iii. p. 46. *Oud.*

An nulli, &c.] Virgilius: 'An nescis quorum consideris arvis.' *Elmenh.* *An nulli scitis quo loco consideritis*] Virgil. 'An nescis quorum consideris arvis?' Apud Ciceronem Somn. Scip. 'Nonne aspicias quæ in templa veneris?' Arnobius lib. i. 'Nonne cogitatio vos subito considerare, disquirere in cuja possessione versemini? cuja in re sitis?' talia et Plautina ista: 'O stulte, stulte, nescis

nunc vœnire te, Atque in eo ipso adstas lapide ubi præco prædicat.' *Pric.*

Et cum dicto, &c. conversus, longe recessit] 'Tantum effatus, et in verbo vestigia torsit.' *Æneid.* viii. 'Nec plura effatus.' Servius: 'Sicut festinantem decebat.' *Idem.*

Quæ vox ejus, &c. pastoribus nostris non mediocrem pacorem incussit] *Infra* heic: 'Quæ res incutiebatur mihi non parvam sollicitudinem.' *Idem.* *Ac dum, &c. de loci qualitate sciscitari gestiunt*] Glossæ: 'Φιλοπρόστης, sciscitator:' et, 'Πολιπραγμωνῶ, sciscitor, percontor.' *Idem.*

Senex alius, magnus ille quidem, gravatus annis] Beroaldus vocem *magnus* hic tripliciter exponit, vel pro 'magno natu,' vel 'eo, qui est longi corporis,' vel 'qui primatum tenet inter pastores.' Verum quocumque sensu sumas, mihi vehementer suspecta est vox. Ultimo certe sensu sumi nequit. Insigne aliquod tunc addere debuerat Auctor; unde appareret, comites Lucii vel ipsum id scire potuisse. Sed ne pastor quidem ille senex erat; at viator, cui nepos itiberis fuit comes. Si per 'magno natu' interpreteris, uti lib. iv. p. 81. 'Tanto triennio major in ætate,' et contra *parens* sæpius usurpatur de puero, et *minor* de juniore, etiam a Nostro, ut patet ex notatis ad lib. iv. p. 83. ter idem ingratis inculcasset Auctor 'senex,' 'magnus,' 'gravatus annis.' Atqui pro 'procero' non ponitur hæc vox, nisi ridicule nonnumquam. Hinc olim in Miscell. Observ. conjeci *ignarus* pro ignoto, ut lib. vii. p. 149. 'per obliquam ignaramque me dncebat viam:' ubi plura. Et certe, si constaret, quod ait Pricæus, Madaurensem nostrum ante oculos habuisse illa, quæ citat ex Virgilio lib. iii. *Æn.* vix dubium esset de hac emendatione. Nam in ea descriptione additur vs. 592. 'Ignoti nova forma viri.' Vel divinavi: *magnis i. g. gravatus annis:*

ut dicitur *magno natu*, et similia, ac paullo plus significaret, quam lib. II. p. 21. 'senex jam gravis in annis.' Pro multis autem sæpe magna dici vidimus ad lib. VII. p. 138. 'Magnis equidem talentis.' Sic lib. X. p. 229. 'magna tropæa numerabat.' At nunc unice mihi placet conjectura Nobilissimi doctissimique JCTi, et amicissimi viri, Matthiæ Roveri, magis, scilicet, quam prior senex, de quo facta fuerat mentio. Ovid. *Senex alius, magnus ille quidem, &c.*] *Æneid.* III. 'Cum subito e sylvis macie confecta suprema, Ignoti nova forma viri, miserandaque cultu Proccedit, supplexque manus ad littora tendit:' cum sequentibus: ex quibus totus hic locus expressus est: quod hic 'draco,' ibi 'Polyphemus.' Pric. *Gravatus annis*] Theocritus: Πολλοῖσι βαρὺς περ ἔων ἐνιαυτοῖς. sic, ὑπὸ τῆς ἡλικίας βαρυνόμενον Polybius: et, 'cervos ætate gravatos,' Servius in Virgilium *Ecl.* VII. *Idem.*

In baculum pronus] Saxo Gram. 'Minus vegetum corpus fulcimine tutans, Flaccida subjectis innixus membra bacillis.' Seneca *Herc. Fur.* 'Iners senectus adjuvat baculo gradum.' *Idem* *Œdipo*: 'Baculo senili triste prætentans iter:' alter II. 6. de Clementia: 'Obnixam baculo senectutem.' Ovid. *Metam.* VIII. 'Membra levant baculis.' Cornel. Gallus: 'Baculo incumbens ruitura senectus.' *Pronus, ὑπὸ χρόνου καμψθεῖς* ut Crates de seipso locutus. *Idem.*

Et lassum trahens vestigium] Ovid. ubi supra: 'Tardique senilibus annis, Nituntur longo vestigia ponere clivo.' Claudianus I. in Rufinum: 'Longævum mentita senem, rugisque severas Persulcata genas, et ficto languida passu:' adde quæ ex Plinio et Plauto Beroaldus, Phædrus lib. V. 'Quin etiam resides, et sequentes otium, Ne defuisse noceat, repetunt ultimi:' repone, *reptant ultimi*. Seneca de senectute *Œdipo*: 'Repit incertus viæ.'

Bene autem, *trahens vestigium*. In Euripidis Phœniss. *Γῆρα τρομερὰν ἔλκω ποδὸς βάσω. Idem.*

Cum fletu, &c. genua contingens] Ennius: 'Lacrymansque ad genua accidit.' *Idem.*

Per fortunas, &c.] Cicero VII. 11. ad Atticum: 'Per fortunas, quale tibi consilium Pompeii videtur?' Infra hic lib. IX. hoc sensu, 'per spes prosperas quem orare' dixit. *Idem.*

Geniosque vestros] Glossarium: 'Τύχη ἐκάστου ἀνθρώπου, genius.' Seneca *Epist.* XII. de villico suo: 'Jurat per Genium meum,' &c. vide Hansenium de Jurejurando Vett. pag. 96. *Heraldum* ad Tertulliani *Apologeticum*, pag. 125. *Idem.*

Sic ad meæ senectutis spatia validi latique veniatis] Marcellus Empiricus: 'Sic non incuses validam placitamque senectam.' *Idem.* *Ad meæ senectutis spatia, &c.*] Infra lib. XI. 'Cum spatium seculi tui permensus,' &c. Terent. V. 4. *Adelph.* 'Prope jam excurso spatio.' Donatus: 'In summa senectute.' Firmicus V. 1. 'Ad extremæ senectutis spatia perveniet.' *Idem.*

Validi lætique] Ita Augustus apud A. Gellium: 'lætum et benevalentem' dixit. *Idem.*

Deceptam seni] Male Beroaldi conjecturam, quam et Meursius suam fecit in *Exercit. Crit.* lib. III. cap. 28. in contextum recepere Vulc. Ed. sec. Elmenh. et Scriv. Nec ullius assis hic est Brantii defecto, contra Mss. Egregie Pricæus, cujus scrinia de more compilavit Floridus, docet, *deceptum* significare præter spem et opinionem: destitutum, orbem, privatum eo, quod ipsi carum erat pignus. Adde Cel. Burmann. ad Petron. c. 115. 'Illum arma decipiunt:' et ad Vellei. lib. II. c. 116. me ad Lucanum, et omnino Comm. ad Virg. *Æn.* IV. 17. 'deceptam morte fefellit.' Adposite Auson. *Epigr.* Parent. IX. 7. 'Te juvenis primis luxi deceptus

in annis: et vs. 13. 'deceptos canos.' Cic. lib. v. ad Fam. Ep. 10. 'Ea impendere Reip. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse videatur.' Veget. lib. III. c. 24. 'Curus falcatus uno adducto aut vulnerato equo decipitur.' Pro canis in Palat. stulte causi si. Gueff. pr. mei redite. Oud. *Decepto seni subsiste*] *Decepto* maluit Beroaldus. Glossæ: 'Deceptus, ἐπίργητος, τετυμβασμένος γέρον, ταχέαντος' et in vetere Onomastico: 'Decepti, ἐσχατογέροντες.' Est qui defecto substituit, et stabilire satagit. *Decepto* (editionum veterum et membranarum Oxoniensium lectio,) scriptura est sincerissima. Est autem 'decipi' hoc in loco, orbari: nec hoc tantum, sed ab affectu carissimo derelinqui, orbari pignore dilectissimo, et quasi ἀποφανίζεσθαι. Elegantissima, nimisque cognitæ significationis exempla ponemus. Anon. 'Torqueo deceptos ego vita cælibe canos.' Anna de sorore moritura apud Silium Italicum, lib. VIII. 'Quod vidi decepta nefas! congressit in atram Cuncta tui monumenta pyram.' Calpurnius Siculus: 'Sæpe etiam leporem decepta matre parentem Misi mus.' Ambrosius Hexaem. v. 9. 'Turtur ubi fuerit jugalis proprii amissione viduata, pertæsum thalamos et nomen habet conjugii, eo quod primus amor fefellerit eam dilecti morte deceptam.' Virgilius (ex quo Ambrosius,) Æneid. IV. 'Postquam primus amor deceptam morte fefellit.' Idem Georg. IV. de Orpheo, Euridice amissa: 'Cava solans ægrum testudine amorem: ubi Servius: 'Amorem ægrum: næstum, deceptum.' Jephthe ad filiam sacrificandam Judic. 11. 35. 'Decepisti me, et ipsa decepta es.' Apud Quintilianum Dives liberis privatus: 'O miseras cogitationes! o decepta solatia.' Hegesippus v. 2. urbem Hierosolymitanam alloquens: 'Quomodo decepta

es populis tuis!' Cyprianus Epist. II. 'Sed et Catechumeni apprehensi infirmitate, decepti esse non debent, ut eis subveniatur.' Quibus omnibus locis *decepti* sunt μεμωμένοι, desolati. Virgilius de Crensa amissa inter fugam Æneæ: 'Defuit, et comites natumque virumque fefellit: id est, decept; nisi (quod non non æque aridet) sit Græcum ἐλαθεν, video enim et ipsos Græcos sic ponere τὸ ἀπατάσθαι. Dio Cassius de matre Getæ, interfecto eo: Καὶ ἡ μὲν οὕτως ἀπατηθεῖσα, τὸν υἱὸν ἐν τοῖς αὐτῆς κόλποις ἀποσπάτατα ἀπολλέμενον ἐπείδω. Hæc eo libentius attuli, ut Latinam nonnihil linguam ornarem, et quia insignes viros, qui hunc obiter Appuleii locum produxerunt, virtutem istius vocis video aliter explicasse. *Pric. Decepto*] Videtur legendum *Decepito*, ut sit pathos ab ætate senili, quæ invalida atque imbecilla est, indigante alienæ opis. 'Decepiti' dicuntur senes, quasi clamosi, a creptu: nam 'crepare' sonare est: clamosos autem et querulos esse senes nullus est qui nesciat. Alii interpretantur, dici quasi in dubio vitæ constitutos, a 'crepero,' quo significatur anceps et dubium, unde et 'crepusculum' dictum lux dubia: et 'Crepusci homines' nominati, qui eo tempore erant nati, ut Lucii, qui prima luce. *Beroald.*

Meumque parvulum ab Inferis creptum canis meis reddite] Cicero Verrius v. 'Filii nomen implorans, mihi ad pedes misera jacnit, quasi ego excitare filium ejus ab Inferis possem.' *Reddite* autem venustate hæc non pauca dixit, non minima proprietatis observatione. Horatius: 'Medicum roget ut te Suscitet, et reddat natis carisque propinquis.' Apud Tacitum ille Annal. I. 'Sed quis fratri meo vitam? quis fratrem mihi reddet?' apud Hieronymum liberorum ultime periclitantium mater Hilario-nem orans: 'Per ego te Jesum cle-

mentissimum Deum nostrum obtestor, per crucem ejus et sanguinem, ut reddas mihi tres filios: et post: 'Hilarion servo Christi, redde mihi filios meos.' Ovidius: 'Aut mihi redde meos: aut me quoque ronde sepulchro.' Hoc sensu Luc. 9. 42. ἀποδίδου. vide et Luc. 7. 15. 1. Reg. 17. 23. 2. Reg. 4. 36. *Pric.*

PAG. 167 *Nepos namque meus, et itineris hujus suavis comes*] *Aineid.* II. 'Meus comes, et consanguinitate propinquus.' Philostratus in *Heroicis*: 'Ἐθεράπευον ἀεὶ τὸ βᾶδισμα τῶν πατέρων οἱ τῶν παίδων νεώτεροι. *Idem.*

Incantantem spicula] *Guelf.* *ambo, incantante.* Pro horum et Medicea scriptura *caricantem* conijcere posses *garrulantem*, ut retineamus *vetustarum* Edd. lectionem *sæpicule*. Nam in Mss. est *sæpicule*, sive *sæpiuscule*, licet statim quoque sequatur 'avum sæpicule clamitantis.' Verior tamen videtur lectio per *Roaldum* et *Colvium*, &c. recepta, *sive cantantem in sæpicula*, seu *parva sæpe*, ut solet hæc vox et *sæptum* per diphthongum exarari. V. *Burm.* ad *Ecl.* I. 34. quamvis id deminutivum alibi non repperim. Ed. *Ber.* *spicule.* *Oud.*

Dum forte passerem, &c. consecratur arripere] Id est, *dum consecratur*: ut supra III. 'Telum quærens invenire.' *Glossæ*: 'Consecratur, ἐξέρχεται εἰς τὸ παρατηρεῖσθαι.' Supra lib. I. ille: 'Dum voluptatem gladiatorii spectaculi, &c. consector, in has ærumnas incidi.' *Pric.*

In foveam, que fruticibus imis subpatet] Dubitat *Pricæus*, foveam naturalem, an feris capiendis factam intelligere debeamus. Ego prius malim. Nullus enim hic venationi locus, et sæpi bene adjuncta fovea, qua agri discernuntur a communi via, quaque prior opilio sciebat, latere draconem. Erantque frutices crescentes, et vivi, non superinjectæ foveæ herbæ, de qua adi *Dausq.* et *Drakenb.* ad *Sil.* lib. VI. vs. 330. 'In foveam parco

tectam velamine frondis Ducit nocte lupos positæ balatibus agnæ.' Non male vero *Pricæus* substituit *qua*, sive *ubi*. Eum vide et ad lib. I. p. 2. 'Prata qua præterit.' Ac sic Mss. aliquot et Edd. Vett. *Claudiani* I. de *Rapt. Pros.* vs. 236. 'Devenere locum, Ceteris qua tecta virebant: ut lib. I. in *Ruf.* 124. 'Est locus, extremum pandit qua Gallia litus.' In *Oxon.* *fluctibus*. In *Guelf.* pr. *fructibus* corrupte pro *fructis*, quam vitiosam librariorum fuisse scripturam, monuimus sæpe, et sicut statim in multis est 'frutices horridos.' *Oud.* *Delapsus in proximam foveam que fruticibus imis subpatet*] Supra lib. VII. 'Campis subpatentibus.' Pro *que*, malim *qua*, &c. *subpatet* reponi. Lib. I. 'Per vulnus illud qua maxime patebat: et IV. 'Qua clavi immittenda foramen patebat: eodem lib. 'Ad ipsum continuum gulæ qua cervix exacta fuerat.' Foveam hanc naturalemne dicemus, an ad feras capiendas factam? vide v. 12. *Jul. Pollucem.* *Pric.*

Auxilium s. s. clamitantis] Perverso judicio *Elmenhorstius*, et ex eo *Scrivenerius*, revocavit vulgarem ante *Colvium* lectionem *auxilium*. Multo elegantius in omnibus Mss. solo *Bertino* recentissimo Cod. excepto, uti et in Ed. *Junt.* post. exhibetur *avum*; quod bene vindicavit *Pricæus*. Huc alludit enim et *Pith.* scriptura *orium* *Guelf.* pr. *avum*. Nam solent pueri, in periculo præsertim, invocare carissimos sibi, quos credunt sibi posse auxilium ferre. Sic *Icarus* cadens clamat apud *Ovid.* lib. II. *Art.* 91. 'Pater, o pater, auferor.' *Clamare* autem et *conclamare* cum *Accusativo* personæ pro elata voce nominare, vocare, occurrit sæpius, tum in *Nostro*, tum aliis, ut jam *Lexica* satis notarunt. *Ovid.* lib. III. *F.* 223. 'Qui poterat, clamabat avuni, tum denique visum.' Mox 'juvenem inclamant.' *Oud.* *Avum sibi sæpicule clamitantis*] Ita

bene Fluxensis cum Oxon. Ms. et vetere Vicentina editione: *auxilium* (quod nonnullis placet) huic loco minus belle convenit: pueruli in discrimine positi carissimas necessitudines suas nominatim cient: id locorum, id seculorum omnium consuetudo monstrat. 'Avum clamare' hic, ut II. 'saxa conclamare.' *Pric.*

Defectam valetudinem] Vel, (ut loquitur lib. XII. § 3. de usufructu, &c.) 'defectam senectutem.' *Idem.*

At vobis, atatis et roboris beneficio, &c.] 'Vobis quibus integer ævi Sanguis adest, solidæque suo stant robore vires.' *Idem.* *At vobis, &c. facile est, &c.*] Propertius II. 9. 'At vobis facile est verba et componere fraudes.' *Idem.*

Puerumque illum novissimum successionis m. atque unicam stirpem] In D'Orv. etiam est *nobilissimum*: quod quo bono sensu acceperit probaveritque Roaldus, [vid. VV. LL.] non capio. Mera est librariorum aberratio, nota ex confusione τῶν b et v. Vide ad lib. VII. p. 148. 'nobilissima parte corporis,' ubi vulgo *novissima*. Dein ultimam Colvii conjecturam recepit Scriverius, et notæ præfixit *novissimam* Pricæus. Mihi non opus videtur ulla mutatione, quæ nec Latina satis est. Quid enim significabit 'novissima successionis stirps?' Sed 'successionis novissimus' est ultimus eorum, qui senis successores et heredes fuerant, adeoque jam unicuique, sive unica stirps et proles. Lib. X. p. 224. 'Novissima consequia.' In Gueff. pr. at *unicam*. Ond. *Novissimam successionis meæ atque unicam stirpem*] Seneca Herc. Fur. 'Unicum lapsæ domus Firmameu, unum lumen afflicto malis.' Bene autem nepotem stirpem suæ successionis vocat. Virgilius: 'Dii patrii servate domum, servate nepotem:' ubi Servius, 'A quo certa erat Romanæ prolis propagatio.' Mater Tobia, de filio X. 4. 'Baculum senectutis nostræ,

&c. spem posteritatis nostræ unicam:' quo nomine senex iste misericordiam movet: sic Luc. 9. 38. ille: 'Ἐπὶ βλεφάρων ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς ἐστὶ μοι.' Sub hac imagine autem ἡθικῶς majorem tristitudinem fingit. Theophylactus ad Luc. 18. Οἱ πατέρες, ὅταν ἓνα παῖδα ἔχωσι, πλεῖω τὴν σχέσιν πρὸς τοῦτον ἐπιδέκνυνται. Plinius lib. IV. Epist. 21. 'Cujus ego pro salute, &c. hoc sum magis anxius, quod unicuique est.' Ovidius: 'Parcius e multis mater desiderat unum, Quam quæ flens dicit, Tu mihi solus eras.' *Pric.*

Suamque caniciem distrahentis] Lib. VII. 'Ambabus manibus cinerosam caniciem trahens:' et X. 'Trahensque cinere sordentem caniciem.' *Id.*

Juvenior] Antiqui usurpant *juvenior* pro *junior*. Calpurnius: 'Sum quoque juvenior.' Columella de apibus loquens in X. 'Illi quidem incommodo, quod juveniori examini solet accidere.' *Beroald.*

Quique solus præter alios, &c.] Initatur Plantina Pseud. ista: 'Sed cur sedebas in foro, si eras coquus Tu solus præter alios?' sic I. Florid. 'Solus ante alios catus cauere:' et IV. 'Hoc unum sibi præ cæteris deesse.' *Pric.*

Exurgit ulacer] Vide supra pag. 13. notata. *Idem.*

Et percontatus quoniam loci, &c.] Lib. I. 'Percontato pretio, &c. viginti denariis præstinaui:' melius Vicentina editio, *pracontatus*, et *pracontato* legit: nam non hic simplex percontatio tantum, at quæ actus secuturi prævia. *Idem.*

Dum pabulo vestro, suæque cura refectioni] *Modo* edidit Scriver. sed in Bertin. non est *modo*, at *nostro*. Neque homines refectioni erant pabulo; apti possunt dici ad iter, cum jumenta etiam erant pabulata, sed ipsi non possunt dici refectioni esse pabulo jumentorum. Quare nequaquam displicet Stewechii conjectura, quam

Floridus callide in interpretatione expressit. In Palat. est, *d. pabulo vix*. Fuitne ergo, *dum pabulo vix nos*, nostrique *s. c. r.* Oud.

Sarcinulis quisque sumtis suis] D'Orvill. *sarc. suis quisque s. optime et verissime*. In his enim *quisque* pronomini postponi solet. Vide me ad Hirtii B. Afric. c. 31. 'suo quisque loco.' Comm. ad Liv. lib. vi. 13. 'defectionem sui quisque populi.' Colum. lib. iii. c. 1. 'sua cuiusque ingenii poma vel semina.' Ita Ms. Sangerm. Virg. Ecl. vii. 54. 'sua quaque sub arbore poma:' ut lego cum viris doctis. *Idem*. *Sarcinulis quisque sumptis suis, viam capessunt*] Lib. xi. 'Sumptis rursum quæ quisque detulerant, alacres ad fanum reditum capessunt.' Glossæ: 'Sarcinæ, σκεῆη ὁδοπορικὰ.' *Pric.*

Clamore, &c. nominatim cientes illum juvenem frequenter inclamant] 'Tardantem longo socium clamore requirunt.' Lucretius lib. iv. 'Palantes comites cum montes inter opacos Quærimus, et magna dispersos voce ciemus.' Æneid. ii. 'Implevi clamore viam, mæstusque Crensam Nequicquam ingeminans, iterumque iterumque vocavi.' *Idem*.

Mox mora diutina commoti, mittunt e suis accessitorem, &c.] Florid. iii. 'Sed ubi diutius æquo sedetur, nec Philemon usquam comparet, missi ex promptioribus qui accirent.' Vicentina editio, Oxoniensis Ms. et quo Colvins usus, *hora diutina*. *Idem*.

Mira super conseruo suo renunciat] Initio libri istius: 'De ejus exitio, et totius domus infortunio, mira ac nefanda, &c. sic annunciabat.' *Idem*.

Supinato illi, &c. immanem draconem mandentem insistere] Superstare. Glossarium: 'Ἐφίσταμαι, Immineo, insisto.' Ovidius Metamorph. iii. in Cadmi et draconis fabula: 'Ut nemus intravit, lethataque corpora vidit, Victoremque super spatiosi corporis hostem,' &c. Apud Quintilianum ille

Declam. xii. 'Velut infaustæ aves super exspirantes stamus.' Draconis pastores et bubulcos vorare soliti meminit et in Vita Hilarionis D. Hieronymus. *Idem*.

Nec ullum usquam miserrimum senem compurare illum] Terentius: 'Ille autem vir bonus nusquam comparet.' Florid. iii. Noster: 'Neque Philemon usquam comparet.' *Idem*.

Qui cum prorsus hunc illum, nec alium locorum inq. præmittebatur] Hæc in B. et M. absunt. *Pulean*. Absunt etiam ab Oxon. Guelf. utroque, Par. D'Orv. *quietem* item in Regio, Fux. Pith. *qui cum* Ed. Vicent. Rectius foret *tum*. Pro *locorum* in Flor. Pith. Fux. est *cocorum*, in Edd. ante Berroald. *cæcorum*: unde corrigendum puto *tesquorum*; quæ sunt deserta, horrida, ut ab Auctore describuntur, et sacra quædam loca, quorum genium et inquilinum bene tingit Draconem. Adi Drakenb. ad Sil. l. vi. 288. De 'Tesquis' vide ad Propert. iv. 9. 34. Infra in Flor. N. xi. et xvii. 'Merulæ in remotis tesquis fringultiant, ut hic passer.' Dein insulsissime corruptum est verbum *præminabatur*; ut vere legitur in Mss. plerisque, et Edd. ante Aldum. Colvius, qui *præminabatur* contra sensum primis edidit, sequentibus eum, quod miror, Vule. Merc. Wow. Elmenh. *Pric.* hic aliud egit. Clarus est sensus, nec quidquam difficultatis hic video, si quidem tamen ipsius Appuleii sunt. *Præminatus* erat opilio, eum Draconem illic latere inquilinum eorum tesquorum. Vide Stewech. p. 361. et me ad lib. vi. p. 119. 'Ut abiret innoxius, præminantis.' Oud.

PAG. 168 *Velociore se fuga proripiunt*] Phædrus: 'Veloci saltu fovea se liberat.' *Pric.*

Celerrime denique longo itinere confecto, &c.] Oxon. et Vicent. hoc modo interpungunt: *Nosque pellunt crebris tundentes fustibus celerrime. De-*

nique, &c. celerrime pellunt, intellige: neque clausulam verbo *denique* incipere Appuleio insolitum. *Idem*.

Ubi compertum facinus] *Ubi* legas in Mss. plerisque. Nihilominus, cum mihi dent Flor. Pith. et Edd. ante Colvium, malim omnino cum Beroald. et Scriverii Ed. *inibi*. Lib. 1. p. 16. 'Inibi deversatur.' Lib. vi. p. 120. 'Inibi spiraculum Ditis.' *Infra* p. 169. 'Inibi Larem decernunt: ubi etiam variatur. p. 175. 'Inibi vir principalis,' et sapissime. Male vero Vulc. Ed. sec. Wower. et seqq. receperunt ejusdem Beroaldi conjecturam *compertum*, quum *captum* vel *ceptum* librariorum more sit in Mss. O. et Edd. prioribus, quod alii ridicule vel mutant vel capiunt. *Captum* et *inceptum* passim dicitur de re audaci, nefaria et magni momenti. *Oud.* *Ubi compertum facinus oppido memorabile*, &c.] Id est, 'facinus oppido memorabile compertum: si hæc vera lectio. Lib. 1. 'Me vera comperta memorare: et ix. 'Fabulam suavem compertam.' Præfero ego quod in aliis libris, *Ubi captum facinus*. Donatus ad v. 6. Eunuch. 'Incipere, magnorum facinorum est: et ibid. ad Sc. 4. 'Facinus mediocria, incipimus ingentia.' *Idem* ad 1. 3. Phorm. 'Incipere, proprie, quasi de re magna dixit.' Colvius *spectum facinus*, ridicule. *Pric.* *Mihi captum facinus*] Purior intellectus est, si legas, *Inibi compertum facinus*: ait enim, narrare se velle facinus memorabile, quod inibi, id est, in eo pago compertum exploratumque habuit. *Beroald.*

Servus quidam, cui cunctam familie tutelam Dominus permiserat suus] Dixi ad Matth. 24. 47. *Pric.*

Possessionem maximam, &c. villicabat] Glossarium: 'Οἰκονομῶ, villico. Οἰκονόμος, δ' ἐπὶ τῆς κώμης, villicus: et in alio: 'Villicus, δ' κατ' ἀγρὸν οἰκονομῶν.' *Idem*.

Habens ex eodem famulitio conservam conjugem] Rationem ex his Tertul-

liani disce: 'Domini disciplinæ tenacissimi servis suis foras nubere interdiciunt: scilicet, ne in lasciviam excedant, officia deserant, dominica extraneis promant.' In plerisque veteribus hoc loco *conjugam*. *Idem.* *Conservam conjugam*] Præcipit Columella, villico conjugem copulandam esse, quæ eum contineat, et in quibusdam rebus adjuvet: ea nec juvenis esse debet, nec fædi habitus, nec rursus pulcherrimi: nam fæditas villicæ fastidiosum, nimia species desidiosum faciet ejus contubernalem: eadem a vino, ab escis, a superstitionibus, a somno, a viris remotissima sit. Cato, 'Villica,' inquit, 'ad cœnam ne quo eat, neve ambulatrix siet: munda sit, villam conversam mundamque habeat, cibum villico et familiæ curet: gallinas multas et ova uti habeat: nuces et poma, et alia quæ condi solent, condita habeat.' *Conjugem* accipe pro conjugem, quasi conjugatam, copulatamque. Plin. in viii. de aspidibus loquens, sic inquit: 'Conjuga ferme vagantur, nec nisi cum compare vita est.' *Beroald.*

Narrare cupido] Vulgo, *cupio*. Ausim legere *cupitio*: ut supra lib. iv. 'Sitim levitio.' *Brant.* Æque ineptum est *levitio* ac *cupitio*. Apage tam oidos archaismos. Nec damno quidem *cupido*, scil. est mihi, quod cum Lipsiano præbet Palat. Quia tamen in ceteris Mss. et Edd. ad Colvium legitur *cupio*, parum afit, quin id cum Scriverio restituerem. Immo l. ix. p. 188. 'sed nosse valde cupio: in Ed. Beroald. similiter irrepsit *cupido*. *Oud.*

Commiserat] Alii, *permiserat*. Elmenh. E solo Florentino ita rescripsit Elmenhorstius, eumque secuti Scriverius et Florid. pravo judicio. *Permiserat* optime exaratur in Mss. et Edd. ceteris, quod significat plenam potestatem, quam illi ad tutelam domus tradiderat dominus. Vide

quædam I. iv. p. 67. et ad Cæs. l. v. B. G. c. 3. 'Fortunas ejus fidei permissurum:' item Munk. et Burm. ad Ovidii Arg. Fab. Metam. p. 59. Lib. ix. p. 195. 'cui nostra tutela permissa fuerat.' De Mundo in f. 'Eique se totum dedit atque permisit.' Virg. l. iv. Æn. 104. 'Dotalisque tuæ Tyrios permittere dextræ.' Restituendum et Vitruvio Præf. l. vi. 'Ingenuo pudori, non audaciæ protervitatibus permittendum judicantes.' Ita enim in 2. Voss. Franck. et Arundel. non *committ.* Ceterum in Reg. Fux. et D'Orv. est *permis. s. dominus.* A primis et Pith. abest *suus.* Oud.

Extraneaque] Colvium secuti sunt Editores omnes, Scrivero excepto. Et sane *extraneaque* exstat in D'Orv. Guelf. pr. Oxon. &c. Sed vel sic cum ceteris malim *extrariæ*, sive non domesticæ, alienæ, ut 'bona extraria' de Phil. Mor. p. 608. et alibi. Inspice Indicem, et Comm. ad Sueton. Vespas. c. 5. 'Canis extrarius.' Immo et bis pro *extraneis*, seu peregrinis, et ex alia terra, in Floridis N. 18. Mssti habent *extrarios*. Similiter Mss. optimi Auctoris ad Herenn. l. i. c. 14. ii. c. 13. 'extrariæ defensionis.' Variant Codd. Ciceronis l. ii. de Invent. c. 56. et 59. ubi iidem nunc *extraneæ*, nunc *extrariæ* habent. Ut enim a 'contra' 'contrarius', sic ab 'extra' 'extrarius' est. Ita 'momentarius' abiit in 'momentaneus' l. ix. p. 177. ubi vide. In Fux. est *excituraque*. Oud.

Dolore pellicatus uxor ej. instricta] Participium *instricta*, quod hic legas in Mss. Lips. Pal. Guelf. sec. D'Orv. Reg. Fux. Inc. Pith. Edd. Rom. Ber. Junt. post. Bas. Colv. et seqq. est quidem probæ monetæ, sed alio sensu: ut videre est ad l. x. p. 218. 'feralibus amiculis instrictus, atque obditus;' non vero, ut hic sumitur, pro tacta, percussa, perstricta: ut volunt viri docti. Librariorum est mera aberratio, æque atque illorum, qui *instructa* scripserunt, ut est in Oxon.

Delph. et Var. Clas.

Guelf. pr. Ed. Vicent. et Marg. Bas. pr. pro *instructa*, quod verissime servarunt membranæ Florentinæ cum Edd. Junt. pr. Ald. et Colin. et Beroaldus se ex aliis legere malle, bene adnotaverat. Is enim non *instructa* voluit, ut Colv. et Pric. scribunt, sed *instructa*, quod ceteroquin bene vindicavit ultimus, cujus scrinia legit Floridus. L. iii. p. 44. 'privatis simulatibus instinctum.' L. ix. p. 188. 'Insignis tutelæ nimietate instinctus atque inflammatus.' p. 193. 'His instricta verbis mariti,' ut et de Phil. Mor. init. Sic enim omnibus his locis, non *instrict.* aut *instruct.* leg. Auct. de Corr. Eloq. c. 14. 'Concitatius et velut instinctus.' Vitruv. l. ix. c. 3. 'Instinctæ mentes litterarum jucunditatibus.' Sic enim Mss. Vossiani cum Franck. teste P. Wessel. l. ii. Obs. c. 28. Plura vide ad Lucan. l. v. 150. 'Instinctam sacro mentem testata furore.' Drakenb. ad Liv. l. iv. 33. 2. 'Velut fanatico instricta cursu:' et l. ix. c. 11. In Ed. Junt. post. est *uxore.* Idem. *Instricta*] Offensa, percussa, perstricta. Alii legunt *instructa*, alii *intricta* pro excitulata, impulsu, exagitata: et sic legere malim, quam *instricta*. Beroald. Quo dolore *pellicatus uxor ejus instricta*] Terent. iv. 4. Hecyræ: 'Ægræ mulieres sunt, non facile hæc ferunt:' ubi Donatus: 'Nec facile ferunt pellicatum, neque amorem aliarum in viris.' Seneca Agam. 'Ultimum est nupta malum Palam mariti possidens pellex domum.' Glossæ: 'Ζηλοτυπία, pellicatus.' Onomasticon vetus: 'Pellicatus, παλλακία.' bene autem, *dolore pellicatus*. Cicero apud Priscianum: 'Uxorem pellicatus dolore concitatum.' Servius ad Æneid. i. de Junone: 'Permotæ forma pueri velut pellicatus dolore, eum in avem vertit:' sic 'ira pellicatus' apud Valer. Maximum ix. 14. et infra hic lib. x. 'pellicatus indignatio.' In Oxonicusi Ms. et Vicentia edito

Apul.

7 S

libro instructa: quod ad aliquid Be-
roaldo probatum. Colvius ex codice
suo *instructa* et hic et alibi hujus
Scripti reponit. Aldina lectio est *in-*
incta: quam ut veram sine scrupulo
admitto. 'Instingui,' est percelli,
incendi, inflammari. Tacitus in Agri-
colæ vita: 'Instinctos ruentesque'
(milites suos) 'ita disposuit, ut,' &c.
Idem, vel alius quis, in de Clar. Ora-
tor. 'Concitatus, et velut instinctus.'
Seneca Epist. 108. 'His' (præcep-
tis) 'instinctus, abstinere ab animalibus
cœpi.' Gellius i. 11. 'Impulsu
atque instinctu extraneo naturalis
illa Græcæ vehementia indignisse
non opinor existimanda est.' Gloss.
'Ερεθισµός, instigatio, instinctio: (ubi
melius *instinctus* scribas.) Ibidem:
'Οίστρος, ὁ παροξυσµός, instinctus: in-
fra heic lib. ix. 'His instincta ver-
bis mariti audacissima uxor: ibi-
dem: 'Insigni tutelæ nimietate in-
stinctus atque inflammatus: et in
lib. de philosophia: 'Mentes, Natura
duce, instinctæ ad ardorem ejus: ita
enim in his omnibus Appuleii lo-
cis legendum credimus, clareque ex
superioribus testimoniis probasse ex-
istimamus. *Pric.*

Cunctas mariti rationes] *His ac-*
counts: rationes villicationis ejus, quas
Domino exhibendum habuit et ap-
probandum. In Apologia: 'Neget
eam rationibus villicorum subscrip-
sisse.' *Idem.*

Et quicquid horreo reconditum con-
tinebatur, admoto combussit igne] Se-
nec. Herc. Fur. 'O quam cruentus
fæminas stimulat dolor, Cum patuit
una pellici et nuptæ domus! Scylla,
aut Charybdis Sienla contorquens fre-
ta, Minus timenda est: nulla non me-
lior fera est.' Quæ fortasse ex En-
ripidæis istis: Γυνή γὰρ τέλλα μὲν
φόβου πλέα, Κακή δ' ἐς ἀλκὴν καὶ σίδη-
ρον εἰσορᾷν "Ὅταν δ' ἐς εὐνὴν ἡδικημένη
κυρῇ, Οὐκ ἔστιν ἄλλη φρὴν μαιφονωτέρα.
Ex quibus forsitan desumpta et Ovidii
illa: 'Sed neque fulvus aper media

tam sævus in ira, Fulmineo rapidos
dum rotat ore canes: Nec lea cum
catulis lactantibus ubera præbet, Nec
brevis ignaro vipera læsa pede: Fæ-
mina quam socii deprensa pellice lec-
ti Ardet, et in vultu pignora mentis
habet.' *Idem.* *Quicquid horreo recon-*
ditum, &c.] Supra hic: 'Quicquid in
casula pretiosum conditum servabat,'
&c. *Idem.*

Tori sui contumeliam] In Apologe-
tico: 'Ita ei contumelia lecti sui
vectigalis est: ubi malim *rectigal*
legi. *Idem.* *Jam contra sua sapiens*
viscera, &c.] Adeo vere argumento
simili Horatii: 'Exigit autem In-
terdum iste dolor plus quam lex ulla
dolori Concedit: et Seneca i. 26. de
Clementia: 'Illa rationis expertia, et
a nobis immanitatis crimine damnata,
abstinent suis: et tuta est etiam in-
ter feras similitudo; apud homines
tantum, nec a necessariis quidem ra-
bies temperat sibi, sed externa sua-
que in æquo habet.' Viscera, filiolum
intellige. Artemidorus lib. v. Τὰ
σπλάγχνα τὸν παῖδα σηµαίνουσιν· οὕτω
γὰρ καὶ τὸν παῖδα καλεῖν ἔθος ἐστίν. Hieronymus ad cap. 17. Proverb. 'Ni-
mirum illud contra externos, hoc con-
tra sua viscera certamen agebant.'
Idem.

Laqueum sibi nectit] Volebam *plectit*.
Sed hoc ipso libr. extr. 'mortem sibi
nexu laquei comparabat.' *Brant.* Hand
inepta Brantii est conjectura; quia
illico subditur 'infantulumque eodem
funiculo nectit,' odiosissima ejusdem
verbi repetitione, ab Appuleii stylo
aliena, qui amavit in talibus ὁμοιότη-
λευτα synonyma quidem, vel per va-
rias præpositiones distincta, non ea-
dem simplicia verba. Verum an
'plectere laqueum' quis dixerit, du-
bito; 'plectere coronam,' et similia
scio. Adi ad l. vi. p. 110. et quos
laudat Burm. ad Phædr. F. 9. 'se
plecteret,' sive flecteret. Ut in duo-
bus vetustissimis Vossianis a m. pr.
legas in Cicer. l. ii. N. D. c. 44. 'Pos:

teriore trahens plexum vi corporis arcum.' Vulgo, *flexum*. Quid si semel modo scripsit Auctor, *laqueum sibi, infantulumque, &c. eodem funiculo nectit*? In D'Orvill. codice illa omnia *infantulumque, &c. nectit*, non comparent. An legendum *nexilem*? ut lib. v. p. 99. 'laqueo me nexili suspendam.' Mait. Cap. lib. iv. pag. 95. 'nexilis complexio circumventos strangulat.' Videant acutiores. Pro *funiculo* in Palat. vitiose *fluncto*. Ond. *Laqueum sibi nectit*] Infra heic: 'Mortem sibi nexu laquei comparabat: et v. 'Me statim laqueo nexili suspendam.' Pric. *Infantulumque, quem de eodem marito jamdudum susceperat, &c.*] Ovidius ubi supra: 'Conjugis admissum, violataque jura mariti, Barbara per natos Thracias ulta suos.' *Idem*.

Seque in præaltissimum puteum præcipitat] Flor. *per alt. p.* Elmenh. Neque aliter exhibetur in Mss. Lips. Oxon. Reg. Fux. Palat. D'Orv. Pith. Guelf. sec. unde Drakenb. ad Liv. l. XL. c. 21. coniecit, *in peraltissimum*. Sed in meis Flor. Cod. excerptis est *per præaltissimum p.* quod nunc verum existimo, et Appuleianum, ut in Add. partim vidit Pricæus. L. iv. p. 66. 'per altissimum præceps in vallem proximam præcipitant.' L. v. p. 104. 'per proximi fluminis marginem præcipitem sese dedit.' De Mundo p. 742. 'alias figuras per proclive sibi jaciat: ubi in Edd. nonnullis etiam, *in pr.* Virg. *Æn.* viii. 256. 'seque ipse per ignem Præcipiti iniecit saltu.' Malim autem *præalt.* retinere e l. vi. p. 120. 'pergit quampiam turrim præaltam, indidem se datura præcipitem.' Et sic alii. Front. l. i. 72. 'In præalti fluminis transitum: ubi male in Cod. Scriver. *peralti*. Ond. *Seque in præaltissimum puteum, appendicem parrulum trahens, præcipitat*] Ovid. 'Jactura socii sanguinis ulta virum.' De Ivo Seneca: 'Insiluit freto, Mersura gnatum seque.' Plinius de re non dissimili, sed a causa

dissimillima profecta: 'Se cum marito ligavit, abjecitque in lacum.' L. vi. Epist. 24. Oxon. hic, *Seque per altissimum puteum, &c.* quæ lectio germanissima: supra lib. iv. 'Per altissimum præceps in vallem proximam, &c. præcipitant.' Pric. *In præaltissimum puteum*] Porphyrius apud Fulgentium: 'Puteum quoque te puto Quinte, Quanto altus magis es, tam magis despiceris.' *Idem*.

Luxuriæ suæ præstiterat] Bert. *luxurie suæ*. Elmenh. Probavit id Pricæus, immo Scriverius in contextum recepit. Ac sane passim a Nostro et aliis *luxuries* adhibetur de libidine. Vide Indic. et Lexica. Solin. c. 30. 'Quis verum patrem roverit in hac luxuria incesti lascivientis.' Reliqui *uxori suæ* cum Colvio dederunt, et jam olim Ed. Junt. post. cum Mss. quantum scio, omnibus; unde suspicor, relictum ab Auctore, *uxori luxurie suæ*, vel *luxu uxori suæ*. Quod proxime accedit ad *luxuriæ suæ*, ut est in Edd. Vett. ac Pith. *luxurie suæ*. Nam et *luxus* eo sensu sumitur. Vide quæ scripsit Burm. ad Sueton. Ner. c. 29. Sed et *suæ* simpliciter pro *uxori suæ* stare potest; ut passim apud poëtas. Ond. *Qui causam tanti scelcris uxori suæ præstiterat*] Vicentina, et Mss. nonnulli, *luxurie suæ præstiterat*: quæ fortasse sincerior scriptura: sic vi. hoc sensu 'luxuria puerilis: et vii. 'luxuria amatoria.' Pric.

Nudum, ac totum melle illitum firmiter alligavit arbori ficulneæ] Hieronymus in vita Pauli: 'Perseverantem in fide Martyrem, &c. jussit melle perungi: et sub ardentissimo Sole ligatis manibus post tergum, resupinari: scilicet, ut muscarum' (Appuleius hic *formicarum*) 'aculeis cederet, qui ignitas sartagines superasset.' In lege Lyctiorum (is Cretæ populus) ne quis Urbem suam Epicneus intraret: 'Εάν δέ τις ἀφίκηται θρασυνόμενος, &c. δεδέσθω ἐν κύφωνι πρὸς τῷ ἀρχεῖν ἡμερῶν εἰκοσιν, ἐπιρρεόμενος μέλιτι γομ-

νός, καὶ γάλακτι, ἵνα ᾗ μελλίταις καὶ μύ-
αις δειπνῶν. (apud Suidam in Ἐπίκουρος
et in κύβων.) confer Plutarchum in
vita Antaxerxis, Theodoretum Ἑλλην.
παθημ. Serin. 9. Idem.

Arbori ficulneæ] Servius ad Georg.
1. 'Sunt aliquæ derivationes ex usu
magis quam ex ratione venientes, ut
quernus, ilignus, ficulnus,' &c. Idem.

In ipso carioso stipite] Ms. ipsa ca-
riosa stip. Colvins. Bert. cariosa. El-
menh. Adde Palat. D'Orv. Fux. et
Edd. Wower. et Pric. Quasi *stipes*
esset feminini generis. Sed in Pith.
est *cuj. etiam ipso cariosa stipe*, in Ox-
on. in *ipsa cariosa stipe*: unde forsitan
erat legendum *stirpe*, sc. ima, ubi for-
nicarum sedes. Jam vero *stirps*, de
arbore cum sumitur, æque masculini
ac sequioris generis est vox. Vide
Comm. ad Virgil. l. xii. Æn. 208.
'imo de stirpe treisum:' et Gramma-
ticum in notis N. Heinssii ad Pruden-
tium Psychom. vs. 879. Eadem confu-
sio in Plinio l. viii. c. 26. 'Atque ubi
acutissimum vidit stirpem:' in al.
stipitem, sed in optimis Mss. Leidd.
Voss. et aliquot Edd. *acutissimam*,
Oud.

Inhabitantium formicarum nidificia
burriebant] Bulliebant Ald. Roald. Bur-
riebant. Sic scriptus liber, sic veteres
Editiones omnes. Nescio, cur Bero-
aldus reposuerit bulliebant. Quod ne-
quaquam æque exprimit susurri il-
lum undantium formarum. Cole.
Hæc est vetus et sincera lectio Flor.
et Rom. codicis, pro qua nobis licen-
ter ingressit Beroaldus bulliebat. Vide
Indicem. Elmenh. Burriebant, quod
sane, vel buriebant, in plerisque Mss.
et Edd. primis exstat, defendit etiam
Barthius l. xxxvi. Advers. c. 13.
quasi is esset sonitus formarum, et
vetus vox, ab Appuleio usui redonata.
Immo Sopingius adscripsit Glossas.
'Burdit, ψηριτῆ, γαυριτῆ,' legens ibi
quoque burrit. At ibidem cum ea-
dem explicatione præcedit *Burdit*:
et, quæso, qui τὸ γαυριτῆ locum habet

in burrire? Certe sono formarum,
quem nescio an unquam quis audive-
rit, id verbum non videtur convenire,
et melius adhiberetur de apibus. Hinc
Floridus illud non de sono, sed concu-
rstatione cepit. Mihi non secus ac
Beroaldo Pricæoque suspectum est,
licet vix potuisse effingere librarii vi-
deantur. Conjecturæ Beroaldi, quam
secuti sunt Junt. Ald. Colin. Bas. fa-
vet vox sequens 'scaturigine,' ac l.
vi. p. 116. 'nunt sepedum populorum
undæ:' et locus G. Britonis in
Phil. l. i. vs. 637. de formicis: 'Nunc
huc, nunc illuc discurrunt ordine
nullo, Fragmina cellarum studio re-
parare frequenti certantes, caveis
simul ebullire videres.' Magis tamen
inclinio in Pricæi conjecturam, *ober-
rabant*. Verum ei refragatur ipsa
Auctoris constructio. Si enim *nidifi-
cia* in quarto casu sumas, verbum ca-
ret recto casu, unde pendeat. Neque
ipsa 'nidificia formarum' dici que-
unt 'oberrare' et 'commeare.' Sci-
endum itaque est, in Palat. et Guelf.
Codd. scribi, *inhabitantibus formicæ ab-
horrebant*, vel *aborebant*, et in Paræa-
no, *inhabitantibus formicæ aberrabant*.
Unde suspicor, a manu Appuleii ve-
nisse: *cujus in ipso carioso stirpe inha-
bitantes formicæ nidificia*, vel *miri ni-
dificia oberabant*, et, &c. *commeabant*:
vel etiam, *inhabitantium formarum
turba nidificia oberabant*. Conjectio
syllabarum *urba obera*, et pluralis nu-
merus, singulari subjunctus, quamvis
alioquin frequentissimus, corruptio-
ni occasionem potuit subministrasse.
Quo facit, quod in Bertin. sit *commea-
bat*, si verum monet Elmenhorst. In
Pith. est *burrio*. Idem. *Cujus in ipsa
cariosa stipite inhabitantium formarum
nidificia burriebant*] Oxon. In *ipsa ca-
riosa stipe*. Alii, in *ipso carioso stipite*.
Pro *burriebant* Beroaldus *bulliebant*:
quæ lectio ab aliis improbatur, ut
formarum susurris minus congru-
ens, quos hac fictitia voce Appuleium
expressisse putant. Hujusmodi ani-

malculorum insurros ego nunquam audiui: in Codice Oxoniensi est *aberrabant*: unde facile *oberrabant* scribo: *oberrabant*, est, huc illuc errabant. Et quis tot aliis conjecturis hanc præferre gravabitur? *Pric. Burriebant*] *Lego bulliebant*, pro eo quod est scaturiebant, fervebantque. *Beroald.*

Multijuga scaturigine] Fulvius, *multiraga*. Elmenh. Non Fulvius, sed Fulvianus codex ita legit, consentiente D'Orvilliano, uti crebro hæ voces confanduntur. Adi ad l. v. p. 111. Verum optime defendit Pricæus vulgatam lectionem. Non ita vagantur formicæ circa nidum; sed uno tramite procedant, suamque servant callem, teste Ovidio, et Hesychio in *v. Μυρμηκων ὁδοί*. Jam autem *scaturigini* egregie convenit *τὸ jugis*: quod crebro jungitur aquæ, fonti, &c. Vide ad Hirt. l. viii. B. G. c. 16. Misc. Obs. vol. vi. p. 564. L. iv. p. 72. 'Multijugi adparatus.' *Oud. Et ultro citroque commeabant multiraga scaturigine*] Ovidius Metam. vii. de quercu loquens: 'Heic nos frugilegas asperimus ordine longo Grande onus exiguo formicas ore gerentes, Rugosque suam servantes cortice callem.' *Multiraga* illud a Wowerio est, ad ejus editionis normam hic contextus formatus: in cæteris omnibus *multijuga*: quæ scriptura reponenda: supra lib. vi. 'Ruunt aliæ superque aliæ sepedum populorum undæ.' Theocrit. xv. *Μόρμηκες ἀνήριθμοι καὶ ἄρυστοι*, qui loci non *multiragum* sed *multijugum* exprimunt: sic infra hic 'multijugis ovium talis flagrum tessellatum' dixit: et supra lib. vi. 'multijugas preces.' *Pric. Ultro citroque*] Glossarium: 'Ultro citroque, ἔξωθεν καὶ ἐνδοθεν τούτῃστι, πανταχοῦ.' *Idem.*

Parvis quidem, sed numerosis et continuis morsiunculis, &c.] Plautus: 'Jam ego te faciam ut hic formicæ frustulatim differant.' In vetere Onomastico: 'Morsiuncula, δηγμάτιον.' *Idem.*

Per longi temporis cruciatum, &c.] Cyprianus contra Demetrianum: 'Saltem contentus esto dolorum nostrorum compendio, et simplici ac veloci brevitate pœnarum; admoves laniandis corporibus longa tormenta.' Seneca ii. 5. de Benef. 'Acerrima est crudelitas quæ trahit pœnam.' *Id.*

Visceribus adesit, homine consumto, membra nudarunt] *Abesis* exaratum est in D'Orvill. Fux. Guelf. et Palat. Sed nihil est mutandum. Frequens illa in scriptis aberratio, ut l. ix. p. 185. 'palpebras adesi.' Consule Bronklus. ad Propert. l. iv. El. 7. 9. 'beryllon adederat ignis.' Nemes. Ecl. iv. 11. 'Quos lusus adederat ignis.' Vide et Heins. ad Ovid. i. Am. xv. 41. Non vero in Bertin. est *adesione hominis*, sed simpliciter *adesione*. Quod modo ex contractione natum videtur. Nec enim adensum queo præbere N. Heinsio ad Ovidii l. xiv. Metam. vs. 208. emendanti *omnino consumta membra nudarunt*. Nam, quæso, quomodo nudare possunt membra, quæ consumta sunt? Quod si membra se bene habeat, conjungenda sunt *carnibus* et *visc.* *adesit membra nudarunt*, sive artus spoliarunt iis. Alioquin conjicias, *hominem consumtum, membris n.* Per *hominem* captata locutione intellexit Auctor, omne quidquid carnis est. Conferendus hic omnino est Lucani locus, quamvis sit corruptissimus, l. ix. vs. 769. 'Jamque sinu laxo nudum est sine corpore vulnus, &c. Omne Quidquid homo est, perit. Pestis natura profana Morte patet:' uti nunc legendum existimo. Illic vide, et Martial. de Spectac. Ep. vii. 'Inque omni nusquam corpore, corpus erat.' In Regio. Fux. *membra nudant*. Oxon. et ossa. *Oud. Carnibus, &c. adesit membra nudarunt, ut ossa tamen viduata pulpis, &c.*] Hieronymus ad cap. 37. Ezechielis: 'Ossa cum aliis ossibus nervorum vinculis colligantur, deinde implentur carnibus: et desuper ob

pulchritudinem extenditur cutis, quæ nudarum carnum operiat fœditatem.' In Oxon. et Florent. melius, ut ossa tantum. *Pric.*

Nitore nimio candentia] Infra lib. ix. 'Demonstrat novitate nimia candentes aureos.' *Idem.*

PAG. 169 *Huc quoque detestabili deserta mansione, &c.*] Virgil. 'Hanc quoque deserimus sedem.' *Idem.*

In summo luctu] Mihi certissime reponendum videtur *in summo luctu*, eadem ratione, qua 'primo luctu' apud Plantum, Terentium, alios. *Brant.* Non *luctu* apud Comicos, sed *luci* legitur. Vide Plantinum Parei lexicon, et Beutlei, ad Terentii Adelph. v. 3. 55. 'ceterum rus eras cum filio Cum primo luci. M. Immo de nocte censeo.' Qui locus fugisse videtur *Pricæm*, cum ait se ignorare, Terentium dixisse *cum primo luctu*: ut Donatus et alii eo loco et in Plauto legi volunt. Confer Westerhovii compilationes. Et profecto ego quoque non video, cur pagani isti in tanto luctu fuerint ob improbi illius servi pœnam, non admodum recentem, nisi fuerit ob detestabile spectaculum. Neque huc pertinent superiora p. 162. 'graviter affectis rusticis,' qui miserabili dominæ morte erant adtoniti. Quid si igitur legas, *jam summo luci*, sive cum jam summa lux erat, postquam in eo pago totam perquieverant noctem, proxime præcedentem, et hinc siue intermissione rursus toto die iter perrexerunt. Et sic solet Auctor initium finemque itinerum describere. L. i. p. 14. 'Et jam jubaris exortu cuncta collustrantur.' L. b. p. 163. 'Jam vespera senitam tenebrante:' et innumeris locis. Immo *ibid.*² debere idque vel in primis observitare, ut luce clara, et die jam provento, et sole florido viantes insidias transabiremus: quo tunc neglecto monitu, et male mulcati, nunc videntur consilium mutasse, et clara demum luce profecti esse.

Oud. Paganos in summo luctu relinquentes] Est qui *in summo luctu* scribendum confidentissime adfirmat: cum primo *luctu* Terentium non ignore dixisse: ut Matt. 20. 1. *ἅμα πρῶτ.* at interim id non est *in primo luctu*: nec memini Plantum aut alium tali modo locutum: adde quod et supra hoc libro occurrunt ista: 'Hæc ille, &c. illacrymans, graviter affectis rusticis annunciabat:' ubi 'graviter affecti rustici,' sunt fere quos hoc loco 'Paganos in summo luctu' vocat. *Pric.*

Dieque toto c. emensi vias] Non *toto*, sed *totas* legit Colvius, [vid. VV. LL.] ut debuit, si *denique* admitteret; quo facit D'Orvill. dans *diemque totas*. Immo *denique totas* habet mea Fux. Cod. collatio. In Oxon. Guelf. pr. est *dieque totam campestremerisimus cirit.* corruptissime. Sed verissime in Florent. Pith. Guelf. sec. est *dieque tota*, ut expressit Scriverius, et videtur voluisse Elmenh. Nam in textu ejus remansit *toto*. In Edd. Vic. Junt. pr. Ald. male etiam *emersi*. Vide ad pag. 2. 'Glebosa camporum emensa.' *Oud. Campestris emensi vias*] Onomast. vetus: 'Campestris, πεδινὰ χωρία.' *Pric.*

Citatem quandam, &c. jam fessi pervenimus] Lib. ix. 'Ad hortulum nostrum jam fesso equo diverterat.' Salustius Jugurthino: 'Din multumque fatigati tandem in castellum pervenunt.' *Idem.*

Inibi Larem sedesque perpetuas pastores illi statuere discernunt] Supra lib. iv. 'Secum eos animadverteram colloquentes, quod in proximo nobis esset habenda mansio, et totius viæ finis quietas: eorumque etiam sedes illa et habitatio.' *Idem.*

Longe quasituris firmæ latebræ, &c.] Vulgaris lectio contrarium sensum habet, quam Auctor innuit. Nam *latebræ quasituris* non possunt significare, nisi loca, in quibus latere possunt illi, qui quærent: cum Appu-

leius voluit dicere, eam mansionem visam illis esse sibi tutas et firmas latebras contra istos, qui jam diu, vel e longinquo ipsos quæsisissent, vel investigaturi essent, ut vulgo etiam exponunt, invita verborum constructione. Eadem fere difficultas remanet in Stewechii conjecturis. Quare omnino amplector Codd. Ursiniani et D'Orvilliani scripturam *quasitis*, sive quod videretur hæc civitas tutum esse latibulum iis pastoribus, diu et e longinqua regione inquisitis. Posset ex *uris* cogitari de additamento *uris* vel *nr̄is*, i. e. *nostris*. Sic olim putabam. Sed postquam bene perpendi permutationem modorum *viderentur* et *invitabat*, apparuit mihi satius esse, nihil mutari, et hoc sensu sumenda esse verba: Quia pastores putabant, hæc loca firmas latebras visum iri illis, qui se inquisituri essent, vel inquirere vellent, et eos ideo sc. non tam longe vestigatores esse, et quia annonæ copia *invitabat*. Ut participium non pendeat a 'firma vil.' sed a solo verbo 'viderentur.' Oud.

Beata celebritas] *Tanta c.* Gueff. sec. *Crebritas* exaratur etiam in D'Orvill. et editum est a Scriverio. Atque hoc quidem loco contra N. Heinsium l. iv. *Metam.* Ovid. vs. 46. præfero. Quia *celebritas* videtur magis convenire hominibus, iisque, quæ ad ipsos homines pertinent; *crebritas* et hominibus et rebus, atque, ut hic, annonæ. Ex sensu eligendum est, quod videtur singulis locis aptius. Nam ubi vis hæc voces commutantur, ut vidimus jam l. i. p. 14. 'Crebritas commeanum.' Ovid. l. vi. *Met.* 165. 'comitum celeberrima turba:' ubi in pluribus Codd. *creberr.* Sed adi ad Sneton. *Tiber.* c. 52. 'per noctes celeberrime adclamatum est.' *Idem.* Et *annonæ copiosæ beata crebritas*] Glossæ: 'Εὐθηνία, Copia, ubertas, annona,' &c. In Oxon. et vett. edit. *celebritas.* Pric.

Quo vendibiliores videremur] *Miror venditiores e* Plauto potuisse placere alicui; cum 'venditaria lingua' ei dicatur active, hic passivo sensu non potest non accipi. Neque etiam conjecturis opus est, qualis *venui*: quam prave in contextum intrusit Wower, retinente Pricæo, qui tamen divinavit *rendi carius*, quod pejus est. Cur etiam non *tenu cariores*, ut alibi pro *venui*. Sed *rendi cariores*, quod est in Mss. novem cum Edd. Colv. Vulc. Merc. facile se tneri potest, ut sit Infinitivus pro nominis Dativo casu *renui*. Quales infinitivi milleni sunt apud Poëtās. Malim tamen acquiescere hic Elmenhorstii, quem et sequuntur Seriv. ac Flor. iudicio, ex aliis Mss. quibus accedit Pithæanus, *rendibiliores* restituentis, quod est in omnibus ante Colvium Edd. et Apuleii menti bene accommodum est. *Vendibilis* enim est vox optimis quibusvis usurpata, ipsumque comparativum occurrit apud Varronem lib. i. R. R. c. 4. loco adposito: 'Cultura agrum non solum fructuosiore faciant, sed etiam vendibiliorem, atque adjiciant ad fundi pretium.' Quod Pricæus pro *cariores* substituere voluit *carius*, videtur offensus fuisse genere masculino; cum præcedat neutrum *jumentis*. Sed intelliguntur 'asini,' in quibus ipse Lucius, et 'equi,' ut subdit, de qua generis mutatione vide ad lib. iv. p. 75. 'numerumque perditorum' sc. *ursorum*: etsi præcedunt 'feræ.' Oud. *Jumentorum reffectis corporibus quo venui cariores videremur*] Sic apud Philonem (lib. *ἔτι πᾶς ὁ σπουδ. ἐλεύθ.*) *δελφάκια καὶ πρόβατα ὅποτε μέλλοι πιπράσκεισθαι, τροφαῖς ἐπιμελεστέραις εἰς εὐσαρκίαν πιαίνειν*. Lucianus in *Vit. auct.* *Στήσον ἐξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους· ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὅπως εὐπρόσωποι φανῶνται, καὶ ἔτι πλείστους ἐπάξωνται*. Editio Vicent. *quo vendibiliores videremur*: et sic multi Mss. In veteri *Onomast.* 'Vendibile, τιμαλφές.' Oxon. Fux.

et alii, ut hic editur: tentabam ego, quo *vendi* carius *videremur*: id est, quo carius venderemur: sic IX. 'Molæ, quæ maxima videbatur, &c. adstitutor,' et alibi in his libris. *Pric.*

Ad mercatum producimur] Infra lib. IX. 'Productum me, voce præconis veni subijciunt.' Terentius Heautont. 'Omnes produxi ac vendidi.' Donatus ad Eiusdem Eunuch. I. 2. 'Produci res venales dicuntur.' *Idem.*

Magnaue voce præconis] Vide supra pag. 44. dicta: infra hic de eodem: 'Voce rauca sancius.' *Idem.*

At me, &c. cum fastidio plerique præteribant] Abies jactabunda, ad dnum, in Avieni fabulis: 'In me suspensus explicat aura sinus: At tibi deformem quod dant spineta figuram, Despectam cuncti præteriere viri.' Hesychius: Παπειμένος, &c. καταπεφρονημένος. Seneca cur bon. vir. &c. 'Fortuna fortissimos sibi pares quærit, quosdam fastidio transit.' Supra lib. IV. de vetula: 'Fastidium Orci.' *Idem.*

Subsiccium] Apud scriptores modo *subsiccium*, modo *subsicium* scribi lego indifferenter, eodem significato et intellectu: nam *subcisiva* dicuntur, quæ *subcisa* sunt, et quasi subtracta, a subeidendo dicta. *Subsicium* vero a *subsecando* inclinari videtur. Plin. Gellius, M. Tull. 'subcisiva tempora' eleganter appellant, quasi subtracta, subducta, subsectaque negotiis rebusque necessariis: quæ vulgo furto subrepta dicuntur: hic *subsiccium* accipe pro reliquum: et supervacaneum, quasi subsectum ex reliquo grege divendito, sicut in XI. quoque dixit: 'Qui *subsiccium*, quamvis iteratæ jam traditioni remansisset.' Lucianus dixit ὑστατον καὶ ἀπολελειμμένον. Lucius noster, 'relictum solum et *subsicium*.' In XII. commentario Suetonii nostrum super hoc verbo extat annotamentum. Illud adde, apud Nonium Marcellum legi vulgo *subsicium*, cum legendum (mea quidem

sententia) sit *subsiccium*, quod significare ait sequens, succedaneum, succedens, tanquam a succedendo inclinatum. *Beroald.*

Qui de dentibus nostris atatem computabant] Xenophon in de re equestri. Suidas in κατηγοκότα. Hesychius in λιπογνώμονες, et γνώμα sic enim, non γνώμα scribendum. *Pric.*

Manum ejusdam, &c. mordicus arveptam, &c.] Aristophanes Pluto: Ὀδᾶς ἐλαβόμεν. Scholiastes: ἀντὶ τοῦ, τοῖς ὀδοῦσιν αὐτὴν ἐλαβον. *Idem.*

Putridis scalpebat digitis] Lipsiano codici accedunt Pal. D'Orv. Oxon. Fux. Pith. Edd. Colv. Vulc. Merc. Wow. *Pric.* sed male. Illa enim vox huc non quadrat. Nam 'putridus' est putrescens, *terrotende*, a 'putrore,' voce Lucretiana lib. II. 928. et alibi; quales hujus entoris digiti non possunt dici, sed *putidi*, i. e. fætidii a 'putore,' de quo vide ad lib. IV. p. 65. 'putore nidoris,' cujus manus sordebat fæto. Eadem varietas apud Lucan. lib. II. vs. 441. 'putrida membra recidit:' ubi tamen legendum *putria*. Alterum forte restituendum Ausonio Epig. 108. vs. 18. 'Turpia non aliter Polygiton membra resolvit.' Nam in Ms. Voss. *Turpida*, et præcessit vs. 2. 'Ulcera membrorum scabie putrefacta fœventem.' *Oud.*

Plenissime conterui] E Lipsii conjectura ceteri cum Colvio in contextum receperunt *pænissime* contra Mss. O. et Edd. vet. Unde enim ante Roaldi notas venerit *planissime*, quod nonnemo hic malebat, nescio. Mutari nequaquam oportuit *plenissime*, i. e. omnino. Passim 'plene,' et Adject. 'plenus' usurpatur pro 'omnino,' 'toto,' 'omni.' Hinc 'plenius periclitari' lib. IX. p. 178. 'plenius gratias agere' Flor. N. 16. Min. Fel. cap. 14. 'plenius peroratum:' quod tentari non oportuerat. Recte vero Ill. N. Heins. ad Ovid. Epist. XIX. 17. e Ms. Florent. cui adde Pithæa-

num, rescribi jussit *conterui*, ut diserte exstat in Regio, Fux. Guelf. utroque; sicut in Mss. multis et in his Voss. *conterit* vel *conteritur* pro *contritum* in Ser. Sammonico vs. 474. damnante tamen Burmanno. De qua inflexione ibi Heinsium consule, et quos laudat Bronkhuis. ad Tibull. lib. i. El. 4. 44. 'Aut opere insuetas adteruisse manus.' Immo Charisius notat, Appuleium dixisse *terit*: sed G. J. Vossius probabiliter emendat *terui*. Lib. iii. de Anal. c. 30. Atque ita quoque reponendum e Mss. in Apol. p. 309. Ed. Colv. 'carbone de rogo obtulerit:' quod jam monuit Heins. in Advers. pag. 556. Forsan etiam infra lib. xi. p. 260. 'Viriculas patrimonii adteruerant impensæ.' Illic vide. *Mordicus* exultat a Paræano; mallempue *mordicibus*, si iuvaret idoneus codex. De his vocibus late egi ad lib. iii. p. 60. 'mordicus adpetens.' *Idem*.

Præco diruptis faucibus] Mos olim præconum in mancipia vœnni subiecta jocos et dicteria jactare, quod ex Luciani βλων πρᾶσει optime videre est. Sic parasitus de se ipso, Plauti Stichus: 'Nunc si ridiculum hominem quæret quispiam; Venalis ego sum cum ornamentis omnibus,' &c. Putem huc spectare versum Lucilii lib. xi. 'Conjicere in versus dictum præconis volebam, Grani:' et locum Athenæi Dipnosophist. lib. x. *Τούτου δὲ καὶ Ἰσχόμαχος ὁ κῆρυξ ἐγένετο ζηλωτῆς, ὃς ἐν τοῖς κυκλοῖς ἐποιεῖτο τὰς μὴσεις ὥς δ' εὐδοκμεῖ, μεταβάς ἐν τοῖς θαύμασιν ὑπεκρίνετο μίμους.* Certe celebrata Veteribus passim præconum dicacitas. *Colr.*

Et ranca voce saucius] Ita, 'rancam præconis vocem' i. 3. Sidonius. Servius ad Æneid. xi. 'Raucum τῶν μέσων' modo enim canoram significat, modo vocem pessimam.' *Pric.*

In meas fortunas ridiculos construebat] In Par. Guelf. pr. est *in mea fortuna*. Ab eodem, Guelf. utroque, et

Palat. abest vox *ridiculos*. Deïn *construebat*, ut primus edidit Colvius, exhibent Mss. O. præter Bertinum et Pithæanum, in quibus est, sicut in Edd. prioribus, *instruebat*, et prætulisse videtur Elmenhorstius. Certe ego mutatum nollem. Frequens enim est Auctor in hoc composito, quod passim cum altero confundi solet. Vide Indic. Flor. ut et Notarum. Lib. v. p. 98. 'Novum commentum instruit.' Lib. vii. p. 144. 'Fortuna aliam mihi pestem instruxit.' Lib. x. p. 215. 222. 'Voluptates ejus instruebat.' Alibi 'fraudem instruere,' nec non simplex 'struere voluptatem' lib. xi. p. 260. *Oud.* *In meas fortunas ridiculos construebat jocos*] Hinc i. 85. Martialis, 'facetus præco.' *Pric.*

Extritis ungulis debilem] Supra lib. iv. 'Ungulis extritis claudus et titubans.' Seneca Epist. li. 'Jumenta in molli palustrique pascuo saginata, cito subternuntur.' *Idem.*

Colore deformem et inertem pig. *ferocem*] *Colore* illum primus ex ingenio finxit Beroaldus, expressum a Basil. Colv. et seqq. In Mss. et Edd. priscis, item Juntinis et Aldi, est *dolore*, sine dubio vitiose, ex quo tamen verissimam lectionem excudere facile fuit, nempe *lurore*. Quam sæpissime adhibet Auctor. Lib. i. p. 4. 'Lurore deformatus:' ubi etiam vide, et lib. v. p. 100. 'Exsanguis colore lurida.' Lib. viii. p. 157. 'lurore et inlurie collapsa membra.' Lib. ix. p. 185. 197. 'Tum lurore deformes.' Mox et abest ab Oxon. Male vero Elmenhorstius testatur in Flor. Cod. esse *inerti*, probatque. Ibidem, ut in reliquis Mss. legitur, *in hebeti f.* ex Appuleiano genio. Vide cum alibi, tum ad lib. i. p. 3. 'in mollitie' vel 'mollitiem decorus.' Pith. Edd. Vincent. Ber. *inheriti*, corrupte pro *inhebeti*. *Ond.* *Et colore deformem*] Oxon. et tres alii Mss. *dolore d.* quod alii quidem probant, ego non intelligo. *Pric.* *Dolore*] Minutulus error, qui

emendari potest unius literæ immutatione, ut pro *dolore* legas *colore deformem*: color enim maxime spectari solet in venalibus jumentis, ita ut honestate coloris sæpe pretiosiora fiant: sicut e contrario, ex coloris malitia repudiantur. Virg. in descriptione equorum, illud celebratissimum prodidit: 'honesti Spadices glaucique; color deterrimus albis, Et gilvo.' Beroald. Et in *hebeti pigritia ferocem*] Pigrum ad portanda onera, et id genus ministeria subenda: ferocem ad calces elevandas, et mulieres incurrendas. In nonnullis heic, et *inerti p. f. Pric.*

Nec quidquam amplius quam ruderarium cribrum] Vide supra pag. 63. notata. *Idem. Ruderarium cribrum*] Nihil prorsus contemptibilis, abjectius, despectius in asino dici potuit, quam ut ruderarium cribrum diceretur: quo dicto signatur asinus nulli rei prorsus utilis, nisi ut ex ejus corio fiat *cribrum* non frumentarium, sed *ruderarium*, quasi dicat, stercorarium, ad rudera scilicet expurganda accommodatum: quo nihil esse potest vilius: est enim *rudus*, stercus quod raditur. *Rudera* quoque dicuntur purgamenta et quisquiliæ cementicii et latericii parietis vetusti et diruti. Palladius interpretatur saxa contusa, quibus pavimenta statuminantur, hoc est, solidantur: quod et Vitruvius refert. De rudere novo et vetusto scripsi copiose in commentariis Suetonii. *Rudetum* appellat Cato, locum ruderis plenum: qui a Plin. *ruderatus* dicitur. Inde fit verbum elegans *Erudere*, quod est expurgare, defecare, emaculare. Sidon. Apollinaris: 'Aures virosa susurronum fece competas eruderat.' Beroald.

Quare adeo v. donemus] In Palat. Guelf. Reg. Fux. Oxon. D'Orv. Inc. *Quare donemus.* Pith. Edd. antiquæ, *Atque adeoque vel d.* Arbitror omnino vocem *adeo* male a Colvio et seqq. Editoribus omissam, esse revocan-

dam. Passim ea vox ab auctoribus inseritur, et a poetis, in primis Comicis, elegantiae et intendendi gratia; vel pro *ideo* sumitur. Vide Drakenb. ad Liv. lib. x. c. 5. 'Non potentem, atque adeo etiam absentem.' Infra lib. ix. p. 185. 'palpebras adesi, atque adeo male luminati.' De Phil. Mor. p. 609. 'Adeo honestum adpellari oportet.' Sic Mss. Vulgo, *ideo*. Quare vel legendum, *Quare adeo*, vel *atque adeo vel d.* quæ est ipsa Bertin. Cod. scriptura, sive ob istud *que* cum Stewechio amplius *atque adeo*, inquit, *vel d.* Terent. in Phorm. ii. 3. 43. 'Atque adeo quid mea.' Vel hic significat *tantummodo*, ac sæpe per librarios exsulat. Vide ad l. h. p. 158. 'Quo vel clandestinis,' &c. Oud. *Quare vel donemus eum cuiquam, &c.*] Claudianus de Eutropio: 'Omnes poenituit pretii, venumque redibat Dum vendi potuit: postquam deforme cadaver Mansit, et in rinas totus deflexit aniles; Jam specie doni certatim limine pellunt, Et sædum ignaris properant obtrudere munus.' Pric.

Si qui tamen fœnum suum perdere non gravatur] Facetus præco ille apud Martialem, colles venum exponens: 'Quis faceret pretium nisi qui sua perdere vellet?' *Idem.*

Cachinnos circumstantibus commovebat] Infra lib. ix. 'Risum toto cœtu commoveram.' *Idem.*

Jam aufugiens effugere] Abest jam a Palat. In Pith. est *mei*. In Guelf. sec. et. Perperam vero jungunt vulgo *auf.* vel *fugiens effugere*; quum Auctor construxerit, *quam per tot regiones jam aufugiens, non potui effugere vel placare.* Atque *aufugiens* cum Lips. Cod. habent Palat. Guelf. sec. item Edd. Vulc. Wow. Pric. In ceteris *fugiens*. Et sane negant viri doctissimi, Broukh. ad Propert. lib. i. 9. 30. Burmann. ad Petron. c. 81. unquam occurrere conjunctum Accusativo, nisi corruptis locis, apud probati styli auctores, ut certe nusquam

apud Nostrum. Sed lib. I. pag. 15. 'per diversas et avias regiones aufugi.' Unde distinctione postquam posita, facile hic *auf.* possit retineri, præsertim cum potuerit captasse differentiam Appuleius in *auf.* et *effug.* Verum cum in reliquis Mss. et Edd. non compareat *au*, ego quoque exsulare istam syllabam passus sum. *Potuit* perperam est in Edd. ante Beroaldum. *Oud.* *Illu fortuna mea sævis-sima, quam per tot regiones jam aufugiens, effugere, &c. non potui, &c.* Apud Virgilium: 'Nunc eadem fortuna viros tot casibus actos Insequitur.' *Pric.* *Non potui*] *Lege potui*, ut sit prima persona: de se enim loquens inquit: 'Ego fortunam effugere potui, nec placare.' *Beroald.*

In me cæcos detorsit oculos] Lib. VII. 'Cæcam, et prorsus exoculatam esse Fortunam.' *Pric.*

PAG. 170 *Duris meis casibus*] Vide supra p. 60. notata. *Idem.*

Mire repertum] *Colvius, mi e re repertum*: commento (ut mihi videtur) mire, et ab re reperto. In Apologia Noster de speculo: 'Cum in eo visitur imago mire relata.' *Idem.*

Cinædum, et senem, calvum quidem, cincinnis, &c.] Perperam τὸ et omiserunt *Scriv.* et *Floridus.* et *senem* eleganter dictum est pro et *eum quidem senem.* *En dat wel.* Luciano κίναϊδος, καὶ γέρων. Hinc explicationis gratia librarii aliquot, et in his *Pithæanus*, *Fux.* et *Edd.* ante *Colv.* dederunt *cinædum, et senem cinædum.* Vide ad lib. I. p. 17. 'Et recte.' item ad lib. VII. init. 'In bestiam, et extremæ sortis quadrupedem.' Deio prave *Colvius* e *Ms. Lips.* cui suffragantur *Pal. Oxon. D'Orv. Fux.* item *Edd. Vulc. Merc. Wow. Pric.* eiecit particulam *sed*, quam agnoscunt reliqui, tum *Mss.* tum *Edd.* et flagitat præcedens *quidem.* Nam perperam *Elmenborstius* id tacite mutavit in *quemdam.* Pro *semicanis* in *Guelf.* pr. a *m. rec.* *semicomis*; pro *capillatum* vitiose in *Bas.*

pr. capillorum. *Oud.* *Cinædum, et senem*] *Ibidem*, de *Ruffino* quodam: 'In hac etiam ætate, qua nunc est, qui ipsum perdepserunt multi sunt.' ubi plura p. 164. notata. *Sarisberien-sis* III. 13. *Polycratici*: 'Pudet dicere, quod seipsos viri ætate provectiores et sensu turpitudini tantæ non subtrahant: et cum eos in nobiliore sexu Natura creavit, ad deterio-rem, quantum in ipsis est, ex innata malitia prolabantur: effæminati vitio et corruptela morum, cum tamen Naturæ beneficio sæminæ esse non possunt.' *Pric.*

Calvum, &c. cincinnis semicanis et pendulis capillatum] *Erat ἀναφαλαντίας οὐλος*, ut in *Navig.* *Lucianus* loquitur. *Martialis* ad *Labienum* v. 50. 'Sunt illinc tibi sed et hinc capilli, Quales nec puerum decere possint: Nudum est in medio caput, nec ullus In longa pilis area notatur.' *Idem* ad *Marinum* x. 83. 'Raros colligis hinc et hinc capillos, Et latum nitidæ Marine calvæ Campum temporibus tegis comatis.' et in fine: 'Calvo turpius est nihil comato.' *Idem.*

Unum de triviali popularium fece] 'Natum in triviis.' *Scholias* *vetus* *Horatii* ad *Serm.* II. 'Balathroni, scurræ, et triviali.' Vide ad *Act.* 17. 5. notata. *Idem.*

Circumferentes mendicare compellunt] *Clemens Alexandrinus* *Protreptico*: *Μένανδρος γοῦν ὁ κωμικός, ἐν Ἡνιόχῳ ἐν ὑποβολιμαίῳ τῷ δράματι· Οὐδείς μ' ἀρέσκει περιπατῶν ἕξω θεὸς Μετὰ γράδς, οὐδ' εἰς οἰκίας παρεισίων· Ἐπὶ τοῦ σανιδίου μητραγύρτης. Τοιοῦτοι γὰρ οἱ μητραγύρται· ὅθεν εἰκότως ὁ Ἀντισθένης ἔλεγεν αὐτοῖς μεταιτοῦσιν, Οὐ τρέφω τὴν μητέρα τῶν θεῶν, ἣν οἱ θεοὶ τρέφουσιν.* *Minutius Octavio*: 'Mendicantes vicatim Deos ducunt.' Huc spectat *Dionys.* *Halicarn.* lib. II. *Tertullianus* *Apologet.* c. 13. *Colv.* *Tzetzes* 13. *Chiliad.* *Hist.* 475. Vide quæ dixi ad *Minut.* fol. 59. *Elmenh.* *Qui per plateas et oppida cymbalis et crotalis personantes,*

Deamque Syriam circumferentes, mendicare compellunt] Tertullianus in Apologetico: 'Circuit cauponas mendicans religio.' Ibidem: 'Non sufficimus et hominibus et Diis vestris mendicantibus opem ferre.' Vide Suidam in Περγαῖν Ἀρτεμίδης. Infra hic lib. ix. 'Divinis exuviis onustus, cum crotalis et cymbalis circumforanem mendicabulum producor ad viam.' Et nota, *per plateas*. Augustinus Civ. D. vii. 26. de hoc genus ærascatoribus: 'Per plateas vicosque Carthaginis, etiam a populis unde turpiter viverent exigebant.' *Pric.*

Cappadocum me et satis forticulum] Cum Mss. dudum ante Colvium recte *Cappadocum* exhibuere Juntæ et Aldus. Vide Lexica, et de generositate equorum Cappadocorum B. Pinm t. i. Thes. Crit. p. 448. Dempster. de Hetruria Reg. lib. iii. c. 73. Veget. lib. iv. de Art. Veterin. cap. 6. § 4. Perperam vero *satis* mutare tentavit Lipsius, ex cujus mutatione sic citat J. Argolus ad Onuph. Panvin. lib. i. de Lud. Circ. c. 13. Auctor cum aliis τὸ *satis* Adjectivis jungere amat; ut vidimus ad lib. ii. p. 35. 'puer et satis peregrinus.' In Oxon. Guelf. pr. *fortilicum*. Fux. *renuntiut*. Oud. *Ille Cappadocum me et satis forticulum denunciat]* Vegetius iv. 6. 'In permittendis equis vel distrahendis maximam fraudem patriæ solet afferre mendacium: volentes enim carius vendere, generosissimos fingunt.' Intempestive Lipsius hujus loci lectionem immutavit. *Pric.* *Cappadocium me]* Qui mancipia vendunt, nationem cujusque in venditione pronunciare debent: ut inquit Ulpian. Plerumque enim natio servi aut provocat, aut deterret emptorem. Idcirco interest nostra scire nationem. Præsumptum etenim est, quosdam servos bonos esse, qui nationis sunt non infamatae; quosdam malos videri, quia ea natione sunt quæ magis infamis est. Nunc itaque præco ex hac doc-

trina nationem pronunciat venalis asini, tanquam mancipii; eumque esse ait Cappadocem, tanquam nationis probatæ: namque ex Cappadocia regione Asiatica servi utiles et boni venales deportabantur, quos Cappadocas poëtæ concinnantes appellant, Persius, Martialis, et Papinius. Ad hunc intellectum referendus est versus ille Horatianus: 'Eget aëris Cappadocum rex:' ubi 'rex Cappadocium' significatur, non rex Cappadociæ (ut ego sentio), sed dominus fabulosus, habensque Cappadocium, id est, mancipiorum, legiones in famulatio. *Berould.*

De suis novit professionibus] Ita Bertin. Sciopp. in Symb. et Susp. iv. 8. Bert. et Flor. de suis n. professionibus. Elmenh. Sic scriptum etiam in Pithæano, et excusum est quoque in Editionibus Colvianam præcedentibus, ac Scriverii. Tacite reposuit Colvius *sua professione* e Ms. Lipsiano, cui suffragantur ceteri. Pluralis numerus tamen facile se tueri potest: ut intelligantur primo professio naturalis temporis locique, de qua hic agit Pricæus et in Apol. p. 191. 'Natam sibi filiam ceterorum more professus est:' ac Inculentius jam ante Torrentius ad Suetonii Tib. cap. 5. 'Natus est Romæ in palatio, xvi. Kal. Dec. &c. Sic enim in fastos, actaque publica relatum.' Tum professio censualis, in qua notum est, unumquemque debuisse *annos profiteri*. Vide Cic. pro Archia, Ascon. aliosque: et tandem *professio*, qua debebant Mathematico genituram suam; de qua consule Commentarios ad Sueton. Aug. c. 94. et in Florid. N. 15. Oud. *Sed ipse scilicet melius istud de sua novit professione]* In Glossis: 'De professione, ἀπὸ τοῦ ἐπιτηδεύματος' at id nil ad istius loci sententiam: *professionem* heic *natalium professionem* intellige: quæ præcise in l. non nudis. Cod. de probat. et l. statim. Cod. de fide instrum. *professio*, ut hoc loco, vo-

catur: cur autem de asino loquens ita jocetur, ex sequentibus apparet. *Pric.*

Quamquam enim prudens, &c.] D'Orv. *quantum.* Existimat vero Pricæus, scribendum esse, *inprudens.* Sed accedere illi nequeo, et hunc loci sensum esse opinor jocantis præconis: Quamvis sat sciam, eum esse civem, et prudens incurram in crimen legis Cornelie, qui eum vendam tibi pro servo, cme tamen illum modo pro servo. Si *inprudens* exarasset Auctor, debuisset esse, ni fallor, *incurrerem.* Oud. *Quauquam enim prudens, &c.]* Fortasse *imprudens* scribendum. Obscuri admodum loci potest hæc sententia esse: ætatem ejus ex natalium tabulis multo certius quam ex dentibus explorabis: natalium inquam, potest fieri enim ut *imprudens* legem Corneliam incurram, dum tibi civem Romanum pro servo vendo: quin eme tamen, &c. quasi mancipium, quod poterit te foris, poterit et domi juvare. *ἔγκλημα* autem, sive crimen dixit, non *pænum* legis, quia imprudenter vendens. *Pric.*

Legis Cornelie] An de plagiariis? Quæ nusquam lecta. Certe lege Fabia de plagiariis tenentur, qui hominem liberum vendunt, emunt. Lib. i. D. de Lege Fabia de Plagiari. lib. xv. c. eod. lib. ii. c. ubi de criminibus agi oport. Lucianus: 'Ο κήρυξ πῶς ἔφη; πωλείς τὸν ἐλεύθερον; 'Ερ. ἔγωγε. 'Αγ. εἴτα οὐ δέδιας μή σοι δικάσῃται ἀνδραποδισμοῦ, ἢ καὶ προκαλήσεται σε εἰς 'Αρεῖον πάγον; Sed etiam forte caput hoc fuerit legis Cornelie de Falsis. *Colv.* Lib. i. ff. Leg. Fab. de plagiar. *Elmenh.* Vide Ampl. Bynkersh. lib. iii. *Observ.* J. C. 18. *Oud.*

Quin emis, &c.] Plautus Persa: 'Quin tu hanc emis?' *Pric.*

Bonum et frugi mancipium] Horatius, etiam ex mancipii persona: 'Sum bonus et frugi:' supra lib. v. 'Honestæ hæc, et natalibus nostris, bonæque tuæ frugi congruentia?' et iv. 'Statni, &c. asinum me bonæ fru-

gi Dominis exhibere.' *Idem.*

Quod te et foris et domi poterit juvare] Id est, qui foris circumgestanti tibi Deam cornu canens adambulare poterit, domi vero promiscui operis concubitus partitarios agere: ut infra de juvene corpulento his usibus inserviente loquitur. Ita tractat cinædum præco: ita falsum hoc dieterium capiendum. *Idem.*

Odiosus emptor aliud de alio non desinit querere] Glossarium: 'Περιεργάζομαι, sciscitor, otiose ago:' videtur odiose legendum: 'odiosi' dicebantur molesti percontatores: et 'odium,' intempestiva ac nimia interpellatio. Plautus: 'Enecas jam me odio.' Terent. Hecyra: 'Tundendo, atque odio effecit denique,' &c. Ibidem: 'Cum isthoc odio:' ubi Donatus: 'Instantia ac molestia.' *Idem.*

Percontatur anxie] Glossæ: 'Πολυπραγμονῶ, sciscitor, percontor.' *Idem.*

Verecem, (inquit,) non asinum vides] Lib. vii. 'Emasculare, et quovis vervece mitiorem efficere.' Lactant. iii. 26. 'Da mihi virum qui sit iracundus, effrænatus: paucissimis Dei verbis tam placidum quam ovem reddam.' Scriptor vitarum illustrium, de Fabio Maximo: 'Ovicula a elementia morum dictus:' de Eodem eadem Plutarchus. Cyprianus in de zelo et livore, de Christo loquens: 'Gregem suum oves vocat, ut innocentia Christiana ovibus exæquetur: agnos vocat, ut agnorum naturam simplicem simplicitas mentis imitetur.' Chrysostomus: 'Ἐὰν ἴδωμεν ἄνθρωπον ἡμέρον, λέγομεν, πρόβατον ὁ ἄνθρωπος. Basiliius ad illa Esaiæ 7. Θρέψει ἄνθρωπος δάμην βοῶν, καὶ δύο πρόβατα. 'Αντὶ τοῦ, ἡμέρον, καὶ ἐπιεικοῦς, &c. ἦθους, πρόβατα τροπικῶς προσηγόρευσε. et post: Πρόβατα, οἱ χρηστότεροι τὰ ἦθη. Aristophanes Pace: 'Ὡς ἐσόμεθ' ἀλλήλοισιν ἄμνοι τοὺς τρόπους. ubi Scholia: Εὐθήθεις, &c. ἢ πραεῖς καὶ μαλακοί. ex quibus (ut sæpicule) Snidas: 'Ἀμνοὶ τρώπους' ἀντὶ τοῦ, πραεῖς, εὐθήθεις, ἀπλοῖ.

Theodoretus in de Providentia : Ταῖς ἀπλαῖς καὶ ἀκακοῦθεσι ψυχαῖς ἐκ τῶν ἐπαινουμένων ζώων τὰς προσηγορίας τε-
θεῖκασιν. *Idem.*

Ad usum omnem quietum] Florus iv. 11. 'Habiles in omnia quæ usus poscebat : sic, 'habilia ad ministerium mancipia,' in lib. xxxvii. ff. de aedilic. edicto. Cicero Nat. Deor. ii. 'Ad usum aptus.' *Idem.*

Nec calcitronem quidem] *Calcitronum* dat Regius ; ut sæpius apud Jctos, aliosque. Sed vetustiores amarunt *calcitronem*. Quare nequaquam contra reliquos Codd. est novandum. Junctum etiam Gellio lib. iv. c. 2. 'equus mordax et calcitru.' *Calcitronem* Guelf. Non pro nec exaratur item in Reg. Pith. et D'Orv. Sed quomodo nec defendendum sit, vide ad lib. iv. p. 69. 'Nec perfringere quidem.' Oud. Non mordacem, nec *calcitronem*] Glossæ : 'Δητικὸς, mordosus.' Pollux, ubi de equi vitiiis : Δάκνων, λατίζων, &c. Pric.

Sed potius in asini corio modestum hominem habitare credas] Lege, ut in Oxoniensi et aliis, *Sed prorsus ut in asini, &c.* supra lib. vi. 'Quod si vere Jupiter mugivit in bove, potest in asino meo latere vel vultus hominis, vel facies Deorum.' *Idem.* *Modestum hominem*] Scholiastes vetus Horatii : 'Vulgo simplex modestus dicitur.' Glossæ : 'Modestus, ἐπεικής.' *Idem.*

Prorsus ut in asini corio m. h. inhabitare credas] Ita Mss. omnes. Vulgo, *potius in a. c. m. h. habitare c.* Elmenh. *Prorsus* habent Mss. ceteri, quod prave Colvius mutavit cum iis, qui eum sequi solent in *potius*. Sed Palat. et D'Orvill. cum Edd. ante Colvium non habent *in* : quæ præpositio hic facile abesse potest, præsertim cum omnes Codd. et Edd. servant *inhabitare*, præter Lipsianum, Guelf. sec. et Colvium cum seqq. Malim tamen delere particulam *ut*, quam non agnoscunt Lipsian. Reg. Fux.

D'Orvill. Solent enim scriptores, et in his Appuleius, illa 'credas,' 'putes,' 'scires,' et similia efferre sine τῷ *ut*. Elmhöorstio adsensum præbet ex Oxon. Pricæus : cui adde Guelf. utrumque, Pith. Oud.

Faciem t. m. ej. feminibus, facile percontaberis] In Pal. est *femoris*, in Flor. et Oxon. *femoribus*. Cave quid mutes. Vide Beroald. et Pricæum, Comm. ad Sueton. Tit. c. 4. et supra p. 156. 'Plagosa femina contegenti :' et lib. x. p. 228. Dein *inmiseris*, si in Ms. idoneo sit, nolim rursus mutari, quod post Stewechium in Bas. sec. et ceteras est receptum. Alioquin ex *emiseris*, quod in Mss. plerisque, ut Reg. Inc. Fux. Guelf. D'Orv. Pal. &c. et *emissis* in Pith. legas, facile depravari potuit ex *imiseris*, sive *commiseris*. Quo vehementer facit sequens verbum *periclitaberis* ; ut bene Colvius e Lips. Cod. rescribi curavit, et Mss. O. habent pro eo, quod prius edebatur, *percontaberis*, et Stewechilana conjectura *perscrutaberis*. 'Vide me ad Cæsar. lib. ii. B. G. cap. 8. 'Quid hostis virtute possit, periclitabatur.' Solin. c. 19. 'periclitari fidem voluit :' ubi in Mss. aliquot recentioribus *pernoscere*. Sed ad Salm. Eadem confusio lib. ix. p. 178. 'foribus patefactis plenius, an sim jam mansuetus, periclitantur.' pag. 179. 'plausus manus et aurium flexus, et quidvis aliud periclitantium, placide patiebar.' Dein D'Orv. Fux. etiam inserit *rides* ; et Guelf. sec. Pal. Oxon. *ridens*, Guelf. pr. *videntis*, quod e Glossa natum, unde aliis *ridebis*, perperam e Lipsiano intrinset Colvius cum Vulc. Merc. Wow. cum non compareat in Mss. ceteris, nec Edd. prioribus. Vide et Pricæum. Mox Pith. *præmonstrat*, Fux. Guelf. pr. *demonstrat*. Oudendorp. *Si faciem tuam mediis ejus feminibus immiseris*] Est jocus παρὰ προσδοκίαν debebat *manum tuam*, non *faciem*. Oxon. Palat. et alii *femoribus* : melius *femi-*

nibus: sic x. 'Titione inter media femina detruso:' et in Apologetico: 'Interfeminium tegat.' Columella (qui et belle Appuleium illustrat) vi. 2. 'Mox etiam convenit tota terga tractare, et respergere mero, quo familiariores bubulco fiant: ventri quoque et sub femina manum subicere, ne ad ejusmodi tactum postmodum pavescant.' *Pric.*

Patientiam] Inepte profecto Elmenhorstius *patientiam* exponit 'partem asini virilem' in Indice, et Scriverius in Epistola ad Wower, inserta t. vi. Obs. Misc. p. 171. tentabat *parientiam*: cum certo certius sensus sit, 'quam patienter te hoc facientem laturus sit.' Debuisset saltem dici *parientium* a parere sive obsequi. Eodem modo peccatur a nonnullis lib. xi. pag. 254. 'Nec inpatientia corrumpebatur obsequium meum.' *Oud.* Facile periclitaberis, videns quam grandem tibi demonstrat *patientiam*] *Patientiam* heic Elmenhorstius capit pro *natura*, id est, membro salaci: ego simpliciter accipio: supra vii. idem asinus iste: 'Nimia' (pueri) 'insolentia expugnata patientia mea.' Pro *videns*, sunt qui *videbis* legunt: recte autem utrumque abest a Mss. et veteribus editionibus. 'Periclitaberis,' inquit, (id est, experieris,) 'quam grandem,' &c. sic ix. 'Patet factis foribus, an jam sim mansuefactus periclitantur.' Terentius Andr. iii. 'facere periculum' dixit. *Pric.*

Lurconem tractabat] Flor. unus, *l* dictabat. Elmenh. Perperam. Confer *Pricæum*. Nisi inde fingere placeat *ductabat* cum Heinsio ad Ovid. Ep. xxi. 182. sive dolis ludebat. Sed *lurconem* explicant belluosum, seu gulosum. Quo sensu certe hæc vox vulgo sumi solet. Verum non video, quo pacto hæc significatio huic Isiaco conveniat. Quare malim interpretari obscænum, seu libidinosum, sive *δμματα λιχνὰ* habentem. Glossæ: 'lurcones, λείχνοι.' In Flor. Gueff. pr. et

Pal. *lirconem*, Fux. *lyrchonem*. Edd. Vic. Juntinæ, Aldi *lucronem*, seu luteri cupidum et mendicum. At nusquam ea vox, quod sciam, occurrit. *Oud.* *Tractabat dicacule*] Sic supra v. 'ridicule tractare.' Lib. ix. 'ludicre tractare:' et infra hic, (si vera lectio) 'ridicule laudare.' *Dicacule*, irrisorie. Onomast. vetus: 'Dicaculus, σκωπτικός.' Scholiastes vetus Horatii: 'Dicaces sunt, qui risum movent maledicendo, qui habent joca mordacia:' hinc supra i. 'probrum dicacule dicere.' apta et *tractandi* vox illudenti. Terent. Heaut. ii. 3. 'Hæc arte tractabat virum.' Apud Gellium libri viii. cap. 14. lemma: 'Ignominia tractusque:' et lemma 18. libri vii. 'Quem in modum Phavorinus tractaverit intempestivum quendam de verborum ambiguitatibus querentem.' Nentiquam Phavorinus *tractabat*, at *tractabatur*, ut interpellator intempestivus: quod ex serie totius capitis apparet, et præcipue his verbis ejus: 'Non tempestive hunc hominem accessimus:' corrigenda itaque vulgata lectio, et hoc modo formanda: 'Quem in modum Phavorinum tractaverit quidam' (aut si malueris *Grammaticus quidam*) 'intempestive de verborum ambiguitatibus querentem.' *Pric.*

Cognito cavillatu] Gloss. 'Cavillatio, &c. εἰρωπεία.' *Idem.*

Sed ille, &c. similis indignanti] Hegesippus ii. 2. 'At ille indignanti similis,' &c. Virgilius: 'Indignantisimilem similemque mîoanti:' supra hic lib. vii. 'Dolenti atque indignanti similis.' ii. 'Lixæ temulento similis:' et x. 'Tristes, et iratis similes.' Augustin. Confess. ix. 11. 'Quærenti similis.' Gellius vii. 17. 'Oscitans, et hallucinanti similis.'

Idem.

At te (inquit) cadaver surdum et mutum, &c.] Lib. ix. 'At te nequissimum et perjurum caput,' &c. Cum joci velitari iste non posset, sē ad

diras convertit. Chremylus cum Paupertate disputans apud Aristophanem: 'Αλλὰ σέ γ' ὁ Ζεὺς ἐξολέσει, ubi Scholia: 'Ἐπιστομῆθ' ἐκ τῆς Πενίας, &c. εἰς κατάρτας τὸν λόγον ἔστρεψε. In hæc Appuleii verba sic Beroaldus: 'Imprecatur ut ira Deorum obsurdescat, obmutescat, excæretur:' non ita est: imprecatur cæcitatem tantum, cetera convicio prolata: sic supra 190. 'Etiamne tu busti cadaver?' ubi Claudianum vide: ita Cicero Pisonem 'cadaver et carnem putridam' vocavit: simile convicium καφὸς καὶ τυφλὸς apud Arrianum iv. 8. in Epictetum. Bene autem *surdum ac mutum cadaver*: sic, cadaver καφὸν καὶ ἄναυδον Moschio Syracusanus dixit. *Idem.*

[*Sanctus Sabadius*] *Sanctum* sæpe ab ille in *Sanctum*, certum est. Vide quos laudant Dempster. ad Rosinum p. 35. et Drakenb. ad Silium lib. viii. 244. Sed ille non est Deus Isiacorum. Dein *Sabazius* ediderunt Vulcan, Ed. sec. Scriver, et Floridus. Ed. Elmenh. *Sabacius*. Ms. Oxon. Gueff. pr. *Sabarius*, D'Orv. *Sabaudius*, Cod. Inc. *Sabidius*. At nil est mutandum. Græcum ῥ Latinis posterioribus sæpe per *d* effertur, et præsertim in hac voce, ut fuse docent Valesius ad Harpocrat. p. 329. et Salmas. ad Spartian. Hadr. c. 9. Non autem SABAZO, sed SABAZIO in Inscriptione superiore [vid. VV. LL.] aliisque dant alii, et Gruterus p. xxii. De nominis ratione vide et Periz. ad *Ælian.* lib. xii. V. H. c. 35. *Oud.* [*Sabadius*] Al. *Sabazius*: de hoc alii pluscula. *Pric.* [*Sanctus Sabadius*] Eundem haberi Solem atque Liberum accepimus, quem Sabadium nuncupantes magnifica religione in Thracia celebrant, ut Alexander scribit: eique Deo in colle ædes dicata est specie rotunda, cuius medium interpretat tectum. Rotunditas ædis monstrat hujusce sideris speciem, summoque tecto lumen admittitur, ut appareat Solem cuncta vertice summo lustrare lucis im-

missu, et quia eo universa patescunt. Igitur cum Dea Syria sit Luna, et cætera numina feminea complectatur, merito illi jungitur Sabadius, qui est Sol et Liber pater, breviterque omnia masculina numina complectitur. Addamus hoc in loco et illud tanquam auctuarium, quod numina quædam Antiqui coluerunt utriusque sexus participatione pollementia: quos Deos Arsenothelys appellat, quasi dicas masculos et feminas: quo nomine quædam quoque animalia ab Aristotele nominantur, semet inuentia. Sabadii Dei meminit M. Tullius in libris Legum, eumque ut peregrinum ejectum a civitate Atticorum tradit: etsi mendose *Suberus* pro *Sabadius* scriptum legitur. In monumentis Græcorum, maximeque apud Suidam, comperio Sabazium dici Deum Dionysium, hoc est, Bacchum, ἀπὸ τοῦ σαβάζειν, ita enim barbari dicunt bæchari. *Beroald.*

[*Cum suo Adone Venus Domina*] Servius ad *Æneid.* v. 'Singula Numina habent inferiores potestates, quasi ministras: ut Venus Adonim, Diana Virbium:' *Venus Domina* hic, ut v. ad eandem: 'Quid tale Domina deliquit filius tuus?' sic, δέσποινα *Ἀρτεμῖς* (ni fallor) apud Sophoclem. *Pric.*

[*Cæcum reddant*] Flor. *reddunt*, forte pro *reddunt*, ἀρχαῖως, ut in imprecatione ac voto apud Comicos. Infra lib. ix. p. 191. in Ed. Junt. post. 'numina te pessimum pessime perduint.' Isis autem sui numinis aut cultus violatoribus credebatur cæcitatem immittere, ut docet Ill. N. Heinsius ad Ovid. lib. i. ex P. l. 55. 'privatus lumine.' Ac recte *Pricæus* hoc ultimum solum de imprecatione capit, non etiam præcedentia 'mutum et surdum delirumque,' ut putabat Beroaldus. Ista modo sunt convicia, quæ in eum jactat. *Oud.*

PAG. 171 *Scurrilibus*, &c. *velitarius jocis*] Ita Gellii vi. 11. 'Maledictis velitari:' apud Titinnium 'verbis ve-

litari,' et Nostrum in Apologetico, 'calumniis velitari.' V. Festum Pompeium. *Pric.*

Jumento fero posse Deam committere] Sic 'equo fero imponere,' l. xxxvii. apud Justinum: ubi frustra doctissimus vir τὸ equo pro glossemate expungit. *Idem.*

Ut turbatum repente divinum dejiciat simulacrum] De idoli cultore xiii. 15. Sapientiae Scriptor: 'In pariete ponens illud, et confirmans ferro, ne forte cadat prospiciens illi.' Baruch. vi. 26. de Diis fictitiis: 'Ἐπ' ἔμοις φέρονται, &c. αἰσχύνοντες δὲ καὶ οἱ θεοπαθεύοντες αὐτὰ, διὰ τὸ μήποτε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ. Pro turbatum, disturbatum malo: sic lib. vii. 'Disturbato gestamine:' et ix. 'Mensas impetu meo, &c. disturbo.' Onomasticum vetus: 'Disturbo, ἀπορρίπτω.' *Idem.*

Crinibus solutis] Flor. pro var. lect. *dissolutis*: quod hinc tacite inculcarunt Elmenh. et ex eo Seriver. et Floridus. Simplex efficacius. Ovid. lib. iii. Art. 431. 'Funere sæpe viri vir quæritur. Isse solutis Crinibus, et fletus non tenuisse decet.' Metam. lib. xiii. 284. 'crine soluto, Sicut erat, magni genibus procnubere non est dedignata Jovis:' et alibi. Tibull. i. 1. 8. 'Tu manes ne lade meos, sed parce solutis Crinibus, et teneris, Delia, parce genis.' Et sic alii: ac sequitur *dis*. Oud.

Et Dea meæ humi jacenti aliquem medicum quærere] De medico apud Plautum in Menæchm. ille: 'Tandem vix ab ægrotis venit: Ait se obligasse crus fractum Æsculapio, Apollini autem brachium.' Philippus ad Alexandrum filium apud Lucianum Dial. Mort. *Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐγέλασεν ὄρων τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειποψυχούντα, δεδµενον τῶν ἱατρῶν βοηθεῖν; &c. et nota, 'Dea humi jacenti:' infra heic, 'Dea vehiculo meo sublata, et humi reposita:' et post de Eadem: 'Simulacri jacentis contemplatione.' *Pric.*

Delph. et Var. Clas.

Cogitabam subito velut lymphaticus exilire, &c. sed prævenit cogitatum meum emptor anxius] Lib. iv. 'Cogitabam totum memet pronum abjicere, &c. sed tam bellum consilium meum prævenit sors deterrima.' 'Emptor anxius' hic, est qui Horatio 'hians emptor:' quo spectat et 'calor licitantis' in lib. ix. ff. de public. et vectigal. *Idem.*

Ut me ferocitate cernens exasperatum, emptionem desineret] Apud Plautum ille in Menæchm. 'Ego me assumilem insanire ut illos a me absterream.' 'Ferocitate exasperatum,' ut supra hic de canibus: 'Præter geminam ferocitatem tumultu suorum exasperati.' *Idem.*

Pretio depresso statim] Glossæ: 'Pretium, τίμημα ἐπὶ τοῖς ὠνίοις καταβαλλόμενον.' *Idem.*

Quod quidem gaudens Dominus, scilicet ludio mei, facile suscepit] Psalm. 41. 13. 'Vendidisti populum tuum sine pretio:' ubi (apprimè ad Appuleii illustrationem) Diodorus: Πέπρακας ἡµᾶς, &c. τοῦ μηδενός (id est, pretio vilissimo:) τοῦτο γὰρ λέγει, ἄνευ τιμῆς ὡς ἀχρήστους δούλους, καὶ οὐδενὸς ἀξίους. *Idem.*

Tumicla sparteæ] Mss. plerique habent *tumida*, et Florent. unus pro Var. Lect. *tumida parteæ*, Pitl. *tumidā parteæ*, Edd. Vic. et Junt. post. *tumida parte*, quod capiebat Beroaldus de turgida colli parte, qua asini alligantur præsepi. Sed et idem, quia in Mss. est *sparteæ*, interpretabatur *sparteam tumidam*, pro fæne crasso. Verum *sparteæ* numquam substantive sumitur. Sic tamen reliqui editores usque ad Colvium, qui cum Vulc. Wow. *Pric.* Flor. verissimam Scaligeri emendationem *tumicla* recepit, ut diserte exstat in Ms. D'Orvilliano, et uno Florentino, pro *tumicla* sive *tumicla*, parva *tomica*, quod citra necessitatem Lindenb. adscriptis Vitruvii locis lib. vii. c. 3. et Rutgers. lib. iii. V. L. c. 9. conjecerunt, et minus

Apul.

7 T

bene receperunt Elmenh. ac Scriver. 'Helcium sparteum,' 'tæniam sparteam,' 'copulam sparteam' ait, ut lib. ix. p. 181. 185. Nihil frequentius est in Mss. quam *cl.* corruptum esse in *d*, et vice versa. In Palat. *spartyca*. Oud. *Tumicla sparteæ*, &c.] Ita Scaliger emendavit ad Festum verbo 'Tomices.' *Pric. Tumida parte deligatum*] Eam partem in asino signat, quæ tumore turgida circa column jumentorum propter vincula tractoria esse solet. Codex manuscriptus habet *tumida sparteæ*: quæ lectio purior est, et probior: ubi *sparteæ* ponitur pro helcio et vinculo ad trahendum accommodato, dicta a *sparto* ex quo conficitur. *Spartum* autem herba Hiberica est, sive junceus, quo sutiles naves suebantur: a cujus copia Carthago nova in Hispania *spartaria* cognominatur: hinc *sportæ*, quasi *sparteæ* dictæ: de *Sparto* plura Plin. in xix. idem in xxiv. dubitat, an genista, quæ præstat usum vitilium, sit spartum. Græci ad funes sparto usi sunt, unde sparteæ pro fune et vinculo. *Tumida* autem dixit, a crassitudine funis et vinculi spartei. *Beroald.*

Novitium famulum] Glossæ: 'Novitius, νεώνιος.' *Pric.*

Tradidit Philebo] Traditio emptio-nem sequitur. *Idem.*

De primo limine proclumit] Ostenditur studium ejus eloquendi quod præstinaverat. *Æneid.* xi. 'Et mæstas alto fundunt de limine voces:' ubi Servius: 'Ad preces festinantium mulierum desiderium ostenditur:' supra hic lib. v. 'Jam inde a foribus boans:' simile hic infra, 'ab ingressu statim primo constrepere.' *Idem.*

Mercatus perduxit] *Mercato*, quod est in Edd. O. ante Colvium, sæpe in Mss. occurrit pro *mundinis*, *mercato*; et ita G. Vossius alibi legere mavult ad Vellei. lib. i. c. 6. Videtur tamen potius esse mos vel lapsus librario-rum plerumque, de quo consule Dra-

kenb. ad Liv. lib. i. c. 15. § 30. Sic infra *rudito* e Ms. pro *ruditu*. Non male ergo *mercato* legit Brantius. Nam ad publicum mercatum productus erat p. 169. Plaut. Asin. ii. 3. 'Asinos vendidit mercatori mercatu.' At Mss. quoque Pal. D'Orv. Reg. Par. Inc. favent vulgatæ nunc lectioni *mercatus*. Sed in Oxon. Guelf. pr. *mercatum*. Scilicet Florentinæ ex Coll. Lindembrogiana membranæ, nec non Pithæanæ servarunt nobis veram lectionem *mercata*. Nam ipse Philebus cinædus cinædos vocans *puellas*, se quoque sic consideret, necesse est; unde etiam apud Lucianum illi respondentes eum feminino quoque genere alloquuntur. T. ii. p. 604. Τοῦτον οὐ δοῦλον, ἀλλὰ νυμφίον σαυτῇ πόθεν ἄγεις. Nec obstat, quod hic tamen masculino genere dicatur *solus*; quia ut ad *magistrum* loquuntur apud Nostrum, non apud Lucianum. Quid? quod et mox non *quæ*, *ratæ*, sed *qui* in D'Orv. et Inc. et *rati* in Fux. Pal. Pith. Guelf. D'Orv. Inc. et Edd. O. ante Colvium legatur: ut solent Auctores in descriptione Eunuchorum, et Cinædorum variare genus, quia tales nec viri nec feminae. Adi Terent. Eun. ii. 3. 65. &c. Catull. c. lxii. vs. 8. ubi vide Vulpium, et omnino Heins. ad Ovid. Ep. vi. 48. 'Quæque sub Idæo tympana colle movent.' Bonhier. ad Petron. Carm. de B. Civ. p. 105. Tutius tamen judico, *mercatus* vel *mercato* retinere. Ceterum male Scriverii Ed. Amst. dedit *produxi*. Nam de publico mercatu, in quem productus erat, eum domum privatam jam detulit. Infra recte *perduxisse* eadem quoque exhibet. Utrumque junctim lib. ix. p. 183. 'productum me venni subjiciunt, et emtum pistor ad pistrinum perducit.' Oud.

Sed ille puellæ chorus erat cinædorum] Lib. x. 'Sed isti Castores erant scænici pueri.' *Pric.*

Fracta, rauca, et effeminata voce] In Oxon. Fux. Pith., qui inserit et, et

D'Orv. ac Guelf. utroque etiam est *fractæ*, vel *fractæ*, unde aliquando cogitavi, an hic legendum esset *fauce rauca et effem. voce*. Vide Pric. ad p. 169. 'præco diruptis faucibus et rauca voce saucius.' Ac sæpe *faucis* vox adhibetur in clamoribus. Vide Auctor. ad Herenn. lib. iii. c. 14. Sueton. Aug. c. 84. 'infirmatis faucibus, præconis voce concionatus est.' Et passim. Adi Isidor. lib. xi. Orig. c. 1. Virgil. de Cerbero lib. vi. Æn. 417. 'latratu regna trifauci Personat:' et Silius lib. ii. 551. 'formaque trifauci Personat:' ac Noster lib. vi. p. 121. 'tonantibus oblatrans faucibus.' Hinc emendandum Epigramma de Hecuba in Catal. Cl. Burmanni t. i. p. 110. 'invita fance latravit anus.' Vulgo ineptissime, 'in vico sancia latrat:' 'rupta tremente Verba sono' de Pythia Lucan. v. 153. Vide omnino ad vs. 191. De 'tremula voce' senum et annuum vide Broukh. ad Tib. i. 5. (2. 91.) In Ed. Vule. sec. est *facta rauca*. Verum recte *fracta* se habet: quæ adprime convenit castratis, et mollibus, feminisque. Xiphil. de Hellogab. p. 912. Ed. Hanov. *τοὺς τε παριόντας ἄβρᾶ τε καὶ κεκλασμένη φωνῇ προσεταιριζόμενος*. Suidas in Βαμολοχέυσατο. Claud. i. in Eutrop. vs. 261. 'verbisque sonat plorabile quiddam, Ultra nequitiam fractis:' ubi vide Barth. et Heins. nec non hic Pricæum, et Cannegiet. ad Aviani F. xvii. 13. 'Illa gemens, fractoque loqui sic murrure cœpit.' Huc facit et Martian. Cap. lib. ix. p. 302. 'Mars eminus conspicatus nuptias teneræ cum admirationis obtutu languidiore fractior voce laudavit, profunda que visus est traxisse suspiria.' Unde et suspicio mihi nata est, an non et hæ puellæ *fractæ* rauca et effeminata voce queant dici, juvantibus Mss. Verum insuper quæritur, quomodo 'fractam et effeminatam vocem' adpellare potuerit Auctor 'raucam.' Hinc doct. Cannegieterus ibid. pro

glossa mala vocem delendam censet. Sed male, ut opinor. Quia iis vox erat effeminata et fracta, eamque tamen magno clamore et ululatu intollebant, fiebat eratque 'rauca,' ut supra præconis, et inde sequitur 'clamores absonos.' Virg. junxit lib. iv. G. 71. 'æris ranci canor, et fracti sonitus tubarum.' Atque omne murmur, vel sonus ingratus passim 'raucus' dicitur. Hinc de picarum sono Ovid. lib. v. Met. vs. ult. 'Raucaeque garrulitas.' Immo et de tenni nec claro sono occurrit. Vide Burm. ad Æn. ii. 546. 'rauco ære repulsam:' quem locum imitatus videtur Claudian. B. Gild. 433. 'raucosque repulsus Umbonum.' Vide et Virg. Æn. iii. 515. 'fractas ad litora voces.' Dein haud inlepidam est scriptura Cod. D'Orvilliani, *et exanimata voce*: intercepto scilicet præ nimio clamore, ultra quam vires paterentur, et garrulitate spiritus. Oud. *Quæ statim exultantes in gaudium, fracta, &c. et effæminata voce clamores, &c. intollunt*] In Hecyra Terentii: 'Postquam adspexere ancillæ advenisse, ilico omnes simul Latæ exclamant,' &c. 'Voce fracta,' ut apud Gellium iii. 5. 'infractam vocem:' apud Senecam Epist. xc. 'molles et infractos cantus:' et Xiphilinum in Hellogabalo *φωνῇ κεκλασμένη*. Bene autem 'fractam' vocem effæminatam vocat. Isidorus ii. 12. de Offic. Ecclesiast. 'Vox lectoris simplex erit, &c. plena spiritu virili, &c. non fracta, nec tenera, nihilque fæmineum sonans.' Hesychius: *Θηλυδριώδες κατακεκλασμένον*. Pric. *Exultantes in gaudium*] Servius ad Æneid. x. 'Exultare, est gaudere.' Minucius Octavio: 'Quanto, quamque impatienti gaudio exultaverim.' *Idem*.

Non cervam pro virgine, &c.] Porphyrius *περὶ ἀποχ. β. Ἐθύετο* (ante tempora Hadriani) *καὶ ἐν Λαοδικείᾳ τῇ κατὰ Συρίαν τῇ Ἀθηνῶν κατ' ἔτος παρθένος, νῦν δὲ ἔλαφος*. De Iphigenia (quæ

hic innuitur) est fabula pervulgatissima. *Idem.*

[*Magistrum*] Utpote *Μητραγύρτην* et Archigallum. Vide Inscript. Gud. et Phil. a Turre de Mithra p. 273. &c. *Oud.*

Heus, aiant, &c.] Oxon. *Heus* civiter, &c. sub quo fortasse latet quid, quod in transitu non eruo. *Pric.*

[*Exedas t. bellum s. pullulum*] D'Orv. et Oxon. etiam cum utroque *Gnelf. excedas.* Inepte. De variis *exedendi* et *exsugendi* sensibus adi omnino N. Heins. ad Ovid. l. xiv. Met. 208. Hemsterli. ad Lucian. t. i. p. 115. et quos landat, Burm. in Misc. Obs. N. vii. p. 178. Quod male in *exusta* apud Vitruv. l. ii. c. 8. mutat Cl. Wesseling. lib. i. Obs. c. 18. Ad tu Varron. l. ii. de R. Rust. c. 4. et ipsum Vitruvium l. ii. p. 25. 'tophus exsugens.' L. i. c. 4. vi. c. 2. p. 108. 109. L. viii. præf. et c. 1. Compositum *exedi* restituendum etiam est Columellæ c Mss. Sangerm. et Medic. l. ii. c. 10. 'Ea ne cuculionibus absuniat (nam etiam dum in siliqua, exestur) curandum erit.' Vulgo *estur.* Ceterum in *Palat. t. velum p. Gnelf. rellum.* In D'Orv. Oxon. *Gnelf. pr. pullum.* *Oud. Cave ne solus exedas, &c.*] Lib. iv. 'Ut equus mens tanta copia, et quidem solus potitus, Saliarès se cœnasse cœnas crederet.' Juvenal. i. 'Pœna tamen præsens,' &c. ubi vetus Scholiastes: 'Quod solus voraverit quod multis sufficere potuisset.' Lucilius apud eundem Scholiasten Sat. ix. 'Gustavi crustula solus:' sic, *παρακούντα αὐτὸς μόνος καταπίνειν*, apud Arrianum i. 18. in Epictetum: et, *τὰς θύρας ἐπικλεισμένους, τρυφᾶν μόνους*, apud Lucianum. Julianus in Epistolæ fragmento: *πάντας ἀπελάσσομεν, ἵνα μόνοι τὰ κοινὰ δῶρα, &c. ἀρπάσωμεν.* quibus adde ex Platone et Euripide jam statim adducenda. Ab ista gulæ voluptate ad inguinum hic translatio facta: sic ix. 'Solus

ipse cum puero cubans, gratissima corruptarum nuptiarum vindicta perfruebatur:' et apud Petronium: 'Errantem' (puerum) 'sua veste circumdedit, ac domum abduxit: credo ut tam magna fortuna solus uteretur.' Propert. 'Fruar, o solus, amore meo.' *Pric. Tam bellum scilicet pullulum*] Plantus Cas. 'Meus pullus, meus passer, mea columba,' &c. Festus Pompeius: 'Antiqui puerum, quem quis amabat, ejus pullum dicebant.' *Idem.*

Sed nobis quoque tuis palumbulis nonnunquam impertius] Euripides: *Μετάδος φίλοισι σοῖσι σῆς εὐπραξίας, καὶ μὴ μόνος τὸ χρηστὸν ἀπολαβὼν ἔχε.* In Lyside Platonis: *τί; ὑμεῖς αὐτῷ μόνοι ἐστιᾶσθε; ἥμιν τε οὐ μεταδίδοτε τῶν λόγων.* Plenius in Appuleio legas, 'indidem nonnunquam impertias:' supra lib. iii. 'Et impertire nobis untulum indidem.' *Idem.*

Ceraula] Locum hic habere nequit *Choraula*, [vid. VV. LL.] sive tibicen, tibia recta in sacris Græcorum ludis chorisque canens. Vide ad Sueton. Ner. c. 54. Harduin. ad Plin. l. xxxvii. c. 1. Homo enim hic non *tibia*, sed *cornu* canebat, ut bene advertit in margine Lindenbrogius, cui hæc debetur emendatio. Qualis cornicen semper aderat Isiacis, et Cybeles, Deæque Syriæ sacris. Quia tamen et turba tibicinum aderat, ut vel ex pag. seq. et Luciani *ἀδλητῆς θυμῶς* patet, videntur librarii inde *choraula* formasse. Sicuti et alibi pro *ceraula* irrepsit. Sed tibicines hi cornu canebant, seu tibia inflexa. Ovid. lib. i. ex P. i. 39. 'Ante Deum matrem cornu tibicen adunco Cum canit.' Adi Neapol. et Heins. ad Ovid. l. iv. t. 181. 'inflexo Berecynthia tibia cornu:' et l. vi. Fast. vs. 660. ac Salmas. Plin. Exerc. p. 67. ad Nostri locum de Deo Socratis p. 685. 'Cymbalistarum, et tympanistarum, et *ceraularum.*' Vulgo ibi quoque, *choraularum.* Item Colvium ad Flor.

N. 4. 'Monumentarii ceraulæ.' Bene igitur cum Elmenhorstio sic ediderunt Scriverius et Floridus, et confirmant membranæ Pithecanæ. *Oud.*

Collatitia stipe de mensa paratus] Si Schikeradi sententia locum habere posset, dixisset potius Auctor *ad mensam*. Errasse Beroaldum quoque et Sopingium, patet vel ex solo illo Apol. loco, ubi vide *Pricæum*. p. 50. de *lapide*, qui Aristophani quoque *τραπέζα* dicitur, servi emebantur; ut ibidem docet *Pricæus*, ejus notam compilavit hic Floridus. Adde *Brodæum* l. vi. Misc. c. 5. *Idem*. *Collatitia stipe*, &c.] Ita non semel vel uno xiv. libro (imitatione Appuleii nostri) Ammianus Marcellinus. Appuleius ipse in Apologia: 'Collatis sextantibus.' *Pric*. *Collatitia stipe demensa*] Signat tibicinem redemptum esse pecunia, quam eleganter *Collaticium* nominat, quia collata fuerat. Sed amphibolon est, utrum collata a choro cinædorum, an collata a popularibus religioni Deæ Syriæ mancipatis. Proditum est ab historicis, funus Agrippæ collatis sextantibus a populo Romano adornatum esse. Talis pecunia eleganter *Collatitia* dici potest. *Demensa* autem accipe pro numerata, soluta: una dictio est. M. Tull. 'Ut verba verbis quasi demensa et paria respondebant:' sic et *demensum* dicitur: quo nomine significatur cibarium servorum: nam servi quaternos modios frumenti accipiebant in mense, et id *demensium* dicebatur, sive *dimensum*. Utrum autem a mense, an a metiendo, incertum est. Quidam in duas dictiones distinguunt, ut sit *de mensa*, scilicet numerari: tanquam significet pecuniam de mensarii mensa esse persolutam, quam Græco vocabulo *trapezan* vocant: unde et *trapezitæ* dicti argentarii mensarii, dictione apud Plantam frequentissima. *Beroald.*

Circumgestantibus Deam cornu canens adambulabat] Ovidius in de Pou-

to: 'Ante Deum matrem tibicen adunco Cum canit,' &c. *Pric.*

Promiscuis operis partiarios agebat concubitus] *Promiscui* exaratur in D'Orv. Fux. Oxon. Guelf. pr. a m. sec. ediditque sic Scriverius. Nemo nescit, *opus* honesto vocabulo a Nostro aliisque vocari coitum. Vide Broukhns. ad Tibull. r. 10. 64. Hinc corrigendum putat Heinsius Cælium Aurelium. Ed. Lugd. in 8vo. p. 290. 'Ac deinde post effectum displicere sibimet facit corpus,' legens *opus*. Sed quæ est, quæso, hæc loquendi ratio 'concubitus operis,' pro 'opere concubitus.' Ad talem hypallagen confugere non necesse est. *Operas* sive actiones et scenica quasi officia, ad Venercam rem eleganter transtulerunt: ita ut nihil mutandum esse possis censere. Sed quia tot Mss. dant *promiscui*, ac Guelf. pr. *partiarius*, et Flor. *concubinus*, omnino arbitror, dedisse Appuleium, *promiscue operas partiarias agebat concubinus*. Consule Herald. ad Arnob. lib. iv. p. 147. 'Cujus fuerit conditionis Venus, ejus operæ, ejus quæstus:' et quæ notavi ad Suetonii Tiber. c. 43. 'Cubacula libris Elephantidis instruxit, ne cui in opera edenda exemplar imperatæ schemæ deesset.' Hinc patet, errare Cl. Heumannum, qui *opere* substituit in Minucio Felic. c. 9. 'si non omnes opera, conscientia tamen pariter incesti,' in Misc. Nov. Lips. v. vii. p. 255. Eleganter vero active sumitur *concubinus*, sive qui instar *patientis concubini* sen catamiti debebat obsequi turpissimæ illorum libidini, et suarum partium operas nunc huic, nunc illi promiscue et quasi in commune præbere. Confer omnino Curtium lib. x. c. 2. § 27. 'Bonis vero militibus cariturus sum, pellicum suarum concubinis:' ibique doctiss. Snakenburgii notam. Ad hunc locum nonnihil pertinet et locus Livii l. iv. c. 2. 'Promiscua connubia, ut ferarum prope ritu vul-

gentur concubitus.' De *partiaro* adjectivo et adverbio vide ad l. iv. p. 84. l. ix. p. 196. Gron. Obs. l. iv. c. 16. Comm. ad Caton. R. R. c. 16. et c. 137. et Glossas. *Oud.*

Appositis largiter cibariis, &c.] *He-sychius*: 'Επιδαφιλευόμενος, &c. ἐπιχαρηγῶν πλουσίως. ita enim tenore uno, in vulgatis male divisa, legenda. *Pric.*

Et Dominis placeas] *Symmachus*: 'Ita me Dii Dominiis probabilem præsentent.' *Idem.*

Et meis defectis jam lateribus consulas] *Spurcissimi* et *propudiosissimi* laboris nimietate exhaustis. In *Priapeis*: 'Defecit latus, et periculosa Cum tussi miser exspuo salivam.' *Martialis*: 'Rumpis Basse latus, sed in comatis.' *Juvenalis*: 'Nec queritur quod Et lateri parcas, nec quantum jussit anheles.' Infra hic, in ejusdem infamiæ scæna: 'Rusticanum, industria laterum atque imi ventris bene præparatum.' *Idem.*

Hæc audiens, jam meas futuras nocas cogitabam ærumnas] Apud *Ciceronem* ex *vetere Tragœdia Tuscul.* iii. 'Futuras mecum commentabar miseras.' In *Heceyra Terentiana*: 'Lacrymo, quæ posthac futura 'st vita cum in mentem venit:' supra lib. vi. 'Quam' (sententiam) 'meis tam magnis auribus accipiens, quid aliud quam meum crastinum deflebam cadaver?' *Idem.*

Deformiter quisque formati] 'Οξύμωπον, quale ix. illud, 'Farinulento cinere sordide candidati.' *Idem.*

Faciem cænoso figmento deliti et oculis cunctis] Quod *Colvius* et seqq. e *Lipsiano* invexerunt, exstat sane etiam in *Palat. D'Orv. Reg. Fux. Pith. Oxon.* sed in *Bert.* est *faciem deliti*, ut præbent omnes *Edd. priores*: quod videtur non debuisse mutari. Sed quia in *Flor.* est *faciem delitam*, et sequitur *oculis obunctis*, non *oculos obuncti*, conjeci fuisse olim: *faciem deliti, tum et oculis, &c.* Græcismus ille *faciem*

plane respondet *Appulciano* genio. Singulis enim fere paginis co utitur Auctor: ut vel videre est in hoc ipso loco. *Adi* et ad l. ii. p. 21. 'Obtutum in me conversa:' et alibi. *Lib. ix.* p. 185. 'frontes litterati' sive *frontem*, quod malim; 'et capillum semirasi' *lib. xi.* p. 245. in *Mss.* aliquot, *capillum derasi funditus, verticem pranitentes*. Sed ibi, uti hic, malo varietatis et εὐφωίας gratia *vertice* cum aliis. *Syntaxeos* mutatio obtuit librariis, creberrima tamen: ac simili modo *Ovid. l. x. Met.* 103. 'Et succincta comas, hirsutaque vertice pinus.' *L. xi.* p. 260. 'Ecqui vestigium simulis:' ut legendum videbimus. p. 262. 'Non alienam personam reformatus.' Sic *Mss. Vulgo, in al.* Proxime hæc verba ait *Ovid. l. iv. Met.* 47. 'Oblita rictus.' Similis menda vulgares adhuc obsidet *Editiones Juvenalis Sat. vi. vs.* 490. 'Disponit crinem laceratis ipsa capillis Nuda humero Psecas infelix, nudisque mamillis.' *Mss.* magno numero cum *Edd. priscis, nuda humeros*. Verissime. *Lucan. lib. vi.* 256. 'nudum pectora Martem.' *Claud. Cons. Prob. et Olyb. vs.* 87. 'dextrum nuda latus.' *Ovidio* sæpius 'nuda genu,' 'pedem,' &c. aliisque, in quibus talia sexcenties, a novatoribus intrusa, rursus corrigere necesse habuerunt viri eruditiores, elegantioresque. Vide ad *Virg. Æn. v. vs.* 570. *Pigmento* autem tueri se facile potest loco *Apologiæ* p. 424. *Ed. Flor. de tabula*, 'quod luto fictum, aut pigmento illitum.' Vel sic tamen aliorum *Codd. lectionem figmento* præfero. Κατάπλασμα intelligit: atque ita jam legit *Salmasius* ad *Tertull. Pall. p.* 247. 'Cutem fingere.' Sic 'fingere corpus,' 'capillos, &c. unguento:' de quibus egi ad *Lucan. l. x.* 491. Adde *Heins. ad Ovid. Am. l. i.* 14. 2. ubi videtur *Cl. Burmanno* e memoria excidisse, *fingere* hoc sensu pro *tinguere*, *unguere*, *pingere* usurpari. Atque hinc est,

quod *fungere* sæpe ponatur pro *finicare*, obvelare, et mentiri simulatione. Vide ad Valer. Flacc. l. II. 241. 'Ficta' vel 'picta genas.' Inde etiam explicandus videtur ejusdem locus l. v. 532. ubi hærent interpretes: 'Et fingit placidis fera pectora dictis,' sive fucat, et sic tegit. Confer vs. 571. et l. VII. 32. Oud. *Oculis obunctis*] B. Ambrosius lib. I. de Virginib. 'Gemmis onerantur aures, oculis color alter infunditur.' Colr. *Facie cæno pigmento delita*] D. Augustinus de hoc genus æruscatoribus: 'Facie dealbata, fluentibus membris, &c. per plateas vicosque Carthaginiæ, a populis unde turpiter viverent, exigebant.' *Pric. Et oculis obunctis*] Id est, palpebris. Vide ad Apologiam pag. 174. dicta. *Idem.*

Mitellis] Servius ad Æneid. IV. 'Quibus effeminatio crimini dabatur, etiam mitra iis adscribebatur.' In veteri Onomastico: 'Mitella, *μιτλον*.' *Idem.*

Crocotis] Ms. *creciocotis*. Mulierum hæc etiam vestis. Ælianus Var. Histor. lib. VIII. Εἷγε καὶ Φωκίανος γυνὴ τὸ Φωκίανος ἱμάτιον ἐφόρει, καὶ οὐδὲν ἐδεῖτο οὐ κροκοτοῦ, οὐ παραντινοῦ, οὐκ ἀναβολῆς, οὐκ ἐγκυκλίου, οὐ κεκρυφάλου, οὐ καλύπτρας, οὐ βαπτῶν χιτῶνσκων. Ideo bene ex veteri libro restituiamus infra lib. XI. 'Et simiam pileo textili, crocotisque Phrygiis, catamiti pastoris specie.' Enumerans vestium genera feminearum senex apud Plautum Epidico. (II. 2. 47.) 'Indusiatam, patagiatam, caltulam, aut crocotulam.' Et Anularia earundem concinnatores: 'Cum incedunt infectores crocotarii,' Plura exempla apud Nonium, cap. de Vestimentorum gener. Colr. Pal. *crocodis*. Flor. unus d. *crocodis*. Male. Vide Indicem. Elmenh. In Palat. est *crocorcotis*, Oxon. Gnelf. pr. *crocotis*, Fux. *crocorcotis*, Pith. *crocotis*, Gnelf. sec. *crocorcotis*. Cur non diminutive, ut apud Plautum,

crocotulis? ut *mitellis* pro *mitris*. Sic etiam Catal. Burm. t. I. p. 433. 'Nec dein movere lumbos in crocotula:' ut leg. censeo. De *crocotis* adi Salmas. ad Tertull. Pallium p. 291. &c. Spanhem. ad Callim. pag. 100. Oud. *Crocotis*] De his jam alii. *Pric.*

Bombycinis linteis] Pro *injectis*, quod est in Edd. Vett. O. dedit Bas. pr. *linteis*, hinc Bas. sec. retinuit *linteis injectis*, et ita istud nomen textui temere contra Mss. irrepsit, quod bene Colvius rejiciendum in notis monuit; sicuti et parcerunt ceteri. Recte. Vestimentorum enim genera solent adjective efferri, *restis* aut simili voce subintellecta. Vide Plinium. Infra lib. XI. p. 210. 'Multicolor, bysso tenui pertexta.' Martialis lib. VIII. 68. 'Femineum lueet sic per bombycina corpus.' Male hic in D'Orv. *bombyciniis*. Dein *injecti*, quod restituit idem, omnino habent omnes Mss. unico Bert. excepto; pro quo male hic Merceri Ed. Paris. A. 1601. et Soping. in marg. exhibent *intecti*: quod sæpe quidem apud Nostrium occurrit; sed hic non adeo concinnum est. Vult enim Auctor, vestes iis dissolutas fuisse, et temere corpori injectas, nec certe cinctas, ut distinguat ab illis, quos dicit, 'quidam tunicas cingulo obligati:' sicut lib. XI. pag. 245. legendum: 'lintheamine cinctum p. strictim intecti;' e Mss. Sed late illorum participiorum diversam vim adstruxi ad lib. II. p. 33. 'Aureis vestibus intecti:' ubi vide. Oud.

In modum laniolarum] Cape *χιτῶνας βαβδατοῦς*. Alii emendare conati: *in modum laciniarum*. Wower. Modius, *laciniarum*. Elmenh. Probante etiam Scioppio in Susp. L. IV. Ep. 8. At non in Symb. Mihi quidem vix intelligi posse videtur. His tunicæ cingulo subligatæ non poterant fluere instar laciniarum quoquo versus. Sed tunicæ ipsæ erant *βαβδατοί*, et virgatæ, purpura quasi fluente

trabium instar seu parvarum lancearum purpurearum, ut bene explicant alii. De quo plura ad Florid. N. 9. 'Tunicam interviam triplici licio, purpura duplici.' In Oxon. Guelf. pr. est *laciolarum*. Oud. *Tunicas albas in modum laciolarum, &c.*] Cyprian. 'Sacerdotes tunicis muliebribus lidem Interius ritum cultu exteriore fatentur.' *Virgatus* hic *tunicas* recte Beroaldus intellexit. Casaub. etiam ad marginem Appuleii sui *παβωτοὺς χιτῶνας* alliverat. *Pric.*

Pedes luteis induti calceis] Catullus (c. LX. 10.) 'latus huc Huc veni, niveo gerens Lutenum pede soccum.' Colv. Male Heraldus ad Mart. p. 227. legit *luteis*. Guelf. pr. *liceis pedis*. Oxon. ind. *calc.* Desunt in Par. et Guelf. pr. Malim vero *inducti*: nisi refragarentur hic omnes libri, præter Pithæanum tamen. Vide ad lib. II. pag. 39. 'palmeis baxeis inductum.' Oud.

Deamque serico contextam amiculo, &c.] Vide Baruchi VI. 12. *Pric.*

Attollentes i. gladios et secures, evan-tes exsiliunt] Et abest Guelf. pr. Oxon. qui etiam cum Reg. Fux. Pal. D'Orv. Guelf. sec. ostentant *levantes*; ita ut eorum auctoritate facile admitti posset: *Attollentes i. gladios, et secures levantes*. Videntur tamen potius librarii non intellexisse *evan-tes*, seu *bacchantes*, ut alibi ait, et *evan-tes* clamantes, utpote colentes *Sabazium* quoque *Bacchum*; jam autem *σαβάξαι* dicitur pro *εὐάζειν*, nos docente id D. Heinsio ad Silium Ital. lib. I. 18. Sic Propertio lib. II. 2. 28. 'evantes chori:' ac Virgilio lib. VI. Æn. 517. 'evantis orgia circum Ducebat Phrygiæ.' ibique Serv. quos jam citarunt Beroald. et Pric. Oud. [Nihil notat Oudendorp. de voce ac, quam ipse habet cum omnibus Edd. quas manu tractamus.] *Euantes*] Servius ad Æneid. VI. 'Evantes, bacchantes: a Libero, qui Euan dicitur.' *Pric.*

Incitantes tibiæ cantu] Constant Mss. in lectione *incitante*. In nullo vidi prius Colvio editum *incitantes*. Sic 'tuba ciere et dare bellum' dicitur. Adi Dukerum ad Petronii cap. 122. vs. 134. 'Tuba Martem Sideribus tremefacta ciet,' in Comment. Flori Ed. pr. pag. 925. et sec. pag. 612. ac me ad Lucan. lib. IV. 186. 'Classica dent bellum.' Immo et lib. IX. pag. 179. 'Sibilo præsentiam suam denunciante.' Oud. *Lymphaticum tripudium*] Vide quæ vir optimus et rerum litterarumque veterum impense doctus Johannes Menrsius de Orchestra pag. 25. notat. *Elmenh. Incitante tibiæ cantu lymphaticum tripudium*] Seneca Epist. CVIII. 'Quidam ad magnificas voces excitantur, alacres vultu et animo: nec aliter concitantur quam solent Phrygii tibicinis sono semiviri.' Juvenal. 'Cum tibia lumbos Incitat.' Phædrus de tibicine: 'Cujus flatibus Solebat incitari saltantis vigor.' Luccretius: 'Et Phrygio stimulat numero cava tibia mentes.' Horatius: 'Pulso Thyas uti concita tympano.' Chrysostomus Homil. de tribus pueris: *Τὰ λεγόμενα τῆς Μουσικῆς ὑργαὰ τοὺς ἀφρονὰς δεινῶς, &c. ἐξεβάκχουν.* Jamblichus de commissatore juvene: *Ἐξήπτητο καὶ ἀνεξωπυρεῖτο ὑπὸ τοῦ αὐλῆματος.* *Pric.*

Percuratis casulis] Bene *pererratis* contra Colvium, quem de more secuti sunt Vnlean. Merc. Wower. vindicavit etiam Pricæus. Nam ita dant et Mss. mei, eleganter. Virgil. Ecl. I. 62. 'pererratis amborum finibus:' et crebro. Immo Noster lib. III. init. ait, 'pererratis plateis omnibus.' Lib. IX. p. 179. 'Nec paucis casulis atque castellis oberratis, devertimus ad quempiam pagum urbis opulentæ quondam.' Ex quo loco certe et varia lectione, forsan et hic, in Codd. Oxon. et Par. inrepsit *castellis*. Quod præferebat Pricæus. Sed male. Sensus Auctoris est, ipsos, postquam per-

erraverant rusticos vicos, et pauperiores *casulus* (quo diminutivo sapius utitur) pervenisse tandem ad *villum* possessoris opulenti. In Guef. pr. a m. pr. erat *casibus casulis*. Oud. *Nec paucis percursatis casulis*] Melius Oxon. *castellis*. Ex endemi et aliis membranarum *pererratis* lege. Virgil. 'Pererrato statnes quæ denique Ponto:' ubi Servius: 'Hoc verbo ostendit erroris longinquitatem.' *Pric*.

Possessoris Britini] Miror, ineptam istam lectionem *Britini* contra Mss. Beroaldi, Roaldi, Colv. Elmenh. *Pric*. ubi in contextu mansisse, præterquam in Edd. Junt. post. Scriv. et Floridi. Eam quidem Hermolaus explicare conatus est; quasi intelligeretur aliquis e *Britia*, Bithyniæ civitate. Sed cur talis nationis hominem memorasset Auctor, cum res agatur in Thessalia eique continuis regionibus? Adhæc tantum non omnes libri dant *beati*, et in his Reg. Fux. Guef. D'Orv. Bert. vel *bē*, ut est in Pith. Oxon. et Palat. ex quo Gruterus formavit etiam ad suæ editionis marginem *beati*, sive divitis et opulenti; ut vocem illam sumi sexcenties, vel pueri sciunt. Oud. *Ad quandam villam possessoris Britini*] Puto rectius *beati*, quomodo in Fuxensi libro, et alio a Beroaldo landato: compendium scripturæ illius habet et Oxon. Ms. *Pric*. *Possessoris Britini*] Nomen est proprium rustici opulenti fortassis a Brittia civitate Bithyniæ deductum, ut sentit Hermolaus, vir in nostra memoria doctissimus. Lucian. meminit Bericiæ civitatis Macedoniæ, a qua *Beritinus* commode deduci posset. Codex vetustus manuscriptus habet *possessoris beati*, quod placet: ut exponas, eos venisse in villam beati, hoc est, opulenti et divitis possessoris. Beroald.

Cervices lubricis intorquentes motibus] Ulpianus l. 1. de *Ædil. ed.* 'si servus inter fanaticos non semper caput jactaret.' Hoc etiam Bacchantium. Ta-

citus Annal. xi. 'Ipsa crine fluxo, thyrsum quatiens, juxtaque Silius edera vinctus, gerere cothurnos, jacere caput.' Colv.

In circulum rotantes] In Edd. Juntinis et Aldi expressum est *crinibusque*, forte pro antiquo accusativo *crinisque*. Dein *arculum* placebat quoque Sopingio ex Festo, ut quidem est in Guef. sec. atque Elmenhorst. ait esse in duobus Florentinis, sed in Excerptis Lindenbrogii nihil tale inveni. De his arculis consule Reines. l. ii. Var. Lect. p. 238. et Grævium ad Isidori Glossas. Recte tamen repudiaverunt seqq. Editores. Non enim ex pendulis crinibus faciebant talem rotundum arculum, quem verisimilius Antiquarius quis posset intrudere Martiano Capellæ l. i. p. 19. 'Erat illi in circulum ducta fulgens corona.' Sed caput comasque in ærem *κύκλῳ* jactabant, sive rotabant, ut exempla evincunt a viris doctis prolata, quibus plura facillime addi possent. In Edd. autem Colvii et seqq. contra Mss. et Edd. Vett. minus concinne exhibetur, *rot. in circ.* Guef. pr. *rotantes*. Oud. *Crinesque pendulos rotantes*] Statius: 'Quatit ille sacras in pectore pinus, Sanguineosque rotat crines.' Servius ad *Æneid.* x. 'Mater Denm dicta Cybele, ἀπὸ τοῦ κυβιστᾶν τὴν κεφαλὴν' quod semper Galli motu capitis per furorem comam rotantes, ululatu futura pronuntiabant.' Euripides *ποικίλους ῥίπτειν καὶ προσελεῖν* dixit. Lucianus de Alexandro pseudomante: *Σείων τὴν κόμην ἄνετον, ὥσπερ τῇ μητρὶ ἀγείροντες τε καὶ ἐνθεάζοντες, ἐδημηγόρει*. Lucret. ubi supra: 'Terrificas caput quatiens Numine cristas, Dictæos referunt Curetas:' adde quæ heic Colvius, et in Omissis. *Pric*.

Ad postremum] Flor. ac *postremum*, ut edidit Scriverius. Lib. ii. p. 41: 'postremum injecta somni nebula.' L. ix. p. 177. 'Nec postremum saltem ipsis hominibus pepercisse.' L.

x. p. 215. 'sua postremum manu porrexerit puero.' Et aliis. Verum tum abundat hic copula *ac*. Quare nil mutandum censeo æque, *ac* Pricæus. L. ix. p. 189. 'Ad postremum tamen formidinem mortis vicit aurum.' Et sic *ad supremum* pro *tandem* videtur usus esse Quinctil. Decl. xii. c. 21. Oud. *Ad postremum*, &c.] Florent. *Ac postremum*: habemus quidem in Glossis, 'Τὸ τελευταῖον, denique, postremum,' &c. et apud Tacitum Ann. i. item adverbialiter, nil muto tamen: nam et infra lib. ix. 'ad postremum' dixit. Virgil. vi. 'Sic demum,' &c. ubi Servius: 'Ad postremum: h. e. novissimè.' Juvenal. Sat. iii. 'Ad summam,' &c. ubi Scholiastes: 'Ad postremum:' et Gellius xvi. 19. 'Cautus ad postrema.' Pric.

Ancipiti ferro] Id est, securibus iis de quibus supra locutus. Hesychius: Κρόπιον ἀξίνη δίτομος. Virgilius xi. 'ferum bipenne' dixit: ubi Servius 'bipennem,' 'secrūm' exposnit: et Æneid. vii. 'Ferro ancipiti decernunt.' Servius: 'Utrunque noxio: dicit autem aut gladios aut bipennes.' Idem.

Sua quisque brachia dissecant] In Oxon. est *disciunt*, in Par. *dissicuit*, et in solis Edd. Bas. *dissecat*: cum multo elegantior sit pluralis. Vide ad l. iv. p. 70. 'quisque decurrunt.' Tum *dissicant*, quod expressere Colv. Vulc. Merc. Wower. Elmenh. Pric. exaratur in Mss. tantum non omnibus, librariorum scilicet more, qui ubivis *dissicare* scripsere pro *dissecare*; ut 'quatinus,' 'protinus,' &c. et contra 'vendicare' pro 'vindicare.' Item 'dissicere' pro 'disjicere.' Quæ perperam placuere Colvio, aliisque. Adi Cl. Drakenb. ad Silium It. l. ix. vs. 538. pluribusque locis. Contra de Mundo pag. 735. 'dissectis nubibus fulminat cælum,' in Mss. et Edd. multis *disjectis*. Ond. *Sua quisque brachia dissecant*] Statius ubi supra: 'Consumptaque brachia

ferro Debilitant.' Lucianus de Corybantibus: 'Ο μὲν αὐτῶν τέμνεται ἐλφει τὸν πῆχυν, ὁ δὲ, &c. Prudentius in Romani passione: 'Cultrum in laceratos exerit fanaticus, Sectisque matrem brachiis placat Deum.' Cyprianus: 'Mente fremunt, lacerant corpus, funduntque crnorem.' i. Reg. 18. 28. de Baali sacerdotibus: 'Incidebant se juxta ritum suum cultris et lanceolis.' Vide Senecam apud Augustinum de Civit. Dei vi. 10. Martialis: 'Alba minus sævis lacerantur brachia cultris, Cum furit ad Phrygios enthea turba modos.' Pric.

Inter hæc unus, &c.] Aretæus de Affectionibus temporalibus: Τέμνονταί τινες τὰ μέλεα θεοῖς ἰδίοις ὡς ἀπαιτοῦσι χαρίζόμενοι εὐσεβεῖ φαντασίῃ, καὶ ἐστὶ τῆς ὑπολήψεως ἡ μανίη μοῦνον, τὰ δὲ ἄλλα σφρονέουσι. ἐγείρονται δὲ αὐλῶ καὶ θυμηδὴν ἢ μέθη, ἢ τῶν παρεόντων προτροπῇ. ἔνθεος δὲ ἡ μανίη, κ' ἦν ἀπομένωσι, εὐθυμοί, ἀκυδέες, ὡς τελεσθέντες τῷ θεῷ, ἄχρνοι δὲ καὶ ἰσχυροί, καὶ ἐς μακρὸν ἀσθενέες πόνοις τῶν τραυμάτων. Ubi graphice depinguntur hi nostri sacerdotes, et eodem fere modo, quo a Lucio nostro. *Colv.*

Anhelitus crebros referens] Lib. xi. de sacerdote altero illo: 'Fatigatos anhelitus trahens.' Donatus ad iv. 4. Phorm. 'Hariolus quasi fariolus, a fatis, et fando: cum *f* pro *h*, et item *h* pro *f* in multis locutionibus ponatur: an quod imitatur aspirationem in exbalando: nam halitu solent excludere mortalem animam ut divinam recipiant.' Pollux i. 1. de oraculis et prophetis agens: Τὸ πνεῦμα δὲ εἶποις ἂν, καὶ, ἀτμὸν μαντικὸν, καὶ ἀσθμα δαιμόνιον. Dio Chrysostomus de Regno i. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν, οὐκ ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν λεγομένων ἐνθέων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ἀσθμαίνουσα, καὶ περιδινούσα τὴν κεφαλὴν, &c. ἀλλὰ πάνν ἐγκρατῶς, καὶ σωφρόνως. Pric.

Numinis divino spiritu repletus] Flor. numini. Male. Elmenh. Si Mss. hac in scriptura consentirent, nihil mendi

hic latere suspicatus fuisset. Nam ita et l. xi. init. 'divino numinis nutu:' ac sæpe 'deus' et 'divinus' cum voce *numine* conjunguntur: ut latius videbimus ad l. ix. p. 186. 'calcatis per omnia divinis numinibus.' Vide et l. vi. p. 119. Sed et Palat. Fux. Gueff. Oxon. et Edd. Juntinæ, Aldi, dant *numini*. Pith. *numeri*. Scilicet optime servarunt membranæ D'Orvillianæ *numinum*. Per 'divinum spiritum' satis intelligitur *numinis* sive *numinum*, quæ nominat p. 170. Ut vero *numinis* pro *valde*, et *numius* pro *maximo* e solito Nostri, ejusque seculi et seqq. stylo passim occurrit, quod in Appuleianis commentariis sæpe videre est (Adi Ind. not.) sic *numinum* eodem sensu sumitur, ut l. h. p. 157. 'Thrasyllus numinum clamare, plangere.' Item l. iii. p. 62. l. iv. p. 67. et sæpius. Plura vide ad Sueton. Gramm. c. 24. 'nimis pauca et exigua.' Oud. Velut numinis divino spiritu repletus, simulabat, &c.] Simulabat se θεώληπτον. Jul. Paulus recept. sentent. v. 21. 'Vaticinatores, qui se Deo plenos simulant,' &c. Isidorus Orig. viii. 9. 'Divinitate se plenos simulant, et astutia quadam fraudulenta hominibus futura conjectant.' Noster in de Mundo: 'Velut Prophetæ quidam Deorum majestate effantur ceteris, quæ divino beneficio soli vident:' legendum videtur, qui Deorum majestate pleni, effantur, &c. et nescio an jam alibi hunc locum emendaverim. Apud Senecam Suasor. iii. Ovidius: 'Feror huc et illuc, ut plena Deo.' Servius ad Æneid. vi. 'Nondum Deo plena, sed afflata divinitate Numinis.' Pollux ubi supra: θεοῦ πλήρης et, θεοῦ πληρωθῆναι. Suidas: Κατεβακχεύοντο τούτῳστιν, ἐνεθουσίῳν, ἐπιπνοίας τινὸς πληρωθέντες. Pric.

Simulabat sauciam recordiam prorsus. Quasi, &c.] P. Faber mallet, s. sanctam rec. Roald. Male. *Sauciam* est a Deo contacta. Vide omnino Lucan.

l. v. 119. 'Stimulo fluctuque furoris, Compages humana labat, pulsusque Deorum Concutiunt fragiles animas:' et vs. 186. 'Sic plena laborat Phemonœ Phæbo.' Et plura ibidem huc pertinentia. Immo sequentia 'quasi Deum præ.' &c. evincunt *sauciam* esse legendum. Nam perperam Barthius l. ii. Advers. c. 1. totam hanc sententiam a quasi usque ad *ægroti* inclusam, ut glossema humile, et plebeia futilitatis, proscribit, jungens cum vulgaribus Edd. *recordiam prorsus. Specta*. Sed ex adlato Lucani loco patet, ni fallor, nihil esse ejiciendum. Immo jungenda sunt *prorsus quasi*, ut fit a Bourdelotio ad Heliod. p. 74. Edd. primis, Ber. aliisque, et Floridi. Nusquam enim Auctor per vocem *prorsus* claudit periodum, licet centies eam adhibeat: sed sensus suos etiam connectit per *prorsus quasi* alibi, ut l. ix. p. 183. 'cantharum clanculo furati, prorsus quasi possent tanti facinoris evadere periculum.' In Pith. *recrunciam* p. qua D. Oud. *Simulabat sauciam recordiam*] Heliodorus vii. "Ὡς τινα τῶν ἀγυρτῶν, ἣ καὶ ἄλλως ἐξεστηκότων παρήμοιον. Lucianus de Alexandro pseudomante: Μεμνημένοι προσποιούμενος ἐνιοτε, καὶ ἀφροῦ ὑποπιμπλάμενος τὸ στόμα. Pric.

Quasi domini præsentia] Domini non est, nisi in Mss. Fux. Reg. Edd. Vic. Beroaldi, et Bas. ut solet ex contractione *dum* vel *dñi*, sive *dñi*, Sed *deum* clare in Florent. D'Orv. Inc. aliisque, quod et e suis monnit Beroald. et ceteri editores secuti sunt. Eadem inepta depravatio τοῦ Deum in domini accidit supra, et infra crebro. Vide ad p. 165. 'Deum fidem:' et p. 176. 'Deum providentia.' L. ix. p. 182. 183. Non opus igitur est cum Pricæo reponere *divini*, et p. 175. 'divini reverens,' ac 'divini providentia,' citante ex Apologia, 'divini contumaciam,' sed quæ verba ego invenire nequivi. At in Florid. n. 15. Mss. et Edd. Vett. præbent, 'divini arcanum

antistitem,' pro *arcani*, vel *arcunorum*. Si quid mutandum hic esset, mallein *dicum*: quo facit lectio Cod. Guelf. pr. *dnum*. Ond. *Quasi Deum præsentia soleant homines*, &c.] *Χαριεντισμός* qualis apud Ciceronem ille *Tuscul.* iii. 'In luctu capillum sibi vellere, quasi calvitio mæror levaretur.' Est in aliis hic. *Quasi Domini præsentia*: quis vero *Dominus* ille? nimirum neque *Deum*, nec *Domini*, sed *Divini* legendum: lectionem hanc compendiose exhibet Oxon. cod. in quo *Divini* exaratum: nec tantum in illo Ms. sed et in vetere Vicentina editione, pro voce minus cognita autem, notio-rem obtulerunt nobis. 'Divinum, *θεῖον*.' et hinc in Apologia Noster, 'Divini contumaciam.' *Pric.* *Qua domini præsentia*] Quidam legunt, *quasi deum præsentia*: ut sit sensus, Præsentia Deorum et numine afflati homines debilitantur, et languore quasi quodam præditi ægrotant: et ita homines non sui dicentur, possessi numine, et spiritu dæmonis: alioqui homines non sui dicuntur, qui servi sunt: quales etiam dici possunt sacerdotes, qui se addixerunt religioni. *Beroald.*

Non sui fieri meliores] Fuit, cum locum hunc de mendo suspectum haberem ob ignorance[m] Græcismi, *ἐαυτῶν βελτίους*. Sic lib. ix. p. 204. 'Illum perempturus invadit avidus. Nec tamen sui molliorem provocaverat,' hoc est, se ignaviorem. Labor adeo, ut lib. iii. 41. legendum pntem: 'Statuas et imagines dignioribus, meique majoribus reservare suadeo.' Nam vulgata lectio *meisque majoribus*, nihil juvatur exemplis a Colvio allatis. Porro idem, quod hic mihi, viro docto usu venit in Tacito, apud quem sub initium lib. v. Hist. legimus: 'Atque ipse ut superior sui jam crederetur, decorum se promptumque in armis ostendebat.' Conatur istic mutare: ipse ut *super fortunam crederetur*. Sed non dubito, quin sic admonitus

sententiam potius suam, quam Taciti verba dehinc mutaturus sit. *Sciopp. in Symb.* Jungunt quidam *non sui*, quasi non in sua potestate; veraquidem sententia, ut l. ii. p. 29. 'mente viduus, necdum suus.' Sed tum necessario deest quid: unde N. Heinsio in mentem venerat inserere *non sui*, *haud fieri mel.* ad Ovid. l. xi. *Metam.* vs. 723. 'Hoc minus et minus est amens sua.' Verum idem rectius Græcismum esse statuit cum Isacio Pontano Anal. iii. c. 17. et Scioppio, qui ante in Susp. l. iv. Ep. 8. *sui* ejicere voluerat. Sed adi omnino ad l. iii. p. 51. 'meique majoribus:' et Comm. ad Taciti locum c. 1. Vitiose *moliore*s in Ed. Vulc. sec. 'Sui meliores sunt, qui meliores facti sunt, quam ante fuerant, ut *πλουσιώτεροι ἐαυτῶν* Thucyd. l. i. c. 8. quem locum bene adlevit Burmannus. *Oud.*

Sed debiles effici] Sic impurus ille Mahomet cum morbo caduco laboraret, persuasit suis asseclis, se ex præsentia Angeli Gabriëlis, cujus majestatem ferre non poterat, fieri ægrum, et ceu mortuum collabi: post visionem vero divinam ad sese iterum redire, nimirum ut ea, quæ vidisset et audivisset, in universi mundi utilitatem manifestaret. *Joannes Cantacuzenus* Orat. i. in Mahomedem fol. 75. *Elmenh.*

PAG. 173 *Quale providentia cælesti meritum reportaverit*] Apud Suidam in *Πυρρός*. 'Ἡ δὲ δικαία Πρόνοια αὐτῆς δύναμιν ἐπεδείξατο. supra lib. iii. 'Providentia Deum, quæ nihil impunitum nocentibus permittit:' meritum,' mercedem: nec aliter ad *Phorm.* ii. 1. Donatus: 'mercedem' intellige, plagas a se impositas sibi: tale et v. illud de sororibus Psyches: 'Et perinde ut merebantur, ora lacerantes.' *Pric.*

Vaticinatione clamosa] Hinc intelligas, cur scripserit Plantus Truculentus: 'Icit femur: num obsecronamariolus est, qui ipse se verberat?' *Colv.*

Incessere] In Palat. Fux. Guelf. *incensere*, quod inepte protegit explicatque Brantius. Passim arguendi et corripiendi sensu occurrit *incessere*. Consule notata ad Sueton. Tib. c. 61. ad Lucan. l. v. 680. in Apol. p. 400. 'Incessere maledictis.' Nihil frequentius est, quam librariorum mos *n* ante *s* inculcantium, 'thensaurus,' 'semenstris,' 'quotiens,' et innumneris similibus. Vide ad Cæs. l. II. B. G. c. 6. 'portas succedunt.' Vulgo, *succedunt*. Oud.

Et insuper] Glossæ: 'Καὶ ἐπὶ τοῦ τοῦ, insuper etiam.' *Pric*.

Pænas n. f. ipse de suis manibus exposcere] Potest vulgaris lectio satis defendi, ut *de manibus* sumatur pro *per manus*. Male enim interpretatus est Floridus *a manibus*. Hoc enim significaret manus pœnam esse daturas. Non *ab illis*, sed *a sese* ipse suis manibus pœnas exposcit. Sic abundaret quasi præpositio *de*. Adi omnino ad l. IV. p. 67. 'solatium de refectione tribues.' Immo sic plane Ovid. l. VI. Met. vs. 80. 'Perussamque sua simulat de cuspidē terram.' Nihilominus multum præfero lectionem Codd. Lips. Oxon. utriusque Guelferbytani, ac D'Orvilliani, quam *Pricæus* e conjectura protulit, *ipse de se suis m.* quomodo fere 'de te petere,' aliaque in Nostro occurrunt. Vide ad l. VI. p. 120. 'petit de te.' Oud. *Pænas noxii facinoris ipse de suis manibus exposcere*] Malebam, *de se suis m. e.* nec ignoro tamen hoc in Scripto τὸ *de* multoties abundare. *Pric*.

Quod semiviris illis proprium g. est] Plutarchus adversus Colotem fol. 1127. ἀλλ' οὐκ ἐλευθέρος οὗτος, ὃ Μη-τροδωρ', ἐστίν, ἀλλ' ἀνελεύθερος καὶ ἀνάγωγος καὶ οὐδὲ μάστιγος ἐλευθέρας δεόμενος, ἀλλὰ τῆς ἀστραγαλῶτῆς ἐκείνης, ἥ τοὺς Γάλλους πλημμελοῦντας ἐν τοῖς μητρόποις κολλάουσιν. In Flor. est *pium g.* Elmenh. Caret D'Orvill. τῷ *quod*; ut per parentheses sequentia

ponantur, haud ineleganter: et ut sæpius fit per Appuleium. Respice, quæso, ad l. I. p. 18. 'demonstro semiculum. In angulo sedebat.' Dein in eodem est *semiminimis*. In Reg. Fux. *semimaris*. Tum in Florent. sic *i* —

pum. Hoc lego *pricum*: quod crebro abiit in *proprium*. Vide ad l. III. p. 47. 'privas inter nos amicitias.' Sed l. XI. p. 291. 'cerimoniis me prorsus propriis percolentes.' In Guelf. pr. *gestatum*. Oud.

Contortis tæniis lanosi velleris] In Mss. Lips. Pal. Reg. Fux. Pith. Guelf. D'Orv. Edd. Vic. Colv. Vulc. sec. Scriv. videas *tenis*, quasi a nominativo *tenus* vel *tenum*, sive vinculis et nodis. Atqui ita legi voluit Salmasius ad Tertulliani Pall. p. 165. (210.) 'quam philyræ tenis vixerat:' nisi potius hæc scriptura inputanda sit librariorum mori, pro *tæniis* scribentium *tenis*, ut aliorum *tenis*, *tæniis*. Id quod credere malo ob locum Virg. l. v. Æn. 262. 'evincti tempora tæniis:' ubi vide Serv. et Comment. ac Cercætinum sive Petavium in Salmas. p. 55. 'Tæniæ contortæ' sunt nodosæ fimbriæ, ex lanoso vellere: unde et 'fimbriatum flagrum' ait. *Idem*.

Multijugis talis ovium tessellatum] In Guelf. pr. *tali ovina*, sec. *tuli omnia*, in Palat. *tulionia*, D'Orv. Oxon. Par. *tali omnia*. *Ovium tali* dici possunt, ut δερκὸς vel δόρκαδος ἀστραγάλοι Græcis. De quibus vide Casaubon. ad Theoph. Charact. c. 5. Nescio tamen, cur ex *ovium* talis, magis quam aliorum pecorum hæc flagella fecerint Galli. Infra nentro genere Auctor dicit 'flagrum pecuini ossibus catenatum:' ac Græcis simpliciter vocatur μάστιξ ἐξ ἀστραγάλων et ἀστραγαλῶτῆ. Confer Reinesii Var. Lect. l. III. p. 426. Comment. ad Polluc. l. X. s. 54. Quid si ergo ipsam Mssorum lectionem retineamus, *omnia* sive *per omnia*, *omnino*, locutione cum op-

timis scriptoribus, tum Nostro frequentissima? Vide Solin. c. 59. in f. 'hirsuti omnia : ' quod non mutandum. J. F. Gron. ad Senec. Consol. ad Marciam c. 25. 'Tramites omnia plani : ' et J. Gron. ad Gell. l. II. c. 2. 'Omnia quæ pater imperat parendum.' Passer. ad Propert. l. I. El. 2. Plura dicam ad l. x. p. 220. 'possumus omnia quidem cetera fratres manere.' Dein in nullo Ms. est *tesselatum*, sed in Oxon. *testatatum*, in D'Orv. Inc. ut in ceteris et Ed. Vicent. *tesseratum*. Quod videtur esse verum. Si enim a *tessella* diminutiva voce fit *tessellatus*, cur non ab ejus primitiva *tessera* fit *tesseratus*, eodem sensu? *Idem*.

Sese multinodis commulcat ictibus] *Multis nodis* Pith. et Gueff. pr. Placebat nempe viro docto ad marg. Ed. Colv. et Pricæo, quod est in Mss. Fulv. et D'Orvill. *multinodis*. De quo plura notabimus ad l. x. p. 232. 'Ubi discursus reciproci multimodas ambages tubæ cantus explicuit : ' ubi eadem confusio. Sed hic vulgatum magis probo. Multis nodis et vinculis contorta erant flagra : ut ea descripsit Auctor l. v. p. 99. 'Multinodis voluminibus serpens.' Martian. Cap. l. IV. in f. 'Et multinodos perpeti amfractus diu Hymen recuset.' Sic enim cum Grotio legendum, auctoritate vetustissimi Codicis Leidensis. Vulgo *perpetui*, quasi *multimodos* esset nomen substantivum. Sic etiam *nodi* sunt in ligno, sive *knobels* vel *kwasten* : unde passim 'nodosi rami.' De 'mulcare' vide ad l. IV. p. 64. *Idem*. *Indidem sese multinodis commulcat ictibus]* 'Nunc dextra ingeminans ictus, nunc parte sinistra.' Mæcenas ad Deam Cybelen apud Fortunatianum : 'Sonante tympano quate flexibile caput, Latas horreat flagello, comitum chorus ululet : ' placet porro quod in uno Ms. *multinodis*. Pric.

Mire c. p. d. præsumptione munitus] Ms. *miæ*. Lego, *mira*. Sic infra lib.

x. (p. 217.) 'Sed, obfirmatus mira præsumptione, nullis verberibus ac ne ipso quidem succubuit igni.' Colv. *Mira* hinc ediderunt Vulc. Ed. sec. Elmenh. Scriv. Flor. et Pricæus in Netis ; atque sic liquido exaratum est Florentiæ. Quare id retinui, licet ante vulgatum *mire*, quod in reliquis habetur Codd. satis defendi queat ex aliis Auctoris locis. Vide ad p. 170. 'mire repertum : ' creberque ille vocis *miras* et *mire* usus per Nostrum ; et exemplum a Colvio prolatum unice infringit conjecturam Nic. Fabri, legentis, *commaculabat ictibus myrrhæ*, sive *οἶνου ἐσμυρισμένου*, ad cruciatus et tormenta toleranda ministrati, de quo consulas et J. C. Wolfium ad Euang. Marci c. 15. 23. Vide et Ramirez de Prado Pentac. c. 9. Nusquam Auctor vocem præsumptionem adhibet nisi de persuasione et obfirmatione animi, ut alii multi : nec credo uspiam usurpari de 'antecepto usu.' In Pith. *dolori*. Oud. *Mira contra plagarum dolores præsumptione munitus]* Plagas nobilitate plusquam Spartana concoquens. Infra lib. x. 'Obfirmatus mira præsumptione, nullis verberibus, &c. succubuit.' Utroque loco Nicol. Faber, vir magnæ eruditionis (lenocinante, sed falsa conjectura) malebat *myrrhæ* : videantur quæ *περὶ οἶνου ἐσμυρισμένου* ad cruciatus et tormenta toleranda ministrati, et vir doctissimus ille, et in Annalibus Baronius : at longe a vero abest recepta illa lectionis immutatio : atque hoc certum esse ex heic adductis exemplis liquidissime constabit : lib. III. 'mira celeritate' dixit : et ibidem, 'miro visendi studio : ' lib. IX. 'miror impetu,' 'miro odio,' 'custodela mira,' et, 'mira sagacitate : ' lib. x. 'mira desperatione : ' et, 'miris artibus' l. XI. 'picturis miris : ' et, 'miris simulacris : ' fortasse et 'miram mæciem' lib. I. quo tamen loco excusi legunt *miseram*. Pric.

Prosectu gladiatorum] Sic supra pag. 156. 'prosectu dentium.' *Idem.*

Solum spurcitie sanguinis, &c. madescere] Homerus: Ἐρυθρὰν αἷματι γαῖαν. *Idem.*

Ut quorundam hominum, lactem] Post *hominum* subintelligendum est rursus *stomachus*, quam vocem bene interpretationi suæ inseruit Floridus. Sensus enim est, Lucium vereri, ne Deæ iratæ stomachus concupisceret asininum sanguinem, sicut quorundam hominum, ægrotorum scilicet sive tabescentium, stomachus concupiscit lactem asininum. Vere sic locum explicuit et illustravit Castalio Dec. iv. Obs. c. 3. Male ergo Ms. quidam habet *borum* l. teste Beroaldo, qui hujus loci sensum non percepit. Nec opus etiam est, cum Ferrario l. i. Elect. c. 16. *homines* sumere de gravidis feminis: unde conjecit scriptum fuisse *quarundam*. *Idem* etiam ait, hic in nonnullis Mss. esse *lacte*, recte tamen faciens, quod non probet. Statim, 'et lactem, et caseos.' Vide supra ad p. 166. 'Haberetne veni lactem.' Sic illa. Fux. *ille*. Delet utramque vocem Castalio. *Oud.*

Sanguinem concipere asininum] *Conspiceret* retinent mordicus Mss. excepto Bertino, quod et Salm. oræ allevit. Quare cum Ber. Ald. Junt. post. Elmenhorst. ac seqq. *concupisceret* expressi, licet non alienus sim a Brantii conjectura *consitiret*; certe eam præfero divinationi Ferrarii *concuperet* vel *concuperet*: quæ verba frequenter sunt confusa, ut apud Juvenal. Sat. x. vs. 5. 'Aut enipimus? quid tam dextro pede concipis, ut te Conatus non pœniteat, votique peracti?' Mss. Leidd. et alii magno numero perperam dant *concupis*. Quod jam olim de suis Britannicus et Merula monuerunt. Passim autem 'concupere' (sc. animo) 'nefas,' 'scelus,' 'spem,' et similia dicuntur, quæ peragere vel habere quis *concupiscat*. Cic. ii. Ca-

til. c. 4. 'Quid mali aut sceleris fingi aut excogitari potest, quod non ille conceperit?' Consule Cl. Burmann. ad Ovid. lib. vii. Met. 22. 'thalamos alieni concipis orbis:' ubi eadem varietas. Sed 'stomachus concipit sanguinem' pro 'concupiscit,' 'sitiit,' Latine dici posse non puto. Ad hæc littera s in omnibus Mss. servata illi lectioni omnino obrogat. Inapte enim Castalio defendit vulgatum *conspiceret*, quasi facete transtulisset Auctor vivendi sensum ab oculis ad stomachum. *Idem.* Sic illa *sanguinem concipere asininum*] Volebam ad emendationem Beroaldi *concupisceret* excusum. *Pric.* *Sanguinem concipere asininum*] Lucianus: ἐγὼ δὲ τὰ τῶν δρῶν τὰ πρῶτα ἔτρεμον ἐστῶς, μήποτε χρεῖα τῇ θεῇ καὶ ὀνείου αἵματος γένοιτο: id est, 'Ego hæc cernens in primis timebam, ne asinino sanguine opus esset Deæ.' Hanc Luciani sententiam paulum devius noster Lucius invertit. Unde fit, ut ita corrigendum esse existimem, ut pro *conspiceret* legas *concupisceret*, et erit sensus: Ego existimavi, ne stomachus Deæ desideraret sanguinem asininum, sicut solet interdum lac humanum expeti. Dulcissimum est hominis lac, (ut inquit Plinius,) maximeque alit, mox caprinum. Quidam asininum bibendo liberati sunt podagra, chiragra. Codex manuscriptus non habet *hominum lactem*, sed *boum lactem*: ut de lacte bubulo intelligas, quod medicatius est, et quo alvus maxime solvitur. *Lactem* autem dixit ex Veterum declinatione, apud quos *lactis* et *lacte* recto casu dicebatur. *Beroald.*

Pulsam carnificinam dedere] Purior lectio est, et sensus lucidior, si legas *pausam carnificinæ dedere*: signat enim, post *pausam*, id est, quietem et cessationem lacerationis et verberationis factam, pecunias collegisse a circumstantibus, quarum extorquendarum causa talia factitaverat. *Pausa* requies dicitur, et cessatio alicujus

rei. Dictio vulgaris et vernacula, qua et eruditi quoque usitati sunt. Lucilius: 'pausam facit ore loquendi.' Q. Claudius in annalibus: 'Pugna facta pausa est.' Lucretius: 'concurrere, nec dare pausam.' *Idem.* *Ubi tandem fatigati, &c. pausam carnificinæ dedere*] 'Ut primum cessit furor hic, rabiesque quievit.' 'Pausam carnificinæ dare,' ut apud Lucretium: 'Concurrere, nec dare pausam.' et infra hic xi. 'sævis casibus pansam tribnere.' Dicitur et 'pausam facere.' Apud Varronem Ennius: 'Pausam fecere fremendi.' apud Gellium ix. 13. Quadrigarius: 'Pugna facta pausa est.' et infra heic lib. ix. 'pausam luctui facere.' *Pric.*

Stipes areas] M. Varro lib. iv. de Lingua Latina: 'Diis cum thesaureis asses dant, stipem dicunt.' Tertullianus Apologetico: 'Certe, inquit, templorum vectigalia quotidie decoquunt, stipes quotusquisque jam jactat? non enim sufficimus et hominibus et Diis vestris mendicantibus opem ferre: nec putamus aliis, quam petentibus impertiendum.' Propter has stipes Alcæus Epigr. Græcor. lib. i. *Κεράμενος γονίμην τις ἀπὸ φλέβα μητρὸς ἀγύρτης.* Plura, alia tamen, Lipsius ad Annal. xiv. C. Taciti. *Colr.* *Stipes areas*] Ovidius: 'Ante Deum matrem cornu tibicen adunco Cum canit, exiguæ quis stipis æra neget?' *Pric.*

Imo vero et argenteas multis certatim offerentibus] Lucretius: 'Ære atque argento sternunt iter omne variarum, Largifica stipe ditantes.' *Certatim*, ut apud Plautum Milite: 'Inter se certant donis, Ille miserrimum se retur minimum qui misit mihi.' et Petronium: 'Suas opes summo certamine in Eumolpum congesserunt.' supra heic lib. iv. 'Anicorum donationibus variis certatim oblatas.' Suetonius 'certatim ingerere' in Nerone dixit. Onomast. vetus: 'Certatim, φιλοτίμως.' *Idem.*

Vini cadum et lactem et caseos] Adeo placuit iste pluralis [vid. VV. LL.] Scriverio, ut in contextum receperit; intelligitque Sciopp. *agninas*, sive tenera agnorum intestina. Prave omnino. Nusquam enim *lactes* simpliciter de *agninis* sumuntur, sed de quibusvis intestinis. Vide Nonium. Ridicule etiam inter *vinum, caseos, far, &c.* harum deliciarum mentionem inseruisset. Memorat Auctor omnia, quæ corradebant ad vitam sustentandam. Unde loco *ficum*, quas refert Lucianus, nominavit *lac*, quod omisit ille. *Lactem* autem in Accusativo aliquoties occurrere, vidimus supra, et paulo ante monitum. *Lacte* rursus alii. In Oxon. est *caseum*: unde, si quid foret mutandum, mallet, *et vini cadum et lactis et caseum vel casei*: atque in Luciano t. ii. p. 601. *ισχάδας, καὶ οἴνου καὶ τυροῦ κάδων.* Vulgo erat *οἶνον*; at nunc ex interpolatione Solani, *καὶ τυρὸν καὶ οἶνον κάδων*, me non probante. Sed hic a reliquis Mss. stabimus tutius. *Oud.* *Vini cadum*] Lib. ii. 'Et vini cadum in ætate pretiosi.' *Pric.* *Et lactem, et caseos, et farris et siliginis aliquid, &c.*] Tzetzes ex persona unius ex collegio simili: *Τίς οὐκ ἀπαρχὰς ὀσπρίων τε καὶ σικῶν Ἀγρῷ φέρειν δίδωσι τυμπάνων Πέλης;* Et hoc *μητραγυρτεῖν* id est, (Eustathio exponente) *τὸ μετὰ τυμπάνων, &c. περιέναι, καὶ ἐπὶ τῇ μητρὶ τροφὰς ἀγέλειν.* Firmicus vi. 31. 'Futura prædicunt, ut sic illis quotidianæ vitæ alimenta quærantur.' *Idem.*

Deæ gerulo] Milhi asino: *περὶ ὄνου εἰδῶλον βαστάζοντος* est lemma in Græcorum veteribus fabellis. *Idem.*

Avidis animis corradentes omnia] Lucilius: 'Omnia viscatis manibus legit, omnia sumit.' *Idem.*

In sacculos farcientes] Præpositionem *in* ignorat Ms. *Colr.* *In* nec comparet in D'Orvill. nec Fuxensi: ac rectius, ut equidem opinor. Id enim, quod implenius, *farcimus*, non illud, quod ingerimus. Hand 'farci-

inus far in saccos,' sed 'farre saccos.' Sic 'farto theatro' in Flor. N. 16. ubi vide Colv. *Sacculo* Ed. Vicent. et Guelf. pr. ac *præparato* a m. sec. Oud. *Sarcinæ* pondere gravatus] Male τὸ *sarcinæ* delet Palat. cod. Supra lib. vii. 'Nec, &c. immodico sarcinæ pondere contentus.' *Pric.*

Palantes] In vetere Onomast. 'Palor, περιφέρωμαι.' affini satis argumento Act. 19. 13. περιέρχεσθαι. *Idem.*

Gaudiales instruunt dapes] Infra lib. ix. 'Dapem nefariam instruit.' *Idem.*

A quodam colono, fictæ vaticinationis mendacio, pinguissimum deposcunt arietem] Ut Dea vel inescata proventum feliciorum promitteret, vel propitiata labes fundorumque pestilentias averteret. Juvenalis Sat. vi. de huiusmodi errore: 'Grande sonat, metuque jubet Septembris et Austri Adventum, nisi se centum lustraverit ovis, Et xerampelinas veteres donaverit ipsi.' Bene et 'mendacio vaticinationis.' Plavorinus de hoc genus nebulonibus: 'Cibum, quæstumque ex mendaciis captantes.' Et, 'quæ aut temere aut astute vera dicunt, præ cæteris quæ mentiuntur, pars ea non fit millesima.' apud Gellium lib. xiv. cap. 1. *Idem.*

Qui Deam, &c. esurientem suo satiaret sacrificio] Nil mirum Deam esurire illam quæ et medico indigere potuit. *Idem.*

PAG. 174 *Probeque disposita cænula*] *Disposita* proprie: vide supra pag. 30. notata. *Idem.*

Industria laterum atque imis ventris b. præp.] Flor. unus, *imi*. Elmenh. *Imi* citavit etiam Heins. et edidit Scriverius ac Floridus, ut τῇ *industria* quoque jungatur. Ut 'industria inguinis' in Schol. Juvenalis S. ix. 136. Vide *Pric.* 'industria virium' Septimio lib. ii. de B. Tr. c. 2. 'Imus ventris' sic Justino lib. xxxviii. 1. 'Curiosius imum ventrem pertractanti ait, Caveret, ne aliud telum inveniret, quam quæreret.' Perperam vero

Delph. et Var. Clus.

Clar. Wasse ad Sallustii Catil. c. 1. p. 4. conjecit *hiris*, putans *hiras* esse infinitas partes, cum sint intestina et eorum anfractus, sive *ima ilia*, ut loquar cum Ovid. lib. xii. Met. 440. Vide Comm. ad Fest. et Arnob. lib. vii. p. 230. Ill. Bouhier. ad Petron. de B. Civ. vs. 45. Et sic e Mss. legendum de Dogm. Plat. p. 589. Ed. Flor. 'hirisque intestinorum:' et forsitan Plin. lib. xi. c. 37. § 69. 'de crescentibus hiris.' Mss. *renis*. Vulgo, *crenis*. Oud. *Industriu laterum, atque imi ventris bene præparatum*] Vox *præparatus* accedit ad formam Græcam. Philostratus v. 12. de athleta: Εὐψυχία καὶ μήκει κατεσκευασμένος. *Pric.*

Ante ipsam mensam] Rem sacram habitam Veteribus, eoque detestabilior fæditas. Ovidius: 'Ante ipsam, qua mors foret invidiosior, aram.' *Idem.*

Ad illicitæ libidinis, &c.] Lib. vii. 'Illicitas atque incognitas tentat libidines.' *Idem.*

Nudatum supinatumque juvenem, &c.] Catullus, simili spurcitia: 'O Memmi, bene me ac diu supinum, Tota ista trabe lentus irrumasti.' *Idem.*

Exsecrandis uredinibus flagitabant] Primo loco Mss. omnes cum Edd. primis, Junt. pr. Bas. dant *virginibus* vel *uriginibus*, Reg. *infandinis virginibus*. Unde perperam Beroald. Ald. Colv. Vulc. Merc. Wow. Elm. *Pric.* fecere *inguinibus*. Non magis hic locum habent *inguina*, quam *virgines*. Verissima est lectio *uriginibus*, quam idem Beroald. Mod. et Colv. proposuerunt, et inveni jam in Ed. Junt. post. ac bene Scriverius et Floridus expressere. Vide ad lib. i. p. 6. 'cænæ me gratuita, ac mox urigine percita, cubito suo adplicat.' Verum tunc nequaquam rectum videtur *uredinibus*. Hoc enim unum idemque est ut monuit Roaldus, et hinc illæ voces in Mss. quoque variantur l. dicto: atque hic ita a *Pricæo* confunduntur, ut quid velit, nescias. *Virginibus* hic

Apul.

7 U

etiam ostendant Flor. pr. D'Orv. Pith. Gueif. Oxon. Pal. Sed *oribus* unice legendum esse, vere monuit Salmasius ad Tertull. Pallium p. 510. et sano iudicio recepit Scriverius. 'Irrumationem' intelligit, quam illi pathei cinædi, 'omni parte corporis atque ore polluti,' ut de Commodio ait Lampridius c. 5. experiri ab isto *supinato* iuvene volebant. Vide Priapeia, Catull. Mart. et Falst. Subplem. Ling. Lat. Minuc. Fel. c. 28. 'qui medios viros lambunt, libidinoso ore inguinibus inhærescunt.' Ceterum in D'Orvill. vitiose *efferruntur*. Adj. ad lib. vi. p. 117. 'rabie efferrari.' Oud. *Execrandis inguinibus postulabant*] Cato apud Festum: 'Inter cutibus stupris flagitatus:' habebant Mss. *virginibus*: lege cum Beroldo, et antiqua Vicentina, *uredinibus*: aut cum Colvio, *uriginibus*: supra hic lib. i. 'Urigine percita:' et unde scimus (quanquam nil moveo) an vox illa Juvenali restituenda? In editis est, 'Prurigo moræ impatiens:' qui scimus (inquam) an *urigo* scribendum? Pric. *Infundis virginibus*] Corrige *inguinibus*, sive *uredinibus*. Dictio illa *virginibus* hoc in loco cassa, fatilis, et nugatoria est, nihilque ad intellectum Appuleium pertinens. Quadrat autem, sive, *inguinibus* quod placet, legas, sive *uredinibus*: ut statim subiungit: dicuntur autem *uredines* ardores, pruritus, incentiva libidinis: ab urendo deductum nomen. Lucianus *ἐπασχον ἐκ τοῦ κωμῆ- του ὅσα συρῆθη καὶ φίλα τοιούτοις ἀν- σίοις κινάδοις ἦν*: id est, 'passi sunt muliebria, quæ talibus impuris cinædis jucunda sunt.' Berold.

Nec diu tale facinus oculis meis tolerantibus, &c.] Tale illud ix. 'At mihi penitus præcordia rumpebantur, præcedens facinus, et præsentem deterimæ feminae constantiam cogitanti.' De motu animi ad aspectum rerum indignarum oboriente, videantur quæ ad Act. 17. 16. commentati sumus. Pric.

Porro quirites perclamare] Legendum semper iudico, *Pro Q.* Soping. Atque ita expressit Colineus; sed male, ut clarissime liquet ex versu Priap. c. 25. 'Porro (nam quis erit modus) Quirites:' ubi vide quos laudat Sciopp. et hic Pric. atque omnino Th. Canterum lib. i. Var. Lect. c. 3. *Porro* abest etiam ab Edd. Juntinis. Secutus autem Wower. Elmenh. Scriv. Pric. Edd. exhibui *proclamare* auctoritate Mss. Bert. Oxon. D'Orvill. ut passim apud Nostrum. Vide Indicem. Negligenter Floridus dedit *exclamare*, dum in ceteris est *perclamare*. Apud Brisson. in Form. p. 718. Ed. Mogunt. editur *perclare*. Oud. *Porro quirites*] Lego *proh quirites*, ut sit vox exclamantis *Quirites*: sicut dicitur 'Proh Jupiter:' vel potius emenda, *o Quirites*: subsequitur enim auditum esse *O* tantum. Lucianus inquit: *ἀναβοῆσαι δὲ τοῦ σχέτλιε ἡθέλησα*: id est, 'Exclamare volui, o Jupiter infeste.' Pric. *Porro Quirites, proclamare gestivi*] Juvenalis: 'Non possum ferre Quirites.' Scholiastes: 'Exclamatio, porro quirites.' Vide Formulas Brissonii. Pric.

Processit O] Mss. et Edd. pleræque dant *processit*: quæ, si vera foret lectio, supra omnino legendum foret: *O Quir.* Sed bene Florent. Codd. *proc.* servarunt, ut e conjectura editit Vulcan. Ed. sec. item Elmenh. Scriv. Flor. Sic fere lib. ii. p. 156. 'Solæ lacrimæ procedere noluerunt.' Eadem confusio lib. v. p. 93. 'sermonis procedentis labe.' Pro *o* in Palat. et Gueif. sec. est *si*. Oud. *O, &c. clarum et validum*] *Ἡ σύντονον* Diogeni Laërtio: qui ad hunc modum de Xenocrate: *Χαλκῇ προσπαΐσας λεκάνη ποτὲ, καὶ τὸ μέτωπον πλήξας, ἔλαχεν Ἡ σύντονον, εἴτ' ἔθανεν*. Pric.

Et asino proprium] Cur ita? an quod hoc animal ceteris magis fusti assuetum? *Idem*.

Inprovisi conferto gradu se penetrant] Pal. Oxon. Lips. Gueif. sec. *inprovisu*.

Tum *conforto* Guelf. *conserto* Edd. Scriv. male. Vide ad p. 164. Dein D'Orvill. *se petunt*, pessime. Gell. lib. v. c. 14. 'In eam me penetro et recondo.' Lib. XIII. c. 10. 'In Grammaticam se penetraverat.' Boëth. lib. II. de Cons. Phil. pr. 3. 'Quæ in profundum sese penetrent.' Infra de Dogm. Plat. lib. I. p. 589. 'poculente sese penetrarent.' Plura de hac locutione vide in Sanct. Min. lib. III. c. 3. ibique Periz. *Oud.*

Palamque, &c.] *Ἐν ἀντοφώφῃ. Pric.*

Jam jamque vicinos u. percientes] Cum vitiose in aliquot Mss. et Edd. primis editum esset *pertientes*, Beroaldus et reliqui id male ceperunt pro *partientes*, seu communicantes. Nihil verius est lectione *percientes*, quam firmant etiam Regius, Fux. Guelf. sec. et D'Orv. sive magno sono vehementer cientes, ac convocantes. Atque ita Plantus et Lucret. et sæpe Noster 'percitus.' *Oud.* *Jam jamque vicinos undique percientes*] Est quod IV. (ubi de suppetiis ferendis), 'Vicinos corrogare,' (ita enim, non *rogare*, legendum monui:) 'et unumquemque eire:' et VII. 'viciuiam convocare:' nam per hoc loco vim adaugentem habet, quod non cogitantes Critici nostri, quantum frustra laboris exhausserunt! *Pric.*

Scenam patefaciunt: insuper ridicule, &c.] Vir doctus acute corrigere tentat: sc. *patefaciunt risu perridiculo*. Nolim tamen vulgatum damnare; *ridicule laudantes* junguntur bene. Vide *Pricæum*. 'Ludicre tractare' lib. IX. p. 181. Al. *ridiculose*. Adi ad Gell. lib. VI. 13. In Palat. Guelf. utroque deest *scenam*. Pith. *cenam*. *Oud.* *Turpissimam scenam patefaciunt*] Lib. X. 'Vocatoque uno et altero, ac deinde pluribus conservis, demonstrant infandam hebetis jumentum gulam.' *Pric.* *Turpiss. scenam patefaciunt*] Lib. IX. 'Scenam propudiosa mulieris patefacit:' et X. 'Incontanter ei libidinis nostræ totam scenam detegit.' *Idem.*

Ridicule, &c. laudantes, &c.] Sic supra v. 'ridicule tractare:' ubi dicta pag. 109. vide. *Idem.*

Hac infamiam consternati] Cyprianus de istorum mendicabulorum Dea: 'Cujus cultores infamia turpis inurit.' *Idem.* *Hac infamia consternati, quæ per ora populi facile dilapsa, merito inuisos ac detestabiles eos cunctis effecerat, &c. collectis omnibus, furtim castello successunt*] Catullus: 'Cur non exilium, malasque in oras Itis? quandoquidem patris rapinæ Notæ sunt populo.' Apud Terentium IV. 2. Hecyra: 'Hic video me inuisum, &c. tempus est concedere.' Attius in Diomede: 'Ego me Argos referam, nam hic sum nobilis.' Per ora populi hic, ut I. 'Passim per ora populi:' et v. 'Per cunctorum ora populorum. Inuisos ac detestabiles:' ut VII. 18. apud Gellium: 'Usque adeo intestabiles inuisosque fuisse,' &c. 'Collectis omnibus:' ut I. 'sarcinulis collectis.' *Idem.*

A. jubaris ortum] Vulg. *exortum*. Colv. Ex hoc tempore ubique legas *ortum*: sed antiquam lectionem et compositum sevant Florent. D'Orv. Pith. Fux. et Oxon. (e Guelf. nil notatum) ut loquuntur optimi quique. Vide ad Suet. Aug. c. 5. Vesp. c. 5. Vel etiam in plurali. Solin. cap. 25. 'Solis exortus venerantur.' Sic Mss. 5. optimi. Et ipse Auctor lib. I. p. 13. 'Jam jubaris exortu cuncta collustrantur.' Quare istud restitui. *Oud.* *Bonaque itineris parte ante jubaris ortum transacta*] Lib. I. 'Aliquantulum processeramus, et jam jubaris exortu cuncta collustrantur.' *Pric.*

PAG. 175 *Flagro illo pecuinis ossibus cathenato*] Hesychius: Κερκυραία μάστιξ. περιττήν τινα τὴν κατασκευὴν εἶχον αἱ Κερκυραῖαι μάστιγες. οἱ δὲ καὶ διπλὰς αὐτὰς ἔφασαν εἶναι. εἶχον δὲ ἑλεφαντίνους κόπας, καὶ τὰ μεγέθη περιτταὶ ἦσαν. ὑπερῆφάνους δὲ εὐπραγούνας τοὺς Κερκυραίους φησὶν Ἀριστοτέλης ποιεῖσθαι, ἢ γίνεσθαι. *Elmenh.* Hoc nihil ad Nos-

tri flagrum 'talīs omnia tesseratū' p. 173. ubi vide. *Oud.*

Ad extremam confecerant mortem] Ante ubique, *ad extremas conf. mortes.* Colv. Si excipias Pithæanum, consentiunt Mss. O. et Ed. Junt. post. in sing. numero, ut ediderunt ceteri, post Colvium. Vide ad lib. vii. pag. 133. 'pæne ad ultimam mortem excarnificatum.' In plurali *mortes* summa potius pericula vel varia mortis genera significant, nisi de pluribus sumantur. Vide Serv. ad *Æn.* x. 854. Zinzerl. Prom. Crit. c. 47. Voss. de Anal. lib. i. p. 178. Burm. ad Ovid. lib. xi. Met. 538. In D'Orv. *consecrant*, Ald. Ed. *confecerat*. *Oud.* *Verberantes, pene ad extremam confecerant mortem*] Gellius xvii. 1. 'Verberando necatus est.' Gracchus apud Eundem x. 3. 'Usque adeo verberari jussit, dum animam efflaret.' 'Ad necem usque verberare,' Terentius Phormione ii. 2. dixit: et i. 2. Adelphi. 'Ad necem usque loris operiri.' In lib. viii. § 2. ff. de pæn. 'Nec ea pæna damnari quenquam oportet, ut verberibus necetur.' 'Conficere' heic 'ad mortem,' et scite, et Latine dixit. Donatus ad y. 4. Eunuchi: 'Proprie hoc verbum convenit gladiatoribus iis qui gravissimis vulneribus occubuerunt: sic Cicero in Catilinam: Gladiatori illi confecto et sancio: ut illi solebant confici vulneribus, sic se plagis confectum dicit. *Pric.*

Meos p. enervare securi sæva comminaretur] *Meos* abest a D'Orvill. *enumerare* Fux. *secura* in eod. *secure* Oxon. Pith. Guelf. ambo. Vere autem *sæva* seu *inmani*, ut ante dixerat, c Lipsiano Cod. reposuit Colv. quod firmant Florent. Guelf. sec. Pith. Palat. Vide Pricæum, et Silium l. xiii. 721. 'Nunc meritum sæva Brutum immortale securi Nomen.' *Comminare* Active, bonum quidem est verbum, sed aliud significat hic locum non habens. *Oud.* Qui *poplites meos ener-*

vare securi sæva comminaretur] Supra lib. iv. 'Districto gladio, poplites ejus, &c. amputant.' Isidorus Orig. lib. xviii. 'Cetera membra securibus cæduntur, collum gladio tantum.' In Mss. et editis quibusdam male, *sua securi*. Virgilius, (ex quo Noster,) 'Sævasque secures.' Scriptor de Excid. Hierosolymitano v. 22. 'Super colla pignorum sævam librantis securim.' Plinius Panægyrico: 'Instare ferro, sævire securibus.' *Pric.*

Simulacri tacentis] Mirum est, Mss. consentire in ineptissima lectione *tacentis*, si excipias tamen Florent. et Pith. Sed millies hæ voces confunduntur. Vide Burm. ad Quintil. Declam. clix. me ad Lucan. lib. v. 434. *Tacentes* Guelf. pr. *contemplationem* sec. *Oud.* *Simulachri tacentis*] Mutæ statuæ: sic Horatius 'infantes statuas' eleganter dixit, pro *tacentes* et *mutas*. Potes et legere *jacentes*: namque humi jacebat reposita Dea Syria, ut dudum dixit: et Luc. inquit χαμαὶ καθήμενη: id est, 'humijacens.' *Beroald.*

Refertum sarcinis planis gladiis min.] Primo in Bertin. et Edd. Elmenh. ac Scriv. est *referetum*. Dein *sarcinis planis* junxerunt Vulc. Wow. Pric. quorum ultimus tamen eam distinctionem damnavit, recte. *Plenis* est etiam in Reg. et Flor. quod posset sumi pro *totis*. Vide ad p. 169. Et ita sæpe vox *plenus* a Poëtis usurpatur. Consule N. Heins. ad Ovid. lib. ii. ex P. 7. 77. Broukhuis. ad Propert. lib. iv. 10. 36. et alibi crebro. Atque ita capiebat Broukhuis. Tib. i. 5. 66. 'janua sed plena est percutienda manu.' Sed vide potius Vulpium et Heynium. *Planeis* est quoque in D'Orvill. *planis* Oxon. Palat. Luc. Guelf. ambo, Bert. Pith. quod retineo. πλατείς ξίφισι. Adi Pric. Passim 'plana manu.' *Oud.* *Rursum ilaque me refertum sarcinis plenīs, gladiis minantes, &c.*] Mss. duo, et vetustissimæ editiones, sic legunt ac dis-

tinguunt: *refertum sarcinis, planis gladiis minantes.* Colvius sinistris avibus illam alteram lectionem suggestit. 'Minare planis gladiis' Appuleius dixit, ut, *πλαγίους καὶ πλατέσι ξίφεσι παλεῖν*, Dio Cassius lib. XL. et, 'plana faciem contundere palma' Juvenalis Sat. XI. sic, 'planas manus deducere,' &c. I. 14. apud A. Gellium. Non tali sensu Pontius in Cypriani vita: 'Manu expansa et complanata ad spathæ modum, ictum, &c. animadversionis imitatur:' quomodo hæc debeant sumi ex his Hesychii discite: *Πλάται, τῶν σπαθῶν τὰ πλατεία.* Pric.

Inibi] Onomast. vetus: 'Inibi, αὐτόθι.' Idem.

Vir principalis] *Ἐκ τῶν τῆς πόλεως πρώτων.* vide ad Act. 13. 50. adnotata. Florid. 3. Noster: 'Unum e principalibus viris.' Idem.

Eximie domine reverens] Pal. et Edd. primæ *dñm*, id est, *deum*, non *domini*, ut putarunt: et hinc *eximie domine* seu *Deæ Syriæ* finxit Beroald. cum Edd. Junt. pr. Ald. Col. Bas. *Deæ* Junt. post. *divini* Pric. ut supra. Sed *Deum* recte dant Mss. etiam Flor. D'Orv. Oxon. Inc. cum Edd. a Colvio usque. Vide ad pag. 172. *Oud. Religiosus, et eximie Deum reverens*] *Τὰ περὶ θεοὺς πάνυ νοσῶν*, ut Rutilianus ille apud Lucianum in *Pseudomante*. *Vicentina*, et reliquæ veteres, *Domini reverens*: pro quo Beroaldus, *Dominae*: id est, *Deæ Syriæ*: modestius et probabilius aliis, qui *Deum*, nullis libris adstipulantibus: fortasse in Ms. *divini* erat, ex quo *divini* legendum. Vide paulo supra notata, ad ea, 'Quasi Deum præsentia,' &c. Pric. *Domini referens*] Corrigo *dominae reverens*, vel *deum reverens*: erat enim hic (ut inquit) homo religiosus, et reverens Deorum, quod religiosi est: vel *reverens dominae*, quasi peculiariter cultor *Deæ Syriæ*. Beroald.

Sonitu tympanorum] *Sono* Reg. Inc. *soni* Oxon. *sonu* Edd. *Vicent. Ber.*

Junt. utraque, Ald. Colin. Ac vere, ut opinor. 'In sonu signorum' dixit Sisenna, teste Nonio Marc. c. 8. § 76. Ammian. Marc. lib. xx. c. 9. 'Vocum sonu.' Gell. lib. XIII. c. 23. 'Cujus sonus indifferentia' e Mss. Vide et ad lib. IX. p. 199. *Oud.*

Modulis exercitus] In Mss. quantum scio, omnibus, præter Pith. est *exitus* vel *excitus*: ut jam expressit Ed. Junt. post. cum Colv. et seqq. Eadem erat confusio in Hirt. B. Alex. cap. 67. 'Excitusque nupernus:' ubi vide. Adposite etiam Quinctil. lib. XI. Inst. cap. 2. 'Simonides nuncio est excitus:' ubi cave cum summo Gronovio ad Senecam de Tranquill. Anim. cap. 14. legas *excitatus*. Consule et Pricænni. Idem. *Cantusque Phrygii mulcentibus modulis excitus*] *Exercitus* male habent Mss. aliquot, et antiquitus cusi: supra lib. VI. 'Quæ vocis exitu procurrens:' et X. 'Acerbæ mortis exciti nunciis,' &c. Pric. *Exercitus*] *Exercitatus*. Corn. Tacitus: 'Ipse forma decorus, et armis equisque in patrum nostrumque morem exercitus.' E contrario *inexercitum* dicimus, *inexercitatum* et *quietum*. Macrobius. 'Ego Disarium nostrum *inexercitum* non relinquam.' Placet legas *excitus*, pro eo quod est *excitatus*, communitusque. Beroald.

Votivo suscipiens hospitio] Id est, 'optato hospitio:' sic V. 'votivas nuptias.' VII. 'votivum conspectum:' et apud Scriptorem de Pudicitia bono, 'votivum negotium.' Pric.

Intra conseptum domus] Infra lib. XI. 'Infra conseptum templi.' Onomast. vetus: 'Conseptum, *περίφραγμα*.' Idem.

Capitis periclitatum] Martialis: 'Periclitatur capite Sotades noster.' Idem.

Quod incuriose pone *culinae fores*, &c. *suspensum, canis adæque venaticus latenter invaserat*] Græti in Cyoegetici fragmento: 'Sed præceps virtus ipsa venabitur aula:' id est, in aula

domus tuæ: subdit enim: 'Pasce tamen, quæcunque domi tibi crimina fecit, Excutiet sylva magnus puginator aperta:' ergo falsus (ni ego) Barthius, qui *aulam*, nidum exposuit. Apud Lucianum, inter pauperum contra opulentos malas preces, habemus, τὴν κύνα παρεισπεσοῦσαν τὸν τε ἀλλάντα ὄλον καταφαγεῖν, περί τ' ἄλλα τῶν ὀφιοποιῶν ἐχόντων, καὶ τοῦ πλακοῦντος τὸ ἥμισυ. Et nota, incuriose suspensum. Longus in Poimenicis: Εἰς κύων, &c. τὴν ἀμέλειαν φυλάσας, τὸ κρέας ἀρπάσας, ἔφυγεν. *Idem*.

[*Latusque præda*, &c.] Florid. iv. de Aquila: 'Præda simul et victoria lætus.' *Idem*.

[*Quo damno cognito*, &c.] Lib. iv. 'Tanto damno cognito.' *Idem*.

[*Suaque reprehensa negligentia*] Ita melius quam in Bertin. Cod. deprehensa. Cornel. Nepos in Datame: 'Seipsum reprehendit.' *Idem*.

[*Lamentatus lacrymis inefficacibus*] Lib. iv. 'Quid lacrymis inefficacibus ora, &c. sædatis:' et ix. 'Lacrymis uberibus, et postremis lamentationibus inefficacem commovet miserationem.' *Idem*.

[*Mærens, et utcunque metuens*] Lib. v. 'Pavens, et utcunque metuens.' sic i. 'Trepidus, et eximie metuens.' *Idem*.

[*Altius filio consalutato*] Wower. arc. t. f. s. Bene. Elmenh. Sic male vulgo hic locus distinguitur. Alioquin non alienus forem a scriptura artius, quam etiam Lipsius margini adlevit, et citavit Pricæus ad lib. x. p. 231. ut lib. x. p. 218. 'eumque complexus artissime.' Auson. Ep. xxiv. 185. 'Tunc ego te ut nostris aptum complecterer ulnis.' In vetustissimis membranis actum. Scribo, artum. Suet. in Claud. c. 43. 'Britannicum' artius complexus.' Creberime ita vox artus est corrupta. Adi Comment. ad Lucan. lib. iii. 664. 'Robora quum vetitis prensarent artius ulnis.' Lib. ix. 111. 'Arte complexa dolorem:' metaphorice, ut

Plin. lib. vi. Ep. 8. 'hunc artissime diligo.' Sic enim Mss. O. Cortius, ardentissime. Frustra, ut vel patet e sequentibus. Ibidem, 'Amas conjunctius tu.' ac supra ad lib. vi. pag. 125. Verum non opus hic est, ut dixi. Jungas modo metuens altius, ut recte fit in Edd. primis, et nonnullis aliis, sive vehementius. De quo vide ad lib. iv. pag. 80. 'altius ejulans.' Lib. ix. 'altius commota.' Lib. x. 'altius agitata.' De Deo Socratis in f. 'properas altum.' Cicer. i. Act. in Verr. c. 7. 'Altius' sive interius 'perspicere.' Plin. lib. v. Ep. 15. 'Altissime inspexi.' Frustra autem a Wowerio divinatum esse consaviato, docet nos Pricæus, qui tamen ipse a nimia novandi prurigine non est immunis, cum ad lib. ix. p. 188. citra ullam necessitatem tentat inculcare de nexu laquei. Ond. Arctius filio suo parvulo consalutato, arreptoque funiculo, mortem sibi nexu laquei comparabat] Ut quæ metuebat verbera vel hoc pacto evaderet. Seneca: 'Iracundus Dominus quosdam ad fugam coëgit, quosdam ad mortem.' Complecti et osculari suos mos frequens perituris. De Myro Plutarchus: Λύσσασα τὴν ζώνην, καὶ βρόχον ἐνάψασα, τὴν ἀδελφὴν κατεσπάζετο, &c. Idem de Ancharo Midæ filio: Δοὺς περιπλοκάς τῳ γεννήσαντι, καὶ τῇ γυναικὶ Τιμοθέῳ, ἔφιππος εἰς τὸν τόπον τοῦ χάσματος ἤνέχθη. Pro consalutato Wowerius consaviato reposuit: adjuvabo (quod nec ipse fecerat) conjecturam ejus: supra hic lib. ii. 'Amplexus osculatur artissime:' nec tamen loci lectionem immutatam iho: nam et in veteri Onomast. Consalutare, est ἀσπάζεσθαι. et Tacitus (quem sæpe exprimit Noster) non semel ea voce utitur. Pric.

[*Nec tamen latuit fidam uxorem ejus casus extremus mariti*] Lib. v. 'Nec enim vos ntique domus nieæ famosa fabula, &c. latnerit.' Lib. vi. 'Nec Providentiæ bonæ graves ocnlos innocentis animæ ærumna latuit:' lib.

ix. 'Ardentem Philoetæri vigilantiam matronæ nobilis pulchritudo latere non potuit:' et iv. 'Nec denique nos latuit Chryserós quidam,' &c. *Idem.*

Funestum nodum violenter invadens manibus ambabus] Apud Petronium ille: 'Inclusus suspendio vitam finire constitui, &c. cervicesque nodo coudebam: cum reseratis foribus intrat cum Gytone Eunolpus, meque a fatali jam meta revocavit ad lucem.' *Idem.*

Adeone, &c.] Vir doctus sub nomine *M.* ad marginem Ed. Junt. post. adscripsit, videri hos alicujus Comici versus, *Adeone præsentī malo exterritus* *Mente excidisti tua?* Quibus respondet, quod statim initio lib. seq. hic Noster, 'Præcipitante,' inquit, 'consilium periculi tanti præsentia.' *Oud.* *Adeone, inquit, præsentī malo perterritus mente excidisti tua*] In Eunucho Terentiana: 'Quid homo, inquam, ignavissime, Itan' parasti te ut spes nulla reliqua in te esset tibi?' *Pric.* *Mente excidisti tua*] Catullus, si memini: 'Sensibus ereptis mens excidit.' Hoc voluit Scriptor Sapientiæ, qui *metum*, τῶν τοῦ λογισμοῦ βοηθημάτων προδοσίαν, xvii. 11. vocat. *Idem.*

PAG. 176 *Fortuitum remedium quod Deum providentia subministrat, &c.*] Lib. i. 'Cum nullum aliud telum, &c. Fortuna subministraret.' Etiam hic in vet. Vicent. *āni*: unde clarum *divini* legendum. *Idem.*

Deum providentia] In Edd. primis et aliis rursus, *domini* vel *dm̄*. Hinc Pricæus rursus conjecit *divini*. Sed recte Beroald. Colv. &c. cum Mss. *deum*. Vide supra ad p. 172. lib. iii. p. 4. 'providentiam Deum.' *Oud.* *Domini providentia*] Purior lectio est, *Deum providentia*: pro Deorum. Beroald.

Resipiscis] Frustra Pricæus lectionem veterem et vulgarem una cum Elmenh. et Scriverio defendere sategit, ipse satis docens, sibi videri ejus

compositi sensum huc non convenire; cum proponit, si alicui inmutare placeret, *resipis* pro simplici *sapis*. At *respicis* firmant Mss. Florent. Guelf. sec. Pal. et Reg. ut edidere Colv. Vulc. Merc. Wower. et Florid. sive si curas quid et rationem habes in ultimo fortunæ turbine. Phæd. lib. ii. F. 10. 23. 'Nihil respiciens, dum dolorem vindicet.' In Oxon. *rescipiscis*. *Oud.* *Si quid in ultimo Fortunæ turbine respicis, expergite mi ausculta*] Apud Livium lib. i. 'Si tua re subita consilia torpent, at tu mea sequere.' Helena apud Euripidem: Εἰς ἄπορον ἦκεις, δεῖ δὲ μηχανῆς τινας. Apud Æschylum chorus ad Prometheus: Κακὸς δ' ἰατρὸς ὅστις ἐς νόσον Πέσων ἄθνη μείς, καὶ σεαυτὸν οὐκ ἔχεις Εὐρεῖν ὁποῖοις φαρμάκοις ἰάσιμος. *Mi ausculta*, consilium suggerentis formula. Apud Plautum Curcul. 'Auscultes mihi, Atque istam exturbes ex animo ægritudine:' supra lib. v. 'Ergo ausculta mihi, nec te præcipitio, vel nullo mortis genere accersito perimas;' et vi. 'Meis itaque consiliis auscultantes, vitam pnellæ, sed quam meretur largimini.' τὸ *respicis* eo remittamus unde Colvius deprompsit, veterumque editionum scripturam *resipiscis* revocemus: 'resipiscit,' qui aberrantem spiritum revocat, vel excitat dormientem. Vide ad Andr. iv. 2. Donatum: conjecturæ autem si novæ locus, *resipis*, (id est, *sapis*,) scribamus: sic, pro *narrare*, *renarrare*: pro *dare*, *reddere*: et alia illius notæ hoc in Scripto occurrentia. *Pric.*

Expergite mi ausculta] 'Ut te ipsum serves non expergisceris?' Apud Senecam Herc. Fur. 'Meliora mente concipe, atque animum excita:' id est, expergiscere: *expergite* hic est ἐγρηγορώς. *Idem.*

Remoto quodam loco deductum] Supra lib. iv. 'Remoto et abditio loco positum.' *Idem.*

Femurque] Recte *femusque*, ut olim

in Miscell. Observ. Londini editis observavimus. Glossæ: 'Femur, *μηρός*.' *Wass.* Vide Misc. Obs. vol. II. p. 395. quas ipsius hoc indicio *Wassei* esse nunc scimus. Immo uterque *Guelferb.* et *Palat.* hic quoque *femur*, sed supra *fennus* habent. Gloss. *Cyrrilli*: 'Μεσομήριον, interfemur:' quod perperam corrigit doctiss. *Munkerus* ad *Anton. Liber. c. XLII. p. 332.* Dein *atractum Pith. Oud.*

Protrimentis] *Onomasticon* vetus: 'Protrimenta, ἐπιτρίμματα.' *Pric.*

Cerrini rice] In *Palat.* et *Ed. Junt.* pr. etiam est *cerr.* *Elmenhorstius* *Modii*, sive potius *Stewechii*, ad l. x. p. 229. conjecturam nobis dedit pro *Bertini* Cod. lectione, quæ est *cerrini ricem*; quæ est optima, confirmata a *Pithceanis*, meritoque recepta a *Scriverio*, et pluribus confirmata a *Tollio* ad *Anson. Ep. I. vs. 14.* 'Fratris vi-

cem.' *Adi* ad l. I. p. 9. 'Vicem *Calypsonis*.' Neque *cerrina* refingi opus est: cum subintelligi possit et debeat *femoris*. In *Guelf. pr. c. meæ*, sec. *mæ*, forsitan pro *more*. *Oud.*

Destinata et. laniena cultros ac.] *Destinata etiam laniena* cum *Elmenh. &c.* habent *Mss.* *O.* excepto *Regio*, qui servat priorum *Edd.* lectionem *destinata etiam laniena*. *Pith.* tamen et *Fux.* cum *Ed. Vicent. destinata etiam laniena*. Verissima scilicet est *Lipsii* emendatio *jam*, quam in contextum admisi. In *D'Orv. cultro*, *Pal. Guelf. sec. cultos*. *Idem.* *Nequissimo verberoni* sua placuit *sulus de mea morte, et multum conservæ sagacitate laudata, destinata etiam laniena cultros acuebat*] *Conservam*, uxorem intellige. *Esther. 5. 14.* de *Hamane*: 'Placuit ei' (uxoris) 'consilium, jussit excelsam parari' (*Mordochæo*) 'crucem.' *Pric.*

METAMORPH. LIB. IX.

Hic nonns liber continet astum asini, quo lanienam evasit. Sequitur alterum periculum, quo rabiosus creditus, auxilium aquæ potus acquisivit. Narratio fabellæ de fœmina maritum illudente, cuius amator sub specie emptoris in dolio fefellit. Sors captiosa Syriacorum sacerdotum, furtumque deprensus. Descriptio pistorii operis, cui fuit mancipatus. Explicatio fabularum de adulteriis impudicitiaque fœminarum lepidissima. Domini rursus mutatio, a pistore ad hortulanum facta translatione. Dirum familiæ infortunium. Hortulani in militem abactorem insultatio: asini occultatio et prospectus. *Be-roald.*

Contra me manus, &c. obarmabat] L. VIII. 'In speciem prælii manus obarmaverant.' *Pric.*

Præcipitante consilium periculi tanti præsentia] Lib. VII. 'Ustrina talis moram non sustinens, meliora consilia prævertit.' Lib. X. 'Perturbatus excussusque toto consilio, et ob angustiam temporis spatio cogitandi privatus.' Infra heic: 'Repentino malo perturbatus, et misera trepidatione ad inopiam consilii deductus.' Ovid. III. 6. de Pont. 'Sed pavor attonito rationis ademerat usum, Cesserat omne meis consiliisque malis.' Plutarchus in de Alexandri fortuna: *Τὰς κρίσεις ἐκκρούουσιν αἱ φαντασίαι τῶν κινδύνων ἐγγὺς γινομένων.* Dio Cassius lib. XLIII. 'Ὅταν τι ἀπροσδοκῆτως τινὶ καὶ μετὰ πλείστον παραλόγου προσπέσῃ, τό τε φρόνημα αὐτοῦ ταπεινοῦ, καὶ τὸ λογιζόμενον ἐκπλήσσει, ὥστ' αὐτὸν κάκιστόν τε καὶ ἀσθενέστατον τῶν πρακτέων κριτὴν γενέσθαι. *Idem.*

Nec expectata diutina cogitatione, lanienam imminentem fuga vitare statui]

Lib. X. 'Nec quidquam diutina deliberatione tam salubre visum, quam fuga celeri fortunæ sævientis procellam evadere.' *Idem.*

Vinculo, q. f. d. abrupto] Verissime Wower. primus edidit *abrupto*, ut habent Mss. tantum non omnes, nec non Horatiani l. IV. O. 7. 28. 'Abrumpere caro Vincula Pirithoo.' et passim. *Arrupto*, quod est in prioribus Edd. et *obrupto* frequentes sunt librariorum aberrationes: nec inde fingendum *arupto*. Vide *Pricæum*, et lib. VI. pag. 129. 'Lorum, quo fueram destinatus, abrum-po.' Et ita sæpius. In Pith. *arruptu*. Oud. *Vinculo quo fueram deligatus abrupto, &c.*] Ennius: 'Sicut equus qui de præsepibus altis Vincla suis magnis animis abrumpit,' &c. ubi Notas Columnæ vide. Sinon apud Virgilium: 'Eripui fatcor letho me, ac vincula rupi.' *Pric.*

Ad tutelam salubrem] *Salutis* legas in Mss. Lips. Oxon. Guelf. Par. D'Orvill. Flor. Palat. et Edd. Junt. post. Elm. ac Scriv. bene probante *Pricæo*, prolato lib. VIII. loco, 'salutis præsidio.' *Idem* est, ac si dixisset ad tuendam meam salutem, ut l. VI. p. 3. 'Rerum mearum tutelam geris, et aliud quidquam cogitas, nisi de tua salute.' Immo l. XI. p. 254. 'Salutis tutelam in Deæ manu positam.' In Pith. solum *tutelam salubris calcibus*. Mox *me* deest Pith. Oud. *Ad tutelam salutis]* L. VIII. 'salutis præsidium' dixit: *salubrem* (quod heic excusum) non adeo probamus. *Pric.*

Transcurso proxima porticu] Terent. IV. 6. Eunuch. 'Dum ego hinc transcurro ad forum:' ubi Donatus: 'Transcurro dixit, non, curro: ut proximitatem fori ostenderet.' *Idem.*

Sacrificales epulas cum sacerdotibus deæ cœnabat] De extis reliquiisque aliis sacrificiorum donum secum asportatis cœnabant olim. Libet hanc in rem locos aliquot veterum Scriptorum notare. Plantus Pœnulo: 'Age, eamus intro, dum exta referuntur.' Horatius II. Sermon. 'Ante Larem proprium vescor, vernasque procaces Pasco libatis dapibus.' Tertull. lib. de spectaculis: 'Non sacrificamus, non parentamus. Sed neque de sacrificio, et parentato edimus. Quia non possum cœnam Dei edere, et cœnam Dæmoniorum.' Convivia etiam hinc solemnia conficiebant, amicosque excipiebant. Arnobius I. VII. de extis loquens: 'Prandia inde vel cœnas solemni more conficere.' Hinc lux aliquot Planti aliis locis. Amphitruone: 'Tu gubernatorem a navi huc evoca verbis meis Blepharonem; ut, re divina facta, mecum prandeat.' Pœnulo: 'Miles, convivas volo Repere nobis commodos, qui una sient: Interibi attulerint exta, atque eadem mulieres Jam ab re divina credo apparebunt domi.' Milite: 'Sacrificant? dant inde partem majorem nihili, quam sibi. Abducent ad exta: me ad prandium, ad cœnam vocant.' Et ideo Sticho: 'Jamne exta cocta sunt? quot agnis fecerat? CR. Illa quidem nullum sacrificavit.' Virgilius VIII. Æneid. 'Vescitur Æneas, simul et Trojana juvenus Perpetui tergo bovis, et lustralibus extis.' Sed omiseram ex Rudente: 'Sed quam mox coctum est prandium? AM. Quod prandium obsecro te? TR. Nempe rem divinam facitis hic.' Et post non procul a fine fabulæ: 'Nunc hinc intro ibo, et sacrificabo: postibi Jubebo nobis cœnam continuo coqui.' Sic etiam de libatis poculis bibebant. Minutius Octavio: 'Quod vero sacrificiorum reliquias, et pocula libata contemnimus.' et: 'Præceptos cibos, et delibatos altaribus potus abhorretis.' Etiam illud observare est, ad

has dapes nullos admissos, nisi sacerdotes, aut illos qui a sacris non arcebantur. Quod ex hoc Lucii nostri loco etiam videre licet. Aristophanes apud Suidam: *Ὀὐκ ἔστιν ὅπως οὐχὶ τεθνήσκει, κἀν χρηὶ σπλάγχχνων μ' ἀπέχεσθαι.* Alludit eo Tertullianus de Præscrip. advers. hæretic. 'Alter vero pro delictis oblati, et sacerdotibus tantum templi in pabulum datus, secundæ repræsentationis argumenta signabat: quia delictis omnibus expiatis, sacerdotes templi spiritalis, id est, Ecclesiæ, dominicæ gratiæ quasi visceratione quadam fruerentur.' *Colt.* Vide quæ dixi ad Minutium fol. 19. *Elmenh.*

Mensus etiam impetu m. collido, &c.] Etiam pro τοῖς et id genus, quod habent vulgares Edd. usque ad Colvium, exaratur in Mss. Lips. Pal. Oxon. Par. D'Orv. Gnelf. Reg. Fux. et exprimitur itidem in Ed. Junt. post. Sed quia in Flor. ac Pith. etiam genus, et Bert. etiam, et id genus, si quidem verum ait, reperitur, hinc Elmenh. sequentibus Scriverio et Florido, utrumque exhibuit etiam et id genus: et ita quasi ex optimis membranis citat Heinsius ad Valer. Flacc. lib. IV. 497. Sed ad Ovid. lib. XIV. Met. 208. e scriptis Codd. et prioribus Edd. legi vult, mensas, et id genus. Prius cum Elmenh. malo. Certe τὰ et id genus prave exsulare jussit Colvius cum Edd. Vule. Merc. Wow. Pric. Adi ad lib. XI. p. 244. 'Alio genere facium lumina.' Dein mei Pith. *Oud. Mensas etiam impetu meo collido atque disturbo*] In Luciano Gallo, non dispari argumento: τὰς τραπέζας ἀνέτραψας. bene et mensas, non mensum dixit. Virgilius I. 'Mensæque remotæ:' ubi Servius: 'Licet sub extranea persona, Romanorum tamen morem exequitur, apud quos duæ mensæ erant: una epularum, altera poculorum:' quæ verba, ut de proximo huc quadrant, ubi et res de mensis, ita aliis horum librorum locis ap-

tissime conveniunt. Appuleius enim ad exemplum Virgilii (quem præ omnibus et Poëtis et Historicis sectatur) sæpissime sub personis Græcis Romanas consuetudines alludit. *Pric. Impetu meo, &c. disturbo*] Infra lib. xi. 'Ne repentino quadrupedis impetu religionis quietus turbaretur ordo.' *Idem.*

Qua rerum deformi strage paterfamilias commotus, &c.] Thucydides: Πάσιν, ἐν τοῖς ὅμοιαι, καὶ ἐν τῷ παραντίκα ὁρᾶν πάσχοντάς τι ἀγῆες, ὀργῇ προσπίπτει. *Idem.*

Me cuidam famulo curiose traditum] Lib. x. 'Meque enidam acceptissimo liberto suo, &c. magna præfatus diligentia tradidit.' Virg. iii. Eclog. 'Nuper mihi tradidit Ægon.' Servius: 'Fidei meæ commisit et credidit.' *Idem.*

Ne rursum contrivium, &c. dissiparem] Lucianus ubi supra: Συνετάραξας ἡμῖν τὸ συμπόσιον. Hesychius: Σὺν δ' ἡμῖν δαῖτα ταραῖαι· συνετάραξαι ἡμῖν τὴν εὐωχίαν. *Idem.*

Hic astuto] Primo hoc reposui cum Scriverio fide Mss. Flor. Pith. Fux. Guelf. sec. Bert. Lips. Pal. D'Orv. In Guelf. pr. hæc. Dein Mercer. cum seqq. edidit *astulo*, nisi quod Vulcan. Ed. sec. exhibuerit *astutulo*. Sopingius conjecit *suteloso* e Glossis, 'sutelose, πανούργως.' Quomodo et Plauto *sutele* dicuntur fraudes. Mihi commentum non placet. *Astulo* vel *austulo* dant Mss. O. et Edd. priores; unde jam Beroaldus in explicatione fecit *astutulo*: unde videtur arripuisse Colvius, meritoque etiam probavit G. Vossius, et adpinxit quasi e Msto vir doctus ad oram Ed. Vicent. Vide ad lib. vi. p. 137. 'Astutulæ anus.' Nisi quis ipsum *astulo* retinendum contendant, ut sit Substantivum deminutivum ab *astus*, et *commento* sit natum e glossa ac sequentibus verbis 'id ipsum commentum.' In D'Orvill. mox *scitule* desideratur. *Ond. Commento*] Glossæ: 'Commento, τεχνάσµατι,'

Pric. Astuto commento] Hoc meo invento callido et astutulo. 'Astutos' callidos dicunt, ab *astu*, id est civitate: quoniam urbici sunt rusticis callidiores, astutiores, vafriores. *Beroald.*

Homini nato] Terent. Phorm. 'virum me natum.' Plant. 'nato nemini.' Vide Job. xiv. 1. Democritus apud Stobæum Serin. xxii. Θνητοὶ γεγάτες μὴ φρονεῖθ' ὑπὲρ θεούς. Apolog. Wass. Nihil Fortuna renuente licet homini nato dextrum prorenire] Demosthenes: Μεγάλη βροπή, μᾶλλον δὲ ὅλον ἢ Τύχῃ παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων. De 'homine nato' olim p. 32. ad Apologiam dixi. *Pric.*

Nec consilio prudenti, vel remedio sagaci dirina providentia fatalis dispositio subverti vel reformari potest] Velleius Paterculus: 'Prævalebant jam fata consilii.' Ovidius: 'Tantum ne aliquis sibi posse videtur, Fata quoque ut superet?' Virgilius: 'Manent immota tuorum Fata tibi:' ubi Servius: 'Per transitum Stoicorum dogma ostendit, nulla ratione posse fata mutari.' *Idem* ad Æneid. i. 'Fati immobilis ratio est:' ad ii. 'Contra fata venire constat neminem:' et ad xi. 'Fata superare nemo hominum potest.' Ammianus Marcellinus: 'Nulla vis humana unquam aut virtus meruisse potuit, ut quod præscripsit fatalis ordo, non fiat.' Cicero ex Varonis persona: 'Quam vim animam esse dicunt mundi, eandemque esse mentem, sapientiamque perfectam, quam Deum appellant: omniumque rerum quæ sunt ei subjectæ quasi providentiam quandam, &c. quam interdum Necessitatem appellant, quia nil aliter possit atque ab ea constitutum sit, intervenire: quasi fatalem et immutabilem continuationem ordinis sempiterni.' Theocritus: Οὐκ ἔστιν ἀλύξαι Ἀνθρώποις ὅ, τι Μοῖρα κατὰ κλωστήρας ἐπέγει. Maximus Tyrius Dissert. 30. Τυραννικὸν ἢ Εἰμαρμένη, καὶ ἀδέσποτον, καὶ ἀμετάτρεπτον, id est,

‘quæ subverti nequeat,’ ut loquitur Appuleius noster. *Idem.* Nec consilio, &c.] Josephus Antiquit. 11. 5. Κρατήσῃ δ' ἂν οὐδὲς τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης, οὐδὲ μυρίας τέχνας ἐπὶ τοῦτω μηχανησάμενος. Proverb. xxi. 30. ‘Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Deum.’ *Idem.* Reformari] Mutari. Vide supra pag. 136. dicta. *Idem.*

Mihi denique id ipsum commentum quod momentariam salutem reperisse videbatur, periculum grunde, imo exitium præsens creavit] ‘Quamcunque viam virtute munirem, Successum Dea dira negavit.’ Virgil. Georg. 111. ‘Ea visa salus morientibus una, Mox erat hoc ipsum exitio:’ ubi Servius: ‘Hoc ipsum quod saluti esse putabatur.’ *Idem* ad Eclog. ix. ‘Plerumque bona in pejus, &c. mutantur.’ Artemid. 111. 67. ‘Ἐν τοῖς πράγμασι ποτε μὲν χρησταὶ ἐλπίδες εἰς κακὴν ἀπέβησαν. Donatus ad 11. 1. Adelph. ‘Sape male cedit quod bonum putatur:’ et ibid. 1v. 7. ‘Sape homines ea optaverunt quæ aliis aliter’ (melius quæ aliter) ‘atque expectaverunt contigissent: quam potestatem rerum venturinum se in utramque partem Vertumno Deo superesse Veteres existimaverunt.’ Chrysost. Πολλὰ δοκοῦντα λυσιστελεῖν, ἐστὶν ὅτε βλάβην ἤνεγκε πολλήν. Tacit. Ann. vi. ‘Eaque quæ remedio quæsita, &c. in contrarium mutari.’ In versiculis Soloni adscriptis: Πᾶσι δὲ τοῖς κίνδυνος ἐπ' ἐργασίαν, οὐδὲ τις οἶδεν ἢ μέλλει σχίσσειν, χρήματος ἀρχομένου. ‘Ἄλλ' ὁ μὲν εὖ ἔρδειν πειρώμενος, οὐ προορήσας, εἰς μεγάλην ἄτην καὶ χαλεπήν ἔπεσεν. Apud Libaninum morosus ille: Νομίζων φορὰν ἀγαθῶν ἔσεσθαι μοι τὸ πρᾶγμα, συμφορὰν ἡσθόμην προσθέμενος. *Idem.*

Mobili ac trepida facie percitus] *Nobili* dant Palat. D'Orvill. Fux. Guelf. sec. e solita variatione. Ac Pricæus, omnes id præterisse credens, fatetur se nescire, quid sit *mobili*, et ideo conjicit *ignobili*. Quod ego multo minus

intelligo. Rectior tum foret conjectura Brantii *nubila*. Sed nihil est mutandum. *Mobili* bene Floridus interpretatus est ‘instabili;’ sive, ut cum Sallustio loquar, B. Jug. c. 107. ‘Incerto vultu pavoris occurrit:’ ubi vide omnino Cl. Wassenm, bene *mobili* illustrantem, nec male post *facie* comma ponentem; uti et Cortium; nec non me ad Lucanum lib. v. vs. 214. ‘Nunc vultu pavido, nunc torva minaci Stat nunquam facies.’ Cebes in Tab. p. 37. Ed. J. Gron. Εὐδαιμονία καθέσθηκνία τὸ πρόσωπον. Oud. *Mobili ac trepida facie percitus]* Terent. Heecyr. 111. 3. ‘Incredibili re atque atroci percitus.’ τὸ *mobili* quid sit nescio: præterierunt omnes, nemo explicavit nobis: fortasse *ignobili*, id est, *ignota*, scribendum: sic supra v. ‘ignobilis maritus.’ Pric.

Irrumpit triclinium] Achilles Tatius lib. 1v. Εἰσπρέχει τις τεθυρυβημένος. *Idem.*

Canem rabidam] Aëtius Tetrabibli 11. Sermone 11. c. 25. ‘Quum omnes canes natura calidi ac sicci sint, per æstatem ex ambiente nos aëre aliam caliditatem et siccitatem conquirunt, et ob immoderatam temperaturam insanunt, et hæc insanía rabies vocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus, in quibus maxime inæquales ambientis mutationes inordinate fiunt: in quibus et hyemes vehementes fiunt et æstus excellentes.’ Cassius Iatrosophista in Quæstion. Natur. Quæst. lxxiii. *Elmenh. De proximo angiportu canem rabidam, &c.]* Supra lib. 1v. ‘Canes de proximo angiportu satis feri,’ &c. Pric.

Myrtillum mulionem] De mulione leviter emendem Isidor. Origin. lib. x. ‘Mulio dictus a mulis, eo quod præsidet iis et vehiculis.’ Mulis autem mulabnsque plurimum nisi Veteres ad carrucas trahendas. JC. l. xxxviii. D. de Ædil. ed. quibus plerumque insidebant honestiores matronæ: ut et hodie moris esse videmus. Scævola:

‘Quæsitum est, an carnea dormitoria cum mulis, cum semper uxor usa sit, debeatur. Respondit, si ejus usus causa habita esset, deberi.’ Lib. xiii. de Auro arg. leg. Tertullianus lib. ii. ad uxorem: ‘Unde nisi a diabolo maritum petant bonum exhibendæ sellæ, mulabus et ciuerariis peregrinæ proceritatis?’ Nec de aliis sentit Plantus Anlularia: ‘Ego faxim muli, pretio qui superant equos, Sint viliores Gallicis canteriis.’ Vel Basilus Oratione ad Divites: ‘*Ἡμιόνων πλῆθος κατὰ χροὸν διηρημένων, ἥνιοχοι τούτων ἀλλήλων δίδδοχοι.*’ Quo etiam pertinet Titium fragmentum, quod apud Nonium: ‘Unde thensam; atque mulos? sine eam pedibus grassari.’ Ideo muliones de urbano ministerio, Paulo nostro lib. xcix. de Legat. lib. iii. *Colv.* In Edd. Rom. et Vicent. *Mytilum*. Beroald. et eum seqq. *Mytilum*. *Colv.* et Vulc. Ed. pr. ac Merc. *Mitillum*. Vulc. Ed. sec. *Miccyllum*. Wower. et Pric. *Miccyllum*. Sed Colvii conrectionem *Myrtillum* confirmant egregie Regius, Fux. et Ed. Junt. post. plane sic exprimentes. Acceduntque Flor. D’Orv. Guelf. pr. in quibus *Mirtillum*, et alii cum Oxon. Guelf. sec. et Pal. in quibus *Mirtillum*, Pith. *Mirtulum*. Ac bene *Myrtillum* nomine ab CEnomai anriga mutato, recepere Elmenh. Scriv. et Florid. Dein *milonem* pro *mulionem* prave D’Orv. Fux. Guelf. sec. *Oud.*

Hephæstionem cocum] In Edd. primis est *Ephestionem*, Fux. et *festionem*, Palat. Oxon. Guelf. ambo, *Festionem*, D’Orv. *festicuem*, lectionum monstra. *Hephæstion* quasi *Vulcanius* optime convenit coquo. Vide Beroaldum. *Coquum* contra Mss. et Edd. exprimi curavit Floridus. *Idem.* *Ephestionem*] Nomen est coquo accommodatum, Græce enim *ἡφαιστος* dicitur Vulcanus, unde Ephesiades insulæ dictæ Vulcaniæ. Ad Vulcani autem violentiam (ut inquit Plantus) apponit coquus edulia. Celebratissimus est

Ephestion ille Alexandri amicissimus, quem olim ipse alterum Alexandrum esse dixit: cuius obitu tanto mœrore confectus est, ut equos mulosque totonderit, ut urbium pinnas diruerit, ut medicum cruci sufflaxerit, ut tibias et instrumenta musica id genus diu in castris canere velnerit: quem in fumerando Ephestione decem millia talentum impendisse, auctores tradunt. *Beroald.*

Hypatarium] *Hypatium* primus edidit Vulcan. Ed. sec. quod secuti sunt seqq. quasi summum seu præcipuum ab *ὑπατος*: unde sive ab *ὑπατεύω* priorum editionum lectionem *Hypatarum* vel *Hypatharium* etiam deducit Beroaldus. In Ms. Regio est *Hippasium*. In plerisque et in his D’Orv. Fux. Pal. Guelf. Oxon. Par. Inc. est *Hispasium* vel *Hyspasium*. In Pith. *Hypataphium*. Vide ergo, num legi debeat *Hypaspasium*, *ὑπασπασιον*, vel *Aspasium*, ab *ἀσπάζω*. Cubicularii enim erant servorum dilectissimi. Nomen itaque ab re ei, ut ceteris, indiderit Appuleius: sicut fecit semper. Vide ad lib. ii. p. 30. ‘Arignotus.’ *Oud.* *Hypatarium*] Potest videri nomen deductum a verbo Græco *ὑπατεύω*, quod significat ago consulatum, et excello. Sic *ὑπατος* consul dicitur et eximius, ut ita cubicularius inter alios primarius significetur. *Beroald.*

Morsibus contacta] Oxon. Guelf. ambo, D’Orv. cum Ed. Pric. *contracta*, quod miror, cum in notis bene defendat *contactu*, et alterum in nulla Ed. alia invenerim. Vide Pier. ad Virg. Georg. lib. iii. 566. Gebh. ad Liv. lib. iv. c. 15. Drakenb. ad eundem lib. iv. c. 9. ‘Contacta civitate rabie.’ Auct. Corr. Eloq. c. 12. ‘Contacta vitiis pectora.’ Adi etiam N. Heins. in Misc. Obs. v. ix. p. 291. me ad Lucan. lib. v. 91. ‘Contactumque ferens hominis.’ Alibi apud Nostrum *contactio* abiit in *contractio*. *Oud.* *Venenatis morsibus*] Supra lib. vi. ‘Et nonnunquam vene-

natis morsibus in exitium mortalium sævire.' Isidorus XII. 4. de aspidē: 'Veneno morsu interimit.' Virgil. 'Læsæque venenum Morsibus inspirant.' Horatius: 'Morsuque venenat.' Pric. *Contacta nonnulla jumenta, &c.*] Ita recte Oxon. et Bertin. Mss. cum edito Vicentiæ: male *contractu* alii, alii *contrectatu*. Seneca III. 7. de Ira: 'Quædam in contactos corporis vitia transiliunt.' Sallust. I. Histor. 'rabie contacti.' Isidorus IV. 6. 'Contagium a contingendo, quia quem tetigerit polluit.' *Idem*.

Efferari jam simili rabie] Petronius: 'Ex dolore in rabiem efferatus.' Onomast. vetus: 'Efferō, ἀγρίωω.' *Idem*.

Quæ res omnium, &c. percussit animos] Lib. VIII. 'Quæ res circumstantium, &c. deterruit animos.' *Idem*.

Cujuscemodi telis] In *cujuscem.* vel *cujusquem.* consentiunt reliqui Mss. Immo et jam Ed. Junt. post. placuitque bene Piccarto Peric. Crit. c. 13. In Cod. Inc. *cujuscemodi*, Pith. *hujuscem.* Oxon. *cujusmodi*. Vide ad lib. VIII. p. 164. et infra p. 183. et sæpius. Ita ex Mss. Codd. in Solin. p. 59. 'cujuscemodi gemmæ.' Deest telis Guelf. pr. Oud. *Ratiquæ me etiam eadem peste infectum ferocire, arreptis cujuscemodi telis, &c.*] Oxoniensis hoc modo: *R. m. e. e. p. infectum, ferociter arreptis, &c.* Pric.

PAG. 178 *Ut exitium c. protelarent adhortati*] In Guelf. a m. pr. et. Optime Cod. D'Orvill. caret conjunctione *ut*. Lib. IV. p. 65. 'Atque ad melaniandum ferrent impetum, cohortantur.' Sic enim leg. p. 70. 'Adhortatur, bonum commilitonem liberaremus.' Plura vide lib. I. in f. 'patitur, cubitum concederem.' Lib. VIII. p. 154. 'Mandato, invaderent.' Infra p. 194. 'persuasi, secederet.' *Cohorti* Fux. Oud.

Potius resanæ morbo] *Eodem* cum Colvio et seqq. inserunt etiam Guelf. Flor. Reg. Fux. Pal. Pith. et alii. Sed sic sanatum non puto locum.

Non putabat, eos laborare *eodem resanæ morbo*. In Oxon. Pith. Fux. et Guelf. pr. *beraniæ*, in Pal. Guelf. sec. *beraniæ*, D'Orv. Coll. Lips. *veramine*. Tunc potius legendum suspicor, *ipsi potius vero animæ morbo vel vero equidem animæ m. vel veræ equidem resanæ morbo*. Sic *equidem* in *eodem* abiit in Cod. Bert. mox, p. m. *equidem temporis*. Fux. lab. *morbo*. Oud. *Ipsi potius eodem resanæ morbo laborantes*] In Menæchmo Plautina, Sc. ut ætas: 'Insanire me aiunt, ultro cum ipsi insaniunt.' Cyprianus de Novatiano: 'Cum sit a seipso factus immundus, sordidus, sacrilegiis inquinatus: hoc nos esse contendit.' Pric.

Nec dubio] Dictum hoc est pro et *procul dubio*, vel *haud dubie*, ut passim apud Livium, in quo etiam recentiores sæpe *dubio* dederunt, pro *dubie*. Adi Drakenb. ad Liv. lib. III. c. 24. lib. XXXIV. c. 2. Sic et p. 199. 'Qui non dubio tristius cogitaret aliud: ut legendum puto. *Dubito* Guelf. sec. Oud.

Lanceis illis et renabulis] *Idem* Codex, vel (id est, et,) *renabulis*: quod rectius esse non dubito: sic sæpe enim Appuleius. Pric.

Bipennibus] Glossæ: 'Bipennis, δίτομος ἀξίνη.' Virgilius XI. 'ferrum bipenne' dixit. *Idem*.

Membratim compilassent] Hesychius: Μελοῖσι, κατακόπτουσι. *Idem*.

In quo mei domini devertebant] Hoc non intelligo. Domini ejus sacerdotes erant in triclinio, in quod paullo ante irruerat; sed inde retractus, et servo servandus traditus, ac ne ad mortem caderetur, rursus effugit in locum; quo oclusus fuit solus; non vero in 'cubiculo, quo domini devertebant,' sed, ut optime ait Lucianus, in 'cubiculum, quo domini dormirent,' t. II. p. 608. Exciditne ergo *domicilii* vel simile quid? Tale certe quid postulat sensus. Nisi pejus corruptus sit locus. *Dirert.* de more in

plerisque Mss. et Edd. *Oud.*

Cubiculum, &c. irrupissem] Antea in triclinium irruerat, nunc in cubiculum dormitorium irrupit. *Pric.*

Obscratisque super me foribus] Lib. viii. 'Valvis super se diligenter obscratis.' Interpretes vetus Esaïæ 26. 20. 'Claude ostia tua super te.' *Idem.*

Concessionis] Interpretatur Beroaldus per *ingressionem* vel *introitum*. Quod non capio. Asino intra cubiculum degente, etiamsi non rabido, non certe in illud concessissent. Lipsii et Wassei conjecturæ nimis a vulgata scriptura abeunt. Corrigendum mihi videtur *consessionis*, sive consessus, ut 'convictio' pro 'convictu' Cic. lib. xvi. ad F. Ep. 21. Asino intus cubiculi clauso, sacerdotibus, cunctisque convivis non metnendum erat, ne periculum suo cœtui et discubitoribus immineret. Martian. Cap. lib. ii. p. 37. 'Difficultatem superæ consessionis evicit.' Lib. v. p. 139. 'Conventum superæ consessionis adtestor.' Sic enim legendum e Mss. plurimis. Vulgo *consessionis*, in uno etiam *concessionis*. Lib. viii. p. 273. 'locum consessionis honoratissime præbuerunt.' Ita passim Martiali et aliis *consessiones*. Guelf. pr. *conc. per. suæ*. *Oud.* *Sine ullo concessionis suæ periculo*] 'Ingressionis, et introitus,' exponit Beroaldus: at exempla desidero. Lipsius *congressionis*: quod nec ipsum satisfacit mihi. *Pric.*

Pestilentiae letalis pervicaci rabie p.] In Ed. Vicent. est *rabia*, quasi *rabia* æque ac *rabie* dixerint, ut 'planitia,' 'mollicita,' &c. Certe in Glossis 'λύσσα, rabia: rabies, plnrale non habet.' Scilicet medio sic ævo dixerant. Servius ait ad Æn. i. 200. *rabiem* secundum antiquos nonnulli dictum adseverunt, nam *rabiam* dici adfirmant; ut est in antiquissimo Leid. Cod. Horatii *rabiam* O. i. 15. Infra *scabia* pro *scabie*. Verum N. Heinsius ad Ovidium lib. xiv. Met. vs. 208. divivavit scribendum esse *tube*. Nihil

mihi temere mutandum videtur; atque esse hypallage, in qua frequens est Auctor, pro *pestilentia rabiei*. Vide ad lib. viii. p. 154. 'Contentiosa pernicie.' *Oud.* *Pestilentiae lethalis, &c. rabie, &c. peresus*] Lib. x. 'Herbæ pestilentis succo noxio peremptus.' *Pric.*

Solitariae fortunæ munus amplexus] Id est, beneficium solitudinis: futili ergo torquetur scrupulo Beroaldus an heic *solitum fortunam* intelligat: supra lib. iv. 'Ipsa solitudo mihi bonam fiduciam tribuebat, si, &c. in hominem, inspectante nullo, resurgerem.' *Idem.*

Post multum equidem temporis, &c.] Diu est quod ad Apologiam pag. 160. monui, videri mihi hoc loco *post aliquam multum* legendum. *Idem.* *Jamque clara die*] Persius: 'Jam clarum mane fenestras Intrat:' supra lib. viii. 'Luce clara, et die jam pro vecto.' *Idem.*

Illos ausculto, &c. de meis sic altercare fortunis] Lib. vi. 'Dum secum mitissimi homines altercant de mea nece.' *Idem.*

At huncine] In Bert. *ut huncine*, Guelf. pr. *adducine*. Salm. quoque ex cod. Pith. adposuit *adhuncine*. Sed Flor. D'Orv. Guelf. sec. Oxon. Palat. Inc. *adhucine*: quod omnes probant, et nemo edidit præter Scriverium, sic etiam corrigente N. Heinsio in Advers. p. 459. qui insuper ibidem conjecit *agitari pro jactari*, superflue sane, præsertim cum præcessit *agitaverant*. Alioquin synonyma esse quis nescit? 'Jactari' vero is dicitur egregie, qui furore, morbo, doloribus, curis inquietum habet corpus, et concutitur varie. Vide quos laudat Wopk. Misc. Nov. v. i. p. 2. p. 18. ad Septim. de B. Tr. lib. ii. c. 6. 'Eumque jactatum magnis doloribus.' Burm. ad Ovid. lib. iv. Tr. El. 3. 26. 'Fessaque jactati corporis ossa dolent.' *Oud.* *At huncine? &c.*] Melius in ceteris, *adhucine? Pric.*

Virus increscente sævitia p. extinctum] *Inquiescente* videtur esse in Regio; ut edidere Colv. Vulc. Merc. Wower. Pric. Flor. pro quiescente, vel requiescente, ut exponunt viri eruditi, pleonasmum τοῦ in hic etiam, quemadmodum alibi apud Nostrum, statuentes. At mihi non persuadent. *Inquiesco*, si esset in usu, aliam significationem non videtur habere posse, quam commotionis vel sollicitudinis, sive 'fio inquietus,' 'excitor,' &c. Quod sibi etiam in animum inducens N. Heinsius ibid. in *Advers.* coniecit *increscente*, sive flaccescente, adeoque cessante. Hanc enim solam cum plebisque existimat Appuleii esse mentem, cui idcirco non conveniret participium *increscente*, quod est in ceteris Mss. et Edd. quod unice servandum reor. Nam videtur mihi Auctor voluisse, virus jam extinctum esse per ipsam sævitiam, quæ, dum crescit, sese lassat, donec omnes vires effluderit, et sic sese consumserit, ut hinc extinguatur. Passim 'increscere morbus' apud Medicos. Frontin. lib. ii. c. 5. § 37. 'fiduciam increscere.' Oud. *Inquiescente sævitia, &c.*] Pro quiescente, ut 'incognoscere,' 'inconspicere:' et talia apud Scriptorem istum. Pric.

Opinionis variæ, &c.] Symmachus lib. ix. 'Inter hæc opinionum varia,' &c. *Idem.*

De rima quadam prospiciunt, &c.] Vide supra pag. 57. notata. *Idem.*

Sanum me atque sobrium otiose consistere] Καθήμενον καὶ σωφρονούντα ut v. 15. D. Marci. 'consistendi' (id est, *quiescendi*) vocem, 'jugi jactationi' opponit. *Idem.*

Plenius an sim jam mansuetus periclitantur] Frustra omnino coniecit Stewechius planius. Vide ad lib. viii. p. 169. 'Plenissime contrivi:' et Indicem. Palat. Fux. Pith. Guelf. sec. dant jam sim. Floridus omisit vocem jam. Tum mansueta videtur esse in Lips. quod a Bas. Ed. pr.

usque in contextu remansit. In ceteris Mss. et Edd. prioribus est *mansuetus*, non vero *rabidus*, ut suspicati erant ex vespertino casu. Quare istud restitui. Tandem *percontantur* est in Oxon. Par. Guelf. utroque, *percunctantur* in Palat. Fux. et D'Orvill. Sed male. Vide Pricæum, et notata ad lib. viii. p. 170. Oud. *Jamque ultro foribus patefactis, plenius an jam sim mansueta periclitantur*] Fuxensis, Oxon. et Colvii Ms. *percontantur*: tuentur alteram lectionem vel hæc Plantina Mostel. 'Nihil periculi est, age, Tam placida est quam est aqua: vise, ire intro audacter licet.' Pric.

De cælo missus mihi sospitator] Aristophanes Avib. Σὺ δέ μοι κατὰ δαίμονα καὶ Στυνυχίαν ἀγαθὴν ἤκεις ἐμοὶ σωτήρ. Supra hæc lib. iii. 'Tandem mihi inopinatam salutem ipse Jupiter tribuit.' Psalm. 57. 4. 'Ἐξαπέστειλεν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔσωσέ με. vide Suidam in ἄνθρωπος ἀνθρώπων δαιμόνιον' et in κατὰ θεῖον. Artemidorus i. 7. Θεόπεμπτα ἐν τῇ συνηθείᾳ πάντα τὰ ἀπροσδόκητα καλοῦσι. Tibullus: 'Sed videar cælo missus adesse tibi.' *Idem.*

Si intrepidus, &c. aquis adlubescerem, sanum me, &c.] Philostratus vi. nlt. Φαρμακοποσία λύττης ὕδωρ, ἂν θαρσύνῃ αὐτὸ δ λυττῶν. *Idem.*

Atque omni morbo scirent expeditum] In Apologia: 'Sanitas expedita, imbecillitas laciniosa est.' Vide quæ ibidem pag. 81. annotata. *Idem.*

Visum contactumque laticis] Istiusmodi animalia *hydrophoba* vocant, quæ studiose vitant aquæ aspectum, et omnium poculorum haustum perhorrescunt. Firmicus Astronom. lib. viii. cap. 5. Theod. Priscianus de medicina lib. ii. cap. 8. Vegetius Mulomedicinæ lib. iii. cap. 31. Aëtius loco prænotato. *Elmenh.*

PAG. 179 *Contentantes adhuc*] Dubitantes propius consistere eum, quasi adhuc ferocientem: supra lib. iv. 'Ut, &c. nemo quisquam fuerit ansus

quamvis jacentem bestiam vel digito contingere, nisi tandem pigre ac timide quidam lanius, &c. utero bestiae resecto magnificum despoliavit latronem.' *Pric.*

Pronus et t. caput invergens] Ms. Pith. *totus c. mungens. Mergens* vel *immergens*, quæ non Beroaldi, sed Roaldi est conjectura, primo comparans in marg. Bas. Ed. sec. dein expressa in Vulc. Ed. sec. Ehmenh. Scriv. Flor. acriterque defensa a Pricæo, nequaquam damnuarem, si esset in Mss. Nam, præterquam quod hic proprie de aqua occurreret, ut sæpissime, (vide Pricæum,) et Plinio lib. viii. c. 42. atque Epigr. vet. 'Cerne ut demerso torridus ore bibat.' ac Solino Polyh. c. 45. 'quo quis acrior, profundius nares merse- rat in bibendo,' (sic Mss. vulgo additur *eo*,) sæpe 'mergere caput,' 'In- mina,' &c. ponitur pro 'inclinare de- orsum,' ut pluribus probabo ad p. 185. 'circa præsepium capita demer- si.' Immo Manil. lib. i. vs. 399. ait in Ed. Bentlei. 'At caput Orion ex- celso immersus Olympo.' Verum quum non solum in omnibus Edd. Vett. sit *invergens*, præterquam in Junt. post. quæ ex interpolatione prava præbet *inferens*, sed et in om- nibus membranis sit *vergens* vel *inver- gens*, ut forsitan in Regio, (nam nihil ex eo in excerptis notatum,) nullam video causam, cur *vergens* sen *inver- gens* debeat mutari ex conjectura in meram hic glossam. Quare Sopingio, Gronovio lib. ii. Obs. c. 7. et N. Heinsio accedo, qui retinent *inver- gens*. Sic Valer. Flacc. lib. v. 595. 'ille proflundo Incumbens Odrussa mero, Viden' alta comantem Pectora, et ingenti turbantem pocula barba?' ubi frustra *toro* reponere tentat Burmannus. Vide Heinsium ad Ovid. lib. i. Fast. 141. 'In tris vergentia partes.' Adde me ad Lucanum lib. iv. vs. 525. 'segnis vergere ponto Non erat astra polus.' Quod contra om-

nes Codd. et summorum Criticorum Gronovii, et N. Heinsii in Advers. p. 106. aliorumque judicium rejecit et cum Edd. Vett. *mergere* substituit Burn. aïens *vergere* fortasse posse sumi active, sed loca esse dubiæ lec- tionis: cum illud valide probarent dicti viri, item ad Ovid. lib. i. P. 9. 52. et Gifanius in Ind. Lucret. et Dativus pro Accus. cum *in* vel *ad* fre- quentissime occurrat. Passim autem hæc verba in Mss. et Edd. confun- duntur. Manil. lib. i. vs. 310. 'utra- que candam Vergit in alterius ros- trum.' Vulgo *rostro*: unde et Bentlei. conjecit *mergit*. Sed malo quod edidit. Veget. lib. iv. c. 6. 'Hostis super caput suum vergetet saxa.' Sic enim e Mss. est legendum. Boëth. lib. iv. Cons. Phil. Metr. 6. 'Obitu mergens orta supremo.' In Ms. Leid. antiquissimo *vergens*. Solin. p. 22. 'ut vela incidant' (aves) 'et præ- ponderatis sinibus alveos vergant:' ut optimi dant Mss. Salmas. et mei sex meliores. Prave ibi substitunt *invertant*, *vertant*, *mergant*. Omnia e glossis et interpolationibus. *Ond. Pronus, et totum caput invergens*] Omnes Mss. *vergens*, quæ lectio firmari potest ex Plinio, qui iv. Epist. ult. *pronus* et *vergens* junxit: ego, cum de potu heic res, aut *mergens*, aut *im- mergens* legerim: et, nisi probe fulci- vero conjecturam meam, a me, contra membranas tot veteres, stet nemo quisquam. Solinus cap. 47. 'Quo quis acrior fuerit, speique majo- ris, eo profundius nares mersitat in bibendo.' In veterum Poëtarum reliquiis: 'Fontanos latices, et lucida pocula vitro, Cerne ut demerso torri- dus ore bibat.' Scholiastes vetus Ju- venalis de Phœnicoptero, Sat. xi. 'Hujus rostrum tam prolixum est et curvum, ut, nisi merso capite, aqua in os ipsius non possit intrare.' Sic apud Clementem Alexandrinum Pæ- dag. ii. 2. τὸ πρόσωπον μονονουχὶ ἐμ- πλύνειν καὶ ἐναποκλῖζεσθαι. et Theo-

critum VII. Αὐταῖσιν κυλίκεσσι καὶ ἐς τρύγα χεῖλος ἐρείδειν. et infra hoc ipso libro, ubi de pabulo, etsi non de potu: 'Cantherii, &c. circa præsepia capita demersi.' Bene autem *pronus* argumento isto: supra lib. I. 'Appronat se, avidus affectans poculum: ubi pag. 14. adnotata vide. *Pric*.

Plausus manus] Virgilius: 'Et plausæ sonitum cervicis amare.' Seneca 'blandiente tactu permulcere' dixit. Ulpianus ad II. Olynth. Εἰώθαμεν τὰ θηρία οὕτως ἐξημεροῦν, διὰ τοῦ τὴν χεῖρα τοῖς σώμασιν αὐτῶν ἐπάγειν, οἷον εἰ κολακεύοντες αὐτὰ διὰ τοῦ χειροτριβεῖν. *Idem*.

Et aurium flexus] 'Anres flectere' heic, fortasse est quod supra I. 'aures remulcere' dixit. *Idem*.

Modestiam meam] Mansuetudinem VIII. de eodem isto: 'Prorsus ut in asini corio modestum hominem inhabitare credas.' Glossæ: 'Modestus, ἐπεικής. 'Επιείκεια, mansuetudo, &c. modestia.' *Idem*.

Cum crotalis et cymbalis] Cicero in L. Pisonem: 'Nec collegæ tui cymbala et crotala fugi.' *Idem*.

Inter semirutæ vestigia] Pal. et Colv. i. *semirupta*, Par. *semirura*. In Oxon. etiam, Reg. Fux. Guelf. sec. *semirupta* ex vitioso librariorum more, sed et in 5. illis Mss. et D'Orvill. ac Guelf. pr. est *intra*, ut vestigia urbis opulentæ semirutæ ambierint undique pagum. Vide ad I. VI. p. 112. 'Templum intra lucum.' Sed et vulgatum satis defendi et stare potest. *Oud*.

Hospitio proximi stabuli, &c.] Id est, 'stabuli quod ingressu primum,' ut supra lib. I. locutus. *Pric*.

Operas præbendo vitam tenebat] Vita hic pro victu, ut apud Terentium, 'Cui opera vita erat,' id est, qui ex opera sua vivebat: ubi frustra est Palmerius, dum τὸ *opera*, cum Donato, septimo casu accipiendum putat. Græcismus est. Julianus Epigrammat. Græcor. lib. VI. Εἰ δ' ὀλίγου δώ-

ρου τελέθῃ δόσις, οὐ τόδε, νύμφαι, Μέμψις, ἐπεὶ Κινύρου ταῦθ' ὅλος ἔσκε βίος. Ait piscatori Cinyræ retia vitam fuisse: hoc est, de quæstu per ea facto vixisse. Similis locutio Euripidi Andromacha: "Ἀπασι δ' ἀνθρώποισιν ἡ ψυχὴ τέχνα. Colv. Pal. o. *præhendens*, male. Elmenhorstius. Oxon. ac Guelf. ambo, *prehendens*. An *præhibendo*, ut apud Plautum non semel. Potius inde faceres *perhibens*. Vide ad I. VI. p. 129. 'Præsidium perhibebimus.' Sed nihil mutandum contra saniores Codd. et vide *Pricæum*. 'Vitam tenere,' pro quo conjecerat Grossetius *terebat*, dicitur pro sustinere. Vide ad I. I. p. 4. 'Quo quæstu me vel vitam teneam.' Salm. e. Pith. scriptura *tenebatur*, conjecit *tuebatur*. In Palat. *parris rim merc.* corrupte. *Oud*.

Gracili pauperic laborans, fabriles operas præbendo, &c.] Seneca cap. 23. ad Polybium: 'Alium ad quotidianum opus laboriosa egestas vocat,' &c. *Pric*. *Fabriles operas præbendo*, *parris illis mercedibus vitam tenebat*] Georgius Nyssenius de Aëtio I. contra Eunomium: Διὰ χειρὸς ἔχοντα σφύρα βραχεία, καὶ ἀκμόνι μικρὰ προσκαθήμενον ὑπὸ σκηνῇ τριχίῃ, γλισχρῶς, καὶ μετὰ πόνου τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης συμποριζόμενον· τίς γὰρ ἂν δὴ γένοιτο μισθὸς λόγον δίκιος (Appuleius 'parvas mercedes' dixit) τῷ θεραπεύοντι τὰ σαθρὰ τῶν χαλκωμάτων, καὶ παραβύοντι τὰς τρυμαλιὰς, &c. καὶ μολιβδόχοοῦντι τῶν λεβήτων τὰς βάσεις; quæ facile est videre quam bene Appuleium illustrent. Oxoniensis, Palat. et Lipsii Ms. *prehendens*: satis comoda vulgata lectio: 'præbere operas' passim in Digesto occurrit. *Idem*. *Parris illis mercedibus vitam tenebat*] Hesychius: Μεμισθαρηκότα· μισθὸν κάμνοντα. Virgilius: 'Tolerare colo vitam, tennique Minerva:' ubi Servius: 'Non, filo tenui: id est, subtili artificio: sed, parvo pretio lanificii exiliter et tenuiter victum præbente.' 'Tenere vitam' hic, ut I. 'Quæ

quæstu vitam teneam:’ et apud Plautum Bacchid. ‘improbis se artibus tenere.’ In Axiocho Platonis dicto, de hominibus χειρωνακτικοῖς καὶ βαναύσοις: Πονουμένους ἐκ νυκτὸς εἰς νύκτα, καὶ μόλις τὰ ἐπιτήδεια ποριζομένους. *Idem.*

Postrema lascivia, &c.] Summa: sic infra hoc lib. ‘postremas lamentationes’ dixit. *Idem.*

Dum matutino ille ad opus susceptum proficiscitur] ‘Dum bene mane Duris e stratis opera ad fabrilia surgit.’ Antoninus v. 1. ‘Ὅρθρον, ὅταν δυσόκυνως ἐξεγείρῃ, πρόχειρον ἔστω, ὅτι ἐπ’ ἀνθρώπου ἔργον ἐγείρομαι. Hesiodus: ‘Ὅρθρον ἀνιστάμενος, ἵνα σοι βίος ἄρκιος εἴη. Plutarchus Sympos. III. 6. Τὴν ἐσπέραν τῶν πόνων ἀνάπαισι, τὸν δὲ ὄρθρον, ἀρχήν’ καὶ τὴν μὲν ὁ Λύσιος ἐπισκοπεῖ Διόνυσος, μετὰ τῆς Τερψιχόρης καὶ Θαλάς’ ὁ δὲ πρὸς τὴν ἐργάνην Ἀθηνᾶν, καὶ τὸν ἀγοραῖον Ἑρμῆν ἐπανίστησι. Susceptum qui e contextu ejecerit, me nentiquam repugnantem habebit. Florid. 1. ‘Impransus ad opus foras extruditur.’ Auctor de Observ. vigil. in D. Hieronymi operibus: ‘Bonus Deus, qui ita prospexit, ut homo exiturus ad opus suum, &c. usque ad vesperam, haberet vicarium tempus.’ *Idem.* *Dum matutino, &c. proficiscitur]* Commode hoc horæ positum: Οὐδὲ γὰρ εἶδειν Ἀνδράσιν ἐργατῖναισι κακαὶ παρέχοντι μέριμναι. paupertatis μέριμναι nempe: ut xxii. apud Theocritum. *Idem.* *Dum matutino ille ad opus susceptum proficiscitur, statim latenter irrepit ejus hospitium temerarius adulter]* Suidas: Μοιχὸς, ὁ πόρνος’ ἐκ τοῦ μῆ, καὶ τοῦ οἰχόμεναι ὁ ἐπιτηρῶν μὴ οἰχεται ὁ ἀνὴρ τῆς γυναίκος, ἵνα εἰσέλθῃ. *Idem.*

Veneris colluctationibus] Scribend. *Veneris.* Columella: ‘Rebus Veneris operari.’ Stewech. *Idem* correxerat postea etiam N. Heinsius ad Ovid. Metam. l. viii. 862. ‘Studioque operatus inhæsi.’ *Adi ad l. II. p. 22.* ‘de fancibus lapidis’ seu *lapi-*

deis. Mss. pertinaciter Genitivum Substantivi servant. *Oud. Veneris colluctationibus, &c.]* Lib. II. ‘His et hujusmodi colluctationibus ad confinia lucis usque pervigiles egimus.’ Aurelius Victor de Domitiano: ‘Furens libidine, cujus sædum exercitium Græcorum lingua κλινσπάλην vocabat.’ *Pric.*

Operantur] Vide supra pag. 45. notata. *Idem.*

Maritus, &c. improvisus hospitium repetit] Infra hic in simili nequitiae scæna: ‘Commodum novis amplexibus Amori rudi litabant: commodum prima stipendia Veneri militabant, &c. et contra omnium opinionem, &c. improvisus maritus adstitit.’ *Idem.*

Clausis et obseratis foribus] Supra hic: ‘Clausis obseratisque super me foribus,’ &c. *Idem.*

Uxoris laud. continentiu] Vide Aristænetum Epist. ultima. *Elmenh.* *Enum* adscripserat Lindenbrogius. *Oud.*

Sibilo etiam, &c.] Lib. viii. ‘Unoque sibilo contentus,’ &c. ubi dicta pag. 160. vide. *Pric.*

PAG. 180 *Ad hujusmodi fl. perastutula]* Abest a Fux. Pith. et Palat. Cod. ad. Ed. Scriv. *hujuscemodi.* Bene; sed Mss. addicendum; quibus invitis nihil erat novandum. Utrumque adhibuit Appuleius, ut Floridi Index docere potest. Vide et p. 184. Sicut nec Pricæus debuerat conjicere *præastutula.* Æque enim per intendendi causa, ac *præ* Appuleius adjectivis præfixit, ut ‘peracutus,’ ‘perargutus,’ &c. Vide Indicem. ‘Perastute’ in Plauto legitur. In D’Orvill. est *perastutella.* *Oud.* Tunc mulier callida, et ad hujusmodi flagitia perastutula] Euripides de mulieribus loquens: Εἰς μὲν ἔσθλ’ ἀμχανώταται, κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται. Bene autem flagitiis astutiam junxit. Servius ad Æneid. xi. ‘Astutos proprie malitiosos vocamus.’ Pro *perastutula*, fortasse *præastutula* legendum:

sic IV. 'præaltissimum puteum:' VI. 'præeminentes silices:' et VII. 'prægrandem hircum.' *Pric.*

Tenacissimis umplexibus expeditum] Florid. I. de Elephantis: 'Expeditre gressum nequientibus, vel omnino abruptum tenacissimorum serpentium squameas pedicas,' at hæc ad locutionem: ad sensum loci istius Claudianus: 'Livescant brachia nexu:' vide et VII. 27. Ecclesiasten. supra hic lib. V. 'Jungens membra colibentia.' *Idem.*

Semiobrutum] Beroaldus hic apte de doliis defodi solitis quædam notavit. Locus Plinii est e lib. XIV. cap. 21. Sæpius Jurisconsulti nostri idem indicant, ut in l. XCIII. D. de Legat. lib. III. D. de Triticis, Vin. leg. lib. LIV. D. de Actionibus empti. *Colr.* Vide ad Colum. I. XII. c. 18. *Oud.* *Dolio, &c. dissimulanter abscondit]* Infra heic in alia hujus notæ narratione: 'Subitario ducta consilio, eundem contegit viminea cavea.' Horatius: 'An turpi clausus in arca,' &c. ubi vetus Scholiastes: 'An in adulterio comprehensus, claudaris in arca, &c. ne te maritus inveniat.' Juvenal. 'Quem toties textit perituri cista Latini.' Scholiastes: 'Latinus minus fuit, qui mæchus in cistam devolutus, superveniente aliquo tegebatur.' *Pric.* *Semiobrutum]* Plin. de cellis vinariis scribens, refert, mitioribus plagis dolia, quæ sunt vasa fictilia vinaria, infodi solita terræ tota, aut ad portionem situs, cælumque præberi: alibi vero impositi, tectis arceri: imbecilla vina demissis in terram doliis servanda, valida expositis. Jurisconsulti quoque de fundo instructo, indicant dolia defodi solita, scribentes: 'Instrumento conservando, dolia, licet defossa non sint, accedunt.' Item tit. de contrahenda emptione: 'Dolia in horreis defossa, si non sunt nominatim in venditione excepta, horreorum venditioni cessisse videri.' Apud eosdem *doliarium* poni videtur pro

dolio vel cella, in qua dolia vinaria sint: sic enim scriptum est: 'Si ex doliario pars vini venierit, veluti metretæ centum.' 'Doliaria annis' festiviter dicta a Plauto, pro ventrosa et hebetissima. *Beroald.*

Aspero sermone accipit] Annon melius excipit? certe Tacitus (quem ubique imitatur Noster) 'sermone infesto excipere quem,' Histor. III. dixit. *Pric.*

Sicine vacuus et otiosus, insinuatibus manibus ambulabis mihi] Increpatio similis apud Philonem illa in de Mosis vita: Βραχίονας καὶ πῆχεις ἀργούς τρέφοντες, οὐκ ἐρυθρίατε; 'Manibus insinuatibus,' est, in sinum conditis: sic Proverb. 19. 24. Εἰς τοὺς κύλπους αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἐγκρύπτειν, qui habitus desidiosorum. Imperator Mannel Palæologus VII. Orat. Οὐκ οὖν λαμβάνειν ἀρμόττει τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς τὰς χεῖρας κατέχουσιν, τοῦτο γὰρ λελωβημένοις καὶ παρεμένοις ἀνθρώποις προσήκειν εἰκεν. Tale apud Chrysostomum Homil. 16. in Epist. ad Ephes. τὰς αὐτοῦ χεῖρας δῆσας καθέζεσθαι. et 'manibus compressis sedere' apud Livium. *Vacuus* hic est εὐσχαλος, εὐκαιρος, ut bene in Glossario vertitur. Glossæ aliæ: 'Σχολάζων, vacuus.' Ulpianus l. XI. § 1. ff. ad exhibend. 'Si forte ipse servus ex operis, vel artificio suo solebat se exercere, nunc vero cogitur vacare:' id est, (ut vertitur in Basilicis) σχολάζειν, *vacuos* autem quid mirum *ambulones* esse? cum nil boni negotii habeant. Apud Terentium v. 1. Adelph. ille: 'Postquam intus sum omnium rerum satur, Prodeambulare huc libitum est:' quæ adduco ut hæc Donati corrigam: 'Procedere segnem, deambulare significat: nam deambulare etiam intus potuit.' Priore loco videtur *prodeambulare* scribendum. *Idem.*

Nec, obito consueto labore, vitæ nostræ prospicies] Philo in de Mundi Opificio: Ἡ γωνὴ σφοδρὰς ἀνίας ἐνδεξάμενῃ τὰς ἐν ὥσιν, &c. ὁ δ' ἀνὴρ ἐν μέρει

πόνους καὶ ταλαιπωρίας καὶ συνεχεῖς ἰδρώτας, ἕνεκα πορισμοῦ τῶν ἀναγκαίων. Apte heic autem prospicies. Terentius IV. 2. Adelph. 'Ego jam prospiciam mihi:' ubi Donatus: 'Bene prospiciam, quasi non prorsus nisi providero mihi.' Idem. Vita nostra prospicies] Donatus ad 1. 3. Phorm. 'Vita mores significat, et animam, et alimentum,' &c. Idem.

Et aliquid cibatu parabis] Lib. IV. 'Sic nobis otiosa domi residens lusingabis? nec nostris tam magnis tamque periculosis laboribus solatium de tam sera refectione tribues?' Idem.

Misera et pernox et per diem] Misera dicitur D'Orv. miserum Oxon. per noctem et per diem, ut in Palat. sic in Oxon. Pith. est et Edd. ante Colv. quæ etiam carent priore et cum Fux. et Guelf. pr. ac Wow. et Pric. Sed pernox dant præter Lipsianum Regius, Fux. D'Orv. Bertin. Guelf. cum Edd. Colv. Vulc. pr. Merc. Optime vero Roaldus ad l. v. p. 91. 'Et perdia et pernox,' ubi vide, hic quoque sic legendum esse vidit; uti expressere Vulcan. Ed. sec. Elm. ac Scriv. cum Florido, confirmaturque a Florent. Codd. et Inc. Adde Præcæm. Oud. At ego misera, &c.] Apud Terentium 1. 4. Phorm. 'Quod ego huic, &c. exitio remedium inveniam miser?' ubi Donatus: 'Quum ego, &c. dixerit, ἐμφατικῶς addidit miser:' at hic loquendi modus sequiori sexui familiarior: supra hic lib. IV. captiva puella: 'An ego misera tali domo, &c. privata?' &c. Donatus ad 11. 1. Hecyræ: 'Misera, muliebri interpositio est.' Idem ad 111. 2. Adelph. 'Proprium est mulierum cum loquuntur, aut aliis blandiri, &c. aut se commiserari.' Pric.

Lanificio nervos m. contorqueo] Ovid. l. XII. Metamorph. 'columque, I, cape cum calathis, et stamina pollice torque.' Elmenh. Minus aptum hoc est exemplum. Significat hic exerceo et fatigo. Vide Burm. ad Phædr. l. III.

F. 14. 7. 'Ille se torquet diu.' Simplex quoque hic exaratur in D'Orvill. Oud. Per noctem et per diem lanificio nervos meos contorqueo] Hoc est quod κοπιᾶν ἐργαζόμενος, Paulus 2 Cor. IV. 12. vocat. Glossarium: 'Εριουργία, lanificium.' Virgilius: 'Ceu femina primum Cui tolerare colo vitam tenuisque Minerva, Impositum cinerem et sopitos suscitavit ignes, Noctem addens operi,' &c. quæ sumpta ex Apollonii III. Idem IX. 'Nec vulnera lavi Veste tegens, tibi quam noctes festina diesque Urgebam, et tela curas solabar anili.' Apollonius IV. 'Εννυχίη κλωστήρα γυνὴ ταλαίεργος ἐλίσσει, quod, 'lanam lucubrando facere,' Varioni in de Rom. Populo. bene et contorqueo nervos meos. Ovidius: 'Assiduis exercent brachia telis.' Suidas: Ἐανῶν πορεύει τοὺς κάρπους τὰς γυναῖκας διὰ συνεχῆ τῶν ἐρίων ἐργασίαν. vide et Proverb. 31. 17. 19. similia Hesychiana illa: Καναβισθῆναι, πρὸς τὴν κάνναβιν ἐξιδρῶσαι καὶ πυριασθῆναι. Per noctem, et per diem legit et Oxon. Ms. nec tamen male illi qui pernox et perdia: sic, per diem et pernoctem, Gellius II. 1. et XXXI. Ammianus (pertinacissimus ejus imitator) dixit. In vetere Onomastico: 'Perdus, πανήμεριος.' 'Pernox, παννύχιος.' Pric.

Ut intra cellulam nostram saltem lucerna luceat] Plutarchus in περὶ τοῦ μὴ δεῖν δαεῖξ. Καὶ μὲν Μίκυλλον εἰσεῖδον (φησὶν ὁ Κράτης) τῶν ἐρίων ξαίνοντα, γυναῖκά τε συγξαίνουσιν. Τὸν λιμὸν φεύγοντας ἐν αἰνῇ δηόττητι. Servius ad citata Virgilii ea, 'tenuique Minerva.' 'Parvo pretio lanificii exiliter et tenuiter victum præbente.' Suidas: Λεπτὰ ξαίνειν' ἐπὶ τῶν πενιχρῶς τὸν βίον διαγόντων. Lucerna, (quam unicam hic intellige,) paupertatis magnæ indicium.' In l. VI. § 3. ff. de offic. Præsid. 'Ne tenuis vitæ homines, sub prætextu adventus officiorum vel militum; lumine unico, vel brevi supellectili ad aliorum usus translatis, injuriis vexentur, Præses Provinciæ provide-

hit : ubi male Corasius et alii *limine unico* malebant. Isidorus Pelusiota : *τὴν Ἑλισσαίου εὐτέλειαν ζήλου, ὑπερφῶ καὶ λύχνη ἄρκου*, &c. Ovidius Fast. II. 'Lumen ad exiguum famulæ data pensa trahebant.' Martialis XII. 32. nescio cuius supellectilem enumerans : 'Ibat grabatus tripes, et bipes mensa, Et cum lucerna, corneoque cratere, Matella curto rupta latere meiebat : ' et alibi : 'Pondero, potō, cano, ludo, lavo, cæno, quiesco : Dum parvus lychnus modicum consumit olivi.' *Idem.*

Daphne vicina] Oxon. *Dasyrie*, sub quo fortasse nomen nondum erutum delitescit. *Idem.*

Mero et prandio matutino saucia] In Edd. Vic. Ber. Bas. Vulc. *matutina*. Sed infra hoc libro p. 186. 'Matutino mero et continuo stupro corpus manciparat.' Tum *sacia* in Edd. Vic. Junt. post. *satia* Mss. Flor. D'Orv. Edd. Junt. pr. Aldi, Colin. quæ adjuvant Wowerio et Scioppio prælatam lectionem *satiata*. Immo et illa est in Cod. Pith. et Inc. Verumtamen pro *saucia* stant cum altero Florentino Lips. Fux. Pal. Oxon. Reg. Guelf. cum Pricæo. Fateor equidem *saucius* sæpius ita adliheri, ut significet eum, qui vino ita percussus est, ut quasi nescius sui et sepultus jaceat, ut supra l. VII. p. 141. et Justin. l. I. c. 8. Idem tamen de hominibus crapula modo obsessis ait l. XXIV. c. 8. 'Hesterno mero saucii.' Solin. p. 20. 'imitari ebrietatem sensibus sauciatis.' Immo Martialis usurpat etiam pro libidinis fomite lib. IV. Ep. 64. de inguine : 'Incaluit quoties saucia vena mero.' 'Solve mero' alii etiam dicunt. Adi Comment. ad Petron. cap. 79. 'Vini satias' rectius adstruxerunt viri docti Livio l. XXV. c. 23. ubi et alii *rino sauciatis*. Oud. *Mero et prandio matutino sauciata*] Editiones Aldina et Vicent. *satia*, ex quo formarunt *satiata*, quod et in Fulvii libro : ego *saucia* (quod, ni fallor, et

Oxoniensis exhibet,) veriore lectionem existimo : non enim Ennius tantum 'flore Liberi sauciari,' sed et Noster lib. VII. (fortasse Ennium secutus) 'saucium vinolentia' dixit. 'Prandium matutinum' videtur esse quod infra hoc libro 'jentaculum' vocat : ibi et 'meri' mentio. 'Cum qua' (inquit) 'protinus jentaculo, dehinc vino mero mutuis vicibus velitata,' &c. *Pric.*

Cum s. adulteris volutatur] Palat. quidem, Oxon. Guelf. et pauci alii, cum Edd. plerisque exhibent *voluptatur*, idque prætulit summus Grævius ad Justin. l. XII. c. 16. 'cum serpente voluptari.' Sed præter alios Codd. illic duo quoque D'Orvilliani Mss. servarunt rectius *volutari*. Quod verbum frequentissime a librariis in *voluptari*, illis etiam locis, ubi istud verbi nequaquam stare potest, mutatum est. Adi ad l. VII. p. 147. Optime igitur Florentini, Reg. Fux. D'Orvill. et alii, Edd. Beroald. Bas. Vulc. sec. ostentant *volutatur*, docte vindicatum a Pricæo, præsertim ex Quinctiliani Declam. CCLXXII. 'Cum adultero volutata est.' Adde, ut plures præteream, N. Heinsium Advers. p. 350. 706. eumque, et Barth. ac Burman. ad Petronium c. 79. 'volutatusque liberius cum fratre : ' nec non ad Quinctiliani verba, a Colvio prolata. In Coll. Voss. *adulteriis*. Oud. *Cum suis adulteris volutatur*] Ita principes editiones Romana et Vicentina : fortasse item (eam nec satis memini) Ms. Oxoniensis : acriterque isti lectioni propugnat Colvius, non hoc in loco tantum, sed et in Quinctiliano Decl. III. at minus recte facere eum patebit ex sequentibus exemplis, scripturamque Florentini Codicis *volutatur* modis omnibus reponendam. Seneca Epist. CXIV. 'Cum omni exoletorum feminarumque turba convolutatur.' Tertullianus : 'Una orant, una volutantur.' Petronius : 'Subduxit mihi nocte puerum, &c. voluta-

tusque liberius cum fratre non suo,' &c. Cassianus xiv. 17. 'Aut cœno-
sis libidinum suarum volutabris pol-
luat.' Justinus xii. de Alexandri
Olympiade: 'Visa est per quietem
cum ingenti serpente volutari:' et
in cclxxvii. Quintiliani ipsius De-
clamatione: 'Cum adultero volutata
est:' quibus addamus e Græcis quæ-
dam. Solomo μιμητικῶς 7. 18. Gno-
mologici: 'Απολαύσωμεν φιλίας ἕως ὕ-
θρου' δέυρο, καὶ ἐγκυλισθῶμεν ἔρωτι. Lu-
cianus Asino: 'Ἐπὶ ταύτης κυλιόμενος,
&c. συμπλεκόμενος, &c. Plutarchus
de adhuc puero Themistocle: 'Ἐν πό-
τοις καὶ γυναιξὶν ἐκυλινδεῖτο. (Apoli-
thegm. Reg. &c.) sic, ἀκρασίᾳ συγκυ-
λινδεῖσθαι, Xenophon in Convivio l. iv.
et, 'in omni dedecore volutari,' Auc-
tor ad Herennium dixit. *Pric.*

Sic consulatus maritus] Infra hic:
'Nec isto saltem tam nefario scelere,
&c. confutari terrerive potuere:' sic,
'dictis confutare,' Phorm. iii. 1. Te-
rentius: et, 'incredatione confutare,'
Zeno Veronensis. *Idem.*

Et quid istuc est] Bene Scriverius
adoptavit τὸ *ecquid*, probante etiam
Pricæo. Alterum *istic*, quod exara-
tur item in D'Orv. Pith. Fux. Guelf.
Oxon. Palat. et Edd. ante Bas. sec.
ac Colv. omnino rejiciendum. Non
enim digito aliquid monstrat maritus,
sed objurgatus, bona verba dat, quasi
dicat, mi uxor, quid sibi vult ista hæc
objurgatio? Nam, &c. *Wel wat 's*
dat. Mili etiam videtur elegantius
abesse verbum substantivum a Ms.
Palat. Edd. Juntinis et Aldi; licet
sciam, a Faërno et Benteio per eli-
sionem litteræ *d* editum in Terentii
Phorm. A. ii. 1. 27. D. 'Vellem qui-
dem. P. Quid istuc est? D. Rogi-
tas, Phædria?' et sæpius apud Plau-
tum, 'Quid istuc est verbi?' Vide
Ind. Par. *Est* non comparet in Guelf.
sec. nec Pal. *Oud.* *Et quid isthuc*
est] Melius in aliis, *Ecquid*, &c. ux-
orem stomachantem mulcet compella-
tione ista. Apud Terentium Phorm.

ii. 1. 'Quid istuc?' ubi Donatus:
'Magnam vim habet contra iram hu-
jusmodi interrogatio.' Florent. et
Oxon. Codd. *istic. Pric.*

Licet forensi negotio officinator noster
attentus, &c.] In Pseudolo Plautina:
'At illic nunc negotiosus, res agitur
apud Judicem.' *Idem.*

Ferius nobis fecerit] Otiandi tem-
pus: hinc in Glossario: 'Ferix, ἀρ-
γία.' *Idem.*

Prosperxit] Perperam omnino Colv.
et Vulcan. Ed. sec. e Cod. Lips. cui
accedunt Pal. Oxon. Guelf. edide-
runt *prosperxit*, contra mentem Appu-
leii. Non enim officinator, sive offi-
cinæ magister ei prospexerat, sed
ipse sibi, qui dolium hoc alii cuidam,
non officinatori, vendiderat. *Oud.*

Vides istud dolium? &c.] Melius vi-
desne? sic i. 'Videsne extremas fe-
nestras?' &c. et vi. 'Videsne insis-
tentem, &c. illi rupi montis ardui ver-
ticem?' *Pric.*

*Quod supertacuum frustra locum deti-
net tantum]* Donatus ad Hecyram:
'In medio stare dicitur supervacuum
et molestum.' *Idem.*

Conversationis nostræ] I. e. officii fa-
miliaris et domestici. Floridus male
reddidit 'habitationis.' Noster alibi
pro colloqui et una esse adsidue.
'Versari' in ea re Cicero. Vide Se-
necam Ep. xli. De Ira iii. 7. Glos-
sæ, ἀναστροφή, διαγωγή. Hac etiam
voce ἀναστροφή reddit Interpres ve-
tus. Vide Tertullianum, Hyginum,
Justinum xxxix. 1. Victorem Epit.
c. 18. Firmicum de Errore p. 9. 12.
33. 74. et Codicem Theodosianum t.
iv. l. iii. de Sicariis. Frontinum tuum
l. ii. c. 9. § 10. 'Quum Latinæ Lin-
guæ usum ei conversatio pristina cas-
trorum dedisset.' &c. *Wasse.* Auct.
de Corr. Eloq. c. 9. 'Conversatio
amicorum:' ac passim. Supra l. v.
init. 'Conversatio Jovis humana.' L.
viii. init. 'sermonibus adsidiis et
conversatione frequenti.' De Deo
Socratis p. 671. 'Parit enim conver-

satio contentum: de dogm. Plat. in Mss. est pro frequenti conversione, ut videmus. *Oud.*

Ut dato pretio rem suam secum ferat] Hinc joculari illud infra x. 'Miles qui sine pretio me suum fecerat.' 'Rem suam,' ut supra ii. 'Non terræ rem suam denegamus.' Matth. xx. 14. Τὸ ἀνὰ πόρον. *Pric.*

Quin itaque præcingeris] Terent. Phorm. ii. 2. 'Accingere.' Donatus: 'Appara te, atque expedi.' Vide ad Luc. 12. 35. H. Grotium. *Idem.*

Mihique manum tantisper accommodas] Lib. vi. 'Orabunt, &c. manus tantisper accommodes:' ubi dicta p. 121. vide. *Idem.*

Ubrutum] Mire hoc dictum pro 'effossum et erutum.' Sic tamen constanter habent Mss. ac per singularem decompositorum usum, de quo alibi, defendi potest; qui præsertim locum habet in compositis a ruo. Scriverius vero edidit *ex obruta*. Quo modo in Glossis Labbæi dicitur 'χωσος, obrutus.' Verum hoc non significat, ut deberet, 'post effossionem,' 'postquam eruimus,' sed 'postquam defodimus et obruimus.' Adeoque contra loci sensum necessarium. *Oud.*

E re nata fallacia, mulier] *E re nata* pro incidente inopinato sæpius ntitur Noster. Vide *Pric.* ad l. iv. p. 65. 'E re nata consilio capto.' p. 191. 'suspectisque e re nata, quæ gesta sunt.' Symmach. l. iv. Ep. 59. 'Optiocessavit e re nata:' nti recte emendarunt viri docti. Adde Stewech. ad l. i. p. 13. et l. ix. p. 206. Gell. l. iiii. 7. 'Ut res nata est.' Ac 'fallaciosa mulier' occurrit lib. viii. p. 160. Nihilominus contra Mss. O. non amsim eam emendationem veram præstare; cum æque facile construi possit, *fallacia nata e re*, ac bene defensum putem a Beroaldo e Quintil. 'E re natum exordium.' Vide et ad p. 206. Atque ita legendum forsitan in Solino p. 63. 'e re natum nomen,' vel 'a re nautica nomen datum.' Vul-

go, *e re nata datum n.* Idem. *E re nata fallacia, mulier temerarium tollens cachinnum*] Lectioni (ut quidem ego existimo) mendosissimæ nemo hactenus controversiam fecit: tolle distinctionis notulam, et scribe *fallaciosa mulier*. In *re nata* (i. subitaria, improvisa) illa animo præsentis usa. Donatus ad v. 3. Adelp. 'Natum, de rebus repentinis dicimus: ut supra: E re nata melius fieri laud potuit, quam factum est hiera.' Vide supra p. 65. et 70. dicta. Vitiosa istius loci scriptura Beroaldum induxit. *Pric.* *E re na. fallacia*] Dicimus aliquando absolute 'e re nata,' ut inquit Donat. dicimus etiam cum adjuncto: ut 'e re natum exordium,' dixit Quintil. intelligi volens subito inventum, et ipsa causa repente sumptum: idem aliubi gratiora esse tradit, quæ inventa subito, nec domo allata, sed inter dicendum 'e re ipsa nata' esse videantur. Igitur 'e re nata fallacia,' significatur muliebris dolus, ad fallendum maritum subito excogitatus: non domi, non ante compositus, sed ex ipsa re et negotio incontanter expromptus. *Beroald.*

Mognum (inquit) istum virum, &c. nacta sum] Donatus ad ii. 6. Andr. 'vir, ad vituperationem cum ironia: ad laudem vero sine ironia.' *Pric.*

Ego mulier, et intra hospitium contenta, &c.] Contenta intra hospitium erat, quia mulier. Philo in de legg. special. Ἀγοραὶ καὶ βουλευτήρια, &c. ἀνδράσιν ἐφαρμόζουσιν· θηλείαις δὲ οἰκουρῆα, καὶ ἐνδον μονή. hinc, ut de re insueta, Sophocles Œdipo Colon. Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατὰ στέγας θακοῦσιν ἰστουργοῦντες, αἱ δὲ σύννομοι τὰ ἔω βίου προφεία πορσύνουσ' ἄσι. *Idem.*

Minoris distrahit. Additamento pretii] Addit Barth. Advers. l. xxiii. c. 9. *foris*, ut opponatur τοῖς 'intra hospitium.' Non persuadet mihi. *Additamentum* Beroaldus capiebat pro detractatione et deductione. Sed recte

enim seqq. legit et distinguit Colvius. Quod etiam de suo alleverat vir doctus ad marg. Ed. Junt. post. et dant Mss. plerique, nisi quod *precii* in D'Orv. a m. pr. Vide etiam Pric. Oud. *Additamento pretii latus maritus*] 'Insuperato lucro in gaudium diffusus:' ut supra lib. II. locutus. Glossæ: 'Πρόσθεσις, additamentum. Προσθήκη, Accessio, adjectio, augmentum, additamentum.' Pric.

Tanto pretio præstinavit] Lege cum Bertino, Aldo, et Romano, qui t. præst. Elmenh. At Lipsiani Cod. lectionem firman. Flor. Pal. ni fallunt excerpta, cum Vulc. Merc. et Wow. &c. Edd. ac Pricæo eam probante e l. IV. p. 74. 'Inmittimus caveæ modico præstinatæ pretio.' Ac passim. Quia tamen hic præcessit *pretii*, malim hoc loco subintelligere fide Mss. Regii, Fux. Pith. Guelf. pr. D'Orv. Oxon. Par. et Edd. reliquarum, ut in *majoris*. Suet. Calig. c. 38. 'Inmenso emere.' Quintil. Decl. XII. c. 19. 'Quod tam magno vendidisti.' Immo hoc ipso libro p. 199. 'Comparat l. numis: magno, ut aiebat.' Vel legi posset *tanti*. Ad me ad Sneton. Cæs. c. 50. 'Minimo addixit.' Oud. Et, *quis est ille, ait, qui tanto pretio præstinavit*] Lib. V. 'Quis ille quem modici temporis spatium repentina senecta reformavit?' Rom. et Vicent. qui tanto præstinavit? nec aliter Bertin. et Oxon. Ms. Lectio altera autem (quam debemus Lipsii Manuscripto) multis modis probabilior: supra lib. IV. 'Inmittimus caveæ modico pretio præstinatæ.' Pric.

Sermoni mulieris defuit] *Sermonis* Pith. *Contentus* additur etiam in Regio, forte pro *contatus* sive *cunctatus* vel *cunctantius*, ut in Apol. p. 403. 'contanter' vel 'cunctanter hominem postulare:' de Deo Socrat. p. 697. 'Cunctantius credere.' Vide ad Sneton. Cæs. c. 60. 'ad dimicandum cunctantior factus est.' Sic 'mo-

derantius' a 'moderanter' Lucretio: quamvis Heinsius minus Latinum putet ad Ovid. I. Met. 510. Sed ita et Mss. in lib. I. p. 8. in f. Oud. *Nec ille sermoni mulieris defuit*] Apposite I. 9. Aristænetus: 'Ὁ δὲ μοιχὸς συμπράττων, ὡς ἀπὸ συνθήματος, τῇ τῆς γυναικὸς γνώμῃ, &c. Pric.

PAG. 181 *Exurgens alacriter*] Vide supra pag. 21. notata. *Idem*.

Et multifariam rimis hiantibus quasum] Glossæ: 'Multifariam, πολυτρόπως, πολυμερῶς.' In Palat. male, *nimiis hiantibus*. Ovidius Trist. V. 13. 'Rimisque dehiscunt.' Virgil. I. Æn. 'Rimisque fatiscunt.' Oxon. *quasatum*: quod eodem cadit. Gloss. 'Quassum, σαθρόν.' Glossæ aliæ: 'Σαθρὸς, quassatus, fragilis.' *Idem*.

Quin tu? &c.] 'Hortantis est.' Servius ad II. Eclogam. *Idem*.

Erasis intrinsecus sordibus, diligenter, &c.] Oxon. Guelf. pr. *crassis*. Hinc mallet Pricæus *derasis*, contra genium Appuleii, cui *e* in compositis passim valet *a* vel *de*; ac de supernis sordibus aliisque sumitur. Sic I. I. p. 5. 'eluvium operose effrico:' ubi vide. Infra 'scabiem exscalpere.' Atque ita passim apud optimos quoque *e* pro *a* vel *de* adhiberi solet. Recte vero jungit Pricæus τὸ *diligenter* hisce, non, ut vulgo fit, sequentibus verbis, ac rectius dat Regius, *erasis diligenter sordibus intrinsecus*. Oud.

Apum usui p. dinoscere] Pal. *actum*. Pith. *usu*. Haud male inserit Pricæus *an*; certe eo sensu locus capi debet; unde et in interpretatione addidit cum Beroaldo Florid. *an utile queat esse*. Quid si optimumne usui? Sept. de B. Troj. I. III. c. 23. 'Sed cupere dinoscere, barbarine, Græcine summa rerum potirentur:' ubi tamen elegantius in duobus Mss. *inveni, barbari Græcine*. Vide Periz. Dissert. ad I. I. c. 20. et millies alios. Infra p. 182. 'Utiles, nec ne, processus sciscitaretur.' Mox in Oxon. et

Par. discernere vel dignoscere e glossa : ut apud Juven. Sat. x. vs. 2. 'dinoscere verum : ' in Mss. nonnullis discernere. Sed alterum agnoscit Servius ad Virgillii Georg. l. ii. 461. ubi vide Horat. l. i. Ep. 15. 29. 'civem dinoscet hoste.' Sic enim et ubique Mss. optimi, non dis. Adi Burm. ad Ovid. l. xi. Met. vs. 835. 'Vix ut dinoscere posses.' Et ad Suet. Oth. in f. 'Ut nemo dinosceret.' Sic supra 'dirumpere.' Vide ad l. i. p. 12. *Idem.* Ut erasis intrinsecus sordibus diligenter aptum usui possim dignoscere] Recreabis locum languentem sic legens et interpungeus : Ut e. i. s. diligenter, an aptum u. p. d. Oxon. possim discernere, vel dignoscere : quorum alterum abundat : in eodem, at male, crassis : melius, erasis : et adhuc melius, ni fallor, derasis. Persius argumento simili : 'Seriolæ veteris metuens deradere limum.' Glossarium : 'Παραξύω, derado, destringo.' Sic supra heic lib. v. 'comas deradere.' Bene autem, an usui aptum. Aristophanes Acharn. Πῶς δ' ἂν πεποιθολῇ τις ἀγ-Γεῖψ τοιοῦτω χρώμενος κατ' οἰκίαν, Τούσινδ' ἀεὶ ψοφούντι ; ad quæ vetus Scholiastes : Οἱ ἄνθρωποι παραιτοῦνται ἐπὶ τοιούτων κεράμων ἀναγκαῖόν τι βαλεῖν, φοβούμενοι τὸ σαθρὸν αὐτῶν. Pric.

Putas as] Scriptura vetus, *putasses*. Colv. Scilicet ex vitiosa Beroaldinæ editionis lectione, *vos*, Basileenses effinxere *vos putetis*. Sed *nos putas* bene scripti et Edd. ceteræ. Pal. Guelf. etiam *putasses*. De malo sive ἀπὸ κακοῦ bene explicant viri docti, 'furto' vel 'aliquo dolo malo,' cum J. M. Palmer. Specim. t. iv. Thes. Crit. p. 698. Schegk. Præmess. c. 12. et Barthio l. xxxiv. Advers. c. 15. qui tamen notat in sno Codice glossam esse adscriptam, 'Malus arbor est pomifera.' Quasi ad aurea Hesperidum poma respiceretur ; et ut nos fere similiter dicimus, *Het geld van de boomen schudden*. At hic ne-

quaquam congruit. Oud. Nisi nos putas as de malo habere] Ac per hoc producturos illud. 'De malo habere' Græcissans dixit, pro, ex malo, vel, illicito lucro. sic, 'acquirere ex malo,' Interpres vetus Sap. 15. 12. pro eo quod in Græco, ἐκ κακοῦ πορίζειν. Κακὰ κερδαίνειν, Hesiodus ἐργ. α'. vocat : ἐξ ἀδικίας κερδαίνειν, Isocrates ad Dæmonicum. Seneca cap. 23. de vita beata : 'Sapiens nullum denarium intra limen male intrantem admittet : ' imitatus, ni fallor, Euripidem, qui χρήματα κακῶς οἴκους εἰσελθόντα in Erechtheo dixit. Simile apud Aristophanem, τὸν βίον οὐκ ἐκ δικαίου κτᾶσθαι. 'malo jurejurando rem quærere' apud Plantum Bacch. et, πλοῦτ' ἀπὸ κακῆς ἐργασίας περιγίνεσθαι, apud Democritum. Ælianus de nescio quo apud Suidam in ὥρα. 'Ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις συμβιούντι, οὐδὲν οὐδέποτε ὠγίης λέγοντι, καὶ ἐντεῦθεν πλουτοῦντι. Pric.

Acer et egregius ille maritus] Minus bene Pricæus per *acrem* hic intelligit 'promptum, impigrum, et expeditum.' Neque enim hoc prædicatum vere, et sequens *egregius* ironice est intelligendum, sed utrumque, ut millenis solet Auctor locis. Rectius ergo Fluridus interpretatur 'sagax,' sive 'prudens' potius, et ad ingenium ejus hominis stupidi est referendum. Neque tamen cum N. Heinsio substituendum *cafer* ex Ovid. Ep. xvi. 314. 'Utere non vafri simplicitate viri.' 'Vafre' numquam in laudem ponitur, quæ hic requiritur, ad illusionem tamen. Optime igitur *acer*. Nepos in Alcib. c. 5. 'Acerrimi viri præstantem prudentiam cognoscere.' In Guelferhytano utroque est *alacer*. Oud. *Nec quidquam moratus, &c. acer ille*] Ex his, ut videtur, Virgillii Æneid. x. 'Nec Turnum segnis retinet mora, sed rapit acer,' &c. *Acrem* heic intellige, promptum, impigrum, expeditum. Virgil. i. 'Acris Oronti.' Servius : 'Fortis, alias, velocis, quidam acrem

in unamquamque rem vegetum ac nimium tradunt.' *Pric.*

Accensa lucerna, &c.] Ut solent diligentius quid aggressuri. Luc. 15. 8. *Id.*

Discede frater] Fac te e medio. Donatus ad Andr. iv. 2. 'Discedere dicitur, qui e medio abit.' *Frater* ignoti compellatio, ut apud Italos hodiernos. *Idem.*

Probe procuratum istud] Heinsius ad dictum Ovidii locum emendabat *perpurgatum*, ut in Longi Pastor. l. ii. init. $\delta\delta\epsilon\pi\theta\upsilon\varsigma\epsilon\zeta\epsilon\kappa\alpha\theta\alpha\rho\epsilon\nu.$ $\delta\delta\epsilon\alpha\rho\beta\lambda\chi\upsilon\varsigma\epsilon\pi\lambda\epsilon\kappa\epsilon\nu,$ non $\epsilon\pi\epsilon\lambda\acute{\epsilon}\kappa\iota\zeta\epsilon\nu.$ Sed nimis abit a Mss. In D'Orvill. est *per-turatum*. Hinc malo cum Is. Vossio ad Catull. c. 45. *recuratum*, quod est *perpurgatum*. Consule notata ad l. viii. p. 166. 'Corporaque laniata sedulo recurrare.' Quod tamen Vossius ibi adfirmat, in veteribus libris ita legi, dubito. Certe ego in nullis inveni. Dein istum D'Orvill. *Oud.* *Donec probe procuratum istud tibi re-prasentem]* In Menæchmo Plautina: 'Ego tibi hanc hodie probe Lepideque concinnatam referam.' *Pric.* *Et cum dicto, &c.]* $\eta\beta\alpha,$ καὶ εἰς ἔργον πρᾶ-πειθ', ut l. Apollonii. *Idem.*

Scabiem] In Glossis, 'Ψώρα, Scabia, Scabies, Scavia.' In P. Warnef. l. iv. de G. Long. c. 47. 'clades scabearum.' Sed alii *scabierum*. Isidor. l. x. 'Leprosus a pruritu nimio scabiæ;' ut est in vetustissimo Ms. Leid. Vide ad p. 178. *Rubies* et *rabia*. Verum non video, qui hic locum possit habere *scabies*, quæ non est nisi morbus pruriginosus, sive de *schurfst krauwagie*, qualis est frequens ovibus et canibus et hominibus. Nec facile persuadent viri docti, intelligi 'fæcem induratum,' quasi pustulas ex fera scabie oriri solitas, sive ipsam asperitudinem. Vide Cl. Schultens. ad Jobi c. ii. 8. Infra Flor. N. 15. 'Serpentium scabiem,' quidam e Mss. legunt *scabrem*, at male; cum illic intelligantur pediculi, qui vel Phere-cydæ cutem scabebant, vel ob quo-

rum arrosiones se scabebat. Verum hoc loco egregie conveniret *scabrem* sive asperitudinem. Ita confunduntur *scabiedo* et *scabredo* apud du Cangium in Gloss. Lat. Vide ibidem Colv. et G. J. Vossium in Etymol. unde et verbum *scubere* apud Pacuvium in Nonio quinquies: 'Pœnitidine squalis, scabresque inculta vastitudine.' Sic enim Mss. optimi magno numero. p. 168. 169. 185. 226. 243. Ed. Merc. Vide et Scalig. ad Fest. v. 'Vastum,' L. Carr. Ant. l. i. 2. *Oud.*

Cariosæ testæ] Legendum, *curiosa testa*. Elmenh. Ita Lindenbrogius notavit exarari in Florentinis membranis, et unice placuit *Pricæo*, ut scilicet fuerit instrumentum, quo sordes deradebat, atque illud ipsum *scabrosum* et asperum, ut tanto melius scabredinem dolii destringeret. *Testæ* etiam vix locum habere posse videatur, ac dolium non *ficile*, quod et *testam* vocat Juven. S. xiv. vs. 311. sed ligneum fuisse; quia tam altum fuit, ut totus vir in illud descenderit, et tamen non majoris ponderis, quam quod idem vir collo gerere potuerit: quo etiam pertinere videntur præcedentia, 'rimis hiantibus quassum.' Sed non capio, quid sibi velit *curiosa*. Ea vox mihi videtur non significare hic posse, nisi *vetustam*, et quasi carie exesam, vel obsitam. Ac *dolium* posse vocari *testam*, satis probat Juvenalis, de quo dubitare non debuerat *Pricæus*. Videant acutiores. In Abl. *testa* magis inclino; ne accuratissimus in talibus descriptionibus Auctor omiserit scalpendi instrumentum. Quid si innotes voces, *scabiem* vel *scabrem cariosam vetusta testa?* p. 158. 'Cervice cariosa vulnerum putredine.' Guelf. pr. *curiose*. *Oud.*

Exscalpere] *Exculpere* vel *exsculpere* dant Flor. Pith. D'Orv. Guelf. si fides excerptis, cum Lips. forsitan et aliis, Colviumque secutæ Edd. Vulc. Merc. Wower. Sed alii Codd. et Edd. O. Vett. habent *exscalpere*, vel

exscalpere. Ut ubivis hæc verba eorumque composita confunduntur non modo a librariis, sed etiam viris doctis. At rite attendenti patet, verba ‘sculpere,’ ‘insculpere,’ ‘exscalpere’ significare industriam et accuratam elaboratamque artem, sed ‘scalpere,’ ‘exscalpere’ rudiorem, leviolemque sine arte operam, et merum laborem. Vide quæ notavi ad Sueton. Galbam c. 10. et perpende loca a Burm. et me citata ad Suet. Claud. c. 1. ac Nepot. in Paus. c. 1. Quintil. l. II. Instit. c. 19. Min. Fel. c. 23. p. 240. 242. et ter in Apol. quibus omnibus locis rectum est *exscalpere*, sive exactissime incidere, vel litteras ac figuras faciendo vel eliminando. Sed hic eorum nihil habet locum; cum non tantum nihil incidatur, nec ulla ars vel accurata fabrica requiratur, sed exteriora modo deradantur rudi opere. Belg. *afschrabben*. Eadem confusio in Auson. Grypho Præf. ‘Hunc locum nostra illa poetica scabies cepit exscalpere.’ In Apol. p. 412. ‘Hirudines dentibus inplectuntur, eas una ex avibus fl. injecto rostro sine noxæ periculo exscalpit.’ Bene igitur Elmenh. et Scriv. a restituerunt, probante Priæo. *Idem*. *Scabiem cariosæ testæ occipit exscalpere*] An dolium *testam* vocat? vix putem: imo potius cum Elmenhorstio *cariosa testa* legendum. Interpres vetus Jobi 2. 7. ‘Testa saniem radens, sedebat in sterquilinio.’ In Glossis: ‘*Περωμαμένος*, cariosus.’ Ibid. ‘*Εὐρωτών, ὁ πυρρός*, cariosus.’ Oxon. et Vicent. melius, *exscalpere*. *Pric*.

Bellissimus ille pusio] In Reg. Fux. *vilissimus*, Pal. Oxon. Guelf. pr. D’Orv. *velissimus*. Hinc patet, varias lectiones natas modo ex crebra confusione *b* et *v*, ut innumeris Nostri locis. In eadem fere re superiore libro p. 171. ‘Bellum scilicet pullulum.’ Vide et Martial. l. III. Epigr. 63. *Oud*.

‘*Inclinatam dolio*, &c.] Glossarium: ‘*Κύπτω*, vergo, cevo, inclino.’ Juvenalis IX. ‘Ipsos etiam inclinare maritos.’ Scholiastes ad Ejusdem I. ‘Ceventem: ad stuprum inclinatam.’ Infra hic lib. X. de matrona salacissima illa: ‘More quo didiceram, facile reclinat me.’ *Pric*.

Superincurvatus] Martialis: ‘Incurvabat Hylam posito Tyrinthius arcu.’ *Idem*. *Dedolabat*] Subagitabat, expolibat, complanabat, in obscæno significatu. Fabrorum verbum est, qui dolando incurvati complanant materiarum asperitatem. Imitatus est autem Pomponium poetam, qui scripsit: ‘Dolasti uxorem.’ *Beroald*.

Calamitosus faber collo suo gerens dolium, coactus est ad hospitium adulteri perferre] Pro, ‘collo suo gerere dolium coactus est ad hospitium adulteri:’ vel, ‘collo suo dolium coactus est ad hospitium adulteri perferre:’ loquendi duo genera in unum miscuit: quod nec Latinis nec Græcis res insolita. In Glossis: ‘*Δυστυχής*, calamitosus, infelix:’ et ibidem: ‘*Κακοδαίμων*, calamitosus.’ *Pric*.

Mercedibus suffarcinati] Pleni, repleti, instructi: dixit Hieronym. ‘nos suffarcinati auro Christum pauperem sequimur:’ et Augustin. ait in lib. de vita Christiana: ‘Nonne aspicimus, quanto auro et argento et veste suffarcinatus exierit de Ægypto Cyprianus, doctor suavissimus et martyr beatissimus:’ notissimum est illud Terent. ‘Video Cantharam snf-farcinatam.’ *Beroald*.

Piissimi i. sacerdotes] Bert. Colv. et Rom. *purissimi i. s.* Elmenh. Immo vero Colvius primus antiquam lectionem *purissimi* mutavit in *piissimi*, auctoritate scil. Cod. Lips. cui accedunt Florent. Guelf. et Pal. cum posterioribus Edd. Sed nulla causa est, cur eam scripturam, quam reliqui servant Codd. spernamus, spurcitiei illorum sacerdotum ironice melius convenientem, quam *piissimi*.

Quod et bene iudicavit Pricæns. Quare veterem eam lectionem restitui. Adi illum ad l. viii. p. 174. 'Ridicule sacerdotum purissimam laudantes castimoniam.' p. 162. 'sacrilegos inpnrosque compellantes:' item p. 183. Adde Comment. ad Petron. c. 9. 'Muliebris patientiæ scortum, ejus ne spiritus purus est.' *Oud.* *Piüssimi isti sacerdotes*] In eodem Glossario: 'Εὐσεβέστατος, piüssimus:' similis ironia illa in Apologético: 'Dicat hic pius filius,' &c. *Æneid.* vi. 'Quique pii vates.' *Servius*: 'Vaticinantes, non mendaces.' Nec male ii libri qui *purissimi*: supra, ubi de hoc ipso collegio, lib. viii. 'Ridicule sacerdotum purissimam castimoniam laudantes.' *Pric.*

Sorte unica pro casulis pluribus enotata] Elegans hic locus de Divinatione, quæ per sortes olim fiebat; de qua, et ad hunc pertinet etiam locus, sic scribit in *Iliada* Homeri *Eustathius*: Εὐριπίδης δὲ ἐν μὲν Φοινίσσαις καὶ μαντικὰς τινας ψήφους κλήρους καλεῖ, ἃς δέλτοις παρασημειοῦντο· ἐν τε πτήσσειν ὀρνίθων καὶ λοιποῖς. ἐκεῖ οἱ παλαιοὶ κλήρους νοοῦσι καὶ τοὺς ὑπὲρ μαντείας μίσθους· ἐν δὲ τῷ Δέλτος κλήρους οὐ δεδεγμένη, κλήρους φασὶ λέγειν, ἢ τὰς μαντείας, ἢ σημεία τινα διδόμενα τῷ μάντει, ἐξ ὧν ὀρμώμενος προεφήτευε. Locus *Euripidis* postremus est ex ejusdem *Hippolyto*, ubi sic legimus: Οὐδ' ὄρκον, οὐδὲ πίστιν, οὐδὲ μαντέων φήμας ἐλέγξας, ἄκριτον ἐκβαλεῖς με γῆς. Θη. 'Ἡ δέλτος ἦδε, κλήρον οὐ δεδεγμένη, Κατηγορεῖ σου πιστὰ, τοὺς δ' ὑπὲρ κάρᾳ Φοιτῶντας ὕρνις πόλλ' ἐγὼ χαίρειν λέγω. Ad quæ *Scholias*: Κληρός ἐστὶ τὸ σημεῖον τὸ διδόμενον τοῖς μαντευομένοις, ἀφ' ὧν οἱ μάντεες ὀρμώμενοι προφητεύουσι περὶ τίνος μελλόντων. τῶν δὲ μάντεων οἱ μὲν ὕρνισι προσέχουσιν, οἱ δὲ κλήροις. Huc respexit *Tibullus*: 'Ille sacras pueri sortes ter snstulit: illi Rettulit e triviis omina certa puer.' Huc etiam facit *Callimachi* locus *Epigrammat.* Græc. lib. iii. et maxime ad illius

Tibulliani lucem, quem tamen decus *Musarum* *Scaliger* non notavit, in *Rittacum* *Mitylenæum*: Εἶπεν. ὁ δὲ σκίπωνα, γεροντικὸν ὕπλον, ἀείρας, 'Ἡνί·δε, κείνοι σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος· (Οἱ δ' ἄρ' ὑπὸ πληγῇσι θεὰς βέμβικας ἔχοντες Ἔστρεφον εὐρέῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ·) Κέλων ἐρχεο, φησὶ, μετ' ἵχνια. Χάμην ὑπέστη Πλησίον. οἱ δ' ἔλεγον· τὴν κατὰ σάυτην ἔλα. Ταῦτ' αἰὼν ὁ ξείνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου Δράξασθαι, παίδων κληδὺνι συνθέμενος. *Snidas*: Κληδών. φήμη, μαντεία, καὶ κληδονισμοί, αἱ διὰ τῶν λόγων παρατηρήσεις. *Col.* Una *Guelf.* pr. *Casulis* pro parvis casibus Latinum esse haud puto. Nec etiam *casulis* de parvis casibus rusticis hic sumi potest. Hæc sors enotata erat in usum omnis generis hominum, etiam divitum et præpotentium: quamvis ita præbeant *Mss.* longe plurimi, et *Edl. Vett.* ac *pro casulis* *Bert. Pith.* et *Edd. Ber. Junt. Ald. Colin. Bas.* Verum istud *pro*, quod *Ber. Colv.* *Pric. Flor.* probant, non damnamus, si quidem in vetusto reperiretur *Codice*. Nam nec *Lips.* nec *Florent.* (errant enim *Colv.* et *Elmenh.*) nec *Reg. Pal. D'Orv. Guelf. Pith.* et *Ed. Vulc. sec.* agnoscunt τὸ *pro*. In *Ed. Vicent.* est *de*, quod favet illis, qui *ridicule capsulis* conjecerunt, quasi fingentes *Galli*, se plures sortes habere, unam tamen semper de *capsulis* extraxissent, quomodo *arcæ* inclusæ erant *Prænestinæ* sortes, de quibus et vide ad *Sueton. Tiber. c. 63.* Unice verum est *casibus*, uti *Lipsius* quasi e suo *Cod. margini* adlevit, et invenit in alio, ac recte explicuit *Beoraldus*, ac *Wower.* et seqq. ediderunt. Eodem vero redibit, sive in *Dativo retineas casibus*, sive in *Ablat. malis pro casibus*, id est, prout casus varii se dabant, *na allerhande gevallen*, et pro quæstionibus, quas consulentes homines interrogabant, hisce scilicet omnibus excogitaverant, sive *enotaverant*, unam modo sortem, sive oraculo effatum, quod poterat convenire va-

riis casibus, quos mox subjungit, et de quibus præcipue consuli solebant divini. Non opus ergo est cum Oxon. Cod. et Ed. Scriverii legere *enodata*, quomodo 'fata enodare' quidam legunt l. ii. p. 28. ubi vide. Neque *notata* cum Pricæo e mera conjectura. Nam Mss. tantum non omnes *enodata* habent, pro quo ante Colvium in Edd. prave circumferebatur *evocata*, licet jam melius monuerit Beroald. Infra in fine, 'vestigia enotatis.' Pro plurimos in Palat. male plurimas. Oud. Sorte unica casibus pluribus *enodata*, &c.] Rectam lectionem cum Colvio pntem, pro *e. pluribus e.* Pro *enodata* autem *notata* malim: sic, 'sortes notis distinctæ' apud Tacitum Mor. Germ. Optime illustrando huic loco Quintilianus Decl. iv. 'Tota in eo fallendi ratio est, non dare consulentibus quod deprecant, sed caligine magnaque promissorum varietate suspensos sic dimittere, ut quicquid casus attulerit, potent prædictum esse.' Nec mirum a magistro artem monstratam discipulos exercere. Cicero Divinat. ii. 'Utrum eorum accidisset, verum oraculum fuisset.' Pric. Pro casulis plu.] Quæ ad plures rusticorum casulas esset accommodata. Quidam codices habent *capsulis*, quod non displicet: ut intelligas, unam sortem ex capsulis loculisque pluribus evocatam, eductamque a sacerdotibus, ut multiplex videretur, quæ tamen erat unica. Quid si legas *Casibus*, ut codex manuscriptus habet? ut sit sensus Sacerdotes Syriacos invenisse subtiliter sortem unicam, quæ pluribus casibus negotiisque inquirentium conveniret, et mire congrueret. Beroald. Evocata] Quidam legunt *enodata*: quod quadrat. Idem.

Matrin. s. captantes] Edd. pr. Ber. Colin. Bas. præbent *cooptantes*, Junt. pr. etiam *cooperantes*, Pal. Fnx. Pith. Gueff. et Ed. Junt. post. *coaptantes* sive conjungentes. Sed ea non est

Appuleii mens. *Captantes*, ut emendavit e Lips. Cod. Colvius, confirmatur a Flor. D'Orv. Oxon. et forsan pluribus, sive volentes inire matrimonium ex sortium monitu, seu inilantes quasi matrimonio, et scire adpetentes, quale sors ipsis donaret, ut fere loquitur lib. ii. p. 28. Oud. Si qui, matrimonium sorte captantes, interrogarent, rem ipsam responderi aiebant, &c.] Artemidorus l. 53. Γεωργεῖν, ἢ σπεῖραι, ἢ ἀροτριᾶν, ἢ φυτεῖν, ἀγαθὸν τοῖς γῆμαι προηρημένοις, &c. Pric.

PAG. 182 Satis liberum procreandis] Explicat Floridus, 'ut producerent segetes liberorum,' ut satis sit Dativus casus. Bene, quod ad sensum: Scabri tamen quid orationi nimis abruptæ inesse videtur. In Ms. Inc. satis l. procreandum. Forsan excidit verbum aliud hoc pacto, jungendos matrimonio, et satis lib. procreandis arandum. Quo pertinent Isidori verba a Pricæo prolata ἐπ' ἀρότρῳ παίδων. Ciceronis dictum apud Plutarch. in ejus vita p. 874. Ἰσπεῖρεν τέκνα. et Comm. ad Plauti Asin. ii. 2. Meurs. Exercit. Crit. lib. iii. c. 21. et Comm. ad Plauti Asin. ii. 2. 'Fundum alienum arat.' Inprinis Inscriptio Montisfauc. Diar. Ital. p. 164. Καὶ εὐτεκνῆς ἀροτῆρα τὸν πατέρα ἡμετέρον. ac D'Orv. ad Chariton. lib. iii. c. 2. παίδων ἐπ' ἀρότρῳ. Oud. Et satis liberum procreandis] Isidorus Pelus. iii. 243. Παρ' Ἀθηναίοις συνάφεια κατὰ νόμον, ἐπ' ἀρότρῳ παίδων ἐλέγετο γίνεσθαι. Artemidorus jam dicto loco: Ἀρουρα οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ γυνή, σπέρματα δὲ καὶ φυτὰ οἱ παῖδες. Cicero ad Atticum: 'Tertullæ abortum doleo, tam enim Cassii quam Bruti serendi.' Pric.

Aræ sementis florentia] Immo sementi vel sementibus, a nominativo sementis: ut semper apud classicos scriptores. Veram tamen in Glossis legas, 'Σπόρος, sementa, semen, sementis.' Ac Neutro plur. sementa

pro segetibus apud sequioris ævi scriptores. Vide Glossarium Du Cange. *Oud. Et arva sementis florentia*] Glossarium: 'Γῆ σποράμη, arvum.' *Pric.*

Si quis de profectione sollicitus, &c.] Lib. II. de Ægyptio propheta: 'Arcana fatorum stipibus emerendis edicit in vulgus: qui dies, &c. negotiatori commodus, quis viatori celebris, quis navigiis opportunus, mihi denique proventum hujus peregrinationis inquirenti, multa respondit,' &c. In his, ut in aliis multis, tenebriones isti ad veros verique Dei Prophetas componebant se. Vide Judic. 18. 5. Scriptor Sapient. 13. 19. de Idololatris simulacra consulentibus: *Περὶ ὁδοποιίας ἐπικαλεῖται τὸ μηδὲ βᾶσαι χρῆσθαι δυνάμενον. Idem.*

Quadrupedum cunctorum mansuetissimos] Philo in de Decalogo: 'Ἡμερώτατα, &c. βίῳ ἁρωτήρ ὁ βοῦς, &c. Ovidius: 'Boves, animal sine fraude doctique.' *Idem.*

Et lucrum promitti de glebæ germine] Hoc ordine, quod sciam, editi omnes, et omnes Mss. qui vero pressius mecum ista verba perpenderit, ad proxime præcedentia videbit non perpendere: quid enim ad iter accingenti se cum lucro glebæ? at empturienti agros quid in votis, quid in oculis magis? post vocem *pronunciari* ergo putem reponenda esse, solumque hactenus luxatum ita commode coalitutum. *Si possessiones* (inquit) *præstinaturus quæreret; merito boves, ut et jugum, et arva sementis florentia pronunciari: et lucrum promitti de glebæ germine.* *Idem.* *Et lucrum promitti de glebæ germine]* Existimat Pricæus ad iter accingenti nihil esse cum lucro glebæ: adeoque ea huc non pertinere, sed retrahenda esse ad superiora post *pronunciari*; ut cum *possessionibus* et *agros præstinaturo* subjungantur. Verum errat vir doctus. Nihil contra Mss. et Edd. est mutandum. Nam bene advertendum est, Auctorem ita

variare orationem, ut tamen utrique membro præcedentis sortis singula iis respondentia aptet. Sic ad 'conjunctioni terram proscindunt boves' pertinent 'jungendi connubio boves et jugum, juncti paratique quadrupedum mitissimi, cervices hostium jugo subacturi,' ad alterum 'læta germinent sata' pertinent 'sata liberum procreanda, arva sementis florentia, lucrum de glebæ germine, et præda de rapinis uberrima.' Si igitur hic demas istud *lucrum de glebæ germine*, nihil hic habemus, quo explicetur versus sortis secundus, et possessionis emtori contra unius illius versus sensus bis inculcabitur. *Lucrum de glebæ germine* est quæstus, quem facit mercator, itinera, et agros, urbesque obiens. Contra lib. I. pag. 4. Æginensem illum mercatorem, 'sinistro pede profectum spes compendii frustrata est.' *Oud.*

Si prælium capessiturus, &c. utiles nec ne processus sciscitaretur, &c.] Et hoc ad veri Dei sacerdotum exemplum. τὸ Urim de expeditionum successibus consuli solitum, apparet ex I. Samuel. 30. 7. et Numerorum libro. Propertius II. 27. 'Quæritis et cælo Phœnicum inventa sereno, Quæ sit stella homini commoda, quæque mala. Sen pedibus Parthos sequimur, sen classe Britannos.' *Pric. Vel latronum factionem, &c.]* Lib. IV. 'Latrones remeant, &c. factionis suæ cunctis viribus.' Lib. VII. 'Noluit esse Cæsar Hæmi latronis collegium:' et statim de eodem collegio: 'Tota itaque factione, &c. confecta:' item VIII. 'Factionibus latronum sociatus.' *Idem.*

Addictam victoriam forti præsagio contendebant] Arnobius lib. II. 'Bella cum hostibus geritis, non victoriam vos credentes præliorum successibus relaturos?' *Addictam est promissam.* Onomasticon vetus: 'Addico, ἐπαγγέλλομαι.' pro *forti Colvius sortis*, non importune. *Idem.*

Addictum victoriam forti præsigio] Frandes sortilegorum Auctor detegit, ac perstringit, quod nimirum sorte unica maximi cavillatores satisfacere pluribus conarentur, sive illi de matrimonii felicitate et successu quærent, seu de possessionibus emendis, vel profectione instituenda auspiciū captarent, seu denique de præliari eventu solliciti essent. Quippe boves conjunctos terram proscindentes (quæ sors erat) læta omnia his omnibus prænuntiare. Hæc, inquam, Appuleii mens est: et quo perspicitur facilius, adhibebo correctionem meam, audeo dicere verissimam: *addictam sortis præsigio contendebant*. Verbum *addicendi* per familiare auspicii. Tacitus primo histor. 'auctus homine, addicentibus auspiciis vocat concionem.' Sic in anguriis 'aves addicere,' vel, quod pro eodem erat, *admittere*, dicebantur, apud Livium, Plantum, Senecam. Vide si lubet Festum in 'Addicere,' iterum in 'Admissivæ,' et notas doctissimi Andree Scotti in auctorem de viris illustribus; ubi simile mendum ab eodem sublatum. Varronis locum hæcenus depravatum apud Nonium in 'Tristis' recte emaculo: 'Illud vero quondam animo meo sedit' (vulgo *quondam meo fecit*) 'ut ego non metum fulmen, non haruspicem tristem simul addici' (vulgo *ac dici*) 'non quæro.' Videndum porro, sitne apud Festum, in 'Præpetes,' restituendum pro re, *addicant*, ubi legitur *indicent*. Emendatum porro alterum a me Appuleii locum placet eadem opera subdere. Apul. lib. de Deo Socratis: 'ut Annibali somnia orbitatem oculi commoneant, Flaminio auspicia periculum cladis prædicent, Attio Navio miraculum cotis adjiciant.' Scribo *prædicant*, Attio N. m. c. *addicant*. Quod ad alites, quæ volatu auspicia facerent, numeratæ buteo, sanqualis, immusculus, aquila, vulturinus, auctore Festo. De reliquis auspiciorum

cerimonii idem in 'Præpetes,' in 'Oscines,' et Gellius lib. vi. cap. 6. *Stewech*. Nemo dubitavit dein de veritate lectionis *addictum*, quam expressit jam olim Ed. Junt. post. et post Wowerium reliquæ. *Addictam sortis* adscripsit margini etiam Salmas. Sed vide notam æquentem. Non adeo certa est visa altera *Stewechii* Colviique conjectura *sortis*, Præcio licet placita, et a Florido in contextum recepta. Nam *sorti* quidem dant Edd. Junt. Ald. Colin. Bas. pr. sed *forti* est in Mss. O. et Edd. primis, ut Colvius ceterique viri docti exhibuerant: idque libens retineo, sed mutata distinctione, *addictam forti, præsigio* e. id est, a Diis destinatum viro forti, contendebant præsigio. Nisi quis vellet vel sic retinere, *addictum sorti* sive *fato*. Vide tamen latius nota sequenti. Certe *fortis* pro *sortis* dici nequit. Nam *Fors* nihil est nisi Fortuna, casus fortuitus. *Sors* est fatum, destinatum enique, sive divinationis species et oraculum: licet millenis locis rudes librarii eos voces confuderint. De verbo 'addicere' vide plura ad l. iii. p. 52. 'Meditatus innoxios casus adversus culpæ non potest addicere.' *Oud*.

Cervices hostium jugo subacturi, et prædam, &c. capturi] Bene quærit Floridus, quod ceteri prave neglexerunt, quo hic Nominativus pluralis, ut esse prima specie videtur, sit referendus. Sed nimis audacter et temere hinc conflavit id, quod vides lector, desumptum ab eo ex Collatione Cod. Pith. *subactuiri*, et *captuiri*: cui vir doctus adscripserat *optime*, ac Salmas. margini adlevit. Mallem ob consensum Codicum ad anacoluthon referre, de quo vide ad l. iv. p. 65. Nisi putarem leniore medicina sanari posse ulcus: ut nempe vel legatur, *addictam victoriam fortibus, &c. subacturis et capturis*, vel potius, quia in Mss. est *aditum* vel *aditam forti*, reponendum, *editam victoriam fortis præ-*

sagio, &c. *subacturi* et *capturi*; ut sit Genitivus singularis. Aiebant sortis suæ præsa^gio *editam* sive enunciatam esse victoriam viri fortis, quippe qui subigeret, &c. *Edi* vero verbum esse oraculis et vaticiniis proprium, eleganter docuit Broukh. ad Tib. i. 4. 67. 'Deus edidit ore.' *Idem*.

Divinationis ejus astu] Τὸ *ejus* non est in Florent. *Elmenh.* Ex illo itaque et Pal. deleverunt Wower. Pric. et Flor. et Elmenh. ac Scriv. uncinulis incluserunt. Non agnoscunt hanc vocem quoque Lips. Reg. Fux. D'Orv. Pith. Oxon. cum Ed. Junt. post. Nec tamen putem de nihilo insertum, sed ex littera s corruptum, cum illa significaret *scilicet*. Confer notata ad lib. iii. p. 61. 'pessima scilicet sorte.' In Oxon. Guelf. pr. *captiose*. Oud.

Contraxerant pecunias] Reponi volebat veterum Edd. ante Colvium omnium lectionem *corraserant* Pricæus. Verum obstant Mss. multi, certe Flor. Oxon. Lips. Palat. et quæ scripti ad lib. ii. p. 30. 'Quodcumque vel ignotorum miseratione, vel amicorum benivolentia contraximus.' Sed in D'Orvill. et Pithæanis membranis exaratur *convaserant*. Hinc aliquando conjeci *convaserant*, i. e. astu et dolo malo paraverant, et recondiderant. Terent. Phorm. i. 4. 13. 'Aliquid convasassem, atque hinc me protinus conjicerem in pedes.' *Idem*. *Divinationis astu captioso contraxerant non parcas pecunias*] Πολλὴν ἐργασίαν, ut Act. 16. 16. in non dissimili argumento. Accius apud A. Gellium xiv. 1. 'Aures verbis divitant Alienæ, suas ut auro locupletent domos.' Interpretes Nicomachæorum iv. 9. § 6. Προσποιούνται ἱατροὶ τινες εἶναι, ἢ μάντεϊς σοφοί, ἵνα δόξαντες ὠφέλιμοι εἶναι τοῖς κεχρημένοις, τὰ ἐκείνων παρακερδαίνωσι. Et bene *astu divinationis*. Gellius ubi supra: 'Quæ temere aut astute vera dicunt, præ ceteris quæ mentiuntur pars ea non fit millesima.'

Delph. et Var. Clas.

Pro contraxerant, repone veterum editionum scripturam *corraserant*: lib. vii. 'Viaticulum corrasit mihi:' lib. viii. 'Avidis animis corradentes omnia:' x. 'Summulas diurnas corradere:' et xi. 'Sufficientem corrasit summulam.' Terent. Adelph. 'Minas decem corradet alicunde.' *Pric.*

Argenti satietate jam defecti] Omisit Floridus, quod bene Pricæus *argenti defessi* præferens, unde sua hausit, monere, tunc inserendam copulam *et*, ut bene viderat ille, et Sciopp. hinc *etiam* legens. Beroaldus, qui inepte explicuit, 'viribus succumbentes in argento ferendo,' scribit, quosdam legere *refereti*, sive pleni et onusti; non vero ita in Codd. Mss. esse, ut supponit Scioppius. Sed et falsum est, eos 'satietate argenti fuisse defessos.' Tunc non furati fuissent aureum cantliarum, si infra liquet. Ad hæc *argumenti*, si Bertinum haud bonum Cod. excipias, habent Mss. omnino omnes, uti et Ed. Junt. post. sive destituti et exhausti per assiduas interrogationes, quia argumenti sive ejusdem sortis satietas jam ceperat homines, quibus præ nimis frequenti repetitione fastidio et vilis erat. Sic *argumentum* est carmen lib. xi. p. 245. 'Edixerat; quod argumentum referebat interim majorum antecantamina votorum.' Plura dabunt Scheffer. et J. F. Gronov. ad Phædr. F. 38. 'Hoc argumento est tanta hominum tenuitas.' Duo juncti ablativi occurrunt sexcenties, et *defectus* is dicitur, qui non sufficit amplius ei rei, quam huc usque egit, vel agendam sibi sumsit, præ quovis impedimento, innumeris locis. Vide ad p. 184. et Indicem notarum, et quos in illis laudavi. Ceterum contra Mss. et Edd. ordinem Floridus edidit *arg. jam sat*. In Oxon. est *satietatem*. In nullo vidi *satiate*, de qua adi Drakenb. ad Sil. lib. iv. 100. Quæ vox pro *satietas* restituenda e Mss. Plinio lib. v. c. 1. et Solino ex 4. optimis

Apul.

7 Y

Mss. et Ed. Ald. 'quos satias vitæ tenet.' p. 27. Ed. Salm. Sic rursus p. 30. 'Ad periculum agat satias,' vulgo quoque. Oud. *Assiduis interrogationibus argumenti satietate jam defecti*] Id est, assiduarum interrogationum satietate argumento defecti. Defecti, *dry-pump'd*: ut Nostrates loquuntur: at in Ms. Bertin. et vetere Vicentina editione, *argenti satietate*, non *argumenti* legitur: unde ego, non magna mutatione, tentabam, A. i. et *argenti s. i. defessi*: tale illud III. de latronibus: 'Opulentia nimis nimio ad extremas incitas reducti.' Dixerat supra paulo, pecunias non parvas corrasisse eos: imo publica minificentia saginatos, crebrisque vaticinationum mercedibus suffarcinatos: quid ergo mirum tales 'argento defessos' dici? *Fessum* autem, magis proprie de animo quam de corpore dici, ex Servio, ad finem quarti, si memini, demonstratum. *Pric.* *Defecti*] Viribus succumbentes in argento ferendo, quidam legunt *jam referti*: hoc est, suffarcinati, pleniique. *Beroald.*

Ad viam prodeunt, via tota, quam n. c. l. pejorem] Liber vetus, *viam totam*. Colv. Nec aliter legas in Palat. Oxon. D'Orv. Pith. Fux. Guelf. utroque. Quod ni vulgato prætulerm, male se facturum putat Pricæus, per ellipsin scil. pronominis *ea*, ut millies. Verum tamen aliud quid latet elegantius, et quod e suo codice ipse adscripsit Lipsius: *ad viam prodeunt, viam, tota quam nocte confeceramus, longe pejorem*. Sic Mss. et Edd. Vett. lib. XI. p. 246. 'Sequebatur bos, in crectum levata statim, bos omniparentis deæ simulacrum:' elegantissima epizeuxi, quam amat Noster cum optimis Poëtis et Oratoribus. Vulgo, *erat ea bos*. Oud. *Ad viam prodeunt, via tota quam nocte confeceramus, longe pejorem*] Horatius Sermon. I. 'Postera tempestas melior, via pejor,' &c. Oxoniensis et Lipsii Ms. *viam totam*,

&c.: quod ni vulgato prætulerm, male me facturum puto. *Pric.* *Lacunosis incilibus, &c.*] Vide Beroaldum. *Idem.* *Lacunosis incili*] *Inciles* fossæ dicuntur, quæ in viis fiunt, ad aquam deducendam. Cato: 'Per hyemem aquam de agro depellere oportet, in monte fossas inciles parvas habere oportet.' Dicimus et *incilia* neutro genere. *Idem.* 'incilia aperire, aquam deducere in vias, et segetem curare oportet, uti fluat.' Ulpian. tit. de rivis: 'Incile,' inquit, 'est locus depressus ad latus fluminis, ex eo dictus, quod incidatur: inciditur enim vel lapis, vel terra, unde primum aqua ex flumine agi possit.' *Elices* quoque nonnulli vocant sulcos aquarios, quorum meminit Columella: quibus humorem omnem eliciebant, et extra segetes derivabant. *Lacunosum* autem dici profundum, depressum, concavum, constat, a lacunis: quæ et ipsæ sunt fossæ, in quibus collecta aqua stare consuevit, quarum mentio est apud poetam, sic scribentem: 'Unde cavæ tepido sudant humore lacunæ,' *Beroald.*

Stagnanti palude fluidam] Lib. IV. 'Et valles illas agnibus stagnantibus irrigans.' *Pric.*

Sublucie] Inepte Boxhorn. ad Spartiani Hadrian. t. III. Hist. Aug. p. 771. quasi e Vet. Ed. legit *divisim sub lucie*, ut *lucies* sit dicta pro *illuvies*. Adi *Pric.* Amm. Marc. lib. XV. c. 4. 'nec limosa sublucie tardatur properans flumen.' Oud. *Sublucie cænosa lubricam*] Glossarium ab H. Stephano editum: 'ὑπόλευσις, sublucies.' Onomast. vetus: 'Sublucies, ὕψος.' Glossarium Isidori dictum: 'Alluviis: cænosis locis:' merito autem tales 'lubrici.' Claudianus Mamercus: 'Ut solemus in iis locis, quæ vel humoris assidui subterlivionum' (mel. *subterlivionibus*) 'cedentia, vel levi' (scribe *lævi*) 'prono lubrica sunt,' &c. Ita apud Nou-

nium Lucilius 'iter labosum' dixit. Pollux 1. 1. ubi de viarum discrimini-
nibus: 'Τφυγρα, διάβροχα, ὑποφέροντα
τοὺς πόδας, &c. ὀλισθηρὰ, τοὺς πόδας
ὑποσκελίζοντα. Pric.

Vix tandem ad *campestres semitas*,
&c. *evadere potui*] In veteri Onomas-
tico: 'Campeστρία, πεδινὰ χωρία.' Do-
natus ad 1. 2. Phorm. 'Evadere, est
per obstantia pervenire:' et ad An-
driam: 'Evadere, est per quancun-
que difficultatem ad aliquid perve-
nire.' *Idem.*

Et ecce nobis repente, &c.] Servius ad
Æneid. 11. 'Hac particula utimur
quoties aliquid repentinum volumus
indicare:' et Donat. ad 1v. 7. Adelp. 'ecce dicitur, cum repente triste ali-
quid, &c. intervenit.' *Idem.*

Manipulus armati supercurrit equitis
Vereor, ut Latini sit *manipulus equi-
tis*. Nam licet 'eques,' 'pedes' de
pluribus junctim et collective dicantur,
nemo tamen, credo, scripsit
'turma equitis,' 'cohors peditis.' In
Florent. est *manipuli*, in D'Orv. Reg.
Oxon. Fux. Guelf. utroque, Inc. *ma-
nipulis*. In omnibus vero Mss. *arm.
supercurrunt equites*. Quare non est
ambigendum de illa lectione. Sed
quæritur, quomodo legenda sit prima
vox. Scriverius edidit, *manipuli u.
supercurrunt equites*. Sed malim cum
Pricæo servare ipsum singularem
numerum *manipulus*, per ἐπεξήγησιν,
een vende gewapende ruiters. Sic 'pe-
dites tot millia,' 'modii tot millia,'
&c. de quibus plus semel egi ad
Cæsar. et Hirtium. Vide Indicem
notarum. De 'cohortibus' et 'ma-
nipulis equitatus' sive equitum con-
sule Ill. Schelium ad Hygin. p. 85.
Lipsium de Mil. Rom. p. 60. Viros
doctos ad Sueton. et me ad Front.
lib. 1v. c. 1. § 26. Contra *turma* de
peditibus Ammian. Marcell. Vide ta-
men, num sub voce *manipulis* aliud
quid lateat, quo armati hi equites fue-
rant. Non enim fuere justi milites,
sed 'pagani;' ut patet p. 183. et κω-

μηται, ut Luciano vocantur t. 11. p.
609. Oud. Nobis, &c. *manipulus ar-
mati supercurrit equitis*] Qui statim
urgente sermone comprimunt, pro-
merent cantharum subreptum. Si-
millimum Genes. 44. 3. 4. 5. vide:
ubi et de scypho ablato: adde et Ju-
dic. 18. 22. 23. 24. Oxon. *armati su-
percurrunt equites*: quod existimo ge-
nuinam scripturam: *supercurrunt* est
et in tribus aliis Mss. Pric.

Cohibentes equorum curruli rabie
Cum in plerisque et optimis Mss. in-
veniatur id, quod post Colvium [vid.
VV. LL.] admiserunt omnes edito-
res, nihil rursus temere est mutan-
dum. Certe pro *curruli*, pro quo in
D'Orv. *currili*, Oxon. Fux. Guelf. pr.
curculi, in Pith. civili exaratur, non
reponendum *currulium* cum Pricæo.
Passim enim Appuleius, Poëtarum
more, amat rei adscribere, quod est
personarum, vel contra: ut sæpis-
sime monendum habui. p. 183. 'In-
cubabant pervigilem farinam.' p.
188. 'Ardentem Philosetæri vigilan-
tiam.' Si quid innovandum hic foret,
alia hæc res instituenda foret via.
Scilicet vox *equorum* otiose abundat;
et pro ea est *equum* in Edd. Colin.
Bas. sec. Sed non conspicitur in
Palat. *Cohibentes* dant cum Bertino
et Pith. Edd. omnes ante Colvium.
Hinc ergo fieri possit, *cohibente se
curruli rabie*, sive inhihente. *Cohib.*
&c. ceterosque desunt in Guelf. sec.
Oud. Ægreque *cohibita equorum cur-
ruli rabie*] Lib. 1v. 'At illi cani-
bus ægre cohibitis,' &c. Hesychius:
Δυσκάθεκτοι, δυσκράτητοι, δυσκόλως ἐπε-
χόμενοι. Oxon. et Colvii Ms. *curri-
culi*: at nec *curruli*, nec *curriculi*
videtur, sed *currilium* vel *currulium*
scribendum: supra lib. 1v. 'Ut her-
cle ipse sentirem non asinum me, sed
equum currulem nimia velocitate re-
fectum.' Gloss. 'Δρομεὺς ἵππος, equus
currulis:' et, 'Τροχλάτης ἵππος, cur-
rilis equus.' Gloss. aliæ: 'Currulis
equus, σὺν ἄρματι ἀγωνιζόμενος.' Pric.

Colloque constricto, &c.] Plaut. Amphitr. 'Manifestum hunc oborto collo teneo Furem flagitii.' Supra lib. vii. 'Collo constricto reducunt eum,' &c. ubi *constringere*, est *πρίγειν*. Matth. 18. 28. *Κρατῆσας αὐτὸν, ἐπρίγει*. ad quem locum uberius notavi. *Idem*.

Urgenti sermone comprimunt, &c.] Oxon. *urgente*: nec mala tamen altera scriptura. Glossæ: 'Urgnet, ἐπείγει, κατασπένδει, ἐπικείται.' In vetere Inscriptione: 'Urgente fato sanum ipse necavit se.' *Comprimere*, hic est *παραβάξασθαι*. *Idem*.

Auctoramentum sceleris] Quo scilicet, instar gladiatoris, et milites, qui proposito mercedis vel stipendii lucro se muneri vel militiæ addicunt, invitati sceleris obstrinxerunt. Cic. 1. de Off. c. 92. 'Est enim illis ipsa merces auctoramentum servitutis.' Vell. 1. ii. c. 28. 'Auctoramentum jugulati civis.' C. 66. 'Auctoramento funebri invitare ad necem.' Vide infra p. 190. 'metallo pudicitiam auctorata est:' et Beroald. *Auctoratum* male in Palat. Oud. *Promerent ocus aureum cantharum, promerent auctoramentum illud sceleris sui]* Ita bene Beroaldus, cum antea potius legeretur. Oxon. autem, expunctis mediis hisce, *Promerent auctoramentum illud s. s.* De auctoramenti voce eundem Beroaldum vide. Glossæ: 'Μισθὸς εἰς λούδον, auctoramentum.' At hic 'auctoramentum sceleris' id videtur esse quod lib. ii. Paterculus 'sceleris invitamentum' vocat. *Pric. Promerent potius]* Lego, *ocius*: inclamant enim milites, ut *ocius*, hoc est, cito ac celeriter sacerdotes illi depromerent, proferrentque cantharum furto subtractum. Annotandum, 'aureum cantharum' dici a Lucio nostro, quam 'phialam' dixit Lucian. sic scribens: ἀνάθημα φιάλην χρυσὴν κλέψαντες ὑπὸ τῇ θεῷ ἔφερον: id est, 'oblatam phialam auream furantes intra simulachrum Deæ exportarunt.' Beroald. *Auctoramentum sceleris]* Pignus ac

vinculum, quod illos furti alligat, quo in furto deprenti continentur. In iii. Suet. commentario scripsi, *auctoratos* vocari gladiatores, qui se vendunt ludo quasi addicti. Hinc *auctoramentum* pro obligatione sine pretio et mercede, qua *auctoratus* mancipatur. Seneca lib. iv. de Beneficiis: 'Hominem viralem venalis animæ crebris auctoramentis accendebat.' M. Tull. in 1. Officiorum: 'Merces,' inquit, 'auctoramentum servitutis est:' cui consimile est illud Appuleianum. Eo enim fere modo dicitur 'auctoramentum sceleris,' quo 'auctoramentum servitutis:' potest et simpliciter positum videri, pro argumento, indicioque et pignore sceleris illorum ac furti. *Idem*.

In aperto] *Oporto* Pith. *aperto* editur a Vicent. Junt. pr. Aldi, Colin. sed perperam: ac recte *aperto* vindicavit Pricæus. Res ipsa loquitur, fortum in occulto peractum simulatione sacri, vel, ut ait Lucianus, cum Deæ Syriæ simulacrum ex Deum matris sacrario et *τεμελει* rursus sustulerant, ut proficiscerentur, t. ii. p. 609. sive 'ex fani donario,' quo repositus est cantharus et simulacrum, p. 183. Cic. Par. iv. 'In opertum bonæ Deæ accessisti:' et mox, 'in operto fuisti.' Oud. *Quod simulatione solennium quæ in aperto facitarent, &c.]* Colvius, *quæ in aperto f.* quod si rectum, *in aperto* hic, est quod 'in propatulo et conspicuo' dixit in Apologia: at si in aperto sacrificabant, quæ copia a pulvinaribus Deæ cantharum furandi? quin potius solos sacrificasse dicimus in sacello Deæ quopiam et ab ejusmodi secreto furandi opportunitatem captasse? Oxon. heic: *Quod de simulatione, &c.* quæ lectio probabilis valde: τὸ de sæpice abundat in Appuleio nostro. *Pric.*

Ab ipsis pulvinaribus] Hoc ad crimen venerandum. Ovidius: 'Ante ipsam, qua mors foret invidiosior, aram.' *Idem*.

Matris domini] *Lego matris Deorum:* hoc est, Cybeles: quæ mater Deum nominatur. *Beroald.*

PAG. 183 *Adhuc luce dubia, &c.]* Id est, (ut Marc. 1. 35.) *πρὸς ἔννοιαν λίαν.* Hesychius: *Ἀμφιλύκη ἄρθρος, τὸ λεγόμενον λυκόφως.* Ovidius: 'Dubiaque crepuscula lucis.' Seneca Hippol. 'Dum dubia lux est.' Idem Troadibus: 'Dum premittitur dubius nocte vicina dies.' Isidorus Orig. v. 31. 'Crepusculum est dubia lux, nam creperum dubium dicimus.' Opponitur 'lux certa' apud Quintilianum Declam. x. 'Nec jam, nisi cum luce certa, fingatis sideribus, &c. vanecebat.' *Pric.*

Mendaci risu] Editiones omnes habent *mendoso*. Sed legendum esse *mendaci*, quis non vidit? Accedit præterea auctoritas codicis Fulvii a Pricæo probati. *Florid.* Atqui non ita habet Ursini codex, sed ejus est conjectura. Nequaquam est vero simile *mendaci* a librariis in *mendoso*, quod Beroaldus sine exemplo interpretatur 'doloso,' fuisse depravatum. Tunc potius reponendum videretur *mendacissimo*, ut vitium e scripturæ compendio natum sit. Non displicet Colvii *invidioso*; donec certius quid expiscetur alius. *Oud.* *Mendoso risu cavillantes]* *Mendaci* non dubito legendum, ex libro Fulvii. *Pric.* *Mendoso risu]* Sæpe risu facetoque mendacio homines elabuntur ex crimine manifestario, et hæc quoque disciplina rhetorica est: ut si objectum sit turpe aliquid quod negare non queas, responsione joculari eludas, et rem facias risu magis dignam quam crimine: sicut fecisse Ciceronem proditum est, qui cum inficiari non posset pecuniam se domus emendæ causa a Publio Sylla reo accepisse, quam prius se accepisse negaverat: urbano dicto diluit mendacium, et risit satis, dicens, Prudentis et cauti patrisfamilias esse, quod emere velit, empturum se negare, propter compe-

titores emptionis: sic nunc isti impuri sacricolæ, in furto manifesto deprensi, doloso risu et astuta cavillatione sacrilegium in religiosum officium converterunt. *Beroald.*

Quam plerique insontes, &c.] Oxon. *Qua plerumque* i. et, verbo antecedenti, sed male, *securitatem*. *Pric.*

Propter unicum caliculum] E Mss. *caliculum* leg. dixi in Miscell. *Wass.* Scilicet in Misc. Observ. vol. 11. p. 396. Licet *cantharum* prostet etiam in Lips. Guelf. Reg. D'Orv. Pal. Oxon. Par. et Edd. post Colvium, qui recte sententiam mutavit, restitui cum aliis et Pithæano *caliculum*, quem ante vocatum *cantharum* fuisse adleverat Glossator quis; inde in contextum irrepsit. Sed eleganter fingit Appuleius, istos nebulones sceleris sui extenuandi causa *cantharum* sive poculum magnum vocasse nunc *caliculum* sive parvum modo calathum et cyathum. Ipse se Auctor illustrat, cum lib. x. p. 222. 'Anreum cantharum' contra adpellat 'grandissimum calicem.' Nec tantum Cato et Celsus *caliculum* de parvo poculo adhibuerunt, sed plures. Hinc enim pocillator etiam nominatus est servus, seu puer 'a caliculis,' qui aliter 'ad cyathos.' Adi omnino J. F. Gronov. lib. 11. Observ. c. 24. p. 418. *Oud.*

Noxios religionis antistites a. d. vocari capitis] Floridus tacite recepit *innoxios*, prebantibus id etiam Brantio et Pricæo. Immo in Coll. Voss. clare legitur *innoxios*. Nihilominus contra reliquos Mss. et Edd. nolim temere *noxios* damnari, sive reos sacrilegii, et læsæ sen violatæ religionis. Sic *noxius* pro reo Tacito lib. v. Ann. c. 11. 'Ut noxium conjurationis ad disquisitionem trahebat.' Auson. Carn. Pasch. 8. 'Noxia quem scelerum plebes tremuit.' Tum vitiose Guelf. pr. Oxon. a m. pr. *disseratum*. Posset *rocaritis*, quod est in Pith. et O. Edd. Colvio prioribus, aliquo modo defendi pro *vocaveritis*; ut

per interrogationem admirantium pergant loqui. Sed præstat multum scriptura Codd. Flor. Reg. Oxon. Guelf. Pal. Par. Lips. *vocari*. D'Orv. *vocati*. Idem. *Noxios religionis antisites ad discrimen vocari capitis*] Infra hic: 'Ac ne legis quidem severitate, &c. ad discrimen vocabo capitis.' *Innoxios* non male monitum a Stewechio legendum. Sensus (etsi a nebulonibus huiusmodi satis importune editum) idem quod supra lib. vii. ubi de Fortunæ scâvitate: 'Varias opiniones, imo contrarias nobis attribuit: ut malus boni fama gloriatur, contra, innocentissimus quisque noxiorum more plectatur.' *Pric.*

Hæc et alias similes affanias frustra ablatrantes eos] In Mss. vulgaribus cuncta hæc per Ablativum, quem Colvius et seqq. exceptis Elmenhortsio et Scriverio, hic prætulerunt, efferuntur, præterquam in Mss. Florent. Pith. et Bertin. Is vero procul dubio effectus est a librariis, quia non ceperunt terminationem *blaterantis* esse Accusativum pluralem, et hinc mutarunt. *Hæc et alia* Edd. Junt. Ald. *hæc et alias* Edd. veteres ante Colvium. In Florentinis non est *has et similes* (de quo vide ad lib. iv. p. 80.) sed *has alias similes*. De *affaniis* adi Voss. in Etymol. *Ablatrantis* est in O. Edd. Vett. In Oxon. *ablacteratis*, al. *alternantes*, Palat. *ablateratis*, Inc. *adlatratis*, Guelf. pr. *abblatteratis*, Reg. D'Orv. *blateratis* vel *blatteratis* cum Colv. et Vulc. Ed. sec. sicut *blatterantes* jam conjecerant Beroaldus, et J. Guelm. in Plauti Trin. c. 4. Sic lib. x. p. 216. 217. 'Perspiciens malum istum verberonem blâterantem, et nescio quas affanias effutire.' Male Stew. Elmenh. et Scriv. edidit *adblatterantes*. At quia in plerisque est *abl.* omnino existimem recte a Brantio divinum esse *obblat.* ut exhibuerunt quoque Wower. Pricæus, Floridusque. In deliciis nostro est Auctori præpositio *ob* in Compositis, ut

paullo ante 'obverberat.' Sed sæpe abiit in *ab.* Consulè modo notarum Indicem. Non vero per *tt*, sed unicuique *t*, scribendam esse vocem docet syllabæ *bla* correptio apud Poëtas idoneos. Salmasius margini adlevit *oblatrantes*. Oud. *His, &c. affaniis frustra obblateratis*] Ut solent sotes criminis objecti: infra lib. x. 'Modo hanc, modo illam partem scalpere capitis: et ore semiclauso nescio quas affanias effutire, ut nemo eum prorsus a culpa vacuum merito crederet.' Glossarium: 'Blaterat, *ματαιολογεί.*' 'Blato,' (fort. *blatero*), '*ματαιολόγος.*' Vicent. *ablatrantes*: et ita Beroaldus legit: vide heic notas Colvii, qui alteram lectionem reposuit. *Pric.* *Ablatrantis*] More latrantium canum vociferantes: potest et legi *blacterantes*: quod proprium est eorum qui mendacia funditant, et affanias jactant. *Ber.*

In Tullianum compingunt] Calpurnius Flaccus Declam. iv. p. 386. 'Video carcerem publicum saxis ingentibus structum, angustis foraminibus tenuem lucis umbram recipientem. In hunc conjecti, robur Tullianum prospiciunt, et quoties jacentes ferati postis stridor excitat, examinantur, et alienum supplicium expectando suum discunt.' Elmenh. *Omnes* scil. non *quosdam* vel *alios*; ut male vertitur pro *illos* in Luciano t. ii. p. 609. Oud. *Statimque vinctos in Tullianum compingunt*] Ob cantharum a Matris Deum pulvinari subreptam. In Plautina Menecmo ille: 'At ego te sacram coronam surripuisse Jovi scio: Et ob eam rem in carcerem ted esse compactum scio.' *Pric.*

Quod gerebam, apud fani donarium] 'Donarium' hic non intellige 'templum,' ut ait Pricæus, sed proprie conclave templi et fani, quo reponebantur dona et *ἀναθήματα*. Vide ad Virg. Æn. xii. 149. et ad Lucan. lib. ix. 516. 'Nec Eois splendent donaria gemmis.' Oud. *Apud fani donarium*] Apparet vel ex his verbis non in

aperto ista mendicabula sacrificasse. 'Donarium' heic, templum intellige, ut in Floridis: 'Ibi donarium Deæ opulentum:' sic, 'concio,' 'civitas,' 'senatus,' &c. vide XVIII. 7. A. Gellium. *Pric.*

Altera die productum me, &c. vānui subjiciunt] 'Produci' heic proprie: supra lib. VIII. 'Ad mercatum producimur:' ubi dicta p. 169. vide. *Idem.*

Per iter arduum scrupis] Donatus ad v. 4. Andr. 'Nimis molestæ sunt pedibus scrupulosæ viæ.' *Idem.* *Pariter]* Lege, per. Beroald.

Nec die tantum, verum perpeti etiam nocte lucubrant pervigilem farinam] Curtius lib. v. 'Ne nocturna quidem quiete diurnum laborem relaxante.' *Pervigilem* metonymice pro *pervigiles*: ea operis enim pistorii disciplina. Firmicus III. 10. Mathes. 'Eorum artes erunt aut sordida, aut squalida, ex quibus vigiliæ perpetuæ operatoribus exiguntur: quales sunt confectores coriorum, fullones, lanarii, pictores' (scribe, *pistores*.) &c. *Pric.* *Verum perpeti etiam nocte, &c.]* Vide supra p. 35. dicta. *Idem.*

Sed mihi, ne rudimentum servitii perhorrescerem, norus Dominus loca et lautia prolixè præbuit] Oxon. *Sed dum rudimentum, &c.* haud æque bene: nam et Lucianus τὸν ἐπὶ μισθῷ συνόντα, ne quid servile timeat, ait laute initio tractari. Vide et Suidam in κατὰ φύσιν. *Idem.*

Et cibariis abundanter instruxit præsepium] Lib. VII. 'Præsepium meum passim hordeo repleti jubet:' ad quem locum p. 142. notata confer. *Idem.*

PAG. 184 *Illa otii suginæque beatitudo]* Puella supra VI. ad hunc asinum ipsum: 'Inter cibos delicatos, et otium profundum, vitæque totius beatitudinem,' &c. *Idem.*

Molæ m. adstituor] Pricæus cum Tollo malebat hic quoque edi *molam*, quia lib. III. init. est 'tribunal adsti-

tuor.' Et passim sic Auctor aliis etiam compositis jungit Accusativum; ut aliquoties habuimus, et aliquot exempla rursus colligam ad p. 187. 'sermo meas deferitur aures.' Vide et Arntzen. ad Plin. Paneg. c. 23. Sed contra Codd. consensum nihil innovandum censeo. Cur enim hos casus potius non variet? quod elegantia est. *Matutino* Pith. *Oud.* *Molæ, quæ maxima videbatur, matutinus adstituor]* Fortasse *molam, &c.* adstituor: sic supra III. 'tribunal adstituor:' ad quem locum confer Servium CXXXVI. 5. adductum. *Videbatur, est, erat:* vide olim pag. 5. ad Apologiam notata. *Pric.*

Velata facie, &c.] Eleganter Secundus in Anthol. lib. I. c. 33. N. 21. de asino: Οὐχ ἄλλῃς ὄττι μύλοις περιδρομον ἄχθος ἀνάγκης Σπειρηδὸν σκοτθεῖς κύκλω διώκτος ἔχω. ubi vide Brøndæum. *Oud.* *Velata facie, propellor ad incurva spatia, &c.]* Velata facie, ne vertigo labori officeret. Ita Sampson, effossis oculis, in pistrinum missus, Judic. 16. 21. *Pric.*

In orbe termini circumfluentis] In Pal. et Fux. sic ti, in Pith. *tinini.* Ait vero Pricæus, *termini* mendosum esse, aut quid velit nesciri. Verum rectissime explicuit Floridus, esse 'exterius latus semitæ, quod altius exsurgens cohibebat jumentorum pedes, ne extra canalem vagarentur.' Omnia enim dicuntur *termini*, quibus quis circumscriptus exspatiari ulterius nequit. *Oud.* *In orbe termini circumfluentis, &c.]* Td *termini* (de quo nihil nemo) mendosum est, aut quid velit nescimus. *Pric.*

Vagarer errore certo] Pacatus Panægyrico: 'Quin ipsos viæ implicabat errores: et nunc dexter, nunc lævus, nunc vestigiis suis obviis, incertum iter ancipiti ambage tenebat.' Qui locus facile quem inducat ut *incerto* in Appuleio malit: at certo errore ὀξύμωρον est, qualia plura in hoc Scripto. *Errore, quia in orbem jugiter errabat:*

certo, quia machinæ alligatus, in eodem semper orbe versabatur: nec potuit incerta ponere vestigia, et huc illuc ferri. Apposita ad hunc sensum etiam quæ de Planetis a Beroaldo adducta. *Idem.*

Nec tamen sagacitatis ac prudentiæ meæ, &c. oblitus] Vide supra p. 77. addnotata. *Idem.*

Cum inter homines agerem, ridissem, &c.] Sui hic oblitus est Auctor. Non enim solum, cum homo erat Lucius, viderat tales molas ab asinis circumagi; sed etiam ipse asinus factus similes machinas circumrotaverat. Dixerat enim Auctor lib. vii. p. 143. 'Namque ordeum meum frictum, et sub eadem mola meis quassatum ambagibus venditabat. Mihi vero per diem laboriosæ machinæ adtrito,' &c. Cautius ergo Auctor Dial. Asini Græcus, qui priora narraverat t. ii. p. 597. hoc loco p. 610. modo dicit: ἐγὼ δὲ ἡπιστάμην, ὅπως χρή ἄλγειν, πολλὰς μαθῶν, vel, ut in aliis, παθῶν, προσεποιούμην δὲ ἀγνοεῖν. *Oud.*

Tamen ut expertus et ignarus operis, stupore mentito defixus hærebam] Stuporis voce heic ntitur Latinissime. In fragmentis vett. Poëtarum: 'Domiti modo terga juvenci Quid premit, et tenerum currere cogit equum, Dum stupet, ac novus est?' Servius ad Æneid. vi. 'Hæc autem pertinent ad victimarum explorationem: ut, si non stupuerint, apte probentur.' Pontius μεταφορικῶς de homine, in vita Cypriani: 'Aiunt Apostoli literæ, neophytos præteriri debere: ne stupore gentilitatis nondum suadatisensibus adhærente,' &c. et Florus ii. 12. 'Tertius' (dies) 'captivos, ipsumque Regem,' (exhibuit) 'attonitum adhuc, tanquam' (malim et tanquam) 'subito malo stupentem.' *Pric.*

Quod enim rebar] Perperam contra Mss. et Edd. Scriverius eiecit τὸ enim. Namque illud eleganter post quod sive quia παρέλκει. Terent. Hec. iii. i. 31. 'Quia enim qui eos gubernant.' Im-

mo diserte infra p. 194. 'Quod enim putaret ab ea profectum.' Lib. x. p. 227. 'Quod enim sarcina prægnationis oneratam eam relinquebat.' Lib. xi. p. 252. 'Quod enim sedulo percontaveram:' ubi etiam errat Pricæus. De Philos. Mor. p. 614. 'Quod enim his rebus nocetur.' Sic Mss. Vulgo, *Et enim.* *Oud.*

Vel otiosum certe cibatum iri] Lib. vii. 'Domini me conclusum et otiosum, hordeo secto fabaque et vicia saginari.' *Pric.*

Circumsteterunt me, &c. atque, &c. plagus ingerentes acervatim, &c.] ii. Maccab. 3. 26. παραστάτες ἐξ ἐκατέρου μέρους, ἐμαστίγουν αὐτὸν ἀδιαιρέτως. *Idem.* *Plagus ingerentes]* Sic 'fustes congerere' apud Phædrum. *Idem.*

Ut cunctis consiliis abjectis, ilico scitissime tanicæ sparteæ totus innixus, &c.] Lib. iv. 'Statui jam dolis' (quos heic consilia vocat) 'et fraudibus abjectis, asinum me bonæ frugi Dominis exhibere.' Terent. iv. 1. Andr. 'Quantasque hic suis consiliis mihi confecit sollicitudines.' Virgilius xi. 'Consilio versare dolos aggressus, et astu.' *Idem.*

Hac subita sectæ commutatione, &c.] E converso in de Deo Socratis: 'Nec enim mens illa a sua perpetua secta ad quempiam subitum habitum dimovetur.' *Idem.*

Risum toto cætu commoveram] Lib. viii. 'Cachinnos circumstantibus commovebat.' *Idem.*

Maxima diei parte transacta] Horatius: 'Quarta jam parte diei.' Ennius apud A. Gellium: 'Magna cum lapsa diei Pars foret.' Virgilius: 'Melior quoniam pars acta diei.' *Id.*

Refectione indigus] *Indigus*, quod habent Guelf. pr. Oxon. Bert. est a Beroaldo in contextum receptum: cum alii et Edd. pp. item Junt. pr. Ald. haberent *indignus*. Jungi autem τὸ *indigus* solet Genitivo, nusquam, quod sciam, Ablativo; nisi quis forsan ita legendum putet locum Cice-

ionis in Parad. iv. 'rebus ad victum necessariis indigunt?' de quo consule J. Hild. Withofium in Orat. de Pace A. 1746. p. 32. &c. D'Orvill. *indigens*, quomodo in Solino c. 52. 'nullius ad escam opis indigi.' Mss. 5. et Edd. Ald. cum Grass. dant male *indigent*. At Mss. Florent. Pal. cum Edd. Vulc. sec. Elmenh. Scriv. dant *indiguus*; quod quidem et ipsum alibi non occurrit, sed et a ceteris Mss. in quibus est *indignus*, corroboratur, et Analogiæ est conveniens. *Indiguus* enim ab 'indigeo' formatur, ut 'adsiduus' ab 'adsideo,' 'continuus' a 'contineo,' &c. Oud. *Eximie fatigatus, et refectioe virium vehementer indigus*] *Indigus* refectioe virium, quia eximie fatigatus. De Paulo Act. 9. 19. *Λαβὼν τροφήν, ἐνίσχυσεν.* adde quæ ad Act. 27. 34. adnotata. *Pric.*

Fame perditus] Sic 'tussi perditus' Lucilius apud Donatum, Eun. ii. 3. vide supra ad lib. iv. init. notata. *Idem.*

Inoptabilis officinæ disciplinam cum quadam delectatione arbitrabar] Apud Petronium: 'Alternos opponebam foramini oculos, et veluti quodam cibo replebam me.' *Arbitrabar*, inspiciebam: ut sæpius in his libris. *Inoptabilis*, ἀπεικτον: (ut apud Virgilium 'inamabilis') κατὰ τοῦ στέρησιν. Vide ii. 6. A. Gellium. Hesychius: Ἀπόητος· μὴ φιλούμενος. *Idem.*

PAG. 185 *Vibicibus livedinis*] *Idem*, *libidinis*. Colv. Sic et Pal. Flor. D'Orv. Fux. Pith. Guelf. et Oxon. miscens *bet* *v*, *vibicibus libidinis*. Floridus hic hypallagem statuit pro *livedine vibicum*. Salmas. in Plin. Exerc. p. 89. legit *livedineis*: ut sæpe vidimus *eis* et *iis* contracta fuisse in *is*. In Guelf. pr. *libidis*. Hinc forsā simplicior lectio vera sit *vibicibus libidis*. Quid tamen, si *livedinis* sit Adjectivum a Nonniat. 'livedinus,' ut 'cæruleus' et 'cæruleus,' aliaque. Certe huc facit locus e Flor. N. 9. 'si quis ex illis libidinis' sive *invidis*: ubi iti-

dem in Mss. Flor. et Voss. Coll. est *libidinis*, in aliis *libidis*. Hinc verbum 'lividinare' pro livore laborare apud Petron. c. 138. de quo vide N. Heinsii et J. G. Grævii mutuas litteras in Epist. Corp. t. iv. pag. 306. 307. &c. *Lividulis*, quod voluit Markland. ad Stat. lib. iv. Silv. 9. 24. non videntur corrupturi fuisse librarii: *vicibus Pith. Oud. Vibicibus livedinis totum eutem depicti*] Pollux iii. 8. ubi de ergastulariis et mancipiis: Μωλώπων τὸ δέρμα μεστὸν ἔχειν. Huc referas Hesychiana illa: Φοινίκους μαστίγας, διὰ τὰ τὰ νῶτα φοινίσσειν. *Depicti*, venustissime: apud Plantum ille: 'Meum futurum corium pulchrum prædicas, Quem Apelles atque Zeuxis duo pigment pigmentis ulmeis.' *Pric.*

Scissili centunculo] Guelf. pr. *scissibili*, D'Orv. *cicili*: ex quo, cave, ne effingas *cilicio* vel *cilicino*, de quo vili veste præter Salm. ad Solin. c. 23. 'tentoria cilicia' (sic Mss. tres, bene), multi collegere multa, et adi potius ad lib. i. p. 5. 'futili centunculo:' et Markl. d. loco. Hic quoque, ut ibi, in Pal. D'Orv. Edd. Junt. Ald. Colin. *centunculo*. Oud. *Scissili centunculo magis inumbrati quam obtecti*] 'Frigida consuti velabant inguina panni.' In vetere Onomastico: 'Centunculus, γναφάδιον.' Cyprianus Epist. lxxvii. ad fideles in metallo constitutos: 'Pannis illic exiguis, &c. vestis argenti-bus deest:' confer quæ supra in hanc mentem p. 4. adnotata, et, quod verbum *inumbrati* spectat, vide Suidam in ἐπιτομῇ. *Pric.*

Nonnulli exiguo tegili tantummodo pubem injecti] Agatharcides de mulieribus in Ægypti aurifodinis versantibus: Οὕτως ἔξωσμέναι δυσπροσώπτως, ὥστε μόνην τὴν τοῦ σώματος αἰσχύνην κρύπτειν ἀλθουσιν. *Idem.* *Exiguo tegili*] Juvenal. 'Et tegetis pars Dimidia brevior.' Infra hoc lib. 'Stramen aliquod, vel exiguum tegimen parare.' *Idem.*

Tunicati] Onomasticon vetus: 'Tunico, χιτωνίζω.' *Idem*.

Frontes litterati] Glossæ veteres: 'Litteratus, γεγραμμένος.' Hoc æpius in Plauto. Petronius: 'Eum hæc nota litteratum esse.' Seneca etiam Ludo de Morte Claudii 'litteratum Cilicem' dixit. Servorum nequam frontes inuri inscribique a dominis solebant. Diogenes Laërtius lib. iv. de Dionis patre ante servo: 'Ἐχων οὐ πρόσωπον, ἀλλὰ συγγραφὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου, τῆς τοῦ δεσπότου πικρίας σύμβολον. Ulpianus Fragmentis: 'Dediticiorum numero sunt, qui pœnæ causa vincti sunt a domino, quibus vestigia scripta fuerunt:' ubi recte alias scriptum, quibusve stigmata scripta f. Cajus enim de iisdem: 'Ant in quorum facie vel corpore quæcumque indicia aut igne aut ferro impressa sunt.' Quo facit D. Augustinus in Epist. ad Galatas: 'Stigmata dicuntur notæ quædam pœnarum servilium: ut si quis, verbi gratia, servus, in compedibus fuerit propter noxiam, id est, propter culpam, vel huiusmodi aliquid passus fuerit, stigmata habere dicatur: et ideo in jure manumissionis inferioris est ordinis.' Qui locus plane ad hos dediticios nostros servos pertinet: ut et ille Isidori Origin. ix. 'Propter suppliciorum notas, quas manifeste perpassi sunt, ad dignitatem civium Romanorum non pervernerunt.' Tertullianus de Resurrectione carnis: 'Oro te, si famulum tuum libertate mutaveris, quæ eadem caro atque anima permanebunt, quæ flagellis et compedibus et stigmatibus obnoxix retro fuerant.' Nec plura addo in re manifesta. Dixit de his frontibus inscriptis abunde Lipsius Elect. ii. p. 58. *Colc.* *Frontes litterati*] Macrobius Saturnal. i. 11. 'Servus compeditus, inscripta fronte.' Valer. Maximus vi. 8. 'Vinculorum pœna coercitis, inexpressibilique literarum nota per summam oris contumeliam inustus.' Bion de patre suo apud

Diogenem Laërtium: 'Ἐχων οὐ πρόσωπον, ἀλλὰ συγγραφὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου, τῆς τοῦ δεσπότου πικρίας σύμβολον. vide et in Ἰστυρίαν Hesychium. Martialis: 'Et numerosa linunt stellantem splenia frontem: Ignoras quid sit? splenia tolle, legas.' *Pric.*

Capillum semirasi] Servitia, quæ in pistrinis et ergastulis semirasa erant. Turnebus Adversar. lib. xx. cap. 9. Lipsius Elect. lib. ii. c. 15. Scaliger ad Catullum p. 54. *Elmenh.* Ed. Vicent. *semirasci.* Id. *Capillum semirasi*] Cyprianus ubi supra: 'Semitonsi capitis capillus horrescit.' Artemidorus: 'Ὅπότερον δ' ἂν τῆς κεφαλῆς ψαλὸν ἔχοι τις, οὐκ ἂν εὐσυνείδητος, εἰς ἔργον δημοσίον κατακρίθῃσεται: τοῦτο γὰρ καὶ παράσημόν ἐστι τοῖς δικαζομένοις.' *Pric.*

Pedes annulati] 'Compede suras Cruraque signati nigro liventia ferro.' Martialis: 'Has cum gemina compede dedicat catenas Saturne tibi Zoilus, annulos priores.' *Idem.*

Tum lurore deformes] Supra lib. i. 'Lurore, &c. deformatas.' Wower. *cutim l. d.* illepide, cum præcesserit, 'cutim depicti.' *Idem.*

Atque adeo m. luminati] Martian. Cap. lib. i. p. 17. vs. 27. p. 237. 6. lib. ix. p. 305. 20. Tertullian. Apolog. *Wass.* *Atque adeo male luminati*] Fortasse melius ideo reponas. *Pric.*

Ut in modum pugilum] Ambrosius de Officiis libro i. fol. 8. 'Quoniam qui non subscripserint ad coronam, non tenentur ad laborem certaminis; non se perfundunt oleo, non oblinunt pulvere, quos manet gloria, exspectat injuria.' Tertull. de Pallio c. 4. de corona militis c. 3. *Elmenh.*

Qui pulvisculo perspersi dimicant] Vix possum credere non irreptitia esse: sunt tamen et in Oxon. Ms. *Pric.*

Farinulenta] *Farinulenta*, fidenter cum Scriverio exhibui. Lipsii enim et Florentinis membranarum accedunt Regins, Fux, D'Orvill. Palat. Pith.

Gnelf. ambo; et antiquos τὸ cinis in feminino genere usurpasse, jam Lexica docent ex J. G. Vossio in Anal. lib. i. cap. 29. quem omnino vide, et Scalig. ad Ausonii Parent. cap. 27. Maff. in Mus. Ver. p. 171. 'cinis hic adoperta quiescit.' Dein curie D'Orv. forsam pro cariei: quia ita scripserunt quidam librarii, nescientes, cinere feminine posse dici, sed sequitur 'cervice cariosa:' ubi in Palatino etiam curiosa. Oud. *Farinulento cinere sordide candidati*] Hesychius: Κατηθαλωμένην τεφρωθεῖσα. Alluditur hic ad morem Veterum magistratus toga candida petentium: quo et pertinet Onomastici illud: 'Candidatus, λευκοέμων.' *Sordide candidati, ὀξέμωνον*, quale VIII. 'deformiter formati.' Bene autem tribuit sordes pistrino. Firmicus III. 10. 'Eorum artes erunt, aut sordidæ, aut squalidæ, &c. quales sunt confectores coriorum, &c. pistores' (ita supra p. 184. legendum monui), &c. et ibidem c. 11. 'In talibus artibus positos, quæ gravibus oronibus,' (scribe odoribus, vel operationibus) 'aut sordibus squalidæ sunt: ut sunt fullones, aut coriorum confectores, aut caligarii, vel pistores,' &c. *Pric.*

Quid, vel ad quem modum, &c.] Sic πῶς ἢ τί Matth. x. 19. *Idem.*

Muli senes, vel cantherii debiles] Non equi et asini tantum, sed et muli pistrinis adhibiti. Isidorus (ex Veterum ut videtur quopiam) Orig. XII. 1. 'Mulus, &c. iugo pistorum subactus, tardas molendo ducit in gyrum molas.' τὸ vel est et, quod plus semel (ni fallor) monitum. *Idem.*

Capita demersi] Guelf. pr. a m. sec. Oxon. a m. pr. *demensi.* Ill. N. Heinsius ad Ovid. Fast. lib. i. vs. 141. et Valer. Flacc. lib. VIII. 65. volebat *deversi* vel *diversi.* Confer notata ad p. 179. h. l. Sed et vide ad Nasonem et Valerium commentarium Burmanni, docentis, *mergere* sæpe nihil aliud esse nisi omnino declinare, depri-

mere. Adde quæ scripsi ad Lucan. lib. VII. 183. 'Signiferi mersere caput:' ubi miror, eum sensum non admitti a Burmanno. Stat. lib. II. Silv. cap. 1. 'Tollis mersum luctu caput.' Senec. lib. i. Nat. Quæst. c. 16. de Pathico: 'Cum compressus erat, et caput merserat.' Boëth. I. III. Cons. Phil. pros. 11. 'In terras capite demerso.' Eginhart. in Vita Caroli M. c. 32. 'Equus capite deorsum merso decidit.' Male enim hoc Clar. Canuegieterus ad Aviani Fab. XI. mutari conatur in *verso*. Adde Interpretes ad Silium lib. x. vs. 78. 'Erroresque feræ sollers per devia mersa Nare legit.' Immo et infra lib. x. pag. 230. 'gravedine somno lenta jam demersus.' Qui locus egregie firmat Valerium I. VIII. 65. 'lumina somno Mergimus.' Præterea initio Heinsius inculcat *qui*. Sed contra Appuleii genium, de quo consule notata ad lib. i. p. 16. Oud. *Circa præsepia capita demersi]* 'Demersi,' κύψαντες. qua voce summa ingluvies denotatur. Vide supra p. 151. notata. In vetere epigrammate: 'Cerne ut demerso torridus ore bibat.' *Pric.*

Moles Palæorum] D'Orvill. insulse, mores. N. Heinsius ad Ovid. lib. v. Metam. vs. 450. et I. F. 450. substituere conatur, sicut hinc alibi citat, *culmos*. Accedere viro ingenioso nequeo. Bene grandes acervi magnique cumuli dicuntur *moles*: ut sæpe a Nostro aliisque magnum quodcumque corpus vocatur *moles*. Adi ad lib. VI. p. 119. 'Pinoarum nutantium molibus.' De sarcina lib. VII. p. 144. 'Tanto me premebat pondere, ut sarcinæ molem elephantum, non asino paratam putares.' Tum Oxon. a m. pr. Guelf. pr. *palæorum*. Oud.

Cervice cariosa vulnere putredine] Ni exulcerati sequeretur, maluissem *ulcerum*: vulnera sive ulcera huiusmodi video *pantices* dicta. Glossa. 'Pantices, ἑλκη κτηνῶν ἐν τραχήλει.' Ibidem: 'Panceps, ἑλκος κτήνους ἐπι-

τραχήλου,' scribe, *Pantices*, ἔλκη κ. ἐπιτραχήλια. *Pric.*

Follicantes nares, &c.] Sic 'narium folles,' Prudentius in *περιστεφ.* dixit. *Glossarium*: 'Follex, ἄσκης, θύλακος καμίνου.' *Glossæ* aliæ: 'Φύσα χαλκίως, folles.' *Idem.*

Hiulci] Vide quæ olim p. 113. ad *Apologiam* allata. *Idem.*

Pectora copulæ spartææ tritura continua exulcerati] Juvenalis: 'Tritoque trahunt epirhædia collo Segnipedes, dignique molam versare nepotis.' Pollux de bajulis tractans, *τριβὴν* dixit. Τύλη (inquit) ἐκαλεῖτο ἡ ἐπὶ τοῖς τραχήλοις αὐτῶν ὑπὸ τῶν ἀχθέων γινομένη τριβή. vii. 29. Talia et Heclychii illa: Χειριβρώτῳ δεσμῷ τοῖς πυκτικαῖς ἰμῶσι διὰ τὸ τὰς σάρκας διακόπτειν καὶ ἀναλίσκειν. supra lib. vii. 'Per diem laboriosæ machinæ attrito:' adeo male heic *tritura* vox a nonnullis mutata. *Copula* heic, est quam paulo supra 'tæniæ sparteam' dixit: sic 'stuppa tortas copulas,' apud Nonnium Accius: ubi et doctissimis viris qui pro *stuppa*, *sipa* scribunt, non possum assentire: ita enim et 'stuppenum tormentum' in *Apologia* Noster. *Idem.*

Perpetua castigatione ossium tenuis renudati] Vide supra p. 144. sub f. notata. 'Castigat, νοθετεῖ, δέρει.' Ita Latinus τὸ Pauli ὑπωπιάζειν, 'castigo' vertit. Passim hoc sensu etiam in Jure occurrit, extenditurque ad fustes et ad flagella. *Idem.*

Multiria circumcissione] Negligenter Elmenh. Scriv. et Flor. Edd. habent *multijuga*. Tum *circuitione* posset adstrui loco Capitol. in Maximinis cap. 3. 'equum admisit multis circuitionibus.' Sed *circumcursione* sine dubio vera est lectio, quam etiam servavit Ed. Junt. post. probata itidem a Scriv. *Pric.* Florido. Guelf. pr. *circumcusione*. *Discursus* jam vocavit p. 184. *Gyros* poëta incertus apud Pith. l. iv. Epigr. p. m. 134. 'Linque precor gyros. Poteris pistore ministro

Candentis quadræ munus habere sedens. Per te namque terens Cere-rem, patiere labores, Quos, quærens natam, pertulit ipsa Ceres.' Sic leg. est ille locus. Frustra igitur divina-verat quoque Sopingius, *circumpisa-tione* vel *circumtrusione*. Oud. *Multiria circumcissione]* Scribe cum Florent. Cod. et Colvio, *circumcursione*. *Pric.*

Veterna atque scabiosa macie] Guelf. pr. Oxon. a m. pr. *veterana*, Guelf. sec. *uterrima*. At Reg. Fux. et D'Orv. cum Lips. *reterna* pro *veteriosa*, inveterata, ut edidere Colv. Vulcan. Ed. pr. Merc. Wow. *Pric.* Flor. probavitque Barthius l. xxxiii. *Advers.* c. 5. e Fulgentii 'veterna rupe;' sed non satisfacit. Magis idoneam auctoritatem desidero; licet eo satis inclinem. At substantive 'morbis veterino implicatus' dixit quoque Auctor lib. x. p. 216. *Oud.*

Talis familia funestum mihi etiam metuens exemplum, &c.] 'Talia jam metuens misero mihi parari.' Interpret vetus Tobia vii. 11. 'Expavit, sciens quid evenerit illis septem, &c. et timere cœpit ne forte et huic similiter contingeret.' Lib. iv. hoc eodem sensu: 'Tunc ego, miseri commilitonis mei fortunam cogitans,' &c. et viii. 'Quæ res incutiebat mihi non parvam sollicitudinem, videnti tot vulneribus largiter profusum cruorem: ne quo casu Dæ peregrinæ stomachus, ut quorundam hominum lactes, sic illa sanguinem concupisceret asinum.' Calpurnius v. *Declam.* de carcere publico: 'In hunc conjecti robor Tullianum prospiciunt, &c. et alienum supplicium exspectando' (bene Lipsius *aspectando*.) 'suum discunt.' Nec forsitan aliud heic *exemplum* quam *supplicium*. Tacitus *Annal.* xv. 'Adversus fontes novissima exempla meritis.' Gell. vi. 14. 'Veteres nostri exempla pro maximis gravissimisque pœnis dicebant.' Cicero Philipp. xiv. 'Crudelissimis exemplis

interemit.' *Idem.*

Veterisque Lucii fortunam recordatus, &c.] Vide supra p. 133. notata. *Idem.*

Ad ultima salutis me tandem trusum, summisso cap.] Quod ad Participium *detrusus* adinet, verissime judicavit Brantius. Sic diserte in uno Florent. scribitur, al. *detruzus*. Vide Drakenh. ad Liv. lib. xxvi. c. 19. § 4. In Edd. Vett. usque ad Colvium legitur, *et ad ultima salutis me tandem trusum*: sed tunc copula *et* abundat. *Et ad ultima salutis jam detrusus* cum Wower. et Pric. edidit Vulcan. Ed. sec. sed in prima cum Colv. et Merc. *et ad ultima s. jam detruux*. Nec satis accurate varias Mstorum lectiones exhibuerunt viri docti. Nam in Florentinis membranarum exaratur: *Et ad ultimum salutis me tandem trusus*, supra me scripto *meæ*. In Palat. *Et ad ultima s. me tandem trus*. atque ita Oxon. nisi quod *ultimum* et *trusum* misso habeat. D'Orvill. et Guelf. ambo, *et ad ultimum s. meæ* (*me* Guelf. pr. et sec. a m. sec.) *tandem trus*. In Pith. *ultimam salutis me tandem trusum*. Immo Bertin. *et ad ultima s. metam detrusum*, si fides excerptis meis. Certe in Regio et Fuxensi Codice est sic: *Et ad ultimam salutis meæ tandem trus. summisso*. Al. *transubmisso*. Scilicet omnis error natus est, quod *sus* exciderit ob viciniam *detrusus summisso*. Hinc, quia putarunt Accusativum esse *trusum*, ex *metam de* fecere *me tandem*: unde reliqua variata sunt. Nam adparet clarissime, a Stewechio verissime emendatum esse, quod multis confirmavit Pricæus, et jam ante me receperunt Scrivierus et Floridus, *et ad ultimam salutis metam detrusus*. Sic lib. II. p. 30. 'navis ægre ad ulterioris ripæ marginem detrusa.' Sil. Ital. lib. xv. 43. 'Stygias Erebi detrusit ad undas.' Passim *detrudi* dicuntur, qui pejorem accipiunt sortem. In Septim. de B. Tr. lib. iv. c. 2. 'Ac restantes detrudere umbonibus, moxque detrusos obtruncare.'

Sic optime Ms. Perizon. Vulgo, *repulsos*. De *ultima salutis meta* vide Pricæum, et notata ad lib. III. p. 61. Oud. *Et ad ultima salutis jam detrusus, &c.]* Vicent. edit. et Oxon. Ms. *E. u. u. s. me tandem trusum, &c.* bene itaque a Stewechio emendatum, *E. a. u. s. metam detrusus*. 'Salutis meta ultima' est, quæ Petronio, 'fatalis meta': sic supra IV. 'ultimas vitæ metas' dixit: et lib. VIII. exeunte, 'Fortunæ ultimum turbioem.' Pro *detrusum*, Lipsius, Cælius Rhodig. et alii *detruux* malunt: quæ vox ut quid sit nescio, ita alteram rectiorem præsto. Æmilius Probus de Dionysio in vita Timoleontis: 'Ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur, quem, et ex quanto regno ad quam fortunam detrusisset.' Sic, 'de summo felicitatis gradu ad ima detrusus,' apud Horatii veterem Scholiasten: 'in luctum et dolorem detrudi,' apud Ciceronem ad Q. Fratrem: et, 'Ad mendicitatem detrudere se,' apud Plautum Menæchmo. Pric.

Summisso capite mærebam] Horatius: 'Demitto auriculas, ut iniquæ sortis asellus.' Glossæ: 'καθεµένος, ὁ στρυγνός, dejectus, submissus,' &c. *Idem.*

Ingenita mihi curiositate, &c.] Quam alibi 'familiarem curiositatem' vocat, et infra hoc libro 'genuinam curiositatem.' *Idem.*

Priscæ poëticae divinus auctor] Ejus elogia collegit Lipsius ad Velleium, quibus adde Antholog. lib. I. c. 67. Elmenh.

Gratias asino meo memin] Tertullianus cap. 42. de Præscript. 'Ceterum nec Præsidibus suis reverentiam noverunt:' figura Græca. Pric.

PAG. 186 *Variisque fort. exercitatum]* Verum ait Stewech. in talibus majorem usum esse vocis *exercitus*, quam *exercitatus*. Sed creberrime confundi eas, nec sine exemplo esse ultimum, videre lector potest ad Sueton. Tiber. c. 6. 'pueritiam habuit

exercitam.' Sicut contra in bonam partem l. x. p. 231. Vir alioquin exercitus pro exercitatus. Quare non amsim admittere Stewechii conjecturam, licet et eam Pricæus suam fecerit. *Oud.* Variisq[ue] fortunis exercitatum] Reposnerim, exercitum. Virgilius: 'Nate Iliacis exercite fatis:' ubi Servius: 'Fatigate: nam exercitatus peritum significat.' Gell. lib. xx. cap. ult. 'Per negotiorum intervalla, &c. exercitus defessusque sum.' Idem ix. 3. de Philippo Macedone: 'Negotiis belli victoriisque affectus exercitusque.' Macrob. in Saturnal. 'Ego Disarium nostrum inexercitum non relinquam:' supra heic lib. vi. 'Ærinnis exercita.' *Pric.*

Etsi minus prudentem, multiscium certe reddidit] Πολυμαθὴν enim οὐ νόον διδάσκει: ut olim Heraclitus dixit. Pro etsi, malim si reponi: nec enim plane imprudentem se vocat, at modeste prudentiæ opinionem detrecat. *Idem.*

Suave comptam] In loco l. i. [vid. Not. Delph. ad h. l.] legendum, vera compertu. Hic suavem compertam erit fabulam, quæ comperta est, esse suavis. Et sic etiam in Pithæano. Quia tamen Mss. ceteri et Edd. habent suave comptam, neque ut fictam fabulam, sed veram historiam narrat Auctor, adprime mihi placet altera Colvii conjectura, suave conditam: ut passim de lepore et suavitate orationis dicitur. Sexcenties vero Auctor neutrius generis adjectivo pro adverbio utitur, ut aliquoties monendum habuimus. *Oud.* *Suave comptam]* Lege suavem compertam: sic supra i. 'Me vera comperta memorare.' *Pric.* *Suave comptam]* Suaviter ornatam: nomen pro adverbio est. Potest congruenter legi compertam, ut codex manuscriptus habet. *Beroald.*

Qui me pretio suum fecerat] Supra heic, 'Adest, ut dato pretio rem suam secum ferat.' E converso lib. x. 'Qui me nullo vendente comparave-

rat, et sine pretio suum fecerat.' *Pric.* *Bonus alioqui vir, et apprime modestus]* Χρηστός, ἐπιεικής. Vide ad Matth. i. 19. notata. Infra hic lib. xi. 'Vir alioqui gravis, et sobriæ religionis observatione famosus.' *Idem.*

Pessimam, &c. conjugam] De eadem infra: 'Ad detegenda quoquomodo pessimæ fœminæ flagitia:' infra lib. x. 'Proprius pessimæ fœminæ filius:' ibidem: 'Nescius fraudum pessimæ mulieris:' et ii. 'Hi pessimam fœminam statim, &c. vivam sepeliendam,' &c. Euripides: Ὁ παγκκρίστη, καὶ γυνή· τί γὰρ λέγων Μείζον σ' ὕνειδος ἐξέλποι τις ἄν; *Idem.*

Ante cunctas, &c. longe deterrimam] Virgilius: 'Scelere ante alios immanior omnes:' et alibi: 'Ipse ante alios pulcherrimus omnes.' Florid. 3. Noster: 'Præcipuum beneficium, et longe ante cetera præcellens.' *Idem.*

Ut hercules ejus vicem ego quoque, &c. ingemiscerem] Glossarium: 'Dolen vicem tui, et vicem tuam, συμπάσχω σοι.' *Idem.*

Nec enim vel unum vitium nequissimæ illi fœminæ deerat] Q. d. 'Hospitium calamitatis: quid verbis opus est? Quamvis malam rem querens, illic reperias.' Plautus: 'Vah: quid illa potest pejus quidquam muliere memorarier?' Non unum (inquit) vitium deerat illi. Auctor ad Herennium iv. 'A quo tandem abit iste vitio?' Theopompus de Philippi R. sodalibus, in Excerptis Polybianis: Τί τῶν αἰσχυρῶν ἢ δεινῶν αὐτοῖς οὐ προσήν; ἢ τί τῶν καλῶν καὶ σπουδαίων οὐκ ἀπήν; *Idem.*

Flagitia confluxerant. scæva, sæva] Tertullian. ad uxorem l. ii. c. 4. 'Quis conjugem suam ad convivium Dominicum illud, quod infamant, sine scæva suspicione diinnitat?' Sic recte Scaliger. Vulgo sua suspicione legitur. *Elmenh.* Sed omnia, prorsus ut in quandam cœnosam latrinam, in ejus animi flagitia confluxerant] Cicero in Verrinis, de Apronio: 'Immensa ali-

qua vorago aut gurgis vitiorum turpitudinumque omnium.' Arnobius l. v. de Jove: 'Neque ullum turpitudinis genus est, in quo ejus non nomen consociatis libidinibus consecratis: ut videatur miserabilis prorsus ullam non esse causam ob aliam natus, nisi ut esset criminum sedes, &c. locus quidam expositus, in quem spurcitiae se omnes scænarum colluvionibus derivarent.' Philo lib. quod Deus immutabilis: *Σύστημα καὶ συμφόρημα κακῶν ἀθρόων καὶ ποικίλων εἰς ἓν εἶδος συνυφασμένων*. E converso, 'sinceram bonarum artium congeriem,' Claudianus suum Mallium vocat: cui simile Ausonii illud: 'Quid aliud et quam ex omni bonarum artium ingenio collecta perfectio?' Notemus obiter locutionem, 'quasi in sentinam confluere.' Sallustius Catilinario: 'Postremo omnes quos aut flagitium aut facinus domo expulerat, hi Romam sicut in sentinam confluxerant.' Scriptor de Excidio Hierosolymitano iv. 6. 'Ex diversis regionibus principes flagitiorum quasi in sentinam confluxerant.' Salvianus l. iii. 'Quid est aliud pene omnis cœtus Christianorum quam vitiorum sentina?' et vii. ubi de Carthagine agit: 'Fœtebant, ut ita dixerim, cuncti illius cives cœno libidinis, &c. unam illic putes fuisse libidinum fornicationumque sentinam: cœnum, quasi ex omni platearum et cloacarum labe collectum.' Affine Taciti illud Annal. xv. 'Per Urbem etiam, quo cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt:' et illud apud Declamatorem in Sallustium: 'Quo, tanquam in imam voragine, cœtus omnium vitiorum excesserat.' Pric.

[*Viriosa, ebriosa*] Mulierem viri adpetentem Beroaldus ad l. hujus p. 178. existimat dicendam *viriosam*, quia *virosus* a *virus* venit, de quo ad l. vii. p. 145. 'spinas *virosas*.' Sed ibidem æque Mss. plerique et Edd. exhibent male *viriosas*, atque hic *viriosa* in Reg.

Fux. Oxon. Pith. Pal. D'Orv. et Edd. Vett. At putem ego *viriosum* a *vires* derivari, et nil nisi *validum* significare. Sed *virosus* prima longa a *virus*, ut et Lucilius docet in Nonio p. 494. Ed. Merc. Quin immo *viriosa* diserte legitur in Florent. et Bert. ut Vulc. Ed. sec. Wower. et Pricæus edidere. Apposite omnino Scipio apud Gellium l. vii. c. 12. 'Qui non modo vinosus, sed virosus quoque sis:' quo loco egregie confirmatur Fux. Ms. non in mea Coll. lectio *viriosa* pro *ebriosa*, merito probata Rinaldo et Pricæo. Quantopere ludat in similibus sonis Auctor, vidimus et ad l. v. p. 92. *Oud. Scava, sæva, viriosa, ebriosa, pervicax, pertinax, &c.*] Terentius v. 8. Eunuch. 'Fatnus est, insulsus, tardus,' &c. ubi Donatus: 'Hæc pro acervo vitiorum,' &c. Auctor ad Herennium ubi supra: 'A quo tandem abest iste vitio? &c. suæ pudicitiae proditor est, insidiator alienæ: cupidus, intemperans, petulans, impius in parentes, ingratus in amicos, infestus in cognatos, in superiores contumax, in æquos et pares fastidiosus, in inferiores crudelis, in omnes intolerabilis.' In quibusdam hic Mss. *injuriosa*: in aliis *jurgiosa*: et in aliis, (ut et Oxoniensi,) *viriosa*: id est, viri appetens, salax, libidinosa. Colvius (quod eodem cadit) *virosa*. Servius ad Æneid. xii. 'Virago dicitur mulier quæ virile implet officium: id est, mulier quæ viri aonium habet: has Antiqui *viras* vocabant:' ubi si (quod dicere non audeo) mutandum quid, *virosas*, vel *viriosas* legendum. Porro in Fuxensibus membranis, *viriosa*, non *ebriosa*, legitur: ut vox unaquæque præcedens sequentem adsonantem habeat: quod cum non infrequens Scriptori isti, probabile et hoc loco factum. Pric. *Pervicax, pertinax*] In de Deo Socratis: 'Pervicaci audacia, pertinaci spe.' Donatus ad iv. 1. Hecyr. 'Pervicax: perse-

verans cum quadam vi.' Onomasticon vetus: 'Pervicax, ευστατικός.' 'Pertinax, διάτνος.' *Idem.*

In rapinis turpibus atara, in sumptibus sædis profusa] Λαμβάνουσα ἀφ' ὧν οὐκ ἔδει, καὶ μὴ εἰς ἃ ἔδει διδοῦσα: ut III. 23. apud Jul. Pollucem. Cicero in pro Cælio: 'Quis in rapacitate avarior? quis in largitione effusior?' Sallustius: 'Alieni appetens, sui profusus.' *Idem*: 'Quos pessima ac diversa inter se mala, luxuria atque avaritia vexabat:' quod ante apud Livium Cato, lib. xxxiv. 'Diversisque duobus vitiis avaritia ut luxuria civitatem laborare.' Seneca pater Octavia: 'Avaris manibus et perdat, rapit.' Seneca filius Epist. cxx. 'Nemo non quotidie et consilium mutat, et votum, &c. nunc pecuniam spargit, nunc rapit:' et Præfat. lib. 1. Nat. Quæst. 'Non est tibi frons ficta, &c. nec avaritia, quæ quod omnibus abstulit, sibi negat: nec luxuria pecuniam turpiter amittens, quam turpius, &c. reparet.' Tacitus Annal. XIII. de Narcisso: 'Cujus' (Neronis) 'vitiis per avaritiam ac prodigientiam mire congruebat. Ammianus l. xxii. 'Nec largiendi, nec rapiendi, &c. tenere aliqueum modum.' Scriptor de Hierosolymit. excidio VII. 4. 'Ubi se flagitiis ingurgitaverunt, dissipando proprias successiones, diripiunt aliena.' Auctor de cibis Judaicis in operibus Tertulliani: 'Sequitur' (avaritia) 'præcurrentem luxuriam: quicquid hæc per vitia consumpserit, illa per scelera restituit, orbe criminum recurso, ut rursum luxuria eximat quicquid avaritia congesserat:' ubi pro *recurso*, *reciproco* malim; et pro *eximat*, *exinaniat* legi. Dio Cassius de Nerone: Πολλὰ χρήματα ἀνῆλκετο, &c. πολλὰ δὲ βίαιως ἥρπασετο. *Idem* de M. Antonio: Τὰ ἀλλότρια ἥρπαξε, καὶ τὰ οἰκεία προέτετο. Apud Herodianum Pertinax: Τὰ μεγάλα, καὶ ὡς ἔτυχε χαρίζεσθαι, οὐκ ἂν περιγένοιτο, εἰ μὴ ἐκ τοῦ ἥρπάζειν, καὶ βιάζεσθαι. Chryso-

stomus Homil. 22. ad Antiochenos: Πολυτελεῖ φοροῦντας ἱμάτια, πολλὰν περιβεβλημένους τὴν φαντασίαν, &c. τὰ πάντων ἥρπάζοντας, πλεονεκτῆσαντας. Plinius, etsi argumento diverso, ad hunc locum concinne: 'Momento nihil magis esse vitandum quam istam luxuriæ ac sordium novam societatem: quæ cum sint turpissima, discreta ac separata, turpius junguntur.' Lib. 11. Epist. 6. *Idem.*

Inimica fidei, hostis pudicitia] Valentinianus Novell. 11. de Manichæorum secta: 'Inimica publicæ disciplinæ, hostis fidei Christianæ.' *Idem.*

Calcatis divinis numinibus] Forte Christianæ religioni addictam innuit. Coltr. Passim sic 'divinum numen' et 'divina numina' occurrunt, ut p. 186. 'Omnia divina numina:' ubi male alii *divina*, alii *numina* expungunt. L. XI. init. 'divino numinis nutu.' Crebro 'deorum numina.' Vide ad l. VI. p. 119. VIII. 172. Virg. Æn. IV. 204. Similia videri possunt in Hyg. Fab. 125. 'Divina voluntate deorum:' ubi nil ejici debet. Christianam mulierem existimat etiam Præcæus. Vide et Min. Fel. c. 9. *Oud.*

Calcatis divinis Numinibus] Infra I. x. 'Calcata Numinum religione.' *Pric.*

Mentita præsumptione Dei quem prædicaret unicum, &c.] Apparet hanc pistoris uxorem Christianam fuisse: magisque id apparet ex *præsumptionis* voce: ita sanam enim ac veram fidem Pagani illudentes appellabant. Tertullianus in Apologetico: 'Hæc sunt quæ in nobis solis præsumptiones vocantur.' In Montani et sociorum Passione: 'Condiscipuli ejus suadebant ut, præsumptione deposita, sacrificaret.' Honorius Ethnicus apud Symmachum 'obstationis præsumptionem' dixit. *Idem.*

Conjunctis observationibus vacuis] Edd. Ven. Bas. *conjunctis*. Ber. Junt. pr. etiam *convictis*; sed recte jam Beoraldus legi jusserat *confictis*, ut est in

Mss. O. deiu vacuens in Guelf. utroque, Pal. Oxon. vanis Edd. Vulc. sec. Elm. Pric. sed male contra Mss. Idem enim significat, ut ostendit Pricæus. Nam et male vulgo *vanas* editur, optimis Mss. invitis. Lib. x. pag. 226. 'Vacras fuisse cogitationes meas.' Vide plura ad Lucan. lib. iv. vs. 726. Heins. et Burm. ad Ovid. Met. lib. vii. 785. 'Vacui morsus,' Barth. ad Calpurn. Ecl. iii. 170. 'Vacui fascēs.' Nisicell. Obs. vol. viii. p. 205. 235. *Oud. Coniunctis*] Legendum est, *confictis*: hoc est, simulatis, ementitisque. *Beroald. Confectis observationibus vacuis, &c. matutino mero et continuo stupro corpus mancipiat*] *Vacuis* pro *vanis* Græcum est. Hesychius: Κενὸν, &c. μάταιον. Infra lib. x. 'Et cum dicto, vacnas fuisse cogitationes meas, ineptumque metum monstrat.' Colv. qui ergo *vanis* corripbat, vanam operam insimulat. *Observationes* vocat ecerimonias cultui religioso congruentes. In Apologia: 'Vulgatissima observationum consuetudine:' et xi. Miles. 'Vir sobriæ religionis observatione famosus.' *Vanas* autem *observationes* vocat hymnos, preces, et ἀγάπας illas quibus horis operabantur matutinis veteres Christiani: et quas identidem diffamabant Idololatræ illi, non tam religiosos ritus quam crapulæ libidinisque auctoramenta. Tertullianus ad Uxorem: 'Quis conjugem suam ad convivium Dominicum illud, quod infamant, sine scæva suspitione dimittet?' Paganus apud Minucium Fælicem: 'De convivio notum est, passim omnes loquuntur: ad epulas, &c. coeunt cum liberis, sororibus, matribus, sexus omnis homines, et omnis ætatis. Ibi postquam epulas multas,' &c. dein sequitur de *concupitiis*. Lucianus de Christianis Peregrinum captivum visitantibus: Καὶ ἔωθεν μὲν εὐθὺς (Apuleius *matutino, &c.*) ὁρᾶν ἦν τῷ δεσποτηρῷ περιμένοντα, χήρας τινὰς, καὶ παῖδια ὕρπανα· οἱ δὲ ἐν τέλει αὐτῶν καὶ

συνεκάθειδον ἔνδον, διαφθείροντες τοὺς δεσμοφύλακας· εἴτα δεῖπνα ποικίλα εἰσεκεκομίζετο, καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο. *Pric.* Et *miserum maritum decipiens*] Supra lib. v. 'Reconcinnato mendacio fallens maritum:' maritum autem hoc loco decipiens, quia superstitionis peregrinæ particeps. Plutarchus in conjugal. præceptis: Θεοὺς οὐς ὁ ἀνὴρ νομίζει σέβασθαι τῇ γαμετῇ καὶ γινώσκειν μόνους προσήκει· περιέργοις δὲ θρησκείαις καὶ ξέναις δεισιδαιμονίαις ἀποκεκλείσθαι (malim ἀποκλείεσθαι) τὴν αὔλειον. οὐδενὶ γὰρ θεῶν ἱερὰ κλεπτόμενα καὶ λανθάνοντα ὑπὸ γυναικὸς κεχαρισμένως δρᾶται. Bene autem, quod nec solæ hoc nomine Christianæ laborarent. Tibullus: 'Exibit quam sæpe time, seu visere dicet Sacra bonæ marihus non adennda Deæ.' *Idem. Matutino mero, &c.*] Juvenalis: 'Et matutino sudans Crispinus amomo.' Supra heic de quadam alia: 'Mero et prandio matutino saucia.' *Idem.*

Subjungi machinæ novitium clamabat as.] *Subjugi* exstat in Regio, Pal. D'Orv. Guelf. sec. Oxon. a m. pr. Coll. Voss. item *ductabat* in Reg. Fux. D'Orv. Coll. Voss. *dictabat* Pal. Oxon. Guelf. ambo; unde hand male forsas refingi posset, *subjugum m. n. duci vel dari dictabat as.* ex lib. vii. p. 143. 'Molæ machinarie subjugum me dedit.' *Dictabat* certe hand inelegans est, sive dictata dabat et edicebat, ut magistra et dictatrix. Sic 'fata dictare' lib. xi. p. 260. 'Dicere' et 'dictum' sæpe pro 'edicere,' 'edictum.' Nihil tamen temere contra reliquos Codd. et Edd. muto. *Subjungi machinæ* enim recte dicitur, ut Plinio lib. xi. c. 49. 'Subjunctas carpento suo equas.' Et *clamabat* est cum clamore jubebat, poscebat. Vide ad lib. iii. p. 44. 'præcone silentium clamante.' *Oud. Subjungi machinæ, &c.*] Quam supra lib. vii. 'molam machinariam' dixit. Hinc in l. quæritur, ff. de ædilit. edict. 'machinarius assinus.' *Pric.*

Insistens jubebat] D'Orv. *institens*. Fux. *injubebat*. Exsulat τὸ *jubebat* a Pith. Cel. J. Wasse in Misc. Obs. vol. II. p. 397. probabat *institores*, sine dubio tunc volens vel supponens legendum *irrogare* mox; ut *institores* sint ἐργοδιῶκται, operis instigatores. Verum iis hic locum esse nequaquam puto. Pricæus exponit 'urgens et instans.' Et recte, ut opinor. Namque hoc verbum in se habet significationem ardoris, studii, maximæque intentionis. Adi me ad Cæs. lib. III. B. G. c. 14. Val. Flacc. lib. III. 486. 'Animis insiste tuis.' Veget. lib. III. c. 17. 'sicubi hostis vehementius insistit.' Virg. Æn. IV. 533. 'Sic adeo insistit, secumque ita corde volutat:' et apposite Septim. de B. Troj. lib. IV. cap. 13. 'Ajace præcipue insistente.' Inscr. Afric. apud Shaw Itin. pag. 233. PELAGI MERCIB. INSISTEBAM. Nec tamen nego, captatum hic ab Auctore id verbum, in oppositionem prioris *recubans*: sed ita ut majorem *urgendi* quam simpliciter *standi* vim exserat, ut apud Sueton. in Tiber. c. 72. 'Instans in medio triclinio:' ubi vide. Nolim itaque verti *consistens* cum Burmanno dicto Miscell. loco. Floridus in interpretatione omisit. Vide et pag. 204. Oud. *Insistens*] Id est, instans, urgens. Pric. *Jubebat incoram sui plagas miki quam plurimas irrogari*] Vopiscus in Aureliano: 'Servos et ministros peccantes coram se cædi jubebat.' Suetonius de L. Othone: 'Ausus est etiam in Illyrico milites quosdam, &c. capite punire: et quidem ante principia, se coram.' Idem de Claudio Imp. 'Tormenta questionum, pænasque parricidarum representabat, exigebatque coram.' Lampridius in Severo: 'Pro qualitate loci, aut fustibus subiciebatur in conspectu ejus, aut virgis, aut condemnationi.' Sic Luc. 19. 27. κατασφάζετε ἔμπροσθέν μου. in Græco Jeremiæ 52. 10. κατ' ὀφθαλμούς σφάττειν.

et Apocal. 14. 10. ἐν ὀφθαλμοῖς βασανίσαι. Idem.

Quendam sentiebam juvenem] Oxon. a m. pr. *sitiebam*. Recte vero Pricæus suspectam habet vocem *juvenem*, quam non agnoscit Oxon. Cod. Qui enim cognoscere quibat esse juvenem, cum ipse addat, se oculis velatum fuisse? Neque etiam e sequentibus scire potuit. Hic enim erat alius, quam 'Philesietærus,' ejus deinceps adulter; ut clare patet e sequentibus: ubi hunc primum anus stupri sequestra vocat 'pigrum' et 'formidolosum.' Fuitne olim *ignave*, sive tarde et suspensis pedibus? Sequitur enim etiam de eo: 'Odiosi mariti tui supercilium ignaviter perhorrescit, amoris languidi desidia.' Vide item ad p. 204. Oud. *Assidue plane commoventem in ejus cubiculum quandam sentiebam juvenem, cujus et faciem cupiebam videre ex summo studio, si velamentum capitis libertatem tribuisset meis aliqui luminibus*] Seneca CEdip. 'Visu carentem magna pars veri latet:' *velamentum* heic asini intellige, non adulteri: quamquam (ut post pauca monstrabimus) et id genus tenebriones tecto capite irreperent. Infra heic: 'Cæcam scabiosi illius asini faciem:' et supra: 'Velata facie propellor ad flexuosi canalis incurva spatia:' quomodo ergo *juvenem* dicit, quem videre non poterat? at recte importuna vox abest ab Oxon. Ms. Pric.

PAG. 187 *Ex summo studio videre cupiebam*] Supra lib. VII. 'Ex summo studio fugiens immanem ursam.' Dnoatus ad II. 1. Hecyræ: 'Majoris operis est, studere quam velle:' et post: 'Studium est voluntas hominis attentior atque impensior.' Idem.

Anus quædam stupri sequestra] Intermedia, internuncia. Firmicus VI. 30. 'Aut sequestros, aut turpium libidinum ministros faciet:' sic supra fine VI. 'asinus fugæ sequester.' Bene autem anum stupri sequestram facit. Gregorius Nazianz. Panægyr.

in Cyprianum: Καὶ προαγωγῇ χρηταί, οὐ γυναικιδίῳ τινὶ παλαιῷ τῶν πρὸς ταῦτα ἐπιτηδείων, &c. quod a vetustis deductum temporibus, nunc viget, et in secula transibit. *Idem.*

De die] Pridem ad Apolog. p. 137. dixi. *Idem.*

Inseparabilis aderat] Infra heic: 'Inseparabilis assidebat.' Glossæ: 'Ἀχώριστος, Inseparabilis, individuum.' *Idem.*

Vino mero m. v. velitas cœnas fraud. &c. construebat] Quod erat vulgo, exstat et in Regio. Sed *velitata cœnas* D'Orv. immo *velitata scenas* est quoque in Florent. Pith. et Oxon. margine, ut verissime emendavit Beroald. ediditque Wower. et seqq. *Velitata jentaculo et vino* dicitur, quæ fercula et pocula vicissim cum altera jactat, ut lib. vii. p. 143. 'postremis velitatur calcibus.' Lib. ix. p. 197. 'primis adhuc armis velitatur.' Lib. v. 'primis Veneris præliis velitatur.' Adde ad p. 203. 'lapidibus crebris in eum velitantur.' *Scenæ* sunt artes et apparatus dolosi. Vide ad lib. iv. p. 77. 'Scenam quam sponte sumserat.' Infra p. 195. 'Scenam molieris patefecit,' eodem modo erat corruptum in *cœnam*. Oud. *Cum qua protinus jentaculo ac dehinc vino mero, &c.]* Terent. Andr. 'Importunitatem spectare aniculæ quæ compotrix ejus est.' *Pric.* *Vino mero mutuis vicibus velitata]* Virgil. 'Variantque vices.' Servius: 'Ut invicem potent.' *Idem.* *Velitatas cœnas]* Legendum videtur *velitatas scenas*, ut distinctione dictionum facta sensus elucescat, ut *velitata* scilicet vetula significetur, quæ scenas fraudulentas, hoc est, apparatus dolosos, et decipula fraudulenta construebat in exitium miseri pistoris: nam *scena* in hoc significatu dictio est Appuleio nostro peculiaris. Beroald.

Quamquam graviter succensens, &c.] Donatus ad II. 6. Andr. 'Succensere: in re gravi et justa irasci.' In Cod. Oxon. rectius *succensens*. Glos-

sæ: 'Suscenset, Καταμαίνεται, αἰτιῶται, μνησικακεῖ. *Pric.*

Quod auribus grandissimis præditus, &c.] Supra III. cum hoc animal inderet: 'Sic et aures immodicis horripilant auctibus.' Martialis vi. 'Acuto capite, et auribus longis, Quæ sic moventur ut solent asellorum.' Scholiastes ad Plutum Aristophanis de Mida: Μυθεύονται αὐτὸν καὶ ὧτα ὕνου ἔχειν, ὅτι τὰ τῆς ἀκοῆς αἰσθητήρια, οἷά περ ὕνος, μέγιστα εἶχεν. *Idem.*

Cuncta, longule etiam dissita, facillime sentiebam] Philo in de Abrahamo: Τίς περὶ ἀκοὴν εὐτυχῆς οὕτως ὥς τῶν ζώων τὸ νωθέστατον, ὕνος; Basilius Hexaëm. 8. Τὸ ὀξυμήκρον τοῦ ζώου (asini nempe,) οὐδὲ ἄλλο τι ἔχειν λέγεται τῶν χειρῶν. *Idem.*

Timidæ illius aniculæ sermo talis] Pro *talis* in Pith. *quidem*. Nullum locum hic habet vox *timidæ*. *Udæ* vel *madidæ* conjecit etiam Heinsius in Advers. I. I. c. 10. qualem eam descripserat, et Ovidius *Dipsadem* I. I. Am. El. 8. ubi vide Burmann. Quomodo in Horat. legendum lib. I. O. 18. 11. 'Cum fas atque nefas exiguo fine libidinum Discernunt udi.' Vulgo, *avidi*. Vox *udi* corrupta etiam erat in Lucano I. II. 71. Nihilominus non putem hic id repetiisse Auctorem. Pricæus conjecit quoque *tremulæ*. Sed nuice veram cum Wasseo existimo alteram ejus conjecturam, *tinnulæ*, i. e. dicacis et garrulæ, qualem et 'sermocinatricem immodicam' p. seq. illam describit. Nam sic I. I. p. 5. 'dicacitas tinnula,' in Mss. etiam exaratur *timida*. Facete Juven. Sat. vi. 440. 'Verborum tanta cadit vis, Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas Pulsari.' Oud. *Timidæ illius aniculæ, &c.]* Epitheton, cujus nec affertur, nec afferri potest, ulla proba ratio, in *avidæ, temulentæ*, et id genus alia mutarunt: melius conjecissent *tremulæ*: supra lib. iv. enim, 'anum trementem' habuimus. Ovidius Metamorph. viii. 'Mensam

succincta tremensque Ponit annus.
Apud Ciceronem Ennius: 'Cum tremulis annis attulit artibus lumen.'
Petronius: 'Annus, &c. trementibus labellis.' Idem: 'Ætatisque longæ moram tremulis vocibus cœpit accusare.' Placet præ istis tinnulæ: i. loqnacis. Plautus Pseud. 'Molestus ne sis, nimium jam tinnis:' supra lib. 1. 'Jam scitum est cavillum, jam dicacitas tinnula.' Infra heic de hac eadem anicula: 'Immodica sermoinatrix:' et, 'Hactenus adhuc anicula garriente,' &c. *Pric.*

Mi herilis] Sic iv. etiam ad frēmnam, 'Parce mi parens.' *Idem.*

Tuos volentes amplexus discruciat] Melius libri quibus usus Beroaldus, *volentis*: tale illud: 'Nostros vidisti flentis ocellos.' *Idem.*

Philesieterus] Melius in Oxon. *Philositerus*: id est, φίλος ἑταῖρος. Hesychius: Φιλέταιρος, πεφιλημένος. *Idem.*

Et contra maritorum inefficues diligentias constantissimus] Juven. 'Facilior astro Martis, ut in laqueos nunquam inciadat.' Declamationis in Salustium Auctor: 'Noli nobis languorem et soporem nimium exprobrare: sumus diligentes in tuenda pudicitia uxorum nostrarum: sed ita expecti non sumus ut a te cavere possimus: audacia tua vincit studia nostra.' Έχω δὲ τόλμης καὶ θράσους διδάσκαλον Έν τοῖς ἀμηχάνοισιν εὐπορώτατον, Έρωτα, ait apud Euripidem ille. Quod iste τόλμην καὶ θράσος, ille audaciam vocat: constantiæ voce notat Appuleius noster. Ad superiorem sententiam spectant et Virgilii ista: 'Curam Clymene narrabat inanem Vulcani, Martisque dolos, et dulcia furtiva.' Et hæc Apollodori apud Stobæum: Κλεῖσθ' ἡ θύρα μοχλοῖς, ἀλλ' οὐδὲ εἰς Τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησε θύραν, Δι' ἧς γαλῇ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται. *Idem.*

In quendam zelotypum maritum] Martialis: 'Toxica zelotypo dedit uxor mœcha marito.' *Idem.*

Nosti quendam Barbarum? &c. *Quidni?* Terent. Eunuch. 'Patris cognatum atque æqualem Archidemidem Novistin?' *Quidni?* ubi et Donatus: (adsensum aniculæ istius haud inapposite,) 'Hoc sic pronunciandum est, ut appareat ex ipso nomine statim odiosum nescio quem occurrisset.' *Idem.*

Quem Scorpionem præ morum acritudine vulgus appellat] Ezechiel 2. 6. 'Increduli et subversores sunt tecum, et cum Scorpionibus habitas.' Hieronymus in Apocalypsin: 'Scorpiones vocantur qui sunt corde indomabili.' In veteri Epigramm. Θάτον ποιήσει μέλι κάνθαρος, ἢ γάλα κώνωψ, Ἡ σὺ τι ποιήσεις, σκόρπιος ὦν, ἀγαθόν. Pollux Onomast. vi. 29. de moroso et iracundo homine: Ἀγριος, θηριώδης, τοῦ γέμων, σκορπιώδης, σκόρπιος. Hesychius: Σκορπιούται, ἀγριαίνεται, &c. Philo de Elicone, Imperatoris Cæii assentatore: Σκορπιώδες ἀνδράποδον, τὸν Αἰγυπτιακὸν ἰδὼν εἰς Ἰουδαίους ἤφειν. Stephanus in π. πολ. de Cythereo: Διὰ τὴν τῶν τρόπων τραχύτητα ὉΦΙΣ ἐπεκλήθη. Chrysostomus Homil. in illud: Sufficit tibi gratia mea: Προσέχετε ὅτι τὰ δόγματα ἀπὸ τῶν τρόπων τίθεται, καὶ αἱ προσηγορίαι ἀπὸ τῆς γνώμης· καὶ τοῦτο οὐκ ἐν τῇ γραφῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ συνηθείᾳ τῇ κοινῇ. ἐὰν ἴδωμεν σήμερον ἄνθρωπον ἡμερον, λέγομεν πρόβατον ὁ ἄνθρωπος: (vide supra pag. 170. adnotata.) ἐὰν ἴδωμεν τινα ἀναίσχυντοῦντα, λέγομεν, μὴ γὰρ ἄνθρωπος κύων ἐστίν; ἐὰν ἴδωμεν δολερὸν, ὉΦΙΣ ὁ ἄνθρωπος, &c. Tertullianus cap. 32. de Anima: 'Quidam homines bestiis adæquantur, pro qualitatibus morum et ingeniorum, et affectuum,' &c. Theodoretus περὶ Προνοίας. 8. Τοῖς πονηροῖς ἤθεσι τὰς τῶν θηρίων προσηγορίας ἐπέθησαν. Nec tantum ab animalibus, sed et rebus cognomenta indita. Guntherus de Marchione Malaspina: 'Quem, propter mores (oi fallor) acerbos, Spinam fama malam vero satis ore ferebat.' Ælianus Var. xiv. 35. de scorto Phryne: Ἀξίνη

ἐκαλεῖτο· ἤλεγχε δὲ αὐτῆς τὸ ἐπώνυμον τοῦτο τὴν τοῦ ἥθους ἀγριότητα. Plutarchus in de Iside et Osyride: Τὸν ὠμότατον Περσῶν βασιλέα καὶ φοβερώτατον Ὀχρον, ἀποκτείνοντα πολλοὺς, τέλος δὲ τὸν Ἄπιν κατασφάζοντα, καὶ καταδειπνήσαντα μετὰ τῶν φίλων, ἐκάλεσαν Μάχαιραν, &c. οὐ κυρίως δήπου τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ σημαίνοντες, ἀλλὰ τοῦ τρόπου τὴν σκληρότητα καὶ κακίαν ὀργάνῳ φονικῷ παρεικάζοντες. Oxon. pro morum acritudine: quod genuinum existimo. *Idem.* Quem Scorpionem præ morum a. vulgus appellat] Lib. v. Cod. de malef. et mathemat. 'Chaldæi, et Magi, ac ceteri, quos maleficos ob facinorum magnitudinem vulgus appellat.' *Idem.*

PAG. 188 *Uxorem generosam*] Hoc sensu Glossarium: 'Generosus, εὐγενής, ὁ ἀπὸ γένους.' mancum (ut videtur) locum sarcito, τίμιος vel ἐντίμος addendo. *Idem.*

Mira custodella munitam] Propertius: 'Quid faciat nullo munita puella timore?' *Idem.*

Munitam, domi suæ, &c.] Cogitabam etiam, *munita domus sua*: supra lib. iv. 'Satis munita domuncula contextus.' *Idem.*

Ultima illa pistoris uxor] Τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος male delet Bertin. Ms. Virgilinus: 'Atque ultima Tencrum Jussa sequar.' Servius: 'Ultima, deterriora.' *Idem.*

Quidni? inquit] 'Quidni,' ad formam Græcam, πῶς γὰρ οὐ. Donatus ad iii. 4. Adelph. 'Plus est quidni, quam noveram: nam quasi corripit dubitantem.' *Idem.*

Ergo nosti totam Philesiteri, &c. fabulam] Helena apud Euripidem: Πάνθ' οἷσθ' ἄρ', ὥς ἔοικε. *Idem.*

Minime gentium (inquit,) sed nosse valde cupio: et, oro, mater, ordine mihi singula retexe] Venus apud Lucianum ad Paridem de Helena loquens: Πάντως δὲ καὶ συ ἀκήκοάς τι περὶ αὐτῆς. respondet ille, Οὐδὲν ὧ Ἀφροδίτη· νῦν δὲ ἡδέως ἐν ἀκοίῃσαιμί σου τὰ πάντα διη-

γουμένης. 'Retexere ordine singula,' est, quod Act. 21. 13. ἐξηγεῖσθαι καθ' ἐν ἑκάστον. Supra lib. viii. 'Enarratis ordine singulis,' &c. ubi dicta ad p. 162. vid. Terentius iii. 2. Adelph. 'Rem omnem narrato ordine.' Maximianus: 'Referens ordine cuncta suo.' *Idem.* Oro mater, &c.] Hesyechius: Μητὴρ· ἡ πρεσβυτάτη πᾶσα. *Id.* Profectionem pararet] Infra hic: 'Ad sexagesimum lapidem profectionem comparat.' *Idem.*

Fidelitate pr. cognitum] Egrege firmat hic locus Cæsaris dictionem lib. i. B. G. c. 28. 'Quod egregia virtute erant cogniti:' ubi vide. Cie. v. ad Fam. Ep. 2. 'Gravissimis reip. causis cognito.' Oud. Serrulum, &c. præcipua fidelitate cognitum] Cicero lib. i. ad Q. Fr. 'At, si quis est ex servis egregie fidelis,' &c. Macrobi. Sat. i. 11. 'Cum et Jovem tetigerit cura de servo, et multos ex his fideles exstitisse constiterit.' Cicero pro Deiotaro: 'Servo, ut putabat, fideli,' &c. P. Warnefridus lib. iii. 'Cum, &c. ipse cum uno fidelissimo tantum suo remansisset, gravissimo somno depressus, caput in genibus ejusdem fidelis sui reclinans, obdormivit.' His adde quæ olim pag. 186. ad Apologiam notata. *Pric.*

Secretum commonet] In aliis secreto. Orleans ad Taciti Annal. xi. secreto- rum legit. *Idem.*

Suæque Dominae custodelam omnem permittit] Ovid. 'Quem penes est Dominam servandi cura, Bagoë.' Uxorem autem committit ei, ut fide non vulgari spectato. Philo lib. ὅτι πᾶς ὁ σπουδ. ἐλεῖθ. de servis loquens: Πολλοὶ δὲ καὶ γυναῖκας, &c. δεσποτῶν ἐνετράπησαν, συγγενῶν προκριθέντες εἰς πίστιν. Vide quæ de Agamemnone ad bellum profecturo Odys. iii. Homerus. *Idem.*

Carcerem, et perpetua vincula, &c.] Claudianus: 'Cruciatus, vincla, tenebras, Dilato mucrone parat.' Ruffi. i. *Idem.*

Mortem denique violentam et famem] Servi olim a dominis fame puniti, cum iis scilicet statuta et debita cibaria non darentur. Imperator Antoninus: 'sed et dominorum interest ne auxilium contra sævitiam, vel famem, vel intolerabilem injuriam denegetur iis, qui juste deprecantur,' apud Justinian. Institut. lib. i. Tit. 8. De cibariis servorum quædam nobis notata, quæ ad hunc locum non incommode pronantur. Tertullianus de Præscriptione adv. hæretic: 'Quis servus cibaria ab extraneo, ne dicam inimico domini sui, sperat?' Alludit noster Lucius Metamorphosi lib. vii. 'Nec mihi misero statuta saltem cibaria pro tantis præstabantur laboribus.' De his sæpius Jurisconsulti nostri. Neratius l. penult. de Impens. in res dot. fact. Paulus l. xii. de Admin. et Peric. tut. Scævola l. § xi. Lucius, de Legat. lib. ii. Ulpian. Fragm. Tit. xxii. Eadem Diaria etiam dicta. Martialis: 'Sed Lupus usuram, puerique diaria poscunt.' Canonem vocat Salvianus de Providentia Dei lib. iv. 'Ac primum, servi si fures sunt, ad furandum forsitan egestate coguntur: quia etiam si iis stipendia usitata præstentur, consuetudini hæc magis, quam sufficientiæ satisfaciunt, et ita implent canonem, ut non expleant satietatem.' Nec aliud est Demensum. Donatus in Phormionem Terentii: 'Servi quaternos modios accipiebant frumenti in mensem, et id demensum dicebatur. Verum a mense, an a metiendo, incertum est.' Hæc cibaria ab actore servo distribuebantur. Irenæus advers. hæres. lib. iv. cap. 44. 'Quis igitur erit fidelis actor, bonus et sapiens, quem præponet dominus supra familiam, ad danda eis cibaria in tempore?' Quod est ex illo D. Lucæ cap. 12. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκονόμος καὶ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ δίδοναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; Cibaria τὸ σι-

τομέτριον, ut nos Demensum; quod a Dimetiendo dictum non dubitarim. Nam certa mensura dabatur. Juvenalis: 'Servorum ventres modio castigat iniquo, Ipse quoque esuriens.' Seneca Epistola lxxx. 'Servus est: quinos modios accipit:' ubi ex Donato reposuerim, *quaternos modios*, facili errore, qui in numero, sublato. Vel potius in Donato scribi fortassis debet *quinos*, pro *quaternos*. Certo item *pondere*: ob quod dixit Terentius Phormione: 'Quod ille unciatim vix de demenso suum defrudans genium, comparsit miser.' Appendi enim olim solebat etiam frumentum. Lex. xii. Tabularum: si. VOLET. SVO. VIVITO. NI. SVO. VIVIT. QVI. EM. VINCTVM. HABEBIT. LIBRAS. FARRIS. IN. DIES. DATO. Horatius Sermou. lib. i. Satyr. v. 'cui satis una Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo.' Alia autem erant Rustica cibaria, alia Urbana. Paulus Sententiar. lib. iii. 'Fundo cum omni instrumento rustico et urbano, et mancipiis, quæ ibi sunt, legato, semina quoque et cibaria debebuntur.' Quem etiam vide lib. xxiii. D. de Instruct. vel Instru. leg. Horatius Epistol. i. 'Cum servis urbana diaria rodere mavis. Horum tu in numerum voto nuis.' Et ideo idem Paulus lib. xcix. de Legat. lib. iii. 'Dicendum autem est, quod urbani intelligendi sunt, quos paterfamilias inter urbanos adnumerare solitus sit: quod maxime ex libellis familiæ, item cibariis deprehendi poterit.' Petebantur autem, dabanturque singulis calendis. Plautus Stichus: 'Vos meministis quot calendis petere demensum cibum, Qui minus meministis, quod opus sit facto, facere in ædibus.' Hinc scriptores inferioris ævi Demensum pro stipendio, salario, honorario quolibet, vitæ ratione etiam usurparunt. Spartianus Hadriano: 'Ita ut plerisque in diem vitæ suæ demensum sine dilatione restituerit.' Lat. Pacatus: 'Nec solum abundan-

tem rejiciendo sumptum, sed vix necessarium usurpando mensum, quod natura difficillimum est, emendasti volentes.' Sidon. Apollinar. lib. II. Epistolar. de Maximo loquens: 'Cumque mole curarum pristinae quietis tenere demensum prohiberetur.' Colv. Pricæi scrinia de more compilavit Floridus. Frustra vero laborant viri docti, qui defendunt vulgarem lectionem. Gradatim adscendit Auctor. *Famem* ergo ante *mortem*, quæ ultima pœna est, dixisse debuerat: quod animadvertit etiam Scioppius in Susp. eamque causam fuisse existimo, cur Wowerius tacite, sed pessime, interpolavit, *famem denique, et mortem violentam*, uti est in Pric. Edit. Nec tamen hic crucis supplicium intelligendum arbitror. Illud enim non convenit *perpetuis vinculis*. Quod validum magis argumentum est, quam illud, quod Elmenhorstio opposuit Pricæus, se nunquam legisse, dominis privatim potestatem datam esse, servos cruci adfigendo. Nam, si ipsi hoc jus privatim non habuerint, ut quis facile crederet ex Terentii Andria, 'Quid meritis es? Crucem;' immo ex verbis Auctoris p. 168. lib. VIII. 'dominus arreptum servulum alligavit arbori,' &c.; curare certe poterant, ut ista pœna, quam servis infligere volebant, publice executionem acciperet. Adhæc vox *defumis* nusquam legitur. Neque verum est in membranis Florentinis exarari, *m. violentam et defamen*. Sic exhibetur in Ed. Junt. post. Sed in Ms. est, *m. violentam defamem*, ut et in Oxon. a m. pr. Guelf. utroque, D'Orvill. ac Fux. Quare nullus dubito, quin verissima sit lectio, *de fame*: ut lib. VII. p. 147. 'Ejusque mortem de lupo facile mentiemur.' Simile 'de via languere,' et alia. Vide Ferrar. ad Cic. Phil. I. 5. Verum quia mors de fame non est *violenta* ex ipsa Auctoris nostri sententia lib. VIII. p. 157. eique contra fere

semper opponitur, ista quoque vox admodum suspecta est mihi fatenti nescire, quomodo ea refingenda sit. Pricæus conjiciebat, *mortem lentam et famem* per ἐν διὰ δυοῖν, sive mortem famis; vel id quod Floridus ex eo excerptis. Sed unde tunc illæ litteræ *vio*? Quare arridet lucusque: *Mortem denique, vel lentam de fame. Vel pro etiam maxime: ut sexcenties et vers. seq. 'vel in transitu.'* Lentissimum et hinc miserrimum mortis genus esse *famem*, testantur omnia veterum et recentiorum monumenta. *Violentam et infamem* margini adlevit Salmasius. Oud. *Mortem denique violentam et famem comminatus*] Seneca cap. S. in sap. non cad. injur. de Morte loquens: 'Maximum illud, ultra quod nihil habent iratæ leges, nec sævissimi Domini quod minentur.' Post cetera *famem* comminatur, ut gravissimum, nec immerito. Quintilianus XII. Declam. 'Adeo neque apud Inferos quidem ulla pœna est fame gravior.' Ibidem: 'Felix pestilentia, felix præliorum strages, denique omnis mors facilis: fames aspera vitalia laurit, præcordia coquit: animi tormentum, corporis tabes, &c. durissima necessitatum, malorum deformissima.' Chrysostomus Homil. 46. ad Antiochenos: *Λιμὴν ἀκούσας, μὴ παρέλθης ἀπλῶς τὸ λεγόμενον· ἀπάντων γὰρ θανάτων οὗτός ἐστι χαλεπώτατος, &c. καθάπερ γὰρ δήμιός τις τοῖς σπλάγχνοις ἐνδον καθήμενος, ἅπαντα καταβαίνει τὰ μέλη, πυρὸς παντὸς καὶ θηρίων σφοδρότερον κατεσθίων πάντοθεν τὸ σῶμα, διηνεχῇ τινα καὶ ἑρρητον παρέχων ὀδύνην.* Virgilius VI. 'Epulæque ante ora paratæ Regifico luxu: Furiarum maxima juxta Accubat, et manibus prohibet contingere mensas:' ubi Servius: 'Furiarum maxima, id est, sævissima: hoc est, fames: ut... Vobis Furiarum ego maxima pando: unde et famem prænunciat, ut hanc esse Furiarum maximam doceat.' Idem ad III. 'Nihil fame gravius:'

deinde hæc Sallustii addit: 'Sin vis obsistat, ferro quam fame æquius perituros:' ex quo, ut videtur, lib. xxv. Ammianus: 'Ferro properans quam fame, immanissimo genere mortis, absumi:' adde Terent. Heautont. v. 2. et ibi Engraphium. Ms. Oxon. *M. d. violentam defamem comminatus. Florent. et defumem c.* quæ probant homines eruditi (Elmenh. Sciopp.), et ad crucis infamiam referunt: non possum ego accedere sic sentientibus: nam nec (quod sciam) *defamis* nspiam alibi occurrit, nec Dominis servos *crucifigendi* potestatem concessam lego: *fume* autem afflixisse eos mancipia sua Scriptorum multa testimonia evincunt, quorum pauca ad firmandam alteram lectionem non erit importunum apponere. Pacuvius: 'Te in specu tenebrica macerabo fame.' Hærus ad servos suos in Vespis Aristophanis: 'Εν πέδαις παχείαις οὐδὲν ἀριστήσετε. Imperator M. Antoninus: 'Sed et Dominorum interest, ne auxilium contra sævitiam, vel famem, &c. denegetur iis qui iuste deprecantur.' Messenio Sc. *Speciatem*, in Plautina Menæchmo: 'Recordent id qui nihili sunt, quid iis pretii Detur ab suis heris: ignavis, improbis Viris, verbera, compedes, mola, magna Lassitudo, fames,' &c. Quæ verba calumum meum pergentem demorantur loquitur non tantum servus, sed et de servis ac mancipiis: quis vero ejusmodi nationem appellari viros crediderit? præcipue qui Romanos mores ac Scriptores cognovit? Quid multa? lectione ac distinctione prava infuscatum locum ita luce perfundo: *Quid iis pretii Detur ab suis heris: ignavis, improbis: Sitis, verbera, compedes, &c.* Et, ne quis respuat conjecturam hanc, expendat Cypriani ista: 'Nisi tibi pro arbitrio tuo serviatur, &c. flagellas, verberas: fame, siti, nuditate, &c. affligis.' Epistola ad Demetrianum. Si quid porro in Appuleio mutatum vellem, *de fume*

scriberem. 'Mortem de fame comminari,' ut vii. lib. 'mortem de lupo mentiri:' quod loquendi genus fortasse etiam reponendum viii. libro, ubi vulgo, *mortem sibi nexu laquei comparabat.* Nullum autem recepta lectio, hac parte saltem, mihi scrupulum movet: pro *violentam* vero, *lentam* substituendum putavi. Plinius ii. 63. 'Ne in tædio vitæ diræ famis mors, &c. lenta nos tabe consumeret:' cui simile supra vi. 'inediæ diutinae lethali fame tabescere.' *Mortem lentam et famem*, pro, *lentam mortem famis*: figura ἐν διὰ δύοιν dicta, quæ σχέσις frequentissima. *Pric.*

Si quisquam hominum vel in transitu digito tenus eam contigisset] In Eunuchio Terentii iv. 6. 'Si illam digito attigerit uno, oculi ilico effodientur:' ubi Donatus: 'Moris comminantium est ad exiguum revocare commissa, quæ se ulturos prædicant.' Cicero Tuscul. v. 'Lælius, si digito quem attigisset, pœnas dedisset.' Addit *vel in transitu* Barbarus: quibus apposite Plutarchus Artoxerx. vita: Δύσζηλα τὰ βαρβαρικά δεινῶς περὶ τὸ ἀκόλαστον, ὥστε μὴ μόνον τὸν προσελθόντα καὶ εἴγοντα παλλακῆς βασιλείως, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν πορείᾳ προσελθόντα (παρελθόντα legerim) καὶ διελάσαντα τὰς ἀμάξας ἐφ' αἷς κομίζονται, θανάτῳ κολάζεσθαι. Pro *quisquam hominum*, fuit qui *quisquam omnium* corripiebat (Sciopp.): et levi, et minus necessaria mutatione. Juvenalis: 'quisquam hominum est quem tu contentum videris uno Flagitio?' Ad hæc, erectæ, non sordidæ et jacentis, auris lectori, hoc altero illo gravius quid et concitatius sonabit. Oxon. hic, *cognovisset*: quod non video cur ap-probem. *Idem.*

Idque dejerans etiam confirmat per omnia divina Numina] Lib. ii. 'Quamque sanctissime poterat, adjurans cuncta Numina.' Alia porro quam quæ debuerant agebant, ille (Brant.) qui τὸ *numina*, hic (Elmenh.) qui τὸ *divi-*

na expunctum voluit: retinendum utrumque: supra hic: 'Spretis atque calcatis divinis Numinibus:' et infra hoc ipso libro, 'cælestia Numina.' *Idem.*

- *Summo patore perculsum Myrmecem*, &c.] Nota 'custodis pavorem,' et Propertium emenda II. 23. 'Rejecto quæ libera vadit amictu, Custodum et nullo septa timore placet:' repone *timore*. *Idem* III. 12. 'Quid faciat nullo munita puella timore?' timore custodientium nempe: et III. 14. 'Nec timor, aut ulla est clausæ tutela puellæ.' Tibullus I. 6. 'Hæc mihi te adducit tenebris, multoque timore Conjungit nostras clam taciturna manus:' ubi pro *mihi te*, legendum *tibi me* videtur. *Idem.*

Acerrimum relinquens uxori secutorum] *Ælianus Var.* II. 14. de Xerxe platani admiratore: Μελεδωνὸν αὐτῇ κατέλειπεν, ὥσπερ ἐρωμένη, φρουρὸν καὶ φύλακα. *Idem.*

Obstinato animo] Lib. V. de Psyche: 'Statuto consilio, et obstinato animo.' Hoc sensu in Glossario: 'Obstinatione, ἐπιμονῇ.' et supra lib. I. 'Obstinationi suæ me ingratis obediens.' *Idem.*

- *Districtam inseperabilis adsidebat*] Bene Colvius probavit Ms. Lips. lectionem *districtam*; quam expressit dudum Ed. Junt. post. sive occupatam. Adhuc ad Lucan. lib. X. 422. 'Districta epulis aula.' Infra lib. X. in f. 'Lectulo coaptando districtus inservit.' Et passim hoc corruptum. Perperam vero Pricæus malebat legere *districtæ*. Amavit Auctor talibus compositis vi suæ præpositionis addere quartum casum; ut vidimus pag. præc. In ipso verbo *adsidere* occurrit lib. I. p. 17. 'Adsidebat pedes uxor:' ubi et vide. Lib. IV. p. 80. 'Adsicens eam.' Lib. VIII. p. 168. 'Quasi parentem adsideret ægrotum.' Sed, uti in Ms. Ursini, sic in D'Orvill. et Fux. est *adsistebat*. Quod servo videtur esse accommoda-

tius, qui stare ministerio paratus, non sedere solet: licet custos dominæ hic factus sit. Et hoc quoque verbum quarto casui junxit Appuleius lib. II. p. 33. 'grabatulum adstitit mensula.' Sic etiam verba 'adesse,' 'accumbere,' 'accubare,' 'adstitui,' lib. II. p. 27. 28. IV. 68. V. 90. III. 42. et alia construuntur, de quibus dicendum habeo suis locis. Nam ubique fere hic vel ille vir doctus mutare conatur. Ed. Bas. *insuperabilis*. Oud. *Districtum*] Videtur *districtæ* legendum. Gloss. 'Districtus, περισπασθεὶς, ἀσχοληθεὶς.' *Pric.*

Ac tantum necessario vespertini lavacri progressu affixus, &c.] Ex moribus temporum illorum necesse erat se lavacro curaret: id quia prohiberi inhumanum, Myrmex, se custode, permittit: sic in l. VI. Cod. Th. de cust. reor. 'Quos ad lavacrum sub fida custodia duci oportet.' Libanius in *περὶ προσεδρ. τοῖς ἀρχουσιν*, de odiosis petitionibus agens, habet quædam quæcum nimia Myrmecis hujus diligentia pari passu incedunt. 'Εσπέρα (inquit) καὶ λύχνος, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἀπέρχονται· ἀλλὰ καὶ λουτρὸν τῶν ἀρχόντων αὐτοῖς, ὡς ἐκείνοις μηδὲ πρᾶξαι τι τῶν ἀναγκαίων ἐνεῖναι. quæ verba tamen, nisi ex parte, non intelligibilia videntur: qualia enim et cujusmodi illa? ἀλλὰ καὶ λουτρὸν τῶν ἀρχόντων αὐτοῖς. nimium mutilus locus ad hanc faciem integrandus: ἀλλὰ καὶ λουτρὸν τῶν ἀρχόντων, αὐτοῖς τὸ βῆμα. vel ipsa lavacra Magistratum importunis his pro tribunali sunt: adeo sine temporis, sine loci respectu moleste interpellant eos. 'Vespertinum progressum' heic, ut IV. 'progressum matutinum' dixit: et illa f. *necess.* fortasse, *tam necessario*, intelligenda. *Idem.*

- *Affixus*] Vox apta custodelæ. Juvenal. 'Custos affixus ibidem.' Virgil. de Palinuro: 'Clavumque affixus et hærens Nusquam amittebat.' Vide quæ plura de voce ista supra pag. 158. adnotata. Ovidius: at de *comi-*

lis observantia, non custodis observatione: 'Quando ego non fixus lateri spatiantis adhæsi?' *Idem*.

Extremas manuprehendens lacinias] Julianus ad Jamblichum: Τῷ σὺ χιτωνίσκῳ προσάψαιμι ἂν ἡδέως, ἵνα σοῦ κατὰ μηδὲν ἀπολειποίμην· ἀλλὰ συνείην αἰεὶ, καὶ πανταχοῦ προφεροίμην. puto περιφεροίμην scribendum. Tale apud Themistium Orat. 4. ἐπεσθαι, καὶ συμπαθεῖν, τοῦ τρίβωνος ἐξημμένος. 'laciniam extremam' dixit et Petronius. *Idem*.

Ardentis Philoteri vigilantiam matronæ nobilis pulchritudo latere non potuit] Iuſta lib. x. 'Hæc bene, &c. disposita, feralem Fortunæ nutum latere non poterant.' Vide supra pag. 157. notata. *Idem*.

Atque hac ipsa potissimum, &c. tutelæ nimietate instrictus atque inflammatus, &c.] Ovid. 'Anget Hoc ipsum flammis.' Theocrit. 'Ἐρεθίζετο μᾶλλον ἑραστάς. Supra viii. de Thrasyllo: 'Cum adulterinæ Veneris magis magisque præclusos aditus copia custodientium cerneret, &c. tamen ad hoc ipsum quod non potest, contentiosa pernicie, quasi posset, impellitur.' Seneca Epist. xcvi. 'Omnibus crimen suum voluptati est: lætatur ille adulterio, in quod ipsa difficultate irritatus est,' &c. Horatius: 'Nam te Hoc facit insanum,' &c. ad quem locum vetus Scholiastes: 'Semper ibi plus incendimur quo difficilior pervenimus.' Menander, cum dixisset mulieres magis irritari strictiore custodia, addidit: Τό τ' ἔρσεν αἰεὶ τοῦ κεκρυμμένου λίχρον. Ovidius Fast. iii. 'Quicquid servatur cupinus magis, ipsaque furem Præda vocat: pauci, quod sinit alter, amant.' Contra apud Enndem Amor. iv. 'Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas Semina nequitiae languidiora facit.' Plinius lib. viii. Epist. 21. 'Omnium rerum cupido languescit, cum facilis occasio est.' Quintilianus i. Declam. 'Diliguntur

immodice sola quæ non licent, &c. brevis de concessis, sed' (scribe, et) 'statim satietati vicious affectus est: non fovet, non nutrit ardorem concupiscendi' (lege, concupiscentia) 'ubi frui licet: et quæcunque in mentibus circa permissa coalescunt, non sunt desiderii, sed voluntatis.' Vincent. editio, et Ms. Oxon. *instinctus*: haud dubie rectius. Vide quæ supra pag. 168. adnotata. *Idem*.

Tutelæ nimietate] Propertius: 'Claustræ tutela puellæ.' *Idem*.

Instinctus atque inflammatus] Iofra hic de canibus: 'Incensi atque inflammati.' *Idem*.

PAG. 189 *Quidvis facere, quidvis pati*] Horatius: 'Paupertas quidvis et facere et pati cogit.' *Elmenh.* *Quidvis facere, &c. paratus ad expugnandam, &c.*] Ovid. 'Nihil est quod non effræno captus amore Audeat.' Donatus ad iii. 5. Eunuchii: 'Amore cogente nihil est infectum cupientibus.' Interpres optimus Nicomachæorum iii. 8. Οἱ μοιχοὶ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τολμηρὰ πολλὰ δρῶσιν. Fulgent. Mytholog. iii. 'Amor cum periculo sæpe concordat.' In vetere Mimo: 'Metum respicere non solet quicquid juvat.' Supra lib. viii. 'Uno potius studio postponens omnia: ubi plura hanc in mentem adnotata. *Paratus monstrat animum vel gravissima subeundi.* Supra ii. nec dissimili argumento: 'Paratus, vel uno interim suaviolo recreatus, super ignem porrectus assari.' Hoc sensu Luc. 22. 33. ἔτοιμος· et Act. 21. 13. ἔτοιμῳς ἔχω. adde Heliodori locum continuo subjungendum. *Pric. Quidvis facere, quidvis pati paratus*] Horatius: 'Possum quidvis perferre patique:' vide et Suidam in αἰτολήκνυτοι. Zeno Veronensis (etiam de cupidine inconcessa loquens): 'Nil prorsus existimat turpe nec pati nec facere:' et Lucianus Cynico: τί δὲ δεῖ λέγειν ὅσα τῶν ἀφροδισίων ἕνεκα πράγματα ποιοῦσιν τε καὶ πάσχουσιν οἱ ἀνθρώποι;

Apud Heliodorum viii. ille: πάντα ὑπὲρ σοῦ πράττειν καὶ πάσχειν ἔτοιμος. Libanius in Magi accusat: Πᾶν ἦσαν ἔτοιμοι καὶ ποιεῖν καὶ πάσχειν ὑπὲρ αὐτοῦ. Adde quæ pag. 165. ad Apologiam notata. Philo in de Mosis vita lib. i. Τραχηλιζόμενος ταῖς ἐπιθυμίαις, πάνθ' ὑπομένουσιν δρᾶν τε καὶ πάσχειν. *Idem.*

Accingitur] Lib. viii. 'Sceleri, &c. accingitur:' ubi dicta p. 153. confer. *Idem.*

Pecuniæ c. difficultates sint perviæ] Nihil tam munitum, nihil tam firmum, inquit princeps orator, quod pecunia expugnari non possit, in Verrem Orat. ii. fol. 40. Unde et famigerabilis ille urbium prædo Philippus gloriari solitus, nullam arcem inexpugnabilem, etiamsi portæ ejus ferratæ, et muni adamantina firmitate muniti, in quam modo asellus auro onustus quiret ascendere. Cicero lib. i. ad Atticum Epist. xvi. Paulus Silentiar. Anthol. lib. vii. cap. 29. Χρῦσεος ἀψάυστοιο διέτμαγεν ἄμμα κορέλας Ζεὺς διαδὸς Δανάας χαλκελάτους θαλάμους. Φαμί λέγειν τὸν μῦθον ἐγὼ τάδε: χάλκεα νικᾷ Δάπεδα καὶ δεσμούς χρυσὸς ὁ πανδαμάτωρ. Χρυσὸς δλους ρυτῆρας, ὅλας κληῖδας ἐλέγχει, Χρυσὸς ἐπιγνάμπτει τὰς σοβαροβλεφάρους, Καὶ Δανάας ἐλύωσεν ὅδε φρένα· μή τις ἐραστὰς Λισσέσθω Παφίαν, ἀργύριον παρέχων. *Elmenh.* Et, quod *pecuniæ cunctæ sint difficultates perviæ*] Phædrus: 'Objecto cuncta corrumpit lucro.' Horatius: 'Abstinentes Ducentis ad se cuncta pecuniæ.' *Pric.*

Auroque soleant adamantinæ etiam perfringi fores] Χρυσὸς δ' ἀνοίγει πάντα, καὶ τοῦ πύλας. Apud Servium Tiberianus: 'Aurum, quo pretio reseantur limina Ditis.' *Idem.*

Supplex eum medelam cruciatui deprecatur] Infra heic: 'Deprecatur periclitanti sibi auxilium ferret.' *Id.*

Nam sibi statutam decretamque mortem proximare, ni cupito maturius potia-

tur] In Milete Plantino: 'Si non quibo impetrare, Consciscam lethum: vivere sine illo scio me non posse.' Imp. Marcus ad Senatam apud D. Cassium: 'Ἄν μὴ τοῦτου τυχεῶ, πρὸς τὸν θάνατον σπεύσω. Phædra ad Hippolitum: 'Certa descendi ad preces: Finem hic dolori faciet aut vitæ dies.' Parthenius in Eroticis, de Lencippo sororem deperente: 'Ἀνακοινοῦται (τὸ πρᾶγμα) τῇ μητρὶ, καὶ πολλὰ καθικέτευε μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ἀπολλύμενον' εἰ γὰρ αὐτῷ μὴ συνεργήσειν, ἀποσφάζειν αὐτὸν ἡπείλει. Aristænetus i. 10. Δουὶν θάτερον, ἢ γάμον, ἢ θάνατον βληθεὶς διελογίζου. adde supra p. 91. notata. Pro cupito, melius *cupita* (ποθομένη) legas: sic vi. 'Ne enim sua cupita conveniret:' et iii. 'In avem se plumaturam, et ad suum cupitum sic devolaturam.' *Idem.*

Nec cum tamen quidquam in re facili formidare debere] Infra xi. 'Nec quidquam rerum earum reformides ut arduum.' *Idem.*

Fide tenebrarum contextus] 'Defensus tenebris, et dono noctis opacæ.' Supra lib. viii. in non dissimilis nequitia scena: 'Noctemque, et operas exoptat tenebras:' ad quem locum notata consule. *Idem.*

Intra momentum temporis] Petronius: 'Momento temporis montem descendimus.' *Idem.*

Suadelis validum addens aculeum, q. r. p. s. t. v. diffunderet] Pro cuneum in Edd. O. et Ms. Pith. ante Colvium edebatur *aculeum*. Quare non displicet mihi Bertin. Cod. lectio, quam ex Cicer. Or. c. 19. 'aculeos oratorios:' Sciopp. in Susp. lib. v. Ep. 23. prætulit, *aculeis*. Sic enim melius in allegoria cuncta simul dixerit. Ac simili metaphora usus est Cicero pro Murena c. 24. 'Quam se securim injecisse petitioni tuæ putas.' Recte vero Colvius vidit, hæc non cohærere sequentibus. Nam deest verbum, a quo pendet *addens*. Unde pro *enim* conjecit *jam*, continua oratione. Sed

cum in Mss. Lips. Pal. D'Orv. Fux. Guelf. utroque, scribatur *adens* vel *addens ad cuneum*, in Oxon. a m. pr. *addens acuneum*, in Edd. Vett. *addens aculeum*, vide, num dederit Appuleius: *His aculeis validum addensut cuneum*, sive *adigit*, ut ait Vitruv. lib. 1. c. 5. 'uti cuneos ad centrum adigendo.' Colum. 1. iv. c. 29. 'Adac-tis arundineis cuneolis.' Virgil. ait *Æn.* vii. 505. 'cuneis coactis scin-dere querunt.' aliique. *Diffunderet* vero confirmatur, ut debet, a Mss. Guelf. pr. D'Orv. Oxon. Bert. Inc. pluribusque. Ceterum locus hic in-jecit mihi suspicionem emendandi Valer. Flacc. 1. vii. 140. 'elatae propi-us succedere dextrae Telecoonta sinit, duplicataque ora securi Disje-cit.' In Mss. est *delicataque ora*: pro quo ne *delata* scribamus, vetat præ-cedens *elatae*. Forsan ergo *densata* vel *dentata*. Ond. *His et hujuscemodi suadelis validum addens cuneum*] Vir-gilius: 'His aliud majus Juturna ad-jungit.' *Æn.* xii. 'His et hujusce-modi suadelis:' ut 11. 'His et hujus-cemodi collectationibus.' *Pric.*

Porrecta enim manu sua, &c.] Hesy-chius: *Προτείνεται, δίδωσιν, ὑπισχνείται*. fortasse *προτείνειν* scribendum. Sui-das: *Προτείνειν δωρεῖσθαι, χαρίζεσθαι*. ubi et sequentia vide. *Idem.* *Exhorruit Myrmex inauditum facinus*] Lib. x. 'Quamquam tale facinus protinus exhorruisset: 'et viii. 'Sed Charite nefandam vocem exhorruit,' (ita Ox-on. non, ut vulgo, *et horruit*) 'et de-testata est.' *Idem.*

Occlusis auribus effugit] Ignatius ad Ephesios: *Βύσαντες τὰ ὦτα (ὑμῶν) εἰς τὸ μὴ παραδέεσθαι τὰ σπειρόμενα ὑπ' αὐτῶν*. Philo in de legg. special. *Οὐκ ἀποδραμεῖται; τὰ ὦτα ἐπιφράσσει;* vide quæ ad Act. 7. 57. notata. *Idem.*

Auri splendor flammeus] Lucretius: 'Nec splendorem reverentur ab au-ro.' Virgil. vi. 'Auri aura:' ubi Servius: 'Splendor auri.' Horatius Serm. 1. 'Hunc capit argenti splen-

dor.' Bene et *flammeus splendor*. Cas-siodorus vii. 32. 'Auri flamina' (i. flammeus splendor) 'nulla permixtio-nis injuria albescat.' Noster in de Mundo: 'Flammis ex auro, vel elec-tri claritate.' Lucianus Timone: *Ἦ χρυσὲ, &c. αἰθόμενον πῦρ ἄτε διαπρέπει!* quæ hausit a Pindaro: sic, 'radian-tem monetam,' Prudentius dixit, et Clemens Pædag. iii. 5. *χρυσὸν μαρμα-ρυγὰς. Idem.*

Videbat tamen decora illa monetæ lu-mina] Nec quidquam aliud (Diphili-us): *Πρὸς τὸ λαβεῖν γὰρ ὦν ὁ νοῦς, τὰλλ' οὐχ ὀρᾷ.* 'Videre lumina monetae,' est quod Basilio, Homil. de Ava-rit. *χρυσὸν βλέπειν, χρυσὸν φαντάζεσθαι*. quomodo etiam Dissert. 36. locutus Max. Tyrius. Hesychius: *Κατοπτρίζεται ἐν αἰσθήσει ὀρᾷ, ἢ φαντάζεται*. Nec temere hic *decora*: sic, 'decorem splendoris auri,' Beda in de Ortho-graphia: et, *τοῦ χρυσίου εὐχρυσίαν*, Basilius ubi supra. Lucianus, adductis modo verbis, *διαπρέπει*. et Noster statim infra, 'formosam pecuniam.' *Id.*

Opulentam prædam jam tenebat ani-mo] Ita Cicero, 'pecuniæ, spe atque animo incubare,' in pro Cluentio. Sal-lustius Jugurth. 'Totum ejus regnum jam animo invaserat.' Noster in Apologia: 'Totum Pudentillæ quadra-gies præsumptione, &c. devorarat.' *Idem.*

Miroque mentis salo, &c. miscellus in diversis sententiis carpebatur] Ammia-nus lib. xvii. 'Fluctuantes ambigui-tate mentium, in diversa rapiebantur.' Curtius lib. iii. 'Quicquid in utramque partem aut spes aut metus subjecerat, secreta æstimatione pen-sabat.' Festus Pompeius: 'Miscel-liones appellantur, qui non certæ sunt sententiæ, sed variorum mixto-rumque judiciorum.' Suidas: *Ἐν τριῶφι εἰμὶ λογισμῶν ἐπὶ τῶν ἀδελῶν καὶ ἀμφιβόλων πραγμάτων*. vide et in *ἐν τριῶδοισιν* Hesychium. Ovidius Me-tam. x. 'Utque securi Sancia trabs iugens, ubi plaga novissima restat,

Quo cadat in dubio est, omnique a parte timetur: Sic animus, vario labefactus vulnere, mutat Huc levis atque illuc: momentaque sumit utroque.' De æstu vel *salo mentis* supra pag. ad lib. iv. init. dixi. *Idem.*

[*Et cogitationum dissensione*] Servius ad Æn. x. 'Omnis cogitatio in dubitatione est ante sententiam.' *Idem.*

[*Illic fides, hic lucrum: illic cruciatus, hic voluptas*] Lege, *illinc fides, hinc lucrum*, &c. similis et sententiæ et locutionis ista apud Persii veterem Scholiastem Sat. i. 'Ilinc pudor, illinc petulantia: hinc pudicitia, illinc stuprum: isthinc fraudatio, illinc fides.' Nec apposita minus, ultro longe salubria magis hæc Seneca LXXXII. Epistola: 'Nihil honeste fit, nisi cui totus animus incubuit, atque affuit: cui nulla parte sui repugnavit: ubi autem ad malum acceditur, dissident inter se judicia facientis: hinc est quod jubeat proposita perficere, illinc quod retrahat: et ab re suspecta ac periculosa fuget; igitur in diversa distrahitur,' &c. Verba graviora et sancta, verba meram sapientiam spirantia: et quæ nemo nisi conscientiam inustus, verissima non experitur. *Id.*

[*Ad postremum tamen, formidinem mortis vicit aurum*] Cicero pro Cluentio: 'Vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia.' Cum ratio simul et argentum tanquam in trutina ponuntur, argentum (inquit Demosthenes in de Pace) ἐφ' ἑαυτὸ τὸν λογισμὸν καθέλκει. At, cum de serro res hic, apposita illa Taciti: 'Cum secum servilis animus præmia perfidiæ reputaret, &c. cessit fas et salus patroni.' Annal. xv. Ejusdem sunt et ista Annal. xi. 'Nec fidem integram manere, ubi magnitudo quæstuum spectetur.' Imitatur hic Appuleius Sallustium forsitan, qui ad hunc modum de Jugurtha scribit: 'Commotus metu atque libidine, diversus agitabatur: timebat iram Senatus ni Legatis parvisset, porro

animus cupidinē cæcus ad inceptum scelus rapiebat: vicit tamen' (ἴσ. *tandem*, quod Appuleio ad postremum) 'in avido ingenio pravum consilium.' *Idem.* Ad postremum tamen, &c.] *Idem* in de Republ. ordin. 'Ubi cupido divitiarum invasit, &c. nullum ingenium satis pollet: quin animus magis aut minus mature, postremo tamen succumbit.' *Idem.*

[*Nec saltem spatio cupido formosæ pecuniæ leniebatur*] Non nego omnes editos hanc scripturam retinere, nec, vel uno Ms. jubente, immutandam eam: sum tamen ausus cogitare *diei spatio* legendum: nam et ex verbis 'dimota contatione,' videtur statim cum lucro victum succubuisse; et curas, quæ hic sequuntur, *nocturnas, diei spatio* opponi: adde quod et 'spatium diei' lib. viii. dixit. Video autem permitti jam posse receptam lectionem. Lib. vi. 'Quoad tantæ Deæ sapiens ira spatio mitigetur:' et infra hic, 'Quoad spatio fervens mariti sedaretur animus.' *Id.* Sed *nocturnas etiam curas invaserat pestilens avaritia*] Basilini ubi supra: Τοῦτο (χρυσίον) καὶ καθεύδοντι ἐνύπνιον, καὶ ἐρηγοροῦσι ἐνθύμιον. P. Chrysologus, Serm. xxix. 'Fidem frangit, turbat quietem.' *Idem.*

PAG. 190 *Devorato pudore*] 'Pudorem devorare,' etiam supra ii. dixit. *Idem.*

[*Nec a genuina levitate descendit mulier*] Lib. vii. 'Nec ab illa tamen paterna, &c. virtute descivi:' sic, 'ab obsequio descire,' infra lib. x. et, 'a conspecta fide descire,' in Apologia. Glossæ: 'Desciscit, ἀφαιρείται,' nescio an bene conjecerim, ἀπαρνεῖται. *Idem.*

[*Metallo, &c.*] Columbanus: 'Fæmina sæpe perdit ob aurum Casta pudorem.' Elmenh. *Execrando metallo*] Heliodorus iv. Ἀπαράιτητον ἔχει πρὸς γυναῖκα ὡργα χρυσοῦς καὶ λίθος. Zeno Veronensis: 'Execrabili metallo procedis onusta.' *Pric.*

[*Ad suæ fidei præcipitium*] 'Auro

flexa fides quæ nec bene firma manebat Antea, præcipiti cecidit jam pro-na ruina.' *Idem.* *Fidei præcipitium*] Sic Paulus, 'fidei nanfragium,' i. ad Timotheum. *Idem.*

Et magnis suis laboribus perfectum desiderium, &c.] Terentius Prologo Eunucho: 'Perfecit,' &c. Donatus: 'Perfecit, mire: quasi difficile et illicitum.' *Idem* ad i. 2. Hecyræ: 'Efficimus, quod cum magno conatu et molinine facimus.' Et nota, *magnis laboribus.* Hesychius: 'Επιμοχθήσαι' σὺν μόχθῳ ἐπιπορῆσαι. *Idem.*

Pretium reposcit] *Premium* habent Regius, Fux. Pith. Guelf. pr. cum Edd. O. ante Colv. quod facile tueri posses pro *mercede*, ut l. hoc p. 197. 'præter præmii destinatum compendium.' Sed vetant loca l. x. p. 216. 'Venenum comparare sollicitus, centumque aureos solidos offerens pretium mecum olim convenerat:' et p. 218. 'Medico sinuntur aurei, opportuni somni pretium.' Solent vero creberrime *præmium* et *pretium* confundi. Adi Comm. ad Liv. l. xxvi. c. 40. 'pro cuiusque merito pretia pœnasque persolvisset:' ad Justin. l. i. c. 7. 'Cædes Candaui nuptiarum pretium fuit:' ad Gellium l. iii. c. 8. 'Qui sibi pretium a nobis peteret, si te confecisset.' Mox in D'Orv. *poscit*, Oxon. Guelf. pr. cum Bert. et Ed. Scriverii, *deposcit*, ut l. viii. p. 173. 'fictæ vaticinationis mendacio p. deposcunt arietem:' et; ut hic, l. x. pag. 230. 'promissam mercedem mortis geminatæ deposceret.' Verum re in compositis sæpe apud Nostrum abundat. *Oud.*

Nocte promota, &c.] Lib. viii. in re simili, 'Noctemque, et opertas exoptat tenebras:' ubi dicta p. 160. vide. *Pric.*

Capite contexto] Adulteri ad amicas capite obvelato itabant. Charite lib. præcedenti ad Thrasylum mœchum truculentum: 'Sed heus tu, inquit, quam probe veste contextus, omnique

comite viduatus prima vigilia fores meas tacitus accedas.' Fortunat. de Rhetorica: 'Invenit filius adulterum oblecto capite.' Calpurnius Declamat. 47. 'Invenit adulescens incertum quem adulterum capite velato.' Juvenal. Sat. vi. vs. 121. 'Intravit calidum veteri centone lupanar.' *Elmenh.* *Probeque capite contextum, &c.*] Juvenalis vi. 'Ille jubet juvenem sumpto properare cucullo.' *Idem* viii. 'Nocturnus adulter, Tempora Santonico velans adoperta cucullo.' In Historia Susannæ: Καὶ ἦλθε πρὸς αὐτὴν νεανίσκος δὲ ἦν κεκρυμμένος. Horatius: 'Odoratum caput obscurante lacerna:' ubi vetus Scholiastes: 'Exit de adulterio, oblecto capite, ne quis illum videat.' Isidorus Orig. xix. 26. 'Cum egrediebantur de ludi prostibulo juvenes, &c. velamento tegebant caput et faciem: quia solebant erubescere qui lupanar introissent.' Seneca (hunc morem alludens) c. 13. de Vita beata: 'Indulget vitiiis suis, non timide, nec obscure: et luxuriatur, etiam inoperto capite.' *Pric.*

Commodum n. a. Amori rudi l.] *Amoris nudi* D'Orvill. Male. Ovid. Ep. xvii. 141. 'Sum rudis ad Veneris furtum.' Lib. x. Met. 636. 'rudis, primoque Cupidine tacta.' Vide et Gebhard. ad Propert. l. iii. El. 13. 5. l. iv. El. 3. 12. Burm. ad Phædr. F. 33. et supra ad l. viii. p. 154. 'furatrinæ conjugalis rudimentum.' *Oud.*

Veneri militabant] Vide supra pag. 32. dicta. *Pric.*

Nori et nudi milites] Verba novi et, absunt ab Oxon. Ms. et eo quo Colvius usus. *Idem.*

Et contra omnium opinionem] *En*, ecce particulæ sunt perfamiliares iis, qui magnum aliquod faciens narraturi, et velut in scæna fabulam posituri sunt. Ea propter libenter restituere, *En*, *contra omnium opinionem*. Nam valde ea res præter expectationem adulterorum jam primo amoris et amplexui litantium. Sic et libro

septimo de Asino, his verbis: 'Ut quemque enim viatorum prospexerit, sive illa sit vetula mulier, sive viro nubilus, seu tener puellus, sese illico disturbato gestamine;' emendandum censeo seu tener puellus: ecce illico dist. gest. in quo non tam mea me opinio delectat, quam ipsius Apuleii auctoritas confirmat, prædicto lib. vii. 'Et ecce de proximo specu vastum attollens caput ursa.' Iterum libro eodem: 'Et adveniens ecce rusticus.' Pariter et libro nono: 'Fabulam præ cæteris suave comptam ad aures vestras adferre decrevi, et en, occipio.' Mihi quoque dubium non est, quin eodem modo reponendum libro decimo: 'coruscis prælucebant facibus: ecce influunt innuptarum puellarum decoræ facies.' In editis codicibus hæcenus sedit, *Et influunt*. Apud Petronium Arbitrum in halosi Trojæ: 'hæc ad fata compositus Sinon Firmabat et mendacium in damnum potens.' Sequentia si legas, non improbas, *en mendacium*. Apud eundem scriptorem legere tento, *En favor in pretia*. In vulgatis legitur, *Est favor*. Iterum apud eundem: 'Et quasi non posset tot tellus ferre sepulchra.' Scribo, *En quasi non posset*. Stewech. Male et hic loci tentat vir doctus. Designat momentum temporis. Vide ad l. viii. p. 155. 'Nec diu. Et eum furens aper invadens.' Oud. *Contra omnium opinionem*] Infra hic: 'Insuperato, et longe contra ejus opinionem:' et de lapide: 'Contra omnium opinionem deciderat innoxius.' Pric.

Captata noctis opportunitate] Virgilius Georg. iii. 'Nocturnum furem:' ubi Servius: 'Noctis opportunitatem captantem.' Vegetius iv. 6. 'Tenebrarum ac noctis occasione captata:' supra hic lib. iv. 'Observato noctis illius tempore.' Idem.

Improvvisus maritus adsistit] Apud Quintilianum ille Declam. xviii. etiam simili argumento: 'Improvvisus

adstiti, dum non timeor adveni:' vide fabellas Phædri iii. 10. Idem.

Sua domus janua jam pulsata, jam elamitata] 'Clamitare, indignantis est.' Donat. ad l. 1. Andr. Aristænet. ii. 22. 'Ο ταύτης (adulteræ) ἀνὴρ ἐξ ἄλλοδαπῆς ἀφικνόμενος, (ita Barbarus noster) τὴν θύραν, ἑμα βοῶν, ἔκοπτε. Horatius: 'Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure recurat: Janua frangatur, latret canis, nodique magno Pulsa domus strepitu resonet: vel pallida lecto Desiliat mulier, miseram se conscia clamet.' Idem.

Saxo fores verberat] Oxon. *saxo*. Hinc illustratur lectio Mss. aliquot Horatii l. i. Od. 25. 'quatinus fenestras Jactibus crebris juvenes protervi.' Oud.

M. m. suspectus] Multa vocabula in utramque partem reciproca, et adversa significatione usurpata, usu et Gellio observante, didicimus, ut videlicet *suspiciosus* dicatur is, qui suspicatur, item is, de quo suspicionem habemus: at *suspectus* ea notione nondum reperire potui. Quæ ratio est cur scribendum autumem, et ipsam tarditatem magis, magisque suspectans, vel si mavis, *suspectatus*. Suspectandi verbum ita placuisse Plinio, aliis idoneis auctoribus, Sallustio imprimis, non est operæ testimoniis confirmare. Stewech. De verbo *suspectare* vide Cort. ad Sall. Jug. c. 70. Sed Active *suspectus* bene vindicavit Pricæus, quem consule. Oud. *Et ipsa tarditate magis magisque suspectus, dira comminatur Myrmecis supplicia*] Perapposite ad hunc locum Suidas: 'Τέ ἀπειλή βραδύνων, καὶ ἀνοιγνύναι κελεύοντων. ubi sensu tamen passivo βραδύνειν, quod forsitan insolentius. Falsus autem, et multum falsus qui *tarditatem* et *suspectans* volebat. *Suspectum* hic pro suspicientem vel suspicacem posuit, ut ii. pro *flens, fleta*. Virgilius: 'Pictis conspectus in armis:' ubi Servius: 'Conspicuous, vel conspicabilis.' Sic in Gloss. 'Perspectus:' (id est, per-

spicax,) 'εὐπροόρατος.' Donatus ad v. 1. Hecyræ: 'Suspectas esse, ambiguum est: nunc partem ejus manifestam videmus.' Ammian. lib. xvi. 'Suspectior de obscuris, nec referre gradum, nec ulterius ire tentavit.' Scholiastes vetus Horatii ad Carm. iii. de vita regia: 'Quia semper insidiarum metu suspecta sit.' His adde quæ ex Glossariis, Euripide, Tertulliano, adnotavit ad Catonis disticha Jos. Scaliger. E converso vox *suspiciosus*, sono activa, non solum activum sensum sed et passivum recepit: id est, non *suspicientem* tantum, sed et *suspectum* significat. Vide ix. 12. A. Gellium, qui et ix. 4. 'incredulas res' forma non dissimili dixit. *Pric.*

Repentino malo perturbatus] Lib. x. 'Repentino malo perturbatus adolescens,' &c. *Idem.*

Ad inopiam consilii] Pavor sapientiam homini ex animo expectorat. Achilles Tatiuss de Clitiph. et Leucip. Amoribus lib. vii. p. 177. ἀληθὴς δὲ ἐστίν, ὡς εἰκεν, ὁ λόγος· ὅτι μνήμην ἐμπλήσειεν πέφυκε φόβος· ὅδ' οὖν Σωσθένης περὶ αὐτοῦ φοβηθείς ἀπαξ ἀπάντων ἐπελάθετο τῶν ἐν ποσὶν ὑπ' ἐκπλήξεως, ὡς μηδὲ τοῦ τῆς Λευκίππης δωματίου κλειῖσαι τὰς θύρας. *Elmenh.* *Ad inopiam consilii reductus*] Ob mali improvisum superventum: vide supra ad ipsum libri istius initium adnotata. *Pric.*

Quin clarem, &c.] Id est, quo minus. Vide xvii. 13. A. Gellium. *Id.*

Interdum] Ita hæc lego, neque in uno illo libros eosos sequor, in quibus ex Philippi Beroaldi sententia supponere, *Interim Philoditarus*. Nam illud *interdum* pro eodem est. Quod ita quoque apud Corn. Tacitum, et in Pandectis usitatum observavi l. xiii. de vacation. et alibi: quare apud eundem hunc Apulei. retinendum quoque libro secundo: 'sævire vulgus interdum;' neque emendandum, ut amicus meus putabat, *vulgus incertum*. Ipsum pro se causam dicentem Apuleium audiamus, qui lib. iv. de

Asino: 'at dum vaporis flammis' (inquit) 'exanimatur, nos interdum pulpis ejus valenter saginantes.' Quin et octavo libro apud eundem est: 'Et interdum clandestinos coitus obeamus: quoad dies reliquos permetiatur annus.' Pluribus apud scriptorem hunc locis eandem phrasin observavi, et quosdam tollere conatos, non sum nescius. Cæterum eni ab iis dissentiam, prædictis testimoniis ostendisse mihi satis est. In lectione Tertulliani lib. de anima, observasse videor, ubi *interim* pro *interdum* vicissim collocatum sit: 'Cur idem animas' (inquit) 'immaturas et innuptas, et pro conditione ætatis puras et innocuas interim dignas inferis judicas?' Clara erit particulæ istius notio ex Plinii lib. x. Epist. 27. 'prudenter' (ait) 'constitinis, interim navibus, interim vehiculis uti, prout loca suaserint.' Hoc amplius, *interduatim*, et *interatim* Veteres pro *interdum* et *interim* dixisse, Festi observatione innotuit. *Stewech.* Vulgo, *interim*. Et sic reponere visum Beroaldo. Vide quæ super hoc alibi supra. *Colr.* *Interim* legitur in solis Edd. Ber. Junt. post. Bas. ac frustra Sopingius conjectit *interindum*. Adi ad lib. iii. p. 43. *Oud.*

Tunicam injectus] Flor. *tunicas injectas*. Elmenh. *Tunicas* etiam Berlin. Fux. Gneif. ambo, Lips. Pal. Oxon. D'Orv. Optime. Interiorem scilicet et exteriorem. Sic l. i. p. 5. 'unam e duabus laciniis meis exuo.' Lib. xi. p. 248. 'superiorem exutus tunicam.' Vide Varron. apud Nonium v. Subicula c. 14. Liv. lib. vii. c. 37. 'militem binis privis tunicis donatum.' Sueton. Vitell. c. 2. 'Inter togam tunicasque.' Ovid. Fast. v. 676. ex emendatione Heinsii: 'Incinctus tunicas mercator.' Adde Brodæi Miscell. lib. vi. c. 7. Ferrar. et Ruben. de re vestiaria. *Oud.*

Pedibus intectis] Ut solent festinantes. Theocrit. xxv. Ἄρστα, μηδὲ πό-

δεσσι τοῖς ὑπὸ σάνδαλα θέλῃς. Horatius ubi supra: 'Discincta tunica fugiendum est, et pede nudo.' *Pric.*

Recipit, &c. fidem Deum boantem Dominum] Aristænetus 1. 5. de Zelotyro: 'Ἦκεν εὐθὺς, καὶ εἰσπεπήδηκεν ἔνδον, κεκραγὼς ἅμα, καὶ πνέων θυμοῦ. *Boantem*, vociferantem. Gloss. 'Βωῶ, vociferor.' Ennius apud Varronem: 'Clamore boantes.' Vetustæ editt. *fidem Domini boantem Dominum*: unde Beroaldus, *fidem Dominicam*, &c. id est, *Dominis debitam fidem*: quod non video cur laude prosequar, cum sæpius hoc in scripto *Deum fidei* occurrat. *Idem. Boantem dominum*] Sensus est conceptus ex quotidiana loquendi consuetudine: ubi enim a servo decipimur, vel decipi nos credimus, *boare* solemus, et exclamare *dominicum* fidem, et iterare: Hæccine est fides quam domino præstat servus? ita nunc dominus boando inelamabat fidem domini, quam fluxam et infidam apud servum fuisse ingemebat: et hæc lectio magis placet, quam si legas *Fidem Deum*, pro *Deorum*: quæ exclamatio est frequentissima. *Beroald.*

Quo jam pro limine liberato] *Ποτὸ γνήσιον* Auctoris esse, *Qui jam pro lumine vibrato*, ut *prolumen* sit lucifer. *Brant.* Infeliciorem hac vel Sopingii *polimine* citantis Scal. ad Fest. v. 'Polimenta,' conjecturam vidi nullam. Salmas. ad Solin. p. 9. legit, *qui intro limine liberato*, ut ad Myrmecem referatur. 'Liberare' enim 'fluvium,' 'montem,' 'terminos,' dicitur is, qui eos transit ac superat. Vide ad Frontin. lib. 1. c. 5. § 3. 'si flumen liberasset.' Verum Myrmex non videtur limen egressus esse. Adhæc durissime τὸ *qui* referretur ad Myrmecem, præcedente 'demittit Philesetarum.' Ac tunc, quia in Cod. Pal. etiam est *lumine*, rectius legeres, *qui jam protinus*, vel *porro lumine liberato*, sive *prolato*. Vide ad p. 204. 'ferro liberato.' Nam bucsque in tenebris cuncta

sunt acta. Sed quia sequitur *demum* 'clausa domo,' quam prius claudere quam lumen petere debuisset, ne hæc quidem conjectura placet, et vulgatum retineo. Sive *quo*, Philoetæro, egresso jam extra limen, et sic e periculo et quasi e carcere liberato, Myrmex domum clausit, et securus reddidit se quieti. Sept. lib. 11. de Bell. Troj. c. 41. 'Corpus ejus liberatum ex acie.' *Pro limine* dicitur, ut 'pro foribus,' 'pro curia,' 'pro rostris,' 'pro æde,' et similia, *ῥσα κόμης*. Vide Ahran. ad Cicer. pro Sext. c. 15. Gron. lib. 1v. Obs. c. 1. et alios. Suet. Oth. c. 3. 'pro foribus adstare.' Vitell. cap. 16. 'relegato pro foribus cane:' et Nostro ipsi lib. xi. p. 250. 'pro foribus adstans.' In Pith. est *præ lim.* Conjecit vir doctus *primo*. Oud. *Pro limine liberato*] Vide xi. 3. A. Gellium. *Pric.*

PAG. 191. *Non uxori, nec ulli familiarium, &c.*] Melius Fuxensis Cod. *non ulli famil.* *Idem.*

His et in sinum furtim absconditis] In Flor. Guelf. pr. Oxon. est *fortim*, Pal. *furtim*, quod miror placuisse non solum Scioppio, sed et Vulc. Ed. sec. et Elmenhorstio. Duæ soleæ non farciunt sinum. Sed *furtim* eas abscondidit, sive clam Myrmecæ, uxore, ceterisque domesticis. Atque ita Auctor sæpe. Lib. 111. p. 54. 'Capillos me sedulo furtimque colligentem:' in sinu sc. lib. viii. pag. 160. 'furtim depromitis calicibus:' et passim. Vide Indic. *Oud.*

Forum versus detrahi] In Palat. Fux. Guelf. et Oxon. *verso*. Male Brantius hinc conjecit *forinsecus*. Non enim trahi eum jussit modo *foras*, sed in *forum*: ubi hominum est frequentia, ut illic solearum indicio vestigium adulteri posset indipisci. Mox *detrahi* servant Mss. Flor. Reg. Quare nihil temere moveri velim. Forum enim solebat esse medio et inferiori urbis loco plano. Hinc Romæ 'descendere in forum.' Alioquin *adtrahi*

est itidem non male in Mss. D'Orv. Pith. Fux. Guelf. Palat. Coll. Voss. et Edd. Junt. post. ut lib. III. p. 50. 'Me renitentem elementi violentia secum attraxit.' In Oxon. Par. *abtrahi*: unde *abtrahi*, quasi ex optimis membranis, refinxit N. Heinsius ad Ovidii lib. VIII. Metam. vs. 413. 'nexis adamante catenis Cerheron abstraxit.' *Idem.* Forum *versus detrahi*] Oxon. *abtrahi*. Bertin. *attrahi*. Vide ad Act. Apost. c. 8. p. 65. adnotata. *Pric.*

Tacitos secum mugitus iterans] Servius ad Æn. XII. 'Apparet, mugitus et dolentium et irascentium esse.' Seneca i. l. de notis Iræ: 'Spiritus coactus ac stridens, &c. gemitus, mugitusque:' et II. 35. 'Talem nobis iram figuremus: flamma lumina ardentia, sibilo, mugituque, &c. perstreptentem.' De dolentium mæstorumque mugitibus supra p. 158. notavimus. *Idem.*

Rapidum dirigit gressum] Lib. VI. 'Citatum dirigit gradum.' Suidas: *Θαλερῶς προβαλὼν ἐπὶ τεταραγμένους προϊόντων, καὶ μὴ καθισταμένην τὴν πορείαν ἔχόντων.* *Idem.*

Vultu turgidus, subductisque superciliis] *Turgidus* exstat in Flor. Reg. et Edd. ante Wower. Sed *turgido*, ut edidit ille, Elm. Pric. Flor. habent quoque D'Orv. Pith. Fux. Guelf. Oxon. *turbido* tamen ex Bertino edidit Scriverius, magisque probavit Pricæus. Gell. lib. I. c. 26. 'Neque oculi, opinor, truces sunt, neque os turbidum.' Verum non tanti istum Codicem facio, ut ideo mutem *turgido*. Quod iratis etiam est proprium: unde 'turgere' et 'tumere alicui' pro *irasci* jam notatum est in Lexicis, et 'tumida ira' Ovid. Met. lib. VIII. vs. 437. Atque hinc 'iratus Juppiter buccas inflat' apud Horat. lib. I. Sat. I. 20. ubi vide Interpretes. Minus bene Clar. Burmannus ad Petron. c. 44. aliter explicat. Sed plura vide ad geminum Nostri locum lib. V. p.

109. ubi irata Venus 'vultu turgido ... truci supercilio.' Nam prave Pricæus illic quoque e conjectura substituit *turbido*. Æque vere posses reponere *turgido*, ut apud Pacuvium in Nonio p. 201. Ed. Merc. ubi Ms. Voss. 'voce suppressa, innato fronte, vultu turgido.' Oud. *Per plateam dum Barbarus vultu turgido subductisque superciliis incedit iratus*] 'Subductis superciliis incedere' iratorum est, et superbientium. Aristoph. Equit. τὰ μέτωπ' ἀρίσπασε. ubi Scholia: τοῦτο ὀργῆς δέσμη. In iisdem ad Aves scholiis: τὰς ὀφρὺς αἰρῶν ἴθως τοῖς ὀργιζομένοις. Pollux II. 4. τὰς ὀφρὺς αἰρῶν, ὑπερφάνος. Hieronymus ad Paulinum: 'Subducto supercilio grandia verba trutinantes.' Hinc 'subducti supercillii carptores,' Nævio apud Gellium. Plinius XI. 37. de *superciliis* agens: 'Hæc maxime indicant fastus, superbia aliubi conceptaculum, heic sedem habet: in corde nascitur, huc sedit, heic pendet.' Suetonius de Tiberio: 'Incedebat cervice rigida et obstipa, adducto fere vultu:' quo loco notemus etiam *incedebat*, quod de Barbaro nostro non temere prolatum. Claudianus in Eutrophium: 'Mentitoque ferox incedit Barbara gressu.' Interpres vetus I. Samuel. 17. 41. 'Ibat autem Philistæus incedens.' Servius ad Æneid. I. 'Incedere est, cum dignitate ambulare:' adde quæ statim ex Tacito apponemus. Et bene heic de homine fastuoso, 'per plateas incedit.' Hesychius: Σύβαρις διὰ πλατείας παροιμιώδες, ἐπὶ τῶν σοβαρῶς πορευομένων. vide et Suidæ Collectanea. Optime autem 'subductis superciliis' iste Barbarus insignitus. Cyrillus Alexandrinus (in de recta fide) de Rabsace Assyriorum Duce: Ἀπονόλης βαρβάρικαῖς οὐ μετρίως κατωφρωνόμενος. *Vultu turgido* hic, ut in veteri Ooomastico, 'Turgidus, ὑπέρογκος.' at Cod. Bertin. *turbido*, quod sincerius puto: supra fine V. 'Visamque eam visu tu-

mido, quæsiuere,' &c. scribo, risu turbido. Æn. x. de Mezentio: 'Turbidus ingreditur campo:' ibidem de Turno: 'Spem turbidus hausit inanem:' ubi Servius: 'Tumens, elatus arrogantia:' et de Eodem xi. 'Veni se turbidus infert.' Servius: 'Terribilis.' De eodem iterum xii. 'Ita turbidus infit.' Servius: 'Plenus terroris et perturbationis:' sic, 'turbidum incessum' Tacitus, de Pisone. 'Civitatem Atheniensium turbido incessu exterritam, oratione sæva increpuit.' Annal. ii. *Pric.*

Deprehensus] *Prehensus* Oxon. Ms. et liber Beroaldi. *Idem.*

Conscientia tamen pessima permixtus lacrymis uberibus] Stewechio non accedo post vocem *permixtus* interpungenti: lacrymabat nequam iste, etsi minime coram deprehensus, ex sola malæ conscientiæ contemplatione: supra lib. iii. 'At ego tunc temporis nil amplius quam flere poteram, non tam mehercule truculentam accusationem metuens, quam meam miseram conscientiam:' multoque minus approbo quod *pericetus* mavult. 'Permixtus lacrymis,' ut et infra heic, 'mærore permixtus:' et xi. 'Pavore et gaudio, &c. permixtus:' id est, *repletus*: sic, 'mænia lamentis permiscere,' lib. xxv. Ammianus Marcellinus: 'conscientiam delicto miscere,' Scriptor de bono Pudicitiae in Cypriani operibus: et, 'terram stercore mixtam,' i. 34. Palladius: quo loco (quod nonnulli volunt) nec *jutam*, nec *restitam* legendum. *Idem.*

Inefficacem commovet miscrutionem] Scribo, commovens m. *Idem.*

Opportune Philesieterus occurrens] Fallaciæ similem contextum i. 5. apud Aristænetum vide. *Idem.*

Quidam negotio destinatus] Legi aliquando, *distentus*. Sed mendum jam vix putem hic esse. *Col.* Æque potuisset conjici *distractus* vel *districtus*. Sed recte mutavit sententiam Col-

lius. *Destinatus* est vinetus, ut passim Appuleio, ac negotio alligatus, ac sic occupatus. De isto Ablativi usu, ubi vulgo est Dativus, dixi quædam ad Suetonium in Oth. c. ult. 'majore miraculo esse.' Alioquin scribi etiam posset *quidam*, antique pro *enidam*. Vide ad lib. vii. p. 134. 'Quovis iniquissimo.' Lib. x. p. 223. 'Quinquenniali magistratui destinatus.' *Oud.*

Pugnisque malus ejus clementer obtundens] Ita et Oxon. Lipsii Ms. *inclementer*: ut et nos legendum conjecimus: supra lib. iii. 'Arreptam inclementer increpat.' *Pric.* *Malus obtundens]* Maxillas leviter feriens: nec enim illum, utpote benevolum, ferire inimiciter volebat. *Obtrudere* autem translatum est a fabris, qui sæpe repetunt, percutiuntque tundendo aliquid malleo. *Beroald.*

At ne nequissimum et perjurum caput, &c. cuncti cali Numina, &c.] Eumenes apud Justinum lib. xiv. 'At vos, devota capita, respiciant Dii perjuriarum vindices.' Terentius Andr. 'Ridiculum caput.' Donatus: 'Pro toto homine.' Suidas: *Μιὰρὰ κεφαλῇ, ὡς περ, φίλη κεφαλῇ ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ μέρους τὸν ἄνδρα δηλοῖ.* *Pric.*

Quæ dej. temere devorasti] Flor. *devorasti*, male. *Elmenh.* Non in nieis Excerptis. Sed *devorasti* est in Pal. Oxon. D'Orv. Inc. Fux. Pith. Guelf. Ed. Scriv. adplaudente *Pricæo*, ut 'devorare numina' sit spernere, calcare, et ut supra 'devorare pudorem:' verum ibi significat 'consumere;' quomodo dici posset 'devorare fidem,' 'juszurandum.' *Een eed inswælgén.* Sed non 'devorare Deos.' Quare recte censet N. Heinsius ad Ovid. lib. ii. ex Ponto El. ii. 27. illos operam luisse, qui *devorasti* probatum iverunt. Neque tamen ipse melius audacter reponere tentat *temerasti*, ut ipsum 'devotare' exponi potest cum Glossis 'ἀφοσιῶ' scelere devoto.' Barth. explicat 'pro prosperis in-

clementes reddidisti Deos,' ad Cland. in Ruf. vs. 351. Malim tamen cum aliis explicare 'inprecatus es, in vota tua vocasti.' Ita certe apud Minuc. Felic. in Octav. c. 28. 'Asinos consecratis et eodem cum Iside religiose devotatis:' ubi etiam Ms. *devoratis*, et male interpretatur Meursius, turbantque mire viri docti. Vide et Wopkens. Misc. Obs. vol. x. p. 43. et de confusione *devorare* et *devotare* supra ad lib. viii. p. 156. Oud. *Cæli Numina, quæ dejerando temere devotasti*] Scribe cum Lipsii et Oxon. Ms. *devorasti*. 'Devorare numina,' est quod supra hic, 'Numina spernere et calcare:' sic II. et jam alibi hoc ipso libro, 'pudorem suum devorare.' Beroaldus heic suam operam ludit. *Pric.*

Pessimum pessime perdant] Καὶν κακὸς ἀπολ. &c. Matth. 21. 41. Apud Græcos hac forma loquendi nihil tritius. *Idem.*

De balneis soleas] Erant Veteribus suæ solæ balneares, quas scilicet in balneis induebant. Sosipater Charisius Institut. Grammat. lib. i. 'Balnearius fur, balnearius murteus, et solea balnearis.' De hac censeam sensisse Lucillum: 'Quidni? Scruta quidem ut vendat scrutarius, laudat Præfractam strigilem, soleam improbus dimidiatam:' quos duos versus, separatim laudatos a Veteribus, ita jungendos putem. Strigilem inter balnei utensilia, quis ignorat? Et sic supra Noster lib. iv. 'Scrutariam facere' eadem hac de re dixit: 'Enim vos bonæ frugis latrones, inter furta parva atque servilia timidicne per balneas et aules cellulas reptantes, scrutariam facitis.' Has soleas, soccos etiam arbitrer appellari Plauto, Persa: 'Ampullam, strigilem, scaphium, soccos, pallium.' *Coltr.* Vide Petron. c. 26. 3. Oud.

Vincula conteras] Ut in Ursin. et Lips. sic in Palat. D'Orvill. Fux. Guelf. utroque, est *conferas*, ac lu-

sisse Auctorem in ejusdem verbi compositorum conjunctione, aliquoties vidimus. Nihil tamen hic mutes, velim. Non enim tantum intelligitur dignus, qui ferat vincula, sed qui diutissime ferat, et sic usu et continuo, ut fit, contritu in splendorem illa redigat. 'Terere frena' sic dicuntur equi. Vide ad Lucan. lib. iv. 751. *Idem.* *Dignus qui et ista vincula conteras*] Supra lib. i. 'Dignus es extrema sustinere:' ubi notata p. 6. confer. 'Conterere vincula,' est, quod 'redigere in splendorem compedes,' Plautus Aulularia vocat. *Pric.*

Carceris tenebras] Sic, 'carceris tenebrarumque secretum,' Declam. vi. Quintilianus: et, σκοτίας κρυπτόν, Euripides Bæclis. *Idem.*

Inductus] Deceptus. Infra lib. x. 'Inductos servuli mendacio.' Ibid. 'Sic inductus, pecuniam signavit:' et in Apologet. 'Falsa spe inductus.' Gloss. 'Inductus, δολεασθῆς,' &c. *Idem.*

Imo sublatu, et ad crudelitatem del.] Viveret Apuleius, periculum immineret librariis furcæ, nisi forte in errem tollendos existimemus, ob depravatam, atque adeo deformatam tam facetam, tam lepidam fabulam: in qua inurbanas et invenustas mendas diutius non tolero. Emaculo autem, *inductus, imo os sublitus*. Phrasis trita et Plantina est, 'os alicui sublinere.' Tractum proverbium a genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur, ut auctor est Nonius; etiam in Germanismo nostro, quem decipimus, cui verba damus, ei dicimur mel circum os sublinere. Plautus Aulularia: 'Fidei censebam maximam multo fidem Esse, ea sublevit os mihi penissime.' Locum Varronis Mysteriis apud Nonium in Portitores, cui id proverbium periisse existimabam. 'Æs defrandasse cauponem, bonam Into oblevisse, tum portitores ara inducere.' Non me præterit a

magnis viris restitutum, borem vel obuam luto opplevisse. Tentabam tamen legere, pro nautico os sublevisse, portitoris aram induxisse: vel hoc modo: nauclero os sublevisse. Est autem ara numeri nota, ut docet Nonius hoc Lucilii testimonio ex libro xxix. 'Hæc est ratio perversa ara summa, et subducta improbe.' Qui versus mea opinione legendus: *Hæc est ratio perversa, ara summa est subducta improbe.* Æræ mentionem quoque videmus in legibus Visigothorum; et nos non inepta ejus vocis interpretamenta aliquot in Ms. tuo, Metelle, vidimus, quæ brevitatis causa omittere volui. Redeo ad Apuleii verba, quibus 'inductus' sat ornate dicitur, qui deceptus est. Sic et Cicero in Orationibus conjungit, inducere, decipere, destitnere. Idemque alibi: decipere, fallere, inducere. Usus similiter Arnob. lib. ii. et Lactant. lib. iii. cap. ultimo. Unde est, cur supra libro secundo de Asino, ut mendosum suspectem hunc locum: 'malis novæ nuptæ peremptus artibus, et addictus noxio poculo.' Qui enim interemptus venenoso poculo, rectius diceretur *inductus*. Nam, quod alii restituere voluerunt *adductus*, ne quidem lectioni vulgatæ æquivaleret. Libro decimo de Asino similiter dicitur: 'Nec patiar servili mendacio inductos pejerare.' *Steuwech.* Probo cum Pricæo istud *immo vero*, quod etiam est in Palat. et sæpissime Nostro. Vide ad lib. i. p. 10. Alterum vero *os subtilis*, quod adeo laudaverunt viri docti, etiam Pricæus; immo textui intruserunt Scriverius et Floridus, mihi ab hoc loco alienissimum videtur. Neque enim hic laudatus est Barbarus, aut ulla adulatione deceptus; qualis est, cui *os subtili* dicitur. Auctor rursus, ut passim, imitatus est Græcos, qui crebro τῷ ἐπαίρειν hoc sensu utuntur. Consultule H. Stephani Thesaurum. Hesych. 'Ἐπαίρειν ἀνέπεισεν. Eurip. Hec. vs. 69.

αἰρεσθαι δέλμασι, φάσμασιν. Similia vidimus ad lib. iii. p. 48. 'ad j. indignationem arrecti.' Immo et αἰνῶς ἀειπομένη, in Apoll. Rhod. iii. 1009. Pricæus tamen ait in Oxon. esse *sublitis*. Id non vidi in Gronovii Excerptis. Quasi e Pithæano margini quoque adlevit Salmas. Quæ *Steuwechius* de locis Varronis et Lucilii adtexuit, sunt ineptissima, nec Latina. Mox et abest Oxon. *Crudelitatem* perverse admodum conspicitur in solis Edd. Bas. Par. Colv. Vulc. pr. Scriv. *Oud. Immo sublatus*] Melius Ms. Lipsii, *immo vero s. supra lib. i.* 'Inanimis, &c. immo vero semimortuus.' Gloss. 'Immo vero, ἀλλὰ μὴν.' *Steuwech.* recte faciebat etiam qui hæc *os subtilis* respondit: etiam *sublitis* Oxon. legit. *Pric.*

PAG. 192 *Ignorit ex animo*] Sic supra iii. 'Ex animo delictum remittere.' Donatus ad v. 7. Adelph. 'Ex animo: tota mente, non perfunctorie.' Modius, 'Ignovit ex animo: nempe, servo illi timore exanimi: haud recte collineata conjectura. *Idem.*

Beatam illam, &c. At ego misella, &c.] Supra hic de alia hujus notæ fœmina: 'Ego misera, &c. lanificio nervos meos contorqueo, &c. quanto me felicior Daphne vicina!' &c. *Idem.*

Et cæcam illius s. a. faciem] Vulgata quidem lectio satis habet, quo se tueatur, quod in tota hac narratione sæpius inculcet Auctor faciem suam velamento obtectam fuisse, quamdiu molam circumagebat; et hæc fabula sit narrata illud horæ, qua molæ sonus audiebatur; adeoque et Lucius erat cæcus. Sicut mox subdit sibi dein 'revelata lumina' fuisse. Multo tamen elegantior mihi æque ac Pricæo videtur lectio *et ecce*: quam confirmant etiam Reg. Fux. Guelf. Oxon. Palat. δεικτικῶς scil. et per mycterismum cum summo fastidio, ut lib. vi. p. 115. 'Ecce nobis turgidi ventris sui lenocinio commovet miserationem.'

Ita et lib. x. p. 222. 'Hens puer lautum diligenter, ecce! illum aureum cantharum mulso contempera.' Lippio placebat quoque *eccam*. Oud. *Et cæcam illius scabiosi asini faciem, &c.*] Sic in excensis plerisque, quæ et ventustioribus: cumque sæpius hic de velato capite suo sit questus, cui facile non hæc lectio placeat? complures tamen Mss. (inter quos Oxoniensis) et ecce illius, magno consensu legunt. Id si germanum, putarim fastidienter dictum. Lib. vi. ad Psychen Venus: 'Et ecce nobis turgidi ventris sui lenocinio commovet miserationem.' Pric.

Amotorem illum alacrem vadimonio sistam] Plant. 'Ubi tu es qui me convadatus Veneris vadimonis? &c. Ecce me sisto,' &c. Infra lib. x. 'Promissæ libidinis flagitat vadimonium.' Seneca, vel apud Senecam Cicero, *μυθητικῶς* Epist. 97. 'Illius tibi noctem promitto, nec differo: intra comperendinationem fides promissi mei stabit.' figura, ut et hoc loco, a re forensi sumpta. *Idem*.

Cubiculo facessit] Eodem lib. x. 'Clausis cubiculi foribus, facessunt.' *Idem*.

Pudica uxor statim canas Saliæ comparat] Juvenalis: 'Mæchis foliata parantur, His emitur quicquid graciles hinc mittitis Indi.' *Idem*.

Vina pretiosa defæcat] Symmachus lib. iii. Epistolar. 'Plerique condita musta defæcant.' Per saccum autem vina transmissa olim purgabantur, defæcabantur. Plutarchus Symposiac. lib. vi. late super hac re, cuius verba huc maxime spectant: *Τί οὖν ἀποπον εἰ καὶ τοῦ οἴκου τὸ τρυγῶδες, ὡς κρήνον ἢ σκύβαλον, ἢ διθήσῃς ἐξαιρεῖ;* Fæcem vino nimirum hoc modo tolli. Glossæ veteres Græco-Latinæ: 'Διῶλίζω, defæco, Fæco, sacco, percolo.' De hoc passim Scriptores præci, Lucretius, Horatius, Plinius, Martialis, et medici nonnulli; ut notarunt viri docti. Columella lib. x. 'Saccus, inversæ

metæ similis, qualis est, quo vinum liquatur.' Eleganter Seneca Epistola LXXVII. 'Nihil interest centum per vesicam tuam, an mille amphoræ transeant: saccus es.' Sed in mendo cubat ejusdem doctissimi scriptoris locus Epistol. LXXXV. 'O hominem calamitosum! nescit vivere: non pacata aqua lavabatur, sed sæpe turbida; et, cum plueret vehementius, pæne lutulenta.' Invehitur in sumptus immodicos, quibus suo ævo lavabatur, balneaque P. Scipionis simpliciter nullisque impensis extructa laudat maxime. Sed quid sibi vult, *pacata aqua*? Liber scriptus meus, *siccata aqua*. Scribendum scilicet, *saccata aqua*. Quosdam suo tempore tam molles et delicatos indicat, ut etiam aqua per saccum percolata purgataque in balneis sese lavarent. Nihil hac emendatione clarius. *Colæ*. Adde Bernaldi, et Pric. Oud. *Vina pretiosa defæcat*] Tertullianus in de Patientia: 'Conquirito altitium enormem saginam, defæcato vini senectutem.' Onomast. vetus: 'Defæco, ἀποτρυνῶν' vide Colvium et Bernoldum. Pric.

Tucetis] Vide supra ad pag. 25. dicta. *Idem*. *Mensa largiter instructa*] Supra lib. iv. 'Mensas dapibus largiter instructas.' Catullus: 'Large multiplici constructæ sunt dape mensæ.' *Idem*.

Ut Dei cujusdam, sic adventus exspectulteri] Videntur alludi ad παρομίαν, θεοῦ ἐπιφάνεια. Sciopp. in Synb. *Ut Dei cujusdam, sic expectatur adventus adulteri*] 'Adventus proprie expectatorum necessariumque dicitur.' Donatus ad 11. 2. Ennuch. *Ut Deus expectari* proverbiale est. Eustathius 'Ἐρωτ. 1. Δέχομαι παρ' αὐτῆς (πόλεως) οὐκ ὡς κήρυξ, ἀλλ' ὡς θεός. simile apud Paulum ad Galatas, ὡς Χριστὸν δέχσθαι. Eunapius de Juliano Priscum et Chrysanthium accersente: Καθάπερ θεὸς ἰκετῶν ἐλθεῖν καὶ συνεῖναι. Pric.

Apud nactam proximum] D'Orvill. *apud vicinum pr.* Oxon. Guelf. *pr. ap. vaccham positus.* Turneb. LXXIII. Adv. c. 23. ac Schoetgen. de Fullo-
nia c. 3. præferunt, quod est in O. Edd. ante Colvinum, *Nactam*, quasi sit Græce Νάκτης a *νάξαι* vel *νάσσειν*, facere, stipare, unde et *νακτά* coactilia Hesychio, et '*νακτόν* densum pressum' in Glossis: id quod probō, unde et infra *nactina*. Vide Salm. ad Solin. p. 129. licet etiam Turnebus inclinet in *Nacam*. At Casaubonus ad Persium p. 248. ubique vult *nactam*. Cum Mss. ut et Edd. posterioribus servo *Naccam* e Festo, sed majuscula N, ut nomen proprium: quod huic homini imposuit, ut fulloni, et ab opificio. Errant vero qui huc referunt Ausonianum ex præf. ad Pacatum vs. 7. 'Inveni trepide silete nactæ.' Recte illic in optimo Ms. e Vossianis, nunc Leidensis, *trepideæ s. nugæ*. Pium ad Plant. Bacch. v. 1. 14. laudat Burm. *Oud. Maritus foris apud naccam proximum cœnitabat]* In Stichō Plantina: 'Apud fratrem cœ-
no in proximo.' Membrana Oxon. et Fuxenses *naccam: naccam* scribendum autem apparet ex his Festi: 'Naccæ, fullones sunt, &c. quod nanci sint, et nullius præfii:' apud fullonem autem hoc loco cœnatum fuisse ex sequentibus clarum. *Pric.*

Adharens lateri] Ovidius: 'Lateri spatiantis adhæsi.' Vide supra pag. 20. dicta. *Idem.*

Adulter advenat] Phædrus: 'Ventitare adulterum, Stuproque turpi pollui famam domus.' *Idem.*

Adhuc adulteros i. delectans] Mollis, tener, et adhuc admodum puer. Juvenal. Satyr. 1. versu 78. 'Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ, Quem sponsæ turpes et prætextatus adulter.' *Elmenh. Adhuc lubrico genarum splendore conspicuus]* Ἀγέειος ἀκρῆως, οὐδ' ἐπ' ὀλίγῳ τὴν παρεῖαν χυνοῶν ut de Baccho Lucianus. 'Genarum splendorem,' ut supra lib. vii. 'Cum

mili etiam tunc depiles genæ lævi pueritia splenderent.' *Pric. Adhuc adulteros ipse delectans]* Petronius: 'At ille non indelectatus nequitia mea,' &c. *Idem.*

Ut primum, &c. inchoatum gustum extremis labiis contingebat] Lib. II. 'Necdum satis extremis labiis summum aquæ rorem attigerat,' &c. Pro *gustum* malim *gustulum* legi. Infra hic: 'Cogitas, ut video, gustulum præparare nobis:' supra lib. II. 'Dulcem et amarum gustulum carpis.' *Idem. Accusariam potionem]* Quid est *accusariam potionem?* num cursim et festinanter allatam intelligimus? an raptim haustam? vel potius legendum, *antecursariam potionem:* etenim *antecursoria* eleganter dici potest *primæ* potio, quasi præcursoria, et ut vocabulo Græco utar, *prodromos*, quæ cœnam antecurrit, anteceditque. Quidam interpretantur *antecursariam*, quasi præministram Veneris, et præviam: vinum enim est libidinis incentivum. *Beroald.*

Diras devotiones in eum deprecata] Ita, 'compositas et meditatas diras imprecari.' Tacitus Annal. vi. at Noster non *imprecari*, sed *deprecari:* quod quam electe, quam erudite prolatum disce ex vi. 16. Gellii. E converso heic paulo infra, 'salutem imprecari' dixit. *Pric.*

Crurum ejus fragium abominata] Primo *crurum ejus fr.* habent D'Orvill. Palat. Fux. Guelf. sec. de quo vide ad Sueton. Calig. c. 3. *Ejus abest* ab Ed. Scriv. Sed ei diserte exaratur in Florent. ut edidere Vulc. Ed. sec. et reliqui. Frequens est *crura* alieni *frangere*. Ad i. ad Snet. Aug. c. 43. 67. 'Crura ei fregit.' Substantiva autem nomina derivata adsciscere casum verbi vidimus ad lib. vii. p. 143. quamquam hic facile cum participio *abominata* jungi possit. Sed quia *fragium* pro *fragmine* nusquam occurrit, *crurifragium* conjecit etiam N. Heins. in Advers. p. 525. ac prævit jam ali-

quo modo Beroaldus. Mihi *crurum* ei non mutanda videntur. Dein pro *abominata* Lipsius de Cruce lib. II. c. 14. legebat *adominata* clariore sensu certe, sed prætuli *obominata*, quod tacite edidit Wowerius, Scriv. Pric. ac Floridus. Sæpius vidimus *ob* in compositis depravatum fuisse in *ad* vel *ab*, quod hic cum prioribus Edd. servant Mss. ni fallor, omnes. Oud. Et *crurifragium obominata*] Salvian. III. de Gubernat. 'Quicquid non possumus inheccilli, optamus irati: et in omni animorum indignantium motu votis malis pro armis utimur.' Lipsius *adominata* inavult. Pric. *Crurum fragium*] Æmulatio Plautina: nam sicut ille *lumbifragium* dixit, ita hic Noster *crurifragium*, pro fractura lumborum et *crurum*. Plaut. in Amphitryone: 'Nam si me irritassis edidit, lumbifragium hinc auferes a me.' Idem.

PAG. 193 *Exanguis formidine trepidantem, &c.*] Servius ad II. Æneid. 'Ideo timentes pallescunt, quia ante exangues fiunt.' Idem.

Alveo ligneo, quo frumenta purgari consueverant] De simili Plato Timæo. ἄσπερ τὰ ὑπὸ τῶν πλοκῶν τε καὶ ὀργάνων τῶν περὶ τὴν τοῦ σίτου κάθαρσιν σείδμενα καὶ ἀναλικμώμενα. τὰ μὲν πυκνὰ καὶ βαρέα, ἄλλη' τὰ δὲ μανὰ καὶ κοῦφα εἰς ἑτέραν ἵζει φερόμενα ἔδραν. Colc. A D'Orv. Cod. abest *ligneo*, pro quo Heinsius d. I. divinavit *quilo* aut *vano* *iligno* vel *iligneo*. Frustra *Alveum* vocat Auctor rursus p. 195. *Furmenta* Guelf. pr. Tum *confusa* perperam exulare iussit Colvius, sequente eum Vulcanio Ed. sec. Eam vocem retinent, excepto Lipsiano, Mssti et Edd. quamvis corrupte. Nequaquam enim credibile, apud pistorem varia frumenta fuisse confusa, quæ etiam sic vannò vel alveo ligneo purgari nequeunt. Neque pertinet huc locus lib. VI. a Pricæo adlatus. Nullum mihi est dubium, quin maximam attentionem Wassei et Heinsii coniec-

tura *confusa* mereatur. Nam Bertin. Cod. lectio a Scioppio lib. II. Susp. Ep. 14. probata, minus est Latina. Non enim *frixus*, sed *frictus* dicitur. Ad hæc a furfuribus frumenta purgari nequeunt tantum *fricta*, sed jam per molam *fracta*: de quorum differentia vide me omnino ad lib. VII. p. 143. 'hordenum meum, frictum, et sub eadem mola meis quassatum amibagibus.' Quia tamen vox *confusa* glossam olet, malim ex corruptis *confusa*, *confrixa*, *confuxa* Guelf. pr. cum eodem Heinsio reponere *confresa* seu *confressa*, h. e. *confracta*. Vide ad Festum in v. 'Freudere,' ubi in Mss. O. est *faba fresa*, uti et Colum. I. II. c. 11. 'Cicera bubus ervi loco fresa datur.' Plura videte apud eum in Advers. p. 524. 'Tandem in Ed. Juntpost. bene editur *consueverant*. Oud. Quo frumenta confusa purgari consueverant] Male a quibusdam abest τὸ *confusa*. Supra VI. 'Accepto frumento, et hordeo, et papavere, &c. confusisque in unum grumulum:' ubi et vide ex Philone adducta. Pric.

Contubernalis artissimi] Lib. X. 'Artissimo, multumque sibi dilecto contubernali.' Idem.

Hem! qualis (Dii boni!) matrona? quam fida, &c. turpissimo se dedecore fadarit] 'Hem, interjectio est res novas et inopinatas audientis.' Donatus ad IV. 4. Adelph. 'Quam fida!' est, quam fida habita! Ovidius: 'Matronaque rara pudica est.' Juvenal. 'Auratam Junoni cæde juvencam, Si tibi contigerit capitis matrona pudici.' *Fida* heic, ut in veteri Epigrammate: 'Vulgi nescia, fida viro.' Id.

Nefarium et extremum facinus, &c. tolerare nequiens, fuga me proripui] Supra: 'Exhorrui Myrmex inauditum facinus, et oclulis auribus, aufugit protinus.' Idem.

Juro ego per istam sanctam Cererem, &c.] Glossarium: 'Eccer, κατὰ τῆς Δήμητρος.' Meurs. in Exerc. Crit. emendavit *Eccer*: melius *eccere* Vulca-

nins. Festus Pompeius: 'Eccere jusjurandum est: ac si dicatur, per Cererem.' *Idem*.

Me nunc etiam meis oculis de tali mulieremius credere] Plinius in Panægyr. 'Stupeo, P. Conscripti, necdum satis aut oculis meis aut auribus credo.' Tibullus 1. 2. 'Ille nihil poterit de nobis credere quidquam: Non sibi, si in molli viderit esse sinu.' Philo in de Mosis vita: "Ὡστε τοὺς ἰδόντας ἀπιστεῖν. *Idem*.

His instincta verbis mariti, auducissima uxor, noscendæ rei cupiens, non cessat obtundere, &c.] Ingenii muliebris specimen. Gellius 1. 23. 'Mulier fit audiendi cupidior: secretum rei, et silentium pueri, animum ejus ad inquirendum everberat: querit itaque compressius violentiusque.' Quo loco pro *everberat*, puto *evibrat* scribendum. 'Evibrare alienius animum,' est, acnere, excitare, incendere. *Idem* Gellius 1. 11. 'Neque etiam ut excitarentur atque evibrarentur animi.' Ammianus (imitator ejus studiosissimus) lib. xiv. 'Adversando jurgandoque cum parum congrueret, eum ad iracundiam potius evibrabat.' *Everberari* autem, est *aurium*. Ammianus eodem libro: 'Cum hæc taliaque sollicitas ejus aures everberarent.' Sidorius vii. 9. in Concione: 'Aures illico meas incondito tumultu circumstrepitas, ignobilium pumilionum murmur everberat.' De voce *instingui*, supra p. 168. dixi. *Idem*.

Totam prorsus a principio promeret fabulam] Terent. 1. 1. Andr. 'Rem omnem a principio audies.' Virgil. 'Imo age, et a prima dic hospes origine nobis.' *Idem*.

Nec destilit, donec, &c.] Hæc cum sequentibus usque ad *infortunium* a Ms. Lipsii, et Oxon. absunt. *Idem*.

Ignarus suorum, &c.] Huc facit Epigramma vetus: Ἐκτὸς παιδεύεις Πάριδος κακὰ καὶ Μενελάου, Ἐνδὸν ἔχων πολλοὺς σῆς Ἑλένης Πάριδας. 'Ipse foris Paris mala narras et Menelai, Intus ha-

bens propriæ hand unum Helenæ Paridem.' Sciopp. in *Symb.* Hieronymus in Savinianum Diaconum: 'Sollemus mala domus nostræ scire novissimè, ac liberorum et conjugum vitia, vicinis concionantibus, ignorare.' *Elmenh. in Add. Sic ignarus suorum, domus alienæ percenset infortunium]* Tacitus Annal. xi. de Claudio salacis Messalinæ marito: 'Matrimonii sui ignarus, et munia Censoria usurpans.' Apud Achillem Tatium lib. ii. ille: Σὺ μὲν ἐν Βυζαντίῳ πολεμεῖς ὑπὲρ ἄλλοτριῶν γάμων, ἐν Τύρῳ δὲ καταπεπολέμησαι καὶ τῆς θυγατρὸς σου τις τοὺς γάμους ἐσύλησεν. quibus adde quæ ex Græco epigramm. adduxit Sciopp. *Pric.*

Servati pudoris, &c. fæmina] Contrarius apud Firmicum 'mundinatus pudor:' et vi. 30. apud eundem 'pudor prostitutus.' *Idem*.

Secundo rumore gloriosa] Μαρτυροῦμένη. Vide quæ ad Act. Apost. pag. 47. et 93. notata. Hesychius: Εὐφημουμένη: ἐπιφημιζομένη. 'A malis rumoribus tuta erat,' ut ad Uxorem 1. Tertullianus locutus: 'Obscœni rumoris nullam in se fabulam dedit:' ut ii. contra Jovinianum Hieronymus. *Æneid. viii.* 'Rumore secundo.' Servius: 'Bona fama.' Apud Terentium 1. 3. Phorm. 'Quod habes, &c. uxorem sine mala fama.' Scriptor Judithæ viii. 8. Οὐκ ἦν δὲ ἐπήνεγκεν ἐπ' αὐτὴν βῆμα πονηρὸν. Apud Snidam in διαβρεῖν. Οὐ διαβρεῖ πολλὸν καὶ κλεινὸν ὄνομα: ἀντὶ τοῦ, εὐφημία γεραίρεται. id est, 'secundo rumore gloriosus.' Sic, 'honestum, et rumore secundo,' Noster in de Philosophia libro. Sensu contrario apud Horatium, 'rumore malo flagrare:' et Ovidium: 'Casta quidem, sed non est credita; rumor iniquus læserat.' Fast. iv. His adde quæ et Brantio notata. *Idem*.

Furtivos amplexus obiret] Sic supra viii. 'Coitus clandestinos obire.' 'Furtivos amplexus,' ut eod. viii. lib. 'Furtivos concubitus.' 'Furto

gandet amans' Claudianus dixit. Statius Achill. 'Densa noctis gavisus in umbra Tempestiva suis torpere silentia furtis.' Georg. iv. 'Martisque dolos et dulcia furta.' Servius: 'Adulterium.' *Idem.*

[*Lacati*] Bene *lauti* rescripserunt Elmenh. et Scriv. ex Mss. et Edd. prisca, pro quo Colvium sequentes reliqui *larati* substituerant, quod ex interpretamento in unum forsitan alterumque codicem, ut Fnx. inrepsit. Quis nescit *lautum* pro *laratum* passim legi apud Plantum et Terentium. Immo Nostro l. x. p. 222. 'lautum diligenter aureum cantharum.' In Septim. de B. Troj. l. iii. c. 25. 'totusque lotus est.' Mss. quidam et Ed. Obr. *lautus*. Bene. Sic enim eidem l. i. c. 15. 'Quis perfectis, pure lanti:' et l. iv. c. 8. 'lautum bene cadaver Antilochi.' Salmas. quasi e Pithæano adscripsit *loti*. Quid.

[*Miscebatur in Venerem*] Hesychius: Μίξις, κοίτη, συνουσία. Gloss. 'Μίξις ἀρσῆδος καὶ γυναικὸς, coitus.' Juvenal. 'Tua nunc Migale.' Scholiastes: 'Nomen mulieris, ex ipsa coitione.' *Idem* ad Sat. ii. de Istro: 'Omne patrimonium suum vivus donavit uxori, &c. ut simul dormiret is qui et illum corrumpere, et illi misceretur.' Sic, 'lascivias amatorias miscere,' lib. vi. Arnobius. In narratione de Susanna, com. 38. 'et vidimus eos pariter commisceri.' *Pric.*

[*Eundem illum subjectum contegit viminea carea*] Vide supra notata. *Id.*

[*Quæ fustium flexu, &c.*] Palat. Guelf. sec. *fustum flexum*. Ill. Heinsius ad Ovid. l. v. Fast. 675. negaus, de viminibus dicitur *fustes*, coniecit: *quæ fastigatim* vel *fastigatius*, deleta voce *flexu*. De verbo 'fastigare,' ejusque derivatis, adi ad Liv. l. XLIV. 9. ad Cæs. l. ii. B. G. c. 8. (pro quo Lælius in Vitruvio l. viii. c. 7. male edidit *fastigiare*.) sed hic non est inculcandum. Cur vimina crassiora vocari nequeant *fustes*, non video: et ut pro-

prium est in hac re *texere*, sic etiam *flectere*. Vide ne ad Cæs. l. ii. B. G. c. 17. 'Teneris arboribus inflexis, et rubis sentibusque intertextis.' Ad hæc de nihilo hand est verbum *erat* in Pith. et Edd. Colvio prioribus: pro quo Florentinæ membranæ habent *teret*. Sine dubio enim scripsit Appuleius, *fustium flexu tereti* sive *teretium*, ut 'teres oliva' Virg. Ecl. viii. 16. Livio, 'telum hastili tereti. Ac passim *teres* dicitur, quidquid oblongum, æquale, et leve est. Deceptus ab Elmenhorstio, male e Florentino quasi *interetum* producente, N. Heinsius coniecit d. l. in *textum*. Mss. Lips. Pal. Oxon. D'Orvill. Guelf. ambo dant in vel *iri erectum*, ut sine hæsitatione rescripsi. Vide ad l. iv. p. 60. 'Erectus in hominem.' Sic recte Perizon. in Minuc. c. 17. 'Recta montium, vallium flexa,' rescribi jussit *erecta*, licet 'recta saxa,' 'rectas rupes,' sed alio sensu, dixerit Livius. Vide ad l. xxi. c. 35. Dein unice verum est *aggerata*, quod reposui, auctoritate Codd. Fnx. Pal. Oxon. Guelf. utriusque, D'Orv. et Ed. Juntpost. L. iv. p. 67. 'Convalles spinetis aggeratæ.' p. 68. 'panibus aggeratim ingestis.' Plura vide ad l. ii. p. 34. 'Aggeratis in cumulum stragulis:' unde simul liquet, *tumulum*, ut illic Wower. hic Heinsius malebant, non esse præferendum. 'Aggerari' verbo utuntur etiam alii, in his Curt. l. vi. c. 6. Auct. B. Hisp. c. 5. Solin. c. 27. p. 38. 'Coctu pulveris aggerantur.' Arnob. l. i. 4. et Vitruv. l. ii. c. 3. 'Non sunt in opere ponderosa, et facilliter aggerantur.' Sic enim Mss. Voss. duo et Franek. veterlmi, et Edd. Vett. non *aggeruntur*. Male vero quidam id verbum reponunt Front. l. iii. 7. 4. 'egeri terram.' Oud. In *rectum aggregata cumulum*] Oxon. *aggerata*. Vide ad pag. 34. dicta. *Pric.*

[*Suffusa candido fumo sulfuris*] Edd. Ber. Collin. *suffusas*, D'Orvill. Fnx.

suffisa, Gueff. sec. *suffissa*, Oxon. Par. Gueff. pr. *suffixa*. unde *suffita* legi deberet, non *suffitas*, qui casus tamen hic melius conveniret, quippe *lacinia suffiuntur*, non *carca*. Proprium autem in hac re esse verbum, et de vestibus quidem, docere poterit vel solius Plinii Index. Ac de usu sulfuris in fullonica arte vide Schoetgenium p. 45. Vel sic tamen nihil mutem. *Suffusa* enim fumo recte dicitur cavea, quæ eo est obpleta; solitumque esse librariis errorem *suffundere* pro *suffundere* scribere, existimat Salmas. ad Tertull. Pall. p. 251. Certe ubique hæ syllabæ confunduntur. Idemque in Isidoro l. xvi. c. 1. legit 'Tertium (sulfuris genus) 'liquor est; usus ejus ad lanas suffiendas, quia candorem mollioremque præstat:' ubi Mss. *sufficiendus*, *suffindendus*. Verum illic *suffiendas* necessario legendum. Nam alioquin fumo addi debuisset, quo lanæ suffundantur, seu sufficiantur. Quæ verba confunduntur, ut *suffectus* et *suffusus* in Valer. Flacc. l. 820. Hinc quod Virg. ait l. ii. Æn. 210. 'Ardentisque oculos subfecti sanguine et igni.' Ovid. dicit l. xi. Met. 368. 'rubra subfusos lumina flamma:' et Silius l. ix. 460. 'subfudit flammis ora.' L. xi. 219. 'subfuderat ora sanguis:' ubi vide Drak. Mela l. i. c. 13. 'Specus adsidua nocte subfusos.' Quidquid sit, certe nimis audacter N. Heinsius putat *candido fumo* glossema esse, natum ex interpretatione verbi *inalbabat*, legitque, *suffitu sulfuris*, ad dictum Ovidii [vid. Not. Oud. præc.] ad init. in Fastis locum: 'urna Pirus suffita, quam ferat, haurit aquam.' Per *candidum fumum* intelligit Auctor candentem, lucidum, vel similem, cui contrarius est *ater*, crassus, et-fuliginosus. De hujus vocis significatione vide ad l. iv. init. 'candens rosarium.' Ovid. l. iv. Fast. vs. 739. 'Cærulei fiant vivo de sulfure fumi.' p. 196. 'sulfuris letalem fumum' dicit Auctor. Fimo Gueff. pr.

a m. pr. *Inalbabat* usque ad juvenis desunt Mss. Oxon. Paræano, Palat. Gueff. Oud. *Suffusa*] Ex Plinii a Beroaldo adducto loco *suffitas* legendum. Gloss. 'Θυμάω, suffio,' &c. Pric.

Mensam nobiscum, &c. participabat] Vide supra pag. 4. allata. Idem.

PAG. 194 *Intercluso spiritu, diffuebat*] Sic distinguendus est locus. Male vulgo hæc junguntur. Unde Heinsius d. l. [vid. VV. LL. ad præcedentia] existimans, non quadrare τοῖς *intercluso spir.* verbum *diffuere*, legebat *deficiebat*: quomodo Floridus in interpretatione explicat, ac sæpissime occurrit 'spiritu defici.' Sed contra Mss. tantum non est audendum; nec, ut nunc vidimus, est opus. *Diffuebat* præ erumpente sudore in spiritus intercluso meatu et deliquio; ut fieri solet. Vide ad l. ii. p. 41. 'Frigido sudore diffuens.' Oud. *Interdum acerimo* gratique odore sulphuris juvenis inescatus atque obnubilatus, *intercluso spiritu diffuebat*] Ammianus Marcellinus: 'Fumus angustius penetrauit, ideoque spissior, quosdam obstructis vitalibus necavit.' 'Intercluso spiritu,' ut apud eundem lib. xxvi. 'Vitæ laqueo spiritu intercluso profudit.' Curtius lib. iii. 'Interclusus spiritus acrite meabat.' Hegesippus v. 24. 'Interclusis fanticum meatibus strangulabantur.' Tacitus Annal. vi. de Tiberio: 'Interclusa anima, mortalitatem creditus est explevisse.' Livius lib. xxii. 'Obruentesque ora subjecta, super humo injecta, interclusisse spiritum apparebat:' quod Quintiliano Declam. ix. et Senecæ Controvers. vii. l. 'spiritum interciperere.' De 'mentis obnubilatione,' vel 'nubilo' p. 124. ad Apologiam dixi. Pro *interdum* autem, male *interim* reposnit Beroaldus, cum idem valeat *interdum*, et sæpe in his libris, et apud Arnobium. E converso, nonnunquam *interim* pro *interdum* occurrit. Quintilianus Declam. ccxlviii. 'Neque

enim continuo homo occisus ad crimen et damnationem pertinet: cum hoc interim legibus facere liceat.' Idem Instit. Orat. v. 7. 'Illud Fortuna interim præstat, ut aliquid quod inter se parum consentiat, a teste dicatur: interim (quod sæpe evenit) ut testis testi diversa dicat.' In Tragædiis Senecæ: 'Interim scelus est fides.' *Pric.*

Crebræ sternutationes commovebat] Sternutamentum enim ex calore oritur, qui ocyus spiritum elicit, cuius excursio spiritus, *sternutatio* est, ut dicit Aristoteles *Problem.* Sect. 34. fol. 478. *Elmenh.*

Salutem ei fuerat imprecatus] Vetus poeta Ammianus Epigramm. Græc. lib. II. Οὐδὲ λέγει, Ζεῦ σῶσον, ἐὰν παρῇ· οὐ γὰρ ἀκούει τῆς φωνῆς· πολὺ γὰρ τῆς ἀκοῆς ἀπέχει. Unde paret, antiquum morem imprecandi sternutanti, 'Deus te servet.' *Col.* Tennit, et etiam nunc tenet consuetudo, sternutantibus salutem imprecari. Petronius: (cap. 98.) 'Gyton, collectione spiritus plenus, continuo ita sternutavit, ut grabatum concuteret, ad quem motum Eumolpus conversus, salvere Gytone jubet.' Ammianus lepide in bene nasutum Anthol. lib. II. c. 13. οὐ δύνανται τῇ χειρὶ Πρόκλος τὴν βίην ἀπομύσσειν, τῆς φωνῆς γὰρ ἔχει τὴν χέρα μικροτέρην· οὐδὲ λέγει, Ζεῦ σῶσον, ἐὰν παρῇ, &c. Non solum autem omnino, sed minime ad instar a pagani cultum sternutamentum. Arist. *problem.* Sect. 34. fol. 478. de *Histor. Animal.* lib. I. c. 11. Plutarchus de Homero fol. 315. Philemon apud Theodoretum contra Græcos fol. 87. Orat. de provident. 10. *Elmenh.*

Quod res erut, tandem suspicatur] Ammianus lib. XXXI. 'Id quod cogitatum est, suspicatus:' supra heic: 'Suspectis e re nata quæ gesta sunt.' *Pric.*

Et impulsæ mensa, remotique cæca, producit hominem, &c.] Ita sorex iste indicio est detectus sternutationis

suar. Petronius: 'Collectione spiritus plenus, ter continuo ita sternutavit, ut grabatum concuteret: ad quem motum Eumolpus conversus, salvere Gytone jubet: remota etiam culeitra videt Ulyssem, cui vel esuriens Cyclops potuisset parcere.' *Idem.*

Resflantem] Respirantem, reciprocantem. *Beroald.*

Inflammatumque indignatione, &c.] Cassiodorus cap. 15. de Anima: 'Indignatione nimia flammatus:' fortasse, ex Appuleii hoc loco, *inflammatus* legendum: hoc sensu hæc Glossarii accipio: 'Inflammatum, ἐμπεπυρισμένον.' *Pric.* - *Inflammatumque indignatione contumelia, gladium flagitans, &c.*] Ovidius: 'Nec capiunt inclusas pectora flammæ, Jamque moras male fert.' Cyprianus Epist. LXII. 'Si superveniens maritus sponsam suam jacentem cum altero videat, nonne indignatur, et fremit? et per zeli livorem fortassis et gladium in manum sumit?' Lucilius: 'Nec longius quidquam Nobis, quam dextra, gladium dum accommodet alter: Usque adeo studio atque odio illius effor ira.' *Idem.*

Ni respecto communi periculo] Supra heic: 'Ni respecto subiti periculi turbine.' *Idem.*

Suapte in. ej. violentia sulf.] Qui me olim reprehenderunt, quod *suapte* ita absolute dixissem pro sua sponte, iis vel hunc ob locum sententiam mutare licet: quamvis mihi certum sit, majorum quoque gentium Auctores itidem particulam hanc fuisse usos. Et apud Lucretium (lib. VI. 755.) quidem hoc notavit Gifanius. Apud Catullum in quibusdam editionibus legitur: (Carmin. LI.) 'sonitū suapte tinniunt aures.' Varro IV. de Ling. Lat. ubi de caseo loquitur: 'Postea quam desierunt esse contenti his, quæ suapte natura ferebat sine igne.' Agell. lib. XVIII. cap. 10. 'Quod vena: quidem suapte immobiles sint.' Ita ibi V. C. Sciopp. in *Symb.* Ab-

solute *suapte* pro *sponte*, *sua* rī a Lucratio et Catullo usurpatum censet etiam Is. Voss. ad Cat. c. 51. p. 113. et a Varrone pro *suapte* rī Salmas. ad Solin. p. 294. Ac sane sic Mss. nonnulli lib. vii. p. 152. exhibent, '*suapte* pondere *dēgravatus* fustis.' Sed perperam, ut existimo. Cic. lib. i. de Nat. Deor. c. 25. 'si atomi ferrentur in locum inferiorem *suapte* pondere.' Nam si *suapte* absolute eo sensu diceretur, cur igitur non *meapte*, *tuapte*? quod tamen nusquam occurrit. Ad hæc Noster cum aliis semper jungit substantivo. Ut in Apol. p. 488. 'Si philosophi *suapte* doctrina causas et remedia morborum noverunt.' De Phil. Mor. p. 599. 'Bonum *suapte* natura adminiculo non indiget:' quæ jungenda etiam in Varrone: ut rursus de Deo Socratis p. 669. 'Naturas, &c. æviternas, corporis contagione *suapte* natura remotas.' Sic lego cum Florido, et Th. Sellio Observe. Add. ad p. 26. In Mss. *suaque*. Vulgo, *sua quidem*, Mercet. *sua quoque*. Istic certe debuisset absolute usurpasse, sine *natura*, cum agat de *naturis*. Accius apud Ciceron. Disp. Tusc. ii. c. 5. 'tamen ipsæ *suapte* natura entent:' et ipse Cicer. lib. ii. de Orat. c. 23. 'Et *suapte* natura, quod velint, consequantur.' Liv. lib. iv. c. 22. 'Quia *suapte* natura tutissima erat.' Septim. de B. Troj. l. vi. c. 2. 'mobile *suapte* natura muliebri ingenium.' Sic enim e Mss. legendum. Vulgo, *sua*. Rursus Auctor noster de Deo Socr. p. 680. 'Si *suapte* natura tam spissæ ac graves erant, non sensus quam plumbi rodis, et lapidis, *suapte* nisi caducæ, terris illiderentur:' ut leg. e Mss. Immo '*suapte* sponte' junxit ibid. p. 683. In Gellio *suapte* vi est rectum. Nizolius quidem citat e Cicer. lib. vi. ad Att. Ep. 7. 'Quintus puer *suapte*, pie sane, me quidem certe multum hortante, sed currentem,' &c. verum in optimis Edd. sine ullo variationis

indicio exhibetur, Q. *filius pie sane*. Solin. c. 7. p. 16. '*Suapte* ingenio inflammatur:' ubi mirum est, in Mss. 6. optimis legi quoque, *suapte ingenio infl.* In Voss. tert. simpliciter, *suapte infl.* ut hic vellent. C. 17. p. 27. '*Suapte* ingenio pesti resistunt:' ubi itidem 3. Mss. rec. *suapte*. Non ergo *suapte* est *sua sponte*, sed *pte* habet eandem vim, quam *ipsius*, vel de pluribus *ipsorum*, ut Cic. de Orat. lib. iii. c. 3. 'Crassum *suapte* interfectum manu.' Neque tamen hic jungam *suapte violentia sulfuris*, ut Floridus interpretans '*propria vi*;' sed subintelligo e præcedentibus *noxa*. Ait enim Appuleius, 'enim absque *noxa* nostri perituum *suapte*' sive *sua ipsius culpa* per violentiam sulfuris, quam sponte sibi accessivit, caveam illam subiens. Duos enim ablativos vario sensu uni verbo connecti sexcentis, cui non dictus *Hylas*? In Gnelf. sec. est *sua parte* et *sulphoris*. Ond. *Adseverans, brevi absque noxa* nostri, *suapte inimicum ejus violentia sulphuris perituum*] Petronius: 'Genua ego perseverantis amplector, ne morientes vellet occidere.' Salvianus ii. de Avaritia: 'Nulli sunt tam feri, tam inhumani, qui non desperatos jam atque morientes adversarios suos persequi desinant.' Phædrus de panthera in foveam delapsa: 'Alii fustes congerunt, Alii onerant saxis: quidam contra miseriti, (Perituræ quippe, quamvis nemo læderet,) Misere panem.' Apud Plantum ille: 'Eho Psendole, i, gladium affer. Quid opus gladio? Qui hunc occidam atque me. Quin tu te occidis potius? nam hunc fames jam occiderit.' Dio Cassius lib. lxx. de Caligula: τοῦτον (Senecam) ἀποθανεῖν κελεύσας, ἀφῆκε, γυναῖκι τινι ὧν ἐχρήτο πιστεύσας, ὅτι φθόγ τε ἔχοιτο, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν τελευτήσοι. *Pric.*

Quippe jam semivivum illum, &c.] Omnino quippini legendum videtur: sic infra hic: 'Apponebat ei mulier,

quamvis invita: quippini? destinata alii: et alibi apud Scriptorem istum. *Idem.*

Uxorem suasi, ac denique persuasi, secederet] Scriptus, *succederet*. Colv. Hinc ille edidit *secederet*. At Cel. Burmannus *secedere* omnino legendum contendit ad Phædr. lib. 1. F. 15. 'suadebat asino fugere;' ibi quoque reponens *asinum*. Sic certe Virg. *Æn.* xii. 814. 'Inturnam succurrere fratri suasi.' Vide Serv. ad *Æn.* x. 10. Anson. *Epic.* in Patr. vs. 53. 'Me suavit vitæ alitum petere.' L. v. p. 96. 'Ut te suadeant meos explorare vultus:' et infra p. 195. 'suadebat maritum quieti decedere:' ubi tamen in D'Orvill. Cod. et aliis est *marito* et *decederet*, ut apud Frontin. lib. iv. 5. 7. 'Suaserunt commilitonibus stringerent gladios, et erumperent.' Cum Dativo vero et Infinitivo lib. x. p. 212. 'Marito persuadet, ad longissime dissitas festinare villulas:' et ipsi Virgilio lib. ii. G. 315. 'Nec tibi tam prudens quisquam persuadeat auctor, Tellurem Borea rigidam spirante movere.' Sic enim Mss. plerique Maronis et Nonii in v. 'Rigimur' p. 385. Ed. Merc. Quare cum variis modis casibusque verba *suadere* et *persuadere* adhibuerint, ut vel patet ex ejusdem notis ibi, et ad Ovid. Ep. xvii. 185. ad Petron. c. 46. nihil temere in hisce contra Mss. muto. Sic lib. x. p. 212. 'Pollicetur, et bonum caperet animum impendio suadet.' Ita enim Mss. non ut b. Similia sunt innumera. Vide ad f. lib. i. lib. iv. p. 65. lib. viii. p. 154. Sic p. 193. habuimus, 'obtnudare, fabulam promeret.' Infra p. 207. 'denuntiant hospiti nos dedere potius, quam subiret discrimen capitis.' Restituendum item e Mss. Leidd. 4. Martiano Capellæ lib. ix. pag. 305. 'Annuit puero, præcineret nuptiale carmen.' Vulgo, *præcinere*. Ceterum in Oxon. est quoque *secederet*. Pro *denique* in Fux. est *diutius*, Ond. *Suasi ac*

denique persuasi] Seneca Epist. 71. 'Suadeo mihi adhuc ista quæ laudo, nondum persuadeo.' Vide Budænum ad lib. i. ff. 'de servo corrupto,' et quæ nos olim pag. 197. ad Apologiam. *Pric.*

Atque ultra limen t. ad quampiam tantisper, &c.] Videntur veteres editores atque hoc loco etiam misisse pro 'statim,' 'celeriter,' 'continuo,' 'e vestigio,' de quo vide ad lib. i. p. 14. 'adspiciens enim intentiore acie atque pallore deficientem video.' Malim ego interpretari *et quidem*. *Pricæi* certe lectio nimis est interpolationis suspecta. Potius tum simpliciter legerem, *secederet p. iretque*: vel pro *tantisper* conjicerem *latitaret*. Sed cur Mssos non sequimur, et dellemus τὸ atque, quod non agnoscunt Codd. Bomb. Oxon. Reg. Fux. Guelf. ambo, D'Orvill. Coll. Voss. videturque a nonnullis librariis insertum; quia putarunt, *paululum* et *tantisper* requirere hanc copulam. Verum duo Adverbia ejusdem fere sensus ab Auctore, aliisque jungi, advertimus sæpius. Adi ad lib. i. p. 13. 'Curiose sedulo.' In Palat. Guelf. sec. *lumen*. Ond. *secederet paululum, atque ultra limen tabernæ ad quampiam tantisper familiarem sibi, mulierem, quoad, &c.*] Hiantem heic orationem vel myops agnoverit: τὸ atque abest ab Oxon. et sic facile sanatur locus. Ad-dendo, non detrahendo, medelam ego certiore adhibeo. Scribo, *secederet paululum ultra limen tabernæ, atque ad quampiam tantisper familiarem sibi mulierem diverteret, quoad, &c.* et hoc non turbidæ et ambigæ, sed puræ liquentisque fidei. Infra heic: 'Ad quampiam sibi divertit familiarem,' &c. Et lib. iv. 'Ad notos' (sic enim, non *apud notos*, scribendum monuimus) 'et familiares latronibus senes divertimus.' In Oxon. et Colvii libro *succederet*: quod non approbo tamen. Vide statim ex Egesippo adducenda. *Tantisper* hic, ut in Glos-

sis: ἐπὶ τοῦ παρόντος. et ibid. 'Ἀχρὶ τοσοῦτου, tantisper:' nec tam ad vocem sequentem, quam ad τὸ diverteret applicandum. Apud Terent. iii. 3. Heautont. 'Concedas hinc aliquo ab eorum ore aliquantisper.' 'Iratum breviter vites,' Publus Syrus dixit. Pric.

Quod spatio fervens mariti seclaretur animus] Seneca iii. 39. de Ira: 'Primam iram non audebimus oratione mulcere, surda est et amens: dabitur illi spatium.' Supra heic lib. vi. 'Inter istam spicarum congeriem patere, &c. delitescam, quoad tantæ Dæ sæviens ira spatio mitigetur.' Ita enim ille locus legendus. Hege-sipp. de Excid. Hierosol. i. 43. 'Nul-lum sibi aliud remedium, nisi ut lon-gius aliquo secederet, quo tantæ be-stiæ furori vel fuga eximerentur.' Esaiæ 26. 20. 'Abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat in-dignatio.' Rebecca ad Jacobum Ge-nes. 27. 43. 'Ἀναστὰς ἀπὸ δρᾶθι εἰς τὴν Μεσοποταμίαν πρὸς Λάβαν τὸν ἀδελφόν σου εἰς Χαρρὰν, καὶ οἴκησον μετ' αὐτοῦ ἡμέρας τ. νᾶς, ἕως τοῦ ἀποστρέψαι τὸν θυμὸν καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ σοῦ.' Achilles 'Tatius lib. vi. 'Ἐδοξεν οὖν τῇ Μελίττῃ τὸ νῦν ἀναχωρεῖν' ὅταν δὲ ἐν καλῷ θῇ τὰ πρὸς τὸν ἄνδρα, καὶ γέ-νηται τὰ τῆς ὀργῆς ἐν γαλήνῃ, τότε μετιέ-ναι. Vide l. xxvii. § 4. ff. de ædilit. edict. Apud Petronium est, 'iram prudenti absentia exstinguere.' Apud Theophylactum ad Joh. 10. ὑποχωρεῖν, τῷ θυμῷ ἐνδιδοῖναι, καὶ διὰ τῆς ἀπουσίας τοῦ τοῦ θυμοῦ πάθος λῆξαι παρασκευάζειν. De Tempore Ovidius loquens: 'Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras.' De eodem Philo in de Josepho: 'Ἰκα-νὸς καὶ πένθος ἀνελεῖν, καὶ θυμὸν σβέσαι. Augustinus Confess. iv. 8. 'Non va-cant tempora, nec otiose voluntur per sensus nostros: faciunt in animo mira opera.' Idem.

Qui, non eram dubius, aliquid, &c. (tristius) pr. cogitare (aliud)] Suomore Floridus Pricæi notam decurtavit.

Is autem in capite notæ præfixo ex-hibuit, non eram dubius alioquin de se, &c. Difficillimus sane est locus, nec Latina constructio, qui, non eram du-bius cogitare; nisi anacoluthon sta-tuas pro quem non eram dubius cogitare, vel, qui, non eram dub. quin cogit. In Mss. Flor. Pal. Bert. Pith. Fax. Gneif. sec. Lips. Oxon. D'Orvill. exaratur erat, ediditque Scriverius. In Oxon. D'Orv. non erat dubium cogitare. Quod ultimum etiam est in Palat. et Gneif. utroque, ac Pith. Hinc existimo varie a librariis locum esse corruptum, non intelligentibus, quod dederat Auctor, non dubio, i. e. sine dubio, ut l. hoc p. 178. 'Nec dubio me compilassent:' ubi vide. Putavi aliquando, Græcissasse Auc-torem, ac scripsisse, qui non erat dubius cogitare, passive, pro quem non dubita-bam cogitare. Uti ait Auctor de Mun-do p. 729. ut leg. e Mss. 'Adeo illis cognita est vis mali, ad inferiora aëris noxii crassitate densati, inferiores facilius adire.' pro cognitum est rim-ulire. Similia sæpe in Pandectis. Vide Jensii præfat. ad Stricturas. Auctor Corr. Eloq. c. 16. 'Manifestus est accingi.' Mela l. iii. c. 5. 'Araxes neque in untram partem eat, manifestus.' Sic et 'nunciatus est adesse,' et similia frequenter. Vide ad Cæs. l. i. B. Civ. 14. 64. Plin. l. iii. Ep. 7. Amm. Marcell. l. xxii. c. 7. Sed multum præfero priorem conjecturam non dubio. In sequenti-bus vero nihil est mutandum vel de-lendum: licet etiam Lipsius conjece-rit, cogitaret. Talium cont. epularum. Salmas. cogitare. Talium. Atqui ali-quid tristius aliud recte copulantur, uti 'quispiam alius levior labor,' su-pra p. 184. et l. x. p. 217. 'ab alio quopiam.' Cic. pro Sext. c. 24. 'Ex-pulsus non alio aliquo crimine:' et sæpe Auct. ad Herenn. l. ii. c. 17. 'ab aliqua alia civitate:' ubi tamen Mss. septem a me visi cum Edd. pp. non agnoscunt alia. Par est alius

quis; de quo vide ad Melam. l. 11. c. 7. in f. 'alindve quod virus:' ut leg. item in Colum. l. 11. c. 9. e Cod. Sangerm. 'ubi vel viligo vel alia quæ pestis segetem enecat.' Vulgo, aliqua. De significatione τοῦ aliud, aliter in malam partem, vide plura ad l. 1. p. 8. et ad Hirt. B. Afric. c. 52. 'Aliter adversariis cecidit.' Oud. Qui tanto calore tantaque rabie perculsus, non eram dubius alioquin etiam de se suaque conjuge tristius profecto cogitaret aliud] Josephus Antiquit. xviii. 10. de Caio Imper. Περιορῆς ὢν, φανερός ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐτοῦς. Mss. Florent. et Bertin. Non erat dubius. Oxon. Non erat dubium. Casaub. ad oram libri sui: Non eram dubius, et post, quin aliud, &c. Tristius aliquid, εὐφημισμός, pro, morte violenta. τὸ aliud nulli usui est nisi ad sensum implicandum. Pric.

Contubernalis epularum tædio fatigatus, &c.] Glossarium: 'Tædet me hujus hominis, σικχάλνομαι τοῦτον ἄνθρωπον.' Fatigatus, metaphora ab iis sumpta qui onere laborant. Sirachides xxi. 19. 'Ἐξήγησις μωροῦ ὡς ἐν ὁδῷ φορτίον. Petronius: 'Itaque tædio fatigatus, rogo inquam,' &c. Gellius 1. 2. 'Jamque omnes finem cuperent, verbisque ejus fatigati pertæduissent.' Idem.

Quæ suo pudore postposito, torique genialis calcato sædcre] Oxon. Quæ s. pudore torique, &c. Ita, 'calcere pudorem' heic, erit quod supra 11. 'pudorem devorare:' at non facile vulgatum rejicio. Arnobius lib. v. 'Postpositis pudoris et verecundiæ frænis.' Idem.

PAG. 195 Larem mariti lupanari maculasset infamia] Sic, 'commaculare torum,' Isidorns Orig. v. 26. dixit: item Plinius jam statim adducendus. Contra Hebr. 13. 4. ἀπλάντος κοίτη. ubi Latinus, 'immaculatus torus.' Idem.

Prostitutæ notam adsciverit] Pal. Lips. Guelf. cum Edd. Colv. Vulc.

Merc. Wow. Pric. notam. Sed recte nomen revocari jusserunt Elmenb. et Pricæus e Mss. quibus adde Reg. Fux. D'Orv. aliosque. 'Nomen prostitutæ adsciscere' est meretrix et adultera fieri, ut nominari et vocari passim pro esse sumitur. Vide Pric. et p. 196. 'Intempestivum tibi adulteri nomen vindicas.' Frequens quoque est 'adsciscere nomen.' Sic Liv. l. xxxiii. c. 21. 'Regium adscivit nomen.' Sil. Ital. l. xiv. 36. 'nomen ab amne Adscitum patrio.' In Guelf. pr. adseruit. Oud. Jamque perdita nuptiæ dignitate, prostitutæ sibi notam adsciverat] Lege nomen, ex Mss. Florent. et Bert. et edito Vicentiæ libro. Sic Rom. 7. 3. μοιχαλὶς χρηματίζειν. Luc. 15. 19. prodigus ille, nequitiae suæ et luxuriæ conscius: Οὐκ ἔτι ἄξιός εἰμι κληθῆναι υἱὸς σου, ποτήσον με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Et nota heic, 'dignitatem nuptiæ.' Plinius l. vi. Epist. 30. de Gallita adulterii rea: 'Et suam, et mariti dignitatem Centurionis amore maculaverat:' hinc xix. 25. apud Isidorum, 'maritalis dignitas.' Scriptor ad Hebræos, ubi supra: 'Ὁ γάμος τίμιος. Pric. Prostituta, &c.] Glossæ: 'Ἐταῖρα, prostituta, meretrix.' Ibidem: 'Προστάσα ἐπὶ πορνείᾳ, prostituta:' et, 'Προσταμαί, ἐπὶ πόρνῃς, prosto.' Firmicus v. 26. 'Prostituto pudore publicas meretrices:' et cap. 25. 'Passivis libidinum cupiditatibus prostituta.' Iterum vi. 30. 'In publicis meritoriis prostituta.' Idem.

Suadebat maritum temporius quieti recedere] Mss. longe plurimi cum Edd. Ber. Bas. Colv. et seqq. dant temporius, Guelf. sec. temporis, Bert. Pith. cum Edd. ceteris, temperius. Quod cum nonnullis præfert Burmann. ut antiquius, ad Ovid. l. iv. Met. vs. 198. 'modo surgis Eoo Temporius cælo.' Sed adi G. J. Voss. de Vitiis Sermonis p. 168. Dein marito decederet præbet D'Orvill. de quo dixi ad pag. præc. Decedere est item in Re-

gió, Oxon. Guelf. utroque, Flor. cum Edd. Wower. et Pric. Vere. Confer notata ad l. v. p. 91. 'Decessit ad somnum.' Dativo usus etiam est Auctor l. iii. p. 60. 'concedere angulo.' et l. vi. p. 116. 'concedere cœnæ.' l. i. p. 8. 'Quieti nos reponamus.' *Oud.* *Temporius quieti decederet*] Sic, 'temporius discumbere,' Donatus in Terentii vita. Glossæ: 'Ενωπόρεον, temporius.' Vide quæ in 'de Vitiis sermonis' pag. 168. vir summus J. G. Vossius, communi eruditorum damno dum hæc scriberem mortalitati ereptus. *Pric.*

Utpote intercepta cœna profugerat pr. jejunos] Vulg. *ne profugeret prorsus jejunos*. Colv. Sic etiam Mss. Pith. Bertin. In D'Orv. *profugaret*. *Pricæus* legit, *utpote qui, &c. profugerat*. Sed non ita solet Auctor, qui, licet sæpissime utatur τῷ *utpote*, nusquam tamen addit pronomen. Verum etiam nusquam jungit cum verbo, ut Colvius eumque sequentes exhibuerunt cum Mss. plerisque; sed vel adjectivo nomine vel participio. e. g. l. i. p. 6. 'Utpote ultime adfectus:' et passim. Vide Indicem. Quare vel parenthesi includenda videntur verba, *profugerat prorsus jejunos*: vel forsân scripsit Auctor: *Utpote interceptæ cœnæ* (quæ vox exsulat a Palat. Guelf. ambobus, et Oxon. a pr. m.) *profugus et pr. jejunos*. Ad Duker. ad Flor. l. iii. c. 22. 'profugus feralis illius tabulæ.' Aliquando cogitavi, num ex illo *ne sit* refingendum *nam* vel potius *enim*, quam conjunctionem sæpe præponit Auctor. Vide congesta ad l. iv. p. 69. *Oud.* *Utpote intercepta cœna, &c.*] Scripserim, *Utpote qui, &c. Pric.* *Profugerat prorsus jejunos*] Horatius: 'Quem nos sic fugimus ulti, Ut nihil omnino gustaremus.' *Idem.*

Mensam poni comiter postulabat] Hæc lectio (quam et probat Colvius) est Beroaldi: sane infra heic lib. x. et in Floridis Noster 'mensam po-

nere' dixit. Græci etiam eadem facie τράπεζαν παραθεῖναι. Vide quæ ad Act. 16. 34. adnotavimus, et quæ ad eundem locum vir maximus H. Grotius. Mss. autem et veteres editiones legunt, *mensam potius, &c.* quod, sensum adeo commodum efficiens, cur de suo depellendum? *Idem.* *Potius*] Lego *poni*: sic Plautus: 'Pueri mensam apponite.' Horat. 'Mensam poni jubet.' *Beroald.*

Mihi penitus carpebuntur præcordia, &c.] Vide quæ ad Act. 17. 16. allata. Hegesippus l. 17. 'Coquebantur ægra præcordia.' Persius, ad hunc asinum nostrum perapposite: 'Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.' *Pric.*

Mecumque sedulo deliberabam, si quo modo possem, detectis ac revelatis fraudibus, &c.] 'Omnia narrasset, sed et os et lingua volenti Dicere non aderat, nec quo loqueretur habebat.' 'Si quo modo,' ut supra vii. 'Quod si quo modo cæteri latrones persenserint,' &c. ubi otiose reponebat Stewechius, *quoquomodo*: est enim utrumque in usu, at illud rarius. Glossæ: 'Εἴτινι τρόπος, si quomodo.' Item: 'Εἴ πως, si quomodo,' &c. Virgilius vi. Eclog. 'Si qua,' &c. ubi Servius: 'Pro, si: vel, si quomodo.' Sic Philipp. iii. 11. εἴ πως: ubi Latinus, 'si quomodo.' *Idem.*

Illumque qui ad instar testudinis alveum succubabat, &c.] Qui 'Abditus interea latuit sub tegmine cavo, Impatiensque moræ siluit, præputia ducens.' *Idem.*

Senex claudus, cui nostra tutela permissa fuerat, &c.] Lib. iv. 'Anum senio curvatam, cui, &c. tutela tot numero juvenum commissa videbatur.' De 'claudis agasonibus' supra pag. 121. dixi. *Idem.*

Universa nos jumenta, id hora jam postulante, ad lacum proximum bibendi causa gregatim prominabat] Suetonius Galba: 'Cum de proprietate jumentorum quæreretur, levibus utriusque argu-

mentia et testibus, ideoque difficili conjectura veritatis, ita decrevit, ut ad lacum ubi adequari solebat, duceretur capite obvoluto,' &c. Varro lib. iv. de Ling. Lat. 'Lacus, lacuna magna, ubi aqua contineri potest:' ubi forsitan, *lacuna non magna legendum*. Glossarium: 'Τόπος ἐν ᾧ ὁλίγον ὕδωρ συνίσταται, lacus, stagnum.' *Lacum proximum*, intellige, portæ oppidi illius contiguum lacum. Terentius iv. 2. Adelph. 'Præquam ad portam venias, apud ipsum lacum Est pistrilla.' Donatus: 'Credibiliter lacum addidit, nam Varro docet semper lacum portis additum: scilicet ob usum jumentorum exeuntium et introeuntium.' Et nota, *hora postulante*. Artemidorus iii. 67. Πάντα πρὸς τὰς ὥρας ἀποβλέποντες ἄνθρωποι, ποιοῦσι. 'Gregatim prominare' heic, ut supra lib. vii. 'Gregatim pecua comminantes.' *Idem*.

Opportunissimam mihi vindictæ subministrat occasionem] Apud Petronium ille: 'Ego autem nactus occasionem vindictæ,' &c. Rom. et Vincent. editt. rectius *optatissimam*. Vide supra pag. 24. dicta. *Idem*.

Observatos extremos digitos adulteri, qui per angustias cari tegminis prominabant] Suetonius de Claudio post anxiæ latente: 'Jacentem discurrens forte gregarius miles, animadversis pedibus, &c. agnovit.' *Idem*.

Ad summam minutiem contero] Seneca de granis Epist. 90. 'Sæpius reteruntur, donec ad minutiem, &c. redigantur.' *Idem*.

Sublato flebili clamore] Lib. viii. 'Fletis cum clamore sublato.' Phædrus: 'Flebiles gemitus ciens.' Scrip- tor ad Hebræos 11. Κράζας μετὰ δακρύων. *Idem*.

Cænā] *Lego scenam*: hoc est, apparatus, tegumentum. Translatio a scena histrionica, quæ subductis alveis cuncta demonstrat. In hac locutione frequens est Lucius noster. Beroald.

Exsanguis pallore trepidantem] *Infra*: 'exsanguis formidine trepidantem ad- ulterum.' Lactantius ad vi. Thebaid. Statii p. 107. 'Sanguis proprie vide- tur animæ esse possessio, unde ex- sangues mortuos dicimus.' *Elmenh.* *Exanguis pallore trepidantem puerum*] Metam. vi. 'Pallentem, trepidan- que, et dira timentem.' Metam. xiiii. 'Trementem, Pallentemque metu, ac trepidantem morte futura.' 'Exan- gni pallore,' ut apud Euripid. αἷμα δ' οὐκ ἐνὶ ἡν χοῦ. Supra lib. i. 'buxenm pallorem' dixit. *Pric.*

Serena fronte] Lib. iiii. 'frontem tuam serena venustate lætabit assi- due.' *Elmenh.*

Nihil triste de me tibi fili metuas: non sum Barbarus] Heliodorus lib. i. ubi de Chariclea et ceteris captivis: 'Ἐπεὶ ἤγοντο, τίς ἄρα τύχη διαδέχεται ἡμᾶς, ἰβῶων; καὶ πολλὰ τὸν Κηήμονα ἰκέτευον, εἰ τι δύνατο, συμπράττειν. ὁ δὲ ἐπηγγέλλετο, καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν προὔτρεπεν· οὐ παντάπασιν Βάρβαρον εἶναι τὰ ἤθη τὸν λήσταρχον ἐγγυώμενος. *Pric.* *Non sum Barbarus*] In Euripidis He- raclidis ille: Οὐ γὰρ τυραννὶς ὥστε Βαρ- βάρων ἔχω. *Idem*.

Nec agresti morum squalore præditus] Metam. i. 'Non incola montis, Non ego sum pastor.' Catullus: 'Pleni ruris et inficetiarum.' Hesychius: 'Ἀγροῦ πλέων' ἀγροικίας πλήρης. Gel- lius i. 5. 'Subagresti ingenio homo:' ex eo (ut semper) Ammian. xxxi. 'In crudelitatem proclivior, ingentii subagrestis:' et xiv. 'Velamento subagrestis ingenii persuasionis opi- fex.' Horatius: 'Asperitas agrestis, et inconcinna, gravisque.' *Idem*.

Nec ad exempl. machinæ truculentæ] Ms. ut ad exempl. &c. Ceterum scrip- serim; nec ad exemplum *machinæ trucu- lentæ*, de uxore sua sentit. Colt. Li- ber Fulvii, *nactinæ truculentæ*. Unde forte, *nacca*: ut uxorem sullonis seu naccæ intelligat. Nisi potius *nactinæ*, pro naccæ uxore. Aliis visum, *ma- chinæ truculentæ*. Sed invita necarat

adulterum mœchia: quare machina potius occiderat: viminea scilicet cavea. *Wouer.* Ms. Bertin. pro *machina* habet *volivo*. Sed Fulvianus: *ad ex. nactinae truculente sulphuris te l. f. n.* Nactina ergo forte erit, qui *nacca*, de quo modo sermo erat, id est, de fullone: an verius, ut uxorem naccæ significet? Videat Lector eruditus. M. N. L. *Sciopp. in Symb. et Susp.* lib. II. 14. *Naccinae truculentia*. Ita Flor. membranæ. Aldus et Palat. *machinae t. Bert. vativo truculente.* Rom. *machia t. Scaliger, et Colvius, mœchia t. Elmenh. In machina truculenta* L. D'Orleans ad Tacit. lib. II. Ann. p. 258. Doct. Schoetgenius *naccinam*, sive potius *nactinam*, truculentiam explicabat talem, quali fullo seu nacta tractat pannos suos p. 3. de fullonia: cum certo certius respiciat Auctor ad mœchum per naccæ uxorem alveo sulfurato absconditum, supra p. 193. 194. Non enim dubito de lectionis *nactinae* veritate, ad quam insuper accedunt Oxon. *naptinae*, Guelf. pr. in marg. *nactine*. Litura erat in textu. Palat. *nacne*, Zabar. et Pith. Cod. *raccinae*; ut supra in Mss. 3. erat *raccam* pro *naccum*. Sed præter unum Mediceum et Pithæanum ceteri Mss. dant *truculentæ* (*turculenta* Gnelf. pr.) adjective vel *truculente* adverbialiter. Quare et quia fullonis uxori magis adscribenda est illius mœchi mors, quam ipsi fulloni, non alienus essem a lectione *nactinae truculentæ* cum *Wouerio*, *Scioppio*, quem et vide in *Epist. Corp.* tom. II. p. 52. et *Ferrario* l. I. c. 15. Si modo *nactina* pro uxore nactæ firmari posset exemplo; ut 'regina,' 'caupona,' &c. Quod certe malim, quam substituere cum *Colv. Vulcanio* Ed. sec. *Scrivério* et *Pricæo mœchia*, aut *matronæ*, ut diserte exstat in Ms. D'Orvill. sed sine dubio correctoris sapit manum, aut vicini, uti volebat vir doctus, nescio quis. Nunc servo *naccinae truculentia* pro fullonica, sive quod fullo

mœchum sic siverat perire, sive quia ejus in domo res erat gesta. *Machina*, quod habent omnes usque ad *Colvium* Edd. nullius assis est. *Oud. Nec ad exemplum machinae truculentæ sulphuris te lethali fumo necabo*] *Vulcatius Gallicanus* in *Avidio Cassio*: 'Supplicii genus invenit, ut stipitem grandem poneret pedum 180. et a summo usque ad imum damnatos ligaret: et ab imo focum apponeret, incensisque aliis, alios fumi cruciati, &c. necaret:' ubi vide quæ ex *Martyrologio* notavit eximius ille *Casauhonius*. *Philo de Alexandrinis* in *Judæos* sævientibus: *Καπνῶ τὸ πλέον ἢ πυρὶ διέφθειραν, οἰκτρότερον καὶ ἐπιμηκέστερον ὄλεθρον τοῖς δειλαίοις τεχνάζοντες.* *Macrobius Saturn.* IV. 4. 'Ut, dum queritur *Cicero*, flammam ex lignis viridibus factam, atque ibi inclusum fumo necatum: hoc enim a materia patios est: quoniam hic usus est fumo materia ad occidendum, ut alius gladio, alius veneno.' *Julianus* in *Cæsaribus*: *Τυφώσαι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ.* *Hesychius*: *Τυφῶσαι, πνίξαι, ἀπολέσαι.* Pro *machina*, lege cum *Scaligero mœchia*: intelligit uxorem fullonis, quæ adulterum suum cavea sulphurea contextit. Rem totam paulo supra narratam habemus. *Pric.*

Ad discrimen vocabo capitis] *Adi Cujacii* *Observat.* lib. VI. c. 11. *Rævardum* nostrum *Variorum* lib. IV. c. 6. *Colt.* Vide notas nostras ad *Arnobii* lib. IV. fol. 87. *Elmenh. Nec, &c. ad discrimen vocabo capitis tam renustum atque pulchellum puellum*] Tale illud VII. 'Nefas tam bellum asinum sic enecare.' *Pric.*

Cum uxore mea partiario tractabo] *Supra* lib. IV. 'Partiario majestatis honore tractor:' *supra* I. VIII. 'Promiscui operis partiarios concubitus agebat.' *Idem.*

Erciscunda familia] *Glossarium*: 'Ὀνότας διαπερέας, familiæ erciscundæ.' *Idem.*

Sine ulla controversia vel dissensione]

Gloss. ‘*Ἄνευ ἀντιλογίας*, sine controversia, sine contradictione:’ et statim: ‘*Ἄνευ μίμψεως*, sine querela:’ quod heic, ‘dissensione.’ *Idem*.

Tribus nobis in uno conveniat lectulo] Ansonius: ‘Tres uno in lecto: stuprum duo perpetiuntur, Et duo committunt.’ Scholiastes Juvenalis de Istro quodam, ad 11. Sat. ‘Omne patrimonium suum vivus donavit uxori, ut simul dormiret is qui et illum corrumpere, et illi misceretur.’ *Idem*.

Cum mea conjuge tam concorditer vixi, &c.] Suetonius de Tiberio: ‘Cum Julia primo concorditer, et mutuo amore vixit:’ quæ sic imitatus est Noster in Apologetico suo: ‘Omni suppellectilem, cunctasque divitias, in concordia conjugii, et mutuo amore ponentem.’ Servius ad Virgillii ea: ‘Connubio jungam stabili. Dicendo, connubio, ostendit legitimum: dicendo, stabile: longam promittit concordiam.’ *Idem*.

Ut, ex secta prudentium, eadem nobis ambobus placerent] Nec incommode hoc modo legas: *Ut et secta prudentium eadem nobis ambobus placeret*. *Prudentes* heic non consultos, sed philosophos intelligo: quo et spectat ‘placendi’ vox. Glossæ: ‘Secta, *ἀρεσείς*, φιλοσόφου δόγμα,’ &c. Glossæ aliæ: ‘*Φιλοσοφία*, philosophia, secta.’ Servius ad Æneid. x. ‘Sectas dicimus habitus animorum, et instituta philosophorum circa disciplinam.’ *Idem*. *Eadem nobis ambobus placerent*] Ovidius, si non labitur memoria, de Baucide et Philemone: ‘Velle ac nolle ambobus idem.’ *Idem*.

Habere plus auctoritatis uxorem] August. Quæst. in Genesin, Quæst. 53. apud Gratianum Decret. part. 2. Caus. 33. q. 5. ‘Est ordo naturalis in hominibus, ut serviant fœminæ viris, filii parentibus; quia nulla justitia est, ut major serviat minori.’ Vide Aristot. probl. Sect. 29. fol. 468. Chalcidius in Platonis Timæum fol. 281. *Elmenh. Sed nec æquitas ipsa patitur*

habere plus auctoritatis uxorem quam maritum] Paulus ad Timoth. 1. 2. 12. *Γυναικὶ ἀθνευτεῖν ἀνδρὸς οὐκ ἐπιτρέπω, ἀλλ’ εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Pric.*

Deducbat ad torum nolentem puerum, sequentem tamen] Horatius: ‘Ego, ut contendere durum est Cum victore, sequor.’ Supra lib. 1. ‘Obstationi suæ me ingratiis obedientem, perducit ad illum suum grabatulum.’ *Idem*. *Nolentem, &c. sequentem tamen*] Martialis v. ‘Secuit nolente capillos Encolpus Domino, nec prohibente tamen.’ *Idem*.

Solus cum puero cubans] *Παιδεραστία* est, ubi Venus mutatur in alteram formam, et masculi *ἄρβρες ἐν ἄρσεσι τὴν αἰσχημοσύνην κατεργάζονται*, ut ait Basilus Magnus homil. ‘quod deus non sit anthor malorum’ p. 161. Hos gentium Apostolus 1 Cor. vi. vs. 9. et 1 Timoth. iv. 10. *ἀρσενοκοίτας* vocat. Equidem enorme et abominandum hoc vitium in omni mundo late vagatum ubique fere reperit suos amatores, et velut pestilenti sidere Romanorum, Græcorum, Persarum, Æthiopum et Turcarum mentes afflavit, sicuti docui ad Arnob. lib. 1. contra gentes fol. 36. Soli Germani nihil tale novere, nec urtica illa nunquam tetigit fortissimos heroës nostros, ut erudite ex Quintiliano observat vir eximius J. Lipsius in notis ad Taciti Germaniam p. 53. *Elmenh. Et pudicissima illa uxor altrorsus disclusa, solus ipse cum puero cubans, gratissima corrupturum nuptiarum vindicta perfruebatur*] Apud Petronium ille: ‘Ego nactus occasionem vindictæ, Eumolpum excludo: redditaque scordalo vice, sine æmulo scilicet, et cella utor, et nocte.’ Maritos autem ita molliores uxorum mæchos tractasse testantur multi Poëtarum loci: vel vide Epigr. 57. Catull. et 11. 47. Martialem. *Pric. Solus ipse cum puero cubans*] Vide supra pag. 171. notata. *Idem*.

Rota Solis lucida diem peperit] Oxon.

lucidum, et fortasse melius, iudice Pri-
cæo lib. x. p. 218. 'remeabit ad diem
lucidam.' Nihil temere novandum
pnto. Quia Solis rota (sive orbis, de
quo vide Broukh. et Vulp. ad Tib. i.
9. 52. 'Luciferi rota') est *lucida*, ideo
parit diem. Et sine adjectivo dies
ita sæpe usurpatur a Nostro. Sic lib.
ii. init. 'Sol novus diem fecit:' ubi
paulo post p. 21. contra Pricæus ma-
vult, *jubaris orbe lucido*: Illic enim
vide. Ac 'Sol,' 'Luna,' 'stellæ,' 'si-
dera' sexcenties *lucida* poëtis dicun-
tur. Quare miror, nec intelligo, cur
a Cl. Cuninghamo contra Mss. innum-
meros, et Grammaticorum citationes
apud Horat. lib. i. O. 3. 2. 'lucida si-
dera' editum sit *fulgida*, vox, quæ, si
a Lucretio lib. iii. 364. recesseris,
auctoritate idonea caret. Pruden-
tium enim, Fortunatum, Solinum, et
similis Latinitatis scriptores nihil mor-
ror. Nec juvat Claudian. i. R. Pros.
115. 'Obducam tenebris lucem; com-
page soluta Fulgidus umbroso misce-
bitur axis Averno.' Nam ita solus
Ms. Claverii dat. In Ceteris codici-
bus et Edd. Vett. exstat, *Obd. ten-
solem*; c. s. *Lucidus*, &c. Alibi quidem
Horatius dicit 'fulgere sidera nautis'
lib. ii. 16. 3. Sed *fulgida* non vocat.
At Carm. Sec. vs. 2. 'lucidum cæli
decus:' ut apud Senec. Œd. 403.
Oud.

Ferula nates ejus obrerberans] Adul-
terum prætextatum more pædagogi
ferulis excipit. Fulgent. Mythol. lib.
i. 'Tumidas ferulis gestabam palmas.'
Prudentius præfat. *καθημερινῶν*: 'Ætas
prima crepantibus Plevit sub ferulis.'
Juvenal. Sat. i. Augustinus de Civit.
Dei lib. xxii. c. 22. Confess. lib. i.
c. 14. Sidonius Apollin. lib. ii. Ep.
10. Columella lib. x. de cultu horto-
rum. Non solum autem manns (de
quo video dubitare virum doctum)
sed et nates puerorum Indimagistri
cædebant. Disco hoc ex Plauto Bac-
chid. scena *Nunc experiar*, &c. 'Inde
de hippodromo et palæstra ubi reve-

nisses domum, Cincticulo præcinctus
in sella apud magistrum assideres:
Tum librum legeres: si unum peccas-
ses syllabam, Fieret corium tam ma-
culosum, quam est nutricis pallium.'
Et Tzetze Chiliad. Hist. ix. Histor.
258. *Σκῦτος, τὸ παῖον τὰς πυγὰς παίδων
τῶν μανθανόντων*. Cædi autem pueros
parte hac ideo receptum, quod sint
nates sensus obtusi ob cutis crassitu-
dinem, cui insit callosum quiddam,
et solidius duriusque quam reliquo
corpori, præsertim superuo. Cælius
Rhodig. Antiq. Lect. lib. iv. c. 8.
*Elmenh. Quam altissime sublato puero,
et ferula nates ejus obrerberans*] Pru-
dentius in Romano: 'Præcipit Sub-
lime tollant, et manu pulsent nates.'
Ferula autem objurgatur mœchulus
iste, ut tenellæ ætatis. Vide Sueton-
ium in Caligula, Ulpianum lib. i.
ff. ad SC. Silan. et quæ heic Elmen-
horstio adnotata. *Pric*.

*Tu autem (inquit) tam mollis ut te-
ner? &c.*] Gloss. 'Τρυφερὸς, tener,
mollis,' &c. Hesychius: 'Ἀπαλδς, μι-
κρὸς, τρυφερός. Philostratus de Como:
'Ἀπαλδς, καὶ οὐκ ἔφηστος. De 'pueris
tenellis' vide supra pag. 146. dicta.
Idem.

Et admodum puer] Suetonius Ne-
rone: 'Puer adhuc, necdum matura
pueritia.' *Idem*.

Defraudatis amatoribus, &c.] Q. d.
'Tute lepus es, et pulpamentum quæ-
ris?' Suidas: *Δασύπους κρεῶν ἐπιθυ-
μεῖ λέγεται δὲ ἐπὶ τοῦ ἐπιθυμούντος παρ'
ἄλλω γενέσθαι τὰ ὄντα παρ' ἑαυτοῦ*. Su-
pra heic de alio juniore mœcho: 'Ad-
huc lubrico genarum splendore con-
spiciens, adhuc adulteros ipse delec-
tans.' *Idem*.

Et connubia lege sociatas corrumpis
Hæc absunt (sed, ut puto, male) ab
Oxon. Ms. Sirachides ix. 12. *Μετ'
ὑπάρδρου γυναικὸς μὴ κάθου*. ad quæ
Clemens Alexandrinus: 'Ἐπεὶ μείζων
ὁ κίνδυνος τῷ τῆς συμβιώσεως δέσιν λύσαι
πειρωμένῳ. vide et 19. 20. Levitic.
Apud Plutarchum in de liber. educ.

inter alia juniorum ἀδικήματα, nomen-
rantur et γαμετῶν γυναικῶν ολκοφθοραί.
Illud *corrumpis* Græcum est: sic su-
pra iv. 'matrimonia corrumpens.'
Vide pag. 124. adnotata. *Idem*.

Forinsecus abiecit] Sive medium
eum sublatum et domo in plateam pro-
voleit, ut apud Terent. Andr. iv. 5.
37. Quare non puto audiendum esse
N. Heinsium, qui ad Ovid. lib. v.
Met. 450. legendum autumat *abigit*;
licet in Mss. de more scribatur *abiecit*.
Oud.

Ille adulterorum omnium fortissimus]
Beroaldus, *formosissimus*. Verum est
appellari eum superius 'formosum
et liberalem': sed additur *strenuum*,
et contra maritorum diligentias *con-*
stantissimum (id est, audacissimum)
fuisse. Quem ergo alibi *audacem*
dixit, quid heic mirum *fortem* vocari?
Juvenalis Sat. iv. 'Solaque libidine
fortes.' Scholiastes: 'Ut quem nul-
lus posset a consuetis vitiis deterre-
re.' Possumus et alio sensu eam vo-
cem capere. Horatius: 'Fortique
marito Destinet uxorem:' quod, 'va-
lidum in officio noctis,' Donatus ad
Hecyram iv. 1. exponit. *Pric*. *Adul-*
terorum fortissimus] Non videtur con-
venire, ut puer delicatus *fortissimus*
adulterorum nuncupetur: proinde le-
go *formosissimus*. Beroald.

Inesperata potius salute] Ex his Vir-
giliū: 'Inesperata tandem tellure po-
titi.' Apud Suidam in συνυφαίνουσα:
'Ὁ δὲ Χαγᾶνος παράδοξόν τι ἔρμαιον σω-
τηρίαν ηἰστύχησε. *Pric*.

PAG. 197 *Proturbavit domo*] Perpe-
ram omnino Scioppius defendit *per-*
turb. et male revocavit tacite Wower.
unde et mansit in textu *Pricæ*, bene
propugnantis alterum. *Proturbare*
omnino scribendum est, ubi agitur de
aliquo qui suo loco detruditur, vel fo-
ras, vel hmi: *perturbare*, quando de
simplici corporis vel animi commo-
tione agitur, manente tamen personâ
suo loco vel statu. Exempli enim,
quæ profert Scioppius, vel corrupta

sunt, vel nihil probant; erratque di-
cens, in nullo Mstorum esse *prot*. Sic
enim diserte Florent. Reg. Palat.
D'Orvill. cum Edd. Colv. Vulc. Merc.
Elm. Scriv. Adi ad lib. 11. p. 38.
'Domo proturhor:.' item ad hujus li-
bri p. 205. 'Obtundens enim dorso
meo proturbat:.' ubi vide Steweck.
Errat quoque Vorstius ad Justin. lib.
111. c. 4. 'In exilium proturbatus.'
Contra e Mss. *perturbat* omnino repo-
nendum in Val. Flacc. lib. 1. vs. 597.
'Nuntius hunc solio Boreas protur-
bat ab alto: Pangæa quod ab arce
nefas, ait, Æole, vidi,' &c. Oud.
Eamque protinus de sua perturbavit do-
mo] Mira lectioni isti obstinatione
propugnat Scioppius: cum et supra
tamen lib. 11. Noster, 'domo protur-
bati' dixit. *Pric*.

At illa, præter genuinam nequitiam,
contumelia etiani, &c. commota] Vide
supra p. 84. dicta. *Idem*.

Contumelia etiam, quamvis justa, ta-
men altius commota atque exasperata]
Macrobius Saturn. vii. 2. 'Dolor
semper reprehensionem vel justam
sequitur.' In Apologia Noster: 'Eti-
am hi, qui sibi delicti alicujus conscii
sunt, tamen, cum male audiunt, im-
pendio commoventur.' Quanto for-
tius commovetur ergo hæc pistoris
uxor, quæ male non audiit tantum,
sed et malum divortii subivit! *Idem*.

Ad familiares faminarum artes ac-
cenditur] Ovidius Metamorphos. ix.
'Inferior virtute, meas divertor ad
artes.' Bene et *artes faminarum*.
Clytemnestra apud Senecam Tragi-
cum: Agam. 'Tecum ipsa nunc
evolve fæmineos dolos.' Euripides:
Πολλὰς ἂν εὔροι μηχανὰς, γυνὴ γὰρ ἐλ.
In Eiusdem Medæa: Φείδω μηδὲν ἂν
ἐπίστασαι Μήδεια, βουλεύσασα καὶ τεχ-
νωμένη. Scholiastes ad Eiusdem
Hippolytum: Ὡς περ τὸ νῦν ἔχει τοῖς
ἀνδράσι δέδοται, οὕτως τὸ κακουργεῖν καὶ
μηχανὰς ἐφευρίσκειν, ταῖς γυναιξί. Et
(quod proxime ad argumentum nos-
trum) apud Eundem senex ad Cren-

sam: 'Εκ τῶν δὲ δεῖ σε δὴ γυναικεῖον τι δρᾶν.' 'Ἡ γὰρ ξίφος λαβοῦσαν, ἢ δόλωται', 'Ἡ φαρμάκοισι σὸν κατακτείνει πόσιν.' Pro accenditur, melius cum Colvio accingitur legas. Vide quæ supra pag. 153. dicta. *Idem.*

Veteratricem] *Veteratricem* illustravit Scaliger ad Virgil. Cirin. p. 75. Verum ipse sic non legit; sed edidere ita Vicent. Junt. pr. Ald. Vulcan. Ed. sec. ac Wower. Theod. Marcil. not. Gramin. ad 1. Florid. Appuleii, cum Pricæo, qui tamen probavit quodque *veteratricem* cum Scalig. ibid. p. 76. et Bronkhusio ad Tibull. 1. 2. 41. 'Ut mihi verax Pollicita est magico saga ministerio.' Adi et Beroald. ac Festum v. 'Veteratores.' In D'Orv. *vetutric*. Oud. *Magnaue cura requisitam veteratricem quandam, &c.*] Melius in aliis *veteratricem*. In veteri Onomast. 'Veteratrix, πανούργος.' Glossarium Isidori dictum: 'Veteratricem: callidam, incircumscribendam.' Idem x. Orig. 'Inveteratus, eo quod sit multi veterisque in malitia usus:' adde Donatum et Engraphium ad 11. 6. Andr. Glossæ aliæ: 'Πέπειρος πανούργος, inveteratus.' Appuleius Floridis: 'Tanti veteratoris perfectissimus discipulus.' Pric. *Veteratricem*] Sicut *veterator* dicitur vetus in malicia, ita et *veteratrix* femina, in astutiis et fraudibus exercitatissima. *Veteratorie* adverbium, significans callide, astute, malitiose: veteratoris est, confidere in mendaciis. Beroald.

Quæ, &c. maleficiis quidvis efficere posse credebatur] 'Carminibus quæ posset solvere mentes Vinctas, atque aliis duras immittere curas; Sistere aquam fluviis, ac vertere sidera retro, Infernasque ciere animas, mugire jubere Sub pedibus terram, et descendere montibus ornos.' Dio Cass. *φαρμακίδα περιβόητον* ut in Claudium suum Agrippina. Tacitus in eodem argumento: 'Deligitur artifex talium, vocabulo Locusta.' Pric.

Multisque suffarcinat muncribus] Sic,

'auro suffarcinari,' Hieronymus ad Paulinum. Proprie 'suffarcinari' autem de avibus: ut ad Andriam Donatus notat. *Idem.*

Conciliari marito] Τῷ ἀνδρὶ καταλλαγῆναι, 1. Cor. 7. 11. Interpres vetus Judic. 19. 3. 'Secutusque est eam vir suus, volens reconciliari ei.' Glossæ: 'Εἰς φιλίαν διαλλάσσω, reconcilio.' *Id.*

Larra] *Fux. lanía.* Forte, *Lamia*. Sed improprie. *Roald.* Infra: 'larvatus ad Inferos deiecit maritus.' p. 198. ubi, et hic inspicere Pricæum. Lib. 1. p. 5. 'larvale simulacrum.' Oud.

Si id nequierit, certe larra, &c.] Salustius de Jugurtha: 'Bomileari, &c. imperat, pretio, &c. insidiatores Massivæ paret, &c. sin id parum procedat, quovis modo interficiat.' 'Si id nequierit' hoc loco, ut in Apologetico: 'Ipsam vivum: si id nequierint, vel mortuum ostendant.' Pric. *Certe larra, vel aliquos diro numine immissio, violenter ejus expugnari spiritum*] Firmicus 111. 14. 'In nono ab horoscopo loco Mercurius cum Venere partiliter constituti, fascinantes mulieres dabant, et uxores quæ etiam ipsos artus (lege maritos) larvari, &c. faciunt.' Glossæ: 'Larva, δαίµονιον, εἰδωλον.' *Dirum numen*, est, 'Deorum ira immissum.' Vide Servium ad Æneid. 11. et Nonnium Marcellum. Gloss. 'Dirus, δεινός, θεοχόλωτος.' *Idem.*

Divinipotens] Onomasticon vetus: 'Divinipotens, θεοκρατής.' *Idem.*

Primis adhuc armis facinorosa disciplina, &c.] Servius ad Æneid. x. 'Arma, sunt cuiuscujusque rei possibilitas:' et ad Æneid. 11. 'Arma, sunt instrumenta cuiuslibet rei: unde insidiantis fraudes arma nominavit.' 'Prima arma' heic, sunt, qualia supra 1. 'folia artis' vocavit. *Idem.*

Sequius] Vide Indicem Florid. Pric. ad Apolog. p. 187. Gron. ad Gell. lib. 111. c. 14. Comm. ad Liv. Sueton. alios. De confusione τῶν *sequius* et *sequens* vide ad lib. x. p. 235. Oud. Quæ res, cum ei secius ac rata fuerat,

proreniret] Sallustius Catil. 'Sed ea res longe aliter ac ratus erat evenit.' Ammianus lib. xxviii. 'Sed longe secus accidit quam sperabatur.' *Pric.*

Unbrumque violenter pereuntæ mulieris, &c.] Infra lib. x. 'Sic elisus violenterspectatissimus medicus:' supra hic: 'Violenter ejus expugnari spiritum.' *Idem.*

Argumentaberis] Antiqui pleraque verba active pronuntiabant, quæ nunc passive dicuntur: ut 'auguro' pro 'auguror,' 'contemplo' pro 'contemplor,' 'scruto' pro 'scrutor:' ita et 'argumento' pro 'argumentor.' Plantus dixit 'arbitrabant,' pro 'arbitrabantur.' Maro 'populat,' pro 'populatur.' Eunius 'criminat,' pro 'criminatur.' *Argumentari* autem est, argumentis uti ad rem probandam, ut docet Asconius. *Beroald.*

Sed forsitan lector scrupulosus reprehendens narratum meum, sic argumentaberis: Unde autem tu stultule asine intra terminos pistrini contentus, quid secreto, ut affirmas, mulieres gesserint, scire potuisti] Vopiscus in Aureliano: 'Imperator qui domi clausus est, vera non novit.' Catullus (ex quo fortasse asinus noster): 'Dixerit hic aliquis, qui tu isthæc janna nosti, Cui nunquam Domini limine abesse licet? Non populum auscultare, sed huic suffixa tigillo, Tantum operire soles, aut aperire domum.' *Pric.*

Quemadmodum homo curiosus, &c. cuncta, &c. cognovi] Supra lib. i. 'Non quidem curiosum, sed qui velim scire vel cuncta, vel certe plurima.' *Idem.*

Nudis et intectis pedibus] Lib. x. 'Nudo et intecto corpore.' Infra hic: 'Sub dio, et intecto conclusus stabulo:' et supra: 'Detectus, et revelatis fraudibus:' et in Apologia: 'Jejunus et irrefectus.' *Idem.*

Flebili centunculo] Fortasse rectius, *scissili cent.* Scindere vestes in luctu et re anxia, moris vulgati. Lib. vii. 'Adhuc flentem, adhuc vestes lace-

rantem.' Lib. iv. 'mærentem, et crines cum veste sua lacerantem.' Ovid. iv. Metam. 'Deplanxere domum scissis cum veste capillis.' Herodian. lib. i. *Woeer.* *Scissili* placebat etiam *Pricæo*. Si quid, quod tamen non opinor, mutandum, mallem *sutili* *πακιδῆν* vel *futili* *πολυθῆρρ*. Ad pag. 5. ubi 'scissile palliastrum' vocat 'sutilem' vel 'fut. centunculum.' *Oud.* *Flebili centunculo semiamicta*] Supra hic: 'Scissili centunculo inumbrati.' Et fortasse sic hoc loco scribendum. Vide supra pag. 4. notata. *Pric.*

PAG. 198 *Discerptæ, &c.*] Vox *discerptæ*, vereor, ut ab Apuleio sit, quem paullo post scripsisse arbitror *pleram*, non *pleramque*; quomodo Sallustium, Livium, Suetonium locutos, Germaniæ flos Janus Palmerius in spicilegiis suis docuit. Item Priscianus lib. v. et Festus in *plera*. In luctu, de more Veterum, caput inspergi cinere solitum, testes sacræ literæ, et ipse Apuleius libro septimo: 'Nam mater mortem pueri deplorans filii fletu, et lachrymosa fuscaque veste contacta, ambabus manibus trahens cinerosam caniciem, ejulans,' &c. iterum libro decimo de patre loquens, qui altero filiorum humato, alterum, ut incestum, judicibus sistere cogeatur, 'Et statim,' inquit, 'ab ipso ejus rogo senex infelix ora sua recentibus adhuc rigans lacrymis, trahensque cinere sordentem caniciem, foro se festinus immittit.' Ritum illum attigit Arnobius libro v. adversus gentes: 'Lugentium' (ait) 'sumunt sordes, et miseriarum insignia.' Virgil. lib. x. *Æneid.* 'Canitiem immundo deformat pulvere, et ambas Ad cælum tendit palmas.' In lætitia, in conviviis virorum pariter ut fœminarum capillos ungi solitos, ab Apuleio, Cicerone, Virgilio, aliis plerisque veteribus plus centum locis ostenditur. Etsi compositi capilli, uncti, et calamistrati indicium fuerint mollitiei,

ut videre est apud Martialem non uno loco : apud Ciceronem secunda oratione in Catilinam : in ea, quam pro P. Sextio dixit : in ea, quam post reditum habuit in senatu. In ponenda, vel contra, alenda coma, variæ, tum antiquæ superstitiones Veterum. Imprimis pro cætera bona corporis valetudine crines alere solitos, testis mihi Censorinus lib. de die Natali, in ipso præmio. Quin et in faciendis votis superstitionem hanc quoque obtinuisse historiæ loquuntur. Victi enim ab Lacedæmoniis Argivi, qui criniti antea fuerant, voverunt, non ante comam alituros, neve mulieres suas aurum laturas, quam Thyreas recuperassent. E diverso Lacedæmonii vovere, ut antea non comati, in posteriorem comati essent. Meminit Herodotus lib. II. Et videre est hoc seculo qui eam superstitionem servant. *Stewech.* Quid in *disceptæ* seu *laceratæ et discissæ* obstiterit *Stewechio*, non percipio. *Disceptæ* Guelf. pr. Archaismi captatio in *pleram* contra Mss. nulli bono est. De ea vide etiam Torrent. ad Sueton. Tiber. c. 75. In Pal. et Coll. Voss. est *pleruque*, in Regio, Fux. *plerasque*. Tum Oxon. *inspersæ*. Ond. *Comæ semicanæ sordentes inspersu cineris*] Lucianus in de Luctu : καὶ πού καὶ ἐσθῆς καταβήγγεται, καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάσσεται. Apud Quintilianum Declam. x. 'Confusi cinere vultus, et infectum favilla caput.' Euripid. Κόνει φύρουσα δυστηνὸν κάρα. *Pric.*

Pleramque ejus anterentulæ contegebant faciem] 'Solutas In vultus effusa comas : ' ut de Cornelia Lucanus, Pompeio occiso. *Idem.*

In s. cubiculum seducit eum] Alii, *deducit.* Elmenh. *Deducit*] Frequens hæc est locutio de Amantibus, et Venereo furto vel nuptiis operam daturis. Vide ad lib. II. p. 24. 'Et in cubiculum te deduxit comiter.' Is vero sensus huic loco minime convenit. Quare, licet nusquam *sedu-*

cere usurpaverit Auctor, hic tamen malim e membranis Florentinis cum Elmenh. Scriv. et Flor. ac Pricæo in notis *seducit*, sive solum et seorsum ducit. Frequens autem in his est varietas. Vide ad Cæs. I. I. B. Civ. c. 7. 'A quibus seductum Pompeium.' Ond. *Manu pistori clementer injecta, quasi quidpiam secreto collocutura, in suum cubiculum deducit eum*] Infra lib. XI. 'Me, &c. arrepta manu, sacerdos deducit ad ipsius sacrarii penetralia.' Act. 23. 19. Ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος, καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο· τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι ; ubi, si placeat, notata vide. Deductio autem in secretum locum hoc loco per insidias facta : ut Genes. 4. 8. Judic. 3. 19. II. Samuel. 3. 27. qua in historia Josephus : Ἀποσπᾷ μὲν οἰκείων, ὡς ἐν ἀποβήτῳ διαλεξόμενος. pro quibus Appulcius, 'quasi quidpiam secreto collocutura.' In quibusdam heic *seducit eum* : quod melius argumento quadrat. *Seducit* : seorsim ducit : *seducit* etiam, est, eis τὸ κατ' ἰδίαν ἀποσπᾷ, in vetere Glossario. *Pric.* *Pistoris*] *Lege pistori*, ut sit casus dandi : significat enim mulierem illam squalentem et luridam injecisse manum pistori, eumque sevocasse quasi quædam secreto colloqui vellet. *Beroald.*

Adducta fore, &c.] *Fore* ἐνικῶς posuit et Plantus, nec non Petronius. *Pric.*

Confectum omne frumentum] Id est, molitum, elaboratum. Glossæ : 'Συντελεσθὲν, confectum.' Glossæ aliæ : 'Confectum esse, κεκοπᾶσθαι, συντετελῆσθαι. *Idem.*

Opperieque supplementum postulabant] Glossæ : 'Supplementum, ἀναπλήρωμα.' *Idem.*

Atque ut illis sæpicule et intervocalter clamantibus nullus respondit Dominus, jam forem pulsare validius, &c.] Libanius in de Invido : Κεκλεισμένας ἰδὼν τὰς, &c. θύρας, οὐκ εἰωθὸς ὄν, προσελθὼν κρούσας ἐκάλουν· ὡς δὲ οὐδεὶς ὑπήκουε, πάνυ σφόδρα κόπτων καὶ βοῶν,

&c. *Idem.* Interlocaliter clamantibus] Lib. i. 'Januam, &c. pulsare vocaliter incipit:' ubi dicta pag. 16. vide. *Idem.*

Diligentissime f. oppessulata] Supra lib. iii. 'Patere fores cubiculi diligenter occludam:' et viii. 'Valvis super se diligenter obseratis.' Interpres vetus citato Judicium loco, com. 23. 'Clausis diligentissime cœnaculi ostiis.' *Idem.*

Redacto] *Reducto vel diffracto.* Ex vitiosa Elmenhorstii notula deceptus Scrivenerius Ed. Lugd. *distructo card.* et in Amstel. est *distracto vel diffracto cardine.* Non enim pro *reducto* in Bertin. cod. est *distracto*; sed exhibet ille *reducto vel distracto.* Male. Ait Auctor, eos vel removisse cardinem, vel diffregisse, utrumque sit, certe reserasse forem. Lib. xi. bis: 'velis reductis.' Sic Scaliger legit in Germanici Arateis p. 28. Ed. Grot. de clave: 'Succutit, et foribus reducit vincula clostri:' cum in Grætii Ed. sit *prædicti.* Sed Mss. et Edd. Vett. dant *præducit.* Hinc contrarium τῷ *reducti* debet admitti, et emendari: 'Succutit, et foribus præducti vincula clostri.' Sera enim vel pessulus foribus præducitur, ut claudantur, vel *obducitur*, ut frequentius dicitur. *Oud.* Majus pejusque aliquid opinantes, nisu valido *reducto vel diffracto cardine*, tandem patefaciunt adiutum: nec uspiam reperta illa muliere, *eident e quodam tigillo constrictum jamque exanimem pendere Dominum*] Ibidem com. 45. de Egloni servis: 'Expectantesque diu donec erubescerent, et videntes quod nullus aperiret, tulerunt clavem: et aperientes, invenerunt Dominum suum in terra jacentem mortuum.' *Pric.*

Summis plangoribus] Glossæ: 'Plangoribus, κοπετοῖς, θρήνοις.' *Idem.*

Ultimo lavacro procurant] Vide ad Act. Apost. pag. 85. dicta. *Idem.*

Frequente prosequente comitatu, tradunt sepulturæ] Artemidorus ii. 54.

Τὰ αὐτὰ ἀμφοτέρους συμβαίνει, τῷ γὰρ μοῦντι καὶ τῷ ἀποθνήσκοντι· ὅλον, παραπομπὴ φίλων, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. Vide supra pp. 86. et 156. notata. *Id.*

In quo pridem] Recte Gulielm. et Colvius cum seqq. emendavit *pridem*: ut postulat sensus, et Mss. præter Bertinum et Pith. exhibent; ac non solum jam ante vidit Stewechius, sed et olim expressit Ed. Junt. post. At prave omnino Colvius in quo intrusit, ceterique retinuerunt, contra Mss. O. et Edd. priores, et optimorum scriptorum exempla. Tacit. l. vi. Ann. c. 37. 'Denupsit in domum Rubelli Blandi.' Ovid. Met. lib. xii. 196. 'nec Cænis in ullos Denupsit thalamos:' ubi vide Heinsium. Favet quidem Colvio Quinctiliani locus Declam. 337. 'Ea domo, in qua virgo nupserrat.' Verum et illic melius summi viri, Gron. et Burm. emendarunt, *in quam.* Cic. pro Cæl. c. 14. 'An quum in familiam clarissimam nupsisses?' Potius *innupsisses.* Vide ad Lucan. l. iii. 23. *Oud.*

Crines pendulos quaticus] Lib. viii. 'Crinesque pendulos rotantes.' *Pric.* *Crines p. q. et interdum pugnis obtundens ubera*] Virgilius: 'Unguibus ora soror scdans, et pectora pugnis.' Hieronymus ad Paulam: 'More lymphatico sparsis crinibus, &c. lacerum pectus invadere.' *Idem.*

Qua] Legendum est, *Quæ*, scilicet filia: casu recto. *Beroald.*

Sed ei per quietem obtulit sese flebilis patris sui facies, adhuc nodo revincta cervice] Quintilianus Declam. 315. 'Stabat ante oculos laceratus et adhuc cruentus pater, ostendebatque effusa vitalia.' *Idem.*

Eique totum noceræ scelus aperuit] Virgilius: 'Cæcumque domus scelus omne rexit.' *Idem.*

Et quemadmodum lareatus ad Inferos demeasset] Quemadmodum sibi spiritus larva expugnatus fuerat. In veteri Inscriptione: 'Nec luctu, nec lacrymis misera ac larvata nostra de-

fleatis funera.' Gloss. 'Δαίμονισμός, larvatus: ubi larcatio, aut (quod malim) δαίμονιζόμενος legendum. *Idem.*

Accursu familiarium, &c.] Infra heic: 'Ut accurrentium familiarium manu liberaret se.' *Idem.*

Pausan., &c. fecit] Vide supra pag. 173. notata. *Idem.*

PAG. 199 *Jamque nono die, completis apud tumulum solennibus, &c.*] Glossæ: 'Novendialia, ἑννὰ ἐπὶ νεκροῦ ἀγόμενα.' Donatus ad Phorm. 1. 1. 'In nuptiis etiam septimus dies instaurationem voti habet, ut in funere nonus dies, quo parentalia concluduntur.' 'Solennia complere' heic, est quod in l. XLIV. ff. de manum. testam. 'mortis solennia peragere.' Servius ad Æneid. VI. 'solennia tumuli peragere.' Vide supra pag. 157. adnotata. *Idem.*

Ad hæreditariam actionem] Corrige, *auctionem*: significat enim, omnia deducta esse ad venditionem hæreditariam, qua scilicet bona ex hæreditate provenientia vendi solent. *Actionem* autem dici publicam venditionem, sive subbationem, notissimum est, ex eo quod ementem augeat, et vendentem, ut interpretatur Fulgentius Placidas. Apud Plautum parasitus in Stichō, *auctionem* facit *parasiticam*, vendens jocos ridiculos, et cætera parasiticæ supellectili congruentia. Apud eundem in Menæchmis fit auctio, qua servi, supellex, fundi, ædes, omnia veneant. *Beroald.*

Pauperculus quidam hortulanus] *Juven.* 'Exigui lætos plantaribus horti.' *Virgil.* 'Custos et pauperis horti.' Excerpt. vet. Gloss. 'Pauperculus, πτωχότατος.' *Firnicus* IV. 6. 'Ante erunt hortulani, sed miseri pauperesque.' *Pric.*

Q. nummis. Sed magno, ut aiebat. Sed] *Fulvius* conjecit, *Scilicet ut communi.* Quod mihi non displicet. Facile enim ex *scil.* quod est *scilicet*, (quomodo et alibi in *Fulvii* Ms. scriptum erat,) fieri potuit *sed.* *Colvius*

aliis locis similiter *scilicet* pro *sed* bene reponit, atque in suo libro *scil.* scribi solitum, quod utrumque significat et *sed* et *scilicet*. *Sciopp.* in *Symbola.* *Fulvius, q. n. scilicet magno.* *Florent.* recte *sed* delet. *Elmenh.* In *M.* deest *sed.* *Putean.* *Hand* infrequens est, ita bis poni particulam *sed.* *Adi Burm.* et me ad *Lucan.* l. 1. 143. x. 161. *Cic. lib. vi. ad F. Ep.* 12. *Nepot. in Paus. c. 4. in f. Val. Max. l. 1. 8. 7. Misc. Obs. vol. 1. p. 428.* Et sic *Mss.* plerique et *Edd.* *Heinsio* priores in *Claud. de Laudibus Serenæ* vs. 4. 'Si floribus ornes Reginæ Regina comam; sed floribus illis Quos neque frigore Boreas, nec Sirius urit Æstibus; æterno sed veris honore rubentes,' &c. Immo sic sæpius scripsit *Noster. L. VIII. p. 164.* 'Sed illa pernicitas non erat alacritatis meæ, sed formidinis indicium.' *Lib. XI. p. 246.* 'Sed sollerte repertu, &c. Sed et ad istum plane modum.' *De Deo Socratis p. 670.* *Ed. Flor.* 'Sed nunc non de errorum disputatione, sed de Naturæ distributione disseremus.' Nihilominus quia Mediceo codici consentiunt *Reg. Fux. Pal. D'Orv. Guelf. ambo, Mang. Oxon. cum Edd. Wower. Elmenh. Scriv. Pric. Flor.* ejeci prius *sed*, pro quo *Ursinum* voluisse *scilicet*, male *Elmenhorstius* ait, ut patet e *Scioppii* nota. De ejus vocis decurtatione in *scil. sc. s.* alibi dixi. *Oud. Magno*] *Id* est, magno pretio. *Virgil.* 'Magno cum optaverit emptum.' *Servius:* 'Magno pretio: ut alibi, Et magno mercentur Atridæ.' *Idem* 1. *Georg.* 'Milesia magno Vellera mutantur.' *Servius:* 'Ingenti pretio comparentur.' Vide *Beroaldum. Pric.*

Ut communi labore victum sibi quæreret] Et meo, et suo labore. *Virgilius Georg. II. de agricola:* 'Sustinet hinc armenta boum, meritosque juvencos:' ubi *Servius:* 'Sui consortes laboris.' *Lactantius* IV. 17. de stillo genere: 'Ventre et pabulo servit, nec

alium ullum dum vivit præstare usum potest, sicut cæteræ animantes, quæ vel sedendi vehiculum præbent, vel in cultibus agrorum vivunt,' (lege *juvant* :) 'vel plaustra collo trahunt,' &c. Columella præfat. lib. vi. 'Jumenta nomen a re traxere: quod nostrum laborem, vel onera subvectando, vel arando juvant:' quæ XII. 1. Orig. Isidorus transcripsit. Lactantius idem in de Ira Dei, c. 13. 'Intelligimus et ipsa animalia eodem modo ad usum hominis a Deo facta: partim ad cibos, partim ad vestium, partim ad operis auxilia.' Ita juvenem *σύνεργον ἡμῶν ζῶον*, Basilus in c. 7. Esaïæ dixit. *Idem*.

Me multis oleribus onustum proximam civitatem deducere consueverat] Virgilius Moreto: 'Venales olerum fascēs portabat in Urbem.' Horat. 'Thrax erit, aut olitoris ager mercede caballum.' *Idem*.

Venditoribus tradita mercede] Non modo permittente, verum et postulante sententia scribo, *venditoribus tradita mercede*: eamque conjecturam nostram Luciani verbis corroborari memini; adscribereim, si ad manum esset. *Stewech*. Vel potius *merce*, scilicet herbis, quas vendebat hortulanus. Ita Fulvio visum. *Wower*. Recte Fulvius *merce*, nimirum oleribus, quæ vendebat hortulanus. Atque etiam ita *Stewechius*. *Sciopp. in Symb.* Elmenh. Per *venditores* intelligunt viri docti *institores*, propolas *παλιγκαπήλους*, vel *magnarios* lib. 1. ubi vide, qui simul empta aliis per partes vendunt, *Voorkoopers*. Barthius lib. xxxiii. *Advers.* c. 5. statuit etiam *venditores καταχρηστικῶς* poni pro *emtoribus* ut prave nonnemo reponendum suspicatus est e Luciano tom. 11. p. 611. *παράδους τοῖς ταῦτα (λάχανα) πιπράσκουσιν*. Hinc etiam tot viri docti, quibuscum facit *Sopingius*, vocem *mercede*, quæ nusquam, quod sciam, pro *merce* vel re venali occurrat, licet in Nominativo sit *merces* in

Glossis, reponunt *merce*, ut ediderunt quoque Elmenh. *Scriv. Flor.* iisque favet margo *Cod. Oxon.* Solus *Beroaldus mercedem* capit pro 'pecunia ipsi pro oleribus a venditoribus' (sen propolis) 'tradita.' Sed eo sensu nimis abrupta et insolens est locutio. Cogitavi aliquando, num majus hic hæreret ulcus, ac rescribendum foret, *venditis oleribus sibi tradita*, vel *contracta aut nacta mercede*. Sensu claro facillique, sive corrogata pecunia, laboris sui mercede. Lib. 11. pag. 29. 'Stipes, immo mercedes opimas consecutus.' De verbo *contrahere* vide ad lib. 1. p. 30. De *nactus* passive ad lib. vii. pag. 173. 'nacta libertate.' (*Oud. Venditoribus tradita mercede*) *Lucianus* hic, *τοῖς ταῦτα πιπράσκουσιν*, intelligit *παλιγκαπήλους*. *Pric. Venditoribus*] *Septimus* est casus: ut exponas, 'tradita a venditoribus mercede olerum, hortulanus ad hortum remeabat.' *Lucianus planius* inquit: *καὶ παραδούς τοῖς ταῦτα πιπράσκουσιν*; id est, 'tradens olera emptoribus, agebat me iterum ad hortum.' *Beroald.*

Sic hortum redire] Id est, 'sic domum:' et nota est rei factæ. Vide quæ ad Act. 20. 21. adnotata. *Pric.*

Dum fodiens, dum irrigans, cateroque incurvus labore deserit] *Pœnalem* vitam olitoris *ἠθικῶς* ob oculos ponit. Ad *Menedemum* *Chremes* apud *Terent.* 1. 1. *Heautont*. 'Nunquam tam mane egredior, neque tam vesperi Domum revertor, quin te in fundo conspicer Fodere, aut arare, aut aliquid ferre: denique Nullum remittis tempus, neque te respicis.' *Hesiodus* de agricolis: *οὐδέ ποτ' ἡμᾶρ Πάυσονται καμάτου καὶ δειζύος, οὐδ' ἔτι νυκτὸς Γινόμένης, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας*. 'Curvare corpus,' est terram subigentium. *Sidonius Carm. v.* 'Sic quondam Consule curvo Vertebas terram.' *Virgilius* III. *Ecloga*: 'Tempora quæ messor, quæ curvus arator haberet.' *Plinius senior*: 'A-rator, nisi semper incurvus, prævari-

catur.' Lucianus Timone: 'Ἐπικεκυφῶς ἔσκαπτεν. et ibidem: νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον. Eustathius ἐρωτικ. 4. Γήπωνος, περὶ μέσους κεκυφῶς τοὺς ἀστάχνας. Sic aquilegem, κατέχοντα δίκελλαν, καὶ κεκυφῶτα, Achilles Tattius lib. i. de pingit: et, 'figulum se curvantem,' xxxviii. 33. Sirachides. *Idem.* *Desertit*] Inservit operi rustico intentus. Posses legere *Deserit*, id est, plantat: propter verbum Luciani ἐφύτευε, id est, Serebat. *Beroald.*

Tacita quiete recreabar] Contra lib. vii. 'Nec tamen tantillum, &c. meæ quieti spatium datum.' In Lipsii et Fuxensi Ms. *placita*: unde recte vir summus P. Faber, *placida*. Virgilius: 'Omnia noctis erant placida composita quiete.' *Idem*: 'Placidam per membra quietem Irrigat:' et alibi: 'Placida laxarunt membra quiete.' *Pric.*

Remans annus] Iu se recurrens. Annus itaque secundum Ægyptios indicabatur ante inventas literas, picto dracone, caudam suam mordente, quia in se recurrit. Servius ad Æn. v. *Idem.*

Hybernas Capricorni pruinas] Cicero de Natura Deorum: 'Tuum gelidum pavidō de pectore frigus anhelans, Corpore semifero magno Capricornus in orbe.' *Elmenh.* *Post mustulenta Autumni delicias ad hibernas Capricorni pruinas deflexerat*] Juvenalis: 'Jam lethifero cedente pruinis Autumno.' *Pric.*

Assiduis pluviis, nocturnisque rotationibus, sub dio, &c.] Propertius ii. 7. 'Sub Jove duravit multis immota diebus, et Lunæ patiens, et pluvialis aquæ.' 'Nocturnis rotationibus,' &c. ut iv. 22. Danielis, ἐπὶ τῆς δρόσου ἀλλίεσθαι. 'Sub dio,' quia Domini adeo pauperis jumentum. Horatius: 'Pauper, et infima De gente, sub dio moreris,' &c. ubi vetus Scholiastes: 'Sub dio posuit pauperis mansionem.' Theophylactus ad i. Tim. 5. Κἂν ἄλλα ἔμπορος εἴη τις, οἰκίαν πάντως ἔχει, οὐ

γὰρ δὴ αἴθριος μένει. ubi forsā, δεῖ α. μένειν legendum. Xenophon apud Suidam: 'Τὰδ τῆς αἰθρίας κακῶς σκηνοῦντες. *Idem.*

Continuo discruciar frigore] Plinius viii. 43. de Asinis: 'Animal frigoris maxime impatiens.' *Idem.*

Quippe cum meus Dominus, &c. ne sibi quidem, nedum mihi, posset, &c.] 'Ο δοῦλος οὐχ' ὑπὲρ τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. Matth. 10. 24. ubi dicta vide. *Idem.*

Tegimen] Ovid. lib. iii. Metam. 52. 'tegimen derepta leoni Pellis erat.' *Tegumina*, e Mss. Colum. l. i. c. 8. *Wass.* *Guelf.* pr. *regimen*, D'Orv. *tegmen*. Contra l. x. p. 225. 'spoliata tegmine,' in Ms. *tegimine*: ubi et vide. p. 232. 'dirupto spineo tegmine.' Sed adi et Stewech. ad Veget. v. 14. 'Tegminum cura:' ubi in 3 Mss. *tegiminum*. Barth. ad Stat. Theb. ii. 541. me ad Cæs. l. ii. B. G. c. 21. item Comm. ad Æn. iii. 784. vii. 666. *Oud.* *Vel exiguum tegimen*] Glossæ: 'Tegimentum, Στέγασμα, κάλυμμα, σκέπασμα.' *Pric.*

Contentus umbraculo] Flor. *contectus*. Elmenh. B. fr. c. *contectus* u. Putean. *Contectus* etiam legitur in D'Orvill. Verissime. Non enim continemur umbraculo, sed tegimur. Neque hic hortulanum videtur voluisse laudare ab animi plura non desiderantis continentia Auctor, sed simpliciter ejus humilem conditionem descripsisse; ut inde tanto magis adpareret, quam miserum suus Asinus hospitium hic nactus esset. Crebro autem *contentus* et *contectus* confusa esse, patuit jam p. 180. 'intra hospitium contenta:' et p. 197. 'Intra terminos pistriini contentus.' Apud Lucan. l. iv. vs. 810. 'Nullo contectus Curio busto:' in multis Mss. legas *contentus*. Non placet tamen. *Oud.* *Fronoso casulæ contentus umbraculo*] Seneca Epist. xc. 'Furcæ utrinque suspensæ fulciebant casam, spissatis ramalibus ac fronde congestam:' et post, ead. Epist. 'Adversus sævitiam hiemis aut

imbris, vili receptaculo tnti, sub fronde vivebant.' Hieronymus ad Heliodorum: 'Frondoso arboris tectus umbraculo.' *Pric.*

Geluque præacuta frusta] Interpretet vetus Sirachidis XLIII. 21. 'Gelu sicut salem effundet super terram: et, dum gelaverit, fiet tanquam cacumina tribuli.' Imo *tanquam acumina tribuli* acutius et vividius legas. Ammianus Marcellinus l. xxx. 'Per nives, et acumina crudelium pruinarum.' Onomast. vetus laudabilissimum: 'Acumen, ὀξύτης.' Glossæ: 'Acumen, ἄκρον ἑλφους.' et Seneca Epist. LXXXII. de re tribulo non aliena valde. 'Quid acutius Arista?' at Ammiani locus rem extra controversiam ponit. *Frusta* Appuleius vocat, quæ alii *crustas*. Sidonius IV. 6. 'Cumulis nivium, crustisque glacierym.' Gloss. Παγετοῦ κλάσματα, crusta, lege *crustæ*. In vetere Onomastico: 'Crusta, πλάξ ὑστρακον.' Servius ad Georg. III. 'Cum crusta feminino genere dicimus, lapidis, aut ligni, aut gelu partem significamus.' Et ad VII. Æneid. 'Crusta neutraliter dicimus de his quæ comedi possunt: feminino genere, fragmenta quæ comesse non possumus: ut Concresecunt subitæ currenti in flumine crustæ: ' hinc ' frigore humum crustatam,' lib. xxv. idem Ammianus dixit. *Idem.*

Nudis invadens pedibus] Sic VII. 'Saxeas sutes incursare:' quod hic *invadere*. *Nudis* intellige, ferro non munitis. Hesychius: Γυμνός, ἀνυπόδητος. *Idem.*

Enitebar] Donatus ad Andr. III. 4. 'Enitere, labora: quasi difficile sit, et conatu opus.' *Idem.*

Ac ne sveltis saltem cibariis ventrem meum replere poteram] Supra lib. VII. 'Nec mihi misero statuta saltem cibaria, &c. præstabantur:' ubi fusius p. 143. dixi. *Idem.*

Mihi et ipsi Domino cæna par et similis] Horatius: 'Servorum ventres

modico castigat iniquo, Ipse quoque esuriens.' Tacitus de Germanis loquens: 'Dominum ac servum nullis educationis deliciis dignoscas.' Apud Quintilianum VI. Declam. 'Habituus in fluctibus, hiberui nos ferunt venti: non statio, non sedes, non quies: sed, quod malorum meorum maxima portio est, tam miseri somni etiam Domini mei.' *Idem.*

Lactuce veteres et insuaves illæ] Juven. 'Tales ergo cibi qualis domus.' Apud Aristophanem in Pluto: Σιταίσθαι δ' ἀντὶ μὲν ἄρτων, Μαλάχης πιδόρθους, ἀντὶ δὲ μάξης, φυλλεῖ ἰσχυρῶν παριδων. *Idem.*

Carnosi succus caricm] Ms. Ald. Ven. *carnosi succus*. Quidam, *carnosi succi*. *Succus*, quarto inclinandi ordine, quomodo loquuntur Grammatici: ut *lectus* in Plauti Amphitruone: 'Quam lectus ubi cubuisti concaluit locus!' recte notante Prisciano; et male aliter accipiente J. Palmerio. Sic Cornificius de Cælis Deorum lib. I. 'Ipsis vero ad Cereris memoriæ renovandæ gratiam, lectus sternuntur.' Apud eundem Grammaticum lib. VI. sic *sonu* apud L. Sisennam lib. III. Historiar. 'Postquam in sonu signorum prælium magno cum clamore virorum commissum est.' De loco Plauti monuit hoc loco etiam Beroaldus. Nos repetere debuimus, ne in sequendi putentur, qui super hoc veteres Grammaticos non audinnt. Colc. Pal. *scariem*. Elmenh. Mss. plerique et Edd. Vett. *sucus*: ut passim. *sutuis* Pith. *succi* Edd. Vulc. sec. Elm. Scriv. Flor. nec quidquam varietatis e Florent. est notatum. Sed ita 'intrimenta succum' dixit lib. X. p. 219. *Sonu* vidimus lib. VIII. p. 175. In Oxon. quoque et utroque Guelf. *scariem*. Oud.

PAG. 200 *Tenebris illuxæ caliginis impeditus, et imbre nimio madescens, &c. ad hortum nostrum, &c. dicertit*] Anacreon de Cupidine: Ἀντογε, φησι, Βρέφος εἰμὶ, μὴ φόβησαι, Βρέχομαι δὲ,

καυέληνον Κατὰ νύκτα πεπλάνημαι. In Solomonis Cantico. v. 5. Ἄνοιξόν μοι, ὅτι ἡ κεφαλὴ μου ἐπλήσθη δρόσου, καὶ οἱ βόστρυχοί μου ψεκάδων νυκτός. Seneca vi. 15. de Benef. 'Quanti aestimas in solitudine hospitium, in imbre tectum!' In vetustis edit. et Mss. *madefactus*. Orientius Illiberitanus: 'Nemo Consersus pluvia, nec maderfactus erit.' Hesychius: Διαχειῖται ὑπὸ ὕμβρου βρέχεται. *Pric.* Tenebris illuxit caliginis, &c.] Latinus Proverb. vii. 9. Interpres: 'In noctis tenebris, et caligine.' Virgilius: 'Et nocte tegentur opaca.' Servius: 'Opaca nubium caligine.' *Idem*.

Atque ob id ab itinere directo cohibitus, ad hortum nostrum, &c. *divertit*] Valde hic locus illustrat Evangelii illum Luc. xi. 6. Χρησόν μοι τρεῖς ἔργους, ἐπεὶ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς μέ. Impulsus nempe aut nocte, aut imbre, aut utroque: noctu autem supervenisse eum monstrant illa, πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου. jam et illud ἐξ ὁδοῦ παραγίνεσθαι, est quod hic, 'ab itinere directo divertere,' vel 'cohiberi:' quæ vis locutionis Græcæ haud scio an Interpretibus animadversa. 'Iter directum' hic, ut vi. 'canale directum.' Glossæ: 'Εὐθεία ὁδός, itiner.' (id est, *rectum iter*.) ex illo qui deflectunt, *divertere* dicuntur. In vetere Onomastico: 'Diversito, *τρέπομαι*.' videtur *ἐκτρέπομαι* legendum. Glossæ: 'Devertit, *ἐκνέει*, *ἐκτρέπεται*.' et hinc ad Ennuch. iv. 2. Donati illa: 'Diverticula dicuntur, &c. domicilia, ad quæ de itinere divertendum sit.' In eodem Glossario: 'Diverticulum, &c. *καταγώγιον*.' *Idem*. Ad hortulum nostrum jam fesso equo *divertit*] Lib. viii. 'Ad civitatem quandam populosam, &c. jam fessi pervenimus.' *Idem*.

Receptusque comiter pro tempore, licet non delicato, necessario tamen quietis subsidio] Basilins Conc. de Ingluvie et Ebriet. de se et cœnobiotis suis: Ἐπεδήμησεν τίς τῶν ξένων; &c.

κέκμησεν ἐκ τῆς ὕδοιπορίας; τοσούτων αὐτῷ προστίθεμεν ὅσον τὸν κόπον παραμυθίσασθαι. Tale Antiquit. iv. 8. apud Josephum illud: Ἀφίγμένους ἀλαχόθεν ἀνθρώπων ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦν ὧν ὁ θεὸς καθ' ὧν ἂν παρέχει. ubi pro καθ' ὧν ἂν, quis non videt καθ' ὥραν scribendum? 'Quietis non delicatum subsidium,' est, non delicatum lectum. In Epistola Myiæ Pythagorica: Ἐν τούτοις (lecti stragulis) τὸ οἰκεῖον ἢ φύσις ἐπιποθεῖ, οὐ τὸ πολυτελές. Chrysostomus Homil. xiii. in Epist. ad Ephes. Κέχηρσο κλινὴ καὶ στρώμασι, μὴ πρὸς ἐπίδειξιν πεποιημένοις, ἀλλὰ πρὸς ἀνάπαισιν. E converso hic lib. x. 'Pulvillis pluma delicata ventose tumentibus terrestrem nobis cubitum præsternunt.' Bene autem *delicato* opponit *necessarium*. Plinius lib. viii. Epist. 4. 'Cur tibi similis audientia, præsertim non delicata sed necessaria denegetur?' Seneca (sensu Appuleianum proximante): 'Id actum est ab illo mundi conditore qui nobis vivendi jura descripsit, ut salvi essemus, non delicati.' Epist. 119. De locutione *pro tempore*, supra pag. 15. dixi. Commode et post ea verba, *necessarium* subjunxit. Virgilius: 'Nunc te marmoreum pro tempore fecimus:' ubi Servius: 'Pro necessitate.' *Idem*.

De prædiis suis] Fux. de præsidiis suis: et Aldus. Condita *præsidia* appellavit elegantissime, quod olim de pecunia dici solitum alii annotarunt. Daniel ad Quernulum Plauti, quæ occultata et jacens alio etiam nomine *peculium* appellata est celebri illo rusticorum dicto apud Celsum lib. lxxix. § 1. de leg. 3. pecuniam sine peculio fragilem esse. Non ab alia mente Tertull. lib. adversus Valent. 'Inerat autem,' inquit, 'in Achamoth peculium quoddam seminis spiritalis: sicut et ipsa Achamotha in filio Domiurgo sequestraverat, ne hoc quidem gnaro. Accipe industriam clandestinæ ejus providen-

timæ. Ad hoc enim et deposuerat et occultaverat,' &c. Qui locus, vulgo, interpretum hactenus ignorabilis fuit. Roald. Vulgarii libri, *de præsidiiis suis*. Basil. 2. editionem expressimus.

Cole. Flor. et Rom. *de præsidiiis s.* Elmenh. Sic quoque D'Orv. Pith. Guelf. sec. Lips. et alii cum omnibus ante Bas. sec. quibus intelliguntur omnia ad vitam sustinendam necessaria, et in his pecunia. Vide Burm. ad Phædr. lib. iv. F. 21. et Hensing. Diss. ad Nepot. Themist. c. 8. 'Quod satis esset præsidii, dedit.' Solin. cap. 52. 'Eadem illa in præsidio.' (Huls. *præsidia*) 'gerunt.' Sed tum non habent, quo referantur, seqq. *prædicti agri*. Quare omnino præstat legi *de prædiis*. Nec infrequens earum vocum est confusio. Confer notata ad Cæs. lib. vi. B. G. 32. 'Non præsidium, non oppidum.' Drak. ad Liv. l. v. c. 55. xxxiv. c. 51. Oud.

[*Nec moratus meus Dominus*] Supra hoc lib. 'Nec quidquam moratus, &c. ille egregius maritus.' *Pric.*

[*Sacculo et utribus vacuis secum apportatis*] Ad vinum et frumentum asportandum. Lib. viii. 'Avidis animis corradentes omnia, et in sacculos de industria, &c. præparatos farcientes.' *Idem.*

[*Prandio participat*] Vide supra pag. 4. notata. *Idem.*

[*In poculis mutuis altercantibus*] Ita Sirachidis ix. 13. Latinus, 'in vino altercari:' quod supra heic, 'vino mutuis vicibus velitari:' et vi. 2. apud Pollucem, ἐν πότφ διαμιλλᾶσθαι. *Idem.*

[*Mirabile prorsus eeenit ostentum*] Æn. 11. 'Subitum, dictumque oritur mirabile monstrum.' *Mirabile* heic, παράδοξον ut bene in Glossario. Sic Luc. v. 26. παράδοξον Latinus peritissime vertit. *Idem.*

[*Clamore genuino*] Fux. *clangore*. Roald. Ms. *clangore*. Sciopp. in Symbola. Omnes libri, *clangore*. Wowerius. B. M. *clangore genuino*. In-

terpr. in marg. *genuino*. Puteanus *Clangore*. Vulg. *clamore*. Elmenh. Sic anseribus *clamores* tribuit Veget. lib. iv. c. 26. Miror tamen unde ea vox hic loci intrusa sit. Nam Mss. quorum excerptis utor, ad unum omnes, numero 9. cum Ed. Junt. post. dant *clangore*: quod bene restituit Wowerius. *Clangor* est sonus quarumvis avium majorum. In Florid. N. 17. 'Avium instigati clangores.' N. 23. 'Corvus dum vult clarissime clangere.' Senec. Herc. Cæt. vs. 1390. 'feris clangoribus Ætherea Stympthalis.' Eadem confusio in Ovidii lib. xii. Metam. vs. 528. 'ingenti clangore sonantem Vidit avem:' ubi consuli possunt Heinsius et Burmannus. Oud.

[*Aucilla*] Ita Flor. Alii, *ancilla*; male. Vide Indicem. Elmenh. Diminutive scil. pro *aricula*. Quomodo olim conjecerat Meurs. l. iv. Exerc. Crit. c. 8. lib. ii. Cr. Arn. 3. et jam expresserat Vulcan. Ed. sec. adplaudente Lindenbrogio. Adi etiam Reines. Var. Lect. lib. ii. p. 198. ac videtur etiam scriptum in Oxon. frustra reclamante Pricæo. Nam quod citat e libro vi. 'Ancilla nequissima,' nequaquam huc convenit. Sic enim ibi a Venere Psyche vocatur p. 115. Rectius tum protulisset avem gaviam et columbas, quæ dicuntur in 'dominæ Veneris famulatio' esse, lib. v. p. 107. et lib. vi. p. 113. Sed longe alia in his ratio, quam ut gallinam paterfamilias vocet *ancillam*, quia parit ova; nisi habuerit eam quasi in coquis, et de familia culinaria. *Idem.* O bona *ancilla*] Ita editio Vicentina pervetus, et Cod. Oxon. Sunt tamen qui contendunt *aucilla* legendum. Supra lib. vi. 'ancillam nequissimam' dixit: cur non hoc loco e converso, *ancillam bonam*? certe et 'partibus saginare' (ut inquit) 'Dominum,' quoddam genus famulationis videtur. Qui adeo fastidiosi sunt ut hujusmodi non queant ferre, non est

cur ingrata lectione se ipsos et Appuleium inquietent. *Pric.*

Heus, inquit, puer] Palat. *heus tu, inq. puerum:* unde tacite istud *tu* inserunt Wowerius cum *Pricæo.* Nec male. Lib. i. pag. 3. 'Heus tu, inquam:' p. 10. U. 'Heus tu, inquit.' 'Heus tu, ubi es?' et passim, et plane, ut hic, lib. vii. pag. 147. 'Heus tu, puer, ait.' Sed tamen cum ceteri Codd. non agnoscant, addere omisi. Nam et alibi non additur pronomen. Lib. ii. p. 35. 'Heus juvenis.' Lib. iii. p. 46. 'Heus pueri, inquit:' et ut hic super mensa ad servum lib. x. p. 222. 'Heus, ait, puer.' Sic et Horatius, aliique. *Oud.*

Calathum fatui gallinaceo destinatum angulo solito collocato] Varro iii. de R. R. 'Aeus' (id Festo, *palea*) 'parturientibus substruendum.' *Pric.*

Ita ut jussum fuerat, procurante puero] Luc. xiv. 22. Καὶ ἔπεν δὲ δοῦλος. Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας. *Idem.*

Ante ipsos pedes Domini] Infra lib. x. 'Ante ipsos pedes Præsidis.' Supra lib. ii. 'Ante ipsa vestigia mea.' *Idem.*

Quod scimus illud] Vide supra pag. 33. notata. Palatinus autem, Codex Lipsii, et Oxon. Ms. hoc non agnoscunt. *Idem.*

Non enim orum, &c. sed pinnis, et unguibus, et oculis, et roce etiam perfectum edidit pullum] Merito prodigiosum hoc visum, cum et Epicharmus de hac avium specie agens: Οὐ τίττει τέκνα ζῶντ', ἀλλ' ἐπῳξεί, καὶ ποιεῖ ψυχὴν ἔχειν. Et Macrobius vii. 16. generalius: 'Natura fabricans avem, ab informi rudimento incipit: et ovum, in quo necdum est species animalis efficit. Ex hoc, perfectæ avis specie existit, procedente paulatim maturitatis effectum.' *Idem.*

Qui m. s. continuo cæpit comitari] Bert. *comitare.* Elmenh. Ut Ovid. ex Pont. 'Stygias comitavit ad undas:' et Trist. v. 4. 'comitavit Oresten.' Wass. Probavit etiam N. Hein-

Delph, et Var. Clas.

sus ad Ovid. lib. i. Trist. 9. 31. 'comitaret euntem:' ubi vide, et lib. viii. Met. 692. 'Ac nostros comitate gradus.' Ibidem vero pro qui citatur *quæ*, operarum, credo, vel memoriarum errore. *Oud.*

Nec eo secius longe majus ostentum, &c. exoritur] 'Aliud ex alio malum,' ut Terentius locutus. Supra lib. viii. 'Ecce tanto periculo malum majus insequitur.' Expressit autem hunc locum Appuleius ex Virgilio isto: 'Hic aliud majus miseris, multoque tremendum Obijcitur magis, atque improvida pectora turbat.' *Pric.*

PAG. 201 *Sub ipsa mensa quæ reliquias prandii gerebat]* Lib. ii. 'Et assistit mensula, totius cænæ, &c. reliquias tolerans.' *Idem.*

Largissimus emicuit fons sanguinis] Juvenalis xiii. 'Tanquam in mare fluxerit annis Gurgitibus miris, et lactis vertice torrens.' Scholiastes: 'Aut lacteis, aut sanguineis.' Et ita in Juvenale legendum: dico, *aut lactis vert. l.* In Oxon. *emanavit:* quo nil opus. Glossæ: 'Emicat, ἐξάλλεται, προπηδᾷ.' *Idem.*

Ipsoque illo momento quo stupore defixi, mirantur, &c.] Seneca Natur. quæst. iii. 27. 'Transierat in stuporem metus, non vacabat timere mirantibus.' Sic Luc. ix. 43. post ἐκπλήττεσθαι θαυμάζειν. *Idem.* *Ipsoque i. m. q. s. d. mirantur, &c.]* Supra hic: 'Ipso illo denique momento quo nos lauti cænæ petebamus,' &c. *Idem.*

E cella vinaria] Glossæ: 'Cella vinaria, οἰνῶν.' nec aliter in Onomastico legendum, ubi vulgo *cellaria.* Interpres vetus Cantic. ii. 4. 'Introducti me in cellam vinariam.' Virgilius: 'Nec ideo cellis contendere Falernis:' ubi Servius: 'Cellis, apothecis: nam cellas vinarias dicimus.' *Idem.*

Quod olim diffusum fuerat] *Diffusum* proprie. Vide Beroaldum. *Idem.*

Visæ etiam interea mustelæ mortuum serpentem forinsecus mordicus attrahen-

tes] De Xenocrate Suidas: Συνεγράφατο τὸ οἰωνοσκοπικὸν οἰώνισμα· οἶον, εἰ ἐν τῇ στέγῃ ἐφάνη γαλῆ ἢ ὕφης, τὸ δὲ τί σημαίνει, quæ eadem et in Telegonio habet. *Idem.*

Pastoricii canis] Glossæ: 'Pastoricius canis, ποιμενικὸς κύων.' Pollux vii. 33. Ποιμνίται κύνες· αἰπόλοι κύνες. *Idem.*

Hæc tot ac talia, &c. ad extremum stuporem deiecerunt animos, quid prius, quidte posterius, &c.] 'Obstupere animi, gelidusque per ima cucurrit Ossa tremor, quid fata parent.' Virgilius de Turno: 'Obstupuit varia confusus imagine rerum:' ubi Servius: 'Multiplici nuncio: quod Regina periit, quod urbs oppugnatur,' &c. Curtius iv. de Diario: 'Multiplicis doloris expectatione commotus, et quid potissimum timeret incertus.' 'Quid prius, quid posterius' proverbiale est, ubi in pluribus difficilis delectus. Virgilius xi. 'Quem telo primum, quem postremum aspera virgo Deiecis?' *Idem* iv. 'Quæ quibus anteferam?' ubi Servius: 'Quid prius? quid posterius dicam?' Et alibi ad eundem librum: 'Quid prius, quid posterius dicimus, ubi omnia et paria et magna sunt.' Seneca Herc. Ql. 'Quæ prima querar? Quæ summa gemam? pariter cuncta Deslere juvat.' Claudian. Consul. Honor. 'Quæ prima miser, quæ funera dictis Posteriora querar?' Ammianus lib. xxix. 'Inter ambigentes Iudices quid prius quaeri debeat, quid posterius.' Libanius Basilico: 'Εὐταῦθα δὴ τί πρῶτον ἢ τί τελευταῖον χρὴ λέγειν. Apud Achillem Tatium lib. viii. ille: Οὐκ οἶδα τίνας ἀρξῶμαι λόγου, καὶ πῶθεν οὐδὲ τίνων κατηγορήσω πρῶτον καὶ τίνων δεύτερον. *Idem.*

Numinum caelestium leniendis minis] Adeo vere Lucretius: 'Homines in rebus acerbis Acrisus advertunt animos ad religionem.' Et nota, 'minis leniendis.' Virgilius de Anchise: 'Numina magna vocat, meritosque indicit honores: Dii prohibete minas:

Dii talem avertite casum.' *Idem.*

*Adhuc omnibus expectatione teterri-
mæ formidinis torpidis, accurrit quidam
servulus, magnas et postrenas Domino
illi fundorum clades annuncians*] Ovid. Metamorph. xi. 'Cursu festinus an-
helo Advolat armento custos Pho-
ceus Anetor: Et, Pelen, Pelen, mag-
næ tibi nuncius adsum Cladis, ait.' Jobi cap. i. 'Ἐτι τοῦτου λαλοῦντος, ἤλ-
θεν ἕτερος ἄγγελος, &c. et post: 'Ἐτι
τοῦτου λαλοῦντος, ἤλθεν ἕτερος, &c. *Idem.* Expectatione teterri-
mæ formidinis torpidis] Ita 'stupore ac mira-
culo torpidos,' lib. xxii. T. Livius. *Idem.*

*Tribus liberis doctrina instructis, et
rerecundia præditis, vivebat gloriosus*] De alio lib. x. 'Habebat juvenem
filium probe literatum, atque ob id,
pietate et modestia præcipuum.' 'Gloriosus vivebat,' est ipsum id
quod apud Terentium. Uno ore om-
nes omnia bona dicebant, et lauda-
bant fortunas ejus, qui quatos habe-
ret tali ingenio præditos. Glossa-
rium: 'Gloriosus, δεδοξασµένος.' Est
et hoc sensu Græcum μακαριζόμενος. *Idem.*

Potens et dives] Phædrus: 'Venit
ecce dives et potens.' Lib. iii. *Idem.*

*Et prosapiæ majorum gloria male
utens*] Apud Quintilianum ille ix.
Declam. 'Non ego æs alienum luxu-
ria contraxi, nec profusus in vitia,
fortuna nostra male usus sum.' Πολ-
λοὶ γὰρ ὄντες εὐγενεῖς, εἰσιν κακοί, fuit
veteris Græci dictum. Exemplum
vel e Thrasyllo pete initio viii. libri. *Idem.*

Pollensque factionibus] Talis Cro-
toniata ille, de quo sic Porphyrius:
κατὰ μὲν τὸ γένος καὶ δόξαν προγονικὴν,
καὶ βίου περιουσίαν πάντας τοὺς πολίτας
ὑπερβάλλων· χαλεπὸς δὲ ἄλλως, καὶ τυ-
ραννικὸς, τῇ τε τῶν φίλων περιβολῇ, καὶ
τῇ τοῦ πλοῦτου δυνάμει πρὸς ἰσχύιν ἀδι-
κημάτων χρώμενος. 'Pollere factioni-
bus,' divitum est. Plautus Anul.
'Te esse hominem divitem, Factio-
sum.' In ejusdem Cistellaria: 'Ne-

que nos factione tanta quanta tu sumus: Neque opes nostræ tam sunt validæ quam tuæ.' Idem in Trinummo *opulentiam* et *factiones* jnnxit. Cæcilius Comicus apud Gellium II. 23. 'Opulento famam Facile occultat factio.' Vide et Nonnium in 'factio.' Idem.

Et cuncta facile faciens in civitate] τὴν πόλιν διὰ χειρὸς ἔχων' ut II. 4. apud Jul. Pollucem. Theseus ad Creontem apud Sophoclem, magno Grotio vertente: 'Ingressus urbem quæ colit fas ac pium, Quæ cuncta rite legis ex norma facit, Nostris omissis moribus, quicquid libet Moliris, et vi cuncta te acturum putas.' Idem Pollux VI. 32. potentem ac factiosum describens: Τίς δ' ἐν ἀντίσχοι πρὸς τὴν βίωμην αὐτοῦ, &c. πάτολμος ἄνθρωπος, πᾶν ἂν πράξας. Josephus Antiquit. XIX. 1. de Aruntio quodam: Χρήματα περιβεβλημένος ὅμοια τοῖς Ῥωμαίων πλουσίων τάτοις: δυνάμεις τε ἦν ἐφ' οἷς ἐκλήσεις πράσσειν κατὰ τὴν πόλιν. Plato Alcibiade I. 'Ὅς οὐ μόνον ἐν τῇδε τῇ πόλει δύναται πράττειν ὃ βούληται, ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι. Idem.

Hostili modo vicini tenuis incursabat pauperiem] Varro: 'Qui pote plus, urget: pisces ut sæpe minutos Magni' comest, ut aves enecat accipiter.' Et nota hic τὸ *vicini*. Martialis de liberto Cæsaris: 'Vexat sæpe meum Patrobas vicinus agellum.' Sirachides XIII. 23. 'Pascua divitum sunt pauperes.' Salvianus IV. 'Quotusquisque juxta divitem pauper aut intactus aut tutus?' Idem.

Pecua trucidando] Ut suas iis mentas instrueret. Vide II. Reg. 12. 4. Id.

Boves abigendo] Claudianus bello Get. 'Si bos abductus aratro.' Simile quod Basilus de Divite, Homil. εἰς τοὺς πλουτοῦντ. Ἐπάγει τὰ ζεύγη τῶν βοῶν, ἀροτριᾷ, κατασπείρει, θερίζει τὰ μὴ προσήκοντα. Idem.

Fruges adhuc immaturas obtendo] Ibidem Claudianus: 'Si libata seges.' Quanto laudabilior Belisarius, etiam

hostis personam sustinens: Ἠνίκα ἀκμάζοι τὰ λήϊα, εἰς τὸ ἀκριβὲς διεφύλασσε μή τινα παροῦσαι ἢ ἵππος λυμῆνται. Vide Suidam. Idem.

PAG. 202 *Frugaltate spoliatum*] Sic *frugalitatis* vocem Declam. CCXVIII. Quintilianus posuit, et *venalitem* pro *venalibus* VII. 32. Cassiodorus. Idem.

Ipsis etiam glebulis exterminare gestiebat] Claudianus: 'Proturbat avita Quemque domo, veteres detrudit rure colonos.' Idem. *Finiumque inani commota quæstione*, &c.] Seneca VII. 4. de Benef. 'Fines Atheniensium aut Campanorum vocamus, quos deinde inter se vicini privata terminatione distinguunt.' Et nota, *finium quæstionem*. Ulpian. lib. VIII. ff. fin. regund. 'Ad officium de finibus cognoscentis pertinet, mensores mittere, et per eos dirimere ipsam finium quæstionem.' Servius ad Eclog. IX. de Virgilio: 'Lis exorta est de finibus inter eum et eos qui in proximo agros acceperant.' Idem.

Terram totam sibi vindicabat] Isocrates ad Nicoclem: Τινὲς, ἦν καὶ μικρῶν μείζω τῶν ὁμόρων δύναμιν ἔχουσιν, ἀποτέμνονται τῆς γῆς, καὶ πλεονεκτεῖν ζητοῦσι. Idem.

Ut suo saltem sepulchro paternum retineret solum, &c.] Non jam tam ut aleret se vivum agens, quam ut mortuum tegeret. Servius ad Eclog. III. de Cælio quodam, quamvis prodigo et ganeone: 'Venditis omnibus rebus, et consumptis, tantummodo spatium sibi reservavit quod sepulchro sufficeret.' Idem.

Amicos plurimos ad demonstrationem finium, &c. *corrogarat*] Sic in lib. XIII. ff. fin. reg. 'fundi terminos demonstrare.' 'Amicos corrogare,' ut IV. 'vicinos corrogare.' Vide supra pag. 70. dicta. Idem.

Trepidans eximie] Lib. VIII. 'Satis agentes rerum suarum, eximieque trepidi.' Idem.

Quantulum ferentes auxilium] Placeret legi, *quantulum quantulum*, hoc

est, *quantulumcumque*. Ea phrasi multa efferebant Antiqui, maxime Jurisconsulti nostri, et inter illos Ulpianus, ut 'qualis qualis,' 'qualiter qualiter,' &c. Qua de re nos alibi. Alterum hujus scriptoris locum subjiciam: quod emendatione indigere videatur. Is lib. vii. De Asino: 'Quod si quo modo ceteri latrones persenserint,' restituo geminationem *quoquo modo*: ut in vulgatis quoque codicibus paulo infra dicto libro legitur: 'ut me quoquo modo perditum iret.' *Stewech.* Flor. *quantulum quantulum* f. Elmenh. Immo *quantulum quantulum* jam comparet in Ed. Junt. poster. uniceque probo. Miror, Pricæum vulgatæ lectioni adhaerere malle, qui tamen lib. v. p. 99. repetitionem 'quorum utrum utrum sit' amavit. Plant. in Pœn. A. iii. Sc. 4. 25. 'Quantum quantum ad eum erit delatum.' Terent. Adelph. ii. 4. 3. 'Quantus quantus nihil nisi sapientia es.' Phorm. v. 8. 10. 'Quanta quanta hæc mea paupertas est.' De pluribus similibus vide ad lib. ii. p. 22. 26. Lib. v. p. 105. 'Nec solatium unde unde spernendum est.' Edd. Scriv. habent *quantillum*. Ond. *Quantulum ferentes auxilium*] Sic Oxon. Ms. etiam, et vetus Vicent. editio. Gloss. 'Quantulum, ποσόν τι.' Florent. *Quantulum quantulum*: id foret quod Hebr. 10. 37. μικρὸν ὅσον ὅσον. adhaereo autem priori lectioni. *Pric.*

Confusus] Δυσωπούμενος, αἰσχυρόμενος. *Idem.*

Clementer expostulantibus, ferridosque ejus mores blanditiis permulcentibus] 'Iratum blanditiis lenientibus:' ut supra lib. vi. locutus. Rich. Victorinus ii. 13. 'Dum Saulem spiritus malus vexat, cithara David ejus insaniam temperavit: quia cum sensus potentium per elationem in furorem vertitur, dignum est ut elocutionis nostræ tranquillitate, quasi citharæ dulcedine ad salutem revocetur. Durus adamas incisionem ferri non reci-

pit, sed leni hircorni sanguine madescit.' Et nota hic *mores ferridos*, sic 'homo ferventis naturæ,' apud Ammianum Marcellinum. Bene et *expostulantibus*. Donatus ad i. 2. Hecyr. 'Expостnlatio, est apud illum ipsum qui peccaverit: postulatitio, de illo apud alterum:' quæ et repetit ad iv. 1. Andr. *Idem.*

Suam suorumque carorum salutem, &c. adjurans] Servius ad Æneid. 11. 'Naturale est jurare per id, quod quis carum habet.' Significat *carus* nonnunquam in interiorem amicitiae gradum receptum: sic supra viii. 'En carus mariti:' hic malim *liberos* restrictius denotari: hinc etiam iii. illud, 'per pignorum caritatem:' horum autem per salutem jurare, hand insolitum. Hieronymus contra Jovinianum: 'Celebrandus natalis ejus,' (filiorum nempe,) 'jurandum per salutem ejus.' Ita, non jurat tantum per salutem filii, sed et pejerat Regulus apud Plinium, lib. ii. Epist. ult. 'Per suam salutem' jurandi vestigia habemus in lib. v. et xxxiii. ff. de jurejur. *Idem.*

Tot mediatorum presentiam] *Idem* Ms. *meditatu*. Al. *meditatorum*. Colvius. Ms. *meditatum*. Alius, *meditatorum*. Quæstio finium nota. Locus igitur erit terræ mensoribus. Quare emendandum, *tot metatorum presentiam*. Wowerius. Flor. *tot emiditorum* (*emediatorum*). Rom. et Ald. *totum m. Alii, t. metatorum*. Vide Indicem, Elmenh. Ms. *meditatum*, al. *meditatorum*. Quid si *metatorum*, vel *metitorum*, id est, mensorum? Ulpian. lib. viii. D. finium regund. 'Ad officium de finibus cognoscentis pertinet, mensores mittere, et per eos dirimere ipsam finium quæstionem.' Vide et lib. iii. eod. tit. et Tertullian. lib. i. adversus Marcionem. *Brant.* In Indice, quo lectorem delegat Elmenhorstius, nihil est. *Mediatorum* quidem servant Mss. plerique, quorum, neque Glossarum auctoritas mihi tanti non est, ut credam ea voce barba-

ræ Latinitatis usum hic Appuleium, quod censet Pricæus, alioquin conjectans mendicarium. Hand magis Latinum est *metitorum* pro *ensorum*, quod Brantio in mentem venerat. *Metitorum* mihi maxime arrideret æque ac Wowerio, Tollio, Vossio de Vitiis Sermonis p. 76. quo facit etiam Fux. Gneiff. ambo, et Ed. Junt. post. *meditatorum*, nisi existimarem veriorum esse aliam lectionem, quam probabilem faciunt Ms. Pith. et Edd. Rom. Vicent. Junt. pr. Ald. *totam mediatorum* pr. Scilicet existimo, ab Auctore relictum, *totam mediatorum præ*. Sequestri enim passim vocantur *medii*, qui depravata Latinitate sunt dicti *mediatores*. Adi omnino Passerat. ad Propert. lib. iv. 4. 58. Hains. ad Claud. ii. in Ruf. vs. 309. Mox illum abest a D'Orv. Oud. *Ad severans parri se pendere tot mediatorum præsentiam*] Emendant, unus *metitorum*, *meritorum* alius. Si quid mutandum crederem, *mendicorum* reponebam. Pollux vii. 6. de hoc genus impotente: Διαπτύων τοὺς πολλοὺς καθάρματα, καὶ πτωχοὺς καλῶν. non dubito autem lectionem positam rectissime se habere. Suidas: Μεσίτης εἰρηνοποιός. Glossæ: 'Μεσίτης, Sequester, mediator:' nec aliter vocem eam i. Tim. 2. Latinius vertit. Imo quam aliam lectionem permittunt præcedentia illa? 'Clementer exposulantibus, fervidosque ejus mores blanditiis permulcentibus.' Firmatur etiam (quod pene me fugerat) a Codice Oxoniensi. Pric.

Auriculis per s. servulos sublatum] Idem, *uniculis*. Colvius. Ms. *anniculis*. Corrigendum, *amiculis per suos servulos sublatum*. Wowerius. Manuscrip. *avinculis*. Nihili lectio. Puto scrib. *maniculis*, a manica, vinculo. Plant. Captiv. 'Injicite huic actutum manicas.' Et Mostel. Ac. v. Sc. 1. 'manicas celeriter connectite.' Brant. Alii, *anniculis*, Wower. *amiculis*. Elmenh. *Aniculis* sive vestibis est in Edd.

Wow. et Pric. Verum ea vox non convenit participio *sublatum*; multo minus Brantii *maniculis* sive χειροδέμοις; quod etiam in mentem e Glossis venit Sopingio, qui et frustra conjecit *manniculis tendiculis, inter manus*. Sciebat etiam satis ille, potens quamvis et dives, privatus tamen, sibi non licere, alii homini libero manicas injicere. Neque his opus erat ad vindicationem possessionis istius agri; sed tantum, ut inde protruderetur vi et manu. Satis bene vulgatam lectionem, O. Mss. confirmatam, tuetur Pricæus. Nos etiam dicimus, *by de Ooren ratten*. Pro *servulos* in Bert. est *famulos*, Fux. *servos*. Ond. *Denique vicinum illum amiculis per suos servulos sublatum, de casula longissime statimque projectum iri*] Illud *amiculis* formavit Wowerius ex nescio cujus Ms. vestigiis: alius *maniculis* voluit, i. e. parvis manicis. At veteres editiones, etiam Oxon. Ms. multo melius *auriculis* legunt. Nostrates, eodem loquendi genere, *to pull out by the ears*: cui simile apud Phædrum, 'capite foras protrudi:' quod etiam nostra lingua, *to thrust out by head and shoulders*. Post, pro *statimque* æque infelicitur *stratumque* reponebant. Qui graviter commoventur, solent addere, quod minantur, *statim impleturos*. Supra lib. i. 'Faxo cum sero, imo statim,' &c. Pric. Longissime] Gloss. 'Ὡς παρρωτάτω, quam longissime.' Idem. *Projectum iri*] Ibidem: 'Projectus, ἐκβεβλημένος, ἐξεβρίμμενος. Idem.

Quo dicto insignis indignatio totos audientium pertentavit animos] Act. 7. 54. Ἀκούοντες ταῦτα, διεπρόντο ταῖς καρδίαις. Idem.

Paulo liberius respondit, &c.] Quintilianus ix. Declam. 'Paupertatis est proprium, quando alia deficiunt, exercere libertatem.' Idem.

Suis opibus confisum] Opes faciunt animi. Ter. Hecyra act. iii. sc. 5. 'Quia paululum pecuniæ accessit, sublatus est animi.' Elmenh. Frustra

eum suis opibus confisum] Apud Menandrum ille: Μηδ' αὐτὸς, εἰ σφόδρ' εὐπορεῖς, Πίστευε τούτῳ· μήτε τῶν πτωχῶν πάλιν Ἡμῶν καταφρόνει. De fiducia autem in opibus collocata, ad 1. Tim. 6. 17. haud pauca diximus, quæ integra ei loco servamus. *Pric.*

Tyrannicam superbiam comminari] Idem, *tyrannica superbia*. Colv. Certum est minari cum compositis et derivatis sæpe sibi iungere casum quantum, significantem illud malum, cuius minas quis intendit: ut Hirt. in B. Afric. c. 71. 'Comminarenturque iurpetum.' Suet. Tib. c. 75. 'Unum et Gemonias cadaveri minarentur.' Ad Lamb. ad Horat. lib. 1. O. 28. 25. 'quodnamque minabitur Ennus.' Bentlei. ad lib. 1v. O. 14. 28. 'Diluvium minitatur agris.' Immo sic apud Nostrum sæpius, ut docet Præcæus ad lib. x. p. 213. 'Sibi eundem illum gladio comminari': quod tamen illic non mutandum videbimus. Sed et hic iste Accusativus mihi displicet. Non *comminabatur* illis *superbiam*, sed *comminabatur malum* tumide et impotenter, ac superbi tyranni more. Lege igitur, *tyrannica superbia*, auctoritate Mss. Florent. Palat. Lips. D'Orv. Oxon. Fux. Guelf. cum Edd. Vulc. sec. Elm. et Scriverii. In D'Orvill. est *comminare*. Oud.

Cum pauperes e. liberali legum præsidio] Vide Tacitum lib. 111. Annal. cap. 28. et Ulpianum leg. 1x. Digest. de Offic. Procons. Etmenh. *Cum alioquin pauperes etiam, liberali legum præsidio, de insolentia locupletium consueverint vindicari*] Ovidius Fast. 111. 'Inde datæ leges, ne fortior omnia posset.' Philo in de Princip. creat. "Ὅταν ἰδιῶνται καὶ ἄποροι καὶ ἄδοξοι πρὸς δυνατωτέρους διαφέρωσι, πρὸς τὸ μηδὲν ἀνῆκεστον παθεῖν μὴ ἐλπίς ὁ νόμος. Apud Ciceronem vetus Tragic. de Orat. 111. 'Erras, erras: nam exultantem te et præfidentem tibi Reprimunt validæ legum habenæ.' Theophylactus ad Rom. 13. de Magistratibus: Δι' αὐτῶν

ὁ βίος ἡμῶν συνίσταται, καὶ εἴγε μὴ ἦσαν, πάντα ἂν ᾤχετο, τῶν δυνατωτέρων τοὺς ἀσθενεστέρους καταπινόντων. Euripides Supplicibus: Ὅσκι ἐστὶν οὐδὲν κρείττον ἢ νόμοι πόλει Καλῶς τεθέντες. ὃ τε γὰρ ἀσθενέστερος, 'Ὁ πλούσιός τε τὴν δίκην ἴσῃ φέρει, Νικᾷ δ' ὃ μέλων τὸν μέγαν, δίκαι' ἔχων. [V. Suppl. 432.] Theodoretus est Epist. X. Τοὺς νόμους εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἀδικουμένων οἱ νομοθέται γεγράφασι. Idem vii. περὶ Προνοίας, de legum beneficio agens: 'Ὁ ἀδικούμενος ἀδελῶς πράξεισι τοῖς δικάζουσιν, καὶ τὴν τῆς ἀδικίας εἰσάγει γραφὴν, καὶ τὴν τοῦ ἡδικοῦτος οὐ δέδοικε δυναστείαν, οὐδὲ φρίττει πλούτου τὴν περιφάνειαν. Apud Suidam in ἔθους: 'Ὁ νόμος τοσαύτης δικαιοσύνης καὶ φιλανθρωπίας μεστός, ὥστε καὶ τοῖς ἀτυχούσι χρησιμώτερος καθίσταται τῶν γένει προσηκόντων' καὶ τοῖς ἀδικουμένοις ἰσχυρότερος τῆς αὐτῆς ἐκείνων βώμης. Apud Livium ille lib. xxviii. 'Neminem unum civem tantum eminare debere, ut legibus interrogari non possit: nihil tam æquandæ libertati, quam potentissimum quemque posse causam dicere.' Imp. Valentinianus et Marcianus Novell. 'Neminem exliberi,' &c. et in Theodos. Cod. 'Illi' (Provinciarum rectores) 'noxia potentia vim legum benignam, illi divitiis integram mentem opponant.' Bractonus de legg. et consuetud. Angliæ. 111. 10. 'Coram iis' (de Iudicibus agit) 'nullum deprimat adversariorum potentia, sed agat quilibet quod causa sua desiderat.' *Pric.*

Quod oleum flammæ, quod sulphur incendio, hoc et iste sermo truculentia hominis nutrimento fuit] Eurip. Οἱ γὰρ πνέοντες μεγάλα τοὺς κρείστους λόγους Πικρῶς φέρουσι τῶν ἐλασσόνων ὕπο. Si-rachides xxviii. 10. Κατὰ τὴν ὕλην τὸ πῦρ ἐκκαυθήσεται, οὕτως κατὰ τὴν ἰσχύϊν τοῦ ἀνθρώπου ὁ θυμὸς αὐτοῦ ἔσται καὶ κατὰ τὸν πλούτον ἀνθρώπου ἀνυψώσει τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. Eundem sapientem Hebraicum etiam 8. 4. vide. Idem. *Quod sulphur incendio, &c.*] Terent. Phorm.

'Loquar ne? incendam.' Donatus: 'Quia iracundia ignis est.' *Idem.*

Suspendium sese, &c. ipsis legibus mandare proclamans] 'Jura negans sibi nata.' Salvianus Massiliensis: 'Mavult quilibet improbus execrari legem, quam emendare mentem.' De Caio Philo: νόμον ἡγούμενος ἐαυτὸν, τοὺς τῶν ἐκασταχοῦ νομοθετῶν ὡς κενὰς ῥήσεις ἔλυσεν. Philostratus vii. 11. τὸ φρόνημα (ὁ πλούτος) ἐγείρει, νόμοις τε οὐκ ἐφ' πεῖθεσθαι. Aristoteles Politic. iv. 11. Οἱ ἐν ὑπεροχαῖς εὐτυχημάτων ὄντες ἰσχύος, καὶ πλούτου, &c. ἀρχεσθαι οὐτε βούλονται, οὐτε ἐπίστανται. Præcipue autem, si (ut heic) ira accesserit, nulla legum reverentia. In vett. Mimis: 'Legem solet obliviscier iracundia.' Ibidem: 'Lex videt iratum, iratus legem non videt.' 'Suspendium legibus mandare' heic, ut, 'iratus leges minitari,' apud Horatium: et, 'laqueum Fortunæ mandare,' apud Juvenalem. *Idem.*

Pastoritis] Pal. *pastoritos*, Par. *pastoraticos*. pag. præc. 'de ore pastoritii canis.' Sed utroque loco Barthius ait in veteri fragmento membraneo scribi *pastorii* et *pastorios*, ad Calpurn. Ecl. v. 105. 'pastoria virtus.' Cic. i. ad Att. 16. 'pastoritia fistula:' et alibi. Varr. l. i. de R. Rust. c. 2. § 16. 'pastoritiam vitam agerent.' Item Gloss. Alterutra vox restituenda Columellæ l. vii. c. 12. 'Hæc de domesticis custodibus: illa de pastoralibus.' Nam in Mss. Sangerm. et Med. est *pastoribus*. Mox Ed. Merc. *feras*. Ond. *Canes, &c. villaticos, feros atque immanes, &c.*] De hujusmodi vide supra pag. 65. notata. *Pric. "Feros atque immanes"*] Gellius xvi. ult. 'Feros atque immanes nautas.' *Idem* xv. 21. 'Immanes et ferocissimos.' *Idem.*

Esitare cadavera] Ita et Oxon. Ms. at Colvius aliam heic lectionem tueretur. *Idem.*

Passivis m. annulatos] Canes, qui vineti erant annulis suis, jubet laxa-

ri, ad mordendos invadendosque passim omnes sine ullo discrimine trans-euntes viatores. Sed valde corrupta hæc ante: duplexque hoc loco nobis haud parvi momenti emendatio. Prior, *passivis morsibus*. Lectum enim fuit, *passim morsibus*, emendante Be-roaldo. At vetus excusa, etiam illa lectio, quæ in libro scripto, *passibus morsibus*: unde scripsimus id, quod expressum est. *Passim* id quod passim commune est, vulgare, confusum. Sic supra lib. vi. (p. 116.) 'Dis-cerne seminum eorum passivam con-geriem.' Infra l. xi. (p. 240.) 'Per-que divina colla passive dispersi.' Hinc conjecei scribendum Florid. lib. ii. 'Passivi verbis, soluto loquutu, libera oratione.' Dietio hæc Afro-rum propria fuisse videtur. Non enim eam semel dumtaxat in Tertul-liano, sed et concilio Carthaginensi etiam repperire est: ut notatur a B. Rhenano. Presbyter ille lib. de Carne Christi: 'Qui alium faciunt Jesum, alium Christum; alium elapsum de mediis turbis, alium detentum, alium in secessu montis, in ambitu nubis, sub tribus arbitris clarum, alium ce-teris passivum, ignobilem,' &c. Lib. i. advers. Marcionem, 'Passivum no-men Dei, et passivum convictum' dix-it. 'Passivos discipulos,' advers. Val-entinian. 'Passivum censum,' de Monogamia. Et 'passivitas' pro li-bertate et communione, confusione, de Pallio, Apologet. advers. Hermog. de Anima, de Pudicitia, et alibi. Altera emendatio est *annulatos laxari*: ubi vulgo erat, *alumnatos laxari*. Ms. *annulatos*. *Annulatos* reposui, id est, colligatos, vinctos. Sic supra: 'pe-des annulati.' Glossæ H. Stephani: 'Anatus, δακτυλιοφόρος, συμποδισθεῖς. Lego, *Annulatus*. Annulus enim pro compede, catena, a similitudine scilicet, quæ illi cum annulo. Mart. 'Annulus iste tuis fuerat modo cru-ribus aptus.' Planti locum, doctis viris sæpius tentatum, emendandum

ita putavi, Menechmis: 'Nam se ex eatenis eximunt aliquo molo. Tum compediti annulum lima proterunt. Aut lapide excutunt clavum:' et male vulgo legi, *januam lima prot.* Gulielmo nostro reponente licet, *laminam lima prot.* Nam laminæ hic nullus locus; quandoquidem de compede sermo, et aliud est in Lucretio Propertioque, quos idem amicus noster adducit, quam quod in Plauto denotare vult. Vice versa D. Ambrosius pretiosis istis annulis oneratas mulieres vinctis et compeditis in carcere comparat. Locus elegans lib. i. de Virginibus: 'Hinc collum catena constringit, inde pedem compes includit. Nihil refert, aut corpus oneretur, an ferro. Si cervix premitur, si gravatur incessus, nil pretium juvat: nisi quod vos mulieres, ne percat vobis pœna, trepidatis. Quid interest, utrum aliena sententia, an vestra vos damnet? Hinc vos etiam miserabiliores, quam qui jure publico damnantur; quod illi optant exui, vos ligari.' Similiter Basilus Magnus luculentissima illa Oratione ad Divites: *Χρυσὸς δὲ περισφίγγων καὶ βαρυνίμους τῶν λῶων ὁ μὲν τις αὐταῖς προμετωπίδιος γίνεται κόσμος, ὁ δὲ περι-αυχένιος· καὶ ἄλλος ἐν ζώναις, καὶ ἄλλος τὰς χεῖρας δεσμεῖ, καὶ τοὺς πόδας· χαίρουσι γὰρ αἱ φιλόχρυσοι δεδεμέναι ταῖς χειροπέδαῖς, μόνον ἔαν ὁ δεσμῶν αὐτὰς ᾗ.* Atque horum locorum collatio non injucunda mihi visa, et iccirco latius ea adscripsimus. *Cole.* Pro *annulatos* vulgati libri et Bertinianus codex habent *alumnatos*. Sciopp. in Symb. Mss. *passibus m. alumnatos*. Elmenh. Mordicus Mss. et Edd. Vett. retinent *passibus*; unde facile quis conjiciat *assiduis*. In Edd. Colin. et Wower. ac Pric. est *passim*. Sed verissima est emendatio Colvii *passiris*, sive promiscuis, qui passim fiunt in viatores quoscunque. Vide etiam Pricæum, recte damnantem alteram ejus conjecturam, a Vulcan. et Merc.

temere admissam, *annulatos*, sive vinctos. De quo vide ad l. ix. p. 185. Salmas. ad Tertull. Pall. pag. 375. Vopisc. Aurel. c. 50. Neque enim conjungi possunt *morsibus annulati*, ac *morsibus laxari* Dative pro *ad morsus* hic locum habere. Quippe nunc non præcipit eos laxari in morsus 'trans-euntium viatorum,' sed horum fratrum, et sociorum. Recte ergo *alumnatos*, ut est in Mss. sive canes eductos mordere transeuntes quoscunque nunc immittere jubet in fratres. De passivo usu participii *alumnatus* vide ad lib. vi. p. 124. 'meis manibus alumnatus.' Nihil notatum e Guelf. Oud. *Trans-euntium viatorum passim morsibus alumnatos*] 'Transeuntes viatores' dixit et Declam. vi. Quintilianus. In Mss. erat *passibus*: unde Roaldus *assiduis*. Beroaldus, *passim*. Colvius, *passiris*: quod satis belle firmat ex aliis Scriptoribus. Accedat illis et Firmicus, qui 'libidinum passivas cupiditates' dixit. Cur non et Nostrum viii. sic scripsisse putemus? quo loco omnes editi hunc in modum habent: 'Lupos passim rapinis ad-suetos cunctam regionem infestare.' Male pro *alumnatos* autem idem *annulatos* reposuit. Supra lib. viii. 'Canes rabidos et immanes, &c. quos ad tutelæ præsidia curiose fuerant alumnati:' et vi. 'Adolescentem istum quod meis manibus alumnatus sit, scitis, &c. omnes.' *Alumnati* (i. e. nutriti) erant hi canes viatorum morsibus. In Epistolis Simocattæ: 'Ἡ θή-λεια κύων, &c. περιφρουρεῖ τὸ γῆδιον, ἀνθρωπίνης ὀργῶσα πικελῆς ἐφάσασθαι. Φυλακτικὸς θῆρας, οἷς τὸ αἷμα ἢ τροφή, apud Clementem Pædag. iii. 3. habemus. Seneca cap. 22. ad Marciam de Sejano: 'Et acerrimi canes, quos ille, ut sibi uni mansuetos, omnibus feros haberet, sanguine humano pascebat.' Vide quæ de Alyattis cauibz Polyænus vii. 2. Philo in de Mosis vita: 'Ἐπιφοιτῶσιν (οἱ κύνες) καὶ ἐπιτρέχουσιν ἀδεῶς, κἂν ἀπείργῃ τις,

εἰς τὸ ἀήττητον ἀντιφιλονεικοῦσιν, ἄχρῃς ἀν' αἵματος καὶ σαρκῶν κορεσθῶσιν. Imo Colvii lectione admissa, nec vel sensus constabit: quid enim est, *morsibus annulatos*? i. e. *vinctos*, ipso exponente. Quin et alteram lectionem flagitant prolata e libb. vi. et viii. loci. *Pric. Passibus*] Purior lectio est, si legas *Passim*. Beroald.

PAG. 203 *Laxari*] Seneca Hippol. 'Laxas Canibus tacitis mittite habenas.' *Pric.*

Atque in eorum exitium inhortatos, &c.] Supra lib. viii. 'Canes rabidos, &c. nobis inhortantur.' ubi notata pag. 164. vide. *Inhortari* hic, est, quod Petronio 'canem instigare.' Quo sensu et Glossarium: 'Instigant, ἐφιστῶσιν, ἀπελαύνουσιν.' scribe, ἐπελαύνουσιν. Hesychius: 'ἐπελαύνειν ἐπιέμπειν. Iterum in Glossario: 'Instigatio, διδασκαλία, ἀπελασία.' lege. *Instigatio, ἐπελασία. Instillatio*, (quæ vox perierat,) διδασκαλία. *Idem. In eorum exitium inhortatos, &c.*] Lib. ii. 'Parvulos etiam ad exitium mulieris hortantur:' et x. 'Quæcumque ad exitium mulieris bestia fuisset immissa.' *Idem.*

Qui simul signo solito pastorum incensi atque inflummati sunt, latratibus absonis, &c.] Lib. viii. 'Signo sibi repentino reddito, latratibus fervidis dissonisque miscens omnia.' *Idem.*

Eunt in homines] Mihi pro gennino sonat *in omnes*. Nam non hominibus solis canes illos imposuerant, atque inhortati fuerant rustici: sed et jumentis; quæ varia in illo latronum comitatu. Rescribo et lib. xi. 'Totæ civitati notus ac conspicuus, digitis omnium nutibusque notabilis.' Vulgatis libris cum fertur hactenus, *digitis hominum*. Quin et lib. iii. Floridorum mirum, ni eadem via tollendum scripturæ vitium: 'cæterum ipsius vocis homines exercendi casus.' Atque scribendum, *omnes*; vel, ut solent Antiqui eo casu, *omnis*. Stewech. Aliud egit Stewechius confun-

dens historiam canum, per rusticos inmissorum in transeuntes pastores l. viii. p. 164. 165. cum his canibus a divite in hos fratres, &c. qui hic sine jumentis erant, incitatis. *In exsulat a Guelf. pr. Oud. Eunt in homines*] Virgilius: 'Simul ense recluso Ibat in Euryalum.' *Æn. ix. Pric.*

Fugientibus s. compescunt] Emendo certissime *compercut*, id est, parcut. Turpillius Lindia apud Nonium v. 'Velitatio.' (p. 3.) 'Comperce verbis velitari.' Et alii. Roald. *Compescunt*. Sic scriptus liber, sic omnes vulgati. Reponunt alii, *comparcut*. Ego aliquando, *compercut*. Sed ἀρχαῖκῶς *compescunt*, id est, *compercut*. Sic *pascere* pro *parcere* alibi apud Festum: nempe ut Asa, ara: Valesius, Vale-rius, et sexcenta alia, in quibus littera S olim posita, cujusque locum postea occupavit R. Colr. *Compescunt, ἐπέχονσι*, hoc est, se ab illis continent, se inlibent et subsistunt. Non enim satis placet Colvianum hoc, ut *compescere* et *compercere*, hoc est, *parcere*, idem sint. Opponunt enim hoc loco 'fugientibus compescunt,' et, 'irritatores sequuntur.' Sciopp. in *Symb.* Colvius accipit pro *compercut*, ἀρχαῖκῶς s. pro r. Ego acceperim τὸ *compescunt* παθητικῶς, id est, *compescuntur* aut *sustinent*, et *fugientibus* absolute. Brant. Qui r in textum recepit, et adsentitur Cl. Wasse. Cum Colvio faciunt Soping. et Gruter. l. i. Susp. c. 1. Mihi Scioppii et Brantii sententia præplacet. Plant. Bacch. iii. 3. 59. 'Compesce in illum dicere injuste;' sive inlibe, contine te, tibi, non, parce. Glossæ: 'Compescit, temperat:' ubi non opus ergo, cum Salmasio Plin. Exerc. p. 562. scribi *compercit*. Alio sensu rectius idem reposuit in Solino c. 22. 'In hiemem compercut arborum fructus:' ubi multi Mss. *compergunt*. Sed Voss. pr. a m. sec. diserte *compercut*. Al. *comperitunt*. Oud. *Nec fugientibus saltem compescant*] Justi-

nus lib. xxiv. 'Sed nec fugientibus fortuna commodior fuit.' *Compescunt* habet et Oxon. Divinavi (quod et alios fecisse video) *compescunt*. Ammianus lib. xiv. 'Ne redentium quidem ulli parcendo.' Senec. Contr. viii. 4. 'Quis miretur eum mori voluisse, quem fugientem quoque Fortuna persequitur?' *Pric.*

Sed eo magis irritatores sequuntur] Seneca Epist. lxxviii. 'Perniciosior est hostis fugientibus.' Solinus cap. 35. de Crocodilibus: 'Formidant resistentes, fugientes insequuntur: malim et insequuntur in Appuleio scribi. Sallustius Jugurthino: 'Ac prima mulieres et pueri, &c. fugere, postremo cuncti, armati, inermesque: quod ubi accidit, eo acrius Romani instare, fundere,' &c. Indic. 20. 39. vetus Interpres: 'Putaverunt filii Benjamin eos fugere, et instantius persequerantur.' *Idem.* *Eo magis irritatores sequuntur*] Æn. xii. 'Handquaquam dictis violentia Turni Fleclitur, exuperat magis ægrescitque medendo.' *Idem.*

Inter confertam trepidæ multitudinis stragem] Onamasticon vetus: 'Strages, δλεθρος.' Glossæ: 'Strages, ἀνάλρεσις πολλή, ὡς τὴν γῆν σώμασι κατεσπρῶσθαι.' *Idem.*

Offenso lapide] Insolentior paulo locutionem esse bene advertit *Pricæus*, pro *off. pede ad lapidem*. Similis aliquantum est Ciceronis pro Rose. Amer. c. 29. 'offendis scopulum.' *Oud.* *Offensa lapide*] Offenso ad lapidem pede. Locutio insolentior paulo. *Pric.*

Obtusis digitis] Lib. ii. 'Digitis pedum detunsis ob lapidem.' *Elmenh.* *Et obtusis terræ digitis*] Vide supra pag. dicta. *Pric.*

Canibus instruit nefariam dapem] L. iv. 'Suis epulis bestiarum saginam instruens.' In Fabellis Phædri: 'Inedia sunt consumpti cum suis, Felisque catulis largam præbuerunt dapem.' Ad Achillem Hector apud

Homerum: Μὴ με ἔα παρὰ νηυσὶ κύνας καταδάψαι Ἀχαιῶν. Jacobus apud Philonem de Josepho: Ἀτιθάσσοις καὶ σαρκιβόροις θηρίων εὐωχία καὶ θοιή γέγονας: γευσάμενοις καὶ ἐστιαθεῖσι τῶν ἐμῶν σπλάγχχων. Sic, τοῖς θηρίοις ἐστίας, apud Snidam in λωποδότης. Sic, gulones δαψίλην ἐξ οἰκείων σαρκῶν τράπεζαν τῷ σκώληκι παρασκευάζειν. Chrysostomus Homil. vi. de Fato et Provident. adde his quæ supra pag. 126. adnotata. *Idem.*

Nacti prædam jacentem, miserum illum adolescentem sic frustatim discernunt] Supra lib. viii. de Tlepolemo ad terram devoluto: 'Nec diu, et furens aper eum invadit jacentem, ac primo lacinias ejus, mox ipsum resurgentem multo dente laniavit.' Ait, 'frustatim discernunt.' Juvenalis, nec absimili casu: 'Labitur heic quidam, nimia formidine cursum Præcipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum Frusta ac particulas, ut multis mortuus unus Sufficeret, totum corrosis ossibus edit Victrix turba,' &c. Infra heic: 'Concisurum eum machæra sua frustatim.' *Idem.*

Agnorere] Repone (quod in aliis) *cognorere*: sic semper Appuleius. *Idem.*

Obrolutisque lacinia lævis manibus] *Habitus* se ad pugnam componentis. Pollux v. 3. de venatore: Ἦν (χλαμύδα) δεῖ τῇ λαίᾳ χειρὶ περιελίττειν, ὁπότε μεταθείῃ ἢ προσμάχοιτο τοῖς θηρίοις. Vide Commentatores Petronii, et hoc loco Beroaldum. *Idem.* *Lævis manibus*] Signat adolescentes involvisse sinistras vestimento, et quasi obarmasse ad conflictum: quod fieri solet in quotidianiis rixis, ut scilicet pro scuto sit pallium circa sinistram involutum. Livius: 'inter hæc dicta paludamento circa lævum brachium intorto, nam nec scuta quidem secum extulerat, in hostes impetum fecit.' Cæsar quoque in Commentariis belli civilis Pompeiani sic refert: 'Repentino periculo exterriti, sinistras

sagis involvunt, gladiosque distringunt.' Beroald.

Propugnare fratri] Sic constanter exhibent Mss. Heinsius tamen ad Petron. c. 63. 'involuta manu sinistra curiose,' existimat legendum *propulsare*. Sed mihi non persuadet. Sic enim ferme lib. vii. p. 151. 'Propugnare pedibus et arcere misello puero potueris.' Item Amm. Marc. l. xviii. c. 8. 'Propulsans miseriis meis.' Vide omnino G. J. Vossius de Constr. c. 37. et Stephan. ad Saxon. Gramm. p. 51. 'partibus ejus propugnaturus.' Oud.

Conterrere] Scribe cum Vicentina et aliis, *conterere*. Pric.

Vindicarent de pollutissimo fr.] Minus recte vir doctus ad marg. Ed. Junt. post. conjecit *vindicare*. Ellipsis est τοῦ ut creberrima post verba rogandi, concedendi, hortandi, juvendi, suadendi; quam habuimus jam sæpissime. Sic etiam post τὰ clamandi. Vide ad Front. ii. 4. 1. Cæsarem, Livium, Suetonium, alios. Dein in Oxon. Guelf. pr. prave de opulentissimo. Confer Pricæum, et Curt. ad Sallust. B. Jugurth. c. 15. 'polluta licentia.' Oud. Quippe cum miserrimus adolescens toce ultima prolata, vindicarent de pollutissimo divite mortem fratris, &c.] Lucretia ad patrem et matrem (si memini) apud D. Halicarnass. Ὑμεῖς, εἴπερ ἄνδρες ἐστέ, &c. ἐμοὶ τιμωρήσατε. et i. Livii: 'Date dexteras fidemque hand impune adultero fore.' Servius ad Virgillii Æneid. viii. de Eadem: 'Petiit, ne violatus pudor, neve inultus ejus interitus esset.' Germanicus apud Tacitum moribundus Annal. ii. 'Non hoc præcipuum amicorum munus est, prosequi defunctum ignavo quæstu: sed, quæ voluerit, meminisse: quæ mandaverit, exequi.' Josephus Antiquit. xiv. 15. de Phasaëla: Ἀκούσας, &c. τὸν ἀδελφὸν Ἡρώδην τοὺς πολεμίους διαπεφυγῶτα, σφόδρα τὴν τελευταίην εὐθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Pric. De pollutissimo divite] Infra l. x. 'Scelerosæ pollutæque fœminæ.' Gloss. 'Μεμολυσμένος, pollutus, maculatus.' Affini Gellius significat 'homines inquinatissimos' dixit. Philo in de legg. special: Ἀκάθαρτος, κυρίως ὁ ἄδικος καὶ ἄσεβης, ὁ τῷ μῆτε τῶν ἀνθρώπων μῆτε τῶν θείων αἰδώς τις ἔρχεται. Talis hic noster dives, qui et hominibus et ipsis legibus suspendium mandavit. In Oxon. male, opulentissimo d. Idem.

Non tam hercule desperata quam ultro neglecta sua salute, contendunt ad divitem, utque ardentibus animis, &c.] 'Gladiorio animo ad eum viam affectant:' ut Terentius Phormione locutus: id est, (ut ibi Donatus): 'Animo ad periculum parato: animo ita perditio ac temerario, ut non sibi caveant, dummodo vulnerent.' Seneca Controvers. vi. 'Concitatissima est rabies in desperatione.' Polybins ii: Περικακούντες, καὶ δυσχρηστούμενοι τοῖς παρούσιν, οἱ μὲν ἀπὸ θυμοῦ καὶ τῆς ἀλογιστίας εἰς τοὺς πολεμίους προσπίπτοντες, ἐκουσίως ἀπέθνησκον. 'Ardentibus animis,' ut infra l. x. Juvenalis: 'Sed jurgia prima sonare Incipiunt animis ardentibus,' &c. Idem.

Lapidibus crebris in eum velitantur] Scholiastes vetus Juvenalis ad Sat. xv. 'Nulla sic sunt domestica rixantibus tela, ut saxa.' Ad rem ipsam Seneca: 'Si exigua contentio est de modo finium, ad lapides et arma discurrunt:' de brevité vitæ cap. 3. et Gregoras l. x. Οἱ περὶ γῆς ὄρων πρὸς ἀλλήλους μαχόμενοι πρῶτα μὲν ταῖς ἀπὸ γλώττης λοιδορίαις περὶ τῆς νίκης διαγωνίζονται: εἴτα βραχίονι καὶ παλάμῃ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐπιτρέπουσιν, ὅς ἂν ἐπικρατέστερος καταστὰς, ἢ λίθω πατάξῃ τὴν κεφαλὴν, ἢ κονδύλῳ καυρίαν τρώσῃ, ἢ τυχῶν οὐτωςί πως ξίφος, παρὰ πλευρὰν ἐλάσας, ἐναρίθμιον τοῖς ἐν Ἄδου κειμένοις τὸν ἀνταγωνιστὴν τάχιστα ἀποδείξῃ. Id.

Multis ante flagitiis similibus exercitatus percussor] Quintilianus i. Declam. 'Et manus homicidium, &c. velut

quoddam genus artis exerceat.' Sic, 'a cædibus exercitatum,' Seneca i. 26. de Clementia. Heliodor. de Pilorone latrone l. v. Γένναλφ, καὶ φόροις πολλοῖς γεγυμνασμένῳ. *Idem.* Flagitiis similibus exercitatus] Tacitus de Agrippina Claudii: 'Ad omne flagitium exercita:' ubi malim *exercitata* legi: ita, 'ad audaciam exercitatos,' Sallust. Catilina. Petrus ii. 2. 14. καρδίαν πλεονεξίαις γεγυμνασμένην. Aristophanes Vespis: Ὡ πομπόνηρε, ubi Scholia: Ἐν ἀσκήσει καὶ μελέτῃ πεπονημένε. scribendum puto, *πομπόνης πεπονημένε.* *Idem.*

Per pectus medium transadigit] Æneid. ix. 'Viribus ensis adactus Transadigit costas, et candida pectora rumpit.' Supra l. iv. 'Gladium summ, &c. per medium pectus ictu fortissimo transadigit.' *Idem.*

Telum transjectum] Æneid. ix. 'Hunc illa exceptum, &c. Trajicit:' ubi Servius: 'Vis jactus ostenditur.' *Idem.*

Rigore librato] Sive firmo corporis statu retento, quasi in æquilíbrio. De Mundo p. 399. Ed. Colv. 'cum directi tamen rigoris statum retineant.' Talis figuræ est 'rigida et obstipa cervix' Suetonio in Tib. c. 68. Adi Frontin. de Agror. Qualitate, et Serv. ad Virg. Æn. iv. 254. notantem, *rigorem* et pro *directione* poni. *Oud.* *Telum transjectum, atque ex maxima parte pone tergum elapsum, soloque nisu violentia defixum rigore librato suspenderit corpus]* Suidas de Cotta quodam: Οὕτω βίαιαν ἤφλει πληγὴν, ὥστε τὸν βληθέντα διὰ τε τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν διαπεῖραι, καὶ τῇ γῇ προσηλωσάσαι. Hesychius: Προσήλωσαν, προσέπηξαν, ἔτρωσαν. *Judic.* iv. 21. de Jaële: Ἐνέκρουσε τὸν πάσσαλον ἐν τῷ γνάθῳ αὐτοῦ, καὶ διήλασεν ἐν τῇ γῇ. Sic i. Reg. 18. 11. 'cum pariete configere.' De Cadmo Ovidius: 'Conjectum in guttura ferrum Usque sequens pressit, dum retro quercus eunti Obstitit, et fixa est pariter cum robore

cervix.' 'Rigorem libratum' vocat, qui inter terram, erectamque ac naturalem posituram, æquali quasi libramento juvenis corpus suspendebat. Sic, 'animam in confinio mortis ac vitæ librato dolore suspendere,' Declam. viii. Quintilianus: et, 'caput sub gladio libratum,' Tertullianus. Pro *transjectum*, Florent. et vetustiss. editt. *transrectum*: id est, (ut bene in Glossario vertitur) διακομίζόμενον. *Pric.*

LAG. 201 *Sicurio illi]* Quintilianus x. 1. 'Per abusionem sicarios etiam omnes vocamus, qui eandem telo quocunque commiserint.' *Idem.*

Lapide contorto] Juvenalis xv. 'Saxa inclinatis per humum quæsita laceratis Incipiunt torquere.' Glossæ: 'Contorquet, immittit, jaculatur, ἐμβάλλει.' Latinus i. Sam. 17. 49. 'Lapidem circumducere' vocat. *Idem.*

Longo jactu petierat: sed impetu casso per extremos digitos transcurrens lapis, &c.] Non aliena Virgilio ista: 'Tum lapis ipse viri vacuum per inane volutus, Nec spatium evasit, totum nec pertulit ictum:' ubi Servius: 'Evacuatus est impetus ipsius spatio longiore.' Oxon. *Longo ictu p.* *Idem.* *Impetu casso, &c.]* 'Excepere auræ.' Virgil. *Idem.*

Deciderat innoxius] *Innoxius* more Plantino pro eo, qui nihil nocet, ἀβλαβής. ut et pag. seq. 'nec innoxius ei saltem regressus evenit.' *Sciopp.* in *Symb.* Atqui ibi potius passive sumendum. Vide ad l. vi. p. 119. Sed primo significatu est, qui non nocet, ut passim Appuleio, et Plauto non tantum, sed omnibus. Vide ad Phædr. F. 32. Suet. Calig. c. 3. 'Lenis adeo et innoxius.' *Oud.*

Procentus humanior] Mira locutio, pro casu et eventu leniore et feliciore, fortunatiore. *Idem.* *Nonnullam tamen, &c.]* Glossæ: 'Nonnullum, τὸ τυχόν.' *Pric.* *Sagacissimo jureni]* *Ibidem*: 'Sagacissimus: ἀγχίρους, φρονιμώτατος.' *Idem.*

Sic crudelissimum juvenem compellat] Malo discriminandi causa scribi, *divitem compellat*: præcessit enim ante versiculum unum vox *juvenis*, de fratre tertio. *Idem*.

Fruere exitio, &c.] Lib. I. ille: 'Fruatur tróphæo suo Fortuna,' &c. *Idem*.

Et sanguine trium fratrum insatiabilem tuam crudelitatem pasce] Niobe apud Ovidium Met. VI. 'Pascere crudelis nostra Latona dolore: Pascere, ait: satiaque meo tua pectora luctu.' Apud Justinum I. I. 'Satia te sanguine quem sitisti, cujusque insatiabilis semper fuisti.' In excerptis Enripideis: Πίμπρα, κατάθεε σάρκας, ἐμπλήσθητί μου Πίνων κελαινὸν αἷμα. J. ubelius Taurea Campanus ad Fulvium Placcum: 'Quoniam cupiditate tanta sanguinis nostri teneris, quid cessas in me crucutam securim distringere?' *Idem*.

Gloriose triumphatum scias, &c.] Vide, num mea hæc lectura auribus tuis magis tinniat: *gloriosus triumphator cluus*: vel hæc: *gloriose triumphatum eas; licet, privatos suis poss. p. fines usque proterminaveris, habiturus tamen vicinum aliquem*. Profecto illud *habiturum*, vel quod in Parisiensi et Italica editione est, *habiturum te*, meo judicio mendo non caret. Originem vitiatæ scripturæ alias indicavi, et unde evenerit, ut indifferenter scripserint *us, um; as, am; es, em;* et similia. *Stewech. Fux. triumphandum. Roald. Triumphandum scias. Ante, triumphatum*. Scripta lectio recta, nec alia admittenda. *Colv. Legendum conjeci: triumpham, dum scias, licet privato, &c.* S. Salvianus extremo libro quinto de gubernat. Dei: 'quamlibet cuncta occupes, quamlibet cuncta pervadas, vicinum semper invenies.' *Sciopp. in Symb. Bert. et Rom. triumphatum scias. Puteanus Cent. I. Epist. 97. et Scioppius, triumpham, dum scias. Elmenh. Et de prostratis civi-*

bus tuis gloriose triumpham] *Ibidem*: 'Ut gloriari possis, aliquanto virum fortiorem, quam ipse es, tuo jussu interemptum.' Niobe ubi supra: 'Corque ferum satia, victrixque inimica triumpham.' *Pric.*

Possessionibus] Hæc pauperibus et parvis agris minus congruæ videntur *Pricæo*; quare legit *possessumculis*: quia possessio, teste Festo et aliis, dicitur de late patente agro. Sed non id perpetuo observarunt auctores. *Quinctil. Declam. XIII. de apibus pauperis cap. 2.* 'Non late pauperi casæ circumjecta possessio.' *Oud.*

Habiturum te tamen vicinum] *Salvianus de Gubernat. Dei lib. v.* 'Quamlibet cuncta occupes, quamlibet cuncta pervadas, vicinum semper invenies.' *Elmenh. Dum scias, licet privato suis possessionibus paupere, fines usque et usque proterminaveris, habiturum te tamen aliquem vicinum]* *Cyprianus ad Donatum*: 'Continuantes saltubus saltus, et de confinio pauperibus exclusis, infinita, ac sine terminis rura latius porrigentes.' *Zeno Veronensis Serm. de Avarit.* 'Jungunt saltubus saltus, fines oderunt: illicitum putant habere vicinum.' *Basilius ejusdem tituli Concone*: *Εἰ ἐπιθυμεῖς τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας, γείτων δέ σοι πάντως οὐ λείπει. Esaias 5. 8.* 'Væ qui conjungitis domum ad domum, et agrum agro copulatis: num quid habitabitis vos soli in medio terræ?' *Q. d. putatis nullos vicinos vos habituros. Seneca Epist. 89.* 'Quam vultis late possidete: sit fundus quod aliquando imperium vocabatur: facite vestrum quicquid potestis, dum plus sit alieni.' *Antoninus VIII. 27. de Pompeia et Augusto Cæsare*: *Πόσα ἐσπάρσθησαν αἱ πρόγονοι αὐτῶν ἵνα διάδοχόν τινα καταλίπωσιν! εἴτα ἀνάγκη ἐσχατόν τινα γενέσθαι. Vox possessionibus pauperibus minus congrua videtur. Festus Pompeius*: 'Possessiones appellantur agri late patententes,'

&c. Sic supra hic VIII. 'Possessionem maximum villicare.' Repono, etsi nullis libris auctoribus, *possessiunculis*. Salvianus l. v. 'Exturbas possessiunculis suis vicinos tuos.' *Prie. Fines usque et usque proterminaveris*] Horatius: 'Vocat usque suum qua populus adsita certis Limitibus vicina refugit jurgia.' Juvenalis: 'Ergo paratur Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum: Et proferre libet fines,' &c. Bene (in de beneficiis) Seneca VII. 7. 'Multi, &c. fines aliis abstulerunt, sibi nemo constituit.' *Id. Num hæc etiam dextra, quæ tuum prorsus amputasset caput, iniquitate Fati contusu, decidit*] De Scævola Valer. Maximus: 'Pertusus dextram suam, quod ejus ministèrio in cæde Regis uti nequisset,' &c. Apud Euripidem ille in Herc. Fur. Ὡ δεξιὰ χεῖρ ὡς ποθεῖς λαβεῖν δόρυ! 'Εν δ' ἀσθενείᾳ τὸν πότμον διώλεσας. Ἐπεὶ σ' ἔπαυσ' ἔν. 'Alioqui compescuissem te: quem locum non dubito respexisse Appuleium nostrum. *Idem. Iniquitate Fati*] Servius ad Æneid. II. 'Fatis iniquis: voluntate Numinum: videtur iniqua voluntate Numinum scribendum. *Idem.*

Sua miserrimum juvenem manu perempturus intradit] Livius lib. XXXII. 'Juratus se eum sua manu interempturum,' &c. Frontinus IV. 39. de Scipione: 'Pronunciavit manu se sua interfecturum, nisi,' &c. Seneca de Alexandro: 'Qui Clytium, &c. inter epulas transfodit, et manu quidem sua.' Suetonius Caligula: 'Spirantique adhuc, &c. pulvinum jussit injici, atque etiam fances manu sua oppressit.' Adde quæ pag. 177. ad Apologiam adnotata. *Idem.*

Intradit] Glossæ: 'Invadit, ἐφορμᾷ.' Supra lib. VIII. 'Invadit ac supersistit sicarius;' et VII. 'Invadimus, ac diripimus omnia.' *Idem.*

Nec tamen sui molliorem provocare. rat] Non sunt in Lipsii Ms. nec cod.

Oxon. In vetere apud Suidam tamen Epigrammate: Ἑσθλὸς ἔδν, ἄλλου κρείττονος ἀνέτυχεν. *Idem.*

Inspirato] Hesychius: Ἐξ ἀελλπότης (forte ἐξ ἀέλπτου) ἐξ ἀνελπίστου. *Id.*

Arripuit ejus dextram] Supra lib. III. 'Arrepta manu Fotidis.' Gloss. 'Arripit, &c. χεῖρς ἐπιλαμβάνεται.' *Idem.*

Ferro librante] Fux. *librato*. Roald.

F. vibrato. *Idem, ferro librante*. Colv.

Vulgati libri habent *ferro librante*.

Ms. Fulvii, *ferro librato*. Sciopp. in

Symb. Bert. *f. librante*. Elmenh.

Vibrato, quod substituit vulgato *li-*

brante Colvius, eumque seqq. Vulc.

Ed. pr. Merc. Wower. &c. merito

damnat Pricæus, præferens *librato*:

ut exaratur in reliquis Mss. eique

adplaudit Wopkens. in Misc. Obs.

Nov. v. I. ad Septim. l. IV. de B.

Troj. c. 11. 'Quoad Alexander librato

gladio procurrensque, aversum hostem

per ut. l. geminato ictu transfigit:

ut locus ille legendus est fide

Mstorum Leidd. aliorumque; nisi ibi-

dem, adstipulante Perizon. Cod. a m.

pr. amplius *mulis liberato*; ut volebat

Heinsius, sed obstitit Wopkens. Quid-

quid sit de eo loco, hic certe præpla-

cet mihi, quod servavit unica Ed.

Junt. post. *librato*, sive erepto de

manu inimici per magnam vim. Ipse

enim non habuisse videtur gladium,

quem sinu suo liberavit. Sic Auctor

noster lib. II. in f. 'Gladium libera-

tum arripio.' Lib. v. p. 101. 'cæcæ

tenebræ custodia liberata lucerna.'

Vitruv. l. VII. c. 3. 'Purum ferrum

e mortario liberetur.' Vulgo vitiose

contra Mss. et Edd. Vett. *libretur*.

Sic 'expedire jaculum' Horat. l. I.

O. 8. Ovid. Met. XI. 158. 'Aures

liberat arboribus.' Plura vide in no-

tis Burmanni ad l. VI. Met. 551. et

Heins. ad l. I. Fast. 793. 'Auratium

vagina liberat ensem.' In Virgilio

Æn. IV. 579. pro *vagina* eripit *ensem*

in Ms. e glossa *liberat*. Pith. et Gnellf.

ferro vibrato. Ond. *Ferro vibrato*] Le-

ge cum Fuxensi et aliis, *librato*: sic 'telum librare,' Virgilins. *Pric.*

Multis et crebris ictibus impuram elidit divitis animam] 'Nunc dextra ingeminans ictus, nunc ille sinistra.' Infra hic, de patre ipso istius juvenis: 'Jugulum sibi multis ictibus contrucidat.' Apud Quintilianum declam. 345. 'Nefarium corpus repetitis ictibus trucidavi.' Sneton. Calig. 'Nec temere in quenquam, nisi crebris et minutis ictibus animadverti passus est.' Idem de Vitellio: 'Apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificatus.' Lactant. vi. 20. 'Percussos jacentesque repeti jubent, et cadavera ictibus dissipari.' Ammianus lib. xv. 'Densis gladiatorum ictibus trucidant.' *Idem.*

Impuram elidit divitis animam] Lucilius: 'Fauces invasse, animamque Elisisse illi.' Infra hic lib. x. 'Sic elisus, &c. spectatissimus medicus.' Commode autem adeo improbi divitis animam impuram dixit. Seneca Epist. lxxxii. 'Quid ergo? ntrum illum pecunia purum effecit, an ipse pecuniam conspurcavit? quæ sic in quosdam homines quomodo denarius in cloacam cadit.' *Idem.*

Gulam sibi prorsus execut] Non video quid hic faciat illud *prorsus*. Fortasse pro *prorsus execut*, *præsecuit* legendum. Supra lib. i. 'Impetu teli præsecata gula.' Scholiastes Juvenalis de Seneca: 'Sibi venas præsecans.' Et in vetere Epigrammate: 'Præsecuit tenerum lubrica texta capnt.' Scribendum videtur *lubrica testa*: i. e. glacies, in qua puer ludebat. Bene etiam (quod in idem cadit) *prosecuit* legas. Tertullianus Apologetico: 'Et alia vis pronuncietur in eo qui genitalia vel lacertos, alia qui gulam sibi prosecat.' Glossæ: 'Ἀπότμησις, prosectio. Ἀποτομή, abscissio, prosectio.' Sic supra hic viii. 'Prosectum dentium:' et ibidem, 'prosectum gladiatorum' dixit. Servius ad Æneid. viii. 'Quæ non

prosecantur.' *Idem.*

Nec ullum verbum, &c.] Apud Petronium ille: 'Frigidior hieme Gallica factus, nullum potui verbum emittere.' Alius Declam. ii. apud Quintilianum: 'Anferunt nobis vocem qua fieri non posse credimus: et silentium est admiratio subita miserorum.' Philo de Jacobo: Συγχυθεὶς ὑπὸ τῆς περιπαθήσεως, ἀχανὲς ἐπὶ πλείστον χρόνον ἔκειτο, μηδ' ὅσον τὴν κεφαλὴν ἐπάραι δυνάμενος, θλιβοῦσης καὶ ἐκτραχηλίζουσης τῆς συμφορᾶς.

Nec tacitum quidem fletum] Ovidius: 'nec me flere diu, nec potuisse loqui. Et lachrymæ deerant oculis et verba palato.' Achilles Tatius de Clit. et Lencip. amoribus p. 71. Ταῦτα μὲν ἐθρήνουν ἡσύχως, &c. Elmenh. Vulgo, nec t. q. Sed ut scripsi, ita D'Orv. et Ed. Scriv. Vide ad l. ii. p. 35. et alibi. Oud. *Ac ne tacitum quidem fletum tot malis circumventus senex quirit emittere*] Nimirum: 'Obstupuit varia confusus imagine rerum.' Ovid. 'Fine carent lacrymæ, nisi cum stupor obstitit illis.' Idem: 'Et pariter vocem lacrymasque introrsus oborsas Devorat ipse dolor.' Vide pag. 119. dicta. *Pric.*

Ferro, quo commodum inter epulones suos, &c.] In fragmentis Varronianis: 'Cultro se coquinario trajecit.' Onomasticon vetus: 'Epulones, δαιτυμόνες.' *Idem.*

PAG. 205 *Jugulum sibi multis ictibus contrucidat*] Lib. viii. 'Multimodis sese commulcat ictibus.' Ovidius de Amphione, ut hic Noster, liberis orbato: 'Ferro per pectus adacto, Finivit pariter moriens cum luce dolorem.' *Idem.*

Cæruleus corruens] Vulgo, *tremulus corruens*. Cæruleus color recte dicatur, morte morientis violenta. *Colv.* Nihili et corrupta lectio. Scribe, *cernuus corruens*. Quod et Josepho Scaligero, heroi incomparabili, placuisse memini. In quibusdam libris, *tremulus corruens*. Wowerius. *Cæruleus.*

Alii libri, *tremulus*. Quid si *cernuus* vel *cornutus*? Sciopp. in Symb. *Cernuus corruens*. Ita Scaliger. Flor. *cernulus c.* Vulgati, *tremulus*. Lipsii codex, *cæruleus c.* Male. Vide Indicem. Elmenh. B. *cernulus*. M. *cernulus*. Puteanus. *Cæruleus* est in Pal. Guelf. sec. et Edd. Vulc. pr. Merc. *scæculus irruens* D'Orv. *cernulus irruens* Fux. *tremulus* Pith. Oxon. Bert. cum Edd. vulgaribus ante Colv. de quo vide Beroaldum. *cernulus* Guelf. pr. *cernulus* Ed. Junt. post. et Vulc. Ed. sec. Hinc Lipsius margini quoque adlevit *cernuus*, ut edidere Wower. et seqq. Adi etiam Pric. et Comm. ad l. i. p. 14. 'In flumen cernuat corpus.' Mss. tamen omnes abeunt in terminationem *τοῦ λυς*. Quare si *cernulus* eodem sensu sustinere se posset, non inde alienus forem. Vide Salmas. Plin. Exerc. p. 149. et Lips. ad Senecæ Ep. 8. ut certe est in Mss. O. 'Non vertit fortuna, sed cernulat et allidit.' At Gronov. ibi *cernulare* et *cernulus* in Glossis, damnat quoque, ut librario- rum errorem. Pro *cornutus* Scioppium voluisse credo *cernuatus*. Alterum quid sit, nescio. Oud. Quoad *super mensam cernuus corruens, portentosi cruoris maculas novi sanguinis fluxio proluit*] Apud Curtium lib. viii. 'Alius mensam suam sanguine suo aspersit.' Apud Senecam Agamemnone: 'Sanguinem extremæ dapes Domini videbunt, et error Baccho incidet.' Illud *cernuus* (quod et nos rectum putamus) Scaligeri conjectura est: fortasse ex Florentino, in quo scriptum *cernulus*: eo pertinet Lucretii istud: 'Namque omnes plerique cadunt in vulnus,' &c. Oxon. et vett. editt. *tremulus corruens*, quod non male ex Juvenalis loco firmavit Beroaldus. In Ms. Lipsii *cæruleus*: quod utinam inepte approbare satis Colvius habuisset, at, dum illud, et id genus plura, ex libro eo in contextum recepit, egisse quid aliud videri potest, quam ut juvenilem temerita-

tem proderet, et affanias ab Auctoris instituto ac mente alienissimas obtruderet. Glossæ: 'Τερατώδης, monstruosus, portentuosus.' Pric.

Proluit] Edd. Scriv. *protulit*, sive protrusit, ursit, ut defluerent maculæ una cum novo cruoris fluxio. Sed male. L. viii. p. 158. 'Vulnera illa, quorum sanguinem tuæ lacrimæ proluerunt.' Vide plura ad l. i. p. 10. ad Cæs. l. i. B. Civ. c. 48. Oud.

Puncto brevissimo] Lib. x. 'Momento modico, imo puncto exiguu.' Pric.

Dilapsæ domus fortunam] Malebam *collapsæ*: non quod id minus Latinum, sed quod hoc Appuleianum magis. Supra lib. v. 'Tam beatam fortunam collapsam indigne.' Infra xi. 'Tu fortunam collapsam adfirma.' Idem.

Suosque casus] Nihil muta: *suos casus* legendum satis patet e loci nexu. Huc enim respondent 'vacuæ manus'; sicut 'miserationi fortunæ domus' respondent 'depensæ lacrimæ.' Amici casus non solum, sed et suam adversam fortunam ingemnit. *Ingemescens* Guelf. pr. Oud. *Suosque casus grutiter ingemiscens*] Quinam sunt isti casus sui quos hortulanus ingemiscit? spesne deceptas illas quas de vino, oleo, frumento conceperat? quanto melius suspicari necum esse locum depravatum, proque futili lectione *suos*, scribendum *scævos*? nimirum *scævos collapsæ domus casus*: vel, infælicis patrisfamilias illius. Tale Virgilianum illud, 'Multa gemens, casuque animum concussus amici:' et illud supra hic lib. iv. 'Sic affectæ domus triste fatum cuncta civitas congemebat.' Scribendum *scævos* autem, patebit ex sequentibus locis. Lib. xi. 'Tu scævus exantlati casibus pansam pacemque tribue:' et iv. 'His omnibus, &c. rite dispositis occurrit scævus eventus.' Item iii. 'Quod tuum factum scævitas consecuta est:' id est, quis scævus casus, vel eventus. Pric.

Depensis pro prandio lacrimis] Ms.

depransis pro prandio l. Colvius. Deprensus. Vulgo, depransus. Elmenh. In D'Orv. Fux. Guelf. sec. Flor. Pal. Inc. et Edd. Vulc. sec. Elm. depransis; ut nempe ederit pro prandio lacrimas, sive loco prandii. Verum prandium inter hæc sumserat; ut ex præcedentibus conspicuum est. Immo deprandere lacrimas non potest dici is, qui lacrimat, sed contra, qui lacrimas suas inhibet, et eas devorat. Quomodo dicitur Nostro alibi, aliisque, 'ta-citus devorare injuriam, pudorem,' &c. Adliæc nusquam occurrit depransus. Guelf. pr. Oxon. deprehensis, Ed. Scriv. depressus. Quod non capio. Unice verum est depensis. Solvit et dedit lacrimas, ut passim occurrit apud poëtas, quasi mercedem et pretium prandii. In Flor. N. 18. 'Mercedem dependo pro disciplinis.' Vide et Indic. Mart. Cap. p. 38. 'Gubernatori dependit obsequium.' Adde notata ad Cæs. l. 1. B. G. c. 44. 'Stipendium dependerint.' In D'Orv. dep. de prandio, Guelf. sec. pro pransis l. Oud.

Vacuasque manus complodens] Frumento et reliquis quæ superaverat vacuis. 'Complodere manus' dolentium est, aspectumque vel auditione rei gravioris commotorum. Heliodorus: Βαρύ τι ανοιμώξας, &c. καὶ τῷ χεῖρι διατρίψας. In Phædone Platonis: Στεναγμοῖς καὶ δακρύοις, καὶ τῶν χειρῶν κροτήσῃ. Synesius in Epistolis: 'Ἐπὶ πᾶσιν, ὧ τοῦ δαίμονος! εἰπὼν ἕκαστος, καὶ τῷ χεῖρι πατάξας, ἀπηλλάττετο. Pric.

Infesso] Legendum est insesso, ut sit sensus: Hortulanus insidens dorso meo per eandem viam, qua venerat, retro rediit. Beroald.

Nec innoxius ei saltem regressus erant] Lib. vii. 'Nec tamen levi periculo tentati discessimus.' Innoxius ancipitis significationis est: ut 'formidolosus,' 'suspiciosus,' 'infestus,' et id genus plura: de quibus ix. 12. A. Gellius videndus. Pric.

Delph. et Var. Clas.

Ut indicabat habitus et habitudo] Vide supra pag. 15. adnotata. Idem.

Miles e legione factus nobis obtrius, &c. percontatur quorsum vacuum duceret usinum] Servius ad Eclog. ix. Virgilii: 'Hoc dicit, augurio se esse admonitum, ut abstineret ab occurso litigiosi militis.' Miles e legione. i. e. legionarius m. ita capio Glossarii illa, 'Ταγματικὸς, legionarius:' at ibidem pro Τάγμα, τὸ στρατιωτικὸν σημεῖον, vexillum, videtur mihi legendum, Τάγματος στρατιωτικὸν σημεῖον, &c. Idem.

Mæore permixtus] Supra hic: 'Permixtus lacrymis uberibus:' ubi dicta pag. 191. vide. Idem.

Latini sermonis ignarus] Oxon. Latino sermone i. cuius locutionis exempla desidero. Idem.

Tacitus præteribat] Lib. vi. 'Sed tu, nulla voce deprompta, tacita præterito.' Idem.

Familiarem insolentiam] Oh quam Pyrgopolinices apud Plautum, et Thraso apud Terentium eximie vapulant. Elmenh. Nec miles ille familiarem cohibere quirit insolentiam] Terent. i. 2. Hecyræ: 'Cum milite inhumanissimo:' ubi Donatus: 'Omnes miles inhumanus.'

Conficio] Corrige, conticio: id est, probro: tanquam silentium hortulani pro convicio et maledicto fuerit militi: vel potius lege, ut conjicio, id est, ut conjectura opinor: ut sit verbum. Beroald.

Vitæ, quam tenebat] Ut ut variēt libri, scribemus vite, quam tenebat. Itidem pagina sequenti 'inversa vite:' nec auscultabimus eos, qui emendare conati inversa vice. Miles enim familiari sibi insolentia rusticum in itinere obvium vite (quam centurionis insigne fuisse ad Vegetium docuimus) acriter obtudit. De cetero rescribendum quoque et illud erat, dorso meo proturbat: idemque verbi Apuleio reddendum paulo superius eodem scilicet libro: 'num-

Apul.

8 D

cium remisit uxori, eamque protinus de sua perturbavit domo: nam contra pertinacem trium librorum consensum non metuo restituere, *proturbavit*. Sic apud Plinium pigras et ignavas 'apes proturbant.' Arnobius lib. II. 'Affectus animis insitos proturbare, pellere.' *Stewech.* Fux. *baculo, quem t.* Sed glossa nequam textum nequissime irrepserat. Vitis insigne fuit centurionum. Tritum id, pervulgatissima plerisque omnibus testimonia. Huic verbo certatim ingredientibus symbolam, etiam ego meam hic adfero, nempe fragmentum illud ex quopiam scriptore, quod Suidas collegit in hunc modum: κλῆμα κρατήσας ἐγκαλεῖσθαι προσδόκα, ubi pessime interpres, κλῆμα palmitem vertit, non ex ritu Romano. Vitem enim debuit dicere, quam Græci omnes authores quum vertere volunt, κλῆμα nuncupant. Vide Plutarchum Galb. ubi pariter erratum ab interprete docuit nos Rob. Constantinus. *Roald.* Idem, *rici q.* Colvius. Centurionem incommutatam in itinere fuisse, vix credibile. Hinc etiam capio de gregario milite, vel minore quodam præfecto Græce quoque loqui gnaro, et ad centurionis imitationem superbe gerente baculum (p. 207.) de vite: quæ et vastiorem nodum (p. 206.) habebat. *Μαστίγι, flagello*, simpliciter ait Lucianus tom. II. p. 611. *ritæ* Edd. pp. Rescribe riti auctoritate Codd. Flor. Fux. sive Reg. Guelf. utriusque, Pal. D'Orv. quo etiam faciunt Lips. Oxon. *rici*, ut 'fusti,' 'igni,' &c. Vide Voss. de Anal. lib. II. c. 12. Oxon. *quem*. Guelf. sec. *tenebar*, Pal. *qua tenebar*. Oud. *Indignatus silentio ejus, ut convicio: vite quam tenebat, obtundens eum, &c.*] Apud Juvenalem Sat. III. 'Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem. Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas, Tantundem est, ferunt pariter.' Petronius: 'Arundinem rapuit ab ostio, iterum-

que nihil respondentem mulcavit.' Tacitus Annal. VI. 'Silentium ipsius non civile, ut crediderat, sed in superbiam accipiebatur.' *Pric.* *Vite quam tenebat, obtundens eum*] Lib. VII. 'Baculo, quem gerebat, obverberans,' &c. Compositum *obtundens* pro simplici, ut sæpissime in his libris. *Idem.*

Dorso m. proturbat] Vulg. *perturbat*. Etiam supra hoc restituimus, ipso hoc libro. *Colv.* *Perturbat*. Sic libri vulgati et Bertin. Vid. not. ad p. 160. *Sciopp.* in *Symb.* *Proturbat*. Bertin. *perturbat*. Quod Scioppius defendit. *Elmenh.* Male; licet ostentent D'Orv. et Pith. etiam *pert.* Rectius ceteri *prot.* quod ante Stew. et Colv. jam exhibuit Ed. Junt. post. *Perturbantur*, qui confunduntur corpore vel animo, *proturbantur*, qui dejiciuntur de vel ex loco et humi, aut expelluntur. Adi ad pag. 196. et quos laudo ad Frontin. lib. II. cap. 2. 'Equitum partem proturbantem pedites.' Virg. *Æn.* IX. 441. 'hinc comminus atque hinc proturbant:' ubi vide Burm. ad Serv. Statius lib. V. Theb. 664. 'Impiger objecta proturbat pectora parma.' Oud.

Supplice respondit] F. *supplice*, pro suppliciter, ἀρχαῖως. Saliari carmine apud Varronem, 'supplice canite.' *Soping.* Sed Noster quoque lib. XI. p. 257. 'suppliche gratiis persolntis.' Dein ignorantiam Pith. Oud. Respondit, sermonis ignorantia, se quid ille diceret, scire non posse] Id est, nescire: ad quem modum loquendi advertendum. Lucretius lib. IV. 'Nunc aliis aliis cur sit cibus, ut videamus Expediam: quare ut aliis quod triste et amarum est, Hoc tamen esse aliis possit prædulce videri:' id est, prædulce videtur. Apud Cassiodorum Rex ille: 'Alteri subdi non possumus, quia Iudices non habemus.' Cyprianus 61. Epist. 'Non potest videri cessasse, qui vicarios substituit.' Sarisberiensis III. 13.

Polycratici: 'Effeminati vitio et corruptela morum, cum tamen Naturæ beneficio feminæ esse non possunt.' Lactantius II. 9. 'Quomodo Deus, &c. ignem et aquam vel accenderit, vel eliquaverit, solus scire potest qui fecit.' De eodem Minucius Fælix: 'Qui cum possit præscire materiam, pro meritis et qualitatibus singulorum etiam fata determinat.' Nec de alio ad II. Cor. 16. Sedulius loquens: 'Qui potest in vos vindicare, nisi pœnitentiam agatis.' Servius ad Æneid. II. 'His rebus terret eum qui non potest mortem timere.' i. e. *non timet mortem*. Sic quod Joannis 20. 2. Οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν illius paraphrastes Nonnus sic extulit: 'Ἡμέας δ' οὐ σθένος ἔστι νοῆσαι ὅπῃ μιν ἔθηκαν. Augustinus Confess. VI. 14. 'Id otium sic moliti, ut, si quid habere possemus, conferremus in medium.' Et post: 'Cum videremus nobis esse posse decem ferme homines in eadem societate,' &c. Quibus adde quæ supra pag. 41. haud maligne adnotata. *Pric.*

Ubi ducis] Beroaldus, Floridus, alique, putant *ubi* pro *quo* hic dictum ad denotandam militarem imperitiam. Quod locum fortassis habere posset, si adhuc Latine loqui pergeret miles. Atqui jam hæc Græce subjecit; et ποῦ scilicet pro ποῦ dixit. Adi Pricæum, et Flor. Sabin. in Thes. Crit. tom. I. p. 1092. *Oud. Ubi ducis? &c.*] Id est, *quo ducis?* sic ποῦ pro ποῦ, Hebr. II. 8. et ὅπου non *ubi* tantum, sed et *quo* in Glossario vertitur. *Pric. Ubi ducis asi-num istum*] Attende elocutionem inusitatam, *Ubi ducis*: cum ex grammaticali disciplina et norma dicendum fuerit, *Quo ducis*. Verum Lucius noster, (ut ego opinor,) non minus scite quam festiviter, militem Grammaticæ institutionis ignarum inducit militariter loquentem, prævaricato Grammaticorum decreto,

minimeque observantem placita Donatistarum. *Beroald.*

Sed mihi (inquit) operæ ejus opus est, nam de proximo castello, &c.] Militaris διασεισμοῦ species. Vide Luc. 3. 13. Sic, τὸ ἐτέρου ὑποξύγιον εἰς ἑαυτοῦ χρεῖαν ἀποσπᾶν, Antiquit. VI. 6. apud Josephum. Et nescio quid simile apud Synesium VI. Epist. *Pric.*

Advehere] Quidam, *avthere*. Eadem in rem Paulus noster lib. IV. de Publican. 'De rebus, quas in usus advehendas sibi mandant præsidēs, D. Hadrianus præsidibus scripsit,' &c. *Colv.* In quibus libris sit arch. nescio. Sed præstat *adv.* scilicet *ad se*. Vide ad Sueton. Tib. cap. 74. 'Apollinem Temenitem advectum Syracusis.' Ceterum de militari et proconsulari vehiculorum et jumentorum comprehensione, quam *pressing* Belgice dicimus, ad Suetonium, et alibi, multis egerunt viri docti. *Oud.*

Et injecta statim manu, loro me quo ducebar arreptum incipit trahere] Supra lib. VI. 'Et verbum manu injecta secutus, presso loro retrorsum me circumtorquet.' Oxon. et Palat. *Loro quo me ducebat, arreptum, &c.* *Pric.*

Rursus precat] Vulg. *deprecatur*. *Colv.* Simplex hinc ediderunt seqq. editores, et favent Mss. Reg. D'Orv. Pal. Lips. Nihilominus prætuli scripturam Edd. Vett. *deprecatur*, confirmantibus eam Flor. Oxon. Fux. Pith. Guelf. pr. Bertin. sive valde precatur. Uti enim in multis compositis, sic in hoc quoque verbo præpositio *de* augeat significationem, apud optimum quemque, sive sensu averrunctationis, sive accipiendi quid. Hirt. B. Afr. cap. 32. 'Qua subplices dominantem deprecati sunt.' Afr. cap. 85. 'deprecante, eis uti parcerent.' Suet. Cæs. cap. 29. 'Senatum litteris deprecatus est.' Septim. de B. Tr. lib. II. cap. 6. 'ut viriliter incommodum ferret, deprecabantur,' et, 'mul-

tis precibus Ulixen deprecatur, uti ad eos acciendos pergeret: et passim alii. Vide Davis. ad Cæs. lib. 1. B. G. cap. 9. Miscell. Obs. A. 1741. p. 69. Ac sic præcipue Noster loquitur. Lib. 11. p. 39. 'Exiguam vitæ spatium deprecamur.' Lib. 111. p. 52. 'Utque mihi prosperis faveret volatibus, deprecatur.' Lib. 1x. p. 192. 'devotiones in eum deprecata.' Mox p. 206. 'deprecatur, periclitanti sibi ferret auxilium.' Lib. xi. init. 'Specimen deæ statui deprecari.' Ac sapius. *Oud.*

Versari commilitonem] Corrigen- dum, ni fallor, *versari militonem*, eo quod rustici ista deprecatio est: ut 'miles,' item et 'milito:' ut 'commiles,' itidem et 'commilito,' bonis auctoribus in usu. Infra eodem hoc libro: 'contra militones, ibi nec uspiam illum delitescere adjurantes.' *Steweck.* An et miles hortulanus, et *συστρατώνης*? an quia cum illo concertavit? *Wasse.* Mera hæc innovandi prurigo. Nusquam miles vocatur *milito*: loco adjecto Mss. habere *comm.* videbimus. *Oud.* *Precatur civilius, &c. versari commilitonem*] Servius ad Æn. xii. 'Animo, aut corpore, aut precibus et voce possumus quicquid possumus.' *Pric.*

Nam et hic ipse, &c.] Scribe, *hic iste*: sic supra 11. 'Hic iste Chaldæus.' Virgilius: 'Hic tamen ille urbem Patavi sedesque locavit Teucorum.' *Idem.*

Iners asellus] Lib. vii. 'Non modo asinos inertes, sed et equos ferocissimos.' *Idem.*

Morbo detestabili caducus] Ait asinum istum subinde vel titubare, vel in terram cadere: alludens morbum epilepsiæ, quo homines caduci fiunt. Supra hic de eodem: 'Crebris offensaculis et assiduis lapsibus contusis eruribus meis,' &c. Quæ Barthius Advers. vii. 19. et Beroaldus attulerunt, haud ad mentem Appuleii pertinet. *Idem.*

PAG. 206 *De proximo solet*] *Fux.* *de proximo hortulo solet.* Roald. *Tò de non est in Bertino. Tò hortulo delet Palat. Elmenh. Hortulo carent Edd. Colvio priores, præter Ed. Junt. post. quacum et Mss. plerisque ille et seqq. eam vocem addiderunt. Sed multo rectius abesse mihi videtur; ne sibi ipse obloquatur hortulanus: qui, ne sciret miles, ipsum ad suos ire hortos, finxerat, se proximam petere civitatem. Inepte ergo nunc meminisset hortuli sui, quem miles iste non debebat scire a sese possideri. Bene itaque Elmenh. et Scriverius uncinulis incluserunt a nasutulis e præcedenti insutam vocem. Absolute de proximo, ut alia, sæpe solent efferre Scriptores. Vide ad Cæs. Frontin. &c. Burmann. ad Sileton. Jul. c. 8. Drakenb. ad Liv. lib. 111. c. 9. Cort. ad Plin. lib. 1x. Ep. 39. Immo ita Appuleius crebro. Lib. 11. p. 22. 'Sicunde latratus de proximo ingruerit.' Lib. vi. p. 78. 'gladios de proximo congerunt.' Lib. xi. p. 242. 'de proximo clementer rosis decerpitis.' p. 256. 'Adoravi de proximo.' Lib. 111. p. 66. 'In proximo.' *Oud.* *Vix etiam paucos olerum manipulos solet anhelitu languido fatigatus subvehere, nedum ut rebus amplioribus idoneus videatur gerulus*] In Plantina Amphitr. 'Vix incedo inanis, ne ire posse cum onere existimes.' Tacitus Imperator jam senior apud Vopiscum Senatui alloquens: 'En membra quæ jaculari valeant, quæ hastile torquere, quæ clypeis intonare, &c. vix munia Senatui implemus, vix sententias, ad quas nos locus arctat, edicimus.' Calvisius Sabinus (homo æger, gracilis,) ad Quadratum se ut inlataretur hortantem: 'Et quomodo possum? vix vivo:' apud Senecam Epist. 27. *Pric.* *Olerum manipulos*] Glossæ: 'Δεσμὴ λαχάνων, fascis oleraris.' *Id.**

Sed ubi nullis precibus mitigari militem, &c.] Claudianus: 'Postquam precibus mitescere nullis, Non auro

cessisse videt,' &c. Terent. Phorm. III. 2. 'Adcon' ingenio te esse duro atque inexorabili, Ut neque misericordia neque precibus molliri queas?' Virgilius IV. 'Sed nullis ille movetur Fletibus, aut ullas voces tractabilis audit.' *Idem.* Ubi nullis precibus, &c.] Sallustius apud Nonnium: 'At Oppius, postquam orans nihil proficiebat,' &c. *Idem.*

Diffundere] *Idem* vet. *diffundere*. Colv. Oxon. Guelf. pr. *diffidere*, Guelf. sec. *diffundere*. Intelligit caput ita verberare, ut cerebrum quoque dissecetur, vel ex eo diffundatur. Adi ad lib. IV. p. 72. 'Diffissa crate costarum.' Videri autem posset huc retrahendum verbum *velle*, quod versu sequenti satis otiosum est, et abest a Palatino; sed ibi vide. Et crebro, 'volo,' 'possum,' 'debeo,' &c. per ellipsin solent omitti. Adi Ind. Not. ad Cæsarem. Oud. *De vastiore nodulo, cerebrum suum diffundere*] Juvenalis: 'Nodosam posthæc frangebat vertice vitem.' Vide supra pag. 129. dicta. Male in quibusdam conjunctim, *de vastiore: τὸ de* abundat, ut sæpe in his libris. Pric.

Simulans querere ad c. m. genua ej. velle contingere] Non totidem sibi vulnera intulere hac conflictatione, seu mavis luctatione tam strenui gladiatores, quot una illius narratione Apuleius retulit. Non quidem ex ludo gladiatorio, sed ex altero illo correctorum, te judicem sumo, clarissime Metelle, ut agonothetam, et tecum Criticos primarios, ut decernatis, rectene et ordine fecerim, qui emendarim *simulansque e re*. De qua formula huic Apuleio et cæteris bonis familiari, præsertim in rebus subitis, perturbatis, supra egimus. Observandus mos deprecautium, videlicet contingendi genua, qui et libro sequenti: 'atque ibi tum fletui, tum precibus, genua etiam decurionum contingens.' Rursus et lib. octavo de Asino: 'Visisque nobis

cum fleta maximo singulorum juvenum genua contingens sic adorabat.' Ennius Panerat. 'Cum de subito me orat mulier, lacrymansque ad genua accidit.' Petronius Arbiter: 'Proterendo igitur ad genua vestra supinas manus.' Singulas hominis partes dis singulis tribuebant. Aurem Memoriae; frontem Genio; dextram Fidei; aliis alias. Cur vero genua Misericordiae? jam notum. Quod monuit quoque Servius tertio Æneid. Virg. Observatum scio et alium in deprecando morem, nempe osculandi manus. Apuleius libro secundo: 'Hujus diu manus exosculatus et ipsa genua contingens, miserere, ait, sacerdotes.' Meminit ejusdem moris iterum idem scriptor libro quarto: 'Talli,' inquit, 'sermone puella deterrita, manuque ejus exosculata, Parce, inquit, parens.' Ovidius: 'dum veniat sperata voluptas, Oscula dat manibus.' Quos quidem mores hoc nostro ævo in usum revocari videmus. Alterum illum in rebus quoque divinis, et ritibus antiquorum fuisse, notavi apud Arnobium libro sexto: ubi stupidam illam paganorum superstitionem ille auctor insectatur, atque perstringit his verbis: 'Ita enim non videtis spirantia hæc signa, quorum plantas et genua contingitis, et contractatis orantes.' Observatus denique alius ritus, quo utebantur, si Deos adorarent, tamen aras ipsas amplexandi. Apuleius libro sexto: 'Tunc,' (inquit) 'genu nixa, et manibus aram tepentem amplexa, detersis ante lachrymis, sic adprecatur.' Virg. IV. Æneid. 'Talibus orantem dictis, arasque tenentem Audiit omnipotens.' Ex quo ritu clara quoque ratio, cur Varro et Macrobius tradiderint, aras dictas primitus fuisse 'ansas.' Stewech. *Simulansque*. Ald. Ven. Ms. *simulans querere*. Pro *contingere* Ms. *tangere*. Colvius. Bertin. *simulac querere a. c. m.* Florent. *simulans querere*. Supplices genua con-

tingebant. Apuleius lib. II. Metam. et lib. VIII. Dionysius Halicarnass. lib. VIII. fol. 111. 514. Victor de persecut. Vandalorum libr. I. fol. 630. Seneca Thyest. Act. 3. Scen. 2. Tacitus lib. VI. Annal. Posidonius de vita Augustini c. 15. Eunapius Ædesio pag. 340. Notata ad Arnobium f. 144. lib. VI. *Elmenh. Simulansque* mera est Beroaldi conjectura, quam primus recepit Colineus, et dein sequentes: cum Mss. cuncti, certe Lips. Flor. D'Orv. Pal. Oxon. Par. Guelph. ambo, et Edd. priores aliæque dent, *simulans querere*. Non se hinc extricare fatetur Pricæus. A Palat. Guelph. et Oxon. abest τὸ *relle*. Quo deleto, vel ad superius revocato, facile τὸ *querere* possemus retinere pro *conari*: quod certe Apuleianum est. Vide ad lib. III. p. 63. 'querens erere,' vel invenire. Levi mutatione posset quoque constitui sensus, *simulansque sese*, ut coniecerunt Ger. Vossius et Salu. Ut verum tamen fatear, maxime arridet mihi Stewechii divinatio, *simulansque e re*, i. e., statim, ex tempore, ut se dabat occasio. Sic crebro 'e re' vel 'e re nata.' Adi ad p. 180. Catull. c. 10. 'E re respondi.' Sic enim verissime correxit Scaliger. Confer Misc. Obs. v. p. 3. Apud Terentium et Nostrum 'e re ipsa.' Observandum tamen, nihil variationis ad *simulansque* enotatum ex Reg. Fux. Fulv. Bemb. Mang. Dein in Regio, Fux. item, ac D'Orv. Pal. Oxon. Guelph. pr. est *tangere*. Quod perinde est. Sed *contingere* in hac re sæpe utitur Auctor, ut vel videre est ex Stewechii nota, et lib. II. p. 39. 'Et ipsa genua contingens.' In Pal. quoque *morendam*. Oud. *Currit ad extrema subsidia, simulansque*, &c.] Virgil. 'Ubi se nullo jam cursu evadere pugna Posse, neque instantem reginam avertere cernit; Consilio versare dolos ingressus, et astu, Incipit hæc,' &c. Pric. *Simulansque ad commovendam misratio-*

nem genua ejus velle contingere, &c.] Ex more vitæ periclitantium. Homerus Iliad. φ. 'Ὁ δὲ οἱ σχεδὸν ἦλθε τεθηπῶς, Γούνων ἄψασθαι μεμαῶς· περὶ δ' ἤθελε θυμῷ Ἐκφεύγειν θάνατόν τε κακὸν, καὶ κῆρα μέλαιναν. De genubus ad commovendam misericordiam tactis, ad Matth. 17. 14. adnotavimus. Oxon. et Lipsii Ms. *velle tangere*, minus bene. Supra lib. II. 'Cujus inausus et ipsa genua contingens.' Lectionem vulgarem *simulansque* Beroaldus excogitavit: at in Oxon. cæterisque omnibus Mss. vetustisque editionibus, legitur, *simulans querere*, &c. quod etsi minus satisfaciat mihi, sequentibus præsertim aliis infinitivis, male intelligere malo quam pejus immutare. 'Multa' (inquit Quintilianus lib. II. cap. ult.) 'in veteribus libris reperta, mutare imperiti solent, et dum librariorum incitiam insecutari volunt, suam confitentur.' Quæ meditans, manum sæpius cohibeo, aliosque has literas tractantes, idem faciant admoneo. *Idem. Simulans querere*] Purior lectio est, si legatur, *Simulansque*, ut sit particula tantum copulativa. Beroald.

Sublimem elatum] Male Sopingius sui libri oræ adscripsit *elisum*. Terent. And. v. 3. 19. 'sublimem hunc intro rape.' Optime vero in Ms. D'Orvill. *sublime*. Virgil. lib. I. G. 320. 'Sublime expulsam eruerent.' L. III. Georg. 108. 'Jamque elati sublime videntur.' Valer. Max. lib. VI. in f. 'Quos sublime extulerunt,' ut bene emendavit socer, quem vide, et me ad J. Obseq. c. 101. Sil. Ital. lib. IV. 144. 'Suspendunt cuncti frenis sublime reductos Cornipedes.' Sæpius hoc in Nostro est corruptum. In Flor. N. 23. 'Propassis utrimque pinnis, &c. sublime evectus.' Sic Mss. item de Dogm. Plat. p. 587. 'Verticem etiam sublime posnit.' Utroque vulgo, in *subl.* Ita *profundum* Colum. lib. III. c. 11. 'Nec profundum radices agunt, sed per summa terræ dis-

pergunt.' Sic lege e Sangerm. Cod. non in prof. nec summum. C. 19. 'ne per summa terræ sitiāt aestatibus.'

Oud. *Submissus atque incurvatus, arreptis ejus pedibus utrisque, sublimem elatum terræ graviter applodit]* 'Consumptis precibus violentam transit in iram.' Justinus XIV. 'Cum non obtineret, preces in iram vertit.' Notanda illa, 'submissus et incurvatus.' Sirachides XIX. 24. 'Est qui se nimium submittit a multa humilitate, et, &c. si invenerit tempus malefaciendi, malefaciet.' Huic similem, anilem astutiam supra lib. IV. vide. Tacitus Annal. XII. 'Decidisse simulans, genna Mithridatis invadit, ipsumque prosterluit.' et Annal. XV. 'Lateranus, quasi subsidium rei familiaris oraret, deprecabundus, et genibus Principis accidens, incautum prosterneret, premeretque.' 'Applodere terræ' hic, ut VI. 'Incussis in eam, &c. calcibus, protinus terræ applodo.' Glossæ: 'Προσक्रύω, offendo, applodo.' Virgilius 'terræ applicare' dixit. 'Impressoque genu nitens, terræ applicat ipsum.' In Adelphis Terentii: 'Sublimem medium primum arriperem, et capite in terram statuerem, Ut cerebro dispergat viam.' *Pric.* *Sublimem elatum]* Hieronymus in Hilarionis vita: 'Amplexus eum post tergum, in sublime levavit.' *Idem.*

Terræ graviter applodit: et statim qua pugnīs, qua cubitis, qua morsibus, &c. totum faciem manusque ejus, et latera converberat] In Excerptis Diodori Siculi, de Pleminio: Οἱ χιλιάρχοι τοῦτον δόντες ἐπὶ γῆν, τὰ ὅλα περιέτρων αὐτοῦ, καὶ τὴν ῥίνα πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τὰ χεῖλη διέσχισαν. Sic, 'prostratos verberibus mulcare,' apud Tacitum Ann. I. Oxon. *Tum faciem ejus, manus ejus, et l. c.* *Idem.* *Qua cubitis]* Hesychius: Κυβιτίζω τοῖς ἀγκῶσι πλήττω. Vide supra pag. 38. notata. *Idem.*

Si resurrexisset] Vulgo, si surrex-

isset. Elmenh. Auctoritate Mss. Flor. et Pal. ita rescripsit Elmenh. cum Scriber. et Flor. et confirmat Pith. In ceteris Mss. et Edd. si surr. L. IV. init. l. V. init. l. VII. p. 145. 'Quoad resurgerem saltem.' L. V. p. 156. 'Mox ipsum resurgentem multo dente laniavit.' Alioquin perinde esset surgere ac resurgere, ut patet clarissime ex Suet. Vesp. c. 5. et Domit. c. 1. quorum uno loco eadem arbor eversa dicitur surrexisse, altero resurrexisse. *Oud.*

Sese concisurum cum machæra sua frustatim] Ita Noster, ἡθικωτέρως Luciano, qui simpliciter, ἀποκτείνειν. Eunapius in Ædesio: Κρεουργήδον, ὥσπερ τι τῶν ἐν ταῖς εὐωχίαις ζῶων, κατακόψαντες. Apud Philonem lib. 8. τὴν πᾶς ὁ σποῦδ. ἐλεύθ. Μαγείρων τρόπον κατὰ μέλη καὶ μέλη κρεουργεῖν. emenda, κατὰ μέρη καὶ μέλη κρεουργεῖν. Hesych. Μεληδόν, ἐπὶ ῥήμα. εἰς μικρὰ μέρη καὶ μέλη κοπτόμενον. Sic Judic. 19. 29. at de cadavere: 'In partes ac frusta concidere.' In Menechmo Plantina: 'Dedolabo assulatim viscera.' *Idem.*

Prostratus] Glossæ: 'Prostratus, κατεστρωμένος.' *Idem.*

Ac præventus vulneribus] Pontan. l. II. Anal. c. 15. præmeniens. Omnes male, ut liquido ostendit Pricæus. 'Acceptis vulneribus occupatus per suos pro occiso sublati.' Cæs. l. III. de B. Civ. c. 109. ubi ineptiunt legentes occipitis, velsupinatus. Ibi vide, et Vell. l. II. c. 50. Wopkens. Misc. Obs. v. VIII. p. 28. Ad rem Cic. pro Sextio c. 37. 'Multis vulneribus acceptis et debilitato corpore contrucidato, se alijecit exanimatus; neque ulla alia re ab se mortem nisi opinionione mortis depulit,' &c. In D'Orvill. et pr. *Oud.* *Ac præventus vulneribus]* Expositorum unus, 'cruentus vulneribus:' duo alii, 'pene moriens vulneribus.' Pontanus Analect. II. 15. 'Præmeniens vuln.' Priores licentiose satis, iste tertius illepide. Qui Appuleium sincerum vult, re-

ceptam lectionem tueatur. *Præventum*, 'occupatum' vocat, vel 'impeditum.' Infra lib. x. 'Insita matribus pietate præventa, descivit ab obsequio mariti:' et eodem libro: 'Si vere peremptus, si vere morte præventus est,' &c. Firmicus Mathes. viii. 26. 'Multarum mulierum amore præventos.' Tam parum noti Appuleio qui apud ipsam tantidum diversati: id est, qui manibus eum triverunt, Notisque illustrarunt. *Pric.*

Quod solum restabat, simulat se mortuum] Lactantius vi. 20. 'Quin etiam percussos jacentesque repeti jubent, et cadavera ictibus dissipari, ne quis illos simulata morte deludat.' Consule quæ benigne ad Act. xiv. 20. adnotavimus. *Idem.* *Deprecatur periclitanti sibi ferret auxilium, seque cum suo sibi asino tantisper occultaret*] Apud Plautum Rudente: 'Nunc tibi amplectimur genua, egentes opum, &c. Ut tuo recipias tecto, servesque nos.' Supra hic lib. vi. 'Miserandæ Psychæ animæ, &c. subsiste: inter istam spicarum congeriem patere vel pauculos dies illelitescam.' *Idem.*

Nec oblitus ille, &c.] De hac loquendi formula vide supra pag. 77. notata. *Idem.*

In superius cænaculum] Fux, in *cænaculum* attracto absque *superius*. Verum injuriā abesset. Cænacula Latinis authoribus sunt contignationes et contabulationes, ad quas salis ascenditur. Vitr. lib. ii. cap. 8. 'Ergo,' inquit, 'cum recipere non posset area plana tantam multitudinem ad habitandum in urbe, ad auxilium altitudinis ædificiorum res ipsa coëgit devenire. Itaque pilis lapideis, structuris testaceis, parietibus cæmenticiis, altitudines extractæ, contignationibus crebris coartatæ, et cænaculorum summas utilitates perficiunt et despectationes.' Ex hoc loco Vitruvii forte in leg. 5. et interdum, de iis qui dejecere, legendum: *Quod si ex mæniano cænaculi, non ex mædiano,*

ut ubi vulgo scriptum. 'Ergo mænianis et contignationibus variis altospatio multiplicatis populus Romanus habet sine impeditioe habitationes.' Hæc gravissimus author. Ubi notandum, vocem *mæniani* ad illam superiorem *despectationes* spectare. Alioqui confudisset mæniana cum cænaculis, quod fortasse (Inratu enim id non assevero) verum est: nam pergulæ ipsæ, quas quidem cum mænianis easdem esse dicunt, cænacula sunt. Tertull. advers. Valent. elegantissime etiam, 'nostra,' ait, 'omnia cænacula in ædicularum disposita sunt formam, aliis atque aliis pergulis superstructis, et unicuique Deo per totidem scalas distributis, quot hæreses fuerunt. Meritorum factus est mundus, insulam Felic. credas tanta tabulata cælorum, nescio nbi; illic etiam Valentianorum Deus ad summas tegulas habitat.' Ergo *cænacula*, idem quod *mæniana*, idem quod *pergula*, quæ fortasse etiam *Calcidia* appellata Vitruvio lib. v. cap. 1. et Aus. Perioch. in *Odyss.* quod enim Homerus dixerat *ὑπερφῶν*, vertit ille *Chalcidium*; et certissimum est, cænacula et pergulas ita vocari. Glossaria Philoxeni: 'Pergula, *ὑπερφῶν καὶ ἱκπλα*.' et alibi: *μεσόδη, ὑπερφῶν, ὀροφῆ, στενὸν οἶκμα*. et alias: 'cænaculum, *ὑπερφῶν καὶ δλαῖτα*.' Quamquam non me latet alias esse mæniani et pergulæ notiones, quas indicare posset solus Glossarii locus supra citatus. Cænacula et pergulas varie expressit Juvenalis Sat. iii. 'Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur A pluvia, molles ubi ponunt ova columbæ:' et alibi, 'rarus venit in cænacula miles.' Bibaculus apud Suet. de Val. Catone Grammatico: 'Quem tres coliculi, selibra farris, Raceni duo, tegula sub una, Ad summam prope nutriant senectam.' Itaque in ædificiis Romanis a prima contignatione, quæ plano pede aditur, cæteræ cænacula

appellatæ, ut non immerito hic Noster ad differentiam 'cænaculum superius' dixerit, quod etiam 'scandulare tectum' pag. 25. videtur nominasse, nimirum quod esset scandalis, ut solet, coartatum, compagiatumque iustitino opère. Ex his omnibus apparet, quæ fuerint stabula, qui cænacularii, quorum frequens lectio in lib. nostris. Cænaculariorum in l. II. § soluta, de pignerat. act. qui dicuntur cænaculariam exercere in libro I. § sed et signis, de iis, qui deiec. vel effuder. D. fuere enim, qui cum insulas conduxissent a dominiis ædium, cænacula postea et cellas singulis diversitoribus locarent, et non paucas pensiones corraderent. Itaque cænacularius in Glossis Græco-Latinis interpretatur *σταθμοῦχος*, ὁ τὰ ἐνοικεῖα τῆς οἰκίας συνάγων, ut ex ipso quasi dominus ædium videretur. Ideo aliis Glossis *Domnedius* vocatus. Hinc pendet interpretatio loci illius apud Arbitrum: 'Jam enim faxo sciatis non viduæ hanc insulam esse, sed M. Manucii.' Vidua enim cænaculariam exercebat in insula M. Manucii. Porro ut id obiter notem, peregrini erant et plebei, ut plurimum, qui has cellas et cænacula locabant. Loci, quos ex Juvenal. et Suetonio advocavimus, id aperte ostendunt. Ostendit et Prudentius illo versu lib. I. adversus Symmachum: 'Omnis qui celsa scandit cænacula vulgus.' Roald. Vide etiam Pricæum. In Vitruvii loco e Mss. Voss. Reg. Franek. legendum: *coaxatæ cænaculorum ad s. utilitates perficiunt disparationes*. Ad Salm. ad Solin. p. 708. Wesseling. l. I. Obs. c. 18. Comm. ad Cæs. lib. VII. B. G. 28. Oud. *Meque per scalas, &c. in superius cænaculum attracto, hortulanus deorsus in ipsa tabernula direpit in quandam cistulam*] 'Superius cænaculum,' est *ὑπερφῶν, ἀνώγειον*. Jupiter apud Plantum: 'In superiore qui habito cænaculo.' Vide ad Act. I. 13. notata. Gentilis in Commen-

tario ad Apologiam pag. 290. *deorsus* heic, pro *deorsus* scribit: quod nempe in cistas et talia correpentes, comprimere se soleant, et contorquere: adducitque in eam mentem Horatium, at loco importuno. Nil ego mutandum contendo. 'Deorsus derepere,' ut VIII. 'Deorsus delabi:' taberna etiam (quæ deorsus posita) cænaculo superiori disertim manifesteque opponitur: quod cum satis cuivis candido, non cavillatori, posse facere videatur, apponam tamen et Donati in Adelph. III. 3. locum, quo minor sit dubitandi occasio: 'Veteres' (inquit) 'ganeum meritoriam tabernam dixerunt, ἀπὸ τῆς γᾶς, τουτέστι, τῆς γῆς' quod ipsa sit in terra,' (Appuleius *deorsus* dixisset,) 'non, ut cænacula, superius.' Pro *direpit* scribendum *derepit*. Vide supra pag. 67. dicta. Plinius VIII. 36. de Ursis: 'In arbores aversi derepunt.' Pric.

PAG. 207 *Et supergesto delitescit orificio*] Lectionem istam Mss. nullis iubentibus, non equidem immutabo. Proponere tamen liceat an *superjecto* legendum. Ammianus lib. XXV. 'Obtritus est saxorum multitudine superjecta.' Onomasticon vetus: 'Superjacio, ἐπιβάλλω.' 'Orificium cistæ' hic, ut X. 'Orificium urnæ.' In eodem vet. Onomastico: 'Orificium, στόμα.' Idem.

Velut emersus gravi crapula, nutabundus, &c.] Titubans et vacillans, ut solent crapula laborantes. Glossarium: 'Vacillantes, κραταλῶντες.' Idem. *Nutabundus*] Salvianus lib. VI. 'Ad gressum nutabundi.' Supra hic lib. VI. 'Nutanti capite claudicare.' Idem.

Confususque de impotentia deque inertia sua quidquam ad quenquam referre, &c.] Supra hic: 'Non uxori, non ulli familiarium cordolio patefacto.' Longus de Methymnæis juvenibus, ut miles iste, strenue plagis multatis: 'Ἐκκλησίαν συήγαγον τῶν πολιτῶν, καὶ ἱκετερίας θέντες, ἱκέτευσαν

τιμωρίας ἀξιωθῆναι· τῶν μὲν ἀληθῶν λέγοντες οὐδὲ ἓν, μὴ καὶ προσκαταγέλαστοι γένοιτο, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ὑπὸ ποιμένων παρόντες. Ubi et consonam fere disparitatem videmus discrimini, quod hoc loco inter hortulanum et militem. *Idem.*

Sed tacitus injuriam decrorans] ‘Multa gemens ignominiam, plagasque superbi Victoris.’ Seneca iv. 37. de benef. ‘Injuriam tacitus tulit.’ *Idem.*

Istas tunc clades enarrat suas] Melior vett. editt. et Mss. lectio: *Istam t. cladem e. suam.* Lib. iv. ‘Miseri parentes tanta clade defessi,’ &c. Lib. viii. ‘Nequiens idoneum exitium tantæ cladi reddere:’ et x. ‘Magnam domus cladem,’ &c. *Idem.*

Contubernio] Glossæ: ‘Contubernium, συνοικέσιον, συνσκήνιον, σύνσιτον στρατιωτῶν.’ *Idem.*

Militaris sacramenti] Ibidem: ‘Sacramentum, ὄρκος στρατιωτικός.’ *Idem.*

Ob amissam spatham] Vide Lipsium de Milit. Rom. lib. v. *Idem.*

Signis nostris enotatis, investigationi &c. darent operam] Apposite Clemens Alexandrinus Stromat. vi. ‘Ἔστιν ἡ μὲν ζήτησις, ὁρμὴ ἐπὶ τοῦ καταλαβεῖν, διὰ τῶν σημείων ἀνεύρσκουσα τὸ ὑποκείμενον.’ Heic signa malim restrictius vestigia significare: quo spectant Hesychii illa: ‘Ἰχνηλατῆσαι ἐκ τῶν ἰχνῶν ζητῆσαι τινα. Vide l. iii. ff. de fugit. Ut ex vestigiis feras hominesque, ita ex signis res ac veritatem deprehendimus. Hinc fit, ut signa pro vestigiis, et e converso vestigia pro signis ponantur. Quintilianus v. 9. ‘Signum vocant σημεῖον, quamquam id quidam indicium, quidam vestigium nominaverunt.’ Et vide heic totum militum contubernium unius, etsi debitas, plagas ulcisci aggressum. Apud Juvenalem, sive de commodis militiæ Scriptorem, post Pagani illa: ‘Nec mihi deerit Ultio, si justæ defertur causa querelæ.’ sequitur, ‘Tota cohors tamen est ini-

mica, omnesque manipuli Consensu magno efficient curabilis ut sit Vindicta, et gravior quam injuria: dignum erit ergo Declamatoris Mutinensis corde Vagelli, Cum duo crura habeas, offendere tot caligatos? Millia clavorum?’ Ubi ad oram libri sui qui penes me, (ex ingenio, an ex Ms.?) vir eximius Josias Mercerus: *tot caligas? tot Millia clarorum?* quæ lectio quantum præstet vulgatæ quid opus demonstrare? *Idem.*

Nec defuit vicinus perfidus] Hesiodus: Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ’ ἀγαθὸς μεγ’ ὄνειαρ. Julianus Epist. 20. Γέλτονα μὲν ἔνεστιν ἐχθρὸν ἔχειν. supra lib. i. ‘Cauponem vicinum, et ob id æmulum,’ &c. *Idem.*

Tum commilitones, accersitis Magistratibus, &c.] En aliam διατεισμοῦ speciem, ipsorum magistratuum additionem, ut publica auctoritate freti commodius grassarentur. Hanc, inter alias, speciem respicit l. vi. § de offic. Præsid. Τὸν ἀρχοντα ἐπ’ οἰκλιν οὐ τις ἀποκρύπτεται ἐπάγειν, habemus viii. 6. apud Jul. Pollucem. *Idem.*

Vasculum urgenteum] Juvenalis: ‘Argenti vascula puri.’ *Idem.*

Tunc Magistratus, et damno Præsidis nomine cognito, &c.] Lectio nihili, quæ tamen libros omnes impune pervagatur. Scribe, et damno, et Præsidis nomine cognito. *Idem.*

Denunciant hospiti, nos dedere potius quam subiret] Infinitivum Græcum esse monnerat Pricæus, forsans quia in Edd. Scriv. invenit *dederet*: uti olim quoque hic malui. Sed lib. x. p. 240. ‘Causæ patronis denunciatur præco, neque principia dicere, neque miserationem commovere.’ Adi et ad p. 194. ‘Persuasi uxorem secedere.’ Sub seq. *subiret* facile subintelligas ut. Vide Duker. ad Liv. lib. xxxvii. c. 37. et me ad Cæsar. In Coll. Voss. est *reddere*. Oud. *Veniunt ad diversorii nostri fores, claraque voce denunciant hospiti nostro, nos quos occultaret apud se, &c. dedere*] Similia,

at in re dissimili, Judic. 19. 22. *Περικύκλωσαν τὴν οἰκίαν, &c. καὶ εἶπον πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν κύριον τῆς οἰκίας, ἐξάγαγε τὸν ἄνδρα τὸν εἰσελθόντα εἰς τὴν οἰκίαν σου, &c. Dedere* (sic ubique enim, non *dederet scriptum*) ex usu Græco est. *Pric.*

Salutique studens ejus quem in suam receperat fidem] Id est, 'in suam opem et auxilium:' ita ad Andr. iv. 3. Donato exponente. Cornelius Nepos de Eumene: 'Amicum' (Perdicam) 'non deseruit, neque salutis quam fidei cupidior fuit.' Et proprie hoc loco *recepserat*. Ulpianus lib. i. § 2. de serv. corrupt. 'Recipere, est refugium abscondendi causa alicui præstare, vel in agro suo, vel in alio loco, ædificiove.' *Idem.*

Nec vidisse quidem illum hortulanum contendit] Plutus apud Aristophanem: 'Ὦν μὲν γὰρ εἰς φειδῶλιν εἰσελθὼν τύχῳ, Εὐθὺς κατάρυξέν με κατὰ τῆς γῆς κάτω. Ἐάν τις προσέλθῃ χρηστὸς ἄνθρωπος φίλος, Αἰτῶν λαβεῖν τι μικρὸν ἀργυρίδιον, Ἐξαρνός ἐστι μὴδ' ἰδεῖν με πώποτε. Supra hic l. vii. 'Infir dejerans, nullum semet vidisse rectorem,' &c. *Idem.*

Contra, commilitones, ibi nec uspiam illum delitescere, &c. contendebant] Apud Plautum ille in Milite glorioso: 'Me homo nemo deterruerit, quin ea sit in his ædibus.' *Idem.*

Scrutinio] Glossæ Græco-Latinæ: 'Ζήτησις, controversia, scrutinium, quæstio.' De hoc scrutandi ritū elegans locus Petronii Arbitri Satyrico, qui longior, quam ut debeat hic describi. *Colv.* Vide ad ejus c. 47. P. Pithæi lib. ii. Subs. c. 17. *scrupitio* Pal. et D'Orv. *Oud.* *Scrutinio detegere*] In lib. iii. ff. de fugit. 'Scrutari cubilia et vestigia occultantium.' *Pric.*

Immissis lictoribus] In persecutione furti Veteres solebant etiam obsignata et minutissima quæque excutere. Petrus Pithæus *Adversar.* lib. ii. c. 19. *Elmenh.*

PAG. 208 *Publicis ministris*] *Fux.* *ministeriis.* ut infra: 'donec jussu magistratum ministeria publica.' *Ulp.* lib. i. de servis fugit. 'in publicum deduci intelliguntur, qui magistratibus municipalibus traditi sunt, vel publicis ministeriis.' *Roald.* *Ministeriis.* *Vulg. ministris.* *Colvius.* *Bert. ministris.* *Elmenh.* Minus bene *ministris* in Pith. D'Orv. et Edd. ante *Colv.* Vide ad lib. iii. p. 44. 'Me publica ministeria perducunt.' In *Oxon.* *Guelf. sec. publicæ.* *Oud.*

Utriusque] *Legendum* est *utrinque secus*, ut sit sensus: contentio crescit violentia ex utraque parte, militum scilicet et hospitum: cum milites asseverarent, pro comparato hortulanum et asinum intra ædes delitescere: hospes vero obstinate pertinaciterque denegaret. *Beroald.* *Tunc gliscit violentior, &c.*] *Silius Italicus:* 'Gliscit Eliseo violentior ira tyranno.' *Glossæ:* 'Αὐξάνεται, augescit, gliscit, crescit.' *Pric.*

Pro comperto, &c. asseverantium] 'Pro comperto asseverare,' est quod 1 *Timoth.* i. 7. et *Tit.* iii. 8. διαβεβαιούσθαι. *Idem.*

Domini numen] *Lego Deum numen,* pro Deorum: locutio est apud Veteres usitatissima. *Beroald.*

Quidnam sibi vellet tumultus ille] Et hoc ex Græco usu. *Act.* ii. 12. τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι; vide et *Act.* xvii. 20. 'Quid iste fert tumultus?' apud Horatium legas. *Pric.* *Per quandam fenestram, &c. prospicere gestio*] *Lucianus:* Διακίπτω, &c. διὰ τῆς θυρίδος. sic *Proverb.* vii. 6. in Græco, ἀπὸ θυρίδος παρακίπτειν. *Idem.*

Collineatis oculis ad umbram m.] Sic omnino scribendum, non *collimatis*, auctoritate optimorum et vetustissimorum codicum. Est autem *collineare* jaculum ad scopum aliquem dirigere, non autem, tangere propositum, ut perperam non vulgi tantum putant, sed docti etiam multi, quorum Muretus fuit, scribit: 'nec per-

itissimos quidem jaculatores semper collineare,' sive, ut ipse mavult, *collimare*. Cicero enim hastam aut sagittam aliquo collineare dicit. Et Agell. lib. ix. c. 1. 'Si in editoria mittas, et ad percutiendum superne aliquid manus et oculos collinees, quo motus a te datus fuerit, et telum ibit, quo jeceris.' Supra pag. 61. *Sciopp. in Symb. Collimatis oc.* Alii, *collineatis oc.* Recte. *Elmenh.* Pius ad Plant. Bacch. vii. 11. 12. *Burm.* Quibus in Codd. *Sciopp.* invenerit *collineatis*, nescio. Mei omnes cum Edd. Vett. et vulgaribus dant *collimatis*; nisi quod in D'Orvill. sit *combinatis*. Quidam a *linis* probare sunt conati auctoritate Glossarum: 'Collimare, στοχάζεσθαι.' 'Collinio, καταστοχώ.' Sed et illic potius rescribendum *collinari* seu *collineare*. Sic *delinearet* abiit in *delimaret* in Florid. N. 7. Recte igitur *Sciopp.* cum *Elm.* Scriv. *Pric. collineatis* probat. Consule Gronov. ad Gellii locum, ac Vorst. de Latin. mer. susp. c. 23. In Flor. N. 23. 'Collineato pro fronte situ, et conniventibus ad regulam lineis:' ubi eadem confusio. Sed recte *Salmas.* ad Solin. p. 118. minus bene tamen ibi legens *obliniarerint*. Rectum *oblinaerint*. Oud. *Collinatis oculis*] *Collineatis* excusum volui. In vetere Onomastico: 'Collineo, καταστοχώ.' Vide *Scioppii* Notas. *Pric.*

Magnus continuo clamor exortus est] Lib. x. 'Clamor exurgit consona voce cunctorum.' *Idem.*

Emersis] Legi potest *emensis*: ntraque lectio probabilis. *Beroald.*

Injecta manu, me relut captivum detrahunt] Vide supra pag. 43. notata. *Pric.*

Oblatum magistratibus] In Cypriani passione, ex cænobii S. Victoris Ms. 'Cyprianum Galerius Maximus Proconsul, alia die, &c. offerri sibi præcipit.' Vide supra pag. 54. dicta. *Idem.*

In publicum deducunt carcerem] Sic

et infra x. loquitur: supra vii. 'publicam custodelam' dixit. Vide ad Act. xv. 18. adnotata. *Idem.*

Unde e. de prospectu et umbra asini n. e. fr. prorerhium] Alium de umbra asini, atque de prospectu illius adagionem fuisse, certum est, illumque antiquum fuisse Platonis, Demosthenis, aliorum scripta clamitant. De prospectu asini, ex historia, quam Apuleius hic narravit, originem traxisse, testis quoque in narratione eadem Lucianus. (Tom. ii. 613.) Quapropter adductus sum, ut putarem scribendum, *de prospectu, ut de umbra asini*. Tu vide, summe hoc loco inductus. *Steccech.* De hoc proverbio vide reverendissimum et immortalitate dignissimum senem, Andream Scotum, quem virum propter eximiam eruditionem, humanitatem singularem, et studium indefessum de patribus et politioris literaturæ scriptoribus bene merendi, eximie amo. *Elmenh.* Hæc e glossa irrepsisse arbitror. *Scriber.* Ei adsensum præbet *Floridus*. Ego mallem *Stewechii* sententiam sequi, vel *et umbra*, tanquam e glossa et veteri proverbio natum, simpliciter delere. Quia diserte Lucianus proverbiam *βου παρακύψεως* hinc ortum scribit. De ntroque proverbio, perperam in vulgatis Appuleii exemplaribus nunc commixto, agunt hic late *Beroaldus* et *Floridus*. Edd. Junt. Ald. *unde est*. Oud. *De meo prospectu*] Quod scilicet per fenestram prospiciens, me et hortulanum prodidisset. Ex prospecto et umbra Lucianus sic: κακότε ἐξ ἐμοῦ πρώτου ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους ὁ λόγος οὗτος, ἐξ βου παρακύψεως: id est, 'tunc primum ex me hic sermo inter homines ortus est ex asini prospectu.' *Beroald.* *Ex asini prospectu*] Proverbium hoc, *ex prospectu et umbra asini*, significat, ex re insperata sæpe magnas res prodi atque manifestari, adducique in discrimen: sicut ex prospectu asini detectus est et proditus

hortulanus delitescens : interpres Luciani proverbium hoc, ἐξ ὄνου παρακύψεως, parum eleganter interpretatur 'Ex asino conspecto : ' cum fuerit dicendum, ' ex asini prospectu : ' quod et verba Græca significant, et docet Lucius noster : apud Græcos celebre est id proverbium ἐξ ὄνου παρακύψεως, de his qui ridicule calumniantur. Ferunt enim asinum fregisse vasa fictilia in figuli officina, per fenestram prospicientem : unde asinus in jus vocatus a domino tabernæ, interrogatus cujus criminis insinularetur, dixit ὄνου παρακύψεως, id est, ' de asini prospectu.' Alii tradunt, quod asino conspiciente aves evolarunt, disruperuntque telam : quapropter dominus telæ asinarium in jus vocavit, qui rogatus, Quam ob causam reus fieret? dixit, ' Ex asini prospectu : ' unde natum est adagium. Sed attende quæso lector, et nunc mihi totus adesto, quod cum Lucianus tantum dixerit ex prospectu asini natum proverbium, Noster addidit, ' de prospectu et umbra ; ' scito non hoc simpliciter intelligendum, propter umbram asini, ad quam unus commilitonum oculos direxit, et ex ea deprendit hortulanum delitescentem : sed ut ego sentio, clanculum et dissimulanter alludit ad proverbium alterum Græcum ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς : id est, ' de umbra asini,' quo uti solemus de iis, qui desiderant nosse futilia et frivola, minimeque utilia.

Cujus meminit Menander in Enchiridio, et Plato, et alii complusculi. Ductum autem est proverbium ex fabula, qua traditur, juvenem conduxisse mercede asinum, et cum sub umbra asini per meridianum æstum quiescere vellet, exturbatum esse ab asinario, asserente se illi asinum tantum locasse, non umbram. Ex hoc ventum est in judicium ab utroque : quod cum olim in judicio causæ capitalis coram iudicibus fastidiosus recitasset Demosthenes, et illi mox expergefacti fabellæ lepiditate, ceperent noscere quis fuisset exitus rei, subjunxit orator oppido quam tempestiviter et scite : ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς ἀκούειν ὧ ἄνδρες ἐπιθυμεῖτε, ἀνθρώπου δὲ κινδυνεύοντος ὑπὲρ ψυχῆς οὐδὲ τῆς φωνῆς ἀνέχεσθε. ' o viri ' (inquit) ' cupitis de umbra asini? hominis autem pro anima periclitantis defensionem audire non vultis.' Sunt et illa apud eosdem Græcos de asino quoque celebrata proverbia, ὄνος πρὸς ἀδλον, ' asinus ad tibiā : ' ὄνος λύρας, ' asinus ad lyram : ' ὄνος, εἰς ἄχυρα, ' asinus in paleas.' Dicitur autem hæc parœmia de his qui præter spem incidunt in bona, illisque voluptarie fruuntur. Celebrant et illud, ὄνον κείρεις, ' asinum tondes : ' de hominibus inefficacia aggredientibus, asinum enim tondere non possumus. Cui consimile est hoc, ὄνου πόκους ζητεῖς, id est, ' asini vellera quæris.' *Idem.*

METAMORPH. LIB. X.

Hoc decimo libro continetur militis cum asino ad civitatem accessus: facinoris muliebris ob amorem incastum infandumque lucentia descriptio. Asini duobus fratribus facta venditio, quorum alter pistor erat, alter coquus: mox fratrum, ob asini furtivam rapinam cibariam, dissidium atque contentio. Asini vita genialis et parasitica sub domino mitiore, ejusdemque cum matrona amorabunda concubitus: fœminæ scelestæ ad bestias damnatio. Iudicii Paradis editio: asini fuga ex spectaculo. *Beroald.*

PAG. 209 *Propter eximiam impotentiam*] Scripsi olim *insolentiam*, ut libro præcedenti supra: 'Nec miles ille familiarem cohibere quivit insolentiam.' Nam sic apud Senecam Epistola XLII. legeram: 'At odit eos qui subita et magna potentia insolenter utuntur.' Sed monuit me liber meus vetus, ibi quoque legendum, 'qui subita et magna potentia impotenter utuntur.' Sic *impotenter* etiam apud Quintilianum Instit. lib. I. 'Ne quid improbe, ne quid impotenter faciat, monendus est puer:' et ipsum Senecam de Beneficiis lib. IV. 'Qui non ipsis quas impotentissime fecit, speciem aliquam induet recti.' Itaque in Apuleio nihil mutandum: Seneca vero emendandus fuit. *Colt.* In Palat. et Coll. Voss. est *per*. Bene vero Colvius mutavit sententiam. Nec est quod dubitet Beroaldus et cum eo Floridus, an *impotentia* sumi hic debeat pro debilitate. Quo sensu quidam locutum esse volunt Auctorem lib. IX. p. 207. de eodem hoc milite: 'confususque de impotentia, deque inertia sua.' Nam et illic pro *insolentia*, qua hortulanum vite obtudit, ejus asinum abducere volens, sumi debet, ut infra p. 214.

'ad instar barbaricæ feritatis, et tyrannicæ impotentia.' De Phil. Mor. in f. 'Paucorum divitum impotentia se dedentes:' ubi vide Sciopp. et Elmenh. in Ind. Suet. Cæs. c. 77. 'Nec minoris impotentia vocem edidit.' Drakenb. ad Liv. lib. XXX. 16. XXXVIII. 48. *Oud.* Ob *eximiam impotentiam*] Utrum ob invalentiam et imbelliam, an ob immodicam militaremque potentiam ac insolentiam, ambiguum est: constat enim militem vapulasse, cum ob infirmitatem virium (quibus hortulanus præpollebat) tum ob contumaciam impotentiamque tyrannicam, dum militariter cædem hortulano minitatur. *Beroald.* *Propter eximiam impotentiam eximie vapularet*] Servius ad Æneid. I. 'Sunt quædam quæ pro locis intelliguntur, ut impotens: quod et satis, et minus, et nihil potens significat.' Glossarium: 'Impotens, &c. *ἄδύς*.' Beroaldus nodum hic in scirpo quæsit. *Pric.*

Pramicantem] Fulgorem in armis requirunt Impp. ad incutiendum terrorem. Plaut. Milite, Act. I. Scen. I. 'Curate ut splendor meo sit clypeo clarior, Quam Solis radii esse olim, cum sudum 'st, solent. Ut, ubi usus veniat, contra conserta manu Ocnlorum perstringat aciem in acie hostibus.' Elmenh. Oxon. Gueff. pr. *promicantem*. Ed. Bas. pr. *permic*. *Oud.* *Scutum cateris his longius lucens*] Fox. *scutum c. l. Abest lucens*. Corrigo, *scutum cetra longiorem*. Cetra autem est breve scutum Hispanicum, cujus mentio infinitis authorum locis, præsertim apud Livium lib. VIII. Decad. 3. Ruffus etiam lib. III. de gestis Alexandri: 'Bactrianorum equitum duo millia fuere armati bipennibus forte brevibus, levibusque sentis; cetrae maxime speciem reddentibus.'

Glossograp. habet; cetram (ita enim legitur col. 399.) esse τὴν ἀσπίδα λησ-
τρικήν. Porro Veteres promiscue
scutus et scutum dixerunt, ut 'clypeus'
et 'clypeum,' et alia id genus.
Roald. Ms. cetera longiorem lucens.
Colv. Πορρωτέρω ἀποσπίλβον. Mihi
locus est suspectus, maxime quod in
Lipsiano codice scriptum ait Colvius:
scutum cetra longiorem lucens. Forte:
cetera longe relucens, vel, ceteris longe
prælucens. Sane simile quippiam la-
tere puto. *Sciopp. in Symb.* Alii no-
tarunt, in antiquis libris legi: *cætera*
longiorem lucens. Fortasse: *cateris*
longe relucens. Sed scripserat Apu-
leius: *cetris his longius relucens.* His,
id est, vulgaribus. Nam V. C. *cetra*
longius lucens. Wowerius. Fl. 2. et
Lipsii liber, *cætera longiorem.* Wo-
wer. *cateris his l. relucens.* Scioppius,
cateris longe prælucens. Elmenh. Hæc
certo certius sunt corrupta. Sed non
recte a viris doctis castigata. Ac
primo nulli bono sunt illa *cateris his.*
Si ista valerent, debuisset Appuleius
simul monstrasse illa scuta cetera.
Quare abeat τὸ his, quod est in nullo
Cod. Valer. Flacc. lib. 1. 403. 'tan-
tum hæc aliis excelsior hastis Splen-
det.' Verum nec convenit τὸ ceteris.
Nam scutum hic aliud erat nullum,
præter unius militis, sicut 'galea' et
'lancea.' In Mss. ad unum omnibus
est *cetera.* Quare etiam Modius con-
jiciebat vel *scutum et cetram lon-*
gius lucentem, vel sc. cetra longiore
lucens. Posterius non intelligo, prius
valere nequit. Cui enim bono uni
militi *scutum et cetra?* Non capio
etiam lectionem Ed. Vulc. sec. *cetra*
his longius lucens. Appuleium de *ce-*
tra, quæ nihil ad rem facit, hic cogi-
tasse nullus credo. *Cetera* nullum
habet sensum. Sed miror, viros doc-
tos non advertisse, deesse verbum, a
quo pendeant Accusativi, vel abun-
dare mox pronomen relativum *quæ*
vel *quam,* cui nunc jungi debet *com-*
posuerut. Hinc in Interpretatione

interpolavit Floridus sic: 'Imposu-
erat mihi galeam et clypeum, qui
longius emicabat reliquis illis.' Sci-
licet in Palat. Oxon. Par. Gnelf.
utroque est, *cetera longiorem lucentem,*
in Flor. Fux. Reg. D'Orv. Lips.
cetera longiorem lucens. Hinc suspi-
cor, litteram *m* loco suo excidisse, et
hinc natam corruptelam; dum dederat
Appuleius aliquod verbum, sive
ceperam, sc. dorso meo, vel *gerebam.*
Frequens enim confusio est τῶν *c* et
g. Sic fere lib. viii. p. 162. &c.
'Gerebamus infantulos,' &c. et simi-
lia: quare se eodem libro *gerulum*
vocat. Hinc ex *longiore lucens* facil-
lima est emendatio, *longius lucens,*
sive *longius relucens,* ut bene edide-
runt Elmenhorstius ac sequentes.
Nam masculinum genus *lucentem* sine
dubio dederunt quidam librarii exis-
timantes, convenire debere cum *lon-*
giorem: licet *scutus* masculine dixerit
olim Turpilius in Demiurgo, teste
Nonio de Indiser. Gen. p. 226. Ed.
Merc. Æn. viii. 93. 'fulgentia longe
Scuta.' 623. 'longeque refulget.' Si
tamen cui placet magis, *cetra longius*
relucens, ejiciat omnino pronomen,
quod non nihil ob varietatem numeri
mihi suspectum est. Nam Mss. Flor.
Lips. D'Orv. Reg. Ed. Colv. enique
seqq. habent *quam,* sed Pal. Oxon.
Par. Fux. Pith. Guelf. pr. cum Edd.
Vett. *quæ,* melius, iudice Pricæo.
Et sane non *lanceum* modo, verum
etiam *galeam* et *scutum,* lanceæ sus-
pensa in tropæi modum, sedulo
ad terrendos viatores composuerat.
Male enim Vlitins exponit cuspidem
super longissimum hastile exaltatam,
ad Gratii Cyneg. vs. 118. 'Quam
longa exigui spicant hastilia dentes.'
Oud.

Sarcinis propriis onustum] Apposite
in Glossario: 'Σκεῖη στρατιωτικά, sar-
cinæ.' Seneca cap. 12. Consol. ad
Helviam: 'Militantes quotam par-
tem rerum suarum secum habent!
cum omnem apparatus castrensis

disciplina submoveat.' At hic extra expeditionem agebat. *Idem.* Longius relucens] Suidas: Τηλαυγές· λίαν λαμπρόν, πόρρωθεν φαῖνον. *Pric.*

*Sic etiam lanc.] Vnlg. sed etiam. Ms. hastisti, pro hastili. Colvius. Bert. sed et l. Elmenhorst. Nullus cod. consentit Lipsiano, ut edidere Colv. Vulc. et Elmenh. in τῇ sic, prave. Fraudi videtur illis fuisse Ellipsis τῶν non solum frequentissima. Immo eum Bertin. dant Pal. Pith. Gnelf. ambo, Oxon. Par. sed et. Optime. Sive præterea. Vide me ad Snet. Tib. c. 59. Infra p. 214. 'Tanta indignatione curiam, sed et plebem inflammaverat:' et passim. Neque aliter e Mss. legendus locus Septimii de B. Troj. lib. 11. c. 4. 'Ceterum in ea pugna utriusque exercitus interfecti multi mortales, sed et vulnerati pars maxima, prorsus nullo, aut per paucis cladum' (Mss. *cludem* vel *clade*) 'belli ejus expertibus.' Aliter vulgo. *Lognissimo* in Oxon. *conspicuum* Gnelf. pr. *Oud. Lanceam longissimo hastili*] Cum Lucianus hunc in Macedonia militem fuisse describat, intelligimus sarissam significari: etenim *sarissa* (ut docet Elianus in *Tacticis*) lancea est, qua utitur phalanx Macedonica, longitudine 14. cubitorum: quorum duo manus continent, reliqua 12. prominent: inde *sarissophori* a nostris scriptoribus dicti, qui sarissas gestant. *Beroald.**

Quam scilicet, &c.] Melius Oxon. Quæ s. Pric.

Propter terrendos] Gnelf. pr. propter terr. Male *Pricæns* cogitavit, ad *propterrendos*. Terrere quidem viatores, sed non simul *fugare* volebat miles. Eam tamen vim inesse verbo *propterterrere*, alibi docuimus. Ceterum perperam *Beroaldus lanceam* interpretatur *sarissam*, aïens, Lucianum, huoc hominem in Macedonia militem fuisse, describere. Minus sane adtente inspexit Lucianum, qui tom. 11. p. 611. scribit, eum adpellasse hortu-

lanum τῇ Ἰταλῶν φωνῇ. ut *Noster* p. 205. Sed p. 613. ait militem, de quo nihil hic amplius, vendidisse famulo viri ditissimi ex Macedonia urbe Thessalonice, ejusque conservo fratri; ut refert *Noster* demum p. 219. pro more alias fabulas interserens. *Oud. Propter terrendos, &c.] Sic etiam Oxon. Ms. Cogitabam ad propterrendos. Lib. 1v. 'Nam et ursæ facies, &c. ad propterrendos, si qui de familia forte vigilassent, videbatur opportuna.' Virgilius: 'Adverso proterret equo:' supra hic lib. viii. 'Faciens feras proterrebant.' *Pric.**

Miseros viatores] Lib. viii. 'Miseros homines, et laboriosos viatores.' Idem.

Confecta campestri, &c. via, ad quandam civitatulam pervenimus] Lib. viii. 'Campestres emensi vias, civitatem quandam populosam, et nobilem, &c. pervenimus.' Idem.

Cujusdam decurionis] Gloss. 'Δεκάρχης, decurio.' Idem.

*Ad præpositum suum qui mille armatorum ducatum sustinebat] Firmicus 111. 5. 'Faciet nihilominus armatos, præpositos, tribunos, vel minoris loci duces,' &c. Glossæ: 'Ducatus, ἡγεμονία.' In loco Firmici legendum videtur *armatorum præpositos*. *Onomast. vetus: 'Armati, ἑνοκλοι.'* De 'mille armatorum ducatus'. vide l. 1. ff. de testam. milit. *Idem.**

*Designatum facinus] Prave et perperam factum. Designare est rem novam facere, in utramque partem, et bonam et malam. Prave et recte facta, designata apud Veteres dicebantur: hic in malam partem ponitur. Designatores dicti, qui ludis funebribus præsunt: ob eam causam (ut credit Donatus) quod in ipsis ludis multa fiant nova et spectanda. Terentius in *Adelphis: 'Modo quid designavit?' Beroald.**

PAG. 210 *Ad librum profero] Infra heic: 'Quæ comperi, ad istas literas proferam.' Pric.*

Juvenem filium probe literatum, atque ob id consequenter pietate ac modestia præcipuum]. In Tabula Cebetis: Γράμματα καὶ μαθήματα, ἃ καὶ Πλάτων φησὶ ὥσανε χαλινοῦ τινος δύναμιν ἔχειν τοῖς νέοις. Philo in περὶ τῆς εἰς τὰ προπαῖδα συνοδ. "Ὡς περ ἐν οἰκίαις αἰετοὶ πρόκεινται κλισιάδων, ἐν δὲ πόλεσι τὰ προάστυα, δι' ὧν εἴσω βαδίζειν ἐνεστὶν οὕτως καὶ τῆς ἀρετῆς πρόκεινται ἐγκύκλια, ταῦτα γὰρ ὁδὸς ἐστὶν ἐπ' ἐκείνην φέρουσα. Scholiastes ad Equit. Aristoph. 'Ἡ παιδεία τοὺς ἀτόπους λογισμοὺς ἐκτρέπει, et post: 'Ὡς τῆς παιδείας ἱκανῶς καθιστώσης, ἀποδιῶξαι καὶ ἀπελάσαι τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς. In versu Græco: "Ἀπαντας ἡ παιδεύσις ἡμέρους ποιεῖ. Demosthenes in Amatorio: "Ὅλως μὲν ἅπαντα φύσις βελτίων γίγνεται παιδείαν προσλαβοῦσα. Ammianus Marcellinus l. xxix. 'O præclara informatio doctrinarum, &c. quæ vel vitiosas naturas sæpe excoluisti.' Cominæus l. x. 'Multos novi quos a pravis et illaudatis consiliis eruditio sola retraxit.' Ab his non multum discedit quod de Theramene iii. 2. Valer. Maximus: 'A literis ac doctrina virilitatem traxit.' ita enim legendum putem, non, ad doctrinam, ut in excensis: τὸ consequenter post ob id fortasse abundare videatur. Q. Curtius lib. iv. 'Non recto itinere, sed majore, et ob id tutiore, circuitu.' Ibidem: 'Avidum certaminis, atque ob id incautius in se ruentem.' Appuleius ipse lib. i. 'Cauponem vicinum, atque ob id æmulum:' et post, 'Civitatem, &c. in summo montis exasperati vertice sitam, et ob id aquis sterilem.' l. viii. 'Diurnis potationibus exercitatus, atque ob id factionibus latronum male sociatus:' et ix. 'Imbre nimio madefactus, atque ob id ab itinere directo cohibitus.' At merito locum heic implet, nimirum διακριτικῶς positum. Exculti studiis consequenter boni sunt, non autem necessario. Apud Cebetem ubi supra: Πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα (μαθήματα) λαβεῖν, εἰ μέλλοι τις ἕξειν

Delph. et Var. Clus.

πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἢ οὐ; 'Ανάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη, χρῆσιμα μὲντοι ἐστί. Multi enim nullis literis adjuti vendi normam optimam sequuntur: alii eruditionis nomine conspicui haud nunquam ad meliorem frugem evadunt: at hæc est virtus literarum; ut bonas indoles citius ad perfectionem ducant: certe pessimas, saltem ad aliquid, refrænent ac colibeant. Idem. Pietate ac modestia præcipuum] Oxon. Pietate modesta præcipuum: quo accedit et Lipsianus Ms. Idem.

Vel talem] Adposite Ovid. Epist. xx. 227. 'Adpeteres talem vel non jurata maritum, Juratæ vel non talis habendus erat.' Oud. Quem tibi quoque provenisse cuperes, vel talem] De liberis et parentibus Plautus in Mostellaria: 'Expoliunt, docent literas, jura et leges, Sumptu suo et labore nituntur, ut Alii sibi esse illorum similes expetant.' C. Marius apud Sallustium: 'Si jam ex patribus Albini et Bestiæ quæri posset, mene an illos ex se gigni maluerint, quid responsuros creditis, nisi se liberos quam optimos voluisse?' Hadrianus inter laudes Commodi apud Dionem Cassium: Οἷον οὐδ' ἂν εὖξασθαι παῖδα ἐδυθήην. Imp. Claudius apud Suetonium de L. Othone: 'Vir, quo meliores liberos habere ne opto quidem.' Contra apud Plutarchum in Cimone: Τοιοῦτος οἷον ἀπεύξαιτ' ἂν τις μὴ γενέσθαι ἑαυτῷ παιδίον. Idem in περὶ δεισιδαιμ. Τοῦ Τιμοθέου τὴν Ἀρτεμιν ἄδοντος ἐν Ἀθήναις, καὶ λέγοντος, θυάδα, φοιβάδα, μαινάδα, λυσάδα. Κινησίας δὲ μελοποιὶς ἐκ τῶν θεατῶν ἀναστὰς, τοιαύτη (ἔφη) θυγάτηρ γένοιτο. Suetonius de Augusto: 'Deprecanti populo,' (relegationem Juliæ) 'et pertinacius instanti, tales filias, &c. pro concione imprecatus.' Declamationis in Sallustium Auctor: 'Nunc, ut ad te revertar, patremque tuum præteream: qui si nunquam in vita sua peccavit, tamen majorem injuriam facere Reipublicæ non potuit, quam quod te talem filium genuit.'

Apul.

8 E

Proprie autem in hoc argumento *provenire*. Apud Plautum Trucul. 'Cum tu recte provenisti, cumque es aucta liberis Gratulor.' Justinus l. ii. 'Artemenem primum quidem Dario, sed privato provenisse.' Idem xxxvi. 'Israëlem felix decem liberorum proventus majoribus suis clariorem fecit.' *Pric.*

Ductuque alia, filium procreaverat alium] Ergo alter, ut loquuntur Græci, erat *πρόγονος*. *Idem.*

Adaque, &c.] Abest a Bertino, agnoscit Oxon. quiv et supra viii. 'Canem adæque venaticum' dixit. Onomasticon vetus: 'Adæque, *ἄπλος*.' *Idem.*

Etatis annum supergresserat] Sic idem vet. cod. et al. *supergressus erat*. Vulg. *supergresserat*. Unde politissimus Dousa divinabat scribendum, *supercesserat*. Sed quidni *supergresserat*, id est, supergressus erat? An non testis satis locuples Priscianus, qui l. viii. et *congregior* et *congregio* Veteres dixisse notat? Colr. Pal. Bert. Rom. et Flor. *supergresserat*. Dousa *supercesserat*, male. Vide Colvium. *Elmenh.* Colvianam lectionem similibus adserit Falsterus in Supplem. Ling. Lat. Ita Solin. ait c. 30. 'Quadragesimum ævi annum supergreditur.' Silio dicitur l. i. vs. 226. 'Transscendere annos:' et Arnobio l. i. p. 18. 'Diem primæ nativitatis intrare.' At reliqui cum Edd. Vett. retinent *supergresserat*, et in D'Orvill. Guelf. pr. transposite annum *atatis*. Quid si legas, annum *atati* *supergresserat*. Millies littera sequentis vocis adhæsit priori. Ovid. l. iv. Fast. 702. 'Addideratque annos ad duo Instra duos.' E Guelf. nil notatum. *Oud.*

Forma magis quam moribus in domo mariti præpollens] Theocritus xxiv. *Τὴν μορφὴν ἀγαθῶ, τὸν δὲ τρόπον οὐκ ἔθ' ὁμοίᾳ*. Spartianus de Ælio Vero: 'Hadriano, &c. acceptior forma quam moribus.' E converso, de Susanna, Scriptor de bono Pudicitæ: 'Uxor,

&c. pulcherrima, pulchrior moribus.' *Pric.*

Sed naturaliter impudica, seu fato, &c. impulsu] Donatus ad ea i. l. Andr. 'Mala mens, malus animus:' Argumentum a Natura, et an aliquis sine causa malus, an ab impulsione.' Servius ad Æneid. ix. 'Apud Plotinum Philosophum et alios, quæritur utrum mentis nostræ acies per se ad cupiditates et consilia moveatur, an impulsu alicujus Numinis. Et primo dixerunt mentes humanas moveri sua sponte, deprehenderunt tamen' (melius tandem) 'ad omnia honesta impelli nos Genio et Numine quodam familiari, quod nobis nascentibus datur: prava vero nostra mente nos cupere ac desiderare: nec enim fieri posse ut prava Numinum voluntate cupiamus, quibus nihil malum constat placere.' Vide quæ olim ad Apologiam p. 182. et nuper ad Jacobi i. 13. 14. notata. *Idem.* *Seu fato, &c.*] Ovidius: 'Sive fuit fatum, seu fuit ipse Deus.' *Idem.*

Oculos ad prirignum adjecit] Servius ad Æneid. vi. 'Amare privignum crimen est, virtus maritum.' *Oculos adjicere* heic, est quod Matth. 5. 28. *πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι βλέπειν*. ubi notata vide. Pollux ii. 4. *Ἐποφθαλμῆιν, ἐπιθυμῆιν τινας*. Suidas: *Ὁφθαλμὸν ἐπιβάλλειν περιέρχων θεάσασθαι*. Plautus hoc sensu in Milite, 'adjicere animum.' Narrationem isti persimilem v. 7. habet Valerius Maximus. *Idem.*

A socco ad cothurnum ascendere] Socci enim calcei humiliores: cothurni altiores, ob dignitatem personarum Tragicarum repræsentandam majorem. Hinc histriones Tragici, 'Alti incedere,' dicti Senecæ: sed correctione eget locus ejus Epistol. lxxvi. 'Nemo ex istis, quos purpuratos vides, felix est: non magis quam ex illis, quibus sceptrum et chlamydem fabulæ assignant, cum præsentē populo elati incesserunt et cothurnati; simul exierunt, excalceantur, et ad

staturam suam redeunt.' Quod ut suspicer, facit liber meus vetus, qui habet, *lati incesserunt*; invertamque litteras, *alti incess*. Subjicit enim, *et ad staturam suam redeunt*. Sic idem Epistola cxv. 'Omnium illorum, quos incedere altos vides, bracteata felicitas est.' Lucianus etiam ita Menippo: *Καὶ καταβάς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν, πείνης καὶ ταπεινὸς περιέρχεται* qui locus fere ejusdem sententiæ cum hoc Senecæ. Sed et Anacharside: *Εἶδον, ὦ Σύλων, οὓς φῆς, τοὺς τραγικοὺς καὶ καμψοῦς, εἶγε ἐκεῖνοί εἰσιν, ὑποδήματα μὲν βαρέα, καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσαῖς δὲ ταινίαις τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι, &c.* Colv. Oxon. Guelf. pr. et sec. in marg. ad ceterum. Oud.

Primis elementis] Forte scribendum, *alimentis*. Colv. Colvius, *alimentis*. Bene. Elmenh. Ego *elementis* retineam, ut mox (p. 211. Ed. Pric.) 'ne de parvis indignationis elementis.' Brant. Miror, summum Casaubonum quoque prætulisse *alimentis*, probatum item a Passeratio ad Propert. l. iii. El. 21. p. 528. 'Ipse alimenta sibi maxima præbet Amor.' Sed bene sit Brantio et Pricæo, qui *elementis* defenderunt. Immo quamvis alterum esset in nonnullis Codicibus, sicut in Ms. Voss. de Mundo passim *alementum* pro *elem.* exaratur, tamen *elementis* ut doctius et exquisitius retinerem. Nam *elementum* originis suæ vi est *alimentum*, quo omnia subolent et crescunt, ut docet J. G. Vossius in Etym. Adi etiam Barth. ad Claudianum l. i. in Rufin. vs. 6. Sil. Ital. l. iii. 77. 'Irarum elementa mearum.' Juven. Sat. xiv. 125. 'Sunt quædam vitiorum elementa: his protinus illos lubuit.' Crebro junguntur *prima elementu*. Vide ad l. ii. p. 28. In Oxon. *primis cultis*. Conferantur schedæ ineditæ inter Perizoniana Bibl. pnb. ad Quintil. Decl. xi. Oud. *Quamdiu primis elementis Cupido parvulus nutriebatur*] Ex his, ut puto, Virgilio l. vii. 'Ac dum prima lues udo sublapsa

veneno Pertentat sensus, atque ossibus implicat ignem: Nec dum animus toto percepit pectore flammam, Mollis, et solito matrum de more locuta est.' Casaubonus ad oram libri sui alleverat *alimentis*, quæ etiam Colvii conjectura fuit probata Elmenhorsio. At rectum illud *elementis*, si quid uspiam his in libris sincerum. Quintilianus Declam. xiv. 'Ut adolescentis ardoris impetus in parvis exstingnatur elementis.' Sic infra hoc ipso libro, 'indignationis parva elementa,' Noster. Pric.

Ruborem ten. deprimens] Nisi *ruborem* capiamus pro ardore, per sanguinem ferventi, et effectum pro causa per notam Metonymiam, hic legendum est vel *vaporem*, ut conjecit Wassenus, vel *ardorem*, ut doctus juvenis, Lennepius, in Animadvers. Colutho junctis p. 147. Verecundia enim vix locum habere posse videtur. Oud.

Facile ruborem tenuem deprimens silentio, resistebat] Lucianus in de Dea Syria, in re non dissimili: 'Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐσωφρόνει, καὶ τὴν νοῦσον ἔκρυπτε. Pric.

Bacchatus amor] Ms. (Fulv.) *debacchatus*. Sciopp. in Symb. Non male eam lectionem amplexus est Scriverius. Passim enim, et præsertim apud Nostrum, præpositio *de* significationem verbi intendit; atque in hac ipsa voce apud Terentium et Horatium. Oud.

At ubi completis igne resano totis præcordiis, &c.] Maximian. 'At postquam teneram rupit verecundia frontem, Nec valuit penitus flamma recepta tegi.' Lucianus ubi supra: 'Ὡς δὲ οἱ τὸ κακὸν μεῖζον ἡσυχίης ἐγένετο, κλαίεσκε τε δι' ἡμέρης, καὶ κόμβαβον ἀνεκαλέετο, καὶ οἱ πάντα κόμβαβος ἦν. Pric. *Completis igne v. totis præcordiis*] De Phædra, itidem noverca, Seneca in Hippolito: 'Labitur totas furor in medullas, Igne furtivo populante venas.' Virgilius: 'Vulnus alit venis, et cæco carpitur igni.' Idem. *Bac-*

chatus amor, &c.] Lib. II. 'Bacchamur in Venerem.' *Idem.*

Sæienti Deo jam succubuit] Servius ad Eclog. x. 'Cuivis facilius quam amori repugnatur.' præcipue in concessio (qualis hic,) amori. *Idem* ad IV. *Æueid.* 'Contra dignitatem amor susceptus gravior esse solet.' *Idem.* *Sæienti Deo jam s.*] Concinnius forsan, *S. jam Deo succubuit.* *Idem.*

Ac languore simulato, &c.] Apud Petronium: 'Quod solum igitur salvo pudore poteram confingere, languorem simulare cæpi.' Vide II. Samuel. 15. 3. Contra apud Philonem, Νοσῶν ὀδυνην καὶ πικρὴν περὶ τῆς ψυχῆς. *Idem.*

Mentitur in corporis valetudine] E-menda, *mentitur corporis in valetudine.* Vox *in valetudo* ter apud Ciceronem, item apud Tertullianum et alios. *Steuwech.* Vulgatam Tmesis figura tueri potest, ut jam ante aliquoties. *Brant.* Probare debuerat Floridus, *mentiri* alibi vel ab Appuleio usquam sumi pro 'celare,' 'dissimulare,' et ficta fraude abscondere. Nam contra usus verbi habet vim simulandi, et rem personarum fictam induendi. Ad Tennul. ad Front. lib. III. c. 10. § 7. 'Fugam mentiti.' Drakenb. ad Sil. Ital. l. II. 637. 'fratrem mentite Lycorma.' Hinc perperam Burmannus vulgatam Lucani lectionem *dominis* l. v. mutavit in *dominos* vs. 386. 'Namque omnes voces, per quas jam tempore tanto, Mentimur dominis, hæc primum reperit ætas:' et exposuit, falsis nominibus vocamus eos *Consules*, qui revera sunt reges et domini. At certe *Consulis* vox tunc non primum reperta. Dein Imperator potest dici 'mentiri Consulem,' sive sub specie consulatus esse dominus; alter vero alterum non potest *mentiri dominum.* Unice vera est lectio *dominis.* Intelligit Lucanus falsos verborum honores, fictosque titulos, per quos Romani Imperatoribus et Dominis adulabantur: ut bene Scholiastes et Hortensius cepere. Sic *mentiri* cum

Dativo apud Sil. l. VII. 160. 'numquam tellus mentita colono.' Claud. Cons. Prob. et Olyb. vs. 108. 'geminisque fidem mentita tyrannis.' Et sic Græce ψεύδισθαί τιμι. Sed ad Appuleium revertamur. Difficultas hæc nequaquam tollitur emendatione *Steuwechii*, quam de suo quoque protulit Piccart. Per. Crit. c. 13. et expressit Scriverius. Nam nugas Brantii omitto. Pricæ conjecturam probavit Doct. Abreschius in Lect. Aristæn. p. 70. Sed minore mutatione tum legas *in corpore valetudinem*, sive amorem suum simulat esse morbum. Is enim potius dicitur *valetudo*, quam *in valetudo*, quæ admodum suspecta mihi vox est, certe ab Appuleio nusquam adhibita. Quid, si scripserit Auctor: *Ac languore mentito dissimulat vulnus animi in c. tal.*? Solet enim Noster sæpe passive uti participio *mentitus*. Respice ad l. VIII. p. 160. 'mentita tarditate.' Oud. *Vulnus animi mentitur in corporis valetudine*] Quod est in usu Latinitatis *mentiri* quid, quam *simulare*? cujuslibet rei speciem præ se ferre? at hoc non agit mulier ista ut mentis suæ vulnus appareat, quin e diverso, utitur quanta potest solertia, ut corporis, non animi ægritudine decumbere videatur. Ergo loci mutanda lectio videtur, et ad hanc formam concinnanda: *Vulnus animi mentitur corporis in valetudinem.* Mutatio quidem levicula, quæ e tenebris tamen sensum obrutum extraxit. Juvenalis, non ista quidem sententia, at verbis isti argumento concinnis: 'Corpore sano Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat.' Pric. *Mentitur in corporis valetudine*] Simulat se languore corporis affectam, cum animi ægritudine tabescat: sic olim Antiochus amore novercæ Stratonices captus, cum cupidini sæienti succubisset, nec ullum remedium tanto malo reperiret, simulans se corporis morbo conflictari, in lecto decubuit: qui mox opera et astu Erasistrati medici

revaluit factus voti compos. *Beroald.*

Jam cetera salutis vultusque detrimenda, &c.] Virgilius simili argumento: 'Horrida vultum Deformat macies.' Ovidius in fabula Biblidis: 'Esse quidem læsi poterat tibi pectoris index, et color, et macies, et vultus.' *Metam. viii.* Nazarius, at in re alia, in Panegyrico: 'Male clausi signa mœroris per vultus indices exierunt.' Maximianus: 'Prodere non ausus, carpebar vulnere cæco: Sed stupor et macies vocis habebat opus.' *Pric.*

Nemo est, qui nesciat. Pallor deformis, &c.] Non displicet scriptura vetus, *pallore deformis. Colv. Ms. de foris.* Quod scires esse Apuleianum. *Sciopp. in Symb.* Lipsii liber et Bert. *pallore d. Alii, p. de foris.* Scholiastes vetus Horatii ad Epod. ii. 'Ex amoris impatientia nascitur tristitia, ex qua languor, ex languore pallor, silentium et suspiria; ex quibus ut adjunctis signis certo cognoscitur amor.' Ovid. lib. iv. *Metamorph. fab. 4.* 'palles: facit hunc amor ipse colorem.' Propertius: 'Nec dum etiam palles, vero nec tangeris igni.' Plautus, *Persa, scena,* Qui amans egens ingressus: 'SA. Satin usque valuisti? To. Haud probe. SA. Ergo ædèpol palles. To. Saucius factus sum in Veneris prælio. Sagitta Cupido cor meum transfixit. SA. jam servi hic amant.' Lucianus de Syria Dea p. 414. Ἐρωτος δὲ ἀφανέος πολλὰ σημεῖα, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες καὶ φωνὴ καὶ χροὶς καὶ δάκρυα. Docte Aristænetus. Ep. 13. libr. i. p. 53. et seq. Et Avicenna libr. iiii. Tract. 4. fol. 206. *Elmenh.* Primo tacite addidit Colvius verbum est, quo carent priores Edd. cum Mss. Pal. Fux. Pith. Guelf. Oxon. D'Orv. in quibus, uti et Flor. Bert. Par. et Ed. Vicent. est *pallore.* Ut jungantur nesciat *pallore deformis*, quomodo alibi loquitur Auctor. Verum non solum Amantes hoc sciunt, sed etiam, qui non amant. Ac sequentes Nomi-

nativi satis docent, Amoris hoc signum *pallor deformis* esse retinendum. *Vocula est* transposita, et per e expressa, adhæsit voci *pallor*; qui ipse recte dici potest *deformis*, ut Martiali lib. ii. Ep. 74. *vitium deforme.* Fulv. Cod. lectio *de foris* nihili est. *Oud. Pallor deformis]* Supra lib. v. 'Si rite conjecto, &c. de nimio pallore corporis, &c. amore nimio laboras.' Pollux iv. 19. Ὁ χροὶς, ὡς νοσοῦντα ἢ ἐρῶντα δηλοῦν. Catullus Argonaut. 'Quantos illa tulit languenti corde dolores! Quantum sæpe magis fulgere expalluit auri!' De Scylla amore percussa Virgilius Ceiri: 'Nullus in ore rubor; ubi enim rubor, obstat amori.' Vide quæ plura Beroaldus et Elmenhorstius. Male heic ex Mss. Scioppins *pallor de foris*: supra lib. viii. 'Pallore deformem faciem.' *Pric.*

Marcentes oculi] Appuleius eodem libri v. loco: 'De istis marcentibus oculis tuis,' &c. (sic scribendum monuimus.) 'amore laboras.' *Idem.*

Lassa genua] Legebam, *lapsa genua.* Poëta primus: 'Genua labant.' *Colv.* Quidam libri, *lapsa genua.* Non omnino male. *Wower.* In Scriverii Ed. Amst. jam editum est *lapsa.* Quo facit vehementer locus lib. v. p. 105. 'Verum si recte conjecto, &c. ab isto titubante et sæpius vacillante vestigio, deque nimio pallore corporis, et assiduo suspirio, inimo et ipsis mœrentibus oculis tuis; amore nimio laboras.' Adde Heliodorum lib. iv. *Æthiop.* p. 172. Ed. Paris. Verum illic, ceterisque in locis, per Pricæum excitatis, agitur de muliere incedente vel stante, cui labi possunt genua; hic vero de muliere lecto adfixa et decumbente: ut bene ipse Pricæus advertit, et hinc ad conjecturam descendit, legitque, *lapsæ genæ*: quod nuper quasi ex suo ingenio repetivit Cl. Jac. de Rhœr in Fer. Dav. p. 227. de quibus multa vide in Comm. ad Sueton. Aug. c. 99. 'Ac malas labentes corrigi præcipit:' uti et Burm.

conjecit in Virg. *Æn.* xii. 222. 'Tabentesque genæ.' Et sane mulieris genua sub pallio latentia videri non poterant a medico. Non igitur ex illis, sed ex genarum flaccitate, uti ex ceteris faciei, et somni, suspiritusque indiciiis debebat colligere mulieris amorem. Quare ab ea correctione nequaquam sum alienus. Si tamen vel sic *genua* quis retinere mavult, omnino is *lassa* retineat quoque, sive *languida*. Omnia enim, quæ languent et flaccescunt, *lassa* dicuntur. Vixque nlla superest ejus vocis, hoc sensu sumta, memoria, in qua non quidam librarii *lapsus* reposerunt. Sic 'lassa salus,' 'lassus furor,' de quibus dixi ad lib. v. p. 102. Arcus, cujus nervus præ diutina intensione languet, 'venatibus lassatus' dicitur Claudiano Cos. Prob. et Olybr. vs. 187. 'Lassa terra' et 'lassa natura' utrique Plinio lib. xvii. N. H. c. 15. et lib. vi. Ep. 21. ubi vide Buchnerum. Immo 'lassum collum' Virg. *Æn.* ix. 436. et 'viscera lassa' apud Lucan. lib. ii. 340. quibus locis eadem confusio, et videndi Comment. *Oud.* *Lassa genua*] Sic, 'genubus succiduis lassum,' Germanicus in Aratæis. Oxon. *Lapsa g.* quod et Colvins conjecit. De Phædra amatrice et noverca Seneca Hippolito: 'Soluta labitur moriens gradu.' Ibidem de Eadem: 'Populatur artus cura, jam gressus tremunt.' Appuleius ubi supra: 'Ab isto titubante et sæpins vacillante vestigio, &c. amore laboras.' Virgilius v. Ecloga: 'Incumbens, &c. oliva:' ubi Servius: 'Propter amorem se non sustinens.' Apud Plantum in amoris, etsi simulati, argumento: 'Tene me obsecro. Cur? Ne cadam. Quid ita? Quia hic adstare Nequeo: ita animus per oculos meos deficit.' Sic Hebr. 12. 12. (at sensu alio) παραλελυμένα γόνατα. et supra heic lib. viii. 'Lurore pene collapsa membra.' Cum autem de vultus detrimentis res heic, et hæc

mulier lecto decumbat, (quo loci *genuum lapsorum* videtur minus tempestiva mentio) fortasse rectius prædictis, *lapsa genæ* scripserimus. *Lapsus* intelligo insuecas, arescentes. Claudianus: 'Interius fugere genæ.' Quintilianus xii. Declam. 'Genas destitutas' dixit. Juvenalis, 'pendentes genas.' *Pric.*

Quis turbida] Philostratus i. 23. Πηθήσεται ἡ καρδία θαμὰ ἐκθρώσκοντας τοῦ ἔκνου, δδὴ μάλιστα περὶ τοὺς ἐρῶντας φασὶ γενέσθαι. *Idem.*

Et suspiritus cruciatus tarditate re- hementior] 'Attractus ab imo Spiritus, interdum gemitu gravis.' Ovidius, ubi de Biblide: 'Nec causa suspiria mota patenti.' Scholiastes vetus Horatii, in amoris argumento: 'Ex tristitia languor, ex languore pallor, silentium, et suspiria:' et Anacreon, simili materia, ὑπὸ καύματος ἀνασπενάζειν. *Idem.*

Vapore febrium] Flor. *vaporibus.* Elmenh. Pluralem recte reposuerunt Eln. Scriv. *Pric.* Flor. e Mss. Medic. Oxon. quibus adde Pal. Lips. Fux. Par. D'Orv. Guelf. et Ed. Junt. post. Sic supra lib. vi. p. 131. 'Solis ardentis vaporibus tradere.' De Mundo p. 734. Ed. Flor. 'æstivos vapores revolventes horæ.' Eamque vocem restituendam existimo ibid. p. 736. 'Brumalis austeritas vapores terræ, ac tostorum viscerum venas remittit.' In Edd. enim Vett. est, *austros furonius ac terræ, terrestr. &c.* Vulgo, *aust. terrestrium viscerum v. r.* Alia de hoc plurali vide ad Lucan. lib. ix. vs. 587. 'monstrat tolerare vapores.' Quod quidam prave damnant. *Oud.* *Vapore febrium*] Melius Florent. et Oxon. Mss. *Vaporibus.* *Pric.*

Nisi quod et flebat] Ovidius ubi supra: 'Et humida sæpe lumina.' Horatius: 'Humor et in genas Furtilabatur, arguens Quam lentis penitus macer ignibus.' *Idem.*

Caloris intemperantia] Ms. *coloris*

int. Colv. Sic etiam Pal. Pith. Oxon. Guelf. pr. ut referatur ad *mobilem faciem*, de qua supra, et intelligatur vultus nunc faciei rubor, nunc pallor. Nihil tamen mutandum censeo. Aliam tunc vocem quam *intemperantiam* adhibuisset Auctor. 'Innuvit vesanum Amoris ignem totis præcordiis immodice exæstuantem,' ut ait paullo superius, cuique infra p. seq. opponit 'corporis calorem,' sine quo tamen flagrabat. Oud.

[*Fatigatus anhelitus*] Infra xi. 'Fatigatus anhelitus trahens:' et ix. 'Anhelitu languido fatigatus.' Ad sententiam loci Declam. viii. Quintilianus: 'Abditos profundosque morbos, aut citatior, &c. sanguinis cursus, aut crebrior anhelitus laborantis animæ indicat.' Julianus Misopogone: 'Ὡς ἦλθεν, (ἡ ποθομένη), ἐδίδου τὰ συνθήματα τοῦ πάθους ὁ νεανίας, ἄσθμα τῶν θλιβομένων ἤφει· ἐπέχειν γὰρ αὐτὸ κινούμενον, καίπερ σφόδρα ἐθέλων, οὐχ οἷός τε ἦν, καὶ ταραχὴ ἦν τοῦ πνεύματος. De Daphnide amore Chloë's vulnerato Longus Sophista: Τὸ πνεῦμα, ποτὲ μὲν λάβρον ἐξέπνει, καθάπερ τινὸς δῶκοντος αὐτόν· ποτὲ δὲ ἐπέλιπε, καθάπερ ἐκδapaνηθὲν ἐν ταῖς προτέραις ἐπιδρομαῖς. Pric.

[*Et utrinque secus iustatæ crebriter laterum mutæ vicissitudines*] Heliodorus lib. vii. Παννύχιος ἔκειτο, πυκνὰ πρὸς ἑκατέραν πλευρὰν τὸ σῶμα διαστρέφουσα, &c. Seneca, ubi de Phædra: 'Semper impatiens sui Mutatur habitus.' Ibidem: 'Artusque varie jactat incertus dolor.' Idem.

[*Quam facilis, licet non artificis medicæ, &c. Venereæ cupidinis comprehensio*] 'Quis enim celaverit ignem, Lumine qui semper proditur ipse suo?' Quintilianus ubi supra: 'Medicus qui per hæc non potest invenire languorem, non invenit nec remedium.' Juvenalis Sat. ix. 'Deprendas animi tormenta latentis in ægro Corpore, deprendas et gaudia: sumit utrumque Inde habitum facies.' Anacre-

on: 'Ἐγὼ δὲ τοὺς ἐρῶντας ἰδὼν, ἐπίσταμαι εὐθύς· Ἐχουσι γὰρ λεπτὸν ψυχῆς ἕξω χάραγμα. Idem.

PAG. 211 *Impatience furoris altius agitata*] Ita bene Beroaldus: sic supra ix. 'Commota et exasperata altius.' Firmatur etiam emendatio ejus ab Oxon. et Fuxensi Ms. Idem. *Alterius agitata*] Lego, *altius vel alternis agitata*. Beroald.

[*Dirupit silentium*] Sic et idem Oxon. codex. Pric.

[*Vocari præcipit filium*] Confer Senecam Hippolyto, Val. Maximum libr. v. cap. 7. et Plutarchum in 'Demetrio.' Elmenh. D'Orv. præcepit. Sed eo tempore non opus est. Vide ad lib. ii. p. 37. 'Interrupit et recognoscit.' p. 213. 'perduxit et procumbit.' Oud. Et ad se vocari præcipit filium.] Apud Achillem Tatium illa lib. iv. Νενίκημαι, πεπλήρωμαι βελῶν· κάλεσον ταχὺ τὸν ἰώμενον, ἐπείγει τὸ τραῦμα. Pric.

[*Ne ruboris admoneretur*] Fux. sed ne rub. Roald. Scilicet ne rub. adm. Sic emendavi. Vulgo, sed ne rub. adm. Scriptum olim *fx*: quod *sed*, quod etiam *scilicet* est. Sic lectum male Floridor. iv. 'Cui sed multo tanto præstat illa altera mercis, quam Thalem memorant snasisse:' cum scribendum esset, *scilicet multo tanto, &c.* ut cudi jussimus. Colv. Bene Colvius vocem *scilicet*, qua carent Beroaldinæ Edd. et cui Mss. plerique et Edd. Vett. substituerunt *set*, vel *sed*, restituit, ut modo jam dixi. In D'Orvill. est *admoneret*, Coll. Voss. *admoneretur*. Ond. *Quod nomen in eo ipso, scilicet ne ruboris admoneretur, libenter eraderet*] Ovidius de Biblide fratrem inconcesse amante: 'Jam nomina sanguinis odit: Biblida jam mavult, quam se vocet ille sororem.' Oxon. et Florent. in eos ipsos: latet aliquid quod hand properans produco. Pric.

[*Striatam gerens frontem*] Ms. *strictam*. Sicut Petron. 'Quid me spectatis constricta fronte Catones?'

Sciopp. in Symb. Al. strictum f. male. Vide Indicem. Elmenh. Oxon. Gueff. pr. et Par. stratum. Fulviano Codici accedit Pithæanus, *strictam* datus: quod amplexus itidem est cum aliis Salmasius ad Tertull. Pall. p. 61. ac 334. et ad J. Capitolini Maximum et Pupienum c. 6. Verum multo elegantius reliqui Codd. servant *striatam*, seu rugis distinctam, locutione ducta vel a columnis per *strias* incisis, quas nos vocamus *gerill*, de quibus consule Beroaldum, et Burm. ad Serv. *Æn.* viii. 660. sive a *striis aratoris*, quibus frontis rugas, uti et *sulcis*, passim comparant Ovidius, aliique poetæ. Creber in hac voce est Auctor. Adi me ad Suetonii Aug. c. 70. Adde l. xi. p. 246. 'Aspis squameæ cervicis striato tumore sublimis: ubi de more eadem varietas. Oul. *Senili tristitie striatam gerens frontem*] 'Ante annos animumque gerens frontemque severam.' Statius de Melioris puero: 'Et castigatæ collecta modestia frontis.' Phædra de Hippolyto: 'Quam grata est facies torva viriliter! Et pondus veteris triste supercill!' Plinius lib. ii. Epist. 7. de Coctio Spurinæ filio: 'Tanta ei gravitas, &c. ut posset senes provocare virtute, quibus nunc honore adæquatus est:' et v. 16. de filia Fundani: 'Nondum annos quatuordecim expleverat, et jam illi senilis prudentia, matronalis gravitas erat.' Ex quo, ut videtur, Noster Florid. ii. 'Senilis in juvene prudentia.' Menander: Οὐχ' αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν, Ἀλλ' ὁ τρόπος ἐνεσσι τῇ φύσει γέρων. *Pric. Senili tristitia striatam gerens frontem*] Euripides Bacchis: Ὡς δύσκολον τὸ γῆρας ἀνθρώποις ἔφν, Ἐν τ' ὕμμασι σκυθρωπόν! Seneca Hippol. 'Frons decet tristis senem.' *Idem. Striatam fron.*] Rugosam, contractam, subductam, qualis ex tristitia esse solet, quæ et *caperata* frons dicitur: et decenter dixit Plant. 'quid huic homini frons caperat se-

veritudine?' *Striæ* sunt canaliculæ in columnis, et cava: unde 'columnæ striatæ' dictæ. Talibus fulciuntur ædes Bentivolorum magnificentissimæ. Quidam strias non ipsos canaliculos dici interpretantur, sed prominentias et extuberationes inter cava et canaliculas columnarum. Vitruvius in iv. 'Columnas' (inquit) 'striari viginti striis oportet.' Idem *striaturam* appellat descriptionem striatarum columnarum. Igitur translatione venustissima 'striatam frontem' posuit Lucius noster, pro tristissima et caperata, in qua rugæ aspicantur instar striarum, quas in columnis effecimus. Rugarum enim et striarum reciproca translatio est. Idem Vitruvius: 'Trunco,' inquit, 'toto strias, uti stolarum rugas matronali more demiserunt.' Crassitudines striarum eodem auctore faciendæ sunt, quantum adjectio in media columna ex descriptione invenietur. *Strigæ* vero aliud longe significant: nam (ut Grammatici docent) appellantur ordines rerum inter se junctim collocatarum, a stringendo dictæ. Columella in ii. de feno loquens, sic refert: 'Tunc demum convertemus, et utrumque siccatum coartabimus in strigam, atque in manipulos vinciemus.' Beroald.

Utcunque] Nitidior lectio est, *utrumque*. Idem.

Ut in quodam vado dubitationis hærens] Servius ad *Æneid.* ix. 'Omnis cogitatio in dubitatione est ante sententiam.' *Pric.*

Omne verbum quod præsentī sermoni putabat aptissimum, rursum improbens] Idem ad *Æneid.* xi. 'Naturale est, ut quoties simul multa cogitamus, vix aliquod comprobemus.' *Idem.*

Nutante etiam tunc pudore] Theophrastus Simocatta in Epistolis: Ἐρωτικὸν διγηγήσασθαι πάθος τὸ γυναικεῖον φύλον αἰσχύνεται. Ovidius *Metamorphos.* x. 'Virgo Cinyreia capitur igne Pervigil indomito, furiosa-

que vota retractat. Et modo desperat, modo vult tentare: pudetque, Et cupit, et quod agat non invenit: utque secnri Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat, Quo cadat in dubio est, omniue a parte timetur; Sic animus vario labefactus vulnere, nutat Huc levis atque illuc, momentaque sumit utroque.' *Idem.*

Unde potissimum capcret exordium decontatur] 'Nescit quæ prima exordia sumat.' Ovid. *Metamorph.* x. de Myrrha: 'Conataque sæpe fateri, Sæpe tenet vocem.' *Æditus vetus Poëta apud Gellium* xix. 9. 'Dicere cum conor curam tibi, Pamphile, cordis, Quid mi abs te quæram, verba labris abeunt.' Phædra ad Hippolitum: 'Sed ora cæptis transitum verbis negant, Vis magna vocem emittit, at major tenet.' *Idem.*

Rogat, &c. causus præsentis agritudinis] Supra lib. iv. 'Aniculae instantissime causas, &c. mæroris requirenti.' *Idem.*

Nacta solitudinis, &c. occasionem] Vide supra pag. 153. dicta. 'Solitudinis occasionem' dixit et Tacitus *Annal.* xv. *Idem.*

Prorumpit in audaciam] Lib. ix. 'Occulta libidine prorupit in adolterum quandam.' *Idem.*

Ubertim allacrymans] Hieronymus in Epitaphio Nepotiani: 'Ubertim fluentes lacrymas.' Sic, 'ubertim manantes lacrymas,' iv. 23. Sidonius: Supra heic lib. vi. 'Uberi fletu rigans Deæ vestigia.' et v. 'Flens ubertim, decessit ad somnum.' *Idem.*

Lacinia] Præ pudore coopernit faciem, ut liberius amorem impudicum, scelestumque profiteretur. Apud Platonem Socrates operit pallio caput orationem quandam parum pudicam habiturus. Apud Gellium Julianus rhetor capite convelato canit versus poëticos, amasios ac venerios. *Beorold.*

Laciniaque contegens faciem] Apud Gellium ille xix. 9. 'Permittite mihi

quæso operire pallio caput, quod in parum pudica oratione Socratem fecisse aiunt.' Propertius i. 4. 'Et quæ Gaudia sub tacita dicere veste libet.' De Myrrha patrem cupiente Ovidius *Metam.* x. 'Pudibundaque vestibus ora Texit, et o dixit felicem conjuge matrem.' *Pric.*

Vocce trepida sic cum breviter affatur] Servius ad *Æneid.* iv. de Didone: 'Suspense et pedetentim, amore resistente incipit.' *Idem.* *Causa omnis et origo, &c.]* Juvenalis xiv. 'Mentis causa malæ tamen est, et origo penes te.' In *Apologia* Noster: 'Causa, et ratio, et origo initialis.' *Idem.*

Etiā medela ipsa, &c. tute ipse es] Vide supra pag. 26. notata. *Idem.*

Isti tui oculi per meos oculos] Quintilianus *Declamatione secunda*: 'Oculi tota nostra luxuria. Hi nos in omnia vitia cotidie præcipitant, mirantur, adamant, concupiscunt.' Firmicus *Astronomicæ* libro quinto cap. 1. 'Amorū illecebras oculorum passivis cupiditatibus incurrent.' Et, 'cum ad Venercos coitus collecta per oculos desideria semper compellent.' *Achil.* Tatius libro i. pag. 7. Κάλλος γὰρ ὑψέτερον τιτρώσκει βέλους, καὶ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὴν ψυχὴν καταρρέει. Ὄφθαλμος γὰρ ὁδὸς ἐρωτικῇ τραύματι. πάντα δέ με εἶχον ὁμοῦ, ἕκαστος, ἐκκληξίς, τρόμος, αἰδώς, ἀναίδεια ἐπήρουν τὸ μέγεθος, ἐκπεπλήγμην τὸ κάλλος, ἔτρεμον τὴν καρδίαν, ἔβλεπον ἀναίδως, ἡδούμην ἁλῶναι. Alia vide apud *And. Schottum* in *Proverbiis* p. 276. et *Bernardum Martinum Variar. Lect.* 3. c. 24. *Elmenh.* *Isti enim tui oculi per meos oculos, &c.]* *Philostratus* i. 21. τὸ ἐπιθυμητικὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἰσάγεται. *Achilles* *Tatius* lib. vi. Εἰς τὰ ὄμματα τῶν καλῶν τὸ κάλλος καθήται, ῥέον δὲ ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὀρώντων ἴσταται. *Aristænetus* ii. 18. Δεξιόμενος τοῦ κάλλους τὴν ἀπορροὴν διὰ τῶν ὀμμάτων, ἐρωτικῶς διεθερμάνθη. *Anacreon*: Οὐχ ἵππος ὄλεσέν με, Οὐ πεῖδος, οὐχὶ ἔπαις. Στρατὸς δὲ

καὺνς ἄλλος 'Απ' ὀμμάτων βαλὼν με. Hinc illud quasi insolitum in Simocattæ Epistolis: Βέβλημαι τὴν ψυχὴν, μηδὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἀδικοῦμενος. Vide in ὀμμάτεις πόθος Hesychium. Plutarchum Sympos. III. 6. Philosophatī epistolam, Πόθεν μου, &c. Ovid. Amor. III. 'Perque tuos oculos qui rapuere meos.' *Pric.*

Ad intima delapsi præcordia] Supra lib. II. 'Ubi primam sagittam sævi Cupidinis, in ima præcordia mea delapsam, excepi.' Virgilius: 'Inque xinum præcordia ad ultima subdit:' ubi Servius: 'In loca cordi vicina, ubi sensus percipitur.' In Epistolis Ovidii: 'Non mea sunt summa leviter districta sagitta Pectora, descendit vulnus ad ossa meum.' Orientius Illiberitanus: 'Amor, ut lacrymæ, quas fundi injuria cogit, Ex oculis surgit, pectoris ima petit.' Musæus: 'Απ' ὀφθαλμοῖς βολᾶν ἑλκος ὀλισθαίνει, καὶ ἐπὶ φρένας ἀνδρὸς ὀδεύει. Paulus Silentianus: Οἱ στρὸς ὀλισθήσαν ἔχει φύσιν, ἣν τις οἴστοῦ Ἄκρον ἔλη φλογέου, δύεται ἐντὸς ὅλος. Maximus Tyrinus Dissert. IX. 'Ἀρχὴ αὐτοῦ (amoris) ἄνθος σώματος, ἐρχόμενον εἰς ὀφθαλμούς, καὶ δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ῥέον. Moschus de Cupidine: 'Ἐπὶ σπλάγχχους δὲ κάθηται. *Idem.*

Meis medullis acerrimum commovent incendium] Scriptor de bono Pudicitiae, in Cypriani operibus: 'In medullis versata cæca incendia,' &c. Zeno Veronensis: 'Cum medullitus amoris insani flagraret incendio.' Statius Achilleidos I. 'Fax vibrata medullis.' Infra heic, at in re alia: 'Perniciem, &c. medullæ penitus adtraxerant.' Sirachides IX. 9. 'Ἐκ ταύτης (formositate) φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. Adde quæ supra pag. 26. adnotata. *Idem.*

Miserere tuæ caræ parentis] Ante vulgo, *tua causa pereuntis.* Colvius. Flor. Pal. et Rom. *tua causa pereuntis;* recte. Elmenh. Bene Horat. 'Me tuo longas pereunte noctes.' *Wuss.*

Vere ratioecinator Floridus. Adi quoque *Pricæum*, et *Burm.* ad Quintil. Decl. xv. c. 3. Immo neque in Ms. invenit Colvius, *tua caræ parentis*, sed vitiose *tua causa parentis*: sicuti exatur item in Reg. Fux. ac D'Orvill. Adhæc in Pithæano est *miserrime*, Fux. *misi*; nnde effingi posset, *miserere mei.* Oud. *Miserere tuæ caræ parentis]* Supra II. argumento non dissimili: 'Miserere, et subveni maturius.' Lectionem positam debemus Lipsii Ms. aut potius Colvii incogitantia: qua sine, in latebris jacuisset snis, nec secutas quasdam editiones deformasset: inter eas, quam adoravit Wowerius, ad quam nostræ magnam partem contextus formatus. Complures alii Mss. (quos et veteres omnes editiones secutæ) legunt, *M. tua causa pereuntis*: quam iterum suis sedibus scripturam reponamus. Supra ad Fotidem suam Noster II. Miles. 'Pereo, imo jamdudum perii, nisi tu propitiaris.' Virgilius Eclog. VIII. 'Ut vidi! ut perii!' In reliquis veterum Poëtarum: 'Sæva non cernis quod ego langueo?' scribe, *Sæva ah, non cernis quantum ego langueo?* Sic me destituis jam semimortuum? id est, (ut hic noverca) 'jam tui causa pereuntem.' *Pric.*

Nec te religio patris omnino deterreat] Religionem heic verecundiam vocat, sive, religiosum respectum. Glossæ: 'Εὐλάβεια, Reverentia, verecundia, religio.' Glossæ aliæ: 'Religio, θρησκεία, &c. διάθεσις, καὶ αἰδώς.' Patris, est 'erga patrem': ut Sirachidis III. 15. 'Eleemosyna patris:' pro, 'patri eleemosyna præstita:' et, 'juraamenta patrum,' id est, patribus facta: Sapient. XVIII. 22. apud Latinum Interpretem. *Idem.*

Cui morituram prorsus servabis uxorem] Confer quæ supra pag. 49. adnotata. *Idem.*

Illius recognoscens imaginem in tua facie, merito te diligo] Virgilius de Didone: 'Gremio Aescaniam, genito-

ris imagine capta, Detinet.' Apud Senecam Phædra ad privignum: 'Genitor in te totus.' Andromache apud eundem: 'Testor immites Deos, Non aliud Hector in meo nato mihi Placere quam te: vivat, ut possit tnos Referre vultus.' *Idem.* Illius recognoscens imaginem in tua facie] Lib. v. Psyche ad Cupidinem: 'Sic in hoc saltem parvulo recognoscā faciem tuam.' Cicero de filio suo: 'Imago corporis et animi mei.' *Idem.*

Habere] Corrige, *habes*. Beroald.

Necessarii facinoris] Pith. *necessarium*. Pricæus hujus epitheti rationem se non adsequi fatetur. Intel- ligit Beroaldus facinus, quod cum persona *necessaria*, sive necessitudinis vinculo copula committitur; inepte, ob eandem rationem, ob quam vidimus paullo ante *parentis* non valere. Verissime interpretatus est Floridus 'facinus meæ salutis necessarium:' quia *morituram* alioquin sic *servabis*. Malim vero invertere hoc pacto: Cui *morituram prorsus servabis uxorem*. *J. e. r. i. i. t. f. m. t. d.* *Habes capax necessarii facinoris otium. Habes solitudinis plenam fiduciam.* Nam, &c. Ratio in promptu est. Sic enim rectius cohærent singula singulis argumentis. *Oud. Necessarii facinoris*] 'Facinus necessarium' vocat, quod cum necessaria persona committitur, et necessitudinis vinculo copulata: qualis est inter novercam privignumque conjunctio. *Beroald.* *Habes solitudinis plenam fiduciam*] De Potipharis uxore Zeno Veronensis: 'Captat solitudinem, &c. a quali etiam non irritata adolescentia invitis feminis sæpe violenta esse consuevit.' vide 23. 25. et 26. Sirachidem. In eodem argumento Cyprianus, sive de bono Pudicitiae Scriptor: 'Latebrarum tota quibusdam videtur occasio,' &c. Apud Achillem Tatium lib. II. ille: Πολλὰ ἦν τὰ ἀπλίζοντά με θαρρῆειν οἶνος, ἔρως, ἐλπίς, ἐρημία. et illa apud Petronium: 'Sume ergo amplexus, si placet, ne-

que est quod curiosum aliquem extimescas: longe ab hoc loco frater est.' In narratione de Susanua senes libidinosi: Ἰδοὺ, αἱ θύραι κέκλεινται τοῦ παραδελσίου, καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς. Juven. 'Tam facile et primum est Superos contemnere testes, Si mortalis idem nemo sciat.' Plin. Epist. 'Tantumque licentiæ pravis ingeniis adjicit illa fiducia, Quis enim sciet?' *Pric. Necessarii facinoris*] Rationem epitheti istius non assequor: fortasse locus corruptus: quæ Beroaldus attulit, non satisfaciunt. *Idem.*

Nam quod nemo novit, pene non fit] *Fux. penitus non fit.* Roaldus. *Ms. Namque nemo novit, pene non infit.* Colvius. *Ms. penitus non fit.* Sciopp. in Symbola. *Palat. namque infit, q. n. n. p. n. f.* O stulta! licet homines non novere facta tua mala, novit tamen ea ille, qui supra nos negotium curat, Deus, quem nemo fallit judicem. Unde et non profane homo profanus Offic. lib. III. dicit: 'si omnes Deos hominesque celare possumus, nihil tamen avare, nihil injuste, nihil libidinosè, nihil incontinentè esse faciendum.' Notata ad Minutium fol. 61. et Eusebius de præparat. Euang. lib. XIII. c. 11. *Elmenh. Ms. p. non infit:* unde fortasse, *pene infit*, id est, non fit, aut *navum fit*. Brant. *Ms. penitus pene non fit.* Sic forte leg. *Wass. Penitus habent quoque Oxon. et Guelf. pr. D'Orv. pene non infit* *Palat. Guelf. sec. cum Lips. Nam erravit Elmenhorstius, a quo deceptus Scrivenerius edidit, ut ille scripsit in Cod. eo haberi. Ineptiit suo more Brant. Nihil muto cum Pricæo. Namque n. Palat. Guelf. sec. Namque quod n. Oxon. et Guelf. pr. Oud. Quod nemo novit, pene non fit*] Seneca I. 13. de Ira: 'Innocentem quisque se dicit, respiciens testem, non conscientiam.' Solomo Proverb. 30. 19. 20. 'Viam aquilæ in cælo, viam colubri super petram, &c. talis est via mulieris adulteræ, quæ comedit, et

tergens os summi, dicit, Non sum operata malum.' Ovidius III. Amor. 'Non peccat quæcunque potest peccasse negare, Solaque deformem culpa professa facit.' Simplicius in cap. 47. Epicteti: "Εως ἂν ἐλεγχθῶμεν, οὐδέμεθα λανθάνειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ἡμαρτηκέναι δοκεῖν. Salvianns lib. VII. 'Solet flagitiosiores, quando agitur occulte, fidem facinoris non mereri.' Oxoniensis, et duo alii Mss. non male, *penitus non fit*: communem lectionem retineo tamen, ob hæc Zenonis Veronensis: 'Pene pro infecto habetur, quod non diffamatur.' (Serm. IV. de Esaia.) et ista Seneca II. 29. de Ira: 'Qui dicere tibi nisi clam non vult, pene non dicit.' *Pric.*

Quamquam tale facinus protinus exhorruisset, &c.] Lib. IX. 'Exhorruit Myrmex inauditum facinus.' *Idem.*

Non tamen negationis intempestiva severitate putavit exasperandam] Proinde hoc, præcipue eam erga, quæ parentis locum implebat. Gellius II. 7. ubi de liberorum officio in parentum imperia: 'Sententia media optima et tutissima est, quædam parendum esse, quædam non obsequendum: sed ea tamen quæ obsequi non oportet, leniter, at verecunde, ac sine detestatione nimia, sine opprobriatione acerba reprehensionis declinandæ sensim, et relinquenda, non repugnanda esse.' Vide quæ Acrotatus in Plutarchi apophthegm. Pro intempestiva, melius intempestivæ scribas, ut respondeat sequenti membro. 'Intempestivæ severitatis negationem' opponit 'cautæ promissionis dilationi.' *Idem.* Negationis intempestivæ severitate] Id est, (ut infra argumento alio,) 'intempestiva repulsa.' *Idem.*

PAG. 212 Exasperandum, sed leniendum] Vulgo, exasperandum, et paulo post leniendum. Colv. Al. exasperandum. Bert. leniendum. Elmenh. Omnes tacite Colvium secuti sunt, excepto Florido. Et sane Mss. quos quorum-

ve excerpta adhibui, neutrum genus servant. Quia scilicet librarii putarunt referendum esse ad facinus proxime præcedens. Quamquam ego malim tunc malum subintelligere, multum tamen cum Edd. Colvio prioribus et Florido præfero genus femininum, et capio de *Noreca*, quam, (non vero *facinus* aut *malum*,) hortatus est, 'ut bonum caperet animum.' Passim exasperari dicitur non tantum res aut bestia, sed etiam homo, qui iratus redditur. Sic I. IX. p. 197. 'Mulier altius commota atque exasperata:' p. 204. 'Sermone exasperatus latro.' Solin. c. 53. e Mss. 'offendit asperavitque Cæsarem.' Ita etiam 'lenire aliquam' I. V. p. 104. 'Clementer ad se vocatam permulcet verbis lenientibus.' L. VI. init. 'Iratum uxoris blanditiis lenire.' Et sic alii passim. Oud. Sed cautæ promissionis dilatione leniendam] Impudici et importuni petitores non raro tali astu elusi: vel vide Nostrum VIII. de Charite et Thrasylo. Chariclia lib. V. apud Heliodorum: 'Ὅρῶν τὸν Φοίνικα μὴ ἀνιέντα, ἀλλ' εἰς ὑπερβολὴν τε πρὸς τὸ βούλημα θερμαινόμενον, καὶ ἡμέραν οὐδεμίαν τοῦ διαχλεῖν περὶ τῶν αὐτῶν ἀπολειπόμενον, ἔγνω τὸ παρὸν ὑπερθέσθαι χρησταῖς ἐπαγγελίαις. Eadem VII. ad Theagenem suum, quem ardentem Arsace appetebat: Εἰ ἄσπονδοιμὸς εἰς τὸ αἰτούμενον, ἀλλὰ σύ γε πλάττω τὸ συγκατατίθεσθαι, καὶ τρέφω ἐπαγγελίαις τῆς βαρβάρου τὴν ὄρεξιν, ὑπερθέσει ὑπότμνε τὸ πρὸς ὃξύ τι καθ' ἡμῶν βουλευσάσθαι, ἐφηδύνων ἐλπίδι, καὶ καταμαλάντων ὑποσχέσει τοῦ θυμοῦ τὸ φλεγμῶνον. *Pric.*

Ergo prolixè pollicetur] 'Ægram Multa bonum simulans vana spe ludit amantem.' Infra hic lib. XI. 'Meam differens instantiam, spei melioris solatiis alioquin anxium mihi permulcebat animum.'

Bonum caperet animum, &c. suadet] Lib. III. 'Bono animo es, quod ad hujus rei curam pertinet.' Lib. VII. 'Bono animo et Charite dulcissima:'

et in Floridis: 'Ægrum jubet uti sit bono animo.' Apud Heliodorum lib. I. 'Ἐπηγγέλλετο, καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν προὔτρεπε. *Idem.*

Se saluti redderet] Fux. *reduceret.* Roaldus. Cum D'Orvill. Cave, quid mutes. Sic alibi, 'reddi quieti,' 'pæ-næ,' 'viæ,' 'Lari,' in Nostro. Vide Indicem. Abest vero verbum *suadet* a Pithæano. Forsan offendit librarium tempus præsens pro præterito; quia subjunctivi modi tempus est imperfectum. Sed adi notata ad Cæs. l. I. B. G. c. 8. l. I. B. Civ. c. 18. 'Petit, ut mitteretur.' Suet. Cæs. c. 56. 'Si vellet, commutet.' Virg. Æn. vi. 534. 'Fortuna fatigat, Ut tristis sine sole domos, loca turbida, adires.' Oud. *Refectionique se ac saluti redderet]* Bene hoc, ex *refectione* enim salus. Act. 27. 34. Παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν τροφῆς, τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας. *Pric.*

Donec patris aliqua profectione liberum voluptati concederetur spatium] Simulatio, ad eorum morem composita, qui amores furtivos sectantur. Proverb. vii. 19. 'Fruamur cupitis amplexibus, &c. non est enim vir in domo: abiit via longissima.' Achilles Tatius lib. viii. Τοῦ ἀνδρὸς στελαιμένου τινὰ μακρὰν ἀποδημίαν, καιρὸν τοῦτον πενόμεικεν εὐκαιρὸν μοιχείας. Sic uxor Barbari hic lib. ix. marito peregre profecto. *Idem.*

A noxio conspectu novercæ] Lib. ii. 'Perinde in ejus' (Pamphilæ magæ) 'faciem oculos meos, ac si in Avernum lacum, &c. dejeceram.' *Idem.*

Consilio pleniore] Haud spernenda est Bertiniani Cod. lectio, Appuleianum sat stylum sapiens. Vide ad l. ix. p. 197. 'Altius commota:' et l. x. p. 211. Quia tamen reliqui Mss. et Ed. Junt. post. conspirant in lectione, a Colvio restituta, *consilio pleniore*, eaque Latinissima est, facile in illa acquiesco. Sic 'plena gaudia' Cic. Tusc. v. 67. 'plena fides' Ovid. Ep. xii. in f. ac 'plenior aura' Ep. xx.

242. Claud. i. in Ruf. 12. 'Plena promissa' Front. l. iii. 3. 1. 'plena gratia' Vell. l. ii. c. 16. Immo Nostro p. 214. 'filii plenis operabatur affectibus.' p. 220. 'fiducia latendi pleniore capta.' p. 227. 'plena cum sanctionibus disposita.' Forsan et sic rescribendum in Floro l. iii. c. 17. 'ad plenæ spem civitatis:' ut eidem l. iv. c. 4. 'plena dignitas.' Mox transponit verba *senem educatorem* Meurs. ad Lycophr. vs. 241. Oud. *Et magnam domus cladem ratus indigere consilio pleniore, ad quendam compertæ gravitatis educatorem senem protinus refert]* Apud Senecam: 'Secede mecum potius, ut rerum statum Dubium ac minacem juncta consilia explicent.' In Florent. *Etiā magnam domus cladem, &c.* unde facile germanam scripturam eruo, *Et tam m. d. c. Pric.*

Sed impatiens vel exiguæ dilationis mulier] Augustinus Confess. vi. 15. 'At ego, &c. dilationis impatiens,' &c. Merito autem hujusmodi mulierem *impatientem* vocat. Seneca Hippol. 'Sed Phædra præceps graditur, impatiens moræ.' Jul. Firmicus in de errore prof. relig. 'Nullo genere, &c. muliebris impatientiæ tormenta curantur.' *Idem* vi. 30. Mathes. 'Eritque, &c. ista mulier circa omnem libidinem vitio prostituti pudoris impatiens.' Virgilius vi. 'His Phædræ Procrinque locis,' &c. ubi Servius: 'Fæminarum tantum ponit exempla, non quod desint viri, sed elegit sexum impatientem ad amandum.' Confer et quæ supra pag. 31. notata. *Idem. Exiguæ dilationis]* Scriptor de excid. Hierosolym. iv. 4. 'Dilationem tam exiguam nequaquam impedimento futuram.' *Idem.*

Ficta qualibet causa] Malim, *quamlibet*. Vide Suet. Vespas. c. 5. 'Quamlibet magnum.' N. Heins. ad Ovid. Ep. vi. 140. 'Quamlibet iratis justa dat arma dolor.' Oud.

Modo istud, modo illud causæ faciens] Hoc vii. Heliodori in re simili, ἔλ-

λοτε ἄλλαις προφάσεσιν ὑπερτίθεσθαι. et
viii. ποικίλας, καὶ ἄλλοτε ἄλλας προφά-
σεις ἀναπλάττειν. Virgilius Eclog. ix.
'Causando nostros in longum ducis
amores:' ubi Servius: 'Causas nec-
tendo differs desideria nostra.' Sic,
'trahere omnia, et alias, deinde alias
moræ causas facere,' apud Sallustium
in Jugurthino. *Pric.*

Ad l. d. transtulisset odium] Ms. *trans-*
tulit. Colv. Solent libidinosæ muli-
eres, quorum amores ipsæ ultro appe-
tiverunt, si ab iis contemni ac repu-
diari se videant, illico illos calumni-
ari, et pessimis habere modis. Exem-
pla aliqua commemorat M. Ant. Mu-
ret. var. lect. lib. i. cap. 12. *Trans-*
tulit. Al. *transtulisset.* Elmenh. *Trans-*
tulit cum Cod. Lips. habent Pal.
D'Orv. Bert. Guelf. sec. Edd. Junt.
Ald. Wow. Scriv. *Pric.* debito sensu.
Quia tamen in Mss. Flor. Oxon. Guelf.
pr. Par. Pith. aliisque, et veteris Edd.
scribitur alterum, et in Pithæano non
comparat *ad*, vide, num legendum, l.
d. *transtulit ad odium.* Oud. *Quoad illa,*
§c. pollicitationem sibi denegatam ma-
nifesto perspicies, mobilitate lubrica nef-
arium amorem ad longe deterius odium
transtulit] In vetere Mimio: 'Aut amat
aut odit mulier, nihil est tertium.' Ju-
venalis: 'Mulier sævissima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admovet:'
quod ipsum hac in facti specie imple-
tum. Heliodorus lib. vii. Φιλόνοιο γυ-
ναῖκες, ἀμείλικτοι γίνονται καὶ βαρυμήν-
ιδες ἀποτυγχάνουσι, καὶ τοὺς ὑπερόπτας
ὡς ὑβριστὰς ἀμύονται. Idem viii.
'Ἀπελπισθεὶς ὁ ἔρως οὐδεμίαν ἔχει φειδῶ
τοῦ ἔρωμένου, τρέπειν καὶ φιλεῖ τὴν ἀπο-
τυχίαν εἰς τιμωρίαν. Quintilianus vi.
Declam. 'Est quædam ultima amo-
rum rabies, et novissime in furorem
vota ipsa vertuntur.' *Pric.* *Nuncio-*
rum varietate] Contra in Glossario:
'Sine ulla varietate, ἀνευ ποικιλίας τι-
νος, ἢ ἀμφισβητήσεως. Lipsius, *men-*
daciorem varietate: infelicitate. Idem.
Mobilitate lubrica, §c.] Lib. ii. 'Lu-
bricis gestibus mobilem spinam qua-

tians.' Idem. *Mobilitate lubrica nef-*
arium amorem ad longe deterius odium
transtulit] Ad odium, vitæ juvenis
perniciosum. Servius ad Æneid. i.
'Amantibus nec levius aliquid, nec
mutabilius invenitur: ut in ipsa pro-
batur Didone: nam de ejus interitu
cogitat, ejus paulo ante amore de-
peribat.' Theophrastus apud Plu-
tarchum in Catonis M. vita: Κινδύ-
νεύει τὸ λαν φιλεῖν, αἴτιον τοῦ μισεῖν
πολλὰκις γίνεσθαι. Idem.

Adsumpto statim nequissimo, §c.] Sic
Act. 17. 5. in malo, προσλάβαντεςθαι.
Tacitus Annal. iii. 'Secretis collo-
quiis ferocissimo quoque adsumpto.'
Idem.

Et ad omne facinus emancipato, §c.
servulo] Talis apud eundem Annal. xv.
'libertus cuiuscunque flagitio promp-
tus:' tales et Annal. xi. 'pecunia,
§c. in omne flagitium obstricti.' Se-
neca Herc. Fur. 'Ad omne clarum fa-
cinus andares manus.' Idem.

Dotali servulo] Pal. *de tali.* Inepte.
Vide Beroald. et JCTos. Non autem
est Casus Dativus sed Ablat. absolu-
tus. In verbis 'consilia communicat'
rursus subintelligenda sunt *cum eo.*
Adi ad Cæs. l. iii. B. Civ. c. 18. et
Drak. ad Liv. l. vi. c. 4. 'Cum ple-
beiis magistratibus consilia communi-
care.' Oud. *Dotali servo*] 'Dotaless
servi' (ut ex verbo ipso notissimum
est) dicuntur, quos uxor cum dote ad
maritum attulit. Plaut. in Asinario:
'Dotaless servum Sauream uxor tua
adduxit, cui plus in manum sit quam
tibi.' De servis dotalibus et ancillis
mentio fit apud jurisconsultos: et ait
Paulus titulo de donationibus: 'Si
quid in pueros ex ancillis dotalibus
natos maritus impenderit, aut in doc-
trinam, aut in alimenta, non conser-
vatur marito, quia ipse ministeriis
eorum utitur: quemadmodum si a
prædonibus redemisset servos dota-
les:' 'recepticium' vero 'servum'
appellant proprium uxoris, quem sibi
recipit ac retinet, neque doti dat.

De quo A. Gellius, de quo et M. Cic. loquitur, sic scribens: 'ubi irata facta est, servum receptitium sectari atque flagitari virum jubet.' *Beroald.*

Præsentaneum comparat] Sic hoc loco et p. 216. 'Furcifer iste venenum præsentaneum comparare sollicitus:' ut videtur esse in Oxon. et Par. Ac solent alii hanc vocem de φαρμάκω δηλητηριῶ et *præsenti* (ut sæpissime Latini) efferre. Ita Suet. Ner. c. 33. 'Venenum velocissimum ac præsentaneum coquere.' Quinct. Decl. xvii. 11. Verum *præsentarium* dant ceteri Codd. et Edd. eaque terminatio videtur magis Appuleiana, ut *extrarius*, de quo alibi. L. ii. p. 37. 'Nostri vim præsentariam.' Ita et Gellio l. vi. c. 4. 'Venenum dedisse non præsentarium.' Sic enim Mss. Quamquam Beroald. ad Suet. et hic Pricæus *neum* citent. Testatur vero postremus, in Oxon. Cod. legi *peremptorium* e glossa, ut patet ex Paræano et Guelf. pr. qui habent *peremptorium præsentaneum*, ex pag. 217. 'Venenum peremptorium comparare.' Ceterum male D'Orvill. præbet *præparat*, quod sequitur. *Oud.* Venenum *præsentaneum comparat*] Apud Quintilianum ille xvii. Declam. 'Virus præsentaneum paro, quod statim, quod subito corripit.' Sic Gellii vi. 4. 'venenum præsentanenum.' Oxon. *peremptorium*, ut infra heic hac in narratione vocatur. Onomasticon vetus: 'Peremptorius, ἀναπερικός.' scripserim, *Peremptorium, ἀναπερικόν* intelligens 'venenum.' *Pric.*

Insontis privigni] Quint. Declam. i. et ii. lib. i. Antholog. i. c. 50. *Elmenh.* Idque vino diligenter dilutum, *insontis privigni præparat exitio*] 'Decet hæc dare dona novercam.' Coccumque venenum, Privignoque datum.' Juvenal. vi. *Pric.*

Dum de oblationis opportunitate secum noxii homines deliberant] Lib. vi. 'Dum secum mitissimi homines altercant de mea nece,' &c. *Idem.*

Proprius p. f. filius] *Proprius* est *suus*, qui in oppositionem alterius filii sibi erat proprius. Vide Borrich. in Vind. Latin. p. 192. Tib. i. 6. 69. ubi forsitan leg. 'Vive diu. tibi, dulcis anus, proprios ego vitæ, Sit modo fas, annos contribuisse velim.' Vulgo, *mihî*, et *tecum*. Cum exciderat *vi*, fecerunt *tecum*, &c. Sil. Ital. l. xii. vs. 717. 'ut sævis Gradivus in armis Impleret dictum proprio de nomine campum.' Cic. vi. ad Fam. i. 'ullo proprio periculo:' ut infra p. 214. 'metu periculi proprii.' Immo explicari potest *naturalis* in oppositionem *privigni*. Sic p. 236. 'capellæ canitiem propriam luteo colore mutant.' *Oud.* *Post matutinum laborem studiorum*, &c.] Ita in lib. i. Cod. de adsess. et domest. &c. 'studiorum labor:' apud Nostrum in de Platonis dogm. 'studendi labor:' in Apologia, 'labor literatus:' et Capellam lib. i. 'Philologiæ laborata' (i. e. *laboriosa*) 'pervigilia.' Bene et *matutinum laborem*. Seneca de patribus loquens: 'Excitari jubent liberos ad studia maturo obeunda.' *Pric.* *Studiorum*] Glossæ: 'Studiorum, ἀσκήσεων.' *Idem.*

PAG. 213 *Nescius fraudis occulta*] 'Ignarus, et juveniliter hauriens:' ut in re tali, de Druso Tacitus. Casum similem apud Lucianum habemus in Zenophantis et Callidemidæ Dialogo. *Idem.*

Haustum] Leviter id mutandum credo, et scribendum, *continuo perduxit haustu*. 'Educere,' 'perducere,' antiquis illis et Romane loquentibus, non aliud sonabant, quam nobis 'ebibere.' Plautus Amphitruone: 'Hirneam, ut matre fuerat natum, vim eduxi meri.' Apuleius hoc eodem libro: 'Grandissimum calicem uno haustu perhausi.' Versus antiquissimi Poëtæ, ex quinto lib. Arnobii (p. 175.) huc accersere visum est: 'Inde manu poculum sumit, risque sequenti Perducit totum Cyceonia læta liquorem.' *Stewech.*

Exanimis terræ procumbit] Seneca Hippol. 'Repente terræ corpus exanimum cadit.' Pric.

Malitiæ novercalis exemplar unicum] Virgilius: 'Miscueruntque herbas, et non innoxia verba: ' ubi Servius: 'Exprimit augmenta malitiæ novercarum,' &c. Lactantius in de opific. Dei, de Cicerone: 'Eloquentiæ ipsius exemplar unicum.' De 'novercalibus odiis' vide Marcellum Donatum ad initium Taciti Annalium. *Idem.*

Clade familiæ vindictæ compendium traxit] Palat. *cladem f.* Elmenh. Loci hujus sensus satis est clarus, sive mulier illa ex strage familiæ, suique filii morte traxit, sive cepit sibi, breviorē viam ultionis, et ad vindictam de privigno sumendam. Atque sic habent Mss. Flor. Pith. Oxon. primusque edidit Vulcan. Ed. sec. Wower. Elmenh. Pric. Flor. Verum Mss. et Edd. reliqui exhibent *cladem* per adpositionem: sed tum mallet cum viro docto (Modium puto) legere: *Cladem f. in vind. comp. traxit.* 'Compendium vindictæ,' ut Silio l. x. 476. 'leti compendia.' Vitiose in Palat. *transit*, Guelf. sec. *tranxit*. Oud.

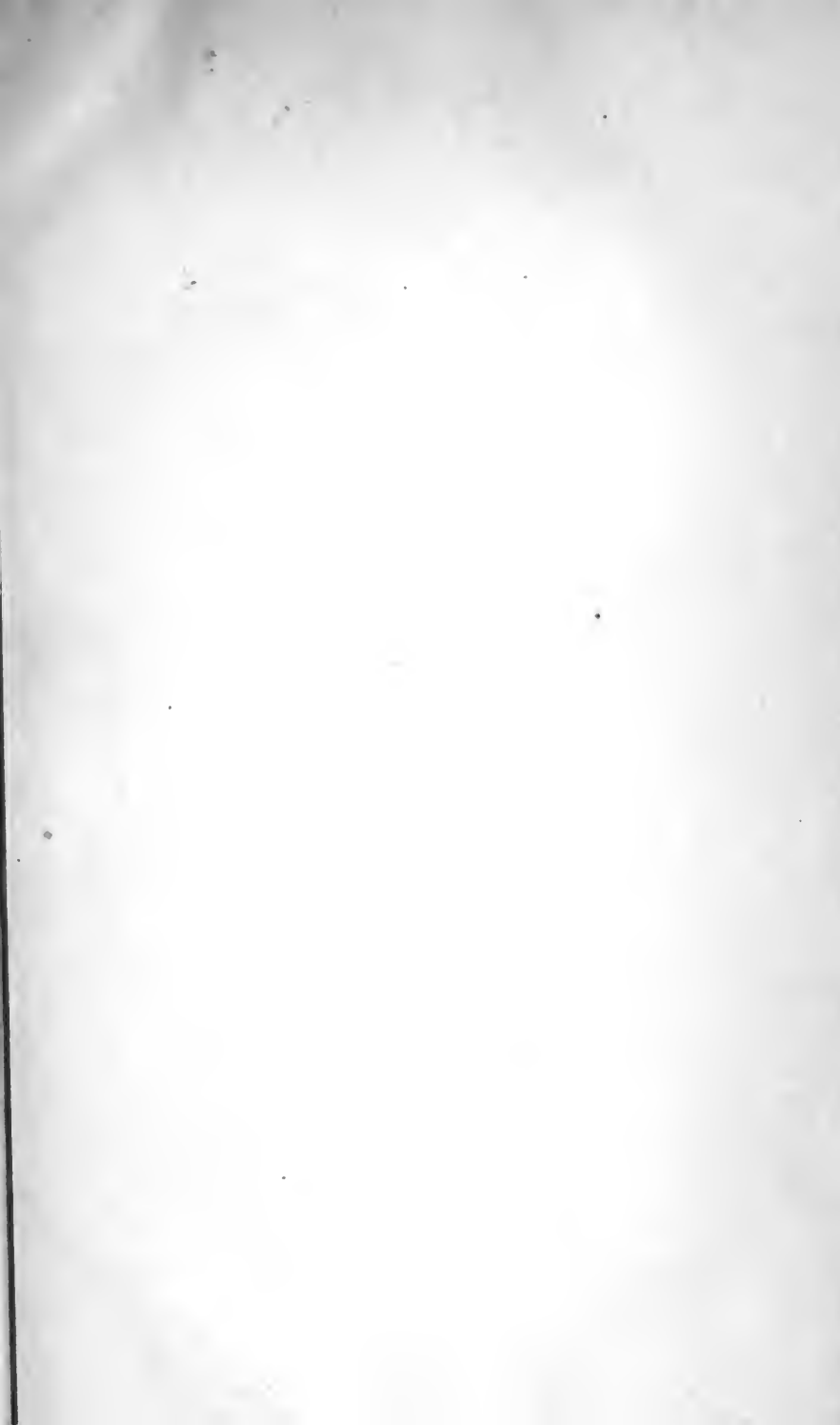
Missoque prot. cursore, qui vianti] Fux. *misitque prot. cursorem, qui per-vianti.* Roald. *Misitque prot. cursorem.* *Idem* (vulgares libri) *missoque prot. cursore.* De servis Cursoribus hic Beroaldus. Est et locus Senecæ Epistol. cxxiii. 'Omnes jam sic peregrinantur, ut illos Numidarum præcurrat equitatus, ut agmen cursorum antecedit.' Colv. *Missoque prot. cursore.* Vulgo, *misitque p. cursorem.* Ad Beroaldum. *Elmenh.* De cursoribus servis ad satietatem egerunt viri docti, de servis scribentes. Nostro similis est 'Phaontis cursor, cui codicillos præripuit Nero, apud Sneton. c. 49. Vide et c. 29. et in Tito c. 9. 'cursores suos misit.' Murat. Inscr. p. 2046. 7. fuitque in Palatina domo 'Cursorum præpositus' Gruteri Inscr.

p. 600. 15. Ceterum minus bene Elmenhorstius revocavit lectionem Edd. Vett. *missoque cursore*, licet e adstipulentur Mss. Flor. Pith. Bert. Tunc enim dubium nimis evadit, quæ pertineat *eodem*, ntrum ad *cursorem* an ad *maritum*, qui ibi necessario intelligendus. Quare placet et mihi ut Wowerio, Pric. Flor. cum Mss. Lips. Fux. Reg. Oxon. Pal. D'Orv. Par. *misitque cursorem.* Suspicio tamen ab Appuleii manu fuisse, *misitque p. cursor*, cui cum lector vel librarius adposuisset e, id est, *esset*, abiit in *cursore*: unde alii *misso cursore*, alii *misit cursorem* fabricarunt. Quid autem sibi voluerit Scriverius edens, *missoque cursorem*, nescio. Dein in Reg. Fux. non est *qui per-vianti*, sed *exsulat qui*. L. vi. p. 127. 'Quis viantium.' Oud. *Misitque protinus cursorem, qui vianti marito domum expugnationem nunciaret*] Cyprianus lv. Epist. 'Semper scelera festinant quasi contra innocentiam festinatione prævaleant.' De *cursoribus* vide Piponorium in de Servis pag. 147. et sequens Suetonius de Nerone: 'Perlato cursore, &c. codicillos præripuit Plinius lib. vii. epist. 12. 'Cursor dimisso.' Onomasticon vetus: 'Cursor, *δρομεύς*.' Glossæ: 'Ταχυδρόμος cursor.' Glossæ aliæ: 'Exercepe *ταχυδρόμος, δρομεύς, καὶ κοῦρσος*.' Pric. *Misso cursore*] Inter mancipia sunt et cursores: quod ex lectione jurisconsultorum sat cognitum est, scribit enim Paulus volumine de legatis 3. 'quod si alii vernæ, alii cursores legati sint, si quidam cursor et vernæ sint, cursoribus cedent semper enim species generi derogat.' Antiquitas celebrat *cursores*, quos *hemerodromos* vocant, qui die uno ingens spatium cursu emetiebantur. Inter quos clarissimus fuit Philonides Alexandri magni cursor, ex Livio Plin. Probo Æmilio, et cæteris. Beroald.

P. Nimia temeritate] Forte scri-

3 1158 00968 0991

JA

SOUTHERN B
UNIVERSITY OF C
LIBRARY
LOS ANGELES, CALIF.

IC SOUTHERN REGIONAL LIBRARY FACILITY
AA 000 404 788 2

UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY
Los Angeles

This book is DUE on the last date stamped below.

000000

MAY 4 1985

